Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

Választási nagygyűlés a jubiláló Dunaújvárosban

Az első szocialista város, Dunaújváros születésének 25. évfordulóján Kádár János választási nagygyűlést tartott. Ez alkalommal köszöntötte a város lakóit és egesz népünk büszkeségét, a Dunai Vasművet, a 13 ezer dolgozót foglalkoztató szocialista nagyüzemet

Kádár János beszél a nagygyűlésen

A gyűlés résztvevői figyelemmel, lelkesedéssel hallgatják a választási beszédet

A jubiláló város egy részlete

(Fotó: Mikó László, MTI Fotó – Vigovszki)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XX. ÉVFOLYAM, 1975 JÚLIUS

7

TARTALOM:

Rácz Sándor: Népünk bizalmából (3)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Andrikó Miklós: Gazdasági feladataink a második félévben (8)

A kongresszusi határozat végrehajtásáért (**Háry Béla** és **Csergő János** nyilatkozata) (13)

Dr. Gősy Sándor: A termelési rendszerek társadalmi hatása (17)

Pásztor Gabriella: A KISZ tevékenysége az ifjúmunkások között (21)

Devcsics Miklós–Herencsényi József: A kedvezőtlen adottságú tsz-ek fejlesztése (26)

SZEMLE

Szabó László: Az első szocialista városban (32)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Fülöp Gábor: A gazdasági törvényszerűségek érvényesülése a KGST-országok együttműködésében (35)

Pályázati felhívás aspirantúrára (40)

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Barbara Dubinska: A párt felelőssége (41)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Kovács Benedek: A társadalombiztosítás továbbfejlesztése (45)

Patay János: Az ÁFÉSZ-ek szerepe a mezőgazdasági termelésben és termékforgalmazásban (50)

IRODALOM–MŰVÉSZET–KÖZMŰVELŐDÉS

Rideg Gábor: Művészet és világnézet (54)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Alapszervezetek fóruma

Égető Lajos: A pártmegbízatások meghatározása és értékelése (58)

Szabó Attila: Pártmunka két taggyűlés között (62)

Kollár János: Párttaggá nevelés a szakszervezetekben (65)

Németh Tibor: A gyorsabb beilleszkedés érdekében (69)

Dudla József: A KISZ-szervezetek pártirányítása (72)

Piszter István: A titkári értekezletek rendszere (76)

Dr. Törtely Sándor: A tudományos kutatás területi összehangolása (79)

KARCOLATOK–MEGJEGYZÉSEK

Lónyai Sándor: Munkáshűség (83)

D. Kónya Lajos: Kezdettől fogva ... (86)

Gáti Jolán: Veterán-felelős (88)

EZT OLVASTUK

Iván Géza: Kispolgári elméletek a forradalomról (89)

Benkes Mihály: A Kommunista Internacionálé Válogatott Dokumentumai (92)

Fontosabb cikkek jegyzéke (94)

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Felelős szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111-400, 311-321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16 Telefon: 116-660
Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 329), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra
Terjeszti a Magyar Posta
75.2523/2-7 – Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

RÁCZ SÁNDOR
a Központi Bizottság osztályvezetője:

Népünk bizalmából

Az országgyűlési választás mindenkor fontos eseménye politikai közéletünknek. Jelentősége nemcsak abban van, hogy a legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti szervünket hozzuk létre. A választás a szavazáson kívül százereket aktivizáló politikai kampány, amelynek során tízezrek mondanak véleményt politikánkról, eredményeinkről, további célkitűzéseinkről és tennivalóinkról.

A választásokat hazánkban politikai értelemben népszavazásnak is tekinthetjük. A szavazás ismert eredményei mellett, a jelölő- és választási gyűlések, rétegtalálkozók, az első választók gyűlései, és a választással kapcsolatos egyéb rendezvények politikai tapasztalatai ezúttal is egyértelműen ezt igazolták. Népünk nemcsak megválasztotta 352 képviselőjét, hanem szavazott a párt eddigi politikájára, a XI. kongresszuson megfogalmazott főbb célkitűzésekre. Teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy minderre igennel szavazott. Kifejeződött ebben az is, hogy nemcsak egyetért ezzel a politikával, hanem az egyre erősödő szocialista nemzeti egység talaján *kész cselekvően támogatni azt, részt venni megvalósításában.*

A választásokhoz különösen *jó politikai légkört és közhangulatot biztosított a XI. kongresszus*, melynek határozatai az egész választási munka tartalmát is meghatározták.

● ● ●

A párt- és népfrontszervek megközelítőleg 900 jelölőgyűlést szerveztek, ami jelentősen meghaladta az 1971-ben tartott jelölő gyűlések számát. E gyűléseken nagyfokú közéleti érdeklődés nyilvánult meg. Az eredményes mozgósítás mellett ez tette lehetővé, hogy 330 ezer választó – közöttük a korábbinál jóval nagyobb arányban nő és fiatal – vegyen részt a képviselőjelöltek kiválasztásának fontos feladatában.

A több mint ötezer hozzászóló – azon kívül, hogy véleményt mondott az új jelöltekről, általában elismerte vagy esetenként bírálta az addigi képviselő munkáját –, *reálisan értékelte az országos és a helyi politika eredményeit.* Jóleső érzéssel beszéltek elért eredményeinkről és magukénak vallották politikai cél-

kitűzéseinket. A lakosság magas fokú politikai érettségét mutatja, hogy rendszerint a lehetőségek figyelembe vételével fogalmazták meg a közérdekű igényeket. A javaslatokban túlsúlyban voltak a településfejlesztéssel, a kommunális ellátottsággal, a szolgáltatások mennyiségének növelésével, minőségének javításával, a bölcsődei és óvodai férőhelyek számának gyarapításával, az egészségügyi és kulturális ellátás még jobb biztosításával összefüggő kérdések. Nem csupán megfogalmazták ezeket az igényeket, hanem megoldásukhoz felajánlották a maguk személyes, vagy szűkebb kollektívájuk konkrét segítségét. Kifejezésre juttatták, hogy aktívan segítik a párt politikájának gyakorlati megvalósítását. A jelölő gyűléseken elhangzott sok-sok javaslat jellege azt mutatja, hogy célszerű lenne megvizsgálni a képviselők és a tanácstagok egyidejű megválasztását. Mindkét kampány során foglalkoznak mind a helyi, mind az országos kérdésekkel.

Már a jelölő gyűlések is jelezték – és a szavazás eredményei igazolták –, hogy a párt- és népfrontszervek személyi javaslatai találkoznak a lakosság véleményével. A javasolt személyeket – egy jelölt kivételével – minden választókerületben jelölték. E mellett a jelölő gyűlésen résztvevő választók is szép számmal tettek javaslatot más jelöltekre, ezek azonban – bár többségük alkalmas lett volna – egy esettől eltekintve nem kapták meg a választási törvényben meghatározott szavazati arányt. 33 kettős jelölés a párt- és népfrontszervek, egy pedig közvetlen a választók kezdeményezésére történt. A jelöltek nyilatkozatai politikusak, mértéktartóak és mentesek voltak a felelőtlen ígérgetésektől.

A jelölő gyűléseket a városokban – helyesen – többségében üzemekben, intézményekben tartották. Ezekre a lakóterületről nem minden esetben sikerült megfelelő részvételt biztosítani. A több községet felölelő választókerületekben jó szervezéssel biztosították, hogy az érintett összes település képviseltethesse magát Nem volt ritka az sem, hogy ilyenkor a „delegáció" konkrét megbízatással érkezett, és az egész község nevében nyilatkozott.

● ● ●

A *választási gyűlések*, rétegtalálkozók, csoportos beszélgetések a képviselőjelöltekkel ugyancsak ezreknek adtak alkalmat arra, hogy elmondják véleményüket szűkebb környezetük, munka- vagy lakóhelyük, illetve az ország eredményeiről, problémáiról. A választási kampány e szakaszában a tömegpolitikai munka még lendületesebbé vált. 900 választási gyűlést, 5500 rétegtalálkozót és csoportos beszélgetést tartottak. E rendezvényeken mintegy 700 ezer ember vett részt, s 18 ezer felszólaló volt. A felszólalók csaknem fele nő, egyharmada pedig fiatal volt. Ezeken a fórumokon a lakosság a választókerület képviselőjén kívül találkozott a párt- és az állam vezetőivel, és folytatódott az egész népet átfogó párbeszéd, amely a választást mindvégig jellemezte. A választási gyűléseken teljes bizalom és cselekvési készség nyilvánult meg a párt és a kormány politikája iránt. Különösen tapasztalható volt ez a jó politikai légkör azokon a választási nagygyűléseken, amelyek előadói pártunk vezetői voltak. Kiemelkedő eseménye volt a választási politikai kampánynak az első szocialista városunk fennállásának 25. évfordulóját is ünneplő dunaújvárosi nagygyűlés. Kádár elvtárs nagygyűlési beszéde népünk teljes egyetértésével találkozott, a dolgozók gondolatait, érzéseit, törekvéseit fejezte ki.

A párt- és népfrontszervek, a KISZ-szervezetek, szakszervezetek és a tanácsok jó választási munkáját a választás jó előkészítése, zavartalan lebonyolítása és főleg kedvező politikai eredménye mutatja.

A pártszervek mindvégig nagy politikai felelősséggel segítették, irányították a választási munkát. Menet közben is elemezték a tapasztalatokat, jól fogták össze a résztvevő szervek munkáját. A párttagok fegyelmezetten, nagy aktivitással vettek részt a választási munka minden szakaszában. Ezt elősegítette az is, hogy a legtöbb helyen jól szervezték meg a párttagok tájékoztatását.

A népfront politikai és közjogi feladatainak megfelelően volt jelen a választási munkában. A különböző szintű népfrontszervek politikailag és szervezetileg is hatékony munkát végeztek. Jelentős szerepük van abban, hogy a választás a párt szövetségi politikája jegyében a Hazafias Népfront égisze alatt sikeresen zajlott le.

A korábbinál is intenzívebb volt a *KISZ- és a szakszervezeti szervek* közreműködése. Különösen figyelemre méltó volt a fiatalok nagy aktivitása.

A választások minden egyes mozzanatára a szocialista törvényesség szigorú betartása és a pontos technikai lebonyolítás volt jellemző. Ebben kiemelkedő szerepe volt annak a *több mint 70 ezer választópolgárnak*, akik a választási elnökségekben, a választókerületi bizottságokban és a szavazatszedő bizottságokban dolgoztak.

● ● ●

Legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti szervünk tehát olyan politikai légkörben és „útravalóval" kezdheti meg ötesztendős tevékenységét, amely minden feltételt biztosít alkotmányos feladatának maradéktalan betöltéséhez, a népszuverenitásból eredő jogok gyakorlásához. Már most jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy dolgozó népünk minden jel szerint olyan képviselőket választott, akik alkalmasak a törvényalkotásra és a kormányzati munka ellenőrzésére.

Országgyűlésünk *összetételében* kifejeződik a munkásosztály, a párt vezető szerepe, a munkás-paraszt szövetség, pártunk szövetségi politikája, társadalmunk szociális összetétele. Ennek bizonyítására néhány adat: A képviselők között növekedett az eredeti foglalkozás szerinti munkások aránya, most megközelíti a 45 százalékot. A jelenleg fizikai dolgozók száma is nőtt, arányuk 19 százalék. A termelés közvetlen irányításában dolgozik a képviselők 12 százaléka. A társadalomban elfoglalt helyüknek, szerepüknek megfelelően növekedett a női képviselők száma, az új országgyűlésben megközelítőleg 30 százalékkal vannak jelen. Emelkedett a fiatal képviselők száma is: minden tizedik képviselő 30 éven alul!!

Pártunk XI. kongresszusa pozitíven értékelte az országgyűlés munkáját. Megfelelőnek ítélte mind a törvényalkotó, mind a kormányzati munka alkotmányos irányításában és ellenőrzésében végzett tevékenységét. E megítélés mögött a többi között olyan tények vannak, mint a ciklus alatt alkotott 23 törvény, köztük az alkotmánymódosítás és az új tanácstörvény, a bizottságok által tárgyalt 312 téma, a 41 interpelláció, a kormány és több miniszter beszámoltatása stb.

Az országgyűlés a közeli napokban megkezdi újabb, immár ötesztendős ciklusát. Elkövetkezendő *munkájának középpontjában* a XI. kongresszus határozata végrehajtásának elősegítése lesz. Az országgyűlés alapvető feladata, hogy pártunk politikájának, a Hazafias Népfront programjának megvalósítása érdekében *megalkossa a szükséges törvényeket*. Fontos feladata a jövőben is, hogy érvényesítse a *jogalkotás területén az alkotmányos rendet*. Ebből a szempontból is előremutatónak tekintjük az elmúlt ciklusban kialakult gyakorlatot, amely biztosította, hogy a képviselők a törvényjavaslatok mellett megismerkedhettek azok végrehajtási szabályaival is. Ez lehetővé teszi, hogy a kép-

viselők a *jogalkotás minden egyes fázisába bekapcsolódjanak és tolmácsolják a lakosság véleményét.*

A XI. kongresszus határozatának megfelelően tovább kell erősíteni a *törvényalkotás társadalmi nyilvánosságát.* A közeli jövő feladata, hogy ennek feltételeit méginkább megteremtsük, módszereit részleteiben is kidolgozzuk. A családjogi, az ifjúsági vagy a társadalombiztosítási törvény előkészítésekor kibontakozott széles körű társadalmi vita tapasztalatai e feladat megoldásához hasznos tanulságot szolgáltattak.

A XI. kongresszus a politikai, gazdasági élet fontos kérdéseként foglalkozott a *határozatok következetes végrehajtásával* és azok ellenőrzésével. Legfelsőbb népképviseleti szervünknek ebben is fontos feladata van. Ezt a szerepét az elmúlt időszakban egyre hatékonyabban látta el. Tovább lehet azonban javítani ezt a munkát például azzal, hogy ha az országgyűlés a kormány, a miniszterek, a főhatóságok vezetőinek beszámoltatása mellett, időnként megvitatná az ellenőrző szervek vagy az állandó bizottságok vizsgálatainak eredményeit. Ez a munkamódszer a jelenleginél jobban biztosítaná, hogy az állandó bizottságok sokoldalú tevékenységéről a plénum több tájékoztatást kapjon.

Az országgyűlés *állandó bizottságainak* jelentős szerepe van az országgyűlés politikai és alkotmányos funkciójának megvalósításában. A bizottságok az országgyűlés véleményező, javaslattevő és ellenőrző szervei. Az elmúlt ciklusban sem szorítkoztak csupán a plénum elé kerülő javaslatok megvizsgálására. Helyes az a gyakorlat, hogy a bizottságok a két ülésszak közötti időszakban ellenőrzik a szakterületüknek megfelelő ágazatok munkáját, beszámoltatják az illetékes szervek vezetőit és ennek során figyelembe veszik a különböző társadalmi szervek véleményét.

● ● ●

Természetesen mind az országgyűlés testületének, mind szerveinek tevékenysége *az egyes képviselők* munkáján nyugszik. A szocialista képviseleti rendszert többek között az különbözteti meg a burzsoá parlamentarizmustól, hogy a *képviselők ezernyi, politikai és jogi kötelezettséggé is fonódó szállal kötődnek választóikhoz.* Az elmúlt ciklusban e tekintetben is előreléptünk. Növekedett az állampolgárok érdeklődése a képviselői munka iránt, csökkent a fogadóórákon a magán jellegű panaszok száma és mindinkább a közérdekű problémákat jelezték. Jogos az a kívánság, hogy a képviselők alaposan ismerjék választókerületük politikai, gazdasági életét, hogy a választókkal még szorosabb és rendszeresebb kapcsolatot teremtsenek. Ahhoz, hogy a képviselők ennek eleget tegyenek, megfelelő kapcsolatot kell kiépíteniük a választókerület politikai, állami szerveivel, termelő egységeivel, intézményeivel. A XI. kongresszus határozata is arra ösztönzi az országgyűlési képviselőket, és a tanácstagokat, hogy *fűzzék még szorosabbra kapcsolataikat választóikkal, az üzemi, munkahelyi kollektívákkal, legyenek a közélet aktív részesei, a közérdek figyelembevételével teljesítsék választóik megbízatását.*

A képviselői munkával kapcsolatos néhány követelmény is meggyőzően bizonyítja, hogy felelős funkciójukat csak *a pártszervek politikai irányításával és segítségével,* az állami szervek, a munkahely támogatásával tudják betölteni. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a folyamatos segítségre – és természetesen a kritikára is – az egész ciklus alatt szükség van. A pártszerveknek különös figyelemmel kell kísérniük és segíteniük azoknak a képviselőknek a munkáját, akiknek még nincs kellő tapasztalatuk, jártasságuk e tisztség betöltésében. Feladat az is, hogy megvizsgálják a képviselők egyéb társadalmi funkcióit és ahol

szükséges, illetve lehetséges, ott csökkentsék a terhelést. A megyei párt-végrehajtóbizottságok a ciklus alatt legalább kétszer számoltassák be a megyei képviselőcsoportok kommunista tagjait parlamenti és területi munkájukról. A párt- és népfrontszerveknek gondolniuk kell arra is, hogy a ciklus időtartama meghosszabbodik, nagyobb a valószínűsége a munkahely, vagy munkakör-, esetleg lakóhelyváltozásnak. Ezek azonban nem zavarhatják a képviselő és a választók kapcsolatát, nem csökkenthetik a képviselői munka színvonalát.

Népünk az országgyűlési képviselő-választásokon ismételten hitet tett a szocializmus, a munkásosztály ügye, a párt és a kormány politikája, a Hazafias Népfront programja mellett. Legfelsőbb államhatalmi és népképviseleti szervünk tagjait e célkitűzések végrehajtásának elősegítésével, megvalósításával bízták meg a választók. A képviselőknek testületileg is és egyénileg is ezért a lelkesítő célért, a fejlett szocialista társadalom építéséért kell ötesztendőn keresztül legjobb tudásuk szerint dolgozniok.

Kaposvárott, az AGROKER telephelyén szerelik a kombájnokat, hogy az aratás rendben folyjék a gazdaságokban

(MTI Fotó – Bajkor)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

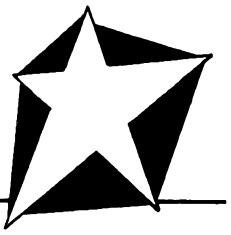

Gazdasági feladataink a második félévben

A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozata sokoldalúan értékelte a népgazdaság helyzetét, és erre alapozva jelölte meg a következő év fő feladatait. Pártunk mintegy két évtizedes gyakorlatához híven, a népgazdaság helyzetét reálisan értékelve, a meglevő és várható nehézségeket teljes nyíltsággal feltárva határozta meg az 1975. év tervteljesítésének feltételeit.

Az éves terv megfelelő teljesítése mindig fontos és nélkülözhetetlen a szocialista gazdaságban. Az idei esztendő különös jelentősége abban áll, hogy a IV. ötéves terv utolsó éve. Jól tudjuk, hogy az ötéves terv végrehajtása nem egy éven múlik. De most kivételes helyzetbe kerültünk, mert gazdaságunk fejlődését kedvezőtlen, főleg külgazdasági tényezők megzavarták. Ez főként abban mutatkozott meg, hogy a tőkés nyersanyagok árai jelentősen megemelkedtek, a késztermékek árai pedig nem követték a nyersanyagárak emelkedését. A magyar népgazdaságot a tőkés külkereskedelemben jelentős veszteségek érték, ami hátrányosan hatott a népgazdasági egyensúlyra.

Ezért határozott úgy a Központi Bizottság az elmúlt év decemberében, hogy a gazdasági munka 1975. évi fő feladata a népgazdasági egyensúly javítása. Arra van szükség, hogy a termelés és felhasználás arányában változás következzék be. A belföldi felhasználás — a fogyasztás és felhalmozás — növekedése mérséklődjön. A termelési szerkezet pedig úgy változzon meg, hogy jobban nőjön a minden relációban értékesíthető termékek termelése, javuljon a tőkés importot helyettesítő termékek aránya, érvényesüljön a termelés hatékonyságának követelménye. Tárják fel a belső tartalékokat és törekedjenek mindenütt az ésszerű takarékosságra.

A Központi Bizottság 1974. decemberi határozatát követően a pártszervezetek késedelem nélkül hozzákezdtek a végrehajtás megszervezéséhez. Közreműködésükkel viszonylag gyorsan elkészültek a vállalatok, szövetkezetek, gazdálkodó szervek intézkedési tervei. Ezek az anyag- és energiatakarékosság, a melléktermékek és hulladékok hasznosítása, a termelőberendezések jobb kihasználása, a beruházások gyorsítása, a költségszint csökkentése tekintetében érzékelhető és nagyrészt ellenőrizhető feladatokat tartalmaznak. Az intézkedési tervekben viszont nem kapott megfelelő helyet és konkrét feladatmeghatározást a termelési szerkezet korszerűsítése és a munkaerő jobb kihasználása.

A pártszervezetek a decemberi határozat következetes végrehajtását kiemelt feladatnak tekintik. Testületi üléseken foglalkoznak területükön a jelentősebb vállalatok intézkedési terveinek végrehajtásával, ellenőrzésével, a szakszervezet, a KISZ és a gazdasági vezetők tevékenységének összefogásával.

Figyelmet fordítanak a tartalékok feltárására, a helyi konkrét feladatok kialakítására, a szemlélet helyes formálására.

A pártszervezetek gazdaságszervező és ellenőrző munkája hatékonyabb és operatívabb a korábbinál. Foglalkoznak a gazdasági szervezetekkel, jobb az informáltságuk, sokoldalúbb és alaposabb az együttműködésük. Nem mondhatjuk azonban, hogy a határozat végrehajtásával már nincs további teendőnk, vagy minden kérdésben eredményt értünk el.

Mindenekelőtt a pártszervek gazdaságszervező és ellenőrző tevékenységét kell szélesíteni és tartalmában javítani. Teljesen helyénvaló volt, hogy a nagyvállalatokkal kiemelten foglalkoztak a pártszervek, nem lehet figyelmen kívül hagyni azonban a többi vállalatot sem. Hiszen az a célunk, hogy az egész népgazdaságban, valamennyi gazdálkodó egységben érvényesüljön a decemberi határozat követelménye.

Gyakran találkozunk olyan véleményekkel és ebből eredő gyakorlattal, amelyek a tartalékok feltárását, a takarékosságot kampányfeladatnak fogják fel és nem tekintik a gazdálkodás állandó részének, az elérhető eredmények forrásának. Nem fogadható el az a felfogás sem, amely minden kérdés megoldását a központi szervek döntésétől, utasításától várja, akkor is, amikor a hatáskör szerint a megoldás helyben adott. A gyakorlati cselekvés és döntés során, minden szinten a népgazdaság, a társadalmi érdek a kiinduló alap. Ez olyan mérce, amelynek megtartásában mindenki illetékes.

Társadalmunkban jó feltétele van a decemberi határozat végrehajtásának. Tettrekészség és aktivitás tapasztalható elsősorban a kommunisták, a munkások legjobbjai, a szocialista brigádok körében. Munkafelajánlásaikban mindinkább a határozatnak megfelelő minőségi követelményeket, a hatékonyabb termelést, az ésszerű takarékosságot helyezik előtérbe.

Az 1975. évi népgazdasági terv — a Központi Bizottság decemberi határozatának megfelelően — a gazdasági növekedés, a termelés tavalyinál valamelyest mérsékeltebb üteme mellett a belföldi felhasználásnak a termelésnél lassúbb emelését, a gazdasági egyensúly fokozatos helyreállítását, a gazdasági hatékonyság fokozását állította a cselekvés, a figyelem középpontjába.

Ez év első öt hónapjának tapasztalatai azt mutatják, hogy az elmúlt években kialakult tendenciákban és gazdasági folyamatokban alapvető változás nem következett be. Éppen ezért a kitűzött célok megvalósítására még nagyobb figyelmet kell fordítanunk.

Az ipari termelés az év első öt hónapjában a tavalyinál mérsékeltebben (7%-kal), de a tervezettnél (6%) gyorsabban nőtt. A szocialista ipar értékesítését elsősorban a belföldi kereslet, különösen a beruházási célú kereslet ösztönözte. Az ipari termékek kivitele a nem szocialista országokba nem érte el az elmúlt évi színvonalat. Kedvező viszont, hogy az ipari termelés növekedése teljes egészében a munkatermelékenység emelkedéséből származik. Az építőiparban a termelés 6%-kal, a munkatermelékenység 5%-kal emelkedett. A közlekedés áruszállítása dinamikusan növekedett. Változatlanul nagy gond — mivel a szállítási igények teljesítését akadályozza —, hogy nem egyenletes a rakodás, sok a kirakatlan vasúti kocsi. A mezőgazdaságban az időszerű munkákat rendben végzik. A növények fejlődése eddig kedvező, a terméskilátások biztatóak és az is, hogy a cukorrépa vetésterülete a tervezettet meghaladja. A határozat bizonyos kezdeti eredményei tehát már mutatkoznak. Nem történt viszont eddig érdemleges változás a belföldi felhasználás fő területein, a felhalmozásban és fogyasztásban, valamint a tőkés külkereskedelemben.

A második félévi gazdasági munkában minden szinten a gazdasági egyensúly fokozatos helyreállítására kell a fő figyelmet fordítani. Ez szükséges

ahhoz, hogy a decemberi határozat gazdaságpolitikai követelményei és az 1975. évi népgazdasági terv előirányzatai teljesüljenek, illetve a tervcélokhoz közelálló fejlődés valósuljon meg. Ez azért is nélkülözhetetlen, mert az 1975. év az V. ötéves terv megalapozását is szolgálja és a további fejlődés szempontjából is alapvető fontosságú, hogy a gazdasági folyamatok a terv céljainak megfelelően alakuljanak. De erre van szükség a XI. kongresszus határozatai végrehajtása érdekében is, minthogy a kongresszus a decemberi határozatban és az idei tervben megfogalmazott követelményeket a következő szerint erősítette meg: „Most az a teendőnk, hogy minden erőt mozgósítsunk az 1975. évi terv feladatainak elvégzésére, s az év végére érjük el a IV. ötéves népgazdasági tervben kitűzött célokat." Mire irányuljon a második félévben a gazdasági szervező és ellenőrző munka? A fő irány minden szinten — a Központi Bizottság múlt évi decemberi határozatának megfelelően — a gazdasági egyensúly helyreállításának, fokozatos javításának elősegítése. Ennek főbb területei a következők.

1 Gyorsítani szükséges a termelési szerkezet korszerűsítését, a termelés hatékonyságának növelését. Korszerű, gazdaságosan értékesíthető termékek kellenek ahhoz, hogy növelhessük az exportot és csökkenthessük az importot, különösen tőkés viszonylatokban.

A korszerű és mindenütt gazdaságosan értékesíthető termékek zöld utat kapnak az anyagellátásban, a beruházásban, az anyagi ösztönzésben, a külkereskedelemben. Ez azt is jelenti, hogy a népgazdasági érdek érvényesítését államunk a közvetlen és a közvetett, az „adminisztratív" és a gazdasági eszközök segítségével egyaránt támogatja. Ugyanakkor azzal is tisztában kell lennünk, hogy a kedvezmények nem vehetők igénybe akkor, ha azok a gazdaságtalan és korszerűtlen termelés bővítését vagy konzerválódását szolgálják.

A társadalmi termelés hatékonysága úgy javítható, ha nem pillanatnyi érdekeket tartunk szem előtt, hanem hosszabb távú gazdaságpolitikai céljainkat. Ezért szükséges a szelektív iparpolitika érvényesítése, a szocialista gazdasági integráció elmélyítése a Szovjetunióval és a többi baráti szocialista országgal.

A termelés hatékonyságának javítása nem képzelhető el a beruházási tervezés és kivitelezés lényeges javulása nélkül. Minimális követelménynek kell tekinteni a beruházások gyorsabb befejezését, a kivitelezések gyorsítását. A termelő területeken fel kell gyorsítani a tudomány és a műszaki eredmények alkalmazását. Az irányítást minden szinten javítani kell. Az üzem- és munkaszervezés legújabb eredményeit széleskörűen és eredményesebben szükséges alkalmazni. Mindehhez a tartalékok feltárására, hasznosítására és az ésszerű takarékosság követelményeinek betartására van szükség.

2 A népgazdasági tervvel és a társadalmi érdekkel összhangban álló termelést az anyagellátás általában eddig is lehetővé tette, és várhatóan a jövőben sem akadályozza. Néhány alapanyagból — egyes kohászati termékekről és vegyi alapanyagokról van szó — többnyire azért voltak gondok az első öt hónapban, mert a termeléshez szükséges anyagok olyan helyeken tárolódtak, ahol felhasználásuk nem égető és nem feltétlenül szükséges. A vizsgálatok is azt derítették ki, hogy néhány vállalat indokolatlanul halmoz fel, fagyaszt be máshol alapvetően szükséges alapanyagokat. Ezért fontos feladat a készletek mozgásba hozása! Az indokolatlanul tárolt készletek kárt okoznak a népgazdaságnak, de újabb kiadásokat jelentenek a gazdálkodó szerveknek is és végső soron hátráltatják a tervszerű anyagellátást, és a készletgazdálkodást.

Energiaellátásunk és az energiagazdálkodás lényegében kiegyensúlyozott. Hiány sem a termelés ritmusát, sem a lakosság életét nem zavarja. Az erre vonatkozó határozatok végrehajtása hozzájárult, hogy ez évben az energiaellátás általános egyensúlyát sikerült fenntartani. Az energiatakarékosság igénye azonban változatlanul követelmény, sőt jelentősége tovább fokozódik.

3 A beruházások üteme az első öt hónapban igen dinamikus volt (15%) és meghaladta a tervezettet (10%). A gazdálkodó szervek rendelkezésére álló pénzforrások, továbbá az építési igények, a beruházási javak hazai gyártása és importja továbbra is nagy beruházási kedvet tükröz. Határozott erőfeszítésekre van tehát szükség minden szinten annak érdekében, hogy a beruházási tevékenység a népgazdasági terv kereteinek, céljainak megfelelően alakuljon. Az intézkedési tervekben látni ugyan a beruházási fegyelem javítására és a gyors befejezésre irányuló szándékot, a terveket azonban a gazdaságpolitikai célokkal, követelményekkel összhangban kell teljesíteni. Politikai és gazdasági szempontból egyaránt az az elsőrendű követelmény a tervezőkkel, a beruházókkal, a kivitelezőkkel, a gazdálkodó szervekkel szemben, hogy következetesen — a népgazdasági tervben előirányzott mértékben (130 milliárd forint beruházás) és a gyors befejezésre is tekintettel — hajtsák végre a jóváhagyott intézkedési tervek elgondolásait.

Kívánatos, hogy a beruházások gyorsítása párosuljon a szervezettség, a műszaki színvonal emelésével, az ésszerű takarékossággal.

KORSZERŰ ASZFALTGYÁRTÁS. A Kecskeméti Közúti Építő Vállalat új NDK gyártmányú aszfaltgyára megkezdte a termelést. A gyár elsősorban a Kiskunság úthálózatának korszerűsítéséhez készíti a jó minőségű aszfaltot *(MTI Fotó – Kozák)*

4 A gazdasági egyensúly szempontjából fontos követelmény, hogy a lakosság jövedelme és fogyasztása igazodjon a gazdasági lehetőségekhez, a termeléshez. Az elmúlt évben az életszínvonal-politikai előirányzatokat jelentősen túlteljesítettük. A lakosság jövedelmei eddig az idén is a tervezettnél gyorsabban emelkedtek. Ez a folyamat nem állandósulhat, nem válhat tartóssá. A pártszervezetek is ügyeljenek arra, hogy a gazdálkodó szervek érvényre juttassák azokat a központi rendelkezéseket, intézkedéseket, amelyek a népgazdasági terv betartását célozzák ezen a területen is.

5 Jelentős feladatokat kell a második félévben megvalósítanunk a külkereskedelmi terv teljesítése érdekében. A szocialista országokkal folytatott külkereskedelmünkben a népgazdasági tervvel, az államközi egyezményekkel azonos színvonalú és ütemes teljesítés a lényeges.

A nem szocialista — ezen belül is elsősorban a fejlett tőkés — külkereskedelemben további és jelentős erőfeszítések szükségesek a terv céljainak eléréséhez. A kívánatos fordulat — az, hogy az export gyorsabban növekedjen az importnál — öt hónap alatt nem ment végbe. Az export növelésében érdekelt termelő és külkereskedelmi vállalatok szervezett, összehangolt munkája elengedhetetlen. A tőkés import engedélyezésében a szelektivitásnak jobban kell érvényesülnie. A gazdaságosság érvényesülése mellett az importnak hozzá kell járulnia a gazdaságos termékszerkezet kialakításához, a gazdaságos export fokozásához.

6 Az idei terv végrehajtására készült intézkedési tervek tartalmazzák a a takarékosság érvényesítését. Úgy tűnik, hogy a viszonylag könnyen mozgósítható tartalékok jelentős részét ennek hatására feltárják. Néhány vállalatnál, illetve néhány esetben előfordul a takarékosság követelményének helytelen értelmezése. Nem érnénk el a kitűzött célt azzal, ha az intézkedési tervek elkészítésével befejezettnek tekintenénk az e kérdésben ránk háruló feladatokat. A XI. kongresszus határozata a követendő számunkra. „Átfogó takarékosságra van szükség a népgazdaság minden területén. Az ésszerű takarékosság váljék közüggyé társadalmunkban."

A további munkában alapvető feladat, hogy az ésszerű takarékosságra jellemző gondolkodás és cselekvés kiterjedjen a fejlesztésekre, a beruházásokra, a munkaerőre és a nehezebben feltárható, de meglevő és mozgósítható tartalékokra.

Az eltelt félév gazdasági folyamatai megerősítették az 1974. decemberi határozat gazdaságpolitikai céljait, s azt, hogy reális célokat tartalmaz az 1975. évi népgazdasági terv. A központilag hozott döntések megfelelő hatást fejtenek ki a gazdaságra. Bár a külső hatások kedvezőtlen folyamata nem csökkent és számítanunk kell tartós fennmaradásukra. Következetes munkával, nagyobb erőfeszítéssel a decemberi határozat következetes végrehajtásával jelentős előrelépést tehetünk a népgazdaság egyensúlyának javításában, az ez évi népgazdasági terv teljesítésében és ezzel jó alapot teremthetünk az V. ötéves terv számára.

Andrikó Miklós
a KB osztályvezető-helyettese

A kongresszusi határozat végrehajtásáért

Nyilatkozat-sorozatunkban ezúttal egy megyei és egy nagyvállalati vezető mondja el: miben látja saját területének legfontosabb feladatát, s mit tesznek a XI. kongresszus határozatának végrehajtásáért.

HÁRY BÉLA

a Győr-Sopron megyei PB első titkára:

A kongresszus óta eltelt három hónapban munkánk középpontjában az állt, hogy részletesebben, alaposabban megismertessük mind a párttagokkal, mind a párton kívüli dolgozókkal a XI. kongresszus határozatait. Úgy ítélem meg, hogy ebben az időszakban elértük a reálisan kitűzhető célt. Dolgozóink a kongresszus legfőbb célkitűzéseit megismerték. Ez alatt azt is értem, hogy a megtett út értékelésében és a megoldásra váró feladatokban is megteremtődött az eszmei egység. Az emberek túlnyomó többsége tettrekészen vállalja a végrehajtásban való részvételt. Ennek gyakorlati megvalósulása — bizonyos értelemben természetszerűen — nem zökkenőmentes. A gyakorlati cselekvést több helyütt jelentősen befolyásolja például az. hogy nem találják meg vagy csak részben érzékelik a kongresszus határozatából adódó helyi feladatokat. Ilyen helyeken azután még ma sem jutottak túl a kongresszusi célkitűzések általános feltevésén, hangoztatásán. Ezért arra hívtuk fel a figyelmet, hogy bár alapvető az eszmei egység, ez önmagában nem biztosítja a cselekvési egység megvalósulását. Ehhez az szükséges, hogy minden pártszervezet, figyelembe véve területe adottságait, problémáit, konkrét célokat határozzon meg.

Ebből következik az is, hogy irányító pártszerveinknek fokozottabban kell segíteniök a pártszervezeteket.

A kongresszuson kitűzött célok. feladatok pártszervezeteinktől operatívabb munkát igényelnek. Arra ösztönöznek, hogy irányítói, cselekvő résztvevői legyenek a működési területükön folyó mindenoldalú tevékenységnek. Arra is késztetnek, hogy karolják fel a jó kezdeményezéseket, és határozottan lépjenek fel a politikánk megvalósítását akadályozó jelenségekkel és gyakorlattal szemben.

A pártmunka operativitásának továbbfejlesztését úgy értelmezzük, hogy ezt a párt- és az állami, a párt- és a társadalmi szervek közötti feladatelhatárolás tiszteletben tartásával és erősítésével egyidejűleg kell végrehajtani. Pártszervezeteink nem lehetnek passzív szemlélői annak, hogy területük állami, gazdasági vezetése vagy az ott működő társadalmi szervek hogyan látják el feladatkörüket. Irányítaniuk kell e tevékenységet, közbe kell avatkozni, ha problémát tapasztalnak. Nem úgy, hogy önmaguk próbálják a feladatokat megoldani, hanem hogy segítő munkájukkal képessé teszik e szerveket teendőik ellátására.

Azt is tapasztaljuk, hogy egyes pártszervezetek nem érzékelik kellően, mit tehetnének vállalatuk termékszerkezetének fejlesztéséért. Az igazsághoz tartozik, hogy nem is könnyű feladat ez. Már csak azért sem, mert a többi között az ilyen irányú informáltság sem kielégítő. A pártszervezetek egy ré-

sze gyáregységben, telephelyen működik, a termékszerkezetet nem alakítják, hanem kapják. Az őket irányító pártszervek ismerethiány miatt sokszor nem tudnak konkrét segítséget adni. Ugyanakkor érzik, hogy gazdaságpolitikánk e célkitűzésének megvalósítását jobban elő kellene segíteniük. E felismerés vezetett bennünket ahhoz a döntéshez, hogy ezt a kérdést a végrehajtó bizottság tagjaival, a városi, járási első titkárokkal, a megyei pártbizottság osztályvezetőivel a közeljövőben megvitatjuk és az ily módon kialakított javaslatokkal igyekszünk segítséget nyújtani.

Pártértekezletünk elemezte a megye társadalmi struktúráját. Az e kérdésben végzett felmérő munka azt bizonyítja, hogy a községeinkben élő családok többsége munkás-, illetve munkás-paraszt család. Természetesen jelentős a differenciáltság a községek között, van, ahol a lakosság 85 százaléka munkás-, illetve munkás-paraszt családban él. A pártértekezlet óta eltelt idő azt bizonyítja, hogy a községek társadalmi szerkezetében bekövetkezett változásokból járási pártbizottságaink még nem vonták le az irányító munkájukban hasznosítható következtetéseket. A községeket változatlanul úgy fogják fel, mint paraszti közösségeket. E kérdésben is szükséges intézkedéseket tennünk.

A kommunista erkölcs erősítésével, a szocialista életmód és életvitel további kibontakoztatásával általános az egyetértés, szemléletileg egységesek vagyunk abban, hogy e területen is előbbre kell lépnünk. Ugyanakkor egyes jelenségek megítélésében nincs egységes mérce. Helyenként például a szocialista erkölccsel összeegyeztethetőnek tartják, hogy egyes vezetők beosztottjaikat baráti alapon, társadalmi munkában saját nyaralójuk építésénél foglalkoztatják. Egyes állami, társadalmi vezetők nem látnak politikai, erkölcsi problémát abban, hogy az általuk irányított területen kereskedelmi tevékenységet nem folytató szervektől építkezésükhöz anyagot vásároljanak. Előfordul, hogy önmaga számára is előnyt jelentő biztosítási csalást elkövető tsz-elnököt e funkcióra továbbra is alkalmasnak tartanak. Ezek a példák is azt bizonyítják, hogy az általános elvekben megvalósult eszmei egység alapot ad, de nem biztosítja automatikusan a cselekvési egységet.

Arra törekszünk, hogy a társadalmi, gazdasági, kulturális élet minden területén a kongresszus által meghatározott elvek alapján vizsgáljuk a gyakorlatot, és az elvek alkotó alkalmazásával biztosítsuk megvalósításukat. Tény, hogy ott aktív a párttagság, ott bontakozik ki tettrekészsége, ahol a pártszervezetek képesek az elvek helyi alkalmazására. Az így kialakított helyi célkitűzések, állásfoglalások adják a párttagok számára például a pártmegbízatásokat is. A konkrét helyi célok konkrét helyi politikai tevékenységet követelnek, s lehetőséget adnak arra, hogy a párttag, aki például szakszervezeti bizalmi, munkája során nyerje meg a szakszervezeti tagokat e feladatok megvalósítására.

Tapasztaljuk, hogy ott erőteljesebb a pártszervezet, a kommunisták munkájának elismerése, ahol a dolgozók, az állampolgárok érzik, látják a helyi kérdések megoldásában a kongresszus határozatainak érvényesülését. Egyre jobban érzékelhető, hogy általában azt a vezetőt becsülik, aki képes a párt politikájának világos magyarázására, de emellett következetesen érvényesíti és érvényesítteti azt a gyakorlati tettekben is.

A kongresszus határozatának végrehajtása nagyon sokoldalú munkát igényel, hiszen a kérdések sokaságában évekre megszabja tennivalóinkat. Most az egyik legfontosabb dolognak mégis azt tartom, hogy az általunk irányított pártszervezeteknek az eddiginél hathatósabb segítséget nyújtsunk a konkrét helyi feladatok kialakításához.

CSERGŐ JÁNOS

a Ganz-Mávag vezérigazgatója:

A XI. kongresszus határozata tervszerű előrehaladásunk legfőbb követelményét így fogalmazta meg: „A következő időszakban egész gazdasági tevékenységünk fő feladata a társadalmi termelés hatékonyságának az eddiginél erőteljesebb növekedése." A hatékonyság növelése, ha nem is teljesen új, de több tekintetben módosult feladat a vállalati munka szervezésében és irányításában. Mindenekelőtt azért, mert a mennyiségi növekedést erőteljes szerkezeti és minőségi átalakulással kell egybekötni. Bonyolultabbá teszi a feladatot az is, hogy nem függetleníthetjük magunkat a világgazdaság folyamataitól, s így a vállalati irányításnak viszonylag gyakran változó külső és belső feltételek közepette kell biztosítania a kitűzött célok teljesítését, a gazdálkodás eredményeinek fokozását. Ehhez járulnak vállalatunk olyan sajátosságai, mint például a technológiai szempontból jelentősen eltérő, általában egyedi gyártású, hosszú átfutású infrastrukturális jellegű profil, az elöregedett állóeszköz-állomány, a nagyfokú létszámhiány, a külső kooperáció széles köre, az export magas — az árbevétel 30—40%-át kitevő — részaránya.

A megváltozott feltételek, a nehézségek ellenére az elkövetkező években mégis reális lehetőséget látunk a vállalati munka hatékonyságának növelésére, a gazdálkodás intenzív jellegének erősítésére. Mindenekelőtt azzal, hogy erőteljesen folytatjuk a termelési szerkezet korszerűsítését. A piacon keresett és gazdaságosan gyártható új termékek, típusok bevezetését tervezzük. Ugyanakkor halaszthatatlan feladat, hogy határozottabb lépéseket tegyünk a gazdaságtalan termelés visszaszorítására. A termelési szerkezet korszerűsítésének eszközei között fontos helyet szánunk a kutatási-fejlesztési eredmények jobb hasznosításának, a licencek, gyártási eljárások átvételének, a tipizálásnak és a szabványosításnak. Ezek olyan feladatok, amelyeket a vállalati gazdálkodás középpontjába kell állítanunk ahhoz, hogy javuljon termékeink műszaki színvonala és minősége.

Céljaink megkívánják, hogy tovább növeljük a nemzetközi munkamegosztásban való részvételünket. Csak a nemzetközi együttműködés elmélyítésével válhatunk ugyanis képessé arra, hogy jól megválasztott profilokban — például a vasúti járműgyártásban és a vízgépgyártásban — a termelés olyan méreteit alakítsuk ki, amely mellett a korszerű technika és technológia gazdaságosan alkalmazható, s lehetővé válik szellemi és anyagi erőink koncentrálása. Kiemelkedő jelentősége van számunkra a Szovjetunióval fennálló kapcsolataink sokoldalú továbbfejlesztésének. A szovjet vállalatok, intézmények eddig is a legnagyobb vevőink voltak. A hagyományos kereskedelmi formák mellett azonban nagyobb teret kapnak a szakosítási és kooperációs megállapodások.

Mivel a vállalat állóeszköz-állománya döntő részben elöregedett, elavult, szükségessé válik egy átfogó technológiai és infrastrukturális rekonstrukció beindítása, illetve megvalósítása. Ezt igényli a technikai színvonal emelése, a gazdaságosság fokozása, dolgozóink munkakörülményeinek javítása, de az üzemvitel biztosítása is. Elképzelésünk az, hogy ennek a nagy, több tervidőszakra kiterjedő feladatnak a megvalósításában — államunk anyagi támogatásával — a szovjet gyártfejlesztési szakemberek is segítséget nyújtanak.

Előbbre akarunk lépni az üzem- és munkaszervezés tartalékainak feltárásában, hasznosításában is. Jól tudjuk, hogy a termelés növelésének extenzív forrásait nagyrészt kimerítettük. A pótlólagos munkaerőforrások biztosítása például mind több akadályba ütközik, s egyre kevésbé lehet a növekedés megalapozója. Ezért vállalatunknál is gyorsítjuk a termelékenység növelésének

ütemét. A munka technikai felszereltségének növelésével egyidejűleg ésszerűbbé kell tennünk a meglevő nagy termelékenységű gépeink kihasználását, a rendelkezésre álló időalap felhasználását. Ez a munka a párt és a kormány több határozata alapján az elmúlt években lendületet kapott, néhány területen már eredményeket is értünk el, az előrehaladással azonban nem lehetünk elégedettek. Változatlanul nagy a veszteségidő, s még mindig gyakori a kényszerű várakozás anyagra, szerszámra, korszerűtlen a technológiai folyamatok elrendezése, akadozik a kooperáció stb. Mindez arra mutat, hogy tartalékainkat még korántsem merítettük ki, s jó üzem- és munkaszervezéssel — pótlólagos befektetés nélkül is — jelentősen növelhetjük a hatékonyságot.

Nagy fontosságot tulajdonítunk az ésszerű anyag- és energiatakarékosságnak, a tőkés import csökkentésének. Vagyis fokozottabban csökkentjük termékeink fajlagos anyagfelhasználását, szélesebb körűen alkalmazzuk a költségnormatívákat, mérsékeljük a készletszinteket, jobban hasznosítjuk a gyártás során keletkezett melléktermékeket, szervezettebbé tesszük a fém, a papír és egyéb hulladékanyagok gyűjtését, korszerű raktározási, anyagnyilvántartási formákat vezetünk be — hogy csak néhány fontos tennivalónkat említsem.

A vállalat előtt álló feladatok megoldásában nagy szerepe van a belső irányítási rendszer továbbfejlesztésének. Ebből a szempontból meghatározónak tartjuk az előrelátó tervezési, valamint az információs és döntés előkészítési tevékenység fejlesztését. Mindennek technikai bázisaként folyamatban van egy R 40 típusú, nagy teljesítményű számítógép beállítása.

Az előttünk álló legsürgősebb tennivalókból kiindulva — a párt- és tömegszervezetek bevonásával — komplex intézkedési tervet dolgoztunk ki. Ennek végrehajtását annak tudatában végezzük, hogy munkánk eredményességén múlik nemcsak a vállalat IV. ötéves tervének befejezése, hanem azoknak a céloknak sikeres megalapozása is, amelyeket pártunk XI. kongresszusának határozatai az V. ötéves terv időszakára jelöltek ki.

Minden erővel arra törekszünk, hogy a kongresszusi határozatok szellemében végezzük munkánkat, s szervezettebbé, hatékonyabbá tegyük gazdálkodásunkat.

Olvasóink figyelmébe! Megjelent!

●●●

582 oldal
+ 16 oldal
melléklet
Ára: 50,— Ft

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT

XI.

KONGRESSZUSÁNAK JEGYZŐKÖNYVE

Kossuth Könyvkiadó

A termelési rendszerek társadalmi hatása

A mezőgazdasággal szemben támasztott társadalmi követelmény, hogy évről évre több élelmiszert adjon a népgazdaságnak és növelje a nemzeti jövedelmet. E feladatok megoldásához korszerű termelési eljárásokra, tervszerű gazdálkodásra van szükség.

A tapasztalatok és a tények azt bizonyítják, hogy e követelményeknek a termelési rendszerek jól megfelelnek. Tavaly már 576 ezer hektárra terjedt ki a termelési rendszerekbe bevont terület, amelynek 80 százaléka kukorica volt. Termeltek ily módon cukorrépát, búzát, napraforgót, burgonyát, rizst, hagymát és szóját is. A mezőgazdasági termelés fejlesztésében — amint ezzel a párt XI. kongresszusa is foglalkozott — a termelési rendszereknek a jövőben is fontos szerepük lesz. Bevezetésük feltételeit a fejlett ipar, a szakosítás és a mezőgazdasági üzemek koncentrációja teremtette meg.

Az ipar növekvő szerepe

A mezőgazdasági termelés növelésének, hatékonyságának és költségeinek alakulását napjainkban alapvetően már az ipari eredetű anyagok, eszközök és gépek határozzák meg. Ezért szükséges a termelés e tényezőinek összehangolása a biológiai feltételekkel. A termelési rendszerekben tehát állandóan fejlődő, iparszerű termelés folyik. Az iparszerűséget a meghatározott termelési tényezők — a fajta, a kémiai és a gépi eszközök — harmonikus egysége adják, a folyamatos fejlődés pedig a termelési tényezők állandó továbbfejlesztésével érhető el.

A termelési rendszerek a mezőgazdaságban a korszerű termelést képviselik. A korábbi években folytatott korszerű termeléstől azonban abban különböznek, hogy akkor a termelés tényezői között nem volt szoros összhang és folyamatos fejlesztés. A korszerű termelés tartalmát a termelőeszközök fejlettsége, az anyagi, technikai ráfordítás színvonala határozza meg. A fejlett technika azonban a több és gazdaságosabb termelésnek csak a feltételeit teremti meg. Elég sok szakember gondolkodik azonban úgy, hogy a termelési rendszer bevezetése minden gondot megold. Ez ellen a téves nézet ellen a pártszerveknek és -szervezeteknek fel kell lépniük. Az előbbrelépést ugyanis gondos vizsgálódásnak, számításoknak — a technikai, anyagi, emberi feltételek egybevetésének — kell megelőznie.

A termelési rendszer bevezetése ugyanis önmagában nem oldja meg az üzemi irányítás, a gazdálkodás hiányosságaiból eredő gondokat. Ellenkezőleg, növeli azokat, mivel az üzem vezetésével szemben is nagyobb követelményeket támaszt. Alapvető, hogy betartsák a technológiai fegyelmet, emeljék a munka- és üzemszervezés színvonalát. Az egy-egy termelési rendszerben gazdálkodó szövetkezetek terméseredményei és ráfordítási költségei között túl nagyok a különbségek. Ezt nem lehet az időjárással vagy egyéb tényezőkkel magyarázni. Alapvető feladat tehát a műszaki, agrotechnikai előírások, rendszabályok betartása, s ezt a pártszervezetek is szem előtt kell hogy tartsák. Ugyancsak fel kell hívni a figyelmüket arra, hogy legfontosabb feladatuk ezeknek a társadalmi és üzemi hatásoknak, változásoknak a vizsgálata, figyelemmel kísérése, vagy éppen azoknak a folyamatoknak a tudatos irányítása, amelyeket a termelési rendszerek bevezetése előidéz.

Az új technikai eszközök alkalmazása következtében a termelési rendszerekben a termelési feladatok ellátásához kevesebb — ugyanakkor a technikát jól ismerő és alkalmazni tudó — dolgozóra van szükség. Az új technikához értő dolgozókat a technika iránt fogékony, szakképzett, fejlődőképes fiatalok közül célszerű kiválasztani. Ugyanakkor arra is számítani kell, hogy az új technika alkalmazása következtében jelentős számú munkaerő szabadul fel. Az így felszabaduló munkaerő azonban semmi körülmények között se maradjon az ágazatban. Számos példa van arra ugyanis, hogy ott, ahol az ágazatban maradtak — vagyis nem gondoskodtak elhelyezésükről — romlott a termelés hatékonysága, csökkent a termelés eredményessége. Éppen ezért számukra az üzemek más munkaterületein kell munkaalkalmat teremteni. Erre mindenütt van lehetőség. A pártszervezetek azonban kísérjék figyelemmel az embercsoportok, az egyes emberek sorsának alakulását is. Gondoskodjanak a csoport és az egyéni érdekek összehangolásáról. Erre annál is inkább módjuk van, mert az üzemekben nem minden ágazatban egyszerre, hanem csak fokozatosan honosítják meg az iparszerű termelést. A gépesítés növekedése ellenére a zöldség, a dohány, a gyümölcs ágazatok még sok kézi munkát igényelnek.

Az új technika alkalmazásával felszabadult munkaerő egy része idős ember, akiknek a helyzetét különös gonddal szükséges kezelni. Számukra mindenképpen a mezőgazdaságban kell munkaalkalomról, megélhetésről gondoskodni. Lehetőleg a mezőgazdasági termelésben foglalkoztassák őket, de a helyesen megválasztott melléküzemági tevékenység is megoldást jelenthet. A termelőszövetkezetekben dolgozó nőkkel és családtagokkal — akik valamilyen oknál fogva lakóhelyüktől távol nem tudnak munkát vállalni — szintén nagyon körültekintően kell foglalkozni. A mezőgazdasági üzemekben feleslegessé vált munkaerő „mozgatható" részének segíteni kell abban, hogy az iparba kerüljön dolgozni. Az iparilag fejlettebb területeken különösebb nehézség nélkül találnak munkát. Nagyobb gond ez az iparilag kevésbé fejlett területeken, ahol az iparfejlesztés elsősorban szakmunkásokat igényel. Számos példa bizonyítja, hogy ezeken a helyeken a termelési rendszereket — figyelemmel a munkaerőhelyzetre — a területek komplex fejlesztésével célszerű összehangolni.

Az emberek és az üzemek új típusú kapcsolatai

Az új technika formálja, alakítja a vele dolgozó emberek gondolkodásmódját. A mezőgazdaságban dolgozók korábban zömmel az „élő" anyaggal voltak kapcsolatban, a termelési rendszerekben pedig főleg ipari anyagokkal, eszközökkel, illetve az új technikával találkoznak. A tapasztalatok szerint a termelési rendszerekben dolgozók mind jobban felismerik a mezőgazdasági termelés fejlesztésében az ipar szerepét, s mind jobban kifejlődik tudatukban érdekazonosságuk a munkásosztállyal. Természetesen a pártszervezeteknek nem szabad a mezőgazdaságban dolgozók tudatának fejlesztését csupán erre a hatásra bízni. Politikai munkával kell ezt a folyamatot meggyorsítaniuk.

A termelési rendszerekben az emberek munkája szorosan kapcsolódik másokéhoz és csak az összhang, a közös erőfeszítések hozhatnak jelentős eredményt. Ez a tény, valamint a munka tervszerűsége, a szigorú technológiai fegyelem társadalmilag magasabb szintre emeli, közösségibbé teszi a mezőgazdaságban dolgozók gondolkodásmódját, szemléletét, s elősegíti az össztársadalmi érdekek helyesebb megítélését is. A pártszervezeteknek nagy a feladatuk a szilárd munkaközösségek kialakításában is. Bár az előbbiek a közösségi élet erősítése irányába hatnak, a tudatos politikai munka ebben sem nélkülözhető.

A technikai-műszaki szintnek megfelelő szakismeret nélkülözhetetlen a ter-

melési rendszerben dolgozóknál. Ez az eredményes munka egyik elengedhetetlen feltétele. Nagyon fontos, hogy megfelelő szakképzettségű emberek dolgozzanak a nagy teljesítményű, nagy értékű gépeken. Egy-egy dolgozó 3—4 millió forint értékű gépsoron dolgozik. Ez egyben megköveteli a dolgozók nagyobb felelősségérzetét a termelési folyamatokban.

A termelést szervező, irányító és a partnergazdaságok között szoros az együttműködés. A rendszergazda biztosítja a termeléshez szükséges biológiai, technikai, kémiai feltételeket. Technológiát, szaktanácsokat ad és kiképzi a partnerüzemek dolgozóit. Ez utóbbiak pedig kötelezettséget vállalnak a technológia betartására. Az együttműködés tehát a kölcsönös anyagi érdekeltség. A rendszergazda, meghatározott termésnövekedés esetén részesedik a többletterméséből. Kölcsönös érdekeltség érvényesül tehát a termelés növelésében, ami túlnő az üzem keretein. Ez a társadalom számára is kedvező.

A termelési rendszerek átfogják a rendszerben levő üzemágakat. Ez lényegében a mezőgazdasági üzemek közötti kooperációt jelenti. A tapasztalatok szerint az a kedvezőbb, ha a rendszergazda és a partnerüzemek közötti gazdasági kapcsolatok erősek. A rendszergazda nyújtson jobb feltételeket a termelés növeléséhez és vállaljon garanciát, de egyúttal partnerétől is követelje meg a technológiai fegyelmet. E követelmények teljesítésével a mezőgazdasági üzemek között erősödik a kooperáció. Jó formája az ilyen kooperációnak a közös vállalat. A bábolnai kukoricatermelési rendszer már közös vállalatként működik.

Az ilyen közös vállalatban részt vevő ágazatok termelőeszközei és termelése — az üzemek önállóságának fennmaradása mellett — koncentrálódnak. A termelőerők tehát „átlépik" az üzemi kereteket. Egy-egy termelési rendszerbe pl. több százezer hektár vagy több tízezer állat tartozhat. Mindezekből következik, hogy a közös vállalat a termelési rendszer fejlettebb formája. A meglevő termelési rendszereket célszerű ez irányba fejleszteni, az újak alakításánál pedig ezt a formát választani.

A termelési rendszerekben — de főként azok közös vállalati formájában — a termelés társadalmasítása magasabb szintű, mint a hagyományos termelésnél és tágabb lehetőséget nyújt a termelőerők és a termelés koncentrációjára.

A munkatermelékenység növelése

A termelési rendszerek a munkatermelékenység nagymértékű növelését teszik lehetővé. Napjainkban például kukoricánál a termelési rendszerben egy-egy dolgozó által előállított terméktömeg a hagyományosnak 5—8-szorosa. Ez az ugrásszerű növekedés — a terméshozamok növelése mellett — főleg annak tulajdonítható, hogy az új nagy teljesítőképességű gépek alkalmazása lehetővé tette a termelésben az élőmunka-felhasználás nagyarányú csökkentését. A munkatermelékenység növelése érdekében azonban tovább kell javítani a korszerű, nagy teljesítményű gépek kihasználását. Ezeknél a gépeknél követelmény a több műszakos üzemeltetés. Nagy gondot kell fordítani a vezérgép (traktor) és a kiegészítő munkagépek munkateljesítményének összehangolására, a géprendszereknek megfelelő méretű táblák kialakítására.

Az új technika — szinkronban a termelés más feltételeivel — a munkatermelékenység nagy tartalékát hozta felszínre. Az eddig elért fejlődés mellett, a munkaszervezés korszerűsítésével és fejlesztésével, a munkatermelékenység növelésének még további tartalékai tárhatók fel.

A nagy teljesítményű gépek, a kémiai anyagok és az intenzív fajták alkalmazása magas színvonalú, összehangolt munkaszervezést igényel. A termelési rendszer munkafolyamatai a vetéstől a betakarításig, szorosan egymásra épülnek. A szervezésben elkövetett hiba itt sokkal nagyobb gondot és kárt

okoz, mint a kisebb teljesítményű gépeknél. Ha csupán egy munkafolyamat hibás vagy rossz, az eredmény már kisebb lesz. Tehát az egész technológiai folyamatot szem előtt tartó komplex szemlélet kialakítására van szükség, amely a vezetőktől jó munkaszervezést, a dolgozóktól pedig fegyelmezett munkát igényel. Csak így javíthatók az eredmények, ami mind a termelő üzemeknek, mind a népgazdaságnak egyformán érdeke. Vannak azonban olyan kedvezőtlen tapasztalatok is, hogy az üzemek egy része nem tartja be a technológiai előírásokat, s ezzel károkat okoz. Ezzel függ össze, hogy egyes területeken a terméshozam nincs arányban a műtrágya- és egyéb ráfordításokkal. Vagyis drágán termelnek. Ezen a termelés hatékonysága és jövedelmezősége szempontjából is változtatni kell.

Alapvető követelmény az iparszerű termelésben, hogy a műszakiak, a fajlagos hozamnövelésre való törekvésük mellett az eddigieknél nagyobb gondot fordítsanak a gazdasági hatékonyság növelésére. A jövőben folyamatos elemzést igényel, hogy az egységnyi termék előállítása mennyibe kerül. Alapvető, hogy a többletterméstet a termelési ráfordítások gazdaságos felhasználásával érjük el. A növekvő ráfordításoknál a fajlagos hozam és a jövedelem gyorsabb ütemben növekedjen.

Számos üzem példája mutatja, hogy ahol a termelés tényezőinek összhangját a technológiai tervek szerint biztosították, szervezett, fegyelmezett munkát végeztek, teljesítették az előbbiekben megjelölt követelményeket. Mindebből az is következik, hogy a termelési rendszerekbe már bevont területeken elsődleges feladat a ráfordításokkal arányos hozam és hatékonysági követelmények elérése, továbbá, csak ezt követően célszerű nagyobb területeket bevonni a termelési rendszerekbe.

A termelési rendszerek terjedése kapcsán az a kérdés is felvetődik, hogy a területi elv alapján működő alapszervezetek hogyan járulhatnak hozzá legeredményesebben ezek működéséhez, a termelés hatékonyságának növeléséhez. Mindenekelőtt azt kell mondani: az üzemi pártszervek és -szervezetek üzemükön belül valósítsák meg a termelési rendszerhez kapcsolódó feladataikat. Ez viszont nem jelenti azt, hogy egy-egy — a termelési rendszerben vagy rendszerekben részt vevő — gazdaság pártszerve vagy -szervezete ne építsen ki kapcsolatot a rendszergazda üzemi pártszerveivel. A KB Titkárságának a koordinációs jogkör gyakorlásáról hozott határozata nem ad lehetőséget arra, hogy a rendszergazda üzem pártszerve ilyen jogokat gyakoroljon. A kölcsönös tájékoztatás, a feladatok összehangolása azonban nagymértékben segítik a termelési rendszerek eredményességét, hatékonyabb működését. Éppen ezért előnyös lehetne, ha a területileg illetékes felsőbb pártszervek egyetértésével és segítségével, a termelési rendszerekben részt vevő gazdaságok pártszervei vagy -szervezetei évenként megbeszélésre, tapasztalatcserére jönnének össze.

A termelési rendszerek bevezetése a tudomány, a technika mai szintjén gazdasági szükségszerűség és egyben az intenzív termelésfejlesztés hasznos eszköze. Hatást gyakorolnak az adott ágazatra, a bekapcsolódott üzemek egészére, az üzemek és a vállalatok közötti kapcsolatokra, tehát a mezőgazdasági termelés egészére, továbbá számolni kell társadalmi hatásukkal is.

Dr. Gősy Sándor
a KB munkatársa

A KISZ tevékenysége az ifjúmunkások között

A közelmúltban az ifjúsági szövetség központi bizottsága megvizsgálta a munkásifjúság helyzetét, és határozatot hozott az e területen folytatott tevékenység további feladatairól. Nem első alkalommal szerepel ez a téma a KISZ országos vezető testületének napirendjén, hiszen néhány esztendővel ezelőtt ugyancsak átfogó vizsgálat alapján jelölte meg az ifjúmunkások nevelésével és helyzetük javításával kapcsolatos teendőket. Az azóta eltelt időszak lényeges változásokat hozott társadalmi-gazdasági életünk különböző területein. Erősödött az ország gazdasági helyzete, javultak az ifjúmunkások élet- és munkakörülményei. Napvilágot látott az MSZMP Központi Bizottsága 1970. februári ifjúságpolitikai állásfoglalása és határozata. Az országgyűlés elfogadta az ifjúsági törvényt, az ágazati minisztériumok, főhatóságok kiadták e törvény végrehajtási jogszabályait. A munkásifjúság nevelésében széles körű társadalmi munkamegosztás bontakozott ki. Más társadalmi szervezetekkel együtt ifjúsági szövetségünk ugyancsak eredményesen tevékenykedett a KISZ-tagok és a többi ifjúmunkás körében, erősödött a munkásfiatalok közötti világnézeti, erkölcsi nevelőmunkánk.

Az üzemi KISZ-alapszervezetekben erősödött a tagság felelősségérzete, kritikai-önkritikai szelleme, politizáló és vitakészsége. Tovább fejlődött az üzemi KISZ-szervezetek kommunista, tömegszervezeti jellege és fokozódott befolyásuk a munkásfiatalokra.

A KISZ jelentős kezdeményezéseket tett a munkásfiatalok élet- és munkakörülményeinek javításáért. A többi között ez is hozzájárult ahhoz, hogy feloldották a kezdő ifjúmunkások bérezésének feszültségeit. A fiatal házasok a korábbinál nagyobb arányban, mintegy 45%-ban részesednek az állami lakásokból. Kiterjesztették az esti és levelező tagozatos hallgatók kedvezményeit. Kialakult a termelésből közvetlenül az egyetemre, főiskolára felvett ifjú szakmunkások oktatásának rendszere is.

Most, amikor ismét napirendre tűztük a munkásosztály ifjú nemzedéke körében végzett tevékenységünket és csokorba szedtük feladatainkat, az volt a célunk, hogy áttekintve a KISZ VIII. kongresszusán elhatározottak megvalósulását, konkrétan — és a mai élet körülményeihez igazodva — szabjuk meg a legfontosabb tennivalókat. Ezek között alapvetőnek tartjuk, hogy *a munkásifjúság körében növelni kell a KISZ tömegbefolyását.*

A munkásfiatalok száma jelenleg meghaladja az 1,1 milliót, az aktív munkásoknak *több mint egyharmadát.*

Az utóbbi években a munkásosztály körében lényeges változások következtek be. Nőtt a munkások, különösen a munkásnők száma. Erőteljesen fejlődött politikai öntudatuk, szakképzettségük, műveltségük, és változott földrajzi elhelyezkedésük. Mindezek alapvetően befolyásolták a munkásosztály egyharmadát kitevő munkásifjúság összetételét és fejlődését, valamint a KISZ munkáját is.

A munkásosztály utánpótlásának nevelése

A hetvenes évek elejétől egyértelművé vált, hogy a munkásosztály utánpótlásának fő forrása az ifjúság. Ezért a KISZ számára is fontos kérdés, hogy a 14—18 éves korosztályokat milyen mértékben sikerül megnyernie, és milyen tömegbefolyásra tesz szert körükben.

A szakmunkásképzés, valamint a munkástovábbképzés egyaránt jó útja ma a szakmunkássá válásnak. Ezek a fejlődési szakaszok egyértelműen körvonalazzák azt is, hogy a munkásfiataloknak más ifjúsági rétegekkel milyen fontos érintkezési pontjai vannak.

A *szak- és betanított munkások képzésével* kapcsolatos célok valóra váltása érdekében a KISZ-alapszervezeteknek az eddiginél tervszerűbben és sokrétűbben szükséges segíteniük a mozgósítást a szakmunkástanuló iskolákba, valamint a különböző szak- és betanított munkásképző tanfolyamokra. A politikai és szervező munka javításával elő kell segíteniük, hogy növekedjék a termelésben a szakmai képesítéssel rendelkezők száma. Ez a feladat széles körű politikai felvilágosító munkát igényel üzemi bizottságainktól, alapszervezeteinktől. Ez egyszersmind fontos része a munkásifjúság nevelésében kibontakozó mozgalmi tevékenységnek is.

A munkássá válás folyamatában jelentős állomás a *pályakezdés*, a *munkahelyi beilleszkedés* időszaka. Tapasztalatok bizonyítják, hogy a pályakezdők gondjainak megoldását a munkahelyi kollektíva hathatósan segítheti. Segítő részvétele nélkül viszont a zökkenőmentes beilleszkedés puszta óhaj marad. Fontos a további tanulás segítése is, de a mindennapos emberi kapcsolatok jelentősége legalább ennyit ér. Az idősebbek jó példájára, szeretetére és tapasztalataira gondolok itt. Sok helyen a szocialista brigádok jó, követendő példát mutatnak a nemzedékek kívánatos kapcsolatában. Sajnos, ez még nem mindenütt jellemző. Az a szemléletváltozás, amely a fiatalok nevelésének társadalmi üggyé válásában fedezhető fel, a következő időszakban el kell hogy vezessen ahhoz: *legyen minden felnőtt a fiatalok nevelője, szakmai és emberi tapasztalatainak kiteljesítője.* A kommunista vezetők és munkatársak személyes felelőssége különösen nagy ebben a tekintetben.

Az ifjúsági parlamentek tapasztalatai is azt bizonyítják, hogy mind hatékonyabban érvényesül a párt ifjúságpolitikája, s valósul meg az ifjúsági törvény, illetve az annak végrehajtására született számos jogszabály. Az ifjúmunkások nemcsak hozzászólásaikkal, de tetteikkel is bizonyították, hogy az ifjúsági törvényt a lehetőségek, az igények és a cselekvés, vagyis a jogok és kötelességek egységeként értelmezik.

A pártszervezetek koordináló, ellenőrző és számonkérő tevékenysége nyomán egyre javul az állami és a társadalmi szervek együttműködése a munkásifjúság szocialista nevelésében. Számunkra az a legfontosabb, hogy egy adott üzemben a KISZ-alapszervezet hogyan tud együttműködni a gazdasági vezetéssel, a párt- és a szakszervezettel. Arra is törekszünk, hogy megkeressük azokat a formákat, melyek segítségével a KISZ-szervezetek vezetőségei folyamatos kapcsolatokat tudnak kialakítani a műhelyszintű gazdasági és mozgalmi vezetéssel is.

A KISZ politikai befolyásának növelése

A társadalmi-gazdasági viszonyok fejlődése tovább növelte az üzemi KISZ-szervezetek, különösen az alapszervezetek tevékenységével szemben támasztott követelményeket. Szövetségünk számára alapvető jelentőségű, hogyan működnek az alapszervezetek, ahol a gyakorlatban folyik a fiatalok politikai, ideológiai nevelése, mozgósítása, érdekvédelme.

Az üzemi KISZ-szervezetek — ha nem is egyenletes mértékben — szervezetileg átfogják a munkásfiatalok különböző rétegeit és szakmai csoportjait. A KISZ-szervezetek munkájában, a fiatalok szervezettségében azonban iparáganként, településenként és főleg üzemenként jelentősek a különbségek. A te-

lepített iparágakban, a nagyüzemekben, a több szakmunkást foglalkoztató munkahelyeken a KISZ-szervezetek munkája hatékonyabb, mint a szétszórt, sok telephelyen tevékenykedő iparágakban, a kisüzemekben, az inkább betanított és segédmunkásokat foglalkoztató munkahelyeken, vagy a vidéki új ipartelepítéseken.

A KISZ VIII. kongresszusa, de különösen a KISZ KB 1974. áprilisi határozata óta az üzemi KISZ-szervezetek erőteljesen törekszenek arra, hogy munkájuk tartalma és stílusa jobban igazodjon a változó körülményekhez és a növekvő igényekhez. A KISZ kommunista, politikai jellegének erősítését szolgáló intézkedések — mindenekelőtt a tagfelvételi és szervezeten belüli követelmények rendszerbe foglalása — az ifjúmunkás KISZ-tagok körében kedvező visszhangra találtak.

Az üzemi KISZ-szervezetek nevelő munkája a családi, iskolai és munkahelyi nevelésen alapul. Erre építik a munkásfiatalok egyre nagyobb önállóságát, ennek bázisán alakítják ki a közösséget. Jól működő üzemi szervezeteink arra törekednek, hogy tagjaik mind tevékenyebben kapcsolódjanak be a társadalmi élet „áramkörébe", s mind több közéleti élményt, politikai tapasztalatot szerezzenek.

Az utóbbi évek jelentős eredményének tartjuk, hogy erősödött a KISZ kommunista jellege. Mindinkább érezhető, hogy felelősségteljes nevelő munka folyik az alapszervezetekben, a KISZ neveli az ifjúkommunisták seregét, s innen kerül ki a párt utánpótlásának jelentős része. A párt X. és XI. kongresszusa között felvett párttagoknak közel fele a KISZ ajánlásával került a párt tagjainak sorába. Ahhoz, hogy a nevelő munka még hatásosabbá váljék, szükség van arra is, hogy megfelelő legyen a szervezettség aránya. A következő időszakban különös figyelmet kell fordítani azokra a területekre — pl. a szolgáltatásra és a kereskedelemre —, ahol alacsonyabb a KISZ szervezettsége és politikai befolyása.

A munkásfiatalok erkölcsi vonásai a mindennapi munka és a környezet — közte a munkahelyi KISZ-szervezetek tevékenysége — hatására változnak. Döntő többségük becsülettel végzi munkáját. Számos társadalmi munkaakciónak részvevői és kezdeményezői. Értelmes és nemes célok érdekében megnyerhetők, tenniakarók. Általában a végzett munka és a tudás alapján ítélik meg az emberek magatartását. Képességeik kibontakoztatásának lehetőségeit alapvetően a becsületes munka alapján keresik.

Tömegesen kapcsolódnak be a szocialista munkaversenybe, a brigádmozgalomba, a társadalmi munkaakciókba. A kongresszusi és felszabadulási munkaverseny eredményei jól tükrözik ezt. A fiatalok termelési mozgalmai ugyanakkor a korábbi években is jelentős gazdasági eredménnyel és politikai-nevelő hatással jártak. Több százezer fiatal munkást mozgósítanak a védnökségek, a Ki minek mestere versenyek, a kommunista műszakok, az Alkotó ifjúság pályázat és kiállítás, melyek nemcsak gazdasági jelentőségű vállalkozások, hanem valamennyinek politikai összetevője is van. A szocialista munkaverseny szervezésében jelentős feladatokat lát el az ifjúsági szövetség is. A termelési mozgalmak sikere növeli a KISZ tekintélyét, tömegbefolyását. Jellemző, hogy a fiatal résztvevők jelentős része KISZ-tag.

A KISZ szerepe az üzemi demokrácia rendszerében

A KISZ-szervezetek — a párt-, a szakszervezeti és a gazdasági szervek mellett — jelentős szerepet töltenek be az üzemi demokrácia rendszerében. Alkotmányunk, a Munka Törvénykönyve, az ifjúsági törvény és jó néhány más jogsza-

bály, valamint a vállalati kollektív szerződések és az ifjúsági törvény helyi intézkedési tervei megfelelőképpen biztosítják a fiatalok jogait.

A vállalati KISZ-szervezetek *belső demokratizmusának fejlesztése* közvetve hat az üzemi demokráciára is. A KISZ-tagok általában először a KISZ fórumain tanulják és gyakorolják a demokratizmus „játékszabályait". A KISZ demokratizmusának fejlődése elősegíti az üzemi demokrácia fejlesztését. Ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy a vállalati KISZ-szervezetek a mozgalmi munka tervezésénél, az egyéni vállalások, megbízatások kidolgozásánál és teljesítésük értékelésénél, a KISZ-vezetőségek választásánál és beszámolóinál, a KISZ fórumainak (bizottság, taggyűlés, vezetőségi ülés, csoportértekezlet stb.) működésénél, a hatáskörök rögzítésénél következetesen érvényesítsék a demokratikus centralizmus elvét. Fordítsanak különös gondot a KISZ-taggyűlésekre mint az öntevékenység, a helyi érdekek érvényesítésének fórumaira. A jelenleginél jobban használják fel a taggyűléseket a vállalati tevékenységről való tájékoztatásra, az üzemi demokrácia közvetlen és közvetett fórumain képviselendő álláspontok kialakítására, az e fórumokon végzett munkáról történő számadásra. Követelmény legyen, hogy a fiatalok képviselői megbízóik véleményének ismeretében készüljenek fel az üzemi demokrácia közvetett fórumain — igazgatói tanácsülés, vállalati felügyelő bizottsági ülés, VSZT-ülés stb. — való véleménynyilvánításra.

A vállalati KISZ-szervezetek készítsék fel a KISZ-alapszervezetek, KISZ-csoportok vezetőit az ez irányú feladatok ellátására, a szakszervezeti szervekkel együttműködve érvényesítsék a KISZ álláspontját, és a hozott döntésekről minden esetben taggyűlésen tájékoztassák a KISZ-tagságot. Az üzemi demokrácia fórumainak az egyes KISZ-tagokkal kapcsolatos dicsérő vagy elmarasztaló állásfoglalását vegyék figyelembe a KISZ-tagok éves tevékenységének értékelésénél.

A továbbhaladás elősegítése

Az üzemi KISZ-szervezetek, munkálkodva a KISZ központi bizottságának a politikai képzés feladatairól és rendszeréről szóló határozata végrehajtásán, vonják be a munkásfiatalok minden rétegét a politikai képzésbe. Annak különböző formáin tanítsák őket politizálni, gazdagítsák társadalmi, mozgalmi ismereteiket, formálják véleményüket, magatartásukat.

Segítsék az ifjúsági vezetők és aktivisták ideológiai és gazdaságpolitikai képzését a pártoktatás tömegtanfolyamain és káderképző formáin. Kezdeményezzék, hogy az üzemi szakszervezeti oktatás keretében mind több munkásfiatal bővíthesse társadalmi, gazdasági ismereteit.

Kezdeményezzék a munkában élenjáró ifjúmunkások folyamatos és rendszeres továbbképzését, az arra alkalmas és ezt igénylő fiatalokat támogassák az egyetemi, főiskolai tanulásban. Az érintett vállalati KISZ-szervezetek politikai feladata a részvétel az egyetemen, főiskolán továbbtanuló szakmunkásfiatalok kiválasztásában, felkészülésük támogatása, tanulmányaik során problémáik megoldásának segítése. Az illetékes egyetemi, főiskolai KISZ-szervezetek fordítsanak figyelmet e fiatalok tanulmányainak és beilleszkedésének folyamatos segítésére, tanulmányi és szociális érdekvédelmükre, vonják be őket a mozgalmi munkába. Tartsanak szoros kapcsolatot a fiatalokat küldő vállalati KISZ-szervezetekkel.

A vállalati KISZ-szervezetek szorgalmazzák a munkástovábbképzés különböző formáinak folyamatos szervezését, az ifjúmunkások bevonását.

Mindez éppannyira fontos az ifjúmunkások jövőjének megalapozása szempontjából, mint a szociális körülmények, életszínvonaluk fejlesztése. A munkás-

ifjúság életszínvonalának további emelése a munkásosztály helyzetének javításával összhangban, a megtermelt anyagi javak alapján történhet. A vállalati tervek teljesítéséhez a KISZ üzemi szervezetei az ifjúsági termelési mozgalmak szervezésével, a munkahelyi agitáció erősítésével, az újítómozgalom népszerűsítésével, a DH-munkarendszer megismertetésével, a fiatalok mozgósításával és aktivitásuk növelésével járuljanak hozzá. A munka termelékenységének emelése, az anyagi javak gyarapítása érdekében neveljenek fegyelmezett munkára, az anyaggal, energiával és idővel való ésszerű takarékoskodásra, a tartalékok feltárására.

Az ifjúmunkások családalapítását elősegítő társadalompolitikai, szociális intézkedések közül a *lakáskérdés* megoldása a legfontosabb. A KISZ képviselői a vállalati és a tanácsi lakáselosztási bizottságokban fordítsanak megkülönböztetett figyelmet az ipari központokban élő nagyüzemi munkásfiatalok lakáshelyzetének további javítására. A KISZ-szervezetek szorgalmazzák vállalati munkáslakás-építési akciók szervezését. Kezdeményezzék, hogy a szervezett magánlakásépítés — elsősorban munkáslakás-építés — a leginkább kedvezményes, a saját munkavégzést lehetővé tevő telepszerű szövetkezeti formában történjék. A lakásépítési költségek csökkentése érdekében a KISZ-szervezetek szervezzenek társadalmi munkaakciókat. Indokolt, hogy a munkáslakás-építés lehetősége további településekkel bővüljön, szervezettebbé váljék és tovább egyszerűsödjék a szövetkezeti lakásépítés. A KISZ-szervezetek kezdeményezzék a vállalati munkáslakás-építés anyagi feltételeinek megteremtésére a lehetőségekkel összhangban álló lakásépítési alapok képzését.

● ● ●

A munkásifjúság körében végzett tevékenységünk sikerének feltétele és biztosítéka a különböző szintű pártbizottságok és pártszervezetek sokoldalú segítő, irányító és ellenőrző tevékenysége. A KISZ központi bizottsága kéri az üzemi pártbizottságokat és pártszervezeteket, hogy

— rendszeresen számoltassák be a KISZ-alapszervezetek vezetőit az ifjúmunkások körében végzett eszmei-politikai nevelőmunkáról;

— igényeljék és segítsék a KISZ-alapszervezeteknek az ifjúmunkások körében végzett párttaggá nevelő tevékenységét;

— gyakrabban bízzanak meg KISZ-ajánlással párttagnak felvett fiatalokat a KISZ-ben végzendő vezetői munkával;

— koordinálják a párt-, a szakszervezeti és a KISZ-oktatást mind a tematika, mind az ifjúmunkások részvétele szempontjából;

— a helyi gazdasági tervek teljesítésében adjanak a KISZ-szervezeteknek konkrét feladatokat;

— segítsék az arra alkalmas vállalati KISZ-vezetők gazdasági vezetővé nevelését és kinevezését.

Az ifjúsági szövetség az ifjúmunkások körében végzett politikai nevelő munkájának erősítése során igényli a munkásifjúság nevelésében jelentkező széles körű társadalmi összefogás további kibontakoztatását, a társadalmi munkamegosztás még teljesebb és minden szinten történő érvényesítését. Ebben ugyancsak számítunk a pártszervezetek irányító és koordináló tevékenységére.

Pásztor Gabriella
a KISZ KB titkára

A kedvezőtlen adottságú tsz-ek fejlesztése

Nógrád megye fejlődését alapvetően ipari termelése határozza meg. A megye gazdasági szerkezetében végbement mélyreható változás nem vezethetett el a mezőgazdaság elsorvasztásához, annak ellenére, hogy a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetek körül zajló évtizedes vitában még ez a lehetőség — egyesek szerint szükségszerűség — is felvetődött. Nem kétséges, hogy az elsorvasztás helyett a fejlesztés útjait kell választani, keresni.

A megye mezőgazdaságát képessé kellett és kell tenni a kedvezőtlen adottságok között is az eredményes gazdálkodásra, mégpedig úgy, hogy a termelés mennyisége és minősége mellett a hatékonyság is szüntelenül javuljon. A feladat nem új. A mezőgazdasági termelés mostoha természeti viszonyai már közvetlenül a szocialista nagyüzemek létrejötte után szükségessé tették a termelési szerkezet változtatását. Még határozottabb irányt adott a fejlődésnek a megye ipari szerkezetének a 60-as évek második felében megkezdődött átalakulása. A mezőgazdaság is az iparszerű, magas fokon mechanizált, kemizált termelés kialakítása irányában fejlődött.

Bár a feladatok megvalósításában a kezdetnél tartunk, az eddigi célkitűzéseinket — a párt agrárpolitikájára alapozott intézkedésekkel — sikeresen megoldottuk. A helyi erőfeszítések azonban — éppen az objektív gazdasági-természeti adottságok miatt — a központi pártszervek és minisztériumok támogatása nélkül aligha hozhattak volna említésre méltó eredményt.

A kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági üzemek gazdálkodásának megszilárdítását, fokozatos felemelkedését célzó intenzív munka a hetvenes évek elején kezdődött. A megyei tanács 1971-ben közép- és hosszú távú tervet fogadott el, amely a IV. ötéves terv időszakának tennivalóin kívül 1985-ig megfogalmazta a fejlesztési elképzeléseket is. E terveket az időközben hozott központi határozatok, az életbelépő új közgazdasági szabályozók módosították: vagy meggyorsították egy-egy ágazat fejlődését, vagy valamely elképzelésünk továbbfejlesztésére adtak lehetőséget.

Újabb, nagy segítséget nyújtott a további célok kijelöléséhez, és még fontosabb állomás volt, amikor a Központi Bizottság Gazdaságpolitikai Bizottsága 1974-ben elemezte megyénk gazdasági fejlődését. Útmutatására és a már elért eredményekre támaszkodva a megyei pártbizottság 1974. áprilisában áttekintette a mezőgazdaság, ezen belül a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetek helyzetét. Az adottságok és az akkori helyzet gondos vizsgálatával és elemzésével feltárta a fejlődés további útjait. A pártbizottság egységesen állást foglalt az adottságokhoz igazodó termelési szerkezet kialakítása mellett. Ez a célkitűzés termelési ágazatonként természetesen más és más megoldásokat kíván.

A növénytermesztésben a haladás kézenfekvő útja a racionális földhasznosítással összefüggő gazdaságos termelésszerkezet kialakítása, ami együtt jár a termesztett növényféleségek számának csökkentésével, a nagyobb termelésigazdálkodási hatékonyságot ígérő szakosodás megvalósításával. Elsőrendű követelmény, hogy az olcsó tömegtakarmány-bázis megteremtése összhangba kerüljön az állattenyésztés fejlesztésével.

Az *állattenyésztésben* az ágazati arányokat úgy célszerű alakítani, hogy a tenyésztés hatékonyabban kapcsolódjon a népgazdasági programokhoz. A hegy- és dombvidékeken legcélszerűbb a szarvasmarha- és juhtenyésztés dinamikus fejlesztése; elsősorban húst termelni, de úgy, hogy a szakosított telepek a megye tejszükségletét is kielégítsék.

Sok a kiaknázatlan tartalék még az *ipari kiegészítő tevékenységben.* Feltárásukkal és fokozott hasznosításukkal nemcsak a munkaerő-foglalkoztatásnak a mezőgazdaságban még mindig érvényesülő idényszerűségét oldhatjuk meg. Alapelvünk — amely még nem mindegyik gazdaságban érvényesül egyformán —, hogy a kiegészítő ipari tevékenységből származó nem csekély nyereséget mindenekelőtt a mezőgazdasági termelés anyagi-műszaki bázisának fejlesztésére kell fordítani.

A mezőgazdasági üzemek koncentrációjának a mi viszonyaink között különleges fontossága van. A termelés fejlesztéséhez gyakorta beruházás szükséges, s erre a kedvezőtlen adottságú tsz-eknek nincs pénzük. De a viszonylag jobb körülmények között, nyereségesen működő mezőgazdasági üzemeknek is érdeke, hogy egy-egy nagy beruházás ne csupán egy, hanem több gazdaság termelését szolgálja. Ezzel megoszlanak a beruházás terhei, hamarább megtérül és hasznot is hajt a befektetés. Ezért támogatjuk megkülönböztetett módon a közös gazdaságok egyesülési szándékát, valamint azokat a társulásokat, amelyek termékre, nyereségre váltják az üzemközi együttműködésben rejlő gazdálkodási tartalékokat.

Az első eredmények

Abban, hogy napjainkban már örvendetes eredményekről számolhatunk be, sajátos és mindenképpen figyelemre méltó szerepet játszottak a *közgazdasági szabályozók.*

A IV. ötéves terv időszakának elején alkalmazott — az árrendszerhez kapcsolódó — megkülönböztetett támogatási rendszer évente jelentős támogatáshoz juttatta a kedvezőtlen adottságok között gazdálkodó tsz-eket. Előnye az volt, hogy az ilyen tsz-ekben dolgozók alacsony átlagos jövedelmét közelítette a közepes gazdaságok tagságáéhoz. Hibája, hogy bár részben megtérítette a kedvezőtlen adottságokkal együttjáró, az átlagosnál nagyobb termelési ráfordítások egy részét, ahhoz már kevés volt, hogy az adottságokhoz legjobban igazodó termelési szerkezet kialakítására serkentsen.

A támogatási „sáv" csökkentése, a preferencia rendszer megváltoztatása azzal a következménnyel járt, hogy a bevételi kiesést a gazdaságok nagyobb része képtelen volt önerőből kompenzálni, s az évről évre jelentkező tíz-tizenkét veszteséges tsz szanálása feleméstette a megye fejlesztési eszközeinek javát.

A különféle fejlesztési támogatások előtérbe kerülésével lehetővé válik a népgazdaság érdekeinek megfelelő, az üzemek egészét átfogó harmonikus fejlesztés, mert ezek sarkallják a tsz-eket saját erőtartalékaik mozgósítására, üzemfejlesztési tervek készítésére. E támogatási rendszer ösztönző hatását a megyei vezetés azzal is igyekezett kiaknázni, hogy például 1974-ben — a támogatási rendszer bevezetésének első esztendejében — a rendelkezésre álló eszközök több mint felével a gazdaságokat a szarvasmarha- és juhtenyésztés fejlesztésére ösztönözte, a többivel pedig az iparszerű növénytermesztéshez szükséges gépsorok beszerzését segítette. Két közös gazdaságunk fafeldolgozó tevékenységre kapott visszatérítendő állami támogatást.

Az említett intézkedések, valamint a differenciált földadó, a termelési adókedvezmények, a meliorációs rét-legelő javításra és más fejlesztési célokra juttatott beruházási kedvezmények jól szolgálják a megye mezőgazdaságának fejlődését. Néhány számadat és tény, egészséges önbizalomra ad okot.

A IV. ötéves terv időszakára a mezőgazdaság tervezett évi termelés-növekedési üteme 3—4 százalék volt, a tény 6—7 százalék. Az egy ledolgozott mun-

kaórára jutó termelési érték csaknem megkétszerződött, a hektáronkénti bruttó termelés 9100 forintról 12 000 forintra emelkedett. Ezzel egyidőben a költségszint 14 százalékkal csökkent. A termelés fejlődése lehetővé tette a tagok jövedelmének emelkedését: egy-egy tsz-tag közösből származó évi jövedelme négy év alatt mintegy 3000 forinttal emelkedett.

A változás okai

A növénytermesztésben igyekszünk megvalósítani a racionális földhasználat elveit. Négy esztendő alatt 4000 hektár gyenge minőségű, eddig szántónak használt, meredek lejtésű földterületen szüntettük meg a gabona és más szemestermény termelését, s e terület kétharmadán intenzív legelőfejlesztéshez, egyharmadán pedig erdőtelepítéshez kezdtünk. Folytatódott a gazdaságok termelési szerkezetének egyszerűsítése.

A legszembetűnőbb eredmények a kenyérgabona, elsősorban a búza termesztésében születtek. 1974-ben 34 százalékkal volt magasabb a búza hozama, mint a III. ötéves terv időszakában. Az átlagtermés a megyében tavaly meghaladta az országos átlagot. Az egyes tájkörzeteken a tsz-ek egy-egy kultúra hosszú távú szakosított termesztésére rendelkeznek be: hat tsz burgonya-, 20 tsz cukorrépa termesztésére társult. Néhány gazdaság a bábolnai, illetve a nádudvari rendszerű kukoricatermesztésbe kapcsolódott be. Az ország összes bogyósgyümölcs termésének 12 százalékát Nógrád megye adja.

Hasonló fejlődés tapasztalható az állattenyésztésben is. A szarvasmarhaállomány fejlesztésében már 1973-ban elértük a IV. ötéves terv időszakára előirányzott mennyiséget. Megszűnt az ágazat korábbi, évről évre visszatérő 40—50 millió forintos vesztesége, jó ütemben halad a szakosított tehenészetek betelepítése. A megye juhállománya egyetlen esztendő leforgása alatt — 1974-ben — 4000-rel szaporodott. Kialakult az iparszerű baromfitenyésztés is. A sertéstenyésztést a nagyüzemek társulásos alapon folytatják, s jelentős a szerepük a háztáji gazdaságoknak is.

A mezőgazdaságban a termelés fejlődésének egyik feltétele a tsz-ek területi koncentrációja. A IV. ötéves terv első esztendeiben még hiányoztak az egyesülés objektív feltételei. A korszerű termelési technológiák, gépek, gépsorok térhódítása, a kemizálás terjedése azonban megváltoztatta az élő- és a holtmunka szükséglet arányait — ez utóbbi javára. Az új technika, technológia, munkaszervezés és az ezeken alapuló fejlődés a termelésben és a gazdálkodásban a legjobb „agitátornak" bizonyult; ráirányította a figyelmet a nagyobb területen, nagyobb volumenben folytatott termelés hatványozott előnyeire. A koncentráció szubjektív feltételeinek kialakulását, erősödését a jobb gazdálkodás anyagi eredményei is táplálták. 1973 végén mindössze kilenc, 1974 őszén már 33 tsz tagsága határozta el az egyesülést. Napjainkban Nógrád megyében ötven közös gazdaság működik.

Az elmondottak nem jelentik azt, hogy gondjaink megszűntek, hogy Nógrád megye kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági termelése a múlté. A sovány, savanyú, kémhatású talaj, a romboló erózió, a kevés csapadék, a kedvezőtlen domborzati viszonyok stb. meg nem szüntethetők, viszont igazodni, alkalmazkodni hozzá, enyhíteni a hatásán lehet. Azt azonban tudomásul kell venni, hogy ez mindenkor többletráfordítással jár, ami még jó gazdasági eredmények mellett is jelentősen növeli az előállítási költségeket. Ez okozza, hogy az említett fejlődés ellenére, a megye termelőszövetkezeteinek még mindig jelentős hányada csupán egyszerű újratermelésre képes. A lehetőségek jobb kihasználásához szüksé-

ges fejlesztést sok helyütt — felhalmozó képesség, anyagi forrás híján — képtelenek végrehajtani. Gépesítettségük szegényes, és berendezéseik javarésze is elhasználódott, gépei elavultak. Ezek miatt hiányzik a tagság jövedelmének biztonsága.

Ennek az állapotnak a felszámolása nemcsak azért szükségszerű, mert a „gyenge" tsz-ek eredménye, tagjaik jövedelme sokkal kisebb, mint az előnyösebb feltételek közt gazdálkodó termelőszövetkezeteké, hanem azért is, mert ez a megye egész gazdasági fejlődésének már-már fékjévé vált.

Azért, hogy a megoldáshoz közelebb jussunk, a megye kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezeteit az egy hektár termőterületre jutó tiszta jövedelem alapján három csoportra osztottuk. Az elsőbe a 2000 forintnál magasabb, a másodikba az 1001—2000 forintot elért, míg a harmadik csoportba az egy hektáron átlag 1000, vagy ennél is kevesebb tiszta jövedelmet hozó tsz-ek kerültek.

Az elemzés során kitűnt, hogy 1973-ban a közös gazdaságoknak több mint a fele még mindig a harmadik csoportba tartozott. De mert van a jobb feltételek között gazdálkodó tsz-ek között is olyan, amely gyenge eredményt ér el, a megye egyik legmostohább természeti adottságai közt gazdálkodó termelőszövetkezete pedig a jó közepesek közé tornászta fel magát, szükség volt az elemzés más szempontok szerinti folytatására, kiterjesztésére.

A tsz-ek gazdálkodása közti különbségnek két alapvető oka van. A földek különböző termőképessége az egyik. E tényezőhöz soroltuk még — mint objektív faktort — a mindenkori közgazdasági szabályozó rendszer hatását, adott esetben visszahatását. De szubjektív okai is lehetnek a rossz eredményeknek.

Ami az első tényezőt illeti; az emiatt veszteséges gazdaságok korábban csak pénzügyi egyensúlyuk helyreállításához kaptak segítséget, de mert fejlesztést nem valósíthattak meg, a termelőerők elmaradt állapota konzerválódott, „lépéshátrányuk" fokozódott. A Politikai Bizottság, valamint a kormány már említett határozata a kedvezőtlen adottságú mezőgazdasági nagyüzemek megszilárdításáról kedvező fordulatot hozott a fejlesztés állami forrásainak célirányosabb elosztásában, s ez módot ad e termelőszövetkezetek gazdálkodásának megszilárdítására, fellendítésére.

A szubjektív tényezőktől — mindenekelőtt a vezetés és az irányítás színvonalától — függ azonban, hogy a megnövekedett anyagi eszközöket, lehetőségeket a gazdaságok miként használják ki. A kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetekben a vezetés és az irányítás színvonala fejlődik, de ennek ütemével nem lehetünk elégedettek. A tsz-vezetők többsége nagyon sokat dolgozik, és fogékony az új iránt is.

A tervszerű kádercserének is vannak eredményei. Sajnos, a tsz-vezetők nem csekély hányada azonban szakmailag és politikailag még ma sem eléggé képzett. Különösen kevés a jól képzett számviteli és közgazdasági szakember. Még ennél is nagyobb az elmaradás a középvezetők képzettségében, nem ritkán rátermettségében. A megye tsz-einek egynegyedét kitevő, jó körülmények között gazdálkodó üzemben több képesítéssel rendelkező szakember dolgozik, mint a kétharmadot kitevő kedvezőtlen adottságú tsz-ben együttvéve. A mezőgazdasági szakmunkás is kevés, s gyakori, hogy nem képzettségüknek megfelelő munkakörben alkalmazzák őket. E súlyos fogyatékosságok oka egyes tsz-vezetők hibás szemlélete, akik konzervatívak, félnek, tartózkodnak az újtól, idegenkednek a fiataloktól, a főiskolát, egyetemet végzett szakemberektől, az új, magas színvonalú termelési eljárásoktól. Néhány gazdaságban a szűklátókörűség anyagiassággal párosul nem ritkán a csoportérdekeket a népgazdaság érdekei elé helyezik.

A megye vezetői látják ezeket a hibákat, s kemény munkát végeznek azért, hogy a kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezetek közül mind több zárkózzon fel a középmezőnyhöz.

Tudatosan, következetesen

Mit kell tenni azért, hogy a mai kedvező tendenciák állandósuljanak, hogy újabb és újabb eredmények szülessenek?

A megye vezető testületei — megszabva az V. ötéves terv időszakának tennivalóit — kimondták: el kell érni, hogy valamennyi kedvezőtlen adottságú termelőszövetkezet kiegyensúlyozottan gazdálkodjon. Ennek elérése érdekében mind társadalompolitikai, mind pedig gazdasági vonatkozásban sokat kell tenni.

Ami a feladat társadalompolitikai oldalát illeti; a kitűzött cél gyorsabb elérésének megvannak a feltételei. Megyénk termelőszövetkezeteiben jó a politikai légkör, a munkásosztály és a parasztság szövetsége ma erősebb, mint bármikor volt.

A cél elérésében nem lehet eléggé hangsúlyozni, a racionális földhasználat következetes végrehajtásának fontosságát. A szántóföldi művelésből fokozatosan kivonjuk a tizenhét százalékosnál meredekebb lejtőket, s nagyobb részén gyepgazdálkodást folytatunk, amely a szarvasmarha- és juhtenyésztés alapja. A szántóföldi művelésben maradó területeken, a művelés előnyösebb feltételei, lehetőségei miatt — ennek máris vannak jelei — a hozamok várhatóan lényegesen emelkednek, s javul a termelés hatékonysága, gazdaságossága. A fejlettebb szántóföldi gazdálkodás, valamint az olcsó tömegtakarmánybázis a megye számára azt jelenti, hogy a mostaninál erőteljesebben kapcsolódhat az országos állattenyésztési programokhoz.

Ebben az átalakuló és átalakításra váró mezőgazdaságban a növénytermesztés — bizonyos értelemben — az állattenyésztés igényeit maximálisan kielégíti és elsősorban így szolgálja mind a gazdaságok érdekeit, mind a megye, mind az ország ellátását. Ilyen körülmények között a segéd- és melléküzemágak is nagyobb, fontosabb szerepet játszanak majd a korábbinál. A korábbi egyszerű foglalkoztatási funkción, majd a pénzügyi stabilitást előmozdító szerepükön túllépve — egyesítve és betöltve mindkét funkciót — elsősorban a mezőgazdasági termékek feldolgozásával járulnak hozzá a tsz-ek gazdasági stabilitásához és a lakosság jobb ellátásához.

A Politikai Bizottság határozata alapján megjelent kormányintézkedések gazdasági szabályozók a kedvezőtlen adottságok között gazdálkodó tsz-ek komplex fejlesztését szolgálják, segítik a közepes színvonalhoz való felzárkózásukat. E cél elérése érdekében előtérbe került a regionális tervezés, amely biztosítja a területileg összehangolt fejlesztést. Az üzemeket arra ösztönzi, hogy belső tartalékaik maximális feltárása mellett lépjenek ki üzemi kereteik közül, törekedjenek ésszerű kooperációkra, ágazati integrációra, társulásokra, földcserékre.

A megyének van hosszú távú regionális terve, amelynek megvalósítása megkezdődött. Célunk elérni, hogy valamennyi üzemünkben érvényesüljön ésszerű, takarékos gazdálkodás az erőforrásokkal, a racionális költséggazdálkodás, a ráfordítások hatékonyságának szüntelen javítása. Ennek eszközeként fogjuk fel a korszerű technológiák, technikai eszközök, gépek és gépsorok mind szélesebb körben történő elterjedését a megye mezőgazdaságában, hogy a régieket új, nagy hozamú növény- és állatfajták váltsák fel. Szelektív beruházási politikát folytatunk, jól előkészített beruházásokra, rövid kivitelezési határidőkre törekszünk.

Vannak termelőszövetkezetek, amelyek már rendelkeznek hosszú távú fejlesztési tervvel. De szép számmal akadnak olyanok is — éppen a legelmaradottabb gazdaságok ezek —, amelyekben még mindig egyik évről a másikra élnek a tagok, amelyekben még mindig nem látják a távolabbi — bár nem is annyira távoli — jövőt. Márpedig a hatékonyság, az ésszerű gazdálkodás, a ráfordítások gyors megtérülése, a szelektív beruházás, az új technológia — üres szavak, s továbbra is „belső tartalékok" maradnak, ha a még mozdulatlan, vagy egyelőre lassú mozgású erőket nem mozgósítjuk, nem késztetjük arra, hogy a fejlődés útjára lépjenek.

A megye tervét tájegységekre, körzetekre bontó fejlesztési koncepciók, az azokhoz illeszkedő termelőszövetkezeti hosszú távú fejlesztési tervek előkészítésében, majd a végrehajtásukra való mozgósításban nélkülözhetetlen szerep vár a termelőszövetkezeti pártszervezetekre. Erre nekik is alaposan fel kell készülniük a pártépítő munka, a szervezeti színvonal megjavításával, a párttagok politikai felkészültségének fejlesztésével. Munkálkodniuk kell az egységes szemléletért, cselekvésért, a kedvezőtlen adottságok mind kisebb hatókörre szorításáért, megyénk mezőgazdaságának általános fellendítéséért, termelőszövetkezeti parasztságunk, s vele együtt az egész lakosság életszínvonalának további emeléséért.

Devcsics Miklós
a Nógrád megyei PB titkára

Herencsényi József
a Nógrád megyei Tanács elnökhelyettese

ÚJ TEJÜZEM. Dabason csaknem 20 millió forintos beruházással elkészült az új tejüzem. Naponta 15–18 ezer liter tejet dolgoznak fel. Csomagolják a tejfölt

(MTI Fotó – Koppány)

AZ ELSŐ SZOCIALISTA VÁROSBAN

Választási nagygyűlés okán érkezett első szocialista városunkba a párt első titkára, Kádár János elvtárs. A látogatás azonban gyorsan egybekötődött a város negyedszázados jubileumával, amelyet éppen ezekben a napokban ünnepeltek mindenütt, üzemekben, hivatalokban, és a különböző városi rendezvényeken. Több órás séta a városban, néhány emlékidéző látogatás – például a várostörténeti múzeumban, vagy az épülő, új munkásművelődési centrumban – Kádár elvtársban is feleleventette azokat a személyes emlékeket, amelyeket az elmúlt 25 év során szerzett erről és ebből a városból

Tulajdonképpen alig van felnőtt ember az országban, akiben Dunaújváros neve ne idézne fel valamilyen emléket, akár a hőskorból, az építés idejéből, akár későbbről, az immár várossá lett, kultúrált körülményeket nyújtó Dunaújváros életéből. Kádár elvtárs is többször visszatért korabeli emlékeire a különböző beszélgetések során. Akkor is, amikor a város vezetőivel váltott szót, meg akkor is, amikor az itt élő, különböző helyeken dolgozó városiakkal találkozott. Figyelemre méltóak és tanulságosak voltak a párt első titkárának azok a szavai, amelyekkel feleleventette a város létrehozása, majd a felépítése körüli harcot.

„Bárki mondhatja: annak idején megvoltak a tervek, az anyagi feltételek, megvolt az akarat is, tehát felépítettük az üzemet, amely most kész és működik – utalt a város lelkére, a Vasműre. – Az üzem felépítése azonban – csakúgy, mint a városé –, valójában harcban ment végbe. A párt, a kormány, a kommunisták, a szocializmus őszinte hívei azon voltak, hogy a terv, a gondolat valósággá váljék, de az üzem létrehozásának sok kritikusa is volt. Ezek azzal érveltek, hogy minek ide ilyen gigászi vasmű, amikor se kokszunk, se ércünk nincs és sok minden más hiányzik, ami egy hatalmas vasmű működéséhez szükséges. Különösen fejlődésünk egy kritikus szakaszában tekintették ezt nagyzási hóbortnak mondván, miért nem inkább közszükségleti cikkeket gyártunk hengereltacél helyett... Azt mondták, hogy ez az üzem az idők végezetéig veszteséges lesz. Hála a valóban szocialista módon végzett munkának, a szükséges feltételek biztosításának, a szocialista akaratnak és az összes dolgozó lelkes munkájának, a Dunai Vasmű alaposan rácáfolt az ellenzőkre. A gyár megtérítette az országnak, népünknek a beruházási költségeket."

Látogatás az egyik óvodában
(MTI Fotó – Benkő)

Városrészlet
(MTI Fotó)

A városnézés arra is alkalmat nyújtott, hogy Kádár elvtárs találkozzék régebbi ismerősökkel is, olyanokkal, akiket 10–15 évvel előbbi látogatásai alkalmával, vagy még korábban ismert meg. Ezek a régi ismerősök, tősgyökeres dunaújvárosivá lett emberek akkoriban, az építés hőskorában még nem sokat élveztek munkájuk gyümölcseiből; a jövőnek dolgoztak inkább. Talán éppen ez indította arra, hogy felidézzen egy látszólag jelentéktelen mozzanatot, sokatmondó példázatot a tervezés, majd az építés kezdeti időszakából. Nevezetesen, hogy miért is ültettek oly sok fát annak idején a városépítők, a mai fiatalok szülei? „Nem azért, hogy ők hűsöljenek alatta, hanem hogy gyermekeik, a mai fiatalok élvezhessék a zöldet, a jó levegőt." És a ma itt élő 55 ezer lakosnak kilombosodtak a fák! Ebben a városban ma az átlagéletkor 30 év, s amíg a születési arány országosan 17 ezrelék, itt 1974-ben 22,5 ezrelék volt!

A város dinamikus fejlődése is arra indította Kádár elvtársat, hogy kijelentse: 15 év múlva Dunaújváros százezres város lesz! És minden oka meg is volt erre hivatkozni, ilyen jövőt felvázolni, hiszen csak a következő öt évben 13 milliárd forint értékű beruházás valósul meg Dunaújvárosban. Ami viszont tantermeket, lakásokat, üzodát, művelődési centrumot, újabb gyárakat, és sok-sok munkaalkalmat jelent majd. A távolabbi jövő, a következő két-három ötéves terv a már ma is kultúrált életlehetőségeket nyújtó várost igazán kényelmes lakóhellyé alakítja. Ugyanis az életkörülmények napjainkban is kedvezőbbek az országos átlagnál, s erről őszintén beszéltek a város vezetői. Még akkor is számításba kell ezt venniük, ha tudják, mennyi helyi erőforrás, milyen sok helyi erőfeszítés van például abban az egyetlen tényben, hogy tavaly már nem volt elutasított kérelem az óvodákban, vagyis minden ilyen irányú igényt kielégítettek. És ez roppant nagy dolog. Azért is, mert ezt jórészt helyi erőből biztosították. A lokálpatriótizmus itt áthatja a város legtöbb lakóját; büszkék szocialista városukra. Ez a lokálpatriótizmus visz minden tavasszal 20–25 ezer embert az utcákra, parkokba, terekre is, hogy közösen végezzék el a város tavaszi nagytakarítását. S miután ez a kötődés áthatja a város lakóit, nem csoda, ha innen nehezen lehet „kimozdítani" az embereket. Vannak, akik kezdettől itt élnek, laknak, dolgoznak a városban, mint például a Vasmű vezérigazgatója, Borovszky Ambrus, aki hovatovább épp oly „jelképe" is ennek a gyáróriásnak, mint a város címerében látható Martinász – Dunaújvárosnak.

Itt is, mint az ország bármelyik vidékén, a kommunisták, a legöntudatosabb munkások járnak az élen. A nagygyűlés olyan tények birtokában mutathatta be szocialista városunk kommunista mozgalmát, amely meggyőzően bizonyította mindenki számára: ez az erő és csak ez az erő volt eddig is képes a fejlődés dinamizmusát biztosítani. Mint ahogyan a jövő „motorja", a fejlődés serkentője ezután is a kommunista mozgalom, a párt, az öntudatos munkásság lesz.

A párt első titkárának dunaújvárosi látogatását nagy várakozás előzte meg; nagy szeretettel fogadták Kádár elvtársat. De ez a látogatás, a gyűlésen elhangzott beszéd jóval több volt, mint egy találkozás a kedves vendéggel; további erőt is kölcsönzött mindannak valóraváltásához, amit a dunaújvárosiak terveznek. Ezért is lesz maradandó emlék ez a nap első szocialista városunk minden lakója számára.

Szabó László

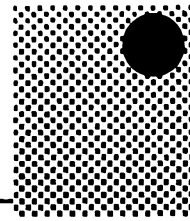

A gazdasági törvényszerűségek érvényesülése a KGST-országok együttműködésében

A KGST-országok nemzetközi gazdasági kapcsolataiban — az új típusú politikai összefüggésekkel együtt — érvényesülő legfőbb gazdasági törvényszerűség az, hogy az egyes országok nemzeti újratermelése szocialista módon kapcsolódik össze, az egységes, szocialista világgazdaság megvalósítása felé haladva gazdaságilag közelednek egymáshoz.

E törvényszerűség egyik oka az, hogy a szocialista országokban a termelési és tulajdonviszonyok közösségi jellegűek, miközben ezek az államok tagjai a szocialista országok közösségének.

A szocialista termelési viszonyok adják a termelőerők fejlődésének azt a mozgékonyságot, a politikai viszonyok pedig azt a készséget, amely megteremti a nemzeti újratermelés összekapcsolódásához és így a gazdasági teherbírás együttes növeléséhez a kedvező előfeltételeket.

A termelőerők nemzetközi összekapcsolódásának méreteire és formáira az egyes országok szocialista termelési viszonyainak és a politikai kapcsolatoknak a jellege is rányomja bélyegét. A nemzetközi együttműködést kiváltó általános okok (természeti kincsekkel, munkaerővel, anyagi eszközökkel való ellátottság, a termelőerők hatékony működtetéséhez egyes területeken a nemzetgazdaságok adott, de szűk méretei, a termelési technikák átvétele stb.) sajátos, szocialista módon érvényesülnek, és hatnak a nemzeti újratermelés adottságaira és továbbfejlesztésük konkrét szükségleteire. A termelési viszonyok szocialista jellege szocialista nemzetközi munkamegosztást szül, illetve annak kölcsönösen előnyös fejlesztésére, a közös érdekek fel- és elismerésére ösztönöznek olyankor is, amikor pl. az egyik félnek átmenetileg az együttműködésből különösebb előnye nem származik.

Magyar—szovjet viszonylatban a szocialista jellegű nemzetközi gazdasági kapcsolatok törvényszerűségei — melyek az országok természeti-gazdasági adottságai alapján fejtik ki hatásukat — többi között megmutatkoznak abban, hogy a két ország közötti gazdasági kapcsolatok fejlődése erőteljes ütemű.

A két ország eltérő gazdasági méretei következtében az egymás közötti kapcsolatok jelentősége a partnerek számára különböző. Csupán mennyiségileg tekintve a Szovjetunióba irányuló kivitel eléri a magyar társadalmi végtermék 7—8 %-át, fordítva viszont a Magyarországra irányuló kivitel a Szovjetunió nemzeti jövedelmének jóval 1%-a alatt van. Az eltérő gazdasági méretek azonban nem teszik egyoldalúvá a két ország közötti gazdasági kapcsolatokat és

azok szerkezetét. E kapcsolatok olyanok, hogy kifejezik az országok adottságait, a fejlődés szükségleteit és kölcsönösen előnyösek.

Számunkra e kapcsolatok a népgazdasági arányok fenntartásának alapvető tényezői, a gazdasági fejlődés állandóságának fontos biztosítékai. A partner piacának méretei alapján elérhető a szérianagyság-növelés. Az ilyen jellegű gazdaságosság-fokozás lényeges külső feltétele egyes fontos ágazatoknak és vállalatoknak. A Szovjetunióból származó gépimport kedvez olyan komplett berendezések beszerzésének, amelyek előállítására nekünk nincs gazdasági-szellemi kapacitásunk, s olyan nagy szériában gyártott termékek megvásárlásának, amelyek termelése nálunk nem lenne gazdaságos. Az újratermelési arányok fenntartásához szükséges nyersanyag-beszerzés a Szovjetunióból összekapcsolódik munkaerő-adottságaink kedvező felhasználásával. E nyersanyagokért főleg a gépipari, a gyógyszeripari ágazatokban kifejtett munkával, könnyűipari és élelmiszeripari termékekkel fizetünk. Összességében e kapcsolatok lényegesen befolyásolják nemzeti újratermelésünket és nagymértékben hatnak külgazdasági kapcsolataink egészére is, könnyítve a KGST-övezeten kívüli kapcsolatainkat.

A Szovjetunió számára e kapcsolatokban lehetővé válik a természeti adottságai közepette általában magas hatékonyságú munka nemzetközi értékesítése és egyes feldolgozott iparcikkek kivitele, amelyek közül egyeseknél az export kisebb-nagyobb mértékben tovább javítja e termékek gazdaságosságát.

A Szovjetunió számára kedvező az is, hogy tőlünk közepes technikai felkészültséget igénylő, közepes- vagy kisszériás előállítású termékeket viszonylag gyorsan megvásárolhat. Előnyös továbbá a világszínvonalat megközelítő termékek — pl. magyar gyógyszerek —, valamint olyan mezőgazdasági termékek megvásárlása is, amelyekből a Szovjetunióban a belső ellátás nem eléggé bőséges.

Perspektívában e kapcsolatok fő jellegzetességei megmaradnak. A szovjet kivitelben az anyagexport szerepe azonban valamelyest csökken, de a KGST-országokból származó behozatalunkat tekintve ebben a vonatkozásban a továbbiakban is a legmagasabb marad. A Szovjetunió részesedése anyagimportunkban még növekszik is. Ez annak a következménye, hogy megmarad a Szovjetunió rendkívül fontos szerepe a fűtőanyagok, a fémek, a fa- és papír magyar behozatalában és erőteljesen növekszik a vegyipari termékekben. A szovjet piac méretei a korábbihoz hasonlóan, a továbbiakban is döntő segítséget adnak a magyar gazdaság termelőerői magasabb fejlettségi színvonalának eléréséhez. Emellett a Szovjetunió gépexportja is erőteljesen növekszik.

A termelőerők nemzetközivé válásának fontos tényezője, törvényszerűsége a munkatermelékenységnek a szocialista nemzetközi együttműködés útján való növelése. A nemzeti termelékenység nem, vagy kevésbé lassabban fokozható egyes fontosabb területeken — s ennek következtében egészében — a termelőerők nemzetközi összekapcsolása és ezzel összefüggésben az egyes országokban nemzetközileg egyeztetett szelektív fejlesztés nélkül. A társadalmi munka termelékenységének növelését a termelési tényezők nemzetközi összekapcsolódása is megalapozza, de a szorosabban vett nemzetközi termelékenység növelése a közösen elérhető hatékonyság kibontakoztatását jelenti. Ez pl. a nagyobb piac, az együttes műszaki fejlesztés lehetőségeit használja ki, közösen valósítva meg az intenzív technikai fejlődést és az erőket nemzetközileg egyesítve készíti elő a tudományos-technikai forradalmat. Az országok egyeztetetten és együttesen alkalmazzák, és dolgozzák ki a termelésben és a szolgáltatásban a termelékenység lényeges, folyamatos és általános növelését szolgáló technikát.

A nemzetközi hatékonyság fokozott szerepére utal az állami és vállalati kezdeményezésű két és több félre kiterjedő tartós külkereskedelmi vásárlások-

ban, valamint a termelők közvetlen kapcsolataiban megmutatkozó szakosodási és kooperációs folyamatok növekedése, a műszaki-tudományos együttműködés fokozódása. Ez az indokolt területeken nemzetközi szervezetek és közös vállalatok létrejöttéhez is elvezet. Az elérhető, nemzetközileg esetleg már megvalósított termelékenységi szint az egyes országokon belül mindinkább a fejlesztés egyik mércéjévé válik.

A hatékonyság főleg a különféle szakosítási és összehangolt együttműködési akciók növekedésében bontakozik majd ki. Az eddigi szakosítások egyrészt bővülnek és kiegészülnek (pl. az eddigi magyar autóbuszexport növelése a szovjet tehergépkocsi- és személygépkocsi-kivitellel összekötve. a timföldalumínium egyezmény meghosszabbítása stb.), másrészt a specializálódási folyamat új területeket fog érinteni (pl. a szerszámgépipart, mezőgazdasági gépek gyártását stb.).

Az együttműködéssel bővül a magyar alkatrészszállításokkal történő bedolgozás (pl. a személygépkocsi és más gépipari termékek gyártásában), és új területekre terjed ki, amennyiben az eddiginél nagyobb méretekben kerül sor szovjet alkatrészek importjára, felhasználására, továbbá közös műszaki fejlesztésre (pl. a motorvonatok gyártásában). Ez egyben a műszaki-tudományos együttműködésnek új vonását is jelenti.

A szakosodást és az összehangolás folyamatait erősíti az a szovjet segítség is, amelyet öt nagyobb gépipari vállalat profiljának a kialakításához kapunk.

A hatékonyságot növeli a szakemberek nemzetközi mozgásának olyan formája, mint pl. a magyar szakértők betanítása szovjet atomerőművekben, vagy a magyarországi földgázvezeték megépítésében a szovjet berendezések felhasználása és szovjet szakemberek munkája. Mindez azt mutatja, hogy az áruforgalom továbbfejlődésében a termelési együttműködés szerepe lényegesen növekszik.

A termelőerőkön kívül a termelési viszonyokat is össze kell nemzetközileg kapcsolni. Ezt megfelelő mozgásformákat találva aktívan elő kell segíteni, mivel a termelőerők összekapcsolódása e nélkül nem mehet végbe. A termelési viszonyoknak a termelőerők fejlettségi fokát tükröző és fejlődésüket elősegítő nemzetközi összekapcsolódása abban fejeződik ki, hogy

— létrehozzák az együttműködés nemzetközi mechanizmusát (a tervkoordináció intézményét, az állami szervek közötti kapcsolatok formáit, a két-, több-, és sokoldalú államközi szervezeteket, a KGST-t, a nemzetközi jogi szabályozás formáit);

— emellett az országok szocialista jellegét és adottságait kifejező nemzeti mechanizmusokat harmonizáló, esetenként összecsiszoló folyamat kezdődik, és megindul a nemzetközi gazdasági kapcsolatokat érintő tervezés, szabályozás összehangolása.

Az irányítási rendszer mindkét országban szocialista jellegű, de országonként sajátos. Összekapcsolása főképpen a tervkoordináció (benne együttes tervezés) kapcsán megy végbe. Ez az 5 éves áruforgalmi szállítások előzetes egyeztetésén kívül mindinkább népgazdasági és vállalati szintű termelési együttműködések kialakítására szolgál. Így e viszonylatban a tervkoordináció tökéletesítése az együttműködési mechanizmus döntő része.

Az egyeztetett nemzetközi arányok kialakítása, a termelési tényezők részleges, de növekvő mértékű nemzetközi összekapcsolása, a munkaerő együttes kihasználása, a nyersanyagkincsek feltárása, valamint az együttműködés eszközigényesség körülményeit is figyelembe vevő együttes nemzetközi hasznosítása főképpen a tervszerűen szabályozott áruforgalomban, továbbá a hitelezésnek, a nemzetközi munkaerőmozgásnak és a műszaki-tudományos együttműködés sajátos formáinak a segítségével megy végbe. Magyar—szovjet viszonylatban beru-

házási hozzájárulásaink — amelyeket rendszerint több KGST-országgal együtt fizetünk — a felénk irányuló szovjet nyersanyagszállítások eszközigényességi problémáinak részbeni megoldására hivatottak.

A nemzeti újratermelés nemzetközi összekapcsolásának szocialista, tervszerűségének ésszerű jellege lehetővé teszik, hogy a termelőerők nemzetközivé válása hatékonyabban, esetenként korábban vagy később bontakozzék ki, mint a tőkés egységesülésekben, és hogy a termelőerők egy része eleve nemzetközileg egyeztetetten, integrációs alapokon jöjjön létre. (Pl. a mai magyar autóbuszgyártás, ahol a legfontosabb külső piac a Szovjetunió.) A termelőerők fejlődése és színvonaluknak egymáshoz való közeledése az egyes szocialista országokban egyes együttműködési lehetőségeket megszüntet, de az egyes országok gazdaságát és szükségleteit a fejlődés diverzifikálja, és így új együttműködési területet teremt s mindehhez kedvezőbb anyagi lehetőségeket nyújt. Ilyen új területe az együttműködésnek a számítástechnika, ahol a kétoldalú magyar—szovjet együttműködés sokoldalú KGST-munkamegosztásnak is szerves része, és amelynek kialakításában, megvalósításában a Szovjetunió mintegy katalizátor szerepet játszik.

A tervszerű irányítás és szabályozás nemzeti rendszerei egymással nemzetközileg összefonódnak, főképpen azzal a céllal, hogy segítsék a nemzeti-gazdasági kapcsolatok e részének kedvezőbb és állandó fejlődését az alapvető szektorokban, a rugalmas fejlődést, a vállalati érdekeltséget. Bár általában a nemzetközi összefüggések — természetükből fakadóan — nem csupán az egyik nemzet akaratától függenek, szocialista jellegű együttműködés esetén a tervek összehangolása, a gazdaságpolitika nemzetközi egyeztetése pl. a magyar—szovjet viszonylatban növeli a magyar tervezés stabilitását, az alapanyag-ellátást szilárdabb bázisra helyezi át és biztos piacokat nyújt a feldolgozóipar fejlesztéséhez is.

A termelőerők és a termelési viszonyok gazdaságilag ésszerű nemzetközi összekapcsolásában érvényesülnie kell az értéktörvénynek is. Az érvényesítés követelménye megjelenik abban, hogy a külkereskedelem, a nemzetközi csere mértékét és formáit a szocialista együttműködésben részt vevő országok szabályozzák. Ezek a csere különböző formáit valósítják meg és kapcsolják össze a külkereskedelmi rendszerben. A cserében tervszerűen szabályozzák az árakat, figyelembevéve a világpiaci árakat, az exportőr országok ráfordításait, az importőrök termelékenységi színvonalát, és a kölcsönös előnyök szocialista követelményét.

A tervszerűség és az értéktörvény kategóriáinak érvényesítésével egy időben egyes országok bizonyos szektoránál különböző formájú és méretű védelmi rendszer is érvényesülhet. Ez összefügg az országok különböző fejlettségi színvonalával és a kiegyenlítődés tendenciájával, azzal, hogy az elmaradottabb országok fokozatosan elérik és megközelítik a fejlettebbek termelő erőinek színvonalát és az ott élő lakosság életnívóját. Ehhez a kevésbé fejlettebbeknek gyorsabban kell fejlődniük. Ezt segíti elő az, hogy ezek az országok magasabb felhalmozási hányaddal dolgoznak, kihasználják a szocialista építés gyorsításának, a technika átvételének nemzetközi lehetőségeit. A gyors fejlődés gazdasági szerkezetük komplexebbé válásához, komplettírozásához vezet, ugyanakkor kialakul az egyes országok modern nemzetközi specializációja és „profilja" is. Ez bizonyos kivételektől (pl. túl kicsiny gazdaság) eltekintve általában kizárja az olyan egyoldalú munkamegosztást, amelyben egyes országos csak a nyersanyagtermeléssel, mások csak feldolgozó tevékenységgel; vagy amelyben egyesek csak egyszerű, mások pedig csak bonyolult munkával előállított tevékenységekkel; illetve amelyben egyesek főképp olyan termékekkel vesznek részt, amelyek iránt az igények nem növekednek dinamikusan, mások pedig elsősorban dina-

mikus termékekkel. A kiegyenlítődés megköveteli a fejlettebb országok részéről az aktív segítséget.

Mindezek a gazdasági-politikai körülmények az együttműködés fejlesztéséhez kedvező kölcsönös érdekeltséget teremtenek az alapvető kérdésekben. Vagyis mindnyájan érdekeltek abban, hogy az egyes országok gazdaságai erősödjenek, mivel így a piac nő, az import- és exportlehetőség fokozódik.

Ellentmondást okoz azonban *vélt nemzeti érdekek* megjelenése és a *valóságos gazdasági racionalitás nem kellő felismerése is.* Ezeket az egymással összefonódva jelentkező ellentmondásokat csak türelemmel, a gazdasági irányító tevékenység színvonalának az emelésével lehet fokozatosan megoldani, lehetőséget teremtve arra, hogy azok, akik a közös érdeket már helyesen felismerték, megvalósíthassák azt.

Ellentmondás lehet a helyesen és idejében felismert nemzeti érdekek között is. Ez abból fakad, hogy míg a nemzetközi munkamegosztás a társadalmi munkamegosztás nemzetközi kiterjedését jelenti, addig az értéktermelés keretei nemzetiek maradnak: a nemzetközi munkamegosztás gyümölcseit elkülönült nemzeti államok és termelők sajátítják el. Az egyes nemzetgazdaságok és vállalatok bizonyos mértékig elkülönülten törekednek fejlődésük optimumára a nemzetközi kapcsolatok segítségével. A különböző nemzetek és vállalatok valóságos gazdasági érdekeinek az egyeztetésére van szükség. Ezeknek az ellentmondásoknak a feloldására és olyan magatartási normák, szabályok kidolgozására és megvalósítására van szükség, amelyek a résztvevő államok szocialista jellegű politikai és gazdasági rendszeréből fakadnak. Az ellentmondások túlélezése egyébként gyakran „öngólt" okoz, a túl magas exportárra való törekvés következtében a másik ország saját termelést fejleszt ki. Mindez azt jelenti, hogy a nemzeti érdekek közötti reális ellentmondást a kölcsönösen előnyös, együttes és dinamikus fejlődés lehetőségeinek biztosításával lehet leküzdeni.

Ellentmondás mutatkozik abban is, hogy a termelőerők nemzetközi társadalmasítását nem mindig követi *nemzetközi tulajdon* létrehozása, az főképp a nemzeti tulajdonok keretein belül valósul meg. Ezt az ellentmondást úgy oldhatjuk fel, ha megtaláljuk a nemzeti tulajdonban levő nemzetközi érdekű gazdasági problémák, szektorok nemzetközi gazdasági mozgásformáit, ha az indokolt területeken eleve nemzetközi vállalatokat hozunk létre, ha a nemzeti tulajdont képviselő államokat olyan gazdasági mozgásformákkal kötjük össze (szerződéses kötelezettségvállalási rendszer stb.), amelyek ténylegesen tükrözik a munka nemzetközi társadalmasításának előrehaladását és egyben elő is mozdítják azt.

Az utóbbi időben a KGST-országok több nemzetközi szervezetet hoztak létre, amelyben részt vesz a Szovjetunió is, Magyarország is. E szervezetek perspektivikus előkészítői és csírái a fejlesztések koordinációjának, a specializáció, s a kooperáció kialakításának és elmélyítésének.

Végül a nemzetközi együttműködésben ellentmondások keletkezhetnek azokból az egyes nemzeti gazdaságokban jelentkező feszültségekből is, amelyek az egyes országok sajátos belső társadalmi-gazdasági, természeti feltételei nyomán lépnek fel, vagy a külső, nemzetközi körülmények változásából származnak.

A magyar—szovjet viszonylatban azonban az ellentmondások kevésbé élesen jelentkeznek, mint más relációban. Ez arra vezethető vissza, hogy az adottságok kiegészítik egymást, a nemzetközi együttműködési politikák elég szervesen illeszkednek egymáshoz, továbbá, hogy a problémák megoldását az internacionalizmus érvényesülése és a politikai bizalom nagymértékben megkönnyíti

Fülöp Gábor
a közgazdasági tudományok kandidátusa

Pályázati felhívás aspirantúrára

AZ SZKP MELLETT MŰKÖDŐ TÁRSADALOMTUDOMÁNYI AKADÉMIÁN

Az MSZMP Központi Bizottságának Agit. Prop. Bizottsága pályázatot hirdet a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottsága mellett működő Társadalomtudományi Akadémián aspirantúra elvégzésére: filozófia, politikai gazdaságtan, nemzetközi munkásmozgalom története, pártépítés, a szocialista államelmélet és közigazgatás szakon, általános jellegű vagy nemzetközi vonatkozású témákban.

A tanulmányi idő 3 év, amit az aspiránsok ösztöndíjjal a Szovjetunióban töltenek. Ezen idő alatt családjuk anyagi támogatásban részesül.

A pályázaton részt vehet minden olyan 40 évesnél nem idősebb párttag, aki

– mozgalmi tapasztalattal és tudományos munka végzésére megfelelő készséggel rendelkezik;
– tudományos és ideológiai szempontból aktuális témán kíván dolgozni;
– az orosz nyelvet középfokon ismeri.

A jelentkezéshez mellékelni kell:

– életrajzot;
– az iskolai végzettség igazolását;
– minősítést az eddigi munkáról;
– a választott téma vázlatát és
– publikációinak (amennyiben van ilyen) rövid ismertetését.

A pályázatokat 1975. szeptember 30-ig lehet benyújtani a Budapesti Pártbizottsághoz, illetőleg a megyei pártbizottságokhoz. A pályázatokat a Központi Bizottság illetékes szerve bírálja el és a döntésről a pályázókat december 31-ig értesíti.

MSZMP KB AGIT.-PROP. BIZOTTSÁG

Megjelent!

XVIII + 702 oldal
+ 3 tábla
Ára: 30.– Ft

V. I. LENIN
ÖSSZES MŰVEI

44. kötet
1921 június—1922 március

●●●

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A párt felelőssége

Lengyelországban az idei év a párt és minden lengyel dolgozó fokozott erőkifejtésének az esztendeje. Megvalósítjuk az ötéves terv utolsó évének társadalmi-gazdasági feladatait, és előkészítjük pártunk VII. kongresszusát, melyre 1975 végén kerül sor.

Ez év elején tartotta a LEMP KB XVI. ülését, melyet a párt eszmei, politikai és szervezeti megerősítésének szenteltek, mivel a felelősség az ország fejlődéséért a párton, a szocialista Lengyelország vezető és építő erején nyugszik. Ez a központi bizottsági ülés — többek között — meghatározta a kommunistákat jellemző tulajdonságokat: társadalmi érzékenység, eszmeiség, jó szaktudás, becsületesség, az egyéni energiának a köz érdekében történő áldozatos felhasználása, szolidaritási érzés mindazokkal, akik egy jobb világért harcolnak, vagyis az internacionalizmus, végül a szó és a tett egysége.

MAGASABB KÖVETELMÉNYEK

A kommunistának nemcsak az a feladata, hogy rendszeresen ellássa szakmai munkáját és elfogadja a párt programját, hanem legyen bátorsága szembeszállni a basáskodás megnyilvánulásaival, az erők és az anyagi eszközök ésszerűtlen felhasználásával, a rossz munkaszervezéssel, a közösség erejével elért eredmények egyéni, karrierista felhasználásával.

A kommunista fellép munkahelyén és környezetében a feszültségeket okozók, a zavarkeltők ellen, a társadalmi kritikát felhasználva kipellengérezi a közösségben az önteltséget, a hamis eredményekre való törekvést, a meg nem alapozott információkat, a kritika lebecsülését és elfojtását, valamint az önelégültség minden megnyilvánulását.

Hogy a párt eleget tehessen felelősségteljes feladatának, tovább erősíti tekintélyét. Arra törekszik, hogy soraiba olyan emberek tartozzanak, akik készek harcolni a munkásosztály eszméiért, a haladásért a társadalmi és a gazdasági élet minden területén. E tekintetben a pártszervezetek sok értékes tapasztalatot gyűjtöttek a Lengyel Egyesült Munkáspárt VI. kongresszusa óta.

Az utóbbi években a pártba felvettek zöme munkás és paraszt. Az 1974-ben felvettek 79%-a munkás és paraszt volt. Mindenekelőtt olyan munkásokat, parasztokat és értelmiségieket veszünk sorainkba, akikre a párt számít, akik a termelésben, a társadalmi munkában példát mutatnak. Mielőtt a tagjelölt fel-

vételéről döntenének, mint pártonkívüli aktivistát pártgyűlésekre hívják meg, részt vesz az ideológiai továbbképzésben és próbát tesz a társadalmi munka végzésében. Az új tagjelöltek nevét ismertetik az üzemben vagy a falun, véleményt kérnek róluk a lakóhelyen. Megtörténik az is, hogy az így szerzett vélemény alapján a felvételt elhalasztják. Az ajánlásokkal szemben támasztott követelmények is nőttek.

Az alapszervezetek többsége megértette, hogy mindenekelőtt ők a felelősek a párt fejlődéséért. Az is nyilvánvaló, hogy a nevelő munka a felvétellel nem fejeződik be, hanem igazán akkor kezdődik.

A tagjelöltek előkészítésénél abból az alapelvből indulunk ki, hogy a párthoz való tartozás nemcsak azt jelenti, hogy részese valaki az országban végbemenő változásoknak, hanem mindenekelőtt az annak előmozdításában való aktív elkötelezettség és offenzív részvétel a fontos.

Megköveteljük, hogy a párttagok necsak a munkahelyükön, hanem családi életükben és a környezetükkel való kapcsolataikban is példát mutassanak. Nemcsak napi nyolc órában vagyunk kommunisták, a párttagság mindig és mindenkor kötelez. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy egy kommunista hogyan neveli gyerekeit, hogyan viselkedik családjával és hozzátartozóival szemben.

NAGYOBB AKTIVITÁST

A LEMP belső életében, a tagokkal folytatott egyéni beszélgetések következtében megnőtt az aktivitás. Ezek lehetőséget teremtettek a szabad véleménynyilvánításra, a kezdeményezésre. Ezáltal nőtt a vezetőség informáltsága a tényleges problémákról, a közhangulatról. A párt VI. kongresszusa a párttagság egyharmadára kiterjedő egyéni beszélgetésekre hozott határozatot. Az egyéni értékelések tovább folytatódtak a tagkönyvek kicserélésére indított munkával. Minden párttagnak lehetősége nyílik saját magatartása és tevékenysége értékelésére, valamint olyan feladatok vállalására, amelyekkel bizonyította a párttagsági könyvhöz való jogát.

„A párthoz való tartozás — mondotta Edward Gierek elvtárs — nem kiváltság, hanem nagyobb felelősségvállalás a szocialista Lengyelországért, annak ügyéért, az érte végzett munkáért. A párttagsági könyv kötelez. Kötelez a párttal, a pártonkívüliekkel és az egész társadalommal szemben. Az egész párt mint szervezet felel a nép előtt az ország sorsáért. Ugyanilyen felelősség nyugszik minden párttagon. A pártonkívüliek behatóan vizsgálják a párttagok tevékenységét. A párttagokat élesebben bírálják, mint a pártonkívülieket. Gyakran egyes tagok aktivitását azonosítják az egész LEMP működésével. Ilyen alapon véleményt alkotnak az egész pártról. Ebből ered a tagok aktív, példamutató magatartásának nagy jelentősége a társadalomban. Ez a magatartás nem javaslat, amelyet el lehet fogadni, vagy nem. Azoknak a párttagoknak, akik nem tudnak, vagy nem akarnak a mindennapi életben e követelményeknek eleget tenni, nincs helyük sorainkban."

A szocialista demokrácia és a párt ereje fejlődésének szempontjából döntő fontosságú, hogy milyen a párt kapcsolata a társadalommal. Az 1970. évi decemberi válság után a párt a dolgozókkal való kapcsolatát *fő politikai szabály* rangjára emelte. A párt VI. kongresszusa kötelezte a pártszervezeteket — a központi szervektől az alapszervezetekig —, hogy közvetlen kontaktust teremtsenek az emberekkel. A konzultációk és az értékelések a dolgozók lehető legszélesebb körének véleményére támaszkodjanak.

Az elmúlt években a párt tömegkapcsolatában nagy lépéseket tettünk előre.

Olyan formák alakultak ki, amelyek egyrészt közelebb hozták a pártot (a legfelsőbb szintű vezető szerveket is beleértve) az állampolgárokhoz, másrészt lehetővé tették, hogy a legnagyobb horderejű kérdésekben is egyenesen szembenézzen azokkal, akikre a határozat vonatkozik, meghallgatva azok véleményét és észrevételeit.

A dolgozókkal való kapcsolatnak már bevált, folytatásra érdemes és további tökéletesítésre ajánlott formái jöttek létre. Ilyen például a KB első titkárának és a párt többi vezetőinek, valamint a vajdasági vezetőknek a közvetlen találkozói a munkásokkal. A széles körű politikai konzultációk, amelyek minden jelentősebb politikai határozathozatalt megelőznek. A konzultációt mindenekelőtt a közvetlen érdekeltekkel folytatják, a kérdéseket közvetlenül az üzemekhez intézik, és a problémák nyilvános megvitatására a sajtó hasábjain is sor kerül. A Központi Bizottság plenáris ülése, a vajdasági és a járási pártbizottságok ülései előtt különböző konzultációs formákat alkalmazunk.

Széles körben megvitattuk a KB Titkárságának irányelveit a pártbizottságok munkastílusáról, valamint a pártcsoportokról. Újszerű vonása munkánknak az is, hogy a fontos határozatok előkészítésébe *bevonjuk a szakembereket, köztük pártonkívülieket* is.

SZÉLES KÖRŰ ESZMECSERE

A dolgozókkal való szoros kapcsolat érdekében életre hívtuk a *munkás és paraszt aktívacsoportokat* a vajdasági, a járási, a községi és az üzemi pártbizottságok mellett. A pártszervezetek vezetőinek időszakos találkozói velük elő-

A „Katowice" kohómű (Fotó: P. A. Interpress)

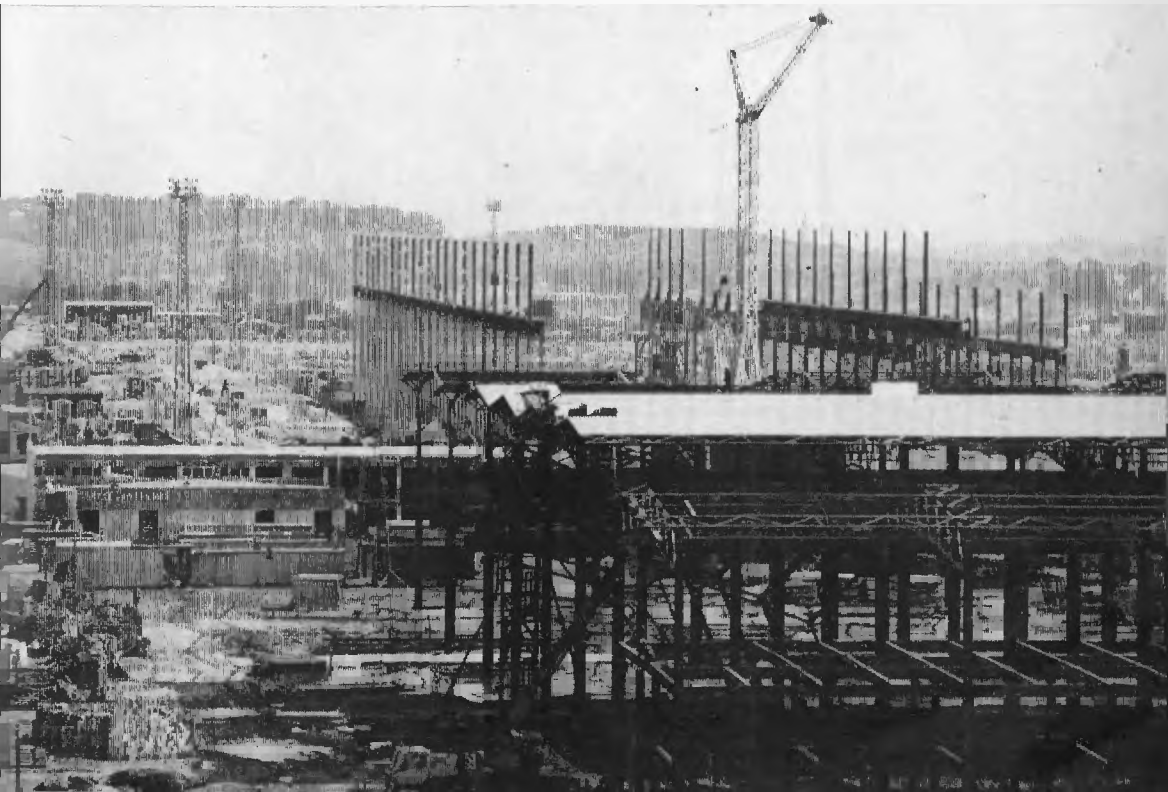

nyös, mert fórumot teremt a tervezett döntésekkel kapcsolatos vitákra, a kölcsönös tájékoztatásra a politikai és társadalmi problémákról.

Ez év március közepén fejeződött be a beszámoló és választási kampány. Minden pártszervezet és pártbizottság alapos eszmecserét folytatott a beszámolókról, mindenekelőtt a pártmunka kérdéseiről, amelyeket a taggyűléseken és pártkonferenciákon tárgyaltak meg.

A nagyüzemi és községi pártszervezeteknél először alkalmazták a kétrészes konferencia formát. Az első alkalommal a beszámolók hangzottak el, megválasztották a munkabizottságokat és összeállították a megválasztandó pártvezetőségbe javasolt személyek névsorát. Ezt követően részt vettek az alapszervezeti taggyűléseken, ahol konzultációt folytattak a konferencia anyagáról. Tíz-tizenöt nap elteltével a konferencia második szakaszát hívták össze, amelyen szerepelt a vita, utána pedig megválasztották az új vezetőséget és új munkaprogramot fogadtak el. A beszámolási időszak munkájának értékeléséről, az új vezetőség megválasztásáról és munkaprogramjáról a küldöttek révén közvetve az egész pártszervezet döntött. Ez a párton belüli demokrácia elmélyítését bizonyította.

Edward Gierek és Piotr Jaroszewicz elvtársak 720 üzemi pártszervezethez és munkásönkormányzathoz küldtek egyéni levelet az évi feladattal kapcsolatban. Ezekre a dolgozók spontán munkafelajánlásokkal válaszoltak, ezzel fejezve ki hozzájárulásukat a párt VII. kongresszusához.

A Központi Bizottság és a vajdasági pártbizottságok közvetlenül patronálják a legnagyobb üzemeket. Ennek következtében a munkásosztály centrumai ideológiailag, politikailag közvetlen kapcsolatba kerültek a magasabb pártszervekkel. A felsőbb pártszervek vezetői látogatásokat tesznek az üzemekben, közvetlenül küldenek előadókat, akik aktuális kérdésekről tájékoztatják a dolgozókat. A Központi Bizottság és a vajdasági pártbizottságok áttételek nélkül megismerkedhetnek a dolgozók életkörülményeivel, az őket foglalkoztató problémákkal.

Amikor a párt kapcsolatairól beszélünk, akkor ezen belül a jó munkát végző emberekkel tartott személyes kapcsolatokra is gondolunk. A párt az ilyen emberekre alapoz, ezeket állítja példaképül, ambíciójuk, eredményeik kiemelik őket a tömegből és így lesznek megalapozói nemzetünk jövőjének. Edward Gierek és Piotr Jaroszewicz elvtársak egyéni köszönőlevelei, gratulációi minden évben eljutnak az élenjáró munkásokhoz. Hasonló leveleket küldenek a vajdasági vezetők is. A jól dolgozók nevei bekerülnek a vajdaságok és városok emlékkönyvébe. A jól dolgozó üzemi kollektívák magas állami kitüntetésben részesülnek. A kiváló dolgozókat vendégként meghívják a központi és megyei rendezvényekre és ünnepségekre.

Pártunknak a széles dolgozó tömegekkel való szoros kapcsolata a legmélyebben a gyakorlati életben valósul meg, a párttagok és pártonkívüliek viszonyában; az alapszervezeteknek és azok vezetőségeinek a napi munkájában, az állami hivatalok működésekor, melyek felett az ott működő pártszervezetek gyakorolnak politikai ellenőrzést; a kereskedelemben, a szolgáltatásban, távközlésnél, a szállításnál, az építkezésnél és az oktatásügy területén stb.

A párt kapcsolata a társadalommal többszintű. Ezért nem szabad azt hinnünk, hogy az összfolyamat, mely a végleges politikai eredményekben tükröződik, csak és kizárólagosan a párt általános irányvonalának elfogadásától és vezetőinek tekintélyétől függ. A párt politikai tömegbefolyásáért az egész párt és annak minden tagja felelős.

Barbara Dubinska

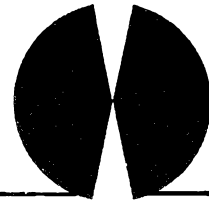

A társadalombiztosítás továbbfejlesztése

Szocialista államunk a társadalom munkájában részt vevő dolgozókról és azok hozzátartozóiról sokirányúan gondoskodik. Ez jelentős részben a társadalombiztosítás keretében valósul meg, mely általános és kötelező jellegű, s magában foglalja az öregek, a betegek, a gyermekes családok ellátását, az anyasági, valamint az üzemi baleset, illetve foglalkozási betegség esetén járó baleseti ellátást.

A társadalombiztosítás intézményei — a munkásosztály követeléseinek hatására — a századforduló idején alakultak ki. Jellemző volt azonban e korra, hogy a társadalombiztosítást „szegényügy"-ként, a különböző juttatásokat állami jótéteményként fogta fel. E felfogást a Tanácsköztársaság gyökeresen megváltoztatta. Munkásigazgatás alatt álló egységes társadalombiztosítási szervezetet hozott létre. A betegellátást ingyenessé és általánossá tette. Az ellenforradalmi rendszer arra törekedett, hogy a Tanácsköztársaság vívmányait megsemmisítse. A társadalombiztosítást fegyverként használta fel a dolgozók különböző kategóriáinak, a munkásosztály egyes csoportjainak megosztására, szembeállítására. Az ipari, mezőgazdasági munkásság többsége csak minimális társadalombiztosítási ellátást kapott. A felszabadulás előtt az ország lakosságának mindössze 38%-a részesült kisebb-nagyobb mértékű társadalombiztosítási juttatásban.

A társadalombiztosítás fejlődésében a felszabadulás hozott alapvető változást. Népi államunk elsődlegesen a társadalombiztosítás szervezetét reformálta meg. Bevezette a betegségi ellátás ingyenességét, s azt, hogy ezek terheit a munkáltatónak kell viselnie. Sor került a dolgozók érdekeit leginkább sértő intézkedések megszüntetésére, valamint az ipari, mezőgazdasági munkásságnak a nyugdíjbiztosítási rendszerbe való bevonására s ezzel hátrányos helyzetük gyökeres megváltoztatására.

A későbbiek során — a mezőgazdaság szocialista átszervezésével párhuzamosan — lehetővé vált, hogy a mezőgazdasági munkások mellett a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagokat is bevonják a betegbiztosítás, majd a nyugdíjellátás rendszerébe. Azokat az állampolgárokat (pl. egyéni gazdákat, kisiparosokat, kiskereskedőket), akik kimaradtak, fokozatosan, először önkéntes, majd kötelező alapon vontuk be a társadalombiztosítás körébe. A fejlődést jól jellemzik a következő számok: 1949-ben 3,8 millió fő volt a biztosítottak száma, a lakosság 41%-a, 1957-ben 6,1 millió fő, a lakosság 62%-a,

1974-ben 10,4 millió fő, a lakosság 99%-a. A következetes munka eredményeként a felszabadulás 30. évfordulójára elértük, hogy a társadalmi gondoskodás magas szinten az ország egész lakosságára kiterjed.

Ezzel és az ellátás színvonalának rendszeres emelésével a társadalombiztosítás szocialista államunk egyik alapvető intézményévé vált és világviszonylatban is élen jár. A társadalombiztosítás nálunk nem „jóléti" intézmény, hanem a jövedelemelosztás rendszerének szerves része. Ezt mutatja az a tény is, hogy a lakosság jövedelmének tetemes része, megközelítőleg 30%-a származik pénzbeni és természetbeni juttatásokból, s a nemzeti jövedelem mintegy 12%-át használjuk fel a társadalmi gondoskodás céljaira.

A magas szintű ellátás mellett a társadalmi viszonyokban, az életkörülményekben bekövetkezett változások, valamint az életszínvonalpolitika fejlesztési követelményei szükségessé tették társadalombiztosítási rendszerünk egységesítését és továbbfejlesztését, az alapvető ellátási formák színvonalának további emelését.

Megérett a feltétele annak, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok nyugdíjkorhatárát leszállítsuk, mert semmi nem indokolta, hogy tsz-tag idősebb korban menjen nyugdíjba, mint a munkás vagy az alkalmazott.

Tovább bonyolította a helyzetet, hogy a munkások-alkalmazottak, a mezőgazdasági szövetkezeti tagok és kisiparosok-kiskereskedők tekintetében a nyugdíjszabályok egyes alapvető kérdéseket eltérően rendeztek. A megkülönböztetések nagy részét ma már sem népgazdasági, sem társadalompolitikai ok, sem a sajátos munkavégzés nem indokolta. Szükséges volt egy olyan nyugdíjskála kialakítása, mely jelentősen mérsékli az alacsony nyugdíjak újratermelődését.

A tartalmi fejlesztési elképzelések mellett az új törvény megalkotásánál figyelembe kellett venni azt is, hogy a társadalombiztosítás joganyagát több évtizedes szabályok sokasága alkotja.

A társadalombiztosítási kérdések szabályozási rendszere egyrészt juttatási formák (betegbiztosítás, családi pótlék, nyugdíjbiztosítás), másrészt érintett dolgozói kategóriák (munkások-alkalmazottak, mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok, kisiparosok-kiskereskedők) szerint tagozódott. Ez önmagában is áttekinthetetlenné tette a jogszabályokat. Az idők folyamán szükségessé vált módosítások, kiegészítések után a joganyag terjedelmessé, bonyolulttá és ennek kapcsán áttekinthetetlenné vált. Sok volt az átfedés és az ellentmondás is, ami akadályozta az egységes értelmezést és táplálta a bürokráciát. Végső soron a mintegy félezer jogszabály lehetetlenné tette a dolgozók számára jogaik, kötelezettségeik megismerését és nehezítette jogaik érvényesítését.

A tartalmi eltérések és a széttagoltság felszámolása szükségessé tette a társadalompolitikai jogszabályok egységesítését, a jogok és kötelezettségek tekintetében az azonos elvekre felépített átfogó, korszerű jogszabályok megalkotását.

A társadalombiztosítás továbbfejlesztését deklaráló törvényt az országgyűlés 1975. április 11-én hagyta jóvá, s az 1975. július 1-én lépett életbe.

A korszerűsítés a társadalombiztosítás minden ágát érinti: a betegbiztosítást, a családtámogatást, a nyugdíj- és baleseti ellátást. A legnagyobb változás a nyugdíjrendszer területén következett be.

Az egységes szabályozás elfogadása mellett — a társadalmi elvárásokkal egyezően — határozat született arra is, hogy az új törvény életbeléptetésével egyidejűleg az alacsony összegű nyugdíjakat is fel kell emelni.

Megvalósult az egészségügyi ellátás állampolgári joggá nyilvánítása is. Ez utóbbi azt jelenti, hogy az egészségügyi ellátást a jövőben minden állampolgár

külön igazolás, jogi megkötöttség nélkül igénybe veheti. Állampolgári jogon biztosítják az orvosi vizsgálatot és gyógykezelést, a kórházi ápolást, szülészeti ellátást, a mentőszállítást, a gyógyfürdőt és a kedvezményes gyógyszerellátást. Az egészségügyi kezelés miatt felmerült esetleges utazási költséget minden állampolgárnak megtérítik.

Ebből is látható, hogy szocialista társadalmunk tettekben bizonyítja, hogy társadalompolitikánk középpontjában az emberekről való gondoskodás áll.

A NYUGDÍJAZÁS ÚJ RENDSZERE

Melyek a társadalombiztosítási törvényben rögzített legfontosabb változások? Első helyen kétségtelenül a nyugdíjrendszer változásait kell megemlíteni.

Az új törvény jelentős intézkedése, hogy az eddigi háromféle nyugdíjrendszert egységes rendszerbe foglalja, biztosítva ezzel azt, hogy minden állampolgár, aki társadalmilag szervezett keretek között dolgozik, azonos elvek alapján kapja a nyugdíjat.

Az új nyugdíjrendszer megalkotásánál azt az alapelvet érvényesítették, hogy a nyugdíjösszeg az eddigieknél jobban függjön a végzett munkától és a munkában töltött idő tartamától. Szociálpolitikai megfontolások is érvényre jutottak, mert az új törvény alacsonyabb kereset és rövidebb szolgálati idő esetén az eddigieknél magasabb összegű nyugdíjmegállapítást tesz lehetővé. Az új rendszer a továbbdolgozásra ösztönző nyugdíjpótlék alkalmazásának lehetőségét is biztosítja. Fontos szempont volt még, hogy az egyes rétegek szerzett jogai sértetlenül fennmaradjanak.

Az előzőekben ismertetett elvek alapján megalkotott új nyugdíjrendszerben 10 évi szolgálat után az öregségi nyugdíj mértéke 33%. Ez 25 évig évente 2%-kal, 26—32 év után 1—1%-kal, 33—42 év után 0,5—0,5 százalékkal növekszik. A nyugdíj legmagasabb mértéke a kereset 75%-a, ami 42 évi munka után érhető el.

E nyugdíjskála elsősorban a munkások-alkalmazottak nyugdíjmegállapításánál jelent előrelépést, mert a jövőben 10 évi munka után átlagbérüknek nem a 22%-át, hanem 33%-át kapják meg nyugdíjként. Tehát rövid szolgálati idő esetén az eddigieknél lényegesebben magasabb a nyugdíj.

Mind a munkások-alkalmazottak, mind a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagoknak előnyös, hogy a jövőben a hosszú szolgálati idő után az eddiginél magasabb nyugdíj jár, hiszen eddig 42 évi szolgálat esetén a munkás az átlagkeresetének 71, a tsz-tag 70%-át kaphatta meg, míg az új szabály szerint 75%-ot.

Az előzőekben ismertetett mértékszabályt a törvény egyszerű áttekinthető táblázatba foglalja össze (nyugdíjskála), melynek alapján bárki könnyen tájékozódhat arról, hogy mennyi nyugdíjat kaphat öregségére.

Foglalkoztatáspolitikai céljaink indokolják, hogy az új nyugdíjrendszerben változatlanul alkalmazható legyen a továbbdolgozásra ösztönző nyugdíjpótlék, mellyel a munkaképes koron túl levő, de még aktív dolgozókat munkában maradásra lehet ösztönözni. Ez az elv megfelelően érvényre juthat, mert az új skála magasabb (75%-os) felső határa mellett a fizikai munkakörben történő továbbdolgozás esetén a nyugdíj elérheti az átlagkereset 95%-át, egyéb tevékenység folytatása esetén a 90%-ot. Újszerű s a dolgozók számára kedvezőbb az, hogy a jövőben töredék év esetén is jár ösztönző nyugdíjpótlék.

A mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok társadalombiztosítása viszonylag rövid idő alatt alakult ki. Színvonala sok vonatkozásban elérte, vagy megközelítette a munkások-alkalmazottakét. (1949-től betegségi ellátásban része-

sülnek, 1953-tól családi pótlékot, s 1958-tól nyugdíjat kapnak.) Nyugdíjrendszerük a IX. pártkongresszus határozata nyomán 1967-ben jelentősen korszerűsödött.

A nagy lépések ellenére jelentős különbség volt, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok nyugdíjkorhatára öt évvel magasabb, mint a munkásoké-alkalmazottaké: a férfiaknál 65 év, a nőknél 60 év. Időszerű volt ezt felülvizsgálni, mert a fiatalabb, de főként a középkorú dolgozó számára nem volt vonzó, hogy mint szövetkezeti tag a munkásnál öt évvel később mehetett nyugdíjba. Ez a körülmény hozzájárult a szövetkezetekben a kedvezőtlen korösszetétel kialakulásához. A kedvezőtlen korstruktúra hátráltatja a korszerű technika s gazdálkodási forma elterjedését. Az új technikát az idősebbek már nehezebben sajátítják el, a bonyolult gépek kezelésére nehezen képezhetők át, ezért egyre nehezebb számukra megfelelő hasznos elfoglaltságot találni. A korhatár leszállítása társadalompolitikai okokból is indokolt volt. Az eltérő nyugdíjkorhatár feszültséget okozott. Feloldása — a munkás-paraszt szövetségi politika elvei alapján — fontos társadalompolitikai érdek. Ennek megfelelően a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok nyugdíjkorhatárának leszállítása társadalmi méretekben is nagy horderejű intézkedésnek tekinthető s jelentős lépés a munkások-parasztok ellátásában meglevő különbségek megszüntetésére.

A nyugdíjkorhatárt nem egyszerre, hanem fokozatosan, öt év alatt (1980-ig) évenként egy-egy évvel szállítják le. Ha ugyanis egy ütemben történt volna a korhatár csökkentése, ez részben munkaerő-ellátási zavarokat idézett volna elő azokban a termelőszövetkezetekben, ahol sok az idős korú tag, másrészt a nyugdíjkiadásokat egyik napról a másikra jelentősen megemelte volna. A fokozatossággal e problémák minimálisra csökkenthetők.

A korhatár leszállításával egyidejűleg a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagokra is kiterjesztették a továbbdolgozásra ösztönző nyugdíjpótlék-rendszert.

A kisiparosok-magánkereskedők nyugdíjrendszere is beilleszkedett az új, egységes társadalombiztosítási rendszerbe. Ezek szerint a kisiparost lényegében ugyanazok a jogok illetik meg, mint a munkaviszonyban állókat. Az azonos jogok megkövetelik, hogy a kötelezettségeik is azonosak legyenek. Ennek megfelelően a kisiparosoknak-kiskereskedőknek ugyanolyan mértékű járulékot kell fizetniük, mint amennyit a bérből-fizetésből élő dolgozó és a vállalat együttesen fizet. Kimondták azt is, hogy a nyugdíjalapul szolgáló kereset felső határa nem lehet több, mint a szakmunkás átlagkeresete. Szociális megfontolásokból az alacsony jövedelmű kisiparosoknak az átlagosnál kevesebb járulékot kell fizetniük, azzal, hogy a járulék mértéke náluk is érje el a hasonló keresetű munkás által fizetett nyugdíjjárulékot.

Jelentős az az intézkedés, hogy a jövőben az 1929 és 1952 közötti szolgálati időt — amennyiben a munkavégzés okirattal bizonyítható — a nyugdíj számításánál figyelembe lehet venni. E rendelkezés elsősorban a volt mezőgazdasági cselédek és gazdasági munkások sérelmét orvosolja, mert eddig a férfi gazdasági cselédek szolgálati idejét csak 1939-től, a női mezőgazdasági cselédek szolgálati idejét csak 1945-től lehetett beszámítani.

Az elmondottakon kívül számos egyéb új intézkedés is született. Ezek közül néhány jelentősebbet említünk meg:

Igazságosabbá tették a családi pótlék kifizetési szabályait. Széles körben vitatták azt a helytelen gyakorlatot, hogy pl. elvált szülő esetében nem annak járt a családi pótlék, aki a gyermeket valóban eltartotta, hanem az kapta, aki a tartásdíjat fizette. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy a tartásdíj-fizetési kötelezettséget a családi pótlékból, vagyis az állam pénzéből lehetett fedezni. Az új törvény ezt a helytelen gyakorlatot megszüntette s a jövőben az

kapja a családi pótlékot, aki a gyermeket ténylegesen neveli és eltartja. Számos panasz forrása volt az is, hogy a családi pótlék nem a gyermek születésének hónapjától, hanem a következő hónaptól járt. Az új rendelkezés ezt is orvosolta. Kedvező változást jelent, hogy az árvaellátás korhatára 19 évről 25 évre növekedett abban az esetben, ha a gyermek az egyetem nappali tagozatán tanul.

Az elmondottakból megállapítható: államunk sokat tesz annak érdekében, hogy a dolgozók az eddigieknél jobban boldoguljanak, könnyebben élhessenek. Ugyanakkor jogos az az elvárás is, hogy a magas szintű társadalmi gondoskodás mellett a társadalom minden tagja megtegye a maga környezetében a kötelességét, a szülő erejéhez mérten gondoskodjon gyermekéről és szükség esetén/fordítva is így történjék. Emellett a vállalatok és a helyi szervek se várjanak felszólítást, ha környezetükben elesett, segítségre szoruló dolgozókat találnak. Igyekezzenek önmaguktól, saját elhatározásukból megoldani azokat a kérdéseket, melyeket országos méretekben nem lehet látni és szabályozni.

Az új társadalombiztosítási törvény szocialista társadalmunk alapvető céljaival egyezően a XI. kongresszus határozatának szellemében fejleszti tovább a szociális ellátást. Az új törvény révén lehetővé válik az emberről való gondoskodás színvonalának további növelése s dolgozó népünk jólétének emelése.

AZ ALACSONY NYUGDÍJAK EMELÉSE

A Központi Bizottság 1974. decemberi határozata alapján 1975. július 1-vel — az új társadalombiztosítási törvény megjelenésével egyidőben — felemelték az alacsony összegű nyugdíjakat. A nyugdíjemelés célja az volt, hogy az alacsony nyugdíjak vásárló értéke megmaradjon, a régebbi és az új nyugdíjrendszer alapján megállapított nyugdíjak közötti különbségek kiegyenlítődjenek. A nyugdíjemelés differencáltan történt, magasabb emelést kaptak azok, akiknek nyugdíja saját jogon jár, mint a hozzátartozók. Többet kaptak azok, akik régebben, pl. 1954 előtt mentek nyugdíjba, mert elsősorban ennek a nyugdíjas rétegnek alacsony a nyugdíja és magas életkoruk miatt már nem tudnak munkát vállalni. Nem emelkedett a nyugdíja azoknak, akik 1971 után mentek nyugdíjba, mert ezek évente rendszeresen 2%-os, illetve 30 forintos nyugdíjkiegészítésben részesülnek.

A nyugdíjak meghatározott összeggel emelkedtek, ami gyakorlatilag azt jelenti, hogy az alacsonyabb összegű nyugdíjaknál az emelés mértéke nagyobb. A rendezés során felemelték a munkások és alkalmazottak, mezőgazdasági szövetkezeti tagok, a kisiparosok, kiskereskedők öregségi nyugdíját, a rokkantsági, a hadigondozott-ellátást és a szociális segélyeket. A mezőgazdasági szövetkezeti járadék nem növekedett, mert itt az emelés már 1973. január 1-én megtörtént. A nyugdíjemelés mintegy 1 millió főt érintett, és éves kihatása mintegy 1,8 milliárd forint.

A nyugdíjemelésekre olyan időben került sor, amikor a népgazdaság egyensúlyát a tőkés infláció, valamint a nyersanyag és az energiahordozók árának nagymértékű emelkedése kedvezőtlenül befolyásolta. Pártunk és államunk úgy ítélte meg a helyzetet, hogy a nehézségek ellenére a tervben meghirdetett nyugdíjemelést mindenképpen meg kell adni azért, hogy a régen nyugdíjba ment öregek, a munkában megrokkantak, valamint a dolgozók hátramaradt hozzátartozóinak anyagi gondjai enyhüljenek, a nyugdíj és egyéb ellátások reálértéke megmaradjon.

Kovács Benedek
a KB munkatársa

Az ÁFÉSZ-ek szerepe a mezőgazdasági termelésben és termékforgalmazásban

Az ÁFÉSZ-ek — korábbi nevükön földművesszövetkezetek — harminc éve működnek hazánkban. Megtalálhatók e szövetkezetek falun és városban egyaránt, s kereskedelmi tevékenységükön kívül sokféle szolgáltatással segítik tagjaikat és a lakosságot.

A mintegy másfél millió szövetkezeti tag nagy része, de az ország lakosságának is jelentős hányada érdekelt a mezőgazdasági termelés valamilyen ágában, amelyet háztáji, házkörüli, kisegítő gazdaságában folytat. E tevékenység termelésszervezésének segítése, a termékfeleslegek felvásárlása is fontos feladata az ÁFÉSZ-eknek.

A Magyar Szocialista Munkáspárt gazdaságpolitikájában mindig nagy figyelmet fordított az úgynevezett kisgazdaságok (háztáji és egyéb kisegítő gazdaságok) termelésére. A párt XI. kongresszusa határozottan kimondta, hogy „az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek általános fejlesztése mellett népgazdasági érdekeinknek megfelelően továbbra is támogatjuk a háztáji és a kisegítő gazdaságok termelését."

Az 1,6 millió háztáji, kisegítő és egyéb gazdaság összesen mintegy 1,3 millió hektárra terjed ki. Ennek fele a tsz-tagok háztáji gazdasága. A többi ház körüli vagy egyéb kert, illetve üdülő, hétvégi pihenő kert. Ezenkívül több százezer olyan termelő is van — munkások, alkalmazottak, nyugdíjasok — akik bár földdel nem rendelkeznek, de a kisállattenyésztés valamelyik ágával foglalkoznak (méhészkedés, nyúl-, galamb-, baromfi- stb, tenyésztés). A mezőgazdaság bruttó termelési értékéből e gazdaságok évente 35—38 százalékkal részesednek, s ez értékben ugyanennyi milliárd forint.

Pártunk XI. kongresszusán Németh Károly elvtárs, a Központi Bizottság titkára hozzászólásában a következőket mondotta: „A nagyüzemi mezőgazdasági termelés fejlesztése mellett, mint eddig, ezután is számolunk a háztáji és a kisegítő gazdaságok termelésével... Többet kell tenni a háztáji és kisegítő gazdaságokban folyó munka megkönnyítéséért, áruтermelésüknek és feleslegeik átvételének jobb megszervezéséért."

A kisgazdaságok termelésével két nagy szövetkezet, a mezőgazdasági termelő- vagy szakszövetkezetek, illetőleg a fogyasztási és értékesítő szövetkezetek foglalkoznak attól függően, hogy ehhez melyik szövetkezetnek jobbak az adottságai, azaz melyik szövetkezettől várják ezt a tagok. Ez termelési áganként és vidékenként változik, de összefügg azzal is, hogy a tsz és a háztáji gazdaság szerves egységét még nem mindenütt sikerült megvalósítani.

A TERMELÉS SZERVEZÉSE

Az ÁFÉSZ-ekben folyó mezőgazdasági termelésszervezési tevékenységet két részre lehet felosztani: a termelést elősegítő és az árutermelést realizáló munkára.

A kisgazdaságok termelésének segítése bonyolult feladat. Ugyanis sok szétszórt kisgazdaságról van szó, és a velük való törődés aprólékos szervező munkát igényel. Másként kell foglalkozni azokkal, amelyek önellátásra termelnek, és másként azokkal, amelyek árutermelésre rendezkednek be. Számos kisgazdaságban e két cél együttesen jelentkezik.

Az önellátást szolgáló kisgazdaságokkal való foglalkozás egyszerűbb, de termelésüket minden lehetséges módon támogatni kell. Ezzel a központi áru-alapokat tehermentesítjük. Főleg azokon a településeken van ennek nagy jelentősége, ahol a kereskedelmi tevékenység csak ráfizetéssel oldható meg. A kisgazdaságok termelésük 80—85 százalékát fordítják önellátásra, ami országosan 30—32 milliárd forint mezőgazdasági terméket, élelmiszert jelent, s ráadásul ezt nem kell szállítani, ehhez nem kell költséges kereskedelmi szervezetet fenntartani.

Más a helyzet az árutermelést, vagy az önellátást és az árutermelést együttesen szolgáló kisgazdaságoknál. Ezek a gazdaságok 7—9 milliárd forint értékű terméket, illetve élelmiszert kínálnak fel, amelynek mintegy 50—60 százalékát az Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezetek vásárolják meg.

A zökkenőmentes felvásárláshoz és értékesítéshez az szükséges, hogy a kisgazdaságok termelését a piaci kereslethez orientáljuk, ellássuk a termeléshez szükséges anyagokkal és eszközökkel, illetve a korszerű termeléshez szakmai támogatást nyújtsunk.

Az értékesítési biztonság érdekében az ÁFÉSZ-eknek tagjaikkal, illetve a termelőkkel áruikra szerződést kell kötniük és az így lekötött termékeket ugyancsak szerződéses alapon az illetékes állami vagy szövetkezeti vállalatoknál értékesíteni. Ezért a szövetkezeteknek a keresletet is figyelemmel kell kísérniük, hogy a népgazdaság által kívánt faj, fajta, mennyiség és minőség alapján szervezzék a termelést.

Az értékesítési biztonság megteremtése mellett a termeléshez szükséges anyagokkal és eszközökkel való ellátás is a szövetkezetek feladata. A kisgazdaságokban a mezőgazdasági termelés jobbára a „szabad" vagy úgynevezett „töredék munkaidő" hasznosításával és a meglevő hagyományos termelőeszközökkel folyik. E termelőeszközök azonban sok esetben korszerűsítésre szorulnak. El kell érni azt is, hogy különféle szaporítóanyagok. védekezőszerek, stb. szintén rendelkezésre álljanak. Ezekről legjobban a szövetkezetek tudnak gondoskodni, mégpedig úgy, hogy ezeket a tagok számára nagyban szerzik be. Szinte felsorolhatatlan azoknak a szolgáltatásoknak a köre, amelyekkel a szövetkezetek tagjaik termelését segíthetik. Mindegyik termelési ág más és más szolgáltatást kíván és ezek köre csak gondos elemzéssel állítható össze.

A szövetkezetek vezetői többségükben jól ismerik feladataikat, és igyekeznek a tagok igényeit kielégíteni. Ennek tulajdonítható pl., hogy jelentősen fejlődött a kisgazdaságokban a korai hajtásos zöldségtermelés. A zöldségtermelés fejlesztéséről szóló kormányhatározat alapján 1975-ben 50 közös palántanevelőt létesítettek az ÁFÉSZ-ek. Sokat fejlődött az utóbbi években a méz-, a nyúlhústermelés, a hízottbaromfi-előállítás, tért hódított a korszerű baromfitenyésztés és -tartás is.

A korszerű termelés újabb és intenzívebb fajtákat, fejlettebb termesztési, tartási és takarmányozási technológiákat igényel, a termelőktől pedig magasabb szintű ismereteket. A szövetkezetek többsége szakemberek bevonásával rendszeresen szervez téli szakmai tanfolyamokat, tapasztalatcseréket és kiállításokat. Több szövetkezet alkalmaz állatorvost, szaktechnikusokat, akik rendszeresen adnak szaktanácsokat a kistermelőknek.

SZAKCSOPORTOK A HELYI ELLÁTÁS JAVÍTÁSÁÉRT

Az általános fogyasztási és értékesítő szövetkezetek termelésszervező munkájához megfelelő keretet biztosítanak a mezőgazdasági szakcsoportok, amelyek az ÁFÉSZ szervezetében mint a mezőgazdasági szövetkezés egyszerű formái mű-

ködnek. A szakcsoportok bár nem jogi személyek, széles körű demokratikus önkormányzattal, választott testületekkel, saját ügyeikben és közös vagyonuk hasznosításában döntési joggal, maguk alkotta és törvényesen jóváhagyott működési szabályzattal rendelkeznek. Működésük alapelveiről kormányhatározat, az ÁFÉSZ és a szakcsoport kapcsolatairól pedig a Szövetkezeti Törvény intézkedik.

A mezőgazdasági szakcsoportok száma az utóbbi tíz évben 800-ról 2100-re emelkedett. Taglétszámuk 140 ezer, közös vagyonuk 100 millió forint.

Évi árutermelésük, illetve közös értékesítésű termékeik értéke meghaladja az 1,6 milliárd forintot és a termékek összetétele nagyon értékes. A belföldi ellátás szempontjából fontos a baromfi, a tojás, a sertés, a zöldség és a gyümölcs, de nagy mennyiségben kerül exportra libamáj, nyúl, méz és galamb. Az ÁFÉSZ-ek szakcsoportjaiban nevelt, és az ÁFÉSZ-ek által felvásárolt nyúl exportjából 1974-ben 23 millió dollár bevétele volt a népgazdaságnak.

A szakcsoportok tagságának összetétele társadalmilag változatos. A tagok többsége — több mint 70 százaléka — munkás, alkalmazott, nyugdíjas, tehát bérből és fizetésből élő, de sok a mezőgazdasági szövetkezeti tag is. A szakcsoportok tagjai segítik egymást, kicserélik tapasztalataikat. Szabad idejükben olyan ágazatokban dolgoznak, melyek hasznos időtöltést, kedvtelést és nem utolsósorban kiegészítő jövedelmet is jelentenek.

Az utóbbi években, törvényes keretek között, a helyi húsellátás javítása céljából az ÁFÉSZ-ek nagy lendülettel kezdték meg sertéshizlaló és tenyésztő szakcsoportok szervezését, amit a termelők érdeklődéssel fogadtak. Ennek a formának fejlődését jól szemlélteti az alábbi táblázat.

Sertéstenyésztő és hizlaló szakcsoport	1970	1974
Száma	75	161
Taglétszáma	6 700	41 000
Közösen értékesített hízottsertés mennyisége (tonna)	2 000	22 300
Értéke (millió Ft)	50	526

A termelés számszerű fejlődése mellett nagyon kedvező, hogy az ÁFÉSZ-ek mezőgazdasági tevékenységének ebben a fontos ágazatában vertikális folyamat alakult ki, amely ma már a termelésszervezéstől a feldolgozáson át a fogyasztói értékesítésig terjed.

Az ÁFÉSZ-ek sokezer tenyészkocasüldőt szereztek be a szakcsoportok számára, és elterjesztették a sertések mesterséges megtermékenyítését is. A vágósertések számának növekedése arra ösztönözte az ÁFÉSZ-eket, hogy korszerűsítsék a vágó- és feldolgozóhelyeiket, vagy bővítsék és újakat létesítsenek, továbbá javítsák kereskedelmi hálózatuk műszaki ellátottságát. Ennek eredménye, hogy számos községben jobb és rendszeresebb a lakosság húsellátása.

Napjainkban 50 ÁFÉSZ üzemeltet — összesen 200 000 db sertés feldolgozására képes — kisebb vagy közepes húsfeldolgozót, amelyekben a tőkehús mellett húskészítményeket is előállítanak. A húsfeldolgozók létesítéséhez az ÁFÉSZ-ek a IV. ötéves terv időszakában a központi szövetkezeti pénzalapokból 20 millió forint támogatást kaptak. A Minisztertanács 1974. augusztusában lehetővé tette, hogy újabb ÁFÉSZ-ek — amelyek a helyi ellátásra tartós kötelezettséget vállalnak és technikailag felkészülnek — kezdjék meg a vágást és a húsforgalmazást. 1975 végére már 222 ÁFÉSZ rendezkedik be vágásra és feldolgozásra. Így a helyi húsellátásban számottevő szerepet töltenek be. Tagjaiktól évente mintegy 400 000 db hízott sertést vásárolnak meg, vágnak le, illetve dolgoznak fel. Ezzel az ország központi készletét mintegy 6—8 százalékkal egészítik ki.

A Fogyasztási Szövetkezetek VII. kongresszusa határozatában arra hívta fel a figyelmet, hogy a szövetkezetek és érdekképviseleti szerveik segítsék a termelést, szervezzék az áruk felvásárlását, és főleg a helyi ellátás javítása érdekében fokozzák feldolgozó tevékenységüket.

E határozatok végrehajtására széles körű szervező munkába kezdett a Fogyasztási Szövetkezetek Országos Tanácsa. Két fontos területet jelölt meg, mindkettő kormányprogramon alapul: egyik a zöldség-gyümölcs-, másik a hús-program.

A TERMELÉS, A FORGALMAZÁS ÉS A FELDOLGOZÁS EGYSÉGES FOLYAMATA

A szervező munka alapját az úgynevezett szövetkezeti modellprogram képezi, amelybe 140 szövetkezet kapcsolódott be. A modellprogram lényege az, hogy a szövetkezetek tevékenysége ölelje fel a termelés, a feldolgozás és a forgalmazás lehetséges folyamatát, s egyúttal szolgáljon mintául valamennyi szövetkezet számára. Ezek a szövetkezetek a „mintaszerű" feltételek kialakításához az Országos Tanácstól és a megyei szövetségektől anyagi és szakmai támogatást is kaptak.

A Minisztertanács 1974 elején foglalkozott a zöldség-, gyümölcs-, a burgonyatermelés, forgalmazás és különösen a lakosság ellátásának helyzetével és javításának lehetőségeivel. Határozatában az ÁFÉSZ-ek számára is jelentős feladatokat jelölt meg, de egyben kellő támogatást is nyújt. Ilyen a kiskerti zöldségtermelés gép- és eszközellátottságának javítása, a kisüzemi termelés fejlesztésének és értékesítési problémáinak megoldása, a termelés szervezése és szakmai irányítása. A Fogyasztási Szövetkezetek Országos Tanácsa megtárgyalta a határozat végrehajtásából adódó feladatokat, majd az Elnökség a konkrét tennivalók megjelölésével ajánlással fordult a szövetkezetekhez és szövetségeikhez.

Legfontosabbnak a szövetkezetek működési körzete zöldség-gyümölcs ellátásának helyi termelésből való fedezését tartotta, s javasolta, ahol erre lehetőség van, járuljanak hozzá az országos árualapokhoz is. Ezzel összefüggésben szükséges minden jelentkező termékfelesleg felvásárlása a termelőktől. Hasonlóan lényegesnek ítélte meg, hogy a szövetkezetek segítsék minden kerttel rendelkező család saját szükségletének megtermelését, s ehhez adják meg a lehetséges szolgáltatásokat.

Nagyon lényeges, hogy a szövetkezetek a piaci igények szerint irányítsák a kisgazdaságok termelését. A spontán termelés nagy veszteséggel jár. De minden évben körültekintő szervezési munkát igényel az áru átvételére való felkészülés. Ehhez jó piaci kapcsolatokra, megbízható szerződéses partnerekre, az átvevőhelyek megfelelő műszaki-technikai állapotára és több szállítóeszközre van szükség. Ezek fejlesztésében mind a szövetekezeteknek, mind a megyei és országos szerveknek sok a tennivalója.

A XI. kongresszus határozatai alapján a jövőben még nagyobb feladatok várnak az ÁFÉSZ-ekre a párt gazdaságpolitikájának végrehajtásában. Éppen ezért arra kérjük a helyi párt- és tanácsi szerveket, hogy beszámoltatással és egyéb módszerek alkalmazásával segítsék az ÁFÉSZ-eket abban, hogy minél sikeresebben oldják meg a párt XI. kongresszusa által számukra megjelölt feladatokat.

Patay János
a Fogyasztási Szövetkezetek
Országos Tanácsának elnökhelyettese

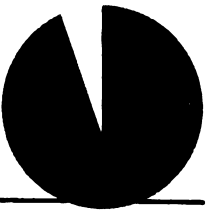

Művészet és világnézet

A XI. kongresszus beszámolója és határozata művészeti életünk eredményeiről, feladatairól szólva megkülönböztetett módon hangsúlyozta a világnézet fontosságát az alkotók munkájában s a művészek marxista világnézete további erősítésének, továbbfejlesztésének szükségességét. A pártkongresszusnak a művészet és világnézet viszonyáról tett megállapításai indokolják, hogy közelebbről is szemügyre vegyük e két fogalom tartalmát és kapcsolatát.

A művészet, a művészi alkotó és befogadó tevékenység — a fogalom legáltalánosabb, esztétikai értelmében — a világ elsajátításának sajátos és totális módja. *Sajátos,* mert például a tudománytól eltérően érzékletes, a szemléletre közvetlenül ható megismerési forma. És *totális,* mert mind az alkotás, mind a befogadás folyamata során a teljes személyiség kerül kapcsolatba a valóság teljességével. Az alkotói folyamatban ez a kapcsolat közvetlen. A befogadásban a mű közvetítésével létesül ez a kapcsolat, de úgyszintén a befogadó teljes személyisége és a tőle függetlenül létező objektív világ teljessége — amelybe az alkotó személyisége is beletartozik — között jön létre. (Feltéve persze, ha a befogadó valóban kész a mű befogadására.)

Mind az alkotásban, mind a befogadásban meghatározó szerepe van tehát a cselekvő személyiségnek. Kiváltképp az alkotóművész személyiségének, hiszen az ő szerepe, feladata kettős. Egyrészt az alkotás létrehozásánál közvetlen kapcsolatba kerül a valósággal, másrészt a befogadó az ő személyiségének közvetítésével létesíti ezt a kapcsolatot.

Ez a személyiség azonban nem valami absztrakt értelemben vett szubjektum, nem valamiféle elvont szellemi erő, akarat megnyilvánulási formája, hanem mindenkor *történelmileg, társadalmilag meghatározott.* A történelmi, társadalmi meghatározottság egyben osztálykötelékeket is jelent. Az alkotó kötődése valamely társadalmi osztályhoz egyben meghatározza a világról vallott véleményét, azaz világnézetét is.

A marxizmus klasszikus meghatározása szerint a világnézet „elemi filozófia". Más szóval, a világról szerzett ismereteink rendszere, amelyben ezek az ismeretek olyan szemléletté kovácsolódnak, melynek értelmi és érzelmi irányultsága is van. A világnézet teljes tartalma éppen ezért pusztán fogalmilag, intellektuálisan kifejezhetetlen. Egyik legalkalmasabb megnyilvánulási formája éppen a művészet, amelyben a világnézet értelmi és érzelmi mozzanatai egyaránt érvényre juthatnak. Hogy a művészet miért ilyen kitüntetett forma,

arra, úgy érzem, magyarázatul szolgál, hogy a művészet a világ megismerésének és elsajátításának totális módja.

Minden művészet minden korban világnézeti alapozottságú. A világnézetet pedig az osztályérdekek határozzák meg. Különösen ez utóbbi megállapítást vitatják ma is a burzsoá ideológusok, az el nem kötelezett, a „tiszta" művészet teóriájának hangsúlyozásával. A mi álláspontunk — *Dési Huber István*, a szocialista magyar képzőművészet egyik nagy alakjának megfogalmazásával —, hogy *„a művészet osztályproduktum és benne az osztályérdekektől hajtott világnézetek tükröződnek vissza"*.

Az előbbiekből pedig az következik, hogy a művészet és a világnézet fogalma mellett szükséges egy harmadik fogalom használata is, és ez az *elkötelezettség*, illetve a *pártosság fogalma*.

Ha a művészetben „az osztályérdekektől hajtott világnézetek tükröződnek vissza", akkor az is nyilvánvaló, hogy a művészet a társadalmi kérdésekben nem lehet „semleges", társadalom feletti, hanem csak az egyik vagy másik osztály társadalmi érdekeinek kifejezője. Tehát, egyik vagy másik társadalmi osztály érdekei mellett elkötelezett.

Ez az elkötelezettség megnyilvánul *mind a témaválasztásban, mind a téma megjelenítésében, megfogalmazásában*. Felvetődhet a kérdés: a kettő közül vajon melyik a lényegesebb, a mit vagy a hogyan? Anélkül, hogy a téma fontosságát tagadnám, hiszen bizonyos mondanivalók, tartalmak csak meghatározott témákban és témák által közölhetők, véleményem szerint a döntőbb mégis *a hogyan*. Az alkotás során ugyanis *ebben* játszik legnagyobb szerepet az alkotó világnézete.

Lássunk erre egy meglehetősen mindennapi példát. *A buszon* című, sajnos nálunk is közismert angol tv-sorozatot, amely munkástémájú ugyan, de korántsem a munkásosztály érdekeinek elkötelezett a feldolgozási módja (végső soron a hatása), hanem tipikusan az angol kispolgárnak „hízeleg", aki estéről estére önelégülten kárörvendhet a „tipikus" munkásfigurák bárdolatlansága, közönségessége láttán, s önérzetét legyezgeti, látva azt az ügyefogyott és bárgyú igyekezetet, hogy ezek a „tőről metszett", „egyszerű" népfik rá, az „úri középosztályra" hasonlítsanak.

És most lássunk egy végletes ellenpéldát is. A virágcsendélet a polgári festészet egyik legkommerszebb témája. Jobb-rosszabb változatban ezek a képek ma is megtalálhatók majd minden polgári lakásban. Ez a téma mégis a Vörös Hadsereg fasizmus felett aratott győzelmének egyik legfelemelőbb, legünnepélyesebb művészi megörökítésévé, megemlékezésévé válhatott *Mártirosz Szárján* szovjet-örmény festőnek a háború örmény hőseit köszöntő, 1945-ben festett képén.

Vajon miért? Elegendő lenne ehhez csupán a megfelelő címválasztás? Virágcsendélet címmel polgári kép lenne, de a Honvédő Háború hőseinek ajánlva ugyanez már szocialista alkotás? Nem ilyen egyszerű a helyzet. Szárján képének hatalmas felületén vázákban, korsókban, befőttes üvegekben ugyanazoknak a virágoknak a csokrai pompáznak, amelyek Szovjetunió szerte ma sem hervadtak le a hősök sírjairól, az emlékművek talapzatairól. (Legutóbb a moszkvai jubileumi képzőművészeti kiállításon, amelyet a győzelem 30. évfordulójának tiszteletére rendeztek, például egy Zója Koszmogyemjanszkaját ábrázoló szobor talapzatán láttam ezeket a virágokat. Vajon ki tehette oda? Egy mai fiatal, vagy egy hajdani harcostárs? Nem tudom. A szobor, amely önmagában korántsem volt hibátlan mű, mindenesetre így vált teljessé, így kezdett el igazán élni, s ezáltal kapott igazi értelmet.) Ott, ahol ezek a virágok még ma is megjelennek a kiállítótermekben is, ott és éppen ezáltal kaphatott elkötelezett világnézeti,

ideológiai tartalmat Szárján csendélete, s így válhat mindnyájunk számára, akik hasonló ideológiai, világnézeti alapokon gondolkodunk és élünk, világnézeti hovatartozást, elkötelezettséget sugalló alkotássá.

És itt érdemes egy pillanatra megállnunk. Az előbbi példából az a következtetés is levonható, hogy egy mű a maga ideológiai, világnézeti tartalmát igazán, teljesen csak az azonos világnézetű befogadónak közvetíti. Ez az azonosság természetesen nem jelent azonos fejlettségi szintet, hiszen a világnézet alakításának éppen a művészet az egyik legfontosabb eszköze. De mindenképpen azt jelenti, hogy egy mű *üzenete* csupán akkor hat igazán, ha a művész és a közönség világnézete tendenciájában azonos, lényeges alapmozzanatait tekintve hasonló. Az alkotó és a befogadó ilyenfajta azonos szemlélete magyarázza például a középkori egyházi művészet akkori közérthetőségét, tömeghatását.

Az említett csendélet példája természetesen korántsem azt igazolja, hogy minden téma egyformán alkalmas a világnézetileg elkötelezett mondanivaló kifejezésére. Egy virágcsendélet ilyen lehetőségei például nyilvánvalóan sokkal korlátozottabbak, mint a társadalmi mozgás lényegét érintő témáké.

A világnézet, az elkötelezettség többféle lehet. Számunkra nem az a döntő kérdés, hogy egy alkotás elkötelezett-e, hanem hogy *milyen* társadalmi cél iránt az. A mi művészi ideálunk a társadalmi haladás irányában elkötelezett művészet. Ezen belül is meg kell különböztetnünk azonban egy újfajta, éppen a társadalom minőségileg magasabb rendű fejlődési szakaszához, céljaihoz igazodó művészetet — *a szocialista társadalmi céloknak elkötelezett, szocialista művészetet*. De vajon milyen is ennek a művészetnek a megjelenési formája? „Annak felismerése, hogy a realizmusnak a lenini visszatükröződés elméletén alapuló esztétikai értelmezése és megjelenési formáinak történeti elemzése egymást feltételezi, hozzájárul ahhoz, hogy a szocialista realizmust számos formát, stílust, megközelítést integráló esztétikai kategóriaként fogjuk fel."

Az idézet az MSZMP KB mellett működő Kultúrpolitikai Munkaközösség „Irodalom- és művészetkritikánk néhány kérdése" címmel 1972 októberében közzétett állásfoglalásából való. A szocialista realizmus tehát felfogásunk szerint nem stíluskategória, amely meghatározott stílusjegyekkel körülírható, kanonizálható, hanem ennél több, egyszersmind kevesebb is. Több, mert nem csupán egyetlen megjelenési formát feltételez, nem egyetlen zárt, történelmileg kialakult stílus, hanem nyitott, az új befogadására mindig kész, eszközeiben szüntelenül gazdagodó, sokféle stiláris és történelmi tapasztalatot felhasználó alkotó módszer. Azzal kevesebb viszont egy határozott „stíluskánonnál", hogy a művészeknek a közvetlen munkához, a mű közvetlen megformálásához nem ad receptszerű eligazítást. Ha arra gondolunk azonban, hogy a kész receptek alkalmazása hova vezetett a magyar művészeti életben is egy rövid időszakban, ezt a hiányosságot nem is nagyon fájlaljuk. Ilyenfajta receptek az élet számos más területén — így a pártmunkában, a politikai munkában — sem alkalmazhatók. A művészi alkotó tevékenységet pedig kifejezetten tönkretehetik, megfosztva azt elevenségétől, sokszínűségétől.

A szocialista realizmus ugyan sokféle stílust integrál, de nem foglal magába mindenfajta művészeti irányzatot, hiszen ez esetben *parttalanná* válna, éppen lényegét adná fel. Mi az a legfőbb jellegzetesség, amely ezt az értelmezést élesen elhatárolja az opportunista esztétikai felfogásoktól? Az, hogy a szocialista realizmust olyan alkotó módszernek tekintjük, amelynek *világnézeti tartalma a határozott marxista szemléletmód*. Ez a világnézeti tartalom átfogóbb a művész politikai véleményénél, s nemcsak a művész és az alkotás tárgyának viszonyára, hanem a művész és a természeti, társadalmi valóság egészének viszonyára érvényes.

A szocialista művészeti alkotások létrejöttében tehát a legdöntőbb, hogy a művész a marxista világnézet jegyében alakítja ki viszonyát a valósághoz. A művészet azonban a világ megismerésének és emberi elsajátításának olyan speciális formája, amelyben ez a világnézeti viszony is sajátos módon valósul meg. A szándék, a meggyőződés tisztasága önmagában még nem eredményez művészi minőséget. Különbséget kell tehát tenni az alkotó állampolgári és alkotói tudata között. A kommunista meggyőződés világosan kifejeződhet mindennapi tetteimben, egyéni magatartásomban, életvitelemben, de ha megfestek egy képet vagy írok egy költeményt, az még személyes meggyőződésemtől függetlenül éppúgy lehet sikerületlen, mint sikerült. A művészi érték létrejöttének más kritériumai is vannak, mint a művész személyes meggyőződése, politikai véleménye. Az a megállapítás, hogy valamely mű szocialista realista, ugyan minőséget jelöl, hiszen feltételezi, hogy az alkotás művészi minőségű (ami általános esztétikai értelemben nem művészet, az természetesen szocialista realista művészet sem lehet), de önmagában még nem jelent szakmai minőségi értékelést. Csupán azt jelöli, hogy egy világnézetileg meghatározott alkotó módszer alkalmazásával jött létre a szóban forgó művészi alkotás. A minőség mértékét és értékét, a helyes értékrend kialakítását ezen belül a marxista—leninista világnézeti alapon álló kritikának kell elvégeznie.

Rideg Gábor

TÁBORÉLET CSILLEBÉRCEN. Harsan a kürtszó *(MTI Fotó – Benkő)*

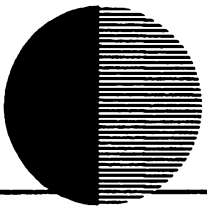

A pártmegbízatások meghatározása és értékelése

A főváros XVII. kerületének pártvégrehajtóbizottsága a közelmúltban összegezte a pártmegbízatások helyzetét a kerület pártszervezeteiben.

A kerületi pártbizottság két esztendővel ezelőtt részletes és átgondolt, hosszabb távra szóló határozatokat hozott a párt vezető szerepének hatékonyabb érvényesítésére, a pártalapszervezetekben folyó munka színvonalának erőteljesebb emelésére. Egyúttal intézkedéseket tettünk, hogy a párthatározatok végrehajtásának segítése hatékonyabb legyen, és gondoskodtunk a rendszeres pártellenőrzés erősítéséről. Mindez elősegítette, hogy határozottabban fejlődjék a kommunisták felelősségtudata és önállósága.

1974 elején a kerületi pártbizottság összegezte a pártegység helyzetét, egyúttal választ adva arra is, hogyan teljesíti párttagságunk a szervezeti szabályzatban előírt kötelezettségeit és hogyan él jogaival. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a demokratikus centralizmus elve a gyakorlati munkában, a pártéletben erősödött. Igaz, a párttagok között még mindig jelentős számban akadtak olyanok, akik visszahúzódtak, passzívak voltak, vagy éppen a párt helyes politikájának helyi képviselete és érvényesítése helyett egyoldalú nézeteket hangoztattak. A párttagság nagyobb része viszont mindjobban megértette a párt fő politikai vonalának helyességét és a különböző területeken előforduló hibák, torzulások folyamatos leküzdésének módját. A párttagok egyre növekvő számban kaptak pártmegbízatást. Gyakoribb lett — pártcsoportokban, pártvezetőségi üléseken és taggyűléseken — a kommunisták munkájának, magatartásának számonkérése. Ennek során megnövekedett a pártból töröltek és a pártvezetőségek kezdeményezése alapján a pártból önként kilépettek száma.

1975. február elején a kerületi pártértekezleten a pártbizottság beszámolója — többek között — a pártmegbízatások helyzetét is értékelte, és megjelölte a következő időszak főbb feladatait. Idézzük a beszámolónak ezt a részét: „A pártbizottság felmérése alapján 1972-ben a párttagság felének, 1973-ban 60%-ának, 1974-ben 70%-ának volt konkrét, állandó vagy alkalmi társadalmi, pártmegbízatása. Ha ebből leszámítjuk azokat az idős, beteg elvtársakat, akik felmentést kaptak (ez körzeti párttagságunk 25—30%-a, a kerületi párttagság 10%-a), jelentős fejlődésről számolhatunk be. Minden pártszervezetünk munkatervében szerepel, hogy a kerületi pártértekezlet után vezetőségi ülésen, tag-

gyűlésen megtárgyalják, hogyan tudják a pártmegbízatásokat, a társadalmi munkát jobban megosztani, s lehetőleg minden párttag aktivitását fokozni. Ehhez további szemléletváltozás, s a nagyobb létszámú pártalapszervezetekben a pártcsoportok tevékenységének megjavítása szükséges. Elsősorban a pártvezetőségeknek kell segíteni, hogy a formális megbízatásokat szüntessék meg. Határozottan változtassanak azon, hogy egyes elvtársaknak három-négy vagy több társadalmi megbízatása is van, mások pedig nem kapnak feladatot. Jobban figyelembe kell venniük az egyes párttagok egyéniségét, felkészültségének színvonalát, érdeklődését, fejlődésük elősegítését. Személyre szólóan szükséges tisztázniuk, hogy pártmunkának tekintsenek minden társadalmi megbízatást, a tömegszervezetekben és -mozgalmakban, a munkásőrségben, a szocialista brigádban, tanácstagként, népi ellenőrként stb. végzett tevékenységet. Tovább kell javítani a pártmegbízatások, az egyes párttagok munkájának, magatartásának rendszeres értékelését."

Néhány hónappal a pártértekezlet után végrehajtó bizottságunk megállapíthatta, hogy e határozati pont felelős végrehajtása a kerület minden pártalapszervezetében megkezdődött. Valamennyi pártszervezetünkben felmérték a párttagság egészének pártmunkával való ellátását. A pártvezetőségek igyekeztek figyelembe venni a párttagság döntő többségének azt az igényét, hogy lehetőség szerint mindenkinek legyen valamilyen pártmegbízatása, s a munkából senki ne vonhassa ki magát. A kerületi pártbizottság apparátusa a feladatok tisztázásához, elvégzéséhez titkári értekezleten és a helyszínen is hatékony gyakorlati segítséget nyújtott.

Személyre szóló feladatok

A pártvezetőségek a feladatok kialakításánál az eddigieknél figyelmesebben törekednek arra, hogy a pártmegbízatások jobban épüljenek a határozatokból adódó tennivalókra. *Egyéni beszélgetéseken vagy pártcsoport-értekezleten személy szerint mindenkivel tisztázták, hogy a pártmunka melyik területén számítanának rá.* Igyekeznek figyelembe venni az egyes párttagok felkészültségét, emberi tulajdonságait, érdeklődési körét, a politikai munkában szerzett tapasztalatait. Ennek megfelelően támogatták az egyéni igényeket, vagyis lehetőséget adtak a feladatok *önálló megválasztására* is. Több elvtársnak saját kérésére lehetővé tették, hogy a már tíz-tizenöt éve végzett, túlságosan is „megszokott" feladat helyett más irányú, új megbízatást kapjon. Csökkent a több funkcióval, megbízatással rendelkezők száma. Nem ragaszkodtak mereven a hagyományos formákhoz, és számosan kaptak *újszerű feladatokat.* Ilyenek az ésszerű takarékosságot, a közművelődés fejlesztését elősegítő feladatok, a szocialista brigádokban végzendő politikai, a művelődést vagy a sportolást elősegítő munka és a munkahelyen kívül végzett társadalmi megbízatások szélesebb köre. Így a pártmegbízatások rendszerének sokrétűbb, változatosabb formája alakult ki. Ugyanakkor lehetővé és szükségessé vált a pártmunka fogalmának utólagos tisztázása, mindenfajta, a pártvezetőség és a párttagság tudtával végzett, politikai céljainkat szolgáló, önzetlenül végzett társadalmi munka elismertetése és megbecsülése.

A személyileg meghatározott feladatok nagy többsége állandó jellegű és hosszabb távra szól, kevesebb az egyszeri vagy időszakos megbízatás. Lényeges előrelépésnek tartjuk, hogy egyúttal tovább tisztázódtak a munkakörből és a társadalmi megbízatásból eredő feladatok közötti különbségek is. Az elosztás során több helyen felvázolták az adott megbízatáshoz kapcsolódó tennivalókat, valamint azt, hogy milyen rendszerességgel kell beszámolni. A pártszerveze-

tek egy részében *írásban is rögzítették, hogy milyen főbb feladatot jelent egy-egy pártmegbízatás.*

A sokoldalú, széles körű előkészítő munka után a pártvezetőségek javaslatait a taggyűléseken erősítették meg. Itt általában nagyobb vita nélkül fogadták el a javaslatokat, hiszen a tennivalókat előzőleg mindenkivel személyesen egyeztették. Sokan adtak a taggyűléseken is hangot egyetértésüknek azzal, hogy a pártvezetőség rendet szándékozik tenni a pártmegbízatások rendszerében, konkrét megbízatásokkal, folyamatosnak ígért segítéssel és ellenőrzéssel erősíteni kívánja az alapszervezet egészének cselekvési egységét és fegyelmét.

Valamennyi taggyűlésen tisztázták, hogy:

— a pártmunkaként meghatározott társadalmi megbízatás teljesítését az egyes párttag munkájának és magatartásának részeként értékelik, s legkésőbb az évi munkát értékelő taggyűlésig számon kérik;

— a személyre szóló külön pártmegbízatások teljesítése senkit sem mentesít a szervezeti szabályzatból és más párthatározatokból adódó — minden párttagra vonatkozó — általános kommunista kötelezettségek alól;

— a pártmunka jelenlegi elosztását rugalmas rendszernek tekintik, amelyben, ha szükséges, átcsoportosítás is lehetséges. Az új párttagok az előzőleg végzett társadalmi tevékenységük figyelembevételével illeszkednek be e rendszerbe, az átjelentkezéssel érkező párttagoknak pedig rövid időn belül konkrét feladatot kell kapniok;

— a pártvezetőség a feladatok ellátásához mindenkinek folyamatos segítséget kíván adni, de e segítséget — szükség esetén — a párttagok öntevékenyen is igényeljék.

Számszerűen és tartalmában

A tapasztalatokat összegezve a kerületi párt-végrehajtóbizottság joggal állapíthatta meg, hogy további előrelépés történt a párttagság aktivitásának növelésében, az ehhez szükséges feltételek kialakításában, a párttagok nagy többségének pártmegbízatással történő ellátásában. Mindez az egész kerületben egységesen, tervszerűen és szervezetten, a pártvezetőségek gondos előkészítése alapján, az egyes párttagokkal megbeszélve, egyeztetve és taggyűlések jóváhagyásával, céljainknak megfelelően történt.

Egyértelműen mutatja a folyamatos előrelépést, hogy 1972-ben a párttagok 50%-a, 1973-ban 60%-a, 1974-ben 70%-a, jelenleg pedig már 76%-a rendelkezik pártmegbízatással. A felmentettek száma a múlt év óta 10%-ról 11,6%-ra növekedett, a megbízatás nélküliek aránya a párttagságon belül tovább csökkent, 20%-ról 12,4%-ra.

A statisztikai összegezés egyúttal azt is megmutatta, hogy pártalapszervezeteinkben ma már annyi — illetve valamivel több — pártmegbízatás van, mint amennyi a párttagok száma. Ha ebből leszámoljuk a tartósan, vagy ideiglenesen felmentetteket, és azokat, akiknek nincs jelenleg külön megbízatásuk, akkor látjuk, hogy a párttagság negyedrészének több pártmegbízatása is van; nem kevésnek — általában a legaktívabbaknak — kettőnél is több. Ez a jobb munkaelosztás mellett azt is mutatja, hogy egyesek még túlterheltek. Tanulságként — a további tennivalók vonatkozásában — azt állapítottuk meg ebből, hogy

— a pártvezetőségeket még tervszerűbb feladatmeghatározásra és munkaelosztásra kell ösztönöznünk;

— egyes — főleg idősebb párttagokat — türelmesen meg kell győzni, hogy ne sértődjenek meg, ha négyöt, sokszor formális megbízatásuk közül néhányat át kell adniuk másoknak, hogy ami megmarad, azt jobban, nagyobb hatásfokkal végezhessék;

A kis pártszervezetekben — ez főleg a pedagógus pártszervezetekre

vonatkozik — bízzanak meg több pártonkívülit társadalmi munkával.

Lényeges és fontos volt számunkra az a tapasztalat, hogy a volt pártvezetőségi tagok mindegyikének van pártmegbízatása. Erre külön is figyeltünk.

További legfontosabb feladataink most már a pártmunka, a társadalmi munka *minőségével, tartalmával* függnek össze. Ma már elmondhatjuk, hogy az aktivitás megfelelő szervezeti keretet kapott. Most a párttagok kiállásának, munkájának, magatartásának tudatosabb irányítására kell helyeznünk a hangsúlyt, hogy tevékenységük még jobban szolgálja a szocializmus érdekeit, a XI. kongresszus határozatainak következetes végrehajtását. Csak így léphetünk előre abban is, hogy a demokratikus vitát követő döntés után, a határozatok egységes értelmezése alapján, a párt minden tagjára és funkcionáriusára a határozatok melletti elvszerű, érvelő kiállás és az egységes cselekvés legyen a jellemző — ahogyan ezt a XI. kongresszus határozata megfogalmazta.

A következő időszakban arra szükséges a figyelmet összpontosítani az alapszervezetekben — ez egyúttal a PB apparátusának is egyik fontos feladata —, hogy minden párttag jól ismerje, mit és hogyan kell tennie pártmegbízatásának jó teljesítéséért. Rendkívül fontos, hogy ezt szélesebb értelemben fogjuk fel. Tehát törekedjünk mind a szervezeti szabályzatban előírt, minden párttagra vonatkozó jogok és kötelességek teljesítésére, mind pedig a konkrét megbízatás lehetőség szerinti legjobb elvégzésére. Ez feltételezi a pártvezetőségek folyamatos irányító, segítő, ellenőrző tevékenységét és a pártcsoportok munkájának további tartalmi javítását. Jól átgondolt terv szerint — már a második félév folyamán — egyeseket pártcsoport-értekezleten, másokat pártvezetőségi ülésen, megint másokat taggyűlésen számoltatnak be végzett munkájukról, s további tanácsokat adnak tevékenységükhöz, magatartásukhoz. A PB apparátusa ehhez megfelelő és rendszeres segítséget nyújt, s folyamatosan ellenőrzi a feladatok végrehajtását. Ennek során még határozottabban törekszünk arra — ami részben már sikerült, de még sok benne a formális elem —, hogy e pártmegbízatások jobban épüljenek a határozatokból adódó körülhatárolt és jól ellenőrizhető tennivalókra.

A kommunista fegyelem erősítése

Lehetőség szerint október 1-ig döntenek a pártszervezetek mindazoknak az ügyében, akiknek nincs társadalmi megbízatásuk. Ezeknek a párttagoknak jó része bizonyára nemcsak saját maga tehet erről, ez az adott pártvezetőségek hibája is. Ezt a pártvezetőségek jól átgondolt munkával néhány hónap alatt — különösen, ha tőlünk megfelelő segítséget kapnak — rendezhetik. Másoknál a passzivitás okait kell tisztázni, s egyéni elbírálás alapján folytatni kell az elmúlt két és fél évben követett gyakorlatot, mely szerint tanácsoljuk, hogy az illető kérje kilépését a pártból, illetve töröljük. Különösen a munkások és a nyugdíjasok esetében intünk az alapos eljárásra. Mindezt úgy akarjuk végrehajtani, hogy ezzel is erősítsük a pártfegyelmet, a határozatok melletti elvszerű, érvelő kiállást és egységes cselekvést.

Ezzel kapcsolatban kívánom megemlíteni, hogy az utóbbi két és fél évben nálunk határozott előrelépés történt az úgyneveezett „öntisztulás" terén. Amíg 1971/72-ben a kerületi párttagság 1,6%-a került ki a pártból az említett módon, 1973—74-ben 4,3%-a. Ez több mint a kétszerese a fővárosi átlagnak s kerületünkben több, mint az ez idő alatt a pártba felvettek száma. A kerületi pártbizottság ezt a folyamatot kedvezőnek ítéli. Meggyőződésünk, hogy nálunk nem lesz szükség kampányszerű intézkedésekre a párt élcsapat jellegé-

nek erősítése érdekében. Az öntisztulás tervszerűsége, következetessége, folyamatossága megóv bennünket az esetleges túlkapásoktól, a formális intézkedésektől, a „látszateredmények"-től. Ebben a folyamatban erősödik — fokozatosan, s nem egyik napról a másikra, mert ilyen nincs a valóságban — a pártban a kommunista szellem és fegyelem.

Az évi beszámoló taggyűlések előtti pártcsoport-értekezleteken, majd a taggyűléseken fogják a pártszervezetek értékelni az egyes párttagok tevékenységét, magatartását, pártmegbízatásuk teljesítését. A kerületi pártbizottság ezután évenként, az évi beszámoló taggyűlések után tekinti át ismételten átfogóan a kerület összes pártszervezeteiben a pártmegbízatások helyzetét. Természetesen most már elsősorban a tartalmi, minőségi követelmények teljesítése alapján, felhasználva ehhez az előző évben végzett — komplexen felfogott — egész párttevékenységet, a pártszervezetek irányító munkájának hatékonyságát a gazdasági, kulturális stb. életben, valamint a környezetükre gyakorolt hatásukat.

Az összegezést pontosabbá tesszük a számszerűséget illetően is. Ezzel további lépéseket tehetünk a társadalmi munka még jobb elosztására, hogy kerületi szinten még hatékonyabban tudjuk irányítani, befolyásolni az egész folyamatot. Már most világos például, hogy több párttagot kell irányítanunk a KISZ-be és a népfrontba. A helyi körülmények, lehetőségek körültekintő figyelembevételével tovább kívánjuk csökkenteni azoknak a párttagoknak a számát, akiknek kettőnél több pártmegbízatásuk van, s növelni azoknak a számát, akik a követelmények szintjén, jól látják el feladataikat. Az évi beszámoló taggyűlések előtti időszakig pedig a pártszervezetekben felülvizsgáljuk mindazoknak a párttagoknak az ügyét, akik eddig indokolatlanul nem vállaltak pártmegbízatást, társadalmi munkát, s taggyűlésen döntenek ügyükben.

Meg vagyunk győződve arról, hogy a párttagok a nevelő hatású, szilárd politikai kiállást igénylő pártmegbízatások teljesítésével hatékonyan elősegítik a XI. kongresszus határozatainak végrehajtását, a párt, a pártszervezetek politikai befolyásának erősödését. Ugyanakkor elgondolásaink valóra váltása megkönnyíti, egyértelműbbé teszi minden egyes párttag személyes tevékenységének, magatartásának megítélését.

Égető Lajos
a XVII. kerületi PB első titkára

Pártmunka két taggyűlés között

A Kecskeméti Konzervgyár III. számú pártalapszervezetének tevékenységéről igen kedvező az üzemi pártvégrehajtóbizottság véleménye. A minősítés lényege: folyamatossá, tervszerűvé vált az alapszervezet munkája, nincsenek kihagyások, megtorpanások. *Papp Balázsné* alapszervezeti titkár a vezetőség aktivitását dicséri. Szerinte azon múlik minden, hogy a két taggyűlés között mennyire hatékony a héttagú vezetőtestület tevékenysége.

Az 55 fős alapszervezetben összesen öt pártcsoportot hívnak életre. A taglétszám 70 százaléka fizikai dolgozó. Taggyűléseket havonta tartanak, kivétel a főszezon ideje, ekkor kéthavonta. Így áll ez a munkatervükben is. Még egy rövid statisztika a vezetőség tagjairól: a szervező titkár 4 éve, a gazdasági felelős 3 éve,

a többiek a X. pártkongresszus óta aktivisták. Pappné, a titkár gyakorlott pártmunkás, húszévnyi közéleti tevékenység áll mögötte.

Irányítás, elkőkészítés

A taggyűlést követő legfontosabb mozzanat a vezetőségi ülés. Kétirányú munkát végeznek. Megvizsgálgálják, hogy az elmúlt taggyűlés határozata vagy állásfoglalása eljutott-e azokhoz, akik érdekeltek a végrehajtásban, másrészt előkészítik a bizalmiak megbeszélését, a pártcsoport-értekezleteket és végül a következő taggyűlés napirendjét.

Felvetődhet, hogy milyen gyakran kell a taggyűlésnek határozatot hozni. Az alapszervezet gyakorlata szerint minden olyan felsőbb pártszerv által hozott határozat után, amely hosszú távra szóló feladatokat tartalmaz. Évente általában három-négy alkalommal került erre sor. Ahogy *Pappné* is mondta, arra ügyelnek, hogy csak olyan kérdéseknél javasolják a határozat meghozatalát, ahol az valóban szükséges. Más esetekben csak intézkedési, illetve feladatterveket készítenek. A felsőbb pártszervek határozatait mindenkor a helyi viszonyokra alkalmazzák.

A vezetőségi ülés után rövid megbeszélést tartanak a pártcsoportbizalmiak részére. Ekkor kezdődik a pártcsoport-értekezletek előkészítése. Tájékoztatást kapnak a vezetőség valamennyi lényeges döntéséről, a következő taggyűlés napirendjéről, a pártépítéssel vagy a tömegszervezetekkel kapcsolatos tennivalókról.

Külön csoportosítják azokat a témákat, amelyekről a pártvezetőség még a következő taggyűlés előtt tájékozódni akar. Például a gazdasági vezetés várható intézkedéseinek, döntéseinek fogadtatásáról. Ezekkel az információkkal a taggyűlésen a kommunisták újra találkoznak, de akkor már minősített formában, és megfelelő javaslatokkal kiegészítve.

Munkájuk egyik sajátos módszere, hogy a nagyobb politikai feladatok, akciók lebonyolítása előtt, a bizalmiak írásos témajavaslatot kapnak a vezetőségtől. Így volt ez a kongresszusi előkészületek során is, amikor az alapszervezet négyéves munkáját összegező beszámolóhoz kellett a pártcsoportoknak előzetesen állást foglalniok. Az állásfoglalás a pártcsoport kollektív véleménye, amit alapos vita után bocsátanak a vezetőség rendelkezésére.

Munka a párt legkisebb egységeiben

Ilyen előkészületek után kerül sor a két taggyűlés közötti időszak harmadik — ugyancsak lényeges — mozzanatára, a pártcsoport-értekezletekre. A pártcsoportok nagy felelősséggel dolgoznak, irányítói, befolyásolói a munkahelyük politikai hangulatának, a helyi közvélemény alakításának.

Az egyik pártcsoport bizalmija *Pázmány Ferencné* fizikai munkás. *Dajka Jánosné*, a gyári pártbizottság titkára szerint is az ő gondjaira bízott kis közösség igen eredményesen végzi feladatát. Vázlatszerű munkaprogramjukat következetesen teljesítik, néha még többet is. A bizalmi megbeszélésen kapott információkat kiegészítik a helyi tapasztalatokkal, megvitatják a következő taggyűlésre javasolt napirendek főbb kérdéseit. A témáktól függően a csoportértekezletre meghívják a működési területükön dolgozó szakszervezeti tisztségviselőket, a nőmunkával és a KISZ-szel foglalkozó aktivistákat is. Gazdasági, üzemszervezési kérdéseknél az üzemvezető is jelen van, s nem ritkán tájékoztatást is kérnek tőle az időszerű tennivalókról.

Tartalmas munkájukhoz sok támogatást kapnak a pártvezetőségtől. Kétféle módon is. Egyrészt a vezetőség tagjai, reszortfeladataiknak megfelelően, rendszeresen segítik a pártcsoportokat, szervezik és ellenőrzik is a munkát, másrészt amolyan terület-

felelősi tevékenységgel. Valamennyi vezetőségi taghoz egy-egy pártcsoport tartozik.

Felvetődik egy kérdés: ha a pártcsoportokban élénk a politikai élet, alapos a vita, marad-e a taggyűlésre mondanivaló? Az igazi mondanivaló, a lényegi javaslat, vagy bíráló, elmarasztaló vélemény — sok évi tapasztalat szerint — a taggyűlés elé kerül. A jó pártcsoport-értekezleteken tulajdonképpen 8—10 tagú kommunista közösség álláspontja kovácsolódik ki. Nem tartanak attól, hogy a pártcsoportok túllépik feladatkörüket vagy esetleg csorbítanák a taggyűlés szerepét. Döntés, határozat csak a taggyűlésen van, de a hozzá vezető út a pártcsoportokon keresztül vezet. Javítanivaló azonban mégiscsak akad. Az elmondottak ugyanis mindenekelőtt az év végi beszámoló taggyűlésekre jellemzőek. Az évközbeni „sima" taggyűléseken egy-két fokkal halványabbak a viták. S a pártszervezet fizikai dolgozó tagjai néha úgy vannak a felszólalással, hogy minek ismételjék el, hiszen az illetékes vezető már egyszer hallotta a csoportértekezleten.

Munkamegosztás a vezetőségben

Arra a kérdésre, hogy mennyi a pártmunkájuk a két taggyűlés között — *Papp Balázsné* egyszerű választ ad. Munka mindig van, de megosztják egymás között. A „mindig" itt azt jelenti, hogy korántsem csak a taggyűlésen zajlik a pártélet. Erről már részben szó esett. Amiről még nem: a havonta ismétlődő írásos beszámolókat, előterjesztéseket kik készítik? Az elmúlt évben például kilenc taggyűlés volt és ugyanennyi nagyobb írásos anyag. Ebből kettőt „külső" előterjesztő készített gazdasági témakörben. A többit a vezetőség tagjai. *Kránitz György* termelési felelős például a szocialista brigádok feladatai az üzemi demokrácia fejlesztésében témával állt a taggyűlés elé. *Nagy István* agitációs és propaganda felelős a közművelődési határozatból adódó helyi tennivalókat dolgozta ki. Egyébként Nagy István nemrég óta az V-ös számú pártalapszervezet titkáraként végzi pártmegbízatását.

Az alapszervezet titkárának is jut persze téma, de az ő legfőbb teendője talán mégis a vezetőségi ülések lebonyolítása, valamint a szervezés, az irányítás, a korábban hozott döntések végrehajtásának ellenőrzése.

A két taggyűlés között előfordulhat, hogy valamilyen fontos határozatról gyors tájékoztatást kell adni a párttagságnak. A gyári végrehajtó bizottságtól kapott információt még aznap továbbítják a bizalmiakhoz, akik nyomban összehívják a pártcsoportot. Így gyakorlatilag néhány órán belül valamennyi párttaghoz eljut az információ. Ha olyan témáról van szó, hogy a vezetőség vagy a végrehajtó bizottság tudni akarja a továbbított határozat vagy szervezeti intézkedés fogadtatását, a párttagok és a párton kívüliek véleményét, akkor az információs rendszer visszafelé is ugyanolyan gyorsan működik. A gyári pártbizottság titkára szerint három napon belül képesek összegezni és a városi pártbizottságig eljuttatni a párttagok, illetve a munkahelyi közösségek hangulatát, véleményét.

Aligha kell bővebben bizonygatni, hogy a szóban forgó pártalapszervezet titkára, vezetőségi tagjai, a bizalmiak és tegyük hozzá, a pártszervezet közössége is — lelkiismeretesen és eredményesen dolgoznak a „holtidőnek" egyáltalán nem nevezhető két taggyűlés közötti időben. Hogy mindezt zavarmentesen, túlfeszítettség nélkül végezhessék, ahhoz jó munkahelyi légkör, fejlett üzemi demokrácia szükséges. Ezekben a feltételekben sincs hiány a „hírös város" konzervgyárában.

Szabó Attila

Párttaggá nevelés a szakszervezetekben

Hajdú-Bihar megyében az egyre eredményesebb tagfelvételi munkához nagyban hozzájárulnak a tömegszervezetekben és -mozgalmakban dolgozó kommunisták, akik tervszerűen, hatékonyan foglalkoznak az arra alkalmas aktivisták párttaggá nevelésével.

A megyei párt-végrehajtóbizottság rendszeresen értékeli, elemzi a tagfelvételi munkát, s titkári értekezleteken, beszámoltatások alkalmával vagy a helyszíni ellenőrzésen tisztázza a követendő tartalmi és módszerbeli kérdéseket. Változtattunk azon a korábbi gyakorlaton is, hogy „általában" tárgyaljuk, értékeljük ezt a tevékenységünket. Bevált módszer, hogy a megyei pártbizottság mellett működő pártépítési munkabizottság időközönként áttekinti egy-egy tömegszervezetben a párttaggá nevelés helyzetét, s ajánlásokat tesz a munka megjavítására a végrehajtó bizottságnak, illetve az adott tömegszervezetben, mozgalomban dolgozó kommunistáknak.

Ennek megfelelően került sor ez évben a pártépítési munkabizottság ülésén a KISZ-ben és a szakszervezetekben folyó párttaggá nevelés tapasztalatainak összegezésére. Mindkét esetben igen hasznos volt a tapasztalatok számbavétele. Különösen figyelemre méltó volt ez a szakszervezeteknél, ahol először került napirendre a kérdés ilyen formában. E cikk ennek tapasztalatait igyekszik bemutatni.

A témát az SZMT apparátusában dolgozó kommunisták készítették elő. Ők készítették el a jelentést, amelyet megvitatott az SZMT elnöksége. Ezen a megyei pártbizottság képviselője is részt vett. A vitában elhangzottakkal kiegészítve, az SZMT titkára előterjesztésében került a téma a Pártépítési Bizottság elé.

A kérdés mélyebb elemzésére — az e munka végzésében észlelt gondok, módszerbeli problémák megoldásán kívül — a Politikai Bizottság 1974. június 17-i, „A szakszervezetek gyakorlati tevékenysége és pártirányításuk továbbfejlesztése" című határozata is ösztönzött bennünket. E határozat egyértelműen igényli és előírja, hogy a párt politikája végrehajtásáért a pártszervek, a szakszervezetekben dolgozó kommunisták a felelősek. Ebből következik, hogy növelni szükséges a szakszervezetek nevelő tevékenységét, részvételüket a párt politikájának végrehajtásában. E feladat megvalósításának fontos feltétele az ott dolgozó párttagok számarányának és munkájuk hatékonyságának emelése.

A pártépítés mindig és minden időben a kommunisták feladata és nem szűkíthető egy-egy területre. Ezért korábban sem, most sem úgy végezzük ezt a munkát, hogy csak a termelői jellegű pártszervek foglalkozzanak a pártépítéssel. A figyelem azonban a Politikai Bizottság 1972. novemberi határozata után egyre inkább az üzemi munkásság irányába fordult. Mivel a munkások többségét a szakszervezetek fogják át, ezért az itt dolgozó kommunista vezetőkkel rendszeresen tanácskoztunk a szakszervezetekben folyó pártépítési munka tartalmi és módszerbeli kérdéseiről.

Tapasztalataink szerint a szakszervezetek fontos feladatnak tekintik a dolgozók eszmei, politikai nevelését, s arra törekednek, hogy minél több dolgozó vállaljon és végezzen közéleti tevékenységet. A szakszervezetekben az aktivisták tízezrei ismerkednek meg a marxizmus—leninizmus alapelveivel, a vezetés, az irányítás, a gazdálkodás kérdéseivel. A végzett munkában bontakozik ki politikai

egyéniségük és szereznek tömegpolitikai tapasztalatokat. Fejlődésük, politikai érettségük alapján egyre többen válnak alkalmassá a párttagságra is.

A napirend kapcsán az üzemi párt- és szakszervezeti szervek tevékenységét 13 nagyvállalatnál és középüzemben tanulmányoztuk, ezenkívül felhasználtuk Debrecen és Hajdúböszörmény városi, valamint a debreceni és a berettyóújfalusi járási pártbizottságok 1974. évi pártépítési tapasztalatait. A vizsgált 13 vállalat, üzem közül 8-nál (MÁV Járműjavító, Ruhagyár, Magyar Gördülőcsapágy Művek, Konzervgyár, Műanyaggyár, Cipőgyár, EIVIRT, Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat) tapasztaltuk, hogy a pártszervezetek különösen 1973. óta igényelték a legjobb szakszervezeti tisztségviselők, aktivisták párttaggá való előkészítését, felvételük kezdeményezését. A számításba vett aktivistákkal tudatosan és rendszeresen foglalkoznak. Bevonják őket a politikai oktatásba, ellátják őket konkrét megbízatásokkal. Fokozottabban segítik munkájukat, figyelemmel kísérik fejlődésüket. Az esetek többségében a választott testületek (szakszervezeti bizottság, műhelybizottság) kezdeményezik a tisztségviselők felvételét a pártba. Az is gyakori, hogy az egyik ajánló a szakszervezeti választott testület egyik kommunista tagja. A felvétel alkalmával a szakszervezetben dolgozó kommunisták a taggyűlésen is véleményt nyilvánítanak.

A jó tapasztalatok mellett az is tény, hogy több nagyüzemben — pl. Hajdú-megyei Állami Építőipari Vállalat, Dohánygyár, Alföldi Nyomda, Szellőző Művek stb.— a pártszervek nem igényelték kellően a szakszervezetben dolgozó kommunisták ilyen irányú céltudatos munkáját. De az is igaz, hogy ők sem kezdeményeztek. Ennek ellenére ezeken a helyeken is több olyan párttagot vettek fel, akik társadalmi tevékenységüket a szakszervezetben végzik.

A vizsgált területek tapasztalatai együttvéve kedvező képet mutatnak. Jelentős azoknak az új párttagoknak a száma, akiket a szakszervezetekben végzett jó munkájuk alapján vettek fel párttagnak. Tavaly a felvett párttagok között Debrecen városban 20%, a debreceni járásban 15%, Hajdúböszörményben 22%, a berettyóújfalusi járásban 14% volt a szakszervezeti aktivisták aránya. A nagyobb ipari vállalatoknál még kedvezőbb a helyzet. (A MÁV Járműjavítóban 50%, a Ruhagyárban 54%, a Műanyaggyárban 62%, a Szellőző Művekben 57%, az Alföldi Nyomdában 64% ez az arány.)

A számszerű adatok értékelésénél figyelembe kell venni, hogy a Központi Bizottság 1972 novemberi határozata a párt munkásjellegének erősítését állította a pártépítés középpontjába. Ennek gyakorlati megvalósítása érzékelhető a magasabb üzemi arányokban és abban, hogy a felvettek között magas a munkások, különösen a szocialista brigádokban dolgozók aránya. Ez azért is jelentős, mert a szakszervezetek nevelő munkája a szocialista brigádok körében a leghatékonyabb.

A szakszervezetekben végzett munka alapján felvettek között kedvezően alakult a választott szakszervezeti tisztségviselők, a szocialista brigádtagok aránya és a követelményeknek megfelelő az életkor szerinti összetétel is. A két járási és a két városi pártbizottság területén a szakszervezetben végzett munkáért felvett 197 fő közül szakszervezeti tisztségviselő 131 fő, szocialista brigádtag 66 fő, fizikai munkás 160 fő, 105-en 30 év alattiak és 80 a munkásnő. Ez kedvező, de ugyanakkor azt is tapasztaltuk, hogy a határozat gyakorlati végrehajtása, a nagyüzemi munkásarány javítása szükségszerűen korlátokat állított a más társadalmi rétegekből való felvétel elé. Ez nehezíti a munkát egyrészt a kisebb üzemekben, de különösen az alkalmazotti szakmák (orvos-egészségügy,

közalkalmazott, pedagógus stb.) területén. E területeken több olyan pártszervezet van, ahol évek óta alig volt felvétel.

A tapasztalatok azt is igazolták, hogy lényegében jóval több a felvételre alkalmas szakszervezeti tisztségviselő, mint ahány felvételt nyert. Különösen nem tekinthető kielégítőnek a Debrecen város területén felvettek aránya, mert az ipari üzemek itt koncentrálódnak, s a szakszervezeti tisztségviselők döntő többsége is itt dolgozik. Az újonnan felvettek szakszervezeti funkció szerinti megoszlása az alábbiak szerint alakult: szakszervezeti bizottsági titkár és választott testületi tag 47, számvizsgáló bizottsági elnök és tag 4, bizalmi 57, egyéb aktivista 23. Különösen kedvezőnek ítéljük meg a felvett bizalmiak számát, mert jelenleg e területen legkedvezőtlenebb a kommunisták aránya.

Megállapítható tehát, hogy az utóbbi években előbbre lépett a szakszervezetek párttaggá nevelő munkája. Ez a folyamat — ha nem is minden területen egyenletesen — egészséges irányban fejlődik. Minden lehetőség megvan arra, hogy a szakszervezetek nagyobb figyelemmel és rendszeres politikai nevelő munkával több fizikai dolgozót, szakszervezeti aktivistát hozzanak közelebb a párthoz. Különösen nagy lehetőségeket és újabb tartalékokat hordoznak magukban a szocialista brigádok. Az itt dolgozó munkások közül sokan a brigádban végzett politikai nevelőmunka hatására válnak alkalmassá a párttagságra. Az üzemi pártszervezetek többsége megfelelően ösztönzi a szakszervezeti és műhelybizottságokat ennek a felismerésére, a lehetőségek még jobb kihasználására.

A szakszervezeti tisztségviselők felvétele a pártba egyrészt a szakszervezetekben végzett munka elismerését jelenti, másrészt a képzett, politikailag aktív tisztségviselők — a kommunisták — számának növekedése fokozza a pártirányítás hatékonyságát, hozzájárul a szakszervezeti munka színvonalának emeléséhez, a párt tömegkapcsolatának erősítéséhez.

Az eredmények elismerése mellett azonban az is megállapítható, hogy még jelentős azoknak a vállalati, üzemi szakszervezeteknek a száma, ahol eddig a párttaggá nevelő tevékenység nem vált a politikai munka szerves részévé. Hiányzik a tudatosság, a tervszerűség, a helyi pártszervek igénye a szakszervezetekben dolgozó kommunisták ez irányú munkája iránt.

Levontuk azt a következtetést is, hogy a művelődés, a közoktatás, az egészségügy területén dolgozó párt- és szakszervezeti szerveknek bátrabban kell élni a felvételek kezdeményezésével. Másrészt még szélesebb körben kell tudatosítani, hogy a párttaggá nevelés nemcsak a szakszervezeti tisztségviselők, hanem valamennyi ott dolgozó kommunista feladata, kötelessége. Az irányító pártszervek feladata viszont tartalmilag és módszertanilag is felkészíteni őket e munkára.

Úgy látjuk, hogy a munkát tovább lehet javítani mindenekelőtt azzal, hogy a szakszervezetek szakmai középszervei jobban ösztönözzék és bátorítsák az alapszervezeteket, hogy a feltételeknek megfelelő, a szakszervezeti munkában kiemelkedő tisztségviselőket, aktivistákat készítsék elő és javasolják párttagnak. A szakszervezeti bizottságok, műhelybizottságok pedig hosszabb távon (évekkel előre) alakítsák ki elképzeléseiket — személyekre szólóan —, hogy kik azok az aktivisták, szocialista brigádvezetők és tagok, akiknek kommunistává nevelésével tudatosan foglalkoznak. Fontos, hogy ezt koordinálják a helyi pártszervezettel és a KISZ-szervezettel. Ha a szakszervezetekben dolgozó kommunisták — és nemcsak a vezetők — pártfeladatul kapják a közéletben szívesen és aktívan részt vevő munkásokkal való rendszeres foglalkozást, akkor vi-

szonylag nagyobb számú embercsoport áll olyan eszmei, ideológiai színvonalon, hogy közülük a legérettebbek felvételüket kérhetik a pártba.

A pártonkívüliek párttaggá nevelésével megbízott párttagoktól elvárják azt is, hogy maximálisan megfeleljenek a „minőségi" követelményeknek. Alaposan ismerniök kell a szervezeti szabályzatot, annak minden pontját be kell tartaniok. Aktívan kell dolgozniok valamely tömegszervezetben vagy szocialista brigádban, példát kell mutatniok a munkában, s minden vonatkozásban a szocialista erkölcs szabályai szerint kell élni. S ez a párt taglétszámának növelésén kívül a párttagok fejlődéséhez, végső soron a párt erősödéséhez is vezet.

A pártépítés fontos területe a fiatal korosztály. Az üzemekben, műhelyekben együtt dolgoznak fiatal és idősebb szakmunkások. Az idősebbek szakmai, politikai tudása, emberi magatartása követendő példa a fiatalok számára. Nem szabad kihagyni azt a lehetőséget, hogy a mostani 50—60 évesek naponként beszélgethetnek korábbi tevékenységükről, a felszabadulás előtti munkássorsokról. Ha a fiatalok iskolában szerzett márxista alapműveltsége párosul ezekkel az élményekkel, meggyőződéssé válhat, hogy ma is lehet forradalmárnak lenni. S ebben jelentkezik a szakszervezetek igen fontos nevelő funkciója, hogy ne csupán a szakszervezeti tanfolyamok hallgatóinak számát növeljék, hanem akcióikat, programjaikat úgy alakítsák, hogy politikailag színvonalasabbak legyenek.

Azt akarjuk elérni, hogy minden párttagban felébresszük a felelősségtudatot, hogy a pártépítés ne csupán a titkár, a vezetőségi tagok, vagy a felsőbb pártszervek, hanem mindenkinek kötelessége legyen. E munkában építünk és számítunk a szakszervezetekben dolgozó párttagokra. Csak így tudunk megfelelni a Politikai Bizottság 1974. június 17-i határozatának, annak a követelménynek, hogy megjavítsuk a párttagnak alkalmas dolgozókkal való foglalkozás módját, tervszerűbben és tudatosabban készítsük fel őket a párttagságra, és a felvételük után is gondoskodjunk sokoldalú fejlődésükről.

Kollár János
a Hajdú-Bihar megyei PB titkára

Új fórum

A Tiszai Vegyi Kombinát nagyüzemi pártbizottsága tavaly decemberben megalakította a munkásbizottságot. A héttagú bizottság vezetőjévé *Kiss Gábort*, a dobozüzem művezetőjét választották.

A kombinát valamennyi gyárának munkásait képviselő bizottság feladata — mint azt a pártbizottság nemrégen megállapította — az, hogy a munkásosztály társadalmi szerepének fejlesztésére, helyzetének további javítására elfogadott párthatározatok végrehajtását segítse.

A TVK nagyüzemi pártbizottsága a növekvő politikai feladatokkal arányban egyre jelentőségteljesebb megbízatásokat ad a bizottságnak. Feladatául tűzte ki például, hogy a pártbizottság és a végrehajtó bizottság elé kerülő, munkásokat érintő jelentéseket véleményezzék a bizottság tagjai. Ezenkívül a bizottság elnöke részt vesz minden olyan testületi ülésen, ahol a munkásokat érintő alapvető kérdésekről döntenek. A vállalati kollektív szerződés módosításakor a bizottság tevékenysége arra irányul, hogy a szerződéstervezet minél több, a munkások helyzetének javítását célzó javaslatot tartalmazzon.

A Tiszai Vegyikombinát nagyüzemi pártbizottsága különös gondot fordít arra, hogy a több mint ötezer dolgozót foglalkoztató vállalat munkásai sokoldalú megbecsülésben részesüljenek. A munkásbizottság létrehozása csupán egyike azoknak az intézkedéseknek, amelyek a munkások érdekében születtek Leninvárosban.

A gyorsabb beilleszkedés érdekében

Amikor valaki új helyre vagy új helyzetbe kerül, többnyire feszélyezettebb, tartózkodóbb, bizonytalanabb, mint a megszokott közegben. Ki könnyebben, ki nehezebben szokja meg az új helyzetet, gyorsabban vagy lassabban alkalmazkodik a környezethez, annak hatásaihoz.

Ilyen helyzet állhat elő a pártvezető testületekbe választott új tagoknál is. Az elmúlt ciklusban voltak olyan tapasztalataink Heves megyében, hogy a pártbizottsági tagok egy része nem tudott megfelelően beilleszkedni, részt venni a testület munkájában. Ezt látva fel kellett tenni magunknak a kérdést: milyen volt négy évvel ezelőtt a káderkiválasztás; igényelték-e a tagok véleményét a testület munkájához, az előterjesztések, a pártbizottság előtt álló feladatok kidolgozásához és megvalósításához; figyelembe vették-e véleményeiket, javaslataikat?

Ebben a megközelítésben reálisabban kaphattunk választ arra, hogy a testület egyes tagjai miért nem érezték megfelelően felelősségüket, miért korlátozódott tevékenységük a pártbizottsági ülésen való megjelenésre vagy a szavazásra, miért fogalmazódhatott meg olyan vélemény, hogy „vannak képzett, tapasztalt pártbizottsági tagok, akik jobban értik a kérdéseket, miért szóljak én bele". Ilyen helyzettel nem lehet megbékülni. Azért sem, mert ahol olyan légkört alakítottak ki, hogy az újonnan bekerültek is rendszeresen elmondták véleményüket, ez új színt, frissességet vitt a testület munkájába.

A Heves megyei párt-végrehajtóbizottság ezért döntött úgy, hogy meghatározza azokat a lépéseket, amelyekkel elősegíthető az újonnan választott elvtársak beilleszkedése. Meg kell jegyezni, hogy az előkészítés során gondosan ügyelünk arra, nehogy félreértésre adjunk okot, s megsértsük azokat, akiknek segíteni akarunk. Zárjuk ki annak a gondolatnak még a lehetőségét is, hogy vannak olyan régi tagok, vezetők, akik mindent tudnak és mindenben igazuk van, a másik oldalon pedig azok az újonnan beválasztott fizikai dolgozók, nők és fiatalok vannak, akik majd eljuthatnak erre a szintre. Csak abból indulhattunk ki — s csak így szabad ezt a kérdést megközelíteni, — hogy választott pártvezető testületekről van szó, ahol a tagokat egyenlő jogok illetik meg és kötelességeik is azonosak. Azt is figyelembe kellett venni, hogy az újonnan megválasztottak döntő többsége hosszabb-rövidebb ideig dolgozott alapszervezetben, különböző pártbizottságokban, illetve pártmegbízatásként állami, tömegszervezeti munkát végzett. Egy részük a most adott testületi munkában rendelkezik viszonylag kevesebb tapasztalattal, és nem általában a pártmunkában.

A politikai ismeretek fokozása

A kongresszus és a Központi Bizottság határozataiban megfogalmazott követelmények alapján egyik legfontosabb feladatként a pártbizottsági tagok politikai továbbképzését jelöltük meg, mivel ez jelentősen elősegíti megbízatásuk színvonalasabb ellátását.

A politikai képzés lehetőségeinek vizsgálatával a megyei párt-végrehajtóbizottság az utóbbi időben több alkalommal foglalkozott. Napirendre tűzte a dolgozó nők politikai, szakmai képzését és továbbképzését; a propagandisták eszmei-politikai, pedagógiai képzését és továbbképzését; az agitációs és propagandafelelősök felkészítését; a középszintű vezetők politikai képzését és továbbképzését. Mindegyik állásfoglalást jellemzi az a törekvés, hogy a lehetőségek és igé-

nyek összehangolása alapján minél hamarabb a kívánt színvonalon gondoskodjunk azoknak a politikai iskoláztatásáról, akiknek ez munkájuk magasabb színvonalú végzéséhez szükséges.

A Központi Bizottság káderpolitikai határozatának megjelenése óta jelentősen megnövekedett a jelentkezők száma az esti egyetemre, de más politikai tanfolyamokra is. Nehézséget okoz azonban, hogy nem tudtunk megfelelően felkészülni a nagyszámú jelentkező fogadására, (aminek elsősorban objektív okai vannak), másrészt egyes szervek iskolázási terve sem elég átgondolt. Nem veszik megfelelően figyelembe a lehetőségeket, mondhatnánk, kapkodva akarják megoldani feladatukat.

A vázolt nehézségek ellenére gondoskodnunk kell mindazok tanulásáról, akik a pártszervek káderhatáskörében vannak és továbbtanulásukat reálisan tervezték. Ez viszont a sorrend gondos megállapítását igényli. Itt jegyzem meg, hogy a felülbírált jogos igényeket is csak úgy lehet kielégíteni, ha az általános tagozat első évfolyamán az előző évekhez viszonyítva öttel több új osztály nyílik.

A marxizmus—leninizmus esti középfokú iskolát nem végzett pártbizottsági tagok esetében elsősorban ennek elvégzését szorgalmazzuk, mégpedig — ha nincs kizáró ok — ez évi kezdéssel. Azon pártbizottsági tagoknak, akik a kongresszusi anyagok tanulmányozására szervezett tanfolyamon nem vettek részt, önálló tanfolyamot szervezünk. Célja az érvényben levő korábbi fontos párthatározatok összefüggéseinek bemutatása a XI. kongresszus határozatainak tükrében.

A tapasztalatok növelése

A pártbizottsági tagok rendszeres foglalkoztatására a lehetőségek széles körét kívánjuk kihasználni. Ilyenek többek között:

— A munkabizottságokba az új pártbizottsági tagok mintegy 20%-a került be. Ez a megbízatás jelentős segítséget ad a pártmunka egy-egy területének mélyebb megismeréséhez.

— Tervszerűen bevonjuk ezeket az elvtársakat is a különböző vizsgálatokba, a napirendre kerülő témák előkészítésébe, a korábbi határozatok végrehajtásának ellenőrzésébe.

— A gyakorlati pártmunka szélesebb körű megismerésének fontos módja, ha a pártbizottsági tagok alapszervezetek patronálását vállalják. Ez lehetőséget ad arra, hogy saját alapszervezetükön kívül mások munkáját is megismerjék.

— Tapasztalataink szerint jelentősen növeli a testületi tagok tömegkapcsolatát, tekintélyét, ha ünnepi gyűléseket, pártnapokat tartanak, hiszen ezáltal ismertebbé válnak a területen.

Előrelépésünk a pártmunkának ezen a területén azt is feltételezi, hogy a *pártapparátus munkastílusa és munkamódszere is igazodjon* e feladatokhoz. A különböző szintű pártbizottságok a szükséges elvi-politikai elemző munka mellett az utóbbi időben nagyobb gondot fordítanak a helyszíni segítségadásra, s ez jelenti munkájuk nagyobbik részét. Ezzel kapcsolatban feladatukká tesszük, hogy a „területen" végzett munka egyik legfontosabb eleme legyen a pártbizottsági tagokkal való rendszeres találkozás, ügyeik, gondjaik figyelemmel kísérése, a konkrét segítségadás a soron levő feladatok végrehajtásához, információcsere stb.

Nagy gondot fordítunk a testületi ülések előkészítésének megjavítására. Kerülni kell a fölösleges, a témát körülmagyarázó, bonyolult jelentéseket. Következetesebben törekszünk a rövidségre, tömörségre, közérthető-

ségre, a feladatok világos meghatározására. A végrehajtó bizottság kötelezte a napirendek előadóit: az ellenőrzés eredményét tartalmazó előterjesztésekben hivatkozzanak a vonatkozó határozatokra. Elkészítjük továbbá a megyei pártbizottság és a végrehajtó bizottság korábban megjelent fontosabb határozatainak, intézkedési terveinek gyűjteményét, és azt a pártbizottsági tagok rendelkezésére bocsátjuk.

A végrehajtó bizottság kötelezte a KISZ megyei bizottságát, a megyei tanácsban, a szakszervezetek megyei tanácsában, a népfront megyei elnökségében dolgozó kommunistákat: a fentiek szellemében ők is gondoskodjanak arról, hogy az újonnan megválasztott testületi tagok, különösen a nők, a fiatalok és a fizikai munkások megfelelő politikai, mozgalmi tapasztalatokra tegyenek szert.

A párt vezető testületekbe újonnan választott tagokkal, köztük a nőkkel, fizikai munkásokkal és fiatalokkal való foglalkozást, mint látható, nem lehet kiszakítani a pártmunka egészéből. Többi feladatunkkal összefüggésben, de állandóan szem előtt tartva foglalkozunk a kádermunka e fontos kérdésével.

Németh Tibor
a Heves megyei PB osztályvezető-helyettese

Pártmunkások továbbképzése

Bács-Kiskun megyében a pártvezetőségek és az alapszervezetek újonnan választott titkárainak, vezetőségi tagjainak felkészítésére, a munkájuk végzéséhez nélkülözhetetlenül szükséges ismeretek megszerzésére az oktatási igazgatóságon tanfolyamokat szerveztek. Több mint száz pártalapszervezet újonnan választott titkára vett részt alapozó képzésben. A XI. kongresszus határozatának részletes tanulmányozása mellett a pártvezetőségek munkamódszerének gyakorlatáról is részletes ismereteket szereztek.

A megyében is fontos politikai feladat a párt művelődéspolitikai határozatainak egységes szemlélet alapján történő megvalósítása. A kultúra területi irányítói, szervezői ezért egyhetes tanfolyamon elemezték e párthatározatok megvalósításának eddigi tapasztalatait, és részletesen megvitatták a további feladatokat, az azok végrehajtásához legcélravezetőbb módszereket.

Az irányító pártbizottságok és pártvezetőségek tagjainak képzésére is gondot fordít a megyei pártbizottság. Az itt dolgozó reszortfelelősök közül most a szervező titkárok, az ifjúsági felelősök és a nőfelelősök kaptak egy-egy hetes tanfolyamon segítséget a XI. kongresszus határozatának végrehajtásához, e munka irányításához és szervezéséhez.

A marxizmus—leninizmus klasszikusainak kiskönyvtára sorozatban megjelent:

*

152 oldal

Ára: 7,— Ft

F. ENGELS

A szocializmus fejlődése az utópiától a tudományig

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A KISZ-szervezetek pártirányítása

Borsod megyében a X. és XI. kongresszus közötti időben növekedett a pártszervek és -szervezetek felelőssége az ifjúság nevelése iránt. A fiatalok ügyeivel való foglalkozás egyre inkább a pártmunka szerves részét képezi. Az ifjúságpolitikai határozat végrehajtása során fokozatosan fejlődött, módszereiben gazdagodott s mind sokoldalúbbá válik a csaknem hatvanezer fiatalt tömörítő KISZ-szervezetek pártirányítása. Számos tény tanúsítja, hogy erősödött a pártszervezetek felelősségérzete az ifjúsági szövetség munkája iránt. Így nem utolsósorban az is, hogy a párt vezető testületei gyakrabban foglalkoznak az ifjúságot érintő kérdésekkel, a KISZ feladataival.

A megyei pártbizottság irányító tevékenysége

A megye vezető pártszervei évente három-négy alkalommal tűznek napirendre az ifjúsággal, a KISZ munkájával összefüggő kérdéseket. Az egyéb előterjesztések is szükség szerint foglalkoznak az ifjúságpolitikai feladatokkal.

A vezető testületek állásfoglalásainak kialakításához segítséget nyújt a megyei pártbizottság mellett működő *ifjúsági munkabizottság*, amely folyamatosan tanulmányozza, elemzi a megye ifjúságának helyzetét, a KISZ munkáját, a közvetlen pártirányítás fejlesztésének feladatait. A munkabizottság többek között megvizsgálta az ifjúság körében végzendő munkára vonatkozó pártmegbízatások rendszerét, a tanintézeti KISZ-alapszervezetek és úttörőcsapatok pártirányításának helyzetét, a KISZ-szervezetek munkáját a párttagságra való nevelésben.

A pártirányítás egyik jó és közvetlen formája, hogy a párt és a KISZ megyei vezető testületei, valamint a két megyei apparátus között szoros munkakapcsolat alakult ki. A megyei párt-végrehajtóbizottság tagjai a korábbiaknál rendszeresebben találkoznak, folytatnak beszélgetéseket az ifjúság egyes rétegeinek kisebb-nagyobb csoportjaival. A pártapparátusban dolgozók részt vettek az ifjúsági parlamenteken, ahol közvetlen tapasztalatokkal gazdagították ismereteiket a fiatalok különböző rétegeinek helyezetéről, problémáiról.

A járási jogú pártbizottságok első titkárait rendszeresen tájékoztatjuk az ifjúságpolitikának, a KISZ pártirányításának, az ifjúsági szövetség belső életének időszerű kérdéseiről. Így történt ez például az ifjúsági parlamentek előkészítésének időszakában.

A megyei pártbizottság tavaly márciusi ülése — mely az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásának négyéves tapasztalatait értékelte — feladatul szabta meg a pártbizottság osztályainak az ifjúságpolitikai feladatokkal való rendszeresebb foglalkozást. Ezt követően javult ebben a tekintetben az osztályok közötti együttműködés. A féléves munkatervek elkészítése előtt a párt- és tömegszervezetek osztálya ajánlással él, konzultál a különböző osztályokkal, igyekszik elősegíteni a feladatok egybehangolását. A koordináció fejlődését jelzi az is, hogy a testületi előterjesztések konkrétabban és elemzőbben fogalmazzák meg a KISZ munkájának, az ifjúság eszmei-politikai nevelésének különböző kérdéseit és feladatait. Egy-egy központi határozat végrehajtá-

sára *az osztályok együttes feladattervet készítenek.* Így történt ez például a KISZ KB 1974. áprilisi határozatát, vagy az MSZMP KB Titkársága 1974. április 1-i, az Úttörő Szövetség munkájának továbbfejlesztésére hozott határozatát követően.

Az ifjúságpolitikai határozat végrehajtása során hatékonyabbá váltak kapcsolataink a megyei szintű állami, társadalmi szervek és mozgalmak vezetésével. Az ifjúságpolitikai feladatok koordinálása során ellenőrizzük, segítjük a fiatalok körében végzendő sajátos nevelő munkájukat. E szervek ifjúsági felelőseivel rendszeresen tanácskozunk, s ilyenkor tájékoztatjuk őket a KISZ-szervezetek előtt álló feladatokról is.

A politikai jelleg erősödése

Az ifjúság, a KISZ munkája iránti fokozódó felelősség jutott kifejezésre *a járási jogú és az alsóbb szintű irányító* pártszervek múlt évi értékeléseiben is, amelyek az 1970. februári határozat óta eltelt időszak munkáját, tapasztalatait összegezték. Megállapíthattuk, hogy e pártszerveknél is javulás tapasztalható az ifjúság eszmei, politikai nevelésében, a társadalmi szervek munkamegosztásában, a KISZ munkája iránt érzett felelősség megnyilvánulásában.

Ebből a szempontból különösen fontos előrelépésnek tartjuk, hogy az ifjúsági szövetséget irányító tevékenységükben — főként a Politikai Bizottság 1973. november 5-i határozatát követően — erősödött e munka *politikai jellege*, gazdagabbá váltak a módszerek. Jelentős eredmény az is, hogy az irányító munkában előtérbe kerül *a KISZ munkájának, határozatainak jobb megismerése.* Jó példa erre a KISZ Központi Bizottsága 1974. április 17-i határozatának feldolgozása. A megyei KISZ-bizottság e határozatot tárgyaló ülésén részt vettek a járási jogú pártbizottságok első titkárai is. A határozat további feldolgozásában ugyancsak közvetlenül részt vettek a pártszervek képviselői, legtöbb helyen a pártalapszervezetek titkárai is. A KISZ-alapszervezetek e témával foglalkozó taggyűlésein ott voltak a pártvezetőség tagjai, néhány helyen pedig együttes párt- és KISZ-taggyűlést tartottak.

Helyenként, például a Borsodi Szénbányák Vállalatnál, a sátoraljaújhelyi járásban és másutt a pártvégrehajtóbizottságok külön napirendként foglalkoztak a pártszervezetek feladataival a KISZ e határozata végrehajtásának segítésében, ellenőrzésében. *A KISZ egy-egy fontosabb határozatának ilyen feldolgozását a jövőben is követendő módszernek tartjuk;* mert — mint igazolódott — nagyban segítheti a KISZ-szervezeteket feladataik megoldásában.

A megyei párt-végrehajtóbizottság határozata alapján néhány járásban és városban (Encs, Miskolc, Kazincbarcika, Ózd) a pártértekezleteken megválasztották a pártbizottságok mellett működő ifjúsági munkabizottságokat. Úgy gondoljuk, hogy a differenciáltabb ifjúsági munkát igénylő járásokban, városokban ez a testület hatékonyan elősegíti majd a pártszervek és -szervezetek irányító munkájának fejlődését.

Az alapszervezeti irányítás fejlesztése

Az utóbbi években a pártalapszervezetekben is tudatosabbá vált, hogy a KISZ munkájának fejlesztése nem valósulhat meg a pártirányítás erősítése nélkül. Az alapszervezetek nagyobb részében azonban csak fokozatosan alakulnak ki az irányítás célszerű módszerei. He-

lyenként sokáig kívülállóként szemlélték a KISZ-szervezet munkáját, másutt túlzottan beleavatkoztak a KISZ-vezetőség munkájába, s ezzel sértették a KISZ-szervezet önállóságát.

Az 1973-as KISZ-vezetőségválasztások óta az alapszervezetekben is fokozatosan erősödött a pártirányítás politikai jellege és sokat fejlődtek módszerei. Bizonyították ezt a XI. pártkongresszus előkészítésének tapasztalatai is. A pártalapszervezetek beszámolói mindenütt tartalmazták az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásának helyi tapasztalatait és a KISZ munkájának értékelését. A beszámoló taggyűléseken e kérdésekben elhangzott vélemények a párttagság jobb hozzáértését, az ifjúság helyesebb megítélését, a pártirányítás elveinek és gyakorlatának egységesebb szemléletét tükrözték.

A megyei pártbizottság párt- és tömegszervezetek osztálya az elmúlt év során több vonatkozásban vizsgálta az alapszervezetekben a KISZ pártirányításának helyzetét. Több olyan módszerrel találkoztunk, amelyek általánossá tételét a pártszervek fontos feladatának tartjuk. Jók a tapasztalatok például a párt- és a KISZ-vezetők személyes kapcsolatainak fejlődésében. E kapcsolatok különösen a titkárok között rendszeresebbek. Szervezettebb lett *a KISZ-vezetőségek tájékoztatása* is az időszerű kérdésekről, a fontosabb párthatározatokról. Több alapszervezet munkatervében is megjelöli azokat a párthatározatokat, melyek ismeretét a KISZ-tagok körében is fontosnak tartja.

Rendszeresebb és tartalmában is hatékonyabb a párt- és KISZ-rendezvények kölcsönös látogatása. A KISZ-alapszervezetek titkárainak döntő többségét ma már rendszeresen meghívják a pártvezetőségi ülésekre. Míg a korábbi gyakorlat az volt, hogy csak akkor hívták meg őket, ha a KISZ munkáját tárgyalták, vagy ha szűkebb értelemben vett „ifjúságot érintő" témát tűztek napirendre.

Megyénkben mind több fiatal párttag pártmegbízatásként kapja a KISZ-ben végzendő munkát. A KISZ-alapszervezeti titkárok 21%-a, a vezetőségi tagok 7,3%-a párttag. Ez az arány a korábbi évekhez viszonyítva növekvő tendenciát mutat. A megye hat és fél ezer 30 éven aluli párttagjának — ez a párttagság 11,2 százaléka — négyötöde a KISZ-nek is tagja.

A párt és a KISZ szervezetei eredményesen foglalkoznak a kiváló KISZ-tagok *párttaggá nevelésével.* E tevékenységük hatására az új párttagok között nőtt a fiatalok aránya. A két kongresszus között a KISZ-korosztályú fiatalok több mint 80%-át a KISZ-taggyűlések ajánlották.

A pártszervezetek irányító munkája kiterjed a KISZ vezetőinek *politikai képzésére* is. Az oktatási tervek elkészítésénél és az iskolára küldésénél figyelembe veszik a KISZ-vezetők politikai képzettségének növelésével kapcsolatos feladatokat. Megyénkben az esti középfokú iskolák hallgatóinak mintegy 70%-a 30 éven aluli fiatal, nagy részük ifjúsági vezető.

Az irányító KISZ-bizottságok és csúcsvezetőségek titkárai rendszeresebb kapcsolatokat alakítottak ki a pártalapszervezetek vezetőivel, gyakoribbak közöttük a személyes konzultációk. A párttitkári értekezleteken rendszeresen tájékoztatást adnak a KISZ munkájának időszerű kérdéseiről.

A pártirányítás hatékonyságának növekedését tükrözték a KISZ-alapszervezetek legutóbbi vezetőségválasztásai, valamint az új mozgalmi év feladatait meghatározó KISZ-taggyűlések. A pártalapszervezetek jól

segítették a beszámolók elkészítését, a mozgalmi ev feladatainak kialakítását, egyeztették elképzeléseiket a kádermunkában stb. A taggyűléseken részt vevő párttitkárok, vezetőségi tagok konkrét, megalapozott véleményt mondtak a KISZ-szervezetek munkájáról, a vezetőségi tagok, a titkár tevékenységéről. Helyenként azonban még most is hiányzott a segítés, felszínes maradt a KISZ-vezetőség, a KISZ-ben dolgozó párttagok munkájának értékelése.

A pártirányítás fejlődésében nagy szerepet játszik a pártmegbízatások rendszere. A KISZ mozgalmi évének tervezése során ezért most *a korábbinál is több konkrét egyéni és kollektív pártmegbízatást kaptak megyénk KISZ-szervezetei.* Ezek a megbízatások képezik a KISZ-tagok, a KISZ-szervezetek vállalásainak legfőbb tartalmát.

Az alapszervezetek irányító munkájának fejlesztését továbbra is egyik legfontosabb feladatunknak tartjuk. Mindenekelőtt a pártirányítás elveinek következetes érvényesítését, a hatékonyabb politikai eszközök és mozgósítóbb megbízatások alkalmazását, valamint a KISZ-szervezetek öntevékenységének fokozását tekintjük feladatunknak.

Dudla József
a Borsod megyei PB osztályvezetője

A KISZ munkájának fejlesztése

A Szolnok megyei párt-végrehajtóbizottság értékelte a KISZ KB 1974. április 17—18-i határozata végrehajtásának tapasztalatait. Megállapította, hogy a KISZ tagjainak többsége megértette a határozatot és részt vállalt a végrehajtás feladataiból. A KISZ-szervezetek akcióprogramjaiban megfogalmazott feladatok végrehajtását mintegy 26 000 fiatal, a KISZ-tagok közel 90 százaléka egyéni feladatvállalással támasztotta alá. Ezek az akcióprogramok szerves részét képezték, rugalmasan kapcsolódtak az időszerű feladatokhoz. A Kilián-körökben mintegy 3500 diákfiatal készült fel a KISZ-tagságra. Kezdeti eredményeket mutat a dolgozó fiatalok tagfelvételét előkészítő „patronáló mozgalom" is. Az elért eredmények azonban nem jelentik azt, hogy valamennyi KISZ-tag felismerte a határozat politikai jelentőségét. Nem kristályosodott ki eléggé a mozgalmi munka és a helyi feladatok szoros összefüggése és annak felismerése, hogy a mozgalmi év akcióprogramjának ezeket kell egységes szervezeti, tartalmi keretbe foglalni.

A végrehajtó bizottság feladatul szabta, hogy a KISZ megyei bizottsága készítse fel az újonnan választott ifjúsági vezetőket, aktivistákat az 1975—1976-os mozgalmi év indítására. Szervezett politikai képzéssel biztosítsa, hogy a választott KISZ-vezetők hosszú távon is alkalmassá váljanak feladataik ellátására. Összegezze a Kilián-körökben folyó munkát, segítsen a legjobb módszerek terjesztésében, felhasználásában.

Megjelent!

Fiatalok kézikönyve

288 oldal ● Ára: 12,— Ft

Kossuth Könyvkiadó

A titkári értekezletek rendszere

A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata óta eltelt három esztendőben Pest megyében a járási és a városi pártbizottságok a titkári értekezletek rendszerét, színvonalát lényegesen fejlesztették. Ez mindenekelőtt annak tudható be, hogy a járási és a városi pártbizottságok vezető testületei és az apparátus tagjai megértették: a titkári értekezletek olyan mozzanatai a pártmunkának, amelyek nélkül elképzelhetetlen, megvalósíthatatlan az alapszervezetek irányítása, ellenőrzése, a párt előtt álló feladatok magasabb szintű megvalósítása, továbbá, hogy a titkári értekezletek az irányító pártszervek és az alapszervezetek közötti kapcsolat fontos láncszemei, az irányítás, a vezetés és az ellenőrzés lényeges formája.

Tartalmas tanácskozások

A járási és a városi pártbizottságok a Politikai Bizottság határozata szellemében alakították ki a titkári értekezletek rendszerét. Annak ellenére, hogy a megyei pártbizottság évente megtartja a községi, üzemi pártbizottságok és a pártvezetőségek titkárainak kéthetes, az alapszervezeti titkárok egyhetes tanfolyamát, mindenütt havonta rendszeresen tanácskoznak a pártszervek, illetve -szervezetek titkáraival. A monori, a ráckevei és a dabasi járásokban pl. ezeket a tanácskozásokat titkári munkaértekezletnek nevezik. Igaz, nem az elnevezés a lényeg, hanem az — és ez az új ebben —, hogy változott a titkári értekezletek tartalma.

A korábbi gyakorlattól eltérően, amikor is az értekezletnek elsősorban feladatmeghatározó szerepe volt, napjainkban előre tervezett napirend szerint különböző témákat dolgoznak fel. A pártpolitikai munka, a párt belső életével összefüggő napi operatív feladatok mellett olyan kérdésekkel is foglalkoznak, mint a községi, üzemi pártbizottságok, pártvezetőségek irányító, szervező tevékenysége, munkamódszere, munkastílusa, vagy a párthatározatok egységes értelmezése, az egységes végrehajtás megszervezése, a végrehajtás segítése és ellenőrzése, az ellenőrzés módszerei. Az a gyakorlat, hogy minden témából más titkár tart vitaindító előadást, amelyet megvitatnak. Ez a módszer egyrészt azért eredményes, mert a titkárok véleményt nyilvánítanak, elmondják tapasztalataikat, javaslatokat tesznek, újabb módszereket ajánlanak egymásnak, másrészt a titkári értekezlet ezáltal betölti a tapasztalatcsere funkcióját is. Ez a módszer serkenti a titkárokat ismereteik bővítésére, a titkári értekezletekre való alapos felkészülésre.

A Politikai Bizottság határozata óta színvonalasabbak a negyedévenkénti össztitkári értekezletek is. Ezeken a munka értékelésén, a határozatok ismertetésén, a feladatok meghatározáson kívül egyre több járásban, városban válik gyakorlattá, hogy kidolgozott tematika alapján a rendszeres továbbképzést célzó, a napi, gyakorlati pártmunkával összefüggő előadásokat is tartanak. Cegléden, a ráckevei járásban és másutt is, előadások hangzottak és hangzanak el a pártélet lenini normáinak értelmezéséről, gyakorlati alkalmazásáról, a párt vezető szerepének gyakorlati érvényesítéséről, a pártcsoportok szerepéről és feladatairól, munkamódszereiről. Tapasztalataink szerint ezek az előadások segítik a titkárokat ismereteik bővítésében vagy felújításában, politikai továbbképzésükben, mert lehetőséget nyúj-

tanak ahhoz, hogy a tárgyalt kérdések egyértelműen tisztázódjanak.

A dabasi járásban a nagy jelentőségű feladatok — mint pl. a pártvezetőség-választás, a képviselő- és tanácstagi választások — előtt a részletes megbeszélés előkészítése érdekében körzetenként tartanak titkári értekezleteket, máshol a csoportos beszélgetések módszerét alkalmazzák. E módszerek jelentősége abban van, hogy a kisebb közösségben minden kérdést részletesen meg tudnak beszélni a titkárokkal, még a végrehajtás módszereit is. A titkárok bátrabban vetik fel a problémáikat és aktivitásuk is nagyobb.

Meg kell említeni, hogy a járások és a városok többségében gyakorlattá vált, hogy a pártszervezetek jellege szerint tartják az értekezleteket. Külön foglalkoznak az ipari és külön a mezőgazdasági jellegű alapszervezetek titkáraival. E titkári értekezletek témáit mindig úgy választják meg, hogy csak azzal foglalkoznak, ami a mezőgazdaságban vagy az iparban működő pártszervezetek legfontosabb teendőit érinti. A közelmúltban tárgyalta meg a megyei párt-végrehajtóbizottság a mezőgazdasági pártszervezetek helyzetét és feladatait. A végrehajtó bizottság értékelését és az általa meghatározott feladatokat pl. részletesen csak a mezőgazdasági jellegű pártszervezetek titkáraival tárgyalták meg a járási és a városi párt-végrehajtóbizottságok. Ez lehetőséget nyújtott arra, hogy ráirányítsák a mezőgazdaságban működő pártszervezetek figyelmét munkájuk hiányosságaira és legfontosabb teendőikre.

Az irányító pártszervek feladatai

A Politikai Bizottság 1972. márciusi határozata alapján a járási és a városi pártbizottságok nagymértékben segítették a községi és az üzemi pártbizottságokat, pártvezetőségeket abban, hogy rendszeresebbé, tartalmasabbá tegyék titkári értekezleteiket. A jelentős fejlődés ellenére azonban néhány helyen — főleg a pártvezetőségek esetében — a titkári értekezletek még mindig nem érik el céljukat, gyakran csak a napi operatív feladatok megbeszélésére szorítkoznak, ritkább a titkárok beszámoltatása, a kölcsönös tájékoztatás és nem töltik be a tapasztalatcsere szerepüket sem. A feladatok meghatározása mellett ritkán beszélik meg az alapszervezetek titkáraival, hogy a soron következő feladatok eredményes végrehajtásához milyen módszereket alkalmazzanak. Emiatt az alapszervezetek titkárai, vezetőségei magukra maradnak, és a feladatok végrehajtásának szervezéséhez a maguk elképzelése alapján fognak hozzá — nem mindig sikerrel. Ezért fordul elő, hogy a vezetőségek beszámolóikat nem mindig készítik kellő igényességgel, hogy a munkatervek nem mindig a legfontosabb feladatokat tartalmazzák. Gyakran másolják az irányító pártszervek munka- és intézkedési terveit, s nem tükrözik az alapszervezet jellegéből, sajátos helyzetéből adódó gyakorlati tennivalókat.

A titkári értekezletek rendszerének fejlődése, színvonalának emelkedése ellenére még káros jelenségek is tapasztalhatók, amelyek megszüntetésére változatlanul nagy gondot kell fordítani. Sok helyen tapasztalható hiba, hogy túlzsúfoltak a titkári értekezletek napirendjei. Ennek oka, hogy egy-egy titkári értekezleten sok témát igyekeznek megtárgyalni. Azért hibás ez a gyakorlat, mert gátolja a napirenden szereplő kérdések érdemi megvitatását, a feladatok helyesebb kijelölését, a hatékonyabb munkamódszerek megválasztását. Gond az is, hogy egyes pártvégrehajtóbizottságok a felsőbb pártszervek határozatait gyakran csak kivonatosan, vagy szóban ismertetik a titkári értekezleteken. Ebből ered, hogy lényeges kérdésekről nem esik

szó részletesen, a tájékoztatás és tájékozódás felületes marad. Emiatt a határozatok egységes értelmezése, a határozatokból adódó feladatok helyes meghatározása az alapszervezeti titkárok, vezetőségi tagok felkészültségén, tapasztaltságán múlik. Hasonló ok miatt fordulhatott elő pl. hogy a Politikai Bizottság koordinációs jogkörről szóló határozatát a megyében nem értették világosan, nem értelmezték egységesen, s emiatt a határozat végrehajtása is akadozik.

Felkészültebb előadókat

Tapasztalataink szerint a titkári értekezletek eredményessége azok tervszerű előkészítésén múlik. Ehhez tartozik az is, hogy a titkári értekezletek napirendjeinek előadói alapos ismerői legyenek a témának, és lelkiismeretesen készüljenek fel az előadásra. Mondanivalójuk legyen megalapozott, konkrét, gyakorlatias, adjon segítséget a feladatok, a problémák megoldásához. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert nemegyszer előfordul, hogy egy-egy irányító pártszerv titkára nem eléggé készül fel az értekezletre és így az nem is éri el célját.

Külön is hangsúlyozni kell, hogy a titkári értekezleteken nem elég csupán a feladatokat felsorolni, gondot kell fordítani a végrehajtás segítése érdekében az alternatív módszerek ismertetésére is. Ezzel nemcsak segítjük, hanem meg is gyorsítjuk, és színvonalasabbá tesszük a feladatok végrehajtását.

Nagyon lényeges, hogy a titkári értekezleteken a legaktuálisabb, a pártpolitikai munka szempontjából legfontosabb kérdések kerüljenek megvitatásra. Ezt gyakran szem elől tévesztik, s arra törekednek, hogy a titkári értekezleteken minden apró kérdést megvitassanak. Ez a gyakorlat azért nem helyes, mert a titkárok figyelmét a legfontosabb pártpolitikai kérdésekről vonják el. A fő cél a titkári értekezleteken, hogy a pártpolitikai munka legfontosabb kérdéseivel, a párt belső életével, ezenbelül a pártmegbízatásokkal, a pártcsoportok munkájának fejlesztésével és módszereivel, a pártfegyelem erősítésével, a taggá nevelő és tagfelvételi munkával, annak fejlesztésével, a taggyűlések és egyéb pártrendezvények előkészítésének elvi, politikai, módszertani kérdéseivel foglalkozzanak. Az alapszervezetenként változó részkérdéseket, problémákat legcélszerűbb a területfelelősök segítségével megoldani.

Pest megyében a Politikai Bizottság határozata alapján kialakult a titkári értekezletek egységes rendszere, ugyanakkor mindegyik járási, városi, községi és üzemi pártbizottság, valamint pártvezetőség működési területe jellegéből adódóan sajátos, leginkább célravezető módszereket is alkalmaz. A Politikai Bizottság határozatai szerint a jövőben még nagyobb gondot kell fordítani a titkári értekezletek politikai, szervezeti előkészítésére, megtartására. Csak ezzel segíthetjük a testületi és az alapszervezeti munka fejlődését, a politikai munka színvonalának emelését.

Piszter István
a Pest megyei PB munkatársa

A tudományos kutatás területi összehangolása

Az utóbbi években tovább növekedett hazánkban a tudomány társadalmi, politikai szerepe és jelentősége. Egyre nyilvánvalóbbá vált és válik felelőssége is abban a történelmi periódusban, amikor a fejlett szocialista társadalom építése vált alapvető feladatunkká. Ezt tükrözik pártunk tudománypolitikai irányelvei, illetve azok az állásfoglalások, melyeket a X. és a XI. kongresszus tett tudománypolitikánk kérdéseiről, feladatairól. Visszatérően kap hangsúlyt, hogy a párt tudománypolitikája része az általános politikának; a tudománynak legfőbb feladata a szocialista építés, a társadalmi gyakorlat szolgálata, cselekvő közreműködés közelebbi és távolabbi teendőink megfogalmazásában és megvalósításában.

A XI. pártkongresszus ismételten aláhúzta, hogy a tudomány növekvő gazdasági, társadalmi szerepe és jelentősége megköveteli mindenekelőtt a kutatások még szervezettebb összehangolását, a tudományirányítás továbbfejlesztését. Hangsúlyozta, hogy a párt „a tudomány művelőitől... azt kívánja, hogy ésszerűen használják fel a rendelkezésre álló erőket és eszközöket, vegyék figyelembe a szocialista építés tényleges szükségleteit". Ez az igény a társadalomtudományokra is érvényes. Ezért nyugtázta a XI. kongresszus elismeréssel, hogy kutatásaik tervszerűbbé váltak és közelebb kerültek a gyakorlathoz, és — elsősorban a történettudomány és a közgazdaságtudomány területén — munkájukban jobban középpontba kerültek fejlődésünk legfontosabb kérdései. „Az igény az, hogy még tevékenyebben vegyenek részt a szocialista tudatformálásban" — olvashatjuk a Központi Bizottságnak a kongresszus elé terjesztett beszámolójában.

Úgy érezzük, a Veszprém megyei Pártbizottság helyes úton járt, amikor 1969 októberében intézkedési tervet dolgozott ki a párt tudománypolitikai irányelveinek végrehajtására, majd 1972-ben — az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottságának tematikája alapján — megfogalmazta társadalomtudományi koncepcióját. Egyúttal kezdeményező lépéseket tett a Veszprémi Akadémiai Bizottság (VEAB) megszervezésére, mely a Magyar Tudományos Akadémia támogatásával és egyetértésével 1973-ban regionális tudományos fórumként kezdte el tevékenységét.

Bár a Közép- és Észak-Dunántúl megyéit tömörítő akadémiai bizottság még csak rövid múltra tekinthet vissza, tapasztalatként máris elmondhatjuk, hogy egyre jobban sikerül koncentrálni és mozgósítani a hatókörébe tartozó megyék szellemi-tudományos erőit. A VEAB keretében működő szakbizottságok hasznos segítői és megalapozói lehetnek a politikai vezetés megyei és regionális szintjein kidolgozott terveknek és döntéseknek. Közvetlenül vonatkozik ez a VEAB Társadalomtudományi Szakbizottságára is, melynek eddigi tevékenységéről és elképzeléseiről kívánunk képet adni az alábbiakban.

A kutatás szervezése és koordinálása

A régióhoz tartozó megyék (Győr-Sopron, Fejér, Komárom, Vas, Zala és Veszprém) vezetésének egyetértésével találkozott a társadalomtudományi szakbizottságnak az a törekvése, hogy igyekszik számba venni a VEAB regionális sajátosságait, azokat az adottságokat, melyeket el-

sősorban ajánlatos szem előtt tartani egy regionális szintű társadalomtudományi kutatómunka megszervezésénél, fokozatos kibontakoztatásánál.

E sajátosságok közül kettőt emelünk ki. Az *egyik* az, hogy a régiónak nincs főhivatású társadalomtudományi kutató bázisa vagy ilyen jellegű nagyobb fóruma. A megyék határain túltekintő társadalomtudományi kutatásoknak nincsenek számottevő tradíciói. A *másik*, igen fontos sajátossága a VEAB hatáskörébe tartozó régiónak, hogy egyre inkább napirendre kerül a Bakony- és Balatonvidék tudományos alapokon nyugvó védelme és fejlesztése. De ugyancsak környezetvédelmi problémák sorát veti fel a Komárom és a Veszprém megyei nagyobb arányú ipartelepítés is. Így a kutatás napirendjére kerülnek *a környezetvédelem társadalomtudományi összefüggései is.*

Az országos közép- és hosszú távú kutatási programok ismerete mellett, az előbb jelzett sajátosságok tudatában, a VEAB Társadalomtudományi Szakbizottsága úgy látja: a figyelmet fokozottan a megyei és regionális szintű tudományirányítás és kutatásszervezés elvi kérdéseinek tisztázására, kidolgozására kell irányítani. A témakör kutatására eddig egy helyi és egy országos szintű pályázatot hirdetett meg a szakbizottság. Ez utóbbival összefüggésben munkatervben rögzített együttműködést alakított ki az MTA Szociológiai Kutató Intézetének tudományszociológiai kutatócsoportjával. A jelzett kutatás azt igyekszik hosszabb távra felhasználhatóan tisztázni, hogy a szakbizottság hatáskörébe tartozó kutatók miképpen járulhatnak legjobban hozzá egyfelől a tudomány fejlesztéséhez, másfelől milyen segítséget nyújthatnak a régió konkrét társadalmi-gazdasági és ideológiai-politikai szükségleteinek kielégítéséhez.

Megközelítő pontossággal ismerjük régiónk társadalomtudományi szellemi kapacitását, a kutatott témaköröket; meg tudjuk ítélni az egyes témák fontossági sorrendjét és súlyát; látjuk a fehér foltokat és hiányosságokat is. Általános tapasztalatunk a régió vonatkozásában, hogy a kutatott társadalomtudományi témák között igen nagy a „szóródás". Fontos teendőnk tehát egy naprakész nyilvántartási rendszer kialakítása, s ennek adatai alapján a tudományos kutatók és csoportok „összeismertetése", valamint témáik és munkájuk koordinálása, a folyamatos és kölcsönös informálás kimunkálása.

A kutatás fő területei

A VEAB Társadalomtudományi Szakbizottsága politikailag is aktuális, kiemelten fontos kutatási feladatként szervezi *Veszprém megye társadalmi viszonyainak és munkásosztálya helyzetének tudományos vizsgálatát.* Szorgalmazza e témák kutatásának kiterjesztését a régióhoz tartozó más megyékre, hiszen így rendkívül fontos összehasonlítható anyagokhoz juthatnak az egyes megyék vezető párt- és tanácsi fórumai.

A Veszprémben elkezdett kutatás regionális méretekben szeretne választ kapni olyan fontos kérdésekre, mint a munkásosztály helye és szerepe társadalmunkban, az osztályszövetség fejlődésével kapcsolatos problémák, a fizikai dolgozók véleménye munkahelyük és lakóhelyük egyes kérdéseiről, az interperszonális kapcsolatok, illetve a kulturálistudati tényezők szerepe a munkásosztály fejlődésében stb. Ebben a témakörben 1975 folyamán két részkérdés kutatására koncentrál a szakbizottság. Az egyik *„A munkáséletmód változásai Veszprém megyében"*, a másik *„A társadalmi átrétegződés tendenciái Veszprém megyében"*. 1976-ig újabb részkérdések kerülnek kutatásra a munkásosztállyal kapcsolatos témakörben.

Megszervezés alatt áll egy *munkáskultúra-történeti* kutatási irány

is, mely ugyancsak regionális méretekben fogja egybe és mozgósítja az egyes megyék e témában érdekelt és jártas kutatóit.

A szakbizottság két *jogtudományi* profilú munkacsoportot működtet. Az *egyik* a szocialista vállalat, továbbá a környezetvédelem jogi szabályozásának kérdéseit kutatja. Mindkét témakör része az országos kutatási főiránynak, és társadalmilag is egyre sürgetőbb gyakorlati kérdésekre keresi a választ. Folyik a kapcsolatteremtés és az együttműködés megszervezése is a témában érdekelt hazai és külföldi fórumokkal.

A *másik* jogtudományi munkacsoport eredményes kutatásokat folytat a tanácsi munka és a szocialista demokratizmus összefüggéseiről, a hatósági munka és a közös tanácsok szervezésének Fejér és Komárom megyei tapasztalatairól, valamint a területszervezés Veszprém megyei tapasztalatairól. Ez évben fejeződnek be a kutatások a vállalatok hatósági jellegű tevékenységének kérdéseiről és a felügyeleti vizsgálatok Vas megyei tapasztalatairól. Szembetűnő e kutatásra tűzött témák azonnal hasznosítható és társadalmi fejlődésünket segítő jellege. Külön pozitívum mindkét munkacsoport esetében, hogy a kutatógárda a megyék paritásos részvételével, regionális méretekben működik.

Régiónk területén elsősorban a kutatásban jártas *közgazdászokat* fogja össze a *Szocialista vállalat* munkacsoport. Programja, szervesen kapcsolódva az országos kutatási főirányhoz, elsősorban a regionális és megyei szükségletek kielégítését tűzi célul. A társadalomtudományi szakbizottság idei tervében szerepel a környezetvédelem közgazdasági kérdései kutatásának megszervezése is. A régió területén lefolytatott széles körű információ-gyűjtés után választjuk ki az egyes megyék, illetve üzemek és vállalatok által fontosnak ítélt kutatandó kérdéseket, valamint a kutatásban részt vevő szakembereket.

A meglevő erőkre építve

Munkánk eddigi menetében világossá vált, hogy azokat a kutatómunkára kész erőket kell „megtalálnunk" és mozgósítanunk, melyek különböző okokból nem kapcsolódnak országos vagy budapesti tudományos fórumokhoz, s ugyanakkor a leginkább képesek érzékelni a helyi, a megyei és regionális szinten előtérbe kerülő fő feladatokat, megoldandó tudományos problémákat. A társadalomtudományi szakbizottság ezért olyan fórummá kíván válni, amely *segít tudatosítani a társadalom és a politika szükségleteit, a tudomány felé megfogalmazott elvárásait,* de fórum abban az értelemben is, hogy *megszervezi a kutatási eredmények vitáját, „ütköztetését", és iránymutatóan serkent a továbblépésre.*

Szakbizottságunknak az a tapasztalata, hogy elsősorban a már meglevő, szinte minden megyében működő társadalomtudományi intézményi hálózatot kell és lehet a kutatásszervezés bázisaként „mozgatni", s egy-egy kutatandó feladatra orientálni. Ilyen intézményi keretet jelenthetnek a régió területén működő megyei oktatási igazgatóságok, az egyetemeken és főiskolákon szervezett marxizmus—leninizmus, üzem-, ipar- és agrárgazdaságtan tanszékek, a pályaválasztási tanácsadó intézetek sora, a tanácsi levéltárak és pártarchívumok, a múzeumok és könyvtárak, a több megyében megtalálható tanácsi információs és közvéleménykutató szolgálatok, nem utolsósorban pedig a megyei statisztikai hivatalok és művelődési központok. Fontos, még megoldandó feladatunknak tekintjük azoknak a középiskolákban dolgozó tanároknak a megközelítését is, akik szívesen végeznek kutatómunkát. A honisme-

reti és helytörténeti bizottságok is számos kutatót fognak össze. Ezek hozzákapcsolását a regionális kutatási centrumhoz szintén kívánatosnak ítéljük.

Mindezekben az intézményekben szép számmal dolgoznak kutatnikész erők, amelyek viszonylag könnyen kialakíthatják együttműködésük formáit. S éppen ezen a ponton kell a VEAB Társadalomtudományi Szakbizottságának egyfajta kohéziós szerepet vállalni, betölteni az erők szervezésének, témára-orientálásának és kölcsönös informálásának funkcióját.

A gazdasági-politikai feladatok elvi-elméleti kérdéseinek felvetése, vizsgálata és tisztázása jellegükben azonos teendőket állít az egyes megyék politikai vezető testületei elé. A tudat- és szemléletformálás feladataival is hasonló a helyzet. Éppen ez adja a megyék regionális jellegű tudományos együttműködésének lehetőségét, és ez érleli meg szükségletét is. Így vállalhat szerepet minden megye az országosan alapvetően azonos jellegű tudománypolitikai, ideológiai problémák helyi megoldásában. E szerepvállalás ugyanakkor további közeledésre és koordinált együttműködésre kell hogy serkentse a „VEAB-régió" megyéit. Úgy érezzük, helyileg most ez az egyik kulcskérdése a tudománypolitikai elhatározások megvalósításának.

Dr. Törtely Sándor
a Veszprémi Akadémiai Bizottság
Társadalomtudományi Szakbizottságának elnöke

Gazdaságpolitikai aktíváülés

A Hajdú-Bihar megyei Pártbizottság gazdaságpolitikai aktíváülést hívott össze, amelyen a párt-, állami, társadalmi és gazdasági élet vezetői, irányítói vettek részt, hogy megvitassák a Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatának teljesítését, végrehajtásának feladatait.

A tanácskozás részletesen értékelte az üzemek, vállalatok, az irányító szervek intézkedési terveit, amelyek sok helyes, a népgazdaság igényeivel egybevágó elképzelést tartalmaznak. A tapasztalatok szerint a termelőüzemek többsége felismerte, hogy nem kampányfeladatról, hanem az elvek hosszú távú érvényesítéséről van szó. A megye ipari termelése az adatok szerint a korábbi évek üteménél gyorsabban, 12 százalékkal, a kivitelező építőipar termelése 8 százalékkal nőtt 1974 hasonló időszakához képest. A termelés növekedése az iparban 74 százalékban, az építőiparban teljes egészében a munkatermelékenység emelkedéséből származott.

A takarékossági intézkedések hatására csökkent az energia felhasználása. A megye üzemeiben — az ipar, az építőipar, a kereskedelem, a szállítás és az állami mezőgazdaság területén — 250—300 millió forintra tehető a további tervezett megtakarítás értéke. A MÁV 72 millió, a Biogál 17 millió, a Debreceni Ruhagyár 16 millió, az MGM 14 millió, az Állami Építőipari Vállalat 13 millió, az állami gazdaságok 30 millió megtakarítást terveznek. Jelentős az importanyag-takarékosság is. Az Alföldi Nyomda 250 ezer dollár értékű importpapírt takarít meg. Tapasztalható azonban a takarékosság elvének helytelen értelmezése is, ami kárt okoz a vállalatnak, a népgazdaságnak.

Sok szó esett arról, hogy a vállalatok együttműködésének lehetőségei nincsenek kihasználva. A Hortobágyi Állami Gazdaság pl. korszerű, jól felszerelt laboratóriummal rendelkezik, saját szükségletén túl a környező gazdaságok igényét is ki tudná elégíteni, de nincs megrendelő.

Az aktíváülés felhívta a kommunista és a párton kívüli gazdaságvezetők figyelmét a hiányosságokra, hangsúlyozta felelősségüket a gazdaságpolitikai feladatok maradéktalan teljesítésében.

Munkáshűség

— Huszonöt esztendeje reszelem, vésem, formálom a sajtológépek szerszámait. Azt hiszem, a szerszámokhoz való viszonyom kölcsönös, mert ők is tanítanak, formálnak, alakítanak engem. Arra gondolok, hogy az érzékkel, alkotókészséggel elkészített munka nemcsak a szakmai gyakorlatot mélyíti, de az emberi látást is élesíti. Nagyon szeretek újítani. Egy-egy szép mestermunka, akár valamelyik munkatársam készíti, akár én, új elképzeléseket ébreszt. Vagy szerelem például az egyik sajtológépre a vágó szerszámot, és közben meglátom, hogy a másiknak a működése balesetet okozhat.

Az észlelés után Szlávics Imre töpreng, rajzol, és kialakítja azt a megoldást, amelynek alkalmazása megátolja majd a balesetet. Száznál több újítás fűződik a nevéhez, s közöttük igen sokféle található.

Az üzemi élet az emberek munkájával, örömével, gondjával, vitáival válik egésszé. Szlávics Imre arra törekszik, hogy a gond megszűnjék, a vita tiszta gondolatokkal előremutasson, az émberek, különösen a fiatalok, fejlődjenek tudásban, becsületben.

— Amikor csak lehetséges, segítem a fiatalok első lépéseit, mindig úgy, ahogy a helyzet éppen megkívánja. Budai Jenő és Kirády Csaba ifjúmunkásokban felfedeztem a szakma és az élet iránt egyaránt érdeklődő, jó közösségi szellemű szerszámlakatost. Mindent megbeszéltem velük. Amikor úgy éreztem, hogy a szakma fogalmaiban bármi is homályos, akkor új megvilágítási pontokat kerestem.

A legtöbb fiatal a megértő nevelésre úgy válaszol, mint Budai és Kirády. Mindketten kiválóan elsajátították a reszelő, véső mesteri alkalmazását. A társadalmi élet fejlődését is megtanulták értékelni. Budai Jenőt már a pártba is felvették.

— Ahány fiatal kerül a környezetembe, annyiféle emberi tulajdonsággal találkozom. Vass Tibor is szorgalommal, akarattal tanult. A KISZ-ben is szívesen vállalta azt, amit rábíztak. De láttam, hogy a munkában és a mozgalmi életben egyaránt félénk. Igyekeztem az önbizalmát növelni. Bátorítottam abban, hogy az üzemi munkában legyen nagyobb a biztonságérzete, es az ifjúmunkások gyűlésein merjen beszélni, véleményt mondani.

Néhány esztendeje történt, hogy az ügyes kezű, de süketnéma Csohány József Budapestről a soproni Elzettbe ment dolgozni. A városban a süketnémák baráti összejövetelén meg-

ismerkedett egy leánnyal, s rövidesen örök hűséget ígértek egymásnak. A házasságból hamarosan — egymás után — három lány született. És ekkor vált szükségessé az emberi segítségadás.

— Megtudtam, hogy az öttagú Csohány család egy kicsi, nedves szoba-konyhás lakásban él. Elhatároztam, hogy a városi tanácsnál beszélek azok helyett, akik önmaguk dolgában is nehezen értetik meg magukat. Sokat lótottam-futottam. Az eredmény az lett, hogy a Csohány család a három gyerekkel ma már korszerű, összkomfortos lakásban él.

Amikor az emberek gondolkodásáról beszél, a munkára is mindig rátér. A gondolatsor mindig az üzemi kollektívával kezdődik. Szlávics Imre 42 éves, de már 25 esztendeje tagja az Elzett szerszámüzem kollektívájának.

— Mestereim úgy neveltek, hogy a szakmában, az üzemben, az egész társadalomban legyek érdeklődő. 1950-ben a DISZ-be és két évvel később a pártba is felvettek. Ezután a műhely pártalapszervezete vezetőségének tagjává választottak. A soproni kommunisták bizalmából 1964-től a városi pártbizottság tagja vagyok.

— Március elején az MSZMP Győr-Sopron megyei értekezlete engem is kongresszusi küldöttnek választott. Nagyra értékeltem a megbízatást. Felelősséggel igyekeztem a XI. kongresszus tanácskozásaiból tanulni.

A XI. kongresszus utolsó napján megválasztották a párt vezető testületeinek tagjait. És a kongresszusi küldöttek bizalmából Szlávics Imre, az Elzett Művek soproni gyárának szerszámlakatosa az MSZMP Központi Bizottságának tagja lett.

— Jöttek a munkás hétköznapok. A műhelyben az idősebb és fiatalabb szaktársak gratuláltak, élménybeszámolót kértek. Elsőnek a szerszámkészítőkkel beszéltem a kongresszus hangulatáról, kommunista elvhűségéről, egyszerűségéről, a felelősségtől áthatott döntésekről.

— Számos kérdés is elhangzott. Az egyik fiatal azt akarta hallani, hogy a kongresszus mit tartott fontosabbnak a szocialista brigádban: a munka jó végzését vagy az aktív politizálást. Azt válaszoltam, hogy mind a kettő egyformán fontos. Az igazi szocialista brigádtagok jó közösségi összefogással kiváló terméket adnak. A szakmai készség fejlesztése — igyekeztem megmagyarázni — nem választható el a szocialista politikai ismeretektől. A munka értelmét, célját az látja világosan, aki érti társadalmunk lényegét, összefüggéseit. Jó érzés volt hallani, amikor az ifjúmunkások szavaimra ekképpen reagáltak: „Imre bácsinak igaza van!"

(Lobenwein Tamás felvétele)

— Némely szaktársam, közülük egyik-másik évtizedek óta barátom, azt mondta: „Imre, te sem maradsz sokáig köztünk. A KB-tagságodat tisztelve, magas pozícióba fognak emelni. Lehetséges, hogy Budapestre, a vezérigazgatóságra visznek."

— Hirtelenjében nem is tudtam, mit válaszoljak. Azután elmondtam, hogy hívtak már engem az Elzett Tűgyár gyáregységébe művezetőnek. Mégis itt maradtam, mert azt szeretem, amit most csinálok.

— Természetesen, most nehezebb. Szabad időmmel még jobban kell gazdálkodnom. Ha az Allende szocialista brigád, amelynek én is tagja vagyok, megy a Frankenburgi úti játszótérre társadalmi munkára, én még kevésbé hiányozhatom, mint eddig.

— Korábban üzemi és soproni ügyes-bajos dolgokkal kerestek. Néha írásban mondották el panaszaikat. Most máról holnapra az ország más tájairól is érkeznek segítségkérő levelek. Van köztük olyan is, amelynek írója egyéni érdekei érvényesítéséhez keres „szocialista összeköttetést". De a levélválasznak, amelyet én írok, mindig, ilyen esetben is, emberinek kell lenni.

— Március végétől még egy újítást sem készítettem. Szidom is magam emiatt. Elképzelésem már van, csak az idő kevés! De rövidesen ezt a mulasztásomat is pótolom.

— És a tanulás . . . A Központi Bizottságnak vitatkozó, véleményt mondó, javaslattevő, értékes tagja akarok lenni. Ehhez sok segítséget kapok. Kommunista és párton kívüli szakmunkás társaim, akiknek oly sokat köszönhetek, ezután is átadják tapasztalataikat, tudásukat. Bizonyos vagyok benne, hogy ha szükséges, időben segítően bírálnak is. És ugyanezt mondhatom a családomról, feleségemről, két gyermekemről is.

Ügyszerető társadalompolitikai mozgalmi munkálkodásáért, kiváló szakmai tevékenységéért 1973-ban a Munka Érdemrend ezüst fokozatának kitüntetését kapta. Akkor arra gondolt, hogy az elismerésre példaadó tettekkel lehet a legszebben válaszolni. A XI. kongresszuson kapott bizalmat kommunista munkáshűséggel akarja megőrizni.

Lónyai Sándor

MEGJELENT!

A kozgazdasági ismeretek sorozatban

VÉKONY LAJOS

A külkereskedelem szerepe népgazdaságunkban

104 oldal ● Ára: 7,— Ft

BALLAI LÁSZLÓ

A népgazdaság tervezése

112 oldal ● Ára: 6,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Kezdettől fogva...

Kesztölcön, a Kara József utca 3-as számú házban lakik Kara Vendel nyugdíjas pártmunkás. Az utca névadója Kara Vendel nagybátyja volt. Az ő példája nyomán értette meg a világot, ő nevelt belőle kommunistát.

Kara Vendel sok-sok éven át volt a dorogi járási pártbizottság munkatársa, hosszú ideig a pártbizottsági alapszervezet titkára, s ma is ennek az alapszervezetnek a tagja. Amikor elbúcsúzott az apparátustól, a Munka Érdemrend arany fokozatával ismerték el áldozatos tevékenységét.

— Nehéz beszélni az elmúlt évekről, évtizedekről, élő és halott emberekről, elvtársakról, barátokról — sóhajt fel a kesztölci kis ház konyhájában Kara Vendel. — 1939-től vettem részt a munkásmozgalomban és 1943 óta vagyok párttag. Azt, hogy ilyen korán tudatára ébredtem annak, hova tartozom és mit kell tennem, a nagybátyámnak köszönhetem. Ő a Magyar Tanácsköztársaság időszakában tűnt ki harcos, kommunista magatartásával és utána Franciaországba kellett emigrálnia. Amikor onnan 1932-ben hazatért, önkéntelenül is a hatása alá kerültem.

A továbbiakban már szinte minden természetszerűen alakult. A nagybácsi rendszeresen elbeszélgetett a kis Vendellel. A cseperedő legényke hamar megértette, hogy a rokoni szeretteten kívül egyéb dolgok is összekapcsolhatják az embereket, például egy eszmének a közös vállalása és szolgálata. Az ácsmesterséget tanulta ki, és előbb szakszervezeti tag, majd pedig szociáldemokrata párttag lett. 1943-ban ott volt Budapesten a bányászszakszervezet kongresszusán. Közben otthon szemináriumokon vett részt, és terjesztette az illegális párt politikáját a fiatalok körében.

Nagybátyjával együttműködve röplapokat és különböző más sajtótermékeket szállított és terjesztett. Katonákkal ismerkedett, robbanóanyagot és fegyvereket igyekezett szerezni. Az illegális kommunista párt kesztölci sejtjének tagjaként összekötő volt, budapesti kommunistákkal tartotta a kapcsolatot. Rendszeresen hordta a röplapokat, és éjszakánként társaival a környező községekben szórta szét azokat.

— 1944 válságos időszak volt a mi életünkben is — fűzi tovább a gondolatsort. — Tizenkét deportálásra indított személyt rejtettünk el az erdőben, és úgy élelmeztük őket, hogy senki illetéktelen nem tudott róla. S miközben állandó életveszélyben dolgoztunk, 1944 novemberében rácsaptak a nagybátyámra, aki akkor már illegalitásba vonult. A németek elvitték, és soha többé nem tért vissza.

A pesti utak, a találkozások a Magit-híd budai hídfőjénél, a röplapszórások hozzátartoztak a rendszeres illegális tevékenységhez. A húszéves fiú mindezt képes volt úgy végezni, hogy azok, akik szimatoltak utána, szinte semmit sem tudtak meg róla.

— Emlékszem, egyszer egy nagyobb csendőr-alegység érkezett a faluba — neveti el magát. — Láttam, hogy szimatolnak, kérdezősködnek, kutatnak. Azon az éjszakán Sárisápon, Dorogon és Tokodaltárón szórtuk széjjel a párt röplapjait. Kicsit nyugtalan voltam, hátha valaki meglátott és felismert bennünket. Azért mégis odamerészkedtem, és megérdeklődtem, miért is vannak itt a csendőrök. S amit hallottam, az büszkeséggel töltött el, de ugyanakkor magamban jókat is nevettem. A csendőrök ugyanis azt mondogatták, hogy az éjszaka ejtőernyősöket dobtak le, akik magyar nyelvű röpcédulákat terjesztenek.

A felszabadulás megváltásként jött az ő számára is. Kesztölcön azonnal megalakult a kommunista párt, és ő is tagja lett. Mintegy kétszáz főnyi MADISZ-szervezet is alakult, és ide is belépett. Felosztották a káptalan földjét, és a szovjet csapatoktól kapott traktorral szántottak. 1946-ban a helyi pártszervezet titkára lett, később pedig agit.-prop. felelős. A két munkáspárt egyesülése után az MDP községi szervezetének is vezetőségi tagja volt. 1949-ben Kesztölcön is megalakították a termelőszövetkezetet. Ennek is tagja lett, s ugyanakkor a termelőszövetkezet párttitkára.

— 1951-ben új szakasz kezdődött az életemben. Behívtak a dorogi járási pártbizottságra politikai munkatársnak. Azóta kisebb megszakításokkal — pártiskola, néhány hónap a megyei tanács mezőgazdasági osztályán — itt dolgoztam egészen 1974 októberéig, nyugdíjazásomig. Főleg a mezőgazdasági termelőszövetkezetek segítésével törődtem. Nem sajnáltam a fáradságot, hogy ennek az ipari jellegű járásnak a parasztsága megtalálja a boldogulást a szövetkezetekben. S talán nem számít dicsekvésnek, ha azt állítom: azokban az eredményekben, amelyet a sárisápi, a táti, a tokodi, a bajnai és a többi szövetkezet elért, egy kicsit az én munkám, igyekezetem is benne van.

Szomorú időszakot említ ezután, 1956 októberét. Ekkor egyéves pártiskolán volt Budapesten, de október 25-től részt vett a dorogi járási pártbizottság védelmében, majd pedig a többi kommunistával együtt ő is bujdosni kényszerült. Kesztölcön halálra keresték az ellenforradalmárok és november 4-én tizenkilenc elvtársával együtt ki akarták végezni. A szovjet csapatok mentették meg az életüket. Az ellenforradalom leverése után belépett a járási karhatalomba, és 1957 márciusától újra a dorogi járási pártbizottságon dolgozott. S amikor a

szövetkezeti mozgalom virágjába borult, és ő érezte, hogy szakmai tudását gyarapítania kell, nem sajnálva a fáradságot és a szabad időt, Zsámbékon megszerezte az üzemgazdasági szaktechnikusi oklevelet.

Az utóbbi évek már mintha könnyebbek lettek volna. A szövetkezetek megerősödtek, a dorogi járás termelőszövetkezeti parasztjainak jövedelme nagyot nőtt. A pártszervezetek is lépést tudtak tartani e fejlődésel. Amire Kara Vendel az életét feltette, az minden területen győzedelmeskedett. Az emberek jóléte, a párt politikájának népszerűsége, a jó politikai közhangulat igazolta a régi örökséget.

De azért most sem pihen. A vezetőségválasztás időszakában nyugdíjasként is patronálta azokat a pártszervezeteket, amelyeket a pártbizottság munkatársaként hivatalból segített. Ma is tagja a járási pártbizottságnak. A következő években a kesztölci helyi pártszervezetben kíván elsősorban pártmunkát végezni. Azokkal és azok között, akiknek a környezetében már szinte kisgyermek kora óta harcolt a párt és a munkásosztály érdekeiért. Kara Józsefnek, felejthetetlen nagybátyjának példája nyomán.

D. Kónya Lajos

Annak idején olvastam Pap János veszprémi első titkár cikkét, s megragadott, hogy a leendő párttagokat felkeresik otthonukban is, hogy jobban megismerjék őket.

Akkor jutott eszembe, hogy írni kellene Irmáról. Nem azért, mert fiatal párttag, éppen ellenkezőleg.

Őt régen is — ma még inkább — nyugodtan felkeresheték otthonában. Ugyanazt az embert találják az egyszobás lakásban, akivel a körzeti pártszervezetben megismerkedtek.

Én úgy ismertem meg Brezina Istvánné született Kiss Irmát, a XII/3-as körzet veteránfelelősét, hogy betegségem alatt bekopogtatott hozzám, körülnézett. Észrevette lakásom korántsem rejtett hibáit. Előhúzta jegyzetfüzetét, beírta, mit kell értem holnap tennie. Nem az első voltam a füzetben. Sokféle pártmunkája közül ez az egyik. De az emberek gondjaival törődik akkor is, ha semmilyen megbízatást nem kap erre.

Amíg a férje élt, mindkettőjük neve ismert volt a Mártonhegyen. Párttagok és pártonkívüliek ügyeit intézgették, rendezgették, mikor mi adódott. A férjnek az Ugocsa mozi beindítása, a feleségnek a többi között egy ház rendjének visszaállítása jutott egyszer, egy goromba férj kiebrudalása a sokgyerekes, szenvedő asszony mellől. De nem sorolhatjuk végtelenségig: tudják, akiknek kirándulást szervezett, vagy akiknek éppen egy nehezen beszerezhető orvosságról gondoskodott — kicsoda ez az asszony.

A veterán, akit ötvenhatban megvert az egyik „kedves szomszédja", mert nem szívlelhette a kommunistákat.

Veterán-felelős

De menjünk egy kicsit vissza, a bicskei házhoz, ahonnan a sokgyerekes család tagjai kirepültek, s nem maradt tudatlan, tanulatlan egyikük sem, mert könyvekre azért mindig szorítottak pénzt.

Aztán folytassuk ezt a „kezdetet" a börtönök, internálótáborok kapuiban, ahová a VS-segélyeket hordta a lebukottaknak — köztük bátyjának, Károlynak is. Nemsokára férjét kellett errefelé látogatnia. Ismerte Lőwy Sándort, mert vele vitte a sokszorosítógépet Angyalföldre, felkereste Kilián György édesanyját a VS pénzével, és tagja volt az első MSZMP-nek. Gyakran megfordult azokon a munkás kultúrrendezvényeken, amelyeken megszerette az irodalmat, különösen a verseket.

Egyszer észrevettem szobája falán egy fényképet: szálegyenes öregasszony, mint Irmánk. „Ez Zsuzsa dédi. Vörösmarty Zsuzsa." Így tudtam meg, hogy veteránunk költőivadék. Saját kedvtelésére verset ír maga is, s csak titkon mondja: tudod, mozgalmi hagyomány a vers szeretete...

Szobája különösebb értékek, díszek nélkül, de afféle meleg otthonként veszi körül, amelynek ajtaja gyakran nyílik tanácskérők, bajbajutottak előtt. Ott, a sarokban, egy fénykép, mindennap kap friss virágot: ez volt Pista, a férj. Özvegyen, egyedül él Irma, gyermekei nem voltak. „Szóval, magányos?" — kérdezhetné az, aki hisz az áttörhetetlen lelki falakban, amelyekről divatos szólamokkal illik helyenkint és időnkint szót szaporítani.

Brezináné csak akkor érez ilyesfélét, amikor megáll a férj képe előtt, s eszébe jut a negyvenhat esztendős házasság szépsége, harmóniája és megannyi küzdelmük.

De erre nincs ideje. Várják a körzetben — és ő megy.

Nem magányosan — együtt, a többiekkel.

GÁTI JOLÁN

EZT OLVASTUK

Kispolgári elméletek a forradalomról

Az utóbbi időben — viszonylag rövid időn belül — több olyan feldolgozás látott napvilágot a Kossuth Könyvkiadó gondozásában, amelyek a mai opportunizmus képviselőinek a nézeteit igyekeznek bemutatni olvasóiknak. Ezekből Herbert Marcuse, Frantz Fanon, Regis Debray, a mai trockisták és Ernst Fischer gondolataival ismerkedhetünk meg a forradalommal kapcsolatos kérdések kapcsán. Valamennyiükben közös, hogy — tartozzanak bár az opportunizmus különböző válfajaihoz — a kispolgáriság talajáról bírálják a marxizmus—leninizmus forradalomelméletét.

Marcuséval, akinek neve talán az összes felsoroltak közül a legismertebb, két szerző is foglalkozik*. Marcuse a marxizmus—leninizmus forradalomelméletét különösen azért bírálja, mert, szerinte, túlzottan nagy szerepet tulajdonít az objektív társadalmi feltételeknek a forradalmi helyzet kialakulásában. Ezzel kapcsolatban Marcuse véleménye az, hogy a politikai forradalmat nevelési forradalomnak kell megelőznie. Ennek a feladata lenne „... az emberiség valamennyi vonásának radikális átalakítása, a szükségletstruktúra megváltoztatása, a fogyasztási beállítottság leküzdése, valamint a hagyományos kultúrával való szakítás". (J. Borgosz: 199. old.) Vagyis előbb ki kell nevelni az új típusú embereket, akik azután győzelemre vihetik a forradalmat. Ennek alapján azonban — ha igaz lenne ez a tétel — minden bizonnyal egyetlen szocialista forradalomra sem kerülhetett volna sor napjainkig. Borgosz helyesen mutat rá, hogy Marcuse ezzel a nézetével a felvilágosodás korabeli materializmushoz kanyarodik vissza, miszerint az új környezet az emberi nézetek vagy a nevelés eredményeként alakul ki. A marxizmus álláspontja viszont az, hogy az új társadalom — és az új ember — a forradalmi gyakorlat termékeként jön létre. A lengyel szerző „etikoerotikus forradalomelmélet" címszó alatt foglalja össze ezeket a nézeteket, mivel Marcuse a nevelési forradalomba beleérti a szexuális problémák újszerű megoldását is. Ennek egyik hatása volt az amerikai fiatalok háborúellenes tüntetésein gyakran felhangzott jelszó: „Szeress, ne háborúzz!"

S kik lennének a forradalom vezető társadalmi erői? A fejlett kapitalista társadalmakban a radikális

* J. Borgosz: Herbert Marcuse és a harmadik erő filozófiája. Kossuth Könyvkiadó, 1974.; Jack Woddis: Új teóriák a forradalomról. Kossuth Könyvkiadó, 1975.

beállítottságú értelmiségiek és a diákok, vagyis az ún. „új baloldal" egyik rétege, a privilegizáltak, továbbá a társadalom „alulprivilegizált" csoportjai, a lumpenelemek, a deklasszálódottak rétegei. Marcuse nem tartja a munkásosztályt, s következésképpen a kommunista pártokat sem alkalmasnak a forradalom vezetésére. Különösen elítéli a francia és az olasz kommunistákat amiatt, hogy a hatalom azonnali megragadásának politikája helyett minimális program megvalósítására törekednek. Jack Woddis művében Marcuse nézeteit elemezve, szemléletesen domborítja ki filozófiájának éppen ezt a vonását, amelyre Borgosz is felfigyelt: a történelem mindenáron való siettetése, egész történelmi szakaszok átugrására való ösztönzés. Marcuse azért kárhoztatja a nagy nyugati kommunista pártokat, mert azok a demokratikus jogok és intézmények védelmét igen fontos feladatuknak tekintik. „S Marcusének e demokratikus intézmények ellen intézett támadásai, ha látszólag »balról« jönnek is, azoknak a jobboldali erőknek a malmára hajtják a vizet, akik ugyanezeket az intézményeket ostromolják. Utalásai és célzásai sejtetni engedik, hogy a mai kapitalizmus a fasizmus felé halad. S neki németországi tapasztalatai alapján tudnia kellene, hogy a nácik hatalomra jutását megkönnyítő tényezők egyike éppen az antifasiszta mozgalom egy részének a szektássága volt — az, hogy a mozgalom e része későn ébredt rá, hogy csakis a demokrácia védelmével, és e célból a legszélesebb alapokon nyugvó szövetség megteremtésével lehet útját állni a fasizmusnak." (J. Woddis: 356. old.)

Marcuse erénye a mai fogyasztásra orientált kapitalista társadalom éles bírálata (amely az „Egydimenziós ember" című munkájában vált a legteljesebbé), de ugyanakkor elítéli a szocialista országokat is. A maga kispolgári mivoltában szembenáll a burzsoázia diktatúrájával, de egyúttal a proletariátus diktatúrájával is.

● ● ●

Frantz Fanont úgy mutatja be J. Woddis, hogy „aligha volt valaha is író, aki ilyen elevenen, s ennyi szenvedéllyel ábrázolta volna egy elnyomott népnek gyűlölt elnyomójával szemben táplált érzelmeit". Ki is voltaképpen ez az író, akinek érzelmektől és költői képektől túláradó írásai olyan magas hőfokon eszményítik az erőszakot? 1925-ben született Martinique szigetén, orvosi tanulmányait Franciaországban végezte el, s hamarosan Algériába költözött, ahol csatlakozott az Algériai Nemzeti Felszabadítási Fronthoz. Fiatalon, alig harminchat éves korában halt meg fehérvérűségben.

E rövid ismertetés keretén belül is meg kell említenünk Fanon munkásságának egyik legkitűnőbb ismerője, a magyar Marton Imre nevét, akire Woddis is több ízben hivatkozik.

Fanon lángoló ellensége volt az imperializmusnak és a gyarmatosításnak. Abban az időben szorgalmazta az afrikai osztályerők elemzését, amikor számos néger politikus még ezeknek az osztályoknak a puszta létét is tagadta. Nagy intuícióval és remek íráskészséggel megformált gondolatai (Woddis terjedelmesen és gyakran idéz ezekből) azonban számos ellentmondást tartalmaznak. Ezek közül legjelentősebb az az elmélete, miszerint Afrikában a parasztság az egyedüli forradalmi osztály. Azt állítja, hogy nemcsak fő ereje a küzdelemnek, de vezetője is. A munkásság szerepét lekicsinyli, a nemzeti burzsoáziától pedig egyenesen elvitat minden pozitív szerepet a kolonializmus elleni harcban.

● ● ●

Magyar szerző, Fencsik László* tollából ismerkedhetünk meg a *trockizmus* forradalomelméletével, ezen belül a mai trockisták nézeteivel, akik az „új baloldal" teoretikusainak számos tételét átveszik. Így például a diákság és az értelmiség szerepét hasonlóképpen túlbecsülik. Jellemző mind az eredeti trockizmusra, mind pedig a különböző csoportocskákra bomlott és egymással élesen szemben álló mai követőire az objektív társadalmi feltételeknek fittyet hányó magatartás. Véleményük szerint az egész világon közvetlenül napirenden van a szocialista forradalom. Hogy ez mégsem következik be, azt a szocialista országok és a kommunista pártok opportunizmusának tulajdonítják. A pontosság kedvéért meg kell jegyeznünk, hogy a szocialista országokat nem tekintik szocialista társadalmi berendezkedésű államoknak, s a trockisták szóhasználatában, rólunk szólva, „bürokratikus munkásállamok" kifejezés dívik.

A mai trockizmus kérdéseinek különösen figyelemre méltó fejezete a maoizmussal való kapcsolata. A kínai vezetők a történelmi szakaszok átugrásának trockista elméletét alkalmazzák a szocializmusból a kommunizmusba való átmenet időszakára. Általában elmondható, hogy a mai trockisták és a kínai vezetők különösen a Szovjetunió és a többi szocialista ország megítélésében vallanak azonos nézeteket.

● ● ●

A kétféle — jobb- és „baloldali" — elhajlás sokszor egy és ugyanazon személy gondolkodásában is megfigyelhető. *Ernst Fischer* példája is erről tanúskodik, akiről J. Szurovcev szovjet szerző írt alapos ismertetést,** arra törekedve, hogy a közelmúltban elhunyt osztrák renegát (1969-ben zárták ki a kommunista pártból) szociológiai, politikai, filozófiai és esztétikai nézeteit egymással összefüggésben és kölcsönhatásukban mutassa be. Fischert általában a modern jobboldali revizionizmus képviselői között tartják számon, azonban elméleti rendszerébe gyakran építette be a „baloldali" revizionizmus érveit is. A külpolitika kérdéseiben vallott álláspontja nyíltan szovjetellenes, és csaknem szóról szóra megegyezik a kínai vezetők álláspontjával. A munkásosztálynak a tőkés társadalomban való integrálódását vallja Marcuséhoz hasonlóan. Az „új baloldal" képviselőinél határozottabban és egyértelműbben tekinti a jelenkori világforradalmi folyamatban az értelmiséget vezető erőnek, amely — véleménye szerint — semmiféle ideológiának el nem kötelezett. Ideológiaellenessége az esztétikában azután Fischert elvezeti általában a művészetek ideológiai természetének tagadásához.

● ● ●

A bemutatott nézetek nem burzsoá ideológusoké, sőt e gondolatok képviselőinek egyike-másika egyéni életútjával bizonyította a progresszió melletti elkötelezettségét. Ez azonban nem tarthat vissza bennünket attól, hogy elméleteik gyenge pontjaira rá ne mutassunk. A többieket sem tartva egyénileg a burzsoázia ügynökeinek, mégis hangsúlyoznunk kell, hogy hamis nézeteik objektíve fegyvert jelentenek a burzsoázia számára korunk két nagy ideológiájának harcában, a két világrendszer egész történelmi időszakot felölelő küzdelmében. Ezért is fontos e kispolgári „fegyverek" természetének ismerete, amelyek jellegét Marx és Engels már a múlt század közepén úgy határozták meg, hogy „reakciós és utópikus egyszerre".

Iván Géza

* *Fencsik László:* A mai trockisták. Kossuth Könyvkiadó, 1974.

** J. Szurovcev: Ernst Fischer ideológiája és esztétikája. Kossuth Könyvkiadó, 1975.

A Kommunista Internacionálé Válogatott Dokumentumai*

Igen bonyolult, több szakaszt felölelő korszakot jelentett az a huszonöt esztendő, amelyben a kommunista pártok nemzetközi szervezete, a Kommunista Internacionálé fennállott és tevékenykedett. Az osztályharcos mozgalomnak egyszerre volt forradalmi vezérkara, elméleti műhelye, vitatkozó gyűlése, intézkedő és tájékoztató szerve. Hivatásának tekintette, hogy minden erővel elősegítse a napirendre kerülő proletárforradalmak sikerét. A kommunisták követendő politikáját szorosan a hatalom megragadásának összefüggéseiben vizsgálta, s ez határozta meg taktikáját, akcióit.

Az MSZMP KB Párttörténeti Intézete és a Politikai Főiskola most megjelentetett közös kiadványa összefoglalja és visszatükrözi a KI marxista—leninista forradalmiságának fejlődését. Tanúsítja, hogy a Kommunista Internacionálé a kor felvetődő kérdéseire rendre választ adott, vagy maga vázolta a lehetséges politikai távlatokat. Útkereséseinek és válaszainak többségét igazolta a történelem.

A kötetbe foglalt 58 dokumentum — határozatok, felhívások, elemzések, tézisek és akcióprogramok — a KI történetén túl a két világháború közötti általános és munkásmozgalmi történetre vonatkozóan is fontos ismereteket nyújt. Elméleti, eszmetörténeti szempontból is igen tanulságos a válogatás, amely érinti és átfogja a szervezet tevékenységének minden szakaszát és témakörét. A szerkesztők az időrendet követve három egységbe csoportosították a többségükben kritikai kiadásokból átvett dokumentumokat.

Az első részben az *első világháborút követő forradalmi fellendülés anyaga, négy kongresszus zsúfolt időszakának munkálatai kaptak helyet.* Szerepelnek a KI megalakításának körülményeiről szóló korszakos jelentőségű dokumentumok. Így a Komintern 1919. március 6-án elfogadott platformja, amely elméleti-politikai alapul szolgált a proletariátus legközelebbi feladatainak és harci módszereinek meghatározásához. Huszonhárom dokumentumon keresztül vizsgálhatjuk ezt az első időszakot, amelybe a magyar proletárdiktatúra fennállása is beletartozik. A KI 1922. december 5-én elfogadott tézisei pedig e szakasznak szinte valamennyi számottevő összefüggését tartalmazzák: szólnak a kapitalizmus hanyatlásáról, a nemzetközi politikai helyzetről, a fasizmus megjelenéséről, az egységfront-taktikáról és más feladatokról. Kézhez kapjuk a KI Végrehajtó Bizottságának III. plénumán, 1923 júniusában kiadott koncentrált politikai formulázást is az ún. munkás-paraszt kormányról.

A könyv második része a *kapitalizmus ideiglenes és részleges stabilizációjának időszakára* eső dokumentumokból ad szemelvényeket. Noha a stabilizáció nem szüntette meg a kapitalizmussal járó ellentmondásokat, új helyzetet idézett elő, amit a forradalmi erőknek kötelezően számba kellett venniük. A KI felmérte, hogy a munkásmozgalom mintegy két forradalmi hullám közé került, de ugyanakkor erős hatással voltak rá a mozgalom lehetséges közeli új fellendülésére utaló fejlemények. Ekként a beálló új feltételekhez való igazodás nem mehetett egy csapásra végbe, s visszahatásaként negatív mozzana-

* Kossuth Könyvkiadó 1975.

tok gátolták a mozgalom előrelépését. Fontos kérdések nem kapták meg a megfelelő hangsúlyt, egyes részletek elemzése késett, például az agrárpolitika és a gyarmati kérdés vonatkozásában, vagy más tekintetben a szociáldemokratizmushoz való viszony kérdéskörében.

Az V. és a VI. kongresszus által határolt időszakban (1924—1928) mégis alkotó irányú fejlődés ment végbe. Így például ekkor vetődik fel a kétfrontos harc kérdése. A marxizmus—leninizmus alkotó elsajátítása, kritikai feldolgozása szempontjából is fontosak a kínai kérdésre vonatkozó állásfoglalások, az SZK(b)P-on belüli ellenzéki blokkal, valamint a Kominternen belüli „baloldalisággal" szembeni fellépések, a fasizmussal kapcsolatos újabb közelítő megállapítások. Ebben az időszakban találhatjuk meg a proletariátus osztályöntudatának, harci készségének megerősítésére irányuló „osztály — osztály ellen" taktika eredetét, kialakulását.

E periódus végén ült össze a VI. kongresszus, amely végső formába öntötte a KI programját. A kötet közli ezt az 1928-ban elfogadott programot, amely a proletár internacionalizmus elve szerint végezte el az imperializmus és a forradalmi erők elemzését, a szocializmusba való átmenet változatainak vizsgálatát. A programból kitűnik, hogy a KI ekkor már ismét valósabban közelítette meg az objektív feltételeket, s megvetette az alapot ahhoz, hogy a mozgalom szélesíthesse szövetségeseinek körét. Ebben a programban kapott helyet a proletárdiktatúra viszonyainak és működésének kifejtése is.

A harmadik rész, amely *a tőkés világgazdasági válság, majd a fasizmus elleni harc és a második világháború időszakát* öleli fel, ugyancsak jelentős helyet foglal el a válogatásban. Ez tükrözi, hogy az adott helyzet halaszthatatlanná tette a politikai képletek és megoldások egyértelműen antifasiszta jellegű átrendezését.

A VII. kongresszuson kialakították az imperializmus elleni harc időszerű antifasiszta feladatainak rendszerét, amit az 1935 utáni időszak politikai gyakorlata követett. A dokumentumokból kivehető, hogy a fasizmus értékelésére fordított munka és energia szükségszerűen szélesebben bontakoztatta ki a Kominternhez tartozó pártok tevékenységének hatékonyságát.

Ebben az időszakban még nyilvánvalóbbá vált az akkor még egyetlen szocialista állam, a Szovjetunió fennállásának és erősödésének történelmileg alapvető szerepe a nemzetközi munkásmozgalom küzdelmében. Bőséges forrást nyertünk e kötettel a KI, illetve az SZK(b)P és a szovjet állam kölcsönhatásairól, egybeforrottságáról, e kapcsolat alapvető pozitív tartalmáról.

A dokumentumok tükrében fokról fokra kirajzolódik a szervezet történelmi jelentősége. Tanulmányozható, hogyan jutott el a Kominternt a stratégiai és taktikai feladatok megalkotásának kollektív gyakorlati szintjére. Kétségtelen, hogy tapasztalatai és eredményei éppen ezáltal épülnek be mind a kommunisták egyetemes mozgalmának, mind egyes tagjainak tudatába.

A KI olyan tételeket is alkotott, amelyek jelenünkben is időszerűek. Ezekben megtalálhatjuk a gyökereit annak a felismerésnek, hogy korunkban szükséges a munkásosztályban mutatkozó szakadás felszámolása, a kommunista mozgalom szilárd egysége, a világforradalmi erők egyesítése; a történelmi helyzethez igazodva valamennyi demokratikus, imperialistaellenes erő szövetségének megteremtése, a hazafias erők megfelelő bevonása a feladatok együttes megoldásába. Tanulságos ma is, hogy a KI a de-

mokrácia szélesítéséért folyó küzdelmet mindig összekapcsolta a szocializmusért folytatott gazdasági, társadalmi és kulturális harccal. A pártok önállóságának és vezetőképességének erősítése érdekében állandóan előtérben állt eszmei-politikai és szervezeti erősítésük. Ezek az erények segítették a kommunista világmozgalom operatív szervezeti központját abban is, hogy fokozatosan kijavítsa, elmélyítse és kiterjessze a forradalmi tudatosságot.

A válogatás hasznos segédlete kommunista nevelésünk és önnevelésünk különféle fórumainak és intézményeinek. Előmozdítja, hogy alaposabban megismerjük a nemzetközi kommunista mozgalom első negyedszázadának törekvéseit, céljait, küzdelmeit.

Benkes Mihály

Fontosabb cikkek jegyzéke

1975. MÁJUS 11-TŐL JÚNIUS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Maros Dénes: Kedvező változások a KISZ munkájában (V. 14.); Az MSZMP Központi Bizottságának 1975. május 15-i üléséről kiadott közlemény (V. 16.); Sólyom József: Mi a különbség? (V. 21. A pártvizsgálat és a pártfegyelmi vizsgálat helye és szerepe pártszervezeteink munkájában); Komornik Ferenc: Nem került le a napirendről (V. 24. A párttagok javaslatainak hasznosítása a rétsági járásban); Faragó Jenő: Párttagok nyugdíjban (V. 30.); Tóth Pál: Friss erőkkel, gazdagabban (V. 31. A tagfelvételi munka budapesti tanulságaival foglalkozik); Interjú dr. Moró Istvánnal, a budapesti VI. kerületi pártbizottság első titkárával a pártszervezetek ideológiai munkájáról (VI. 3.); Interjú Horák Pálnéval, a Május 1. Ruhagyár pártbizottságának titkárával a nők szakmai és politikai képzéséről (VI. 5.); Gurbán György: Nem lehetünk kívülállók (VI. 6.).

IFJÚKOMMUNISTA — Pásztor Gabriella: Feladataink a munkásifjúság körében (6.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Szabó László: 4 esztendő 23 törvény (V. 18.); Komornik Ferenc: Több, mint hivatal (V. 22. Kecskeméti beszélgetés párt- és tanácsi vezetőkkel a járási hivatalok munkájáról); Erdélyi György: Helyismeret, kezdeményezés (V. 24. A járási népfrontbizottságok munkájával foglalkozó cikk); Rózsa László: Tudatos demokrácia (V. 27.); Németh Károly beszéde az Egyesült Izzóban tartott választási nagygyűlésen (V. 29.); Gáspár Sándor beszéde a szigethalmi választási nagygyűlésen (V. 30.); Apró Antal választási beszéde Szegeden (V. 31.); Szabó László: A bizottságok számvetése (VI. 1. Az országgyűlés állandó bizottságainak négyéves munkájával foglalkozó cikk); Sarlós István beszéde budapesti választási nagygyűlésen (VI. 5.); Fock Jenő választási beszéde Tatabányán (VI. 5.); Lázár György beszéde a főváros VIII. és IX. kerületének választási nagygyűlésén (VI. 7.); Fekete Gábor: Állam és állampolgár (VI. 8.); Losonczi Pál választási beszéde Kaposvárott (VI. 10.).

TANÁCSOK LAPJA — Interjú Schultheisz Emil egészségügyi miniszterrel az egészségügy időszerű tennivalóiról, a megvalósításra váró feladatokról, a tanácsok és az egészségügyi ágazat kapcsolatáról (V. 16.).

MUNKA — Dr. Kurucz Béla: Törvény a társadalombiztosításról (5.).

ÁLLAM ÉS IGAZGATÁS — Dr. Papp Lajos: A tanácsok feladatai az MSZMP XI. kongresszusa után (5.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Földes István: Szemlélet és valóság (V. 11. Népgazdaságunk helyzetével foglalkozó cikk); dr. Rózsa József: Százmilliárd forintról van szó (V. 13. A társadalmi juttatásokkal foglalkozik); Timár Mátyás: Iparfejlesztés és iparirányítás (V. 18.); dr. Fülöp József: A magyar föld kincsei (V. 18.); dr. Vajda György: Gépesített információrendszer a vezetés szolgálatában (V. 21.); Interjú Rév Lajossal, az OKISZ elnökével az ipari szövetkezetek tevékenységéről, a megnövekedett igényekről, a belső ellenőrzésről (V. 24.); Berényi Lajos: Exportnövelés fejlesztési hitelekkel (V. 28.); Almási István: Nagyobb összhangot a fejlesztésben (V. 29. Az élelmiszer-termeléssel és -feldolgozással foglalkozó cikk); Földes István: Több mint pénz (VI. 8. Az idő szerepe, a vele való bánni tudás a munkában).

TÁRSADALMI SZEMLE — Romány Pál: Eredmények és feladatok agrárpolitikánkban (6.); Földes Károly: Tervgazdaságunk szabályozási elvei a tapasztalatok tükrében (6.).

FIGYELŐ — Dr. Virág Miklós: Kooperációs feladatok az új világgazdasági helyzetben (V. 7., 14.); Alekszandr Birman: A szovjet gazdasági reform iránya (V. 14.); Az MNB tájékoztatója az első negyedévi hitel- és pénzgazdálkodásról (V. 21.); Nyerges János: Részvételünk a GATT körtárgyalásain (V. 21.); Wiesel Iván: Nyersanyagbázisunk a KGST (V. 28.); Lovas Márton: Mezőgazdaságunk iparosodása (VI. 4.).

IFJÚKOMMUNISTA — Kozma Judit: Korszerűbb gyártmányszerkezet — nagyobb hatékonyság (6.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Vékás István: Érdek, beruházás, hatékonyság az állami gazdaságokban (5.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Az Országos Szövetkezeti Tanács ajánlása az MSZMP XI. kongresszusa határozatainak a szövetkezeti mozgalomban való érvényesítésére (V. 28. A mellékletben).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Pálos Tamás: Az együttműködés útján (V. 23. A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak ideológiai együttműködésével foglalkozó cikk); Interjú J. V. Besztuzsev-Lada szovjet professzorral a szocialista életmód kutatásáról (V. 28.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Szabó Imre: Szükségletek és érdekek a szocializmusban (6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Vjacseszlav Dasicsev—Szergej Szlucs: Az igazság harcban az elfogultsággal (5. A polgári történetírásnak a második világháború értékelésével kapcsolatos torzításaival foglalkoznak); Radzsesvara Rao: Történelmi felelősségtudat (5. Az Indiai Kommunista Párt X. kongresszusával foglalkozó cikk); A Korunk marxista—leninista pártjáról folytatott nemzetközi eszmecsere befejező közleménye (5.); Nacso Papazov: A szocializmus és a tudomány (5.); Hans Adamo: Régi és új mozzanatok az antikommunizmusban (5.); Rubens Iscaro: A forradalmi mozgalom néhány kérdése (5. Latin-Amerikával foglalkozó cikk); Marian Ngouabi: A tudományos szocializmus Afrikában (5. Kongói tapasztalatok alapján).

MAGYAR NEMZET — Köpeczi Béla: A társadalmi tudat fejlődése (V. 14.); Szalai Sándor: A társadalomtudományok és korunk fő feladatai (V. 14.).

IFJÚKOMMUNISTA — Dr. Svéd László: A Magyarországi Szocialista Munkáspárt ifjúsági szervezete 1925—1928 (6.).

KRITIKA — Rényi Péter: Világos útmutatás (5. A XI. kongresszus a szocialista tudatformálásról).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Húszéves a Varsói Szerződés (V. 11.); Czinege Lajos: A szocializmus, a béke szolgálatában (V. 14. A Varsói Szerződéssel foglalkozó cikk); A Varsói Szerződés aláírásának 20. évfordulója alkalmából Varsóban, Budapesten és Moszkvában tartott ünnepi ülésről közölt beszámolók (V. 15.); A Varsói Szerződés évfordulója alkalmából a lengyel fővárosban rendezett ünnepi ülés felhívása (V. 16.); A Finn Kommunista Párt XVII. kongresszusáról közölt beszámolók (V. 17—20.); A világpolitika fő iránya (V. 17.); A Pravda cikke a vietnami nép

történelmi győzelméről (V. 18.); Hajdú János: Az indokínai győzelem tanulságai (V. 21.); Kovács István: Vita a külpolitikáról (V. 25. Az Egyesült Államok külpolitikai problémáival foglalkozik); Hajdú János: India — állomások, kérdőjelek (V. 25.); Kanyó András: Kivezető út: demokratizálás (V. 30. Libanonnal foglalkozó cikk); Vajda Péter: Éles törésvonalak (V. 31. A brüsszeli NATO-csúcsal foglalkozó cikk); Kanyó András: A diplomáciai küzdelem folytatódik (VI. 5. A közelkeleti helyzet Ford és Szadat salzburgi találkozója után); C. Tóth Béla: A Baader—Meinhof per (VI. 7.); Szabó L. István: Merre tart Anglia (VI. 8. A Közös Piacról tartott népszavazás utáni problémákkal foglalkozó cikk); Hajdú János: A szociáldemokrácia és Portugália (VI. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Kanyó András: Latin-Amerika: a fejlődés iránya nem tört meg (6.)

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Gustáv Husák, Dominique Urbany, Rodney Arismendi, Iradzs Iszkenderi, Germaine Villard, Khaled Mohieddin cikkei a német fasizmus szétzúzásának 30. évfordulójára (5.); A második világháború számokban (5.).

NÉPSZAVA — Sz. Sztyemenko: A testvériség és barátság zászlaja alatt (V. 13. A Varsói Szerződés Szervezete megalakulásának 20 éves jubileuma alkalmából írott cikk); Kocsis Tamás: Az enyhülés hétköznapjai (VI. 1.).

IFJÚKOMMUNISTA — Pálos Tamás: Berlintől — Berlinig (5. A kommunista pártoknak az európai békéért és biztonságért folytatott küzdelmével foglalkozó cikk); T. Anyin: Hatalmi küzdelem Kínában (6.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — A Thieu-rendszer próbatétele: 1973—1975 (6. Dokumentum); V. Sjomin: Az internacionalizmus iskolája (6. A Varsói Szerződéssel foglalkozó cikk); A Varsói Szerződés húsz éve (6. A szerződés szövege); Részletek Jean Kanapának a Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának 1975. április 14—15-i ülésén elhangzott beszámolójából (6); V. Kuznyecov: Az agresszió meghatározása a békeszerető erők győzelme (6.).

Ideológiai-politikai munkájához figyelmébe ajánljuk:

●●●●

416 oldal
Ára: 30,— Ft

A. A. MATYUGIN

LENIN A MUNKÁSOSZTÁLY TÖRTÉNELMI SZEREPÉRŐL

Kossuth Könyvkiadó

Fiatal olvasztár

Borovszky Ambrus vezérigazgató vette át a gyár kitüntetését (Fotó: Mikó László – MTI Fotó)

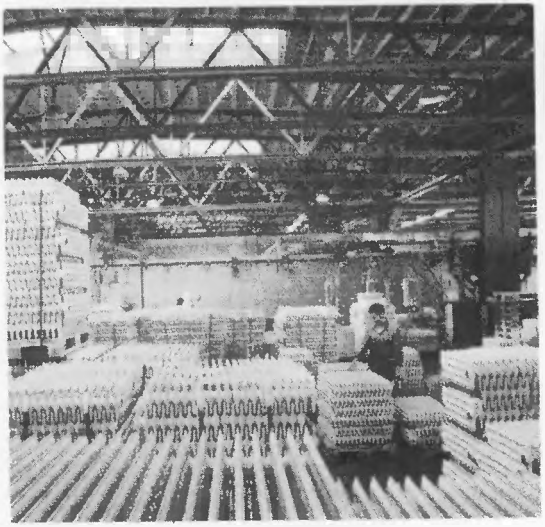

A Vasmű egyik részlege. Radiátorgyár

Dunaújváros lelke: a Vasmű

Az Elnöki Tanács a Dunai Vasművet a Munka Vörös Zászló Érdemrendjével tüntette ki. Ez a magas kitüntetés elismerés mindazért, amit a Vasmű dolgozói az eltelt negyed században népgazdaságunk, kohászatunk, gépiparunk fejlődéséért tettek. A szocialista nagyüzem jelenleg a népgazdaság nyersvas- és acéltermelésének 38, hengereltlemez-termelésének 92 százalékát és hengereltcső-termelésének 100 százalékát adja. A gyár már megtérítette a beruházási költségeket. A Vasmű termelési értéke a múlt esztendőben elérte a 8 milliárd forintot, s egymilliárd 400 millió forint nyereséget hozott

A gyár madártávlatból

Ára: 3,50 forint

GORGE THOMSON
Az első filozófusok
Tanulmány az ókori görög társadalomról
384 oldal Ára: 45,– Ft

A NEP tapasztalatai a Szovjetunióban
336 oldal Ára: 40,– Ft

SZ. M. STYEMENKO
A vezérkar a háború éveiben
Zrínyi Kiadóval közös kiadásban
568 oldal + 64 oldal kép Ára: 39,– Ft

JUHÁSZ GYULA
Magyarország külpolitikája 1919–1945
440 oldal Ára: 50,– Ft

Nem engedélyezem!
A cenzúra bizottság dossziéjából
452 oldal + 16 oldal melléklet Ára: 40, Ft

FÖLDES PÁL
Két ugrás az ismeretlenbe
Szőnyi Márton élete
Zrínyi Kiadóval közös kiadás
272 oldal + 16 oldal kép Ára: 25,– Ft

SZABÓ JÁNOS
Internacionalisták Kirgizföldön
132 oldal + 16 oldal kép Ára: 10,– Ft

GÖMÖRI ENDRE
Franco bomló öröksége
200 oldal Ára: 12,– Ft

VAJDA PÉTER
A Watergate-ügy és ami mögötte van
216 oldal Ára: 10,– Ft

Mit kell tudni a nemzetközi szervezetekről?
ÍRTA: GALLYAS FERENC
176 oldal Ára: 10,– Ft

Mit kell tudni Latin-Amerikáról?
ÍRTA: KEREKES GYÖRGY
248 oldal Ára: 12,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX : 25.699

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

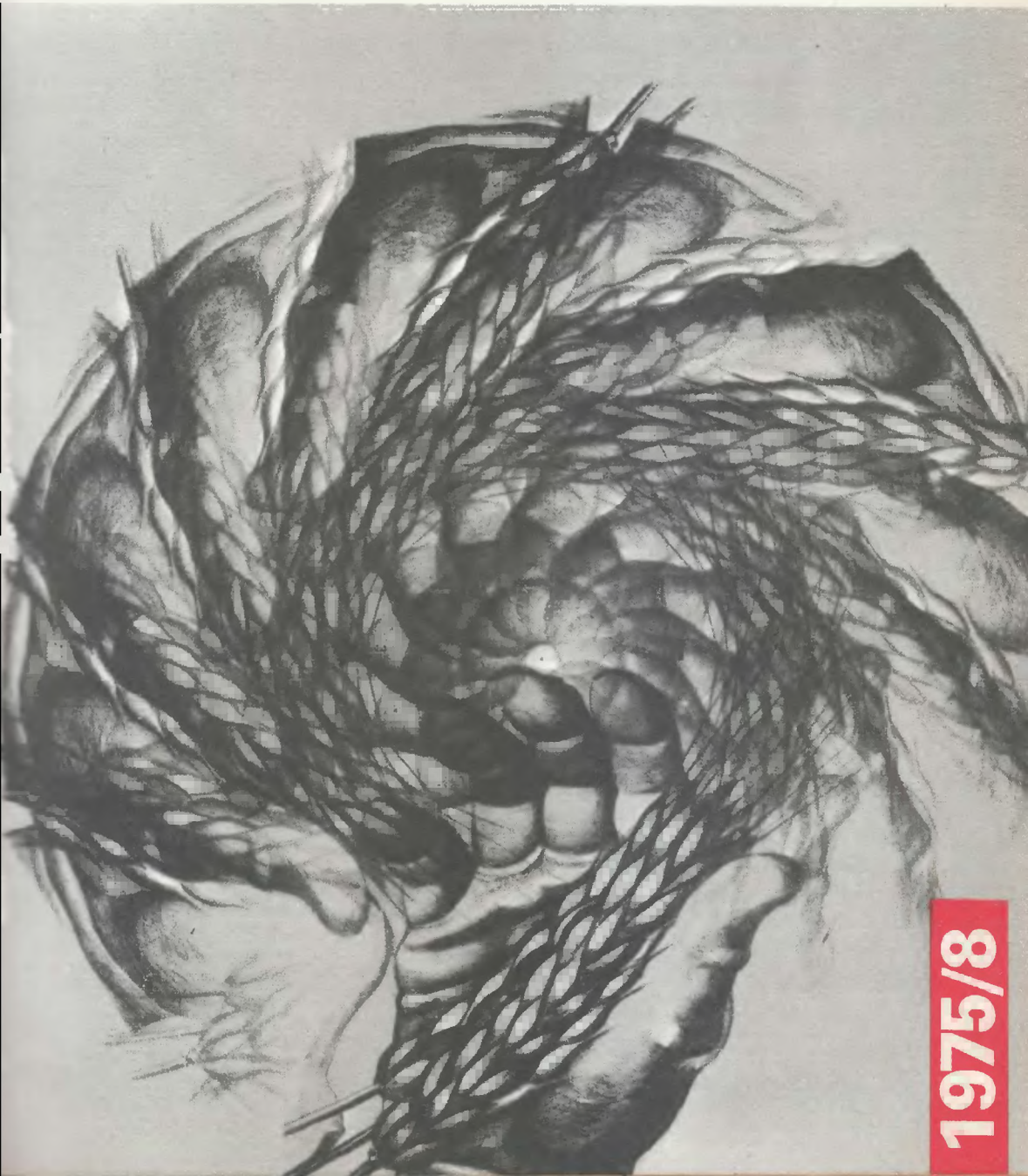

1975/8

A „fő foglalkozás" a játék

Jólesik az ebéd (MTI Fotó – Király)

NYÁRI TÁBORBAN

Esztergom-Kerektón megkezdték nyári táborozásukat a kisdobosok. Az első turnusban a Budapest I., Batthyány utcai általános iskola úttörői pihentek.

„Életjel" az otthoniaknak

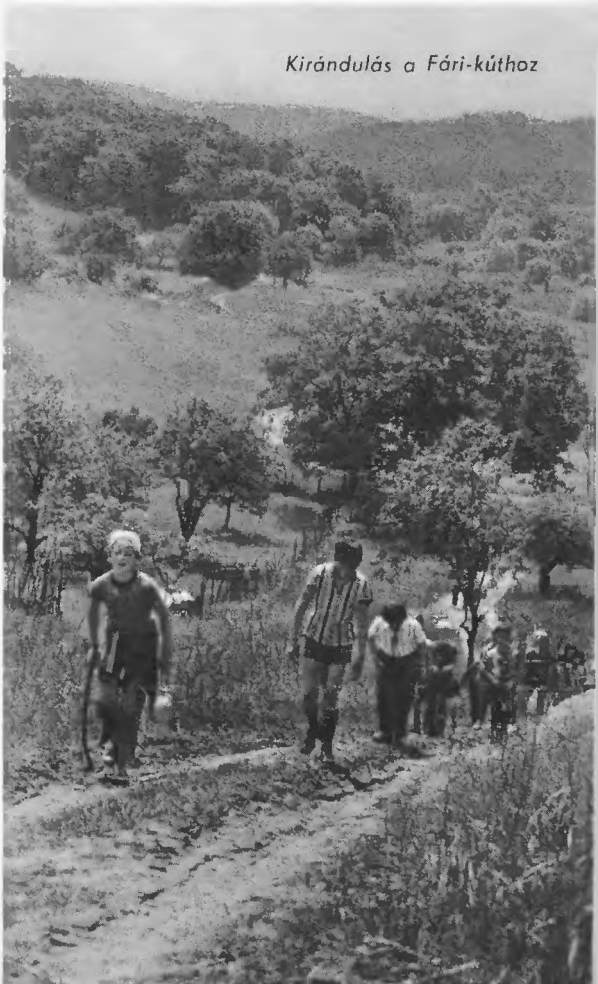

Kirándulás a Fári-kúthoz

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XX. ÉVFOLYAM, 1975. AUGUSZTUS

8

TARTALOM:

Rózsa László: Egységben céljainkért (3)

Magasabb követelmények (7)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Matuz József: A pártellenőrzés fejlesztésének tapasztalatai (13)

Dr. Soós Gábor: A mezőgazdaság állami irányításának és ellenőrzésének néhány kérdése (18)

Dr. Szaszkó László: A szövetkezeti demokrácia fejlesztése (25)

A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatának megvalósításáért

Fogarasi Tibor: A hatékonyabb gazdasági munkáért (29)

Balogh Mihály: Minden területen fokozzuk a munka szervezettségét (33)

Komlósi József: Az üzemi demokrácia erősítése (36)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Török László: A propagandisták felkészítése (40)

SZEMLE

Illés Lajosné: A szovjet oktatásügy fejlődésének új szakasza (44)

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Gyenes László: A tagkönyvcsere – az aktivitás növelésének eszköze (51)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Araló András: A városi pártbizottságok munkája (54)

feszültebb körülmények között követeli meg a vele kapcsolatos intézkedések végrehajtását. Változatlanul és következetesen folytatva a dolgozók életszínvonalának emelését, az életkörülmények javítását célzó politikánkat, most szükségessé váltak olyan rendszabályok is, amelyek önmagukban szemlélve az előbbinek ellentmondani látszanak, de amelyek népgazdasági összefüggéseikben éppen a stabilitást, az egyensúlyt, az azon alapuló ökonómiai biztonságot védik, valamennyiünk érdekében.

A gazdasági intézkedések, azok okainak megvilágítása, távolabbi összefüggéseik magyarázata már jó ideje folyik és továbbra is szükséges. Szó kell, hogy essék azonban egy másik összefüggésről is. Arról, hogy megfelelően értékeljük és óvjuk azt a jó légkört, alkotó szellemet, törekvést, amely országunk belpolitikai életét és közelebbről a párt életét is jellemzi. Tudatában legyünk, hogy milyen erőt, biztonságot jelent valamennyi feladatunk végrehajtása közben a széles körű egyetértés, a szocialista egység, a párt politikájába vetett bizalom.

Való igaz és helyes, hogy most előre kell tekinteni. A múlt, a történelem azonban nagy erkölcsi támasz – éppen ezért esett róla oly sok szó a jubileumi megemlékezések kapcsán. Aki előre halad, annak kevesebb ideje van arra, hogy hátra pillantgasson. De mihelyt azzal a kérdéssel állunk szemben, hogy az egyesítő erő, a kölcsönös bizalom semmivel sem kevésbé nélkülözhető, mint a jó szervezés, a fegyelmezett végrehajtás, akkor bátran kell nyúlnunk ahhoz a tapasztalati kincsestárhoz, amelyet a pártmunka utóbbi két évtizede felhalmozott. Gondoljuk csak át újra: miért is volt oly sikeres a mögöttünk hagyott időszak, miért is lehetett történelmi arányú társadalmi és gazdasági feladatokat megoldani úgy, hogy közben velünk együtt haladt az egész magyar társadalom minden dolgozó rétege. S ha nem is mindent és mindig értelmeztünk egyformán, ha társadalmunk osztályai és rétegei saját közvetlen érdekeiken keresztül szűrték át a helyzetből adódó következtetéseket, az alapvető, nagy kérdésekben a párt tanácsait, javaslatait, határozatait mindig követte a túlnyomó nagy többség.

Felmérhetetlen előny társadalmunkban, hogy történelmileg nem kell többé számolni alapvető megosztottsággal. Olyannyira, hogy a párt jelenlegi tagságának nagy többsége számára az ilyen megosztottság jóformán ismeretlen, s magától értetődően természetes, hogy működik, hat és a mindennapi életben is megnyilvánul a szocialista népi-nemzeti egység. Hasonlóképpen vannak ezzel a pártonkívüliek is, kiváltképpen a fiatalok. Hiszen hol vannak már azok a kérdések, amelyek a magyar társadalmat korábban szétválasztották és elkerülhetetlenül megosztották, amiért az akkori osztályharcok folytak? A parasztságnak a tulajdon szerinti széttagoltságából eredő ellentétei is a történelmi emlékek közé kerültek. Pedig ezek még aránylag nem is olyan régen mindenkit foglalkoztató, minden másra kiható, az emberi viszonyokban és kapcsolatokban erőteljesen érezhető tények voltak. Hol van az a mélységes különbség, amely a város és a falu között volt termelési technikában, kulturális szintben, gondolkodásmódban? Pedig a mai középnemzedék még tud róla eleget mondani. Vagy hol vannak azok a politikai ellentétek, tisztázatlanságok, amelyek még az ötvenes évek utolsó éveit is jellemezték, s amelyek közül nem egy csak a hatvanas években zárult le véglegesen.

Változatlanul nem kenyerünk idealizálni a társadalmi-politikai viszonyokat és feltételezni, hogy minden magától megy, minden rendben van, mindenki automatikusan követi politikánkat, jól megérti és mindenben egyetért vele. De a társadalom szocialista egysége, az alapvető kérdésekben való nézetazonosság olyan tény, amelyet ki kell emelnünk más tények közegéből. És politikánknak azon vonásait is, amelyek magukban hordozzák az egyesítő erőt, s azt a stílust, amely ezzel elválaszthatatlanul összhangban áll.

Losonczi Pál megnyitja az újonnan megválasztott országgyűlés ülésszakát *(MTI Fotó – Szebellédy)*

Mai társadalmunkban is vannak konfliktusok, de azok jellegükben mások: nem öltenek áthidalhatatlan ellentéteket, s a marxista–leninista politika, a párt irányvonala alapján megoldhatók anélkül, hogy társadalmi szembeállásokhoz vezetnének. Ebben nem kis szerepe van annak is, hogy a párt hosszú időn keresztül összegyűjtött társadalompolitikai tapasztalataiból nem hagyjuk figyelmen kívül azokat, amelyek nem csupán egy-egy helyzetre, alkalomra vonatkoztathatók, hanem hosszú távra érvényesek és általánosíthatók. Feltétlenül ezek közé tartozik a megértésre való állhatatos törekvés, a bizalom.

Ha valaha, most igen nagy szükség van arra, hogy a vezetők minden szinten a kommunista elviség alapján közelítsék meg azokat a gazdasági-szervezési problémákat is, amelyek látszólag szakmai-technikai természetűek, de összefüggéseikben és hatásukban érintik politikánk irányát és jellegét. Először is, hogy a kommunisták százezrei megértsék és azonos módon értelmezzék a helyzetet, a Központi Bizottság, a vezető szervek határozatait. Hiszen a felgyűlt tapasztalatok között éppen az az egyik időálló felismerés, hogy még a pártban sem lehet semmit eleve adottnak, automatikusan végrehajtandónak venni, hanem időt, türelmet, energiát kell szánni arra, hogy az újonnan megjelenő kérdések világossá váljanak, a velük összefüggő határozatok a gondolat és a tett egységében valósuljanak meg. Különösen fontos, hogy a munkásosztály alapvetően azonos módon vélekedjék arról, amiért munkára hívja őt a párt.

A vezető osztály is csak úgy töltheti be a szerepét, ha nézetei, ismeretei rendezettek. Semmi kétség nincs afelől, hogy a gyárak, üzemek dolgozói eleve „ráhangolódtak" a XI. kongresszus határozatainak hullámhosszára, és hogy

a Központi Bizottság júliusi helyzetértékelése, a tennivalók megfogalmazása megegyezik tapasztalataikkal, törekvéseikkel. De nem lehet „átugrani" a megbeszélés, tisztázás, meggyőzés fokozatát a végrehajtásnál. Ha ez nem megy végbe gonddal, türelemmel, pártszerűséggel, demokratikus módon az üzemekben, munkahelyeken, akkor eleve csökken a sikeres valóra váltás lehetősége. Ennek a folyamatnak kell végbemennie a mezőgazdasági munkahelyeken, a tsz-ekben, állami gazdaságokban, s természetesen minden intézményben, hivatalban, amelyeknek ugyancsak nagy szerepük, olykor döntő befolyásuk van a végrehajtásra.

Messzebbre tekintve is azt kell aláhúzni, hogy némileg új és nehezebb helyzetben kell áthangolnunk a közszellemet a gazdasági realitások szigorú követelményeinek megfelelően. Az csak a dolog egyik oldala, hogy a vezetőktől határozott cselekvést és a határozatok feltétlen végrehajtását várja a párt, a kormány, a közvélemény. De az erők koncentrálása a fontos beruházásokra; az anyagokkal, készletekkel való helyes, takarékos gazdálkodás; az importanyagok megtakarítása nemcsak a gazdasági vezetők meghatározott kategóriájára hárít teendőket, hanem minden területre kiterjed a lecke. Ha csak egyetlen olyan mozzanatot ragadunk meg, mint a munkaidő és a munkaeszközök jobb kihasználása, az ehhez szükséges valamennyi feltétel biztosítása, már akkor látjuk, hogy a szállítástól és közlekedéstől kezdve, a kereskedelemmel folytatva, a hivatali ügyintézésig és a szociális ellátásig minden tényező szerepet játszik benne. Milliók munkája, együttműködése, lelkes és fegyelmezett hozzájárulása nélkül ezen a területen sem lehet jelentősebb változást elérni.

Százszor is bebizonyosodott már, hogy készségben, lelkesedésben, tenniakarásban nincs hiány. Tanúsította ezt a XI. kongresszus és hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére elindult szocialista munkaverseny, amely nagy többleteredményeket hozott az üzemekben. Tapasztalhattuk júliusban, amikor munkával és összefogással elhárítottuk a fenyegető árvízkárokat, látható volt a termés betakarításáért folyó szorgos munkában is. Hosszú évek óta látjuk, hogy mennyire különböző rétegeket, eltérő gondolkozású embereket lehet mozgósítani, ha abban, amire felhívják őket, felismerik saját, konkrét érdekeiket és a társadalom egymásba fonódó érdekeit. Bekötő utak építésétől a tanyai iskolák villamosításáig, az ivóvízellátástól a csatornázásig, közparkok építésétől óvodák és bölcsődék berendezéséig, járdabetonozástól a munkásfiatalak főiskolai előkészítéséig a részvétel olyan készsége nyilvánul meg, amilyenre csak szocialista társadalom adhat példát. Amire csak általános bizalom ösztökélhet. Éppen így van arra is lehetőség, hogy most a gazdasági feladatok megoldása érdekében tartson velünk mindenki.

A XI. kongresszus azt is világossá tette, hogy a szocialista nemzeti egységpolitika nem az osztálypolitika elmosása, nem a különbségek eltagadása, nem az ideológiák összebékítése és a szocializmussal ellentétes tendenciák passzív szemlélése. De éppen azzal, hogy elvileg világossá tette, miben tudunk megértést, türelmet tanúsítani, és miben nem, s mi ellen harcolunk még következetesebben, mint eddig, azt is lehetővé tette, hogy az egység elvi alapokon fejlődjön tovább, s a társadalom rétegei közötti viszony reális alakban jelenjen meg.

Most az alkotmányunk napjáról való megemlékezés van soron. Arról a szocialista alkotmányról, amely a munkás-paraszt szövetséget tekinti az összefogás alapjának, s amely minden becsületes állampolgárnak egyenlő jogokat nyújt. Alkotmányunkból az sugárzik, hogy a hazát, a szocialista rendet támogató minden állampolgár egyforma fia ennek az országnak. Ma ez nemcsak írott jog, hanem eleven érzés formájában is él az emberekben. Abban, amit kölcsönös bizalomnak nevezünk.

Rózsa László

Magasabb követelmények

A párttagsággal együtt járó követelmények általában mindig nagyobbak az állampolgári kötelezettségeknél. A párthoz való tartozás, az eszmei-politikai azonosulás aktív részvállalást is jelent a párt munkájából, harcából. A követelmények konkrét tartalmát a párt előtt álló közvetlen feladatok, politikai célok határozzák meg. *Melyek a mostani időszak azon sajátosságai, amelyek a párttagokkal szembeni követelmények szempontjából is meghatározóak?*

A párt XI. kongresszusa az elkövetkező évek alapvető céljaként a fejlett szocialista társadalom építését tűzte ki. Ennek megfelelően a társadalom minden területén – a gazdaságban, a politikában, az ideológiában, az emberi kapcsolatok vonatkozásában – erősítenünk és fejlesztenünk kell a szocialista vonásokat. A kongresszus mindamellett hangsúlyozta, hogy *nagyobb következetességre* van szükség a párt politikájának gyakorlati megvalósításában.

A fejlett szocialista társadalom építése általában kedvező belső és külső feltételek között folyik, de vannak kedvezőtlenül ható tényezők is (pl. a nyersanyagok világpiaci árának emelkedése), amelyek gazdasági nehézségeket okozhatnak. Ezek a körülmények bonyolítják a helyzetet, s nemcsak a tájékozódást, az eligazodást nehezítik, hanem fokozzák a követelményeket a politikai tevékenységgel szemben.

A fejlett szocialista társadalom építése önmagában is jobb, igényesebb munkát követel. A szocialista vonások erősítése például a gazdaságban – függetlenül a külső, nemzetközi hatásoktól – *ésszerűbb, szervezettebb gazdálkodást*, az eszközök jobb kihasználását, az élő és holt munkával való nagyobb takarékosságot, korszerűbb és a szükségleteket jobban kielégítő termelést követel meg. De nemcsak a gazdasági életben nagyobbak és bonyolultabbak a feladatok, hanem a társadalmi viszonyok más területein is. A politikában pl. úgy kell erősítenünk a munkásosztály vezető szerepét, hogy egyidejűleg szilárduljon minden dolgozó osztály és réteg összefogása, politikai szövetsége, erősödjön a szocialista népi-nemzeti egység. Fejlesztenünk kell társadalmi és állami életünk szocialista demokratizmusát úgy, hogy közben erősödjön az állampolgári és munkahelyi fegyelem, a dolgozók kötelességtudata. Úgy kell ösztönöznünk a helyi kezdeményezéseket, hogy közben erősödjön a társadalmi érdeket érvényesítő központi irányítás stb.

Ideológiai életünkben is fokozódnak a követelmények. A szocialista ideológia további térhódítását csak meggyőzéssel, a szövetségeseinkkel folytatott elvi vitákkal érhetjük el. Együtt és egyidejűleg kell erősítenünk a politikai szövetsé-

get, és fokozni az eszmei tisztánlátást, harcolni minden, a szocializmustól idegen, ellenséges nézet ellen.

A fejlett szocialista társadalom építésének folyamatában tudatosan törekszünk *a szocialista életmód* egyre szélesebb és tartalmasabb kibontakoztatására. Ennek vannak objektív és szubjektív feltételei. Miközben továbbra is törekszünk az anyagi feltételek megteremtésére, elsősorban a párttagoktól azt várjuk, hogy életmódjukat a szocialista normák szerint alakítsák. Nekik kell példát mutatni a korábbi életmódok elavult szokásainak, hagyományainak elvetésében, az újért folyó harc vállalásában. Az új itt sem születik meg a régivel folytatott harc nélkül.

Mindent egybevetve, ha felmérjük jelenlegi feladataink természetét, sajátosságait, és azt összevetjük a korábbi időszakok tennivalóival – kétség sem férhet ahhoz, hogy ma nagyobbak, összetettebbek, bonyolultabbak a feladatok. Éppen ezért alaposabb felkészültséget, hozzáértést, fokozott helytállást, aktivitást követelnek. Ezek azok az objektív körülmények, amelyek meghatározzák a párttagok magatartását, politikai helytállását. A párttagsággal járó magasabb követelmény – melyet a XI. kongresszus hangsúlyozott – nem pusztán szubjektív óhaj, hanem az élet parancsoló szükségszerűsége.

A szocialista építés gyakorlati tapasztalatai meggyőzően bizonyítják, hogy *párttagságunk összességében megfelel ezeknek a követelményeknek és pártunk ilyen vonatkozásban is betölti élcsapat-szerepét.* A párttagok döntő többsége kellő politikai tudatossággal és aktivitással dolgozik munkakörében, s a társadalmi életben. A közösségért végzett önzetlen munkájuk és áldozatkészségük szinte általánosan jellemző. Társadalmi felelősségtudat és ügybuzgalom tekintetében, a párt politikájának képviseletében, gyakorlati megvalósításában és védelmezésében magatartásuk példamutató. Mindenki tudna vég nélküli példákat felsorolni olyan párttagokról – vezetőkről és beosztottakról –, akik mindig és mindenütt ott vannak, ahol többet kell tenni, ahol nehezebb helyzeteken kell úrrá lenni, akik különféle, anyagi előnyökkel nem járó tisztségekben, társadalmi munkában, sokszor egészségüket sem kímélve dolgoznak, harcolnak a közösségért, a jobb, emberibb viszonyokért. Ha mégis szólunk a nagyobb követelményekről, az nem a valós helyzet borúlátó megítéléséből fakad. Napirendre ez elsősorban azért került, mert *az új feladatok támasztotta követelmények lettek nagyobbak.* Természetesen az sem mellékes, hogy a párttagok egy részénél, azoknál, akik eddig nem teljesítették a párthoz való tartozás sokoldalú feltételeit, nagyobb erőfeszítésekre van szükség.

A következőkben megpróbáljuk nagy vonalakban körülírni a magasabb követelmények tartalmi jegyeit. Ezt nem valami elvont filozofálás, „kiagyalás" alapján tesszük, hanem a gyakorlati élet tapasztalatait kívánjuk összegezni. Tulajdonképpen nem teszünk mást, mint a párttagok százezreinek magatartásával, viselkedésével, politikai helytállásával kapcsolatos kedvező tapasztalatokat írjuk meg, illetve a XI kongresszus által meghatározott további előrehaladás néhány fő tennivalójára hívjuk fel a figyelmet.

● ● ●

Amikor a párttagokkal szembeni magasabb követelményekről szólunk, gyakran a *nagyobb aktivitásra* gondolunk. Ezen belül sokszor a pártmegbízatások formális rendjét tekintjük a fő mércének. Kétségtelen, hogy ezek alapvető tartozékai a párttagok kötelezettségeinek. Mégis azt kell mondani, hogy a kongresszus által megfogalmazott magasabb követelmények összetettebbek, sokré-

többek. Korántsem csak a kötelezettségekre, hanem a jogokkal való élésre is vonatkoznak. Elsősorban a párthoz fűződő politikai, eszmei viszony *tartalmi* jegyeit érintik és nem a formális elemekre helyezik a hangsúlyt. A magasabb követelmény *nagyobb társadalmi-politikai aktivitást, szocialista tudatosságot, szilárdabb erkölcsi helytállást tartalmaz.*

A magasabb követelmény mindenekelőtt *a pártpolitika következetesebb megvalósításáért viselt felelősségben nyilvánul meg.* A XI. kongresszus világos és egyértelmű határozatot hozott, amely a társadalmi élet minden területére meghatározza az elkövetkező évek legfontosabb feladatait. Pártunkban teljes az elvi-politikai egység a kongresszuson meghatározott politikai célokat illetően. Sőt, a tapasztalatok azt bizonyítják – ezt az országgyűlési választások is megerősítették –, hogy ez az egység szélesebb értelemben is érvényes. A kongresszus állásfoglalása a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, minden dolgozó réteg egyetértésével és támogatásával találkozik. Most minden azon múlik, hogyan szervezzük meg a végrehajtást, hogyan mozgósítunk a megvalósítást szolgáló gyakorlati tettekre. Az elvi-politikai egyetértést *cselekvési egységgé* kell fejleszteni. Ez a dolog nehezebb és bonyolultabb oldala, amely minden párttagtól nagyobb erőfeszítést, öntudatos helytállást, példamutatást, politikai szervező munkát, propaganda- és agitációs tevékenységet stb. követel. *A párttagoknak a maguk területén következetesen érvényt kell szerezniük a párt politikájának.* Úgy kell dolgozniuk, fellépniük, hogy munkaköri beosztásukban, közvetlen és tágabb környezetükben is az elhatározás és a cselekvés legfőbb kiindulópontja, mozgatórugója a párt politikája legyen.

A párttagok is meghatározott társadalmi, szociális környezetben élnek, különféle érdekek hatnak cselekedeteikre. Köztudott az is, hogy meghatározott törvények, jogszabályok behatárolják lehetőségeiket. Tapasztalatból azonban azt is tudjuk, hogy e lehetőségeken belül roppant tág tere van a különböző megoldásoknak, amelyek az eredményes végrehajtásnak minőségileg is eltérő fokozatait jelentik. A párttagok számára a különböző megoldások kiválasztását csak egy szempont határozhatja meg és döntheti el: *mi szolgálja eredményesebben a párt politikájának képviseletét.* Nem elég csupán a jogi fedezet, a törvényesség betartása – bár ez is alapvető –, ez mégis csak minimális követelmény. A párttagok felelőssége túlnő ezen, rájuk a párttagokra kötelező erkölcsi többletvállalás, speciális *politikai felelősség* is vonatkozik.

A párt politikájának következetes érvényesítése alapvető és elsődleges feladat a magasabb követelmények szempontjából. Ez minden párttagra kötelező. A magasabb követelményeket tehát nem lehet csupán a párttagság egy részére leszűkíteni. De a minden párttagot érintő igényeket sem értelmezhetjük mechanikusan. A követelményeket mindig az *egyes párttagok képességeihez és lehetőségeihez mérjük* és nagy jelentőséget tulajdonítunk a *vezető beosztásban dolgozó párttagok* helytállásának. A párttagok képességei, lehetőségei, felkészültségük nagyon eltérő. Amellett, hogy vannak bizonyos minimális, mindenkire érvényes kötelességek, különbséget kell tennünk a mérce meghatározásánál. Az *objektív eredmények* mellett *az erőfeszítés nagyságát* is mérlegelni kell.

Nagyobb a felelősségük a párt politikájának végrehajtásában azoknak a párttagoknak, akik a társadalmi élet különböző területein *vezető beosztásban* dolgoznak. Az ő döntéseik sok ember tevékenységét befolyásolják, elhatározásaik hatása gyakran túlnő a helyi viszonyokon, nemegyszer országos és népgazdasági összefüggéseket érintenek. A vezető beosztásnak már önmagában is nagyobb a politikai súlya, a vezetőket a szocialista rendszer reprezentánsainak tekintik, és ez is sok mindenre kötelez. Mindenekelőtt *a párt politikájának elismerésre méltó képviseletére, a kommunistákhoz méltó magatartásra.*

Egy vállalatnál pl. a gyártmányok vagy a technológia korszerűségében, az eszközök ésszerű felhasználásában, a tervszerű anyagellátásban, a munka- és az üzemszervezésben, természetesen másképpen vetődik fel a vezető felelőssége, mint egy fizikai dolgozó párttagnál. Ez a magasabb követelményekkel kapcsolatos elvárásoknak egyik *kulcskérdése*. Azoknak a problémáknak a megoldása, amelyeket a Központi Bizottság 1974. december 5-i, majd az 1975. július 2-i ülése gazdasági életünkkel kapcsolatban megállapított, különös felelősséget hárítanak a gazdasági vezetőkre.

A jelenlegi gazdasági helyzet minden dolgozó elé magasabb követelményeket állít. Esetenként olyanokat is, amelyek eltérnek a szokásos rendtől, munkastílustól, bizonyos többlet vállalását igényli az egész üzemtől, vagy nagyobb kollektívától. Természetes, hogy a párt e tekintetben elsősorban tagjaitól vár példamutatást. Ilyen értelemben is magasabbak a követelmények.

● ● ●

A párt politikájának következetesebb képviselete magasabb követelményeket támaszt a párttagok politikai-elméleti felkészültségében is. A párttagokra nemcsak úgy tekintünk, mint a politika végrehajtóira, hanem úgy is, mint a politika következetes végrehajtásán éberen őrködő, kritikusan fellépő harcosokra, akik egyénileg és szervezetten is képesek reálisan megítélni a helyzetet. A politikai jelzéseknek ezt a módját semmi mással nem lehet pótolni. Ez a hatásos pártellenőrzésnek is elengedhetetlen feltétele. A párttagság több százezres táborának közvetlen tapasztalatai, kritikai észrevételei teremtik meg a határozatok következetes végrehajtásához szükséges politikai légkört. Ehhez viszont magas színvonalú, eszmei-politikai tisztánlátás szükséges. A párt politikájának elmélyült, elméletileg is megalapozott ismerete biztonságos tájékozódást ad a gyakorlat olykor bonyolult szövevényeiben.

Az elméleti és politikai ismeretek területén támasztott magasabb követelmény is a politikai gyakorlat szükségletéből fakad. Itt sem elégedhetünk meg formális megoldásokkal. A felkészültségi színvonalat nem lehet kizárólag az iskolák, tanfolyamok számával és időtartamával mérni. Az egyes párttagok konkrét, tényleges ismeretei és gyakorlati alkalmazási készsége a mérvadó. Ezt pedig minden párttagnál csak egyénileg lehet hitelt érdemlő módon megállapítani és a követelményeket is e szerint – az adottságok és szükségletek figyelembevételével – lehet meghatározni. Minél felelősségteljesebb beosztásban dolgozik egy párttag, annál magasabbak ezzel kapcsolatban is a követelmények. Sajnos erről időnként megfeledkezünk és esetenként éppen azoknál vagyunk engedékenyebbek, akiknek a legnagyobb szükségük lenne a magas fokú képzettségre.

Az elvi-politikai tisztánlátás szükségességét indokolja az a körülmény is, hogy a társadalmi gyakorlat folyamatában tulajdonképpen minden kérdésnek vannak ideológiai vonatkozásai is. A döntéseket sugalló elgondolások meghatározott osztályok, rétegek törekvéseit, érdekeit kifejező nézetekhez, eszmékhez kapcsolódnak. Az ideológia éppen ezért nem választható el mindennapos gyakorlati tevékenységünktől, azt állandóan kíséri, abban mindig jelen van. Legfeljebb nem veszünk róla tudomást, attól azonban az nem szűnik meg létezni és hatni. Nyilvánvaló, hogy munkánk sokkal eredményesebb, ha tudatosan számolunk vele és megfelelő eszmei felkészültséggel, ideológiailag is meg tudjuk vívni a csatát. Az ideológiai munka így válik mindennapi életünk szerves részévé és minden párttag természetes, kommunista feladatává.

Társadalmi életünk szocialista fejlődése minden területen gyors léptekkel halad előre. Így van ez az ideológia frontján is. A marxizmus–leninizmus, a szocialista ideológia mind nagyobb teret hódít és társadalmi méretekben vezető szerepet tölt be. A XI. kongresszus e folyamat további erősítését szorgalmazza. Nyilvánvaló, hogy ebben a vonatkozásban is nagyobb a kommunisták felelőssége.

Különösen fokozni kell az eszmei-politikai követelményeket az olyan párttagokkal szemben, akik közvetlenül az ideológia frontján, a társadalomtudományok, a tömegtájékoztatás stb. területén dolgoznak. A párt tőlük egyértelmű, világos marxista–leninista állásfoglalást, elvi szilárdságot, politikai helytállást igényel. Az ideológiai pluralizmus ellentmond a marxizmus lényegének, szellemének, általában összeegyeztethetetlen az a területen dolgozók beosztásával és különösen megengedhetetlen párttagoknál.

A párt előtt álló feladatok minden párttagtól aktívabb részvételt követelnek az ideológiai fellépésben, környezetük eszmei-politikai befolyásolásában. Ha számba vesszük a párttagokkal szembeni magasabb követelményeket, nem feledkezhetünk meg az ezzel kapcsolatos kötelezettségről sem. Ennek fontosságát csak aláhúzza az a körülmény, hogy a kommunikáció forradalmát is éljük, s

A Csepel Autógyár szervókormány-üzemében az idén 20 ezer kormány készül. A hazai igények teljesítésén kívül Lengyelországba és Romániába szállítanak belőle. Az elkészült kormányokra rákerül a gyártási szám

(MTI Fotó – Koppány)

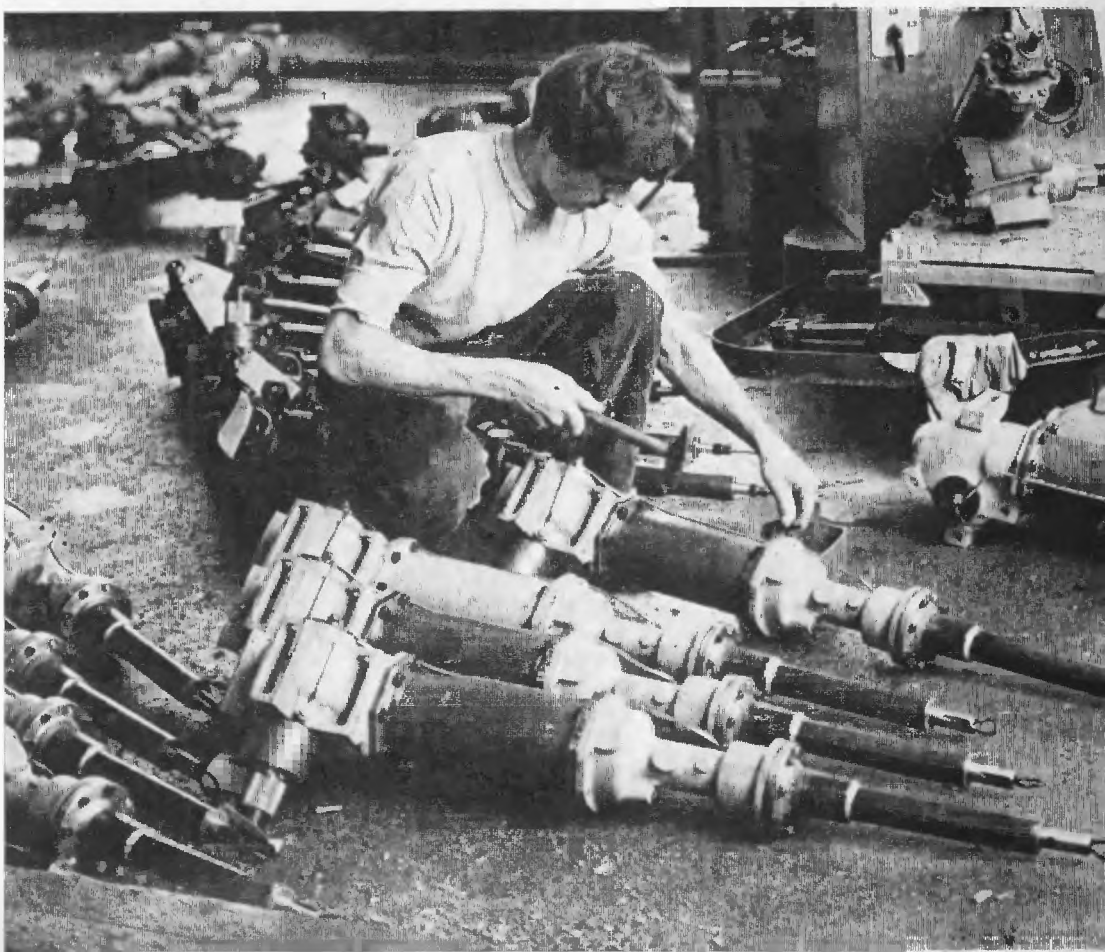

egyre több információt kapnak az emberek a világ dolgairól, a különféle társadalmi jelenségekről, eseményekről, folyamatokról. Ez a helyzet még inkább szükségessé teszi a reális eligazodást a nagy tömegű információban, az eseményekhez fűződő viszonyunk helyes kialakítását, az osztályszemléletű megítélést. Ha mindehhez hozzávesszük, hogy a két világrendszer létezése következtében az információk gyakran ellentétes ideológiai magyarázatot kapnak, akkor még nyilvánvalóbb a kommunista propaganda és agitáció fontossága.

● ● ●

A párttagokkal szembeni magasabb követelmények kiterjednek az egész *életmódra*, az emberi magatartás minden területére. Hazánkban, a többi testvéri szocialista országhoz hasonlóan a szocialista viszonyok egyre meghatározóbbá válnak az életmódban is. A kommunisták ilyen szempontból is példamutatóak: a közéletiségben, a közösségi szellemben, a szocializmustól idegen jelenségek elleni harcban, a családi és magánéletben való szocialista magatartásban, a kultúra iránti érdeklődésben, személyiségük sokoldalú fejlesztésében, képességeiknek a társadalom javára történő hasznosításában stb.

E pozitív tulajdonságok a párttagok magatartásának, erkölcsi arculatának természetes jellemvonásai, csakúgy, mint ahogyan ellentétes vele a kispolgári viselkedés és magatartás. A párt eddig is szigorúbban ítélte meg tagjainak morális viselkedését, és erre ezután is szükség van. A XI. kongresszus ezzel kapcsolatban is hangsúlyozta a nagyobb következetességet, az elvszerű megítélést, a szigorúan egyenlő mércét és a felelősség érvényesítését minden párttaggal szemben. A szocialista elveket és erkölcsi felfogást sértő magatartás, beosztásra való tekintet nélkül összeegyeztethetetlen a párttagsággal. A haszonlesés, a társadalmi és közösségi érdekek megsértése, az annak rovására történő nyerészkedés, a munka nélküli jövedelemszerzés stb., általános társadalmi normáinkat is sérti, de különösen súlyosak és megengedhetetlenek a párttagok esetében. A párttagokkal szemben sincs semmiféle természetfeletti önmegtartóztatást parancsoló igény, a követelményeknek semmi közük sincs bármiféle aszketizmushoz. Természetes, elvszerű, emberi magatartásról és viselkedésről van szó, azzal a többlettel, amely szilárdan szembeszáll minden úgynevezett „kísértéssel". A legtöbb botlás éppen a helyzetek adta „kísértésekkel" szembeni gyengeségből adódik. Amikor ezzel kapcsolatban az egyén felelősségéről szólunk, szólni kell a *kommunista közösség felelősségéről* is, amelynek alapvető kötelessége elvszerű, harcos fellépésével megakadályozni az elveinket sértő magatartást, viselkedést. Az időben tett észrevétel, intelem a legnagyobb emberi, elvtársi segítség lehet, és súlyos egyéni tragédiáknak veheti elejét.

● ● ●

A magasabb követelmények tudatos felismerése és annak megfelelésére való törekvés, minden párttagtól önkritikus szemléletet, elhatározást és konkrét tetteket követel. Ez azonban csak akkor lesz eredményes, ha párosul a pártszervezet politikai szervező és nevelőmunkájával. Olyan feltételeket, körülményeket kell kialakítani, amelyek a legkedvezőbbek az egyes párttagok törekvéseihez, kommunista fejlődéséhez.

A pártellenőrzés fejlesztésének tapasztalatai

A Központi Bizottságnak a XI. kongresszus elé terjesztett beszámolója erőteljesen hangsúlyozza a pártellenőrzés fontosságát: „A legutóbbi négy esztendő tapasztalatai is megerősítik, hogy ellenőrző munka nélkül a párt nem teljesíthette volna hivatását, nem érvényesíthette volna megfelelően vezető szerepét." Hosszabb történelmi távlatban vizsgálva ezt a megállapítást úgy is fogalmazhatunk. pártunk — mint más forradalmi pártok — az ellenőrzést a politikai irányítás szerves részének, a szocialista építés feltételének tekinti.

Amikor Nógrád megyében azt vizsgáltuk. miért került előtérbe a pártellenőrzés, legalábbis két fontos tényezőt emeltünk ki. Az egyik. a szocialista építés körülményeiben, feltételeiben végbement változások, illetve azok hatása a pártellenőrzésre. A másik: a fejlett szocialista társadalom építéséből eredő követelmények, a párt vezető szerepének további fejlesztésével összefüggésben.

Az utóbbi években megyénkben is végbement a hatás- és feladatkörök nagymérvű decentralizálása. A gazdaságirányítás rendszerének reformja, az állami élet és a közigazgatás területén végrehajtott változtatások jelentősen növelték a területi és a helyi szervek, a vállalatok önállóságát és felelősségét. Ennek nyomán a pártellenőrzést is ki kell jobban terjeszteni azokra a szintekre, ahol az állami, gazdasági és társadalmi szervek döntései születnek, ahol a határozatok végrehajtásán munkálkodnak.

Mint ismeretes a pártéletben is megtörtént a hatáskörök decentralizálása. A pártszervek mellett, szembetűnő az alapszervezetek döntési, intézkedési és ellenőrzési feladatkörének bővülése. Önállóságuk és felelősségük maradéktalan érvényesítésének egyik elsőrendű feltétele és biztosítéka, hogy a pártellenőrzés követelményeinek eleget tegyenek.

A jogkörök növekedése a különböző döntési szinteken a szocialista demokrácia fejlődésének és szélesedésének kétségtelen bizonyítéka. Ez feltételezi mindenfajta fegyelemnek a következetes erősítését. Ebben elsőrendű helyet foglal el a párt határozatainak, politikájának fegyelmezett, maradéktalan valóra váltása. Az eredmények ellenére a mi megyénkben is sok a probléma a határozatok végrehajtásában, munkánknak ez a leggyengébb területe.

A megváltozott körülmények és a XI. kongresszuson meghatározott feladatok összefüggésében látjuk, hogy a jelentős erőfeszítések ellenére a pártellenőrzés nincs összhangban sem a lehetőségekkel, sem a szükségletekkel. A követelmények mindenekelőtt azt írják elő, hogy *a demokratizmus és a fegyelem egymással szoros kapcsolatban fejlődjön.* Jó pártellenőrzés nélkül pedig sem az

egyik, sem a másik területen nem alakul ki a megfelelő összhang. A pártszervek és -szervezetek irányító munkájának fő területei között is szükség van az optimális egységre. Jelenleg a párthatározatok végrehajtására és ellenőrzésére fordított energia szembetűnően elmarad a döntések előkészítésétől és meghozatalától. Itt mindenekelőtt *a rendelkezésre álló erők megfelelő arányos elosztásáról kell gondoskodni.*

A XI. kongresszus — a többi között — hangsúlyozta a párt *mozgalmi jellegének* erősítését. Ez a pártellenőrzés továbbfejlesztésének is fontos feltétele. A párttagság igénye, elvárása is megnövekedett a pártellenőrzés iránt. Az abban való aktívabb részvételüket *a szocialista demokratizmus érvényesüléseként* fogják fel. A pártellenőrzés erősítése elősegíti, hogy az állami és társadalmi szervek még színvonalasabban gyakorolják ellenőrző funkcióikat.

A társadalmi tevékenység egészére kiterjedően

A XI. kongresszus határozata felhívja figyelmünket arra, hogy a pártellenőrzés *átfogja az élet minden területét,* a társadalmi tevékenység minden lényeges jelenségét, folyamatát és feladatát. Mi szükséges ahhoz, hogy ennek a komplex, átfogó követelménynek eleget tehessünk? A sokirányú tevékenységen belül itt néhány alapvető feladatra szükséges rámutatni.

A pártellenőrzés legfontosabb sajátossága, hogy *politikai jellegű tevékenység.* Ha ez a követelmény érvényesül ellenőrző munkánkban, akkor az élet egyetlen lényeges mozzanata sem kerülheti el a párt figyelmét. Ezért mind célratörőbben irányítjuk a figyelmünket az osztályok, rétegek, csoportok, az egyes emberek politikai aktivitására, cselekvőkészségére, a politikáról alkotott véleményére. Az élet alapvető területein végzett vizsgálatokban a munka tartalmi színvonalára helyeztük a hangsúlyt. Az adatoknak, statisztikáknak, a mennyiségi mutatóknak annyiban tulajdonítunk jelentőséget, amennyiben azok a politikai tendenciákat jelzik. E törekvésünket még sokszor keresztezi a szűk szakmai szemlélet, amely a reszortfelfogást, az egyoldalúságot helyezi előtérbe.

Nem kisebb követelmény a pártellenőrzésben *a tervszerűség, a tematikusság jobb érvényesítése.* Ez a legjobb ellenszere annak, hogy fontos folyamatok elkerüljék az ellenőrzést. A pártmunka megtervezése — a munkatervek, programok készítésének időszaka — mind jobban megfelelő annak a célnak, hogy *az ellenőrzés is megtervezhető, a fő feladatokra és folyamatokra irányítható.* A X. és XI. pártkongresszus közötti időben a választott testületek napirendjeinek 40—45%-a korábbi határozatok végrehajtását vizsgálta. A megelőző évekhez viszonyítva ez jelentős fejlődés, ami vonatkozik a tartalomra is. A legtöbb napirend érdemi tárgyalást és intézkedéseket eredményezett. Ennek ellenére változatlanul küzdenünk kell az erőelosztás egyoldalúsága ellen. Egy-egy határozathozatal után ugyanis már újabb döntés előkészítése kezdődik. Ez azt eredményezi, hogy sok határozat születik, növekszik az íróasztal mellett eltöltött idő és a papírmunka. Ennek egyenes következménye, hogy *kevés idő jut a végrehajtás megszervezésére és a döntések helyszíni ellenőrzésére.* Emiatt az ellenőrzési feladatok megoldása is sokszor késedelmet szenved.

A pártellenőrzés eredményességének elengedhetetlen feltétele, hogy abba *minél több párttagot, dolgozót vonjunk be.* Ezért erősítjük azt a felfogást, hogy az ellenőrzés demokratizmusa fejlesztésének letéteménye és ösztönzője minden területen és szinten a pártszervezet. A Nógrád megyei pártbizottság és szervei nagy figyelmet fordítanak a párttagság, a pártszervezetek jelzéseire, azokat gondosan tanulmányozzák és utána kezdeményezik a szükséges intézkedéseket. Harcolunk az olyan nézetek ellen, amelyek megkérdőjelezik az „egyszerű" em-

berek, a párttagok jogát és kötelességét az ellenőrzésben. Nem értünk egyet azokkal sem, akik a párt- és a társadalmi szervek ellenőrző szerepét revizori munkának tekintik. Azoknak a törekvéseit támogatjuk, akik szerint a párt politikájának fegyelmezett érvényesülése csakis a kommunisták, a néptömegek aktív, egész életünkre kiterjedő cselekvésével és ellenőrzésével érhető el.

A megyei pártbizottság *az ellenőrzés vonatkozásában is* gondot fordít *az irányítás és a koordinálás feladataira.* Arra törekszünk, hogy minden párt-, állami és társadalmi szerv önállóan és egyre színvonalasabban lássa el a hatáskörébe tartozó ellenőrzési teendőket. Csakis így érhető el, hogy a megyei pártbizottság e szervektől gazdag tapasztalatokat szerezzen, azokat összegezze és a döntések kialakításában hasznosítsa, újabb ellenőrzési feladatokat tűzzön ki. A megyei pártbizottság 1974. november 29-i ülésén határozta meg a pártellenőrzés hatékonysága növelésének és módszere fejlesztésének feladatait. Ez év júniusában a járási, városi pártbizottságok ülésein, alapszervezeti taggyűléseken tárgyalták meg a pártellenőrzés fejlesztésének helyi feladatait. Az állami, társadalmi szervek testületei, vezetői is áttekintették sajátos tennivalóikat. Úgy látjuk, hogy ezek az egy irányba ható intézkedések eredményesen segítik a XI. kongresszuson előírt követelmények teljesítését.

Az egységes szemléletért

Munkánkban a jövőben is fontosnak tartjuk, hogy a pártellenőrzést illetően megfelelő szemléletváltozást érjünk el. Ez a feltétele annak, hogy — a XI. kongresszus határozatának szellemében — a helyesen értelmezett és gyakorolt ellenőrzés erősítse és fejlessze a felelősségtudatot, önálló cselekvésre késztessen.

A pártellenőrzést illető felfogások alapjaiban helyesek, de időnként találkozunk helytelen nézetekkel is. Ezek közé tartozik az ellenőrzés szubjektív felfogása. Akadnak olyanok, akik az ellenőrzést hatáskörük csorbításaként fogják fel és megsértődnek. Mások az ellenőrzés tapasztalataiból csak a számukra kedvező, személyes érdekuknek megfelelő következtetéseket vonják le. A tények önkényes csoportosításához vezet az is, ha nem kellően ismerik a határozatokat, gyenge a kapcsolat az élettel, a végrehajtáson dolgozókkal. Ezért az ilyen helyeken az ellenőrzés alacsony színvonalú, nem hozza meg a kívánt eredményt.

A pártellenőrzés nem tűri el a másik végletes szemléletet sem. Még ma is több esetben tanúi vagyunk a formális, sablonos vonásoknak, a rutinmunkának. Az ellenőrzést nem mindig szervezik meg kielégítően, a vizsgálatok felületesek, a tapasztalatokat felszínesen összegezik. A legsúlyosabb az, hogy a feltárt problémák megoldására nem hoznak megfelelő intézkedéseket. Ezek a jelenségek az ellenőrző pártszervezet tekintélyét, vezetői funkcióját csorbítják.

Nem tartjuk helyesnek azt sem, hogy egyes helyeken a pártellenőrzést valamiféle *hibakeresésként, „leleplezésként"* fogják fel. Bár ritkán, de még mindig előfordul, hogy a pártellenőrzést „a vadász és a nyúl" esetéhez hasonlítják. Az ilyen nézetek idegenek a párt munkastílusától.

Az ellenőrzés a beszámoltatás elvégzésével nem tekinthető befejezettnek. Többször megállapítjuk, hogy egyes párthatározatok késedelmesen, vagy csak részben valósulnak meg, esetleg teljesen elmarad a végrehajtás. A végzett munka körültekintő minősítése, *a felelősség érvényesítése* azonban az esetek többségében nem kielégítő, vagy éppen el is marad. A jelentős erőfeszítések ellenére az 1971—1974 között fegyelmi büntetésben részesült párttagoknak csak elenyésző részét marasztalták el határozat végrehajtásának elmulasztásáért. Azon dolgozunk, hogy az *ellenőrzés végeredménye, a minősítés legyen arányban a vég-*

zett munkával, személyre, beosztásra és korábban szerzett érdemekre való tekintet nélkül.

Tovább erősítjük *a pártellenőrzés segítő jellegét, nevelő hatását.* Az ellenőrzés a hibák megelőzését, időbeni feltárását és kijavítását szolgálja, adjon ösztönzést az újabb feladatok kialakításához, a tapasztalatok hasznosításához. Az ellenőrzésben részt vevőket ezért alaposan felkészítjük, hogy rendelkezzenek a szükséges ismeretekkel és ne „hatalmi pozícióból" ellenőrizzenek. Az ellenőrzöttekkel szükséges időben megismertetni az ellenőrzés tárgyát és egész „menetrendjét", hogy *ne legyen körülötte semmiféle titokzatosság, a kölcsönös bizalmon alapuljon, módjában, hangnemében is megfeleljen politikánknak.* Még sokat kell dolgoznunk azon, hogy a tapasztalatok összegezése mindenütt körültekintő legyen, a kitűzött célt, az eredményt, a feltételeket és az okokat egységükben vizsgálják. A cselekvőkészséget fokozza, hogy *a további feladatokat mind gyakrabban az ellenőrzöttekkel közösen alakítjuk ki.* Az ellenőrzés segítő jellegét jelentősen fokozhatnánk, ha a végzett munka alapján rendszeressé válna az elismerés vagy a bírálat. Mivel ez esetenként elmarad, a nevelő hatás sem kielégítő.

Fejlettebb módszerekkel

A pártellenőrzés helyének, szerepének helyes értelmezéséhez tartozik, hogy fejlettebb módszerekkel gyakoroljuk. A feladatok kialakításában, megvalósításában és a minősítésben meghatározó szerepük van a választott szerveknek. Itt dől el az is, hogy az ellenőrzés a fő folyamatokra irányul-e, kiragadja-e a kulcsterületeket, avagy elveszik az apró részkérdésekben, esetleg megmarad az általánosság szintjén.

Egyre következetesebben érvényesítjük azt az elvet, hogy az ellenőrzöttek egyetértése a döntéssel a kölcsönös bizalmon alapuló tevékenység nélkülözhetetlen feltétele. Ezért minden lehetséges és érdemi véleményt, javaslatot igyekszünk megismerni, azokat hasznosítani. Ehhez kapcsolódik, hogy az ellenőrzés időben történjen, megfeleljen a hatásköröknek, minden szerv a feladatkörébe tartozó ellenőrzési teendőket lássa el. A munkamegosztás ebben a vonatkozásban is fejlődjön.

Munkánk tapasztalatai egyértelműen bizonyítják, hogy a testületi döntések színvonala, konkrétsága eleve meghatározza az ellenőrzés tervszerűségét és hatékonyságát. Ezért a hangsúlyt mind jobban a konkrét, ellenőrizhető feladatok, határozati javaslatok kimunkálására fordítjuk. Ez a feltétele annak, hogy a végrehajtásban a felelősök egyértelmű cselekvési programot kapjanak, amely nélkülözhetetlen a végzett teljesítmény reális méréséhez.

Bevált gyakorlat, hogy a választott vezető pártszervek egy-egy hosszabb időszakra szóló határozat esetében — azok mellékleteként — *ellenőrzési tervet* fogadnak el. Ezek — egy-két évre szólóan — tartalmazzák mindazokat a fő témákat, területeket, amelyekre az ellenőrzés kiterjed. Meghatározzák az ellenőrzés módját, formáját, időpontját és felelősét is. Rendelkeznek a szerzett tapasztalatok hasznosításáról is. Ez a gyakorlat azonban még nem terjedt el elég széles körben, s a jövőben erre is több gondot fordítunk.

A hatékony, érdemi ellenőrzés nélkülözhetetlen alapkövetelménye, hogy — a feladatok pontos megfogalmazása mellett — a határozatok végrehajtásán dolgozók egységesen értelmezzék a döntéseket. Ezért a határozatok többségénél helyes az ismertetés, a feldolgozás tartalmi és szervezeti feladatait is megjelölni. Az utóbbi időben kialakultak és megszilárdultak azok a keretek, fórumok, ame-

lyek ezt a célt eredményesen szolgálják. Egyes pártszervezetek azonban ezeket a formákat tartalmilag még nem elég színvonalasan töltik meg.

Fontos eredménynek tartjuk, hogy a választott testületek tagjai, a pártapparátus dolgozói rendszeresen, munkaterv szerint részt vesznek az alapszervezetek rendezvényein. (A megyei pártbizottság tagjai 1971—1974 között az alapszervezetek mintegy 95%-át meglátogatták.) A helyszíni vizsgálatok, megfigyelések azonban nem minden esetben hozzák meg a kívánt eredményt, előfordul, hogy a befektetett munka csak részben térül meg. Ennek oka, hogy még nem elég célratörő ez a munka, több esetben elmarad az okok, a körülmények mélyreható feltárása, a problémaérzékenység sem mindig kielégítő.

Nem szerveztük még jól meg az ellenőrzés tapasztalatainak feldolgozását, nyilvántartását és áramoltatását sem. Gyakran nem jut elég figyelem az intézkedésekre, illetve az intézkedésre kötelezettek utólagos ellenőrzésére, beszámoltatására. Ezek a problémák jelzik, hogy a módszerek tekintetében is küzdenünk kell a felszínesség, a maradiság és a rutinmunka ellen.

Kiemelt feladatnak tartjuk az *alapszervezetek ellenőrző munkájának fejlesztését.* Ez elengedhetetlen egész irányító tevékenységük színvonalának emeléséhez. Az előbbiekben jelzett szemléleti és módszerbeli problémák többsége szintén az alapszervezetekben jelentkezik. Ezért nagyobb figyelmet fordítunk ellenőrző, beszámoltató tevékenységük erősítésére, azok tartalmának és módszerének fejlesztésére. Ennek fő útját abban látjuk, hogy még jobban megtanítjuk az alapszervezeti vezetőségeket az *önálló munkára.* Fejlesztjük a határozatok helyi alkalmazásának készségét és képességét, a kezdeményezést az ellenőrzésben. Növelni kívánjuk a taggyűlések szerepét a vezetők beszámoltatásában, erősíteni a párttagság felelősségét a párt politikájának helyi megvalósításában. Nagy tartalékokat látunk a pártcsoportokban annak érdekében, hogy a kommunisták ellenőrző joga és kötelessége határozottabban kifejezésre jusson.

Az elméleti kérdések tisztázásában, a gyakorlati munka fejlesztésében megtett lépések hatására Nógrád megyében jobban a figyelem középpontjába kerül a pártellenőrzés. A XI. kongresszus határozatai alapján egyre szélesebb körben válik egyértelművé, hogy a hatékony és időben végzett pártellenőrzés a párt vezető szerepe és tömegkapcsolata további fejlesztésének fontos eszköze.

Matuz József
a Nógrád megyei PB titkára

●●● Megjelent!

DYMPHNA CUSACK

Hőhullám Berlinben

(Ötödik kiadás)

288 oldal ● Ára: 30,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A mezőgazdaság állami irányításának és ellenőrzésének néhány kérdése

Az állami irányítás fő célja a népgazdaság, illetve az egyes ágazatok társadalmi és gazdasági fejlesztésére vonatkozó tervek megvalósítása. Ez a feladat most és a jövőben sem változik. Ugyanakkor az állami irányítás — mint a társadalmi, a gazdasági haladás függvénye — jelentős tartalmi és módszerbeli változáson megy át, folyamatosan továbbfejlődik.

A mezőgazdaság állami irányítási módszerének és szervezeti rendjének meghatározásánál az általános követelmények mellett figyelembe kell venni a termelés szektorális megoszlását és széles körű társadalmi bázisát. Mezőgazdasági termelésünk alapja a szocialista nagyüzemek rendszere, melyben meghatározó szerepe van mindkét szocialista szektornak: az állami gazdaságoknak és a termelőszövetkezeteknek. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a termelés mintegy harmadát a háztáji, a kisegítő és az egyéni termelők adják. Emellett sok százezer kiskert-tulajdonos is foglalkozik még mezőgazdasági termeléssel.

A mezőgazdaság szocialista szektorában sokkal több a gazdálkodó egységek száma, mint a többi népgazdasági ágazatban.

A mezőgazdasági termelés műhelye nem zárt objektum, hanem az ország mezőgazdaságilag művelhető egész területe. Ezzel összefüggésben egyes területek természeti adottságai az ott működő gazdálkodó szervek termelésének hatékonyságát, jövedelmezőségét objektíve befolyásolják.

A mezőgazdaság nagy mennyiségű termelőeszközt és anyagot használ fel a termelésben. Így az ágazat állami irányításának szoros összhangját kell megteremteni a feldolgozó élelmiszeriparral, a termelőeszközt és anyagot gyártó iparral és a forgalmazó kereskedelemmel. A mezőgazdaság állami irányítása tehát nem egyszerű adminisztratív ügyintézés, hanem elsősorban széles körű politikai gazdaságszervező munka.

A mezőgazdaság állami irányításában ezeket a tényezőket figyelembe kell venni, hogy az ágazat folyamatos fejlesztése lehetővé tegye:

— a társadalmi igények — a belső ellátás és a külkereskedelem — folyamatos, a népgazdasági tervekben meghatározott szintű kielégítését;

— a mezőgazdaság szocialista jellegének állandó erősödését és a korszerű, gazdaságos termelésfejlesztést;

— a párt és a kormány életszínvonal-politikájának megfelelően a mezőgazdaságban dolgozók élet- és munkakörülményeinek fejlődését.

A fenti célok elérése érdekében a mezőgazdaság állami irányításának tartalmában, gazdaságirányításunk rendszerében a közgazdasági, termelésszervezés, hatósági és felügyeleti tevékenység érvényesül.

E tevékenység az állami irányítás rendszerében egymásra ható összehangolt egységet képez, amelyet a szocialista építés igényének megfelelően állandóan fejleszteni kell. Bár az irányításban is a stabilitásra törekszünk, ez azonban nem jelenthet változatlanságot, hanem a feltételekhez való mindenkori alkalmazkodást. Ennek megfelelően a népgazdasági terv célkitűzésének megfelelően, annak hatékony végrehajtása érdekében az irányítás egyes elemei, egymáshoz viszonyított aránya változhat, módosulhat.

Alapvető követelmény. hogy az állami irányítás rendszere és módszerei hatékonyan segítsék a társadalmi célok, az ágazat előtt álló feladatok megvalósulását.

Az irányítás közgazdasági módszere

A mezőgazdaság állami irányításában meghatározó, hogy annak keretében olyan közgazdasági környezet alakuljon ki, amely megfelelően közvetíti a párt és a kormány politikáját a mezőgazdaság üzemei, szervezetei és intézményei felé. Ez a politika arra irányul, hogy a társadalmi igényeknek megfelelően határozza meg a mezőgazdaság fejlesztésének a tervét, kialakítsa a terv megvalósítását segítő közgazdasági szabályozó-rendszert, megteremtse a terv anyagi-műszaki alapjait és megfelelő információs rendszeren keresztül rendszeresen értékelje a terv megvalósulását.

A mezőgazdaság állami irányításának igen fontos közgazdasági körbe tartozó feladata a terv-koncepciók kialakítása. Ez lényegében alapját képezi a mezőgazdaság éves, középtávú és távlati fejlesztésének, egyben az ágazat állami irányításának gyakorlati célkitűzését határozza meg. Ezért indokolt az ágazat országos tervei mellett a területfejlesztési és üzemfejlesztési tervek elkészítése is, amelyek megalapozottabbá teszik a mezőgazdaság fejlesztését. Ez a munka most az V. ötéves terv előkészítése során felélénkül és fokozott figyelmet igényel a párt- és az állami irányítás részéről egyaránt. Nagyon fontos a realitásra törekvés, mert csak így várható el a terv megvalósítása.

Alapvető része az állami irányítás közgazdasági módszerének a tervet megalapozó szabályozó és eszközrendszer megteremtése. A megfelelő ár, beruházás, hitel, állami támogatási, preferálási, forgalmazási és költségvetési kapcsolati rendszer eldönti, hogy kellő összhangot tudunk-e teremteni a társadalmi igények és az üzemek, a termelők anyagi érdekeltsége között.

Az állam gazdaságirányítási rendszere a következő időszakban is az üzemek, a vállalatok önálló döntésén alapuló gazdálkodást érvényesíti. A jó közgazdasági feltételrendszer kialakításánál mindig azt kell érvényesíteni, hogy a népgazdasági terv, a társadalmi igények elsődlegességét figyelembe véve milyen anyagi érdekeltséggel tudja az üzemeket olyan gazdálkodási döntésekre késztetni terveik elkészítésénél, amely összességében és részleteiben is megfelel a népgazdasági igényeknek. Természetesen ezt az érdekeltségi összhangot az egymással gazdasági kapcsolatban álló üzemek és vállalatok között is meg kell teremteni.

Az ágazati tervek sikeres megvalósítása megkívánja a műszaki-anyagi megalapozottságot. Nagyon bonyolult feladatot jelent, hogy az üzemek igényét nem minden területen lehet egy-egy időpontban kielégíteni, mert azok kisebb-nagyobb mértékben eltérnek a népgazdasági lehetőségektől, például napjainkban a műtrágya, a korszerű, nagy teljesítményű gépek stb. tekintetében. A népgazdasági terv az ágazat fejlesztéséhez szükséges anyagi-műszaki ellátást biztosítja ugyan, de az üzemek a termelés fejlesztésében esetenként gyorsabb megvalósulást szeretnének elérni, amely a népgazdasági tervben előirányzottnál több anyagi-műszaki eszközt kíván. Ilyen esetekben mégis a népgazdasági lehetőségek a meghatározók és az állami irányításra vár az a nem egyszerű feladat, hogy a szabályozás és a kereskedelmi forgalmazás rendszerén keresztül az anyagi-műszaki eszközök és a termelésfejlesztési célkitűzések az üzemekben és a vállalatoknál minél összehangoltabban találkozzanak.

Az állami irányítás közgazdasági módszerének igen fontos része a helyes

tervinformációs rendszer kialakítása és folyamatos működtetése. Gazdaságirányítási rendszerünkben az üzemek nem kapnak tervelőírásokat, az állami irányító szervek nem vizsgálják felül és nem erősítik meg a termelő üzemek terveit. Ugyanakkor az állami irányításnak ismernie kell, hogy az ágazat népgazdasági tervei, a kialakított közgazdasági szabályozók és műszaki-anyagi ellátás mellett miként valósulnak meg a mezőgazdasági üzemekben, önálló vállalati döntéseik nyomán. Ennek a jól kialakított tervinformáció a fő eszköze. Ez kettős irányú:

— egyrészt időben tájékoztatást kell adni az üzemek számára, hogy milyen népgazdasági programot akarunk a mezőgazdaságban megvalósítani és ahhoz milyen közgazdasági, műszaki és anyagi feltételek állnak rendelkezésre;

— másrészt az üzemek éves vagy középtávú, illetve ágazati terveiben meghatározott főbb gazdálkodási adatok tájékoztatják az állami irányító szerveket, hogy az üzemek milyen módon reagálnak a társadalmi igényekre, illetve a feltételrendszerre.

Ennek alapján lehetőség nyílik olyan értékelésre, hogy az üzemi tervek összességében tartalmazzák-e a társadalmi igényeket, illetve milyen eltérések mutatkoznak. Egyezőség esetén a közgazdasági eszközök jól közvetítették az üzemek felé a központi elképzeléseket. Amennyiben eltérés van, már menet közben intézkedések tehetők és gondoskodni kell az eltérések kiegyenlítéséről, vagy legalábbis mérsékléséről.

Az állami irányítás közgazdasági módszere nagyon sokoldalú munkát igényel és jó ellenőrzője is az állami irányítás hatékonyságának. Ugyanis gyorsan jelzi, ha biztosított a társadalmi igények kielégítése, mert abban az üzemek megfelelő érdekeltsége biztosított, ugyanakkor azokat a feszültségeket, fogyatékosságokat is feltárja, amelyek megoldása megfelelő intézkedéseket igényel az állami irányítás egyes szerveitől. Ezért tekinthetők a közgazdasági módszerek most és a következő időszakban is az állami irányítás egyik legfőbb eszközének.

Rá kell azonban arra is mutatni, hogy a közgazdasági szabályozást sem szabad mindenhatónak tekinteni, amely spontánul, automatikusan hat. Lehet — és ez a gyakorlatban is előfordul — nagyon ösztönző valamely termék szabályozó rendszere, mégis egyes üzemek vezetői kizárólagos üzemi érdekek alapján elhanyagolják fejlesztését. Ilyen volt az utóbbi időben a cukorrépatermelés, vagy napjainkban a tejtermelés problémája. Ilyenkor a párt- és állami irányításnak hatékony eszközökkel kell biztosítaniuk, hogy a vállalati és egyéni érdekeket a népgazdasági érdekek fölé ne helyezzék. Ezek a törekvések egyrészt a vezetők magatartásbeli fogyatékosságaira vezethetők vissza, másrészt azonban az állami irányítás kritikáját is jelzik, mert a gazdasági szabályozással, illetve a tervinformációval nem tudták elérni a szükséges üzemi magatartást.

Az állam termelés-szervező tevékenysége

Gazdaságirányításunk jelenlegi rendszerének bevezetésekor egyértelművé vált, hogy a vállalatok, gazdaságok operatív állami irányítása már nem indokolt, sőt gátolná az önálló vállalati döntéseken alapuló gazdálkodást. Sokan ezt úgy értelmezték, hogy teljesen kiiktatható az állami irányításból a termelés-szervező tevékenység is. Az utóbbi évek gyakorlata igazolta, hogy szá-

mos területen ez nélkülözhetetlen, és úgy érvényesíthető, hogy az nem sérti az üzemek önálló, vállalati gazdálkodását.

A termelés-szervezés igen fontos területe a népgazdasági tervek időszakos programjának (a tavaszi, nyári, őszi mezőgazdasági munkák) vagy egyes kiemelt ágazat-fejlesztési programok (öntözéses termelés, szarvasmarhaprogram, zöldségtermesztés stb.) sikeres megvalósítása érdekében a célok, a feltételek és a feladatok egyeztetése országos és megyei szinten egyaránt. Ennek során az egy-egy feladatban érdekelt szervek, intézmények és vállalatok képviselői megtárgyalják a teendőket és ki-ki vállalja a reá váró feladatok maradéktalan elvégzését. A munka ilyen összehangolása nem ellentétes a gazdaságirányítás alapelveivel, nem sérti a szervezetek, a vállalatok és az üzemek önállóságát, de segítik döntéseik jobb megvalósulását, a központi és az üzemi célok összehangolását.

Jelentős az állami irányítás termelés-szervező szerepe az egymással gazdasági kapcsolatban álló üzemek és vállalatok egészséges kapcsolatának kialakításában és fenntartásában is. Ez megnyilvánul a szerződéses kapcsolatok bővítésének, az üzemek közötti kooperációk és a termelés megosztása lehetőségeinek feltárása területén. Az állami irányítás elemző, feltáró munkája, ajánlásai jelentős segítséget adhatnak a termelésfejlesztéshez, a koncentráció és a szakosodás kibontakozásához, végső soron a hatékonyabb gazdálkozáshoz, a párt területi célkitűzéseinek megvalósulásához.

Nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy az állami irányító munka szerves része a tudomány eredményeinek közreadása a szakpropaganda útján, és az általános és szakmai ismeretek oktatásának szervezése is.

Sokoldalú munkát kell végezni a párt iránymutatása alapján az állami szerveknek a szocialista munkaverseny-mozgalom irányítása, segítése és értékelése terén. A versenycélok helyes kialakítása a mozgalom kibontakozásának segítése, a verseny időközi eredményeinek értékelése és a közvélemény megfelelő tájékoztatása, valamint a versenyben legjobb eredményeket elérők erkölcsi és anyagi elismerése, mind olyan feladat, amelyek gondozásában jelentős szerepe van az állami irányításnak.

A termelés-szervező és összehangoló tevékenység bár változó tartalommal, a jövőben is jelentős része lesz az állami irányításnak.

Hatósági, igazgatási irányítás

A mezőgazdaság állami irányításában a közgazdasági módszerek mellett jelentős szerepe van és marad a jövőben is, a hatósági-igazgatási tevékenységnek. Természetesen a jövőben is alapvető törekvés, hogy a társadalmi célokat, érdekeket az anyagi ösztönzők rendszerével érvényesítsük a gazdaságok és vállalatok gazdálkodásában. Ennek ellenére az állami, társadalmi érdekek megkívánják az irányítás hatósági rendjét és módszerét is. Ez különösen két indokkal magyarázható:

— Még a jövőben is előfordul — remélhetőleg minél szűkebb körben —, hogy egy-egy népgazdasági cél megvalósításához az adott időpontban nem állnak rendelkezésre a közgazdasági érdekeltségi eszközök, ugyanakkor a cél elérése fontos társadalmi érdek. Ilyen volt például egyidőben a kenyérgabonatermelés kötelező előírása a mezőgazdasági üzemek számára.

— A mezőgazdaság állami irányításában a hatósági-igazgatási módszerek fenntartását az is szükségessé teszi, hogy jelentős az a terület, amikor az üzemek, illetve az állampolgárok magatartásának szabályozása egyértelműen nem

lehetséges közgazdasági eszközökkel, ugyanakkor az érintettek egyértelműen pozitív magatartása nagyon jelentős társadalmi vagy ágazati érdek.

Alapvető, hogy a hatósági intézkedések egyetértésre találjanak az érintettek döntő többségénél, azokban a maguk érdekeinek védelmét is érezzék. A hatósági intézkedések a társadalom szűkebb vagy tágabb rétegeit érintik, így nagyon fontos a közérthetőség.

— Az eddiginél is következetesebben kell érvényesíteni, hogy a gazdálkodást folytató üzemek, vállalatok és intézmények ne rendelkezzenek olyan hatósági jogkörrel, hatáskörrel, amelyet a velük gazdasági kapcsolatban álló partnereik felé érvényesíthetnek.

— A hatósági-igazgatási módszerek kialakításakor és érvényesítésénél azt indokolt alapelvnek tekinteni, hogy a hatósági előírások ne korlátozzák a közgazdasági ösztönzők érvényesülését, illetve a hatékonyabb gazdálkodási megoldásokat. Így például valószínűleg a közeljövőben korszerűsíteni kell a tűzvédelem néhány előírását, amelyek akadályozzák a korszerűbb és gazdaságosabb építőanyag felhasználását, illetve a mezőgazdasági állattenyésztő telepek észszerűbb belső elrendezéseit.

— Nagyon figyelemre méltó követelmény, hogy a hatósági-igazgatási intézkedések legyenek összhangban az érintett üzemek, állampolgárok lehetőségeivel. Bármilyen jó és társadalmileg szükséges is egy-egy hatósági előírás érvényesítése, ha nincsenek meg az érintetteknél a feltételek, vagy azt a legnagyobb igyekezettel sem tudják megteremteni, az egyébként fegyelmezett és pozitív magatartású üzemek, illetve állampolgárok szembekerülhetnek az állami irányítás hatósági-igazgatási intézkedéseivel. Az állami irányítás szocialista demokratikus jellegének továbbfejlődése pedig megkívánja — mint ahogy az a XI. kongresszuson is megfogalmazásra került —, hogy a társadalom részvétele és aktív cselekvése az államéletünkben mind nagyobb mértékben érvényesüljön.

— A hatósági tevékenységnél alapvető szerepe van a jogalkotásnak és a jogalkalmazásnak. Olyan hatósági szabályokra van szükség, amelyek elősegítik a fejlődést, figyelembe veszik a végrehajtás lehetőségét, feltételeit, a követelmény szintjét, a közgazdasági szabályozókkal való összefüggéseit és biztosítják a magatartás és a kilátásba helyezett szankciók összhangját. Van olyan tapasztalat is, hogy a hatósági-igazgatási intézkedések szükségességét, társadalmi indokoltságát az érdekeltek széles köre még nem mindig ismeri. Ezért még gyakori a félreértés, a hatósági-igazgatási fórumrendszer be nem tartása, amely többlet-adminisztrációt jelent, és hosszadalmasabbá teszi az ügyintézést. Ezen csak a még szélesebb körű jogpropaganda segíthet.

— Arról sem szabad megfeledkezni, hogy növelni kell a hatósági-igazgatási irányítás hatékonyságát. Sajnos, gyakran előfordul, hogy nagyon fontos társadalmi érdekeket tartalmazó rendelkezések betartására nem fordítanak kellő figyelmet, elhúzódik az esetleg szükséges szankcionálás érvényesítése, mindez melegágya lehet a jogszabálysértéseknek.

A felügyeleti és ellenőrzési munka

Az állami akarat érvényesítésének fontos eszköze a felügyeleti és ellenőrzési tevékenység. Az utóbbi évek tapasztalata azt mutatja, hogy ezen a téren erősíteni, céltudatosabbá kell tenni a munkát, mert így biztosítható a társadalmi

érdek elsődlegessége a csoport- és egyéni érdekkel szemben, így érhető el, hogy a szocialista törvényességet a mezőgazdaság minden területén következetesebben betartsák.

Az állami irányítás felügyeleti és ellenőrző munkája elsősorban a hatósági-igazgatási, a felügyeleti és a törvényességi ellenőrzésre terjed ki.

Viszonylag elhanyagoltabb területe az államirányítás ellenőrző tevékenységének a hatósági-igazgatási ellenőrzés. Az állami irányító szervek többsége akkor gyakorolja, ha már valamelyik igazgatási fórumon első fokon vagy a fellebbezés során „ügy" lett belőle. Pedig itt sem nélkülözhető a helyzetfeltáró ellenőrzés. Ennek elsősorban arra kell irányulni, hogy a hatósági intézkedések összhangban vannak-e a társadalmi érdekkel, megfelelően ismerik-e az érdekeltek az intézkedések szükségességét és rendelkezéseit, és az alkalmazásuk a hatósági intézkedés céljának, szellemének megfelelően történik-e.

Bizonyos, hogy a hatósági-igazgatási ellenőrzés fokozása, következetesebb érvényesítése jelentősen segíti az állami irányítás hatékonyságát, és széles társadalmi rétegekre támaszkodva továbbfejleszti annak szocialista demokratikus jellegét is.

Az állami törvényességi felügyelet

Az állami irányítás ellenőrzési tevékenysége a tulajdonviszonyok eltérő volta miatt a termelőszövetkezetek felé törvényességi felügyelet keretében érvényesül.

Az állam ennek alapján biztosítja, hogy a szövetkezetek és érdekképviseleti szerveik alapszabálya, valamint más belső szabályozása feleljen meg a törvényes követelményeknek, illetve működésük és szerveik határozatai összhangban legyenek a jogszabályok, az alapszabály és más belső szabályzatok rendelkezéseivel.

Az állami törvényességi felügyelet tehát nemcsak állami érdek, hanem jelentős segítség is a termelőszövetkezetek vezetői és tagsága részére. Biztonságot nyújt ahhoz, hogy a termelőszövetkezeti vezetők figyelmét nem kerülte-e el valamilyen törvényes előírás. Biztonság ez a szövetkezet tagsága részére is, mert az ellenőrzés feltárhat olyan jogszabálysértést is, amely veszélyezteti a szövetkezet, illetve a tagság érdekeit. Különösen vonatkozik ez még az utóbbi időben is a gazdálkodásban esetenként előforduló törvénytelenségekre, visszaélésekre, és a jogtalan egyéni haszonszerzésre. A következetes ellenőrzés megelőzheti a hibákat, lehetőséget nyújt a törvényesség helyreállítására, illetve szükség szerint a jogszabálysértők felelősségre vonására. Ez a szocialista gazdálkodás fontos politikai kérdése is.

A törvény egyértelműen határozza meg, hogy milyen szervek végezhetik az állam törvényességi felügyeletét. Ennek megfelelően:

— a termelőszövetkezetek és a területi (szakmai) szövetségeik tekintetében — a végrehajtó bizottság és más szervei útján — a tanács;

— az országos érdekképviseleti szerv, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa és az Országos Szövetkezeti Tanács tekintetében a Minisztertanács.

Az állam törvényességi felügyeleti munkáját egyes szövetkezeti vezetők felesleges zaklatásnak tekintik. Ezt nem egy esetben a felügyeletet végzők formális, vagy jogaikat túlhaladó tevékenységére, indokolatlan hiba keresésére alapozzák.

Kétségtelen, hogy ilyen fogyatékosságok előfordultak, mégis fő jellemzője a felügyeletnek a szakszerűség, a segíteni akarás volt. Nagyon fontos,

hogy az állami törvényességi felügyeletet végző tanácsok a legjobb szakértőket bízzák meg ezzel a feladattal. Javítani kell a munka tervszerűségén és indokolt lenne még jobban összehangolni más ilyen szervekkel a felügyeleti munkát, amelyek bizonyos állami igazgatási feladatok — ellenőrzések — ellátására jogosultak a termelőszövetkezetekben. Jogos ugyanis a termelőszövetkezeti vezetőknek az a feltevése, hogy az összehangolatlan felügyelet és más ellenőrzés következménye, hogy a „látogatók" szinte egymásnak adják a kilincset és így azonos kérdésekben is több esetben veszik igénybe a termelőszövetkezeti vezetők idejét.

Ugyanakkor a termelőszövetkezeti vezetőknek is érdeke a törvényes előírások keretei között mozgó jól végzett felügyeleti munka, amely mérlege annak, hogy egy-egy szövetkezeti gazdaság miként illeszkedik bele szocialista törvényességünk rendjébe.

A mezőgazdaság állami irányításának és ellenőrzésének néhány főbb kérdése is mutatja, hogy sokoldalú politikai, gazdaságszervező, és hatósági tevékenységet ölel fel. Ebben a munkában az állami irányítás központi szervein túl jelentős szerepük van a tanácsoknak és szakigazgatási szerveiknek. Alapvetően kialakultak azok a tevékenységi körök és módszerek, az a szervezeti keret, amellyel biztosítjuk az állami akarat megfelelő érvényesülését a mezőgazdaságban. Ugyanakkor nem hallgatható el, hogy a járási és főleg a helyi tanácsi szervek munkájának hatékonyságát jelentősen javítani kell. Ez azért is szükséges, mert ezek az államirányítási szervek a legközvetlenebb kapcsolatban állnak az üzemekkel, a lakossággal és jó vagy fogyatékos munkájuk elsődlegesen alapja az állami irányítás társadalmi megítélésének.

Szocialista társadalmunk és gazdasági életünk megkívánja ezen a téren is a szocialista jelleg és a hatékonyság állandó növelését, hogy a mezőgazdaság állami irányítása eredményesen szolgálja az ágazat előtt álló mind nagyobb feladatok sikeres végrehajtását.

Dr. Soós Gábor
a MÉM államtitkára

A Kereskedelmi, Pénzügyi és Vendéglátóipari Dolgozók Szakszervezete főtitkárának memoárkötete:

LIGETI LÁSZLÓ

Múltakra emlékezve...

152 oldal ● Ára: 20,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A szövetkezeti demokrácia fejlesztése

A párt XI. kongresszusa határozatában kimondja, hogy társadalmi rendszerünk kiteljesedésének egyik legfőbb feltétele a szocialista demokrácia fejlesztése a társadalmi élet minden területén. Mind több dolgozó vesz részt egyre nagyobb mértékben a különböző választott testületek útján, de közvetlenül is a társadalom életének irányításában, s ezzel erősíti a népi hatalmat.

A szocialista demokrácia szerves része a szövetkezeti demokrácia. A szocialista demokrácia különböző oldalai — az üzemi, munkahelyi, illetve a szövetkezeti stb. demokrácia — egységes rendszert alkotnak.

A párt XI. kongresszusa határozatában elsődleges feladatnak az üzemi, munkahelyi demokrácia fejlesztését tekinti. Kimondja, hogy a munkahelyi demokrácia fontos területe a szövetkezeti demokrácia. Továbbfejlesztésére nagy gondot kell fordítani, ügyelve arra, hogy gyakorlásának formái a termelési feltételek módosulásával gazdagodjanak, változatosabbakká váljanak.

A kongresszus határozata és a vitában felszólalók egyértelműen fogalmazták meg, hogy az üzemi demokrácia következetes érvényesítéséért elsősorban az üzemi pártszervezetek a felelősek. Feladataik jelentősek mind a nyílt, alkotó jellegű politikai légkör megteremtésében, mind a gyakorlati munkában.

A szövetkezetek gazdálkodásában is mind jobban erősödik a vállalati jelleg. Az utóbbi években — főként a szövetkezetek egyesülésével — előrehaladt a termelőerők koncentrálása. Meggyorsult a termelés szakosodása, bővültek a szövetkezetek horizontális és vertikális kapcsolatai, megváltozott a gazdaságokban az élő- és a holtmunka aránya. (1970-ben 2400 termelőszövetkezet működött, átlagosan 2300 hektáros üzemméretben, jelenleg pedig 1620, átlagosan 3500 hektár területen.) Mind gyakoribb, hogy a szövetkezetek határa több községre terjed ki. Növekedett az egy szövetkezetre jutó átlagos taglétszám is.

Tekintettel a szövetkezetek gazdálkodásának új körülményeire, indokolt megvizsgálni a szövetkezeti demokrácia érvényesítésének, továbbfejlesztésének jelenlegi feltételeit, s keresni az új viszonyoknak megfelelő megoldásokat, módszereket.

A vezetés-szervezet rendszere

A szövetkezeti törvény alapján a tagság határoz arról, hogy jogai gyakorlására milyen döntési, irányítási, ellenőrzési vezetési rendszert alakít ki. A helyi sajátosságnak megfelelően működhet részközgyűlés, küldöttgyűlés. A kötelező testületi szerveken — vezetőség, ellenőrző, felügyelő bizottság, döntő- és nőbizottság — kívül más testületi szervek, bizottságok is alakíthatók. Minthogy a szövetkezetek vállalati tevékenységet folytatnak, vezetési rendszerükben a vállalatra jellemző vonások is jelen vannak, így az egyszemélyi felelős vezetés is. A szövetkezeti tagok és a dolgozók a vállalati gazdálkodásban szükségszerűen alá- és fölérendeltségi viszonyba kerülnek az egyszemélyi felelős vezetőkkel. Ez azonban nem zárja ki a szövetkezeti demokrácia érvényesülését. A szövetkezeti tagok ugyanis a vezetők megbízása, beszámoltatása stb. révén érvényesíthetik jogaikat.

A vezetőség jogosult — az alapszabály keretei között — létrehozni a szövetkezet üzemi és igazgatási szervezetét. Bár ez a kérdés főként munka- és üzemszervezési jellegű, mégis szorosan összefügg a szövetkezeti demokrácia ér-

vényesítésével. A szövetkezetek megnagyobbodott méretei és bonyolultabbá váló gazdálkodása miatt mindinkább a munkaszervezeti — főleg az önelszámoló — egységek teremtik meg a tagok jogai érvényesítésének új lehetőségeit.

Mivel a szövetkezet vezetősége általános hatáskörű vezető testület, a szövetkezeti demokrácia érvényesítése szempontjából nagy jelentőségű a vezetőség személyi összetétele. Fontos, hogy a vezetőségben megfelelő arányban kapjanak helyet a tagság különböző rétegei. A pártszervezetnek nagy a szerepe abban, hogy érvényesítse a párt káderpolitikájának elveit. A szövetkezetek nagy részében növelni kell a munkában kitűnt fizikai dolgozók, a nők és a fiatalok arányát.

A hatáskörök ésszerű rendezése

A szövetkezeti törvény a legfontosabb kérdésekben a közgyűlés döntési jogát állapítja meg. Számos esetben a döntés kizárólagosan — a küldöttgyűlésre át nem ruházhatóan — a közgyűlés hatáskörébe tartozik. A megnagyobbodott szövetkezetekben azonban a bonyolultabb ügyek eldöntése — tehát ahol nem egyszerűen az „igen" vagy „nem" kérdésében kell állást foglalni —, a tagság döntési jogának érvényesítése napjainkban bürokratikussá, sőt nem egy esetben formálissá válik. A tagok jelentős része ugyanis a közgyűlésen, illetve a részközgyűléseken felkészültségénél, informáltságánál fogva számos kérdés eldöntésébe nem tud érdemileg bekapcsolódni. (Pl. a terv, a mérleg és az eredmény kimutatása, megállapítása, a munkadíjazás, a munkamérés irányelveinek meghatározása, a magasabb vezetői munkakört betöltő dolgozók díjazása.) A tagok csupán tájékozódnak ezekben az ügyekben. Egyébként a nagy taglétszám miatt sok esetben nem folytatható komoly tárgyalás ezekben a kérdésekben.

De a részközgyűlés tartása is nehézkes ezekben a fontos esetekben, ugyanis az eredeti javaslat módosítása esetén minden részközgyűlési egységnél ismételten napirendre kell tűzni a módosító javaslatokat. Napjainkban az a gyakorlat, hogy a tagok az eredeti javaslatot nem módosítják, de amennyiben felvetődik módosítás, azokat a szövetkezeti vezetőségek nem tárgyalják újra a részközgyűléseken. Ebben az esetben is a tagok demokratikus jogainak csorbításával állunk szemben.

Az eddigiekből is kitűnik tehát, hogy a közgyűlés hatáskörét a megváltozott viszonyokhoz kell igazítani. Ez a kizárólagosan közgyűlési hatáskörbe tartozó ügyeknél csak jogszabály-módosítással történhet. A nem kizárólagos közgyűlési hatáskörbe tartozó ügyeknél azonban már most is lehet, sőt kívánatos is a közgyűlés (részközgyűlés) tehermentesítése (pl. magasabb vezető állásúak fegyelmi ügye, társulás alapítása, bizottságok tagjainak, küldötteknek a választása stb.). Erre legalkalmasabb fórumnak a méltatlanul háttérbe került küldöttgyűlés intézménye mutatkozik. Működésére vonatkozóan a korábbi időszakokból is sok kedvező tapasztalat gyűlt össze. Nagy előnye, hogy viszonylag kis létszámú, ennélfogva az ügyek érdemi tárgyalására igen alkalmas.

Több oldalú mérlegelést igénylő ügyek tárgyalása esetén, tehát a demokrácia gyakorlásának közvetett módszerével következetesebben lehet biztosítani a szövetkezeti demokrácia érvényesülését. Természetesen a szövetkezetek legfontosabb státuskérdéseiben: egyesülés, átalakulás, megszűnés; az alapszabály módosítása esetében, a tisztségviselők megválasztásánál, felmentésénél, visszahívásánál nélkülözhetetlen a tagság „bizalmi jellegű" megnyilvánulása a közgyűlés (részközgyűlés) útján.

Az ilyen szabályozás esetén — jelentőségénél fogva — a jövőben is kívánatos tehát a zárszámadást és az éves tervet a közgyűlés (részközgyűlés) elé ter-

jeszteni. Ennek elsődleges célja azonban a tagság tájékoztatása. Ezekben a kérdésekben határozatot hozni, irányvonalat kialakítani tekintettel az ügy természetére, célszerűbb az operatívabb küldöttgyűlést megbízni.

A munkakollektívákra támaszkodva

A küldöttgyűlés igen jó fórum arra is, hogy a kisebb kollektívák — munkaszervezeti és önelszámoló egységek stb. — hatékonyabban bekapcsolódjanak a szövetkezet vezetésébe. Ily módon a munkahelyi demokrácia is erősíthető. A küldötteket a kollektívák választhatják. Arra is lehetőség van, hogy a munkaszervezetben dolgozók az állandó küldött mellé tanácskozási, javaslattételi joggal a napirenden levő kérdéshez legjobban értő tagot bízzák meg a kollektíva érdekeinek, álláspontjának képviseletével.

A kisebb kollektívák egyrészt a küldötteik útján közvetett módon vehetnek részt a szövetkezet vezetésében, másrészt betölthetik a részközgyűlés „egységeinek" funkcióját, s ez egyes „leadott" jogkörökben közvetlenül vehetnek részt a döntésekben. Amennyiben a kisebb kollektívák munkaszervezetenként tagolódnak, célszerű részükre önelszámoló jelleget adni. Az önelszámolás módszere alkalmas arra, hogy egyrészt ébren tartsa a tagok érdeklődését elsősorban saját egységük eredményei iránt, másrészt — mivel jövedelmük a többi szervezeti egység tevékenységétől is függ —, az egész szövetkezet gazdálkodása iránt.

Legkézenfekvőbb az, hogy a kisebb kollektívák elsősorban azokban a kérdésekben kapjanak hatáskört, amelyekben a legnagyobb tájékozottsággal felkészültséggel rendelkeznek, tehát a kollektívájukat közvetlenül érintő ügyekben. Ennek eredményeként növekszik a kollektíva tagjainak felelősségérzete, kedvezőbbé válik a munkahelyi légkör.

A kollektíváknak adható jogkörök országosan, központilag nem állapítha-

---

A rendkívüli esős időjárás után a mosonszolnoki tsz 1000 hektáros táblájón aratják a búzát
(MTI Fotó – Matusz)

tók meg. Ezért ezt mindenütt az egyes szövetkezetek sajátosságainak gondos elemzése alapján kell meghatározni. Ennek megfelelően ezek a jogkörök szövetkezetenként, illetve szövetkezeti típusonként különbözők lehetnek. Véleményezési jogkör adható számukra például a fegyelmi határozatok hozatalában, a kitüntetési javaslatoknál, a kollektívát érintő munkaszervezési kérdésekben stb. Döntési jogkört lehetne biztosítani a kisebb kollektíváknak a szervezeti egységvezetők megválasztásában, elmozdításában, premizálási és jutalmazási feltételek kidolgozásában, a háztáji föld mértékének, az üdülési beutalók eldöntésében. A fogyasztási típusú szövetkezetek esetében ezek a kollektívák dönthetnének a különböző jellegű szolgáltatások bevezetésében, megszüntetésében, az áruválaszték megállapításában stb.

A vezetés-szervezet működésének hatékonyabbá tételét segíti a hatáskörök ésszerű rendezése. Ez azt jelenti, hogy az említett elvek alapján a tsz-vezetőség is adjon le hatáskört, mégpedig a különböző bizottságok, az üzemi és szakvezetők, illetve az egyes munkaszervezeti egységek részére.

A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy számos szövetkezet vezetősége gyakran foglalkozik kisebb jelentőségű, személyi, munkaelosztási, háztáji, premizálási, szociális stb. kérdésekkel, ugyanakkor a vállalati gazdálkodással kapcsolatos növekvő feladataiknak nem tudnak eleget tenni. Ennek felismerése alapján is egyre több szövetkezetben napirendre kerül a hatáskörök ésszerű decentralizálása. Így az utóbbi időben növekedett a különböző bizottságok szerepe mind a határozatok előkészítésében, mind a döntésekben.

Sok szövetkezetben az eddig ismert szociális, kulturális, háztáji, verseny- és oktatási bizottságokon kívül találkozhatunk tagfelvételt előkészítő, terv-, sport-, újítási stb. bizottságokkal is. Természetesen ezeken kívül valamennyi szövetkezetben működnek a közgyűlés bizottságai is: az ellenőrző, a döntő- és a nőbizottság. Egyre több szövetkezetben bízza meg a vezetőség az üzemi vezetőket szervezeti, munkáltatói és fegyelmi jogkör gyakorlásával is.

A taglétszámban és területben megnagyobbodott szövetkezetekben, a gazdálkodás növekvő bonyolultsága megköveteli a szövetkezeten belüli információ javítását. A megalapozott döntések előfeltétele a kellő információ. A szövetkezetek a döntések előkészítésében sokfajta módszert alkalmaznak. Ilyen például, hogy a szövetkezetek vezetői a közgyűlés elé kerülő kérdéseket a munkaszervezeti egységekkel előzetesen megvitatják. Ezek a tanácskozások — mint a közgyűlést előkészítő, a tagság és a vezetőség kölcsönös információs és vitafórumai — igen hasznosak. Továbbá fontos eszközei a tagság tájékoztatásának a különböző írásos tájékoztatók (hirdetmény, üzemi lap) a napirendek írásban történő kiküldésére. Rendkívül fontos, hogy a felelős vezetők közérthetően, a tagság felkészültségével összhangban ismertessék javaslataikat. Minden esetben világosan tárják fel a javaslat *politikai tartalmát*. Ennek hiányában a tagság nem tud azonosulni a döntéssel, s az esetleges problémákért — a tapasztalatok szerint — egyértelműen az előterjesztőt teszi felelőssé.

A szövetkezeten belül, a munkahelyi demokrácia fejlesztése egyaránt feladata a pártszervezetnek, a gazdasági vezetésnek, a tagságnak, a különböző társadalmi szerveknek. Elsősorban azonban a kommunisták, a pártszervezet tagjai viselik a politikai felelősséget a szövetkezeti demokrácia érvényesítéséért. Éppen ezért a kongresszus iránymutatásának megfelelően növelni kell az üzemi pártszervezetek szerepét a szövetkezeti terv kialakításában, a gazdasági munka pártellenőrzésében, a jogok és a kötelességek összhangjának megteremtésében.

Dr. Szaszkó László
a KB munkatársa

A hatékonyabb gazdasági munkáért

A párt XI. kongresszusának, a népgazdaság fejlődésére vonatkozó fő megállapításai hűen tükrözik a megye gazdaságára jellemző folyamatokat is. A dinamikus fejlődés kedvező eredményei nem terelhetik el a figyelmet azokról a létező problémákról, amelyek döntően a szemléletben, magatartásban gyökereznek. Ezek egyúttal arra utalnak, hogy a Központi Bizottság múlt év december 5-i határozatának végrehajtásában a gazdaságpolitikai feladatokkal egységben igen nagy szerepe van az ideológiai munkának és a káderpolitikai elvek érvényesülésének.

A megyei pártbizottság, továbbá a járási, a városi és az üzemi pártszervek a határozatot követően arra törekedtek, hogy tájékoztassák a párttagságot, kezdjék meg a politikai munkát, fokozzák a pártirányítást és ellenőrzést.

Hatékonyabb pártellenőrzés

A megyei pártbizottság, a KB határozatának végrehajtását, kezdettől fogva komplex kérdésnek tekintette: figyelme kiterjedt a határozat által érintett valamennyi területre, a megvalósításban résztvevő szervekre, a célokra, az eszközökre és a módszerekre egyaránt. Azt tartotta szem előtt, hogy az alapvető feladat az 1975. évi célok teljesítése, de úgy, hogy a gazdasági munka minőségi jegyei és szubjektív feltételei tartósan javuljanak. Figyelembe vette azt is, hogy egyes feladatokra — mint az üzem- és munkaszervezés korszerűsítése, a termelőkapacitások kihasználása, a gazdaságtalan termékek termelésének visszaszorítása — határozatok és helyi intézkedések vannak érvényben, azért ezek következetesebb, gyorsabb végrehajtását szorgalmazta. Ide sorolhatók azok a feladatok is, amelyekben a végrehajtó bizottság az exportképesség, a konvertálható árualapok növelése, s az ésszerű importtakarékosság érdekében még múlt év végén foglalt állást.

A pártbizottság a határozat végrehajtására feladattervet fogadott el, amelyben átfogóan ugyan, de egyes ágazatoknak, fontosabb vállalatoknak — mintegy követelménysort támasztva — külön, kiemelten is irányt mutatott. A terv a pártszervek tennivalói mellett tartalmazza az állami és társadalmi szervekben dolgozó párttagok feladatait is. Fontos részét képezi az ellenőrzési terv, amely részletes szempontokat és módszerbeli útmutatást is nyújt a pártszervek számára. Jelenleg ez a feladatterv képezi a határozat végrehajtására irányuló munka fő dokumentumát.

Előtérbe került a pártellenőrzés fejlesztése. A megyei pártszervek figyelmüket a helyszíni, konkrét ellenőrző munkára irányítják, nem csökkentve ezzel a testületi ellenőrzés szerepét, melyet rendszeresen gyakorolnak. A helyszíni ellenőrzés és a politikai munka fokozása érdekében a megyei párt-végrehajtóbizottság jelentős számú aktivistát kért fel. A rendszeres és következetes testületi ellenőrzésre pedig jó példa

a takarékosság kibontakoztatása érdekében kifejtett pártpolitikai munka.

Szemléletbeli változás

A megyei pártbizottság és végrehajtó bizottsága megkülönböztetett figyelmet fordít a takarékosságnak, mint szemléletnek s gyakorlatnak széles körű — üzemekre és a lakosságra egyaránt kiterjedő — elterjesztésére. Az erre irányuló mozgósítás mellett a megyei párt-végrehajtóbizottság már márciusban napirendjére tűzte a jelentősebb vállalatok takarékoskodási intézkedési terveinek vizsgálatát. A vállalatok általában jól dolgozták ki feladataikat az energiatakarékosság tekintetében, viszont kevésbé konkretizálták tennivalóikat az anyaggazdálkodásban és felhasználásban, s a legtöbb tervből hiányoztak a munkaerő racionálisabb foglalkoztatására, az általános költségek csökkentésére, stb. vonatkozó intézkedések. A vizsgálat után legtöbb üzemben — a helyi pártszervezet ellenőrzésével — átdolgozták és kiegészítették az intézkedési terveket.

A megyei párt-végrehajtóbizottság az első öt hónap után ismét napirendre tűzte az anyag- és energiatakarékosság helyzetét, a második félévben pedig a nagyüzemek és az egyes megyei szervek vezetőit külön-külön beszámoltatja a Központi Bizottság határozatának végrehajtásáról. Az ellenőrzési program alapján hasonló munkát végeznek a járási, városi és az üzemi pártszervek. Ezenkívül a megyei pártbizottság néhány konkrét vizsgálat elvégzésére kérte fel a megyei Népi Ellenőrzési Bizottságot, s más, elemző, ellenőrző szerveket.

E szisztematikus munka eredménye, hogy növekszik a pártellenőrzés hatékonysága. Emellett jogos a pártszerveknek az az igénye, hogy fokozni kell az állami felügyeleti és a vállalati belső ellenőrzést. A belső ellenőrzés ma még több vállalatnál gyenge, ezért a megyei pártvezetés feladatul jelölte meg ennek erősítését és nyíltságának fokozását is.

A pártbizottság feladattervében külön-külön meghatározta a politikai felvilágosító, mozgósító, valamint a kádermunka feladatait. A határozat végrehajtásával kapcsolatos feladatok ismertetése helyet kapott a pártoktatásban is. A terv a tömegpolitikai munkában a határozat helyes értelmezése mellett a helyi konkrét feladatokra irányítja a figyelmet, amelynek ismerete az öntevékenység és a cselekvőkészség fokozásának előfeltétele.

A felvilágosító munkában eddig is nagy szerepük volt a párt-, a szakszervezeti, és a KISZ-taggyűléseknek, valamint a termelési tanácskozásoknak. A közelmúltban a járási és városi pártbizottságok aktívaértekezleteket tartottak, amelyek nyílt légkörében felszínre kerültek a végrehajtás eddigi tapasztalatai, problémái és további feladatai. A következő időszakban a dolgozók széles rétegeivel üzemi aktívaértekezleteken, szabad pártnapokon kerül mindez megtárgyalásra.

A pártszervek a felvilágosító, mozgósító munkába bevonták a társadalmi, tudományos és ismeretterjesztő szerveket, egyesületeket is. A társadalmi szervek munkájukkal hozzájárultak ahhoz, hogy a dolgozók mozgalmai, a szocialista munkaverseny, az újítómozgalom célkitűzései a legtöbb helyen megfelelően tükrözik a határozat végrehajtásának helyi feladatait. Például egyes üzemekben már az év első hónapjaiban a korábbinál többszörösére növekedett a különböző megtakarításokat eredményező újítások száma. A beruházásoknál jelentős szerepük van a KISZ-védnökségeknek, szocialista szerződéseknek. Egyre eredményesebben folynak a fiatalok akciói a mellék-

termékek, hulladékanyagok begyűjtésében. A tudományos egyesületek helyenként — főleg a kisebb üzemekben — a szakapparátusnak is segítséget nyújtottak feladataik kimunkálásához. Az értékek megóvása, a takarékosság szemlélete a települések életében is jobban előtérbe kerül, az utóbbi időben. Ebben a tanácsok és a Hazafias Népfront kezdeményező szerepet töltenek be.

Az üzemek, intézmények pártszervei és -szervezetei igyekeznek munkájukat még operatívabbá tenni. A pártszervekben és -szervezetekben dolgozó kommunisták alapvetően értik, hogy a gazdasági és a társadalmi szervek feladatait nem átvállalva, de az eddigieknél következetesebben és konkrétabban kell foglalkozniuk a gazdasági élet, a gazdaságpolitika végrehajtásának kérdéseivel. A politikai munka eszközeivel segítik a gazdasági vezetést, ugyanakkor erősítik a vezetők személyes felelősségét is. Néhány esetben a felelőtlen gazdasági intézkedésért felelősségre is vontak vezetőket. Például a székesfehérvári járási párt-végrehajtóbizottság az egyik termelőszövetkezet vezetőit, a személyi jövedelmek megalapozatlan, túlzott emelése miatt vonta felelősségre. Látni kell azonban, hogy még nem mindegyik pártszerv, vagy párttisztségviselő tud mindig túltekinteni a helyi érdekek korlátain, és vannak még olyan párttagok, akik a határozatot helyeslik, de néha szó nélkül elmennek szemetszúró hiányosságok mellett. Azt kell elérnünk, hogy a munkahelyek, üzemek összetevékenységéért érzett személyes felelősség tovább erősödjön a gazdasági vezetők és a párttagok körében egyaránt.

Kedvező irányú folyamatok

A területi és az üzemi pártszervek következetes munkájukkal, valamint az állami intézkedések hatásaként sikerült a kedvező irányú folyamatokat felerősíteni a megye gazdaságában, ami az 1975. évi tervekben és időarányos teljesítésükben is megmutatkozik. Az ipar termelése továbbra is erőteljesen — folyó áron számolva 11%-kal — növekszik. Ebben döntő szerepuk a kiemelt központi programoknak van, amelyek alapvetően meghatározzák a gazdasági struktúra korszerűsödését is. A termelésnél mérsékeltebb ütemben emelkedik az energia- és az anyagfelhasználás. Az energiafelhasználás alig haladja meg a múlt évi szintet, ami azt eredményezi, hogy a 100 forint termelési értékre jutó energiaköltség 8,6-ról 7,9 forintra csökken. Valamivel nagyobb mértékben növekszik az anyagfelhasználás, de a 100 forint termelési értékre jutó anyagköltség szintén csökkent, 58,9-ről 58,2 forintra. A főbb termékek egyharmadánál a múlt évihez képest lényegesen kevesebb a tervezett fajlagos anyagfelhasználás.

A tőkés országokból importált anyagok — különösen egyes acél-, üveg- és gumialapanyagú termékek — felhasználása mintegy 15%-kal csökkent. A tervek szerint viszont nem változik, illetve növekszik az import műanyagok, a vegyszerek és a cellulóz volumene. Ezek közül különösen a Dunaújvárosi Papírgyár szalmacellulózgyártó kapacitásának jobb kihasználása, alapanyagellátása érdekében kell további erőfeszítéseket tenni, hogy a hazai cellulóztermelést növeljük. Főleg a nagyüzemek — Dunai Vasmű, Videoton, Könnyűfémmű, IKARUS — komoly erőfeszítéseket tesznek a tőkés export növelésére.

Előtérbe került a hulladékanyaggazdálkodás és hasznosítás fejlesztése is. Amellett, hogy egyes üzemeknél fokozott gondot fordítanak a hulladék csökkentésére és feldolgozására, a MÉH-vállalat mintegy 30%-kal növelte a melléktermék és a hulladék begyűjtését. Többször gondot okoz azonban ezeknek az anya-

goknak a szortírozása, néha a feldolgozó vállalatok felé való értékesítése.

Szinte valamennyi üzemben foglalkoznak az energia- és az anyaggazdálkodó apparátusok megerősítésével, felkészültségének növelésével.

Az esztendő eddigi időszakában az üzemek többsége időarányosan eleget tett a takarékossági célkitűzéseinek. Az előbbiekből is látható azonban, hogy a megtakarítások tervezésénél elsősorban a bázisszemlélet uralkodott, s nem biztos, hogy mindenütt teljeskörűen számbavették a lehetőségeket. A megyei pártbizottság ezért felhívta az üzemek figyelmét arra, hogy mindenütt nagy gondot fordítsanak a lehetőségek további kutatására és kihasználására.

Jó törekvések tapasztalhatók a mezőgazdaságban is. A termelési szerkezet helyes irányban fejlődik. A fő növények — a búza, a kukorica — egyre korszerűbb termesztése mellett a cukorrépa vetésterülete csaknem 50 százalékkal növekedett, s kedvező terméseredményeket ígér. A megyei szervek a szarvasmarha-tenyésztési program helyi feladatait az üzemekkel megtárgyalták és végrehajtásuk folyik. Kedvezőtlen viszont, hogy a tejtermelés az üzemek között indokolatlanul nagy szóródást mutat, egyeseknél pedig visszaesett. A sertéstenyésztésben az eredmények mellett a háztáji állomány csökkenése okozott gondot.

Az állami gazdaságokban és a termelőszövetkezetekben is előtérbe került a takarékosság. Említésre méltó például a műtrágya és a vegyszerek technológiailag vagyis talajvizsgálatokkal megalapozottabb alkalmazása, továbbá az építkezéseknél az egyes acélszerkezeteknek más alapanyagú elemekkel történő felváltása. Az elmondottak ellenére a mezőgazdasági üzemek 1975. évre tervezett energia- és anyagfelhasználása jóval meghaladja a múlt évit. Ezért döntött úgy a megyei párt-végrenajtóbizottság, hogy felül kell vizsgálni egyes üzemek intézkedési tervét.

Határozottabban és következetesebben

Az erőfesztíések dacára helyenként egyes feladatokra lassú a reagálás. Egyes vállalatok már az elmúlt években lényegesen többet tehettek volna az élő- és holtmunka szervezettebb, gazdaságosabb felhasználása, az exportképesség és a takarékosság fokozása érdekében. A párt központi és területi szervei időben megjelölték a területeken a tennivalókat, de ezek közül jó néhányra ez évben is csak a megyei pártszervek határozott állásfoglalása után dolgoztak ki megfelelő intézkedéseket. Példaként említhetjük a készletgazdálkodást. Igaz, hogy egyes vállalatoknál átmeneti készlethalmozódást okozott a piaci kereslet gyors változása, de az okokat főként a szerződéses és kooperációs fegyelemben, valamint a túlzott biztonságra való törekvésben kell keresni. A lassú reagálást bizonyítja, hogy egyes üzemekben a készletek csökkentésére még az első negyedévben sem tettek hathatós intézkedéseket.

Az áruszállítás területén is hasonló a helyzet. Visszatérő probléma, hogy egyes vállalatok képtelenek megszervezni az éjszakai és a hétvégi rakodást, szemrebbenés nélkül fizetnek ki jelentős pénzeket kocsiállás címen, nem használják ki megfelelően a fuvareszközeiket. A szállítás javítása egy-két helyen az eddigieknél hatékonyabb intézkedéseket követel, beleértve a személyi felelősség konzekvensebb érvényesítését is.

A közelmúltban tartott pártfórumokon számos tapasztalatot szereztünk a KB határozatának végrehajtásáról. Pártszerveink a negatív jelensegekkel és hibákkal kritikusan és gyakorlatiasan foglalkoztak. Ez szükséges és célravezető is, amit töb-

bek között az is bizonyít, hogy a második negyedévtől javult a vállalatok készletgazdálkodása, több gondot fordítanak a különböző normatívák betartására és realitására, fejlesztik az anyagi ösztönzés rendszerét, egyes üzemekben keresik a műszakszám növelésének lehetőségeit.

Az elmúlt hónapok tapasztalatai, a gazdaságépítő munka több évtizedes eredményei alapján is joggal bízunk abban, hogy a megye, gazdasági erejének, súlyának megfelelően járul hozzá a népgazdaság fejlődéséhez.

Fogarasi Tibor
a Fejér megyei PB osztályvezetője

Minden területen fokozzuk a munka szervezettségét

Eléggé nyilvánvaló — a Nitrokémiai Ipartelepeknél is —, hogy a termelés növelése a rendelkezésre álló munkaerő jobb kihasználásával, a termelő berendezések hatékonyabb működtetésével, egyszóval magasabb hatásfokú munkaszervezéssel érhető el. A kérdés azonban, hogy a nagyobb hatékonyság egy-egy üzemben hogyan érhető el. Az út rendkívül sokféle, szinte annyiféle, ahány üzemrész működik a vállalat keretei között. Ide tartoznak a szervezeti, módszerbeli kérdések, a személycserék, ha éppen az segíti a fejlődést. Csupán egy dolgot kell kizárni ebből: a kampányt. A gazdálkodásban ugyanis akkor tartósak az eredmények, ha a termelés egész folyamatában, és állandóan olyan szemlélet uralkodik: hogyan lehetne minél kisebb ráfordítással, minél nagyobb eredményt elérni. S hogy a folyamatosság és következetesség milyen nagy jelentőségű, mutatja vállalatunk példája.

A termelésirányítás fejlesztése

1971-ben dolgoztuk ki a vállalat széles profiljának, a területi széttagoltságának és a gazdasági nagyságának leginkább megfelelő szervezeti formákat. Létrehoztuk a gazdaságirányítási rendszer elveinek megfelelő decentralizált gyárrészlegi szervezeteket. A gyárrészlegi szervezet hatás- és jogkörét, működési feltételeit folyamatosan fejlesztjük. A megközelítőleg egy-egy termékcsoportot gyártó üzemeket, üzemcsoportokat (mintegy 200—250 termékcsoport, származékaival együtt 500 termék) a gyárrészlegi vezetés alá rendeltük. Fő feladatunknak tekintettük az ütemes és folyamatos termelés feltételeinek biztosítását.

A politikai-társadalmi és gazdaságpolitikai feladatok magasabb színvonalon történő végrehajtása érdekében a gazdasági szervezéssel párhuzamosan alakítottuk ki a párt- és KISZ-alapszervezetek, valamint a szakszervezeti műhelybizottságok területi rendjét.

A kidolgozott tervek megvalósítása a vállalat minden dolgozójától megfeszített és fegyelmezett munkát követel. A folyamatosan csökkenő munkáslétszám, az állóeszközök állományának alig 5%-os fejlesztési lehetősége mellett a termelést évi 10—20%-kal növelni kellett. A tényekhez tartozik még, hogy az eszközállomány nagyrészt elavult, 30—50 éves

termelőberendezésekből áll, az elhasználódás átlagos mértéke 35%-os volt.

Intézkedéseket dolgoztunk ki a termelés bővítésére, a gazdaságosabb termelési szerkezet kialakítására, gondosan számbavéve a saját forrásból biztosított fejlesztési lehetőségeinket.

A vállalati belső mechanizmus fejlesztését a gyárrészlegi szervezetek kialakításán keresztül valósítottuk meg. Ezzel elértük, hogy a termeléssel kapcsolatos operatív döntések a megfelelő szakmai apparátussal rendelkező gyárrészlegben történjenek, ezáltal rugalmasabbá és jobbá vált a termelésirányítás és a termelési feltételek biztosítása. A gyárrészlegi irányítás fejlődése tehermentesítette a vállalat felső vezetőit, akik így hatékonyabban foglalkozhattak a vállalat távlati fejlesztésével, a megalapozottabb döntések előkészítésével.

A gyárrészlegek és a területen működő pártszervezetek együttesen biztosították: — a helyi erőforrások (tartalékok) hatékony felhasználását; — a rugalmasabb munkaerőgazdálkodást; a célszerűbb technológiai és műszaki fejlesztést; az üzemi fenntartó műhelyek összevonását és egységes irányítását; a szállítás és anyagellátás fejlesztését.

A gyárrészlegi gazdasági osztályok kialakítását követően közvetlen feladattá vált a termelési folyamatok gazdasági értékelése, a költségek elemzése, a gyárrészlegek anyag- és áruforgalmának kezelése.

Alapvető vezetői kötelesség

A munkaszervezés, mint a vezetői munka szükségszerű, elválaszthatatlan része, ebben az időszakban vált eszközévé a vállalat gazdasági fejlődésének. Több üzemben hajtottak végre munkafolyamatelemzéseket, technológiai szervezéseket, gyártásfejlesztést. Fokozódott a gyártási folyamatok szakmai, műszeres ellenőrzése és végrehajtották a szervezés alapfeltételeit biztosító „rendcsinálást."

A gazdasági vezetők szervezői feladatkörének bővítését szükségszerűen megkövetelték a feszített termelési feladatok is. Ilyen körülmények között törvényszerűvé vált a munkahelyi demokrácia szélesítése. A vállalatnál ebben az időszakban nőttek érdemi fórumokká és alakultak ki a munkahelyi demokrácia jelenleg is működő formái, a vezetői értekezletek, az üzemrészlegekre, esetenként műszakokra bontott termelési tanácskozások, művezetői és műszaki értekezletek, szocialistabrigád-vezetők tanácskozása, majd az első munkakönyves dolgozók fogadása és a vállalati Ifjúsági Parlament. Az így kialakult rendszer előrelépést jelentett a dolgozók tájékoztatásának javításában és a vezetői tájékozottság színvonalának növelésében is.

A munka- és üzemszervezésnek lendületet adott a Központi Bizottság 1971. decemberi határozata.

A Nitrokémia Ipartelepek pártbizottsága e határozatnak megfelelően megvizsgálta a vállalati üzem- és munkaszervezés helyzetét, s ennek alapján határozta meg a soronkövetkező tennivalókat.

A szervezési tevékenység egységes koordinálása és irányítása céljából a vállalat igazgatójának közvetlen felügyelete alatt létrejött a Szervezési és Belsőellenőrzési Főosztály, amelyet 1974 végéig sikerült teljes egészében szakemberekkel ellátni. A kialakított vállalati szervezői apparátus elsőrendű feladatává a vállalat hatékony működését, gazdálkodását szolgáló szervezési javaslatok kidolgozását, konkrét intézkedések előterjesztését, végrehajtásának biztosítását, a vállalaton belüli szabályozások folyamatos elkészítését tettük.

A szervezési apparátus kiépítésével párhuzamosan a határozatnak megfelelően vállalati szintű bizottságot alakítottunk, melynek feladata a

Központi Bizottsági határozatban foglalt célkitűzések és a legsürgősebb vállalati feladatok ismeretében az 1973—85 évekre szóló középtávú szervezésfejlesztési program kidolgozása. A vállalat egészét érintő szervezésfejlesztési feladatok végrehajtásáért a gazdasági vezetők személyileg felelősek. A pártszervezetek ellenőrző munkájukban erre külön figyelmet fordítanak.

A dolgozók bevonásával

Az előttünk álló szervezési feladatok végrehajtásában messzemenően támaszkodtunk a munkaversenyben rejlő lehetőségekre A tervszerű szervezésfejlesztés egyes feladatait, a munkaszervezés kérdéseit, munkaverseny irányelveként is kiadtuk. Ennek eredményeként a múlt évben javult az élőmunka hatékonysága. Üzemeink csökkentették a közvetett létszámot, 30 dolgozó pedig a nem termelő területről termelő munkakörbe került. Három termelőegységnél a rakodólapos anyagmozgatás bevezetésével és a teljes rakodólánc kialakulásával, különböző kisgépek beszerzésével, üzemi újításokkal, technológiai módosításokkal sikerült a kézi munkával végzett időt, s a nehéz fizikai munkát oly mértékben csökkenteni, a munkakörülményeket javítani, hogy lehetővé vált 45 fő létszámcsökkentés és további 18 esetben férfi munkaerő helyett női munkaerő alkalmazása.

A vállalati szervező apparátus és az üzemi termelő kollektívák összehangolt munkája lehetővé tette a munkakörök jobb elhatárolását, a folyamatos műszakváltások bevezetését, a komplex fenntartó brigádok szervezését, a gyártáselőkészítés fejlesztését, a kapacitások és munkaerőlehetőségek jobb kihasználását.

A több gépes rendszerek kialakításának, a komplex brigádok szervezésének személyi feltételeit biztosítja az a nagyszabású és átfogó program, melyben évente 300—350 fő dolgozó számára tesszük lehetővé új szakképzettségek megszerzését, új munkafolyamatok megismerését. Az állóeszközök kihasználását évi 7—8%-kal tudtuk növelni a karbantartás tervszerűségének fokozásával, a nagykarbantartások munkarend szerinti szabadnapra történő ütemezésével és jobb előkészítésével. Ugyancsak termelőeszköz állományunk hatékonyságának növelését eredményezte a nemzetközi méretekben is szélesedő termelési kooperáció fejlesztése, amely egyúttal a népgazdaság növényvédőszer ellátásához szükséges devizaigény csökkentését is maga után vonta. Döntően ez eredményezte az élőmunka hatékonyságának 77%-os és az állóeszközök kihasználásának 55%-os növekedését az elmúlt 4 év alatt.

A világpiaci nyersanyag árváltozások lehetőség szerinti ellensúlyozására szervezettebbé tettük az anyaggazdálkodást, megszerveztük a technológiai anyagnormák betartásának ellenőrzését.

A IV. ötéves terv során elért eredmények részletes elemzése egyértelműen meghatározza a gazdasági feladatokkal párhuzamosan a szervezésfejlesztés feladatait is. Az 1975. évi munka már az V. ötéves terv előkészítésének jegyében folyik. Ezért különös jelentőséggel foglalkozunk a tervezés problémáival. Tapasztalatból tudjuk, hogy a gazdasági tervek megvalósíthatóságának egyik fontos feltétele a reális terv. A tervek megalapozottsága azt igényli, hogy tovább javítsuk a vállalati tervezési munka minőségét. Lényegesnek tartjuk, hogy a rendelkezésre álló termelőeszközök optimális kihasználására való törekvés ne csökkentse a folyamatban levő beruházások gazdaságos kivitelezésének és határidőre történő üzembehelyezésének jelentőségét.

A technológiai és műszaki fejlesztési tevékenység célirányos fokozásá-

val tovább kívánjuk javítani a termésszerkezet gazdaságosságát.

A vállalati költségrendszer részletes elemzésével pedig ki kell dolgozuk a ráfordítások csökkentésének lehetőségeit.

Az eddigi eredményeinkből azt a következtetést is levontuk, hogy a munka- és üzemszervezést nem lehet befejezettnek nyilvánítani. Ezért folytatva az eddig munkát, a Központi Bizottság határozatának szellemében foglalkozunk állandó korszerűsítésével.

Balogh Mihály
a Nitrokémia Ipartelepek PB-titkára

Balogh Mihály időközben az MSZMP Veszprém megyei Bizottságának titkára lett

Az üzemi demokrácia erősítése

A XI. kongresszus nagy jelentőséget tulajdonított az üzemi, munkahelyi demokráciának. Fejlesztését fontos, előtérben álló feladatnak minősítette, márcsak azért is, mert hatékonysága ma még nem felel meg a követelményeknek. A kongresszusi határozat összefoglalta, s ismételten rögzítette: „A munkahelyi, üzemi demokrácia a szocialista demokrácia alapvető része; lehetőséget ad a vállalati gazdálkodásba, a helyi és közügyekbe s ezek eldöntésébe való érdemi beleszólásra; segíti a munka alkotó jellegének kibontakozását, fontos eszköz a vezetők és beosztottaik szocialista viszonyának formálásában; növeli a dolgozók felelősségtudatát, fokozza aktivitásukat."

A javaslatok hasznosítása

Így van ez a Belkereskedelmi Szállítási Vállalatnál is, amit egy-két példával érzékeltetnék. Nem világot megváltó dolgokról van szó, s mégis sokat jelentenek. A szállítás népgazdasági és lakossági szempontból is azt igényli: legyen minél gyorsabb és a lehető legolcsóbb. Dolgozóink nem kis erőfeszítéseket tesznek, hogy évről évre eleget tegyenek a növekvő követelményeknek. Törekvésük eredményességét tükrözi az is, hogy egymás után ötödször nyertük el a Kiváló Vállalat kitüntetést. Ennek ellenére tudjuk: sokat lehet és kell még tennünk mind a szállítás, mind a gépkocsik javításáért, továbbá az ügyvitel korszerűsítéséért. Egyik üzemegységünk művezetője egyszer önszorgalomból végig kísérte az anyag útját, amíg a raktárból a műhelybe jut. Kíváncsi volt ugyanis, miért kell a szerelőknek órák hosszat várakozni — sokszor hiába — egy-egy alkatrészre. Tapasztalatait összesítette: leírta, hogy volt akkor, és milyen változtatásokat javasol. Ezt kifüggesztettük a műhelyben, s vitára bocsátottuk. A dolgozóktól 50 javaslat érkezett, s a jót még jobbá tették.

Egy másik nagy üzemegységünkben azt tapasztaltuk, hogy sok a párhuzamos tevékenység, a felesleges adminisztráció. Ez ugyan nyílt titok volt mindenki előtt, de nem tudtunk előbbre lépni, mert mindenki védte a maga „hivatalát". Egy korántsem népszerű dolgot kértünk dolgozóinktól: készítsenek „munkanap-fényképezést". Nagy munka volt, de a végén kiderült: 80 emberrel többen dolgoznak a szükségesnél. Eddig 60 dolgozót sikerült olyan munkakörbe áthelyezni, ahol érdemi munkát végezhet. Nem csinálunk ebből kampányt, mert a látszateredménnyel járhat. S még egy: olyan szemlélet-

ben oldottuk ezt meg, hogy nem az embert tartottuk feleslegesnek, hanem a munka szervezetlenségét. Így megnyertük az érdekeltek támogatását is.

Nagy vesztesége származott a vállalatnak abból, hogy a szállítási költségeket — a menetlevél hosszú átfutási ideje miatt — sokáig hiteleztük. Az adatok feldolgozása gépesített, mégis mintegy 14 nap kellett ahhoz, amíg a menetlevél alapján kiszámították: mennyit kell fizetni a szállíttatónak. Lépésről lépésre, a gépkocsivezetőtől egészen a komputerig megnéztük a feldolgozást. Rájöttünk, hogy a nagy veszteség elsősorban abból ered, hogy a gépkocsivezetők által készített szállítólevél olvashatatlan. A grafitceruzával írt adatok, amíg eljutottak rendeltetési helyükre, elmosódtak, s amíg a probléma tisztázódott, az idő haladt. Csak azzal, hogy golyóstollat adtunk a gépkocsivezetőknek, és kértük, hogy gondosabban töltsék ki a menetlevelet, elértük, hogy 9 napra csökkent az átfutás. Ez a napi mintegy kétmilliós bevételnél tekintélyes veszteségcsökkenés.

Éljenek jogaikkal

A kongresszus is figyelmeztetett rá, s magunk is sokszor tapasztaltuk: azzal, hogy leírjuk és a törvény rangjára emeljük a különböző feladatokat, a dolog még nincs megoldva. Érvényesítéséhez hozzátartozik, hogy újra meg újra tisztázzuk magunk előtt: mit kell tennünk, hogy tényleges fejlődést érjünk el, hogy tevékenységünkkel olyan körülményeket teremtsünk, amelyek közt a dolgozók megfelelően élni is tudnak jogaikkal. Megítélésem szerint ebben — a fejlődés ellenére — még sok a kívánnivaló. Esetenként éppen a kedvezőtlen körülmények vagy pontosabban a bírálathoz való konkrét viszonyunk akadályozza az üzemi demokrácia kiteljesedését. Egy 6000 főt foglalkoztató vállalat vezetőjének szemüvegén keresztül szeretném kifejteni a gyakorlat oldaláról: mely akadályok elhárítása gyorsíthatja meg a munkahelyi demokrácia fejlődését.

A különböző ágazati minisztériumok a párt határozata nyomán, figyelembe véve a Minisztertanács és a SZOT Elnökségének ide vonatkozó határozatait is, annak rendje és módja szerint kiadták a végrehajtási utasításokat. Ezek magukban foglalják, meghatározzák az üzemi demokrácia formáit, követelmény-rendszerét, mind a közvetlen munkahelyi demokrácia, mind a képviseleti demokrácia vonatkozásában. A végrehajtási utasítás előírásokat tartalmaz a demokratikus fórumok működési rendjére, tanácskozásainak tartalmára, a lefolytatás módjára, a társadalmi szervekkel kapcsolatos együttműködésre, a vezetők beszámolási kötelezettségeire, az üzemi demokrácia kérdéseinek oktatására stb.

E jónak felfogható utasítások gyakorlati végrehajtása azonban sokkal mélyebb elemzést kíván, mint látszatra gondolnánk, illetve mint ahogy ezeket ténylegesen kezeljük. Nem szabad egyszerűen valamiféle rosszindulatot feltételezni emiatt. Gyanítom, az van emögött, hogy még nem tanultuk meg eléggé a központi határozatok, rendeletek helyi alkalmazását. Azt, hogy az általános kereteket nekünk kell saját területünk helyzetének megfelelő tartalommal kitölteni, s a követendő irányt (mindenkinek a saját területén) megszabni.

Vállalatunknál is — mint mindenütt az utóbbi években — fejlődött az üzemi demokrácia. Széles fórumokat teremtettünk dolgozóink számára, hogy véleményüket, javaslataikat, kritikai észrevételeiket elmondhassák. Rendszeresek a szocialista brigádértekezletek, a szakszervezeti taggyűlések, a termelési tanácskozások. A gazdasági vezetés, a párt- és a tömegszervezetek mind jobban

azonosulnak abban a kérdésben is, hogy a dolgozó ember álljon minden intézkedés középpontjában.

A vezetői alkalmasság

Mégis azt vallom: az üzemi demokrácia kiteljesedéséig számos alapvető problémát kell még rendezni. Ezek közül elsőként említeném, hogy a vállalatok belső mechanizmusa még sok vonatkozásban nem az új követelményeknek megfelelően funkcionál. Ide vezethető vissza — a többi között — kádermunkánk gyengesége. Világosan kell látni, hogy a különböző szinten dolgozó vezetők mennyiben felelnek meg a rájuk bízott területek követelményeinek. A jól működő vállalati mechanizmus megköveteli a munkafolyamatok logikai rendszerbe foglalását, a teljes körű információs rendszereket, a hatáskörök decentralizálását — és még sorolhatnék sok mindent. Ha ezeknek a kérdéseknek a mélyére nézünk, kiderül az is, hogy egy-egy vállalatnál is több olyan vezető van, aki az önállósággal már nem tud élni, aki az emberekkel nem tud bánni.

Feltűnt nekem például, hogy azonos beosztású vezetők közül az egyiknél jó a munkahelyi légkör, a beosztottak szívesen dolgoznak az irányítása alatt, a másiknál viszont évente 20—30%-os a dolgozók cserélődése. Könnyű lenne ilyen esetben a dolgozókat kárhoztatni, hogy esetleg futnak a nagyobb pénz után. (Van ilyen is.) Ilyenkor azonban sokkal összetettebben kell vizsgálnunk a helyzetet, és fel kell, hogy vetődjön a vezetői alkalmasság kérdése is.

Vezetési módszereink egyik-másik eleme elavult. Sőt az is fennáll — akár bevalljuk, akár nem —, hogy csak a jót szeretjük hallani, vagy ahogy ma mondjuk, az egészséges mértéknél nagyobb a vezetők „sikerorientáltsága", s ebbe nem nagyon fér bele az önkritikusság. Ez is olyan fék, ami nem segíti, hanem lassítja az üzemi demokrácia fejlődését.

Tapasztalataim szerint túlságosan hosszadalmas az alkalmatlan vezetők képességüknek megfelelő helyre történő átirányítása. Szinte általánosnak mondható a velük szemben tanúsított álhumanizmusunk. Tudom, hogy a vezető munkájának megítélése nem egyszerű dolog. De akármilyen nehéz is, a munkahelyi kollektíva naponta méri tevékenységét, akár elmondja, akár nem. Építeni kell ezekre a megítélésekre, s ezzel még inkább társadalmi hátteret kaphat a nem megfelelő vezetők leváltása. Ha nem ezt tesszük, látszólag humánusak vagyunk az egyénnel szemben, de antihumánusak a dolgozók kisebb-nagyobb kollektívájával.

Az alkalmatlan vezető megtartása elégedetlenséghez, rossz munkahelyi közérzethez vezet, s ami talán a legveszélyesebb: közömbössé teszi az embereket.

Nagy károkat okoz egyes vezetők példamutatásának a hiánya, legyen szó politikai, szakmai vagy emberi magatartásról. A vezető sokkal inkább reflektorfényben áll, mint a beosztott, s ez alapjában véve természetes. Ezért mind a kinevezett, mind a választott vezetőnél nagy gonddal, tervszerűséggel kell eljárnunk. A problémákat főleg az okozza, hogy még mindig nem fordítottunk kellő figyelmet az operatív területen dolgozó vezetők kiválasztására, anyagi érdekeltségükre, a munka végzéséhez szükséges önállóság biztosítására, pedig a magasabb fórumokon hozott jó határozatok konkrét végrehajtása, a mennyiségi, minőségi és hatékonysági követelmények érvényesülése ezeken a területeken dől el.

Az üzemi demokrácia fejlesztésében döntő szerepe van annak: hogyan vesznek részt a vállalat dolgozói az irányításban, hogyan élnek jogaikkal. Nagy szerepe van ebben — a többi között — a dolgozók műveltségi színvonalának is. Bár az iskolai végzettség önmagában nem fejezi ezt ki, mégis nagyobb figyelmet érdemelne. Nálunk kb. 6000 ember dol-

gozik, ebből 1100 dolgozónknak nincs meg az általános iskolai végzettsége. Különösen elgondolkoztató, hogy mintegy 50 százalékuk a fiatal korosztályokhoz tartozik.

Vállatunknál évek óta kihelyezett általános iskolát működtetünk, ahol évente 60—80 dolgozónk tanul. A vállalatvezetés nagyobb odafigyeléssel, törődéssel ezt a számot nyilván megduplázhatja, de sosem lesz abban a helyzetben, hogy 1100 embert iskolázzon be. Mindezzel azt akarom mondani, hogy a társadalmi háttér valami lényegeset elmulasztott s ezt a vállalatvezetés sajnos nem tudja rendbehozatni.

A fejlesztés tartalékai

A szocialista brigádmozgalom szerepe az üzemi demokrácia érvényesülésében felmérhetetlen. Megközelítően sem aknáztuk ki azonban azt az óriási erőt, tartalékot, amit a szocialista brigádmozgalom magában rejt. Sok még a formális elem, a látványos — tartalmában viszont szegényes — megnyilvánulás. Soha nem vizsgáltuk például, hogy egy tíz tagú szocialista brigád dolgozó kollektívájában az egyes brigádtagok konkrét munkája — mennyiség, minőség és határidő szempontjából — hogyan viszonyul a többi brigádtag munkájához. Nem elemeztük az egyes emberek magatartását, a kollektívához való viszonyát, közéleti aktivitását stb.

Megítélésem szerint itt kell a problémák lényegét keresni. Ez nem a főhatóság dolga, hanem a miénk, a vállalaté. Sokkal több problémára találunk megoldást a vállalaton belül, mint kívül.

A vállalatok társadalmi szerveinek munkáját is mélyrehatóan kell elemeznünk, tartalmasabbá tennünk. Nem tisztázott például a szakszervezeti bizalmi szerepe, azonkívül, hogy tudomásul vesszük létüket, és kisebb-nagyobb feladatokkal bízzuk meg őket. Ha őszintén végiggondoljuk, akkor kiderül: a legkisebb végrehajtó közösség olyan tisztségviselője, aki a maga helyén legalább olyan fontos személy, mint a szakszervezeti tanács függetlenített titkára. Ő tud legtöbbet az emberekről, azok közérzetéről, munkájáról, véleményéről. A bizalmi olyan társadalmi munkás, aki szakmai munkája mellett ismeri kis közösségének gondját, baját, osztozik benne, és ahol tud, segíti, hogy ez a fontos fogaskerék jól működjön.

Szokatlannak tűnik, de a munkahelyi közérzetben jelentős szerepe van annak is: hogyan foglalkoznak az újításokkal a vállalat gazdasági, műszaki vezetői? Az az ember, aki valamit újít, az átlagnál többet vállal a közösség munkájából. Minden bevezetett újítás valamit jobbá tesz az adott munkaterületen. Aki újít, töri a fejét, gondolkodik — kifejezi az adott közösséghez való viszonyát, jó értelemben magáénak érzi azt a munkahelyet, ahol dolgozik. Az újítások körül azonban sok még a huzavona, sokáig elhúzódik a döntés, az újítási díj kifizetése.

Az elmúlt évben szakszervezeti kezdeményezésre erre jobban odafigyeltünk, s az eredmény: két hónap alatt több újítást adtak be dolgozóink, mint az előző tíz hónap alatt összesen.

Az üzemi demokrácia fejlődésének, felgyorsulásának útjában álló objektív és szubjektív okok közül korántsem érintettem minden ide tartozó problémát. Az általam felsoroltak nem is jelentenek fontossági sorrendet, csupán azt szerettem volna érzékeltetni, hogy óriási erőt jelent, ha nem csupán néhány ember akar gondolkodni, hanem mindazok, akiknek a fejlett szocialista társadalom építése szívügye. Márpedig a dolgozók túlnyomó többségénél ez szívügy.

Komlósi József
a Belkereskedelmi Szállítási Vállalat vezérigazgatója

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

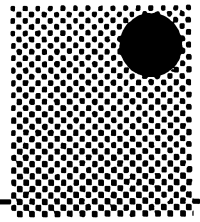

A propagandisták felkészítése

A pártmunka tapasztalatai Somogy megyében is arról tanúskodnak, hogy nemcsak a gazdasági építőmunkában értünk el sikereket, hanem a tudatformálásban is előbbre léptünk. Ebben a nagy munkában a pártpropagandisták kulcsszerepet töltöttek be. Munkájuk jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy tovább erősödött társadalmunk szellemi életében a marxizmus—leninizmus vezető szerepe, a társadalom tagjainak jelentős része — elsősorban a párttagok — mind tudatosabban és aktívabban képviselik forradalmi elméletünket, pártunk politikáját. A fejlett szocialista társadalom építése azonban parancsoló szükséggel követeli meg a tudati viszonyok gyorsabb, erőteljesebb változását, fejlesztését. Az MSZMP programnyilatkozata ezért állította elénk követelményként, hogy „aktívabbá és hatékonyabbá kell tenni a marxizmus—leninizmus propagandáját".

Az aktivitás és a hatékonyság növelése érdekében megyénkben is tovább kell fejlesztenünk a propagandisták felkészítésének, továbbképzésének eddigi rendszerét. A felkészítés rendszere ugyanis több immár rutinszerűvé, illetve sablonossá vált elemet tartalmazott. Két fő részre tagozódott. Egyrészt a propagandisták az oktatási év elején egyhetes tanfolyamon vettek részt, amelyeket a járási, városi pártbizottságok szerveztek. Másrészt pedig év közben propagandista előkészítőket tartottak részükre. Itt a központi előkészítőkön tartott előadásokat hallgatták meg, amelyek anyaga többszörös áttételen keresztül jutott el hozzájuk. Ezt egészítették ki a tanév elején és végén tartott összevont tanácskozások, s a helyi kérdésekről szóló írásos és szóbeli tájékoztatók.

A propagandistákat az adott terület politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális kérdéseiről az úgynevezett közbeeső pártszerveknek és az alapszervezeteknek kellett tájékoztatniuk. Ez azonban a gyakorlatban sem szervezett, sem folyamatos nem volt. A foglalkozásokon elhangzott felvetésekre, gondokra, problémákra történő „visszajelzést" sem tekinthetjük megoldottnak.

A felkészítés eddigi rendszere nem segítette elő kellőképpen az egyes témák feldolgozásának gyakorlatiasságát, konkrétságát. Gondot okozott az is, hogy az előkészítőkön nem mindig alakult ki a legfontosabb témák egységes értelmezése, az egységes álláspont és szemlélet.

A propagandisták felkészítésének megjavítása nem csupán elhatározás kérdése. A hallgatók megnövekedett politikai, ideológiai érzékenysége, a politikai, gazdasági és kulturális kérdések iránti fokozott érdeklődése parancsoló szük-

ségességgel követeli ezt meg. Ezt az igényt propagandistáinknak ki kell elégíteniük. Ahhoz viszont, hogy a foglalkozásokon a szükséges színvonalon tudjanak magyarázni, érvelni, bizonyítani és válaszolni, jó politikai, ideológiai és módszertani felkészültségre van szükségük. Ezért az ősszel induló oktatási évtől kezdve sokrétűen és széleskörűen kell gondoskodnunk a propagandisták több oldalú felkészítéséről.

A felkészítő munka ez év szeptemberében kezdődik. A propagandát irányító apparátus öt témából álló előadás-sorozaton ismeri meg a XI. kongresszus fontos témaköreit. A központi előadások anyagát megyei előkészítőkön ismertetjük a megyei, járási, városi és nagyüzemi vezető propagandistákkal.

Szeptember második felében *negyven járási, városi vezető propagandista részére módszertani előkészítőt tartunk* az oktatási igazgatóságon. Itt egyrészt ismertetjük a központi előadások anyagát, másrészt olyan kérdéseket, témákat, módszertani anyagokat iktatunk a programba, amelyek elősegítik az évközi szemináriumok színvonalas vezetését. Arra törekszünk, hogy fokozódjék a témák feldolgozásának gyakorlatiassága, s egységes álláspont alakuljon ki a legfontosabb témák feldolgozását illetően. Így számításba vesszük, hogy egy-egy témában milyen konkrét kérdések vetődhetnek fel a foglalkozásokon, vagy milyen irodalmat használjanak fel a propagandisták a tananyag feldolgozásához stb.

Némelyik témából bemutató foglalkozásokat tartunk. Egy-egy témát több propagandista dolgoz fel és a legjobbnak ítélt módszert fogadjuk el, vagy kisebb csoportok dolgozzák ki a témát, a foglalkozások vezetését, illetve azok vázlatát s ezeket együttesen értékeljük. Tehát a témák feldolgozásának, a foglalkozások vezetésének több változatát beszéljük meg. Ezzel azt kívánjuk elérni, hogy a módszertani felkészítés közvetlenül gyakorlati jellegű legyen. Így egyrészt lehetőséget nyújtunk a tapasztalatcserére, másrészt hozzájárulunk a jó módszerek elterjesztéséhez. Ezeket a megyei előkészítő résztvevői azután a propagandista szemináriumokon tovább tudják adni.

A felkészítés másik lépcsőfoka a *két-három napos propagandista tanácskozás*. Ezeket az oktatási év kezdete előtt oktatási formánként szervezzük a propagandisták részére. Itt ismertetjük a propagandának a kongresszus határozataiból adódó teendőit és az egyes tanfolyamok feladatait.

A felkészítés új módja első pillanatban visszalépésnek tűnhet. Eddig ugyanis az év elején a járási, városi bizottságok egyhetes előkészítő tanfolyamokat szerveztek. Tény, hogy e tanfolyamokon sok szó esett a politika és a párthatározatok helyi végrehajtásáról, s az is igaz, hogy törekedtek az általános és a helyi kérdések együttes feldolgozására. Az is tény azonban, hogy mind nehezebb volt megfelelő, tartalmas, minden igényt kielégítő előadásokat „beállítani" a tematikába, rutinelőadások hangzottak el, sablonossá váltak a tanfolyamok. Mi tagadás, nem jártak messze az igazságtól, akik úgy fogalmaztak, hogy „elmennek a propagandisták az egyhetes jutalomszabadságra". Nos, ha erről az oldalról nézzük az egyhetes előkészítőket, akkor a propagandisták munkáját hatékonyan elősegítő, a propaganda teendőit konkrétan tárgyaló és az egyes tanfolyamok feladatait ismertető 2—3 napos előkészítő tanácskozások nemhogy visszalépést, hanem *számottevő előrelépést* jelentenek. Előrelépést döntően és alapvetően abban, hogy egységes álláspontot és szemléletet alakítanak ki, fokozzák a gyakorlatiasságot, és ezáltal minden bizonnyal növelik a propagandisták munkájának hatékonyságát.

A helyi kérdésekről való tájékoztatásra, az általános és a helyi kérdések összefüggésének ismertetésére a jövőben is lehetőség lesz, a felkészítés harmadik

lépcsőfokában, a propagandista szemináriumokon. A propagandista szemináriumok új rendszere egyúttal a sokoldalú eszmecserére is módot nyújt.

A Politikai Bizottságnak a pártoktatásra vonatkozó határozata előírja, hogy a propagandisták munkájának segítésére be kell vezetni az előkészítő szemináriumok rendszerét. Ezeket évi hat alkalommal.— első ízben az új oktatási évben — a járásokban, városokban és nagyüzemekben szervezzük meg, mégpedig tanfolyamformánként. E szemináriumokon a tanfolyamok legfontosabb témáit, az ezekkel összefüggő elméleti, politikai és módszertani kérdéseket dolgozzuk fel. Ugyanakkor tájékoztatást adunk az újabb párthatározatokról, a megyei és a helyi politikai, gazdasági, kulturális kérdésekről, a párthatározatok végrehajtásának tapasztalatairól. A propagandista szemináriumoknak fontos szerepet szánunk a propagandisták tapasztalatcseréjében, a jó módszerek ismertetésében és elterjesztésében. Egy-egy témából bemutató foglalkozásokat tartunk, ahol az egyik propagandista vezeti a foglalkozást, a többiek pedig mint hallgatók vesznek azon részt. A megyei előkészítőkhöz hasonlóan a témák feldolgozásának, a foglalkozások vezetésének több változatát próbáljuk ki, hogy ezzel is elősegítsük a propagandisták gyakorlati módszertani felkészítését.

Az első évet kísérletnek tekintjük. Biztos, hogy nem lesz sima ez az út, sok akadályt kell majd leküzdeni, esetenként még idegenkedést, meg nem értést is. De meggyőződésünk, hogy a propagandista szemináriumok általánossá tétele nagymértékben hozzájárulhat a foglalkozások hatékonyságának növeléséhez. Előmozdítja a témák egységes értelmezését, a foglalkozások gyakorlatiasságát és konkrétságát.

A propagandisták képzését továbbá nagymértékben elősegíti az is, hogy az oktatási igazgatóság az esti egyetemen növeli a propagandistaosztályok számát.

Az irányítás színvonalának emelése

Hogy a propagandisták hatékonyan láthassák el feladatukat, abban elsőrangú tényező az alsóbb szintű pártszervek és a pártszervezetek irányító és ellenőrző munkája. Ennek fejlesztésében ugyancsak vannak tennivalók.

Nyugodtan fogalmazható úgy, hogy a propagandisták többsége túlterhelt, mondhatnánk halmozza a funkciókat. Márpedig ez a pártmegbízatás egész embert kíván. Fontos tehát, hogy a propagandistákat a pártszervezetek más irányú pártmunkával ne terheljék meg.

A propagandisták feladatukat önként vállalják és lelkiismeretesen, tudásuk legjavát nyújtva látják el. Amit tesznek, nem anyagiakért teszik, de az erkölcsi elismerést, a jó szót joggal elvárják. És ezen a téren is van még tennivaló egyes helyeken.

Van egy másik probléma is, amelynek megoldása nagyban hozzájárulna a propagandamunka tekintélyének növeléséhez. Ez pedig a szemináriumokon elhangzott felvetések, kérdések, információk hasznosítása. Arra ösztönözzük mind a politikai, mind a gazdasági vezetést, hogy mindennapi munkájuk során hasznosítsák azokat az észrevételeket, véleményeket, amelyek a foglalkozásokon elhangzanak. Ebben léptünk is előre. A hasznos véleményekre, javaslatokra való „visszajelzés" azonban megoldatlan még. Holott ez azért is fontos lenne, mert ezen keresztül mérheti le a hallgatóság, hogy nem volt felesleges a véleménye, javaslata. A megoldás módját most keressük, alakítjuk, mert ez nagymértékben hozzájárulhat a hallgatók aktivitásának, cselekvőkészségének fokozásához.

Fejleszteni szükséges az alsóbb pártszervek és pártszervezetek irányító, ellenőrző, segítő tevékenységét is. Az oktatás megszervezése, a hallgatók beiskolázása, a helyiség, a rendszeres megjelenés biztosítása ma már figyelmük előte-

rében áll. Évente általában két alkalommal taggyűlésen is foglalkoznak a politikai oktatással. Ugyanakkor tény, hogy az évközi irányító és ellenőrző munka még nem kielégítő. Arra ösztönözzük pártszervezeteinket, hogy ne csak megszervezzék az oktatást, hanem *év közben is kísérjék figyelemmel, foglalkozzanak vele.* Értékeljék a hallgatók — elsősorban a párttagok — fejlődését, a propagandista munkáját. Nem elégedhet meg egyetlen pártszervezet sem azzal, hogy a propagandista levezeti a foglalkozást, a hallgatók meg részt vesznek azon. A tartalmi munka, a hallgatók szemléletének, magatartásának formálása, figyelemmel kísérése, a propagandistákkal való állandó és rendszeres kapcsolattartás éppen olyan szorosan kapcsolódik az oktatás irányításához, mint annak szervezése.

A propagandisták tájékoztatása is szerves része a feladatnak. A lakóhelyi és munkahelyi politikai, gazdasági, kulturális és egyéb kérdésekről a jövőben, az előkészítők megváltozott rendszeréből adódóan, még inkább az alsóbb pártszerveknek és az alapszervezeteknek kell információt nyújtaniuk.

A következő években is az lesz a pártpropaganda alapvető feladata, hogy elméleti igényességgel, rendezetten és részleteiben is értesse meg politikánk ideológiai alapjait, céljait, ismertesse megvalósulásának tapasztalatait. Megyénkben minden feltétel biztosított az ezzel kapcsolatos megnövekedett tennivalók ellátására. De e feladatot csak akkor tudjuk maradéktalanul és hatékonyan végrehajtani, ha most mindenekelőtt a propagandisták felkészítésében és továbbképzésében lépünk előbbre.

Török László
a Somogy megyei PB munkatársa

SZENTENDRÉN MEGNYÍLT A CZÓBEL MÚZEUM. Aczél György gratulál Czóbel Bélának, a XX. századi magyar festészet kimagasló alakjának *(MTI Fotó – Benkő)*

A SZOVJET OKTATÁSÜGY FEJLŐDÉSÉNEK ÚJ SZAKASZA

Korunkban az oktatás és a nevelés, az iskola és az iskolarendszer egyre inkább a különböző elméleti és gyakorlati törekvések szembesítésének s megvalósításának színterévé válik – egy feszültségekkel teljes, dinamikusan alakuló mozgó világgá. A nevelésnek és oktatásnak az érdeklődés, a kutatás és a cselekvés centrumába kerülése összefügg a XX. század második felében, kiváltképpen az utolsó évtizedben végbement gazdasági, társadalmi, demográfiai, tudományos, technikai és kulturális folyamatokkal; egyfelől azzal a kisugárzó, ösztönző hatással, amelyet a Szovjetunió, a szocialista országok fejlődése, eredményei váltanak ki világszerte, másfelől a legújabb változásokkal, vívmányokkal, eredményekkel és ezek felhasználásával az említett területeken. Hogyan lehet megteremteni a pedagógiai elmélet és gyakorlat, az oktatási és nevelési rendszer összhangját a valóságos helyzet szükségleteivel, a gyors fejlődés újabb és újabb igényeivel, az átalakulás jövőt sejtető és mutató irányaival s távlataival – e kérdéskör megoldásának alapját, lehetőségeit, módjait és formáit keresik-kutatják számos országban.

Ha széttekintünk a közoktatás világában, akkor e fontos tevékenységnek különböző tartalmú, jellegű, törekvésekben és irányzatokban is kikristályosodó eredményeit fedezhetjük fel. Mintegy jelzésképpen utalunk néhány fontosabbra: a tudományos tervezés egyre jobban érvényesül az iskolaügy irányításában; az oktatást mindinkább a termelés szolgálatába állítják, s ennek következményeképpen fokozzák intenzitását; a tantervek nagyobb önállóságot biztosítanak a tanulóknak; fejlesztik az óvodai hálózatot és az óvodai nevelést, hogy az iskolai oktatást hatékonyabban készíthesse elő; növelik az alapfokú képzés idejét és tartalmát – a régi elemi iskolákat világszerte 8–9–10 osztályos iskolákká szervezik át; a rendkívül változatos arculatú középiskolák oktatómunkája fokozatosan veszít régi elméleti jellegéből és egyre jobban a gyakorlati kérdések felé fordul; nagy fejlődést mutat mind tartalmilag, mind létszám tekintetében a szakoktatás és a középfokú szakmunkásképzés, amely az általános politechnikai oktatásra épül; korszerűsödik a pedagógusképzés... és még folytathatnánk. Úgy véljük azonban, ez is világosan jelzi, hogy érdekes, ösztönző megfigyelések

alkalmait s termékenyítő tapasztalatok szerzésének lehetőségeit nyújthatja a kritikai szellemű nemzetközi tájékozódás. Segíthet abban, hogy jobban és gyorsabban felismerjük s meghatározzuk a mi társadalmunk szükségleteiből, szocialista céljainkból és törekvéseinkből következő időszerű oktatási és nevelési feladatainkat, s ezek megoldásának útjait-módjait.

Kiváltképpen napjainkban fontos gondolnunk erre! Az MSZMP XI. kongresszusa – mint ismeretes – nagy figyelemmel és felelősséggel foglalkozott az oktatás és nevelés helyzetével. A Központi Bizottság az állami oktatás fejlesztésében – a X. kongresszus határozatát teljesítve – hosszabb időszakra kijelölte a feladatokat. „Az elmúlt években – olvashatjuk a XI. kongresszus határozatában – javultak a világnézeti oktatás és nevelés feltételei, csökkent a tanulók túlterhelése, emelkedett az oktató-nevelő munka színvonala, bővült a diákönkormányzat, benne a tanulók tevékenysége." Ugyanakkor azonban rámutat arra is, hogy „az állami oktatásban szélesebb rétegek számára kell megteremteni a feltételeket az általános és a szakmai ismeretek magas fokú elsajátításához, a rendszeres továbbképzéshez. Az iskola egész munkásságával szolgálja jobban az aktív, a közösségi életet élő, a szocialista világnézet és erkölcs befogadására fogékony személyiségek nevelését... Elsőrendű feladat az általános iskola és a szakmunkásképzés fejlesztése, az oktatás-nevelés tartalmának, módszereinek korszerűsítése, az iskolák közötti színvonalbeli különbségek csökkentése. Alapvető követelmény a fizikai dolgozók gyermekeinek hathatós tanulmányi segítése..."

E nagy, korszakos jelentőségű feladatok megvalósításához segítséget adhatnak a nemzetközi tájékozódás és összehasonlító elemzés eredményei. Hiszen, akárcsak a termelésben, technikában, épp úgy az oktatásban és nevelésben sem mondhatunk le a kellő nemzetközi tájékozódás, tájékozottság és tapasztalati anyag alapján végzett munkáról. Tudományos következetességgel kell összevetnünk iskolarendszerünket más országok iskolarendszerével. Hasznos tanulságokat nyújthat a fejlett termeléssel és oktatással rendelkező kapitalista országok pedagógiájának vizsgálata is. Nekünk azonban a legnagyobb figyelmet a szocialista országok, s mindenekelőtt a *Szovjetunió* oktatási és nevelési rendszerére kell fordítanunk, hiszen – aligha kell ezt bizonyítanunk – innen kaphatjuk a legértékesebb, legközvetlenebb segítséget. A szovjet pedagógia korunk nevelési és oktatási folyamatainak sodrában központi szerepet vívott ki és vállal, akár mint modell, ihlető példa, vagy éppenséggel – a polgári oktatásügy számára – hatalmas, harcra kényszerítő ellenfél. A szovjet pedagógia magába szívja és magasabb színvonalra emeli a pedagógia történetének eddigi legjobb hagyományait. A múlt örökségének a korszerű igényekkel való összehangolása, kritikai elsajátítása, a megszüntetve-megőrzés folyamata mindvégig jellemzi a szovjet pedagógia fejlődését, s ez eredményeinek, megújuló életerejének, dinamikájának állandó forrása.

● ● ●

A szovjet iskola napjainkban fejlődésének új szakaszába lépett, s törekvései, problematikája már ezért is kiváltképpen felkeltheti fokozott érdeklődésünket. A jelenlegi – kilencedik – ötéves terv legfőbb célkitűzése: *a 10 osztályos kötelező középfokú oktatásra való áttérés*

megvalósítása. Az ifjú nemzedék középfokú oktatásának alapvető formája: a 10 osztályos általánosan képző politechnikai munkaiskola, mely 3 tagozatra oszlik: alsó tagozatra (1–3. osztály), felső tagozatra (4–8. osztály) és középiskolára (9–10. osztály). A kötelező középfokú oktatásra való áttérést 1975-ig fejezik be. Az 1973 júliusában elfogadott új oktatási alaptörvény kimondja, hogy valamennyi szovjet szocialista köztársaságban a helyi körülményektől függően kerül sor a 3 éves alsó tagozat és a 10 osztályos (a balti államokban 11 osztályos) kötelező középiskolák bevezetésére. Oly módon, hogy az áttérés folyamán mindvégig megőrzik az általánosan képző középiskola egységét, és biztosítják, hogy minden gyermek elérhesse az általánosan képző középiskola valamennyi fokozatát. Az általánosan képző középiskola egységét az oktató-nevelő munka megszervezésének azonos elvei, a tartalmában és a képzés színvonalában a Szovjetunió egész területén egységes, a köztársaságok lakóinak nemzetiségi sajátosságait minden szempontból figyelembe vevő és tiszteletben tartó oktatás biztosítja.

Az oktatási alaptörvény – amelyet a Szovjetunió Legfelső Tanácsa fogadott el –, 1918. októbere óta első ízben foglalja rendszerbe az oktató-nevelő munka alapelveit, határozza meg a közoktatás céljait és feladatait a szovjet társadalom fejlődésének legújabb szakaszában; rögzíti az oktatási intézmények – az óvodától egészen a felsőoktatási intézményekig bezáróan – működésének elveit; állapítja meg a tanulók és a főiskolai hallgatók jogait és kötelességeit; regisztrálja a közoktatási rendszerben elért eredményeket. Kimondja, hogy az általánosan képző középiskola 1–8. osztálya egységes művelődési anyagot nyújt. A tanuló a 8. osztály elvégzése után tovább folytathatja tanulmányait a 9. osztályban, vagy a 4 évfolyamos középfokú technikumokban, az 1–3 éves szakmunkásképző intézetekben, illetve a 3–4 éves tanulmányi idejű szakmunkásképző középiskolákban. Azok a fiatalok, akik a nyolcosztályos iskola befejezése után munkába álltak, az általánosan képző esti (műszakváltásos) középiskolák, más néven a munkás- és a falusi ifjúság iskoláiban nyernek középiskolai képzést. A középiskolai végzettséggel rendelkező *munkás- és parasztfiatalok továbbtanulásának megkönnyítése* érdekében a felsőoktatási intézmények mellett előkészítő tagozatokat szerveznek; a sikeres záróvizsgát tett hallgatókat külön felvételi vizsga nélkül veszik fel az adott profilú felsőoktatási intézmény első évfolyamára. E különféle oktató-nevelő intézményeknek kell biztosítaniuk az iskolarendszer, az oktatás és a kommunista nevelés egységét, az oktatásnak a munkával, a kommunista építés gyakorlatával való szoros összekapcsolását, a minden oldalúan képzett ember nevelését.

● ● ●

Napjainkban az alábbi kérdéskörök megoldásának lehetőségeit, módjait és formáit kutatják a szovjet neveléstudományi szakemberek és gyakorló pedagógusok: Hogyan biztosítható a zökkenőmentes átmenet az óvodából az iskolába, s az ezzel összefüggő előkészítő osztályok szervezése? Megfelel-e az iskola struktúrája az oktatás tartalmának; bevált-e az alsó tagozat 4 évről 3 évre való csökkentése? Miképpen lehet megvalósítani a felső tagozat és a középiskolai osztályok oktatásának egységességét és ugyanakkor differenciáltságát, különös tekintettel a fakultatív oktatásra? Hogyan emelhető az általános műveltség

színvonala a tanulók túlterhelése nélkül? Hogyan lehet kialakítani az általános és a szakmai műveltség helyes arányait? Miképpen válhat az „oktatásközpontú" iskola „nevelésközpontú"-vá? Milyen módszerrel oldható fel a politechnikai oktatásról folyó vitákban ismételten felbukkanó alternatíva: a szak vagy elv problémája? Hol tart a tanulók személyiségmodelljének kidolgozása – figyelembe véve a nevelési folyamat alapvető szervezeti formáját: a közösséget?

A felsorolt legégetőbb problémák megoldására az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány számos *határozatot* hozott az SZKP XXIV. kongresszusa után: „Az általános középfokú oktatás befejezéséről és az általánosan képző iskola továbbfejlesztéséről", „A szakmunkásképzés rendszerének további tökéletesítéséről", „Az iskolai Komszomol-szervezetek irányításáról és a tanulók kommunista neveléséről", „A falusi általános iskolák munkafeltételeinek javításáról", „A középfokú szakoktatási intézmények irányításának tökéletesítéséről", „A felsőoktatás továbbfejlesztéséről" és „A társadalomtudományi tantárgyak oktatásának magasabb színvonalra emeléséről".

A tankötelezettség időtartama a Szovjetunióban 7–17 éves korig terjed. Az óvodát 3–7 éves gyermekek látogatják. Az óvodába nem járó gyermekek kimutatható lemaradása az iskolákban arra ösztönöz, hogy valamilyen módon minél egységesebb *iskolaérettséget* biztosítsanak. A „szabad nevelés" elvére épülő nyugat-európai és amerikai elképzelésekkel szemben a szovjet óvodában a gyermekek életkorának megfelelő rendszeres testi, értelmi, esztétikai és erkölcsi nevelés folyik. Az óvodásgyermekek iskolai előkészítésén azoknak a pszichológiai tulajdonságoknak, ismereteknek, jártasságoknak a kialakítását értik, amelyek majd az oktatáshoz, a tananyag elvégzéséhez szükségesek. Az előkészítés igénye az alapfokú oktatás két leginkább problematikus területén – az olvasás és a számolás vonatkozásában merül fel. Az ilyen irányú kísérletek az utolsó tíz évben világszerte megindultak. Az USA-ban pl. 2 éves gyermekekkel kísérleteznek. Egyes kutatók elektromos „beszélő írógép" segítségével analitikus módszerrel olvasást tanítanak, mások a felső matematika elemeit akarják beiktatni az óvodai programba. A szovjet szakemberek óva intenek az ilyen „mesterséges akceleráció"-tól. Ez több szempontból is káros: 1. Ha sikerül is a „produkció", túl sok erőfeszítést igényel a gyermektől, kimeríti a további fejlődéshez szükséges tartalékait. 2. Mindegyik életkori szakaszban a gyermek adott pszichofiziológiai sajátosságaira – 5–6 éves korban például a képszerű gondolkodásra, az új tartalom vizuális és tevékeny elsajátítására támaszkodva – érhetünk el legtöbb eredményt. 3. Mindegyik életkori szakasznak megvannak a maga, a személyiség további fejlődéséhez feltétlenül elvégzendő feladatai, nem szabad tehát „átugrani" a gyermekkort. Mivel az új alsó tagozati rendszer (1970-től 4 évről 3 évre csökkentették az elemi iskolát), az oktatás tartalmát és módszereit is megváltoztatta, 1971-ben megjelent az új *óvodai nevelési terv*.

A szovjet pedagógia egyik rendkívül fontos jellemzője, nagy eredménye többek között az, hogy minden újítást, rendelkezést hosszas kutatómunkával készít elő s alapoz meg. A 60-as évek elején a szovjet didaktikai szakemberek feltárták, hogy a hagyományos *elemi iskolai* oktató-nevelő rendszer ellentmondásba került a felsőbb osztályok szervezeti rendszerével és gátolja a tanulók sokoldalú fejlődését. Nemcsak a gyermekek életkori sajátosságaihoz való alkalmazkodás problémája vetődött fel, hanem az is, hogy a követelmények hagyományos színvona-

lán a tanulók fejlődése meggyorsítható-e. A Szovjetunió Neveléstudományi Akadémiáján folyó kutatómunka legfőbb célja volt: tudományos eszközökkel feltárni az *oktatás és a tanulók fejlődése* közti kölcsönhatásokat. Több éves kísérleteik alapján arra a megállapításra jutottak, hogy az alsó tagozat tananyagát 4 év helyett 3 év alatt is eredményesen el lehet végezni a tanulók túlterhelése nélkül, mivel a kisiskolások megismerő képessége sokkal tágabb, mint ahogyan azt addig vélték. Ezért javasolták, hogy az alsó tagozati oktatást csökkentsék 3 évre, és a *szakrendszerű* oktatást vezessék be már a 4. *osztályban*, a tananyagot korszerűsítsék, a tanulókat alaposabban készítsék elő a gyakorlati munkára. Kiküszöbölték a tananyag felesleges koncentrációját az oktatás különböző fokain. Ezzel az átalakítással tehermentesültek a felsőbb osztályok és egyúttal lehetségessé vált a 10 osztályos oktatás színvonalának emelése.

A Szovjetunióban bevezetett 3 osztályos alsó tagozat mintájára az *NDK-ban, Bulgáriában* és *Lengyelországban* is 3 évre csökkentették az alsófokú oktatás időtartamát.

De nemcsak az oktatás rendszerét, hanem tartalmát is korszerűsítették a Szovjetunióban. Az oktató-nevelő munka rendszerének összhangba hozása a tudomány és a technika haladásával ugyanis megköveteli a tananyag szelekcióját, a tanítási módszerek fejlesztését, az elméleti ismeretek és a gyakorlati készségek arányának megállapítását. A szovjet pedagógiában egységesen olyan szemlélet alakult ki, hogy nem elég egyszerűen „megszűrni" az emlékezet igénybevételére alapozott „iskolai tudásanyagot", hanem új koncepciót kell teremteni, amely arra neveli a gyereket, hogy a tananyagból *logikai következtetéseket* vonjon le és *önállóan* ragadja meg a tények, jelenségek összefüggéseit. Ezért az 1975 végéig bevezetésre kerülő új *felső tagozati* és *középiskolai* tantervek és tankönyvek általában kevesebb tényanyagot tartalmaznak a korábbiaknál, de nagyobb figyelmet fordítanak az összefüggések feltárására, kiemelik az elmélet és a gyakorlat összekapcsolásának elvét (pl. a biológia-, fizika- és kémiaoktatásban nagyobb jelentőséget kap a kísérlet és a laboratóriumi munka); az oktatómunka nevelő jellegét; megkövetelik a tanítási órák elméleti színvonalának emelését, a tanulók önállóságának és *aktivitásának* fejlesztését. Az oktatás tartalmának korszerűsítését nem elsősorban az elsajátított kész ismeretek mennyiségével, hanem az alkotó gondolkodás és cselekvés fejlesztésével mérik. A dialektikus gondolkodásmód kialakítása érdekében a tanórán problémamegoldásra serkentő szituációkat teremt a pedagógus, amelyek az elméleti ismeretek továbbfejlesztését és gyakorlati alkalmazását teszik szükségessé.

A minőségi fejlesztés egyik alapvető eszköze az *egységesség* és *differenciáltság* elvének megvalósítása, beleértve az oktatás individualizálását is, mely utóbbi összefügg az oktatás és nevelés alapproblémáival: a tanulmányi szint emelésével, az osztályismétlés és a lemorzsolódás kiküszöbölésével. Az individualizálás *a tanulmányi munka hozzáigazítása a tanulók egyéni sajátosságaihoz*. Rendkívül figyelemre méltóak e téren az észtországi kísérletek: a tanulásban elmaradt, gyengébb tanulók számára külön teszteket és feladatlapokat készítenek, az osztályokat és tanulócsoportokat a gyerekek egyéni sajátosságai alapján alakítják ki, s így hozzák fel a gyengébbeket a jó tanulók színvonalára.

A kötelező középfokú oktatás megvalósítása attól is függ, hogy mennyire sikerül a szakmai képzés keretei közt megfelelő általános ismeretanyagot nyújtani. Korunk tudományos és műszaki fejlődése, az új technológiai eljárások és a termelés korszerű szervezése ugyanis az eddiginél nagyobb tudást és több készséget igényel. Sok szakma szorul átalakításra, új szakmák születnek, régiek tűnnek el. Ebből két alapvető feladat hárul a *szakoktatás* rendszerére: 1. a képzés és nevelés tartalmának magasabb színvonalra emelése; 2. az alapszakmákra építve a szakmai képzés új típusának kialakítása. Ez csak az alaptantárgyak és az alapszakmák bevezetésével érhető el. A Szovjetunióban a tendencia: az *általános képzéssel integrált szélesprofilú képzés*, mely megalapozza a továbbképzést, az átképzést, és egyben lehetővé teszi a fokozatos specializálódást. A szakoktatás mint az egységes szocialista művelődési rendszer szerves része magában foglalja az általános és a szakmai műveltséget, valamint az ifjúság- és kultúrpolitikai célkitűzéseket, és egyesíti magában a közgazdaságtan, a pedagógiai, a természettudományok és a technika elemeit is.

A *szakmunkásképzés* az SZKP XXIV. kongresszusa után a középfokú szakiskolák hálózatfejlesztésének integráns része lett, s ennek megfelelően folyik a szakmai képzés beépítése a középiskolai oktatásba. A tendencia: a 3–4 éves tanulmányi idejű *szakmunkásképző középiskola* kialakítása, amely általában a 8. osztály elvégzése után beiratkozott növendékeinek a szakmunkás-képesítéssel párhuzamosan középfokú általános műveltséget is nyújt. A szakmunkások egyre nagyobb hányadát fogják az ilyen új típusú oktatási intézményben kiképezni (Leningrádban például az 1974/75. tanévben 65 ilyen középiskolai végzettséget nyújtó, érettségivel záruló szakmunkásképző iskola működik). Alapos pedagógiai kutatómunkával igyekeznek megállapítani a termelés új szükségleteinek megfelelő tanítási anyagot. Először is a jelenleg több mint tízezer szakmát törekednek – tartalmi és munkaszervezési összefüggéseik alapján – úgy csoportosítani, hogy meghatározhassák a képzés fő irányait. Ezekhez dolgozzák ki a kísérleti tantervet, és 1975 végéig áttérnek az új tartalmú szakmunkásképzésre. Az új rendszer lényege az, hogy a képzés hét szakaszra tagolódik. Előbb átfogó általános szakmai képzésben részesülnek a tanulók, olyan műszaki ismereteket sajátítanak el, amelyekre a szakmák és tevékenységi formák nagy részében szükségük lesz. Ezután következik a szakosodás: a tananyag középpontjában itt az egyes műveletekhez és munkanemekhez szükséges berendezések, szerszámok megismerése, illetve az egyes technológiai folyamatok állnak. Az 1974/75. tanévben 2200 szakmunkásképző középiskola több mint 400 000 tanulóval kezdte meg az oktatást az új tanterv alapján. A 9. ötéves terv végéig olyan új szakmákra képeznek, mint például az automata vagy félautomata gépsorok kezelője, a programozott vezérlésű szerszámgépek gépmestere, az iparosított állattenyésztési gépi berendezések kezelője, kémiai-bakteriológiai elemzések laboránsa stb.

Napjainkban 835 *felsőoktatási intézményben* nyer a szovjet ifjúság felsőfokú képzettséget, amelyek közül 63 tudományegyetem, 247 műszaki egyetem és ágazati műszaki főiskola, 199 pedagógiai, 99 mezőgazdasági, 82 orvosi, 53 közgazdasági és jogi, 54 művészeti és egyéb főiskola. A hallgatók száma több mint 4 600 000. A hallgatóknak több mint a fele nappali tagozaton folytatja tanulmányait.

SZEMLE

A közoktatás szervezetére és színvonalára nézve a Szovjetunió a világ élvonalában áll, a középfokú képzés aránya tekintetében pedig a legelső a világon.

● ● ●

Egyes *nyugati polgári pedagógusok*, szociológusok és fiziológusok (Ivan Illich, Anthony Brook, Paul Goodman és mások) műveiben egyre gyakrabban olvashatjuk, hogy a jövő társadalmában *nincs szükség iskolára*, hogy a „státusmeghatározó tényezővé vált iskolázottság fokozza a társadalmi rétegződést", hogy „az iskolátlanítás felszabadít a kizsákmányolás alól", „az iskola elhal", „az intézetekké formált oktatási intézményekben a tanítást kávéházban, utcán, stadionban végzett információszerzéssel fogják felváltani". Vagyis, a lényeges dolgokat az iskolától függetlenül sajátítják el az emberek, tehát nincs szükség kötelező tantervre, a tanár irányító tevékenységére.

A tudományos-technikai forradalom következtében valóban megváltozik a képzés formája és tartalma, de a szovjet pedagógia tapasztalatai azt mutatják, hogy ennek a változásnak tudományosan megalapozott reformokkal oly módon lehet érvényt szerezni, hogy az ne akadályozza, hanem *stabilizálja* az iskolát. Az is igaz, hogy információkat bárhonnan lehet szerezni, de *tudományos ismereteket* csakis *szervezett oktatás keretében* lehet nyújtani. Az iskolák konkrét típusai, az oktatás tartalma és módszerei még számos országban átalakításra szorulnak, de az iskoláról való lemondás a jelenben vagy akár a távolabbi jövőben milliónyi ember számára kapitulációt jelentene az alapos, módszeres képzésért folyó küzdelemben. Nem beszélve arról, hogy nem az „iskolátlanítás" szabadít fel az imperialista kizsákmányolás alól, hanem a tőkés társadalom megszüntetése és az osztálynélküli társadalom kivívása.

A tőkés társadalom iskolája egyrészt hierarchikus és elitképzésre irányul, másrészt szembeállítja a humán műveltséget a természettudományival, az elméletet a gyakorlattal; így nem elégítheti ki sem a demokratikus fejlődés, sem a tudományos-műszaki forradalom követelményeit. Nem készíti elő növendékeit a felnőtt korukban is folytatandó önálló ismeretszerzésre, a permanens képzésre. Csődjében sokan általában az iskolai képzés csődjét látják. Az oktatásügy „világválságá"-t különösen Coombsnak 1968-ban (nálunk magyar nyelven 1971-ben) megjelent ilyen című könyve óta emlegetik. Arról beszélnek, hogy az oktatás nem felel meg a társadalom követelményeinek, a műveltségigény és annak realizálása között kibékíthetetlenek az ellentmondások, hogy az egész kultúra válságban van – s mindezt világjelenségnek tüntetik fel, megfeledkezve arról, hogy két különböző világrendszer létezik, s a szocialista társadalomnak egészen más a viszonya az iskolához. A szocialista kultúra nincs válságban! A válságjelenségeknek a tőkés, illetve a fejlődő országok társadalmi-gazdasági struktúrájából következő sajátos okai vannak. Ma már világosan bebizonyosodott, hogy a tudomány, a kultúra csak a szocializmusban nyer reális lehetőséget humanista lényegének kibontakoztatására. A nevelés és oktatás humanista szerepe, személyiségformáló ereje s egyáltalán jövője mind szorosabban függ össze azzal, hogy annak a történelmi-társadalmi-forradalmi mozgalomnak az áramkörébe kerüljön, amely az ember felszabadításán munkálkodik, s az emberi életet akarja teljesebbé tenni.

Illés Lajosné

A tagkönyvcsere — az aktivitás növelésének eszköze

AZ SZKP TAPASZTALATAIBÓL

A Szovjetunió Kommunista Pártjában a múlt esztendő végén fejeződött be a párttagsági könyvek cseréje. Olyan politikai akció volt ez, amely tovább erősítette a kommunisták politikai aktivitását és felelősségérzetét, a pártszervezetek harcképességét. Erről tanúskodtak azok a beszélgetések, amelyeket a gorkiji és a jaroszlavli terület pártszervezeteiben folytattunk.

A pártszervezetek természetesen nagy figyelmet fordítottak a tagkönyvcserével összefüggő technikai feladatok elvégzésére: az adatok egyeztetésére, a nyilvántartási lapok kitöltésére, a bekövetkezett változásoknak a nyilvántartásba való pontos átvezetésére. A munkának azonban mégsem ez volt a lényeges, döntő része. A legfontosabbnak *a párt belső életének fejlesztésével kapcsolatos politikai munkát tekintették:* annak előmozdítását, hogy minden egyes kommunista méginkább érezze a tagsági könyv birtoklásával járó politikai felelősséget.

— Annak a jelszónak a jegyében kezdtük meg a tagkönyvcsere előkészítését, hogy „a lenini normák teljesítése minden kommunistának kötelessége" — mondották el a jaroszlavli villamosgépgyár pártbizottságán. — Napirendre tűztük ezt a témát az alapszervezeti taggyűléseken, s elméleti konferenciákat is rendeztünk. Ezeknek a tanácskozásoknak az volt a vezérlő gondolata, hogy a kommunisták elé az élet egyre magasabb követelményeket állít, s a párt minden tagjának meg kell felelnie e követelményeknek.

A magasabb követelmények érvényesítését szolgálta, hogy a tagkönyvcsere időszakában *minden párttag beszámolt az alapszervezet vagy a pártcsoport kollektívája előtt* tevékenységéről, magatartásáról, a szervezeti szabályzatban meghatározott kötelezettségek teljesítéséről. Elvtársias, baráti légkörben folytak ezek a számadások, pártszerű, kritikus szellemben, határozott igényeket támasztva, elismerve a jót és bírálva a gyengeségeket. Természetesen nagy figyelmet fordítottak a termelőmunkában való helytállásra, a mindennapi kötelezettségek teljesítésére, de az értékelés ennél jóval sokrétűbb volt. Helyet kapott benne a számvetés arról, hogyan tartja be az illető párttag a párt- és állami fegyelem előírásait, a szocialista erkölcs normáit. Beszámoltatta a kollektíva a kommunistákat arról is, miként gyarapítják elméleti-politikai tudásukat, szakmai hozzáértésüket, műveltségüket. A pártszervezet sok esetben az oktatási intézményekben is érdeklődött, elégedettek-e tagjai tanulmányi előmenetelével, igyekezetével, s ennek alapján azt is számba vették, szükséges-e valamilyen segítséget nyújtani a tanuláshoz. Elemezték azt is, miként hasznosítják a párt-

tagok a tanultakat termelő- és mozgalmi munkájukban. Természetesen az értékelések egyik központi témája volt a politikai aktivitás, a pártmegbízatások teljesítése.

— Ezek a számadások nagymértékben fokozták a párttagok felelősségérzetét a kollektíva előtt — mondotta *A. D. Klotov*, a gorkiji területi pártbizottság pártszervezési osztályának vezetője. — Elősegítette, hogy a pártcsoportok tömörítsék soraikat, fokozta az alapszervezeti kollektívák cselekvőképességét. E tapasztalatokból kiindulva sok pártszervezetben úgy döntöttek, hogy a tagkönyvcsere után is megtartják ezt a formát, s a párttagok a továbbiakban is rendszeresen számot adnak munkájukról, magatartásukról a kollektíva előtt.

A másik alapvető módszer, amellyel a tagkönyvcsere időszakában a magasabb követelmények érvényesítésén munkálkodtak, az *egyéni beszélgetés* volt. Nem minden párttaggal folyt ilyen beszélgetés, de számottevő részükkel igen. Tartalma lényegében megegyezett a kollektíva előtt történt értékelés témakörével, de kötetlenebb volt, s kiterjedt minden olyan kérdésre, amely érintette az illető párttag munkáját, magatartását, életét.

Részint olyanokkal folytak ezek a beszélgetések, akik nem vettek részt eléggé a pártszervezet tevékenységében, aktivitásuk nem volt kielégítő. A beszélgetéseken számba vették ennek okait, s egyúttal azt is, mi szükséges e helyzet megváltoztatásához. Segítettek ezek a beszélgetések abban, hogy az ilyen párttagok képességeiknek és érdeklődési körüknek megfelelő pártmegbízatást kapjanak. Ennek eredményeként például a Gorkij Autógyárban a tagkönyvcsere előtti 75 százalékkal szemben jelenleg minden egyes kommunistának van valamilyen megbízatása. A gorkiji terület egész párttagságán belül pedig 90 százalék fölé emelkedett ez az arány.

Beszélgettek ezenkívül számos olyan párttaggal is, akik példamutatóan dolgoztak, jó eredményeket értek el a társadalmi tevékenységben. E beszélgetések nemcsak azt a célt szolgálták, hogy még bensőségesebbé tegyék e kommunistáknak a párthoz fűződő kapcsolatait, hanem a munkamódszerek fejlesztését is előmozdították. A pártszervezet vezetősége kikérte ezeknek a kommunistáknak a véleményét, meghallgatta javaslataikat, s egyúttal tanulmányozta tapasztalataikat is, hogy azután ezeket szélesebb körben elterjeszthesse.

E beszélgetések tehát nemcsak a párttagok személyes tevékenységét segítettek felmérni. Sokat tanultak belőlük az alapszervezetek és az ezeket irányító pártszervek vezetői is. Jobban megismerték a párttagok igényeit, érdeklődési körét, képességeit. Világosabbá vált, milyen a kommunisták megterhelése, egyenletesen osztották-e el közöttük a feladatokat. A vezetőségeknek mérlegelniük kellett, mennyire tudták a párttagokat érdemi megbízatásokkal ellátni. Fény derült arra is, eléggé sokrétű-e a pártszervezet munkája, megfelelően tudja-e hasznosítani a kommunisták tudásában, tekintélyében, tettrekészségében rejlő erőt. Mint a jaroszlavli villamosgépgyárban elmondták, a beszélgetések hatására a pártszervezetek munkamódszerei is fejlődtek. Jobban bevonják azóta a párttagokat a taggyűlések és más fórumok előkészítésébe, gyakrabban hoznak létre brigádokat egy-egy téma megvizsgálására, a teendők elemzésére.

A pártszervezetek munkastílusának fejlődéséről hallhattunk a — Gorkij közelében fekvő — nagy vegyipari centrum, Dzerzsinszk város pártbizottságán is. A tagkönyvcsere tanulságai is erősítették itt azt a felismerést, hogy nagyobb gondot kell fordítani a határozatok, megbízatások teljesítésére, a végrehajtás ellenőrzésére. Néhány éve még jó néhány pártszervezetben gyakori volt, hogy egyes határozatok feledésbe merültek, hogy a párttagoktól nem kérték számon a vállalt feladatok teljesítését. Az utóbbi időben a számonkérés rendszeressé vált, s ebben nagy szerepe van a pártcsoportoknak.

A párt belső életét a szovjet kommunisták nem öncélúan fejlesztik. A legfontosabbnak azt tartják, hogy a kommunista példája kisugározzon környezetére, akarja és tudja magával ragadni társait is. Különösen fontosnak tekintik ezt a termelési-gazdasági tevékenységben, a munkahelyi kötelezettségek teljesítésében. Ezért tartják a dzerzsinszki pártbizottság vezetői a legjelentősebb eredmények között számon, hogy a tagkönyvcsere időszakában tovább fokozódott a kommunisták kezdeményező szerepe a munkaversenyben, s olyan munkamozgalmakat indítottak útjukra, amelyek hatására jelentősen nőtt a gépi berendezések kihasználása, a tervezettnél gyorsabban emelkedett a termelékenység, s terjedtek el az új technológiai eljárások. Hasonló módon fokozódott a kommunisták munkahelyi aktivitása a Gorkij Autógyárban is. A sajtoló és a kovácsüzem kommunistáinak kezdeményezésére bontakozott itt ki átfogó verseny az ötéves terv határidő előtti teljesítésére. Ennek felajánlásai már a párt jövő évi XXV. kongresszusának tiszteletére születtek.

A tanulási kedvet is tovább fokozta ez a politikai akció, bár a szovjet kommunisták, általában a szovjet emberek eddig is nagy gondot fordítottak tudásuk állandó bővítésére. Megragadó dolog azt hallani, hogy pl. az ötvenkétezer lakost számláló jaroszlavli járásban húszezer munkás, szovhoz-dolgozó és kolhoz-tag tanul különféle formákban. Akárhol jártunk, mindenütt arról hallottunk, hogy az egészségi okokból kimaradók kivételével minden párttag tanul. Jelenleg különösen a közgazdasági-gazdaságpolitikai ismeretek bővítésére fordítanak a párttagok nagy figyelmet.

A tagkönyvcserével kapcsolatos politikai akció lényege tehát a politikai, termelési, tanulási aktivitás fokozása volt, a kommunisták felkészítése a magasabb követelmények teljesítésére és segítésük ebben. Ehhez képest másodlagos vonása volt e kampánynak, hogy a követelmények teljesítését nem vállalók, az erre képtelenek, alkalmatlanok kimaradtak a pártból. Ezek száma nem volt jelentős, a meglátogatott pártszervezetekben a párttagság 1,5—3 százalékát tették ki.

— A tagkönyvcsere időszakában különös gonddal foglalkoztunk azokkal, akiknek érvényben levő pártbüntetésük volt — mondotta Klotov elvtárs. — Túlnyomó részüknél kedvező változás történt, s ezért a pártbüntetések kétharmadát törölhettük. Akadtak néhányan, akiknél nem tapasztaltak javulást, s ezeket kizárták a pártból. De a tagkönyvcsere ilyen szempontból nem jelentett valamiféle külön akciót, hiszen állandóan foglalkozunk a pártnak az oda nem valóktól való megtisztításával. A gorkiji területen pl. a tagkönyvcsere idején sem csökkent a taglétszám, hanem éppen úgy növekedett, mint más időszakokban. Ehhez hozzátenném, hogy a tagfelvétel üteme sem volt nagyobb ebben az időben, mint máskor.

Fokozódott a kommunisták tudatossága, politikai aktivitása, fegyelmezettsége, tovább emelkedett a pártszervezeteknek a munkahelyi kollektívában élvezett tekintélye — így foglalták össze mindenütt a tagkönyvcsere politikai hatását. Olyan akció volt ez, melynek eredményeként a Szovjetunió Kommunista Pártja még összeforrottabban készülhet soron következő XXV. kongresszusára.

Gyenes László

A városi pártbizottságok munkája

PEST MEGYEI TAPASZTALATOK

Két éve, hogy a Politikai Bizottság határozatot hozott a városi pártbizottságok munkájának fejlesztéséről. A határozat nagy jelentőségű megyénk városainak életben is. Pest megye hat városában él a megye lakosságának közel egyötöde, nem szólva e városok vonzáskörzetéről, hatásukról az őket körülvevő községekre, településekre. Megyénk városai e községektől kapják az ipari üzemek és a szolgáltató hálózat munkaerő-utánpótlásának jelentős részét.

A megye párttagságának közel egynegyede és az alapszervezetek 20 százaléka megyénk hat városában él. Városaink szerepét növeli megyénknek az a sajátossága, hogy nincs megyeszékhelye és ezért sok megyei rendezvény színhelyéül is a hat város szolgál.

A megyei pártbizottság társadalmi, politikai és gazdasági jelentőségének megfelelő figyelmet szentel mind a hat városunk fejlődésének. Az elmúlt két évben három városi pártbizottság adott számot a Politikai Bizottság határozatának végrehajtásáról. Emellett beszámoltak néhány fontos határozat — pl. a közművelődési, a dolgozó nők helyzetéről szóló, valamint a Központi Bizottság 1974. december 5-i határozata — végrehajtásáról.

A VÁROSFEJLESZTÉSI TERVEK MEGVALÓSULÁSA

A megyei pártbizottság félévenként megbeszéli a hat város első titkáraival a speciális várospolitikai, városfejlesztési és pártpolitikai feladatokat. Ezek a tanácskozások jól szolgálják a tapasztalatcsere szerepét is. Az értekezletre mindig más városban kerül sor, s ezáltal lehetőség nyílik arra, hogy néhány új létesítményt, vagy módszert személyesen is tanulmányozzanak a városi pártbizottságok első titkárai.

A megyei pártbizottság első titkára és a megyei tanács elnöke évenként közösen egyezteti, ellenőrizteti a városi pártbizottságok első titkáraival és a városi tanácsok elnökeivel a tervezett várospolitikai feladatokat, a beruházások megvalósulását és a fejlesztés további lehetőségeit. Ez a módszer a kötelességteljesítés mellett további ösztönzést ad a városi szervek munkájához. Így történt ez az V. ötéves terv előzetes tárgyalásánál, előkészítő megbeszélésein is, ahol a rendelkezésre álló pénzeszközök, fejlesztési alapok ésszerű elosztására a városok sajátosságainak és helyzetének figyelembevételével döntött a megyei tanács, egyetértésben a pártvezetéssel és a városok vezetőivel.

Ennek az átgondolt munkának az eredményeként *Cegléd* városban arról adhatnak számot, hogy a IV. ötéves tervben szereplő beruházások nagy részét végrehajtották, illetve megvalósítják. Így épülhetett fel 1834 lakás, a tervezett 120 helyett 500 óvodai férőhely-növekedéssel számolnak a városban az év végéig. A szolgáltatások javítása érdekében Patyolat-felvevőhelyeket, gyorstisztító szalont, új szolgáltató házat és egy AFIT-szervizt létesítettek. Jelentősek eredményeink a kommunális fejlesztésben, a vízhálózat, a vezetékesgáz és szennyvízcsatorna építésében. A tervezett 20 ezer négyzetméter járdát megépítették, de még további gondjuk a város belső úthálózatának fejlesztése.

A megyei pártbizottság a kádermunkában is nagy figyelmet fordít a városokra. Ennek eredményeként a politikai irányítást felkészült testületek végzik. A városi első titkárok és helyetteseik felsőfokú politikai végzettséggel rendelkeznek, úgyszintén a tanácsok elnökei és titkárai. A pártapparátus tagjai felkészültek a városi feladatok eredményes ellátására.

ERŐSÖDŐ TÁRSADALMI ÖSSZEFOGÁS

Városainkban — főleg *Vácott, Százhalombattán* és *Cegléden* — az elmúlt években egyre erősödő társadalmi összefogásnak vagyunk tanúi. A ceglédi üzemek egy óvoda építéséhez 4 millió Ft-tal járultak hozzá. Az útépítéshez, a parkosításhoz, a játszóterek építéséhez is konkrét segítséget nyújtottak. Jelentősen növekedett a lakosság részvétele a városfejlesztési, városépítési munkában. Ezt igazolja az a tény, hogy míg 1969 és 1971 között, három év alatt 6 millió Ft értékű társadalmi munkát végzett a város lakossága, addig az utóbbi három évben 26 millió Ft értékűt.

Vácott több mint 50 millió Ft-ot ajánlottak fel a város üzemei, munkáskollektívái, a szocialista brigádok, az intézmények a városi művelődési központ létesítésére. *Százhalombattán* felszabadulásunk 30. évfordulójára több ezer óra társadalmi munkával építették a színpompás Barátság parkot. *Szentendre* városban több ezer méter járda építésére került sor társadalmi összefogással. A rendelkezésre álló anyagi és társadalmi erőforrások felhasználásának ezek az első megnyilvánulásai. Még számos lehetőség van a társadalmi erők hasznosítására. Ennek érdekében szükséges, hogy a városi irányító szervek az eddiginél is jobban figyelembe vegyék a tanácstagok fogadóóráin, beszámolóin, az országgyűlési képviselő jelölőgyűléseken elhangzott javaslatokat, észrevételeket.

Az eddiginél is gazdagabb együttműködést lehet és szükséges kialakítani a tömegszervezetek, mindenekelőtt a Hazafias Népfront városi szerveivel. Jobban igénybe lehet venni e szervek kezdeményező, mozgósító erejét.

A városok termelő vállalatai mind nagyobb részt vállalnak a fejlesztési célkitűzések megvalósításából. Különösen az óvodai férőhelyek építésében, az iskolák felszereltségének fejlesztésében és egyéb városi beruházásoknál működnek közre. Például szolgálhat a Nagykőrösi Konzervgyár, a Dunamenti Hőerőmű, Vácott a FORTE, a Híradástechnikai Anyagok Gyára és a Húsipari Vállalat.

Nagykőrösön most végzett a városi pártbizottság egy felmérést arról, hogy a termelő üzemek milyen eszközökkel, anyagi erővel és társadalmi élőmunkával kívánnak részt venni a város soron következő, ötödik ötéves tervének megvalósításában. A sokirányú és milliókban számolható felajánlásokat most összegezik, rendszerezik. A várospolitikai bizottság — szakemberei bevonásával — most elemzi a felajánlott eszközök célszerű hasznosítását és a városi párt- és tanácsszervek elé terjeszti javaslatát. Kezdeményezésük élő, eleven tettrekészségre talált. Ez is igazolja, hogy az egészséges lokálpatriotizmusnak van alap-

ja és realitása a fejlett szocialista társadalomban is. Hiszen egy új létesítmény, a szolgáltatóház, a szakmunkástanuló iskola, a strandfürdő vagy járda építése a város állampolgárainak kedvezőbb életkörülményeket, a dolgozó ember számára jobb létfeltételeket, gyorsabb felemelkedést teremt. Ennek az igénynek és lehetőségnek a felismerése és társadalmi összefogással történő megvalósítása fontos várospolitikai feladat. Ezért mindez a városi pártszervek, pártbizottságok helyesen felismert teendői közé tartozik.

Megyénk városainak fejlesztése hozzájárul a környező községek lakosságának felemelkedéséhez, életkörülményeinek javulásához is. A helyi és városközi közlekedés fejlődése termelőszövetkezeti parasztságunk számára is előnyös. A szükségletek növekedésével együttjáró vásárlási igényt jelentős részben a városokban elégíti ki a falusi lakosság. A városok művelődési, szórakozási, kulturális lehetőségeit a falusiak is igénybe veszik.

TÁRSADALMI-POLITIKAI FEJLŐDÉS

A várospolitikai munka fontos eleme a szocialista emberi viszonyok fejlesztése. Városaink lakosságának többsége munkás, illetve azok családtagjai. Városi pártbizottságaink mind több figyelmet fordítanak a munkásság társadalmi-politikai szerepének növelésére, élet- és munkakörülményeinek javítására. Megfelelő figyelmet fordítanak műveltségük fejlesztésére, elsősorban a VIII. általános iskola elvégzésének szorgalmazására, valamint a szakmunkásképzés tárgyi és személyi feltételeinek javítására. Jelentősen emelkedett az alapszervezetek vezetőségeiben is a munkások száma. Az alapszervezeti vezetőségi tagok 64%-a, a titkárok 54%-a fizikai dolgozó.

A városi pártbizottságok szorgalmazzák és segítik a munkások lakásépítésének anyagi támogatását elfekvő anyagokkal, szállítóeszközökkel, készpénzzel és egyéb módon. *Cegléden* csupán 1974-ben az üzemek 2,3 millió Ft-ot fordítottak erre a célra. A kiutalt lakások 75%-át igényjogosult munkások kapták.

A városi dolgozók művelődésének további lehetőségét kínálja a művelődési házak programjának fejlesztése, a művelődési intézmények közös fenntartása, üzemek, termelőszövetkezetek és intézmények összefogásával.

Az elmúlt két-három évben a városi — és a járási pártbizottságok munkakapcsolata is tovább javult. Eredményes az együttműködés főleg a fejlesztési feladatok, az egészségügy és a művelődés irányításában. Érdemes ezt tovább fejleszteni és kiterjeszteni más területekre is.

A pártbizottságok mellett eredményesen működnek — a várospolitikai feladatok tanulmányozása és a munka koordinálása céljából — a várospolitikai bizottságok. Munkaterv szerint dolgoznak, kialakult munkamódszerük. Megfelelő elemzéseket készítenek, amelyek segítségével a pártbizottságok reálisabb döntéseket hozhatnak. Fejlődik kapcsolatuk, együttműködésük a városi tanácsok munkabizottságaival és szakigazgatási szerveivel.

A városi pártbizottságok feladatai között központi helyet foglal el a *gazdaságpolitika*. Ezen a területen tevékenykedik a legtöbb aktivista, akik a városi pártbizottságok mellett működő gazdaságpolitikai bizottsággal együtt eredményesen segítik a gazdaságpolitikai célok megvalósulását. Különösen jól végzik ezt a munkát *Vácott, Gödöllőn* és *Százhalombattán*.

A vezetőségválasztások után javult az üzemi pártalapszervezetek vezetőségeinek összetétele, több, a termelésben közvetlenül részt vevő fizikai munkás

került megválasztásra, akik aktívan dolgoznak a vezetőségekben, és jó érzékkel jelzik a gondokat, tesznek javaslatokat a gazdaságpolitikai feladatok eredményes megoldására. A városi pártbizottságok időnként jellegük szerint tanácskoznak az üzemi pártszervezetek titkáraival. Így részletesebben megtudják beszélni a gazdaságpolitikai, a termelést segítő feladatokat. Eredményesen alkalmazzák ezt a módszert *Vácott, Gödöllőn, Százhalombattán, Nagykőrösön.*

Nem gondoktól mentes, de mindjobban kialakul a nagyvállalatok pártbizottságaival telephelyi, üzemi pártszerveinknek a kapcsolata. Mivel a megyénk városaiban levő üzemek többsége gyáregység vagy telephely, ezért erre megkülönböztetett figyelmet fordítunk. 1974-ben a megyei pártbizottság értekezletet tartott valamennyi koordinálási joggal rendelkező és a koordinált üzem gazdasági vezetőjének és párttitkárának részvételével. Az volt a célunk, hogy a határozat ismertetése mellett azokról az elvárásokról, módszerekről is szóljunk, amelyek elengedhetetlenül szükségesek az eredményes munka végzéséhez. A városi pártbizottságok segítséget adnak a koordinált pártszervezetek vezetőségeinek az eredményes munkakapcsolat kialakításához.

Arató András
a Pest megyei PB titkára

A fejlődő Ajkán elkészült az új városközpont, s felépült egy új lakótelep. A negyedik ötéves terv során 900 tanácsi bér- és szövetkezeti lakás, valamint 300 OTP-lakás épült fel
(MTI Fotó – Jászai)

Közérthetőség a művészetben

Egyre megszokottabbá válik, hogy mindennapi beszélgetéseinkbe, vitáinkba, örömeinkbe és zsörtölődéseinkbe „bevonul" a művészet. Az embereknek mind szélesebb köre találkozik a klasszikus és a mai kultúra értékeivel. A film és a színház, de még inkább a tömegkommunikációs eszközök — a sajtó, a rádió és a televízió — jóvoltából tízezrek, sőt százezrek számára válik *egyidejű élménnyé* egy-egy műalkotás, egy-egy vita vagy művésszel folytatott beszélgetés. Jóllehet az egyidejűség nem jelent egyúttal feltétlenül *közösségi élményt* is, a széles nyilvánosság és az együttes vitatkozó „értékelés" sokasodó alkalmai feltétlenül e felé mutatnak.

Nemcsak passzív befogadói vagyunk a vibráló kékesszürke fénynek vagy a hanghullámoknak: a művekben megfogalmazott gondolatokat — ha azok eljutnak hozzánk — nekünk szóló üzenetként „vesszük". Vagyis: tudatosítjuk és szembesítjük őket életünkkel, világnézetünkkel, valóságunkkal, ízlésünkkel és művészi értékrendünkkel. S e folyamat során nemcsak értékes gondolatokkal leszünk gazdagabbak, nemcsak ízlésünk csiszolódik, hanem a világban, mindennapjainkban is egyre jobban eligazodunk.

Anélkül, hogy a művészetnek közvetlen hasznot tulajdonítanánk vagy a mindennapi élet receptjének tekintenénk, történelmi összefüggésekben vitathatatlan, hogy *a művészetnek jelentős szerepe van az egyes ember s az egész társadalom világképének, közgondolkodásának, politikai érettségének fejlődésében.* Ezért fordított a párt mindig nagy figyelmet a művelődés ügyére, s ezért hangsúlyozta legutóbb a XI. kongresszus is a kultúra jelentős szerepét a szocialista életmód kialakításában, a fejlett szocialista társadalom felépítésében. A legkevésbé sem csupán a művészetek belső ügye tehát, hogy az értékes alkotások mondanivalóját, lényegét megérti-e a közönség.

A művészetekről szóló mindennapi beszélgetéseknek ugyanis éppen ez az egyik legjellegzetesebb témája: „miről szól ez vagy az a vers", „hogyan kell ezt vagy azt a filmet érteni", „mit akart ez vagy az a novella mondani". Beszéljünk nyíltan: bizony elég széles közvélemény bírál érthetetlensége miatt több mai írót, költőt, filmrendezőt, zeneszerzőt. Sok jogos érv van ezekben a — hol élesebben, hol szelídebben megfogalmazott — bírálatokban, mindenekelőtt akkor, ha a művek tartalmi-világszemléleti oldalát kritizálják. Igaz, van bennünk olykor némi türelmetlenség, egyoldalúság, sőt alkalmasint demagógia is, főleg ha az egyéni vélemény „*a* közvélemény hangjának", „*a* munkásosztály szószólójának" szerepében nyilatkozik meg. Mindezektől függetlenül és mindezekkel együtt alapvetően egészségesnek érzem ezt a felfokozott érdeklődést,

„számonkérő" igénybejelentést: a harmincéves szocialista fejlődés jelentős kulturális vívmánya ez.

Hiszen minden feszültség, ellentmondás, gond ellenére óriási eredményeket hozott az elmúlt három évtized a párt egyik alapvető célkitűzésében, a művészet és a nép találkozásában, szerves kölcsönhatásában is. Anélkül, hogy statisztikákat és más tényadatokat sorolnék, csak arra utalok, hogy míg a 30-as években József Attila verseskötetei alig pár tucat példányban keltek el, ma már tíz- és százezres példányszámban jelennek meg a klasszikus és a mai irodalom értékei, s a műkedvelő művészeti csoportok aktív tagjainak száma is 200 000-re tehető. A tömegek és a művészet mélyülő kapcsolatának olyan — egyre szélesedő — sodrásában vagyunk, amelyben éppen a *növekvő igények*, a „felnőtt" szocialista társadalom és a szocialista embertípus talajáról fogalmazódnak meg a — mégoly türelmetlen — bírálatok.

Közérthetőség – a művek felől

Tudományos művek, viták egész sora foglalkozott már (s bizonyára foglalkozik még a jövőben is) a közérthetőséggel. Annyi már ma is tisztázott, hogy ez a fogalom az egyes művek, stílusok, műfajok aktuális befogadásának körét, e kör szélességét, társadalmi keretét jelzi. Elsősorban tehát művészetszociológiai kategória. S ha alaposan végiggondoljuk jelentését, látnunk kell, hogy — pillanatnyi ítéleteink jogosságát nem csorbítva, de feltétlenül töprengésre késztetve — rendkívül nehéz, szinte lehetetlen pontosan meghatározni, mit értünk „köz"-ön, mit „érthetőség"-en. *Nincs egy mérce* (még egyes műveknél sem, még kevésbé műfajoknál), *amelyhez hozzámérve a közérthetőség szempontjából eleve minősíthetnénk az egyes alkotásokat.* Marxista értelemben történelmi kategória a közérthetőség.

Tanúsítják ezt azok a különbségek is, amelyek azonos vagy eltérő értékű alkotások fogadtatásában mutatkoztak, illetve mutatkoznak ma is. Vannak értékes, haladó, szocialista művek — s éppen ezek szaporítására ösztönöz a XI. kongresszus is —, amelyeket már születésükkor is viszonylag széles réteg vall közvetlenül élményének, amelyekben a nép szinte ráismer önmagára, saját gondjaira, küzdelmeinek művészi tudatosítására. De nem ritka még az az eset sem, hogy hazug, üres tartalmú, sematikus vagy giccses világképű alkotások válnak divatossá, népszerűvé, ám e „közérthető" — olykor még szocialista szándékkal is tüntető — művek fölött épp a tartalmi okok miatt hamar eljár az idő. A kor bonyolultsága, a művészi megfogalmazás és a korszerű formanyelv megteremtésének küzdelmes útja magyarázza, hogy olykor viszont szinte magányos maradt kortársai között a haladó, szocialista művész: Ady, Bartók, József Attila, Derkovits Gyula és mások sorsára utalok. (A dogmatikus kultúrpolitika sajnos odáig ment a pillanatnyi átlagízlés-szint merev számonkérésében, hogy szinte a néptől idegennek minősített több modern szocialista művet, melyek az adott pillanatban csak kevesek számára voltak érthetőek.) S végül gyakori az is, hogy tartalmi-esztétikai okokból problematikus vagy öncélúan modernkedő művek találkoznak a közvélemény bírálatával, illetve elutasításával. Hiába védi őket egy sznob polgári „ízlésterror", hiába áll mellékük egy arisztokratikus klikk, hamar kiderül, hogy „a király meztelen", hogy az érthetetlenség mélyebb oka a tartalmi nem-érthetőség, a mondanivaló üressége vagy legalábbis erős vitathatósága.

Ezek a változatok persze nem határolhatók el élesen és tisztán. Úgy érzem például, hogy Jancsó Miklós vagy Juhász Ferenc munkásságának alapvetően szocialista sodrása, korszerű, kiemelkedő értékekben gazdag fejlődésvonala hor-

doz problematikus hullámokat, tartalmaz vitatható műveket is. Így olyanokat, amelyekben a szerzők — mégoly rokonszenves — művészi szándéka, a belső élmény kifejezésének igénye görcsösen modoros önismétlésben valósul meg, legtöbbször (miként pl. Jancsó Miklós *Szerelmem Elektra* c. filmjében) éppen a mondanivaló szemléleti erőtlensége, torzulása okán. Ezt lehet, kell is vitatni; látva azonban azt is, hogy bizony van az e művészeket érő bírálatnak egy olyan demagóg, sommásan elutasító válfaja is, amellyel nem lehet egyetérteni. (Sajnos viszont a mai marxista kritika erőtlenségét bizonyítja, hogy művészetünk jelentős, szinte klasszikus alkotóiról szólva gyakran lemond a méltányos, de következetes elemzés és bírálat igényéről.)

Jancsó és Juhász egyes alkotásainál azonban sokkal problematikusabbnak, hozzájuk képest *alapvető* gondnak tartom azt — s *ezt* tekintem igazi példának a művészi mondanivaló ürességéből eredő érthetetlenségre —, hogy az általuk vagy mások által felfedezett, hitelesített művészi vívmányokat többen *tartalmatlanul, öncélúan, modernkedve utánozzák*. Említhetném pl. Gyöngyössy Imre *Szarvassá vált fiúk* c. rokonszenves szándékú, de sikerületlen filmjét, egyes költőknél a „népi szürrealizmus" és a biológiai-technikai szókészlet dagályos túlburjánzását. Vagy ellenkező végletként: a költői nyelv szélsőséges „filozófiai" elvontságát, illetve öncélú, már-már blöff-ízű „játékosságát", hogy a rossz, sematikusan gyenge ál-avantgarde képzőművészeti „kísérletekről" ne is szóljak. Éppen ezek a példák bizonyítják, hogy *az érthetőség vagy érthetetlenség* (a művek felől nézve) *elsősorban a tartalmi-esztétikai érvényességen múlik*, még ha az „ütközés" látszólag külsődleges, formai-stiláris jegyek miatt történik is.

A marxista esztétika alaptétele, hogy a tartalom teremti meg a neki megfelelő formát, hogy a forma mindig egy konkrét tartalom formája. A formai modernség mértéke tehát a mondanivaló haladó, korszerű volta. S ez a tartalom az egyes ember számára hol azonnal érthető, hol viszont „befogadói küzdelmet" igénylő formaszerkezetben fejeződik ki. Az azonnali széles közérthetőség tehát nem közvetlenül, nem elengedhetetlenül feltétele a műalkotás értékének. De a kiemelkedő, korszerű művészeti alkotás előbb-utóbb találkozik a haladó társadalmi erőkkel, a szocialista munkássággal, az egész néppel. Éppen azért, mert fontosat, lényegeset mond mai valóságunkról, mert pártosan idézi fel világunkat, mert felkavar bennünket. Tehát azért, mert *világképi-történelmi-esztétikai értelemben érthető, realista műről van szó.*

Közérthetőség – a nép, a közönség felől

Egy-egy alkotás megértésének rengeteg feltétele van: a műfaj, a művészeti ág „jelrendszeré"-nek viszonylagos ismerete, több-kevesebb ténytudás, megfelelő érzelmi-tudati állapot s nem utolsósorban korszerű világnézet kell hozzá. A jelentős művek maguk is nevelik az ember ízlését és világnézetét. Figyelembe kell venni azt is, hogy különböző befogadási „szintek" léteznek, sőt még a legképzettebb néző és olvasó is mindig felfedez valami újat, ha újra találkozik egy-egy alkotással.

E témakör kutatói sok fontos megállapítást tettek már arról, miként juthat és jut el az egyén a műalkotások befogadásához, sőt megszeretéséhez. Amikor a közérthetőség társadalmi oldaláról szólunk, akkor persze nem arról van szó elsősorban, hogy kinek mi tetszik. Az egyén ízlése, tetszése (bizonyos értelemben és határig) magánügy, de *a nép ízlése, műveltsége* — éppen az ízlés, a kultúra (ha nem is közvetlen és mereven rövidre zárható) ideológiai, világnézeti, politikai tartalma révén — már *társadalmi kérdés.*

A magyar társadalom világnézeti-műveltségi állapota ma még nem egysé-

ges, hanem erősen rétegezett. A felnőtt lakosságnak egynegyede sajnos egyáltalán nem olvas sem könyvet, sem újságot. Másfelől csak a lakosság egynegyede tekinthető rendszeres olvasónak. Persze a rendszeres olvasók köre is nagyon sokszínű. Vannak, akiknek ízlése a XIX. századi romantikát részesíti előnyben és mai írót alig olvasnak. Mások viszont rendkívül érzékenyek a legújabb értékes irodalmi „kísérletezések" iránt is. A rendszeres olvasók egy jelentős rétege azonban — társadalmi okok, a korszerűtlen életforma és életszemlélet meghatározta kispolgári ízlésük miatt — ma még szinte csak a giccs, a „lapos" álirodalom, az üres, passzív „szórakozás" kedvelője. A minden ember számára természetes kikapcsolódási igény náluk *csupán* ezen az ízléskörön belül talál kielégülést.

Az elmúlt évtizedek legfontosabb tendenciája azonban az, hogy mindinkább megszilárdul és egyre szélesedik az a réteg — s soraiban mind több a munkás —, mely az értékes alkotásokat részesíti előnyben. Tanulságos, hogy a közérdekű, olvasmányos, haladó szemléletű klasszikus irodalom szeretete, például a Jókai iránti vonzalom fokozatosan a mai magyar szocialista próza értékes műveire, Sánta Ferenc *Húsz óra*-jára, Fejes Endre *Rozsdatemető*-jére, Galgóczi Erzsébet műveire, Cseres Tibor *Hideg napok*-jára, Déry Tibor, Lengyel József és Németh László prózájára is fogékonnyá tette ezt az olvasótábort. Kertész Ákos *Makrá*-jában — ha vitatkozva is — saját világuk időszerű kérdésfeltevését üdvözölték. Ugyanez a helyzet a szobrászatban is. Somogyi József köztéri szobrai jó egy évtizeddel ezelőtt sok vitát váltottak ki: a közvélemény nem kis része idegenkedett a modern megformálástól; a proletariátus tudatának torz, pesszimista, lehangoló vagy éppen karikaturisztikus kifejezését vélte felfedezni bennük. Holott valójában Somogyi József a megszokottól eltérő műveivel csupán az idillikus, sematikus, a hagyományosabb munkásszemléletet haladta meg, de semmiképpen sem kérdőjelezte meg a munkásosztály történelmi-etikai értékeit és küldetését. Sőt: szobrai egy korszerűbb, előremutatóbb, komorságában is érettebb szocialista világkép jegyében születtek. Azóta sokat fejlődött e rétegek képzőművészeti ízlése, életszemlélete. Nemcsak Somogyi József, Varga Imre, Segesdi György és mások szobraival barátkoztak meg sokan, de látásélményük, környezetkultúrájuk is korszerűsödött. Ami persze nem jelenti azt, hogy egy-egy új műalkotás nem okoz majd újabb — bizonyára ismét csak termékeny — vitákat.

Nem egy — vélt — átlagízlés merev számonkérése, nem az újtól való idegenkedés, hanem szenvedélyes tanulási vágy, az új élményekért való megküzdés igénye jellemezte mindig is a munkásosztály élenjáró rétegeit. Ezért vallották s vallják egyre inkább közvetlenül sajátjukénak József Attila érett szocialista realista költészetét, mely hozzájárult a forradalmi munkásosztály politikai, társadalmi küldetésének — folyamatos — teljesítéséhez.

Éppen ebből a pozitív tanulságból indulunk ki, amikor vitatkozunk a művészet és a nép történelmi találkozásának ösztönzéséről, szélesítéséről lemondó *sznob, arisztokratikus nézetekkel*, bárhol fogalmazódjanak is meg azok. E koncepciók — lekezelően emlegetve „a közönség felkészületlenségét" — nemcsak a népről, de a szocialista elkötelezettségű művészetről is „lemondanak" egy modernista, a valóságtól menekülő művészetszemlélet jegyében, és ugyanakkor — az igények kielégítésére hivatkozva — silány szórakoztatóipari termékekkel akarják ellátni a tömegeket.

Amikor tehát egyes műalkotások érthetetlenségét tesszük szóvá, nem azt kérjük számon, hogy miért nem közérthető minden mű eleve és azonnal mindenki számára. Vannak azonban olyan művek, amelyeket objektíve senki sem ért meg, amelyek „értelmét" — éppen „folényes" tartalmatlanságuk miatt — a művelt, nyitott befogadó sem képes megfejteni. Az érthetőség követelménye

ebbe az irányba hangzik nyomatékos hangsúllyal: ezeknek a műveknek (és az őket igazolni akaró álideológiáknak) a határozottabb kritikai elutasítását igényli.

Vitatkozni kell azonban azokkal is, akik *demagóg módon* kérik számon a közérthetőséget, lebeszélnek bennünket az állandó önművelésről, megfeledkeznek a műveltség és az ízlés rétegezettségéről, a „befogadói küzdelem" szépségéről. Azokkal, akik a munkásosztály történelmi hivatásának teljesítését segítő — és a XI. kongresszuson is nagy hangsúlyt kapott — közművelődési, ízlésgazdagítási feladatok türelmes, kitartó teljesítése *helyett* az egyes rétegek pillanatnyi ízlését akarják stabilizálni, lebecsülik a közvetítő, értelmező kritika szerepét és egyoldalúan a művészekre hárítanak minden felelősséget a megértési gondok miatt. (Joggal vitatkozott ebből a szempontból Rózsa Gyula a *Kritika* c. folyóirat májusi számában Németh Mihály szobrásszal.) Népünk fejlődésének történelmi tapasztalatai és vívmányai bizonyítják, hogy mély vágy él benne az igazi művészet iránt, mert felismerte, hogy a haladó kultúra, a szocialista művészet igazi szövetséges az egyes ember személyes kiteljesedésében és a szocialista társadalom világtörténelmi küldetésében.

A tömegek és a művészet széles körű egymásra találása a szocializmusban is csak viszonylag lassú, a *kulturális forradalom egész történelmi periódusát végigkísérő*, s végső soron a társadalmi fejlődés ütemétől, a szocialista életforma és demokrácia erősödésétől függő folyamat. De ez a fejlődés „sürgethető" a tudat, a kultúra, a művészet felől is, az igények pozitív, emelő hatású kielégítésével, a művészeti nevelés nem lekezelő, hanem felelős szocialista módszereivel. Dinamikus folyamatnak vagyunk a részesei: az alkotóknak meg kell küzdeniük a valóság, mai életünk egyre hitelesebb, realista birtokbavételéért (ez a feltétele igazi népszerűségüknek is); az olvasóknak, nézőknek, a befogadóknak pedig mindent meg kell tenni az új, olykor „nehéz" művek megértéséért, a szocialista tartalmak kibontásáért és tudatosításáért.

Folyamatosság és időszerűség

Jóllehet az utóbbi időben többet beszélünk az érthetőségről — nem utolsósorban a tömegközlési eszközök, a rádió és főleg a tv által nap mint nap kiszikrázó termékeny „ízléskonfliktusok", az intézményesített kulturális demokratizmus jóvoltából —, valójában nem új téma, nem új program ez az MSZMP kulturális politikájában. Anélkül, hogy részletesen végigkísérném e fogalom (és tágabban: a nép, az ízlés és a művészet egymásra hatásának) értelmezéseit, igénymegfogalmazásait, csak jelzem, hogy már az 1958-as *Művelődéspolitikai Irányelvek* is korszerű szellemben tárgyalta a közérthetőséget. Valamennyi kongresszuson fontos gondolatok hangzottak el a szocialista embertől, a korszerű társadalomtól elválaszthatatlan kulturális és ízlésbeli gazdagodás szükségességéről. Mindig is sok szó esett a sekélyes kispolgári ízlés és az arisztokratikus elit-szemlélet, a színvonalatlan, sematikus maradiság és az öncélú, a valóságtól menekülő modernkedés, a művészi távlatvesztés hamis alternatíváiról, vagyis ezek leküzdésének és az értékes szocialista népkultúra gazdagításának követelményéről.

A szocialista realizmusról szóló 1965-ös állásfoglalás elemzően foglalkozott a közérthetőséggel. Ebből a dokumentumból idézek egy ma is érvényes gondolatsort: „A szocialista realista irodalom és művészet hivatását csak úgy töltheti be, ha a nép legszélesebb rétegeihez szól. Ezért a szocialista realizmus formája *demokratikus*, a művészileg kulturált közönség számára *közérthető*, és az elmaradott kispolgári ízlésvilággal éppúgy szemben áll, mint mindenféle arisztokratikus formalizmussal, az embertől idegen absztrakcióval. A közérthetőség nem azonos a köznapi vagy a tudományos, általában a logikai-intellektuális érthető-

séggel. A művészi közérthetőség elválaszthatatlan az adott művészeti ág formanyelvének ismeretétől, ezért szorosan összefügg a közönség általános művészi kulturáltságával. E tekintetben a szocialista realizmus elméletének és a kritikának ugyanazok a feladatai, mint a művészeti oktatásnak és a népművelésnek A közérthetőség nemcsak a közönség művészetismeretével függ össze, hanem ízlésével is, amely pedig történelmileg változik és egyidejűleg is megoszlik A közérthetőség kritériumai sem foghatók fel tehát mereven; tartalma a művészetek és a közízlés fejlődésével változik, és ízlésrétegek szerint is differenciálódik.

A szocialista realizmusban a tömegekre ható tudatformálás nem kerülhet szembe a tartalomban, tehát formában is újat teremtő művészet fejlődésével."

1965 óta az MSZMP KB mellett működő Kulturális Elméleti (majd: Kultúrpolitikai) Munkaközösség más dokumentumai, valamint kongresszusi és központi bizottsági határozatok konkretizálták egy-egy időszakra a kulturális szektor feladatait s egyre inkább beágyazták e kérdéskört a szocialista közművelődés és életmód széles ívébe. Hogy a művészi érthetőség mennyire tartalmi· és társadalmi kérdés, hogy mennyire elválaszthatatlan a *realista közérdekűségtől*, azt jól jelzi a X. kongresszus határozata: „Minél jobban áthatja az irodalmi és művészeti alkotásokat a szocialista építés nagy nemzeti ügye, annál inkább növekszik az új társadalom építőinek érdeklődése és igénye az ilyen alkotások iránt."

Nem feladatom ebben a cikkben a XI. kongresszus művészetpolitikai állásfoglalásainak elemzése. (Ezzel részletesen foglalkozott Tóth Dezső *Művészeti életünk feladatai a XI. kongresszus után* c. cikke a Pártélet 6. számában.) Csak arra utalok, ami közvetlenül kapcsolódik témánkhoz. Így mindenekelőtt arra, hogy a XI. kongresszus ebben a tekintetben is folytatta az MSZMP *bevált* koncepciójának érvényesítését. Ennek megfelelően, az időszerű feladatokat elemezve *egyrészt* hangsúlyosan szólt a *közművelődés,* ezen belül a munkásosztály kultúrája, ízlése, műveltsége rendszeres fejlődésének, mindnyájunk állandó önművelésének szükségességéről. A fejlett szocialista társadalom építéséhez elengedhetetlen, hogy a proletariátus leghaladóbb, élenjáró osztagainak szocialista világnézete, erkölcsisége, életformája, kultúrája váljék egyre inkább az egész társadalom jellemzőjévé, elválaszthatatlanul a munkásosztály vezető szerepének erősítésétől.

Másrészt: élesen bírálta a kongresszus az öncélú formalizmust, a tartalmi nem érthetőséget, és minden eddiginél nyomatékosabban fogalmazta meg (egyúttal elutasítva a dogmatikus félreértelmezést, a színvonalengedményeket) a *szocialista művészi közéletiség* erősítésének — „belső művészi" szempontból is termékeny — igényét: „Az alkotók azonosuljanak a néppel, a művészeti alkotások érthetően és valóban a népről, a néphez szóljanak, a szocializmust építő magyar nép életét, munkáját, harcát fejezzék ki."

Szoros összefüggésben az eddigiekkel, a kongresszus — *harmadrészt* — felvázolta a *műhelyek,* a *közvetítő fórumok és a kritika,* a tv, a rádió, a tartalmas szórakoztatás, a korszerű esztétikai nevelés, a szelektív közléspolitika, a kiadók stb. felelősségteljes feladatait a színvonalas, korszerű szocialista művek fokozott támogatásában, hiteles népszerűsítésében.

Nagyon fontos, hogy egész közvéleményünk, mindenekelőtt a párttagság, ebben a kérdésben is egységesen, helyesen értelmezze a kongresszusi határozatokat és az MSZMP kulturális politikáját. Mindennapi vitáink, a tv-ről, filmekről, könyvekről folyó beszélgetéseink is tartalmasabbak, építőbbek lesznek ezáltal. És türelmetlenségünk is előremutatóbbnak bizonyul.

Agárdi Péter
a KB munkatársa

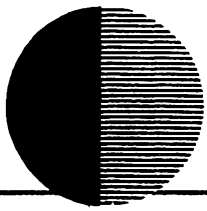

Tervkészítés az alapszervezetben

Az alapszervezeti pártmunka egyre sokrétűbb, és a megoldásra váró feladatok is mind nagyobbak. Ezt tapasztalta alapszervezetünk vezetősége legutóbb például, amikor a négy év munkáját összegező beszámolót készítette. Akkor határoztuk el, hogy a vezetőség munkájának módszereit és szervezettségét tovább fejlesztjük. Erre szorítanak sokasodó feladataink és az a tény, hogy a pártmunkára fordított időt már nem lenne célszerű növelni. A saját, valamint az alapszervezet vezetősége munkájának elemzésével tapasztalataink felhasználásával alakítottuk ki; hogyan dolgozzon az új vezetőség. Erről szeretnék megemlíteni néhány gondolatot, azzal a megjegyzéssel, hogy ezek a legkevésbé sem újak. Csupán az az újszerű bennük, hogy tudatosan alkalmaztuk egy meghatározott cél, a vezetőség, az alapszervezet munkájának fejlesztése érdekében.

A pártmunka fontos követelménye a tervszerűség. A többi között azért készít a pártszervezet munkatervet, hogy biztosítsa a tervszerűséget. A munkatervben azt fogalmazzuk meg, hogy az adott helyzetben és időszakban a pártszervezet előtt milyen lényeges kérdések várnak megoldásra. Alapszervezetünk a gyakorlatban is különös gonddal készíti munkatervét, mert felismertük, hogy a jó munkaterv a tervszerűség egyik biztosítéka. Jó munkatervet azonban nem könnyű készíteni. Lenin — ragyogó hasonlattal — az események sorát lánchoz hasonlítja: „*Érteni kell a módját* — mondta —, *hogy minden pillanatban éppen azt a bizonyos láncszemet találjuk meg, amelyet teljes erővel kell megragadnunk, hogy az egész láncot kezünkben tarthassuk és szilárdan előkészíthessük az átmenetet a következő láncszemhez.*"

A munkatervkészítés alapgondolata a döntő láncszemek megtalálása. Biztos támpontot nyújtanak ehhez a Központi Bizottság, az irányító pártbizottság határozatai, s nem utolsósorban a pártszervezet helyi ismeretei. Mivel működési területünk az üzem, legfontosabb, hogy segítsük a takarékos, ésszerű gazdálkodást, a termelési tervek mind jobb teljesítését. Pártvezetőségünk már eddig is több ülésen foglalkozott a gazdálkodás különböző problémáival. Megvitattuk a vállalat vezetése által készített takarékossági tervet, beszámoltattuk a gazdasági vezetést a készletek alakulásáról, az értékesítés helyzetéről.

Az alapszervezet munkája szervesen ezekhez a témákhoz kapcsolódik.

Nagyon lényegesnek tartom tehát, hogy a munkaterv tartalmi kérdé-

sekből induljon ki. Vagyis azt kell egyértelműen tisztázni, milyen feladatok állnak az alapszervezet előtt, s azokat hogyan lehet a legeredményesebben megoldani. Ha a napirendek meghatározásában ebből indulunk ki, akkor a munkaterv jó segítője lesz a napi tevékenységnek. Ellenkező esetben formalitásokat szül, s lényegében abban merül ki a pártszervezet tevékenysége, hogy egy-egy témát napirendre tűz, s kipipálhatja: ezzel meg ezzel is foglalkozott.

Az ilyenfajta „foglalkozásnak" is lehetnek időszakos eredményei, de tényleges és tartósan előremutató aligha. Ez egyébként arra is utal, hogy nemcsak a témák kijelöléséhez kell nagy politikai tapasztalat és felelősség, hanem a feldolgozáshoz, a jelentések, a különböző anyagok elkészítéséhez is.

A munkaterv a taggyűlés jóváhagyása után emelkedik határozattá. Témákat tartalmaz, amelyeket ki kell dolgozni, elemezni, s meg kell ismerkedni részletkérdéseivel is. Alapszervezetünkben ez legtöbbször az illetékes (reszorţos) vezetőségi tag feladata. Vezetőségünk gyakran külön munkacsoportot bíz meg egy-egy téma kidolgozásával. Nagy gondot fordítunk arra, hogy jó előterjesztések kerüljenek a vezetőség elé. Az előterjesztőnek pontosan tudnia kell, hogy a testület milyen céllal tárgyalja majd az anyagot. Fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy a konkrét cél ismeretében lehet csak jó anyagot készíteni. A megtárgyalás sohasem lehet cél, mindig csak eszköz! Vajmi keveset ér például, ha egy KB-határozatot úgy tárgyalunk meg, hogy az nem jár együtt a helyi feladatok, a cselekvési programok kidolgozásával. Azt az elvet valljuk és azt a gyakorlatot igyekszünk követni: fontos, hogy a munka reánk eső részét elvégezzük.

A célirányosság érdekében szorgalmazzuk azt is, hogy már az előterjesztés tartalmazza a határozati javaslatot. Ki lenne hivatottabb ennek megfogalmazására, mint az előterjesztő? Hiszen ő foglalkozott az anyaggal mélységeiben, ő tanulmányozta a legrészletesebben: ez volt a feladata. Mennyivel gördülékenyebb a vezetőség, a taggyűlés munkája, ha konkrét javaslatot, megfogalmazott tennivalókat kell elbírálnia és — esetleges korrekciók után — elfogadnia. Alapszervezetünkben már igazolódott ennek a módszernek a helyessége.

Legutóbbi taggyűlésünk egyik napirendi pontja az volt: hogyan érvényesül alapszervezetünkben a véleményezési jog? A taggyűlés érdemi munkát végzett. Ezt nem utolsósorban annak tulajdonítom, hogy a beterjesztett anyag nemcsak általános képet adott, hanem konkrét javaslatot is arra: mit kell tennünk, hogy a határozatnak megfelelően folyjék e területen is a munka. A taggyűlés a határozati javaslatokat elfogadta, s ez ebben a témában hosszú időre biztos támpontot jelent.

A pártszervezet természetesen nem hoz, nem hozhat minden kérdésben határozatot. Lehet a tárgyalás célja informálódás, állásfoglalás, véleményezés. Ezt a munkát is nagyban elősegítheti a jó előterjesztés. Célszerű az anyag végén összefoglalni a lényeget. Ezt a további munka során bármikor fel lehet használni, illetve ismételt vizsgálat alkalmával összehasonlítási alapul szolgálhat. Az előterjesztések színvonalának emelése ilyen, látszólag formai dolgokat is felvet. Saját tapasztalatunk szerint, amióta nagyobb figyelmet fordítunk az előkészítésre, az amúgy is túlterhelt és időzavarral küszködő testületünk munkája könyebbé vált. Mentesül ugyanis a rögtönzés, a „menet közbeni" szövegezés, határozatfogalmazás terheitől.

Alapvetőnek tartom azt is, hogy a vezetőség figyelme arra is kiterjedjen: eljussanak a határozatok, állásfoglalások, értékelések az érintettekhez. Hozzá tenném ehhez azt is:

ne csak hozzáférhető legyen számukra, hanem kapják is meg azokat! Az elfekvő határozat: halott tőke. Alapszervezetünkben ezt úgy szerveztük meg, hogy a taggyűlési határozatokat egy példányban a vezetőségi tagok maguknál tartják (pl. munkatervet). Egy példány az iratrendezőben van letéve. A vezetőségi ülések határozatait rendszeresen ellenőrizzük, ehhez jó segítség a pontosan vezetett emlékeztető.

A politikai munka hatékonysága számokkal nemigen mérhető, az eredmény nem mindig jelentkezik közvetlenül materiálisan megfogható dolgokban. Ennek ellenére nem hanyagolható el a pártmunka módszereinek állandó és folyamatos finomítása, a szüntelenül változó valósághoz való igazítása. A politikai éleslátást, a hozzáértő, lényegretörő, érdemi munkát semmi sem pótolhatja. De jól kialakított és megválasztott módszerekkel megsokszorozhatjuk a hatékonyságot. A belső szervezettség megrövidíti a célhoz vezető utat.

Fülöp Mihály
a Pamutfonóipari Vállalat
alapszervezeti titkára

Reszort nélkül a pártvezetőségben

A pártvezetőségek legutóbbi újjáválasztásánál Komárom megyében 280 alapszervezet tagsága — élve az erre módot nyújtó lehetőséggel — a korábbinál magasabb létszámú vezetőséget választott. Az alapszervezetek egy részében ezt a vezetőségre háruló feladatok differenciáltabb megosztására, a korábbi reszortok megbontására és új reszortok kialakítására használták fel. Az új testületi tagok másik része pedig reszort nélkül vesz részt a vezetőség munkájában. (A megyebeli alapszervezetek több mint egyötödében a vezetőségi tagoknak mintegy 7%-a reszort nélküli.)

A reszort nélküli vezetőségi tagok egy része olyan elvtárs, aki állami, gazdasági beosztása vagy közéleti funkciója mellett nehezen tudna egy reszortot is maradéktalanul, a kívánt öntevékenységgel és folyamatossággal ellátni. Szűnőben van ezáltal az a helytelen gyakorlat is, hogy az üzem igazgatója vagy a tsz elnöke egyben a pártszervezet gazdaságpolitikai (termelési) felelőse is, vagy a községi tanács elnöke a pártszervezet területpolitikai felelőse.

A reszort nélkül dolgozó pártvezetőségi tagok más része idős, nagy mozgalmi tapasztalattal, nélkülözhetetlen helyi ismerettel, vezetési gyakorlattal rendelkezik, de kora, egészségi állapota miatt hosszabb távon nem vállalhatja egy reszort munkáját. Ezek az elvtársak sok éven át dolgoztak titkárként, vezetőségi tagként stb.

A reszort nélküli vezetőségi tagok harmadik csoportját olyan elvtársak alkotják, akik a későbbiekben — miután a testületi munkában jártasságot, vezetési tapasztalatokat szereztek — reszortfelelősi feladatokat is elláthatnak.

A nagyobb létszámú — 7—9 főből álló — vezetőségeknél ez a helyzet lehetővé teszi a munka megfelelő megosztását. Arra ösztönzi az alapszervezeteket, hogy a reszortokat a működési terület jellegének, a pártmunka fő irányának megfelelően alakítsák ki. Vagyis csak annyi reszortfelelős működik, amennyi a feladatok jó ütemű, megfelelő színvonalú elvégzéséhez valóban indokolt, s nem több — még akkor sem, ha a szükséges reszortok számánál több

vezetőségi tag van. Ha helyesen éltek a lehetőséggel, ha bátran alkalmaztak új szervezési formákat, nem kerül sor a munka túlságos elaprózására.

A reszort nélkül dolgozó pártvezetőségi tagok feladatköre, munkamódszere még nem alakult ki teljesen, de az alapszervezetek gyakorlatában nap mint nap gazdagodik. Az alábbiakban — a teljesség igénye nélkül — az elmúlt hónapok néhány tapasztalatáról szólunk.

Ezek a pártvezetőségi tagok is mindenekelőtt a vezetőség testületi munkájában kapcsolódnak az alapszervezeti tevékenységhez. *Közvetítik* a pártvezetőséghez mindazokat az információkat, melyeket napi munkájukban a dolgozók hangulatáról, az üzem, a lakóterület életéről, a korábbi döntések hatásáról szereztek. *Segítenek* időben érzékelni a problémákat, feltárni a döntésre érett kérdéseket. *Tájékoztatják* a pártvezetőséget a helyi gazdasági, állami, tömegszervezeti döntésekről, akciókról, elképzelésekről. Helyzetükből adódan a döntések előtt sokoldalúan — a reszortmunka minden korlátja nélkül — vizsgálják a körülményeket, erősítik a komplex szemléletet.

Konzultánsai egy-egy érdeklődési körükhöz közelebb álló, felkészültségüknek megfelelő, de más pártvezetőségi tag által gondozott napirendnek. Vállalják egyedi — kifejezetten egyetlen reszorthoz sem kapcsolódó — napirendek *előterjesztését.*

Foglalkoznak a párttagok egyéni gondjaival, elbeszélgetnek az olyan párttagokkal, akiknek a magatartásában bizonyos negatív vonások tapasztalhatók. Figyelmet fordítanak a párttagok sajátos helyzetben levő kisebb csoportjaira, pl. a nyugdíjasokra, a nyugdíjazás előtt állókra, új párttagokra. A vezetőség megbízásából *képviselik* a pártszervezetet egy-egy társadalmi vagy tömegszervezeti rendezvényen. Részt vesznek *vizsgálatokban,* fegyelmi kérdések kivizsgálásában.

Összességében: a reszort nélküli pártvezetőségi tagok — amellett, hogy teljes joggal részt vesznek a testületi munkában, a döntések előkészítésében, meghozatalában, a végrehajtás megszervezésében és az ellenőrzésben — tevékenységükkel tehermentesítik a pártvezetőség reszorttal megbízott tagjait és a titkárt. Sokirányú, tartalmában az alapszervezet előtt álló időszerű feladatokhoz, a munkatervben rögzített tennivalókhoz igazodó munkájukkal dinamikusabbá, teljesebbé teszik a vezetőség irányító, ellenőrző, koordináló és operatív tevékenységét.

Feladataik elvégzéséhez megfelelő alapot nyújt tájékozottságuk, mozgalmi és vezetői tapasztalatuk. Azoknak az új testületi tagoknak pedig, akik még híján vannak e tapasztalatoknak, lehetőségük nyílik a pártvezetőségi munka alapos megismerésére.

Szakács József
a Komárom megyei PB munkatársa

Megjelent!

PÁPAI BÉLA

MUNKÁSNEVELÉS — MUNKÁSKÉPZÉS

192 oldal

Ára: 10,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A pártcsoportok a politikai munka élvonalában

A székesfehérvári járási párt-végrehajtóbizottság nemrég megvizsgálta a Politikai Bizottság 1972. dec. 14-i – az alapszervezeti munka fejlesztésére hozott — állásfoglalása végrehajtásának tapasztalatait. Elemzésünkben kiemelten foglalkoztunk a pártcsoportok tevékenységével. Az utóbbi években járásszerte fejlődött a foglalkozás a pártcsoportokkal, s ennek eredménye, hogy többségük a rájuk háruló feladatoknak eleget tesz.

A XI. pártkongresszus előtt járásunkban 261 pártcsoport működött. Az alapszervezeti vezetőségválasztások után került sor — március 1. és április 10. között — a pártcsoportbizalmiak újjáválasztására. A járási pártbizottság ellátta útmutatásokkal a közbeeső pártszerveket és az alapszervezetek vezetőségeit, de a pártcsoportok létrehozásában a vezetőségeknek önállóságot adott. A kis létszámú pártszervezetekben javasolta az alapszervezetek veztőségeinek, hogy ne hozzanak létre pártcsoportot vagy -csoportokat, mivel a párttagok többsége egyébként is könnyen elérhető. Hasonlóképpen felhívtuk a figyelmet arra, hogy a pártcsoportok kialakításánál vegyék figyelembe a munkahelyek szervezeti felépítését, a párttagok területi elhelyezkedését.

A bizalmiválasztások tapasztalatai

A pártcsoportbizalmiak választásának tapasztalatait is értékelte a járási párt-végrehajtóbizottság. Megállapította, hogy az alapszervezetek vezetőségei nagy gonddal végezték munkájukat, figyelembe vették helyzetük sajátosságait, az üzemük, területük fejlődésében végbement változásokat. Ennek következménye, hogy a pártcsoportok száma 351-re emelkedett. Számuk nagyarányú növekedése azzal függ össze, hogy a mezőgazdasági nagyüzemek tevékenységi köre szakosodik, differenciálódik, s az egyes ágazatok, üzemegységek, telephelyek koncentrálódnak, mind az anyagi erőforrásokat illetően, mind pedig az ezekben dolgozók — köztük a párttagok — számát tekintve is. Az alapszervezetek vezetőségei arra törekedtek, hogy az önálló, jól elkülönült munkahelyeken — megfelelő létszámú párttag esetén — pártcsoportokat létesítsenek.

Amiatt is emelkedett a pártcsoportok száma, hogy a termelőszövetkezetek egyesülése után sok helyütt pártcsoportot hoztak létre ott, ahol korábban kis létszámú vagy nem ütőképes alapszervezet működött. Indokolt tehát a pártcsoportok számának növekedése, mert ez egyben azt is jelenti, hogy jobban átfogják az alapszervezetek működési területét, segítségükkel eredményesebben mozgósíthatjuk a pártonkívüli dolgozókat. Az is kétségtelen viszont, hogy a pártcsoportok többsége kisebb taglétszámú, mint korábban volt. Ezt a körülményt figyelemmel kísérjük, s amennyiben ennek hátrányai mutatkoznának a pártmunkában, idejében intézkedünk.

A 351 pártcsoportbizalmi közül 127 az újonnan megválasztott. Az alapszervezetek vezetőségei az alkalmasság és a rátermettség elsődlegessége mellett, a munkában, a magánéletben példamutató, jó szervezőkészséggel rendelkező, a dolgozók bizalmát élvező párttagokat javasolták megválasztásra. A régi pártcsoportbizalmiak döntő többségét ismét megválasztották a kommunista kollektívák, de így is magas az új pártcsoportbizalmiak száma. Ez két jelenséggel függ össze: egyrészt — mint már említettük — több a pártcsoport, mint korábban volt, más-

részt a pártcsoportbizalmi tisztség olyan funkció, amelynek viselője a közéleti tevékenység középpontjában áll, hamar kitűnik rátermettsége, kommunista kiállása stb. Az alapszervezeti választások során számos pártcsoportbizalmit választottak meg vezetőségi tagnak. Bár pótlásuk gondot okoz, fejlődésüknek csak örülünk.

Úgy látjuk, hogy a pártcsoportbizalmiak jelenlegi gárdája kevesebb politikai, mozgalmi tapasztalattal rendelkezik, mint a választások előtti, de ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy következetes segítséggel, a tapasztalatok átadásával alkalmassá tehetjük őket a nehéz feladatok megoldására is. Aránylag sok közöttük a fiatal, akik fogékonyabbak az újra. A többségében nőket foglalkoztató üzemrészekben, telephelyeken főként nőket választottak pártcsoportbizalminak. Mindenképpen nagy nyereség a párt számára, hogy nőtt a pártcsoportbizalmiak között a fizikai munkát végzők aránya.

A pártcsoportbizalmiak választását követően az alapszervezetek jelentős része azt kérte a járási párt-végrehajtóbizottságtól, hogy nyújtsunk segítséget a bizalmiak képzésében. Bár eredetileg ezt a feladatot a közbeeső pártszervek számára terveztük — és ezt a jövőben ők végzik — a nagyszámú új pártcsoportbizalmira való tekintettel, a járás valamennyi ilyen tisztségviselőjét egynapos tapasztalatcserére hívtuk össze. Az újak számára indítás volt ez, a régebbiek pedig mélyíthették tudásukat.

Az a tény, hogy az alapszervezeti veztőségek a járás segítségét igényelték, azt is mutatja, hogy a közbeeső pártszervek eddig nem adtak nekik elegendő és megfelelő segítséget a pártcsoportmunka fejlesztéséhez. Számos közbeeső pártszervre nem érvényes ez a megállapítás, így a többi között az Agárdi Állami Gazdaság pártbizottságára sem, mely a járási tapasztalatcserét követően megbeszélésre hívta össze az alapszervezetek valamennyi pártcsoportbizalmiját.

A Politikai Bizottság 1972. december 14-i határozata végrehajtásának vizsgálatánál is tapasztaltuk, hogy az alapszervezetek vezetőségei mind jobban felismerik: politikai munkájuk, tömegkapcsolatuk és befolyásuk nagyrészt a pártcsoportok tevékenységén múlik. Amennyiben a pártcsoportok aktívak, politizálnak, akkor az alapszervezetek munkája folyamatosabb, életszerűbb, fegyelmezetten végrehajtják a felsőbb pártszervek határozatait, s megvalósítják a hasznos, ésszerű helyi kezdeményezéseket, törekvéseket.

A határozat megjelenése óta a pártcsoportok munkája nagymértékben javult. Mindenekelőtt a szervezeti életük fejlődött jelentősen. A pártcsoportok többsége a két taggyűlés között rendszeresen tart értekezletet, de amennyiben a helyi teendők szükségessé teszik, rendkívüli csoportértekezletet hívnak össze.

Az előző években csupán az alapszervezetek vezetőségei készítettek tervet a vezetőség és a taggyűlés napirendjeire. Több alapszervezet pártcsoportjainak munkáját vizsgálva a párt-végrehajtóbizottság úgy határozott, hogy a rendszeresség, a folyamatosság érdekében, készítsék el a pártvezetőségek a pártcsoportok féléves tervét is. Ez a terv egyrészt a pártalapszervezet munkájára épül, másrészt a pártcsoporttagok érdeklődési körét, igényeit is figyelembe veszi.

A kezdeményezőkészség fejlesztése

Az alapszervezeti vezetőségekkel azt igyekszünk elfogadtatni, hogy a jó pártcsoportmunka mércéje és kritériuma nem csupán a tartott értekezletek száma, hanem sokkal inkább a politikai, társadalmi, gazdasági jelenségekre való reagálás, a munkahely dolgozóinak mozgósítása,

a párt politikájának az elfogadtatása, a jó politikai és jó munkahelyi légkör kialakítása. Amennyiben ezek eléréséhez pártcsoport-értekezletek összehívására van szükség, úgy tartsanak ilyeneket. Semmi haszonnal nem járnak azonban az olyan pártcsoport-értekezletek, amelyeket azért hívtak össze, mert azt korábban betervezték.

Az eddigiekből is kitűnik, hogy a járási párt-végrehajtóbizottság nem a látványos, hanem a tartalmas pártcsoportmunka kialakítására törekszik. A pártcsoportok többsége jó gazdája területének, jól képviseli a párt politikáját. Megbeszéléseiken — de azokon kívül is — véleményt mondanak tapasztalataikról, észrevételeikről, tehát jelzik a vezetésnek a problémákat. Sok esetben maguk oldanak meg egyes problémákat. Például a pártcsoportbizalmi, vagy a csoport egy-egy tagja beszélget a vétséget elkövetővel, vagy azonnal választ adnak a pártonkívüliek kérdéseire.

Számos példát sorolhatnánk föl arról, hogy járásunkban a pártcsoportok milyen hasznosan munkálkodtak egy-egy párthatározat végrehajtásán. Lendítői voltak a kongresszusi munkaversenynek, segítségük nélkül a szocialista brigádmozgalom sem jutott volna el a mai színvonalra. Példát mutatnak a különböző programok teljesítésében. Oroszlánrészük van abban, hogy a kongresszust megelőző időszakban a kongresszus irányelvei, majd a kongresszust követően a kongresszus határozatai a pártonkívüliek széles körében ismertté és elfogadottá váltak. Elvégzett munkájuk felsorolása helyett két tapasztalatot érdemes megemlíteni. Mindkettő a tájékoztatással függ össze. Az egyik a tájékoztatás körét és gyorsaságát, a másik pedig annak mélységét érinti.

Járásunkban évek óta az a gyakorlat, hogy a járási párt-végrehajtóbizottság a felsőbb pártszervek egy-egy határozatával kapcsolatban meghatározza feldolgozásának módját. Számos határozatot továbbítottunk a közbeeső pártszerveknek azzal, hogy mindegyik pártfórumon foglalkozzanak vele, dolgozzák ki a feladatokat a pártcsoportokig bezáróan. A határozatok egy részével a kommunisták a taggyűléseken ismerkednek meg. Jól tudjuk, hogy nem mindegyik párthatározat kerülhet a feldolgozás módját illetően a pártcsoport-értekezletek elé. Ezért ebben a kérdésben nagy körültekintéssel kell eljárnunk. Azt tapasztaljuk azonban, hogy sokkal gyorsabban lejut a párttagokhoz az a határozat — bár több lépcsőt kell megjárnia —, amelyet úgy ítélünk meg, hogy pártcsoport-üléseken szükséges megbeszélni.

Tájékoztatás és a határozatok feldolgozása

Jó tájékoztatás nélkül nincs mozgalmas pártcsoportmunka. Éppen ezért hárul nagy felelősség a közbeeső pártszervekre abban, hogy a párttagok tájékoztatása minél gyorsabb és teljesebb legyen. Ami a teljességet illeti: napjainkban már nem az a baj, hogy kevés a tájékoztatás, hanem sokkal inkább az, hogy a pártszervek és az alapszervezeti vezetőségek nem differenciálnak kellően. Vannak olyan párthatározatok, amelyek nem mindegyik pártszervezet számára írnak elő tennivalókat, mégis nemegyszer ezek is „végigfutnak" a pártszervek minden szintjén, egészen a pártcsoportokig. Ez a munka üresjáratot jelent, a párttagok jelentős része nem tudja hasznosítani.

A tájékoztatás mélysége ugyancsak eléggé vitatott. A kongresszus dokumentumait írásban eljuttattuk valamennyi párttaghoz. Megvitatásuk először pártcsoport-értekezleteken történt. Mély, tartalmas vita alakult ki felettük, a párttagok észrevételei, javaslatai hasznosak, megalapozot-

tak voltak. Ez egyben azt is mutatja, hogy a hatékonyság javítása érdekében érdemes a tájékoztatásra, a pártcsoport-értekezletek jó előkészítésére időt, energiát fordítani.

Azt is nyugodtan állíthatjuk, hogy a kezdeményezésnek nem minden esetben kell a járási párt-végrehajtóbizottságtól kiindulni. Kezdeményezhetnek a községi, üzemi pártbizottságok, pártvezetőségek, vagy éppen az alapszervezeti vezetőségek is. Minden üzem, vállalat, közigazgatási egység életében vannak olyan események, feladatok, amelyek főképpen az ott élő vagy dolgozó kommunistákat és pártonkívülieket foglalkoztatják.

A járási párt-végrehajtóbizottság a pártszervek és a pártszervezetek feladatává tette, hogy a pártcsoportok hatékonyabb munkája érdekében szemléletbeli változást kell elérni. Vannak olyan politikai kérdések, amelyekben elegendő a tájékoztatás. Számos alapszervezet vezetősége azonban feladatát elintézettnek véli azzal, hogy összehívja a pártcsoportokat tájékoztatja őket. Ezek a pártszervezetek éppen a legfontosabbat hagyják el: nem gazdagítják a felsőbb pártszervek határozatait azzal, hogy a helyi adottságoknak, követelményeknek megfelelően meghatározzák saját, konkrét tennivalóikat.

A pártcsoportok felelőssége

Éppen a Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatával kapcsolatban szereztünk olyan tapasztalatokat, hogy több alapszervezetben ismertették, megvitatták — pártcsoport-értekezleteken, taggyűléseken, vezetőségi értekezleteken — a gazdasági vezetés intézkedési tervét is a termelés növelésére, a takarékosságra stb. A pártpolitikai munkában azonban kimaradt egy fontos láncszem: az üzem, a gazdaság intézkedési tervét nem bontották munkahelyekre, nem ismertették sem az ott működő pártcsoportokkal, sem a dolgozókkal. Az intézkedési tervek teljesítése egy szűk csoport, a vezetők ügye maradt. Felülvizsgáltuk az üzemek intézkedési terveit, s arra köteleztük a pártszervezeteket, hogy a legkisebb munkaegységig ismertessék ezeket — elsősorban azokat a feladatokat, amelyek az egyes munkaszervezetekre hárulnak. Az év végén beszámoltatjuk a pártcsoportokat arról, mit tettek területükön a KB december 5-i határozatának végrehajtásáért.

A pártcsoportoknak igen nagy a szerepük a párttagok aktivitásának fokozásában. Vizsgálatunk során megállapítottuk, hogy a párttagok 80—85 százalékának személyre szóló konkrét pártmegbízatása van. Nap mint nap tapasztaljuk, hogy a pártcsoportok mind nagyobb önállósággal bízzák meg a kommunistákat feladatokkal, s nem tud senki „eltűnni" Nagy nevelő, fegyelmező ereje van ezeknek a kis kommunista kollektíváknak.

Az évente egyszer kötelezően előírt beszámolások helyett a legtöbb pártcsoport évente kétszer-háromszor napirendre tűzi tagjainak munkáját, közéleti tevékenységét. Ily módon nem „gyűlik" egy-egy párttag „bűnlajstroma", mert idejében figyelmeztetik őt hibáikra. A párttagok fegyelme, példamutatása a közéletben és a munkában környezetükre is hat. Ez nagy mozgósító erő, amire minden időben szükség van. Mind gyakoribb — és mi ezt bátorítjuk —, hogy ne csupán akkor foglalkozzanak egy-egy kommunistával, amikor hibát követ el, hanem akkor is, ha példát mutat, becsülettel helytáll, vagy olyan cselekedetet hajt végre, amely elismerést, dicséretet érdemel. Ennek még jobb hatása van a kollektívára, mint a felelősségre vonásnak.

Pártalapszervezeteink a pártépítésben, a tagfelvételnél is támaszkodnak a pártcsoportokra. Azzal, hogy a pártcsoportok tevékenységüket közvetlenül a munkaterületen végzik, tagjaik állandó és szoros kapcsolatban vannak a pártonkívüli dolgozókkal. Ez olyan helyzeti előny, amit semmi sem pótolhat. A pártcsoportok nagy többsége jól is él ezzel az előnnyel.

Nagyon érdekesek a tapasztalatok azzal összefüggésben, hogy a párt magasabb követelményeket támaszt a pártba belépni szándékozókkal szemben. A határozatnak ez a része egyértelműen érvényesül. Csak azok kerülnek be a pártba, akik ezt kiérdemlik. Érdemes azonban megjegyezni, hogy e határozatnak nagyon előnyös a hatása a párttagokra is. Az alapszervezeti vezetőségek, de maguk a párttagok is magasabb követelményeket állítanak magukkal és egymással szemben.

A pártcsoportok eredményes munkájának tulajdonítható, hogy napjainkban már a pártonkívüliek széles rétege vesz részt a politikai, társadalmi, gazdasági munkában, s ez a réteg egyre szélesebb lesz.

Elmondta: **Tringer Gyula**
a székesfehérvári járási pb első titkára

Megkönnyítik a nyugdíjasok átjelentkezését

Az elmúlt években Budapest több kerületében alakult ki szorosabb együttműködés a körzeti és az üzemi pártszervezetek között. Ezeknek a törekvéseknek a tapasztalatait és a továbbfejlesztés lehetőségeit vitatták meg a Csepel Vas- és Fémművek pártaktivistáinak és a XXI. kerület körzeti párttitkárainak együttes értekezletén. A vita fő témája a CSVM nyugdíjas párttagjainak a körzeti pártszervezetekhez történő átjelentkezése és ottani beilleszkedése volt. A vélemények megegyeztek abban, hogy sok nehézséget okoz a nyugdíjba kerülő párttagok természetszerű — egy egész élet munkássága során kialakult — üzemi kötődése.

A megbeszélésen ismertették, hogy a Csepel Vas- és Fémművek pártvégrehajtóbizottsága a múlt év végén foglalkozott e témával és határozatban is rögzítette a legfontosabb feladatokat. Így például, miután az üzemi alapszervezetek elbúcsúztatják nyugdíjba menő párttagjaikat, képviselőik átkísérik őket a körzethez, ahol bemutatják őket, és részt vesznek velük együtt az első körzeti taggyűlésen is. A határozat alapján létrehozott nyugdíjasbizottság pedig a megfelelő előkészítés mellett továbbra is folyamatosan foglalkozik az átjelentkezett párttagok gondjaival, szociális helyzetével és szükség esetén a körzeti pártszervezetekkel együttműködve segítséget nyújt nekik.

Megjelent!

FISCHER SÁNDOR

RETORIKA

A közéleti beszéd gyakorlata

312 oldal
Ára: 25.— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Az úttörőmozgalom fejlődése

Egy-egy határozat végrehajtásánál fontos feladat a „menetközbeni" számvetés, ellenőrzés. A Békés megyei párt-végrehajtóbizottság e követelménynek tett eleget, amikor napirendre tűzte és értékelte az úttörőmozgalom fejlődését, az MSZMP KB Titkársága ezzel kapcsolatos — 1974. áprilisi — határozatának megvalósulását.

A Titkárság határozata nyomán Békés megyében is nagyobb lehetőségek nyíltak az úttörőcsapatok társadalmi kapcsolatainak szélesítéséhez, a gyerekek nevelésében a társadalmi munkamegosztás fejlesztéséhez. A határozat maradéktalan megvalósításával, a meglevő lehetőségek jobb kihasználásával lehet és kell a továbbiakban magasabb színvonalra emelni a megyében az úttörőmozgalom munkáját. Ez az alapvető gondolata a végrehajtó bizottság állásfoglalásának, mely a mozgalom tevékenységének alapos felmérésére épült.

Az akciók nevelő hatása

A kisdobos- és úttörőpróbák teljesítése, a különféle akciók lebonyolítása, az expedíciós feladatok megoldása jelentősen segítette a kiemelt nevelési célok elérését, a szocialista hazafiság és az internacionalizmus érzésének kialakítását, a közösségi szellem erősítését. Az akciók során a pajtások sok ismeretet szereztek, és sok élménnyel lettek gazdagabbak. Igen hasznosnak bizonyult, hogy megismerkedtek lakóhelyük párt-, állami, gazdasági vezetőivel, felszabadulás előtti párttagokkal, volt partizánokkal, továbbá kiváló szocialista brigádok tagjaival. Ezek az elvtársak nagy szeretettel beszéltek nekik koruk történelméről, harcaikról és a ma élő fiatalok feladatairól.

A levelezések, cseretáborozások révén tovább erősödött a Szovjetunióhoz és a szocialista országokhoz fűződő barátság. A népek barátsága, a nemzetközi szolidaritás jegyében az idén már másodízben rendeztük meg a megyében az országos nemzetiségi úttörőfesztivált, amelyen chilei, görög és szovjet pajtások is részt vettek.

Az úttörőszövetségben dolgozó pedagógusok, ifivezetők többsége az életkori sajátosságoknak megfelelően alkalmazza a játékos, romantikus eszközöket. Ezzel is elősegítik, hogy a gyerekek egyre jobban felismerhessék tetteik közösségi hasznát.

Színes és nagy hatású formái az úttörőéletnek a csoportok művészeti bemutatói (évente 12 000 fő részvételével), a honvédelmi szemlék (évente 8—9000 részvevővel) s az úttörő olimpia különböző szintű versenyei (közel 18 000 részvevővel). Tovább kell növelnünk a természetjárók táborát, s a nyári sportolási lehetőségeket is jobban ki kell használni. Ezt gátolja a tárgyi feltételek (játszóterek, sportpályák, helyiségek stb.) hiányos volta.

Az akciók nevelő hatását elősegíti, hogy a megye tíz úttörő szakbizottsága javaslataival és módszertani anyagaival jól segíti az elnökségek és az úttörőcsapatok munkáját. Országosan is elismert munkát végez a kisdobos- és úttörőtörténeti szakbizottság (1973-ban Békés megyében volt az első országos úttörőtörténelmi vándorgyűlés).

Az úttörőmunkát Békés megyében 2100 pedagógus úttörővezető, 900 ifivezető és 3200 patronáló tag irányítja. A csapatvezetők többségéről elmondható, hogy nevelőtestületük e munkára leginkább rátermett tagjai. Feladatukat pártmegbízatásként végzik, s teljesítését a pártszervezetek rendszeresen számonkérik. Az ifivezetők úttörőéletük továbbfolytatása-

ként lelkiismeretesen foglalkoznak a pajtásokkal. Ők a KISZ és az úttörőmozgalom kapcsolatának legerősebb láncszemei. Ez a szerepük indokolja, hogy a jövőben több olyan fiatal is kapjon efféle megbízatást, akik már elvégezték az iskolát és munkában állnak.

Megszervezték azoknak a továbbképzését, akik a pajtásokkal foglalkoznak. A megye csapatvezetői részére évente három alkalommal tartanak továbbképzést. A tavaszi szünetekben járási-városi szinten háromnapos pedagógus és ifivezetői tanfolyamokat szervez a mozgalom megyei vezetése. A nyári szünet elején egyhetes megyei csapatvezető tábort is szerveznek. Ezenkívül folyamatosan szélesítik a csapatokban az őrsvezetői alapképzést és a reszortosok képzését. Mindez jelentősen hozzájárul a mozgalmi munka színvonalának emelkedéséhez.

Az iskola és az úttörőcsapatok kapcsolata

A fejlődés egyik legfontosabb tényezője, hogy kibontakozott az iskola, az úttörőmozgalom és a szülők együttműködése. Nagy szerepet játszottak ebben az iskolai pártalapszervezetek. Sokat tettek és tesznek e pártszervezetek azért is, hogy a pedagógusok világosan lássák: az ifjúság nevelése össztársadalmi feladat, és ennek már az általános iskolában meg kell kezdődnie.

Sikerrel törekszenek arra is, hogy az úttörőmunka társadalmi elismertsége még jobban növekedjen. E kérdésben azonban vannak még gondjaink is. A területi és munkahelyi pártalapszervezetek egy része nem rendelkezik kellő információval az úttörőcsapatok munkájáról. Kevés még az olyan kommunista szülő, aki pártmegbízatásként kapná az úttörőszövetség munkájának konkrét segítését. Fejlődnek viszont a szocialista brigádok és az úttörőcsapatok közötti nagy nevelőértékű kapcsolatok. Elismeréssel szólhatunk arról is, hogy mind több testületi ülésen vehet részt a helyi úttörőtanács elnöke, hozzászólási és véleményezési joggal.

Noha az úttörőcsapatok társadalmi kapcsolatai szervezettebbé váltak (a pártbizottságok kialakították az üzemek és iskolák patronálási rendszerét), néhány helyen a kapcsolat mégis csupán az anyagi támogatásra szűkül le. Olyan jelenség is tapasztalható, hogy egyes tömegszervezetek — de néhol még az iskolavezetés is — nem a konkrét úttörőprogramokhoz nyújtanak segítséget, hanem új akciók szervezésével próbálkoznak, ami a munka tervszerűségét gyengíti, a programot esetenként túlzsúfolja.

A párt ifjúság- és oktatáspolitikai határozata s az új iskolai rendtartás kedvező feltételeket teremtett az úttörőcsapatok iskolán belüli érdekképviseleti tevékenységéhez. Nőtt az úttörővezetők társadalmi, erkölcsi és anyagi megbecsülése. Még mindig gond azonban, hogy a nevelőtestületek tagjai aránytalanul veszik ki részüket az úttörőmunkából. Az úttörőcsapatok kivétel nélkül egyeztetik terveiket az iskolai munkatervekkel. Segítik a mozgalmi munkát az úttörőtémákat feldolgozó nevelőtestületi értekezletek is. A szaktárgyi vetélkedők, a tudományos-technikai szemlék jól szolgálják a tanulók ismeretszerzését. Fejlődött a szakköri tevékenység is. Az úttörőcsapatok jelentős része azonban politikailag még nem mindig gazdája a szakköröknek, s emiatt nem érvényesülnek bennük eléggé az úttörővonások.

A KISZ irányító munkája

A KISZ az utóbbi időszakban már hatékonyabban irányítja, segíti az úttörőszövetség munkáját. Gyakrabban vizsgálják testületi üléseken az úttörőmunka egyes részterületeit. A megyei párt-végrehajtóbizottság elsősorban arra hívta fel a figyelmet, hogy a KISZ irányító munkájának alapvetően a szövetség gyermekszervezeti jellegét kell erősítenie. A KISZ irányító szerepe elsősorban az úttörő-

és a KISZ-munka tartalmi, politikai egysége, az ezt szolgáló összehangolt tervezés, az úttörőmunka feltételeinek optimális kialakítása révén juthat érvényre. Fontos, hogy az irányításban részt vevő KISZ-tagok, az ifivezetők megbízatás alapján végezzék tevékenységüket, s teljesítését KISZ-szervezetük folyamatosan ellenőrizze.

Még nem sikerült jelentős fejlődést elérni az úttörőknek a KISZ-életre való felkészítésében. Az úttörőcsapatok és a KISZ-alapszervezetek egy része ugyanis még mindig nem látja be, hogy a felkészítés alapja a tartalmas testvérkapcsolat. A KISZ Központi Bizottsága 1974. áprilisi határozata után azonban itt is javulás tapasztalható. Szélesedtek a testvérkapcsolatok: jelenleg a megyében 107 úttörőcsapatnak 254 KISZ-alapszervezettel van ilyen kapcsolata.

A pártszervezetek feladatai

A további előrehaladás nem kis részben a pártirányítás folyamatos fejlesztésén múlik. A megyei végrehajtó bizottság ezért kötelezte határozatában az ifjúsági munkabizottságot, hogy továbbra is tartsa ezt a témát napirenden. Feladatul szabta, hogy azok a pedagógus pártszervezetek, amelyek közvetlen kapcsolatban vannak valamelyik úttörőcsapattal, ismételten tárgyalják meg a Titkárság múlt év áprilisi határozatából adódó feladataikat. Az irányító pártszervek érjék el, hogy az állami, gazdasági, társadalmi szervek ismerjék meg jobban a szövetség munkáját, s dolgozzanak ki tervet az úttörőcsapatok támogatására, a segítés koordinálására.

A pártszervezetek az úttörőmunka továbbfejlesztése érdekében segítsék és ellenőrizzék az úttörőszervezetek KISZ-irányításának maradéktalan megvalósítását. Hassanak oda továbbá, hogy az úttörővezetői munka minden iskolai nevelőtestületben kapjon kellő becsületet, és valóban a pedagógusok első számú társadalmi megbízatása legyen. A KISZ megyei bizottságát arra kötelezi a határozat, hogy a KISZ-alapszervezeteknek legyen valóban tartalmas testvérkapcsolatuk úttörőcsapatokkal. Növeljék továbbá az ifivezetők között az üzemben és termelőszövetkezetben dolgozó fiatalok számát.

Mindez jelentősen előmozdíthatja, hogy az úttörőmozgalom a továbbiakban még eredményesebben töltse be — semmivel sem helyettesíthető — szerepét a felnövekvő nemzedék nevelésében.

Richweisz Ferenc
a Békés megyei PB munkatársa

A népfront pártirányítása

Együttes tanácskozáson értékelték Szabolcs-Szatmár megye négy városának párt- és népfrontbizottsági vezetői a Hazafias Népfront pártirányításában szerzett tapasztalatokat. A tanácskozás résztvevőinek egyöntetű megállapítása volt, hogy a városi pártbizottságok a Politikai Bizottság 1973. júliusi határozatából kiindulva helyesen határozták meg a várospolitikai tevékenység helyi feladatait.

Ennek eredményeként a népfront testületeinek tevékenysége mind a négy városban színesebb és vonzóbb lett, új jegyekkel gazdagodott. A nyíregyháziak különösen a mozgalmi tevékenység szervezett kiépítésében, a kisvárdaiak a társadalmi munka szervezésében, a mátészalkaiak az új városlakók beilleszkedésének elősegítésében és a cigánylakossággal való sokoldalú törődésben, a nyírbátoriak pedig a gyermekgondozási segélyen levők képzésében, továbbképzésében alakítottak ki követésre méltó gyakorlatot.

A tanácskozás megállapította, hogy egyes területeken fejleszteni szükséges a népfront munkáját, illetve pártirányítását. Így javítani kell a járási és a városi testületek közötti kapcsolatot, eredményesebbé kell tenni a népfrontbizottságok együttműködését a szakszervezetekkel és a KISZ-szel, s növelni szükséges a népfront mellett működő társadalmi aktivisták körét.

Községi pártbizottságok és pártvezetőségek munkastílusa

A párt XI. kongresszusa határozatában kimondta: „A fejlett szocialista társadalom építése során különösen fontos a párt társadalomirányító tevékenységének továbbfejlesztése." E feladat következetes megvalósításában, végrehajtásában kiemelkedő szerepük van a községi pártbizottságoknak, pártvezetőségeknek.

Pártunk e szervei járásunkban az utóbbi időben mind felelősségteljesebben látják el feladataikat, munkálkodnak községeinkben a politikai élet irányításán, a gazdaságszervező munka pártellenőrzésén, a művelődéspolitika helyi végrehajtásán. Mind következetesebben gondoskodnak arról, hogy a lakosság élet- és munkakörülményei pártunk politikájának megfelelően alakuljanak.

A káderhelyzet

Úgy látjuk, hogy napjainkban a községi pártszervek mindinkább megfelelnek annak a követelménynek, amit a párt elvár tőlük. Az utóbbi években jelentős fejlődés ment végbe a pártszervek munkastílusában, munkamódszerében.

Munkájuk javítása szempontjából legfontosabb a *személyi feltételek* biztosítása. Járásunk 17 községe közül hétben pártbizottság, nyolcban pártvezetőség, kettőben pedig alapszervezeti vezetőség dolgozik. Sikerült elérnünk, hogy a pártbizottságok titkárai legalább marxista—leninista esti egyetemet végeztek, hárman pedig politikai főiskolát. Az általános műveltség tekintetében is megfelelnek a követelményeknek, egyetemet vagy középiskolát végeztek. Ehhez hasonlóan a pártvezetőségek titkárainak felkészültsége is jó.

A községi pártszervek testületeinek összetétele ugyancsak jelentősen fejlődött az utóbbi években. Jelenleg a községi pártbizottságok tagjainak 78,1%-a végzett pártiskolát, a községi pártvezetőségek tagjainak pedig 71,6%-a. Megfelelő arányban foglalnak helyet ezen testületekben a nők (közel 28%), a fiatalok (közel 23%), és a fizikai dolgozók (43%). A káderállomány és a vezető testületek összetétele mindjobban lehetővé teszi, hogy továbbfejlesszük a közbeeső pártszervek munkamódszerét.

A munkabizottságok

Abban, hogy munkájuk tartalmasabb, mint a múltban volt, igen nagy szerepük van a pártbizottságok mellett működő munkabizottságoknak. Járási pártbizottságunk jelentős feladatának tekintette, hogy ezek a munkabizottságok aktív elemző, értékelő, véleményező tevékenységet folytassanak. A községi pártbizottságok mellett működő agitációs és propagandabizottságok, a pártépítési bizottságok, a gazdasági és szövetkezetpolitikai bizottságok 9—9 fős létszámmal — közöttük a községi pártbizottságok tagjaival — mind következetesebben tevékenykednek. Ily módon tagjaik nagy részét aktivizálták községi pártszerveink. Ez hasznos azért is, mert így a pártbizottsági ülések napirendjein szereplő kérdésekben otthonosabban igazodnak el, konkrét javaslatokat tudnak tenni, ezáltal hatékonyabban segítik a kollektív testületeket a határozathozatalban, döntésekben.

A munkabizottságok terveket készítenek, önállóan állítják össze vizsgálati szempontjaikat és területükön

segítik a párttestületek munkáját. Működésükről tapasztalataink egyértelműen kedvezőek. Ezt figyelembe véve a községi pártvezetőségek mellett is hasonló feladattal — de kisebb létszámmal — munkacsoportokat hoztunk létre, amelyek a községi pártvezetőségek vezető, irányító tevékenységét konkrétabbá teszik. Ezek a munkacsoportok a pártvezetőségek funkcionális, reszort-feladatainak megoldását segítik, a pártmunka egyes területeit ellenőrzik s azokról véleményt mondanak.

A községi pártszervek az alapszervezetek munkájának segítésére, ellenőrzésére *területfelelősi hálózatot* építettek ki. A hálózat tagjai a pártbizottságok, pártvezetőségek tisztségviselői, többségükben nagy tapasztalattal rendelkező pártmunkások. A községi pártszerv részéről minden pártalapszervezetnek felelőse van, akik részt vesznek rendezvényeiken, vezetőségi üléseiken, taggyűléseiken, pártcsoportüléseiken, és javaslataikkal, véleményükkel segítik, egyben ellenőrzik az alapszervezetek munkáját.

A területfelelősök

Járásunk közbeeső pártszervei 111 elvtársat bíztak meg 120 alapszervezet segítésével. Az aktivisták több mint 30 százaléka különböző vezető tisztségekben dolgozik, csaknem mindegyikük végzett pártiskolát, tehát a területfelelősi hálózat olyan elvtársakból tevődik ki, akik valóban segíteni tudják az alapszervezetek munkáját. Feladatuk az alapszervezetek segítése, tőlük információ gyűjtése, illetve tájékoztatásuk, a pártoktatás és a pártépítő munka segítése, a felsőbb pártszervek határozatainak feldolgozásában, végrehajtásában, ellenőrzésében való részvétel.

Munkájuk eredménye az alapszervezetek munkájában mindjobban érződik. Segítségükkel a községi pártszervek közelebb kerültek az alapszervezetekhez. Nehézségeik, gondjaik, de jó tapasztalataik is idejében jutnak el a községi pártbizottságokhoz, pártvezetőségekhez. A segítés közben nagyon ügyelünk arra, hogy a pártalapszervezetek önállóságát, felelősségét az aktivisták ne sértsék. A jelentkező problémák idejében történő jelzése, az ezeket követő gyors intézkedések az utóbbi időben nagy mértékben segítették a határozatok következetes végrehajtását. A járásban súlyos problémák, nagyobb „ügyek" így nem jelentkeztek.

A határozatok feldolgozása

Néhány pártszerv munkájában azt tapasztaltuk, hogy mire egy-egy párthatározat lejut az irányításuk alatt levő alapszervezetekig, ahol végre kell azt hajtani, lényegesen „elszegényedik". Egy-egy határozat fontos részei figyelmen kívül maradnak, és esetenként nem a legfontosabb teendők végrehajtására mozgósítják az alapszervezeteket. Ez természetesen nagy nehézségeket okoz a határozatok végrehajtásában. Az előbbiekben ismertetett munkastílus ennek felszámolásában is jelentős eredményekkel járt, segített a határozatok adaptálásában, helyi viszonyokra történő konkretizálásában.

Elsősorban azt igyekszünk megvalósítani, hogy a megjelent párthatározatokat az alapszervezeti titkárokkal a terület felelősének jelenlétében dolgozzuk fel, s azok végrehajtására tervet dolgozunk ki, aminek a megvalósulását már könnyebben lehet ellenőrizni. Tehát a határozatok lejuttatásában, valamint azok feldolgozásában is nagy szerepük van a területfelelősöknek.

De ez csak egyik lehetősége a politikai munka hatékonyabbá tételének. A járási pártbizottság munkamódszeréhez, a pártapparátus munkájához szervesen kapcsolódik a köz-

ségi pártbizottságok és pártvezetőségek területfelelőseinek munkája. A járási és a községi területfelelősök jó kapcsolatai, a községi pártszervek vezető testületeinek önálló és felelősségteljes irányító munkája, s ezek együttes hatása teszi mind eredményesebbé a pártmunkát.

Tapasztalataink azt igazolják, hogy a sokrétű és közvetlen kapcsolat meghozza gyümölcsét. A tagfelvételi munka a követelményeknek megfelelően alakul a járásban. Minden felvételre kerülő párttagot már előzetesen ismernek a testületek tagjai. A fegyelmi ügyek idejében rendezésre kerülnek. A politikai oktatásban a párttagok 80 százaléka vesz részt, az alapszervezetek több mint 80 százalékában a politikai vitakörök eredményesen működnek. A párttagok pártmegbízatásában mind kevesebb a formális elem. A községi pártszervek községpolitikai munkája, vezető, irányító tevékenysége nem válik el az alapszervezetek teendőitől, hanem közösen oldják meg azokat.

A megyei párt-végrehajtóbizottság a közelmúltban értékelte járásunk községi pártbizottságainak és pártvezetőségeinek munkáját. A végrehajtó bizottság külön felhívta a figyelmünket arra, hogy a határozatok következetesebb végrehajtása érdekében a megfelelő munkamódszereket differenciáltabban és formalitásoktól mentesen alkalmazzuk. Igyekezzünk a politikai munka tartalmát javítani.

Úgy látjuk, hogy járásunkban a községi pártszervek munkamódszere, munkastílusa, a pártmunka következetesebb társadalmasítása, a pártbizottsági tagok foglalkoztatása, véleményük kikérése mind eredményesebbé teszi a községi pártszervek vezető, irányító tevékenységét. Ma már mind kevesebb a párttestületek olyan napirendje, amelyeket csak azért tárgyaltak meg, mert „ezt már régen tárgyaltuk", hanem mindinkább a valós problémák felszínre hozására és a következetes intézkedésre törekednek.

Major Tibor
a jászberényi járási pb első titkára

Az üzemi lapok fejlődése

Borsod megyében évente csaknem kétmilliós példányszámban jelennek meg az üzemi lapok. A lapokat irányító pártbizottságok értékelései egybehangzóan megállapították, hogy az üzemi sajtó munkája az utóbbi esztendőkben tartalmasabbá, színvonalasabbá vált, és jól szolgálják a párt politikáját. A helyi feladatokról nyújtott tájékoztatásuk jól illeszkedik a párt tömegpolitikai tevékenységébe. Írásaikkal hatásosan mozgósítanak a termelési feladatok megoldására, az üzem- és munkaszervezés fejlesztésének hatékony támogatói. Egyre módszeresebben foglalkoznak a szocialista munkaverseny-mozgalommal, terjesztik a jó kezdeményezéseket, népszerűsítik az élenjárókat.

Valamennyi üzemi lap rendszeresen tájékoztat a helyi párt- és tömegszervezetek nyilvánosságot igénylő határozatairól, az üzemi párt- és tömegszervezeti élet eredményeiről. A párt és a tömegek közötti kapcsolatok erősítésének, az üzemi demokrácia fejlesztésének hasznos eszközei. A lapokhoz növekvő számban érkező levelek, telefonhívások, személyes megkeresések gyarapodása is tanúsítja a munkahelyi közvélemény irántuk megnyilvánuló bizalmát.

Az elismerő értékelés mellett az üzemi lapokat irányító pártbizottságok elemzései rámutatnak az üzemi sajtó fogyatékosságaira is. Mindenekelőtt azt teszik szóvá, hogy aránylag kevés a cikkekben a határozott, nyílt állásfoglalás, még nem elég erős a bírálat. Időnként egysíkú a társadalmi kérdésekkel, az emberi problémákkal való foglalkozás. Háttérbe szorul a munkáslevelezés, a munkásélet ábrázolása gyakran sematikus.

A tapasztalatok azt igazolják, hogy az üzemi pártbizottságok az üzemi lapok tényleges gazdái, az irányítás elvi alapokon nyugszik, és folyamatos.

Ideológiai munka a községekben

Bács-Kiskun megyében a községi pártbizottságok, pártvezetőségek irányítják a pártalapszervezeteknek és a párttagságnak mintegy kétharmadát. A megye adottságaihoz tartozik az is, hogy a Homokhátság községeihez kiterjedt tanyavilág kapcsolódik. Ezek a sajátos társadalmi települési viszonyok önmagukban is mutatják, hogy a községi pártszervek milyen kulcsfontosságú szerepkört töltenek be, milyen felelősséget vállalnak az ideológiai munkában.

E pártszerveknél korábban az ideológiai munka háttérbe szorult olyan fontos teendők mögött, amelyek a lakosság munka- és életkörülményeinek javításához közvetlenebbül kapcsolódnak. Olyan alapvető kérdésekre gondolok, mint például a keresőképes lakosság foglalkoztatottságának, a legszükségesebb kommunális fejlesztéseknek aránylag rövid időn belüli megoldása. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy társadalmunk különböző közösségeinek, egy-egy településének ideológiai állapotát, viszonyait ezek a kérdések ha nem is determinálják, de mindenképpen motiválják, befolyásolják. Hiszen ezek nemcsak gazdasági kérdések, nemcsak a — köznapi értelemben felfogott — életszínvonallal függnek össze, hanem számos szállal kapcsolódnak az ideológiai élethez, a szemlélethez is. A gazdaság és az ideológia kölcsönhatása ebben a tekintetben is érvényesül. Ugyanakkor az is vitathatatlan, hogy mai politikai, társadalmi és gazdasági viszonyaink a korábbinál kedvezőbb feltételeket nyújtanak a közvetlen ideológiai munka fejlesztéséhez falun. Ezeknek a feltételeknek a megteremtésében a községi pártszervek ideológiai tevékenysége fontos szerepet vállalt, s ennek során e pártszervek mindinkább alkalmassá válnak az ideológiai munka konkrét elemzésére, a tennivalók felismerésére, összehangolására, irányítására.

A politikai tömegmunka, a pártpropaganda járt útján magabiztosabban haladnak. A párt közoktatási és közművelődési politikájának helyi konkrét alkalmazásában, végrehajtásában már több a bizonytalansági tényező. Mindenekelőtt annak más minősége miatt, de jelentős szerepet játszik benne a járatlanság is. Ám az is igaz, hogy a politikai tömegmunka, a pártpropaganda konkrét minősége és az igények között is gyakran feszül ellentmondás.

A községi ideológiai munka gyakorlatában is találkozhatunk annak leegyszerűsítésével. Előfordul, hogy ha gond van pl. a munkafegyelemmel, egyes mezőgazdasági termékek értékesítésével, a kereskedelemmel vagy az egészségi ellátással, akkor azt egyesek az ideológiai munka egyes területeinek számlájára írják. Holott az ideológiai munka nem védheti ki a megalapozatlan vagy éppen az elmaradt intézkedések hatását. Ugyanakkor a dolgoknak valóban mindig van szemléleti oldaluk is. S erre az ideológiai munkának oda kell figyelnie, mert itt nagy a felelőssége. A legfontosabb, hogy szükség szerint kezdeményezzen és szorgalmazzon a párt eszméinek megfelelő magatartást és cselekvést a község közéletének különböző folyamataiban. Abban a szellemben, ahogyan pártunk XI. kongresszusának határozata hangsúlyozza: „Az ideológia területén fő feladatunk, hogy a társadalom politikai egységére támaszkodva továbbfejlesszük a tömegek szocialista tudatát, segítsük a szocialista építőmunkát."

A községi pártszervek ideológiai munkájának is közvetlen feladata: érjék el a pártban, a tanácsi, termelőszövetkezeti, vállalati, tömegszervezeti vezetők, az egész felnőtt lakos-

ság körében a kongresszusi határozat egységes értelmezését, mert ez a feltétele az egységes cselekvésnek. Az ideológiai munka továbbfejlesztése, színvonalának emelése tehát nem „reszortfeladat" községi szinten sem, hanem a kongresszusi határozat megvalósításának nélkülözhetetlen eszköze és eleme.

Eredményesebb politikai tömegmunka

Bács-Kiskun megye községi pártszervei mind hatékonyabban irányítják és szervezik a politikai tömegmunkát. Általában évenként visszatérnek a politikai tömegmunkával foglalkozó párthatározatok időarányos végrehajtásának elemzésére, s indokolt esetben megjelölik a további teendőket. Jelentősen előbbre jutottak abban, hogy konkrétan vizsgálják a tömegpolitikai munka helyzetét. Ebben a munkában egyre inkább hasznosítják a szóbeli agitáció olyan formáit, mint a saját kezdeményezésű, helyi témájú pártnapok, falugyűlések, politikai vitakörök. Információs hálózatuk megbízhatóan jelzi, milyen kérdések kerültek a párttagság, a felnőtt lakosság érdeklődési körébe. A párt politikája helyi végrehajtásának megszervezésében is mind jobban használják fel ezeket az eszközöket. Bácsalmáson például pártnapon vitatták meg a közoktatási határozat végrehajtásának helyi tennivalóit.

A politikai vitakörök ajánlott anyagaiból a számukra legfontosabbakat választják ki, s ezekhez a téma természetétől függően helyi anyagokat is felhasználnak. Emellett helyi önálló témaköröket is feldolgoznak, pl. a termelés hatékonysága javításának feladatait, az ösztönző bérezési formákat, a takarékosság helyes értelmezését, vagy — például Szabadszálláson — a község közművelődési helyzetét és fejlesztése teendőit. Eredményesen vállalkoznak tehát a helyi politikai célok magyarázására és elfogadtatására. A vitakörök jelentősebb részénél sikerült elérni, hogy a résztvevők bátran és őszintén cserélnek véleményt, és helyes közös álláspontra jutnak. Ebben jelentős szerepet játszanak a vita vezetői, akik tényekkel, érvekkel győznek meg és nem kinyilatkoztatnak. Az azonban továbbra is feladat, hogy a vitakörökben kialakult helyes álláspontok továbbterjedjenek, s a résztvevők maguk is mind jobban szószólói legyenek a párt politikájának, mozgósítsanak a döntések végrehajtására.

Jelentős erőfeszítést tettek a községi pártszervek azért, hogy a párt tömegpropagandája tartalmában és formájában jobban szolgálja a politika helyi végrehajtását. Ezt elősegítette, hogy az utóbbi négy esztendőben középtávú tervek készültek erre az időszakra. A tapasztalatok ismeretében elmondhatjuk, hogy alapvetően célt értünk: a tömegpropaganda sikeresen segítette a X. kongresszus, az azt megelőző megyei pártértekezlet határozatainak megvalósítását. Ezt úgy érték el, hogy a politika helyi szükségleteinek megfelelően választották ki a formákat és a résztvevőket. A párt tagjai, a pártonkívüliek ott tanultak, ahol szükséges volt, ahol képességeiket valóban fejleszthették. A pártszervek gondoskodtak alkalmas propagandistákról, azok rendszeres tájékoztatásáról a helyi politikai, gazdasági és egyéb kérdésekben. Ugyanakkor a pártoktatás még nem mindig és nem mindenben igazodott a helyi politikai szükségletekhez. Így egyes községek marxizmus—leninizmus esti középfokú iskoláiban az utóbbi évben elfogadhatatlan indokok alapján túlságosan felfutott a pártonkívüliek aránya, vagy ugyanebben az időszakban aránytalanul sok „nemzetközi politikai kérdések" tanfolyamot szerveztek. A tapasztalatok összegezése nyomán a jövőre vonatkozóan az indokolt következtetéseket le kell vonni.

Jobb feltételek az iskolai oktatáshoz

A megye községi pártszervezeteinek komoly erőpróbát jelent a Központi Bizottság 1972. június 15-i, az állami oktatásról szóló határozata végrehajtásának helyi kimunkálása, a megvalósítás anyagi, tárgyi, személyi feltételeinek fejlesztése. Ennek érdekében közép- és hosszú távú terveket dolgoztak ki. Az elindulást sikeresnek ítélhetjuk. Jól látják, hogy jelenleg legfontosabb teendőink egyike az óvoda fejlesztése (befogadóképesség növelése, az iskolai előkészítő tevékenység javítása) és az általános iskolai munka színvonalának emelése.

Bács-Kiskun megye községeiben az általános iskolai tantermek fejlesztése, az oktatás tárgyi és személyi feltételeinek javítása csakúgy sürgető feladat, mint az óvodák esetében. Emiatt a határozat végrehajtása folyamán a figyelem mindenekelőtt erre irányult. Általában nem felülről várják közoktatási gondjaik megoldását, hanem saját anyagi erőforrások feltárásával, megszervezésével lépnek előre. Szép példáját láthatjuk ennek a társadalmi összefogásnak Solt nagyközségben, ahol a pártbizottság kezdeményezésére a közös gazdaságok két általános iskolai tantermet, egy napközi otthonos foglalkoztatási termet és egy óvodai foglalkoztatási termet építettek fel és adak át rendeltetésének. A tanyásvonzatú községek, mint például Kiskunmajsa, a maguk erejével hozzájárulnak a tanyai általános iskolai diákotthonok építéséhez. Támogatásukkal befejeződött a tanyai iskolák villamosítása. Ugyancsak közreműködnek abban, hogy a tanyai általános iskolák alsó tagozataiban be tudják vezetni az audiovizuális oktatást. Ezekben a kezdeményezésekben kifejezésre jut a kommunista pedagógusok példaadó munkája is.

A községi pártszervek külön figyelmet fordítanak a felnőttoktatás terjesztésére és fejlesztésére, új osztályok indítására. Szorgalmazásukra a felnőttoktatásban részesülők száma — az átmeneti visszaesés után — ismét elérte a 60-as évek második felének átlagát. Ma még azonban nem gyakorlat az, hogy a párt községi vezető testületei rendszeresen napirendre tűzzék az oktatás tartalmi kérdéseit, például az iskolai és az iskolán kívüli nevelőmunka hatékonyságát, az iskolai demokratizmus alakulását az új rendtartás bevezetésével, vagy a szülői munkaközösségek megnövekedett hatáskörének érvényesülését, hogy csak néhány fontosnak ítélhető témát emeljünk ki.

A közművelődés tartalmi fejlesztése

A Központi Bizottság 1974. március 20-i, a közművelődés fejlesztéséről szóló határozatának helyi feldolgozása nyomán érthetőbbé vált a községi pártszervek előtt, hogy a kultúrára nagyobb figyelmet kell fordítani, mert az az ideológia tartományában található. Mindinkább megértik, hogy a közművelődésnek szélesebb értelmezést szükséges adni. Nemcsak, s nem elsősorban a közvetítőkre — művelődési házak, könyvtárak, öntevékeny művészeti csoportok — kell a figyelmet fordítani ebben az összefüggésben, hanem a szocialista életmódra, életformára, emberi magatartásra, az igények felkeltésére és fejlesztésére. Természetesen a művelődési lehetőségek megteremtése, fejlesztése és az igények felkeltése összefüggő folyamat, melynek egyik oldala sem elhanyagolható.

A megyei pártvezetés arra törekszik, hogy a községi pártszervek munkájában szorosabb kapcsolat alakuljon ki a politika és a közművelődés között, s ez utóbbi legyen a pártmunka szerves része. Ebben születtek is eredmények. Azon túl, hogy a vezető testületek szükség szerint napirendre tűzik a közművelődés időszerű helyi kérdéseit, néhány helyen kezdeményezték, hogy a pártcsoport-

értekezletek is vitassanak meg évente egy-két alkalommal kulturális kérdéseket.

A pártszervek egyre inkább felismerik az iskola és a közművelődési intézmények egymásra épültségét, személyi egymásra utaltságát, az ebben rejlő lehetőségeket. Ebből kiindulva a bajai, a kiskőrösi és a kalocsai járás néhány községében az általános iskola igazgatóhelyettese egyúttal igazgatója a művelődési háznak is. Ez javítja a közművelődési munka anyagi, tárgyi és személyi feltételeit. Kívánatos azonban, hogy a falun létszámban is egyre gyarapodó agrár- és egyéb értelmiségieket is nagyobb mértékben vonják be ebbe a tevékenységbe.

A közművelődésre a több szektorúság a jellemző. Ez a tény részben előnyös, részben előnytelen a közművelődési munkára. A községi pártszervek nehezen találják meg helyüket és szerepüket a több szektorú irányítás rendszerében. Még csak néhány helyen alakultak, formálódtak ki a rendező elvek, a tartalmi kérdésektől az anyagi erők koncentrálásáig, azok legnagyobb hatékonyságú felhasználásáig.

A közművelődés helyi pártirányításának nem elhanyagolandó eleme az orientálás sem. Egyértelműen ki kell tűnnie a napi gyakorlati tevékenységben, hogy a községi pártszervek — a párt eszméi alapján — hatáskörükben mit támogatnak, mit tűrnek meg és mi ellen küzdenek.

Az irányító pártszervek a községi pártszerveknek sokoldalú segítséget nyújtanak ideológiai teendőik ellátásához is. Ennek több célszerű eszköze és módszere honosodott meg Bács-Kiskun megyében is. Ezek közé tartoznak a titkári értekezletek, az agitációs és propaganda felelősök rendszeres tanácskozásai, a tömegpropaganda és a káderképzési tanfolyamok propagandistáinak felkészítése, a helyszíni ellenőrzés stb. A segítés egyik tartalmi formája az is, hogy a megyei oktatási igazgatóságon a községi pártszervek titkárai bizonyos időközönként alapozó, illetve továbbképző tanfolyamokon vesznek részt. Ugyancsak hatékony formája volt a tartalmi és módszertani segítésnek a községi pártszervek agitációs és propaganda felelősei részére szervezett négyhetes tanfolyam. Itt többek között megbeszéltük a községi pártszervek eszmei, politikai munkájának tapasztalatait és további teendőit. Az eltelt idő azt bizonyítja, hogy célszerű volt e tanfolyam megszervezése. Az ilyenfajta segítségnyújtást továbbra is nélkülözhetetlennek tartjuk ahhoz, hogy a községi pártszervek színvonalas és hatékony ideológiai tevékenységet tudjanak folytatni.

Gera Sándor
a Bács-Kiskun megyei PB osztályvezetője

Olvasóink figyelmébe!

N. V. FAGGYEJEV

KGST

Átfogó, dokumentált tanulmány

432 oldal
Ára: 50,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A területfelelősi munka tapasztalatai

A járási pártbizottságok munkájának továbbfejlesztéséről szóló politikai bizottsági határozat megjelenése óta három év telt el. Ez idő alatt a keszthelyi járásban is — áttérve az új munkamódszerre — fokozott figyelmet fordítottunk a pártszervezetek munkájára, a politikai munka hatékonyságának növelésére.

Az első időszak útkeresése után ma már jelentős eredményekről számolhatunk be. Legfőbb feladatunknak az alapszervezetek munkájának segítését tartottuk, s ebben nagy feladat hárult a területfelelősökre. A járási pártapparátus az új munkamódszer nyújtotta lehetőségeket kihasználva a korábbinál jobban oldotta meg feladatát. Napjainkban a munkatársak jól ismerik az alapszervezetek munkáját, gondjaikat, próbálkozásaikat, eredményeiket, így mindig a tények ismeretében tesznek javaslatot, segítenek a felvetődő kérdések megoldásában.

A testületi munka segítése

Az előző években nagy gondot jelentett, hogy az alapszervezetek egy részében a vezetőség összetétele nem volt megfelelő. Emiatt a vezetőségekben rossz volt a munkamegosztás, s legtöbbször a titkárok egyedül oldották meg a vezetőség előtt álló feladatokat. A területfelelősök személyesen ismerik területük kommunistáit — hiszen munkaidejük nagyobb részét töltik a községekben, mint korábban —, így a vezetőségválasztásokat megelőző káderelőkészítő munkában személyre szóló javaslatokkal segíthették az alapszervezeteket. A segítés konkrét eredménye, hogy a vezetőségválasztások után az alapszervezetekben javult a vezetőségek összetétele: növekedett a nők és a fizikai dolgozók, valamint a fiatalok aránya, a vezetőségi tagok is rátermettebbek. A nők aránya 15-ről 22 százalékra, a fizikai dolgozóké 25-ről 38 százalékra, a fiataloké pedig 9-ről 10 százalékra emelkedett. Tapasztalataink szerint az újonnan megválasztott vezetőségek munkájában mindjobban érvényesül a kollektív vezetés elve. Ahol ez nehezebben alakul ki, ott a területfelelős több segítséget nyújt.

A területfelelősök rendszerint részt vesznek a pártszervezetek testületi ülésein. Különösen a vezetőségi üléseken való részvételük fontos, ahol javaslataikkal, észrevételeikkel leginkább tudják segíteni, orientálni a vezető testületek munkáját. De részt vesznek a területfelelősök a pártcsoportbizalmiak megbeszélésein, esetenként pártcsoportüléseken is. A járási pártbizottság ezt kiemelt feladatnak tekinti, mivel az alapszervezetekben gondot okozott — egyes helyeken még ma is — a pártcsoportok munkájának fejlesztése. Ma már a pártcsoportok tevékenysége sokkal aktívabb, mint korábban. Az alapszervezetek vezetőségei is jobban támaszkodnak rájuk, rendszeresebb lett a pártmegbízatások ellenőrzése és számonkérése is, amióta a pártcsoportok is értékelik.

Nagyon lényeges — s ezt a gyakorlat is igazolja —, hogy a taggyűléseken rendszeresen részt vegyünk. Itt találkozunk a terület kommunistáival, közvetlenül szerzünk információt a párttagság véleményéről, és módunk van a közvetlen reagálásra, a pártbizottság állásfoglalásának ismertetésére is.

A területfelelősök a községekben nemcsak a pártszervezetek titkáraival konzultálnak, hanem felkeresik a gazdasági, az állami és a tömegszervezetek vezetőit is. Amennyiben idejük engedi, rendezvényeiken is részt vesznek, tájékozódnak munkájukról. Ez azért előnyös, mert így a konkrét

ismeretek birtokában a pártszervezetek koordinációs munkáját is tudják segíteni. Az elmúlt években gyakran előfordult, hogy a pártszervezetek más szervektől is magukra vállaltak munkát. Ilyen ma már kevésbé fordul elő.

A határozatok végrehajtásáért

Tapasztalataink szerint az alapszervezeteknek a legtöbb segítséget napjainkban is a felsőbb pártszervek határozataiból adódó feladatok végrehajtásának szervezéséhez, a végrehajtás rendszeres ellenőrzéséhez kell nyújtani. A járási pártbizottság a területfelelősök révén is igyekszik segíteni a határozatok végrehajtásában az egységes értelmezést és cselekvést.

A politikai munkatársak területen végzett munkája is hozzájárult ahhoz, hogy az alapszervezetekben ma már nagyobb gonddal szervezik, rendszeresebben ellenőrzik a határozatok végrehajtását. Tervszerűbb ez a munka, mert a munkatervek napirendjeit úgy állítják össze, hogy abban a határozatok időarányos végrehajtásának tapasztalatairól kérnek beszámolót, vagy a vezetőség felmérése alapján vizsgálják az elért eredményeket. Elősegíti ezt az „Emlékeztető"-k újabb formája, amelyben rögzíteni lehet a végrehajtással kapcsolatos tapasztalatokat.

A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata óta tervszerűbb, felelősségteljesebb lett az alapszervezetek tagfelvételi munkája. Ehhez az instruktorok is nagy segítséget nyújtottak. Több esetben éppen a területfelelősök segítségével vettek fel párttagnak olyan elvtársnőket, akik községükben sokirányú társadalmi tevékenységet végeztek, mégis kiestek az alapszervezetek látószögéből. Járásunk termelőszövetkezeti alapszervezeteiben sok gondot okozott a nők körében végzett hiányos tagfelvételi tevékenység. A női párttagok aránya mindössze 18 százalék. Az elmúlt években nagy figyelmet fordítottunk a termelőszövetkezeti alapszervezetek tagfelvételi munkájára. Így értük el, hogy a felvett párttagok közül a nők aránya 1973-ban 31, 1974-ben 27 százalék volt, ez év májusáig pedig 31 százalék. Lényegesen javult a fiatalok közötti tagfelvételi munka is, s nőtt a KISZ-alapszervezetek által ajánlottak száma.

A termelőszövetkezeti vezetőségek és a közös tanácsok pártirányítása a községi pártvezetőségek feladata. A pártvezetőségek rendszeresen beszámoltatják az e területeken dolgozó vezetőket, figyelemmel kísérik gazdaságpolitikai, községpolitikai feladataik teljesítését. Hiba azonban, hogy mulasztás esetén ritkán élnek a személyi felelősségrevonás lehetőségével.

Járásunkban hat pártvezetőség irányítja, koordinálja az alapszervezetek több mint felének munkáját. Korábban gyakrabban előfordult, hogy az alapszervezetek titkárai nem értesültek időben feladataikról, vagy csupán a pártvezetőség székhelyén levő alapszervezetek kaptak tájékoztatást. A területfelelősökkel tartott rendszeres konzultálás, a titkárok munkájának rendszeres ellenőrzése eredményeként javult a pártvezetőségek alapszervezeteket irányító, koordináló tevékenysége.

A járási párt-végrehajtóbizottság rendszeresen értékeli a pártvezetőségek, pártbizottságok munkáját. A járás választott párttestületeinek tagjai részt vesznek a területi pártmunkában. Elsősorban saját területükön segítik a párt politikájának megvalósítását, de mind aktívabb tevékenységet fejtenek ki a különböző munkabizottságokban is. A párt-végrehajtóbizottság tagjai ismerik a pártvezetőségek, az alapszervezetek rendezvényeinek ütemtervét. A vb tagjai a maguk választotta rendezvényeken vesznek részt, ahol a járási pártbizottság képviseletében

mondanak véleményt. Mindegyik területfelelős munkáját aktivisták segítik, akikkel rendszeresen megbeszéljük feladataikat, s ők tájékoztatják tapasztalataikról a területfelelősüket.

A politikai munkatársak együttműködése

A járási pártapparátus munkatársai a területfelelősi munka mellett egy-egy reszortfeladatot is ellátnak. A Politikai Bizottság 1972. március 21-i határozata előtt a munkatársak szakterületük legjobb ismerői voltak. Az új munkamódszerre való áttérés után megismerkedtek ugyan a pártmunka más területével is, de a reszortjukkal kapcsolatos témákban mégiscsak jártasabbak maradtak. Az első időben ez némi bizonytalanságot okozott, bár a rendszeres konzultációk, a szakreferensek tájékoztatói, az első titkár által ismertetett konkrét feladatok kapcsán lassan a többi témakörben is megfelelő ismeretek birtokába jutottak a munkatársak.

Leginkább a gazdaságpolitikai feladatok ellátása okozott nehézséget, mert ehhez több, a gazdálkodással kapcsolatos ismeretre, valamint a termelőszövetkezetekre vonatkozó törvények, rendelkezések, irányelvek pontosabb ismeretére volt szükség. Ez is hozzájárult, hogy a járás egynémely termelőszövetkezetében gondok jelentkeztek a gazdaságpolitikai feladatok megoldásában. Ezt felismerve a területfelelősök már jobban figyelemmel kísérik a gazdaságpolitikai kérdések alakulását, igyekeznek alaposabban tájékozódni. Tapasztalataikat megbeszélik a gazdaságpolitikai referenssel, valamint az első titkárral, hogy amennyiben szükséges, idejében intézkedjenek vagy segítsenek.

A területfelelősök kiutazásaik előtt konzultálnak a szakreferensekkel, hogy a munkatársi, területfelelősi értekezleten kapott feladataik mellett a területen az aktuális feladatokat is elintézzék. Esetenként a szakreferensek kérik a területfelelősöket, hogy beszéljék meg a területen megoldásra váró fontos feladatokat, ezek megoldásának módjait. A rendszeres kölcsönös információ, a felvetődött problémák közös megvitatása segíti a munkatársakat a feladatok elvégzésében.

A járási párt-végrehajtóbizottság figyelemmel kíséri a területfelelősök munkáját, rendszeresen értékeli, segíti őket. Törekvésünk, hogy rendszeres felkészítéssel, továbbképzéssel, önképzéssel alkalmassá tegyük a munkatársakat feladataik ellátására.

Szijártó Endréné
a keszthelyi járási pb titkára

Megjelent!

OTTO BRAUN

Menetelés Kínában

1932–1939

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

408 oldal + 12 oldal kép ● Ára: 32,– Ft

A titkárok szervezett továbbképzése

Somogy megyében az alapszervezeti párttitkárok szervezett továbbképzésének alapvető formája a párttitkárok évenkénti összevonása tanfolyamon. A megyeszékhely — Kaposvár város — pártbizottsága a közelmúltban ugyancsak megszervezte a párttitkárok oktatását. A tanfolyamszerű képzés ez évi programja és módszere több újdonsággal szolgált, mely a részvevők túlnyomó többségének egyetértésével találkozott.

A városi pártbizottság a tanfolyam egyik fő céljának azt tartotta, hogy megfelelően ráirányítsa a figyelmet a XI. kongresszus határozataiból fakadó helyi feladatokra. Ennek a szándéknak a megvalósulásáról a párttitkárok nagy egyetértéssel nyilatkoztak. Többen úgy fogalmaztak, hogy a továbbképzés hatásaként jobban előkészítettek, aktívabbak, színvonalasabbak lesznek a taggyűlések és más pártrendezvények.

A tanfolyam elérte azt a célját is, hogy segítse a felkészülésben, az alapvető módszerek elsajátításában azokat, akiket a legutóbbi alkalommal első ízben választottak meg alapszervezetük titkárává. Ezek az elvtársak elmondták: számukra a lehető legjobbkor jött ez a semmi mással nem pótolható segítség. Külön örültek annak, hogy a csoportos foglalkozásokon, az egymás közti beszélgetések során sok kézzelfogható, a munkában jól hasznosítható gyakorlati útmutatást, tanácsot kaptak régebben dolgozó titkár „kollégáiktól".

Segítséget adott a tanfolyam az alapszervezeti pártmunka gyakorlati módszereinek kialakításához, fejlesztéséhez, a helyes tapasztalatok terjesztéséhez, a vitakészség növeléséhez is. A tanfolyam 35 órájából 24 óra jutott az elhangzott tíz előadásra, a fennmaradó 11 órát pedig konzultációkra, illetve gyakorlati foglalkozásokra fordították. A továbbképzésen részt vevő 201 párttitkár hét csoportban foglalkozott olyan mindennapi gyakorlati kérdésekkel, mint az emlékeztető vezetése, a tagfelvétel és a fegyelmi eljárások lebonyolításának rendje (taggyűlésen, vezetőségi ülésen), ügyiratkezelés, tagnyilvántartás és átjelentkezés. Ezeken a foglalkozásokon bizonyos esettanulmányokra is sor került, „eljátszották" különféle problémák megoldásának módját.

A kaposvári párttitkárok tanfolyama sok hasznos tanulsággal szolgált. Az egyik, hogy a párttitkárok szívesen veszik, igénylik a konkrét elvigyakorlati útmutatást, segítséget. A továbbképzésükre fordított idő és fáradság sokszorosan visszatérül azáltal, hogy ennek nyomán is fejlődik, javul az alapszervezeti munka.

Az ilyen jellegű tanfolyamok szervezésére, lebonyolítására a jövőben is nagy gondot, figyelmet kell fordítani. Gondolkodni kell azon, nem lenne-e célszerűbb jelleg szerinti, úgynevezett szakosított titkári tanfolyamokat tartani. Ez kettős célt szolgálna: egyrészt még inkább munkajellegűvé, közvetlenebbé lehetne tenni a továbbképzést, másrészt részletesebben lehetne megtárgyalni a munkaterülethez közel álló kérdéseket. Így érdemibb, behatóbb módon lehet foglalkozni olyan speciális kérdésekkel, amelyek csak a titkárok egy részét érintik.

Jó gondolatnak látszik — amit most többen hiányoltak —, hogy legyen olyan alkalom, ahol a város különböző rangú vezetői válaszolnak a párttitkárok kérdéseire. Továbbfejleszthető a gyakorlati foglalkozások témaköre és módszere is. Több lehetőséget kell teremteni a jól bevált módszerek átadására.

Varga József
a Somogy megyei PB munkatársa

Pártmunka a körzetben

Annak idején nagy örömmel fogadtuk a lakóterületi pártmunka fejlesztéséről szóló határozatot. Sok segítséget, útmutatást kaptunk ennek kapcsán a kerületi pártbizottságtól és a patronáló üzemek pártszervezeteitől is. Erre nagy szükség is volt, hiszen Budapest VI. kerületének legnagyobb körzete a miénk. Területünkön 20 000 ember lakik, akik közül kb. 380 párttag. A körzet nagysága mellett nem kis gondot okoz az, hogy tagságunknak mintegy 30 százaléka idős, beteg elvtárs, akik lényegében semmilyen aktív pártmunkára nem képesek. Azt hiszem, ez nem csak a mi sajátosságunk, hanem, ahogy ismerem, ez jellemzi általában a körzeteket.

Bármilyen sok is a feladat, tudomásul kell vennünk, hogy tagságunk jelentős része beteg, tőlük nem várhatunk konkrét tevékenységet, sőt, bizonyos értelemben újabb tennivalót adnak. Időnként meglátogatjuk őket, a rászorulóknak segítjük ügyeik, gondjaik intézését. Szívesen tesszük ezt, belső meggyőződésből és kötelességből is. Egy életen át dolgozó párttag ennyit elvárhat társaitól, elvtársaitól.

A gondot lényegében nem is a pártmunka alól felmentett, beteg tagjaink jelentik, hanem azok, akik tudnának kisebb-nagyobb megbízásokat ellátni, de valamilyen okból nem vállalják. S mivel nem egy-két vagy néhány emberről van szó, hanem tagságunk csaknem 20—25 százalékáról, kimondva vagy kimondatlanul feszültséget okoznak. Előfordul, hogy a bizalminak, aki mellesleg 70 éves, ötször is el kell mennie egy-egy nála sokkal fiatalabb taghoz a néhány forintos tagdíjért. De az sem ritka, hogy a hó végén, amikor számot kell adni a tagdíjfizetésről, a vezetőség és a bizalmiak hada indul, hogy összegyűjtse e párttagoktól a tagdíjat. A párt határozatának, szervezeti szabályzatának megfelelően élünk azzal a lehetőséggel, hogy akire végképp nem tudunk hatni, azt töröljük sorainkból.

Sokat gondolkodtunk azon: mi lehet ennek — nevezzük közömbösségnek — az oka? Úgy tapasztaljuk — számos konkrét példát említhetnénk —, hogy közülük igen sokan sértett önérzettel érkeznek a körzethez. A munkahely több esetben úgy bocsátja el a nyugdíjas élet útjára a munkában megöregedett párttagot, hogy annak módja, lélektelensége tüskéket hagy a nagy változás miatt egyébként is érzékeny emberekben. Az új környezet ezeket a sebeket alig-alig, az esetek többségében egyáltalán nem tudja orvosolni.

A pártmunkát nem vállalók másik csoportjának problémája is végső soron a munkahelyhez nyúlik vissza. Nem készítik fel eléggé az idős embereket, hogy a munkából és nem a párttagságból mennek nyugdíjba. Így aztán, amikor a pártvezetőség megbízást akar adni nekik, azt zaklatásnak tekintik, hiszen ők már — mint mondják — elég pártmunkát végeztek, elfáradtak.

Bizonyos mértékig lehet méltányolni, ha valaki ténylegesen elfáradt. De az az érzésünk, hogy sok esetben ez a vélemény az eszmei szilárdság, a meggyőződés, a kommunista mentalitás hiányát takarja. Egyik-másik munkahelyi pártszervezet szégyenkezhetne amiatt, menynyit ért, mennyi ideig tartott politikai nevelőmunkájuk hatása.

A magunk részéről igyekszünk megismertetni a körzeti pártmunkát, amely minden nehézsége ellenére sokszínű, érdekes és szép is. Ennek köre azonban eléggé korlátozott, főleg csak a patronáló üzemekre terjed ki. Egyébként több vállalattal — Autóker, Bőrellátó-Komplex, Triál, Szerszám- és Kisgépkészletező, Gyorsszolgálat Ktsz — nagyon gyümölcsöző a kapcsolatunk. Többségükkel szocialista szerződést kötöttünk, amely a politikai tevékenységre is kiterjed. Kölcsönösségi alapon a magunk részéről azt ajánlottuk fel, hogy nagyon szép párthelyiségünket igénybe vehetik. Az egyik vállalat KISZ-esei pl. ott pingpongoznak. Öreg veteránjaink, a pártmunkában kitűnt elvtársak viszont eljárnak meghívásra a patronáló üzemek ünnepségeire. Cserébe az üzemek vállalták, hogy rendszeresen látogatják a körzetben idős, öreg elvtársainkat, és ha rászorulnak, a nem párttagokat is.

Megható volt, amikor az egyik pártbizalmi elvtársnő 70. születésnapján felhívott és elmondta, hogy a patronáló vállalat párttitkára, KISZ-titkára és az összekötő virágcsokorral felkeresték és úgy köszöntötték őt. A patronáló szervezetek segítenek a tartalmi munkában is. Szervezik a tanácstagi beszámolókat, ha nem is teljes sikerrel. Az a tanácstag, aki időben igényli ezt a segítséget, meg is kapja. Helyiséget adnak a beszámolók megtartásához is, mert ebben elég sok a problémánk.

Körzetünk évekig foglalkozott azzal a gondolattal, hogy a helyiségeinket jobban ki kellene használni, szélesebb párton kívüli rétegeket kellene bevonni a kulturális munkába. Ezért létrehoztunk egy klubot a kerületi párt-vb, a tanács és a patronáló üzemek segítségével.

Egyik vállalatunk a Római-parti nyaralójának egyik szobáját teljesen díjmentesen rendelkezésünkre bocsátotta. Amikor értékeltük közös munkánkat, s megemlítettük ezt a vállalatot, rögtön jelentkeztek a többiek is, hogy ők is tudnak ilyen segítséget nyújtani, főleg szezon előtt és szezon után.

Sok más is mutatja: eredmények csak úgy érhetők el, ha a munkahelyi pártszervezetek törődnek az otthoni körülményekkel is, s valamilyen részt vállalnak a lakóterületi pártmunkából. Ezért vetném fel — ezt egyébként az idevonatkozó határozatok is lehetővé teszik —, hogy azokat a párttagokat, akik az üzemben, illetve a munkahelyen nem végeznek semmilyen pártmunkát, mert esetleg nem adnak nekik, küldjék el a körzeti pártszervezetekhez. Mi szívesen fogadjuk őket.

Horváth Mihályné
a Budapest VI/1. alapszervezet titkára

A vezető is ember

Az a fogalmazás, amely a címben is olvasható, már több kellemetlenséget szerzett nekem. Mert ha ezt mondjuk, nagyon határozottan azt a választ kapjuk, hogy ma már nem jellemző az emberi jogokat megkérdőjelezni. Szerencsére ez valóban így van. Mindebből természetesen az is következik, hogy a felvetett kérdés más problémákra utal, közelebbről arra: megteszünk-e mindent azért, hogy a vezetők minél kevesebb károsodást szenvedjenek. Ha így nézzük a kérdést, akkor már számos probléma van, amiről érdemes szót ejteni.

Általánosan elfogadott — amit elsősorban és talán legplasztikusabban az ún. „információ robbanás" jelez —, hogy az élet felgyorsult, a ritmus lényegesen szaporább, a tempó pedig hellyel-közzel szinte kibírhatatlan. Nem vitás, hogy ez a társadalom különböző rétegeiben eltérő mértékben tapasztalható. Az is tény, hogy a felgyorsulás hatása leginkább a vezetési szférában tapasztalható. Logikusan következik mindebből, hogy az ebből eredő egészségi ártalmak elsősorban a vezetőket támadják meg. Nagyon érdekes előadást hallottam az Országos Vezetőképző Központban dr. Rajeczky professzortól (Moszkvai Vezetéstudományi Intézet) arról, hogy az ilyen természetű vezetői megbetegedések már náluk is problémát okoznak. Sőt intézetében külön részleg foglalkozik azokkal az egészségi ártalmakkal, amelyek kifejezetten a vezetők munkájával vannak összefüggésben. Semmi kétség, hogy az ún. stresszhatások leginkább a vezetőket érik. Persze nem minden stresszhatás káros, és témánk szempontjából éppen ez a lényeges. Vagyis mindazokat kikapcsolni, amelyek károsan terhelik a vezetők szervezetét, nyilvánvalóan fontos kérdés. A vezetésben azonban nélkülözhetetlen egyfajta belső feszültség: a tettvágy, az ambíció forrása, amely biológiailag hasonlíthat a káros stresszhatásokhoz, mindazonáltal nem feltétlenül és szükségszerűen károsak. Tulajdonképpen a vezetők emberi körülményeinek megteremtésében, az emberi vonások ápolásában és fejlesztésében az lehet a cél, hogy a káros és a gyakran a betegségek forrásaivá váló behatásokkal szemben minél több az aktív tevékenységre serkentő impulzus alakulhasson ki. Végül is arról az egyszerű problémáról van szó: ha valaki örömét leli a munkában, ez az esetek döntő többségében jobb, színvonalasabb tevékenységet jelent.

A teljesség igénye nélkül szeretnék felvetni néhány olyan jelenséget, amely befolyásolja a vezetői magatartást, sőt pszichés hatása révén gyakran forrása az ismert vezetői megbetegedéseknek. Talán a legfontosabbak közül is kiemelhető a vezetői szféra érzelemmentessége.

Ha valaki kétségbe vonja ezt az állításomat, akkor azzal is megelégszem, hogy a társadalomnak eme rétegében az érzelmek kevésbé játszanak szerepet, mint a beosztottak körében. Párt- és kormányhatározatok intézkednek a tekintetben, hogy a vezetők minél jobb üzemi klímát, légkört teremtsenek. Ma már általánosan elfogadott vezetői kötelezettség ezen maximálisan munkálkodni. Gyakorlatilag tehát arról van szó, hogy hivatalból mindenféleképpen gondoskodni kell a dolgozók közérzetének megfelelő szinten tartásáról, ami egyértelműen elősegíti az egyéni önmegvalósítás minél jobb realizálását. Szerencsére nem az a jellemző, hogy csak kötelességszerűen foglalkozunk ezzel, hanem a vezetők többsége ezt emberi szempontból is elsőrendű feladatának tartja.

Ezzel szemben mi a helyzet a vezetés szférájában? Az első meglepe-

tés, ami egyes vezetőket éri, az, hogy kinevezésükkor a légkör szinte megváltozik. Addig, különösen ha az átlagosnál tehetségesebb emberről volt szó, a vezetés különös gondoskodása, érdeklődése kísérte pályáját, életútját. Ilyen emberek azok a megbecsült nagy tudású szakemberek, akiket jogszabályaink adta lehetőségeinknél fogva, bérben is ki lehet emelni. A vezetői kinevezéskor azonban olyan környezetbe kerülnek, ahol *nem illő a dicséret, az érzelmek kimutatása.* Gyakorlatilag arról van szó, hogy a káder- és személyzeti politikát elsősorban a beosztottak oldaláról értékeljük. Mindenki arra helyezi a hangsúlyt, hogy a dolgozók megfelelő légkörben tevékenykedhessenek. Sokkal kevésbé célratörő, egyénre szóló a személyzeti munka a vezetés körében. A vezetőnek tudnia kell a kötelességét és nem illik emberi gyengeségekről — mint az önmegvalósítás gátjai, kellemetlenségek a személyes kapcsolatokban stb. — jelzést adni.

Apróság, de érdemes elgondolkozni azon, hogy az állami ipar vezetőinek milyen elenyészően csekély hányada rendelkezik magasabb állami kitüntetéssel. Szembetűnő a gazdasági területen működő vezetők hátrányos megkülönböztetése, pl. a művészekkel vagy a művészetekkel érintkező népgazdasági ágakban. Úgy látszik, a vezetés — a gazdaságban — nem tudja felmutatni saját jelentőségét, noha kétségtelen, hogy a társadalom anyagi alapjának megteremtésében lényeges szerepe van.

Az tapasztalható, hogy a gazdasági területen főleg a nyugalomba vonulás az az esemény, amely az elismerés alapjául szolgál. Ez kétségtelenül figyelemre méltó, mindazonáltal a kitüntetésnek mint munkát elismerő ösztönző tényezőnek, alig van szerepe, hiszen a nyugdíjas évekhez különösebb motivációra már nincs szükség.

A vezetés körében érdekes jelenség az *egzisztenciális probléma* is. Nálunk különösen merevek a kategóriák, s emiatt a jövedelem növelésének majdnem kizárólagos lehetősége az előléptetés. Nagyon sok probléma forrása lehet, hogy meg nem felelő alkatú és tudású emberek törekszenek a mind magasabb vezetői szintek elérésére. Ez egyébként világjelenség. Egy ismert, Peter nevű amerikai professzor ezt a jelenséget szellemesen alkalmatlansági törvénynek nevezte. Ennek lényege, hogy a szervezésben ma is általánosan alkalmazott hierarchikus szemlélet következtében majdnem minden vezetőnek egyszer el kell érnie saját alkalmatlansági szintjét.

Érdemes lenne elgondolkozni azon, hogy vajon a közismert és általánosan alkalmazott vertikális mozgással szemben a vezetőknél vagy legalábbis egy részüknél nem volna-e helyes a horizontális mozgást elősegíteni. Bizonyára sok vezetői gondot oldana meg egy ilyen szisztéma.

Úgy gondolom, nem árt néhány szót szólni arról sem, hogy a közismerten vezetői betegségeknek tartott ártalmak tulajdonképpen miért születnek meg. Az egész kérdés alapjában véve abból a teljesen világos és logikus tényből következik, hogy a vezető is ember, ugyanúgy szüksége van dicséretre, elismerésre, vagy összefoglalóbb kifejezéssel élve önmegvalósulásra, mint bármilyen más embernek. Sőt bizonyos értelemben a nagyobb kockázat és felelősség ezt még indokoltabbá is teheti. Ezért helytelen az, hogy a vezetői tevékenység megítélésénél már általánosan elfogadott minősítési eljáráson kívül szinte alig van érdemi lehetőség arra, hogy a vezetők egyéni teljesítményeit, végzett munkájukat mérlegre tegyék. Ezzel nem akarom tagadni a különböző beszámoltatásokat, sőt a vezetőknél alkalmazott minősítési rendszert. Látnunk kell azonban ezek árnyoldalait is. Például azt, hogy a minősítések túl nagy időt fognak át és gyakran formálisak, sematikusak ahhoz, hogy

érdemi hatással legyenek egy-egy vezetőre.

Nagyon fontosnak látszik, hogy a káder- és személyzeti munkában nagyobb figyelmet fordítsunk a vezetőkre és kialakítsuk a velük való rendszeres és érdemi foglalkozás módszereit. Értelemszerűen arról van szó, hogy mindazon akadályokat, melyek az önmegvalósulás útjában állnak, le kell győzni vagy legalábbis meg kell kísérelni a legyőzésüket. Ez tehát fokozottabb odafigyelést, sokszor a munka konkrét ellenőrzését jelentené a hatáskörileg illetékes szervek részéről. Ne csak négyévenként, hanem sűrűbben beszélgessünk el vezetőinkkel gondjaikról, munkájukról és életük egyéni feltételeiről is. Mindenki tudja, hogy milyen megkönnyebbülést jelent az, ha az emberek őszintén elmondhatják problémáikat és baráti segítő szándékot tapasztalnak. A jó légkörben ez magától értetődik. Csak fel kell számolnunk azt a fajta szégyenlősséget, amely szerint a vezető lelki, szakmai és egzisztenciális gondok nélküli.

A legdöntőbbnek mégis azt tartom, hogy az egyénnek is törekednie kell arra, hogy harmóniát teremtsen a társadalmi, a csoport- és egyéni érdekeink között. Tudatosan kell a vezetői pályán szembenézni a környezeti hatásokkal. A vezetőnek, mint a *munkahelyi légkört meghatározó tényezőjének, saját magát sem szabad kizárni az egész rendszerből.* Senki sem gondolhatja magáról, hogy felül áll a kollektíván. Ezért az a helyes vezetői magatartás, ha együtt élünk, sőt együtt érzünk a kollektívával. Ebben az esetben a légkör alkotóvá válhat és igen számottevő mértékben kiszűrhetők a kellemetlenségek. Talán nem véletlen az a jelenség, amelynek éppen az utóbbi időkben és fokozott mértékben a szocialista gazdaságban vagyunk tanúi: a vezetés demokratizálódása. Kétségkívül a demokratikus vezetési módszer alkalmas olyan légkör megteremtésére, amelyben legkönnyebben lehet elviselni az egyéni terheléseket, s ugyanakkor maximálisan megfelelni a társadalmi, politikai elvárásoknak is. Talán nem túlzás azzal zárni ezt az elmélkedést, hogy bár feltétlenül szükség van arra, miszerint a vezetők feletteseik részéről kollegiális figyelmet, elvtársi érdeklődést, megértést és támogatást kapjanak, jelentékeny mértékben azonban tőlük függ, hogy megvalósul-e az a harmonikus légkör, amely a célnak és a vezető egyéni érdekeinek egyaránt megfelel.

Marosi János
a Kenderfonó és Szövőipari Vállalat
vezérigazgató-helyettese

Politikai könyvnapokra megjelenik!

LOVAS MÁRTON

Mezőgazdaságunk fejlődése és távlatai

160 oldal ● Ára: 10,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

EZT OLVASTUK

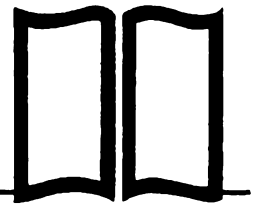

Küzdelmes évszázad *

A magyar munkásmozgalom történetéről — e küzdelmes évtizedekről — már számos tudományos monográfia, feldolgozás, tanulmány jelent meg. Közöttük azonban viszonylag kevesebb volt az olyan, amely a széles olvasóközönséghez szólt. Ezért volt hasznos és örvendetes a Népszava heti mellékletének, a Szép Szónak az a kezdeményezése, hogy hasábjait egy éven át a munkásmozgalom kérdéseivel foglalkozó szakemberek rendelkezésére bocsátotta. A mintegy ötven cikk, mely ez alatt az idő alatt megjelent, a terjedelem szabta keretek között megismertette az olvasókat elődeink küzdelmeivel, a múlt század ösztönös kezdeményezéseitől az öntudatos proletárok szervezeteinek kiépítésén, forradalmak és ellenforradalmak korán át a fordulat évéig, 1948-ig.

A Táncsics Könyvkiadó hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére kötetben rendezve jelentette meg ezeket az írásokat. A gyűjteményes kötet azonban már a szocialista társadalom alapjainak lerakásáig elemzi a munkásmozgalom története legfontosabb kérdéseit. Ezzel is hangsúlyozva, hogy a marxista történettudomány feladatának tekinti a ma történetével való foglalkozást is.

A kiadvány — a magyar munkásmozgalom korszakolásának megfelelően — három nagy fejezetre oszlik. Nincs módunk felsorolni mindazokat a kérdéseket, amelyekkel az egyes írások foglalkoznak, így csak néhányat említünk meg.

Az 1848-tól 1919 júliusáig terjedő korszakot felölelő fejezetből különösen érdekesek az első munkásszervezetek megalakulásáról, a „hűtlenségi perről", a szociáldemokrata párt és a szakszervezetek viszonyáról, a szociáldemokrata ellenzékről, a magyar munkásmozgalom és a két szocialista Internacionálé közötti viszonyról, az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság izgalmas eseményeiről, valamint az internacionalisták harcairól szóló írások.

A második fejezet a Tanácsköztársaság leverésétől 1944-ig fogja át a munkásmozgalom történetét, különös hangsúlyt helyezve a munkáspártok és a szakszervezetek újjászervezésére, a munkásság illegális és legális harcára a több kenyérért és a munkanélküliség ellen, a munkásszolidaritás kérdéseire, a munkásegységért, a népfrontért, az antifasiszta ellenállás megszervezéséért folytatott küzdelemre, az ifjúmunkás-mozgalom kérdéseire.

* Küzdelmes évszázad. Fejezetek a magyar munkásmozgalom történetéből. Táncsics Könyvkiadó, 1975.

A harmadik fejezet a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front megalakításától (1944. december 2.) követi nyomon az eseményeket. Megismerteti az olvasót a népi demokratikus rendszer, majd a proletárdiktatúra létrejöttének körülményeivel, a földosztás, az újjáépítés, a gazdaság újjászervezése területén elért eredményekkel, a személyi kultusz kialakulásával és következményeivel, az ellenforradalom eseményeivel, a konszolidációval, a mezőgazdaság szocialista átszervezésével.

Ezek a címszavak is jelzik, hogy a 23 szerző által írt 73 cikk milyen széles skálán mutatja be azt a hatalmas utat, amelyet a magyar munkásosztály, a forradalmi munkásmozgalom 1848 és 1962 között. a céhlegények ösztönös lázadásától a szocializmus alapjainak lerakásáig, a fejlett szocialista társadalom építésének kezdetéig megtett. Az írások közérthetően, többnyire szép, élvezetes stílusban, helyenként izgalmasan mutatják be magát a történelmi folyamatot, azt, hogyan formálja a munkástömegek együttes akarata a jövendőt.

Örvendetes, hogy a kötetben több írás foglalkozik a szocialista eszmék, sajtó, kultúra történetével. Olvashatunk a munkássajtó történetének első évtizedeiről, illetve a 30-as évektől a népfrontmozgalomban érvényesülő tudatformáló hatásáról; a KMP 1918—19-ben, illetve a Horthy-korszakban megjelent — legális és illegális — sajtótermékeiről; az értelmiség, a művészek és a munkásmozgalom kapcsolatairól; a szocialista kultúra fejlesztése és terjesztése érdekében a felszabadulás után végzett nagyszabású munkáról.

A cikksorozat záró, összegező írása hangsúlyozza, hogy bár a kötet nem tartalmazza az osztályharcos munkásmozgalom teljes történetét, mégis — A magyar forradalmi munkásmozgalom története c. mű kiegészítéseként — máig érvényes tanulságok megfogalmazását teszi lehetővé. E tanulságok közül különösen fontosnak érezzük, hogy munkásmozgalmunk története egyben a marxi—lenini eszmék érvényesítéséért folytatott harc története; hogy a forradalmi munkásmozgalom nemzeti és nemzetközi vonásai elválaszthatatlan egységet alkottak és alkotnak; hogy hazánk legújabb kori története munkásmozgalmunk harcainak vizsgálata nélkül nem tanulmányozható, sőt, jelenünkben a nemzeti történet és a párt, a munkásmozgalom története közé nem is lehet éles határvonalat húzni; hogy a munkásosztály legerősebb fegyvere az elvi alapokon nyugvó, a különböző elhajlások elleni küzdelemben kikovácsolódott eszmei, politikai és szervezeti egység.

A Párttörténeti Intézet gondozásában, Vass Henrik és Sipos Péter szerkesztésében megjelent kötet használhatóságát és értékét növeli a jól összeállított, bár kissé szűkszavú névmutató, valamint a rövid, a kötet beosztásához alkalmazkodó bibliográfia, amely a magyar munkásmozgalomról szóló fontosabb kiadványokat tartalmazza. Igen jól sikerült az illusztrációk kiválogatása is, noha a képek elhelyezése nem túl szerencsés.

A munkásmozgalom története iránt érdeklődő olvasó számára mindenképpen hasznos, izgalmas és élvezetes olvasmány ez a könyv. Előnye, hogy fejezeteit lehet egyszerre is végigolvasni, de külön-külön, akár cikkenként is. Véleményünk szerint az oktatásnak, önképzésnek és ismeretterjesztésnek is igen fontos kézikönyvévé válhat e kiadvány. Természetesen nem helyettesítheti az egyes kérdéseket alaposabban feldolgozó monográfiákat, tanulmányokat, de ösztönözhet elolvasásukra, míg a tájékozódáshoz a bibliográfia nyújt segítséget.

Hazánkban egészen a közelmúltig nem volt kellő súlya a tudományos igényű népszerűsítésnek, az ismeretterjesztésnek, ezért a történeti — és munkásmozgalom-történeti — kutatások eredményei az esetek több-

ségében csupán nehezen, sok áttétellel jutottak el az olvasókhoz. Pedig munkásosztályunknak ismernie kell saját múltját, harcait, látnia kell a megtett utat, hogy tudatosabban építhesse jelenét és jövőjét. Ebből a szempontból értékes a most megjelent kötet, melynek célját Gáspár Sándor, a SZOT főtitkára, az előszó írója éppen abban látja, hogy „hídverés a munkásmozgalom-történetírás és az olvasóközönség között, az újonnan feltárt eredmények közvetítése a társadalom történeti tudatába, s ily módon cselekvő részvétel a szocialista nevelő munkában".

Deme Péter

Fontosabb cikkek jegyzéke

1975. JÚNIUS 11-TŐL JÚLIUS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Faragó Jenő riportsorozata a Vas megyei pártszervezetekről (VI. 10—14.); Tóth Pál: Bírálat és pártszerűség (VI. 20.); Szenes Sándor: Munkabizottságok Nógrádban (VI. 21. Beszélgetés a megyei pártbizottság három titkárával); Sólyom József: Pártmunka és gazdálkodás (VI. 24. A csepeli kommunisták a KB 1974. decemberi határozatának megvalósításáért); Faragó Jenő: Példával és meggyőzéssel (VII. 1.); Terényi Éva: Segíteni a végrehajtást (VII. 2. A nagyüzemi pártellenőrzés tapasztalataival foglalkozik); Közlemény a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1975. július 2-i üléséről (VII. 3.); Máté György: Pártmunka a lászlófalvi Egyetértés Termelőszövetkezetben (VII. 3.); Szenes Sándor: A pártpropaganda négy éve (VII. 4); Egységes szemlélettel, határozott cselekvéssel (VII. 6. A Központi Bizottság július 2-i üléséhez kapcsolódó cikk).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Kádár János választási beszéde a dunaújvárosi nagygyűlésen (VI. 13.); Pünkösti Árpád: Felfedezni és kiképezni (VI. 18. A holnap vezetőinek felkészítésével foglalkozik); Az országgyűlés alakuló üléséről közölt tudósítás (VII. 5.); A Szakszervezetek Országos Tanácsának üléséről közölt tudósítás (VII. 9. Népszava, VII. 9.)

NÉPSZAVA — Vas János: Az alapszervezeti választásokról (VI. 22. A szakszervezeti választások tanulságaival foglalkozik.)

MUNKA — Gál László: A szakszervezetek alapszabályának módosításáról (6).

TANÁCSOK LAPJA — Dr. Rózsa József: A társadalombiztosítási jogszabályok reformjáról (VI. 27.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Huszár István: Három évtized néhány tanulságáról (6.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Dr. Varga György: Vállalati tervezés, új felfogásban (VI. 11.); Földes István: A gazdasági fejlettség felé (VI. 15. A negyedik ötéves terv eredményeivel és az ötödik célkitűzéseivel foglalkozik); dr. Juhász Ádám: Export és fejlesztés (VI. 18.); Kovács István: Trónfosztás a milliárdosok klubjában (VI. 21. Az Egyesült Államok monopoltőkés csoportjai közti hatalmi eltolódással foglalkozó cikk); Faluvégi Lajos: Gazdasági fejlettség, gazdasági szerkezet (VI. 22.); Bálint Mária: A KGST szervezete (VI. 22.); A KGST XXIX. ülésszakáról közölt tudósítások (VI. 25—28.); Nyerges János: Export és fejlesztés (VI. 25. Hozzászólás dr. Juhász Ádám cikkéhez); Közlemény a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának XXIX. ülésszakáról (VI. 27.); Ny. Faggyejev tájékoztatója a KGST XXIX. ülésszakáról (VI. 29.); Zentai Béla: A szervezésfejlesztés korszerű eszköze: a számítás

technika (VII. 2.); Interjú dr. Fekete Károllyal, a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettesével a gazdasági élettel összefüggő jogvitákról (VII. 10.).

NÉPSZAVA — Rév Lajos: Az ipari szövetkezetek a társadalmi munkamegosztásban (VI. 28.); dr. Trethon Ferenc: Hatékonyabb munka, gazdaságosabb termékszerkezet (VII. 6.).

FIGYELŐ — Faluvégi Lajos pénzügyminiszternek a XIV. közgazdász vándorgyűlésre készült előadása ismertetése (VI. 18.); A KGST-országok távlati megállapodásai (VI. 18.); A szocialista országok gazdasága 1975-ben (VI. 25.); Interjú dr. Lénárt Lajos mezőgazdasági és élelmezésügyi miniszterhelyettessel az élelmiszeripar időszerű feladatairól (VI. 25.); dr. Pongrácz Antal: Hogyan gazdálkodtak a vállalatok 1974-ben? (VII. 2.); Fábri Ervin: Pénzbőség és készletfelhalmozás (VII. 9.); Pető Márton: Értékelés és érdekeltség (VII. 9. Az iparvállalatok tevékenységével foglalkozó cikk); dr. Tóth Béla: Miért nehéz a tervezés? (VII. 9. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek tervkészítésével foglalkozik).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Kiss Tibor: Nemzetközi tervezési együttműködés a KGST-ben (6.).

MUNKA — Alaxai László: Az üzemés munkaszervezés időszerű kérdései (6.).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Dr. Romány Pál előadása a pécsi Pannónia Napokon időszerű agrárpolitikai kérdésekről (VI. 11.); dr. Márton János: A mezőgazdaság műszaki fejlesztésének gazdasági tényezői (VI. 18.).

TANÁCSOK LAPJA — Interjú Hont Jánossal, az Országos Tervhivatal elnökhelyettesével az ötödik ötéves tervidőszakra való felkészülésről, a tanácsok feladatairól (VI. 13.).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Nagy Péter: Strukturalizmus — ami benne van, és ami mögötte van (VI. 22.); Wirth Ádám: Fejlett szocialista társadalom — fejlett szocialista tudat (VII. 6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — William Kashtan: A forradalmi harc új lehetőségei (6.); Knud Jespersen: Az amerikai imperializmus és Nyugat-Európa sorsa (6.); Werner Lamberz: Ideológiai munka napjainkban (6.); René Urbany: Kommunisták az üzemekben (6.); „A két világrendszer versenyének mai szakasza" című témáról a szerkesztőség által szervezett elméleti konferencia ismertetése (6.); Pál Lénárd: Remények és aggályok forrása (6. A tudomány szerepe a mai társadalomban); Guy Pelachand: A „nulla növekedés": ideológia és politika (6.); Juan Rosales: Forradalom, szocializmus, teológia (6.).

MAGYAR HÍRLAP — Interjú Samu Mihály professzorral az államélet fejlesztéséről (VI. 11.); Szabó Kálmán: Üzemi demokrácia — magasabb fokon (VII. 5.).

NÉPSZAVA — Benczédi László: Történettudomány és szocialista hazafiság (VI. 14.).

VILÁGOSSÁG — Faragó Jenő: „Történelmi kompromisszum" Olaszországban? (6. A kereszténydemokraták és az Olasz Kommunista Párt).

VALÓSÁG — Szalai Sándor: A társadalomtudományok és korunk fő feladatai (6.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Kanyó András: A ciprusi török népszavazás után (VI. 11.); Győri Sándor: Az egység szellemében (VI. 11. Vietnam egységének problémáival foglalkozik); Alekszej Koszigin beszéde a szovjet gazdaság helyzetéről, a világpolitika alakulásáról (VI. 12.); Kovács István: Külpolitikai kérdőjelek (VI. 12. Az Egyesült Államok külpolitikájával foglalkozik); Leonyid Brezsnyev beszéde a szovjet népgazdaság fejlődéséről, a szocialista demokráciáról és világpolitikai kérdésekről (VI. 14.); Árkus István: Helyi választás — országos jelentőség (VI. 14. Az olaszországi helyi közigazgatási választásokkal foglalkozó cikk); A magyar—NSZK külügyminiszteri tárgyalásokról kiadott közlemény (VI. 14.); Vajda Péter: A haladás, az igazság oldalán (VI. 15. Külpolitikánkkal foglalkozó cikk); Kovács István: A Káosz-akció (VI. 15. A CIA-nak a Rockefeller-bizottság által leírt törvénytelen akcióival foglalkozó cikk); C. Tóth Béla: Válás nincs (VI. 19. A nyugatnémet CDU—CSU-val foglalkozó cikk); Böcz Sándor: A kurdok hazatérnek (VI. 20.); Kanyó András: A történelem tanulsága (VI. 22. A Szovjetunió elleni német fasiszta támadás 34. évfordulója alkalmából írott

cikk); Avar Károly: Dél-afrikai kérdőjelek (VI. 24.); Várnai Ferenc: Kína a szélsőséges reakció oldalán (VI. 25.); Rudnyánszky István: Egy esztendő mérlege (VI. 25. A francia köztársasági elnök egy esztendejének mérlegét tárgyaló cikk); Kanyó András: Béke vagy újabb válság? (VI. 27. A Közel-Kelettel foglalkozó cikk); Hajdú János: A tét: India jövője (VI. 28.); Mihail Szuszlov beszéde az amerikai szenátorok tiszteletére rendezett találkozón (VII. 1.); Vajda Péter: Fotóblöff és stratégiai realitások (VII. 4. Az USA hadügyminiszterének szovjetellenes hamisításával foglalkozó cikk); Böcz Sándor: Összhangban az érdekekkel (VII. 8. A szovjet—líbiai együttműködéssel foglalkozó cikk); Todor Zsivkov és Losonczi Pál beszéde a bolgár jubileumi kiállítás ünnepi megnyitóján (VII. 10.)

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Emil Tuma: A „partnerség" határai (6. Az Amerikai Egyesült Államok és Izrael közötti kapcsolatokkal foglalkozó cikk); Naim Ashhab: A realizmus irányvonala (6. A közel-keleti felszabadító mozgalom frontjának erősödésével foglalkozik).

MAGYAR HÍRLAP — Bögös László: Peking kettős játéka (VI. 17.).

NÉPSZAVA — Pálos Tamás: Enyhülés és válság (VI. 29.).

MAGYAR NEMZET — Várkonyi Tibor: Korea körül (VI. 29.); Vámos Imre: Az argentin válság (VII. 10.).

VILÁGOSSÁG — Árkus István: A portugál választások és a püspöki kar (6.).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Aradi Nóra: Harminc év szocialista művészete (VI. 29. Tíz szocialista ország moszkvai képzőművészeti kiállításához kapcsolódó cikk).

NÉPSZAVA — Aradi Nóra: Művészet és technika (VII. 5).

Kádár János a repülőtéren fogadja Todor Zsivkovot

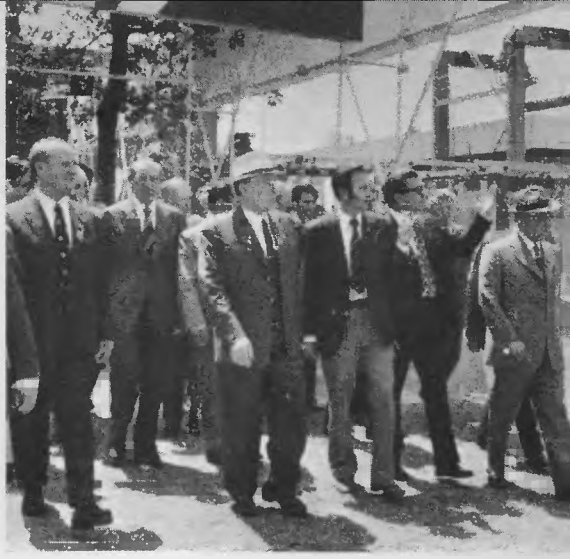

Látogatás a kiállításon

ERŐSÖDŐ TESTVÉRI KAPCSOLATOK

A hazánk és Bulgária közötti erősödő testvéri kapcsolatok fontos állomása volt Todor Zsivkov elvtársnak, a Bolgár Kommunista Párt Központi Bizottsága első titkára, a Bolgár Népköztársaság Államtanácsa elnökének Magyarországon tett látogatása. Todor Zsivkov nyitotta meg a bolgár nép három évtizedes fejlődését bemutató nemzeti kiállítást is.

Todor Zsivkov megnyitja a Bolgár Nemzeti Kiállítást

(MTI Fotó – Vigovszki)

Ára: 3,50 forint

Megjelent

G. L. GLEZERMAN
A történelmi materializmus és a szocialista társadalom fejlődése
376 oldal Ára: 50,– Ft

Filozófia és modern biológia
Szerkesztette: I. T. Frolov
272 oldal Ára: 30,– Ft

FÖLDI PÁL
Egyházpolitika és valláskritika
(Napjaink kérdései)
112 oldal Ára: 5,– Ft

GALÁNTAI JÓZSEF
Szarajevótól a háborúig 1914. július
(Népszerű történelem)
228 oldal + 16 oldal kép Ára: 22,– Ft

Az utolsó szó jogán
464 oldal Ára: 42,– Ft

LE. GRUNDIG
Eleven láng
232 oldal + 24 oldal kép Ára: 38,– Ft

L. I. LOPATNYIKOV
Közgazdasági—matematikai kisszótár
164 oldal Ára: 17,– Ft

DR. LÁTOS ISTVÁN–SÁROSI JÓZSEF
Politikai munka a városokban
88 oldal Ára: 4,– Ft

Fiatalok kézikönyve
288 oldal Ára: 12,– Ft

INDEX: 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KOZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1975/9

AZ ÉVES TERV TELJESÍTÉSÉÉRT

Az iparban és a mezőgazdaságban megfeszített munka folyik az 1975-ös terv maradéktalan teljesítéséért, s a Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatában megjelölt feladatok végrehajtásáért. Képriportunkban erről a sokrétű munkáról számolunk be néhány üzem vonatkozásában.

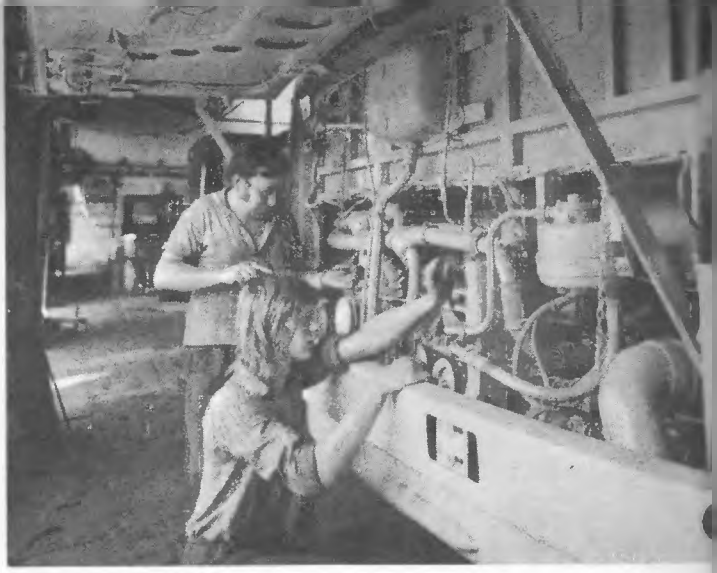

1 *Az Ikarusban az első félévben 5230 autóbuszt gyártottak, amelyek túlnyomó többségét exportra küldték. A gyár dolgozói a második félévben is helytállnak.*

2 *Szép eredményeket hoz a kongresszusi munkaverseny második szakasza a Hollóházi Porcelángyárban. Veréb Mária népi motívumokkal díszíti az edényeket.*

3 *A Siófoki Állami Gazdaságban az export növelésével segítik a népgazdaság egyensúlyának megszilárdulását – az általuk készített, 25–30 millió forint értékű gyümölcskonzerv 50–60 százaléka exportra kerül.*

4 *A Balaton pihenést, kikapcsolódást jelent százezreknek. Ugyanakkor a Magyar Hajó- és Darugyár balatonfüredi gyáregységében a forró nyárban is készülnek az uszályok, daruk. Budai Imre hegesztő a líbiai megrendelésre készülő uszályon dolgozik.*

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XX. ÉVFOLYAM, 1975. SZEPTEMBER

9

TARTALOM:

Nagy János: Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet után (3)

Kornidesz Mihály: Oktatáspolitikai feladatok az új tanévben (9)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Dr. Bíró Györgyné: Konaresszus előtt a textilipari szakszervezet (15)

Dr. Szabó Imre: A kis létszámú pártszervezetekről (20)

Petroszki István: A KISZ szervezeti életének fellendülése (24)

Dr. Deli István: A termelőszövetkezeti alkalmazottak szakszervezeti tagsága és egyéni érdekvédelme (28)

Pápai Béla: Az ifjúság és a felnőtt munkásképzés (34)
A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatának megvalósításáért

Dr. Látos István: A gazdaság pártellenőrzése (39)

Dr. Kovács Imre: A pártszervezetek feladatai a mezőgazdaságban (43)

Somogyi Imre: A félév tapasztalatai (49)

Molnár Ferenc: A IV. ötéves terv határidő előtti teljesítéséért (53)

Tamasi Mihály: Nagyobb takarékosság – korszerűbb technológia (56)

Dr. Kiss Imre: Szocialista brigádok a határozat végrehajtásáért (59)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Takács István: A párt vezető szerepe és élcsapat jellege (63)

Batta István: A propagandisták előkészítő szemináriumai (68)

Nonn György: Könyvek a munkásosztályról (71)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Honfi István: Világnézeti nevelés a középiskolában (74)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Alapszervezetek fóruma

Dobrocsi Pál: A politikai információ összeállítása és hasznosítása (78)

Dr. Szilágyi Károly: Aktív, öntevékeny pártcsoportmunka (81)

Lendvai Miklós: Az emlékeztető az ellenőrzés fontos eszköze (84)

Czank János: A tagfelvételi munka tapasztalatai Budapesten (85)

Varga József: A tagfelvétel – a pártmunka szerves része (87)

Gonda Sándor: A termelési rendszer és a pártirányítás (89)

EZT OLVASTUK

Illés Tibor: Michal Szulczewski: A politikai propaganda (93)

Fontosabb cikkek jegyzéke (95)

A borítón: A Magyar–Szovjet Ifjúsági Barátság Fesztivál megnyitó ünnepsége a Felvonulási téren

(MTI Fotó – Fényes Tamás)

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Felelős szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111-400, 311-321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660
Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 329), a Posta Központi Hirlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hirlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra
Terjeszti a Magyar Posta
75.2523/2-9 – Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

NAGY JÁNOS
külügyminiszter-helyettes:

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet után

Alig egy hónapja történelmi jelentőségű esemény színhelye volt Helsinki, a Finn Köztársaság fővárosa: 33 európai állam, továbbá az Egyesült Államok és Kanada legmagasabb rangú vezetői tanácskozásra ültek össze, s miután kifejtették nézetüket kontinensünk biztonságának kérdéseiről, ünnepélyesen aláírták az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmányát.

Hosszú és küzdelmes út vezetett idáig. Több mint hat évvel ezelőtt, 1969 márciusában jelent meg a Varsói Szerződés tagállamainak budapesti tanácskozásán kiadott felhívás, amely konkrét javaslatot tartalmazott az európai értekezlet összehívására és napirendjére. A Szovjetunió és a többi szocialista ország 1969-et megelőzően is határozottan fellépett az európai népek békéjére leselkedő veszélyek elhárításáért, egy szilárd biztonsági rendszer megteremtéséért, de a korábbi javaslatok sorra-rendre süket fülekre találtak a nyugat-európai tőkésországok kormányainál. Hogy a budapesti felhívás nem ilyen sorsra jutott, hanem a Helsinkiben most beteljesedett nagy munka kiindulópontjává vált, az a nemzetközi erőviszonyokban a szocializmus javára végbement eltolódásnak köszönhető. Ezt a történelmi jelentőségű objektív változást tükrözte a budapesti felhívás és legfőképpen a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán meghirdetett békeprogram nemzetközi fogadtatása, annak sürgető felismerése, hogy megérett a helyzet a szocialista országok által felvetett kérdések rendezésére, s meg kell gyorsítani a fordulatot a hidegháborútól a békés egymás mellett élés, a nemzetközi biztonság és együttműködés megszilárdítása felé. Ahhoz, hogy ez így legyen, a vezető tőkésországok hatalmi köreiben azoknak az erőknek kellett felülkerekedniük, amelyek felismerték saját érdekeltségüket a békés egymás mellett élés és együttműködés elmélyítésében, amelyekben megvolt a bátorság annak nyílt vállalásához, hogy a második világháború után Európában kialakult realitásokat nem lehet megváltoztatni.

Néhány év óta a nemzetközi helyzetben meghatározó irányzattá válik a feszültség enyhülése. Ha ezt a folyamatot grafikonon próbálnánk felvázolni, a kapott vonalat kisebb-nagyobb visszaesések szabdalnák. Minden egyes törésvonal mögött a népek szabadsága és önrendelkezése elleni háborúk, a történelem menetével szembehelyezkedő agressziók, s mérhetetlen emberi szenvedés húzódik meg. Az 1969-et követő európai helyzet grafikonja is hullámvonalat mu-

tatna, de egyben azt is tükrözné, hogy Európa országai és népei nagyot léptek előre az európai biztonsági rendszerhez vezető úton. A Német Szövetségi Köztársaság és a szocialista országok közötti egyezmények, a két német állam viszonyát a szuverén egyenlőség alapján szabályozó szerződés, a Nyugat-Berlinről szóló négyoldalú megállapodás, a szovjet–francia és a szovjet–amerikai kapcsolatok alapelveiről aláírt dokumentumok és most az európai biztonsági és együttműködési értekezlet zárószakasza – egy-egy kiemelkedő állomás ezen az úton. Közben szélesedett a politikai, gazdasági és kulturális együttműködés, tömegméreteket öltött a turizmus, gazdagodott az emberek közötti érintkezés. Ez az az alap, amelyről kiindulva értékelnünk kell a megtett utat és számba kell vennünk a ránk váró feladatokat.

● ● ●

A budapesti felhívást követően a két- és többoldalú tanácskozások sorozata kezdődött el Európában. 1972 novemberében Helsinkiben megnyílt a biztonsági és együttműködési értekezletet előkészítő sokoldalú konzultáció, majd 1973 júliusában maga az értekezlet első – külügyminiszteri szintű – szakasza, amely az ún. helsinki ajánlások elfogadásával meghatározta a további tanácskozások napirendjét és politikai tartalmát. 1973 szeptemberétől 1975 júliusáig tartottak Genfben az értekezlet második szakaszának munkálatai, amikor is kidolgozták a záróokmány tervezetét. Ilyen előzmények után nyílt meg 1975. július 30-án Helsinkiben a legmagasabb szintű harmadik szakasz.

A fentiek láttán önkéntelenül felmerül két kérdés. Az első az, hogy szükségszerű volt-e a biztonsági értekezlet ilyen elhúzódása? Nem titok, hogy a szocialista országok véleménye szerint a szükségesnél és a lehetségesnél lassúbb volt az előrehaladás. Nemegyszer kellett megbirkózni egyes nyugati küldöttségek időhúzó taktikájával, mesterségesen támasztott nehézségekkel, amelyeket a hidegháborús idők szelleméhez való ragaszkodás, az ebből eredő bizalmatlanság és gyanakvás támasztott. De a feladat egyébként sem volt könnyű, hiszen 35 ország törekvéseit, szándékait kellett közös nevezőre hozni. Olyan 35 országét, amelyek társadalmi rendszere különböző, ellentétes szövetségi rendszerekhez tartoznak, illetve semlegesek, el nem kötelezettek, s egyaránt vannak közöttük nagy és kis államok. A tanácskozáson elfogadott – egyetlen lehetséges – ügyrend, a mardadéktalan egyetértés elve ez alkalommal is rendkívül helyénvalónak bizonyult, de több időt is igényelt. Egyetlen szó sem kerülhetett az okmányba, melyhez ne járult volna hozzá valamennyi küldöttség. Egyetlen állam sem erőszakolhatta nézeteit másokra, hanem minden véleményt és érdeket figyelembe kellett venni és össze kellett egyeztetni.

A másik kérdés, hogy végül is a szocialista, vagy pedig a tőkésországok sikerének könyvelhető-e el a biztonsági és együttműködési értekezlet eredményes befejezése? Senki sem tagadhatja, hogy a szocialista országoknak oroszlánrészük van az értekezlet sikerében. Kezdeményezték azt, s elvi szilárdsággal, türelemmel, erejük és igazuk tudatában küzdöttek a kitűzött cél eléréséért. A helsinki csúcstalálkozóban tehát a Szovjetunió és a többi szocialista ország belső eredményei, nemzetközi sikerei, a béke és biztonság megszilárdításáért folyó küzdelemben szerzett elévülhetetlen érdemei is testet öltöttek, s így tekinti ezt a nemzetközi közvélemény is. Mégsem lenne helyes valamiféle győzelmi hangulatba esni. A biztonsági és együttműködési értekezlet sikere valamennyi képviselt állam közös érdeme, mindenki osztozik a jogos elégedettségben, s ez nem is lehet másképp. Meggyőződésünk, hogy a helsinki tanácskozás, és az az ügy, amit szolgált, Európa és Észak-Amerika valamennyi népének és országának érdeke, s jó szolgálatot tett az egész világ békéjének és biztonságának

is. Helsinkiben teljes egyetértésre találtak Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs következő szavai: „A hosszú tárgyalások eredményei olyanok, hogy nincs győztes és legyőzött, nyertes és vesztes. Ez a józan ész diadala. Mindenki nyert."

● ● ●

A helsinki zárószakasz és a záróokmány aláírása a biztonsági és együttműködési értekezlet legfontosabb mozzanata, a nemzetközi politikai élet kiemelkedő eseménye volt, amely – teljes joggal mondhatjuk – új szakaszt nyitott az európai helyzetben.

A záróokmány jó, politikailag kiegyensúlyozott dokumentum. Tartalmazza a szocialista országok minden törekvését és célkitűzését, amellyel a tanácskozássorozatnak nekikezdtek, s teljes egészében a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett élését, a biztonságot, az államok együttműködésének fejlesztését szolgálja.

Természetesen, a népek haladását jobban szolgáló dokumentumot is el lehet képzelni. De realistáknak kell lennünk és tudomásul kell vennünk, hogy a nemzetközi erőviszonyok állása, a kölcsönös bizalom foka most ennyit tesz lehetővé. A biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmánya politikai kompromisszum terméke, s a képviselt államok érdekeinek egynesúlyát tükrözi. A záróokmány nem az ütköző álláspontokat, hanem azokat a kérdéseket taglalja, amelyekben valamennyi résztvevő egyetért – s ez nem kevés! Európa, az Egyesült Államok és Kanada vezető személyiségeinek e kimagasló jelentőségű találkozóját, a mindenki számára elfogadható dokumentum kidolgozását éppen az tette lehetővé, hogy általánossá vált a felismerés: a második világháború után Európában kialakult realitások figyelembevétele lehet az egyetlen kiindulási alap. Ezen nemcsak a két német állam létezésének tudomásul vételét értjük, hanem azt is, hogy Európában szocialista és tőkésországok élnek egymás mellett, eltérő politikai, gazdasági és társadalmi berendezkedéssel, ellentétes ideológiával, erkölcsi normákkal és törekvésekkel. Ebben az esetben is az a döntő tehát, hogy az elért kompromisszumnak mi a tartalma, milyen célt szolgál. Amint Brezsnyev elvtárs mondta Helsinkiben: „Ha itt kompromisszumról lehet beszélni, akkor ezek megalapozott kompromisszumok, olyanok, amelyek a béke javát szolgálják, anélkül, hogy elmosnák az ideológiákban és a társadalmi rendszerekben tapasztalható különbségeket. Pontosabban, a résztvevő államok közös politikai akarata jut kifejezésre abban a formában, amelyben ez a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének feltételei között ma elérhető."

Ismeretes, hogy a biztonsági és együttműködési értekezlet napirendjén az alábbi négy fő kérdés szerepelt:

- Az európai biztonsággal kapcsolatos kérdések;
- Együttműködés a gazdaság, a tudomány, a technika és a környezetvédelem területén;
- Együttműködés emberiességi és egyéb területeken;
- Az értekezletet követő intézkedések.

Ezt a négy fő kérdést tartalmazza a záróokmány is. Az első, „Az európai biztonsággal összefüggő kérdések" címet viselő fejezetnek az kölcsönöz kiemelt jelentőséget, hogy a biztonsági és együttműködési értekezlet politikai tanácskozás volt, s a záróokmány is, bár az együttműködés szinte valamennyi területét fölöleli, alapvetően politikai tartalmú és kihat az okmány valamennyi részére. Ebben a fejezetben fogalmazták meg az államok kapcsolatait szabályozó tíz alapelvet, köztük a határok sérthetetlenségéről szólót is, amely nemzetközi okmányban most került először megfogalmazásra. Hasonló jelentősége van a bel-

ügyekbe való be nem avatkozás, az erőszakról és az erőszakkal való fenyegetésről történő lemondás elve újbóli és határozott megerősítésének, és annak az elhatározásnak, hogy kontinensünk államai a vitás kérdéseket csakis békés eszközökkel oldják meg. A tíz alapelv betartása és az államközi kapcsolatok valamennyi területén vezérfonalként történő elfogadása új korszakot nyithat kontinensünk történetében, száműzheti a háborút. Kádár János elvtárs helsinki beszédében aláhúzta, hogy a Magyar Népköztársaság kész ezeknek az elveknek a következetes betartására.

A záróokmányban külön alfejezet szól a bizalomerősítő intézkedések néven ismert katonai kérdésekről, a biztonság politikai és katonai oldala közötti összefüggésről, a nagy hadgyakorlatok önkéntes alapon történő előrejelzéséről. A szocialista országok kezdetben azért voltak az ilyen kérdések megtárgyalása ellen, mert meg akarták akadályozni a figyelem elterelődését a fő kérdésről, a politikai biztonság elsődlegességéről. Ez teljes mértékben sikerült, s a katonai kérdésekre elfogadott ajánlások pozitívan egészítik ki az együttműködés más formáit, nem sértik egyetlen részvevő biztonságát sem.

Az államok közötti együttműködés témakörében a záróokmánynak a gazdasági és kereskedelmi együttműködésre vonatkozó részei a legfontosabbak. Ezekben szó van a nemzetközi kereskedelmet akadályozó korlátozások megszüntetésének szükségességéről, az ipari kooperáció és a műszaki-tudományos együttműködés fejlesztéséről. Ajánlólag szól az okmány a legnagyobb kedvezményes elbánás elvének alkalmazásáról a nemzetközi kereskedelemben, és számos együttműködési intézkedést tartalmaz a környezetvédelem, a közlekedés és a turizmus területén. Országunk gazdasági fejlődésének meggyorsítása és a nemzetközi enyhülés elmélyítése szempontjából egyaránt nagy jelentőséget tulajdonítunk a záróokmány e fejezeteinek, a szocialista és a tőkésországok gazdasági, műszaki és termelési kooperációs együttműködése fejlesztésének. Nem fogadható el, hogy ha az országok egy csoportja, nevezetesen a Közös Piac kilenc tagállama a gazdasági törvényszerűségek hatására saját gazdasági erőforrásainak integrálása mellett dönt, akkor ennek diszkriminációval, a kívülállók megkárosításával, a nemzetközileg elfogadott normák és gyakorlat félretételével, a kétoldalú csatornák elvágásával kell együttjárnia. Véleményünk szerint ez ellentétben áll az európai és a nemzetközi helyzet alakulásának fő irányával.

A harmadik napirendi pont egyes kérdései körül időnként túlságosan nagy volt a zaj. Ez gyakran eltakarta a közvélemény elől, hogy a kulturális, tudományos, oktatási és nevelésügyi együttműködés sok fontos kérdése is megvitatásra került és megfelelő megállapodások születtek.

Az együttműködési témák közül a nyugati országok az emberek közötti kontaktus fejlesztéséről és az információk cseréjének bővítéséről szóló alfejezetek megfogalmazását szorgalmazták a legerőteljesebben. Ezek foglalják magukban mindazt, amit nyugati szóhasználatban az emberek és eszmék szabadabb áramlása címszó alatt emlegetnek. Egyesek azt gondolták, hogy ezekben a kérdésekben nehéz helyzetbe hozták a szocialista országokat. Erről szó sem volt. Mi őszintén kívánjuk és a gyakorlatban elősegítjük, hogy az emberek között fejlődjenek a kapcsolatok. Hasznosnak tartjuk azt is, ha az információs csatornák sokaságát felhasználva, többet tudunk meg egymásról. De vissza kellett utasítanunk minden törekvést, hogy olyan együttműködési formákat kényszerítsenek ránk, amelyek idegenek szocialista normáinktól és gyakorlatunktól, ellentétesek törekvéseinkkel, s zavarnák népünk nyugodt alkotó munkáját. Nem mondhattunk igent olyan javaslatokra, amelyek a biztonság elmélyítése helyett bizalmatlanságot szítanának a népek között. Az elfogadott ajánlások megfelelően rendezik az együttműködést ezekben a témakörökben is.

A záróokmánynak már előbb említett kompromisszumos jellegéből fakad

tehát, hogy olyan kérdéseket is tartalmaz, amelyek felvételét nem a szocialista országok javasolták, vagy kezdetben ellenezték. Az ilyen kérdések megfelelő időben történt napirendre vétele, s a szocialista országok érdekeivel egyetlen esetben sem ütköző megfogalmazása tette érdekeltté a nyugati országokat a biztonsági értekezlet végigvitelében és befejezésében. Az egész európai helyzet javára válik, hogy a záróokmányban foglalt megállapítások – végső formájukban – kiegészítői, nem pedig ellentétei egymásnak.

A többi szocialista országgal együtt a Magyar Népköztársaság is arra törekedett kezdettől fogva, hogy a biztonsági és együttműködési értekezlet eredményeiből semmi se vesszen kárba, s e nagy munkának legyen folytatása. Hogy csak egyet említsünk a sok tennivaló közül: a politikai enyhülést ki kell egészíteni katonai enyhüléssel. A záróokmány kielégítő rendelkezést tartalmaz: 1977 júniusában újabb tanácskozás-sorozat kezdődik Belgrádban, a következő kérdések megvizsgálása céljából:

– Eszmecsere a záróokmány rendelkezéseinek megvalósításáról, a biztonsági és együttműködési értekezlet által meghatározott feladatok végrehajtásáról;
– Az európai biztonság javítása és az együttműködés fejlesztése;
– Az enyhülés folyamatának jövőbeni továbbfejlesztése.

Amint látható, ez az a pont, ahol a Helsinkiben aláírt záróokmány messze előre tekint, s jelzi, hogy ami ma a lehetőségek maximuma, az holnap a béke és biztonság további elmélyítésének kiindulópontjává válhat. Mi arra készülünk, hogy Belgrádban nem egyszerűen gépies számvetésre és számonkérésre, hanem az európai biztonság és a nemzetközi enyhülés megszilárdítását szolgáló konstruktív eszmecserékre kerül sor, amelyek később elvezethetnek a következő európai biztonsági és együttműködési értekezlethez.

● ● ●

Joggal vetődik fel a kérdés: hogyan tovább a biztonsági értekezlet után, milyen módon történik majd a záróokmányban foglaltak valóraváltása? Vannak, akik hajlamosak lekicsinylőleg nyilatkozni erről, mondván, hogy lezajlott a nagy ünnepség, aztán minden marad a régiben, a Helsinkiben elhangzott nyilatkozatok, a záróokmányban foglaltak gyorsan feledésbe merülnek. Való igaz, hogy a Helsinkiben aláírt záróokmány önmagában nem változtat a nemzetközi erőviszonyokon, nem gyógyír kontinensünk még rendezésre váró számos problémájára. De egyről megfeledkeznek a fitymálók, nevezetesen arról, hogy a biztonsági értekezlet új helyzetet, a korábbinál jobb feltételeket és légkört teremtett a békéért és biztonságért folyó küzdelemhez.

Az is igaz, hogy Helsinkiben az államok vezetői nem egy nemzetközi jogi érvénnyel bíró szerződést írtak alá, hanem csupán ünnepélyes kötelezettségvállalás történt a legmagasabb szinten. Mégis hiba lenne úgy tekinteni a záróokmányt, mint amely senkit sem kötelez semmire, csak az aláírók szándékait juttatja kifejezésre, s akár azonnal irattárba is helyezhető. A helsinki tanácskozás részvevői kivétel nélkül és nagy nyomatékkal hangsúlyozták a záróokmány megvalósításának fontosságát, vagyis politikailag és erkölcsileg hivatalosan elkötelezték magukat az enyhülés mellett.

A helsinki kötelezettségvállalások betartása elengedhetetlen feltétele annak, hogy tovább haladhassunk előre a megkezdett úton. Kádár János elvtárs helsinki beszéde és a Magyar Népköztársaság vezető testületeinek állásfoglalásai egyértelműen kifejezésre juttatták, hogy hazánk ennek megfelelően kíván tevékenykedni nemzetközi kapcsolataiban.

A záróokmányban foglaltak egy részét minden ország saját maga, egyoldalú mérlegelés alapján rendezi majd, míg másik részének megvalósítására külön-

böző nemzetközi szervezetek nyújtanak fórumot. Nyilvánvaló azonban, hogy az ajánlások többségét a kétoldalú kapcsolatokban kell majd valóra váltani, a kölcsönösség alapján. Nem szándékozunk valamiféle válogatásba kezdeni, hogy mi az, amit figyelembe veszünk, és mi az, amit nem. Reméljük, ugyanilyen magatartást fogunk tapasztalni nyugat-európai partnereink részéről is. A záróokmányban foglaltak ereje és életképessége csak a gyakorlatban, az egyenlőségen és a kölcsönös előnyökön nyugvó kétoldalú kapcsolatokban bizonyosodhat be. Fentebb már szó volt a záróokmánynak a gazdasági együttműködéssel foglalkozó részeiről, s az ezzel ellentétes gyakorlatról. De más területeket is említhetünk, például a turizmust. Örülnénk neki, ha a magyar turisták minden nyugat-európai országban hasonló bánásmódban részesülnének, mint a külföldi turisták nálunk. Sajnos, ez nem így van: gyakran kell hetekig várakozniuk, amíg egyikmásik nyugat-európai országba beutazási engedélyt kapnak. Reméljük, hogy a biztonsági értekezlet záróokmányának hatására ez is gyökeresen változni fog.

Nem ringathatjuk magunkat olyan illúziókban, hogy az európai béke és biztonság előtt most már sima az út, s magától valóra válik mindaz, amit a záróokmány tartalmaz. Egyrészt továbbra is az a helyzet, hogy a biztonsági értekezlet csupán az egyik – jóllehet nagy jelentőségű – állomás az európai biztonsághoz vezető úton. Másrészt a helsinki csúcstalálkozó, a záróokmány aláírása nem azt jelenti, hogy az enyhülés ellenfelei letették a fegyvert. Igen jelentős politikai, gazdasági és katonai erővel rendelkeznek még, s közbe tudnak lépni, ahol veszély fenyegeti a tőkés társadalmi rendet, átmenetileg meg tudják zavarni, esetenként vissza is tudják vetni az enyhülés folyamatát. Aktivitásuk fokozódásának most is szemtanúi vagyunk, s a jövőben is számítanunk kell provokációkra, megtorpanásokra. Az európai béke és biztonság ügye tehát nagy, de még nem visszavonhatatlan győzelmet aratott Helsinkiben. Az eddigi eredményeket is harcban értük el, s a jövőben is harcolni fogunk a kerékkötők ellen. Nem ért véget az ideológiák harca sem. Amiről Helsinkiben szó volt, az a különböző társadalmi berendezésű államok kapcsolatait érinti, s nem változtat az ideológiai szembenállás objektív tényén. „Nem azért jöttünk össze – mondotta Kádár elvtárs –, hogy elfogadjuk egymás ideológiáját, vagy állami politikai rendszerét. Népeink, amelyeket képviselünk, azt várják tőlünk, hogy a valóban létező ideológiai és politikai különbségek ellenére szót értsünk, összefogjunk és megállapodjunk a közös tennivalókban, amelyeket el kell végeznünk, hogy Európában béke és biztonság legyen, hogy az államok, az országok hasznosan együttműködjenek a közös érdekű dolgokban, népeink javára."

Pártunk és kormányunk, a Szovjetunióval és a többi szocialista országgal szoros szövetségben, a jövőben is mindent megtesz azért, hogy Európában békés és rendezett viszonyok legyenek. Ez az egész magyar nép leghőbb óhaja, s a szocializmus építésének elengedhetetlen külső feltétele. Amikor ezért küzdünk, a nemzetközi haladás ügyét is szolgáljuk. A kommunisták harcában a szocializmus és a béke szorosan összefonódik. A legutóbbi évek tapasztalatai is bizonyítják, hogy az enyhülés, a rendezett nemzetközi viszonyok kedveznek a pozitív irányú társadalmi változásoknak, a társadalom törvényei érvényesülésének.

Pártunk XI. kongresszusának határozatai, a szocialista demokrácia fejlesztésében, a gazdasági és kulturális építőmunkában elért eredményeink igen jó pozíciót biztosítanak számunkra ahhoz, hogy kezdeményezően lépjünk fel az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmányában foglaltak megvalósításáért, és aktívan kivegyük részünket az újabb fellendülés előtt álló nemzetközi érintkezésekből. A jövőben is úgy lesz, hogy minél nagyobb eredményeket érünk el a fejlett szocialista társadalom építésében idehaza, annál hatékonyabban tud hozzájárulni a Magyar Népköztársaság az európai béke és biztonság megszilárdításához, az enyhülés visszafordíthatatlanná tételéhez.

KORNIDESZ MIHÁLY
a KB osztályvezetője:

Oktatáspolitikai feladatok az új tanévben

A XI. kongresszus megerősítette a Központi Bizottság 1972. évi oktatáspolitikai határozatát, és megjelölte az időszerű teendőket. A kongresszus határozatának végrehajtása a köznevelés területén mindenekelőtt az oktatáspolitikai határozat további következetes megvalósítását jelenti.

Figyelmünket és munkánkat két feladatcsoportra kell összpontosítani. Egyrészt fejleszteni a nevelőmunkát, a pedagógusok eszmei-politikai és szakmai felkészültségét. Másrészt szervezettebb munkával meggyorsítani az évtized végén életbe lépő új tantervek és más dokumentumok kidolgozását, a távlati oktatáspolitikai célok elkészítését. E két feladatot eredményesen megvalósítani csak a pedagógusok, a tantestületi közösségek aktív részvételével lehet.

Az irányító szervektől mindkét feladatcsoport lényegében azonos erőfeszítést kíván. Az oktatási intézményekben az új tanév fő feladata a nevelőmunka további javítása. Ugyanakkor a közép- és hosszútávú terveken dolgozó bizottságok, testületek, tudományos intézetek munkájához szükség van a gyakorló pedagógusok tapasztalataira, tanácsaira, s a nevelőknek is közvetlen érdekük, hogyan alakul későbbi munkájuk, milyen terveket fogadnak el.

A pedagógus pártszervezetek munkája

A jelzett kettős feladat megoldásához nélkülözhetetlen oktatáspolitikánk elveinek alapos ismerete. Pedagógus pártszervezeteinknek, a tantestületeknek többet és elmélyültebben kell foglalkozniuk oktatáspolitikánk elvi kérdéseivel. Ennek alapjául szolgál a XI. kongresszus határozata, az 1972-es oktatáspolitikai határozat, s a vele szoros összefüggésben levő ifjúságpolitikai és közművelődési állásfoglalás. Nemcsak az összefüggéseket, a közös törekvéseket kell meglátniuk és figyelembe venniük, hanem az egymásra vonatkozó feladatokat komplexen, megújuló erőfeszítésekkel megvalósítani. Így tudjuk megközelíteni azt a célt, melyet a Központi Bizottság kongresszusi beszámolója megfogalmazott: „Társadalmunk azt igényli, hogy a fiatalok nevelésében a szilárd, szocialista világnézet fejlesztése, az általános és szakismeretek oktatása, valamint a folyamatos művelődési igények felkeltése egymással szoros egységben történjék."

Tovább kell erősítenünk pedagógus pártszervezeteinkben az ideológiai, politikai munkát. A köznevelés továbbfejlesztése, az intézmények időszerű feladatai nem oldhatók meg a tágabb összefüggések, a társadalmi-gazdasági fejlődés tendenciáinak és igényeinek figyelembe vétele nélkül. Pedagógus pártszervezeteink még többet tehetnek azért, hogy a párt politikája nagyobb megértésre találjon, és aktívabb cselekvésre ösztönözzön az oktatási intézményekben. Ehhez több segítségre van szükségük a pedagógus pártszervezeteknek, pártcsoportoknak. A megyei, városi, községi pártszervek kísérjék figyelemmel munkájukat, növeljék a velük szemben támasztott követelményeket. Gondoskodjanak azokról a feltételekről, amelyek biztosítják a közoktatás időszerű feladatainak végrehajtását.

Különösen fontosnak tartjuk, hogy az alsófokú oktatási intézményekben *tudatosabbá váljék a pályairányítás* és a társadalom szükségleteivel összhangban készítsék fel a tanulókat jövőjükre. A tanulók jelentős része szakközépiskolába jelentkezik. Évek óta megfigyelhető, hogy ha a választott szakközépiskola nem tudja fogadni a fiatalt, akkor gimnáziumba pályázik, s nem a szakközépiskolához hasonló lehetőséget nyújtó szakmunkásképzőbe. Ezért minél több szakmát ismertessünk meg a gyerekekkel, ismerjék a rokon szakmák körét; tudják, melyik szakmát tanítják szakmunkásképzőben, melyeket szakközépiskolákban; milyen továbbtanulási lehetőségek vannak a szakmunkásképző elvégzése után. A szakmák kellő megismertetése és a megfelelő pályairányítás oldja fel a gyermekben és a szülőben az előítéleteket, az idegenkedést egyes szakmák iránt. A következő néhány évben még tovább csökken az általános iskolát végzettek száma, az üzemekben azonban számos szakmában munkaerőhiány van. Ennek az ellentmondásnak a feloldásáért többet kell tennünk, ez egyaránt érdeke a társadalomnak, a gyerekeknek és a szülőknek.

Fokozottabb felelősséggel kell segítenünk a középiskolákban tanuló fiatalok pályaválasztását is. Változtatnunk kell azon a helyzeten, hogy a tudományegyetemek humán szakain 6–8-szoros a túljelentkezés, a műszaki egyetemek és főiskolák egyes karaira viszont alig van pályázó. Ne tápláljunk a fiatalokban indokolatlan igényeket, ne engedjünk teret az illúzióknak. Ezen a téren jobban együtt kell működni a szülőkkel, de sokat tehet az Oktatási Minisztérium, a Hazafias Népfront és a tömegkommunikáció is.

Szükség van a pedagógiai kulturáltság, a korszerűsítési törekvések támogatására is. A pártszervezetek sokat tehetnek a jó alkotó légkör kialakításáért, amelyben növekszik az új iránti fogékonyság, és megvalósul a pedagógusoknál nélkülözhetetlen folyamatos megújulás.

Nagyobb gondot kell fordítani a tankötelezettség érvényesítésére. Ez elsősorban állami feladat, de a pártszervezeteknek, a tömegszervezeteknek is fontos szerepük van. Törekvésünk, hogy minden egészséges gyermek korosztályában végezze el az általános iskolát, fel kell lépni a felelőtlen lazaságok, az indokolatlan felmentések ellen. A pártszervezetek minden évben beszámoltatják az iskolák vezetőit. Javasoljuk: az új tanévben és a következő években a tankötelezettség teljesítése legyen a beszámoltatás egyik kiemelt témája.

Az ifjúság szocialista nevelése

A tudatformálás, az ideológiai, politikai és erkölcsi nevelés, a szocialista életforma és közgondolkodás fejlesztésének feladatai a kongresszuson, a legfontosabb kérdések között szerepeltek. Ez az oktatás irányítóitól, a pedagógusoktól a nevelőmunka általános javítását, a nevelés elsődlegességének érvényesítését

követeli. Az oktatási intézménynek egész tevékenységével szocialista világnézetű, aktív, közösségi életet élő személyiségeket kell formálnia. Felvértezni fiataljainkat korszerű általános és szakmai műveltséggel, hivatástudattal; érezzék szükségét tudásuk állandó frissentartásának, megújításának. Éljék át, tapasztalataik alapján tudatosuljon, hogy egyéni érvényesülésük csak a közösséggel együtt, a társadalom boldogulásával együtt lehetséges. Mindezek átélésére és átérzésére kapjanak hasznos, értelmes feladatokat. Lássák értelmét, célját mindennapi munkájuknak: a tanulásnak, a közösségi, mozgalmi megbízatásoknak, a társadalmi munkának. Érezzék a bizalmat, hogy ott vagyunk mellettük a feladatok megvalósításában, a végrehajtás folyamatában; kérjük számon a fegyelmezett kötelezettségteljesítést, de ne maradjon el a jó szó, a biztatás sem. Hagyjuk meg számukra a tévedés jogát is, tanulják meg, hogyan lehet kilábalni a kudarcokból, úrrá lenni a nehézségeken.

A nevelés és oktatás egymást erősítő folyamatához eszmeileg, politikailag, szakmailag jól felkészült, egységes nevelőtestületekre, és jobb együttműködésre van szükség a tantestületek, az ifjúsági- és gyermekszervezetek, a szülők, a társadalmi szervezetek között. Nem utolsó sorban a nevelőmunka érdekében fontos feladataik vannak az állami irányítószerveknek és a tudományos műhelyeknek. Többek között feladatuk biztosítani az évtized végén bevezetésre kerülő új tantervek, tankönyvek készítése során a nevelési – mindenekelőtt a világnézeti – szempontok maximális érvényesítését. Szerepük van a pozitív pedagógiai törekvések megismertetésében, a jó módszerek elterjesztésében és megszilárdításában. A pedagógusok továbbképzésében, az általános és a szakfelügyeleti munkában, az iskolák vezetőinek kiválasztása és megerősítése a pedagógusok minősítése során alapvető szempont legyen a nevelőmunka színvonala.

A kongresszusi határozat előírja: minden szinten javítani kell a világnézeti oktatás és nevelés tartalmát és formáját. Ez feladatot ad az osztályfőnöknek és minden szaktanárnak a tanítási órákra és az órán kívüli tevékenységre. De követelményeket támaszt a művelődési házak munkájával, a tömegkommunikációval, az ifjúsági szervezetekkel szemben is. Hasznos segítséget jelentene, ha az irányító pártbizottságok folyamatosan figyelemmel kísérnék az iskolák nevelőmunkáját, időről-időre megvizsgálnák a világnézetünk alapjai, a marxizmus–leninizmus oktatásának helyzetét, káderkérdéseket, s figyelemmel kísérnék az állampolgári ismeretek oktatásának kísérleteit.

A nevelés folyamatában a jelenleginél nagyobb figyelmet kell fordítani az ifjúság erőnlétének, testkultúrájának fejlesztésére.

Ebben az oktatási évben a KISZ kongresszusi előkészületei kedvező helyzetet teremtenek a politikai aktivitásra, amelyet célszerű összekapcsolni az iskolai nevelőmunka mindennapos feladataival.

Az egyenlőbb tanulási lehetőségek

Oktatáspolitikánk másik fő törekvése az iskoláztatásban még ma is meglevő egyenlőtlenségek gyorsabb felszámolása, az egyenlőbb tanulási feltételek megteremtése. E program megvalósításáért már eddig is sokat tettünk. Az indulási különbségek kiegyenlítéséért egyre többet vállal magára az óvoda. Az iskolára előkészítés valamilyen formájában 1974–1975-ben a gyermekeknek több mint 90 százaléka részesült. A két kongresszus közötti időszakban több mint 2500-zal nőtt az általános iskolai diákotthoni férőhelyek száma, a diákotthonok száma 90-ről 120-ra emelkedett. Mindezek, valamint az egyre tudatosabb, átgondoltabb iskolai körzetesítési program eredményeként 1974–1975-ben a szakrendszerű oktatásban részesülő felsőtagozatos tanulók aránya az 1970–1971. évi 94,7 száza-

lékról 97,3 százalékra nőtt. Szaktanárok látják el a tanórák 80,6 százalékát, szemben az 1970–1971. évi 76,7 százalékkal. Az 1970–1971-es tanévben a tanulók 18,8 százaléka volt napközis, ma ez az arány 27,7 százalék.

Tennivaló ma is akad bőven, hiszen az alsótagozatos tanulók 10,9 százaléka, a felsőtagozatos tanulók 2,4 százaléka ma is olyan körülmények között tanul, hogy azonos időben egy pedagógus foglalkozik a különböző osztályba járó, különböző korosztályú gyermekekkel. E jelzett arányok 70 000 gyermeket jelentenek. Egyéb okok mellett ezért áll továbbra is munkánk középpontjában az általános iskolák fejlesztése.

Az időszerű tennivalók sorában első helyen áll az ötödik ötéves terv most folyó előkészítő munkálata. Szükséges, hogy az állami oktatás irányításában érintett valamennyi főhatóság – de elsősorban az Oktatási és a Munkaügyi Minisztérium –, folyamatosan segítse és ellenőrizze a megyei tanácsok ez irányú munkáját. Ugyanezt kérjük a megyei pártbizottságoktól is. Feltétlenül biztosítani kell, hogy a rendelkezésre álló összegeket az oktatáspolitikai célok érdekében használjuk fel. A leghatározottabban ellenezzük, hogy egyes megyék a közoktatásra szánt összegek egy részét más területek fejlesztésére kívánják fordítani.

A termelőmunka egyik fontos követelménye a hatékonyság. A rendelkezésünkre álló lehetőségek leggazdaságosabb kiaknázása megköveteli például, hogy ott építsünk, illetve ott bővítsük az iskolákat, ahol ezt a körzetesítési program szükségessé teszi.

Az egyenlőbb tanulási feltételek megteremtésének vannak személyi feltételei is. Itt is szükséges, hogy végiggondoljuk és megfogalmazzuk tennivalóinkat. Ehhez azonban reális helyzetismeret kell. Tapasztalataink szerint ugyanis néhol mesterségesen is előidézik a pedagógushiányt, például azzal, hogy indokolatlanul csökkentik az osztálylétszámokat, ott nyitnak pedagógusigényes iskolaotthonos osztályokat, ahol ennek nincsenek meg a feltételei, és előfordul az is, hogy képesítés nélküli pedagógust alkalmaznak ott, ahol lehetőség lenne képesített pedagógus felvételére is, csupán az „előnyösebb" bérgazdálkodási lehetőségek miatt.

Szükséges, hogy az Oktatási Minisztérium és a megyei tanácsok vizsgálják felül a nagyobb települések iskoláinak körzethatárait, a tanulócsoportokat és azok létszámát. A pedagógusellátottság javítására az oktatás irányítói a közeljövőben javaslatot tesznek. Az elképzelések szerint irányítottabb elhelyezésre lesz szükség, de fokozni kell erőfeszítéseinket a pedagógusok megfelelő élet- és munkakörülményeinek biztosítására. A kongresszus is hangsúlyozta, a pedagógusuk iránt teljes a párt bizalma. Nehéz munkájukért köszönet illeti őket. Az embert formálják, alakítják, ezért – jogosan – az egész társadalom segítségét igénylik munkájukhoz.

Az egyenlőtlenségek felszámolását szolgáljuk az óvodák férőhelyeinek bővítésével, a gyermekek iskolára való felkészítésével. Az utóbbi öt évben majdnem annyi óvodai férőhely létesült, mint amennyi a felszabadulás előtt összesen. Ezek az eredmények mutatják, milyen erő rejlik a társadalmi összefogásban. Az óvodások arányát tovább kell növelnünk, a gyermekintézmények fejlesztéséhez továbbra is szükség van a társadalom széles körű összefogására. E feladat nagysága akkor érthető meg igazán, ha figyelembe vesszük, hogy örvendetesen növekszik a születések száma.

A fizikai dolgozók gyermekeinek támogatása az oktatásban hosszú idő óta kiemelt politikai feladat. A pedagógusok és a társadalom összefogásának eredményeként 1970 óta 49 százalékról 56 százalékra nőtt a középiskolákban tanuló munkás-paraszt gyermekek aránya. Az 1975–1976-os tanévben a középiskolák első osztályaiba beiratkozott tanulók között ez már 60,2 százalék, s külön örvendetes, hogy arányuk a gimnáziumban 50,6 százalék. A további tennivalót is

jelzi, hogy a szakosított tantervű osztályokban arányuk még csak 42,9 százalék. Az idén a felsőoktatás első évfolyamaira felvettek között – a fellebbezések lezárása előtt – a fizikai dolgozók gyermekeinek aránya 43,2 százalék, a közvetlen termelésirányítók gyermekeié pedig 5,9 százalék.

Ahhoz, hogy eredményeink tartósak legyenek, illetve tovább javuljanak, a jövőben is átgondolt és összehangolt politikai, pedagógiai és szociális segítésre van szükség. Céljainkat alapvetően a tanítási órán folyó pedagógiai munkával érhetjük el, de változatlanul szükség van a különböző szakkörök, előkészítő tanfolyamok és táborok szervezésére. A fizikai dolgozók gyermekeinek tanulmányi támogatásáért eredményesen dolgozik a KISZ és a SZOT. Az új tanévben szeretnénk elérni, hogy a segítés különböző formáiba mindenki bekapcsolódhasson, ha igénye indokolt, s hogy megszűnjenek a felesleges átfedések.

A fizikai dolgozók tehetséges gyermekeivel való foglalkozásnak nem szabad befejeződnie az érettségire, az egyetemi-főiskolai felvételire való felkészítéssel. A felsőoktatási intézmények kísérjék figyelemmel tanulmányaikat, életkörülményeik alakulását, biztosítsanak kedvező feltételeket munkájukhoz.

Az egyéni képességek kibontakoztatásában, az egyenlő feltételek biztosításában jelentős szerepe volt és maradt a *felnőttoktatásnak* és a *továbbképzésnek*. Ez a tanulási forma érdeke az egyénnek és a társadalomnak is. Az utóbbi években e felismerés terjedése következtében megduplázódott a dolgozók általános iskoláiban tanuló felnőttek száma, és kétszeresére nőtt a középiskolák és a felsőoktatási intézmények esti-levelező tagozatain tanulók száma is. Jelentősen bővült s mind szélesebb lesz a továbbképzés rendszere. A minisztériumoknak, az állami és társadalmi szerveknek változatlan feladatuk, hogy fontosságának megfelelően segítsék a felnőttoktatást. Ezt kérjük a megyei pártbizottságoktól, a területi és üzemi pártszervezetektől is.

A jövő iskolájáért

Az oktatáspolitikai határozat megszületését igen sok intézkedés követte. Megkezdődött a végrehajtást szolgáló közép- és hosszútávú tervek kidolgozása, illetve egy-két területen a már kész tervek, elképzelések megvalósítása. Így – egyebek között – a szakmunkások egyetemi-főiskolai előkészítő tanfolyama és a szakmunkások középiskolája. A szakmunkásképző iskolákban az új tanévben indul meg az egységes, az eddigi hagyományos és emeltszintű tagozatot egyesítő képzés, hogy valamennyi ifjú szakmunkás színvonalasabb általános és szakmai képzést kapjon. Ez a szélesebb és szilárdabb általános és szakmai műveltség egyrészt megalapozza későbbi továbbképzésüket, esetleges szakmaváltásukat, másrészt továbbtanulásukat a szakmunkások középiskolájában, ahol érettségit szerezhetnek. Az ipari és a mezőgazdasági szakközépiskolákban további szakmákban nyitunk lehetőséget, hogy a tanulók a IV. osztály elvégzése után szakmunkásvizsgát tegyenek.

Pártszervezeteink karolják fel e politikailag és szakmailag fontos kezdeményezéseket! Nemcsak elfogadtatásuk jelent széles körű agitációs feladatot, hanem az újtípusú képzés megszervezése, feltételeinek megteremtése is szüntelen figyelmet, támogatást igényel.

A középtávú terv keretében folyó munkálatok közül azoknak a terveknek és dokumentumoknak a kidolgozása adja a fő feladatot, amelyeket a hetvenes évek végén és a nyolcvanas évek elején kívánunk az általános és a középiskolákban bevezetni. A tanulói túlterhelés mérséklésére kiadott tananyagcsökkentés az előkészítését jelentette az oktató-nevelő munka korszerűsítésének. A készülő tantervi dokumentumok egyik fontos sajátossága lesz, hogy egyetlen szerves egység-

ben fogalmazzák meg azokat a nevelési, oktatási-képzési feladatokat, amelyeket eddig külön tanterv és külön nevelési terv tartalmazott. Az Országos Pedagógiai Intézetben dolgozó szakemberek, és a különböző bizottságok arra törekednek, hogy a tanítási órákat, az iskolában és az iskolán kívüli tevékenységet egységben tervezzék meg, hogy kevesebb – de korszerűbb – ismeretet írjanak elő, több lehetőséget biztosítsanak a tanulók önálló gondolkodására, aktivitására, s mindezzel szilárdabb alapokat teremtsenek a szocialista nevelőmunkához.

Az alapdokumentumok tervezetei elkészültek, és ősszel a tudományos testületek, a megyei tanügyi szervek, valamint a nevelők meghatározott körében vitára bocsátják őket. Várjuk, hogy véleményt nyilvánítsanak a tervek minőségéről, gyakorlati megvalósításuk lehetőségéről és feltételeiről. Kérjük a pártszervezetektől, járuljanak hozzá a korszerű alapdokumentumok kidolgozásához, segítsék, serkentsék a szakmai vitákat.

Az új tantervekhez kapcsolódó következő láncszem a távlati iskolarendszer kialakítása, és az ennek megfelelő új képzési tartalom meghatározása.

Az évtized végén életbe lépő új dokumentumok még a mai iskolarendszer kereteibe illeszkednek, s legfeljebb csak némileg módosítják azt. Az ezredforduló tájára tervezett új köznevelési rendszer azonban már lényegesen eltérhet a maitól, ahogy azt a nevelési célok és feladatok igényelni fogják. A tervek kialakítása megkezdődött, tudós, szakértői kollektívák dolgoznak a koncepción és részletein. Itt is szükség van a pedagógusok közreműködésére: részvételükre a kutató munkában, bekapcsolódásukra a kísérletekbe, érdeklődő figyelmükre, vitázó vagy egyetértő, megerősítő megjegyzéseikre.

A távlatok kimunkálásához is segítséget adott pártunk XI. kongresszusa, hiszen a programnyilatkozat hosszabb távra megfogalmazta céljainkat. Jogos igényt hangoztattak már az oktatáspolitikai határozat előkészítő vitáján is a kommunisták, amikor a részletek fölé emelkedő távlatok kijelöléséről szóltak. Most arra kérjük őket, hogy társadalompolitikai céljaink ismeretében legyenek segítségünkre a távlati oktatáspolitikai tervek körvonalazásában, a társadalmi fejlődés és a jövő iskolarendszere közötti összehangolt lépések kimunkálásában.

Olvasóink figyelmébe!

A DOLGOZÓK TÁRSADALMI–GAZDASÁGI ÖSZTÖNZÉSE

(TANULMÁNYOK)

292 oldal
Ára: 20,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Kongresszus előtt a textilipari szakszervezet

A többi szakmai szakszervezethez hasonlóan, a közeljövőben a Textilipari Dolgozók Szakszervezete is megtartja soron következő kongresszusát. XXIV. kongresszusunk alkalmat nyújt annak a tendenciának a további erősítésére, amire központi vezetőségünk a két kongresszus között is tudatosan törekedett: még közelebb kerüljön a textilipar dolgozóihoz, gondjaikhoz és örömeikhez. Szakszervezetünk elnöksége és központi vezetősége ezért alkalmazta azt a módszert, hogy jó néhány alkalommal üzemben vagy üzemi művelődési otthonban tartotta üléseit. A meghívott szakszervezeti aktivisták itt elmondták: helyeslik, hogy a szakszervezet vezető testületei ilyen módon is igyekeznek minél jobban megismerni véleményüket. Számos meghívást kaptunk üzemektől, vállalatoktól, hogy náluk is tartsunk ülést.

Az elmúlt négy év alatt más értelemben is a nyilvánosság előtt folyt a textilipari szakszervezet központi vezetőségének és választott tisztségviselőinek munkája. Központi lapunk, a Textilmunkás havonta 35 000 példányban jelenik meg, a bizalmiak számára készült Tájékoztató 7000 példányban, s ezekben rendszeres tájékoztatót adtunk munkánkról. Számos más kiadványban egy-egy részfeladat teljesítéséről adunk számot, például arról, mit tettünk a nők, a fiatalok, a művezetők helyzetének javításáért, az üzem- és munkaszervezés fejlesztéséért, a kollektív szerződések tartalmának javításáért. A választott testületek és tisztségviselők évenként rendszeresen beszámolnak választóiknak a végzett munkáról. Ez év nyarán összehívtuk az előző kongresszus küldötteit, mivel úgy ítéltük meg, hogy az ő véleményük fontos annak megítélésében, hogyan hajtottuk végre a XXIII. kongresszus határozatait.

Örömmel tapasztaltuk a most lezajlott választások során, hogy tagságunk jobban ismeri a központi vezetőség munkáját, mint korábban. Négy hónapon keresztül intenzív és őszinte eszmecsere folyt a tagsággal a szakszervezeti munkáról. Ebben az eszmecserében megközelítőleg 100 000 dolgozó vett részt. Megválasztottak 7000 bizalmit, 600 műhelybizottságot, 137 üzemi bizottságot, 44 üzemi szakszervezeti tanácsot és 38 vállalati szakszervezeti tanácsot. Nagyon sok elismerést kapott a textilszakszervezet az elmúlt négyéves munkáért a tagságtól. Az volt az érzésünk: a kritikai megjegyzéseket talán a hétköznapokra hagyták.

Nekünk emlékeznünk kell a hétköznapokra is, a dicséreteket össze kell vetnünk a hétköznapok bírálatával, valamint a XI. pártkongresszus bátorító, ugyanakkor igényes kritikájával. A szakszervezeteknek többet kell tenniük a

tagság neveléséért, felvilágosításáért, a párt céljainak ismertetéséért és megértetéséért. Még többet kell tennünk a határozatok végrehajtásáért, határozottabban kell tolmácsolnunk tagságunk különböző rétegeinek véleményét és javaslatait a politikáról.

A rekonstrukció hatására

A XI. pártkongresszuson textilipari dolgozók is felszólaltak. Elmondták, hogy a X. pártkongresszus után nagyarányú rekonstrukció kezdődött a textiliparban, amely nemcsak a termelőberendezések korszerűsítésére terjedt ki, hanem jelentősen javította a dolgozók helyzetét is. Majdnem megkétszereződött gyártmányaink száma, üzemeink nagy része korszerűsödött, a géppark jelentős része kicserélődött, javultak a textilipari dolgozók munkakörülményei és keresetük, nőtt a szakmai és az általános műveltségük.

Büszkék vagyunk arra, hogy szakszervezetünk aktív segítő szerepet vállalt ennek a szinte forradalmi változásnak a megvalósításában.

A közös munkában jó kapcsolat alakult ki a szakszervezet vezetése és a Könnyűipari Minisztérium között. Együttesen értük el, hogy a rekonstrukció időszakában javuljanak a munkakörülmények is. A rekonstrukcióra fordított 10,8 milliárd forint kb. 10%-a szolgálta a balesetelhárítás, az anyagmozgatás gépesítését, a szociális létesítmények, az üzemi konyhák és az orvosi rendelők fejlesztését, a gyermekintézmények bővítését.

Ez alatt az időszak alatt a korábbinál 8,7 százalékkal kevesebb üzemi baleset történt. Az anyagmozgatás gépesítésének eredményeként 7300 főről 5000 főre csökkent a kézi anyagmozgatók száma. Az étkeztetést 131 üzemben biztosítják, az összdolgozók 40 százaléka vesz ebben részt. A vállalatok kezelésében levő bölcsődék befogadóképessége 6 százalékkal, az óvodáké 10 százalékkal emelkedett. A leányszállásokon 2300 fővel többen kaphatnak helyet. A textilipari dolgozók bére 29 százalékkal nőtt. Elértük, hogy a nagycsaládos és a gyermeküket egyedül nevelő anyáknak már nem kötelező három műszakban dolgozniuk.

Az automata szövőgépek aránya a negyedik ötéves terv végéig 31 százalékról 55 százalékra emelkedik. A kötőgépek 40 százaléka új. A végfonás 20 százalékát újrendszerű orsózónélküli fonógépek végzik. A beruházások eredményeként a textilipar 1975-ben várhatóan 40—42 százalékkal termel többet az 1970. évinél, miközben a létszám az elmúlt négy év alatt több mint 5 százalékkal csökkent.

Nincs olyan üzem, ahol a rekonstrukció hatását ne éreznék. Van, ahol befejeződött a rekonstrukció, mint például a Lakástextil Vállalatnál, van, ahol most kezdődik, mint például a Pápai Textilgyárnál. A legrosszabb munkakörülmények — mint a kenderiparban a kézi áztatás — megszüntek. A ködös, párás festődék eltűntek, nem ritka már a korszerű parkettás, világos üzemcsarnok. Egyik másik uzemünkre, műhelyünkre rá sem lehet ismerni. A Pamutfonóipari Vállalat előfonodájából például eltűnt a kártoló gépekről felszálló porfüggöny, automata számítóberendezés segíti a korszerű automata kötözőfejjel felszerelt fonógépek jobb kihasználását.

A fejlődés tanúsítja a rekonstrukció eredményeit. E folyamat még nem fejeződött be: a második — és talán még nem befejező — szakasz folytatódik az ötödik ötéves tervben.

A belföldi rendeléseket és az exportterveket a negyedik ötéves tervben vállaltaknak megfelelően teljesíti az ipar. Pedig ekkora mozgás és fejlesztés mellett a tervelőirányzatokat nem könnyű teljesíteni. A gépek cseréje, az új tech-

nológiák kikísérletezése együtt ment végbe a folyamatos termeléssel. Ez óhatatlanul befolyásolta a dolgozók közérzetét, nagyobb volt az idegeskedés, nemcsak a gépek melege és zaja, de a kőművesek kopácsolása, a szállongó mészpor, és más kényelmetlenség is nehezítette átmenetileg a munkát.

Szakszervezetünk a gazdasági vezetéssel együtt figyelemmel kísérte, segítette ezt az átalakulást. A vállalatok pályázatok útján kapták meg a rekonstrukcióra fordítható összegeket. Az elnökség és a vállalati szakszervezeti tanácsok, élve véleményezési és egyetértési jogukkal, konkrét javaslatokat tettek arra, hol kell többet fordítani a világítás korszerűsítésére, a padozatok, utak javítására, a födémek kicserélésére, a kisgépesítés és a szociális létesítmények fejlesztésére stb. Dicséretes, hogy szakszervezeti szerveink nemcsak igényeket nyújtottak be, hanem figyelembe vették az anyagiak korlátozott voltát, és volt véleményük a fontossági sorrendről is.

A rekonstrukció végrehajtását a legnagyobb vállalatoknál külön is figyelemmel kísértük. Vizsgáltuk a létszámcsökkenésből adódó gondokat, a világpiaci árak emelkedésének hatását. Az első időszakban azt tapasztaltuk, hogy háttérbe szorulnak a szociális és kulturális beruházások, a munkakörülmények javítására, a kisgépesítésre, a klímaberendezések fejlesztésére fordítható összegekért gépeket vásárolnak. Szakszervezetünk jelezte ezeket a tapasztalatait a minisztériumnak, s együtt elértük, hogy a negyedik ötéves terv második felében a tervnek megfelelően megvalósultak a munkakörülmények javítását szolgáló beruházások is. Végeredményben 1,8 milliárd forintot költöttek már eddig ilyen célokra. Álmodni sem mertünk arról, hogy megérjük, a rostiparban fekete-fehér öltözők lesznek, és a szociális normákat száz százalék felett teljesítjük iparunkban. (Igaz, ebbe „besegített" a létszámcsökkenés is.) A Pamutnyomóipari Vállalat kispesti és kelenföldi gyárában, az Újpesti Gyapjúgyárban és a vidéki nagyvállalatok egész soránál valóságos öltöző-fürdő kombinátokat építettek, színes csempézett falakkal, minden igényt kielégítő szolgáltatással.

Szakszervezetünk 22 000 tisztségviselője bátorító szóval, javaslataival, a szakszervezeti testületek pedig egyik-másik helyen vétójoguk gyakorlásával is segítették az összhang megteremtését a termelési és a rekonstrukciós feladatok között. A szakszervezeti jogkörök ma minden szinten biztosítják az egyetértés, a véleményezés, a döntés és az esetleges egyet nem értés érvényesítését. Arra törekedtünk, hogy a szakszervezeti testületek állásfoglalásaik előtt az érintett tagság széles körétől is kérjenek véleményt. Így a központilag juttatott bérek felhasználását, a kollektív szerződések megkötését, a hosszú- és középtávú tervek kialakítását széles körű eszmecsere kísérte. Nagy objektivitásról tett tanúságot tagságunk ezeken a vitákon, amelyek során ezreket avattunk be a vállalati és országos gondokba.

Az élet- és munkakörülmények további fejlesztéséért

A textiliparban dolgozó 134 000 emberből mintegy 76 000 fő a törzsgárda tagja. Ők vállalták az iparból elvándorlók — kb. 30 000 ember — helyett is a munkát. Vállalták és vállalják a gyermekgondozási segélyen levő 16 400 kismama — zömében szövő- és fonónő —, s a korkedvezménnyel hamarabb nyugdíjbamenő kb. 1000 dolgozó helyett a munkát. Három műszakban dolgozva vállalták a több gép, több orsó kezelését és szükség esetén azt is, hogy a munkaidőcsökkentéssel nyert szabad idő felét átmenetileg túlóraként dolgozzák le. Természetesen nem minden zokszó nélkül.

Az elmúlt négy év alatt kb. 4000 aktivistánk kapott felső- és középszintű

politikai képzést, 10 000 fő pedig az üzemekben vett részt oktatásban. Elnökségünk a Textilipari Tudományos Egyesülettel közösen tanfolyamon ismertette meg az szb-titkárokkal az üzem- és munkaszervezéssel kapcsolatos feladatokat. Tisztségviselőink 90 százaléka feldolgozta a XI. pártkongresszus dokumentumait, több mint 10 000-en szakszervezeti szemináriumokon vitatták meg ebből adódó feladataikat.

A fejlett szocializmus programja, különösen a mi iparágunkban nagyon lelkesítő. De megvalósítása számunkra sem könnyű feladat. Felvilágosító szóval, a szakszervezeti jogok és hatáskörök gyakorlásával el kell érnünk, hogy fokozatosan megszűnjön a vándorlás a textiliparban. (Amíg egy dolgozót szakmunkássá képeznek és a normát teljesíteni tudja, 6000 forintot költ rá az állam.) Az üzemekben van munkaerőtartalék, még akkor is, ha a modern gépek állnak „a munkaerőhiány miatt". Az üzem- és munkaszervezés javításával még nagy tartalékok tárhatók fel. A szakmunkásképzés még nem elég korszerű, holott a textilipar fejlődése egyre korszerűbben dolgozó szakmunkásokat kíván. Az idény- és a divatcikk jellegű termelés univerzálisan képzett dolgozókat követel.

Fejlődésünk további szakaszában el kell érni, hogy több legyen a leányszállás, és több jusson a klímaberendezések fejlesztésére és korszerűsítésére. 35—40 fokos melegben dolgozni a szövödékben és fonodákban ma már nem törvényszerű. Igaz, a klímaberendezések nagyon drágák, például a Pamutfonóipari Vállalat összes fonódáiban 230 millió forintra volna szükség a klímaberendezések korszerűsítésére.

Többet kell tennünk a zajhatások csökkentésére is. Iparunkban a legmagasabb az idegmegbetegedések száma, s ezt elsősorban a zajhatás váltja ki. Sajnos, műszaki megoldások nem állnak rendelkezésre, nemzetközi viszonylatban sem tudunk erre példát, de az egyéni védőeszközök használatát szorgalmaznunk kell. A zajszűrő vatták fülbehelyezése 5—6 decibellel csökkenti, elviselhetőbbé teszi a zajt.

Szakszervezetünk bérügyi tevékenységét nagyban segítette, hogy a kormány évenként preferenciát juttatott a textiliparnak. Így négy év alatt 29 százalékkal nőtt a textilmunkások átlagbére. A munkásvándorlás azonban még mindig azt bizonyítja, hogy a jelenlegi bérszínvonal nem biztosít elegendő munkaerőt iparágunk számára. Az országos szakmai bértáblázat érdekes tanulságokat hozott: kiderült, hogy csaknem 20 000 textilmunkás nem éri el a kategóriák alsó határát. Szakszervezetünk szeretné elérni, hogy legkésőbb 1976 végére minden kategóriában elérjék az alsó határt, a saját erejű bérfejlesztést ezért mindenütt e cél szolgálatába állítsák. Indokolt ez azért is, mert ezeknek a dolgozóknak 50 százaléka a műszaki normák alapján dolgozik, és 100 százalék körül teljesíti normáját.

A nevelőmunka erősítésével

Szakszervezetünk külön törődik a fiatalokkal. Ezt az is indokolja, hogy az iparág dolgozóinak 50 százaléka 30 éven aluli. A választásoknál szinte megfiatalodott a szakszervezeti aktívahálózat: a 7000 bizalmi 60 százaléka, a bizalmi-helyettesek 90 százaléka 30 éven aluli.

A politikai munka fejlesztésére nagy figyelmet kell fordítanunk. Összes aktivistáinknak, különösen a bizalmiaknak jobban kell politizálniok környezetükben. Ehhez nagy segítséget adnak a XI. pártkongresszus dokumentumai, de nekünk is több útmutatást kell nyújtanunk számukra. Választ kell adnunk kérdéseikre, gyorsan és pontosan kell ismertetnünk állásfoglalásainkat.

El kell érni, hogy az üzemi demokrácia fórumain a szakszervezeti tisztség-

viselők bátrabban kiálljanak a jobb üzemszervezés mellett, fellépjenek a hanyagság és a fegyelmezetlenség ellen, bátrabban tegyék szóvá a törvénysértéseket, s ne tűrjék el a társadalmi tulajdon rongálását.

A választások során végig éreztük az üzemi pártbizottságok és pártszervezetek segítségét. Nem titkolták dicsérő, bátorító, de kritikai megjegyzéseiket sem. Igényelték szakszervezeti szerveinktől, aktivistáinktól a gyors, konkrét politikai reagálást. Elismerték a pártépítést segítő munkánkat. A szakszervezet aktivistáinak százai nevelődtek párttaggá az elmúlt négy év alatt, akik bizalmiként, a műhelybizottság vagy a szakszervezeti tanács tagjaként bizonyították, hogy áldozatkészen tudnak dolgozni a közösségért.

A XI. pártkongresszus határozatai a textilmunkások véleményét is tükrözik. Tagságunk az elmúlt hónapokban küldöttértekezleteken, taggyűléseken szóval is kifejezte egyetértését e határozatokkal. A pártkongresszus igényeit a szakszervezeti munkával szemben tagságunk jogosnak tartotta, és várja a nevelő tevékenység, valamint a szakszervezeti munka társadalmi és mozgalmi jellegének továbbfejlesztését, a szakszervezeti demokrácia javítását. Igényli, hogy szakszervezetünk vállaljon még nagyobb szerepet az anyagi alapok létrehozásában, a tartalékok feltárásában, a munkaverseny szervezésében, a dolgozókról való gondoskodás ellenőrzésében. Ezeket az igényeket vesszük alapul, amikor a XXIV. kongresszusunkra meghatározzuk a textilszakszervezet további feladatait a fejlett szocialista társadalom építésében.

Dr. Bíró Györgyné
a Textilipari Dolgozók
Szakszervezete főtitkára

Hazánk küldöttsége Kádár Jánosnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága első titkárának, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa tagjának vezetésével vett részt Helsinkiben az európai biztonsági és együttműködési értekezlet harmadik, zárószakaszának ülésén. – Hazaérkezéskor Losonczi Pál üdvözli Kádár Jánost *(MTI Fotó – Tóth István)*

A kis létszámú pártszervezetekről

Az elmúlt években is sokat foglalkoztatta a párt vezetését és tagságát, miként dolgozhatnának még hatékonyabban a pártalapszervezetek és ezen belül is a kis létszámú alapszervezetek. A párt X. kongresszusa döntő láncszemnek jelölte meg a pártalapszervezetekben folyó munka színvonalának, hatékonyságának növelését. A kongresszus után több központi határozat, állásfoglalás született, amelyek tisztázták a pártszervezetek jó működését biztosító lényeges tartalmi és szervezeti kérdéseket. Megfogalmazták a pártalapszervezetek helyét, szerepét, a rájuk háruló feladatokat.

Az utóbbi években sok pártalapszervezetben fellendült a munka. A párt XI. kongresszusán a Központi Bizottság beszámolója elismeréssel szólt azokról az erőfeszítésekről, amelyeket pártalapszervezeteink tettek. Ugyanakkor megállapította azt is, hogy sok helyen a szervezeti széttagoltság akadálya a hatékonyabb munkának. Feladatként adta: „Nagyobb alapszervezetek létrehozásával meg kell szüntetni a szétaprózottságot, minden olyan helyen — üzemben, községben, hivatalban —, ahol ez szükséges és a feltételei is megvannak. Ezzel is növelni kell a kommunisták akcióképességét, befolyását."

Országszerte széles körben elkezdődött a kongresszus határozatának feldolgozása, a végrehajtás megszervezése, de a kongresszus határozata e részének értelmezése, gyakorlati megvalósítása még tisztázásra szorul. Például: mit értünk kis alapszervezeten? Mikor beszélünk működésképtelenségről? Minden kis létszámú alapszervezetet automatikusan meg kell-e szüntetni vagy működésük hol célszerű? Melyik pártszerv minősíti vagy dönti el, hogy melyik kis létszámú alapszervezet szűnik meg vagy kerül összevonásra? Mikor kell ezt végrehajtani? Lesz-e erre külön határozat? Még sorolhatnánk a kérdéseket, de a probléma érzékelésére elég ennyi.

Egy cikkben nem vállalkozhatunk a témával összefüggő valamennyi kérdés kifejtésére, ezért csak a községi, ezen belül a mezőgazdasági termelőszövetkezeti alapszervezetek problémáival foglalkozunk.

Évről évre jelentkező nehézségek

Bár a pártszervezetek élete, munkája pozitívan változott, továbbra is ezen a szinten fordul elő a legtöbb hiba a pártirányításban, ezen belül a pártellenőrzésben és a határozatok végrehajtásában. Ennek oka természetesen sokrétű. Szerepük van ebben az alapszervezeteket irányító pártvezetőségeknek és pártbizottságoknak, amelyeknek munkája nagyban befolyásolja, gyakran meg is határozza az alapszervezeti munka minőségét. Ezért szükséges, hogy a jövőben a fejlődés érdekében minden szintű pártszerv ne „általában" foglalkozzon az alapszervezetek munkájának javításával, hanem adjon konkrét segítséget gondjaik megoldásához.

Az alapszervezetek számottevő csoportjánál — számuk országosan 2000-re tehető — a gondok, a megoldatlan problémák évről évre visszatérnek, munkájukban nincs lényeges előrehaladás. Ebbe a csoportba főként a kis létszámú, szétaprózott, szervezetileg sem minden esetben működőképes pártalapszervezetek tartoznak. Túlzás nélkül állítható, hogy a munkájuk javítására fordított energia nem hasznosul kellően.

Mi az oka, hogy ezek az alapszervezetek nem tudnak előbbre lépni?

Az alapszervezetek többségében olyan objektív okai vannak ennek, mint a káderszegénység, a széttagolt működési hely, a perspektivikus tagfelvételi mun-

ka feltételeinek hiánya. Számos alapszervezet azért rekedt meg a fejlődésben, mert a termelés koncentrációjával változott, alakult az üzemek struktúrája, s emiatt megváltozott az alapszervezetek helyzete. A községi és a járási pártszervek pedig a termelőszövetkezetek egyesülésekor nem mindenütt fordítottak gondot az alapszervezetek szervezeti kereteinek fejlesztésére.

A kis létszámú alapszervezetekre a mezőgadaság szocialista átszervezése idején szükség volt, de a megváltozott körülmények között már nem vagy csak korlátozottan képesek gyakorolni az önálló alapszervezeti jogkört. A kis taglétszámú és kevés földterületen gazdálkodó termelőszövetkezetek önállóan gazdálkodtak, de az egyesüléssel a nagy szövetkezetben megszűnt önálló arculatuk. Az egyesült gazdaságok az üzemág-rendszer alapján több területre szakadtak és tagjaikat nem a mindennapi munka, hanem azonos lakóhelyük köti össze. Erre az egyesülések után az alapszervezetek helyének feladatainak kialakításánál figyelemmel kell lenni.

A társadalmi gazdasági háttér jelentősége

Mikor mondjuk azt, hogy egy alapszervezet működésképtelen? Ha az alapszervezet hatáskörének gyakorlásához nincsenek meg a politikai, szervezeti lehetőségek, ha az eredményes működéshez hiányzik a megfelelő társadalmi — üzemi, hivatali, intézményi — gazdasági háttér. A korábbi években gyakran hoztak létre olyan alapszervezeteket, amelyeknek nem volt lehetőségük sem döntésre, sem érdemi intézkedésre. Ezekben a pártvezetők és a tagok érezték, hogy tevékenységük hatástalan, így munkájuk formálissá, bürokratikussá vált. Alapvető feltétel, hogy az alapszervezeteknek legyen kikkel és kikre hatást gyakorolniuk. Ezért az a követelmény, hogy a pártszervek alapszervezetet csak önálló egységekben hozzanak létre. Ez az egység lehet nagy vagy kicsi, a lényeg a működési terület fontossága.

Az alapszervezetek eredményes működésének másik feltétele, hogy megfelelő káderekkel rendelkezzenek, akik értik, képviselik és a mindennapi munkában megvalósítják a párt politikáját. Akik hatással tudnak lenni környezetükre, személyes munkájukkal, példamutatásukkal a dolgozók körében elismerést váltanak ki a párt politikája iránt. Nem kevésbé fontos, hogy a pártszervek biztosítsák azoknak a személyi feltételeknek az összességét is — taglétszám, tagösszetétel, a kommunisták helye a társadalmi munkamegosztásban stb. —, amelyek az alapszervezetek működéséhez szükségesek.

A probléma tehát igen összetett. Éppen ezért minden egyes kis létszámú alapszervezetet a konkrét helyzet alapos ismeretében kell megítélni, és eldönteni, hogy működőképes-e vagy sem. A tapasztalatok szerint egyes pártszervek vonakodnak pártalapszervezeteket működésképtelenség miatt megszüntetni, mert mint mondják, nem marad önálló pártalapszervezet. De a kommunisták azért nem vonulnak ki ezekről a területekről. Sőt, ha koncentrálják erejüket, és megteremtik a politikai munka kedvezőbb szervezeti kereteit, jobban szolgálják a párt érdekeit, mint azzal, ha különböző meggondolásokra hivatkozva nem vonják össze a kis létszámú alapszervezeteket.

Tekintve, hogy a cél a párt befolyásának erősítése, a kis létszámú, működésképtelen alapszervezetek összevonásával is erre kell törekednünk. Szervezetileg az a célszerű, ha az összevonásra kerülő alapszervezetek helyén pártcsoportok alakulnak, és ezek működnek tovább. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy elsődlegesen nem szervezeti változtatásról van szó, hanem politikai tartalomról, a hatékonyabb politikai munka a cél.

A párt XI. kongresszusa által meghatározott feladatok, a fejlett szocialista társadalom építése az élet minden területén megköveteli a párt vezető, irányító

szerepének az eddiginél hatékonyabb érvényesítését. Ahol az elmúlt időben ilyen jellegű gondok voltak, annak a legtöbb esetben az volt az oka, hogy lazult vagy nem érvényesült megfelelően a pártirányítás, a pártellenőrzés. Ezért ahol egy pártalapszervezet működőképtelen, és megszűnik önállósága, ott ezzel egyidőben annak az alapszervezetnek a vezetősége, taggyűlése, amelybe beolvad, vegye át a pártirányítás, -ellenőrzés funkcióját. Sajátos esetekben a területileg illetékes üzemi vagy községi pártvezetőség, illetve pártbizottság feladata ez.

A működés feltételeinek változása

Az elmúlt évtizedben, társadalmi-gazdasági előrehaladásunkkal párhuzamosan változtak a pártirányítás szervezeti és politikai feltételei. A párt politikája napjainkban társadalmi méretekben elfogadott, és alapja az állami, a társadalmi szervek munkájának is. Ezzel egyidőben a társadalom nagyarányú strukturális átalakulása megy végbe. A kisüzemek, szövetkezetek helyett fejlett, nagyüzemi technikával dolgozó, ipari és mezőgazdasági üzemek működnek. A mezőgazdaság szocialista átszervezésének befejezésekor például mintegy 4500 termelőszövetkezet gazdálkodott átlagosan 1500 hektár földterületen. Ezeknek mintegy 90 százalékában működött pártalapszervezet. Az idén az egyesüléseket követően már csupán 1500 szövetkezet működik, és átlagos területük meghaladja a 3000 hektárt. Már mindegyik szövetkezetben van pártalapszervezet: s a tsz-tagok kb. 10 százaléka párttag. A mezőgazdasági szövetkezetekben — 1974. június 30-i adatok alapján — 13 pártbizottság, 346 szövetkezeti pártvezetőség, (volt csúcsvezetőség) és 2980 pártalapszervezet működött.

A mezőgazdasági szövetkezetek pártalapszervezeteinek létszám szerinti megoszlása: (1974. június 30.)

	10 párttagnál kevesebb	10—30 párttag	31—50 párttag	51—100 párttag	101—200 párttag	200-nál több párttag
Alapszervezetek száma	229	1529	812	388	22	
Százalékos megoszlás	7,6	52,0	27,3	13,0	0,1	

A számadatok azt bizonyítják, hogy élő folyamat a kis létszámú pártszervezetek összevonása, a politikai erők tömörítése. Sok járási pártbizottság a szövetkezeti gazdaságok egyesülésével kialakította az alapszervezetek új szervezeti kereteit. Ennek eredménye, hogy csökkent a tíznél kevesebb tagot tömörítő pártszervezetek aránya. Az elmúlt egy év alatt a szövetkezetek száma újabb 500-zal csökkent, s ezekben a gazdaságokban is sor került a párt szervezeti kereteinek kialakítására. Túlsúlyban a 11—30 párttagot tömörítő alapszervezetek vannak, s ezek jelentős része — bár nem a kis létszámú alapszervezetek között tartjuk őket nyilván — politikai tevékenységét tekintve nem végez megfelelő munkát.

Aránylag kevés a 101—200 párttagot tömörítő alapszervezet, de ez nem azt jelenti, hogy munkájuk figyelemmel kísérése és segítése nem okoz gondot felsőbb pártszerveinknek. Néhány nagy létszámú pártszervezetnél a pártmunka hatékonyságának fokozása érdekében ésszerű decentralizálásra van szükség. Bebizonyosodott ugyanis, hogy nemcsak a kis, hanem a nagy taglétszám is akadálya lehet az eredményes politikai munkának.

Amikor a politikai erők összevonásáról beszélünk, ezen általában csak a kommunisták számát értjük. Pedig nem csupán erről van szó. A területi, üzemi,

szervezeti keretek bővülésével egyidőben ugyanis nagymérvű szellemi káderkoncentráció is zajlik. Növekszik az ipari és mezőgazdasági szakmunkát végzők száma a termelőszövetkezetekben, mind több a mérnök, a közgazdász és az egyéb szellemi foglakozású. Ezek a változások természetszerűen tükröződnek a párttagság összetételében is. A községek, falvak politikai fejlődését segíti a vidéki ipartelepítés, a különböző gazdasági, területfejlesztési programok megvalósítása is. Ezek együttes hatására alapjaiban változott meg a községek, falvak képe. A vidéki települések közigazgatásának átszervezése, a felépítményben is tükrözi a társadalmi változásokat.

A bekövetkezett társadalmi, gazdasági változás igényli, hogy a pártalapszervezetek is jobban összpontosítsák erejüket, hatékonyabbá tegyék munkájukat. Nem általában struktúraváltozásról van szó a pártban, hanem arról, hogy a szervezeti kereteket a feladatokhoz kell igazítani. A párt XI. kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzat sem módosította, hanem megerősítette a párt felépítése, működése terén bekövetkezett és a gyakorlatban helyesen alkalmazott elveket.

A párt szervezeti felépítésében továbbra is az üzemi, területi elv a meghatározó. Tekintettel arra, hogy változtak az üzemi és a közigazgatási területek méretei, azért a pártszervezetek méreteinek is hozzájuk kell igazodniuk. Az elmúlt években ennek alapján alakultak ki a községi és nagyközségi pártbizottságok, az összevont, közös tanácsú községekben a pártbizottságok, illetve a pártvezetőségek. Befejezéshez közelednek a termelőszövetkezeti összevonások, egyesülések következtében szükségessé vált szervezeti módosítások.

A helyzet ismeretében

A szervezeti szabályzat 6. fejezetének 26. pontja előírja: „Felsőbb pártszerv jóváhagyásával minden termelési, hivatali, vagy lakóterületi egységben, ahol legalább három párttag van, alapszervezet alakítható." Tehát nem arról van szó, hogy a kis létszámú alapszervezeteket egyértelműen meg kell szüntetni vagy a nagyobbakkal összevonni. Mindig az alapszervezetek konkrét helyzetének ismeretében kell dönteni.

Ahol politikailag indokolt, hogy önálló alapszervezet működjön, és biztosítottak a politikai, szervezeti és káderfeltételek, ott meg kell hagyni, sőt újabbat is lehet alakítani. A kis létszámú — elsősorban a nem decentralizált — 10 főnél kisebb létszámú pártszervezetek működése több helyen is egyértelműen indokolt. Ezért összevonásuknál a pártszervek gondoskodjanak arról, hogy politikailag fontos területek ne maradjanak pártirányítás nélkül. Új, kis létszámú alapszervezeteket lehetőleg ne vagy csak nagyon indokolt esetben hozzanak létre. Arra kell törekedni, hogy valamennyi pártszervezet erős, ütőképes legyen.

Az alapszervezetek szervezeti kereteinek kialakítása tehát körültekintő politikai tevékenységet kíván. Minden esetben az alapszervezeteket irányító felsőbb pártszerveknek kell dönteniük, jóváhagyniuk az alakulást, az összevonást, valamennyi politikai és szervezeti változást.

Dr. Szabó Imre
a KB alosztályvezetője

A KISZ szervezeti életének fellendülése

A Központi Bizottság Ifjúsági Bizottsága majd a KISZ Központi Bizottsága a közelmúltban értékelte az 1974 áprilisi határozata végrehajtásának tapasztalatait és meghatározta a további feladatokat. Megállapították, hogy a határozat mind a KISZ tagsága, mind a párttagok körében helyeslésre talált; azonosultak céljaival és lendületesen fogtak hozzá végrehajtásához. Az elmúlt egy esztendő tapasztalatai pozitívak, ami mindenekelőtt a párt- és a KISZ-szervezetek gondos és következetes munkájának köszönhető, de hozzájárult ehhez a társadalom más szervezeteinek megértő támogatása is.

Az utóbbi időben tovább erősödött a KISZ kommunista, politikai jellege. Általánosan ismertté váltak és mindinkább elfogadják a KISZ-tagokkal szemben támasztott magasabb követelményeket. A KISZ-tagok többsége a korábbinál aktívabban politizál, többet vállal a közösségi munkából. Az alapszervezetekben arányosabbá vált a munka megosztása, erősödött a szervezeti fegyelem, jobban figyelembe veszik a fiatalok igényeit és képességeit. Az ifjúsági közvélemény előtt növekszik a KISZ-tagság rangja. Fejlődött a KISZ munkastílusa. A figyelem középpontjába az alapszervezet, azon belül pedig az egyes KISZ-tag került. Rendszeresebb lett a vezetés és a tagság közötti kapcsolat, kialakulóban vannak az egyéni foglalkozás eredményesebb módszerei. A választott testületek munkája is erősödött. Már vannak kezdeti jelei annak, hogy a csak határozatokkal történő irányítás helyett több és közvetlenebb helyszíni segítséget nyújtanak, aminek nyomán erősödik a munka mozgalmi jellege is.

A *májustól májusig terjedő mozgalmi évre történő tervezés*, az akcióprogram készítésének új rendszere összehangoltabbá és következetesebbé tette a tervezést. A különböző szintű akcióprogramok így egymásra épülhetnek, s a tervezési rend középpontjába az alapszervezetek kerültek.

Az alapszervezeti akcióprogram-készítés kialakított rendje — különösen a most folyó mozgalmi évben — lehetővé tette, hogy összhangba kerüljenek a közösségi tervek és az egyéni feladatvállalások. A korábbi időszakkal ellentétben minden KISZ-alapszervezetnek van akcióprogramja, s jelentős részükben ez a program egyre inkább valóságos tennivalókat kínál. De még mindig azt tapasztaljuk, hogy a szükségesnél kevesebb önálló, helyi kezdeményezést, rövid távú, kézzelfogható eredményeket adó akciót indítottak a KISZ-alapszervezetek. Ennek egyik oka az, hogy a pártszervezetek is viszonylag kevés konkrét feladattal bízták meg a fiatalokat.

Az úgynevezett feladatmeghatározó taggyűléseket előkészítő személyes beszélgetések hasznosnak bizonyultak. Ennek következtében a KISZ-tagok jobban sajátjuknak érzik a közösségi programokat, fokozódott a végrehajtásukért érzett személyes felelősség.

Egyéni feladatvállalások

Az *egyéni feladatvállalások rendszerének bevezetése* hozzájárult a KISZ-munka fejlődéséhez: aktivizálta az alapszervezeteket, a KISZ-tagságot. Az első mozgalmi évben az alapszervezetek 70—80 százalékában tettek egyéni vállalásokat. Ez az arány a második mozgalmi évet indító taggyűléseken tovább nőtt.

Az egyéni feladatvállalások a KISZ tagjaival szemben támasztott politikai követelmények gyakorlati megvalósítását szolgálják. A fiatalok vállalásai főleg

a szocialista építőmunkában és a tanulásban való helytállásra vonatkoznak. A termelőüzemi KISZ-szervezetek tagjai elsősorban a szocialista munkaversenyben, a KISZ sajátos termelési akcióban való részvételt, az adott üzem egy-egy konkrét termelési vagy fejlesztési feladatának segítését vállalják. A jövőben ezt a törekvést kell általánossá tennünk, mert ez szolgálja leginkább a közösség érdekeit is. Sokan vállalják a társadalmi munkaakciókban való részvételt is. Sajnos az a tapasztalat, hogy sok helyen nem tudják biztosítani e vállalások megvalósításának feltételeit, és így esetenként öncélúvá, értelmetlenné válik egy-egy akció, ami nevelési szempontból a kívánatostól ellentétes hatást vált ki. Ez a jelenség ismételten felhívja a figyelmet, hogy a pártszervezetek, a gazdasági, és állami szervek, valamint ezek vezetői több gondot fordítsanak arra, hogy a KISZ szervezeteinek és tagjainak értelmes cselekvést kívánó feladatokat adjanak.

A párt eszméinek, politikájának elsajátítását is sokan vállalják, s ezt tükrözi a különböző politikai oktatási formákon részt vevő fiatalok nagy száma. Kiállás a párt politikájáért és a megvalósításában való részvétel megnyilvánult a különféle politikai tömegdemonstrációk szervezésében, a rendezvényeken való cselekvő jelenlétben is, és ez a vállalásokban előre meg nem fogalmazható tetteket jelentett. A közéleti aktivitás tükröződött a más társadalmi, állami szervekben és — egyre növekvő mértékben — az úttörőszövetségben végzett munka vállalásában is. Ez a munka sem tervezhető előre, de az értékeléskor nagyon is számbavehető elemet tartalmaz. A művelődés és a testedzés körében tett vállalások színesek, változatosak, bár ez korántsem olyan tömeges, mint amire szükség lenne. A KISZ e területen joggal vár nagyobb segítséget a kulturális szervektől, intézményektől, sportegyesületektől.

Az egyéni feladatvállalások sikerének alapvető feltétele *a rendszeres, évenkénti értékelés*. Ennek alaposssága, őszintesége az egyik fokmérője a határozat végrehajtásának. Az értékelés két egymással szerves egységet alkotó mozzanatban történt: a személyes beszélgetések során, majd az ezt követő évzáró taggyűléseken. A taggyűlést megelőző beszélgetések segítették a KISZ-tagok értékelését a taggyűléseken és a választások káderelőkészítését. A taggyűlések szervezetten, idejében és eredményesen zajlottak le. A KISZ-tagokat személyenként értékelték a közösség előtt. Az értékelések aktivitásra, vélemény-nyilvánításra serkentő új elemei voltak a taggyűléseknek. A KISZ-tagok munkájának, magatartásának közösség előtti megbeszélése a kritika és önkritika jó iskolájának bizonyult, növelte a taggyűlésnek mint politikai fórumnak a tekintélyét. Nevelő hatása mind a közösségre, mind az egyénre kedvező volt.

A tagsági viszony megújítása

Az egyes KISZ-tagok megítélésénél központi helyen szerepelt a munkában, a tanulásban való helytállás, a KISZ-rendezvényeken és előkészítésükben történő aktív részvétel. Helyenként ugyan mellékesen, de általában minősítették az önképzést is. Kedvező változás, hogy a tagság a korábbiaknál nagyobb elismerésben részesítette a más tömegszervezetekben, különösen az úttörőszövetségben folytatott közéleti tevékenységet. Sok helyen azonban csak a feladatvállalások teljesítését értékelték, nem vállalkoztak az egész munka és a magatartás megítélésére. Az értékelést nehezítette, hogy év közben nem kísérték figyelemmel a vállalások, megbízatások teljesítését, s ezeket folyamatosan nem egészítették ki.

Az értékelő KISZ-taggyűlések előkészítését és lebonyolítását a pártszervezetek egy része nem segítette kellő gonddal. Több helyen elmulasztották a

KISZ-vezetőség munkájának minősítését pártvezetőségi ülésen, és nem mondtak véleményt a KISZ-ben dolgozó párttagok munkájáról sem.

A személyenkénti értékelés alapján *az alapszervezetek döntöttek arról, hogy az adott fiatal továbbra is tagja maradhat-e a KISZ-nek.* A fiatalok túlnyomó többségét alkalmasnak tartották erre. A taggyűléseken 24 294 főnek, a tagság 3,07 százalékának szüntették meg a tagsági viszonyát. Kedvezőtlen, hogy közülük sokan — mintegy 50 százalékuk — a taggyűlésen sem jelentek meg. A vezetőségek felelősségteljesen tettek javaslatot a tagság megszüntetésére. A javaslatok tárgyalása megfelelő légkörben zajlott, a döntéseknek nem volt sértő vagy megbélyegző jellege.

Nyugtalanító, hogy a tagsági viszony megszüntetése nagyobb arányú volt a fizikai dolgozóknál és a szakmunkástanulóknál, és az indokoltnál kisebb mértékű a szellemi dolgozók és az alkalmazottak, az egyetemi és a főiskolai hallgatók körében.

A termelőüzemi alapszervezetekben politikailag érettebben, elvszerűbben, határozottabban értékelték a végzett mozgalmi munkát, keményebben bírálták a mulasztókat, jobban kihasználták a tagsági viszony megszüntetésének új lehetőségét. A kimaradottak között magas az ingázó fiatalok aránya, akik közül sokan eddig is csak névleg tartoztak a munkahelyi KISZ-szervezethez. A KISZ-vezetőségek sem törődtek eleget velük, elmulasztották olyan sajátos munkaformák megteremtését, amelyekkel a bejáró fiatalok is aktivizálhatók. A szakmunkástanulóknál a fő ok a KISZ-munka átlagosnál rosszabb feltétele, s közöttük is magas a bejárók száma.

Az egyetemeken és a főiskolákon általában komoly elvi vita alakult ki a KISZ-tagok munkájának megítéléséről, de ezeket csak ritkán követte a szükséges személyi konzekvenciák levonása. A vezetőségek körülbelül kétszer annyi esetben javasolták a tagsági viszony megszüntetését, mint amennyit a taggyűlés elfogadott.

Ezek természetesen általánosított tapasztalatok, mert előfordult termelőüzemi KISZ-szervezetekben is liberalizmus és egyetemeken, főiskolákon is túl szigorú megítélés. A tapasztalatokat helyenként konkrétan kell megvizsgálni, hogy a pártszervezet és az irányító KISZ-bizottság meggátolhassa a különféle szélsőségek kialakulását.

A KISZ-ből a taggyűlések időszakában 22 123 fiatal lépett ki. A kilépések egy része a tagsági viszony megszüntetésének megelőzésére történt, nagyobb részének pedig az évek múlása, más mozgalmi megbízatás, illetve egyéb körülmény az oka. Így az ifjúsági szervezetből összesen 44 417 fiatal távozott, s ez a teljes taglétszám 5,87 százaléka. A KISZ taglétszáma ezzel együtt — a fellendült tagfelvételi munka hatására — évek óta állandó szinten mozog, s jelenleg is megközelíti a nyolcszázezer főt. Ugyanakkor a tagság réteg szerinti összetétele változott, nőtt a középfokú tanintézetekben tanulók aránya.

A pártszervezetek feladatai

A KISZ mozgalmi évének zárása során 3155 párttag kilépett a KISZ-ből, 382-nek pedig a KISZ-taggyűlés szüntette meg tagsági viszonyát. Ez a szám nem túl nagy, de *a párttagok kilépése a KISZ-ből politikailag kedvezőtlen jelenség.* Elsősorban azt mutatja, hogy egyes pártszervezetek nem kísérik figyelemmel a KISZ-ben dolgozó tagjaik munkáját.

A Központi Bizottság Párt- és Tömegszervezetek Osztálya — az érvényben levő határozatok és az Ifjúsági Bizottság állásfoglalása alapján — erre újólag felhívja a pártszervezetek figyelmét, és szükségesnek tartja, hogy néhány kér-

désben egységes eljárást kövessenek. Az Ifjúsági Bizottság állásfoglalása szerint azok a párttagok, akik KISZ-tagok is, kivétel nélkül pártmegbízatásként kapják a KISZ-ben végzendő munkát. Ezt a pártalapszervezetben tartsák nyilván, kísérjék figyelemmel, az év végi beszámoló taggyűléseken kérjék számon. A párttagok KISZ-tagsági viszonya a jövőben az alábbi módon szűnhet meg:

— Megfelelő indokkal a pártalapszervezet vezetősége vagy a párttag kezdeményezheti a KISZ-ből való kilépését (más pártmegbízatás, életkor stb.). Ezt a párttaggyűlés jóváhagyja és a pártvezetőség közli a KISZ-alapszervezettel.

— A KISZ-tagsággal együttjáró kötelezettség — mint pártmegbízatás — elmulasztásáért a párttaggyűlés az illető párttagot elmarasztalja és javasolja a KISZ-szervezetnek, hogy szüntesse meg KISZ-tagsági viszonyát.

— Fegyelmezetlenség vagy a munka tartós elhanyagolása esetén a KISZ-vezetőség kezdeményezheti a KISZ-fegyelmi eljárást, a pártalapszervezet vezetőségétől pedig kérheti a KISZ-es párttag felelősségrevonását.

A KISZ-szervezet tehát *csak a párttaggyűlés vagy a pártalapszervezet vezetősége előzetes jóváhagyása alapján szüntetheti meg a párttagok KISZ-tagsági viszonyát.*

Az ilyen esetek úgy kerülhetők el, ha a pártszervezet folyamatosan figyelemmel kíséri, segíti és ellenőrzi a KISZ-ben dolgozó párttagok munkáját.

Nem mulaszthatja el egyetlen pártszervezet sem, amelynek irányítása alá KISZ-szervezet tartozik, hogy az értékelő KISZ-taggyűléseket megelőzően vezetőségi ülésen minősítse a KISZ-vezetőség munkáját és foglaljon állást az új vezetőség összetételét illetően. Ezt az alapszervezetet közvetlenül irányító KISZ-bizottsággal együtt kell elvégezni. Az egyeztetett állásfoglalást ismertessék az értékelő KISZ-taggyűlésen. A választás joga természetesen a KISZ-taggyűlést illeti meg.

Ugyancsak ezen a taggyűlésen ismertesse a pártalapszervezet vezetősége azokat a feladatokat is, amit a pártszervezet a KISZ-szervezetre bíz, hogy akcióprogramjában ezt érvényesíteni tudja.

A Politikai Bizottság 1973. november 5-i határozata a pártszervezetek feladatává teszi a fokozottabb gondoskodást arról, hogy a KISZ-szervezetekben állandóan növekedjék a párttagok száma. Adjanak a KISZ-szervezetek munkájának segítésére konkrét pártmegbízatást olyan jól felkészült, idősebb párttagoknak is, akik szeretik és értik a fiatalokat, s szívesen dolgoznak körükben. Bízzák meg őket például propagandista, klubvezető, sportszervező feladattal. Ez a munka legyen teljes értékű pártmegbízatás, és ha jól végzik, illesse őket megfelelő erkölcsi elismerés.

Végül felhívjuk a pártszervezetek figyelmét, hogy ahol ezt nem tették, tűzzék a vezetőségi ülés vagy a taggyűlés napirendjére a KISZ Központi Bizottság 1974. áprilisi határozata végrehajtásának tapasztalatait. Gondoskodjanak arról, hogy a párttagság mindenütt megismerje a határozatot és az Intéző Bizottság ezt kiegészítő határozatait.

A KISZ Központi Bizottsága 1974. áprilisi határozata végrehajtásának egyéves tapasztalatai — a meglevő fogyatékosságok, az értelmezés és a gyakorlat szélsőségei ellenére — kedvezőek. A pártszervezetek fokozottabb segítségével a KISZ-szervezetek újból és részleteiben is propagálják a KISZ tagjai körében a határozat lényegét, célját, s állandóan munkálkodjanak valóra váltásán.

Petroszki István
a KB munkatársa

A termelőszövetkezeti alkalmazottak szakszervezeti tagsága és egyéni érdekvédelme

A mezőgazdasági termelőszövetkezetek több mint egy évtizede foglalkoztatnak alkalmazottakat. Ezt az 1967. évi III. törvény és végrehajtási utasításai tették lehetővé. A szövetkezetek melléküzemi tevékenységének bővülésével — a társulások és vállalkozásaik létrejöttével — az alkalmazottak száma a hatvanas évek közepétől gyors ütemben növekedett. Napjainkban mintegy 160 000-ren dolgoznak a szövetkezetekben és társulásaikban. A tsz-alkalmazottak tehát a társadalom jelentős rétege. Az alkalmazottak többsége családfenntartó is: tehát e réteghez nagy számú eltartott is tartozik.

Együtt a szövetkezeti mozgalommal

A tsz-alkalmazott — eltérően a társadalom más területeitől — nem csupán és nem elsősorban adminisztratív munkát végez. Nagy többségük a műhelyekben, a különböző üzemrészekben mint szak-, betanított vagy segédmunkás dolgozik, ide tartoznak a közvetlen termelést irányító műszaki vezetők is. Alkalmazásuk, foglalkoztatásuk több szempontból előnyös mind a szövetkezetek, mind az alkalmazottak számára.

Mivel az alkalmazottak egy része a termelőszövetkezetek létrehozása óta itt dolgozik, helyzetük és munkaviszonyuk fejlődése, alakulása nem választható el a szövetkezeti mozgalomtól. A termelőszövetkezeti mozgalom fejlődésének lényegében három nagy időrendi szakasza különböztethető meg. Az első a szervezés, a második a szövetkezetek nagyüzemekké válásának és megszilárdulásának, a harmadik — amely jelenleg is tart — a korszerű nagyüzemi termelés kialakulásának időszaka.

A termelőszövetkezetek fejlődésének egyes időszakaiban különböző és időszakonként változó tényezők jellemezték és befolyásolták az alkalmazottak helyzetét és viszonyát a szövetkezetekhez. Fejlődésük jelenlegi szakaszában, kialakult gépesített nagyüzemi termelés körülményei között, a vállalatszerű gazdálkodás lehetőségeinek bővülésével, a rendszeres szolgáltató, építőipari és más kiegészítő tevékenység eredményeként a szövetkezetek nagy számban foglalkoztatnak alkalmazottakat. Helyzetük — azzal, hogy a gazdaságokban kialakultak a technikai rendszerek, fejlődött a műszaki-technológiai színvonal, erősödött a mezőgazdasági termelés ipari jellege, növekedett az ipari eredetű anyagok felhasználása — lényegében megszilárdult.

A mezőgazdasági munka és a termelés korszerűsödésével párhuzamosan nagy számú magas színvonalon képzett szakember kezdett dolgozni, többek között mint növényvédő, öntöző, szárító, takarmánykészítő, gépjavító, gépkezelő. Ezeknek a szakembereknek csak egy része lett szövetkezeti tag, többségük alkalmazott. Az agrárértelmiségiek, az agronómusok, a közgazdászok, a biológusok, az üzemszervezők között is több az alkalmazott mint a szövetkezeti tag. Tehát az alkalmazottak számának növekedése a mezőgazdasági szövetkezetekben egyenes következménye a korszerű technika és a tudományok fokozott alkalmazásának, a korszerű szocialista szövetkezeti nagyüzemek fejlődésének.

Az alkalmazottak többsége a szocialista állami nagyiparból és az állami

mezőgazdasági üzemekből került a szövetkezetekbe, és magával vitte a modern nagyipari üzemi tapasztalatokat, a munkafegyelmet, a szervezett társadalmi életre való igényt és törekvést. Ezzel segítették a szövetkezetekben a megfelelő társadalmi, politikai légkör kialakulását, erősítették a munkásosztály pozícióit. A tsz-alkalmazottaknak ez a része helyzeténél fogva a munkásosztályhoz tartozik, szüksége van egyéni érdekvédelemre, amely jelenleg szervezett formában nem biztosított.

Az alkalmazottaknak — beosztásuk, képzettségük és tevékenységük jellege miatt — nagy szerepük van a szövetkezetekben és a társulásokban a termelési érték létrehozásában, a nyereség előállításában. Az alkalmazottak és a szövetkezeti tagok közötti társadalmi és jogállás szerinti különbségeket azonban nem a termelésben betöltött szerepük, hanem a tulajdonhoz való viszonyuk motiválja. A szövetkezeti tagok tulajdonosai gazdaságuk termelési eszközeinek, az alkalmazottak pedig nem. Erről az alapról lehet megérteni munkaviszonyukat, helyzetüket, jogaikat és kötelességeiket is, mint ahogyan az befolyásolja társadalmi szemléletüket és munkáltatójukhoz, a termelőszövetkezethez való viszonyukat is.

A tsz-alkalmazottak politikai szemléletüket, világnézetüket tekintve közelállnak a munkásosztályhoz. Társadalmi helyzetük alapján — megfelelő szervezettséggel politikai neveléssel és mozgalmi irányítással — jelentős szerepük lehet a jó munkahelyi légkör kialakításában, a szocialista munkaverseny- és brigádmozgalom terjesztésében, a munkahelyek szociális és kulturális feltételeinek javításában, a lakóhelyi környezet befolyásolásában, a korszerű munkadíjazási formák bevezetésében és nem utolsósorban a társadalmi és közéleti tevékenységben. A bérből és fizetésből élő alkalmazottak készségesen vesznek részt a szövetkezetek gazdálkodásának korszerűsítésében, a termelés műszaki fejlesztésében, az üzemszervezés javításában.

A fejlődés szükségszerű velejárója, hogy a szövetkezetekben a munkavállalói és a tagsági jogok és kötelezettségek — a vállalatszerű gazdálkodás jellegének erősödésével — a szövetkezeti és üzemi demokrácia fokozatosan közelednek egymáshoz. Közeledésüknek nincsenek objektív akadályai, de a feladat nem az egyiknek a másikra való átformálása, hanem az, hogy mindkét forma részére biztosítsuk azokat a társadalmi, vállalati, jogi feltételeket és lehetőségeket, amelyek lehetővé teszik a szocialista demokrácia hatékony érvényesülését. A feltételek és lehetőségek feltárásával biztosítani kell a munkahelyi demokrácia széles körű kibontakoztatását az alkalmazotti réteg számára is.

Az alkalmazottak létszámának növekedése a szövetkezetekben egyben az ipari és a mezőgazdasági szakmunka egymáshoz való közeledését is jelenti. A szövetkezeti tagok munkadíjazása is mindinkább korszerűsödve fokozatosan közeledik az ipari jellegű teljesítményrendszerhez.

Mivel a szövetkezeti alkalmazottak többsége a munkásosztályhoz tartozik, s az hogy együtt dolgozik a szövetkezeti parasztsággal, nagyban elősegíti a két nagy dolgozó osztály egymáshoz való közeledését, erősíti a munkás-paraszt szövetséget.

Az érdekvédelem feltételei

A Politikai Bizottság és a Központi Bizottság Titkársága szükségesnek tartja a jelentős számú tsz-alkalmazott érdekvédelmének szervezett biztosítását, s ezt határozatban is kimondta. (KB Titkárságának 1975. június 9-i határozata.) Az alkalmazottakra ugyanis nem vonatkoznak azok a jogszabályok, amelyek a szövetkezeti tagok egyéni érdekvédelmét biztosítják. A Munka Törvénykönyve és

végrehajtási rendelete — a szövetkezetek és tagjaik, valamint a szövetkezeti demokrácia sérthetetlensége érdekében — csak bizonyos megkötöttségekkel vonatkozik a dolgozók alkalmazotti munkaviszonyából eredő jogainak biztosítására. Az alkalmazottaknak nem biztosítanak teljes értékű jogvédelmet a munkáltató szövetkezetekkel szemben. E régi probléma megoldására korábban is történtek kezdeményezések, de feltételei nem voltak meg. A feltételek közül a legfontosabb — a szövetkezetek politikai, társadalmi és gazdasági megszilárdulása — már adott. A másik fontos feltétel, a termelőszövetkezeti törvénnyel összhangban levő érdekvédelmi jogszabályok kidolgozására is adott: a párt illetékes szerveinek elvi állásfoglalása. Az alkalmazottak érdekeinek a szakszervezet útján történő állami jogszabályban is biztosított védelme és képviselete szükségessé teszi a szövetkezeti törvény és más, a munkaviszony szabályozásáról szóló rendeletek módosítását.

A szövetkezeti törvény és végrehajtási rendelete jelenleg nem teszi egyértelműen lehetővé a szakszervezet részére a bérből és a fizetésből élő alkalmazottak teljes jogú, hatékony, egyéni érdekvédelmét.

Nem a jogi szabályozás vizsgálata a célunk, de utalni kell arra, hogy az alkalmazottak teljesjogú érdekvédelmének biztosításához és a szövetkezeti alkalmazottak önálló szakszervezeti alapszerveinek létrehozásához a hatályos jogszabályok módosítása szükséges. A szövetkezeti tulajdon védelme és a tagok jogainak, valamint a szövetkezeti demokrácia további biztosítása érdekében nem a szövetkezeti törvény vagy végrehajtási rendeletének alapvető megváltoztatásáról, csak egyes kérdések újszerű szabályozásáról lehet szó. Olyan módosításokról, amelyek lehetővé teszik a Munka Törvénykönyvében biztosított szakszervezeti jogok sajátos gyakorlását a szövetkezeti alkalmazottak számára, összhangban a párt szövetkezet-politikai elveivel, a tagság sérthetetlen tulajdonosi jogaival és a szövetkezeti demokráciával.

A termelőszövetkezetek önálló vállalataiban foglalkoztatott dolgozók, valamennyien alkalmazottak. A TÖVÁLL-okra a Munka Törvénykönyve és a végrehajtási rendelete korlátozás nélkül érvényes. A dolgozók jogait és kötelezettségeit a TÖVÁLL-ok vezetősége és a szakszervezeti bizottságok által kötött kollektív szerződés szabályozza és biztosítja. A szövetkezetek önálló vállalatainak döntő többségében évek óta eredményesen működnek szakszervezeti szervek. Ezek a szakszervezeti alapszervek az állami jogszabályokban biztosított jogaikkal élve képesek hatékonyan ellátni a feladataikat. Így a dolgozók érdekvédelmével kapcsolatos személyes, egyéni vagy csoportos panaszoknak nem a jogszabályok hiányosságai az okai, hanem az ott működő szakszervezeti szerv munkájának fogyatékosságai. Mindez vonatkozik a termelőszövetkezetek víztársulásaira is.

Az eddigi gyakorlat

A termelőszövetkezetekben napjainkban nem működnek önálló, teljes jogú szakszervezeti alapszervezetek. A hatályos jogszabályok és a SZOT Elnökségének határozatai csak arra adtak lehetőséget, hogy az alkalmazottak szakszervezeti csoportba tömörüljenek, amelyek vagy a községi szakmaközi bizottság vagy a területileg legközelebbi állami szektorban működő szakszervezeti alapszervezet irányítása alatt dolgoztak. A szakszervezet nem jogosult az alkalmazottak egyéni érdekvédelmének ellátására a szövetkezet vezetőségének esetleges sérelmes intézkedéseivel szemben, ezért az ilyen szakszervezeti csoporthoz tartozó tagok csak jogfenntartói tagsági díjat fizetnek.

Az állami vállalati alapszervezetek ezeket az alkalmazotti dolgozókból álló

szakszervezeti csoportokat sok esetben mostoha gyerekként kezelik. Ellátják szervezeti és mozgalmi irányításukat, azonban indokolt esetben nincs lehetőségük jogaikat megvédeni a termelőszövetkezetek vezetőségével, vagy elnökével szemben. Az alkalmazotti szakszervezeti tagok nem részesülnek a vállalati szakszervezeti alapszervezet anyagi támogatásában, szakszervezeti tagsági jogukcímén nem vehetik igénybe a kedvezményes vasúti utazást, az állami vállalat üdülőit, gyermekintézményeit, mert nem a vállalat dolgozói. Munkaviszonyuk alapján esetleg a termelőszövetkezetek alapszabályában rögzíthetik igényeiket és a szövetkezetek vezetőségének határozatai szerint részesülhetnek anyagi juttatásban, s vehetnek részt üdültetésben, vagy helyezhetik el gyerekeiket intézményekben. Érdekvédelmi és érdekképviseleti helyzetük tehát nem megnyugtató, amit bizonyít az a nagy számú panaszügy is, ami a SZOT szerveihez és a MEDOSZ megyei bizottságokhoz az alkalmazottaktól érkezik.

Az a tény, hogy az alkalmazottak nem lehetnek teljes jogú szakszervezeti tagok bizonyos mértékig sértette alkotmányos állampolgári és politikai jogaikat is. Amikor a szövetkezetekben vállaltak munkát, elvesztették azokat a korábban szerzett jogaikat, amelyekkel az állami vállalatok dolgozóiként rendelkeztek. Az utóbbi időben mind több termelőszövetkezet vezetősége kérte, illetve kezdeményezte az önálló szakszervezeti szerv létrehozását. Az is előfordult, hogy a szövetkezeti alkalmazottak szakszervezeti szervezeteket hoztak létre, vagy továbbra is működtetik a volt állami üzemek egységeinél a szakszervezeti alapszervezeteket. Bár ezek az alapszervek nem rendelkeznek törvényben biztosított érdekképviseleti és érdekvédelmi jogokkal, a tapasztalatok szerint mégis eredményesen együttműködnek a szövetkezetek vezetőségeivel, illetve az elnökökkel és a szakszervezeti mozgalom sajátos eszközeivel elismerten segítik a szövetkezetekben a termelő munkát, a szocialista versenymozgalmat.

Önálló szervezetek és csoportok

Ilyen történelmi és társadalmi előzmények késztették a vezető szerveket, hogy döntést hozzanak — a párt Politikai Bizottsága 1974. június 17-én, a SZOT Elnöksége 1975. január 27-én, a Központi Bizottság Titkársága 1975. június 9-én — az egységes termelőszövetkezeti törvény keretei között az alkalmazotti szakszervezeti alapszervezetek létrehozására. Gyakorlatilag az alapszervezeteket 1976-ban kell létrehozni.

Önálló szakszervezeti alapszervezetek azokban a termelőszövetkezetekben és szövetkezeti társulásokban alakíthatók, ahol az alkalmazotti munkaviszonyban foglalkoztatott dolgozók száma éves átlagban eléri vagy meghaladja a 25 főt. Ahol ennél kevesebb az alkalmazott, ott szakszervezeti csoport működhet.

Az önálló szakszervezeti alapszervezetek létrehozásával az a cél, hogy a termelőszövetkezetekben foglalkoztatott bérből és fizetésből élő alkalmazottakat is megillessék azok a jogok és vonatkozzanak rájuk azok a kötelezettségek, amelyeket a Magyar Népköztársaság Alkotmánya, illetve a Magyar Szakszervezetek Alapszabálya előír. Nem kisebb jelentőségű kérdésekről van szó, mint az élet- és munkakörülmények javításáról, a népesedéspolitikai határozatból adódó kedvezményekről, a munkaidő-csökkentésről, a törvényes egyéni érdekvédelmi jogokról, az ösztönző bérpolitikai elvek érvényesüléséről, a szervezett szakszervezeti üdültetésről, az anyagi gondokat enyhítő segélyezésekről, a nagycsaládosok és a gyerekeiket egyedül nevelő szülők támogatásáról. Ezek olyan mértékben illessék meg a tsz-alkalmazottakat is, mint a népgazdaság más ágazataiban dolgozó bérből és fizetésből élőket.

Ezen túl feladata lesz az újonnan létrehozott szakszervezeti szervezetek-

nek, hogy a pártszervezetek eszmei, politikai irányításával szervezzék a gazdaságok alkalmazottait társadalmunk politikai és gazdasági erejének növelésére, segítsék kulturális igényeik kielégítését, képviseljék és védjék anyagi érdekeiket, biztosítsák részükre a közéleti tevékenység lehetőségét, működjenek közre a szövetkezetek termelési feladatainak megoldásában, a fejlettebb iparszerű termelési rendszerek, társulások szervezésében, a szövetkezeti demokrácia erősítésében, és biztosítsák az alkalmazottak részére az üzemi demokrácia érvényesülését.

Az alapszervezetek szervezeti felépítésének, irányítási rendszerének, szervezeti életének és működésének meg kell felelnie a Magyar Szakszervezetek Alapszabályának; tegye lehetővé a tagság demokratikus jogainak érvényesülését; legyen összhangban a szövetkezetek és társulások szervezeti felépítésével; az újonnan létrehozott alapszervezetek hatás- és jogköre legyen összhangban a szövetkezeti elnökök és társulások igazgatóinak az alkalmazottakkal kapcsolatos intézkedési hatáskörével. A szakszervezetek választott vezető szerveinek — a szakszervezeti bizottságoknak — nem a szövetkezet vezetősége, hanem a szövetkezet elnöke, illetve a társulás vezetője lesz a partnere.

A szakszervezeti alapszervezetnek — az önkéntesség betartásával — tagja lehet minden bérből és fizetésből élő tsz-alkalmazott, amennyiben elfogadja a szakszervezeti alapszabály feltételeit, és megfelel követelményeinek. Szövetkezeti tag azonban nem léphet be a szakszervezetbe.

Az alapszervezetek létrehozásának felelősségteljes munkájához kérjük a szövetkezetekben működő párt- és KISZ-szervek és -szervezetek, a szövetkezeti vezetőségek, a tsz-szövetségek segítségét. Messzemenően számítunk azoknak az alkalmazotti dolgozóknak a segítségére is, akik már voltak, vagy jelenleg is tagjai a szakszervezetnek. Különösen azokra, akik a nagyiparból és az állami mezőgazdasági üzemekből kerültek a szövetkezetekbe. Mint mozgalmi tapasztalattal rendelkező személyek legyenek az előkészítő bizottságok tagjai és vezetői, akik az alapszervezeteket megalakítják.

A szakszervezeti bizottságoknak mint választott vezető testületeknek nemcsak az alkalmazottak munkaviszonyát, munkáját vagy érdekeit érintő kérdésekben kell együttműködniük a szövetkezetek elnökeivel, a társulások vezetőivel, hanem minden olyan feladatban, amely a szövetkezet termelési céljainak elérését, a gazdasági felemelkedést és a szövetkezeti demokrácia erősítését szolgálja. Tehát a szakszervezeti vezető szerveknek kettős feladata lesz; az össz-szakszervezeti mozgalom társadalmi szerepéhez, illetve a szövetkezeti mozgalom jellegéhez kell igazodnia. Így például a szakszervezeti bizottságok szervezik és mozgósítják az alkalmazottakat a szövetkezetek termelési céljainak elérésére, a szocialista munkaversenymozgalom vállalásainak teljesítésére. Észrevételeikkel, javaslataikkal segítik a termelés tervszerű és gazdaságos szervezését mindazokon a munkahelyeken, ahol alkalmazottak dolgoznak. Szervezik az alkalmazottak politikai és szakmai nevelését, bekapcsolásukat a közéletbe.

Alapvetően fontos politikai feladatuk lesz — a szakszervezeti mozgalom tapasztalatainak felhasználásával — a szövetkezetek mozgalmi vonásainak továbbfejlesztése, a szövetkezeti demokrácia erősítése, a munkás-paraszt szövetség tartalmi gazdagítása. Segítik és szorgalmazzák az alkalmazottak és a tagság társadalmi, politikai és kulturális együttműködését. Szervezik az agitációs és propagandamunkát, az alapfokú politikai oktatást, a könyvtár és szakkörmozgalmat, az alkalmazottak aktív és rendszeres sportolását.

Ugyanakkor védeniük kell a szövetkezetek alapszabályában, az állami jogszabályokban az alkalmazottak részére biztosított jogokat, képviselniük érdekeiket a szövetkezeti és felsőbb szakszervezeti szervek és az állami hatóságok előtt.

Közreműködnek majd az alkalmazottakat érintő bérezéssel és béren kívüli juttatásokkal, valamint a munkaviszonnyal összefüggő kérdések megoldásában.

A szövetkezeti és az alkalmazotti érdekek érvényesülésének biztosítása akkor lehetséges, ha az alkalmazottak élet- és munkakörülményeivel összefüggő kérdések rendezését a szövetkezetek vezetői a szakszervezeti vezető testület egyetértésével, véleményének figyelembevételével intézik.

A szakszervezeti szervnek nem lesz joga beleszólni a termelőszövetkezetek belső életét szabályozó kérdésekbe. Célszerűnek látszik azonban biztosítani, hogy tapasztalataikat, javaslataikat a szövetkezetek vezetői vagy vezető testületei előtt — ha ez utóbbiak igénylik — kifejthessék.

A Központi Bizottság Titkárságának 1975. június 9-i határozata alapján még ebben az évben ki kell dolgozni az alkalmazotti alapszervezetek vezető testületeinek hatás- és jogkörét, hogy azok összhangban legyenek a szövetkezeti jogszabályok módosításával, a szakszervezetek alapszabályával; és egyrészt biztosítsák a tagság rendszeres szervezeti életét, a szakszervezeti demokrácia érvényesülését, másrészt az alkalmazottak érdekvédelmét, politikai nevelését.

Az alkalmazotti alapszervezetek létrehozását a MEDOSZ elnöksége irányítja a megyei bizottságai útján. A MEDOSZ elnöksége az alapszervezetek létrehozásával, működtetésével kapcsolatos problémák megoldása érdekében folyamatosan együttműködik a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsának vezetőivel.

Dr. Deli István
a MEDOSZ titkára

Ünnepélyes tiszthelyettes-avatás Szolnokon *(MTI Fotó – Ilovszky Béla)*

Az ifjúsági és a felnőtt munkásképzés

Az utóbbi időben örvendetesen sokat hallunk és olvasunk a munkások képzéséről és műveltségi színvonaláról. E témáról gyakran tárgyalnak a párt-, a kormányzati és a különböző vállalati fórumok, sőt szinte naponta olvashatunk róla a sajtóban, hallhatjuk a rádióban és a televízióban.

Az érdeklődés nyilván abból ered. hogy lényegében az utóbbi időben ismertük fel a képzett munkaerő és a művelt munkás társadalmi fontosságát, s ennélfogva *soha annyit és annyi eredménnyel nem tettünk még a munkásképzésért, a munkásművelődésért, mint éppen mostanában.* Ez az indok igaz, csak egy kissé csonka. Egyrészt azért, mert a jelenséget kiragadja összefüggéseiből, másrészt, mert kétségbe vonja a képzés múltbeli eredményeit. Pedig az utolsó *25 év alatt a szakmunkásképző iskolák több mint egymillió szakmunkást képeztek ki.*

Az 1975. év a szocialista képzés kialakításának negyedszázados jubileuma. Ezért, de legfőképpen az ügy fontossága miatt kínálkozik az alkalom arra, hogy számot adjunk: *hogyan folyik manapság a munkásképzés? Mit tesz a munkáért és mit az emberért?*

Képzettebb munkaerő, magasabb színvonal

A munkásképzésről hallva általában mindenki elsősorban a képzett munkaerőre, a szakszerű munkára és azokra a viszonylatokra gondol, amelyek az emberi munkaerő és a technika, a munkás és a termelés kölcsönhatásaiból keletkeznek. A képzés célkitűzéseinek minden bizonnyal ezek a fő oldalai, noha rendkívül nagy és egyre fontosabb a társadalompolitikai, a nevelési, a személyiségfejlesztő funkciója is. Hogy *a képzés fő funkcióját mégis a magasabb színvonalú munkára nevelésben látjuk,* annak az az oka, hogy mind a gazdasági, mind a társadalmi feladatok megoldásában az objektív termelőerők mellett fő szerepe van a szubjektív termelőerőnek, vagyis az embernek, az ő szaktudásának, termelőképességének — ha tetszik kvalifikáltságának. Köztudott, hogy alacsony fejlettségű termelőerőkkel (elavult technikával, képzetlen munkaerővel) nem lehet megfelelő gazdasági növekedést és társadalmi fejlődést elérni, s végső soron nem lehet a fejlett szocialista társadalmat sem felépíteni.

A tudományon alapuló fejlett technika és a jól képzett munkaerő tehát alapvető társadalmi szükséglet. Ahhoz pedig aligha kell sok bizonyíték, hogy a képzettebb munkaerő és a magasabb színvonalú munka iránti tömeges igény elsősorban a közvetlen termelőmunkát végző munkások körében vetődik fel. Ezért teljesen nyilvánvaló, hogy a munkásképzésben a munka és a szaktudás központi kérdés. Valószínűleg ez az oka annak is, hogy amíg más iskolákkal kapcsolatban általában oktatásról, vagy oktató-nevelőmunkáról beszélünk, addig a szakmunkásképző iskolák már a nevükben is a képzés fogalmát hordják, noha természetesen ott is oktató-nevelő munka folyik.

Különösen 1969 óta — amióta új törvény szabályozta a szakmunkásképzést és megszülettek a továbbképzésre vonatkozó állami intézkedések — sok mindent tettünk azért, hogy a népgazdaság számára mind képzettebb munkások álljanak rendelkezésre. És a sokféle — tartalmi, módszerbeli, személyi, tárgyi — változás nem ötletszerűen, hanem egy egységes cél- és feladatrendszer keretében követ-

kezett be, biztosítva ezáltal azt, hogy az elért eredmény mindig kiindulópontja is legyen a további fejlődésnek.

A sokféle új között a legfőbb, hogy néhány év alatt *sikerült a munkásnevelésnek az ifjúkorban kezdődő és az egész életre szóló szervezett rendszerét kialakítani.* Ez alapvető feltétele annak, hogy a munkás állandóan korszerű színvonalon tarthassa tudását, hogy az elavultat mindig újjal cserélhesse fel, és esetleg ha a szükség úgy kívánja, új szakmát tanuljon, módosítsa pályáját.

A permanens munkásképzés alapját a maga 190 szakmájával a szakmunkásképző iskola jelenti, ahol 14 éves korban kezdenek el a fiatalok munkáspályára készülni. Ehhez jó tudnunk azt, hogy manapság a nyolcosztályos általános iskolát elvégző minden 100 gyerek közül általában 63 válik munkássá, s ebből 40 szakmunkás lesz. A népgazdaság aktív keresői között ma megközelítőleg 3 millió munkás van, akiknek 37 százaléka szakmunkás. A munkásképzés, továbbképzés lehetőségét tehát igen sokan kihasználják. Ezt a kormánynak az a határozata is biztosítja, amely szerint minden munkásnak 5—8 évenként újból meg újból be kell kapcsolódnia a továbbképzésbe. És ez nemcsak a szakmunkásokra, hanem valamennyi munkásra vonatkozik.

A permanens képzés működő — egyes fokozataiban pedig még a kifejlődés folyamatában levő — *rendszere módot ad arra, hogy a képzetlen munkások betanított munkássá váljanak vagy ez utóbbiakkal együtt szakmát tanuljanak, a szakmunkások sok irányban elmélyítsék és specializálják tudásukat, vagy rokon-, illetve más szakmában képesítést szerezzenek, a legjobb szakmunkások mester-szakmunkásképzésben részesüljenek, a mesterek pedig megszerezzék a művezető képesítést. Mindez elsősorban az emberi termelőerő minőségi fejlődését biztosítja,* s ezáltal elvezet a legújabb technika hatékony felhasználásához is, amire különösen az újabb időkben mulaszthatatlanul szüksége lenne a népgazdaságnak. Ma ugyanis még — a gazdasággal összefüggő sok ok miatt — a viszonylag magas szakképzettséggel végzett munka termelékenysége is alacsonyabb az elérhetőnél, illetve a kívánatosnál. De ez nem csupán, sőt ez idő szerint nem is elsősorban a szakképzettség kérdése.

Ahhoz, hogy a felvázolt és folyamatosan ismétlődő továbbképzési rendszer valóban eredményes legyen, az nemcsak a jó feltételek között folyó szakszerű tanfolyamok függvénye, hanem elsősorban attól függ, *jó-e az alapképzettség, amire építeni lehet.* A korszerű képzés kifejlesztése érdekében ezért a szakmunkásképző iskolai tanulmányokat is megreformáltuk 1969 után. Ez természetesen nem egyszeri változtatás volt, hanem ma is tartó folyamat. Eredménye, hatása sem annyira a jelenben, hanem inkább a jövőben fog megmutatkozni.

Arra törekszünk, hogy *a tanuló a tanulmányi idő alatt a korábbinál lényegesen nagyobb, szélesebb, tartalmasabb általános és szakmai műveltséget szerezve tanuljon meg egy szakmát,* amelyik azonban szélesebb körből öleli fel a munkatevékenységeket, mint 1969 előtt. A szélesítés mértékére következtetni lehet abból is, hogy jóllehet a modern követelményeknek megfelelően új szakmákat is létrehoztunk, mégis a szakmák száma az összevonások és átrendezések folytán a korábbinál mintegy százzal kevesebb. Emellett a képzés során a rokon-, illetve a szomszédos szakmák alapjaival is megismerkedik a tanuló. Mindezzel az a cél, hogy a szakmunkást a munkahelyek nagyobb körében lehessen alkalmazni és ugyanakkor a munkás az alaposabb elméleti felkészültség birtokában könnyebben sajátíthasson el új ismereteket, készségeket a továbbképzés keretében. Ez az egyik legfőbb indoka annak, hogy a szakmunkásképző iskolákban jelentősen megnövekedett az elméleti tanórák száma és módosult a szakmai képzés szerkezete is, amennyiben a tudáselemeket nem a hagyományos, hanem új módon építi egységes szaktudássá.

A vázolt törekvések megvalósulásáról szerzett tapasztalataink kedvezőek,

jóllehet helyenként a korszerűsítés folyamatát a személyi és anyagi feltételektől függően kisebb-nagyobb megtorpanások is kísérik. Mindez azonban nem mond ellent annak, hogy jó úton járunk még akkor is, ha sok a további tennivalónk. *Az út, a mód, a tartalom lényege megfelel a dinamikus fejlődés követelményeinek,* a műszaki és termelésfejlesztő perspektíváknak. Kedvező, hogy a sok új elem nem súlytalanítja egymást. Figyelmet érdemel az is, hogy ezek a változások nemcsak a képzettség, a szaktudás tartalmát érintik, hanem a magasabb színvonalú munka iránti igényhez igazodva *módosul a munkaerő-állomány szerkezete is.* Ebben szembetűnő lesz az, hogy gyarapszik majd a középfokú szakmai végzettséggel rendelkezők — elsősorban a szakmunkások — aránya. Ezt a tendenciát erősíti majd az is, hogy az ipari és a mezőgazdasági szakközépiskolák a módosított tanulmányok eredményeként az érettségi mellé egy szakmában szakmunkás-képesítést is adnak.

Szellemi felemelkedés és társadalmi elkötelezettség

Eddig a munkával összefüggő kérdésekről szóltunk. Azonban *a szakmai oktató-nevelő munka minden szintjén és mozzanatában benne lüktet az ember is.* Egyre jobban érvényre jut az a törekvés, hogy a munkást, illetve a leendő munkást a munkaerő-ember egységében szemléljük és neveljük, sőt olyan társadalmi elkötelezettségre neveljük, amilyet a munkásosztály vezető szerepe az osztály minden tagjától megkíván.

A nevelésnek tehát *nem csupán a szakképzettséghez kell elvezetnie, hanem a világnézet, az életszemlélet, a magatartás, az életmód, a műveltség alakításában is fontos szerepet kell játszania.* A munkásképzésnek, a munkásművelődésnek tehát a teljes emberi-szellemi felemelkedést is elő kell segítenie.

„Országunk fejlődésének most következő időszakában — állapítja meg a párt programnyilatkozata — növekszik a tudati tényezők szerepe. A fejlett szocialista társadalom építése olyan emberek munkáját és aktivitását igényli, akik társadalmi céljaink megvalósításában fegyelmezett, jó munkájuk mellett a közügyekből is kiveszik részüket, ismerik és megtartják a szocialista erkölcs normáit, akik számára szocialista hazánk szeretete elválaszthatatlanul összefonódik a nemzetköziséggel.

El kell érni, hogy a javuló anyagi feltételekkel szocialista módon éljünk. Ezért egész társadalmunk fejlődésének egyik kulcskérdése és nélkülözhetetlen feltétele a tudati viszonyok gyorsabb, erőteljesebb változása, a szocialista erkölcs és életmód általánossá válása." (A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó 1975. 211. old.)

Ez a program az egész társadalomra vonatkozik, de nyilvánvaló, hogy a tudatformáló tevékenységnek elsősorban a munkásosztály körében kell valóban fejlett szocialista tudatot eredményeznie. Ehhez természetesen hozzá lehet vagy kell tennünk azt is; *nevelni kell arra is, hogy a munkás ne csak végig dolgozza és gondolkodja az életet, hanem tudja élni is azt, s a munkát se egyszerűen csak a lét biztosítékának tekintse.*

E célok megvalósítása mindenekelőtt azt tételezi fel, hogy *a munkás ismerje, hová lehet és hová tud felemelkedni,* és az eszközök, a módszerek célhoz illő megválasztásával akarjon is felemelkedni. Ehhez viszont az egyén tágas érdeklődésére van szükség, hogy kialakuljon benne a műveltség folyamatos befogadását akaró pozitív magatartás. És meg kell tanulnia magát a tanulást! Csak így érhető el, hogy az ember képes legyen együtthaladni feladatainak, körülményeinek fejlődésével, a szüntelenül változó munka- és életfeltételekkel. Természetesen vigyáznunk kell arra is — amire Lenin figyelmeztet bennünket —,

hogy ne terheljük túl a dolgozók elméjét szükségtelen lim-lommal, hanem gyarapítsuk mindazon tényeknek az ismeretével, amelyek nélkül manapság senki sem lehet művelt ember.

Mit biztosít ma a szellemi felemelkedéshez s ezáltal a társadalmi mozgáshoz a munkásképzés rendszere? A szakmunkásképző iskola törvényesen is és a tények valóságával is *szerves része az egész iskolarendszernek. Olyan iskola, amely ráépül az általános iskolára, továbbtanulást jelent és elvégzésével továbbtanulást is biztosít, miközben egy szakmára, egy életpályára is felkészíti a tanulót.* Az 1975—1976-os tanévtől kezdve olyan képzés lép életbe, amely nemcsak az úgynevezett emelt szintű képzésben részesülőknek, hanem valamennyi szakma tanulójának azonos továbbtanulási lehetőséget biztosít. Már létrejött a továbbtanulás biztosítására *a szakmunkások középiskolája* (munka mellett 3 éves tanulmányi idővel) olyan célkitűzéssel, hogy a szakmunkás-képesítéssel rendelkező dolgozóknak korszerű általános műveltséget nyújtva világnézeti, politikai, erkölcsi fejlődésüket erősítve lehetővé tegye a középiskolai végzettség megszerzését.

Ennek az iskolának az elvégzése közvetve elősegítheti azt is, hogy *a legjobbak szakmai és közéleti vezetőkké váljanak az üzemekben.* Természetesen a dolgozók ezzel a végzettséggel továbbtanulhatnak felsőoktatási intézményekben (főiskolákon, egyetemeken) vagy technikus minősítő vizsgát tehetnek.

Mindezen felül mód van arra is, hogy a szakmunkás pályán működő legjobb fiatalok közül évenként néhány százan érettségi vizsga nélkül, tízhónapos intenzív előkészítő tanfolyam sikeres elvégzése után egyes — főleg műszaki — egyetemek és főiskolák nappali tagozatain (munkabérük élvezése mellett) felsőfokú tanulmányokat végezzenek. Természetesen ez kemény, de megfelelő segít-

TERMEL AZ ÚJ OLEFINGYÁR LENINVÁROSBAN. Leninvárosban a Tiszai Vegyi Kombinat olefingyára a magyar kőolajfeldolgozó-ipar egyik termékét, a vegyipari benzint hasznosítja. – Távlati kép az olefingyárról *(MTI Fotó – Mező Sándor)*

ség mellett teljesíthető vállalkozás. A jövőben az egyetemek, főiskolák elvégzéséhez azok a szakmunkások is támogatást kapnak, akik érettségi vizsgát tettek.

A műveltség, a szellemi felemelkedés kapcsán külön kell szólnunk arról, hogy a régi iskolarendszer, valamint a különböző egyéni életviteli problémák miatt viszonylag sok munkásnál felvetődik az alapműveltség, illetve az iskolázottság pótlása, kiegészítése. Éppen ezért állami intézkedések gondoskodnak arról, hogy a munkások szakmai továbbképzésével összekapcsoltan folyjék rövidített idejű *kiegészítő általános iskolai tanfolyami oktatás* is. 1973-ban 24 000, 1974-ben pedig 36 000 dolgozó élt ezzel a lehetőséggel. Szakmai továbbképzésben 1972—1975 között összesen 450 000 munkás részesül. Ez igen nagy eredmény, és egyúttal a további fejlődés kiindulópontjának is tekinthető különösen, ha azt is figyelembe vesszük, hogy minden szakmai továbbképző tanfolyam feladata a társadalmi, gazdasági kérdésekben való jártassághoz szükséges politikai és általános alapműveltség bővítése is.

Az általános ismeretszerzéshez ugyanúgy, mint a szakmaihoz — különösen ha az ember egész életét tekintjük — már régóta nem elegendő forrás az iskola, még akkor sem, ha egyébként jól funkcionál. Már a szakmunkásképző iskolai tanulmányok idején sem elégedünk meg azzal az ismeretanyaggal, amit a tanórákon lehet biztosítani. Néhány éve iskoláink rendszeresen és tervszerűen szervezik a szakmunkástanulók számára *a tanórákon kívüli iskolai és az iskolán kívüli egyéb művelődési lehetőségeket.* Ma már a könyvtárak, a művelődési házak, a színházak, a mozik, a klubok stb. természetes feladatuknak tekintik a szakmunkástanulók művelését, szemléletformálását és mindjobban megfelelnek ennek, miközben maguk az iskolák is fejlesztik saját könyvtárukat, létrehozzák klubjukat, megszervezik énekkarukat és különböző szakköreiket. A nagyobb létszámú iskolákban külön főfoglalkozású szervező tanár van, akinek az a hivatása, hogy az iskolai oktató-nevelő munkával összehangolva szervezze a tanulók művelődését, szabad idejük kulturált eltöltését. Ezt a tevékenységet a jövőben még jobban és hatékonyabban kell mai és holnapi céljaink szolgálatába állítani.

Természetesen igyekszünk érvényesíteni azt a törekvést, hogy megfelelően gyarapodjon a munkások tárgyi tudása is, de ezt csak feltételnek tekintjük ahhoz, hogy egész személyisége, életformája, életvitele fejlődjön, gazdagodjon. Ehhez szükség van a környezet eddiginél erőteljesebb ösztönző légkörére is.

Az egyén a maga életpályáján, hivatásában, megannyi élet- és alkotáspróbán keresztül tudatosan vagy kevésbé tudatosan szeretné képességeinek, tehetségének, tudásának, ambícióinak hasznosítását, szeretne életének saját tartalmat adni, és a társadalom világában szeretné jól felépíteni a kis saját világát, harmonikus életmóddal a családban, a baráti környezetben, a munkakollektívában. Vágyódik az értelem és az érzelem szintézisére. Törekvései közé tartozik, hogy önmagában, egyéni létében is érezze a mind értelmesebbé, technikailag is fejlettebbé váló élet erőit és áldásait.

A társadalom igényt tart arra, hogy munkaszükséglet-kielégítő képessége, fejlődési foka növekedjen és mindenkor a kívánatos szinten legyen. Szüksége van az egyének feladat- és felelősségtudatának magaslatára, ezek által arra, hogy minden egyes munkásban és munkáskollektívában éljen a személyes elkötelezettség a szocialista társadalmi törekvések megvalósításáért, a pozitív örökség továbbviteléért. A társadalmi élet igényli azt is, hogy az egyes egyének autonómiája és tevékenysége összeegyeztethető legyen a társadalmi szükségletekkel, hogy társadalmi normákhoz is igazodjon az egyéni önmegvalósítás.

Pápai Béla
a Munkaügyi Minisztérium
főosztályvezetője

A gazdaság pártellenőrzése

„Az 1975. évi népgazdasági terv sikeres teljesítése megköveteli a párt gazdaságszervező, irányító és ellenőrző munkájának erősítését, a kommunisták egységes cselekvését" — állapítja meg a Központi Bizottság 1974. decemberi határozata. Majd sorra veszi azokat a területeket, amelyeken elsőrendűen fontos a pártszervezetek konkrét politikai tevékenységének fokozása, a következetes ellenőrzés megteremtése. A pártszervezetek jelentős többségében teljesen nyilvánvaló, hogy a határozat — éppen, mert reálisan értékeli az eddigi eredményeket, s ugyanilyen alapon ítéli meg a népgazdaság fejlődésének lehetőségeit — különösen nagy figyelmet érdemel.

A határozat célkitűzésének megértéséért, a végrehajtás megszervezéséért pártszervezeteink az elmúlt hónapokban aktív politikai munkát fejtettek ki. Ez a tevékenység különösen a XI. kongresszust megelőzően, valamint a kongresszusi határozatok feldolgozása során vált sokrétűvé. Eredményeként az egész párttagság, de kiváltképp a gazdaság területén dolgozó kommunisták látják, hogy a határozatban foglaltak végrehajtása nélkülözhetetlen feltétele az éves terv teljesítésének, az új ötéves tervre való felkészülésnek.

A határozat végrehajtásáért folyó munkában jelentős lépés volt, hogy csaknem minden munkahelyen, pártszervezetben kidolgozták: mit kell tenniök saját területükön. A pártszervezetek által kidolgozott intézkedési tervek többsége hasznos, konkrét elgondolásokat tartalmaz a politikai munka feladataira. Többségük alkalmas arra is, hogy megfelelő politikai irányt adjon a helyi gazdasági vezetés számára. Mindinkább tapasztalható, hogy a pártmunka fontos részévé vált a gyártmányok minőségének javítása, a gyártmány- és gyártásfejlesztés, a nyersanyagokkal való ésszerűbb gazdálkodás, a bér- és a beruházás-politikai tevékenység hatékonyságának segítése. A helyi feladatok között fontos szerep jutott az üzemi demokrácia fejlesztésének, a szocialista brigádmozgalom erősítésének, a munkaverseny különböző formái további kibontakoztatásának.

Az intézkedési tervek általában úgy ítélhetők meg: igen sokrétűen szabták meg a helyi vezetés és munkáskollektívák tennivalóit. Realitásukat azonban leghívebben a megvalósítás minősíti. Ebből kiindulva a pártszervezeteink a félév során többször ellenőrizték: mi valósult meg az elképzelésekből, az intézkedések azt eredményezték-e, amit eredetileg vártak. Ezt tükrözi egyebek mellett az is, hogy a pártszervek testületi üléseinek és az alapszervezetek vezetőségi üléseinek napirendjén, valamint a taggyűléseken gyarapodtak a végrehajtás ellenőrzését szolgáló beszámolók. A megyei jogú kerületi, járási, városi pártbizottságok a sajátos helyzet figyelembevételével beszámoltatták az egyes üzemek vezetőit a megtett és tervezett intézkedésekről. Előtérbe került a népgazdasági jelentőségénél fogva kiemelt üzemek és vállalatok, illetve azok gyáregységeinél folyó munka vizsgá-

lata. A megyék többségében titkári, illetve tanácselnöki értekezleteken kérték számon a járási, városi vezetéstől, saját területükön hogyan folyik a határozat végrehajtása.

A beszámoltatások sok hasznos tapasztalatából meg kell említeni, hogy azok színvonala állandóan javul. A legtöbb helyen túljutottak az eredmények egyoldalú bemutatásán. Mindjobban ösztönöznek a belső tartalékok jobb kihasználására, hogy ne csak az egyszeri alkalommal, gyorsan megvalósítható dolgokkal foglalkozzanak, hanem hosszabb távra alkalmas, ésszerű intézkedéseket dolgozzanak ki. Pártszerveink fellépnek a kapkodás ellen, s az ellen is, hogy a belső hibákat, fogyatékosságokat áthárítsák. Helyenként ugyanis él még az a felfogás, hogy a gazdálkodás nehézségeit csak a „külső" tényezők idézik elő. Az például, hogy a partner-szervek késnek, vagy rossz minőséget szállítanak, hiányoznak a szállítóeszközök stb. Természetesen nem véletlen, hogy a gondok, bajok magyarázatára újra előkerülnek a külső indokok. Egyrészt, mert másokat mindig könnyebb kritizálni, mint a saját munkánk gyengeségeit feltárni, másrészt, mert a gazdálkodás mai szintjén kiterjedtebbek a vállalatok együttműködési, kooperációs, kereskedelmi és egyéb kapcsolatai. Tény, hogy ezek a kapcsolatok nem mindig felelnek meg a követelményeknek. Az ebben jelentkező gondokat is fontos feltárni, és azokban intézkedni, de ezekkel „takarózni" értelmetlen, mivel nem a magyarázatok viszik előre az ügyet, hanem a konkrét tettek. S végső soron azt kell elérni, hogy ez utóbbi minősítsen mindenkit.

A kongresszus határozatának szellemében

A XI. kongresszus határozata valamennyi pártszervezet fontos feladatául adta, hogy rendszeresen vizsgálják: hogyan, milyen eredményességgel valósulnak meg a határozatok. Ez a munka akkor hasznos, ha nem csak regisztrálja a jelenségeket, hanem a jobb megoldást segíti. Lényegében ezért került sor a félév elteltével a decemberi határozat megvalósításának ellenőrzésére.

A Központi Bizottság július 2-i ülése — a XI. kongresszus idevonatkozó határozataival teljesen összhangban és annak megvalósítása szándékával — a pártszervezetek feladatává tette, hogy még jobban növeljék aktivitásukat, fokozzák politikai felvilágosító, szervező és ellenőrző munkájukat a gazdálkodás hatékonyságának növelése érdekében.

Melyek azok az elemek, amelyeket a gazdaság területén végzett politikai munka során, vagy pontosabban a pártellenőrzés alkalmával kritika alá kell venni ahhoz, hogy következetesen megvalósuljon a Központi Bizottság határozata?

Mind a munka tartalmi elemeit, mind az alkalmazott munkamódszereket illetően az eddigi tapasztalatok jó néhány kérdésre ráirányítják a figyelmüket. Számos vizsgálat és beszámoltatás bizonyítja egyebek között azt, hogy a decemberi határozatban foglalt célkitűzéseket nem lehet elválasztani a gazdasági helyzetünkkel és feladatainkkal kapcsolatos kongresszusi határozatoktól. Mégis elég gyakori, hogy nem érzékelik megfelelően az összefüggéseket. E tekintetben a pártban is, és a gazdasági élet területén is további szemléletbeli változásokra van szükség.

Nem kisebb gond, hogy nemcsak a vállalati, hanem a megyei testületi üléseken is nagyon gyakori, hogy a határozat végrehajtásáról történő beszámoltatáskor egyoldalúan csak a gazdasági tevékenységet kérik számon. Sem az ellenőrzést végző pártszerv, sem az előterjesztők nem fordítanak gondot arra, hogy a pártmunka hatékonyságáról, eredmé-

nyeiről, problémáiról is szóljon a beszámoló. Előfordul, hogy a gazdasági vezetés által elkészített beszámolót az adott vállalati-üzemi pártbizottság, pártvezetőség véleménye nélkül, gyakran még a titkárok meghívását is mellőzve tárgyalják az irányító pártszervek. Így nem csodálható, hogy a beszámoló még csak nem is utal a pártszervezet, az ott dolgozó kommunisták további feladataira. S következésképpen nem is segíti munkájukat. Pedig erre ott is szükség lenne, ahol egyébként rendjén mennek a dolgok, hát még ott, ahol alacsony színvonalú a pártirányítás, ahol a gazdasági vezetés és a pártvezetés között nincs meg az elvi-elvtársi kapcsolat. A termelés területén működő egyes pártszervezetnél ugyanis a gazdasági vezetéssel csak amolyan „konzultációs szintű" a kapcsolat, amely többnyire kimerül egymás kölcsönös informálásában. A pártszervek és -szervezetek munkájából több helyen hiányzik a kezdeményezés, a lehetőségek feltárása és a politikai igény kialakítása, s így annak számonkérése: mit tesz a helyi vezetés az anyagi és szellemi kapacitások jobb kihasználásáért.

Ma még a gazdasági élet területén nem minden pártszerv és pártszervezet érvényesíti teljes következetességgel a pártellenőrzéssel kapcsolatos kongresszusi határozatokat. Az ellenőrző munka bár rendszeres, az eredmények elismerése mellett nem mindenütt tárják fel a sikertelenség okait, nem jelölik meg az új feladatokat, nem ösztönöznek megfelelő javaslatok kidolgozására és ezen keresztül a végrehajtás segítésére.

Különösen fontos a koordinációs joggal felruházott vállalati pártbizottságok és pártvezetőségek mun-

SZÁMÍTÓGÉPGYÁRTÁS. A KGST országos egységesített számítástechnikai rendszerén belül Magyarország kapta meg a kis számítógépek gyártását és fejlesztési jogát. A program végrehajtásával a VIDEOTON-t bízták meg. Így született meg legnépszerűbb típusa, az R–10-es számítógép. – A szállítás előtti próba *(MTI Fotó – Bisztray Károly)*

kájának megjavítása. Legutóbb például az ÉVM területén működő pártszervezetek titkárai hívták fel a figyelmet arra, hogy helyenként még ma sem alkalmazzák következetesen a Központi Bizottság Titkárságának ide vonatkozó határozatát.

A politikai munka eszközeivel

A munkamódszer és a munkastílus oldaláról vizsgálva a helyzetet manapság több helyen felvetik, hogy tulajdonképpen hogyan kell értelmezni a gazdaság területén a pártirányítás és a pártellenőrzés elveit és módszereit. Pontosabban szólva: feladtuk-e a pártirányítás politikai jellegét és módszereit?

Erre a XI. kongresszus határozata egyértelmű választ ad. A pártirányítás általános alapelvei és módszerei nem változtak, ezekből semmit nem adtunk fel. A párt helyzetéből következik azonban és ez régi gyakorlat, hogy a pártszervezeteknek minden olyan dologgal foglalkozniuk kell, amelyek politikai jellegűvé válhatnak, s politikai eszközökkel be kell avatkozniuk ott, ahol a dolgok nem megfelelően alakulnak. A Központi Bizottság határozatai az ilyen jellegű beavatkozást, a politikai szervező és a mozgósító munka operativitását írják elő a pártszervezeteknek. Mégpedig azért, hogy minden területen következetesen megvalósuljanak az elhatározott céljaink. Változatlanul nem lehet helyeselni, még kevésbé támogatni az olyan fajta tevékenységet, amely a politikai irányítás címén átvállalja a gazdasági vezetés feladatait, illetve a pártmunkát úgynevezett „kijárásokra" redukálja.

A gazdasági folyamatok ellenőrzése során tehát egyetlen irányító pártszerv sem elégedhet meg a gazdasági jelenségek elemzésével. Szerepükből következően elsőrendű kötelességük annak számbavétele, mit tett az adott terület pártszervezete, hogyan vett részt az eredmények elérésében, és más oldalról, melyek a politikai munka gyengeségei és hogyan kell változtatni azokon. Csupán emlékeztetek rá, hogy az alapszervezeti munka fejlesztéséről szóló PB-határozat szerint is az irányító pártszervezetek munkáját az minősíti, hogyan dolgoznak az irányításuk alatt működő szervezetek.

Egyértelmű tapasztalat, hogy a feladatok jelentősége és sikeres végrehajtása érdekében meg kell szabadulni az úgynevezett rutinjellegű munkától, a megszokott formaságoktól. Kellő differenciáltsággal olyan ellenőrzést kell megvalósítani, amely az adott üzem konkrét helyzetéhez és tevékenységi köréhez kapcsolódóan vizsgálja a végrehajtás helyzetét. Az olyan beszámolókból nem lehet teljes és reális képet kapni, amelyek mindenre akarnak válaszolni. Eredményesebb, ha a határozat egy-egy pontját, főbb megállapításait, vagyis a mélyebb összefüggéseket vizsgáljuk.

Mindezekhez az is hozzátartozik, hogy a pártapparátuson belül növekedjék a közös felelősség és az együttműködés a decemberi határozat végrehajtásának segítése érdekében, szűnjék meg az úgynevezett reszort szemlélet, amely egyoldalúvá teszi a munkát. Ahol a fenti elveket megértették, ott sikerrel bontakozott ki a politikai munka minden oldala, és ez azzal is járt, hogy a függetlenített apparátus egy-egy üzem vagy vállalat beszámoltatásakor reális képet tudott adni arról a vezetőtestületeknek, hogy a beszámolók jól ítélik-e meg a helyzetet, helyesek-e, a további elképzelések.

Napjainkban valamennyi pártszervezet fontos kötelessége, hogy a Központi Bizottság július 2-i határozatának szellemében elvégezze eddigi munkájának kontrollját, és meghatározza a további teendőket. A decemberi határozat sikeres végrehajtásához ez is szorosan hozzátartozik.

Dr. Látos István
a KB alosztályvezetője

A pártszervezetek feladatai a mezőgazdaságban

A Központi Bizottság 1974. decemberi határozatában kimondja, hogy a gazdaságirányításban nagyobb következetességre és határozottságra, a cselekvés egységére, a politikai munkában pedig a terv gazdaságpolitikai céljainak hatékonyabb támogatására van szükség. A pártszervezetek feladatává teszi, hogy „. . . *gazdasági segítő tevékenységük középpontjába a hatékonyság fokozását, a tartalékok feltárását és hasznosítását állítsák.*" A Központi Bizottság ez év július 2-án decemberi határozatának *következetesebb végrehajtására* hívta fel a figyelmet. A határozat a mezőgazdasági üzemekben dolgozó pártszervezeteknek is fontos feladatokat ad.

A termelés szerkezetével szembeni igények

A gazdasági tevékenység eredményességének fokozása a mezőgazdasági üzemektől mindenekelőtt azt igényli, hogy olyan *mennyiségű, összetételű, minőségű* árut termeljenek, amire a népgazdaságnak szüksége van. Tehát velük szemben nemcsak az a követelmény, hogy a termelés növelésének globális előirányzatát (1975-re 3—4%) teljesítsék, hanem azt is, hogy a termékösszetétel részleteiben is feleljen meg egyrészt a hazai igényeknek, másrészt bővítse a gazdaságosan exportálható termékek árualapját. Az előző években az okozott gondot, hogy a mezőgazdasági termelés globálisan a tervezettnél gyorsabban növekedett, de néhány fontos ágazat termelése (cukorrépa, egyes zöldségfélék, juhászat) elmaradt az igényektől. Ezt megszüntetni csak *a termelési szerkezet bizonyos módosításával* lehet. Tehát nem alapvető szerkezetváltoztatásról van szó, hanem kisebb kiigazításokról, ami azonban az egyes üzemekben természetesen jelentős változást is szükségessé tehet.

A termelési szerkezet korszerűsítését, az üzemek közötti szakosodást úgy kell megvalósítani, hogy a mezőgazdaság termelésének — a gazdasági-földrajzi adottságok alapján — hosszú idő alatt kialakult termékválasztéka semmiképpen ne szűköljön. Az üzemek a lehetőségeik és az igények szerint növeljék a termelést az olyan alapvetően fontos növényekből, mint a gabona, az ipari és a takarmánynövények, a zöldség- és gyümölcsfélék, az állattenyésztésben pedig a szarvasmarha, a sertés-, a baromfi- és a juhtenyésztést szorgalmazzák. Mindezek mellett foglalkozniok kell olyan termények és termékek előállításával is, mint a vetőmagvak, a gyógy- és fűszernövények, a nyúl, a galamb stb., amelyeket eddig vagy importból szereztük be, vagy pedig kedvező feltételek mellett exportálhatók.

A Központi Bizottság decemberi határozatának kedvező fogadtatását mutatja, hogy a mezőgazdasági üzemek jelentősen növelték a cukorrépa és az olajosnövények vetésterületét. Egyes friss fogyasztású zöldségfélék termelésénél azonban még nem történt változás és a juhtenyésztésben sem. Ez további feladatot ad a mezőgazdasági üzemeknek és az ott dolgozó pártszervezeteknek.

Az elmúlt év végén nagymértékben csökkent a kocaállomány, amely előre jelezte a sertéshús-termelés visszaesését. E jelenség kedvezőtlenül érinti népgazdaságunkat, elhárítására intézkedések történtek, és reméljük, hogy sikerül újra felkelteni a tenyésztői kedvet, és ezzel a sertéshús-termelés átmeneti visszaesését megszüntetni.

Napjainkban a legjelentősebb probléma a tejtermelés és -felvásárlás csökkenése. A tejipari vállalatok 1975. első felében 25 millió literrel (3,5%-kal) kevesebb tejet vásároltak fel, mint az előző év azonos időszakában. A termelőszövetkezetek 30 millió, az állami gazdaságok pedig egy millió literrel kevesebbet, a háztáji és kisegítő gazdaságok hatmillió literrel többet értékesítettek az előző évinél. (Meg kell jegyezni, hogy e szektorban a tejértékesítés a tehénállomány csökkenése mellett növekedett). A szövetkezetek tejértékesítésének csökkenése területenként jelentősen differenciált. Legrosszabb a helyzet Zala megyében, itt 16%-kal, Bács és Békés megyékben 15%-kal, Vas megyében 13%-kal, Hajdú megyében 11%-kal esett vissza a felvásárlás. A csökkenésben szerepet játszik a nem eléggé átgondolt ösztönzés (állami támogatás, ár), a szakosítást esetenként türelmetlenül ösztönző propaganda, az üzemek kényelmessége, illetve az ellátási érdek figyelmen kívül hagyása. A tejtermelés további csökkenésének megakadályozására, illetve a termelés növelésére az irányító szerveknek és az üzemeknek intézkedéseket kell tenniük.

A tejtermelés csökkenése azt jelenti, hogy a termelési szerkezet kedvezőtlenül változik. A mezőgazdaság 140 milliárd forintot meghaladó értékű termelése mellett ez a visszaesés elenyészőnek tűnik, különösen, hogy más termékek terven felüli hozama kiegyenlíti ezt. Ennek ellenére nagy veszteség ez, mert az ellátás zavartalansága érdekében terven felül vajat kell importálni. *A termelési célkitűzések részleteiben való teljesítése* ezért nagyon fontos. Amikor tehát azt mondjuk, hogy a mezőgazdaságban nincs szükség alapvető szerkezetváltozásra, ez nem azt jelenti, hogy nincsenek komoly tennivalók. A mezőgazdaságban, ahol a termelésben a külső (természeti) tényezőknek is nagy szerepük van, a termelés szerkezetének az igényekhez való igazítása alapvetően fontos és folyamatos cselekvést követel.

A régi és az új kapacitások kihasználása

A mezőgazdaságban a termelés fejlesztése nagyon eszközigényes. Ehhez a népgazdasági terv biztosítja a fejlesztési összegeket, de nem korlátlan mennyiségben. A termelés növelésének egyik jelentős forrása a meglevő kapacitások (adottságok, lehetőségek) jó kihasználása. Nagyon fontos, hogy a párt- és gazdasági vezetők a kapacitásokat széleskörűen értelmezzék és ne szűkítsék le csupán az épületek (férőhelyek) és a gépek kihasználására — bár a mezőgazdasági üzemekben éppen az épületek nem megfelelő kihasználása az egyik nagy probléma. Számos gazdaságban a nagy költséggel épült szakosított állattartó telepeken nem tartanak annyi állatot, mint amennyit a férőhely lehetővé tesz. A nagy területű, több szövetkezet egyesülésével létrejött gazdaságokban a kisebb kapacitású épületek jelentős részét nem használják, mi több, ezeket lebontják. Van ellenkező példa is: ezeket az épületeket üresedésük után kis átalakítással eredményesen hasznosítják más célra. Ezt a gyakorlatot kell követni.

A kapacitás kihasználásához tartozik az egyes állat- és növényfajták potenciális termőképességének kiaknázása is. Különösen nagyok a tartalékok az állattenyésztésben. Magyarország az egy anyaállatra jutó sertéshús-termelésben az európai országok mezőnyének második felében foglal helyet. A szépen hangzó, kereken évi 1 millió tonna vágósertés termelést indokolatlanul nagyszámú anyaállattal (és azok tartásának minden költségével) állítjuk elő. Az üzemek nem használják ki (napjainkban éppen ez okoz problémát) a magyartarka szarvasmarha-

állomány tejtermelő képességét sem. Az a hibás szemlélet terjedt el, hogy a tejtermelést csak a nagy termelőképességű, tengeren túlról importált Holstein-friz fajtával oldhatjuk meg. Ez a fajta valóban korszerű, azonban importból nem lehet lecserélni több ezer tehenet, s főleg nem szabad a jelenlegi állomány tenyésztését elhanyagolni. Az irányító szervek hibája, hogy olyan gazdaságok is hozzájutottak az igen nagy költséggel behozott állományhoz, ahol még a kevésbé igényes magyartarka termelőképességét sem használták ki. A jövőben nem lesz lehetőség kifejezetten árutermelés céljára szarvasmarha importra. A jelenlegi állományt kell a legrövidebb időn belül jobban hasznosítani, javítani a takarmányozás színvonalát, növelni a borjúszaporulatot és a célszerű keresztezéseket elősegíteni.

Az üzemekkel szemben fontos követelmény, hogy célszerűen használják ki a termőföldet. A művelésbe vont terület nem bővíthető, sőt állandóan csökken. Ennek ellenére évről évre jelentős szántóterület marad bevetetlen és még nagyobb rét- és legelőterületet nem használnak ki kellően. A termőföld hasznosításának számos lehetősége van. A juhtenyésztés fejlesztése nagyon fontos népgazdasági érdek, s bőven vannak úgynevezett feltétlen juhlegelők is, amelyek korábban lényegesen több állatot tartottak el. Napjainkban ezeknek a legelőterületeknek nagy része kihasználatlan, hasznosításuk az egyik legsürgősebb feladat. A termőföld racionálisabb használata érdekében minden olyan területen szorgalmazni kell a másodvetéseket, ahol erre a feltételek adottak. Ezzel jelentősen növelni lehet a földek hozamait és főleg a tömegtakarmány mennyiségét.

A kapacitások legcélszerűbb kihasználása mellett természetesen újabbakat is létesíteni kell. Az a helyes, ha az üzemek előbb a meglevő kapacitások szükséges bővítését végzik el, és csak akkor kezdenek új létesítmények megvalósításához, ha a rekonstrukciós lehetőségeket kimerítették. Az új létesítményeknél a célnak megfelelő költségtakarékos megoldásokat kell szorgalmazni, elhagyva minden olyan járulékot, ami nem feltétlenül szükséges a korszerű technológia és munkakörülmények biztosításához.

Takarékos gazdálkodás, hatékonyabb termelés

A mezőgazdasági termelés évről évre növekvő mértékben használ fel különböző ipari, tehát nem mezőgazdasági eredetű anyagokat (takarmány, műtrágya, növényvédőszer stb.), amelyek az egységnyi termékre jutó ráfordításnak átlagosan több mint 50 százalékát teszik ki. Ezeknek az anyagoknak jelentős részét importáljuk, ami évről évre nagy terhet ró külkereskedelmünkre. A népgazdaság egyensúlyi helyzete parancsolóan veti fel az importanyagokkal való takarékosságot, ésszerű felhasználásukat, s amennyiben lehet, hazai termékkel való pótlásukat. Ez az egyik ok, amelynek takarékosságra kell késztetnie a üzemeket. Nem kevésbé fontos a másik sem: *a termelés gazdaságosságának fokozása.* Az üzemekben ne a hozamok növelése legyen az egyetlen szempont. A terméseredményeket a költség—hozamviszony optimalizálásával kell növelni, vagyis az üzemek olyan mértékben növeljék a ráfordításokat, hogy a növekvő hozamokkal megfelelő nyereséghez is jussanak. Az 1976. január elsején életbe lépő ösztönzők (termelői, illetve mezőgazdasági felhasználói árak) különösen előtérbe állítják ezt az igényt.

A takarékosabb gazdálkodásban még nagy hatékonyságnövelő tartalékok vannak. Az üzemek döntő

többségében olyan jól képzett szakemberek dolgoznak, akik pontosan meg tudják határozni a teljesítményhez (hozamhoz) szükséges ráfordítást. Ennek ellenére gyakran tapasztalható, hogy pl. az állatokat fehérjével túletetik. Pedig a népgazdaság a hazai fehérje források kiegészítésére évente sok millió dollárért importál fehérjetakarmányokat. Az is szinte általános jelenség, hogy az üzemek évről évre a földek talajerő állapotától szinte függetlenül növekvő mennyiségben és egyenetlenül szórják ki, használják fel a műtrágyát, amelynek jelentős részét ugyancsak importáljuk. Hasonló a helyzet a növényvédőszerek, az üzemanyag és más anyagok felhasználásánál is. Ez a pazarlás akkor is megengedhetetlen, ha hazai eredetűek az anyagok, de nagymétékű importanyagokról van szó. A gazdaságokban felül kell vizsgálni a teljesítmények (hozamok) és ráfordítások viszonyát és megteremteni az optimális arányt.

A takarékos gazdálkodás alapvetően fontos eszköze az üzemi veszteségek csökkentése. Becslések szerint pl. a műtrágyának 15 százaléka megy kárba a helytelen és gazdaságtalan tárolás, kiszórás miatt. Milliárd forintokkal mérhetők a különféle terményeknél a betakarítás és tárolás veszteségei. Hasonló a helyzet az állattenyésztésben is. A nagyüzemekben a szarvasmarha-szaporulatnak 8—10, a sertésszaporulatnak pedig 13—15 százaléka hullik el. Veszteség az a nagy tömegű mezőgazdasági melléktermék is (répafej, kukoricaszár), amelyet nem használnak fel takarmányozásra. Ezek együttesen jelentősen csökkentik a ráfordítások hatékonyságát és ezzel a nemzeti jövedelmet is.

Szemléletváltozás, cselekvési egység

A felsorolt példák bizonyítják, hogy a mezőgazdaságban nagyok a termelés növelésének belső tartalékai. A politikai és gazdasági vezetőket ez arra figyelmezteti, hogy a tartalékok felkutatásával, hasznosításával körültekintően kell foglalkozni. Ez a munka természetesen nem olyan látványos, mint pl. egy új beruházás termelésbe lépése, de nagyon hasznos mind az üzem, mind a népgazdaság számára. Ezért minden üzemben *szemléletbeli változásra* lesz szükség, amit *gazdasági kényszerítő eszközök* is sürgetnek. A nagyüzemek egyes vezetőiből és dolgozóiból hiányzik az a takarékos szemlélet, ami a parasztembert jellemezte és ami boldogulásának az alapját jelentette. Minden talpalatnyi földet igyekezett maximálisan kihasználni, a termés minden szemét, cseppjét betakarítani, megóvni, állatait a maximális termelésre beállítani, minden melléktermékét hasznosítani stb. Természetesen ma a nagyüzemek egy más világot képviselnek, mint a hajdani kisparaszti gazdaságok, de egy dolgot célszerű átmenteni a nagyüzemekbe: a jó értelemben vett *takarékos gazdálkodás szemléletét.*

Az átszervezés utáni években a szövetkezeti parasztok lassan szokták meg a nagyüzemi formát, az új dimenziókat, s az átmeneti időszakban a jó gazda gondossága óhatatlanul fellazult, elnézőbbek lettek a gondatlansággal, a pazarlással szemben. Az elmúlt években viszont a szocialista nagyüzemi gazdálkodás bázisán óriási fejlődött a szövetkezeti parasztság gondolkodása. Ahol a szövetkezeti demokrácia intézménye jól funkcionál, ott képesek áttekinteni a szövetkezet tevékenységét. Ez pedig alapvetően feltétele annak, hogy magukénak érezzék a szövetkezetet minden gondjával, eredményével és minden feladatával együtt. A pártszervezetek a szövetkezetekben ezen az alapon lépjenek fel határozottan a Központi Bizottság decemberi határozatának következetes végrehajtásáért.

A határozat szellemében való gondolkodás — noha a célkitűzések nem

újak, viszont megoldásuk sürgetőbb — még nem vált általánossá a mezőgazdasági üzemekben. Vannak kedvező jelenségek — pl. a vetésterület szerkezetének a népgazdasági igényekhez való igazítása —, ez azonban csak egy lépés előre. Sajnos közben visszalépés is történt, pl. a tejtermelésben. A hatékonyság fokozása érdekében tett intézkedések hatása csak hosszabb idő alatt mérhető le és eredmény csak akkor van, ha az úgynevezett belső tartalékok feltárása minden területen egyidőben történik. Tehát a termelés szerkezetének az igényekhez és a lehetőségekhez való igazítása együtt kell hogy járjon a takarékos ráfordításokkal, a kapacitások kihasználásával, a veszteségforrások csökkentésével stb. Mivel ilyen sokirányú és minden dolgozót érintő feladatról van szó, a pártszervezetek fáradozása csak akkor lehet eredményes, ha sikerül megteremteniük *a kommunisták cselekvési egységét*, és így a határozat megvalósítása érdekében magukkal ragadják a dolgozók egész kollektíváját.

A határozat végrehajtásához szükség van a személyes példamutatásra. Ebben elsősorban a gazdasági és politikai vezetőknek kell élen járniuk. Nem lehet sikeres a hatékonyabb gazdálkodás érdekében kifejtett munka ott, ahol a vezetők munkájukkal arányban nem álló magas jövedelmeket vesznek fel, ahol indokolatlanul sokat költenek reprezentáci-

SUMEGI VÁLTOZÁS. A tapolcai medencében fekvő Sümeg nagyközség arculata jelentősen megváltozott a IV. ötéves tervben. A műemlék házak sokaságát magába foglaló település köré új családi házak, modern lakótelepek épültek

(MTI Fotó – Kozák Albert)

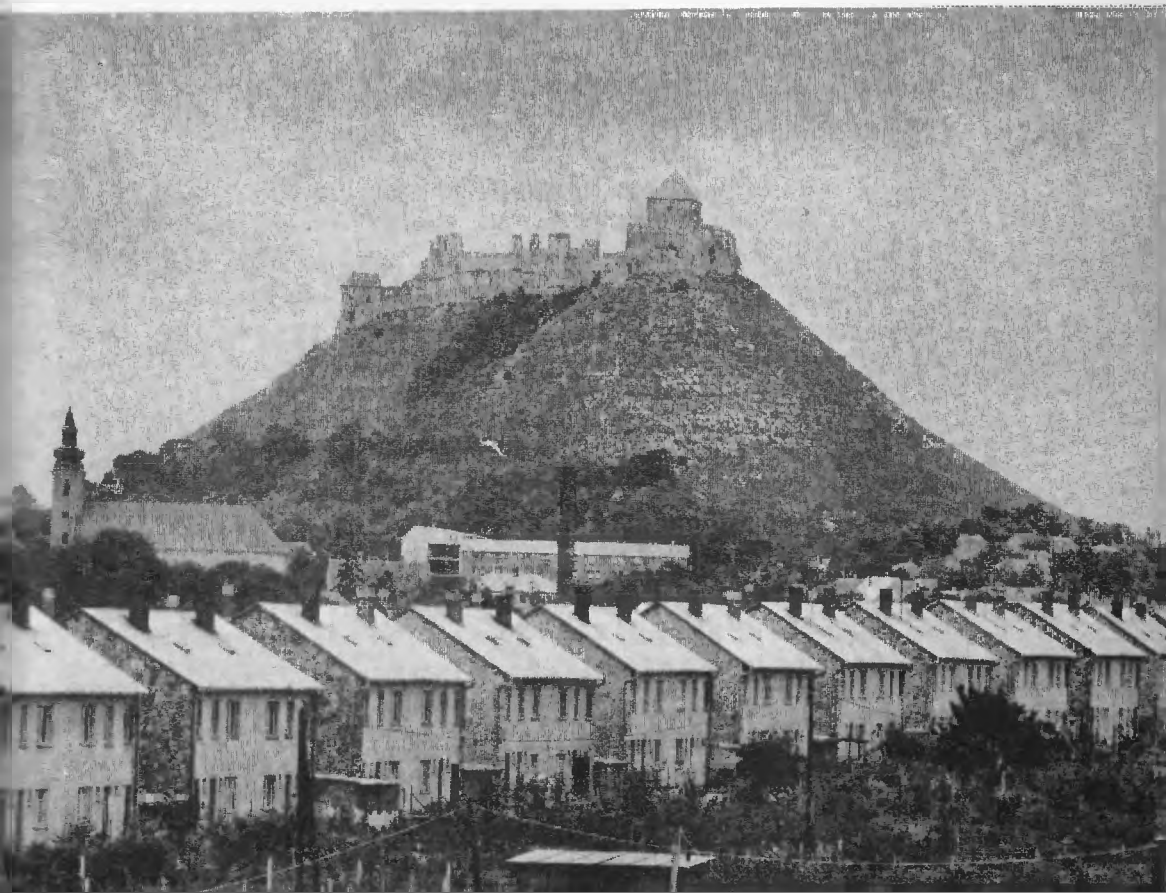

óra, ahol szemet hunynak a kisebb szabálytalanságok, lazaságok felett. A szövetkezetek, állami gazdaságok egy részében tehát a pártszervezeteknek sokoldalú és alapos munkát kell kezdeni, vagy folytatni. Mindenekelőtt az üzem belső szervezettségét, rendjét, a munkahelyi demokrácia széles körű kibontakoztatását kell segíteniük. Ahol ez biztosított — erre a szövetkezetek nagy részében található jó példa —, ott szinte magától értetődő mindazon feladat megoldása, amelyet a Központi Bizottság decemberi határozatában megfogalmazott. Mint ahogyan a gazdálkodás színvonalában is jelentős különbségek vannak az egyes üzemek között, úgy a belső tartalékok feltárásának lehetőségei is elég változatosak. Hogy melyik üzemben mit és hogyan kell tenni, arra intézkedési tervek készültek, vagy ahol még nem készítették el, sürgősen pótolják. Az intézkedési tervben határozzák meg, hogy az egyes munkahelyeken melyek a kommunisták feladatai.

A vezetők szemléletének formálását, a gazdálkodás hatékonyságának fokozását egyre inkább elősegíti a gazdasági kényszerűség is. Az ötödik ötéves terv a mezőgazdaságban olyan ütemű fejlődést irányoz elő, amilyen a negyedik ötéves terv időszakában ténylegesen megvalósult. Ennek a fejlődésnek a feltételeit a terv biztosítja, de a termelési és fejlesztési célkitűzések összhangjának megteremtésénél azt is figyelembe veszi, hogy *a mezőgazdasági termelés hatékonyságának számottevő javulásához* jelentős belső tartalékok vannak, amelyeket a gazdaságokban fel kell tárni. Ez a népgazdaság minden ágazatában így történt, csak ily módon teljesíthetők a XI. kongresszus társadalmi-gazdasági célkitűzései. Ez tehát azt jelenti, hogy mind a munkában, mind a törekvésekben, valamint a szemléletben az eddiginél többre, jobbra lesz szükség. Erre készteti az üzemek vezetőit az 1976. január elsején életbe lépő új szabályozó rendszer is, amelynek az a lényege, hogy a mezőgazdaságban felhasznált anyagok, eszközök világpiaci áremelkedésének egy részét — a terhek arányos elosztása érdekében — a költségvetés a mezőgazdasági üzemekre hárítja át. A mezőgazdasági felvásárlási árak is növekednek. Nem ellentételezik azonban teljes egészében a termelési eszközöknél és az anyagoknál áthárított költségnövekedést. Ez természetes is, mert csak így vállalhat részt a mezőgazdaság a népgazdaság terheiből. Az üzemeknek a begyűrűző költségek és az emelt felvásárlási árak közötti különbséget a gazdálkodás javításával, a belső tartalékok feltárásával és felhasználásával kell ellensúlyozniuk. Ez tehát az a gazdasági kényszerűség, amely az üzemeket arra ösztönzi, hogy a Központi Bizottság decemberi határozatát mielőbb és mind következetesebben hajtsák végre. Csak így tudjuk az előző években elért fejlődés lendületét tartani és a jövedelmezőségi szintet biztosítani.

Azok az üzemek, — amelyek már 1974 decembere előtt is a hazározatnak megfelelően tevékenykedtek — előnyösebb helyzetből, könnyebben kezdik el az ötödik ötéves terv végrehajtását. Ahol viszont a határozat végrehajtását még nem kezdték el, vagy nem következetesen végzik, ott sürgősen cselekedni kell. A népgazdaság, de a szövetkezeti tagság érdekében is részletesen fel kell tárni, hogy mely területen lehet és kell javítani a gazdálkodás színvonalát. Nincs olyan „kis dolog" ezzel kapcsolatban, amit kézlegyintéssel lehetne elintézni. A hatékony gazdálkodás érdekében minden lényeges és kevésbé lényeges változtatást egyaránt meg kell tenni, mert eredmény csak így várható. Ehhez van szükség a pártszervezetek aktív tevékenységére, a kommunisták cselekvési egységére.

Dr. Kovács Imre
a KB alosztályvezetője

A félév tapasztalatai

Újpest közismerten ipari, termelő jellegű kerület. A szocialista ipar megközelítőleg 20 milliárd forint értékű terméket állít elő évente. Érdekes megjegyezni, hogy ennek az összegnek mintegy 70 százalékát kilenc nagyvállalat adja. A vállalatok termékösszetétele is igen sokféle. Gyártanak fontos alapanyagokat és fogyasztási cikkeket: vegyipari, elektromos és fényforrás termékeket, gépeket, textil-, bőr-, szörme-, fa- valamint bútoripari cikkeket.

Mielőtt arról szólnék, hogyan ítéli meg a pártbizottság a kerület üzemeinek, pártszervezeteinek eddigi munkáját megemlítem, hogy mind a decemberi határozatot, mind annak legutóbbi értékelését a kommunisták, a pártszervezetek egyetértéssel fogadták. Megállapításait reálisnak és célkitűzéseit szükségesnek ítélték. Az egyetértésen kívül a pártfórumokon — ahol a decemberi határozatot ismertették — sok javaslat, észrevétel, kezdeményezés és kritika hangzott el. A párttagok felvetették a határozatok végrehajtásának helyi problémáit, de az irányító szervek munkájával kapcsolatos gondokat is. A januári pártvezetőségválasztó gyűléseken, értekezleteken — a kongresszusi dokumentumok vitájával, a vélemények összegezésével együtt — már konkrétan is megfogalmazták: mit kell tenni a határozat helyi végrehajtásáért.

Ezeknek a feladatoknak a kialakítását megítélésünk szerint segítette, hogy az állami irányító szervek a korábbinál gyorsabban adták meg a vállalatoknak a szükséges információt, támogatást, bár ez nem minden ágazatra volt jellemző.

A helyi feladatok meghatározását nehezítette az a körülmény, hogy vállalataink már a decemberi határozat előtti időben annak rendje és módja szerint október, november hónapban elkészítették az 1975. évi termelési, költséggazdálkodási, kereskedelmi és pénzügyi terveiket. Így a vállalatok egy részének pl. az Egyesült Izzónak, a Chinoin Gyógyszerárugyárnak, a Budapesti Bőripari Vállalatnak át kellett dolgoznia, módosítania korábban elkészített tervét, más vállalatoknak pedig ki kellett egészíteniük bizonyos takarékossági feladatokkal. A vállalatok egy másik része önálló „takarékossági" tervet állított össze az elkészített éves terve mellett. Tehát az 1975. évi tervek a Központi Bizottság decemberi ülését követően nagyon eltérő jelleget mutattak, összességükben nem voltak eléggé komplex tervek.

A tennivalók fontosságát látva pártbizottságunk — még 1974. decemberi ülésén — úgy határozott, hogy 1975 közepén konkrét vizsgálatok alapján megtárgyalja a határozat végrehajtásának tapasztalatait. Ezért a vállalati párt- és gazdasági vezetéssel együtt a kilenc nagyvállalatnál szinte tételesen ellenőriztük, de a többi ipari üezemeknél, gyáraknál is: hol értünk el eredményeket, hol vannak problémák, s mik a további tennivalók.

● ● ●

Az eddigi félesztendős munkáról összességében az a véleményünk, hogy — a meglevő gondok, feszültségek és az elvégzendő feladatok figyelembevételével is — a vállalatok, az üzemek politikai és gazdasági vezetői mindjobban felismerik: a gazdálkodás fejlődésének nincs más útja, mint a Központi Bizottság határozatának következetes végrehajtása. Bár eltérő öntevékenységgel, eredményességgel, de *valamennyi vállalatra a határozat végrehajtását biz-*

tosító jó irányú tevékenység a jellemző.

A Központi Bizottság e fontos határozatának megismertetésében és végrehajtásában a legnagyobb részt és felelősséget a pártszervezetek, a kommunisták vállalták. Kezdeményeztek, ellenőriztek, és hatáskörüknek megfelelően sokféle módszerrel segítették a vállalati gazdasági munka fejlődését. Az eddigi eredményekhez jelentősen hozzájárult, hogy érvényesül, sőt tovább erősödik a vállalatok politikai és gazdasági szerveinek, vezetőinek együttműködése, egységes cselekvése. Ugyancsak nagy erőforrást jelent, hogy a vállalatok a korábbinál jobban igénylik a munkások, különösen a szocialista brigádok véleményét, segítségét. Az eredményekben jelentős szerepük van a műszaki, gazdasági szakembereknek, az alkalmazottaknak, akik kezdeményezőbben tevékenykednek. E megállapításokat bizonyítják azok a tények is, amelyek vállalataink első féléves gazdálkodását jellemzik.

A bázisidőszakhoz képest valamennyi vállalat túlteljesítette termelési tervét, ugyanakkor az éves terv időarányos teljesítésével a vállalatok egy része elmaradt. A második negyedévben a fejlődés üteme alapján várható — és ennek feltétele megvan —, hogy a terveket éves viszonylatban teljesítik, s helyenként — ahol ez indokolt és lehetséges — a tervezettet túl is teljesítik. Tapasztalható, hogy az anyagellátási zavarok mérséklődnek, az értékesítés gondjai csökkennek, fokozatosan tisztázódnak az exportpiacok, és kialakulnak az árkonstrukciók is. *A pozitív jelek mellett továbbra is számolni kell lényeges negatív tényezőkkel is,* pl. átmeneti pénzügyi nehézségekkel, egyes importanyagok hiányával, illetve hazai anyagokkal történő pótlásával, a munkaerőhelyzet gondjaival, a forgó alapok hiányával. Egyszóval a gazdálkodás feltételeinek újbóli és folyamatos megteremtésével kapcsolatos nehézségekkel.

Nagy figyelmet fordítunk *a vezetői munka javítására, színvonalának növelésére.* Ezt olyan tényezőnek tartjuk, amely a nehezebb gazdasági körülmények között is biztosítja a stabilabb gazdálkodást. A gyakorlat igazolja ugyanis, hogy a jól felkészült vezetést kevésbé zavarják meg a „váratlan" külső vagy belső nehézségek, bár kétségtelen, hogy nehezebb feladatok elé állítják őket. A kevésbé felkészült vezetők esetén ezek a nehézségek hihetetlen rövid idő alatt szervezetlenséget, kapkodást, bizonytalanságot idéznek elő. Köztudott, hogy a gazdasági folyamatokban mindig adódhatnak kritikus időszakok, mégis azt tapasztaljuk, hogy a vezetők egy része nincs felkészülve. Éppen ezért a gazdálkodás irányításában, tervezésében szükségesnek tartjuk a sajátos helyzetből adódó alternatív koncepciók kialakítását. *Nem engedhető meg, hogy a vállalati kollektívák csak „ideális" állapotokkal számoljanak,* be kell kalkulálniuk az egyes periódusok kevésbé látható nehézségeit is.

Tapasztalataink szerint a vállalati tervezéshez is szükség van a vezetői munka további javítására. Problémát jelent a megnövekedett tervezői munka adminisztrációja és az is kitűnik, hogy a vállalatok ma több tervet és intézkedési programot készítenek, mint amennyi a termelés, a gazdálkodás biztosításához indokolt. Így a feladatok nemcsak nehezen áttekinthetőek, hanem a különböző tervekben esetenként ellentétes célokat is találhatunk. Hozzá kell ehhez tenni, hogy a tervek „gyártását" nemcsak a belső törekvések idézik elő, hanem az állami felügyeleti szervek, hatóságok igénye is.

● ● ●

A Központi Bizottság határozata megköveteli, hogy folyamatosan és fegyelmezetten hajtsuk végre azokat az alapvetően fontos gazdálkodási célokat, amelyek a fejlődés gyorsítá-

sát eredményezhetik. Mindenekelőtt *meg kell valósítanunk a szelektív iparfejlesztést* ágazati és vállalati szinten egyaránt. Ez teremtheti meg annak feltételét, hogy azok a munkaterületek kerüljenek előnybe, ahol gazdaságosan előállítható és a piacon igényelt korszerű ipari termékeket gyártanak. A vállalatoknak rendkívül nagy figyelmet kell fordítaniok arra, hogy a gazdaságos és korszerű termékek aránya — ha kell központi támogatással — a jelenleginél gyorsabban növekedjen. Ehhez *intenzívebb gyártmányfejlesztési tevékenységre van szükség vállalatainknál.* Vannak jó példák erre: az Egyesült Izzóban tavaly az árbevétel 13 százalékát új gyártmányok hozták, ez évben 15 százalékot terveztek. A Chinoin gyár ugyancsak folyamatos, állandó jellegű gyártmány-fejlesztésre rendezkedett be, de említhetnék több vállalatot is. A helyzet mégis az, hogy e téren a kívánatosnál kisebb a fejlődés. A mostani gazdasági viszonyok is tanúsítják: a korszerű gyártmányok piacot találnak és jó áron értékesíthetők. Nagyobb figyelmet kell fordítani arra is, hogy a vállalatok minél pontosabb információ alapján gyorsabban és a szükséges feltételek jobb megteremtésével alakítsák ki *az új gyármányokat, s ezeknél messzemenően vegyék figyelembe a takérékosságot.*

Kerületünkben szinte minden vállalatnál vannak folyamatban levő beruházások. Ezek határidős befejezésére megkülönböztetett figyelmet fordítunk. Megítélésünk szerint a negyedik ötéves tervben szereplő beruházások nagy többsége befejeződik. A rekonstrukciók — néhány kivételével — szintén megfelelő ütemben haladnak. Néhány vállalatunk már befejezte a mostani ötéves tervre vonatkozó beruházását. A tervezett beruházások megvalósítását késlelteti, illetve nehezíti a közismert kapacitás, anyag-, és géphiány és az időközbeni árnövekedés. Pártszervezeteink, ismerve a beruházások teljesítésének fontosságát, rendkívül sokat tesznek azért, hogy azok időben megvalósuljanak. Nagy jelentőségű a gazdálkodásban a takarékosság, az anyaggal, az energiával, a munkaerővel és a pénzzel. Vállalatainknál azt tapasztaljuk, hogy a jó tervek, elképzelések egyre több helyen már konkrét eredményeket hoztak. Ez elsősorban azzal magyarázható, hogy az intézkedéseket a párt és a gazdasági szervek a dolgozók széles körével, a szocialista brigádokkal közösen alakították ki. A számottevő eredmény mellett azonban még vannak kihasználatlan lehetőségek a takarékosságra. Kerületünkben a felhasznált anyag egyszázalékos megtakarítása évi 100 millió forint többletnyereséget jelent a gazdálkodásban.

Az üzem- és munkaszervezésben is sok kezdeményezés, elképzelés és konkrét eredmény született vállalatainknál. Mégis az a helyzet, hogy e területen is a kívánatosnál lassabban haladunk előre. Az okok között vannak a külső- és belső tényezők. Különösen *lassú a rendelkezésre álló munkaerő jobb felhasználása,* indokolt esetben fontosabb munkára való átcsoportosítása. Az erőfeszítések ellenére nem alakul megfelelően a munkások és az alkalmazottak aránya a vállalatoknál, sőt helyenként az alkalmazotti arány növekedése tapasztalható. A korszerű termelési eszközök, gépek kihasználtsági foka általában alacsony. (A műszakszám 1,2 és 1,8 között váltakozik.) Ugyanakkor egyes vállalatoknál jelentős a túlórázás, ahelyett, hogy a műszakszámot növelnék.

A munkaerő biztosítása állandóan visszatérő gond, úgy látjuk azonban hogy a problémák hangsúlyozása nem visz előbbre, ezért most külön — bár nem először — felhívtuk a vezetők figyelmét arra, hogy e problémát mindenekelőtt vállalaton belüli intézkedésekkel igyekezzenek megoldani.

Úgy ítéljük meg, hogy a munkaszervezettség gyengeségei, a kevésbé mérhető munkateljesítmények és egyéb szervezetlenségek miatt több helyen pontatlan a bérezés. Azt az elvet kell megvalósítani, hogy *csak a reális teljesítmény után fizessenek ki béreket, és ezt szigorúan, folyamatosan ellenőrizzék.* Sajnos a munkaerőgondok miatt tapasztalunk olyan jelenséget is — gondolom ez nemcsak a mi területünkön van így —, hogy a vállalatok magasabb bérajánlással igyekeznek munkaerőt szerezni, miközben elfelejtik, hogy az *egyik helyről a másikra való „vándorlás" a népgazdaságnak nem jelent több munkaerőt.* Sőt gyakran a munkaerő sem oda irányul, ahol az a népgazdaság számára a legfontosabb.

A pártbizottság úgy ítélte meg, hogy *egyes vállalatoknál a kívánatosnál, az elfogadhatónál jobban nőttek a készletek.* Ennek is több oka van. Benne van a vezetés gyengesége, tapasztalatlansága, bizonytalansága, de az is, hogy egyes hiányzó anyagok, alkatrészek miatt nem tudják befejezni a nagyértékű termékek gyártását. Helyenként nem készletgazdálkodást folytatnak, hanem felhalmozzák, összegyűjtik az anyagokat, alkatrészeket. Ezért hangsúlyoztuk, hogy a készletekkel gazdálkodni kell, és nem engedhető meg felesleges felhalmozásuk.

● ● ●

Összességében úgy ítéljük meg, hogy *a Központi Bizottság határozata végrehajtásának megvannak a feltételei kerületünkben.* A pártszervek és szervezetek, a kommunisták jó példával és szervező, nevelő munkával segítik ezt elő. A gazdasági vezetők hozzáállása, akarata, egyre jobb munkája a végrehajtás fontos feltétele. Ma mindinkább az a helyzet, hogy nemcsak egyes termelési szakasz lezárásának adatai alapján ismerik meg a gazdálkodás helyzetét, hanem menetközben fokozottabban ellenőriznek, informálódnak, eközben intézkednek vagy kérik a nehézségek elhárításához szükséges segítséget.

A határozat végrehajtásában *óriási erő a szocialista brigádok sokezres tömege, a szocialista munkaverseny,* amelynek tartalma egyre jobban szinkronba kerül a népgazdasági, vállalati tervekkel és a személyes célokkal is.

Somogyi Imre
a IV. ker. PB első titkára

*

Megjelent!

196 oldal
Ára: 12,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Egy elmaradt vita helyett

JACQUES DE BONIS KÉRDEZ
— ACZÉL GYÖRGY VÁLASZOL

A IV. ötéves terv határidő előtti teljesítéséért

A Központi Bizottság Titkársága 1973 májusában pártbizottságunk előterjesztése alapján megvizsgálta a szocialista munkaverseny és brigádmozgalom helyzetét; állásfoglalásával tovább serkentette a munkát. A brigádgyűléseken mintegy 25 000 fővel vitattuk meg a konkrét tennivalókat. A vita tapasztalatait a vállalatok párt-, gazdasági-, tömegszervezeti vezetőivel a további feladatok meghatározása érdekében összegeztük.

Most — két év múltán — széles körű felmérést végeztünk a Központi Bizottság Titkársága határozatának végrehajtásáról. Megkérdeztünk több száz brigádvezetőt, párt-, tömegszervezeti-, gazdasági vezetőt, s ennek alapján a következő főbb tapasztalatokat szerezetük.

A szocialista munkaverseny és a brigádmozgalom

Aki a szocialista munkaversenybe bekapcsolódik, akarva-akaratlanul politikai mozgalomban vesz részt. Meggyőződésünk, hogy a dolgozók többsége tudatosan vállalja, mintegy politikai állásfoglalását is kifejezve, a szocialista munkaversenyt. Ennek eredménye, hogy az 1974. évi tervünket több mint egymilliárd forinttal teljesítettük túl.

A Csepel Művek terven felüli nyeresége 234 millió forint volt, az anyagmentes termelés 9,7 százalékkal növekedett. A termelés felfutása száz százalékban a munka termelékenységéből adódott. Az alkalmazotti létszám 2,7 százalékkal csökkent, az újítások 30 százalékkal növekedtek, ami 30 millió forint többlet eredményt biztosított, miközben a munkaselejt 5 százalékkal csökkent.

Ezeket az eredményeket nem tudtuk volna elérni a dolgozók tízezreinek aktivizálása nélkül. A szocialista munkaverseny mozgalom azért volt ilyen eredményes, mert *sikerült a vállalatok éves terveit lebontani nemcsak az üzemekre és az osztályokra, hanem a brigádokra, a brigádoknak pedig az egyes emberekre.* Ma mintegy 24 500 főnek van konkrét munkaverseny vállalása, amelyet a szocialista brigádokban tartanak nyilván.

A tervek lebontását az egyes emberre már régebben szerettük volna megoldani, de csak 1974-ben sikerült. Azt persze nem állítjuk, hogy e munkát minden üzemben maradék nélkül elvégeztük, még sok itt a tartalékunk.

A szocialista munkaverseny konkrét vállalásai 1975-re a következők: a tervet 400 millió forinttal túlteljesítjük olyan anyagokból, amelyeket éppen a munkaverseny során takarítunk meg. Az anyagmentes termelést 10 százalékkal növeljük: a túlórákat 5 százalékkal, a reklamációs költségeket 5 százalékkal úgy csökkentjük, hogy közben növeljük az általunk gyártott termékek minőségi színvonalát.

A félév végén megvizsgáltuk a vállalások teljesítését — az megfelel az időarányosság követelményeinek. Most azt kérjük valamennyi dolgozónktól: a második félév során is hasonló módon dolgozzanak, mert csak így tudjuk negyedik ötéves tervünket a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 58. évfordulójára, valamennyi mutatóban teljesíteni.

Külön kell szólnunk a *martinászokról.* Az a munka, melyet az acélgyártásban végeznek, a hősi helytállással egyenlő. A termelés technikai felszereltsége az elmúlt évtizedekben lényegesen nem változott. Most kezdődött el egy 300 millió forintos beruházás annak érdekében,

hogy biztosítsuk a szintentartást, amíg nem tudunk átállni a minőségi acélgyártásra. Dolgozóink előtt világos, hogy az acélra szükség van, ezért mindent elkövetnek a tervek teljesítéséért. Más üzemeinkből és gyárainkból mintegy 30 fő jár segíteni a martinászoknak.

A munkások áldozatvállalása szinte határtalan, ha értelmes célokról van szó. Mindenki tudja, hogy nagyon nehéz volt az aratás. Dolgozóink készen álltak a segítségnyújtásra, pedig az éves tervünk teljesítéséért és túlteljesítéséért is keményen dolgozunk. A Csepel Műveket is fenyegető árvíz lehetőségének árnyékában másfél órán belül 34 munkás vállalta, hogy 10 napra elutazik Szolnok megyébe, 15 erőgéppel segíteni az aratást. Mikor hazajöttek, örömmel számoltak be arról, hogy e kis munkáskollektíva 207 vagon gabonát takarított be.

A KISZ-ben dolgozó fiatalok elhatározták: a KISZ Központi Bizottságának felhívására 2000 tonna adagolható vasat gyűjtenek össze a gyár területén. Ebben a munkában nemcsak fiatalok, hanem az idősebb dolgozók is résztvesznek. Így szeptember elsejéig vállalásaikat túl is teljesítik.

Nem lehet eléggé méltatni azt, hogy a kommunista szombatokon évente több mint 45 000 munkanapot teljesítenek dolgozóink. Ez azt jelenti, hogy majdnem mindenki két alkalommal bejön dolgozni. E kommunista szombatok eredménye jut kifejezésre a felépített bölcsődékben, óvodákban.

A szocialista munkaverseny mozgalom magasabb szinten a szocialista brigádmozgalomban ölt testet. A szocialista és a munkabrigádokban 24 989 fő vesz részt. Ezért természetes, hogy a párt-, és tömegszervezetek megkülönböztetett figyelmet fordítanak a brigádokra. Vezetőik az alapszervezeteknek olyan kádertartalékai, akik nemcsak a termelésben, hanem a politikai munkában is jelentős szerepet töltenek be, nagy segítséget nyújtanak a kommunista nevelésben is. A pártalapszervezetek a tagfelvételek eldöntésénél is kikérik véleményüket. Ez év július 25-ig például 275 dolgozót vettek fel soraikból a pártba. Ebből 235 munkás a felvettek 85,5 százaléka. E mozgalom nagyon sok tehetséges kommunistát nevelt már fel, aki ma vezető beosztásban dolgoznak.

A műszakiakból álló brigádok vállalásai az új konstrukciók tökéletesítésére, új technológiák bevezetésére, az új gyártmányok üzemi gyártásának biztosítására irányult. Eredményesebben foglalkoznak az újításokkal, amit bizonyít az is, hogy 1971—1974 között 50 százalékkal nőtt a bevezetett újítások száma, s ennek gazdasági eredménye meghaladta a 132 millió forintot. E brigádok több területen nyújtanak segítséget a fizikai-munkás-birgádoknak az újítások kidolgozásához és kivitelezéséhez. A műszaki brigádok munkáját ebben az értelemben is pozitívnak ítéljük.

A szakma művészei

A pártszervezetek munkájában fontos helyet foglal el az alkotó szakemberekkel való foglalkozás. Ennek nagyon sok formája és módja van. Az elmúlt év őszén például a vállalati pártbizottságok meghívták őket beszélgetésre. A pártbizottságok titkárai méltatták munkásságukat, s kérték véleményüket az 1975. évi tervcélok megvalósításához. E beszélgetés egyértelműen pozitív volt több száz javaslat hangzott el. Külön összehívtunk mintegy 80 főt, mondhatnám a kiválóak kiválóit: Kossuth-díjasokat, Állami díjasokat, köztük fiatalokat, az NC és a nagypontosságú technika alkotóit, művelőit.

A pártalapszervezetek is nagyon tudatosan foglalkoznak ezekkel a dolgozókkal. Abból indulnak ki, hogy ez a nagy szellemi kapacitás felmérhetetlen jelentőségű. A gyárt-

mánystruktúra lényeges átalakítását csak az ő tudásukkal, aktivitásukkal valósíthatjuk meg. Az elmúlt 15 évben például felépült hazánk színesfém-kohászatának olyan üzeme, amely folyamatos műszakban gyártja a réztusokat, amikből a különböző üzemek rézcsöveket és szalagokat mint készterméket szállítanak a piacra.

Elkészült az elektromos csőhegesztő üzem második sora, amely kiváló minőségű csövet és horganyzott csövet biztosít vízvezetékekhez. Az automatikusan vezérelt berendezéseket néhány munkás működteti.

Az új drótsor üzem, kiheverve építésének nehézségeit, két év alatt megduplázta a termelést. A nehéz munkát itt sem a munkáskezek végzik már, hanem a gép.

Az ívcsőhajlító üzem magas színvonalú technológiával megszüntette a csőszerelők nehéz munkáját, a kívánt méretekben, selejtmentes ívcsövet gyárt.

Az Egyedi Gépgyár kinőtte TMK szerepét, s a nemzetközi piacra is betört vonópadjaival, nagyméretet biztosító elektromos csőhegesztő gépeivel, gumi vulkanizáló préseivel.

A szerszámgépgyártásban a századmilliméter pontosságról már az ezredmilliméter pontosságra tértek át. Az így készült menet- és fogköszörűk a legkényesebb alkatrészek megmunkálására is alkalmasak. A gépgyártásban ez szinte minőségi ugrás.

Megszülettek a programvezérlésű szerszámgépek különböző típusai, melyek diktálják a versenyt a nemzetközi piacokon is. Mindezek alapján azt tervezzük, hogy az ötödik és a hatodik ötéves tervben új technikai alapokra tér át a termelés. A jelenlegi állóeszközeinknek mintegy másfélszeres értékét ruházzuk be. Ennek következtében új gyártmányok, új technológiák születnek. A termelés jelenlegi értéke meg fog duplázódni olyan termékekből, amelyekre szüksége van mind a szocialista iparnak, de növelhető exportunk a tőkés piacra is.

Ebben a munkában óriási szerep jut az alkotóknak, műszakiaknak, munkásoknak, közgazdászoknak, vezetőknek, akik mindezeket megvalósítják. Ezért képviseli a Csepel Művek pártbizottsága is azt az álláspontot, hogy az alkotókat nemcsak erkölcsileg, hanem anyagilag is meg kell becsülni. Jelenleg mintegy 725 alkotó szakember dolgozik kiemelt bérért: 4—8 ezer forint közötti fizetéssel. Az ötödik ötéves terv első esztendejének jó megtervezéséhez, az új gyártmányok skálájának szélesítéséhez, a Központi Bizottság 1975. július 2-i határozatának megvalósításánál is számítunk alkotó szakembereink segítségére.

Molnár Ferenc
a Csepel Vas- és Fémművek pb-titkára

Nagyobb takarékosság — korszerűbb technológia

A hódmezővásárhelyi Vörös Csillag Termelőszövetkezet vezetősége számára a Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatából adódó feladatok nem voltak egészen újak. A Vörös Csillag, amely egyesülés révén vált nagy területű, négy. és félezer hektáros gazdasággá, az utóbbi években elég sok nehézséggel küszködött. Az 1970—1971-es években belvíz. pusztított területén, s a régi vezetés hibáiból bekövetkezett nehézségek miatt szanálni kellett a szövetkezetet.

A korábbi tapasztalatok alapján

Az új vezetőség legfontosabb feladatának a gazdálkodás korszerűsítését tartotta, ami természetszerűleg magában foglalta a takarékosságot, a jobb munkaszervezést, az ésszerűséget a termelésben. A gazdálkodás javítása érdekében kidolgozták és bevezették az ágazati irányítási rendszert, és a termelésben szakosítást hajtottak végre. A növénytermelésben elsősorban a kenyérgabona, a kukorica és a tömegtakarmány, az állattenyésztésben pedig a baromfi- és szarvasmarha-tenyésztésre szakosodtak. Már a Központi Bizottság 1974 decemberi határozata előtt számos intézkedést hoztak a takarékos gazdálkodás megvalósítására, a belső tartalékok feltárására. Az egyes ágazatok között már 1973-ban takarékossági verseny alakult ki.

A Központi Bizottság határozata újabb lendületet adott a gazdálkodásban érvényesülő korábbi törekvéseknek. A kommunisták és a szövetkezet vezetőinek megítélése szerint — a korábbi kezdeményezéseket tovább bővítve — még elmélyültebbé, még sokoldalúbbá kellett tenni ez irányú munkájukat. Ezt követelte a szövetkezet érdeke és a párthatározat végrehajtása.

A párthatározatban foglaltak megértetéséhez a pártvezetőség, a kommunisták felhasználták a szövetkezet gazdálkodásának korábbi tapasztalatait. Rámutattak, hogy a takarékos gazdálkodás, az ésszerű termelés megvalósítása azért is létszükséglet a szövetkezet számára, mert 1969 óta 530-ról 359-re csökkent a szövetkezetben dolgozók száma. A termelés szakosítása, a bábolnai kukoricatermelési rendszerbe való bekapcsolódásuk, a korszerű szarvasmarhatelep létrehozása a munkaszervezés új, korszerű alapokra helyezését követelte.

Mindezek alapján a termelőszövetkezetben működő három pártszervezet, a kommunisták felvilágosító, meggyőző munkájával sikerült megfelelő szemléletváltozást elérni a tsztagok körében. A három alapszervezet, a 89 párttag munkáját irányító termelőszövetkezeti pártvezetőség tudatában van annak, hogy a Központi Bizottság határozatát nem lehet sebtében kidolgozott intézkedésekkel megvalósítani. Nem időleges feladatról van ugyanis szó, hanem a szövetkezet egész gazdálkodását, a mindennapi munkát kell a korszerűség vágányaira átállítani.

Éppen ezért a pártvezetőség a Központi Bizottság határozatának szellemében irányelvekkel segítette a gazdasági vezetőket, hogy a tényleges takarékossági, ésszerűsítési program kidolgozásánál mire legyenek tekintettel. A fő cél az volt: mind több tsz-tag érezze sajátjának a gazdálkodás korszerűsítésének, az ésszerű takarékosság megvalósításának gondját, és a vezetőkkel együtt törekedjen e célok megvalósítására.

A pártvezetőség úgy döntött, hogy a párthatározat megvalósításáért folyó munka fő fórumai a pártcsoportok, a szocialista brigádok és a munkahelyi kollektívák legyenek. Ezekben a kisebb közösségekben van a legjobb lehetőség arra, hogy kidolgozzák és megvitassák a munka ésszerűbb szervezésével, a takarékossággal kapcsolatos elgondolásokat.

A kommunisták kezdeményezésére

Az év első heteiben a pártcsoportokban, a kommunisták kezdeményezésére a szocialista brigádokban, a kisebb munkahelyi kollektívákban sorozatos megbeszéléseket tartottak a különböző takarékossági, ésszerűsítési javaslatokról. A termelőszövetkezet kilenc szocialista brigádjában — amelynek 265 tagja van — számos kezdeményezés született. A megbeszéléseken a gazdasági vezetők, a szakemberek is részt vettek és sokoldalú eszmecsere után döntöttek a helyes, megvalósítható elgondolásokról.

A szocialista brigádok, a munkahelyi kollektívák elgondolásait, javaslatait, vállalásait beépítették a szövetkezet hosszú távú takarékossági intézkedési tervébe, illetve ez évi gazdasági programjába. A tsz-tagok, a munkahelyi kollektívák felajánlásai és a gazdasági vezetés korszerűsítési intézkedései jelentős megtakarítást eredményeztek már ebben az évben.

A szarvasmarha-tenyésztésben és a juhászatban bevezették a Keszthelyi Agrártudományi Egyetem és a Szegedi Élelmiszeripari Főiskola Hódmezővásárhelyi Állattenyésztési Kara által kidolgozott korszerű tartási és tenyésztési technológiát. A legnagyobb eredményt az új tehenészeti telepen a jobb és következetesebb állategészségügyi előírások betartásával, a szakszerűbb munkával érték el: a borjúelhullás a korábbi 50 százalékról 3 százalékra csökkent. Az eredmény elérésében oroszlánrésze van a *Táncsics Mihály szocialista brigádnak,* amelynek tagjai vállalták, hogy bővítik szakmai ismereteiket, gondosabb munkát végezve következetesebben betartják az új, szigorúbb tenyésztési technológiát.

A termelőszövetkezet vezetősége jórészt a tagok javaslatára úgy döntött, hogy a szálastakarmány termesztését és betakarítását a szarvasmarha-ágazatban dolgozókra bízza, s ehhez megkapják a szükséges gépeket. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy ez az intézkedés is eredményes, mert az év első felében jóval több és jobb minőségű takarmányt takarítottak be, mint az előző év hasonló időszakában.

A termelőszövetkezet tagjai ezen kívül sok olyan, a gazdálkodás ésszerűsítésére, a termelés- és munkaszervezés korszerűsítésére vonatkozó javaslatot tettek, amelyek kedvező hatása később mutatkozik meg vagy pontosan nem is lehet felmérni.

Az ésszerűbb gazdálkodás eredménye

A termelőszövetkezet ez évi takarékossági terve magában foglalja a beruházásoknál, az állóeszközgazdálkodásban, az anyag- és energiagazdálkodásban, a bér- és létszámgazdálkodásban, az üzem- és munkaszervezésben megvalósítandó feladatokat. A terv legfőbb pontja az 5 százalékos anyagmegtakarítás, ami értékben 2 137 000 forint, és a szintén 5 százalékos energiamegtakarítás, ami értékben 298 000 forint.

Már az év első felében az ésszerű energiafelhasználással 503 000 forintot, az anyagfelhasználásban pedig 855 000 forintot takarítottak meg. A legjelentősebb megtakarítás tüzelőolajból volt — több mint 250 000 forint értékben —, ami abból adódott, hogy a hidegebb időszakban a nagyobb hőigényes baromfi (pecsenyecsibe) helyett libát állítottak be a tenyésztésbe, a csibék tenyésztésé

későbbi időpontra ütemezték át, amikor a külső hőmérséklet melegebb volt. A tagok javaslatára a libaállományt a tervezett 20 000 helyett 50 000-re növelték, így jobban hasznosíthatták a belvíz járta legelőket, a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területeket, az üresen álló istállókat, gazdasági épületeket, és beruházásra nem volt szükség. A baromfitenyésztésben is szakszerűbbé, gondosabbá vált a munka. Szinte a nullára csökkent az elhullás, 2,11 kg takarmányfelhasználással érnek el 1 kg súlygyarapodást, amelyhez az előző évben közel 3 kg takarmányt használtak fel.

Számottevő megtakarítást értek el — több mint 134 000 forintot — az erőgépek üzemanyagának felhasználásánál. Felülvizsgálták az üzemanyagnormákat, elvégezték a porlasztók rendszeres beállítását, rendszeresen beszabályozták a szárító- és olajkályhák égőfejeit, a gazdaságtalanul üzemelő gépeket kiselejtezték és helyettük újakat vásároltak.

A gépműhelyben, a javítóműhelyben a szocialista brigádok tagjai és a többi dolgozók arra törekednek, hogy szakképzettségüket, hozzáértésüket növelve olyan javítási munkára is képesek legyenek, amelyet korábban más vállalatokkal végeztettek el. Ezzel nemcsak megtakarítást érnek el, hanem az a pénzben ki nem fejezhető hasznuk is származik, hogy a gépek gyors javításával kevesebb lesz a kiesés a munkából.

A gépműhelyben most házilag egy műtrágya tranzit-tartályt készítenek. Ez szállítaná a műtrágyát a földeken dolgozó műtrágyaszórókhoz, hogy azokkal ne kelljen mindig a központi raktárhoz menni vételezni. Így a műtrágyaszóróknál a 15—20 km-re levő táblák miatti üresjáratot megszüntetik.

Ilyen és hasonló elgondolásai szinte mindegyik munkahelyi kollektívának vannak. A hódmezővásárhelyi Vörös Csillag Termelőszövetkezetben a takarékosságot, a gazdálkodás észszerűsítését állandó feladatnak tekintik. A szövetkezeti pártvezetőség a gazdasági vezetőkkel együtt most értékelte a takarékossági terv megvalósításának első félévi tapasztalatait — s erről számot adtak a Csongrád megyei párt-végrehajtóbizottságnak is. A végrehajtó bizottság megállapította, hogy a termelőszövetkezet eredményei a Központi Bizottság határozatának megvalósításában jelentősek. Nehezíti a munkát, hogy a szövetkezetet nagy belvíz károk érték, így kenyérgabona termésük jóval kevesebb lesz a tervezettnél. Mindez azonban arra sarkallja a kommunistákat és a tsz-tagokat, hogy még gondosabb, takarékosabb, korszerűbb munkával pótolják a hiányokat.

Tamási Mihály

AZ 1944-ES ESZTENDŐ
DÖBBENETES
ESEMÉNYEIT
MUTATJA BE A

Mementó — Magyarország 1944

CÍMŰ GYŰJTEMÉNYES KÖTET

352 oldal + 16 oldal kép
Ára: 32,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Szocialista brigádok a határozat végrehajtásáért

Gazdaságunkban több mint másfél évtizede indult el a szocialista brigádmozgalom. A szocialista munkaverseny csaknem egyidős a gazdasággal. Az eltelt időszakban a mozgalomban résztvevők száma megsokszorozódott, szakmai és kulturális színvonaluk emelkedett.

A szocialista brigádok munkájukkal jelentősen hozzájárultak azokhoz az eredményekhez, amelyekkel gazdaságunk országszerte elismerést vívott ki a termelésben, a szocialista társadalom építésében. Segítették a munkafeltételek javítását, a keresetek emelését és segítették megteremteni a közösségről való gondoskodás feltételeit.

A szakmai, a politikai színvonal emelkedése figyelhető meg gazdaságunkban. A mozgalom igazodva a mindennapi feladatokhoz, az igényekhez és a távlati fejlesztés irányelveihez, hasznos segítséget adott és ad ma is a gazdaság vezetőségének a tervek megvalósításához.

Gazdaságunkban a szocialista brigádmozgalom fejlődését, minőségi változását és eredményeit szemléltetik az adatok.

A szocialista brigádmozgalomban részt vevő brigádok számának alakulása

	1971	1972	1973	1974	1975
Összes brigád	**21**	**17**	**16**	**22***	**25**
Ebből:					
Vállalati kiváló brigád	—	—	—	2	1
Arany brigád éremmel	1	—	2	1	3
Ezüst brigád éremmel	5	5	3	2	4
Bronz brigád éremmel	6	7	7	7	7
A szocialista cím elnyerésért versenyez	3	2	1	3	3

* A brigádmozgalomban részt vevők számában az 1974. évi nagyobb arányú emelkedés a Hosszúháti Állami Gazdaság átvétele miatt történt.

A szocialista brigádok vállalásainak értéke

(m/Ft-ban)

1971	1994
1972	1369
1973	1822
1974	4767

A szocialista brigádok eddig is sokat tettek a gazdaság eredményeinek fokozásáért, a dolgozók kulturális színvonalának emeléséért, a szocialista emberre jellemző tulajdonságok kialakításáért. A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozata azonban újabb lendületet adott a mozgalomnak. A Központi Bizottság az eddigieknél határozottabban fogalmazta meg azt az igényt, hogy a rendelkezésünkre álló eszközökkel jobban, takarékosabban és hatékonyabban gazdálkodjunk. Ezek teljesítésének egyik alapvető feltétele, hogy valamennyi munkahelyen feltárjuk a tartalékokat. Ez a feladat megoldhatatlan a dolgozók széles rétegének bevonása, a szocialista brigádok aktív részvétele nélkül.

Számításba véve üzemünk adottságait, ismerve a fejlesztés céljait, 1975 január végén igazgatói tanácsülésen tárgyaltuk meg lehetőségeinket és feladatainkat. A párt- és a tömegszervezetek vezetőivel egyetértésben szükségesnek tartottuk, hogy társadalmi üggyé tegyük a gazdaságunk-

ban meglevő tartalékok feltárását, és a feladatokat a dolgozók széles körével megértessük.

Először a tömegszervezetek és gazdasági vezetés fórumain ismertettük a határozatot, és kértük a pártalapszervezetek, a párttagok, a tömegszervezeti aktivisták, a szocialista brigádok vezetőinek segítségét. Ezután egy választott bizottság elkészítette a gazdaság takarékossági intézkedési tervének tervezetét — amely magában foglalta a 8/1974. NIM. sz. rendelet alapján elkészített energiatakarékossági tervet is — és ezt a szocialista brigádvezetőkkel tárgyaltuk meg. Ezt a megbeszélést követték a brigádok tanácskozásai.

Hogy mit tesznek a szocialista brigádok a Központi Bizottság határozatának végrehajtása érdekében azt a hármas jelszó alapján foglalom össze.

Szocialista módon dolgozni

A gazdasági vezetés, a pártalapszervezetek és a mozgalmi szervek vezetői már az 1975. évi terv készítésénél egységesen állást foglaltak, hogy a tervnek tükröznie kell az árváltozásokat, és az eredmény ellensúlyozza a közgazdasági szabályozók módosulását.

A Központi Bizottság határozatának részletes ismertetése, majd a takarékossági intézkedési terv megtárgyalása újabb lehetőségeket tárt fel. A takarékossági intézkedési terv 1975-re 4 791 000 forint megtakarítást irányozott elő. Ennek alapján az 1975. évi terv átdolgozásra került úgy, hogy ezt az összeget az éves tervbe is beépítettük. A szocialista brigádok megtárgyalták munkaterületük feladatait és lehetőségeit és a korábbi tervbe beépített összegen felül további 2 575 000 forint eredményjavulásra tettek felajánlást.

Az eredményjavulásra tett vállalások szerkezeti összetétele így alakul: hozamnövekedésből 420 000, költségmegtakarításból 2 040 000, minőségjavulásból 115 000, összesen 2 575 000 forint.

A takarékossági intézkedési tervben előirányzott megtakarítások, valamint a szocialista brigádok terv fölötti eredményjavulásra tett vállalásai költségnemenként és munkahelyenként elkülöníthető, ezért azt a munkahelyeken működő szocialista brigádok lebontva megkapták. Mindazon munkaterületeken, ahol lehetőség van a havonkénti mérlegelésre, a teljesítést értékelik, helyileg is megtárgyalják és nyilvántartják.

A szocialista brigádok öntevékenysége az első félévben éreztette kedvező hatását. Ez megnyilvánult a jobb létszámgazdálkodásban, az anyag és az energia felhasználásában. Számos példát lehetne felsorolni a dolgozók javaslatairól a takarékosságra, a munkaidő és munkaeszközök jobb kihasználására, amelyek végső soron nem csak az adott munkahely, hanem az egész gazdaság érdekeit is szolgálják. Sőt egyes kezdeményezések a gazdaság érdekhatárát is túllépik. A javítóműhely szocialista brigádja több újítást valósított meg, melyekkel külföldi gépek, berendezések alkatrészeit hazai alkatrészekkel sikeresen helyettesítették. Végső soron úgy értékelhetjük, hogy a Központi Bizottság határozatának ismertetése, a takarékossági intézkedési terv megtárgyalása a szocialista brigádokkal felkeltette a dolgozók érdeklődését, akik tulajdonosi felelősségérzettel igyekeznek vállalásukat teljesíteni.

Szocialista módon tanulni

A mezőgazdaság fejlődésében — így gazdaságunkban is — az utóbbi években alapvető változás következett be. Kiemelkedő eredmények születtek a tudomány és technika által megalapozott korszerű technológiák megvalósításával.

A korszerű technológiára épülő termelés korszerű szaktudást igényel

a dolgozóktól. E törvényszerű követelménynek megfelelően gyorsan növekszik a szocialista brigádok tagjainak szakmai és általános műveltsége. Gazdaságunkban a szakmunkások és az ennél magasabb képesítésű dolgozók részaránya 66 százalék. A szocialista brigádok tagjai átérezve a tanulás fontosságát és szükségszerűségét, minden eddiginél nagyobb létszámmal vesznek részt a különböző oktatási formákban. Az idén 332 dolgozó jelentkezett szakmai és politikai oktatásra. Örvendetes, hogy minden eddiginél nagyobb létszámban jelentkeztek az általános iskolai végzettség megszerzésére. Ebben segítségükre vagyunk dolgozóinknak azzal is, hogy a gazdaságban kihelyezett osztályokat szervezünk és a szakszervezeti bizottság ingyen tankönyvekkel látja el a továbbtanulni kívánókat.

A brigádok munkahelyükre 67 napilapot, sajtóterméket járatnak, nagyon sok brigádtagnak lakására is jár az újság.

Meggyőződésünk, hogy a mozgalmi munka sikere a brigádtagok egyre magasabb szintű szakmai és politikai képzettségén múlik. Szakmailag, politikailag képzettebb, kulturáltabb, igényesebb emberekkel könnyebb a feladatokat megoldani, hatékonyabb a szervezés és a végrehajtás. Az ilyen emberek fegyelmezettebben vesznek részt a gazdálkodás minden munkájában.

Az idén 14 szocialista brigád nevezett be a „Mezőgazdaság Szocialista Kultúrája" vetélkedőre. A területi döntőbe 4 brigád jutott, míg két „B" kategóriájú brigádunk a megyei döntőn vett részt, ahol az egyik brigád a negyedik helyezést érte el.

E kezdeményezések jelentősen elő-

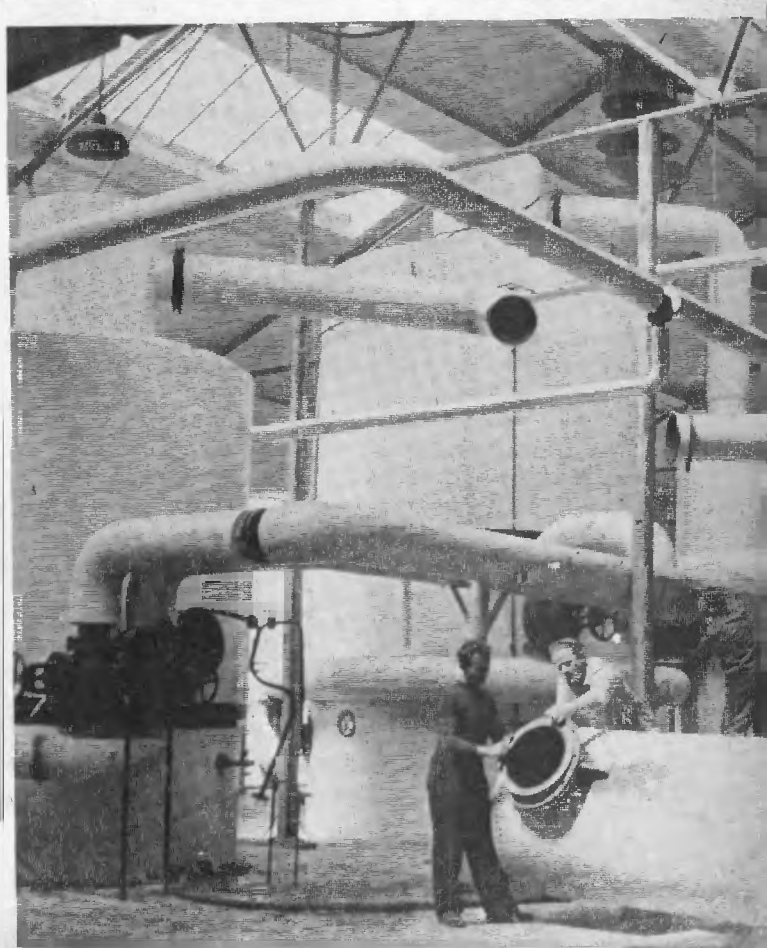

EGY HÓNAPPAL KORÁBBAN.

A Petőházi Cukorgyárban az idei szezonban 450 ezer tonna cukorrépa feldolgozására vállalkoznak – ez a mennyiség 60 ezer tonnával több, mint a tavalyi. A gyárban jól felkészültek a nagy feladatra

(MTI Fotó – Matusz Károly)

segítik a dolgozók szakmai és politikai ismereteinek gyarapítását.

Szocialista módon élni

Ezen a területen is szép eredményt értünk el, de itt van a legtöbb tennivalónk is. Még vannak olyan emberek, akiknek életfelfogása nem minden esetben felel meg céljainknak. A szocialista életmód megfelelő kialakítását a szocialista brigádokra alapozzuk és azt tapasztaljuk, hogy a dolgozók — néhány eset kivételével — nagyon eredményesen hatnak egymásra. Felelősségteljesen értékelik egymás életfelfogását, munkahelyi magatartását, esetenként családi életét is. Alkalmazzák a hatékony nevelés módszereit, s csak végső esetben folyamodnak ahhoz a megoldáshoz, hogy a brigád valamelyik tagját magatartása, életmódja miatt kizárják.

A szocialista együttélés javítása, a kedvező munkahelyi légkör kialakítása érdekében a szocialista brigádok 1975. évre vállalták: 29 alkalommal 456-an vesznek részt belföldi kiránduláson; 92 alkalommal 795-en látogatnak meg különböző kulturális intézményt (múzeum, kiállítás, színház stb.); 42 alkalommal 239 brigádtag tett vállalást dolgozótársainak segítésére (házépítés, beteg munkatársuk problémáinak rendezése stb.); minden eddigit felülmúló társadalmi munkavégzést, összesen 8430 órát vállaltak. Ezek között szerepelnek olyan nemes célkitűzések, mint a gyermekintézmények patronálása, amelyben azelmúlt évben a legszebb példát a „Petőfi Sándor" szocialista brigád tanúsította.

A szocialista együttélést erősíti a brigádoknak az a kezdeményezése, hogy más vállalatok szocialista brigádjaival együttműködési szerződést kötnek.

Mindezek a fokozatosan erősödő szocialista tudatról és a társadalmi célkitűzések megvalósításának önzetlen elősegítéséről tanúskodnak.

A mozgalomban való részvétel politikai megnyilvánulás, mert önként vállalt, de tudatos elkötelezettség.

A gazdaság vezetősége a párt- és a tömegszervezetek vezetőivel egyetértésben úgy határozott, hogy a szocialista brigádoknak a Központi Bizottság határozata megvalósítására tett vállalásait azzal is támogatja, hogy úgy használja fel a rendelkezésére álló anyagi eszközöket, hogy azzal a szocialista brigádok önállóságát messzemenően segítse. Az 1975. évre tervezett bérfejlesztési összeg 50 százalékát fordítjuk azokra a munkaterületekre, amelyeken az elmúlt évben az átlagkereset a gazdaság átlagszintje alatt maradt, a másik 50 százalékot az éves terv teljesítésére, a takarékossági intézkedési terv, valamint a tervtúlteljesítés ösztönzésére.

Az egyes termelési részlegek számára, amelyek a takarékossági intézkedési terv alapján nagy összegű megtakarítást érnek el, nagyobb összegű célprémiumot tűztünk ki. Ezeknek az összegeknek az elosztásáról a munkahelyi vezető és társadalmi aktívák bevonásával a területen működő szocialista brigád gondoskodik.

E téren is kedvező tapasztalataink vannak. A munkahelyi kollektíva, a szocialista brigád értékelése, bírálata általában nagyobb hatású és megalapozottabb, mint a munkahelyi vezetők ítélete. Ezt bizonyítja az is, hogy még sem a gazdaság vezetőségénél, sem a szakszervezetnél nem reklamáltak a szocialista brigádok döntése miatt.

Állami gazdaságunkban az előkészítő intézkedések, valamint a szocialista brigádtagok érdeklődésének felkeltése a biztosíték a Központi Bizottság határozatának végrehajtására. A termelésben naponta születnek új gondolatok, javaslatok, újítások, amelyek mind tartalomban, mind eredményekben hathatósan segítik a gazdasági munkát.

Dr. Kiss Imre
a Hajdúszoboszlói Állami Gazdaság igazgatója

A párt vezető szerepe és élcsapat jellege

A Központi Bizottság kongresszusi beszámolójában megállapította: „Belpolitikai helyzetünknek fontos jellemzője, hogy a párt vezető szerepe teljes mértékben érvényesüljön társadalmunk életében. A Központi Bizottság úgy véli, hogy pártunk tevékenysége a beszámolási időszakban is megfelelt azoknak a követelményeknek, amelyek reá mint irányító és kormányzó pártra hárulnak. Pártunk mint a munkásosztály politikai pártja megtestesítette és érvényesítette a munkásosztály vezető szerepét, egyben kifejezte az egész nép érdekeit, amelyeknek szolgálatát a legfőbb kötelességének tartja."

Min alapszik ez az értékelő megállapítás? A párt vezető szerepe érvényesülésének konkrétan elemezhető mutatói vannak. A mérce *a párt politikája megvalósulásának színvonala.* A X. kongresszus határozatai politikai, gazdasági, ideológiai és kulturális életünkben megvalósultak. Népünk jelentős eredményeket ért el az élet minden területén. A Központi Bizottság beszámolójában fejlődésünk konkrét tényeivel bizonyította ezt.

A párt vezető szerepéről

A beszámolási időszakban a párt vezető szerepe is fejlődött; változtak érvényesülésének formái és módszerei. A pártszervezetek felismerték, hogy a vezetés elvi, politikai jellege nem áll szemben a pártmunka konkrétságával és operativitásával, hanem azokkal együttesen alkalmazva eredményes. Nincs olyan automatizmus vagy szabályozó, ösztönző rendszer, amely feleslegessé tehetné a pártszervezetek konkrét irányító, szervező és ideológiai, nevelő munkáját.

A párt vezető szerepének érvényesülése természetesen nem volt problémamentes. A XI. kongresszuson is szóba került, hogy fel kellett lépni olyan törekvések ellen, amelyek a párt politikájában megjelölt célokkal ellentétben hatottak. De a Központi Bizottság és a pártszervezetek kemény munkával biztosították a politikai irányvonalnak megfelelő munkát.

A párt vezető szerepe tehát az elmúlt időszakban is harcban valósult meg, a határozatok végrehajtásáért, a párt politikájától eltérő tendenciák leküzdéséért, a társadalmi érdekek elsődlegességének biztosításáért.

A XI. kongresszus elemezte a párt politikájának megvalósításában, vezető szerepének érvényesítésében tapasztalható következetlenségek okait. Ezeket há-

rom fő csoportba sorolhatjuk. Az első ok *a vezetők egy részének és az egyes vezető testületek munkájának hiányosságai.* Ez elsősorban abban nyilvánult meg, hogy viszonylag könnyen tudomásul vették a határozatokban megfogalmazott célok megvalósításának elmaradását. Gyorsan elfogadták a különböző magyarázatokat, néha a mondvacsinált okokat is, az elmaradás igazolására. Nem követelték meg a fegyelmet, a határozatok maradéktalan teljesítését.

Bár a X. kongresszus óta következetesebb a végrehajtás megszervezése és ellenőrzése, ezzel mégsem lehetünk elégedettek. Helyenként még mindig sok a döntések előkészítésére, az elemző munkára fordított energia, és nem fordítanak megfelelő figyelmet a végrehajtás feltételeinek megteremtésére.

A vezetői munka gyengesége az is, hogy esetenként hosszú idő telik el a hiányosságok felismerésétől a megoldás alapját képező helyes döntésekig. Ez negatívan hat a munka egész menetére. Nehezítette a párt politikájának következetes megvalósítását az is, hogy késedelmesen születtek meg az egyes párthatározatok realizálásához szükséges állami, tanácsi intézkedések.

A következetlenséget szülő okok közé sorolható a *határozatok többféle értelmezése.* Előfordult, hogy esetenként szubjektív, egyéni érdekek érvényesültek, fontos határozatokat az egyéni vagy csoportérdek szemszögéből ítéltek meg, és háttérbe szorult az alapvető, az össztársadalmi érdek maradéktalan érvényesítése. A XI. kongresszus fellépett *a határozatok önkényes, eltérő értelmezésével szemben.* A határozatok ugyanis a cselekvés alapját jelentik. Egységes értelmezésük az egyik alapvető biztosítéka az egységes cselekvésnek.

Az okok között fontos szerepet játszik a helyi pártszervek egy részének munkájában tapasztalható fogyatékosság. Bár az utóbbi években sokat fejlődött az alapszervezetek, a községi, az üzemi pártbizottságok munkája, de nem mindenütt tartott lépést a követelményekkel. Egyes alapszervezetek munkájának hatásfoka, tekintélye, kezdeményezőkészsége, önállósága nem érte el a kívánt mértéket. Ezt bizonyítja az is, hogy többször a pártszervezetek szeme láttára folytak a törvényesség határát súroló cselekmények, az egyes kollektívák a társadalmi érdekek rovására jutottak anyagi előnyökhöz. A pártszervezetek az ilyen törekvéseket nem mindig ítélték el határozottan, sőt néha maguk is megértően támogatták ezeket. Másutt az alapszervezetek túlzott szétaprózottsága nehezítette az érdemibb munkát. A párttagság egy kisebb részének különböző okokra visszavezethető passzivitása sem segítette kellő mértékben a döntések következetes helyi megvalósítását.

A XI. kongresszus a párt vezető szerepe következetes érvényesítésének szükségességére hívta fel a figyelmet. Ez szocialista fejlődésünk elengedhetetlen feltétele. A kongresszus nem változtatta meg a párt vezető szerepének azt az elvi konstrukcióját, amelyet a IX. kongresszuson fogadott el. Megerősítette, hogy a pártnak változatlanul elvi, politikai vezetést kell gyakorolnia, a fő társadalmi, politikai jelentőségű kérdésekben kell döntenie. Nagy önállóságot és segítséget kell biztosítani az állami, társadalmi és gazdasági szerveknek, hogy rendeltetésszerű funkciójukat felelősen betöltsék. A pártszerveknek és szervezeteknek sokoldalú, konkrét, szervező, irányító, politikai munkával kell biztosítaniuk a döntések helyi megvalósítását.

A fejlett szocialista társadalom építése a párt vezető szerepével szemben is magasabb követelményeket támaszt, mindenekelőtt két területen. A politika tudományos megalapozásában, a döntések helyességében és a végrehajtás következetességében. A XI. kongresszus néhány fontos tennivalóra külön is felhívta a figyelmet.

1. Mindenekelőtt a vezetők szerepére és felelősségére, mivel a különböző szintű vezetők munkája jelentősen meghatározza a párt vezető szerepe érvényesülésének színvonalát. Munkájuk tartalma, következetességük vagy bizonyta-

lankodásuk kifejezésre jut az általuk irányított kollektíva munkájában, és befolyásolja a párt politikájának helyi megvalósulását. *A vezetőkre különleges felelősség hárul, hogy konkrét mindennapi tetteikkel, intézkedéseikkel hogyan valósítják meg működési területükön a párt politikáját. A XI. kongresszus ezért fokozta a vezetőkkel szembeni követelményeket.*

Ezek elsősorban politikai követelmények: „A párt elvárja a vezetőktől, hogy példát mutassanak a fegyelmezett munkában, a politika melletti kiállásban, a határozatok végrehajtásában." Egyes vezetőknél bizonyos szemléletbeli torzulás tapasztalható az egyéni, a csoport és a társadalmi érdek megítélésében. Ezért és más okok miatt nagyobb gondot kell fordítani ideológiai, politikai képzésükre.

2. A párt vezető szerepének hatékonyabb érvényesülése megköveteli a helyi pártszervek, a pártszervezetek munkájának fejlesztését. E tekintetben már jelentős előrehaladásról is beszélhetünk. A párt vezető szervei a két kongresszus közötti időszakban több fontos határozatot hoztak az alapszervezeti munka fejlesztésére, a községi pártvezetőségek és csúcsvezetőségek, a járási pártbizottságok, valamint a városi pártbizottságok munkájának továbbfejlesztésére. E határozatok ma is érvényben vannak, az azokban megfogalmazott feladatokat kell következetesen és maradéktalanul megvalósítani.

3. A párt vezető szerepének fejlesztése érdekében nélkülözhetetlen a *párt ellenőrző munkájának* fejlesztése. Ezen a területen is történt változás, de még mindig nem elég eredményes ez a munka. Gyakori a formalizmus, a rendszertelenség. Az ellenőrzéshez gyakran akkor fogunk hozzá, amikor már csak azt lehet megállapítani, hogyan hajtották végre. Így lemondunk arról az ösztönző erőről, amelyet az időben végzett ellenőrzés jelent. Nem megfelelő a felelősségrevonás azokkal szemben, akik nem, vagy nem megfelelően hajtják végre a határozatot. Itt meg kell teremteni — ahogy az egyik kongresszusi felszólalásban elhangzott — az összhangot a felelősség ára és rangja között.

4. A párt vezető szerepének hatékonyabb érvényesülése megköveteli a pártmunka mozgalmi jellegének erősítését. Ennek érdekében ki kell küszöbölni a pártmunkában még tapasztalható formalizmust, az üresjáratokat, a bürokratikus megnyilvánulásokat. Nem elégedhetünk meg azzal, hogy a különböző kérdéseket napirendre tűztük, feldolgoztuk, megtárgyaltuk, „levittük" stb. A pártmunkának konkrétan és pozitív irányban kell hatnia a valóságra. A politikai munka élő emberek közötti munka. Olyan, amellyel nemcsak a párttagság egészét kell magunkkal ragadni, hanem a párton kívüli százezreket is.

A pártmunka mozgalmi jellegét folyamatosan és igen sok irányban kell tudatosan fejleszteni. Ennek egy összefüggésére utal Kádár János elvtárs kongresszusi zárszavában. Azt az álláspontunkat, hogy a legjobb politika az elvi politika, a kongresszuson kiegészítette s így fogalmazott: „legjobb a nyílt elvi politika". A nyíltság a politikában és a pártmunka mozgalmi jellege szoros kapcsolatban van.

A kongresszuson elfogadott programnyilatkozat célul tűzi ki, hogy a párt távlatilag fokozatosan az egész nép pártjává váljék. Ez a folyamat már elkezdődött. Társadalmunk szociális szempontból sokkal egyneműbb mint akár tíz vagy öt évvel ezelőtt, s előrehaladásunkkal ez a folyamat tovább erősödik. Ebből le kell vonni a következtetéseket a politikai munka számára is. Pártunk nem vele ellenséges szociális környezetben dolgozik. Hazánkban egymással szövetséges baráti osztályok és rétegek vannak, amelyek bíznak benne és elfogadják vezetését. Közvetlen tapasztalataik alapján győződtek meg arról, hogy a párt politikája valóságos érdekeiknek hű kifejezője, hogy a helyi pártszervezetek az adott területen a dolgozó kollektívák kipróbált vezetői. Úgy tűnik, nem mindig vontuk le ennek következményeit a politikai munka módszereit illetően. Szá-

mos pártszervezetben, irányító pártszervnél tapasztalható, hogy a dolgozók érdekeit szolgáló döntéseiket néha mint a titkot, hét lakat alatt őrzik. A nyíltság e területen is nagy emelője lehet a pártmunka mozgalmi jellege erősítésének.

A párt élcsapat jellegének erősítése

A párt vezető szerepének érvényesülése a legszorosabban összefügg a párt helyzetével, élcsapat jellegével. A XI. kongresszus számos összefüggésben vizsgálta a párt belső életét: a szociális összetételtől a pártegységen át a demokratikus centralizmus érvényesüléséig.

1. Az élcsapatjelleg szempontjából alapvető jelentősége van a pártegységnek. Joggal hangsúlyozta a Központi Bizottság beszámolójában, hogy a párt *eszmei-politikai és szervezeti egysége töretlen volt. A pártfegyelem szilárdult, vállalása tudatosabbá vált.* A pártszervek következetesebben lépnek fel a pártfegyelem megsértőivel szemben. A pártegység szilárdságát mutatja, hogy frakciós tevékenység — vagyis, a pártegység szempontjából a legveszélyesebb cselekménytípus — miatt a két kongresszus között mindössze száz emberrel szemben kellett eljárni.

Vannak azonban kedvezőtlen jelenségek is. Nőtt azoknak a száma, akik megsértik a fegyelmet, a párt elveit. A két kongresszus között a párttagság 3,9 százaléka közel 30 000 párttag kapott ezért pártbüntetést, akik közül több, mint hétezer főt ki kellett zárni a pártból. Ez figyelmeztető jelenség.

Súlyos politikai károkat okoznak azok, akik visszaélnek a hatalommal. Elgondolkoztató az is, hogy jelentősen növekedett azoknak a száma, akiket a különböző anyagi természetű visszaélések miatt kellett felelősségre vonni.

A számok a párttagsághoz viszonyítva nem túl magasak, de annál nagyobb a politikai kár, amit ezek az emberek okoznak. Sarat szórnak a kiválóan helytálló százezrekre, akik hivalkodás nélkül dolgoznak a párt politikájának megvalósításáért.

2. A párt helyzetének fontos mutatója *a tagfelvételi munka, a párt szociális összetételének alakulása.* A XI. kongresszus megállapította, hogy a párt a két kongresszus között egészségesen fejlődött. A pártszervezetek kb. 150 000 új tagot vettek fel. Ez a szám lényeges mutatója a párt iránti bizalomnak és tükrözi társadalmunk ideológiai és politikai fejlettségét is.

A tagfelvétel üteme és a felvettek szociális összetétele megfelel a Központi Bizottság 1972. november 14—15-i határozatában foglaltaknak, mind a párt élcsapat, mind tömegpárt jellegének. A felvettek száma és minősége összhangban van a társadalom, a párt előtt álló feladatokkal. Az elmúlt években a pártszervezetek tagfelvételi munkájában jobban tudatosult, hogy a párt osztályjellegének egyértelműen ki kell fejeződnie a felvettek szociális összetételében. Növekedett a termelésben részt vevők, mindenekelőtt a nagyüzemi munkások aránya. A pártszervezetek megértették a megnövekedett követelmények fontosságát, és gyakorlati munkájukban alkalmazták.

A XI. kongresszus a tagfelvételi munkában elvi követelményként támasztotta, hogy az új párttagok között a munkások és termelőszövetkezeti tagok legyenek többségben.

Figyelemre méltó megállapítása a kongresszusnak, hogy a pártban a *különböző nemzedékek forradalmi egysége valósul meg.* Ennek a forradalmi egységnek az erősítése állandó feladat. A párttagság 67%-a — több mint kétharmada — az utóbbi két évtizedben 1956 után lépett a pártba. Fokozatosan a pártban is nemzedékváltás következik be, amely új követelményeket támaszt a politikai nevelőmunkával szemben. Az eddiginél jobban kell törekedni arra, hogy az idő-

sebb nemzedékek forradalmi tapasztalatát, harcedzettségét az új, nyomukba lépő nemzedékeknek átadják.

3. A párt és a társadalom előtt álló új feladatok tehát a párt élcsapat jellegének erősítését, fejlesztését követelik meg. Ennek főbb útjait a kongresszus megjelölte.

a) A pártélet lenini normáinak, mindenekelőtt a *demokratikus centralizmus elvének hatékonyabb érvényesülése.* Ennek elsősorban a határozatok következetes végrehajtásában kell kifejeződnie. Ebben egyaránt tág tere nyílik mind a centralizmusnak, mind a demokratizmusnak. A kongresszus fellépett az olyan felfogásokkal szemben, amelyek a centralizmust és a demokratizmust szembeállítják egymással. Hangsúlyozta, hogy ezek szoros egységet képeznek, mint ahogy a felsőbb szervek ellenőrző szerepe sem az alsóbb szervek önállóságának ellenpárja. A felsőbb szervek ellenőrző munkájának ugyanis a politika, a határozatok következetesebb végrehajtását kell szolgálnia, és ezért nem fölösleges vagy illetéktelen beavatkozás az alsóbb szintű szervek munkájába.

b) A párt élcsapat jellege erősítésének fontos eszköze *a tagsággal szembeni követelmények fokozása.* A XI. kongresszuson a szervezeti szabályzat számos vonatkozásban módosításra került. A módosítások — a párttag erkölcsi, politikai feddhetetlensége, a forradalmi éberség követelménye, a társadalmi közéleti aktivitás, a párt politikája melletti kiállás, a szocializmus ügyének odaadó szolgálata — mind a tagsággal szembeni nagyobb követelményeket fogalmazzák meg. A fokozott követelmények nem jelentik a tagság demokratikus jogainak csökkentését, ellenkezőleg a kongresszus alapvető feladatként fogalmazza meg a tagság fokozott bevonását a döntésekbe és a végrehajtásba.

c) A párt élcsapat jellegének erősítését szolgálja a kongresszus fontos szervezeti, politikai döntése a tagkönyvcseréről, amelyet 1975-ben elő kell készíteni és a következő évben végre kell hajtani. Ennek során személyes beszélgetést kell folytatni a párt minden tagjával, a párt politikájáról, a párttag személyes kérdéseiről. Szólni kell arról is, hogy a párttag egyénileg mit tett e politika megvalósításáért, hogyan látja saját munkáját, feladatait.

4. A XI. kongresszusnak a párttal foglalkozó megállapításait és döntéseit tanulmányozva nagy figyelmet érdemel a szervezeti szabályzat módosítása. A változások az új követelményeknek megfelelően kiegészítik és pontosítják a szervezeti szabályzat előírásait. Ezek egy részéről már volt szó.

A változások jelentős része az alapszervezetek szerepének növelését szolgálják: a kilépéssel kapcsolatos kezdeményezési jog; az évenkénti beszámoló taggyűlések; káderkérdésekben a jogkör gyakorlása.

A szervezeti szabályzat módosításai azt a célt szolgálják, hogy a párttagsággal, a pártélettel összefüggő követelmények világos megfogalmazásával alkalmasabbá váljon a párt feladatai ellátására.

A XI. kongresszus határozata a párt vezető szerepének és belső életének továbbfejlesztéséről nemcsak a közvetlen feladatok megvalósítását szolgálják, hanem szoros kapcsolatban vannak a párt távlati fejlődésével, a programnyilatkozatban rögzített elvekkel.

Takács István
az MSZMP Politikai Főiskolájának
tanszékvezető docense

A propagandisták előkészítő szemináriumai

A pártszervezetek az elmúlt hetekben Nógrád megyében is elvégezték az új pártoktatási év előkészítésének jelentős részét. A párttagokkal folytatott beszélgetések alapján döntöttek arról, hol és mit tanuljanak az egyes párttagok az új oktatási évben. A tömegpropaganda-tanfolyamokra kiválasztották és megbízták a propagandistákat. A taggyűlések, a választott testületek megvitatták az elmúlt oktatási év eszmei, politikai tapasztalatait, jóváhagyták az ez évi terveket.

A tömegpropaganda feladata, hogy a pártszervezetek egész tevékenységével összhangban biztosítsa a XI. kongresszus határozatainak egységes értelmezését és alkalmazását a helyi viszonyokra. A tömegoktatás tehát igen fontos eszköze a pártegység erősítésének. Nagy szerepe van az oktatásnak abban, hogy felkészítse a kommunistákat a határozatok megvalósítására, a párttagsággal járó kötelezettségek teljesítésére. E célok megvalósításához nem elegendő még a leggondosabban összeállított oktatási szerkezet sem. Az eszmei, politikai célok csak átgondolt, tervszerű, tartalmas munka eredményeként valósulhatnak meg, s ebben rendkívül fontos szerepe van a propagandistának.

A pártéletnek és a tömegpropaganda résztvevőinek az az érdekük, hogy színvonalasan oktassuk a marxizmus—leninizmus alapelveit, s képesek legyünk az elmélet és a gyakorlat összefüggéseinek, kölcsönhatásának bemutatására. A tömegpropaganda akkor tesz eleget a pártélet, a pártmunka követelményeinek, ha valóban vezérfonalat ad a cselekvéshez. Nógrád megyében a két kongresszus között testületi döntések alapján több szervezeti intézkedés történt, a járási-városi pártbizottságoknál számos jó kezdeményezés született annak érdekében, hogy a tömegpropaganda tudatosabban szolgálja a párttagság eszmei, politikai nevelését, szervezettebben, tartalmasabban kapcsolódjon a pártélethez, a pártszervezetek egész tevékenységéhez, az alapszervezetek konkrét feladataihoz. E munkához a propagandisták az irányító testületektől számottevő segítséget kaptak. A jelentékeny fejlődés ellenére a tömegpropagandamunka irányításánál a legtöbb figyelmet és energiát ma is a propagandisták évközi felkészítésére kell fordítania.

A Politikai Bizottság 1975. június 3-i határozata előírta a propagandisták előkészítő szemináriumainak bevezetését. Az előkészítők célja: a legfontosabb témák egységes értelmezése, a feldolgozás elméleti, politikai és módszertani kérdéseinek tisztázása, tájékoztatás az újabb párthatározatokról, a végrehajtás tapasztalatairól, a tapasztalatok cseréje.

A propagandisták szemináriuma kétirányú feladatot ad. Egyrészt már ebben az oktatási évben meg kell teremteni a tartalmas, színvonalas, a pártmunkát közvetlenül is segítő működés feltételeit. Másrészt a tapasztalatok alapján a következő évben szervesen be kell illeszteni a pártélet egész rendszerébe, hogy a pártmunkában tudatosan és tartalmasan hasznosíthassuk.

Az egységes értelmezés szolgálatában

Az előkészítő szemináriumok egyik fő célja: *a legfontosabb témák egységes értelmezésének kialakítása*. Ha figyelembe vesszük, hogy a tömegpropaganda tanfolyamain a pártpolitika főbb területeit és gyakorlati kérdéseit oktatjuk, világos az eredmény és problémák összefüggéseinek, okainak marxista megítélése, a cselekvés helyes, valóságos irányának felismertetése, a társadalmi, politikai

energiák egy irányba történő koncentrálása. E munka hatása növeli a pártszervezetek ideológiai, politikai, mozgalmi erejét, fokozza a cselekvés egységét. Hiszen ha a párttagság elvileg, politikailag helyesen ítéli meg az időszerű kérdéseket és a társadalmi cselekvés irányait, lehetőségeit, akkor lényegében adott a határozatok megvalósításának legalapvetőbb társadalmi, politikai feltétele.

Most az a feladat, hogy a céloknak megfelelően kialakítsuk a propagandista szemináriumok ez évi tematikáit, évközi programját, megteremtsük a céloknak megfelelő szervezeti és tartalmi működés feltételeit. Megyénkben többen felvetették, hogy milyen elvek, tények, tendenciák figyelembevételével lehet ezt a leghatékonyabban elvégezni. A tanfolyamok nagy száma, a politika főbb területeinek (gazdaság, művelődés stb.) sajátosságai, a párttagság összetétele stb. lehetővé teszik-e olyan propagandista szemináriumok tartását, amelyeken valóban kialakulhat az egységes értelmezés? Olyan aggodalommal is találkoztunk, hogy ez a fórum sok időt, energiát von el más területekről.

Ezeket a kételyeket igyekszünk meggyőző érvekkel eloszlatni. Hangsúlyozzuk, hogy a politika főbb területeinek sajátosságai mellett a társadalom-, a gazdaság, a művelődéspolitika alapelvei, céljai szorosan összefonódnak. Most éppen az a feladat, hogy átgondolt, tartalmas munkával megszüntessük az egyes területek gyakran tapasztalt elkülönülését, hogy az egységes értelmezés és cselekvés révén gyorsabban és teljesebben bontakoztassuk ki a társadalom-, a gazdaság-, a művelődéspolitika stb. kölcsönhatását és összefüggéseit, s ennek eredményeként a politikai tevékenység minden területén összehangolt küzdelem alakuljon ki a XI. kongresszus határozatainak megvalósításáért.

A propagandista szemináriumok tematikáinak kialakításához segítséget adnak a XI. kongresszus dokumentumai, a Politikai Bizottság 1975. június 3-i határozata, amely megjelölte a fontosabb tartalmi célokat, a tömegpropaganda tanfolyamok tematikáit. Rendelkezésünkre állnak beszámoló- és vezetőségválasztó taggyűlések, a pártértekezletek, a kongresszus anyagait előzetesen ismertető pártfórumok politikai értékelései. A pártszervek értékelései saját területük helyzetéről, feladatairól, a Központi Bizottság 1974 decemberi és 1975 júliusi határozatai alapján. A pártfórumok tervei és a problémák is rövid idő alatt megismerhetők. Mindezek elemzése alapján kijelölhetők azok az elvi, politikai kérdések, amelyeknek egységes értelmezése most különösen időszerű és szükséges. Ehhez segítséget nyújt, hogy az oktatás kezdete előtt a Központi Bizottság illetékes szervei öt témáról előadást szerveznek a propagandát irányító apparátus számára.

Szoros kapcsolatban a pártmunka egészével

Nem kisebb feladat *a pártélet, a gyakorlati munka, a végrehajtás tapasztalatainak fokozottabb bekapcsolása az oktatásba.* Az elmélet és a gyakorlat egybevetése, a gyakorlati tapasztalatok hasznosítása szükségessé teszi a pártélet különböző fórumainak kölcsönös kapcsolatát. A taggyűlések, a döntést hozó pártfórumok, illetve a tömegpropaganda tanfolyamai között ugyanis — az erőfeszítések ellenére — még nem elég tudatos és tervszerű a kapcsolat. A határozatok végrehajtása során az ideológiai elemek gyakran háttérbe szorulnak, sok helyen csak a szervezeti teendőkre figyelnek. A tömegpropagandában sem vált gyakorlattá a taggyűléseken hozott döntések, az alapszervezetek konkrét feladatai elvi, politikai összefüggéseinek magyarázata.

A párt belső életéről készített elemzések, információk általában nem tartalmazzák a pártpropaganda eszmei-politikai tapasztalatait. A pártmunkában kialakított ellenőrzési gyakorlat a tömegpropagandát még a legfontosabb témák

tárgyalása során sem vonja rendszeres és átfogó vizsgálat alá. E munka ellenőrzése szűk reszortfeladat maradt. *A tömegpropaganda és a pártélet más fórumai közötti kapcsolat általánossá tétele megoldásra vár.*

A pártbizottságoknak, a pártszervezeteknek munkaterveik elkészítésénél számításba kell venniük a propagandisták előkészítő szemináriumait. Ez az új fórum lehetővé teszi az olyan ismeretek, információk gyors és hatékony továbbítását, amelyek eddig titkári, reszortfelelősi értekezleteken más módon jutottak el az alapszervezetekhez. Igaz, hogy párhuzamosságok is keletkezhetnek, ennek helyes mindjárt elejét venni. A propagandista szemináriumok számára olyan időpontot kell kiválasztani, hogy biztosítható legyen politikailag, tartalmilag a megfelelő segítség. Arra gondolok, hogy ezeket helyes lesz összhangba hozni a párt-, a társadalmi, a gazdasági, a kulturális élet eseményeivel (pl. tagkönyvcsere, termelési tanácskozások, aktívák stb.), hogy az alapszervezetek, a kommunisták a tanultakat politikailag értékesen hasznosíthassák.

Mindez felveti annak szükségességét, hogy a járási, városi pártbizottságok fejlesszék tovább a Politikai Bizottság 1972. március 21-i és 1973. július 3-i határozatának megvalósítására készített intézkedési terveiket, és a párttagság eszmei, politikai nevelésével, az ideológiai, propagandamunka irányításával összefüggő feladatokat szervesebben iktassák be a pártélet egész rendszerébe. Álláspontunk az, hogy *a propagandista szemináriumok a választott testületek irányítása, folyamatos politikai ellenőrzése alatt álljanak.* A választott testületek tanfolyam-típusonként adjanak pártmegbízatást a propagandista szemináriumokkal összefüggő tartalmi és szervezeti munkára. Helyeseljük azt a törekvést, hogy az egyes tanfolyamokon folyó oktatómunkát a járási, városi pártapparátus a reszortmunka részének, segítőjének tekintse, s közvetlenül vegyen részt tartalmi és szervezeti irányításában.

Ha a propagandista szemináriumok szervesen illeszkednek a pártéletbe, ha a velük kapcsolatos tartalmi céljaink megvalósulnak, akkor nincs ok aggodalomra, mert nem kevesebb időnk és több fórumunk lesz, hanem javulnak a párttagság eszmei, politikai nevelésének feltételei, s tovább gazdagodik a párttagság ideológiai, politikai, cselekvési egységét szolgáló tartalmi munka. Mindez pedig a párt vezető, irányító szerepének további erősödését eredményezi.

Batta István
a Nógrád megyei PB osztályvezetője

*
Megjelent!
BORSI EMIL
AZ EURÓPAI NÉPI DEMOKRATIKUS FORRADALMAK
144 oldal ● Ára: 12,- Ft
KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Könyvek a munkásosztályról

A párt vezető testületeinek állásfoglalásaiból kiindulva, a Kossuth Könyvkiadó fokozott figyelmet fordít arra, hogy minél több könyvet adjanak ki a munkásosztályról, illetve a munkásoknak. Széles körű társadalmi igényt elégítünk ki ezzel, hiszen olvasóink eddig is örömmel üdvözölték a munkásosztályról szóló műveket. A testvérpártok által megjelentetett és tervezett művek között is egyre többet találunk e fontos témakörből. A tudományos intézetek kutatási terveiben is több olyan téma van, amelyeknek kiadása gazdagítja a társadalmunk vezető osztályáról szóló irodalmat.

A munkásosztály témájával kapcsolatosan is a legmélyebb ismereteket *a marxizmus klasszikusainak* műveiből meríthetjük. Marx, Engels, Lenin számos művükben, nagyon sok helyen és nagyon konkrét összefüggésekben írnak a munkásosztályról. Célszerű újra kiadni azokat a klasszikus alkotásokat, amelyek a munkásosztályról szólnak. A témáról szovjet szerző tollából monográfiát is megjelentettünk. *(A. A. Matyugin:* Lenin a munkásosztály történelmi szerepéről.) Egyéb tematikus gyűjteményeink is részletesen foglalkoznak a munkásosztály szerepével, többek között *Lenin:* Demokratikus és szociális forradalom című előkészületben levő gyűjtemény. Foglalkozunk *Marx—Engels—Lenin:* A szakszervezetekről című korábban megjelentetett gyűjtemény új kiadásával is.

A Kossuth Könyvkiadó megjelentetett *mai magyar szerzőktől* színvonalas műveket *(Lackó Miklós:* Ipari munkásaink összetételének alakulása (1867—1947); A magyar munkásosztály fejlődésének fő vonásai a tőkés korszakban. Kiadtunk a magyar munkásélettel foglalkozó szociográfiákat (1888—1945). Jelentettünk meg műveket mai felmérésekről, így *Turgonyi Júlia—Ferge Zsuzsa:* Az ipari munkásnők élet- és munkakörülményeiről, *Balogh István:* A munkásifjúság helyzetéről. Említést érdemel *Mód Aladárné—Kozák Gyula:* A munkások rétegződése, munkája, ismeretei és az üzemi demokrácia a Dunai Vasmű két gyárrészlegében című műve, amit az Akadémiai Kiadó jelentetett meg.

A munkásosztállyal kapcsolatos elvi-politikai kérdések tisztázásához segítséget ad Tanulmányok a munkásosztályról, a Társadalomtudományi Intézet kutatásait összefoglaló mű és *Buza Márton:* A munkásosztály vezető szerepének néhány kérdése című könyve.

A társadalom vezető osztályát, helyzetét, életkörülményeit tárgyaló művekre a jövőben még nagyobb figyelmet kell fordítanunk, hogy jelezzük a végbement vagy a folyamatban levő változásokat, segítséget nyújtsunk az elvi, politikai következtetések bevonásához. Különösen fontos a nagyüzemekben dolgozó munkásság helyzetének megvilágítása. E témáról egy művet tervezünk 1976-ra. Ezenkívül tervezünk egy visszaemlékezés-kötetet kiemelkedő munkáskáderektől, és egy riportkönyvet olyan népszerű munkásokról, akik a közéletben is szerepet játszanak.

Könyvet adtunk ki *Molnár László, Nemes Ferenc, Szalai Béláné* tollából az ipari munkások politikai aktivitásáról. Ezt a témakört sem szabad levennünk a napirendről.

● ● ●

Sok könyvünk foglalkozik *a termeléssel, az üzemi élettel,* hogy segítsék a népgazdaság és a vállalatok feladatainak megoldását. Régi jó hagyománya Kiadónknak a munkásosztály erőfeszítéseit bemutató könyvek, többek között „A munkásság az üzemekért, a termelésért 1944—1945", „A munkásosztály az új-

jáépítésért 1945—1946" című dokumentumgyűjtemények, *Nemeslaki Tivadar:* A szocialista munkaverseny szerepe és jelentősége a gazdasági építőmunkában, *Buza Márton:* Az üzemi demokrácia, *Bakos Zsigmond:* Az üzemi pártszervezetek feladatai a gazdaságépítő munkában.

A munkásosztály üzemen belüli helyzetével több már megjelent, illetve tervezett kiadvány foglalkozik. Ilyen például *Dózsa Lajos:* Munka- és üzemszervezés c. írása, az „Iparvállalatok belső érdekeltsége" c. tanulmánykötet és a Munkaügyi Lexikon. Ezekben a szerzők sokoldalúan foglalkoznak a termeléssel, a bérezéssel, a munkaversennyel.

A munkások szakképzettségével, kulturális színvonaluk növelésével és gazdasági hatásával foglalkozott *Falusné Szikra Katalin:* A termelékenység és hajtóerői c. könyvében. Ehhez a témához kapcsolódik *Román Zoltán:* Termelékenység, növekedés, jólét c. könyve is.

Folyamatosan napvilágot lát egész sor olyan mű, amely a munkások *életkörülményeivel* foglalkozik. Így *Némethy László:* Lakásépítés és elosztás; *Fukász—Fedor:* Munkások és szabad idő; *Pirityi—Hetényi:* Mivel tölti Ön a szabadidejét?; *Jandek, Dankovics, Fábri:* Sikerlista, a szocialista brigádok eredményeit összegező mű; *Kozma Ferenc:* A szocialista életmód; *Kamarás István:* Olvasó munkások; *Pongrácz Zsuzsa:* Nyugdíjasok. Az átdolgozott „Mindenki jogi kézikönyve" külön fejezetben foglalkozik a művezetőket érintő jogi vonatkozású kérdésekkel.

A felsorolt művek természetesen nem merítik ki a témát. Olvasóink egyre több kiadványt kérnek, amelyek a bérpolitikában a szocialista elvek alkalmazásáról, az egyenlő munkáért egyenlő bért elvének biztosításáról és különösen az üzemi demokráciáról szólnak.

Kiadványaink olvasóinak jelentős hányada munkás. Egyebek között ezért is igyekszünk megjelentetni mind több olvasmányos irodalmat, politikai tárgyú regényt, szociográfiai műveket, riportokat. Írószemmel című riportköteteinkben a munkástéma mindig előkelő helyen szerepel. Az Érdekes Kalendárium már a városi dolgozókhoz is szól. Ebben az évben megjelenik az „Órák, napok, évek" című novellagyűjtemény, amely az utóbbi harminc év terméséből válogat munkástárgyú írásokat. Tervünkben szerepel A magyar munkásosztály a képzőművészetben című kiadvány. A munkás témájú művek között említhetjük még az 1976-ra tervezett következő műveket: *Bihari Klára:* Körtánc; *Juhász Lászlóné:* Híradás a Dzsumbujból; *Földes Mihály:* Brigádnapló. Több szerzővel tárgyalunk a csepeli, ózdi, dunaújvárosi munkásokról szóló szociográfiai művek megírásáról.

● ● ●

Fontos feladatunk olyan műveket adni az olvasók kezébe, amelyekből képet kapnak a szocialista, a kapitalista és a fejlődő országok munkásosztályainak helyzetéről és harcairól. Ilyen mű például *Arnault:* Az amerikai munkások, *Pickhaus:* Mai osztályharcok Nagy-Britanniában c. művek, a munkásosztály és pártja szerepével foglalkozik *Szántó György:* Forradalmi-e a nyugati munkásosztály?, *J. Woddis:* Új teóriák a forradalomról című könyve (ebben a szerző Marcusenak, Debraynek és Fanonnak a munkásosztállyal kapcsolatos nézeteit bírálja), „A munkásosztály és pártja a mai szocialista társadalomban" című gyűjteményes kötet, „A nemzetközi kommunista mozgalom" c. tankönyv (ennek most készül a 2. kiadása). Nyomdában van *Brutyenc:* Korunk nemzeti felszabadító forradalmai, a fejlődő országok munkásosztályának és kommunista pártjainak helyzetét és szerepét ismertető műve. Könyv készül a tőkésországokban dolgozó vendégmunkások helyzetéről. Hiányzik viszont egy olyan elméleti

mű, amelyik magas színvonalon tárgyalja a munkásosztály és pártja szerepét a szocialista társadalomban.

Hamis képet kapnánk azonban, ha csak a felsorolt műveket vennék figyelembe. Hiszen mind a tőkés-, mind a szocialista országok munkásosztályáról és kommunista pártjairól sok információ jut az olvasókhoz más jellegű könyveinkből is. Fontos források e tekintetben a párt vezetőinek művei, gyűjteményes kötetei.

Nagy hiány, hogy mindeddig nem tudtunk önálló könyvben eleven képet adni a fejlett tőkésországok munkásosztályának mai gazdasági és politikai harcairól, s arról, miként hat a fejlett tőkésországok munkásaira a kapitalizmus általános válságának éleződése.

A tőkésországok munkásosztályának helyzetével foglalkozik *Wallraff* két népszerű könyve „Szükségünk van rád"; „13 pokolra kívánt riport", *Dash J.:* Forróvérű angolok, *Sarah Lidman:* Bánya, és más művek. Tervünkben szerepel *Engelmann—Wallraff:* Önök ott fenn, mi itt lenn, *K. Kahn:* Ó, ti hillbilly nők! című munkástémájú könyve, egy válogatás a szocialista országok legjobb ilyen tárgyú riportjaiból, valamint egy szovjet irodalmi riportkötet.

A munkásosztály témaköre előkelő helyen szerepel a szocialista országok közös kiadási terveiben is. A szocialista országok kiadóinak legutóbbi várnai értekezletén a résztvevők szükségesnek tartották egy 7—8 könyvből álló sorozat indítását, „A munkásosztály és a jelenlegi forradalmi világfolyamat" címmel. A „Szocializmus; tapasztalatok, problémák, perspektívák" című nemzetközi sorozatban is számos olyan téma szerepel, amelynek kidolgozásában több szocialista ország szerzői vesznek részt. Többek között olyan témák szerepelnek itt mint a párt és a munkásosztály a fejlett szocializmusban; a munkásosztály vezető szerepének növekedése és a munkás szervezetek a fejlett szocialista társadalomban; a munkásosztály kulturális igényei a tudományos-technikai forradalomban. Mindez ugyancsak gazdagítja majd a munkásosztállyal foglalkozó elméleti-politikai irodalmat.

Nonn György
a Kossuth Könyvkiadó igazgató-helyettese

Válogatás
Landler Jenő
születésének
századik
évfordulójára:

Az öreg

EMLÉKEZESEK LANDLER JENŐRŐL

216 oldal + 12 oldal kép
Ara: 20,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

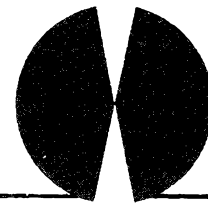

Világnézeti nevelés a középiskolában

A Somogy megyei Párt Végrehajtó Bizottság nemrég elemezte a megye középiskoláiban folyó világnézeti nevelést. Megállapította, hogy a Központi Bizottság 1972. június 15-i határozata és az ennek alapján készült megyei feladatterv végrehajtásának megkezdése óta a világnézeti nevelés fejlődött. Céltudatosabbá, tartalmasabbá vált, amihez nagymértékben hozzájárult a „Világnézetünk alapjai" című tantárgy általánossá tétele. De a világnézet kialakítását nem csupán ez a tantárgy szolgálja. Erősödik az a törekvés, hogy *az iskolai oktató-nevelőmunka egészét* e cél szolgálatába állítsák. Szervezettebben törekszenek erre mind a tanügyi igazgatásban, mind a nevelőtestületekben. A korábbinál nagyobb erőfeszítéseket tesznek a világnézeti nevelést segítő tényezők, a jobb módszerek feltárására, a hatékonyabb feltételek biztosítására. A továbbképzésben, a tantestületi értekezleteken, a munkaközösségi foglalkozásokon, az ifjúsági szervezetek összejövetelein és szemináriumain, a tanítási órák tervezésénél és levezetésénél, valamint a szülőkkel való találkozásokon hangsúlyozzák a világnézeti vonatkozásokat, még akkor is, ha nem kifejezetten ilyen témát vitatnak meg. Igaz, e téren még igen szerények az eredmények.

A VILÁGSZEMLÉLET FEJLŐDÉSE

A komplexebb, céltudatosabb nevelési ráhatások eredményeképpen fejlődött a tanulók marxista—leninista világnézete. E világnézet *a korábbinál jobban áthatja a tanulók szemléletét, magatartását, tevékenységét.* A középiskolások fogékonyabbá, érdeklődőbbé váltak a világ eseményei iránt. Szenvedélyesen vitatkoznak az élet számos kérdéseiről: a magán- és a közélet viszonyáról, a szocialista demokráciáról, a szocialista hazafiságról, az internacionalizmusról, gazdasági fejlődésünkről, az életszínvonal alakulásáról. Nyíltan, őszintén mondanak véleményt mindenről. Ítéleteik sok kérdésben a korábban tapasztaltnál megalapozottabbak, néha azonban — életkorukból adódóan is — túlságosan nyersek, „sarkosak".

Többségükre a közösségi gondolkodás, a szocialista erkölcsiség a jellemző. Általában nem tapasztalható náluk túlzott, mértéktelen vágy az anyagiak iránt. Határozottan elítélik a protekcionizmust és a korrupció minden válfaját. Mind nagyobb tudatossággal vesznek részt a különböző mezőgazdasági munkákban, az építőtáborokban, s vállalnak megbízatást az osztály- és KISZ-közösségekben.

Egyéni jövőjüket illetően igényesek, többnyire optimisták, ritka a túlzott, irreális egyéni tervezgetés. Némiképp csökkentek a Balaton-parti idegenforgalom negatív hatásai: a legújabb „autócsodák" kevésbé keltenek bennük illúziót és vágyódást a „gazdag Nyugat" iránt. A kölcsönös turistautak közvetlen vagy közvetett tapasztalatai, a szocializmus egyre nyilvánvalóbbá váló eredményei is hozzájárulnak a valóságos összefüggések felismeréséhez.

Tanulóink szeretik szocialista hazánkat. Büszkék szocialista vívmányainkra, gazdasági, társadalmi és kulturális eredményeinkre. Szolidárisak más, különösen az elnyomott népekkel. Gyűlölik a fasizmust, tiltakoznak a gyarmatosítás minden formája ellen, megvetik az agresszorokat. Nyíltan kiállnak a népek igazságos ügyéért, s készek anyagi támogatásukra is, mint azt a vietnami és chilei szolidaritási akciók során tapasztalhattuk. Őszinte hálát éreznek a hazánkat felszabadító szovjet nép iránt, nagyra értékelik a Szovjetunió békepolitikáját, nemzetközi sikereit. Mind világosabban látják a Varsói Szerződés jelentőségét hazánk védelmében, a KGST szerepét a szocialista országok gazdasági fejlődésében.

Tanulóifjúságunk többsége képességeinek megfelelően tanul, tudatosan készul életpályájának választására. Mind világosabban látja helyét, szerepét a társadalomban, a hazában, a világban.

NEMCSAK ISMERETANYAG!

Az eredmények ellenére sem elég hatékony azonban a világnézeti nevelés Somogy megyében. Még korántsem teljes az iskolai világnézeti nevelés összehangoltsága egységes folyamattá. Az osztályfőnöki órák céltudatos rendszeréhez és a negyedik osztályban bevezetett „Világnézetünk alapjai" című tantárgyhoz kissé erőltetetten kapcsolódnak az egyes szaktárgyak. A szaktanárok egy része nem törekszik céltudatosan a tárgyban rejlő világnézeti vonatkozások kifejtésére, megértetésére, ezért a „Világnézetünk alapjai" című tantárgy tanára nem építhet megfelelően a szaktárgyakban már korábban ismertetett összefüggésekre. Különösen a természettudományi tárgyakkal van ez így, mert többnyire elsikkad egy-egy természeti törvény felhasználásának társadalompolitikai, világnézeti oldalról való bemutatása, vagy a törvény marxista értelmezése (például nem mutatják be az atomenergia hasznosításának eljárásait kapitalista és szocialista viszonyok között).

A nevelők ráhatása a tanulókra néha egyoldalú. Inkább csak értelmi jellegű, s nem párosul meggyőző erejű érzelmi motivációkkal. A világnézeti kérdések sok esetben egyszerű ismeretanyaggá degradálódnak. Különösen vonatkozik ez a „Világnézetünk alapjai" tantárgy tanítására. A tanárok nem tudták általánosan megszerettetni a tárgyat, a tanulóknak még viszonylag ritkán jut osztályrészül olyan öröm, sikerélmény, hogy a tantárgy rendszerező segítsége által dialektikusabban gondolkodnak, világosabban látják az összefüggéseket, könnyebben eligazodnak a különböző ellentmondások kúsza szövevényeiben. Ezért egyesek felvetik „miért kell tanulniuk ezt a tárgyat". Az idegenkedéshez hozzájárul, hogy a tankönyv elvont ismereteket tartalmaz. A tanár feloldhatja az elméleti elvontságot, közelebb viheti hozzájuk a tanulók életéből vett vagy általuk is könnyen érthető példák segítségével.

Egy-két példával is jól lehet ezt szemléltetni. Két tanár feldolgozta a XI. kongresszus irányelveit. Az egyik önkéntes vállalkozót kért: tartson kiselőadást az osztályban. Akadt vállalkozó, tanári segítség nélkül azonban a feladat meghaladta az erejét. A sikertelenség előre látható volt. A másik tanár lényegkieme-

léssel, figyelemfelhívással készítette fel a kiselőadásra a vállalkozót: „Szerinted miért jelentős a kongresszus? Miért érdemes vele foglalkozni? Gondolkozz, válaszd ki, ami téged a legjobban megragadott." Az eredmény nem maradt el. Egy másik középiskolában az alapvető osztályokról volt szó. „A tanár úrnak mi volt az édesapja?" — hangzott a kérdés. „Parasztember, tsz-tag." — „Akkor a tanár úr is deklasszálódott?" Közösen, vitatkova tisztázták a kérdést. Az óra hasznosan telt el.

Ahol azonban nem jutnak el a dolgok logikai és meggyőződéssel teli tisztázásáig, ott csupán betanult tétel marad egy-egy társadalmi igazság. Részben ennek, részben a különböző oldalakról jövő és az iskolai neveléssel kellően nem ellensúlyozott negatív hatásoknak tulajdonítható, hogy a tanulók egy részénél nem sikerül a nevelési célokat elérni. Ezek között ezért nem alakul ki elég differenciált kép a téves és az ellenséges ideológiai nézetekről. A közösségi szellemet néha beárnyékolja az önzés, a közömbösség. Szórványosan fellelhetők a nacionalizmus, a kozmopolitizmus és a nemzeti nihilizmus különböző megnyilvánulási formái, a békés egymás mellett élés félreértése, a nyugati életforma egyoldalú feldicsérése, az egyéni érvényesülés hazai korlátairól szóló téves elképzelések. Ezekben a nézetekben csak részben tükröződnek a felnőtt társadalom gondjai. E problémák a nevelés hatékonyságának fokozásával nagyrészt csökkenthetők, egy részük meg is szüntethető.

A NEVELŐMUNKA ERŐSÍTÉSÉNEK FELADATAI

A végrehajtó bizottság a nevelés hatékonyságának növelése érdekében több feladat megoldását tűzte célul. Mindenekelőtt hangsúlyozta, hogy az ifjúság ideológiai, világnézeti nevelésének meghatározó tényezője továbbra is az iskola. Ezért erősíteni kell a pedagógusok személyiségéből adódó pozitív hatásokat. Ez a pedagógusok politikai, pedagógiai továbbképzésének javításával érhető el. Így lesznek képesek a tantárgyak világnézeti lehetőségeinek tudatos felhasználására, az egyes tantárgyak világnézeti vonatkozásainak megvilágítására, világnézetünk elfogadtatására a tanulókkal. A határozat hangsúlyozza: az alsófokú oktatási intézmények adjanak megfelelőbb információt a középiskolába kerülő tanulók megismeréséhez, s a középiskolák erre alapozzák nevelőmunkájukat.

Arra törekszünk, hogy a rendszeres ellenőrzés és az érettségi vizsgák értékelése alkalmával külön is elemezzék a világnézeti nevelés eredményességét, a tanulók világnézetének alakulását. A felügyelet célfeladatként vizsgálja a világnézeti nevelés egy-egy részterületét (pl. az iskola és a szülői ház kapcsolatát; a munkára nevelés lehetőségeinek hasznosítását; a munka megbecsülését; a szabad idő helyes eltöltését; a bejáró tanulók világszemlélete fejlődését stb.).

Az iskolán kívüli munkában jobban érvényre kell juttatnunk az iskola nevelő hatását (pl. az építőtáborok vagy a mezőgazdasági munkák szervezésében). Tervszerűbbé és céltudatosabbá kívánjuk tenni az iskola és a család kapcsolatát. A szülői értekezleteken ezért több időt kell biztosítani az egyes nevelési témák vitájának, a családlátogatásokon pedig ne csak a tanulmányi előmenetel, hanem a tanuló személyiségjegyeinek alakulása is kerüljön szóba.

A megyei vezetés arra is felhívta a figyelmet, hogy az intézeti KISZ-szervezetek önkormányzatának erősítése érdekében növelni kell politikai vitaköreik hatásfokát, tartalmasabbá kell tenni a demokratizmus különböző más fórumait (pl. a diákparlamenteket). A „Világnézetünk alapjai" tantárgy tanítása — az általános nevelő munka eredményeire támaszkodva — tegye képessé a tanulóifjúságot arra, hogy eligazodjon a fő világnézeti, politikai és gazdasági kérdésekben;

szilárdítsa a fiatalok dialektikus materialista gondolkodásmódját; segítse annak megértését, hogy a szocializmus, majd a kommunizmus győzelme az egész világon törvényszerű folyamat; tegye világosabbá hazánk helyét és szerepét ebben a folyamatban; adjon értelmet a tudatos társadalmi tevékenységnek, tegye teljessé a fiatalokban a szocialista társadalmi helytálláshoz szükséges belső motivációkat.

A nevelőmunka fokozottabb elismerése is szerepel elhatározásaink között. A jövőben nagyobb anyagi-erkölcsi megbecsülésben részesítjük a nevelésben kiemelkedő eredményeket elérő pedagógusokat.

A feladatterv előírja a pártszervek és -szervezetek, a KISZ-bizottságok és -alapszervezetek tennivalóit is, és kéri valamennyi társadalmi szervet és szervezetet, hogy sajátos eszközeikkel hatékonyabban segítsék az iskolai nevelőmunkát.

Honfi István
a Somogy megyei PB titkára

ORSZÁGOS PÉLDA IS LEHET. A Mecseki Ércbányászati Vállalat legnagyobb vidéki munkáslakás-építési akcióját szervezte meg tavaly azzal a céllal, hogy a fiatal, családos dolgozói közül kétszáznak mielőbb saját otthont biztosítson. – Az ércbányászok lakásai

(MTI Fotó – Bajkor József)

A politikai információ összeállítása és hasznosítása

A pártszervezetekben a tömegpolitikai munka jelentős szerepet tölt be a határozatok végrehajtásában. Ebben a munkában fontos követelmény a dolgozók politikai hangulatának figyelemmel kísérése, tudatos irányítása. Az információs jelentések összegyűjtését, elkészítését nyilván eltérő módszerrel szervezik meg a különböző pártszervezetekben, azonban a lényeg mindenütt ugyanaz: jelezni a közvélemény hangulatát, irányítani és tudatosan befolyásolni.

A petőfibányai gépüzemnek mintegy 900 dolgozója van. Közülük négy alapszervezetben 180 párttag dolgozik az üzemi pártvezetőség irányítása alatt. A havonta összegyűjtött információs jelentések rendszerezése, összeállítása nem kis gondot jelent. Arra törekszünk, hogy ezt a munkát mind tudatosabban beépítsük feladataink láncolatába. Az információs anyagokat összegyűjtjük, a különböző hangulati elemeket rendszerezzük. A jelentést időben elkészítjük és vigyázunk arra, hogy valósághűen továbbítsuk azt, ami a dolgozókat foglalkoztatja. Számunkra nem lehet közömbös például, hogy mi a vélemény a portugáliai eseményekről, vagy milyen jelentőséget tulajdonítanak mondjuk a Szuezi csatorna újbóli megnyitásának. De ugyanilyen fontos a belpolitikai eseményekkel kapcsolatos hangulat is. A XI. pártkongresszuson elhangzottak visszhangját tanulmányozva, az információs jelentéseken keresztül is találkoztunk a dolgozók helyeslő megértésével, pozitív állásfoglalásával, ami támaszt, biztonságot adott a helyi vezetésnek is.

Az információs jelentésből termelési, anyagellátási, szolgáltatási gondokról, problémákról is értesül a helyi vezetés. Több kérdést is orvosolt ennek hatására. Az egyik társüzembe kiküldött szakmunkásaink például kevesebb bért kaptak, mint az ottani dolgozók, holott azonos munkát végeztek. Ezt a problémát jelezték az információban. Az üzem politikai, gazdasági vezetése megvizsgálta a sérelmet, megállapította a reklamáció jogosságát, és intézkedett. Az újabb információs jelentésben már arról olvashattunk, hogy az érintett kollektíva az intézkedés hatására megelégedéssel dolgozik. Ez az utóbbi jelzés sem elhanyagolható, hiszen az információban nemcsak a hibákról, a fogyatékosságokról kell szólni, hanem jelezni kell a helyes, a jó döntések visszhangját is.

Vagy egy másik példa: a képviselőjelölés alkalmával a szövetségi politika meg nem értése miatt bizonyos idegenkedés érződött a jelölttel szemben. A politikai hangulat alap-

ján az üzemi pártvezetőség rendkívüli pártcsoport-értekezleteket hívott össze az alapszervezetekben, ahol beszéltünk a jelölt érdemeiről, ismertettük életútját, valamint szóltunk a párt szövetségi politikájának lényegéről. Vagyis tudatosan befolyásoltuk, tájékoztattuk, felvilágosítottuk a kommunista, majd a párton kívüli közvéleményt, elősegítve a képviselőjelölt megválasztását, a párt politikai céljainak érvényre jutását.

Nagy gondot fordítunk arra is, hogy a kapott jelzéseket rangsoroljuk. Mert nem kerülhet azonos elbírálás alá, ha például az üzem dolgozói, a kommunista közvélemény, egy csoport vagy esetleg egy-két ember véleménye szerepel a jelentésben. Ezzel már sikerült megbirkózniuk az információs felelősöknek, azonban továbbra is gond az, hogy rétegenként adjanak-e jelzést, például szak- vagy betanított munkások, vezetők vagy beosztottak, fizikai vagy szellemi dolgozók hangulatáról. Ezen úgy igyekszünk segíteni, hogy a pártmunkásokat mélyebben megismertetjük a politikai információ szerepével, a közhangulat differenciált tanulmányozásának fontosságával.

Az információs munka szervezésében sikerült kialakítanunk olyan módszereket, amelyekkel a hangulati elemeket jól meg tudjuk ismerni. A munkahely politikai hangulatát a *pártcsoportvezetők kísérik figyelemmel, ez a feladat pártmegbízatásuk szoros tartozéka.* Feljegyzéseket készítenek, és az egy hónap alatt összegyűjtött információs anyagot pártcsoport-értekezleteken megbeszélik a csoport tagjaival. Itt ki-ki elmondja saját tapasztalatait. Kikérik ezenkívül a szakszervezeti és a KISZ-bizalmiak véleményét is.

Ezt a feladatot pártcsoportjaink jól látják el. Még nem tudtuk viszont elérni, hogy a pártcsoport intézkedjen is saját területén bizonyos esetekben vagy megválaszolja a felvetődött kérdéseket. Ezen a nehézségen igyekszünk átsegíteni a pártcsoportvezetőket, egyrészt bátorítjuk őket az önálló lépésekre, másrészt következetesen számon kérjük tetteiket. A pártcsoportbizalmiak elméleti és módszertani felkészítésénél is megfelelő időt szánunk erre a témakörre.

A pártcsoportvezetők az információs jelentéseket az alapszervezet pártvezetőségéhez juttatják el, ahol ezeket összegezik. A pártvezetőség a hatáskörébe tartozókat megválaszolja, a többit továbbítja az üzemi pártvezetőséghez. Az alapszervezeti vezetőség tapasztalatunk szerint számos kérdésre tud válaszolni, azonban intézkedni csak korlátozottan tud. Ezt a gondot látva, az üzemi pártvezetőség agit. prop. felelősi értekezletet hívott össze, hogy közösen megvitassuk az információs jelentések fontosságát és az információs felelősök kicseréljék tapasztalataikat, egyeztessék az álláspontokat és megbeszéljék a feladatokat. Egy értekezlettel természetesen nem lehetett megoldani a dolgot, ehhez sok véleménycserére, olykor vitára van szükség. Az ilyen véleménycserék szorgalmazása ezért a jövőben is feladatunk lesz.

Az alapszervezeti vezetőségtől kapott információs jelentéseket az üzemi pártvezetőség felelőse összegezi, majd testületi ülésen — amelyet erre az alkalomra hívnak össze — ismerteti. A testület témánként megismerkedve az anyaggal értékeli a jelentésben felvetett kérdések valódiságát és ahhoz ki-ki a saját tapasztalatát hozzáteszi. Azokban a kérdésekben, amelyek a pártvezetőség hatáskörébe tartoznak, állást foglal.

A szakszervezetet érintő témákat írásban továbbítja az üzemi szakszervezeti bizottságnak intézkedés végett, a lakóteleppel kapcsolatos jelzéseket a helyi tanács kirendeltségéhez juttatja el — segítséget és intézkedést kérve a problémák megoldásához. Továbbá a testület személyes felelősöket bíz meg egyes kérdések megoldására. A feleletre váró

kérdéseket megválaszolja, a hatáskörünket meghaladó, illetve az általános politikai hangulatot összegező jelentéseket pedig továbbítja a felsőbb pártszervhez.

A pártvezetőségnek nehézséget okoz, hogy a kérdések „visszajelzése" nehezen megy. Ezért a pártvezetőség nyomatékosan felhívta az alapszervezeti titkárok figyelmét — akik a testületi ülésen rendszeresen részt vesznek —, hogy a testület állásfoglalását adják tovább pártcsoport-értekezleten és taggyűlésen. Azért tartjuk ezt fontosnak, hogy a dolgozók érezzék: a felvetett jogos probléma megoldásra kerül. Úgy gondoljuk, ezzel is teljesebbé tudjuk tenni az információ hasznosítását a politikai munkában. Ehhez még hozzá kell tenni: több esetben nem tudunk arról, hogy a nagyüzemi, járási, megyei pártbizottság milyen intézkedést tesz, vagy hogyan válaszol a felvetett kérdésekre. Pedig esetenként jó lenne, ha az üzemi pártvezetőség, illetve az alapszervezetek erről is tájékozódhatnának.

Jó információs jelentés csak jó szervezés eredményeként születhet. Fontos eszköze, elősegítője ez a politikai hangulat formálásának, a közvélemény tudatos alakításának, és megfelelően segíti a vezetés munkáját. Ehhez azonban céltudatos erőfeszítésekre van szükség az alapszervezetekben és a pártcsoportokban.

Dobrocsi Pál
agit. prop. felelős
Petőfibánya, gépüzem

Hasznos módszerek

A XIX. kerületi párt-végrehajtóbizottság a lakóterületi politikai munka formáinak fejlesztésére tett erőfeszítései sorában értékelte a kerület 4-es számú körzeti pártszervezetének munkáját. Az értékelésnél több olyan tapasztalat került felszínre, amelyeket a testület érdemesnek talált más körzeti pártszervezetek figyelmébe ajánlani.

Az alapszervezet munkájának tartalmát a Politikai Bizottság 1968. december 10-i határozatában megjelölt főbb feladatok határozzák meg. Az alapszervezeti taggyűlések témái bizonyítják, hogy a körzeti pártszervezetben ismerik a lakóterület legfontosabb kérdéseit, és segítik a gondok megoldását. Említést érdemel ezek közül a kerületi rekonstrukciós munka helyzetéről szóló tájékoztató, továbbá az engedély nélküli építkezések helyzetének áttekintése.

Az alapszervezetek tagjainak aktivitását és igényességét fejleszti, hogy minden taggyűlésen elhangzó felvetésre a következő taggyűlésen érdemi választ kapnak. Ez egyúttal a különböző szervekkel történő állandó kapcsolat tartására ösztönzi a pártvezetőséget.

Munkájuk erőssége a körzetbe érkező nyugdíjas párttagok fogadása és bevezetése az alapszervezet munkájába. Ennek keretében többek között a vezetőség beszélgetés során ismerteti az újonnan érkezőkkel az alapszervezet munkastílusát, a kialakult szokásokat, a velük szembeni elvárásokat. Az első taggyűlésen pedig ünnepélyesen köszöntik őket. Emellett állandóan keresik annak módját, hogy miképpen tudnának kapcsolatot teremteni azokkal a pártszervezetekkel, ahonnan a párttagok érkeznek.

Aktív, öntevékeny pártcsoportmunka

Gyakran elhangzik az a megállapítás, hogy a pártcsoportok, mint a legkisebb kommunista kollektívák nagyon alkalmasak arra, hogy a párthatározatokat ismertessék a párttagsággal, és tájékoztassák a környezetükben élő, dolgozó pártonkívülieket, meggyőzzék őket a párt politikájának helyességéről, mozgósítsanak végrehajtására. Segítségükkel a pártvezetőségek és az irányító pártszervek mindenkor pontosan informálódhatnak a területükön élők politikai hangulatáról, s a jelzések nyomán megfelelően intézkedhetnek.

A pártcsoportok növekvő szerepét régen felismerték Veszprém város legnagyobb üzemében, a *Bakony Művekben*, ahol 390 kommunista dolgozik 41 pártcsoportban.

Már a 16 alapszervezet kialakításánál, de még inkább a pártcsoportok megszervezésénél sikerült a pártbizottságnak biztosítania a területi elvet. A VAZ-csarnok 64 fős alapszervezetében például elérték, hogy az egyes pártcsoportok kollektívái egyazon műszakban dolgozzanak. Így a pártcsoport tagjai könnyen elérhetők, gyorsabb, egyszerűbb a megoldandó feladatok végrehajtása. A pártcsoportok munkahelyük, munkaterületük alapos ismeretének birtokában a szó legszorosabb értelmében a munkahely politikai gazdáivá válhatnak.

A bizalmiak kiválasztása, képzése

A szűkebb munkahely politikai befolyásolása a pártcsoportok által szükségessé teszi a bizalmiak megfelelő kiválasztását és rendszeres képzését. Több évre volt szükség a Bakony Művekben is ahhoz, hogy a nagyüzemi pártbizottság és a pártalapszervezetek kialakítsák a bizalmiak kiválasztásának módszereit és képzésének rendszerét. Alapvető feltétel ez, hiszen a bizalmi személyisége, képességeinek összessége döntően befolyásolja a kollektíva tevékenységét, aktivitását.

Természetes követelmény az, hogy a bizalmi — mivel egy egész kollektíva munkáját irányítja — ne csupán tárgyi tudással, politikai felkészültséggel, szervezőkészséggel rendelkezzen, hanem fokozottabb felelősségérzet hassa át az egész pártcsoport tevékenységéért.

A közelmúltban a nagyüzemi pártbizottságon ankétot rendeztünk a különböző üzemrészek pártcsoportbizalmiaival, akik nagyon fontosnak ítélték meg a bizalmiak rendszeres képzését, továbbképzését. Helyeselték azt a gyakorlatot, hogy a nagyüzemi pártbizottság évek óta rendszeresen gondot fordít továbbképzésükre és nemcsak ismereteik bővítésére teremt lehetőséget, hanem tapasztalatcserére is. Ez természetesen nem elegendő. A nagyüzemi pártbizottság és az alapszervezeti vezetőségek úgy alakítják káderképzési terveiket, hogy minél több bizalmi szerezhessen magasabb szintű politikai műveltséget. Nagy segítséget nyújt ehhez a marxizmus—leninizmus esti középfokú iskola kihelyezett tagozata, amelyre rendszeresen küldenek bizalmiakat is. Többen végezték el, vagy folyamatosan végzik a Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemet, vagy vesznek részt más jellegű politikai képzésben. Így nemcsak a pártcsoport vezetésére válnak alkalmassá, hanem magasabb szintű irányító, vezető munkára is. A bizalmiak az alapszervezeti vezetőségek elsőrendű kádertartalékai.

Már az eddig elmondottakból is kitűnik, hogy a pártmunkában nélkülözhetetlen a pártcsoportok rendsze-

res mozgalmi tevékenysége. Ez nem jelenti azt, hogy a pártcsoport nélkülözhetné az alapszervezet vezetőségének irányító, ellenőrző, segítő munkáját. A pártcsoportbizalmiak helyeslik, hogy az alapszervezet vezetősége rendszeresen ellátja pártmunkával a kisebb kollektívákat, feladatokat szab meg számukra, irányítja őket és számon kéri az adott feladat végrehajtását. Fölvetődött: nem sérti-e ez a módszer a pártcsoport önálló munkáját, nem veti-e vissza a kibontakozó öntevékenységet? A válasz egyértelműen az volt, hogy nem. A pártvezetőség az üzem egészében látja a megoldandó mozgalmi feladatokat, így összességében határozza meg a mozgalmi tevékenység fő irányait. Legalább ilyen mértékben van szükség a pártcsoport öntevékenységére, önálló helyzetfelismerésére, elhatározóképességére a saját munkaterületén. Mindinkább tapasztalható, hogy a pártcsoportok felfigyelnek a termelés hiányosságaira, a dolgozók véleményére, a munkahelyi légkör apró rezdüléseire. Ezekről gyorsan és pontosan tájékoztatják a vezetőséget, egyidejűleg reagálnak azokra, kezdeményezik a hiányosságok megszüntetését.

Aktivitás, öntevékenység, felsőbb irányítás

Az öntevékenység, az aktivitás és az irányítás összhangjának megvalósulását példásan bizonyítják az alapszervezetek munkatervei. 1972-től az alapszervezetek munkatervükbe külön beiktatták a pártcsoport-foglalkozásokat is, pontos dátummal és témamegjelöléssel. A pártcsoportok üléseiket havonta, a taggyűlést megelőző héten tartják. Előzetesen az alapszervezet szervezési felelőse tájékoztatja a bizalmiakat a vezetőségi üléseken elhangzottakról, és részletesen ismerteti a taggyűlés napirendjét. Így széles körű lehetőség nyílik arra, hogy a párttagok felkészülhessenek a vitára. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy aktívabbak lettek a taggyűlések, nőtt a tárgyszerű, konstruktív hozzászólások száma.

A régebbi és a jelenlegi alapszervezeti munkaterveket lapozgatva kiderül, hogy a pártcsoportokban önálló témaköröket is megvitatnak. Ilyenek például: a párttagok munkájának értékelése, elismerése, a hiányosságok feltárása; az oktatási év előkészítése; a politikai munka helyzete a műhely, az üzem területén; az egyéni beszélgetések tapasztalatai, a pártfegyelem; a nagyüzemi pártértekezlet és a XI. kongresszus határozatainak helyi alkalmazása; a nők és az ifjúság helyzetének értékelése; a politikai oktatáson való megjelenés; a KISZ Központi Bizottság 1974. áprilisi határozatából adódó pártfeladatok; a párthatározatok előkészítésének és feldolgozásának módszerei; a párt káderpolitikájának érvényesülése az üzemben; az üzem politikai, gazdasági és társadalmi szerveinek együttműködése.

Sokszínű, változatos tehát a pártcsoport-ülések témája, az alapszervezetek munkatervének a pártcsoportokra vonatkozó része. Azt bizonyítja, hogy *már a pártmunka tervezésének időszakában sokoldalú együttműködés van a pártcsoportok és a vezetőség között.* Ezt az összhangot és cselekvési egységet szilárdítja, hogy a *bizalmiakat mind gyakrabban hívják meg vezetőségi ülésekre.*

A tekintélyt a végzett munka adja

A pártcsoportok, az egyes kommunisták benne élnek a munka, az élet sűrűjében. A tartalmas csoportmunkán túl tehát szükség van arra, hogy minden párttag egyénileg is lemérhető teljesítménnyel bizonyítsa, eleget tesz a szervezeti szabályzatban foglalt, önként vállalt kommunista kötelezettségének. Ezt a célt szolgálják a személyre szóló pártmegbízatások.

A Bakony Művek pártcsoportvezetőinek döntő többsége az említett ankéton nemcsak arról számolt be, hogy csoportjuk tagjainak milyen megbízatásuk van, hanem arról is, hogyan és milyen mértékben tesznek annak eleget. Egyre több párttagnak adnak állandó jellegű pártmegbízatást. Mivel azonban az állandó megbízatások (vezetőségi tagság, különböző bizottságok munkájában való részvétel, munkásőrség, szakszervezeti és KISZ-funkciók, szocialista brigádmozgalom segítése stb.) köre bizonyos mértékig korlátozott, *nagyon sok az időszakos, egymást követő kisebb nagyobb pártfeladat.*

Mindenképpen helyeselhető az a megállapítás, hogy a pártcsoport, a párttag tekintélyét végső soron a végzett munkáján lehet leérni. A megbízatások végrehajtásának rendszeres ellenőrzése, a félévenkénti részletes beszámoltatás nagymértékben hozzájárul a pártfegyelem megszilárdulásához, képessé teszi a kollektívát arra, hogy fontos kérdésekben — pártépítés, káderképzés, gazdasági élet, ideológiai nevelés — felelősségteljesen, pontosan oldja meg a reá háruló feladatokat.

A határozatok végrehajtásáért

A Bakony Művek pártcsoportjai képesek és érettek a politikai munka eredményes végzésére. Mindenekelőtt magas fokú szervezettségük, fegyelmi szilárdságuk, aktív kezdeményezőkészségük, átlagosnál magasabb politikai felkészültségük teszi erre alkalmassá őket (számos olyan pártcsoport van, ahol a tagság fele esti középfokú iskolát, vagy ennek megfelelő, illetve magasabb szintű politikai iskolát végzett).

A Bakony Művek Veszprém nagy múltú, erős munkásbázisa. Dolgozóinak jelentős hányada törzsgárdatag, köztük számos olyan párttag és pártonkívüli van, akik részt vettek a felszabadulás után az élet megindításában, az ország demokratikus, majd szocialista átalakításában. A hagyományok, a mai békésebb körülmények között folytatott politikai munka eredményes végzésére is kötelezik — vallják a nagyüzem kommunistái, dolgozói. Ennek szellemében dolgoznak a nagyüzem pártcsoportjai.

Az alapszervezeti munkatervekből kiderül, hogy a pártcsoportok részletesen foglalkoznak a párthatározatok (helyi és felsőbb szintű) feldolgozásának módszereivel, a végrehajtás gyakorlati megszervezésével. Csupán néhány példát említve: az anyag- és energiatakarékosságra számos ésszerű és megvalósítható javaslatot juttattak el a párt és gazdasági vezetéshez. Ezek kidolgozásában együttműködtek a szocialista brigádokkal, a megfelelő szintű gazdasági, KISZ és szakszervezeti szervekkel. Ez mindenképpen hozzájárul ahhoz, hogy a gazdasági vezetők is mindinkább igényt tartanak munkájukra a gazdaságpolitikai és más feladatok megoldásában.

Nézeteik szerint nem kell ahhoz értekezlet, hogy a művezető, a pártcsoportbizalmi, a KISZ- és a szakszervezeti bizalmi megbeszéljenek vitás kérdéseket, vagy megvalósítandó feladatokat. A mindennapi kapcsolatban a dolgozók véleményének ismeretében munka közben kialakíthatók a helyes elképzelések, a döntések a szűkebb munkahely eredményes gazdasági, politikai munkája érdekében.

Az ankét időszakában még folyt a határozatok pártcsoportokra történő „adaptálása". Részletesen foglalkoztak a pártoktatás megszervezésével, a párttagok és pártonkívüliek ideológiai képzésével, az információs rendszer hatékonyságának fokozásával, amelyektől a politikai munka színvonalának emelkedését várják.

Dr. Szilágyi Károly

Az emlékeztető az ellenőrzés fontos eszköze

Egyre több pártszervezet tapasztalja, hogy a rendszeresen és pontosan vezetett emlékeztető segíti a vezetőség munkáját. Többek között a nagykanizsai MÁV és a Sütőipari Vállalat, a zalaegerszegi 407-es szakmunkásképző, a MESZÖV és a Zalaiparker, valamint a muraszemenyei es a zalakomári pártszervezetek is tapasztalják, hogy a jól vezetett emlékeztető nagy segítséget nyújt a taggyűlési beszámolók összeállításához.

Az emlékeztetők fontos eszközei a határozatok végrehajtása ellenőrzésének is. A járási, a városi pártbizottságok területfelelősei az emlékeztetőket folyamatosan és rendszeresen összegyűjtik, tartalmukat összegezik és elemzik. A területi munkában szerzett tapasztalataikat egybevetik az emlékeztetőkben rögzítettekkel. A tapasztalatok birtokában például a lenti, zalaszentgróti járásban és Nagykanizsa városban apparátus értekezleteken tárgyalják meg, milyen szintű az irányító, segítő és ellenőrző munka. Informálódnak arról, hogy az adott terület pártszervezetei — jellegüket, körulményeiket figyelembe véve — hogyan és milyen eredményesen valósítják meg az irányító pártszervek határozatait, s milyen objektív és szubjektív tényezők akadályozzák a végrehajtást. Éppen ezért a megyei pártbizottság a közelmúltban a járási és a városi pártbizottságok titkárainak értekezletén beszámoltatás formájában összegezte az emlékeztetők hasznosításának politikai tapasztalatait.

Az emlékeztető bevezetését több pártszervezetünk fölösleges adminisztrációnak tekintette. Ma már egyre ritkább az ilyen jelenség, de ellenőrzésünk során még mindig tapasztaljuk, hogy nem vezetik rendszeresen (pl. évente csak egy-két emlékeztetőt küldött az irányító pártvezetőséghez a zalaegerszegi Tejipari Vállalat, a ZALABER, a MEZŐGÉP alapszervezete).

Ma még gyakran előfordul, hogy az emlékeztetőt vezető elvtársak nem jól rögzítik a vezetőségi ülésen és a taggyűlésen elhangzottakat, túl általánosak a bejegyzések. Az emlékeztető első pontjára általában megfelelően válaszolnak, de a 2., 3. és 4. pont kitöltése nagyon hiányos (pl. a Zalaegerszegi Sütőipari Vállalatnál, a Nagykanizsai Húsüzemben, a galamboki községi pártalapszervezetben).

Néhány pártszervezet nem rögzíti az emlékeztetőben a határozatokat, a legfontosabb tennivalókat. Ebből az irányító pártszerv csak arra következtethet, hogy az alapszervezet a napirendi pontot nem tárgyalta érdemben, és ezért nem hozott határozatot, ezért nem fogalmazták meg a vezetőség konkrét tennivalóit sem.

A tapasztalatok alapján az irányító pártszervek felhívták az alapszervezeti vezetőségek figyelmét, hogy a XI. kongresszus határozatainak végrehajtásán dolgozva, fontos pártdokumentumként kezeljék az emlékeztetőt. A valósághoz hűen rögzítsék a vezetőségi ülésen vagy a taggyűlésen elhangzottakat: a véleményeket, ellenvéleményeket, a vitát, az elfogadott határozatot, a párttagság hangulatát, a kérdéseket és a válaszokat, s azokat, amelyekre az irányító pártszervektől várnak választ. A jó munkához ugyanis az is hozzátartozik, hogy egy-egy alapszervezetben legyen maradandó feljegyzés a történtekről.

Lendvai Miklós
a Zala megyei PB osztályvezetője

A tagfelvételi munka tapasztalatai Budapesten

A Politikai Bizottság 1972. novemberi határozata alapján kialakult szemlélet és a XI. kongresszusra történő felkészülés kedvező hatással volt a tagfelvételi munkára. Az elmúlt félévben a XI. kongresszuson meghatározott politikai célok érvényesültek. A kerületi, üzemi, intézményi, hivatali pártszervek és az alapszervezetek tervszerűbben, tudatosabban foglalkoztak a tagfelvételi munkával.

A keruleti pártbizottságok értékelése szerint a tagfelvételek — számszerűségükben és összetételükben is — megfeleltek a határozatban foglaltaknak. Javult a munka színvonala és ütemessége.

A szociális összetétel

A munkások felvétele a határozatnak megfelelően alakul, arányuk a felvettek között 74,5 százalék. *A felvett munkások döntő többsége szakmunkás.* Kedvező továbbá, hogy csökkent az általános iskolát el nem végzettek aránya, növekedett az érettségivel és a politikai iskolai végzettséggel rendelkezők száma. *A pártba tehát a politikailag képzett, általános és szakmai műveltséggel rendelkező munkások kérik felvételüket.* Jelentős nevelőmunkát végeznek a KISZ-szervezetek, a szakszervezetek, a szocialista brigádok. Az utóbbi időben felvettek között szép számmal vannak olyanok, akik e szervezetekben végzett politikai, társadalmi munkájuk eredményeként jutottak el a párthoz.

Az eredmények árnyoldala, hogy a felvett munkások egy részének kiválasztása alkalomszerű, és néhány helyen az arányok *mindenáron* való biztosítása tapasztalható. E jelenségeket hatékonyabb politikai munkával meg kell és lehet szüntetni.

A nők aránya is kedvezően javult. Az összes felvettek 32,6 százaléka nő, ez az előző évhez viszonyítva is fejlődést mutat. *Megfelelő a munkásnők és közöttük a fiatalok aránya* is. A pártszervek és az alapszervezetek egyre inkább törekszenek arra, hogy a lányok és asszonyok közül a politikailag, szakmailag legalkalmasabbak mind nagyobb számban lépjenek be a pártba.

Vannak kedvezőtlen jelenségek is. A nők, hátrányos megkülönböztetésük miatt, *egyes helyeken lényegesen nehezebben válhatnak a párt tagjaivá, mint férfi társaik.* A családi gondokat, a gyermekszülést, a gyermekgondozási szabadság igénybevételét a tagfelvétel szempontjából a pártalapszervezetek egy része halasztó hatályúnak ítéli meg. Az újra munkába lépő fiatal anyák az ilyen helytelenül gondolkodó alapszervezetekben szinte elölről kezdhetik politikai tevékenységüket, mert amit előzőleg végeztek, nem veszik figyelembe. Az ilyen és ehhez hasonló szemléletet és az ebből adódó helytelen gyakorlatot sürgősen meg kell szüntetni.

Kedvezőnek ítélhető *a fiatalok politikai munkája törekvése és érdeklődése a párt iránt.* Budapesten az összes felvettek között 51,3 százalék — a tervezettnél kisebb — a 30 éven aluliak aránya. Megfelelő számban vannak azonban közöttük aktív KISZ-tagok, KISZ-vezetők. A KISZ-szervezetek nevelő munkáját dicséri, hogy a 30 év alattiak felvételének 79,4 százaléka a KISZ ajánlására történt. Továbbra sem szabad lemondani, sőt a lehetőség szerint javítani kell a KISZ-fiatalok arányát. Sajnos nem minden pártszervezet foglalkozik megfelelően a fiatalok párttaggá nevelésével. Egyes helyeken lekezelik a fiatalokat, irreálisan magas követelményeket támaszta-

nak velük szemben. Minden pártalapszervezetben a határozatnak megfelelően kell végezni a fiatalok körében a politikai munkát, a tagfelvételt.

A szellemi dolgozók aránya az összes felvételeken belül 20,1 százalék. Döntő többségük orvos, mérnök, kutató és más nagy tekintélyű értelmiségi. Néhány esetben előfordult, hogy a hivatali, intézményi jellegű pártszervezetek is a fizikai dolgozók felvételét szorgalmazták, figyelmen kívül hagyva a határozatokban foglaltakat. Esetenként túlzott óvatosságból nem is foglalkoztak a tagfelvétellel.

Az arányok és az összetétel alakulása azt mutatja, hogy megszűnőben vannak a szellemi dolgozók tagfelvételével összefüggő korábbi szemléletbeli és módszerbeli problémák.

Az egyetemi, főiskolai hallgatók aránya az előző évhez képest javuló. Az összfelvételen belül az első félévben 4,8 százalék az arányuk. Az illetékes kerületi pártbizottságok és a tanintézeti pártszervezetek, a kezdeti bizonytalanság után többet foglalkoznak a hallgatók párttaggá nevelésével és felvételével.

Magasabbak a követelmények

A pártszervek és az alapszervezetek jobban érvényesítik a magasabb követelményeket. Az alapszervezetek többségénél uralkodó szemléletté és gyakorlattá vált, hogy a politikai céloknak elsősorban politikai eszközökkel kell érvényt szerezni. Megfelelő terveket alakítottak ki, amelyekben reálisan meghatározzák a munka konkrét feladatait és módszereit, figyelembe véve az adott terület jellegét és a differenciált követelményeket és segítséget nyújtanak teljesítésükhöz.

A kiválasztásnál az alapszervezetek többsége sokoldalú követelményeket támaszt. Nem elégednek meg a termelő munka jó elvégzésével, ez minden dolgozó kötelessége, hanem azt is vizsgálják, hogy a leendő párttag milyen politikai hatással van munkahelyén a környezetére, milyen a magatartása politikailag, szakmailag milyen igényes önmagával szemben. Fokozottan figyelembe veszik a tömegszervezetekben és -mozgalmakban végzett munkát. Általában megkövetelik, hogy a belépni szándékozó ismerje a marxizmus—leninizmus alapjait, a szervezeti szabályzatot és a programnyilatkozatot.

A tagfelvételi munka során a követelményszintet egyre magasabbra állítják. A legtöbb helyen azonban helyesen az adott munkahely körülményeihez, az ott dolgozók politikai, általános, szakmai műveltségi színvonalához igazítják a mércét. Ez nem jelent engedményeket, ellenkezőleg, az adott körülményektől függően egyesekkel szemben fokozottabb követelményt támasztanak.

Az alapszervezetek egy részében még gondot okoz a követelmények differenciált alkalmazása. Előfordul, hogy az optimális arányok biztosítása érdekében csökkentik a követelményszintet. Sok helyen még kísért a formális statisztikai szemlélet a tagfelvételi munkában. E negatív jelenségeket mind az irányító pártszerveknél, mind az alapszervezetekben sürgősen le kell küzdeni.

Az ajánlók felelőssége

Növekedett az ajánlók felelőssége is. Az ajánlók felelőssége nem szűkül le a tagfelvétel aktusára, nanem elkezdődik a tagfelvétel előkészítésével, és tart a tagfelvétel után is. A további fejlődés azt követeli, hogy az ajánlókat még jobban vonjuk be az előkészítő munkába. Az elmúlt két és fél év tapasztalatai alapján úgy gondolom, lehetőség van az ajánlás módjának a továbbfejlesztésére. Az alapszervezetek nagy részében az ajánlók köre igen szűk, és gyakran a vezetőség jelöli ki őket. Alapszervezeteink

támasszanak olyan követelményt a párttagokkal szemben, hogy saját kezdeményezésre neveljenek fiatalokat környezetükben párttaggá, és kísérjék figyelemmel fejlődésüket.

Az elmúlt időszakban növekedett a pártcsoportok szerepe a tagfelvételi munkában. A kiválasztás, felkészítés, az ajánlás nagy lehetőséget teremt a politikai munkára. Ezt a pártcsoportoknak az eddiginél is jobban ki kell használniuk.

A számszerűség és az összetétel arányainak további finomítása, a követelmények fokozása szükségessé teszi *a taggyűlések szerepének további fejlesztését*. A párttagságot itt kell informálni a jelölt személyéről, és megfogalmazni azokat az útmutatásokat, amelyek alapján az új párttag tevékenykedik. A taggyűlés körültekintő munkájától, a jelölt munkájának, politikai-erkölcsi magatartásának sokoldalú értékelésétől is függ, hogyan alakul további sorsa. A tagfelvételt tárgyaló taggyűlések nyújtsanak maradandó élményt nemcsak az új, hanem a régi párttagok számára is.

A tagfelvétel első féléves eredményeinek e néhány tapasztalata is bizonyítja, hogy a fővárosi pártszervekben és az alapszervezetekben ez a munka sokrétű és fejlődő.

Czank János
a Budapesti PB munkatársa

A tagfelvétel – a pártmunka szerves része

Somogy megye szocialista iparosításának első hírnöke: a Pamutfonóipari Vállalat kaposvári gyára. A gyári pártbizottságnak hat éve van tagfelvételi, jóváhagyási joga. Ez idő alatt a másfélezernél több dolgozót foglalkoztató fonoda pártalapszervezetei 88 párttagot vettek fel. A gondos nevelő munka egyik kifejezője, hogy az üzemi pártbizottság csak egy személy esetében utasította el az alapszervezetek döntését, míg 87 esetben úgy ítélte meg: az új taggal erősödik a pártszervezet.

A pártalapszervezetek kiegyensúlyozott, igényes és folyamatos pártépítő tevékenységet folytatnak. Tudatosan törekednek arra, hogy a tagfelvétellel is erősítsék a párt vezető szerepét, szociális összetételét. A megye üzemei közül a párttagoknak a dolgozókhoz viszonyított aránya évek óta ebben a gyárban a legmagasabb. Jelenleg 15,5 százalék. A tagfelvétel helyes irányát jellemzi az is, hogy a hat esztedő alatt felvett párttagok 86 százaléka munkás. S mivel a gyár munkásainak tekintélyes része fiatal nő, a felvett új párttagok 75%-a nő, 80%-a 30 éven aluli. Szép számmal vettek fel 18—20 év közötti fonónőket, szám szerint 19-et, bizonyítva, hogy nemcsak a munkában állják meg a helyüket, hanem a társadalmi, mozgalmi életből is példásan kiveszik részüket, lehet rájuk számítani. A KISZ-munka elismerése is kifejeződik abban, hogy a 70 felvett 30 éven aluli fiatal közül 55-nek a KISZ-taggyűlés volt az egyik ajánlója.

Ügyelnek arra, hogy a termelő- és a társadalmi munkában kitűnt, a párttaggal szembeni követelményeket ismerő és vállaló emberek, a dolgozók legjobbjai kérjék felvételüket a pártba. Megkülönböztetett figyelmet fordítanak a munkások és azok többségét alkotók nők párttaggá nevelésére. Rendszeresen és sokoldalúan foglalkoznak szakmai, politikai, fejlődésükkel bevonják őket a szocia-

lista brigádmozgalomba, a párt-, illetve a tömegszervezeti oktatásba, különféle megbízatásokkal látják el őket. A munka, a feladatok vállalása és megoldása közben szinte „észrevétlenül" érlelődik a gondolat, az igény: jó lenne párttagnak lenni. Az elhatározást természetesen tudatosan segítik az alapszervezet tagjai, konkrétan azok a tapasztalt párttagok, akiket a leendő párttagok patronálásával bízott meg a kollektíva.

Az üzemi pártbizottság a közelmúltban felmérte a legutóbbi hatéves időszak pártépítő munkájának hatékonyságát. Sorra vették az említett időszakban felvett párttagokat, s a „számadás" nyomán kedvező kép alakult ki. A 87 párttag közül társadalmi tisztsége van 59-nek. Betelne egy hosszú lista annak felsorolásával, ki melyik társadalmi szervezetben dolgozik. Elegendő talán megemlíteni, hogy vannak köztük pártbizottsági, párt-végrehajtóbizottsági, pártvezetőségi tagok, KISZ-titkárok, sőt van aki a KISZ legfelsőbb szervében képviseli a megye fiataljait. Megtalálhatók ezek a fiatal kommunisták a társadalmi élet szinte minden területén.

A tapasztalatok szerint a hát év folyamán felvett párttagok — a többi kommunistával együtt — igyekeznek megfelelni a mai követelményeknek. Az említett 87 párttag közül azonban jelenleg csak 74 tartozik a gyári pártalapszervezetekhez, időközben ugyanis 13 új tag különböző okokból — férjhezmenés, katonai szolgálat, munkahelyváltoztatás — elkerült a gyárból, s ugyanennyien gyermekgondozási segélyen vannak. A párttagok a munka és a sok társadalmi elfoglaltság mellett is gondot fordítanak képzésükre. Felvételük óta harmincnégyen végeztek különböző időtartamú iskolát, tanfolyamot.

Bár a tagfelvételhez nem elegendő az ha valaki jól dolgozik, de alapvető követelmény, hogy a párttag mutasson példát a munkában, teljesítse kötelességét, legyen segítségére dolgozó társainak. Ha erről az oldalról vesszük szemügyre a Pamutfonóipari Vállalat kaposvári gyárának fiatal kommunistáit, akkor is azt kell mondanunk: nincs szégyenkezni valójuk. Az utóbbi hat évben felvett párttagok közül 35 részesült — némelyek többször is — vállalati, miniszteri kiváló dolgozó kitüntetésben. Közülük 10 érdemelte ki a legjobbaknak járó „Könnyűipar kiváló dolgozója" címet és kitüntetést. Élenjárnak a termelési mozgalomban, a gyár előtt álló gazdasági, politikai feladatok megoldásában.

Varga József

Több kultúrpolitikai tanfolyam

A Zala megyében működő pártbizottságok nagy gondot fordítanak a közművelődésről szóló párthatározat végrehajtására. Mivel hosszú távú feladatról van szó, a munka alapja a határozat jó megértése, tudatosítása. Ennek egyik jelentős és hatékony lehetősége a pártoktatás. Már eddig is főleg a kultúrpolitikai tanfolyamokon tárgyalták mélyrehatóan kozművelődésünk, kulturális és művészeti életünk főbb kérdéseit. Ez a pártoktatási forma azonban főként az értelmiségi és alkalmazotti pártszervezetekben volt népszerű. A következő oktatási évtől kezdődően minden területre — főleg a fizikai munkásokból álló pártszervezetekre — kiterjesztik a közművelődésről szóló párthatározatot is tárgyaló kulturpolitikai tanfolyamokat. Propagandistaként e téma legjobb ismerőit, megyei szakembereit foglalkoztatják. Így kívánják elérni, hogy a párttagság széles körei behatóan megismerkedjenek az ideológiai-kulturális kérdésekkel.

A termelési rendszer és a pártirányítás

Az elmúlt néhány évben a mezőgazdaságban jelentős változást hozott a különböző társulások, termelési rendszerek kialakítása, amelyek jelentősen hozzájárulnak a magasabb szintű termeléshez, a népgazdaság növekvő szükségletei jobb kielégítéséhez.

A nádudvari Vörös Csillag Tsz vezetőségében 1971—72-ben vetődött fel egy növénytermelési rendszer létrehozásának a gondolata, amely 1972-ben Kukorica és Iparinövény Termelési Együttműködés (KITE) néven alakult meg. 1973-ban 10 500 hektáron tíz gazdaság, 16 gépsorral kezdett el — az első évben csak kukoricát — termelni. 1974-ben már 80 000 hektáron kukoricát, 14 000 hektáron cukorrépát és napraforgót is termeltek. 1975-ben a fejlesztés eredményeként a termelési rendszerben termelt növények — kukorica, cukorrépa, napraforgó, burgonya és szója — vetésterülete meghaladja a 170 000 hektárt.

Gyors ütemű fejlődés

A termelési rendszer területének növekedésével együtt bővült a rendszerbe lépő gazdaságok (280 gazdaság), a gépsorok (301 erőgép) száma, és ezzel párhuzamosan mindazoké a technikai eszközöké, amelyekre az adott technológia megvalósításához — a lehetőségeken belül — feltétlenül szükség volt.

Mivel a termelési rendszer az alkalmazott gépsor beszerzése, alkatrészellátása, szervizelése, a technológia kidolgozása mellett egyben a szaktanácsadást és bizonyos mértékig az értékesítést is magára vállalta, megfelelő apparátus létrehozására is szükség volt. A megalakulást követően a néhány fős KITE szakgárdája, ma már mintegy 170 főre emelkedett, akik közül az egyetemet, főiskolát végzettek száma már több mint 60.

Termelési rendszerünk bemutatásánál szólni kell arról is, hogy termelőszövetkezetünk a KITE-n belül nem csupán egy társgazdaság a sok közül, hanem a rendszer „gesztor gazdagság"-ának teendőit is ellátja. A termelési rendszer Nádudvar székhellyel működik. Ez termelőszövetkezetünk pártbizottságára, vezetőségére — mint minden új — nagy feladatokat hárít.

A KITE három év alatt igen gyors ütemben fejlődött, s ma már 14 megye területén igyekszik az új módszerek elterjesztésével, a magasabb hozamok elérését segíteni.

Mi a kezdet kezdetén tisztában voltunk azzal, hogy a rendszerbe való belépés, az új gépsorok beállítása csak akkor válhat a termelés növelésének hatékony eszközévé, ha ez párosul egy magasabb szintű, az üzemek által elfogadott, a sajátosságokat figyelembe vevő, „de mégis szigorú" technológiával, amelynek szubjektív feltételeit feltétlen biztosítani kell. Mivel az itt dolgozó szakemberek központi elképzelés alapján meghatározott technológiát terjesztenek az üzemekben, feltétlenül szükség van arra, hogy politikailag-szakmailag képzett vezetőkké váljanak.

A gyors növekedés — különösen az eltelt időszakban — nem tette lehetővé, hogy szövetkezetünk saját szakembereiből elégítse ki a rendszerközpont káderszükségletét, egyetlen lehetőség maradt, más területekről kellett felvenni dolgozókat.

Ez megfontolt és körültekintő munkát kívánt a pártbizottságtól és a KITE vezetőitől is. Ma már megállapítható, hogy a káderek kiválasz-

tása, felvétele a párt káderpolitikai elveinek megfelelően történt. A megfelelő kiválasztás eredményeként a KITE dolgozói között 36 párttag van (az ott dolgozók 21%-a), így 1973. év elején pártbizottságunk a KITE-n belül új alapszervezet létrehozását kezdeményezte.

Az itt létrehozott alapszervezettel együtt pártbizottságunk nyolc alapszervezetet irányít. Nálunk tehát a rendszerközpont pártirányítása, az alapszervezet hovatartozása egyértelműen tisztázott.

A rendszerközpont alapszervezetének munkája

Az alapszervezet létrehozásának ténye csupán egyszerű bővülésnek tűnik, hiszen a pártbizottságnak az nem jelent különösebb gondot, hogy 340 vagy 380 párttag hét vagy nyolc alapszervezetben dolgozik. Azonban néhány sajátosság miatt a KITE pártalapszervezetének irányítása jelentősen eltér a többitől. Ez több vonatkozásban nehezíti a munkánkat. Ezek közül említek néhányat:

— a munka természetéből következik, hogy a termelési rendszerben dolgozó párttagok mintegy 70—75 százaléka különböző megyékben létrehozott „alközpontokban" végzik munkájukat, általában nem Nádudvaron laknak, csak meghatározott időben — havonta 2—3 esetben — van lehetőség a velük való közvetlen találkozásra;

— nem közvetlen termelési tevékenységet végeznek, hanem szaktanácsot adnak, javaslatot tesznek;

— munkájuk eredménye közvetlenül az üzem eredménye, tehát tevékenységük hatékonysága nehezen mérhető;

— a munkahely hatása helyett az adott környezet hatása kerül előtérbe, ide tevődik át az információszerzés — elsősorban a szakmain kívüli — lehetősége is.

E különbségek sajátos helyzetet teremtenek a pártmunkánkban, hisz egy-egy határozat megfogalmazása, ismertetése és végrehajtása nem a többi alapszervezetben megszokott módon történik. A pártbizottság, az alapszervezeti vezetőség már túljutott az útkeresés időszakán. Az elmúlt 2—3 évben sok minden tisztázódott, tudjuk mit akarunk, egyre inkább megtaláljuk a megfelelő formát is. Van azonban néhány gondunk;

— nem tartjuk megfelelőnek a pártmegbízatásokat. Míg a többi alapszervezetbe tartozó párttagok számára rengeteg lehetőség adódik pártmunkára a község, illetve a termelőszövetkezet területén, itt éppen a szétszórtság miatt erre kevés lehetőség van;

— nehézségeink vannak a párttagfelvételnél is. Ahhoz, hogy tsz-ünkben a párttagfelvételnél a fizikaiak arányát tartani tudjuk, nehezíti annak lehetőségét, hogy a KITE területéről párttagot vehessünk fel;

— bár nagy gondot fordítottunk és fordítunk a KITE dolgozóinak politikai és szakmai képzésére, a politikai oktatás nem megoldott, annak ellenére, hogy a téli időszakot ezen a területen is igyekszünk kihasználni, és politikai vitakört is szervezünk. Különösen nehéz az esti középiskolai és az esti egyetemi oktatás megszervezése. Ez esetleg az adott alközpontok területén működő pártszerveknél lenne megoldható.

Ezek a sajátosságok arra késztetnek bennünket, hogy egy-egy éven belül több esetben is beszámoltassuk a KITE igazgatóját, az alapszervezet vezetőségét. A beszámoltatás kezdetben inkább tájékoztató, az utóbbi időben mindinkább ellenőrző és segítő jellegű, amely általában egy-egy részterületet, évenként egy alkalommal az egész tevékenységet érinti.

Amikor legutóbb a KITE pártalapszervezetét a végrehajtó bizottság beszámoltatta végzett munkájáról, néhány mondatban a következőket állapította meg. „Az alapszervezet az

eltelt, viszonylag rövid idő alatt gazdájává vált a politikai munka irányításának, mely kapcsán a hozott határozatok megfelelő szinten kerülnek végrehajtásra. A munka újszerűsége, sokrétűsége igényli, hogy következetesen tegyenek meg mindent a meglevő gondok megoldására, a szervezeti és tartalmi munka további javítására, melyhez a végrehajtó bizottság a szükséges segítséget a továbbiakban is feltétlen adja meg." Az a véleményünk, hogy ennek lehetőségei egyre inkább adottak.

Gazdasági-politikai hatás

Az eddigiekben tulajdonképpen a rendszerközpont pártirányításának néhány kérdéséről szóltam, amely nem meríti ki a termelési rendszer pártirányításának témakörét. Nem vállalkozhatom arra, hogy ezt a problematikát konkrétan kidolgozzam, csupán arra, hogy néhány gondolatot felvessek.

A Központi Bizottság kongresszusi beszámolója foglalkozik a termelési rendszerekkel. A mezőgazdaságban az iparszerű termelési módszereknek „kiemelkedő szerepük van abban, hogy az elmúlt évben a növénytermesztésben — döntően a kukoricatermesztésben — már 578 000 hektáron alkalmazták a korszerű termelési rendszereket, amelyeknek területe ez évben már 900 000 hektárra növekszik. Jó tapasztalataikat hasznosítva tovább folytatjuk ezeknek a korszerű termelési módszereknek megalapozott további kiterjesztését."

A kongresszus határozata megerősítette a Központi Bizottság beszámolóját. A termelési rendszerek továbbfejlesztése mind a párt-, mind a gazdasági vezetésre nagy feladatot hárít. Ezt nagyon fontos kihangsúlyozni, mert néhány éves tapasztalatunk egyértelműen bizonyítja, hogy az üzemek belépése a rendszerbe nem jelenthet csupán gépvásárlást. A nagygépek, a gépsorok alkalmazása változást idéz elő a növénytermelés szerkezetében, jelentősen befolyásolja a munkaerőhelyzet gazdaságon belüli alakulását, a termelés növelésével együtt a költségek összetételét, színvonalát, de hatással van a szövetkezeten belüli többi ágazat fejlődésére is. Tehát amikor egy-egy üzem vezetése és tagsága a rendszerbe lépés mellett dönt, nem nélkülözhetik e kérdések politikai-gazdasági hatásának vizsgálatát.

A rendszerben való termelés hatékonyságának és az egész üzemre gyakorolt hatásának vizsgálata azonban nem szűkülhet le csupán a döntést megelőző időszakra, mert a technológia változása, a termelés bővülése, a költségek alakulása stb. évről évre új helyzetet teremt, ezek folyamatos elemzése nélkül tehát nem jutunk előbbre.

Mi a rendszerközpont szakgárdáját arra neveljük, hogy az adott technológia meghatározásával együtt dolgozzák ki annak költségét, hatását stb. és így ajánlják a gazdaságoknak. Olyan kapcsolatot alakítsanak ki az üzemek vezetőivel, mely biztosítéka lehet a tennivalók jobb megértésének.

A közelmúltban a püspökladányi járási pártbizottság megvizsgálta a járás területén levő termelőszövetkezetek termelési rendszerbe való bekapcsolódását. A pártbizottság egyértelműen pozitívnak ítélte a rendszerhez tartozó szövetkezetek tevékenységét, és felhívta a figyelmet a további megalapozott fejlesztésre. Ezen túl néhány nem éppen pozitív jelenséget is felvetett, amelyre érdemes felfigyelni.

— A szövetkezetek helyzetét tükröző számok azt mutatják, hogy indokolatlanul nagy a különbség az egyes szövetkezetekben a termésátlagok és a költségek között.

— Egyes szövetkezetekben gyenge a közgazdasági elemző munka, nem követik a költségek alakulását, ilyen adatokat nem tudtak rendelkezésre bocsátani.

— Nem minden területen mérték fel a rendszerhez való tartozás hatását a termelésre a termelőszövetkezet egész gazdálkodására stb.

A járási pártbizottság többirányú feladat elvégzésére hívta fel a figyelmet. Ezek közül néhányat érdemes megemlíteni.

— A termelőszövetkezetek vezetőinek szakképzettségét úgy kell növelni, hogy képesek legyenek hozzáértően elvégezni a javasolt technológia adaptálását és kivitelezését.

— A szakmunkásképzést rendszeresebbé, alaposabbá kell tenni, hogy megfelelő létszámú — a termelési rendszerek technológiáját jól ismerő és értő — szakmunkásgárda álljon a termelőszövetkezetek rendelkezésére.

— A termelési rendszerben való termelés fejlettebb, egyben eszközigényesebb technológia alkalmazását is jelenti a hagyományosnál. Ezért a szövetkezeteknek olyan tartós forgóeszköz alapot kell kialakítaniuk, amely lehetővé teszi a magasabb szintű termelést.

— A termelőszövetkezetek vezetőinek felül kell vizsgálniuk és az új helyzetnek megfelelően át kell értékelniük az üzem- és munkaszervezés javítására készített intézkedési tervüket. Biztosítaniuk kell, hogy a rendszerben történő termelés irányítása szervesen illeszkedjen az üzem szervezetébe stb.

A tsz-párttitkárok közös tanácskozásai

A felvetett gondok, a meghatározott feladatok olyan eredetűek, hogy azok megoldása nem lehet csupán a szakvezetés feladata, hisz a szövetkezetek pártszervezetei gazdaságirányító és -ellenőrző tevékenységének éppen az ilyen kérdések megoldásában kell kifejezésre jutnia. Ezért nagyon jó kezdeményezésnek tartom a járási pártbizottságnak azt az elgondolását, hogy a járás (esetleg a megye) termelőszövetkezeti pártszervezeteinek titkárai közös tanácskozáson vitassák meg a pártmunka időszerű feladatait.

Az eddigi tapasztalataink alapján indokoltnak tartjuk azt is, hogy a járási, városi pártbizottságok meghatározott időnként tűzzék napirendre e téma tárgyalását, és „késztessék" a rendszerben levő szövetkezetek pártszervezeteit arra, hogy növekvő hatékonysággal segítsék, ellenőrizzék e munkát.

Ezt indokolja az, hogy a pártirányítás a területi elvhez igazodik; a termelési rendszer sajátos terület, nem egy zárt gazdasági egység, a benne részt vevő szövetkezeti gazdaságok önállósága biztosított, és a tagok a tulajdonosai a meglevő eszközöknek.

A gesztorgazdaság pártszervezetének irányítása tehát csak a saját területére terjedhet ki, bár a politikai felelőssége nagyobb. Ebből következően fő feladata biztosítani, hogy az irányítása alá tartozó párttagok, szakemberek teljes politikai felelősséggel végezzék munkájukat.

Tudom, hogy üzemenként, járásonként eltérőek a lehetőségek és a tennivalók. De biztos vagyok abban, hogy vannak közös gondjaink is. Az itt felvetett gondolatokkal szeretnék hozzájárulni ahhoz, hogy eredményesebb legyen a termelési rendszerben a pártirányítás.

Gonda Sándor
a nádudvari Vörös Csillag Tsz
pb-titkára

EZT OLVASTUK

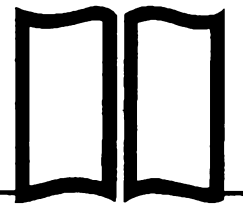

Michal Szulczewski: A politikai propaganda

Nem túlzás azt állítani, hogy napjainkban a propaganda tízezrek hivatása, foglalkozása vagy társadalmi munkája. Michal Szulczewski elméleti kutatásainak és a politikai propagandáról írott művének célja, hogy a propaganda művelőinek útbazigazítást adjon, segítse megérteni a politikai mechanizmusok működését, a politikai cselekvést befolyásoló tényezőket.

A világban zajló események naponta igazolják: az osztályharcban a propaganda ma is nagyon fontos. A korszerű tömegkommunikációs eszközök megjelenése nemcsak technikai változást idézett elő a propagandamunkában, hanem elvi változást is. De szerepét mindenekelőtt társadalmi tényezők növelték meg. A békés egymás mellett élés új szakaszában a két világrendszer közötti ellentét az ideológia frontján jelentkezik a legkoncentráltabban. A burzsoá propaganda semmilyen eszköztől vissza nem riadva igyekszik befolyása alá vonni a tömegeket. A szocializmus ellen folytatott küzdelemben az imperializmus egyre nagyobb szerepet szán a különböző propaganda-hadjáratoknak. „A kommunizmussal vívott békés verseny végső soron harc az emberek agyáért, szívéért; az elméletek és a doktrínák harca" — vallják a nyugati szakértők. A nemzetközi ideológiai küzdelemnek ebben a szakaszában a mi feladatunk változatlanul az, hogy sokoldalú és hatékony propagandamunkát folytassunk, amely elősegíti a szocialista társadalom felépítését, a marxizmus—leninizmus elveinek érvényesítését, s széles körben — nemzetközi méretekben is — népszerűsítsük a marxizmus—leninizmus eszméit, a szocializmus elveit és gyakorlatát.

A propagandát — mint konkrét, meghatározott cél érdekében folytatott tevékenységet — akkor lehet eredményesen végezni, ha a propagandista felkészült. Ha nemcsak témaismerettel — a háttéranyag és az érvanyag ismeretével — rendelkezik, hanem birtokolja a propagandamunka elméletét is. Tény, hogy nem bővelkedünk a politikai propaganda elméleti kérdéseit népszerűen tárgyaló anyagokkal. Ezért kell külön is üdvözölni, hogy a Kossuth Könyvkiadó megjelentette ezt a könyvet.

Michal Szulczewski — lengyel szerző — nagy figyelmet fordít a politika és a propaganda összefüggéseinek megvilágítására. A kettő között természetes a kapcsolat. Tartalmukat alapvetően a társadalmi célok határozzák meg. A megítélés mércéje csak az lehet — hangsúlyozza a szerző —, „hogy milyen tényleges értéket képvisel az, aminek a propaganda utat tör". Szulczewski a propagandatevékenység minden mozzanatát aszerint ítéli meg, mutatja be, hogy valós emberi érdeket, szükségletet elégít-e ki, megfelel-e a haladás, a társadalmi igazságosság mércéjének az emberek és a népek közötti viszonyban. Ebből következően hangsúlyozza a cél fontos-

* Kossuth Könyvkiadó 1974.

ságát, s a hozzá vezető utakat, az alkalmazott módszereket és eszközöket annak alárendelten ítéli meg.

Bemutatja, hol helyezkedik el a propaganda a politika rendszerében, mi a célja a szocialista és a tőkés társadalmakban. Mi a szocialista és tőkés államok álláspontja és gyakorlata a nemzetközi ideológiai harcban: konfrontáció vagy expanzió; lélektani háború vagy az eszmék harca. Ezek a kérdések manapság mind nagyon időszerűek. Napjainkban valamennyi állam külföldre irányuló szervezett propagandát folytat, ami része a nemzetközi méretekben folyó osztályharcnak. Mint ahogy Szulczewski is hangsúlyozza, a propagandaeszközök attól függően állnak az ideológiai diverzió vagy az eszmék harcának szolgálatában, hogy kinek az érdekében vetik be azokat. A mi felfogásunk szerint más dolog az eszmék harca, annak propagálása, hogy a tudományos szocializmus alapján miként kell értelmezni a jelenségeket, és megint más az ideológiai diverzió, a rémhírek terjesztése vagy a belügyekbe való beavatkozás.

A tőkés propagandamanővereket, az álcázás módszereit, a pszichológiai hadviselést leleplező művek különösen fontosak ma, amikor az európai országok a békés egymás mellett élés elvei alapján élnek egymás mellett. Az effajta propaganda korlátozása, megszüntetése fontos részét képezi a kapcsolatok normalizálásának.

A könyv alcíme: „Az elméleti problémák leírása" utal a szerző szándékára, hogy rendszerezetten adja közre a propaganda elméleti problémáit, a máig felhalmozott ismereteket. Szulczewski — helyesen — nem arra törekszik, hogy a gyakorlatban közvetlenül alkalmazható kész recepteket írjon le, vagy az egyes helyzetekhez alkalmazkodó konkrét útmutatásokkal szolgáljon. Mindenekelőtt a propagandatevékenységhez szükséges elméleti ismeretközlés igényét elégíti ki. Rendszerbe foglalja a propagandamunka alapjait, alapelveit, típusait, eszközeit. A propagandaakció anatómiájáról írottak a tervezés, a stratégia és a taktika kidolgozásába avatják be az olvasót. Az eszközök megválasztásáról és azok alkalmazásáról is sok hasznos tudnivalót tartalmaz a könyv.

Szulczewski ismeretanyagát az utóbbi évek politikai eseményeinek példáival kiegészítve a különböző társadalmi rendszerű államok politikai gyakorlatába ágyazza. Mindvégig következetesen osztályalapról vizsgálja, megfelel-e a propaganda által közvetített politika tartalma és gyakorlata a társadalom valódi érdekeinek, melyik osztályt szolgálják a politikai propaganda intézményei.

Kik számára jelentheti ismeretek forrását a lengyel szerző művei? Elsősorban a politikai agitáció és propaganda munkásai, a tömegkommunikáció területén dolgozók számára. „Minden modern ember többé-kevésbé érzékeli a propagandát — írja a szerző. — Vajon kell-e ismernie a lényegét, megérteni mechanizmusát, felfogni szerepét?" (Érdemes itt egy terminológiai megjegyzést tenni. A szerző a politikai propaganda fogalmát a lengyel gyakorlatnak megfelelően alkalmazza. A mi szóhasználatunkban az, amit Szulczewski propagandának nevez, inkább a politikai agitációhoz áll közelebb.)

A propaganda hatékonyságát sok tényező befolyásolja. Nem utolsó közöttük a propagandatevékenység színvonala, tudományos megalapozottsága. Ehhez nyújtott segítséget a kiadó a „A politikai propaganda" című mű megjelentetésével.

Illés Tibor

Fontosabb cikkek jegyzéke

1975. JÚLIUS 11-TŐL AUGUSZTUS 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Minden szinten (VII. 13. Az MSZMP Központi Bizottsága július 2-i határozatából adódó feladatokkal foglalkozó cikk); Faragó Jenő: Demokratizmus és pártszerű magatartás (VII. 17.); Interjú Szakali Józseffel, a budapesti X. kerületi Pártbizottság első titkárával a párt határozatainak végrehajtásáról (VII. 20.); Faragó Jenő: Ez is pártmunka! (VII. 26. A kommunisták egymás iránti törődésével foglalkozó cikk); Venéczi János: Egységes értelmezés, eredményes végrehajtás (VII. 27.); Komornik Ferenc: A kulcsterület — az alapszervezet (VII. 30. Taggyűlések a pártellenőrzésről a szécsényi járásban); Komornik Ferenc: Munkában az új pártbizottság (VII. 31. Beszélgetés a kezdeti tapasztalatokról Óbudán); Máté György: Túl a tagfelvételen (VIII. 7.).

TANÁCSOK LAPJA — Dr. Takács István: A II. kerületi Tanács és a körzeti pártszervezetek együttműködése (VII. 25.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Fekete Gábor: A nagyközségek jogai (VII. 25.); Interjú dr. Szentistványi Gyulánéval, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának titkárával a Hazafias Népfront tevékenységéről, programjának végrehajtásáról (VII. 30.).

MUNKA — Virizlay Gyula: A szakszervezeti nevelőmunka feladatai a pártkongresszus után (7.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Cserkúti Ferenc: A tsz-egyesülések után (VII. 11. A tsz-ek gazdálkodásának fő feladataival foglalkozó cikk); Rödönyi Károly: Fejlődő vasút (VII. 13.); Interjú Lévai Tamással, a NIM főosztályvezetőjével a nehézipari beruházások központi irányításáról (VII. 16.); Madarasi Attila: Előtérben az egyensúly javítása (VII. 22.); Kökény Mihály: Biztonságos és gazdaságos energiaellátást (VII. 23.); F. I.: A magyar ipar számokban (VII. 23. Az Ipari Zsebkönyv 1975. adatainak ismertetése); Udvardi Sándor külkereskedelmi miniszterhelyettes sajtótájékoztatója külkereskedelmünk fejlesztésének időszerű kérdéseiről (VII. 24.); Búzási János: Az intézkedések értéke (VII. 27.); Földes István: A közgazdasági szabályozórendszer továbbfejlesztése (VII. 30.; VIII. 6.); Földes István: Fejlesztés csak intenzív módon (VIII. 5.); Almási István: Korszerű és hagyományos (VIII. 8. A mezőgazdasági termeléssel foglalkozó cikk); Földes István: A negyvenkilencek (VIII. 9. A kiemelt vállalatokkal foglalkozó cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Németh Károly: Időszerű gazdasági feladataink (7.).

FIGYELŐ — Garamvölgyi István: Export és import — tonnákban (VII. 23.); Részletek N. N. Inozemcevnek, a Szovjetunió Állami Tervbizottsága elnökhelyettesének a Lityeraturnaja Gazéta számára adott interjújából (VII. 23.).

VALÓSÁG — Csikós-Nagy Béla: Középtávú anyag- és energiapolitikai koncepciónk (7.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Kelet- és Nyugat-Európa gazdasági kapcsolatainak helyzete és perspektívái (7—8. Összeállítás); A nemzetközi ipari kooperáció Európában (7—8. Cikkismertetés).

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG — Dr. Gősy Sándor: Tartalékok feltárása a mezőgazdaságban (VII. 23.); A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa 4/1975. sz. határozattal elfogadott programja az MSZMP XI. kongresszusa határozataiból adódó feladatok megvalósítására a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalomban (VII. 30. A mellékletben).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Várnai Ferenc cikksorozata a maóizmus előzményeiről (VII. 20—26.); Komját Irén: Tör-

ténelmi tanácskozás (VII. 27. A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusának évfordulójára); Jemnitz János: „Gazdag fényű szellem hunyt ki itt..." (VIII. 3. Engels halálának 80. évfordulójára); J. Kapusztyin: A szocialista életmód ismérveiről (VIII. 9.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Kolosi Tamás: Egyenlőségeszmény és társadalmi realitás (7.); A. V. Bacsurin: A termelés koncentrációja és a gazdasági mechanizmus (7.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Wojciech Jaruzelski: A hadsereg osztályszerepe a szocialista társadalomban (7.) Ali Jata: A nemzeti szövetség konstruktív programja (7.); Jakab Sándor: Régi és új az MSZMP káderpolitikájában (7.); Hozzászólások a Kommunista Internacionálé VII. kongresszusának 40. évfordulója alkalmából rendezett tudományos-elméleti szimpozionon (7.); A Szovjet Tudományos Akadémia Nemzetközi Munkásmozgalmi Intézete által kidolgozott tézisek a munkásosztályról és szövetségeseiről a szerkesztőség által indított marxista eszemecseréhez (7.); Georges Cogniot: Az első orosz forradalom tapasztalatainak időszerűsége (7.); Gilberto Vieira: A tömegek mozgásba lendültek (7. A kolumbiai politikai körülményeket ismertető cikk); Herbert Aptheker: Az amerikai forradalom osztályjellegéről (7.); Abram Milejkovszkij: Új receptek, régi gyógyszerek (7. Tallózás a polgári politikai gazdaságtan modern áramlataival foglalkozó irodalomban).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Kanyó András: Izrael választ előtt (VII. 12.); Bőcz Sándor: Nehéz „megbékélés" (VII. 23. Libanonnal foglalkozó cikk); Erdei Lászlóné: A békéért és a társadalmi haladásért (VII. 24. A nők Mexikóvárosban tartott világkonferenciájával foglalkozik); Győri Sándor: Küzdelem a terhes örökséggel (VII. 24. Dél-Vietnammal foglalkozó cikk); Kanyó András: Kormányos nélküli hajó? (VII. 25. Argentínával folgalkozó cikk); Kanyó András: Fultontól — Helsinkiig (VII. 27.); Interjú Gyovai Gyulával, a Magyar Külügyi Intézet igazgatójával az európai biztonsági értekezlet záróokmányáról (VII. 27.); Várnai Ferenc: Egyiptom nemzeti harca (VII. 29.); Árkus István: A kibontakozás útja (VII. 30. A portugáliai eseményekkel foglalkozó cikk); Az európai biztonsági konferencia zárószakaszáról közölt tudósítások (VII. 31.—VIII. 2.); Kádár János és Leonyid Brezsnyev beszéde a helsinki tanácskozáson (VIII. 1.); Kádár János nyilatkozata a helsinki tanácskozásról való hazaérkezésekor (VIII. 3.); Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet Helsinkiben aláírt záróokmánya (VIII. 3.); Vajda Péter: Helsinki szellemében (VIII. 5.); Kanyó András: A tömegek demokratizálást sürgetnek (VIII. 5. Görögországgal foglalkozó cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Dr. Berecz János: A nemzetközi enyhülés és a világforradalmi folyamat (7.); dr. Simó Endre: Forradalmi folyamat, politikai küzdelem Portugáliában (7.); C. Tóth Béla: Pártharcok és alternatívák a nyugatnémet belpolitikában (7.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — A vietnami győzelem és nemzetközi jelentősége (7.); Josef Korčak: Az európai stabilitás és haladás döntő tényezője (7. A szocialista világrendszer nemzetközi súlyával foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Győzelem — új feladatok (7—8. Indokínával foglalkozó összeállítás); V. Kuznyecov: Az enyhülés és az atlantizmus (7—8.); Az atomsorompó-szerződés a genfi felülvizsgálati konferencia után (7—8. Összeállítás); J. F. Olescsuk: A „korlátozott enyhülés" elméletéről (7—8); A. Saarinen főtitkár beszámolója a Finn Kommunista Párt XVII. kongresszusán és a Központi Bizottság határozati javaslata (7—8.).

KULTURA–TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Dr. Polinszky Károly oktatási miniszter sajtótájékoztatója a lezárult oktatási év tapasztalatairól és az új tanév feladatairól (VII. 16.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Zoltai Dénes: Szocialista realizmus — elméletben és gyakorlatban (7.).

KRITIKA — Részlet Óvári Miklósnak a május 26-i kibővített kommunista művészeti aktíva keretében „Művészeti életünk feladatai a XI. kongresszus után" címmel tartott előadásából (7.).

A FEGYVERES ERŐK NAPJA

Hazánkban ez évben is szeptember 29-én emlékezünk meg a fegyveres erők tevékenységéről. A fegyveres testületek sorában fontos helyet foglal el a munkásőrség. Képeink a munkásőrök tevékenységének néhány mozzanatát, a felkészültségük fejlesztésére irányuló erőfeszítéseiket mutatják be.

(Fotó: Galovtsik)

Ára: 3,50 forint

Megjelent

URHO KALEVA KEKKONEN

A finn külpolitika útja

Válogatott beszédek és cikkek
144 oldal Ára: 16,– Ft

DR. LAKATOS GYÖRGY

Az ipari társadalom elméletéről

Raymond Aron nézeteinek bírálatához
160 oldal Ára: 10,– Ft

JEAN MERRIEN

A tenger legendáriuma

(Univerzum könyvtár)
288 oldal Ára: 55,– Ft

GONDOS ERNŐ

Olvasói ízléstípusok

374 oldal Ára: 35,– Ft

JURIJ KOROLKOV

Szigorúan bizalmas!

Kyoku mitsu!
(Uzsgorodi Kárpáti Kiadóval közös, második kiadás)
696 oldal Ára: 50,– Ft

GALAMBOS TIBOR

Emberek a világűrben

(A Magyar–Szovjet Baráti Társasággal és a Táncsics Kiadóval közös kiadás)
240 oldal Ára: 34.– Ft

PASZTOR FERENC

Nyár és tél Bulgáriában

(Ország-Világ sorozat)
240 oldal + 32 oldal kép Ára: 30,– Ft

INDEX: 25.699

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

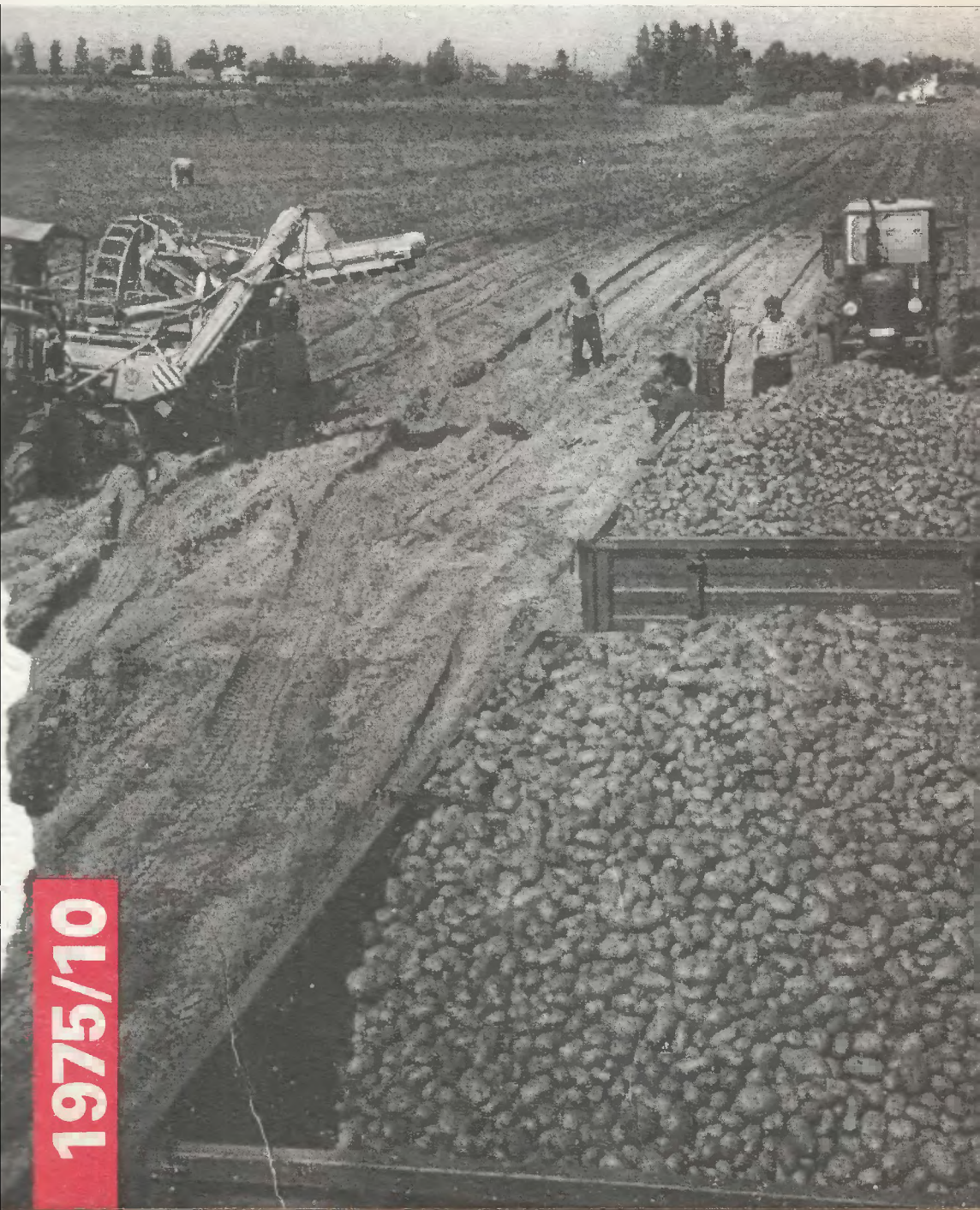

1975/10

ÖSZI BETAKARÍTÁS

Országszerte folyik az őszi betakarítás a földeken. Az idén először nincs szükség importra cukorból. A termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok a vetésterület jelentős növelésével tették ezt lehetővé. Megkezdték a szőlő szedését is

A zagyvaszántói Zagyvavölgye Tsz-ben 250 holdon termelnek cukorrépát, amelyet a selypi cukorgyár dolgoz fel

A Pest megyei Állami Pincegazdaság nyársapáti szőlőfeldolgozójában mintegy 70 ezer mázsa szőlőt vásárolnak fel az idén

(KOPPÁNY GYÖRGY FELVÉTELEI)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XX. ÉVFOLYAM, 1975. OKTÓBER

10

TARTALOM:

Herczeg Károly: A szakszervezeti választások eddigi tapasztalatai (3)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Poden Gyula: Az őszi mezőgazdasági munkák sikeréért (7)

Csáky Csaba: A termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek erősítése (12)

A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatának megvalósításáért

Meiszner Antal: A gazdaságpolitikai agitáció fejlesztése (17)

Fraknóy Gábor: A politikai munka hatékonyságának fokozása (22)

Páll György: Az üzemek tervszerűbb beszámoltatása (26)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Wirth Ádám: Tulajdonviszonyok a szocialista társadalomban (29)

Patkós Albertné: Közelebb a pártmunka gyakorlatához (39)

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETEBŐL

V. Scserbickij: Tökéletesítsük a párthatározatok végrehajtásának szervezését és ellenőrzését (41)

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Kóré Sándor: A bejáró munkások politikai aktivitása (49)

Závodni László: A szarvasmarha-tenyésztési program teljesítése (55)

IRODALOM–MŰVESZET–KÖZMŰVELŐDÉS

Marosi János: A dolgozók műveltségének emeléséért (60)

a választások után jobb felkészültségű, szélesebb körű ismeretekkel rendelkező szakszervezeti testületek jöjjenek létre. A személycsere következtében az új vezetőségi tagok aránya mintegy 30–40 százalék, a bizalmiaknál ennél alacsonyabb, 20–30 százalék. Úgy gondoljuk, hogy ez a cserélődési arány egészséges. A kipróbált, a szakszervezeti munkában jártas, tapasztalt aktivisták nagy arányú újraválasztása biztosítja a választott vezetőségek tevékenységének a folytonosságát, az újként beválasztottak pedig lehetőséget adnak a testületek felfrissítésére, új káderek nevelésére és arra is, hogy a különböző munkaterületen dolgozók aránya a választott testületekben javuljon. Örvendetes, hogy ahol az indokolt volt, jelentősen növekedett a nők, a fiatalok és a fizikai dolgozók részvétele a különböző tisztségekben. Mindezek alapján úgy látjuk, hogy a most megválasztott bizalmiak, alapszervezeti vezetőségek összetétele megfelelő, mivel összhangban van, illetve tükrözi az adott területen dolgozó tagság összetételét.

A megválasztott bizalmiak, bizalmi-helyettesek és vezetőségek élvezik a tagok bizalmát, olyan emberek, akik elkötelezték magukat a szocializmus ügyéhez, képesek feladataik megoldására. E feladatok nehezek és bonyolultak. Magukba foglalják a IV. ötéves terv sikeres befejezésének, az V. ötéves terv előkészítésének és eredményes beindításának elősegítését; a dolgozók mindennapos érdekeinek védelmét; a nevelés sokrétű tevékenységét; az üzemi, munkahelyi demokrácia, a szakszervezeti demokrácia fejlesztését stb. Éppen ezért különösen fontos, hogy a szakszervezeti tagok mellett a pártszervezetek, a kommunisták támogassák, segítsék munkájukban a most megválasztott bizalmiakat, alapszervezeti vezetőségeket.

● ● ●

Amikor a kommunistáknak a szakszervezeti mozgalommal kapcsolatos tennivalóiról, felelősségéről szólok, szeretném hangsúlyozni, hogy a szakszervezeti mozgalom további tevékenységének elvi, politikai alapjai változatlanok. Ezek a lenini elvek az elmúlt évtizedekben kiállták a gyakorlat próbáját.

Ez évben a párt és a szakszervezetek vezető szervei közösen egyhetes tanfolyamot szerveztek a budapesti és a megyei pártbizottságok szakszervezeti kérdésekkel foglalkozó munkatársai részére. Ennek jelentőségét nem szabad túlbecsülni. Én csupán a tanfolyamon résztvevők egyöntetű véleményét szeretném idézni: a Politikai Bizottság 1966. és 1974. évi határozatára, e határozatok alapos, mély feldolgozására az alsó és középszintű pártszervezetekben ismét meg ismét vissza kell térni. Nagyon fontos, hogy az e határozatokban foglaltak a pártszervezetek, a szakszervezeti mozgalomban dolgozó párttagok vérévé váljanak, hiszen ezek hosszú időre megszabják a kommunisták helyét, szerepét és tennivalóit a szakszervezeti mozgalomban.

A szocialista társadalom építésének vezető ereje, a munkásosztály és pártja politikájának kidolgozásában és megvalósításában nem nélkülözheti a szakszervezeti mozgalom aktív közreműködését, támogatását. Ezen elv gyakorlati alkalmazására ismét példát adott pártunk Központi Bizottsága, amikor a XI. kongresszus előkészítése során – több más intézménnyel és szervezettel együtt – bevonta a szakszervezetek vezető szervét is a határozatok és a programnyilatkozat kidolgozásába. Most a megvalósításon van a sor – és ez szintén valamennyiünk ügye. Az egész szakszervezeti mozgalom, tehát négymillió ember ügyévé tenni a párt politikáját – ez a szakszervezeti mozgalomban dolgozó kommunisták állandó, mindennapos, bonyolult és felelős feladata. E nagyszerű célok és feladatok megoldására – mint az alapszervezeti választások is bizonyították – a szakszervezetek képesek és készek.

Pártunkban az a lenini felfogás érvényesül, mely szerint a szakszervezeti mozgalom a kommunisták tevékenységének, tömegkapcsolatának természetes közege, utánpótlásának forrása. Ezzel függ össze, hogy megnőtt, megerősödött a szakszervezeti mozgalom társadalmi súlya, szerepe, tekintélye. De más oldalról e folyamatnak az volt a feltétele és egyben következménye is, hogy megerősödtek és egészségesen fejlődnek a párt tömegkapcsolatai, ami végső soron tovább szilárdítja a proletárdiktatúra politikai rendszerét, a munkásosztály politikai hatalmát.

● ● ●

A szakszervezetek kettős funkciójának értése, a kétoldalú tevékenység együttes érvényesítése változatlanul szocialista építésünk elengedhetetlen feltétele. Gazdasági építőmunkánk, a termelés fejlesztése és hatékonyabbá tétele, a dolgozók életviszonyainak állandó javítása most is, de a jövőben még inkább fegyelmezettebb, odaadóbb munkát, nagyobb erőfeszítéseket követel mindenkitől. A választások során legtöbb helyen mind a beszámoló, mind a vita kifejezte azt az igazságot, hogy életünk csak úgy lesz még szebb és jobb, ha a munkát, a termelést is jobbá, szervezettebbé és fegyelmezettebbé tesszük. Semmit nem ért meg a dolog lényegéből az, aki úgy gondolja, hogy most a termelési feladatok megoldására koncentrálunk, ezért kevésbé foglalkozhatunk a dolgozók élet- és munkakörülményeivel, az egyes dolgozók panaszaival, sérelmeivel. Azok, akik úgy vélik, hogy most a szakszervezetek termelést segítő tevékenysége került előtérbe, és elvárják, hogy a bizalmiak, az üzemi szakszervezeti szervek segítsék a munkafegyelem megszilárdítását, a takarékossági mozgalmat, egyszóval mozgósítsanak a jobb termelési, gazdasági eredmények elérésére, és tegyék félre, vagy legalább is csökentsék, fékezzék érdekvédelmi tevékenységüket – önmagukat fosztják meg a valóban hatékony szakszervezeti támogatástól. Nem lehet jó az olyan szakszervezeti bizalmi vagy bizottság mozgósító tevékenysége, ahol nem tesznek meg mindent a dolgozók törvényben biztosított jogainak érvényesüléséért, a munka- és életkörülmények javulásáért. Természetesen ez fordítva is igaz. Ha elhanyagolják a munka, a termelés problémáit, nincs anyagi alap, erkölcsi lehetőség az érdekvédelmi jogokhoz.

A *szakszervezetek kettős funkciója tehát egy nagyon mély, belső dialektikát, egységet tartalmaz*, melynek megbontása, bármely oldal elhanyagolása gyengíti az egyébként erősíteni szándékozott tevékenység hatását. Ennek tudatosítását és gyakorlati alkalmazását a pártszervezeteknek nap mint nap segíteniük kell.

Nem engedhető meg tehát annak a torz szemléletnek még a nyoma sem, amelyben valami olyasmi tükröződik, mintha a párt politikájának támogatása csakis a szakszervezetek termelést segítő tevékenységében jelentkezik, míg az érdekvédelmi funkció valahogy „nem igazán" tartozik e politika támogatásához.

Az ilyen felfogás éppen a lényegről tereli el a figyelmet. Arról, hogy *a párt politikájának középpontjában a dolgozó ember áll.* Minden tevékenységünknek, így a termelő tevékenységnek is célja a dolgozók szebb, boldogabb élete.

A pártszervezetek, a szakszervezeti mozgalomban dolgozó kommunisták kötelessége, hogy ugyanolyan súllyal és határozottsággal *támogassák a szakszervezetek érdekvédelmi tevékenységét, s bátorítsák az új tisztségviselőket e tevékenységükben, mint a termelést segítő munkájukat.* Ennek hangsúlyozása azért is fontos, mert mindkét területen bőven akad javítani való. A termelést segítő munkánál felvetődik például, hogy mindent megtettünk-e már az ésszerű takarékosság érvényesítéséért, a belső tartalékok feltárásáért és hasznosításáért. Vagy – korántsem elméleti okból – kérdezhetnénk egymástól: milyen az össz-

hang a munkahelyi-brigád tervfeladatai és a szocialista munkaversenyvállalások között? Egy másik izgalmas probléma: rend van-e a társadalmi munkában? Megfelelően összehangolt-e az erkölcsi és az anyagi ösztönzés? Úgy ítélem meg, hogy a válaszokban – mindenki a maga területéről – számos gondot, nehézséget, elmaradást, visszásságot vetne fel. Éppen ezért az újonnan megválasztott tisztségviselőknek van bőven tennivalójuk. S ehhez a dolgozókkal való szoros együttműködésen kívül joggal várnak iránymutatást és segítséget az adott munkahely, műhely, üzem, vállalat pártszervezetétől.

Az érdekvédelmi munka fejlesztésére is nagy szükség van. Feltétlenül javításra szorul egyebek mellett az üzemi demokráciával kapcsolatos munkánk tartalma. Sokkal következetesebben kell érvényt szerezni a végzett munkával arányos bérezésnek. Bátrabban kell élni a jogokkal a munkakörülmények javításánál, a szociális ellátottságban, a biztonságos munkavégzésben. Természetesen mindez csak úgy lehetséges, ha az adott pártszervezet politikai erejével, érettségével – a jogos és reális igények kielégítése érdekében – az adott szakszervezeti aktíva, testület mellett áll, támogatja azt.

Általában külön említik a szakszervezetek nevelő tevékenységét. Valójában ez a munka a gyakorlatban szervesen összefonódik, beépül a szakszervezetek egész munkájába. Még a szakszervezeti politikai oktatás is csak akkor hatékony, ha olyan ismereteket nyújt, amelyek növelik a dolgozók aktivitását, elősegítik a dolgozók közötti viszonyok szocialista jellegének fejlesztését, a szocialista személyiség fejlődését.

A most induló párt- és szakszervezeti oktatás formái, fórumai jól felhasználhatók az újonnan választott bizalmiak és vezetőségi tagok tudásának gyarapítására, felkészítésére. A pártszervezetek kísérjék figyelemmel, hogy az újonnan megválasztott tisztségviselők mielőbb megismerkedjenek feladataikkal, a szakszervezetek kötelességeivel és jogaival. Mindez persze még kevés a jó munkavégzéshez. Fontos, hogy a szakszervezeti tisztségviselők tájékozottak legyenek a nemzetközi helyzetről, hazánk társadalmi, gazdasági, politikai eredményeiről, problémáiról, feladatairól. Az üzem, vállalat helyzetét, szerepét, távlati céljait is jól kell ismerniük. Úgy vélem, hogy a pártszervezeteknek sem alapszervezeti, sem vállalati szinten nem szabad „sajnálni" az időt, energiát a szükséges tájékoztatástól. Soha sem lehet elfelejteni, hogy a jól felkészült, tájékozott, tudatosan dolgozó szakszervezeti aktivisták jelentős segítői a pártszervezetnek.

A szakszervezeti mozgalom irányítása és segítése során a pártszervezetek közvetlen lehetőségekhez jutnak pártépítési terveik szempontjából. A szakszervezeti mozgalom ugyanis nem csupán a kommunisták tömegpolitikai munkájának színtere, hanem egyúttal a párt utánpótlásának is természetes kimeríthetetlen forrása. A párt fejlődése szempontjából nagy jelentőségű, ha a pártszervezetek tudatosan figyelemmel kísérik, segítik, bátorítják a szakszervezeti aktivisták fejlődését, és e közös tevékenység alapján a legjobbakból párttagokat nevelnek.

● ● ●

Társadalmunk politikai rendszere, annak egyes alkotó elemei, a párt, az állam és a szakszervezet tevékenysége ez év folyamán is tovább fejlődött. A párt vezető szerepének érvényesülése mellett mindegyik képes továbbfejleszteni sajátos tevékenységét, nagyobb hatékonysággal elősegíteni társadalmunk szocialista fejlődését. Tudatosan többet kell tennünk az alapszervezetekben folyó munka színvonalának emeléséért, hasznosítva a dolgozók aktivitását, tenniakarását

Az őszi mezőgazdasági munkák sikeréért

A népgazdaság 1975. évi terve a mezőgazdaság dinamikus fejlődését irányozta elő, 3—4%-os növekedéssel. A mezőgazdasági üzemek — a népgazdasági terv szerint — növelték a cukorrépa és az olajos növények vetésterületét és belső tartalékaik feltárásával a terv maradéktalan teljesítésére törekedtek. Gondosan végezték az őszi vetések fejtrágyázását és növényvédelmét, növelték a termelési rendszerekben művelt növények mennyiségét és területét, a tavaszi vetéseket általában jó minőségben és időben elvégezték.

A növénytermesztési terv teljesítését jórészt a nyári gabona és az őszi betakarítási eredmények tanúsítják.

A nyári munkák értékelése

Az 1974. évi őszi vetéseket késleltető időjárás és a tavaszi kipusztulás miatt az előző évhez és a tervhez viszonyítva is közel 150 ezer hektárral kevesebb volt a tényleges gabonavetés-terület. A kalászos gabonafélék a tavasszal jól fejlődtek és a terméskilátások ennek alapján fokozatosan javultak. Júliusban, a nagy hőség hatására a gabonák megszorultak, a csapadékos és viharos időjárás következtében pedig megdőltek. Súlyosbította a helyzetet az, hogy mintegy 80 000 hektár kalászos gabonát hosszabb-rövidebb ideig belvíz borított. Mindezek miatt a betakarítási munkák elhúzódtak.

A gabonabetakarításra a mezőgazdasági üzemek gondosan felkészültek. A traktorokat, a betakarító és egyéb munkagépeket időben kijavították. A betakarításban mintegy 14 500 kombájn vett részt, és a mezőgazdasági üzemek példamutatóan segítették egymást a gabonakombájnok és a szállítóeszközök szervezett átcsoportosításával.

A jó felkészülés, a kombájnvezetők és a gabonabetakarításban résztvevők önfeláldozó munkájának eredményeként a gabonabetakarítás augusztus első napjaiban befejeződött. A kedvezőtlen körülmények ellenére az aratási idő csupán néhány nappal haladta meg a tavalyit.

A gabonabetakarítás járulékos munkáit — szalmalehúzás, bálázás, valamint a talajmunkák — gyorsítani viszont csak a betakarítás befejezése után lehetett. Ennek következtében a mezőgazdasági üzemeknek rövid idő állt rendelkezésükre az őszi mezőgazdasági munkákra való felkészüléshez.

Kalászos gabonából a tervezett termésmennyiséget sajnos nem sikerült betakarítani. A felvásárlási eredmények alapján az „ország kenyere" biztosított, a hiány az export-célkitűzések teljesítésénél jelentkezik. A mezőgazdasági üzemek a belső üzemi szükségletük takarékosabb felhasználásával azonban még növelhetnék az állami felvásárlást és az exportterv teljesítését.

Őszi tennivalók

Az ősszel 2,1 millió hektár kapás- és egyéb őszi érésű szántóföldi növény mintegy 15,5 millió tonna termésének betakarítását; csaknem 1,7 millió hektár őszi vetésű növény — túlnyomórészt kalászos gabona — talajelőkészítését és időben való elvetését; több mint 400 000 hektár szántóterület istállótrágyázását; és mintegy 2,2 millió hektár őszi mélyszántást kell a mezőgazdasági üzemeknek elvégezniük. Ezzel egyidejűleg mintegy 200 000 hektárról kell a szőlőt leszüretelni és feldolgozni; több mint 3 millió tonna zöldséget és gyümölcsöt betakarítani.

Az őszi betakarítású növények érése a múlt évinél 10—12 nappal előbbre tart, de lényegében megfelel a sokévi átlagnak. E növények többségéből a terméskilátások kedvezőek. A gyümölcstermés viszont közepesnek ítélhető meg, mivel a legnagyobb mennyiséget kitevő téli alma termése a múlt évinél — a termésbecslések alapján — kb. 8%-kal kevesebb.

A mezőgazdasági üzemek a kukorica, a cukorrépa, a napraforgó, a rizs és a burgonya zömét gépekkel takarítják be. E növények gépesítési foka 90—100% között változik. Ennek ellenére a legnagyobb nehézség a cukorrépa betakarításánál és feldolgozásánál, valamint a kukorica szállításánál, szárításánál és tárolásánál mutatkozik.

A több mint 4,4 millió tonna cukorrépa betakarítása és feldolgozása csak fegyelmezett munkával, a cukorgyárakkal kialakított ütemezés szerinti pontos szállítás végrehajtásával oldható meg. Így is — többszöri átrakást figyelembevéve — mozgatása mintegy 11 millió tonna szállítási feladatot jelent, feldolgozása pedig a szűkös cukorgyári kapacitás miatt közel 150 napot vesz igénybe.

A várhatóan több mint 6 millió tonna kukorica minél kevesebb veszteséggel és jó minőségben történő betakarítása a növénytermesztési terv célkitűzésének teljesítése szempontjából feltétlenül szükséges. Csak így érhető el az állatállomány abraktakarmánnyal való ellátása és exportkötelezettségeink teljesítése.

Az állatállomány biztonságos takarmányellátása érdekében számításba kell venni, hogy 1975-ben a lucerna és a vöröshere éves szénamennyisége ugyan kielégítő, de a csapadékos időjárás miatt gyenge a minősége. Silókukoricából, rétiszénából, másod- és tarlóvetésekből a múlt évihez hasonló a termés, ezért fokozottan kell gondolni a kukoricaszár és a nyers répaszelet takarmányozásra történő felhasználására.

A háztáji kukorica és burgonya betakarítása, továbbá a háztáji és a nagyüzemi gyümölcsszüret, valamint az őszi érésű zöldségnövények betakarítása jelentős kézi munkaerőt igényel. E növények közül a több mint 900 000 tonna szőlő szüretelése, valamint az őszi és téli alma szedése emelkedik ki. Szőlőből a múlt évi gyenge termés után lehetőség nyílik borból a készletek feltöltésére és a jövő évben a szokásos borexport bonyolítására. Ez azért is nagy feladatot jelent, mert e munkák főleg egy-egy tájkörzetre koncentrálódnak, mint például az almaszüret Szabolcs megyére.

Az 1976. év jó előkészítését, az őszi gabonák jó minőségben és optimális időben történő elvetését a betakarítással egyidőben kell elvégezni. Kenyérgabonából a cél az 1973. évi őszi vetésállománynak megfelelő, mely nagyobb, mint az 1974. évi vetésterület volt.

A fentiek alapján a rendelkezésre álló kézi munkaerő és a gépek kapacitását is figyelembe véve, a mezőgazdasági üzemek egy része saját erőből kedvező őszi időjárás esetén sem képes termését betakarítani, és a jövő évi gabonák talajelőkészítését és vetését időben elvégezni.

Arra is számítani kell, hogy ezen az őszön sem lesz ideális az időjárás. Ebben az esetben nő azoknak a mezőgazdasági üzemeknek a száma, melyek saját erőből nem tudnak a feladatokkal időben végezni. Ilyen körülmények ellenére is azt a célt kell kitűzni, hogy a megtermelt termésmennyiség maradéktalanul betakarításra kerüljön, és az őszi vetéseknél — a minőségi követelményekből nem engedve — a kitűzött célnak megfelelő területen kerüljön földbe a mag.

A munkák szervezése

Az őszi mezőgazdasági munkák végzése elsősorban a mezőgazdasági üzemek dolgozóinak feladata. A megtermelt termés maradéktalan betakarítása viszont egész népünk érdeke. Nem közömbös tehát, hogy mikor és milyen minőségben kerül raktárba vagy feldolgozásra. Ezért közös összefogással lehetőségeihez mérten mindenkinek feladata hozzájárulni az őszi mezőgazdasági munkák sikeréhez.

A mezőgazdasági üzemekben a rendelkezésre álló kézi és gépi kapacitást jó szervezéssel, a munkavégzésre alkalmas napok kihasználásával úgy kell irányítani, hogy a munkák időben és jó minőségben befejeződjenek.

A szocialista munkaversenyben rejlő lehetőségeket ezen időszakban fokozottabban kell kihasználni. Az üzemek vezetői a nehéz feladatok megoldásánál számíthatnak a szocialista brigádokra, de ezzel párhuzamosan mindenütt alkalmazniuk kell a helyileg jól bevált anyagi ösztönzőket is. A szocialista munkaverseny csak úgy hoz kedvező eredményeket, ha a munkafeltételek megfelelőek és mindenki előre tudja, mit várnak tőle, és ő mit tud még vállalni.

Ahol a feladatok megoldására a kézi munkaerő nem elég, ott — főleg a termelőszövetkezetekben — a családtagok és a nyugdíjasok bevonásával kell a gondokon enyhíteni. Emellett csak helyeselni lehet a szabadságon levő, főleg a falvakban lakó, az őszi mezőgazdasági munkák végrehajtásában részt venni kívánó más népgazdasági ágakban foglalkoztatott dolgozók bevonását.

A helyi lehetőségek kihasználása után — központi intézkedés alapján — igénybe lehet venni az általános iskolák felső tagozatos, valamint a középiskolák tanulóit, továbbá az egyetemi és főiskolai hallgatókat.

Néhány helyen — különösen a cukorrépa betakarításánál — az idei őszön is bekapcsolódik a honvédség, s a kézi munkaerő mellett terepjáró tehergépkocsikat is rendelkezésre bocsát.

Ahol a szállítási feladatok időbeni elvégzéséhez a mezőgazdasági üzem szállítóeszközeinek maximális kihasználása és a Volán Vállalat, valamint a honvédség járműveinek igénybevétele után is kapacitáshiány van, ott indokolt a Megyei Szállítási Bizottság útján közületi tehergépkocsikat kérni.

A mezőgazdasági üzemekkel kapcsolatban álló kereskedelmi, élelmiszeripari és szolgáltató vállalatok akkor járulnak hozzá legjobban az őszi mező-

gazdasági munkák sikeres befejezéséhez. ha munkájukat jól és szervezetten végzik.

Törekedni kell arra, hogy az alkatrészhiány miatti gépkiesés minél kevesebb legyen, és a megrendelt új gépek időben a mezőgazdasági üzemek rendelkezésére álljanak. Az alkatrészhiány csökkentését szolgálja a mezőgép vállalatok ez időszakban történő új alkatrész-gyártásának növelése, az alkatrészfelújítás kiszélesítése, az ügyeleti szolgálat további fenntartása, és az országban kis mennyiségben rendelkezésre álló alkatrészek központi elosztása.

A szükséges őszi vetőmag és műtrágya-mennyiség diszponálását úgy kell végezni, hogy átmeneti hiány egy üzemben se keletkezhessen, ez a vetési munkálatokat ne gátolja.

A felvásárló és élelmiszeripari vállalatok az áruátvétel jó megszervezésével, a gyors, szakszerű felvásárlással tudnak a betakarítási munka sikeréhez hozzájárulni. Az átvétel kora reggeli megkezdése és késő esti befejezése, a kocsifordulók gyorsítása mind e munkavégzést segítik elő. Gondosan ügyelni kell arra is, hogy a nagy értékű napraforgó, rizs és szója szárítása a kukorica mellett ne kerüljön háttérbe. A szárítókapacitás kihasználása ebben az időszakban maximális legyen.

Az őszi mezőgazdasági munkák végzése széles körű és nagy körültekintést igénylő feladat. A sokirányú tevékenység figyelemmel kísérése közben nem szabad elfeledkezni a munkavédelmi szabályok betartásáról. A gyors és szervezett munkához hozzá tartozik a balesetek megelőzését szolgáló oktatás és a szabályzatban foglalt berendezések biztosítása.

A közvetlen őszi mezőgazdasági munkát végzőkön kívül a tanácsoknak, a különböző középirányító szerveknek, a mezőgazdasági termelőszövetkezetek területi szövetségeinek, valamint a mezőgazdasággal kapcsolatos irányító szerveknek egyaránt be kell kapcsolódniuk a munkába. Nem lehet szó nélkül elmenniük az ellenőrzés során tapasztalt lazaságok mellett, és sürgősen intézkedniük kell minden olyan esetben, amikor a mezőgazdasági üzem vezetőinek kezéből kicsúszik az irányítás.

A pártalapszervezetek feladata

A pártszervezetek a párt irányító és ellenőrző tevékenysége kapcsán már az őszi feladatok kampánytervének kidolgozásakor vegyenek részt a gazdaságvezetés munkájában. Tevékenységük során követeljék meg a reális és a népgazdasági terv célkitűzéseit figyelembe vevő feladatmeghatározást. Folytassanak a kampánytervek végrehajtására agitációs tevékenységet, és a pártalapszervezetek eszközeivel mozgósítsák a dolgozókat a minél kevesebb veszteséggel, jó minőségben és időben végzett munkára.

Irányítsák úgy az üzemekben dolgozó társadalmi szervezetek munkáját hogy azok is segítsék az őszi mezőgazdasági munkák eredményes befejezését. A munkából példamutatóan vegyék ki részüket, jó kezdeményezésekkel, és a hasznos tapasztalatok elterjesztésével legyenek a gazdaságvezetés segítségére.

Azokban az üzemekben, ahol a saját kézi és gepi kapacitás nem elég, gondot kell fordítani arra, hogy a külső besegítők és az üzemi dolgozók között jó kapcsolat alakuljon ki. Ne tűrjék el, hogy a mezőgazdasági dolgozók ne az erejük és tudásuk legjavát adva végezzék munkájukat, miközben a külső segítőktől maximális teljesítményt várnak el. Úgy kell a munkát szer-

vezni és irányítani. hogy az tovább erősítse a munkás-paraszt szövetséget. Az emberekről való gondoskodásnak ilyen időszakokban nagyobb jelentősége van, s ez fokozottan vonatkozik a besegítő dolgozókra is.

A felszabadulás óta a közös összefogásnak nagyon sok szép példáját lehetne felsorolni. A kommunisták felhívására dolgozó népünk mindig megértéssel fogadta a különböző nehéz helyzeteket, és kész volt felsorakozni a rendkívüli feladatok megoldására. Az idén is közös erővel biztosítjuk mindazoknak a feladatoknak elvégzését, melyek ránk várnak, és reméljük, örömmel számolhatunk be arról, hogy ez a munka is sikeres volt, mert a megtermett termést jó minőségben és minimális veszteséggel takarítottuk be, egyben az őszi vetésekkel megalapoztuk a jövő évet is.

Poden Gyula
a KB munkatársa

Az országos mezőgazdasági kiállítás idején számos nagyüzemben gazdálkodási és gépbemutatót rendeztek. A herceghalmi kísérleti gazdaságban a kukoricarendszer nagyüzemi termelésével ismerkedhettek a szakemberek

(Fotó: Koppány György)

A termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek erősítése

A KISZ-szervezetek erősödésével összhangban a termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek is mind jelentősebb politikai tényezővé válnak. További erősítésük folyamatos feladat. Csak így vállalhatnak részt a XI. kongresszus határozatainak végrehajtásából, a termelőszövetkezetek szocialista jellegének erősítéséből.

A termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek helyzetének, feladatainak megítélésénél nem téveszthetjük szem elől azokat a sajátosságokat, amelyek között megalakultak és napjainkban is működnek. A KISZ zászlóbontásakor még kevés termelőszövetkezeti KISZ-szervezet működött, számuk főleg a termelőszövetkezetek átszervezése utáni időben, 1961 után emelkedett. A termelőszövetkezeti fiatalok között a KISZ-szervezetek megalakítása az iskolai vagy az ipari területekhez képest csak jelentős fázis-késéssel kezdődött. Még ma sem működik valamennyi termelőszövetkezetben KISZ-szervezet. A következő időszakban további erőfeszítéseket kell tennünk azért, hogy minden tsz-ben működjön KISZ-szervezet vagy KISZ-csoport. Ehhez kérjük a pártszervezetek segítségét.

Az utóbbi években a tsz-ek gazdasági megszilárdulásának, a politikai munka fejlődésének eredményeként jelentősen fejlődtek a termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek. Az MSZMP XI. kongresszusa megállapította, hogy „... a KISZ rétegenkénti szervezettsége a X. kongresszus óta nem változott lényegesen. Kivétel a termelőszövetkezeti fiatalság, amelynek a szervezettsége 22%-ról 31%-ra növekedett".

A szervezettség erősödése együtt járt a tartalmi munka fejlődésével. Egyre több termelőszövetkezeti fiatal találja meg az utat a KISZ-hez, ezzel a közösséghez, a szocialista eszmékhez, s közülük a legkiválóbbak a párthoz is. A tsz-fiatalok közül 1971 végén 30 000 volt KISZ-tag, számuk napjainkban meghaladja a 40 000 főt. Azért is jelentős ez a fejlődés, mert a termelőszövetkezetekben dolgozó fiatalok száma ez idő alatt lényegesen nem változott.

A KISZ KB 1973. októberi határozata a mezőgazdasági és a falusi KISZ-szervezetek erősítéséről kimondja, hogy a KISZ IX. kongresszusáig a termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek állandó erősítése mellett minden egyesült termelőszövetkezet székhelyén és a szövetkezetek közös vállalatainál önálló KISZ-szervezetet kell alakítani. Ahol ennek még nem értek meg a feltételei, ott a falusi lakóterületi KISZ-szervezeteken belül kell megszervezni a termelőszövetkezeti fiatalok KISZ-csoportjait. A határozat óta eddig mintegy 300 termelőszövetkezeti KISZ-szervezet és több mint 700 termelőszövetkezeti KISZ-csoport alakult. A jövőben is törekedni kell KISZ-szervezetek és -csoportok alakítására, hogy mielőbb befejeződjön a tsz-ekben az ifjúsági szervezet létrehozása.

KISZ-munka az aprófalvakban

A termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek megalakítása különösen az aprófalvas településeken igényel további erőfeszítéseket. Működésük elválaszthatatlan azoktól a társadalmi, gazdasági, települési körülményektől, amelyek között tevékenykednek. Ezeket a feladatok kijelölésénél figyelembe kell venni. A KISZ KB által szervezett kisközségi — és külön a nagyközségi — KISZ-

vezetők tapasztalatcseréjén ezekről is véleményt cseréltünk. Hazánkban ma már minden faluban működik KISZ-szervezet, az aprófalvakban általában lakóterületi jelleggel. Soraik között a legkülönbözőbb foglalkozású fiatalok találhatók meg. Összetételüket az egyes falvak konkrét gazdasági-földrajzi helyzete határozza meg. Az aprófalvaknak az ipari, oktatási központokhoz való közelsége erős hatást gyakorol a fiatalokra, növeli az ingázók számát és arányát. A mezőgazdaság műszaki-technikai fejlődése, a nagyobb termőképességű fajták elterjedése továbbra is jelentős számú munkaerőt szabadít fel a mezőgazdaságban, ,ugyanakkor a mezőgazdaság kiöregedő dolgozóit — döntően a természetes utánpótlásból — magasabban szakképzett fiatalokkal kell pótolni. Ennek üteme azonban — az előrejelzések szerint — a jelenlegi szinten marad. A naponta ingázó fiatalok száma tehát döntően az egyes korosztályok demográfiai jellemzőivel függ össze. A falusi ifjúság nagyobbik hányada ezért még hosszú ideig ingázni fog. Napjainkban falun több mint 1,2 millió 14—26 éves fiatal él. Közülük 200 000 a mezőgazdaságban, több mint 550 000 az iparban, építőiparban, közlekedésben dolgozik. A falun lakó középiskolások és szakmunkástanulók létszáma is meghaladja a 300 000 főt. A becslések szerint a naponta ingázó fiatalok száma több mint félmillió. Az ingázás, mint társadalmi jelenség, természetesen nem korlátozódik az aprófalvakra, hanem országos jelenségnek tekinthető.

Az ingázó fiatalok közötti politikai munka fejlesztése halaszthatatlanul fontos társadalmi kérdés. Az ezzel kapcsolatban felmerülő mozgalmi teendők főként az aprófalvak esetében kerülnek nagyító alá. A KISZ Központi Bizottsága és a Hazafias Népfront is megállapította, hogy az apró falvakban működő társadalmi szervek fontos politikai követelményt elégítenek ki. Az ifjúsági szövetség gyakorlatából tudjuk azonban, hogy az aprófalvakban működő KISZ-szervezetek megfelelő színvonalú működése, fejlesztése bonyolult feladat. Ez szorosan összefügg az ingázással, amely a tagok szabad idejét jelentősen csökkenti. Ugyanakkor gondot okoz az is, hogy munkahelyenként eltérő a műszakkezdés ideje, tehát a csökkentett szabad idő közös felhasználására is más-más időpontban kerülhet sor. Ezért nehéz a rendszeres, színvonalas szervezeti élet megteremtése.

Éppen ezek a nehézségek vezették a társadalmi szervezeteket — köztük a KISZ-t is — a probléma megoldásának tudatos kereséséhez, napjainkban pedig a jó kezdeményezések általánosításához és elterjesztéséhez. A megoldás lényege szemléleti jellegű. Eredményt mindenekelőtt úgy érhetünk el e területen, ha az ingázást természetes és tartós életformának tekintjük. Ezért az ifjúsági szövetség olyan feladatvállalásokat, illetve kollektív megbízásokat kezdeményez az ingázó fiatalok körében, amelyek révén jobban részt tudnak venni a közéletben. Ez ugyanis az ingázók nagy többségénél nem csupán az aktivitás hiánya miatt alacsony, hanem — tapasztalataink szerint — azért is, mert programjaink nem igazodnak kellőképpen az ingázók lehetőségeihez.

A KISZ KB 1974. áprilisi határozata a KISZ-tagokkal szemben támasztott követelmények között hangsúlyozta: a KISZ-tagnak nem lehet kétféle magatartása. Amit vállal a munkahelyén, az iskolában, azért ki kell állnia a lakóhelyén, illetve utazás közben is. Ugyanakkor keresni kell a lehetőségét annak, hogy az ingázó fiatalok hol tudnak a legaktívabban bekapcsolódni a közéletbe, a szabad idő célszerű, hasznos eltöltésébe. Ehhez kevés az, hogy az ingázó fiatalok megválaszthatják, hogy lakóhelyük, illetve munkahelyük, iskolájuk KISZ-szervezetéhez kívánnak-e tartozni. A feladat éppen az, hogy az ingázó fiatalokat mindkét KISZ-szervezet — az is, amelyhez tagként tartozik és az is, ahová tagságilag ugyan nem tartozik, de ahol lakik, dolgozik vagy tanul — vonja hatása alá.

Csak akkor érhetünk el eredményt a fiatalok szervezettségének növelésében, politikai nevelésében, ha a KISZ-szervezetek felismerik a kérdés politikai horderejét és azt a gyakorlatban figyelembe is veszik. A KISZ KB 1973. évi, a falusi munkával foglalkozó határozatában feladatul szabta az „egy községből — egy üzembe", „egy községből — egy iskolába" (és fordítva) eljáró KISZ-tagok csoportjainak megalakítását. A csoportok élén álló KISZ-csoportvezetőket pl. a Heves megyei KISZ-bizottság egyhetes képzésben részesítette. A KISZ Központi Bizottsága is rendezett részükre tapasztalatcserét. A határozat nyomán sok tehetséges ingázó fiatal lett az ifjúsági mozgalom aktivistája.

Az ingázó fiatalokkal való foglalkozás a testvérszervezetek életében is egyre fontosabbá válik. Ezt bizonyítja az is, hogy legnyomatékosabban éppen az ingázókkal kapcsolatos kérdések vetődtek fel az első magyar—szovjet ifjúsági barátságfesztiválon is.

Az apró települések KISZ-szervezeteinek működésével kapcsolatos az a probléma is, hogy egy-egy községben kevés a tsz-ben dolgozó fiatalok száma. Emiatt önálló termelőszövetkezeti KISZ-szervezetet jobbára csak az egyesült tsz-ek székhelyén lehet alakítani. A tapasztalatok szerint célszerű, ha a tsz székhelyén működő KISZ-szervezet tagjai lesznek az üzemegységekben — más községekben — dolgozó KISZ-fiatalok is. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a tsz-ek üzemegységeiben dolgozó fiatalok szabad idejüket is rendszeresen a tsz székhelyén töltsék.

A KISZ-szervezet tagjainak a tsz székhelyén olyan eseményeken célszerű részt venniük, mint a taggyűlés, a szövetkezet közgyűlése, a szövetkezet egészét érintő fórumokra való felkészülés, az ifjúsági parlament, a politikai képzés stb. A fiatalok kultúr- és sporteseményeken, a politikai rendezvényeken, a társadalmi munkában szívesebben és eredményesebben vesznek részt lakóhelyükön. Éppen ezért helyes, ha az egyesült tsz-ek üzemegységeiben dolgozó KISZ-tagok a falusi lakóterületi ifjúsági szervezetekben termelőszövetkezeti KISZ-csoportokat alakítanak. Azokban az aprófalvakban pedig, ahol a tsz-fiatalok vannak többségben, üzemi jellegű KISZ-szervezetet kell létrehozni, ahová e falvak többi fiatalja is beléphet. Ez esetben – több községre kiterjedően — a termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek irányítását KISZ-bizottság, csúcsvezetőség létrehozásával, vagy a székhelyen működő KISZ-szervezet koordinálásával kell megoldani. Az utóbbi időben több mint száz termelőszövetkezeti KISZ-csúcsvezetőség alakult. Létrehozásukat a tsz-ek egyesülésének folyamata tűzte napirendre. A párt XI. kongresszusának abból a megállapításából, hogy lényegében kialakultak a termelőszövetkezetek optimális méretei, arra következtethetünk, hogy a tsz-ekben soron levő feladat a KISZ szervezeti felépítésének a szövetkezetekhez és a pártszervezetekhez való igazítása. Ebben a KISZ-szervezetek vezetőségei kérjék a pártszervek véleményét és segítségét.

A fiatalok és a szövetkezeti demokrácia

A KISZ-szervezetek a párt XI. kongresszusától azt a megtisztelő feladatot kapták, hogy vegyenek részt a munkahelyi, a szövetkezeti demokrácia fejlesztésében. A KISZ-szervezetek már eddig is jelentős munkát végeztek azért, hogy felkészítsék tagságukat a demokrácia gyakorlására. A KISZ KB összefoglalta a szervezetek ez irányú feladatait: a KISZ-vezetőségnek, -tagságnak meg kell ismernie gazdasága terveit, kialakítania álláspontját a demokratizmus gyakorlásának közvetlen fórumai, a közgyűlés vagy részközgyűlés elé kerülő témákban, és meghatározni feladatait.

A KISZ-szervezetek törekedjenek arra, hogy a kommunista gazdasági vezetők a KISZ-taggyűléseken, vezetőségi üléseken rendszeresen informálják a fiatalokat a szövetkezet helyzetéről, feladatairól, a szövetkezeti fórumok döntését igénylő kérdésekről. Ennek alapján a KISZ-szervezetek megbízást adhatnak tagjaiknak arra is, hogy a szövetkezeti demokrácia fórumain képviseljék a KISZ-tagság érdekeit. Ez egyrészt elősegíti a szövetkezeti demokrácia fejlesztését, másrészt a fiatalok a mozgalmi kérdésekben nagyobb jártasságra tehetnek szert.

A KISZ-tagok tájékoztatásának másik módja az, hogy a KISZ-szervezet képviselői legyenek ott a demokrácia gyakorlásának fórumain. Az utóbbi időben javult az ifjúság képviselete a szövetkezetek vezetőségeiben és bizottságaiban, mind több tsz-ben választják be, illetve hívják meg a KISZ-szervezet képviselőit. Különösen a szakvezetők körében magas a fiatalok aránya. A szövetkezetek működésének nemcsak gazdasági, társadalmi oldala is van. Ezért elengedhetetlenül szükséges, hogy a szövetkezetek fórumain a KISZ-szervezetek is több KISZ-vezetőt, -tagot, fiatalt javasoljanak tisztségekbe.

A korábbi években a tsz-ek vezetőségének tisztújítása és a KISZ-vezetőségválasztás ideje jelentősen eltért egymástól. Most az évenkénti KISZ-vezetőségválasztás időben is jól kapcsolódik a zárszámadó és tervtárgyaló közgyűlések időszakához. Ezáltal mód nyílik arra, hogy a mindenkori KISZ-titkár — amennyiben szövetkezeti tag — tagja lehessen a tsz-vezetőségnek, illetve a KISZ képviselői más bizottságoknak is. Ez a gyakorlat az utóbbi időszakban mindinkább meghonosodik. Ezzel kapcsolatban egyesek azt vetik fel, hogy a KISZ-titkárok gyakori változása nem teszi lehetővé a mindenkori KISZ-vezető megválasztását. Ez kétségtelenül okoz problémákat, de amennyiben a KISZ-vezetőknél jobban törekszünk arra, hogy a jól dolgozó vezetők hosszabb ideig élvezzék a tagság bizalmát, és a szövetkezeti vezetőség egy-egy funkciójára úgy tekintünk, mint „a KISZ-szervezet helyére", akkor az időnkénti KISZ-vezetőségválasztást követő szövetkezeti vezetőségválasztás nem okoz feszültséget a tsz-tagság körében.

A KISZ képviselőinek a szövetkezeti szervek munkájába való bekapcsolását a párt ifjúságpolitikai határozata és az ifjúsági törvény is sürgeti. A szövetkezetpolitika végrehajtásánál tekintettel kell lennünk az ifjúságpolitikára, de a szövetkezeti törvény sem hajtható végre maradéktalanul, ha nem vesszük kellően figyelembe, és nem együtt alkalmazzuk az ifjúsági törvénnyel.

A gazdasági építőmunkában való részvétel

Az utóbbi időben lényegesen nőtt a szövetkezetekben dolgozó fiatalok aránya. Ők teszik ki a szakmunkások közel háromnegyedét, mégis a fiataloknak mindössze egyharmada szerzett szakmunkás bizonyítványt. Ezért növelni kell a munka mellett tanulók számát. A szövetkezetek szakvezetőinek zöme is fiatal, és növekszik a számuk az első szintű vezetők körében. Így tehát a fiatalok szerepe dinamikusan növekszik a szövetkezetekben.

A termelőszövetkezeti fiatalok számának és szerepének növekedése miatt elengedhetetlen, hogy a KISZ erkölcsi, politikai hatásával becsületes munkavégzésre ösztönözze a fiatalokat. A KISZ szervezeti szabályzata és a KB 1974 áprilisi határozata egyaránt hangsúlyozza, hogy a KISZ-taggal szemben támasztott elsőrendű követelmény az, hogy becsületesen végezze munkáját, és egyidejűleg rendszeresen tanuljon, képezze magát. A fiatalok munkájának, aktivitásának kibontakoztatása érdekében a KISZ-szervezetek gazdag akcióprogramot állítanak össze. A KISZ-tagok többsége az 1974/75-ös mozgalmi év-

ben számos olyan vállalást tett, amellyel nagymértékben hozzájárult a népgazdaság. a szövetkezet előtt álló célkitűzések eléréséhez.

Különösen szép eredményeket értek el a KISZ-tagok a kongresszusi és felszabadulási munkaversenyben, a szocialista brigádokban. A felszabadulás 30. évfordulója tiszteletére hirdetett „Alkotó Ifjúság" pályázatra több mint 1000 pályamunka érkezett a tsz-fiataloktól. Sikeresek a Tisza II. vízlépcső és öntözőrendszerei, a fásítás, illetve a húsprogram felett vállalt KISZ-védnökségek is. A KISZ-védnökségek a munka technológiai összefüggései mellett főleg a feladat társadalmi összefüggéseit (fontossága. szerepe itthon és nemzetközileg) ismertetik, és javítják az üzemek között a kooperációs kapcsolatokat. A több vállalatot érintő beruházásoknál és rekonstrukcióknál a KISZ-szervezetek kezdeményezik az együttműködést a közös feladatok megoldása érdekében. A hosszabb távra szóló közös gazdasági és mozgalmi tennivalóikat gyakran szocialista szerződésekben rögzítik. A védnökségi akció egyre nagyobb tért hódít a mezőgazdasági és az élelmiszeripari üzemek KISZ-szervezetei között. Egyre gyümölcsözőbb kapcsolat alakul ki az egyes termelési rendszerekhez, társulásokhoz tartozó üzemek KISZ-szervezetei között.

Egyre elevenebbek a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok szakmai-politikai vetélkedői. Magas szintű képzettségét bizonyította az a több mint 500 szövetkezeti fiatal, aki részt vett a felszabadulási vetélkedőkön. Az Agárdi Állami Gazdaság az Agrokomplex rendszerben működő gazdaságok sertéstenyésztői és állattenyésztő szakemberei, a Bajai ÁG pedig a kukoricatermelési rendszerben dolgozó szakmunkások számára rendezett szakmai-politikai vetélkedőt. Erre nagy szükség van a mezőgazdaságban dolgozó fiatalok szakmai-politikai tudásának fejlesztése céljából. Ezért a KISZ KB kezdeményezte a „Ki minek mestere?" szakmai-politikai vetélkedők megrendezését. Egyre több tsz, járás, megye rendez ilyen vetélkedőt a legkülönbözőbb mezőgazdasági szakmákban. Ezért is szükséges a vetélkedők átfogó rendszerbe való foglalása.

A párt XI. kongresszusa ismételten kimondta, hogy a pártszervezetek közvetlenül irányítják a KISZ-szervezeteket. A párt irányításával még jobban biztosított a termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek szervezeti, politikai megerősítése, valamint az is, hogy a termelőszövetkezeti KISZ-tagok energiáját a legfontosabb feladatokra irányítsuk.

Csáky Csaba
a KISZ KB osztályvezetője

Párt-munkások figyelmébe!

P. A. IGNATOVSZKIJ

A FEJLETT SZOCIALIZMUS

336 oldal ● Ára: 33,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A gazdaságpolitikai agitáció fejlesztése

A budapesti VIII. kerület vállalatainak döntő többsége jól hasznosította mind az 1974. decemberi KB-határozat, mind a XI. kongresszus útmutatásait. Ebben jelentős szerepe volt a gazdaságpolitikai agitációnak és propagandamunkának. Érdemes megemlíteni, hogy minden területen növekedett az érdeklődés a gazdasági kérdések iránt Pártszervezeteinkben jelenleg háromezren jelentkeztek például gazdaságpolitikai tanfolyamra. Ez jelentős növekedés, hiszen ezen az oktatási formán az elmúlt négy évben összesen 7500-an tanultak. A propagandamunkában számottevő szerepe van az üzemi újságoknak, amelyek — mint azt a végrehajtó bizottság értékelése is megállapította — sokat tettek a vállalatok termelési-gazdasági feladatainak ismertetéséért, az eredmények, problémák bemutatásáért. Mindez hatásosabb lenne, ha ilyen témájú cikkeikben többet foglalkoznának a dolgozó emberek gondjaival, örömeivel. Az elkerülhető, száraz adattömeg terjengős ismertetésének mellőzésével is közelebb jutnának a központi és helyi párthatározatok szellemének érvényesítéséhez.

Az alapszervezetek többségének tevékenysége, hasznos eszmecseréje is mutatta, hogy a határozattal általános az egyetértés. Pártszervezeteink egyébként számos fórumot használtak fel a dolgozók tájékoztatására. A pártnapokon, a politikai oktatásban, aktívaértekezleteken, a szocialista brigádvezetők tanácskozásain, pártcsoport-megbeszéléseken, a politikai vitakörökben, az üzemi lapokban egyaránt sok szó esett gazdasági életünk aktuális kérdéseiről. Mindezek segítettek abban, hogy széles körben ismertté váltak feladataink, tennivalóink. Ennek ellenére — főként kezdetben, de még ma is — tapasztalható a gazdasági helyzet egyoldalú megítélése, az a szemlélet, amely a külső nehézségeket eltúlozza, miközben a belső lehetőségeket, tartalékokat lebecsüli.

Nem kevés gondot okozott azonban a népgazdasági szinten megfogalmazott feladatok *konkretizálása*, vagyis, hogy az *egyes munkahelyeken mit s hogyan kell tenni* az adott cél elérése érdekében. A tőkés külkereskedelmi forgalom számunkra kedvezőtlen egyenlegének enyhítésére például a Taurus Gumiipari Vállalat jelentős összeget képviselő korom- és kaucsukimportját tartósan felváltotta szovjet, illetve csehszlovák forrásokból beszerzett, azonos minőségű alapanyagokkal. Egyes esetekben a Hőtechnika Építő és Szigetelő Vállalat más kivitelezők késéseit is képes volt — jó hozzáállással — behozni. Ami azért is említésre méltó, mert az 1975. évi 9 kiemelt beruházás közül hétben jelentős feladatokat látnak el. A Dunaújvárosi Hullámvertikum kéményének építésénél, a hetekkel később kapott hőálló tégla ellenére, tartani tudta a részhatáridőket. Ezt — más esetekhez hasonlóan — dolgozóik nagymérvű, rugalmas átcsoportosításával érték el, *amihez nem kevés meggyőző szóra és a párttagok példamutatására volt szükség.*

Főként ott értek el számottevő

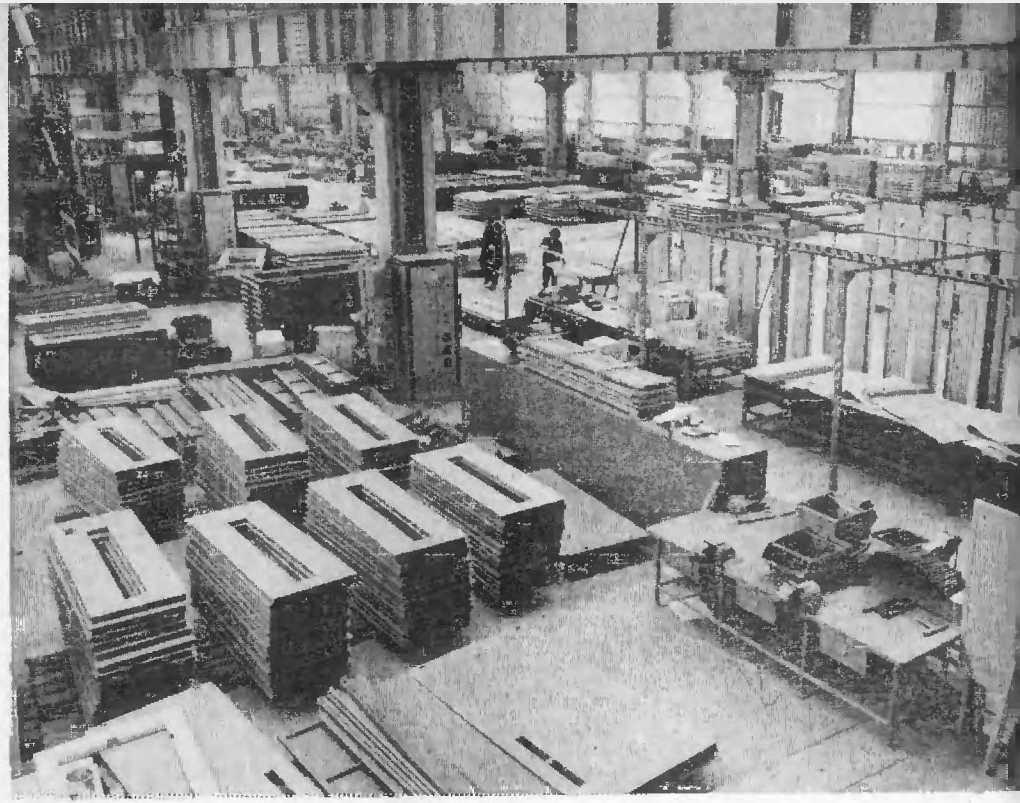

A Ganz-MÁVAG Felvonógyárában az idén 450 korszerű négy- és hatszemélyes liftet gyártanak. Készülnek a liftfülkék acéllemez vázai *(MTI Fotó – Csikós Gábor)*

eredményeket, ahol túl tudtak lépni a saját tennivalók kijelölésének nehézségein, ahol nem a központilag megfogalmazott feladatok puszta elismétlésére szorítkoztak. Ehhez a felelős vezetők tisztánlátására, hozzáértésére is szükség volt.

Vállalataink — felsőbb szerveik útmutatásait követve — elkészítették intézkedési terveiket az anyaggal, az energiával, a munkaerővel való takarékosságra. *Párttagjaink példát mutattak a költségcsökkentő tényezők felkutatásában, a vállalások megalapozásában és sikeres teljesítésében.* Nem hagyható figyelmen kívül viszont az a szemlélet és törekvés, amely gyors és látványos eredményt szeretne felmutatni, és mindezt számokban hatásosan kifejezni. Megemlíthető a Május 1. Ruhagyár pártbizottsági ülése, ahol a takarékossági intézkedések megtárgyalása során ilyen jellegű vita kerekedett. Ugyanis a megtakarítás összegébe az előterjesztés beleszámította az inkurrens, addig eladhatatlan készárukészletek leértékeléséből, veszteséges eladásából származó bevételt is. Nagyon helyesen, visszautasításra került a prakticista mennyiségi szemlélet.

Ezzel a szemlélettel is összefügg, hogy az 1974. decemberi határozatban foglalt más, ugyancsak kiemelkedően fontos tennivalók (mint a műszaki fejlesztés meggyorsítása, a korszerű gépek és berendezések észszerű és takarékos kihasználása, a melléktermékek és hulladékanyagok fokozottabb hasznosítása) nem kerültek előtérbe. Sok kárt okozott az is, hogy több helyen kampányként fogták fel a takarékosságot.

Szemléletes példáját adták a Hőtechnika dolgozói a takarékosság he-

lyes megközelítésének. Elutasították az olyan anyagtakarékossági javaslatokat, hogy a hőszigetelő falazatot valamivel vékonyabbra készítsék el. Ez esetben ugyanis a náluk jelentkező megtakarítás az üzemeltetőnek többletenergia felhasználást, az országnak pedig folyamatos veszteséget jelentett volna. A Május 1. Ruhagyár egyes szalagjainak dolgozói viszont azt tették szóvá, hogy a kellékanyagokat elég szűkösen mérik ki, s így előfordul, hogy idő előtt kifogy. Ilyenkor várni kell, s a kieső munkaidő miatt feltehetően sokkal több a veszteség, mint a „spórolással" nyert megtakarítás.

Sokoldalú agitációs munka

Nagyüzemeink pártbizottságai mindenütt felismerték — mivel vállalatukat az 1974. decemberi határozat minden pontja érinti —, hogy mindig, de jelenleg különösen nagy jelentősége van a *sokoldalú agitációs és propagandamunkának*, mely nagyban hozzájárulhat az eredmények eléréséhez. A korszerű gyártmányszerkezet kialakítása a Ganz-MÁVAG-ban évekkel ezelőtt megkezdődött, s e határozat megerősítette annak folyamatát. Árbevételének mintegy egyharmadát ez évben új termékeinek eladásával éri el, ami másfélszerese az előző év arányának. Az új termékek között nemcsak a felvonó található, hanem vízgépek, híd-, daru- és más acélszerkezetek, s legnagyobb arányban az új típusú vasúti járművek.

A Taurus gumigyárban visszaszorítják a ráfizetéses, elavult termékeket. Abbahagyják például a jelenlegi adottságokkal gyenge minőségben előállítható ékszíjak gyártását, s a szükséges mennyiséget a szocialista országokból fogják behozni. Felfuttatják az acélradiál gumiköpeny gyártását — melynek beruházása példás gyorsasággal, 18 hónap

A Május 1. Ruhagyár ez év elejétől saját számítógépet alkalmaz. A MINSZK 22-es számítóközpont már jelenleg is segíti az anyaggazdálkodást *(MTI Fotó – Hadas János)*

alatt készült el, több százezer dollár megtakarítás mellett — és a kempingcikkek termelését. A mélyfúró-berendezésekhez használatos magasnyomású olajtömlőik a világszínvonalat képviselik, volumene eléri a világtermelés 40 százalékát. Gyártási licencét egy amerikai vállalat a közelmúltban vásárolta meg.

Ezen a területen közismerten nem könnyű eredményt elérni. *Az új mindig hordoz magában bizonyos kockázatot,* egyebek mellett az átmeneti keresetcsökkenés lehetőségét is. *A meggyőzésnek ilyen esetekben sem rosszak a kilátásai, hiszen az esetleges jövedelemkiesést éppen az új, többnyire magasabb nyereségtartalmú termékek felfutása kárpótolja.* Nehezebb a helyzet, amikor az agitációt olyan — szerencsére mind ritkább — közegben kell folytatni, amely fázik minden újtól, mereven elzárkózik minden változástól.

Kerületünk nagyvállalatainál változatlanul nagymérvű a létszámcsökkenés. A Ganz-MÁVAG-ban egy év alatt a munkások létszáma 750-nel csökkent. Pedig a bérnövekedés jelentős volt, az átlagos keresetek meghaladják a gépipari átlagot; háromezer munkás besorolása magasabb az országos bértáblázat felső határánál. Annak ellenére, hogy a vállalat jövőjének fontos kérdéseiben sokáig volt bizonytalanság, az agitációban megfelelő érveket lehetett felhozni. Hiszen hagyományos termékeiben megfelelő a rendelésállomány. Vasúti járműre például rendelést csak 1978 utánra tudnak fogadni. E perspektíva, az új gyártmányok kifejlesztésének szükséglete, bemutatása ellenére is számos alkotómunkát végző értelmiségi is elhagyta a vállalatot. Helyes törekvések voltak és vannak a munkaerő megtartására, az újonnan belépők beilleszkedésére, de ennek ellenére nagy a munkaerőmozgás, a törzsgárda tagjai közül is sokan eltávoznak. Ez arra figyelmeztet: változatlanul nagy gondot kell fordítani az emberekkel való foglalkozásra, a munkaerőhelyzetre.

A munkaszervezést közüggyé tenni

Pártszervezeteink tőlük telhetően, s nem eredménytelenül igyekeznek a figyelmet a rengeteg tartalék forrására, a munka- és üzemszervezésre irányítani. A legtöbb helyen sikerült elfogadtatni, a KB 1971. decemberi határozatának megfelelően, hogy *a szervezés egyrészt a vezetők állandó, napi feladata,* másrészt *a munka- és üzemszervezés közügy* legyen. Valamennyi dolgozó érezze magáénak ezt a feladatot, legalább saját tevékenysége ésszerű elvégzéséig. A termelőberendezések, a gépek kihasználása tekintetében vannak eredmények, de gondok is. A Taurus gumigyárban például az acélradiál gumiköpenyek gyártásánál sikerült a kétműszakos termelést megszervezni. Ugyanakkor a Gábor Áron Gépgyárban rendkívüli erőfeszítésekbe kerül a folyamatos üzemekben a munkarendet fenntartani. A Ganz-MÁVAG-ban nem sikerült előbbre lépni, például a nagyértékű, nagyteljesítményű gépek kihasználásában. E gépeken az átlagos műszakszám 1,4. Pedig anyagi ösztönzéssel is alátámasztották a felvilágosító munkát: a II. műszakra jelentős bérpótlékot fizetnek ki. Figyelemre méltó azonban, hogy *a hatszámjegy-vezérlésű megmunkáló gépcsoporton három műszakban dolgoznak.* Vagy az, hogy a vízgép és kompresszor gyáregységben egyre több szerelő lakatos megtanulja a forgácsoló gépek kezelését, s átmenetileg segíti az alkatrészellátást.

Sok vállalatunknál az agitáció legeredményesebben a kongresszusi, felszabadulási munkaversenyre hatott. A szocialista brigádok, üzemek és más kollektívák értékes vállalá-

sokat tettek, s azokat sikerrel teljesítették, illetve teljesítik. A munkaverseny nemcsak a termelési eredményekhez járult hozzá, hanem kerületünk fejlesztéséhez is. Mindennek kerületünk kommunistái voltak a legfőbb hajtóerői.

A kibontakozó folyamatot erősítette meg a Központi Bizottság 1975. júliusi határozata, és adott újabb lendületet a múlt évi decemberi határozat végrehajtásához. Nem kevesek számára most vált világossá annak lényege. Miután a keresetek, a lakossági jövedelmek a tervezettet számottevő mértékben meghaladva nőttek, sokakban a valóságosnál kedvezőbb kép alakult ki a gazdasági helyzetről. Tájékoztatásunkban alig kapott teret olyan tényeknek az ismertetése, hogy hihetetlenül megnőtt a költségvetésben az importártámogatás; hogy a tartóssá vált cserearányromlás szinte minden veszteségét az állami költségvetés átvállalja a felhasználóktól. Ebből is táplálkozott az a szemlélet, hogy minden árkülönbözet-emelkedést a költségvetés képes hatástalanítani, és azt mindenáron meg is kell tennie. Nem lehet megfeledkezni arról, hogy a népgazdaságot ért veszteség mindannyiunk vesztesége. S még azt is bizonygatni kell — ráadásul nem kellő hatással tesszük —, hogy a felhasználók tudnának általában a legésszerűbben gazdálkodni, ha számukra is jobban érzékelhető volna az értékváltozás. A tudatos törekvést mutatják azok a szaporodó jelenségek, amelyek a gazdasági számításokban a népgazdasági szintű szemlélet érvényre juttatására ösztönöznek.

A VIII. kerületi pártbizottság az év közepén megtárgyalta, és az őszszel ismét napirendre tűzi a Központi Bizottság 1974. decemberi határozatának végrehajtását, a vállalatok következő ötéves tervei kidolgozásának ellenőrzését.

A tapasztalatok összegezése azt mutatja, hogy tájékoztató, agitációs és propagandamunkánk fokozásával pártszervezeteink továbbra is hathatós, az eddiginél még több eredményt hozó segítséget tudnak nyújtani a Központi Bizottság 1974. decemberi határozatában megfogalmazott feladatok megoldásához.

Meiszner Antal
a VIII. kerületi PB munkatársa

OLVASÓINK FIGYELMÉBE!

KÁDÁR JÁNOS

A fejlett szocialista társadalom építésének útján

A kötet Kádár János 1974. szeptember 2-a és 1975. június 12-e között elhangzott beszédeit és nyilatkozatait tartalmazza.

*

216 oldal
Ára kötve: 24,– Ft
fűzve: 15,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A politikai munka hatékonyságának fokozása

Ha azt kerdeznék, mit tartok a Központi Bizottság 1974. decemberi határozatának végrehajtása szempontjából a legfontosabbnak, akkor mindenekelőtt a politikai munka hatékonyságának fokozását említeném. A határozatban megfogalmazott feladatok eredményessége alapvetően azon múlik, milyen szemlélet hatja át egy-egy üzem, intézmény vezető garnitúráját, munkáskollektíváját, mennyire ismerik fel a helyzetet, hogyan élnek lehetőségeikkel. Ebben pedig döntő szerepe van annak: hogyan működik a munkahely pártszervezete, mennyire tesz eleget rendeltetésének.

Pártszervezeteink igen eltérő körülmények között dolgoznak — kis túlzással — azt is mondhatnánk, hogy kerületünk a népgazdaság kis keresztmetszete. A kohó- és gépiparnak 13 nagy vállalata, az ország legnagyobb építőipari vállalata, számos neves élelmiszeripari, nagyhírű könnyűipari vállalat, több szövetkezet, akadémia és ipari kutatóintezet stb. működik itt. Mintegy 150 000 dolgozó termelése összpontosul évente 37 milliárd forint érték termékben a kerületi, illetve az ehhez tartozó nagyvállalatok üzemeibe.

A kerületi pártbizottság évente legalább kétszer megtárgyalja a vállalatok gazdasági tevékenységét, s meghatározza a legfontosabb feladatokat. Ezt tettük a Központi Bizottság 1974. december 5-i határozata után is. Nagyon sok fórumon és formában próbáltuk megértetni: nem elég a határozatot csak helyeselni, minden vállalatnál meg kell találni azt a láncszemet, amelytől az előrehaladás függ.

A határozat végrehajtásának ellenőrzése alapján megállapíthatjuk, hogy a pártszervezetek intézkedési terveiket általában a helyi sajátosságoknak megfelelően alakították ki. Nem lenyegtelen az sem, hogy a gazdasági vezetés elfogadta mind a határozatban, mind a helyi intézkedési tervekben megfogalmazott célkitűzéseket és megvalósítását kötelességének tartja. Alapszervezeti taggyűléseken megtárgyalták, és sok csatornán eljutott a dolgozók különböző rétegeihez is.

Az egységes szemlélet és cselekvés

Az alapvetően pozitív helyzet ellenére látjuk, hogy már a feladatok meghatározásánál volt számos probléma. Feltűnt például, hogy egyes vállalatok a belső tartalékok feltárására és hasznosítására a nyilvánvaló lehetőségeknél is kisebb mértékben határoztak meg feladatokat.

Más vállalatok viszont nem mindenben alkalmazkodtak a Központi Bizottság határozatához Helyenkint például a népgazdasági, illetve ágazati termelés emelkedésének mértékét jóval meghaladó növekedést terveztek, amelyhez a megfelelő összetételű anyag biztosítása igen nagy, sokszor megoldhatatlan feladatot jelentett.

Minden apróbb, nagyobb nehézség ellenére egységes az a szemlélet, hogy nagyon időszerű és szükséges volt a gazdálkodásra vonatkozó határozat. Ez az egységes szemlélet tulajdonképpen jó alapot teremt a gyakorlati végrehajtás számára. A vállalatok, intézmények sokat tettek azért, hogy a terveikbe foglalt feladataikat megoldják. Hosszan lehetne sorolni, melyik hogyan szolgálta az eredményesebb gazdálkodást. Mégis — a félév munkájának értékelése alapján — azt kell megállapítanunk: a szemléleti egységet nem követte mindenütt a cselekvési egység.

Az első hat hónap gazdálkodásának eredménye azt igazolta, hogy a

cselekvés elmaradt a szükségestől. Késtek például az operatív intézkedések, sőt egyes esetekben a gazdasági intézkedések nem szolgálták megfelelően a közösen elfogadott elvek gyakorlati megvalósítását. Ez tapasztalható például a készlet- és munkaerő-gazdálkodás területén. Sajnos az is tény, hogy a vállalati pártszervezetek mindezt csak utólag érzékelték, illetve jelezték. Éppen ezért joggal vethető fel valamennyi kommunista felelőssége.

A Központi Bizottság 1975. július 2-i ülése alapján a vállalati pártbizottságok megvizsgálják a decemberi határozat végrehajtásának helyi tapasztalatait, majd ezt követően a szeptemberi gazdaságpolitikai aktíva-értekezleteken mindezt ismét értékelnünk kell. Úgy véljük, hogy ezeken a fórumokon ismét szólni kell az egységes szemléletről, különösen arról, hogy a vállalati politikai-gazdasági munkában is elsődleges a népgazdasági érdekek érvényre juttatása. Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy a népgazdaság egyensúlyáért, a népgazdasági érdek érvényesítéséért nem csak a központi állami apparátus felelős, hanem a társadalom minden szintű irányító és gazdálkodó egysége. A vállalat, intézmény, szövetkezet nem szakítható ki az egészből, a társadalomból, s a terheket csökkenteni csak közös teherviseléssel lehet. Azért hangsúlyozom ezt, mert esetenként egyes vállalati gazdasági vezetők, sőt pártvezetők is hajlamosak arra, hogy az igényekből és nem a lehetőségekből indulnak ki. Szinte el sem tudják képzelni egyesek, hogy vannak túlzott igények, de olyanok is, amelyek ugyan jogosak, még sincs lehetőség a kielégítésükre.

A lehetőség — igény közötti ellentmondás természetesen — feloldható. Nem akarom ennek jelentőségét csökkenteni, csupán egy „hogyant" említenék. A központi intézkedések nyomán — mint ismeretes — csökken a vállalati beruházások lehetősége, a belső tartalékok gyors ütemű hasznosításával viszont részben pótolható az a termelésnövekedés, amit beruházással, fejlesztéssel kívántak elérni. És az így létrejött eredmény magában hordja a hatékonyság növekedésének kritériumait is.

A jelen körülmények között tehát azért hangsúlyozzuk a népgazdasági érdek fokozott érvényre juttatását, hogy a jövőben a vállalati, egyéni érdekeket is még jobban ki lehessen elégíteni.

Az eddigi tapasztalatok arra figyelmeztetnek, hogy nem lehet lezártnak tekinteni a határozattal kapcsolatos felvilágosító-nevelő munkát. A közös cél azt kívánja, hogy állandóan megújítsuk és erősítsük az egységes szemléletet, amely csak akkor jelent valóban egységet, ha nem csak szavakban vagy papírra vetve, hanem a mindennapi termelésben, gazdálkodásban jut érvényre. Úgy ítéljük meg, hogy az elkövetkező időben a pártmunkának ilyen értelemben kell végezniük politikai munkájukat. Csak ezáltal érhetjük el, hogy a vezetők és a beosztottak egyformán értsék a követelményeket, és tevékenységükkel segítsék megvalósításukat.

A fejlődés fontos eszköze

A pártmunka hatékonyságának növelésében jelentős szerepe van annak, hogyan ellenőrizzük a végrehajtást. A XI. kongresszus is felhívta a figyelmet arra, hogy nem elég jó határozatokat hozni, azt megfelelően végre is kell hajtani, hiszen a határozatot a végrehajtás minősíti. Az ellenőrzés céljáról is több szó esett az elmúlt időszakban és nem ok nélkül. Hiszen jelentős fejlődése ellenére még mindig elég általános, hogy az ellenőrzés csak regisztrálja a helyzetet.

Vannak az ellenőrző munkának formai problémái is, de ez a kisebbik gond. Általános gyakorlat, hogy a vezetőtestületek előtt vagy a tag-

gyűlésen az adott gazdasági egység vezetője beszámol egy meghatározott témáról, a gazdaság vagy a gazdálkodás egy-egy területéről. Ezt a testület megvitatja, minősíti és állást foglal a további teendőkről. Az ellenőrzés másik módja, hogy a vállalati pártbizottság mellett működő gazdaságpolitikai munkabizottság előzetes felmérése alapján kerül valamely gazdálkodási kérdés a testület elé. Ezek célravezető és jól használható formák, sőt a két módszer együttes alkalmazása sem elképzelhetetlen. Sajnos azonban ritkán használjálk ki pártszervezeteink ezt a lehetőséget. Az eredményes pártellenőrzés feltételezi a testület megfelelő szakmai-politikai ítélőképességét. Vagyis, hogy érzékelni tudja a gazdasági döntések várható politikai, társadalmi hatását, hogy a döntések beilleszthetők-e a közös társadalmi célokba, vagy az eltérések milyen mértékűek. Csak így lehet mozgósítani a dolgozókat, meghatározni a pártszervezet és minden kommunista konkrét feladatát. Ilyen vonatkozásban az ellenőrzésnél még igen sok a javítani való. Ezt igazolják a Központi Bizottság júliusi ülését követő vállalati pártbizottsági ülések és a korábbi tapasztalatok is.

Szinte általános gond, hogy a vállalatok — bár megfelelően, kritikusan értékelték az első félév gazdálkodásának tapasztalatait, és jól fogalmazták meg a soron levő feladatokat — kevésbé értékelték az adott pártszervezet vezető testületének és tagjainak tevékenységét, és az egyéni feladatok meghatározása sem volt kielégítő.

Több tartalommal kell megtölteni — mert sok benne a kiaknázatlan lehetőség — egyrészt a gazdasági vezetők beszámolóját, hogy azok jobban orientáljanak a gazdaságpolitika igényeire, másrészt mindenütt úgy kell tárgyalni a gazdasági tevékenységet, hogy ezzel egyidőben ellenőrizzék a pártszervezet, vagyis a saját tevékenységüket.

Az ellenőrzés feladata ugyanis, hogy mérje: a meghatározott célkitűzések megvalósításának hatékonyságát, a kitűzött feladatoktól való eltéréseket, a határozat helyességét, a dolgozók reagálását, minősítse a pártszervezet, a kommunisták és a végrehajtásért felelősök tevékenységét.

A pártellenőrzéshez olyan vállalati légkör szükséges, ahol elvi alapokon nyugszik a párt és a gazdasági vezetők kapcsolata, együttműködése, ahol mindkét felet a feladat megoldására való törekvés hatja át, kölcsönös a bizalom, az egyet akarás. Mindez természetesen nem zárja ki a vitát, hiszen az a nézetek tisztázásának legfőbb eszköze.

Személyes példamutatással

A gazdasági munka segítése nem zárul le azzal, hogy az adott pártvezetőség vagy taggyűlés a kérdést megtárgyalja, véleményezi, hanem folytatódik a párttagok végrehajtást segítő konkrét tevékenységével.

Sokszor leírtuk már, hogy a párt sajátos eszközeivel — a párttagok személyes példamutatásával, agitációs és propagandamunkával — segítik a gazdasági célok megvalósítását. Így érhető el a dolgozók gazdasági és társadalmi aktivitásának fokozása, a gazdasági vezetés demokratizmusának és egyszemélyi felelősségének növelése. Minden konkrét gazdasági kérdésben kialakított vélemény és döntés segíti a gazdasági munkát. Az ellenőrzés sem önmagáért van, hanem a feladat eredményes megvalósításáért.

A párttagok bevonása és felkészítése meghatározott folyamaton keresztül történik (alapszervezeti taggyűlés, pártcsoport-értekezlet). A felkészítés fontos követelménye a konkrétság, ami nem más, mint hogy minden párttag tudja és ismerje nemcsak úgy általában a párt politikáját, hanem ennek alapján saját feladatát is. Tapasztalataink szerint ezen a téren van még elég tennivaló.

Sokszor jelentős feladatok végrehajtása azért hiúsul meg, mert a feladat lényege nem érthető. A pártszervezetek fontos feladatának tartjuk, hogy az alapszervezet vezetőit, a pártcsoportbizalmiakat képessé tegyük arra, hogy a határozat, valamint a helyi ismeretek birtokában határozzák meg az egyes csoportok és személyek feladatait. Az elmondottakból következik, hogy a gazdasági munka segítésének gyakorlati megvalósítása elsősorban az alapszervezetek és a pártcsoportok tevékenységével valósul meg. A párttagok, az aktivisták a feladatok végrehajtására mozgósítják a dolgozókat, növelik gazdasági és társadalmi aktivitásukat. E tevékenység alapformája lehet a szocialista brigádokban való konkrét részvétel, a mozgalom segítése politikailag és egyéni példamutatással. Ez a munka szorosan kapcsolódik a termelési agitációhoz, és segíti az üzemi demokrácia kibontakozását is.

A pártszervezetek végrehajtást segítő tevékenységének azt kell eredményeznie, hogy növekedjen a dolgozók aktivitása, fejlődjön tulajdonosi szemlélete. A végrehajtást segítő munka csak akkor lesz eredményes, ha abban a párttagok meggyőződéssel, egyéni példamutatással vesznek részt, ha nem tűrik a pazarlást, a szervezetlenséget, ha fellépnek a munkafegyelem megbontóival szemben. Erősíteniök kell azt a szemléletet, hogy mindenki a saját feladatának végrehajtásáért felel elsősorban. Ép pen ezért a nehézségek leküzdéséhez azt kell vizsgálni, hogyan lehet jobban teljesíteni a feladatot, és nem a külső okokra való hivatkozással megmagyarázni a „bizonyítványt".

A párton belüli nevelőmunkát úgy kell fejleszteni, hogy a párttagok érzékeljék és jelezzék mindazokat a jelenségeket, amelyek azt mutatják, hogy nem a párt határozatainak szellemében folyik a munka. Ahhoz azonban, hogy ez ne puszta követelmény legyen, az szükséges, hogy a pártszervezet gondoskodjon minden kommunista politikai és szakmai továbbképzéséről, s adjon mindenkinek meghatározott megbízatást.

A párt vezető testületeinek, a taggyűléseknek, a pártcsoportoknak számon is kell kérniük mindenkitől — függetlenül a gazdasági beosztásától —, hogyan vesz részt ebben a munkában, s esz erint kell elismerni a munkát vagy felelősségre vonni azt, aki nem megfelelően dolgozik.

Fraknóy Gábor
a XI. ker. PB titkára

A Német Szocialista Egységpárt Központi Bizottsága első titkárának válogatott beszédeit és cikkeit tartalmazza:

ERICH HONECKER

Az internacionalizmus zászlaja alatt

CÍMŰ KÖTET

264 oldal + 1 portré ● Ára: 40,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Az üzemek tervszerűbb beszámoltatása

„A gazdaságirányításban nagyobb következetességre és határozottságra, a cselekvés egységére, a politikai munkában pedig a terv gazdaságpolitikai céljainak hatékonyabb támogatására van szükség" — rögzíti a KB 1974. december 5-i határozata. Az idei terv gazdaságpolitikai céljai — éppen az említett határozat sokoldalú feldolgozása alapján — ismertek a gyárak, üzemek előtt. Az sem titok, hogy ezek megvalósítása nem egyszerűen több, hanem az eddiginél jobb — szervezettebb, hatékonyabb — munkát igényel a gazdaság egész folyamatában, a munka minden területén. A határozat helyes értelmezésében jelentős szerepe van a politikai munkának, melynek során arra törekedtünk hogy mind reálisabb legyen a gazdasági helyzet megítélése, s következésképpen a reagálás is.

A határozat megvalósításában nagy szerepe van az ellenőrzésnek, annak, hogy az ténylegesen segítse az adott terület munkáját. Ezért tervszerűbbé, rendszeresebbé tettük az üzemek beszámoltatását. A megyei pártbizottság javaslatot készített a városi, járási végrehajtó bizottságok munkaterveinek módosítására. A javaslat minden területi pártszerv részére négy-négy beszámoltatást tartalmazott, úgy, hogy az első félévben legalább egy üzem sorra kerüljön. A munkatervek módosítására egyébként azért volt szükség, mert többségük a decemberi határozat végrehajtása ellenőrzési rendszerének kialakítása előtt készült.

A javaslatot a testületek elfogadták. Ennek alapján Győr-Sopron megyében az idén negyven vállalatot számoltatnak be: milyen feladatot tűztek ki a határozat helyi megvalósítására; mit tesznek megvalósításáért: hogyan lehetne emelni a munka színvonalát? Az első félévben a beszámoltatások elsősorban az üzemek által készített tervek, végrehajtási utasítások pártellenőrzését szolgálták. Az elsőre március végén került sor, közvetlenül a vállalati intézkedési tervek elkészülése után. Az előterjesztéseket a helyi pártszervekkel egyeztetve a gazdasági vezetés készítette. A végrehajtó bizottsági üléseken a helyi pártszervezet titkára is részt vett.

A megyei pártbizottság végrehajtó bizottsága a legutóbb a Magyar Vagon- és Gépgyár vezetőit számoltatta be a december 5-i határozat végrehajtásáról, elsősorban a minőség, a takarékosság és a munkaerőhelyzet alakulásáról. A végrehajtó bizottság megállapította, hogy a csaknem 20 000 embert foglalkoztató vállalat eredményesen munkálkodik a határozat megvalósításán. A második félévben azonban sokat kell még tenni azért, hogy az esztendőre kitűzött célokat — például a 22 százalékos termelésnövelést és a 96 millió forintos megtakarítást — elérjék. Éppen ezért felhívták a vállalat vezetőinek figyelmét, hogy a növekvő feladatok teljesítését a kidolgozott műszaki-gazdasági intézkedési tervek következetes végrehajtásával segítsék elő, és kerüljék a túlmunka indokolatlan növelését. Állandó követelményként vetették fel a készletgazdálkodás javítását, az anyag- és félkésztermékkészletek további csökkentését. Az évi feladatok mellett különös figyelmet kell fordítani a folyamatos és zavartalan év végi átmenetre. Ebben jelentős szerepe van annak is, hogy a tervcélokat az üzemi demokrácia fórumain tudatosítsák, s a dolgozók javaslatait a tervkészítésnél vegyék figyelembe.

A vállalat előtt álló feladatok eredményes végrehajtása — állapítja meg a beszámoltatás alapján

készült határozat — szükségessé teszi a dolgozók és a vezetők kapcsolatának további javítását. Ennek érdekében hangsúlyozták, hogy emelni kell a középvezetők, munkahelyi vezetők irányító munkájának színvonalát. A végrehajtó bizottság a pártmunkában főleg azt tartotta fontosnak, hogy a vállalat pártbizottsága erősítse az alapszervezetek vezetőségeivel való együttműködését.

Az eddig megtartott beszámoltatások képet adtak arról, hogy az adott gazdálkodó egységben helyesen értelmezik-e a Központi Bizottság határozatát, a tervezett intézkedések a határozat végrehajtását a lehetséges mértékben segítik-e elő, s módot nyújtott-e a területi pártszerveknek arra is, hogy bátorítsák a helyes kezdeményezéseket, visszaszorítsák a kedvezőtlen tendenciákat, olyan további intézkedések kidolgozására hozzanak határozatot, melyek az üzemvezetés figyelmét elkerülték a határozat egyoldalú értelmezése, vagy az ágazati irányítás megfelelő instrukciói hiányában. A beszámoltatások ezen kívül jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a jó tapasztalatok, helyes kezdeményezések mielőbb felszínre kerüljenek, és még a megyei összefoglaló értékelés előtt a tapasztalatokat széles körben megismerjék. A területi pártszervek erre a célra elsősorban a titkári értekezleteket, a tapasztalatcseréket, a megyei sajtót használják fel. A megyei gazdasági aktívaértekezletek is elősegítették a tapasztalatok széles körű ismertetését.

Fontosabb tapasztalatok

Az üzemi pártszervezetek jól előkészítették a Központi Bizottság határozatának ismertetését. A központi feladatok mellett megfelelő súllyal szerepeltek a taggyűléseken a konkrét helyi tennivalók. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy a határozat visszhangja kedvező volt, a taggyűléseket a tenniakarás jellemezte. Az üzemi pártszervezetek általában kezdeményezték az éves tervek és a takarékossági intézkedések kialakítását. Több pártszervezet gazdaságpolitikai irányelveket dolgozott ki, elsősorban az 1975. évre. A második negyedévtől kezdve az üzemi pártszervezetek ellenőrző tevékenysége erősödött, elevenebb lett a gazdaságpolitikai agitáció. A Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyárban például új formaként bevezették a munkásküldöttek tanácskozását. A KISZ- és a szakszervezeti szervek elsősorban a munkaverseny szervezésében és megfelelő orientálásában tevékenykednek.

A beszámoltatott üzemek többnyire időben és jól reagáltak a Központi Bizottság határozatára. Ezt elősegítette a megyei pártbizottság kibővített decemberi ülése, a megyei tanács, a tsz-szövetségek által kiadott ajánlások. A jelentősebb vállalatoknál, mezőgazdasági üzemekben megfelelően érvényesült a demokratizmus. A Graboplast, a Soproni Szőnyeggyár, a MOFÉM vezetői például felhívással fordultak a dolgozókhoz. A mezőgazdasági üzemekben aktív véleménycsere alakult ki a vezetők és dolgozók között. A beszámoltatásnál kitűnt azonban, hogy a kisebb vállalatoknál, ipari szövetkezeteknél az intézkedési tervek szűk vezetői körben készültek.

Egyöntetű tapasztalat, hogy az üzemek tervei a KB-határozat végrehajtására irányulnak, a legtöbb kérdésben tükrözik a megyei pártbizottság 1975. évi gazdaságpolitikai irányelveit, elősegítik a gazdálkodás hatékonyságának növelését. Az intézkedési tervek különösen nagy gondot fordítanak a takarékosságra, főként az anyag- és energia-takarékosságra, a beruházások olcsóbbá tételére és kivitelezési idejének rövidítésére.

A beszámoltatások feltárták az üzemi magatartás, az intézkedési

tervek hiányosságait, az utóbbiak esetenkénti megalapozatlanságát is. A vállalatok terveiben nem kapott megfelelő hangsúlyt a kutatási eredmények gyorsabb hasznosítása, a belső és a nemzetközi munkamegosztásba való aktívabb bekapcsolódás. A könnyűipari üzemekben gond az, hogy az első félévre tervezett tőkésexport-növekedés nem valósulhatott meg. Ez felveti egyrészt a vállalatok rugalmasságának növelését, ugyanakkor azt is figyelembe kell venni, hogy a rekonstrukció megvalósulásával a technológia és ezzel együtt az áruszerkezet is kötöttebbé vált.

A mezőgazdasági üzemek egy része sem foglalkozott kellő mélységben a termékszerkezet változtatásával. Nem hoztak intézkedéseket a vállalatok az állami támogatások csökkentésére, ami a sablonos odaítélés mellett arról is tanúskodik, hogy itt nem sikerült elérni a kívánt szemléletváltozást. További beruházásmegtakarító intézkedés lenne a gépek állagának megóvása, a TMK tevékenység korszerűsítése, szervezettebbé tétele, melyre ugyancsak kevés intézkedés történt. A munkaerő-gazdálkodás hatékonyságának növelése is elmaradt az elvárásoktól. Szintén szemléletbeli probléma, hogy több helyen a munkaerő-megtakarítást csupán a bér oldaláról vizsgálják.

Az első negyedévben még jelentős volt a készletek növekedése, ami az intézkedések hatására a második negyedévben lelassult. Sok tervből hiányoztak azonban a hosszabb távon megtakarítást ígérő intézkedések.

Növelni a felelősséget

Az említett hiányosságok általános jellegűek, a beszámoltatások az egyes gazdálkodó egységek specifikus problémáit is feltárták. Ezt elősegítette, hogy a végrehajtó bizottságok az üzemek tevékenységéről a helyi párt- és gazdasági vezetés előterjesztése mellett a gazdaságpolitikai osztályok véleménye alapján is tájékozódott. A végrehajtó bizottságok a levont következtetéseket határozatokba foglalták, melyeket eljuttattak az üzem párt-, gazdasági és tömegszervezeti vezetőinek, valamint az irányító szervek pártbizottságainak. Úgy ítélhető meg, hogy a határozatok helyesen értékelték a gazdálkodó egységek tevékenységét, helyzetét. Konkrét politikai, gazdasági feladatok megoldását tűzték ki, és folyik a végrehajtás ellenőrzése is.

Az egyedi beszámoltatások mellett a végrehajtó bizottságok egy-egy kérdésben átfogó területi elemzéseket is megtárgyaltak. Sopronban például a gazdaságpolitikai munkabizottság több olyan üzem tevékenységéről készített összefoglaló jelentést, melyek beszámoltatása a végrehajtó bizottság napirendjén nem szerepelt.

A jelenleg folyó beszámoltatások már az intézkedések nyomán végzett munkát ellenőrzik. A pártszervezetek azokra a kérdésekre irányítják elsősorban a fő figyelmet, melyek az első félév tapasztalatai alapján kritikusak voltak. Segít ebben az is, hogy az üzemi intézkedési tervekről és a végrehajtás eredményeiről az első félévben összefoglaló megyei jelentés készült, mely minősíti a tervezett intézkedéseket. Ennek alapján a megyei pártbizottság — kapcsolódva a Központi Bizottság 1975. július 2-i határozatához — megjelölte a végrehajtás további feladatait.

Az eddigi beszámoltatásokból levonható az a következtetés, hogy eredményesen segítik a KB-határozat végrehajtását, miközben növelik mind az üzemi pártszervek, mind a gazdasági vezetés felelősségét.

Páll György
a Győr-Sopron megyei PB munkatársa

Tulajdonviszonyok a szocialista társadalomban

Valamely társadalom lényegét és szerkezetét meghatározó legfontosabb társadalmi viszony: a tulajdonviszony, vagyis az, hogy kinek, melyik osztálynak a tulajdonában vannak a termelési eszközök. Ezért minden társadalmi forradalom kulcskérdése a tulajdonviszonyok megváltoztatása.

„Miben jut kifejezésre — tette fel a kérdést Lenin 1917 után — az osztály uralma? A proletariátus uralma abban jut kifejezésre, hogy eltörölte a földesúri és a kapitalista tulajdont... Amikor a tulajdon kérdését megoldottuk, ezzel biztosítottuk az osztály uralmát... Amikor az osztályok felváltották egymást, megváltoztatták a tulajdonhoz való viszonyukat."[1]

A tulajdonviszonyoknak ez a meghatározó jelentősége a szocialista forradalomban és a munkásosztály uralmának megvalósításában önmagában is indokolja alakulásának, fejlődésének állandó elemzését a szocializmus építésének időszakában. Az MSZMP XI. kongresszusa körültekintően elemezte a tulajdonviszonyok alakulását társadalmunkban az elmúlt időszakban és a fejlett szocializmus építésének a kongresszuson elfogadott programja is kiemelten foglalkozik a szocialista tulajdonviszonyok további fejlődésével. A kongresszus határozatainak egységes értelmezése és végrehajtása ebben a kérdésben megkívánja, hogy a propagandamunkában egyértelműen képviseljük a marxizmus—leninizmus tanításait a tulajdonról, a szocialista tulajdon lényegéről, s marxista módszerrel elemezzük a tulajdonviszonyok alakulásának problémáit társadalmunkban.

A tulajdon marxista értelmezése

A tulajdonviszonyok lényegének, természetének, fejlődésének elméleti tisztázása az egész marxista társadalomfelfogás egyik alappillére. Ebben a kérdésben a marxista társadalomfelfogásnak több olyan hamis felfogás ellen kellett harcolni — és kell harcolni ma is —, amelyek elhomályosítják, misztifikálják a tulajdon lényegét.

Mindenekelőtt le kell küzdeni azt a felfogást, amely a tulajdont annak *jogi formájával, a tulajdonjoggal azonosította.* A marxizmus kimutatta, hogy a tulajdonjog csak külső burka, kifejezése, törvényekben rögzített és szabá-

1 Lenin Válogatott Muvei III. kotet 156—157. old.

lyozott formája a tulajdonviszonyoknak, amelyeknek tulajdonképpeni tartalma gazdasági, termelési viszony. A tulajdont pusztán elvont jogi formájában tárgyaló idealista álláspontlal szemben Marx mindig hangsúlyozta, hogy „a *tulajdonviszonyoknak* az egészét nem *jogi* kifejezésükben, mint *akarati viszonyokat*, hanem reális alakjukban, vagyis mint termelési viszonyokat" kell összefoglalni.[2]

A tulajdonviszony szükebb tartalma a társadalmilag termelő egyéneknek a termelési eszközökhöz való viszonya. A termelés tárgyi tartalma mindig a természet elsajátítása munkaeszközök használata, munkatárgyak megművelése útján. „Csak amennyiben az ember a természethez, az összes munkaeszközök és munkatárgyak első forrásához eleve tulajdonosként viszonylik, ezt sajátjaként kezeli, annyiban lesz munkája használati értéknek, tehát gazdagságának a forrása is."[3]

A tulajdont azonban éppúgy helytelen lenne a termelési eszközök *dologi formájával azonosítani*, mint ahogyan helytelen a tulajdont annak jogi formájára redukálni. Marx a tőkés magántulajdonnal kapcsolatban mutatta ki, hogy a dologi forma mögött társadalmi tartalom van. „A tőke azonban nem dolog, hanem egy meghatározott történelmi társadalmi alakulattal velejáró, meghatározott társadalmi termelési viszony, amely dolgokban ölt testet és dolgoknak sajátos társadalmi jelleget kölcsönöz. A tőke nem az anyagi és termelt termelési eszközök összege. A tőke tőkévé változtatott termelési eszközöket jelent, amelyek önmagukban éppoly kevéssé tőkék, mint ahogyan az arany vagy az ezüst önmagában nem pénz."[4] A marxi politikai gazdaságtan elemzően feltárta azokat a sajátos társadalmi gazdasági viszonyokat — a termelési eszközök privilégizált tulajdonát az egyik oldalon és az eleven munkaerő megfosztását a termelési eszközöktől a másik oldalon —, amelyek a tőkés tulajdonviszonyok lényegét alkotják.

A polgári felfogás azért misztifikálja a tulajdon jogi, illetve dologi formáját, hogy ezzel a *tulajdon polgári formáját — a termelési eszközök tőkés magántulajdonát abszolutizálja*, vagyis a tulajdon örök, természeti formájának tüntesse fel. A polgári közgazdászok a tulajdont általában azonosítják a tőkés magántulajdonnal. Ezt a történelmietlen felfogást Marx leplezte le. Kimutatta, hogy indokolatlan abból a tényből, hogy minden termelés egyik feltétele a tulajdon (tulajdonbavétel, elsajátítás) a tőkés magántulajdon szükségességére következtetni, ahogyan a polgári közgazdászok teszik. „Nevetséges azonban innen a tulajdon egy meghatározott formájára, például a magántulajdonra átugrani... A történelem éppenséggel azt mutatja, hogy a köztulajdon (például a hinduknál, szlávoknál, régi keltáknál stb.) az eredetibb forma, amely a községi tulajdon alakjában még sokáig jelentős szerepet játszik."[5]

● ● ●

A tulajdon tehát — az elsajátítás, birtokbavétel, annak társadalmi meghatározottsága értelmében — mindenféle termelés feltétele (Marx szerint: „nem lehet szó termelésről, tehát társadalomról sem ott, ahol a tulajdon valamely formája nem létezik"),[6] a tulajdonviszonyok típusa, formája azonban mindig történelmileg meghatározott és változik. A termelési viszonyok változásának döntő eleme a tulajdonviszonyok átalakulása. A termelési eszközök

2 Marx—Engels Válogatott Művek I. kötet 394. old.
3 Marx—Engels Válogatott Művek II. kötet 413. old.
4 Marx: A tőke III. kötet 780. old., Kossuth Könyvkiadó.
5 Marx—Engels Művei 46/1. kötet 15. old.
6 Ugyanott.

őseredeti köztulajdonának felbomlásából jött létre a magántulajdon, amelynek formái szintén történelmileg változtak, átalakultak. „*Az antik »tulajdonviszonyok«* megsemmisültek a *hűbéri* tulajdonviszonyokban, a hűbériek a *»polgáriakban«*. A történelem így maga gyakorolt bírálatot az idejétmúlt *tulajdonviszonyok* felett."[7]

A társadalom fejlődésének egyik alapvető fokmérője a „meghatározott történelmi társadalmi alakulat", megkülönböztető ismertető jegye a tulajdonviszonyok különböző történelmi típusai, a tulajdon különféle társadalmi formái. Az ősközösségi társadalmat, a rabszolgatartó társadalmat, a feudális társadalmat, a tőkés társadalmat alapvetően a tulajdonviszonyok — az őseredeti köztulajdon, majd a magántulajdon különböző történelmi formái — különböztetik meg egymástól.

A termelési eszközök magántulajdonának felváltása a termelési eszközök közösségi tulajdonával elkerülhetetlen történelmi szükségszerűség, mivel a magántulajdon utolsó történelmi formája kibékíthetetlen ellentétbe került a termelés növekvő társadalmi jellegével, amely a termelőerők és a termelés társadalmi jellegével összhangban levő köztulajdon kialakulását követeli meg.

● ● ●

A tulajdon kérdése, a tulajdonviszonyok lényegének feltárása, a tulajdonviszonyok fejlődésének, az abban érvényesülő objektív törvényszerűségeknek a történelmi elemzése tehát a marxizmus egész társadalomfelfogásának, a szocializmus tudományos megalapozásának egyik kulcskérdése. A tulajdonviszonyok elemzésének és értékelésének döntő jelentősége van minden társadalmi kérdés marxista elemzésében és értékelésében. A tulajdonviszonyok különbsége alapján vethetjük össze a különböző országok társadalmi rendjeit, a tulajdonviszonyok fejlődése alapján értékelhetjük egy ország társadalmi fejlődésének különböző történelmi fokait. A tulajdonviszonyok határozzák meg egy adott társadalom osztályszerkezetét, a különböző osztályok helyét és szerepét a társadalom életében. A marxisták — mint ismeretes — az osztályok fő ismérvének a termelési eszközökhöz való viszonyt, tehát a tulajdonviszonyt tartják. „Az osztályok közötti különbség fő ismérve a társadalmi termelésben elfoglalt helyük, következésképpen a termelési eszközökhöz való viszonyuk."[8] Az osztályszerkezet, az osztályérdekek és az erőviszonyok elemzésének és értékelésének is a tulajdon kérdése a kulcsa.

Nem meglepő tehát, hogy a tulajdon értelmezése ma is éles ideológiai harc tárgya. A polgári társadalomfelfogásra — a polgári jog és politikai gazdaságtan Marx által megbírált tradícióit folytatva — ma is jellemző a tulajdon jogi, illetve dologi megjelenési formájának a misztifikálása. A tulajdon jogi, illetve dologi formájának misztifikálása a mai polgári társadalomfelfogásban párosul a tulajdon társadalmi tartalmának és szerepének bagatellizálásával. Ez az egyik közös alapeszméje az ún. „ipari társadalom" különféle elméleteinek is a polgári szociológiában. Ezen elméletek szerint az „ipari társadalom" létrejöttével a tulajdon kérdése elveszítette a jelentőségét, hiszen az „ipari társadalom" szerkezetét már nem a tulajdonviszonyok, hanem a technika, a technikai munkamegosztás, az erre épülő hatalmi struktúra, az ismeretek és információk monopóliuma határozza meg.

Az „ipari társadalom" elméletének egyik teoretikusa, Alain Touraine például élesen szembeállítja ebből a szempontból a XIX. század kapitalizmusát és a „modern ipari társadalmat". „Világos, hogy az európai XIX.

[7] Marx—Engels Válogatott Művek I. kötet 394. old.
[8] Lenin Összes Művei 7. kötet 42. old.

századot a tulajdon témája uralta, az ipari tulajdon birtoklása a tőkés felhalmozás társadalmában a társadalmi hatalom egyik jelentős, ha nem meghatározó forrása volt, olyannyira, hogy a tulajdonosok és nem tulajdonosok szembenállását a társadalom fő választóvonalának lehetett tekinteni." Touraine szerint azonban ez már egyáltalán nem vonatkozik a mai „ipari társadalomra", ahol a tulajdon problémája elvesztette minden jelentőségét. „Közel a pillanat — írja —, amikor az összes ipari országban a bérből élők többsége nem végez már fizikai munkát, és helyzetüket nem a tulajdonhoz való viszonyuk, hanem inkább egy szervezetben elfoglalt helyük és annak színvonala határozza meg."[1]

A tulajdonviszonyok tehát állítólag automatikusan elveszítik minden társadalmi jelentőségüket anélkül, hogy a kapitalizmus tulajdonviszonyait meg kellene változtatni, vagyis a szocialista forradalom fölöslegessé válik. De — ezen logika szerint — ha a tulajdon kérdése érdektelenné vált, akkor eltűnik a kapitalizmus és a szocializmus közötti különbség objektív mércéje is. És valóban, az „ipari társadalom" elméletei végül is logikusan eljutnak a két társadalmi rendszer „konvergenciájának" gondolatához az „egységes ipari társadalomban". A tulajdon társadalmi tartalmának és szerepének bagatellizálása tehát szükségszerűen bagatellizálja a mai kapitalizmus szociális konfliktusait, és elmossa az alapvető különbséget a korunkban létező két szembenálló társadalmi rendszer között.

● ● ●

Sajnos, időnként a hazai társadalomtudományi irodalomban is felbukkannak olyan vélemények, amelyek lebecsülik a tulajdonviszonyok társadalmi jelentőségét vagy a tulajdonviszonyok elemzésében nem a marxi elveket alkalmazzák. Ide tartozik például az a már korábban marxista bírálatban részesült szociológiai nézet, amely szerint a tulajdonviszonyok ma már nem játszanak centrális szerepet a társadalom szociális struktúrájában. Ugyancsak jogos bírálatban részesült az az antimarxista koncepció, amely az európai szocialista országokban végbement társadalmi fejlődést — a tulajdonviszonyokban végbement változások mellőzésével, illetve lebecsülésével — pusztán „a modernizáció nyugati fő útjának követésével" jellemezte.

Nem lehet egyetérteni azzal a — marxista igénnyel fellépő, elvont filozófiai formában kifejtett — nézettel sem, amely szerint a tulajdon csak annak a társadalomnak az alapkategóriája, amely végletekig kiélezi a társadalmi termelés és a magánelsajátítás ellentmondását. E szerint valódi tulajdon csak a magántulajdon és minden tulajdon egyben az elidegenedés megnyilvánulása is. Ez a koncepció tehát a kommunizmus perspektíváját nem a szocialista tulajdonviszonyok továbbfejlesztésében és a kommunista tulajdonviszonyok megteremtésében látja, hanem magának a tulajdonnak a megszüntetésében, a tulajdon „trónfosztásában". Ez a felfogás fordított előjellel megismétli a polgári tulajdonfelfogás alapvető hibáját: az általában vett tulajdon és a tulajdon konkrét történeti formájának az azonosítását. A polgári felfogás eredetileg általában a tulajdonról mint minden termelés feltételéről ugrott át — ahogyan korábban láttuk — a tulajdon egy meghatározott formájára, a magántulajdonra, annak igazolása, szentesítése érdekében. A tulajdon „trónfosztói" a tulajdon egy meghatározott formájának, a magántulajdonnak a megszüntetéséről akarnak átugrani a tulajdon minden formájának a megszüntetésére. Ez azonban éppúgy a tulajdonviszonyok reális tartalmának fél-

[1] Perspectives de la sociologie contemparaine. Paris, 1968. 117. old.

reismerésén alapszik, mint a magántulajdon abszolutizálása és egyenes ellentmondásban van azzal, amit Marx a tulajdonról, mint minden termelés feltételéről, illetve a kommunista tulajdon perspektívájáról mondott.

A tulajdon értelmezésével kapcsolatos viták sokszor látszólag elvont kérdéseket érintenek. Ezeknek a látszólag elvont kérdéseknek az eldöntése azonban elméletileg és módszertanilag nagymértékben meghatározza a konkrét tulajdonviszonyok megközelítését és konkrét elemzését. *Ha a tulajdonviszonyok szerepe mellékes a társadalom szociális struktúrájának alakulásában, a társadalom fejlődésében, akkor nincs szükség különösebb figyelmet fordítani a tulajdonviszonyok fejlődésére és elemzésére.* Ha nemcsak a magántulajdon, hanem általában a tulajdon egy mulandó történelmi kategória, akkor a szocialista társadalomban sem a szocialista tulajdon fejlesztésének, tökéletesítésének útjait kell kutatnunk, hanem a „szocialista tulajdon" teljes leépítésének, megszüntetésének útjait. Ezért a mai tulajdonviszonyok marxista elemzése és értékelése megköveteli, hogy egyértelműen tisztázzuk a marxizmus—leninizmus tanításait a tulajdonviszonyok lényegéről és fejlődéséről, és következetesen alkalmazzuk ezeket a tanításokat a mai helyzet elemzésében.

A szocialista tulajdonviszonyok kialakulása hazánkban

A tulajdonviszonyok forradalmi átalakulását Magyarországon a felszabadulást követő évtizedekben alapvetően három esemény határozta meg: az 1945-ös földreform, az 1946 és 1949 között végrehajtott államosítások, valamint a mezőgazdasági kisüzemeknek a 60-as évek elejére befejezett kollektivizálása.

Az 1945-ös földreform tartalmát tekintve a mezőgazdasági tulajdonviszonyok forradalmi átalakítását jelentette. A földreform nem szüntette meg a magántulajdont, tehát közvetlenül nem hozott létre szocialista tulajdont, hanem átmenetileg az egyéni munkára alapozó kistulajdont növelte. A földreformmal létrejött változások azonban (a félfeudális földtulajdon felszámolása, a munkás-paraszt szövetség megszilárdítása stb.) történelmi távlatban kedvező szociális és politikai kiindulópontul szolgáltak a mezőgazdasági tulajdonviszonyok későbbi szocialista átalakításához a kisárutermelő kisgazdaságok szövetkezetesítése útján.

1946 és 1949 között került sor az ipari üzemek, a gyárak, a bányák, a bankok, a közlekedés *államosítására*. Az államosítás jellegét és jelentőségét — a tulajdonviszonyok szempontjából — az határozta meg, hogy az államosítás történelmileg egybeesett a munkásosztály politikai hatalmának kivívásával, a termelési eszközöket a munkásosztály állama az egész dolgozó nép tulajdonába vette. Az államosítással tehát közvetlenül szocialista tulajdonviszonyok jöttek létre, állami szocialista tulajdon formájában.

A mezőgazdaság *kollektivizálása* 1949-ben kezdődött és az ismert megtorpanások, visszaesések után gyakorlatilag 1961-ben fejeződött be. A kollektivizálás folyamatában több mint egymillió parasztgazdaság egyesült mezőgazdasági termelőszövetkezetekbe. A mezőgazdasági termelőszövetkezetek társadalmunkban a szocialista tulajdon sajátos formáját képviselik. Ez megkönnyítette a korábban kistulajdonos és kisárutermelő parasztság útját a szocializmushoz és a munka társadalmasításának alacsonyabb fokát képviselő mezőgazdasági termelés szocialista megszervezését.

A mezőgazdaság kollektivizálásával a *népgazdaság minden ágában általánosan uralkodóvá váltak a szocialista tulajdonviszonyok, s ezzel megtörtént a szocializmus alapjainak a lerakása.* A szocializmus alapjainak lerakása után a tulajdonviszonyokban nem mentek végbe a korábbihoz — a földreformhoz,

az államosításhoz, a kollektivizáláshoz — hasonló strukturális változások. A tulajdonviszonyok szerkezete az azóta eltelt időben *lényegesen* nem módosult, a *tulajdonviszonyok a szocializmus alapjainak lerakásával kialakított keretek között fejlődnek.*

A tulajdonviszonyok szerkezetét társadalmunkban a termelési eszközök szocialista tulajdonának egyértelmű túlsúlya, ezen belül a szocialista tulajdon két formájának — az állami szocialista és a szövetkezeti szocialista tulajdonnak — a létezése jellemzi.

A szocialista tulajdon, ezen belül az állami és a szövetkezeti tulajdon arányait és társadalmi súlyát a következő adatokkal is illusztrálhatjuk: A szocialista szektor állítja elő a nemzeti jövedelem több mint 98 százalékát, ebből 76 százalék az állami és 23 százalék a szövetkezeti szektor részesedése. Az aktív keresők több mint 95 százaléka a szocialista szektorban dolgozik, ebből 71 százalék állami vállalatokban, üzemekben, intézményekben, 24 százalék szövetkezeti vállalatokban.

Ezek az adatok már önmagukban is jelzik a szocialista társadalmi tulajdon egyértelmű túlsúlyát a népgazdaságban és ezen belül a szocialista tulajdon két sajátos formájának arányát, társadalmi súlyát.

● ● ●

A tulajdonviszonyok szerkezetét alapvetően meghatározó állami és szövetkezeti tulajdonnal kapcsolatban felvetődik azok jellegének, szociális természetének, közös vonásainak és különbségeinek a megítélése. Az MSZMP XI. kongresszusa is megismételte azt az értékelést, hogy a mi viszonyaink között az *állami és a szövetkezeti tulajdon egytípusú, szocialista tulajdon.* Mindkettő a termelés társadalmasításának és az elsajátításnak szocialista módját képviseli. Ugyanakkor vannak közöttük különbségek is, amelyek a *termelés társadalmasításának különböző fokával,* a szocialista tulajdonviszonyok kialakulásának különböző útjaival függnek össze. A tulajdonviszonyok marxista elemzése azt követeli, hogy egyaránt figyelembe vegyük a szocialista tulajdon két formájának közös vonásait, lényegi egységét — szocialista jellegüket —, mind pedig objektív különbségeit és ezek gazdasági szociális következményeit.

Az állami és a szövetkezeti tulajdon jellegét természetesen nem lehet elvontan eldönteni, pusztán az állami, illetve a szövetkezeti forma alapján, a társadalmi viszonyok összességétől függetlenül. Ismeretes, hogy az állami tulajdon sem minden körülmények között szocialista tulajdon. A kapitalizmus viszonyai között a tőkés állam által végrehajtott államosítás az államkapitalizmus kialakulását eredményezi, de nem hozza létre a termelési eszközök szocialista társadalmi tulajdonát. Az állami nemzeti tulajdon nem jelent szocialista tulajdont — bár haladó szerepet játszik a nemzeti fejlődésben és az előremutató társadalmi reformokban — azokban a fejlődő országokban sem, ahol a hatalom a nemzeti burzsoázia vagy kispolgári haladó demokratikus erők kezében van. *Az állami tulajdon csak akkor jelenti a termelési eszközök szocialista társadalmi tulajdonát, amikor a hatalom a munkásosztály kezében van, amely azt az egész dolgozó nép érdekében használja fel.*

Az állami szocialista tulajdon létrejötte és fejlődése tehát *elválaszthatatlan a munkásosztály politikai hatalmának kivívásától és annak fejlődésétől.* A munkásosztály ugyanakkor ezt a politikai hatalmat arra használja fel, hogy a termelési eszközöket *valamennyi dolgozó közös tulajdonává* változtassa és az *egész dolgozó nép érdekeit szolgálva* szervezze meg a társadalmi

termelést. A szocialista állami tulajdonnak ezt az *össznépi jellegét* hangsúlyozta Lenin is a kommunista párt 1919-es programjában. „Következetesen folytatni kell és végig kell vinni a burzsoáziának megkezdett, alapjában véve már be is fejezett kisajátítását, a termelési és forgalmi eszközöknek a Szovjet Köztársaság tulajdonává, vagyis valamennyi dolgozó közös tulajdonává változtatását."[10] Az állami tulajdonnak össznépi szocialista jellegét alkotmányunk is rögzíti, kimondva, hogy: „az állami tulajdon az egész nép vagyona"; „az állami vállalatok és gazdálkodó szervek a társadalom általános érdekeinek szolgálatában, a törvényekben meghatározott módon és felelősséggel önállóan gazdálkodnak a rájuk bízott vagyonnal".

● ● ●

A munkásosztály politikai hatalmának kivívása után új módon merül fel a szövetkezeti tulajdon kérdése is. A marxisták mint ismeretes elutasították azokat az utópisztikus terveket, amelyek szövetkezetek útján akarták bevezetni a szocializmust, forradalom, a hatalom kivívása nélkül. A marxisták mindig rámutattak: „a kapitalista állam viszonyai között a szövetkezet kollektív kapitalista intézmény".[11] Gyökeresen megváltozik azonban a helyzet a munkásosztály politikai hatalmának kivívása és a szocialista állami tulajdon létrejötte után. Lenin 1923-ban A szövetkezetekről című írásában éppen arra az elvi különbségre hívta fel a figyelmet, amelyek a szövetkezetek természetét is megváltoztatták, hogy a hatalom a munkásosztály kezébe, a termelési eszközök többsége pedig az állam tulajdonába került. „Éppen ezt a körülményt kerüli el számos gyakorlati funkcionáriusunk. A szövetkezetet nálunk lenézik, mert nem értik meg, milyen rendkívül nagy jelentőségű ez a szövetkezet először elvi szempontból (a termelési eszközök állami tulajdonban vannak), másodszor abból a szempontból, hogy a szövetkezet az új rendre való áttérésnek a *lehető legegyszerűbb, legkönnyebb és a parasztok számára legérthetőbb* útja."[12] „Most joggal mondhatjuk — vonta le a következtetést Lenin —, hogy számunkra a szövetkezetek egyszerű növekedése... azonos a szocializmus növekedésével."[13]

Ismeretes, hogy a Szovjetunióban és más szocialista országokban a lenini szövetkezeti terv alapján ment végbe a mezőgazdaság szocialista átszervezése, és a szocialista tulajdon szövetkezeti formája ma is fontos szerepet játszik, különösen a mezőgazdaságban. A szövetkezeti tulajdon szocialista jellegét ma is alapvetően az határozza meg, hogy ezek a szövetkezetek nem a kapitalista állam és a tőkés gazdaság viszonyai között működnek, hanem a *munkás-paraszt szövetségre támaszkodó szocialista állam és egy szocialista gazdaság keretei között, amelyben vezető szerepe van a szocialista állami tulajdonnak.* Ilyen körülmények között a szövetkezeti tulajdon egyértelműen szocialista tulajdon. Ahogyan a Magyar Népköztársaság alkotmánya fogalmaz: „a szövetkezetek a szocialista társadalmi rend részei; a szocialista állam társadalmi és gazdasági céljaival összhangban szolgálják tagságuk érdekeit."

Az állami tulajdon és a szövetkezeti tulajdon között a közös vonások, a lényegi egység mellett vannak lényeges objektív különbségek is. Ezek mindenekelőtt a *termelés társadalmasításának különböző fokával* függnek össze. A termelés különböző ágazataiban a termelés társadalmasításának a foka különböző, ami a társadalmi elsajátítás (a termelési eszközök társadalmi fel-

10 Lenin Összes Művei 29. kötet (?) old.
11 Lenin Összes Művei 33. kötet 473. old.
12 Ugyanott, 468. old.
13 Ugyanott, 474. old.

használása, a munka társadalmi szervezete, az elosztás konkrét formái) különböző formáit is szükségessé teszi. *A termelés társadalmasításának és a társadalmi elsajátításnak a legmagasabb fokát a mi viszonyaink között az állami tulajdon képviseli, amelyben a termelőeszközök és a munka össztársadalmi méretekben van társadalmasítva, ami a társadalmi termelőerők nagyobb fokú koncentrációját és tervszerűbb felhasználását, a munka magasabb fokú szervezettségét, az össztársadalmi érdekek közvetlenebb érvényesítését teszi lehetővé.*

Azokon a területeken, ahol a termelés társadalmasítása objektíve alacsonyabb fokon áll, ott ennek a társadalmi elsajátítás egy más formája felel meg: a szövetkezeti tulajdon.

A szövetkezetek — mint ismeretes — nem össztársadalmi méretekben, hanem *csoportméretekben* társadalmasítják a termelőeszközöket és a termelést, szervezik meg a szocialista termelést és elosztást. A szövetkezeti tulajdon tartalmát tekintve szocialista, formáját tekintve csoporttulajdon. Ez *tágabb lehetőségeket nyújt a csoportérdekek érvényesüléséhez, és azok közvetítésével, áttételesen kapcsolódik az össztársadalmi érdekekhez.* A szövetkezeti tulajdon csoportformája azonban nem csorbítja ennek szocialista jellegét, és a termelés társadalmasításának jelenlegi fokán *nélkülözhetetlen* gazdasági és szociális funkciója van a szocialista társadalom fejlődésében.

A szocialista tulajdonviszonyok fejlődésének perspektívája

A szocialista tulajdon két sajátos formájának létezése a szocialista társadalom fejlettségének jelenlegi fokán *objektív szükségszerűség,* és mindaddig fennmarad, ameddig az őket létrehozó gazdasági és szociális okok nem szűnnek meg. A két szocialista tulajdonforma közötti különbség teljesen csak a kommunizmusban tűnik el, a termelőerők fejlettségének, a termelés és az elsajátítás társadalmasításának magasabb fokán, amikor kialakul az össznépi tulajdon magasabb foka: a *kommunista össznépi tulajdon.* A szocialista tulajdon fejlődésének ezt a perspektíváját jelölte meg az MSZMP programnyilatkozata is: „Fejlődésünk későbbi szakaszában a két szocialista tulajdonforma fejlesztésének útján fog kialakulni a termelési eszközök és egyéb közjavak magasabb szintű össznépi, kommunista tulajdona."[14]

A tulajdonviszonyok további fejlődése most már nem a tulajdonviszonyok gyökeres megváltoztatását, hanem mind az állami, mind a szövetkezeti tulajdon erősítését, továbbfejlesztését igényli. „Jobban kell hasznosítanunk — állapította meg a Központi Bizottság beszámolója az MSZMP XI. kongresszusán — azokat a nagy tartalékokat, amelyek az uralkodóvá vált szocialista tulajdonban és termelési viszonyokban rejlenek. Az állami és a szövetkezeti tulajdon fejlesztése egyaránt szolgálja a munkásosztály és a termelőszövetkezeti parasztság, végső fokon az egész nép érdekeit."[15]

A tulajdon — mint láttuk — marxista értelemben nem korlátozódik a termelési eszközök jogi tulajdonbavételére, hanem magában foglalja a termelési eszközök elsajátításának társadalmi formáját, feltételezi a munka és a termelés meghatározott szervezetét, az elosztás meghatározott módját. A termelési eszközök köztulajdonba vételének jogi aktusa, a szocialista tulajdon jogi megteremtése sem öncél, hanem csak *kiindulópont a termelőeszközök és a termelés valóságos társadalmasításához, a termelés és az elosztás szo-*

14 Az MSZMP XI. kongresszusa, 202. old. Kossuth Könyvkiadó, 1975.
15 Ugyanott, 78. old.

cialista megszervezéséhez. A termelési eszközök köztulajdonba vételének célja — a szocialista tulajdonviszonyok lényege — az, hogy „a kapitalista össztermelést felváltsa a termékek termelésének — az egész társadalom javára történő termelésének — szocialista szervezete, hogy ez a társadalom valamennyi tagjának teljes jólétét és minden irányú szabad fejlődését biztosítsa."[16] A termelési eszközök szocialista köztulajdona lehetővé teszi, hogy ezt a célt a *termelés közvetlenül társadalmi megszervezésével, a termelőerők tervszerű és hatékony felhasználásával érjék el.* „A szocializmus azt követeli, hogy a föld is, a gyárak is az összes dolgozók tulajdonába kerüljenek, akik egy általános terv szerint megszervezik a nagyüzemi (nem pedig a szétforgácsolt kisüzemi) termelést."[17]

● ● ●

A szocialista tulajdon fejlesztése a mi viszonyaink között a szocialista tulajdon belső tartalmának következetes kibontakoztatását, alapvető céljának — az egész társadalom javára történő termelésnek, a dolgozók teljes jólétét, minden irányú szabad fejlődését szolgáló tervszerű és szervezett termelésnek — a biztosítását jelenti. Ennek eszközei a szocialista tulajdon mindkét formájában: a *termelés társadalmasításának* további fokozása, a *tervszerűség* és a *hatékonyság* növelése, az *elosztás szocialista elveinek* még következetesebb érvényesítése. Az MSZMP XI. kongresszusának határozatai és a párt új programnyilatkozata konkrétan is meghatározták azokat a felfeladatokat és tennivalókat, amelyek a szocialista tulajdon jelenlegi formáinak fejlesztését, a bennük rejlő tartalékok jobb kihasználását szolgálják.

A szocialista tulajdonviszonyok fejlődésének egyik tendenciája, hogy a *szocialista tulajdon jelenlegi két formája fokozatosan közelebb kerül egymáshoz, erősödnek közöttük a gazdasági és szervezeti kapcsolatok.* Ennek egyik formája a termelőszövetkezeti társulások, közös vállalkozások szerepének növekedése, az állami gazdaságok, állami vállalatok és termelőszövetkezetek közös tevékenységének a kibővítése. Ezt a folyamatot azonban nem lehet megalapozatlan, adminisztratív, jogi eszközökkel siettetni. A folyamat alapvető tartalma a *termelés szocialista társadalmasításának fejlődése*, és ennek mindenekelőtt anyagi, gazdasági-technikai feltételeit kell megteremteni. De ugyanúgy hiba lenne, ha szem elől tévesztenénk ennek a folyamatnak a szükségszerűségét és perspektíváját, s a szocialista tulajdon jelenlegi állapotát statikusan kezelnénk, konzerválni akarnánk.

Az MSZMP XI. kongresszusa külön foglalkozott a földtulajdon kérdésével. A föld az egyik legfontosabb termelési eszköz, s ahogyan a párt programnyilatkozata is megállapítja „a tulajdon formájától függetlenül — nemzeti kincs". A föld a mi társadalmunkban részben állami, részben szövetkezeti tulajdonban, részben pedig az állampolgárok személyi tulajdonában van. A föld nemzeti kincs jellege szükségessé teszi annak következetes érvényesítését, hogy hasznosítása az egész nép, a nemzet érdekeit szolgálja. Ennek érdekében a XI. kongresszus szükségesnek ítélte a földtulajdon és a földhasználat további szabályozását. Először: az állami tulajdonban levő földek eladását fokozatosan csökkenteni kell, és néhány éven belül meg kell szüntetni. Másodszor: a mezőgazdasági szövetkezetek használatában levő földeket fokozatosan szövetkezeti tulajdonná kell fejleszteni. Harmadszor: a magán-

16 Lenin Összes Művei 6. kötet, 188. old.
17 Lenin Összes Művei 12. kötet 6. old.

kézben levő földek adásvételét állami ellenőrzés alá kell vonni annak megakadályozására, hogy az vagyonfelhalmozás és spekuláció forrása legyen. A kongresszus által elfogadott irányelvek alapján elkezdődött a részletes szabályozás kidolgozása.

Személyi és magántulajdon társadalmunkban

Társadalmunkban a szocialista tulajdon egyértelmű túlsúlya és uralma mellett létezik és meghatározott szerepet játszik az állampolgárok személyi és magántulajdona is. A marxizmus elvi különbséget tesz a személyi tulajdon és a magántulajdon fogalmai között. A magántulajdon termelési és forgalmi eszközök olyan tulajdona, amely egyéni gazdálkodás, kisárutermelés alapjául szolgál, illetve spekuláció, munka nélküli jövedelem, idegen munkaerő kizsákmányolásának forrása lehet. Társadalmunk a jelen viszonyok között elismeri és hasznosnak tartja a korlátozott magántulajdon létezését is — például a lakosság szükségleteinek kielégítésében kisegítő szerepet játszó kisiparosi és kiskereskedői tevékenységet —, azzal a feltétellel, hogy ez főleg saját munkán és a családtagok munkáján alapuljon. Ugyanakkor gazdasági eszközökkel és szabályozással biztosítja, hogy a kisiparosok és kiskereskedők jövedelme arányban álljon végzett munkájukkal. A mezőgazdaságban is bizonyos kisegítő szerepet játszanak.

Magántulajdonnal a fenti értelemben a népességnek csak egy igen kis töredéke rendelkezik társadalmunkban. A kisiparosok, kiskereskedők aránya a kereső népességben 1,7 százalék és ugyancsak 1,7 százalék a mezőgazdasági önállók aránya. Az állampolgárok szélesebb köre rendelkezik azonban társadalmunkban személyi tulajdonnal. Több mint 2 millió állampolgár ingatlantulajdonos (lakás, lakóház, telek, hétvégi üdülő, kert). Növekszik a háztartásokban a tartós fogyasztási cikkek száma és értéke. 1960-tól 1974-ig az 1000 főre jutó háztartási villamos hűtőszekrények száma 4-ről 197-re, a háztartási villamos mosógépeké 45-ről 221-re, a személygépkocsiké 3-ról 47-re növekedett. Társadalmunk elismeri és támogatja a személyi tulajdont, amennyiben az a társadalom számára hasznos munkából származik, és jogos igények kielégítését, az egyének és a családok ésszerű szükségleteinek a kielégítését szolgálja. Ilyen feltételek mellett a személyi tulajdon gyarapodása az életszínvonal emelkedését fejezi ki, és összhangban van a szocialista tulajdon társadalmi céljával. A személyi tulajdont és a magántulajdont azonban nem minden esetben lehet egymástól élesen elhatárolni. Erre is vonatkozik az, hogy a *tulajdon sohasem maga a dolog, amely valakinek a tulajdonában van, hanem az a társadalmi viszony, amely mögötte van, amely lehetővé teszi a dolog birtoklását, és meghatározza a felhasználás módját. A személyi tulajdon magántulajdonná válhat, ha a forrása nem a társadalom számára hasznos munka és spekuláció, munka nélküli jövedelem eszközévé válik.* Ezért a hasznos munkából származó és jogos igényeket kielégítő személyi tulajdon támogatása mellett fontos feladat a személyi tulajdon mértékének olyan szabályozása, amely korlátozza a nem a munkából származó személyi tulajdont, és megakadályozza annak spekulációs jellegű felhasználását, magántulajdonná történő átalakulását.

Wirth Ádám
a Politikai Főiskola
tanszékvezető egyetemi tanára

Közelebb a pártmunka gyakorlatához

Amikor a Veszprém megyei pártbizottság oktatási igazgatóságának pártépítési tanszékén a célt és a követelményrendszert megfogalmaztuk, abból indultunk ki, hogy a pártélet, a pártmunka elvi, politikai kérdéseinek tisztázása mellett az oktatásban kapjon minél nagyobb helyet a pártiskolai hallgatóknak a gyakorlati pártfeladatokra való felkészítése. S ezt úgy végezzük, hogy a feladatok megoldásának konkrét módszereit is megismertessük és segítsük begyakorolni. Célunk tehát, hogy a pártépítés és a politikai vezetési ismeretek sajátosságából adódóan oktató-nevelő munkánkban közelebb kerüljünk a pártmunka gyakorlatához, megfeleljünk a megyében jelentkező politikai igényeknek, bizonyos tennivalókra megtanítsuk az iskolára kerülő hallgatókat.

E célok megvalósítása érdekében lehetőséget kerestünk arra, hogy a hallgatók egyes kérdésekről a helyszínen tájékozódjanak. Tanszékünknek jó kapcsolata van a pártbizottságokkal, a megye ipari és mezőgazdasági üzemeivel. Így rendszeressé tudtuk tenni az üzemlátogatásokat, s egy-egy téma kapcsán gyakorlati foglalkozásokat is tartunk. Van, amikor egy üzemben tartjuk meg az előadást, s ezen részt vesznek az ottani politikai és gazdasági vezetők, gyakran az alapszervezetek titkárai is. Az előadást követően a helyi vezetők kiegészítésként elmondják saját tapasztalataikat, emellett választ adnak a hallgatók kérdéseire. Ez a módszer az ismeretek bővítése mellett a tapasztalatok cseréjét is jól szolgálja.

A gazdasági élet pártirányítására vonatkozó témákat évek óta — a tanfolyam jellegéből adódóan — ipari vagy mezőgazdasági üzemben dolgozzuk fel. Jártunk már ajkai üzemekben, a pápai textilipari vállalatnál, Veszprém város üzemeiben, a devecseri állami gazdaságban, a nemesvámosi tsz-ben. Ugyanígy tartottuk a pártalapszervezet helyét, szerepét taglaló, vagy az alapszervezeti agitációs munkáról szóló foglalkozást. Az előbbi téma kapcsán alapszervezeti titkárokkal beszélgettek a hallgatók, a másik esetben a veszprémi Bakony Művekben nézték meg, milyen eszközöket és módszereket alkalmaznak a munkahelyi agitációban.

Az elmúlt oktatási évben egy budapesti üzembe (Goldberger gyár) is elvittük az egyéves iskola hallgatóit. Itt nagyon jó benyomást szereztek a pártirányításról, a politikai és a gazdasági vezetés együttműködéséről. Oktatási és nevelési szempontból egyaránt jó hatása volt annak, hogy a megye határán túlról is tapasztalatokkal gazdagodhattak pártiskolánk hallgatói.

Szerveztünk olyan foglalkozást is, hogy egy üzemben a pártvezetőség beszámolóját ismertették hallgatóinkkal a káder- és személyzeti munkáról. A pártvezetőség jelenlétében tartott foglalkozáson kérdéseket tehettünk fel, hogy a káder- és személyzeti munka helyi gyakorlatába és módszereibe is betekintést nyerjünk.

Nagy élmény a hallgatóknak mindig újabb és újabb üzemekkel, emberekkel és feladatmegoldásokkal találkozni. Szeretik, kérik, és ami a legfontosabb: hasznosnak, tanulságosnak tartják.

A gyakorlati pártfeladatok elvégzésére történő felkészítés céljából más jellegű módszereket is alkalmazunk. Évek óta az öthónapos és egyéves iskolán írásos feladat a funkciójegyzék elkészítése. Mindenki a saját alapszervezetére vonatkozóan készíti el. Segítséget kapnak hozzá előadás és konzultáció formájában, a feladatot azonban önállóan oldják meg. Utána osztályfoglalkozás keretében megbeszéljük, melyik munka lett a legjobb, milyen

hibákat követtek el, és milyennek kell lennie a jó funkciójegyzéknek. Több alkalommal csináltattunk alapszervezeti munkatervet, s beszéltünk meg — a név említése nélkül — minősítést is.

A speciális tanfolyamokon, kollégiumokon gyakran tartunk olyan foglalkozást, ahol a hallgatók gyakorlati feladatokat oldanak meg. Ilyenek voltak például a következők: pártnapi előadás a párt ifjúságpolitikai határozatának végrehajtásáról; a politikai vitakör foglalkozására való felkészülés; a politikai vitakör egy összejövetelének levezetése. Ez utóbbi témája egy gazdasági, illetve egy kulturális kérdés volt. Minden esetben meghatároztuk nemcsak a témát, hanem a területet, a közeget, az előadások időtartamát is.

Ezeket a foglalkozásokat igen élénk érdeklődés és sokoldalú vita kísérte, ami a tartalmi kérdések mellett kiterjedt a felkészülés, az előadás, a vitavezetés módjára is. Az ilyen foglalkozások egyúttal jó alkalmat nyújtottak tapasztalatok szerzésére és cseréjére is. A hallgatók szívesen vállalnak ilyen jellegű feladatokat, mert tanulságosnak, hasznosnak vélik.

Az 1975—76-os tanévben növeljük az ilyen jellegű foglalkozásokra szánt időt, főként a speciális kollégiumokon és a bentlakásos agitációs tanfolyamokon.

Patkós Albertné
a Veszprém megyei Oktatási Igazgatóság tanszékvezetője

Az elmúlt öt évtized antifasiszta plakátművészetének legkifejezőbb alkotásaiból kiállítás nyílt a Munkásmozgalmi Múzeumban. A tárlat 22 ország művészeinek mintegy három és fél száz alkotását tárja az érdeklődők elé. Képünk: Käthe Kollwitz: „Akik túlélték. Harc a háború ellen" 1924. *(MTI Fotó – Benkő Imre)*

Tökéletesítsük a párthatározatok végrehajtásának szervezését és ellenőrzését*

A jelenlegi viszonyok és körülmények között a végrehajtás ellenőrzésének fejlesztése törvényszerű folyamat. Az ellenőrzés fokozását azon feladatok bonyolultsága is indokolja, amelyeket a pártnak a fejlett szocialista társadalom időszakában kell megoldania, továbbá az is, hogy növekszik a tömegek szerepe az államigazgatás és a társadalmi ügyek intézésében, s gyökeres fordulat állt be a népgazdaság fejlesztésének intenzív módszerében és minőségi jegyeiben.

A történelmi tapasztalatok teljes mértékben igazolták az SZKP KB 1964. októberi ülésén hozott határozatok életrevalóságát és hasznosságát. Az októberi plénum a kommunisták és az egész párt figyelmét arra összpontosította, hogy feltétlenül *fejleszteni kell a párt tevékenységének tudományos alapjait, általánosan küzdeni kell a szó és a tett egységéért, szigorúan be kell tartani a pártélet lenini normáit és a társadalom vezetésének lenini elveit, kérlelhetetlen harcot kell folytatni a szubjektivizmus és a voluntarizmus minden megnyilvánulása ellen.* A KB októberi plénuma valóban kiemelkedő szerepet játszott a fejlett szocialista társadalomnak, a kommunizmus anyagi-technikai alapjait lerakó szakasz politikai irányvonalának kidolgozásában.

A határozatok végrehajtásának megszervezésében minta számunkra az SZKP Központi Bizottságának tevékenysége, amely nap mint nap figyelemmel kíséri a kilencedik ötéves terv feladatainak teljesítését, gondosan ellenőrzi a helyi pártszervek, a minisztériumok és a főhatóságok tevékenységét. A Központi Bizottság határozatai a társadalmi élet különböző területeinek, a helyi tapasztalatoknak és az élő gyakorlatnak mélyreható tudományos elemzését tartalmazzák. Megfelelnek az egész szovjet nép alapvető érdekeinek, s az arról való gondoskodás hatja át őket, hogy államunk tovább gyarapítsa anyagi és szellemi javait. Továbbá az is nagyon fontos, hogy ezekben a határozatokban nemcsak a feladatokat, hanem a *feladatok végrehajtásának gyakorlati útjait* is megjelölik.

A Központi Bizottság minden határozata mozgósító erejű. Ezek a határozatok elsősorban a kommunistákhoz szólnak, vagyis azokhoz, akik a pártélet törvénye, valamint saját önkéntes vállalásuk és hivatásuk szerint is kötelesek harcolni a párt politikájának megvalósításáért. A kommunisták

* Megjelent a Partyijnaja Zsizny — az SZKP KB folyóirata — 1975. évi 2. számában. (Rövidített szöveg.)

számára — akiknek drága a párt tekintélye — egyáltalán nem elég, hogy ők maguk jól ismerik a párt határozatait. Sőt, még a feladatok végrehajtásában való személyes részvétel is kevés. Arra is hivatottak, hogy a *feladatok végrehajtásának szervezői legyenek, hogy felsorakoztassák maguk mögé az embereket és vezessék őket.* Nevelőmunkánk fontos célja, hogy minden kommunistának ilyen legyen a viszonya a párthatározatokhoz. Elsősorban ez szükséges a határozatok hatékonyságának, eredményességének fokozásához.

A köztársaság pártbizottságai a gazdasági építés, a társadalmi élet minden területének irányítása közben arra törekednek, hogy a rájuk — mint politikai szervekre — jellemző módszerekkel végezzék munkájukat. A mindennapi gyakorlatban a pártalapszervezetekre támaszkodnak, s arra törekednek, hogy fokozzák a tanácsok, a gazdasági és társadalmi szervek felelősségét a párt gazdasági és társadalompolitikájának megvalósításáért. Ennek során különösen nagy figyelmet fordítanak arra, hogy *mindenhol érvényesüljön és polgárjogot nyerjen a párthatározatok végrehajtásához szükséges átgondolt hozzáállás, az olyan szemlélet, amely a tudományos és gyakorlati ismeretek, a kommunisták, a dolgozók véleményeinek és javaslatainak sokoldalú számbavételére épül.*

● ● ●

A határozatok végrehajtását szolgáló szervezés tökéletesítése a köztársasági pártszervezet jelenlegi tevékenységében érvényesülő legfontosabb irányzatok egyike. A területi (megyei), a városi és a kerületi pártszervezetek a végrehajtás ellenőrzésének legkülönbözőbb formáit és módszereit alkalmazzák: a helyi problémák mélyreható és sokoldalú tanulmányozása; a különböző pártbizottságok jelentéseinek, úgyszintén a tanácsi és gazdasági szervek vezetői által készített jelentések rendszeres meghallgatása, áttanulmányozása; a párttagok rendszeres tájékoztatása a plénumokon, valamint a kommunisták által tett bíráló megjegyzések és javaslatok megvalósításáról: a statisztikai adatok, az információk és a dolgozók által írt levelek és bejelentések elemzése. Az alkalmazásra kerülő formák sokfélesége mellett a legfőbb figyelmet arra fordítják, hogy a végrehajtás ellenőrzése segítse elő a párt- és állami *fegyelem erősödését,* az irányítási rendszer valamennyi szintjén dolgozó *káderek és vezetők felelősségének fokozását* a rájuk bízott feladatok pontos és lelkiismeretes végrehajtásáért.

A köztársasági pártbizottságok központi feladatnak tekintik az SZKP XXIV. kongresszusán hozott határozatok végrehajtásának megszervezését. Az Ukrán Kommunista Párt Politikai Bizottsága — arra való tekintettel, hogy elérkezett a kilencedik ötéves terv befejező szakasza — szükségesnek tartotta az elvégzett munka eredményeinek megvonását és bíráló elemzését, valamint azoknak az intézkedéseknek a meghatározását, amelyek szükségesek a kongresszusi határozatok sikeres megvalósításához. Ezzel a céllal tavaly szeptemberben tartottuk meg az Ukrán KP Központi Bizottságának teljes ülését, amely megvitatta *az Ukrán Kommunista Párt Politikai Bizottságának az SZKP XXIV. kongresszusán hozott határozatok végrehajtása érdekében végzett munkáját.* A plénum részvevői sokoldalúan és alaposan elemezték a köztársaság népgazdaságának helyzetét, továbbá megvizsgálták a káderek kiválasztásával, munkába állításával és nevelésével összefüggő kérdéseket, az irányítás stílusának és módszereinek javításával, a párt- és állami fegyelem erősítésével, az ideológiai munka színvonalának emelésével, s ezen belül a dolgozók hazafias és internacionalista nevelésének fokozásával kapcsolatos kérdéseket.

A Központi Bizottság plénuma lényegében áttekintette az általunk elvégzett munkát és az előttünk álló teendőket is. A KB tagjainak lehetőségük nyílt arra, hogy kifejezzék az Ukrán Kommunista Párt Politikai Bizottságának munkájával kapcsolatos véleményüket, és olyan bíráló megjegyzéseket és javaslatokat tegyenek, amelyek egész munkánk javítását célozzák. A Politikai Bizottság jelentését aktívan és alaposan megvitatták a plénumon. Ezt jelentős mértékben elősegítette, hogy a jelentés részletes tervezetét időben megküldtük a területi pártbizottságoknak, s ezeket kellő időben megismerték a Központi Bizottság tagjai is.

Az elemzés azt mutatja, hogy kádereink lényegében ismerik feladataikat, megfeszített erővel és eredményesen dolgoznak. Ugyanakkor egyes pártbizottságok továbbra is olyan gazdasági és közigazgatási funkciók ellátását vállalják magukra, amelyek tulajdonképpen nem tartoznak rájuk, s ezzel akarva-akaratlanul csökkentik saját szerepüket (mint politikai irányító szervek szerepét). Gyakran még az olyan pártbizottságoknál is, amelyekről azt tartották, hogy a politikai és szervező munkája megfelelő színvonalú, nem fordítottak elég figyelmet arra, hogy a pártalapszervezetekben, a vállalatoknál, a kolhozokban, az építkezéseken — vagyis mindazokon a helyeken, ahol határozataink és irányelveink sorsa eldől — hogyan hajtják végre a határozatokat. Ennek a helyzetnek az egyik oka az, hogy még mindig nem megfelelően tanítjuk az alsóbb pártaktíva tagjait. Egyes gazdasági vezetők erejét egyszerűen meghaladják a megnövekedett feladatok. Egyes helyeken még mindig lassan honosodnak meg a legjobb gazdálkodási tapasztalatok, a tömegek körében végzett szervező és politikai munka legjobb tapasztalatai.

Az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottsága mindezt figyelembe veszi és konkrét intézkedéseket foganatosít a hiányosságok megszüntetésére, a párt-, a tanácsi és gazdasági szervek munkastílusának és módszereinek további javítására.

A köztársaság pártbizottságainak és pártszervezeteinek döntő többsége az ellenőrzést a párt terveinek valóraváltásáért folytatott munka szerves részének tekinti. *A végrehajtás ellenőrzése nem választható el a pártmunka hatékonyságának fokozásáért folytatott harc egyéb formáitól. A végrehajtást úgy szervezik meg, hogy az magában foglalja az ellenőrzés, mégpedig a tömegek részéről folytatott ellenőrzés elemeit is. A pártszervezetek a legkülönbözőbb, legbonyolultabb kérdéseket sok ember tapasztalatának és véleményének figyelembevételével oldják meg.* S ez logikus is. Hiszen az ellenőrök — bármennyien is vannak — nem képesek behatolni a gazdasági és társadalmi élet valamennyi pórusába. Ez csak az alulról jövő legszélesebb ellenőrzés esetén valósítható meg. Az ilyen ellenőrzés szervező és irányító erejét a kommunisták képezik. A kommunisták, a pártonkívüliek és az összes dolgozó törekvése arra irányul, hogy a kitűzött terveket teljesítsék és túlteljesítsék, hogy napról napra egyre jobb eredményeket érjenek el. Ez a tömegek ellenőrző tevékenységében is kifejezésre jut, s csak az ilyen ellenőrzés lehet — Lenin elgondolása szerint — igazán mélyreható, állandó és mindenre kiterjedő.

Sok esetben az alulról jövő, a tömegek részéről megvalósuló ellenőrzés kezdeményezői és szervezői a pártcsoportok voltak. Egy pártcsoport befolyásának ereje a munkabrigádon belül nagymértékben attól függ, hogyan tudja meghatározni a cselekvés irányvonalát, vagyis miképpen tudja megfogalmazni: mit és hogyan cselekedjenek tagjai? Ebben a vonatkozásban sok múlik a pártcsoport tekintélyén, illetve azon, hogy milyen segítséget és támogatást kap az alapszervezet vezetőségétől és a pártbizottságtól. Éppen ezért nagy figyelmet fordítunk a pártcsoportok munkájának aktivizálására. A pártcsopor-

tok munkájáról szóló jelentéseket rendszeresen megtárgyalják az alapszervezetek vezetőségei és a pártbizottságok. Munkatapasztalataikat tanulmányozzák és általánosítják.

Mint ismeretes, a határozatok megvalósítását célzó ellenőrzés megszervezésében fontos szerep hárul a taggyűlésekre. A taggyűléseknek nagy lehetőségük van arra, hogy a gazdasági és kulturális építőmunka minden területén fokozzák a helyi ellenőrzést. A munkakollektívákon belüli helyzet tömegjellegű és mélyreható ellenőrzésének eszközeként is számon tartott taggyűlések szerepének fokozásában nagy jelentőségű az SZKP Központi Bizottságának *a jaroszlávi városi pártszervezetben tartott taggyűlések gyakorlatáról szóló határozata.*

● ● ●

Az utóbbi időben a pártszervezetekben jelentősen nőtt a kommunisták felelőssége politikai és társadalmi tevékenységükkel kapcsolatban. Ezt nagymértékben elősegítette a tagkönyvcsere. A kommunistákkal folytatott egyéni beszélgetések eredményeként emberek tucatjait és százait sikerült bevonni az aktív társadalmi munkába, s feltárni az egyes pártszervek munkájának lényeges hibáit. Nem jó dolog, hogy egyes pártmunkások a legkülönbözőbb feladatok sokaságát vállalják magukra, s néha a legelemibbről, az egyes emberek egyéni gondjairól, bajairól, magatartásáról megfeledkeznek. Ez tulajdonképpen a pártmunka ábécéje, de távolról sem tartják be mindenhol. Jelenleg nagy erőfeszítéseket teszünk azért, hogy az olyan munkaformák — mint a kommunistákkal folytatott beszélgetések, a kommunisták beszámoló jelentéseinek megvitatása a vezetőségi üléseken, a pártbizottságok ülésein és a taggyűléseken — általánosan meghonosodjanak a pártélet gyakorlatában.

A kommunista elvtársai és munkatársai előtt számol be munkájáról. Arról is, hogy hogyan tartja be az SZKP szervezeti szabályzatát. Ez az ellenőrzésnek igen hatásos formája. Itt szóba kerül: hogy hogyan emeli saját ideológiai-elméleti tudását; milyen az erkölcsi arculata; milyen szakember; továbbfejleszti-e, gyarapítja-e mindazt a tudást, amit korábban megszerzett; szerény-e vagy kérkedő; s hogyan viszonyul mindahhoz, amit a pártvezetőség, a pártbizottság ülésén vagy a taggyűlésen elhatároztak. Arra irányítjuk a pártbizottságok és a pártszervezetek figyelmét, hogy a kommunisták beszámolóinak megvitatását alaposan készítsék elő, hogy hasznos legyen annak is, aki tartja, azoknak is, akik hallgatják a beszámolót.

E forma fontossága azáltal is fokozódott, hogy az SZKP XXIV. kongresszusa — mint ismeretes — kiterjessze a szervezeti szabályzat ellenőrzési jogról szóló tételét. A minisztériumok, az állami bizottságok és más tanácsi, gazdasági intézmények és főhatóságok pártszervezetei ellenőrzik az apparátus munkáját a párt- és kormányhatározatok végrehajtásában, a szovjet törvények betartásában.

A pártszervezetek a végrehajtás ellenőrzése során nagy figyelmet fordítanak arra is, hogy saját határozataik hogyan valósulnak meg. S ez érthető is. Hiszen a helyi pártszerveknek, az alapszervezeteknek nagy számban kell megoldaniuk különböző feladatokat. S itt tulajdonképpen a megvitatásra ajánlott kérdések jellege, s ezek gondos előkészítése a legfontosabb. Hiszen senki előtt sem titok, hogy a nem megfelelően elkészített, az aktíva bevonása nélkül, s nemritkán az irodában nagy sietséggel összeállított határozat kevés hasznot hoz, nem képes összehangolt, tervszerű cselekvésre ösztönözni az embereket. A jól kidolgozott dokumentum már önmagában is nagy mozgósító és szervező erő. Ahhoz, hogy az elhatározások megvalósuljanak, maxi-

mális pontossággal meg kell jelölni a feladatok megoldásának módjait, a végrehajtásban részt vevők személyi felelősségét.

A köztársaságok pártszervezetei nagy figyelmet fordítanak arra is, hogy a káderek miképp sajátítják el a pártmunka művészetét. Az Ukrán Kommunista Pártnak jelenleg 63 400 pártalapszervezete van, vagyis majdnem 1800-zal több, mint a XXIV. kongresszus előestéjén volt. Ezek az alapszervezetek több mint 2,5 millió kommunistát tömörítenek. Egy üzemi pártszervezetre jelenleg átlagosan 89 kommunista jut, a szovhozokban tevékenykedő pártszervezetek mindegyikére pedig átlag 45. Állandóan tökéletesedik a pártszervezetek struktúrája. Megjavult a párttitkárok és a pártcsoportbizalmiak összetétele is. A köztársaságban létrejött a pártaktivisták szilárd oktatási rendszere. A területi (megyei) pártbizottságok keretén belül állandóan működő szemináriumokat szervezünk a pártszervezetek titkárai számára.

A pártalapszervezetek egy része azonban még gyengén dolgozik. Az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottsága tanulmányozta több olyan üzem, szovhoz és kolhoz pártszervezeteinek a munkáját, ahol a termelési terveket nem teljesítik. Kiderült, hogy ezek a pártszervezetek nem gyakorolnak érezhető hatást a dolgozó kollektívák helyzetére, problémáira, s nem ellenőrzik rendszeresen a vezetőség tevékenységét. Továbbá az is kiderült, hogy a városi és a kerületi pártbizottságok nem foglalkoztak velük megfelelően. Ezért a Központi Bizottság arra kötelezte a pártbizottságokat, hogy javítsák meg a pártalapszervezetek irányítását, rendszeresen nyújtsanak segítséget nekik, s kitartóan fokozzák aktivitásukat és harciasságukat.

A gyakorlat is azt mutatja, hogy a határozatok végrehajtásának és a hatékony pártellenőrzésnek a megszervezésében nagy szerep hárul a pártszervezet titkárára. A titkárhoz igazodik a többi kommunista is. S nagyon sok múlik azon, hogy ő milyen viszonyt, milyen kapcsolatokat alakít ki a vezetőkkel, az emberekkel, s hogy állásfoglalásaiban mennyire elvszerű. Előfordul például, hogy egy kolhozelnök vagy gyárigazgató hibát követ el. Mit is tegyen ilyen esetben a titkár? Egyöntetű választ nem lehet adni erre a kérdésre. Néha elégnek bizonyul az is, ha egy személyes beszélgetést folytat vele, de az is előfordul, hogy a hibát az alapszervezet vezetőségében vagy a pártbizottság ülésén kell megvitatni. A párttitkár mindig mutasson példát elvhűségéről, pártosságból és igényességből, fejlessze a kritikát és az önbírálatot, támaszkodjon a kommunisták tömegére, s vonja be őket a mindennapi munkába.

● ● ●

A köztársaság pártbizottságait a párthatározatok végrehajtásának szervezésében és ellenőrzésében az a lenini útmutatás vezérli, hogy a gazdasági és kulturális építés feladatai között mindig meg kell találni a fő, a döntő fontosságú láncszemet. Figyelmük középpontjában azok a kérdések állnak, amelyek a társadalmi termelés hatékonyságának további fokozásával, a tudományos-technikai haladás meggyorsításával, a termékek minőségének javításával és a népgazdaság irányításának tökéletesítésével kapcsolatosak.

Az egyik döntő fontosságú feladat, melynek a megoldása az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottságának állandó ellenőrzése alatt áll, az üzemanyag- és energiakomplexumhoz tartozó ágazatok — a vaskohászat, a gépgyártás, a vegyipar, a kőolajipar — és a műszaki haladást meghatározó egyéb ágazatok fejlesztése.

Lankadatlan figyelemmel kísérjük azon ágazatok és üzemek fejlődését is, amelyek közfogyasztási cikkeket gyártanak. Az SZKP Központi Bizottsága

az elmúlt évben vizsgálta meg a közfogyasztási cikkek gyártásának helyzetét köztársaságunkban, s erről megfelelő határozatot hozott. A párt-, a tanácsi és a gazdasági szervek gyakorlati intézkedéseket foganatosítanak e határozat végrehajtására.

A köztársaságban nagy gondot fordítunk az olyan bonyolult és fontos feladatra, mint például a beruházási tevékenység. A jelenlegi ötéves terv négy éve alatt a népgazdaság területén eszközölt beruházások 62 milliárd rubelt tettek ki, ami 4 milliárd rubellel több, mint az egész nyolcadik ötéves terv beruházása Ebben az időszakban több mint 250 új nagyipari üzemet és komplexumot helyeztek üzembe. Tovább javul az építkezések irányítása, sokat tettek az építővállalatok káderutánpótlásáért is, lényegesen megerősítették a termelőbázist. Ugyanakkor az sem titok, hogy az építőiparban még mindig vannak — nem is kis számban — meglehetősen súlyos fogyatékosságok.

Az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottsága rendszeresen ellenőrzi a legfontosabb építkezések helyzetét. s ennek során a minisztériumok és a pártbizottságok erőfeszítéseit az építkezések meggyorsítására, az élenjáró tapasztalatok széles körű elterjesztésére, a tömeges jellegű szocialista munkaverseny kibontakoztatására irányítja. A népgazdaság szempontjából nagy jelentőségű építkezéseken *operatív csoportokat hoznak létre*, amelyekbe a minisztériumok vezetői és a megyei (területi) pártbizottságok titkárai tartoznak.

● ● ●

A párthatározatok végrehajtásának megszervezése szorosan összefügg a káderek helyes kiválasztásával, munkába állításával és nevelésével. A káderektől függ terveink, a politikai irányvonal sorsa, mivel — amint erre Lenin is rámutatott — „a politika az emberek révén realizálódik". Az Ukrán Kommunista Párt olyan káderekkel rendelkezik, akik képesek a gazdasági és a kulturális építés minden területén megszervezni a pártfeladatok végrehajtását. Döntő többségükben jellemző a pártosság, a kitűnő szakmai jártasság. a hozzáértő foglalkozás az emberekkel, az alkotó hozzáállás a feladatok megoldásához.

A köztársaság pártszervezeteiben — hasonlóan az egész párthoz — olyan helyzet alakult ki, amelyben tisztelettel viseltetnek a munkatársak iránt. Ez lehetővé teszi számukra, hogy még teljesebben kibontakoztassák alkotó képességeiket, s bátran kezdeményezzenek a munkában. Ez azonban egyáltalán nem jelenti a velük szemben támasztott igényesség csökkentését. A jelenlegi körülmények között, amikor a termelés méretei szakadatlanul növekednek és egyre bonyolultabbá válnak a feladataink, a fegyelem további erősítése, a rend és a szervezettség megszilárdítása, a káderek személyi felelősségének fokozása nagy jelentőségű az egész párt és az állam szempontjából. Ismeretes, hogy ott, ahol a vezetők szigorú számonkérése, munkájuk és személyes magatartásuk értékelésének politikai éle lanyhul, illetve eltompul, gyakran a bürokratizmus melegágya jön létre, a sógorság-komaság, és más egészségtelen jelenségek figyelhetők meg.

A bürokratizmus sokszorosan rosszat jelent. Akadnak még olyan pártszervezetek, ahol látszatra minden rendben van. Itt is rendszeresen hoznak határozatokat, s kijelölik a végrehajtásukért felelős személyeket, határidőket tűznek ki stb. A gépek pedig — mint mondani szokás — üresen járnak. Vajon mi ennek az oka? Az, hogy az erőfeszítések néha a dolog formális oldalára irányulnak, a munka tartalmának rovására a formának hódolnak.

Az utóbbi években egyes megyékben, minisztériumokban és főhatóságoknál a kommunista erkölcs normáitól történt eltérés tényét állapították meg, egyes munkatársak visszaéltek hivatali beosztásukkal. Az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottsága megfelelően értékelte ezeket a káros jelenségeket. Ezzel egyidejűleg a Központi Bizottság felhívta a pártbizottságok figyelmét arra is, hogy megengedhetetlen a politikai éleslátás és elvszerűség tompolása, a kommunisták beszámoltatásának, a párt szervezeti szabályzatában rögzített követelmények betartását és teljesítését tisztázó számonkérésnek az elhanyagolása.

Bármilyen kérdés is kerül megvitatásra a Központi Bizottságban, mindenekelőtt arról van szó, hogyan helyezkednek el a káderek a gazdasági és kulturális élet különböző posztjain, milyen a viszonyuk a reájuk bízott ügyhöz, milyen a végrehajtói fegyelem és a felelősség színvonala, hogyan valósul meg a párt- és kormányhatározatok teljesítésének ellenőrzése.

A fejlett szocialista társadalom viszonyai között e munka formáinak és módszereinek, a munkastílus tökéletesítésének kérdései különösen időszerűek. Az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottsága nagy figyelmet fordít arra, hogy a kerületi (járási) pártbizottságok következetesen betartsák a politikai és a gazdasági irányítás egységének lenini elvét, hogy állhatatosan küzdjenek az igazi pártstílus elterjesztéséért a munkában.

A pártbizottságok munkastílusának és munkamódszereinek javításában szerzett tapasztalatok meggyőzően mutatják, hogy nem engedhető meg a kollektív pártirányító szerv — a pártszervezetek vezetősége és a pártbizottság — szerepének csökkentése. Nem lehet megbékülni azzal, amikor minden kérdés megoldása csak egy vezetőre hárul. Az ilyen módszer alkalmazása esetén számos halaszthatatlan feladatot nem lehet operatívan megoldani, egyes feladatok pedig egyszerűen kiesnek a látókörünkből, felesleges bonyodalmak keletkeznek a munkában, idegeskedés kap lábra. Az ilyen gyakorlatban tulajdonképpen az a legveszélyesebb, hogy az emberek elszoknak attól, hogy felelősséget vállaljanak a halaszthatatlan feladatok megoldásáért, kezdeményezésük megreked, közömbösség, formalizmus és túlzott önbiztosítás jelentkezik.

Maga az élet azt mutatja, hogy a helyszínen felvetődő problémák és általában az ott kialakult helyzet tanulmányozása az ellenőrzés leghatékonyabb formája. Éppen ezért szükséges hangsúlyozni, hogy a pártmunkások, a tanácsi és a gazdasági szervekben dolgozók erőfeszítéseit közvetlenül a dolgozók kollektíváin belül kell a párt- és kormányhatározatok végrehajtását elősegítő szervező munkára összpontosítani. Nálunk már rendszerré vált az, hogy a párttitkárok, a vezetőségi tagok, a megyei, járási és városi pártbizottságok munkatársai mellett a Politikai Bizottság tagjai, a Központi Bizottság tagjai és póttagjai, az Ukrán Kommunista Párt KB-apparátusának munkatársai is rendszeresen felkeresik a pártalapszervezeteket, részt vesznek a taggyűlések munkájában, rendszeresen felszólalnak a kommunisták előtt. A dolgozók széles tömegeivel történő személyes érintkezés, a termelő kollektívák felkeresése, az emberek munka- és életkörülményeinek tanulmányozása hozzásegít bennünket ahhoz, hogy mélyrehatóan elemezhessük az életben végbemenő folyamatokat, hogy megismerjük a dolgozók különböző kategóriáinak igényeit, s hogy kellő időben elvégezzük a szükséges módosításokat saját gyakorlati munkánkban.

Mi nagy jelentőséget tulajdonítunk a „fentről lefelé" és a „lentről felfelé" irányuló tájékoztatásnak, e tájékoztatási rendszer tökéletesítésének. A KB, a megyei, városi és kerületi pártbizottságok tagjai rendszeresen tájékozódnak a korábban hozott határozatok végrehajtásáról.

Tovább tökéletesednek azok a munkaformák is, amelyek elősegítik a végrehajtás ellenőrzésének fokozását. Az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottsága elemezte és értékelte a plénumok megtartásának gyakorlatát, valamint több megyei pártbizottság titkárságának a munkáját is. Intézkedéseket foganatosítottunk a Központi Bizottság, továbbá a megyei, városi és kerületi pártbizottságok keretén belül működő bizottságok tevékenységének javítására, továbbá azon cél érdekében is, hogy az aktivistákat is bevonjuk a párt- és állami fegyelem, a pártetikai normák betartásának ellenőrzésébe.

Kedvező változások tapasztalhatók — a munkastílussal és a munkamódszerekkel kapcsolatban — a minisztériumok és a főhatóságok tevékenységében. Kezdenek mélyebbre hatolni a különböző ágazatok munkájának vizsgálatában, egyre szélesebb körben alkalmazzák az irányítás és a tervezés tudományos módszereit, állhatatosabban küzdenek a termelés gazdasági hatékonyságának fokozásáért. Ezen a téren fontos szerep hárul a minisztériumi és főhatósági pártszervezetekre. Az apparátus munkájának ellenőrzéséhez való joguk gyakorlása közben aktív hatást gyakorolnak az irányító tevékenység stílusának javítására, a párt- és kormányhatározatok, a szolgálati (hivatali) feladatok és megbízatások végrehajtásával kapcsolatban a dolgozók felelősségének fokozására.

A minisztériumi és főhatósági pártszervezetek segítséget nyújtanak a szakmai vezetésnek a káderek helyes nevelésében, a párt- és az állami fegyelem szigorú betartását szorgalmazzák, s eközben arra törekednek, hogy az irányító apparátus minden szintjén olyan helyzet jöjjön létre, amely kedvez a nagyfokú igényességnek és a rátermettségnek. Az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottsága figyelemmel kíséri ezen pártszervezetek munkáját, s ennek megfelelően az utóbbi években megvizsgálta az Állami Tervhivatalban, a begyűjtési, az erdészeti és faipari, a hús- és tejipari minisztériumok és egyéb főhatóságok vonalán működő pártszervezetek munkáját. A KB határozatait, észrevételeit alaposan megvitatták valamennyi minisztérium és főhatóság pártszervezetének taggyűlésén.

Az egyes pártbizottságok, tanácsi és gazdasági szervek munkastílusának és -módszerének hiányosságairól szólva nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy felelős munkások és szakemberek erőfeszítése néha nem a végrehajtás szervezésére irányul, hanem egyre újabb határozatok, intézkedések, utasítások előkészítésére, tanácskozások és ülések folytatására, amelyek nem mindig járnak haszonnal. És mindez azért történik, mert egyes vezetőknek időnként nincs képességük és kitartásuk a megkezdett ügy végigviteléhez. Hasonló hiányosságokat tártak fel a kárpátukrajnai megyei pártbizottság munkájának tanulmányozása közben.

● ● ●

Az a sokrétű munka, amelyet a köztársaság pártszervezetei végeznek a párthatározatok végrehajtása érdekében folytatott szervező és ellenőrző munka javítása céljából, egyúttal fontos feltétele a kommunista építés minden területén elért eredményeinknek

V. Scserbickij
az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja,
az Ukrán Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára

A bejáró munkások politikai aktivitása

A különböző területen dolgozó pártszervek szervezett együttműködésének, tevékenységük koordinálásának minden időben nagy a politikai jelentősége. E kérdéskörön belül a városi és a járási pártbizottságok szoros együttműködését napjaink számos fontos politikai, társadalmi, gazdasági tényezője követeli. Így a többi között az is, hogy növekszik a városok társadalompolitikai szerepe, politikai hatása, regionális szerepköre mind az oktatás, mind a kultúra területén. De az egyeztetett tevékenységet követeli az a tény is, hogy a városok vonzáskörzetében elhelyezkedő falvak a városban foglalkoztatott munkaerő és az ellátás bázisai, továbbá az esetek többségében a városban dolgozó munkásság jelentős részének otthont adó települései.

E megállapítások a pártszervek politikai gyakorlatában semmiképpen sem új keletűek, különösen nem a Politikai Bizottság 1973. július 3-i határozata óta, amely a városi és a járási pártbizottságok feladatául adta az együttműködés korábbi formáinak áttekintését, a közös tennivalók együttműködési tervekben való rögzítését.

A VÁROSI ÉS A JÁRÁSI PÁRTBIZOTTSÁG EGYÜTTMŰKÖDÉSE

Városi pártbizottságunk a Politikai Bizottság határozata alapján szorosabb munkakapcsolatot kezdeményezett a dunaújvárosi járási pártbizottsággal. Javasolta, hogy a két pártbizottság együttesen vizsgálja meg a munkaerő áramlásának tendenciáit, a város és a járás között ingázó dolgozók szociális, munkahelyi, közlekedési, ellátási helyzetét, a társadalmi életbe való bekapcsolódásukat, a dunaújvárosi agglomeráció helyzetét, a város és a környező községek kölcsönhatásainak formáit, fejlesztésük lehetőségeit. A városi pártbizottság állást foglalt abban is, hogy konzultatív megbeszélést kezdeményez a kalocsai és a paksi járási pártbizottságokkal, hogy velük együttműködve mérje fel és dolgozza ki a város és vonzáskörzete sajátos helyzetéből adódó közös politikai feladatokat.

A városi és a járási pártbizottságok közös állásfoglalásának kialakítását megelőzte és segítette egy, Dunaújváros helyzetét átfogó, mindenre kiterjedő elemzés, melynek alapján számos kérdés tisztázódott: így a város fej-

lődésének tendenciái, távlatai, népsűrűsége, az iparfejlesztés hatásának várható mértéke és iránya stb. Ez a felmérés és elemzés már egy objektívebb áttekintést, a megoldásra váró közös feladatok körvonalazásának, felvázolásának lehetőségét teremtette meg a két pártbizottság számára. Egyúttal bebizonyította azt is, hogy az együttműködés kialakítása rendkívül komplex feladat, mely megfontolt és szerteágazó munkát, további konkrét vizsgálódást igényel. A valóságlátás hiánya ugyanis kétségessé teheti nemcsak a közeli, de a távolabbi célkitűzések realitását is. Az elvégzett elemző munka meggyorsította a két pártszerv együttműködését.

A városi és a járási pártbizottság 1974 februárjában közös konzultációt tartott, amelyen kicserélte észrevételeit, és több, igen fontos kérdésben megállapodott. Abban például, hogy a paksi és a kalocsai járásokon kívül — a város vonzáshatásait figyelembe véve — a munkakapcsolatot főként Dunaújváros és a dunaújvárosi járás politikai és tanácsi szerveinek vezető testületeire kell koncentrálni, a feladatokat pedig politikai munkával, a társadalmi és a gazdasági élet területén kell megvalósítani. Ezért az együttműködést az illetékes szervek függetlenített apparátusaira, a pártbizottságok munkabizottságaira, a városi tanács és a járási tanácsi hivatal közötti kapcsolatokra is ki kell terjeszteni. A két pártbizottság megállapodott abban is, hogy határozataikról, döntéseikről tájékoztatják egymást, és egyeztetik a város és a járás fejlesztési, ellátási és szolgáltatási feladatait, valamint középiejáratú terveit. A városi és a járási pártbizottság elhatározta, hogy megkülönböztetett figyelmet fordítanak a városba bejáró és a munkásszállásokon lakó dolgozók helyzetének javítására.

E témakörben számos kérdés vetődött fel. Miképpen lehet hatékonyabbá tenni a környező falvakból Dunaújvárosba járó dolgozók politikai nevelését, gondolkodásmódjuk formálását, fokozni közéleti és társadalmi aktivitásukat? Milyen, eddig bevált politikai módszerek, eszközök állnak ehhez rendelkezésre — főként azoknak az üzemeknek a pártszerveinél, amelyekben jelentős számú a bejáró vagy a munkásszálláson élő munkás? Felvetődött az is: hogyan lehetne rendszeresebbé, tartalmasabbá tenni a munkások kapcsolatait, találkozóit a falun élőkkel?

A város és vonzáskörzete között érvényesülő hatások, kapcsolatok elemzésekor figyelembe kellett venni, hogy a város politikai, társadalmi stb. hatása vonzáskörzetére nem egysíkú. Ez nemcsak a város ipari üzemeiben és intézményeiben foglalkoztatott dolgozók, hanem a városból a községekbe, termelőszövetkezetekbe és az állami gazdaságokba kijáró, több mint félezer dolgozó tevékenységén, magatartásán, közéleti szereplésén is lemérhető.

Ilyen és hasonló kérdések, igények tették indokolttá, hogy készüljön el a dunaújvárosi városi és járási pártbizottság, valamint a városi tanács és a járási tanácsi hivatal együttműködési terve. 1974 októberében a két párt-végrehajtóbizottság együttes ülésén már e tervek teljesítését értékelte. Ezen az ülésen a városi párt-végrehajtóbizottság tájékoztatta a járási párt-vb-ot arról, hogy egy korábbi határozata alapján megkezdte a bejáró dolgozók munkahely szerinti feltérképezését, s ezzel egyidejűleg politikai és közéleti magatartásuk tükrének elkészítését, tudatszintjük felmérését. Ennek célja az, hogy reálisabban mérhessék fel a párttestületek, milyen politikai módszerekkel, eszközökkel segíthetik, javíthatják leginkább e jelentős munkásréteg politikai, szociális stb. helyzetét.

A FELMÉRÉS ÉS ELEMZÉS TAPASZTALATAI

A bejáró dolgozók helyzetének felmérését gondos felkészülés előzte meg. Lebonyolításának módszeréül szociológiai kérdőívet, a feldolgozáshoz pedig számítógépes rendszert választottunk. A kérdőíven 26 főkérdés 75 lehetséges válasz-variációját terveztük meg, amely az eredeti koncepció — a tudatszint felmérése — megtartása mellett a valóságfeltárás lényegesen szélesebb lehetőségét teremtette meg. Vizsgálatunkat 5900 bejáró dolgozóra terjesztettük ki. A visszaérkezett és feldolgozható kérdőívek száma 5506 volt.

A kérdőívek alapján megállapítottuk, hogy Dunaújvárosba naponta csaknem negyven településről járnak be, és a munkásszállókon lakókkal együtt 98 községből, városból kerülnek ki a bejáró dolgozók. A város vonzáshatása legfőképp Dunaföldvár, Nagyvenyim, Rácalmás, Előszállás, Baracs, Perkáta, Mezőfalva és Nagykarácsony helységekre terjed ki.

A bejáró dolgozók munka- és lakóhelyükre való utazása jelentős napi időveszteséggel jár. A város főként autóbusszal közelíthető meg, s a műszakos járatok közlekedési ideje — a munkakezdés előtti beérkezést és a műszak utáni indulási időt is figyeleme véve — általában napi 2,4—2,6 óra. A városban lakókkal szemben a bejárók naponta 1—1,6 órával többet töltenek el a munkahelyre és onnan a lakóhelyükre való utazással, ami számukat tekintve napi 5—7000 óra szabadidő-veszteséget jelent.

Vizsgáltuk a bejáró dolgozók életkori megoszlását is. Két csoportot, a 14—30, valamint a 35—55 éves intervallumot figyelembe véve, a fiatalabbak csoportjában egyenletesebb elosztást és növekvő tendenciát, míg az idősebbeknél az életkor előrehaladásával stagnálást vagy csökkenést tapasztaltunk. A fiatalokat tehát fokozottabban vonzza a város.

A bejáró dolgozók szakképzettségéről az alábbi képet kaptuk:

Szakképzettség	Bejárók		Városban lakók	
	fő	%	fő	%
Szakmunkás	2 280	45,2	10 100	41,4
Betanított munkás	1 469	29.0	8 200	33,7
Segédmunkás	1 298	25,8	6 080	24,9
		100,0		100,0

A bejáró dolgozók szakmai képzettsége tehát eléri, sőt meghaladja a városban lakók szakmai képzettségét. A bejárók tehát nem a „segéd"-munkaerőt jelentik a város üzemei számára. A szakmai képzésben, illetve továbbképzésben a városi dolgozókkal azonos kérdések, azonos feladatok vetődnek fel a bejáró dolgozóknál is.

AZ ISKOLAI KÉPZETTSÉG ÉS A TÁRSADALMI TEVÉKENYSÉG ÖSSZEFÜGGÉSE

A Dunaújvárosban lakó munkások iskolai végzettsége csaknem 10 százalékkal magasabb, mint a bejáróké. Így van ez annak ellenére, hogy igen sokat tettünk kulturális fejlesztésükért. Továbbra is jelentős feladataink vannak ebben a tekintetben, mert jelentős munkásrétegről van szó, a bejáró mun-

kások adják a dunaújvárosi dolgozók 16,4 százalékát. Ez az arány fejeződik ki a felnőttek általános iskolai oktatásában is. A dolgozók iskolájának VII. és VIII. osztályaiban az 513 munkástanuló közül 84 a bejáró dolgozó, ami 17 százaléknak felel meg. Ezek az adatok egyértelművé teszik: ha az említett műveltségbeli különbségeket fel akarjuk számolni, fokozni kell a munkát az iskoláztatás javítása érdekében. Eredményt csak úgy érhetünk el, ha mind a városi, mind pedig a járási erőket erre koncentráljuk, munkájukat hatékonyabbá tesszük. Különösen fontos ez az építő- és a papíriparban, ahol több mint ezer munkás nem végezte el az általános iskola nyolc osztályát. A feladat nagyságát az is mutatja, hogy rendkívül kevés azoknak a bejáró dolgozóknak a száma, akik tovább kívánnak tanulni. A megkérdezettek közül mindössze 63-nak van ilyen szándéka. A felmérés adatai egyértelműen arról tanúskodnak, hogy az iskolai képzettség és a politikai-társadalmi tevékenység között szoros az összefüggés.

Természetesen azt a felmérés nem bizonyíthatta, hogy az iskolai végzettség és a politikai magatartás összefüggéseiben melyiknek van domináns szerepe a munkásember személyiségének fejlődésében. Egy azonban bizonyosnak látszik: minél igényesebb az ember önmagával, a kultúrával szemben, annál többet ad át a közösségnek, a társadalomnak.

AZ AKTIVITÁST BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK

A társadalmi aktivitást vizsgálva a kérdőívek feldolgozása az alábbi táblázatban foglalt számszerű adatokat szolgáltatta.

Politikai, társadalmi szervezet	fő	Társadalmi tevékenység					
		munkahelyen		lakóhelyen		nem végez	
		fő	%	fő	%	fő	%
Nem tag	392	8	2,0	2	0,5	382	97,4
MSZMP-tag	236	130	59,0	20	9,0	86	39,0
KISZ-tag	920	180	19,6	41	4,4	699	76,3
Szakszervezeti tag	4992	522	10,5	106	2,1	4364	87,8
Tanácstag	54	10	20,8	16	33,3	28	58,3
Egyéb	783	160	20,7	46	5,9	577	74,8
Dolgozók száma	5517	540	9,8	115	2,0	4862	88,5

A táblázatból tehát kitűnik, hogy a bejárók mintegy 93 százaléka tagja valamelyik (vagy több) szervezetnek, ugyanakkor az MSZMP-nek csak 4 százalékuk tagja, míg a városi dolgozók szervezettsége 13,5 százalékos. A párttagok 39—40 százaléka nem végez társadalmi tevékenységet. A bejárók közül 2,5 ezer a 30 éven aluli fiatal. A fiatalok aktivitása átlagos, s közülük is a KISZ-esek aktivitása a jobb. A lakóhelyi társadalmi, politikai munka elégtelenségét bizonyítja, hogy lakóhelyükön a bejáróknak csupán 1,5—2 százaléka végez társadalmi munkát. Nyilvánvaló, hogy a napi 2—2,6 órás átlagos utazási időveszteség erre csak részben magyarázat.

A munkahelyen az aktivitás ötszörösen magasabb a lakóhelyinél. Ugyanakkor az is igaz, hogy a munkahelyen a munkaidő alatti társadalmi munka-

végzésre gyakrabban van lehetőség, nagyobb is a politikai munka szervezésének gyakorlata, tapasztalata, nagyobb a mozgósítási adottság, lehetőség.

A társadalmi aktivitást vizsgálva viszont reális az a feltételezés, hogy a dolgozók munkahelyhez való kötődése erősebb a lakóhelyinél. Arra sajnos nem szereztünk adatokat, hogy a bejárók szeretik-e lakóhelyüket. Mégis többségükre az lehet a jellemző, mert a család mint legerősebb faktor elismerése, elfogadása mellett, a lakóhelyhez való kötődést az a tény is kifejezi, hogy a megkérdezettek közül 5100 fő a lakását jónak, kielégítőnek vagy megfelelőnek minősítette. Ebben nagy szerepe van a sorra felépült szép és kényelmes falusi házaknak, a kertnek, a könnyebb megélhetésnek, a megszokásnak stb.

A passzivitás okait vizsgálva azt állapítottuk meg, hogy a távolság növekedésével általában romlik az aktivitás, és romlik a politikai és társadalmi szervezetek tagságának aránya is. A passzivitás okainak kutatásánál az életkor elemzése azt igazolta, hogy általában a 22—30 éves fiatalok aktivitása a legjobb. A 21 évtől a fiatalabb korosztályok felé haladva viszont fokozatosan romlik. A többi korosztálynál meghatározó tendencia nem figyelhető meg. Megkíséreltük — mivel kertet, telket a bejárók 84,4 százaléka művel — a földet mint passzivitási tényezőt vizsgálat tárgyává tenni. Feltételezéseinket az elemzés csak részben igazolta, ugyanis a föld mint passzivitási tényező azoknál jelentkezik — s ez mindössze 10 százalék —, akik háztáji földet művelnek. A kerttel-telekkel rendelkezők aktivitása átlagos. Minimálisan — 2 százalékkal — aktívabb az a réteg, amely bár falun lakik, de semmilyen földet nem művel.

A bejárók aktivitásának vizsgálatánál különbséget tapasztaltunk a szerint is, hogy mely vidékről jönnek a dolgozók. Általában a Fejér megyeiek, s azon belül is a dunaújvárosi járás lakóinak aktivitása magasabb. A munkahelyen és a lakóhelyen egyaránt legaktívabb réteg — létszámában és arányában is — a szakmunkás. A második helyen a betanított, a harmadik helyen a segédmunkások állnak. Az adatok összehasonlítása során kitűnik, hogy a politikai és a közéleti aktivitás, illetve a szakmai képzettség és az általános műveltség között szoros az összefüggés. Aszerint csökken vagy fokozódik a politikai tevékenység, ahogyan csökken vagy emelkedik az iskolai végzettség aránya.

Az is megállapítható, hogy nem egyszerű párhuzamosságról van szó, hanem arról, hogy az iskolai végzettség emelkedő tendenciájánál jóval meredekebben nő a politikai és közéleti aktivitás. Körülbelül ennek megfelelő emelkedés vagy csökkenés mutatkozik a politikai végzettség tekintetében is.

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS SZÜKSÉGESSÉGE

Az elemző vizsgálat még számos értékes információt, bizonyos politikai és társadalmi célok elérésére irányuló elképzelést bocsátott a párt városi és járási vezető testületének rendelkezésére. Egyrészt abban a tekintetben is, hogy azok egy része már most konkrét feladatokká fogalmazható át, másrészt, hogy bizonyos kérdésekben további vizsgálódás, elemzés szükséges. Mindez azt jelenti, hogy a városi és járási pártbizottságok együttműködésének, közös munkájának reálisabb lehetősége, feltétele alakult ki. Eredményesebb, hatékonyabb lehet a jövőben a bejáró dolgozók érdekében teendő közös fellépés, az egyeztetett tevékenység.

A város számára — a jelenlegi és a várható munkaerő-gondok ismeretében — a jövőben is döntő feladat lesz a bejáró dolgozók megtartására irányuló

törekvés. Számuk olyan jelentős, hogy róluk a város nem mondhat le. A tömeges munkaerő városhoz kötése — a vidék iparosítása mellett is — nemcsak városi, hanem népgazdasági érdek. Ehhez azonban nemcsak a lakásépítés, hanem az urbanizációs folyamat meggyorsítása, a bejáró dolgozók szabad idejének és kulturáltabb életkörülményei kialakításának hatékonyabb segítése is rendkívül fontos feladat.

Az eddigi együttműködés tapasztalatai alapján folytatni kell a megkezdett munkát. A pártbizottságok munkabizottságai, apparátusai számos feladat közös megoldását szervezhetik a jövőben is, az éves programok egyeztetésétől a bejáró dolgozók párttaggá nevelésének, a káder- és vezetőképzésnek, a propagandisták közös felkészítésének feladatain át az egyes konkrét gazdaságpolitikai tennivalók végrehajtásáig. Mindez a város és a vonzáskörzetében elhelyezkedő falvak közös érdeke. Jól szolgálja a város és a falu ellátásának javítását, a közlekedés, a szolgáltatás fejlesztését, továbbá a bejáró dolgozók művelődését, közéleti szereplését, tudatszintjük emelését.

A dunaújvárosi városi párt-végrehajtóbizottság 1975. május 6-i ülésén újabb közös intézkedési terv kidolgozását javasolta, ezúttal átfogóan az V. ötéves terv időszakára. Indokoltnak tartotta, hogy az éves feladattervekre bontható intézkedési tervben kerüljön megfogalmazásra valamennyi politikai és társadalmi szerv, vállalat, intézmény konkrét tennivalója.

A politikai munka színvonalának emelése érdekében felül kell vizsgálni a bejáró kommunisták pártfeladatait. Újabb pártfeladatokat kell adni és a bejárók, valamint a korábban az üzemi pártszervezeteknél aktívan dolgozó kommunisták közül sokakat a lakóterületükön végzendő politikai munkával kell megbízni. Meg kell vizsgálni több propagandista képzésének lehetőségét a bejárók közül, hogy megkísérelhessük — és ha ez beválik, állandósítsuk — az utazási idő felhasználását a dolgozók politikai továbbképzésére, nevelésére. Sürgető feladat, hogy a vállalatok vezető szervei a munkásszállásokon lakó dolgozók szakmai-politikai és kulturális nevelését az eddigieknél jobban szorgalmazzák. Meg kell szervezni a sajtó, valamint az egyéb politikai, művelődésügyi tájékoztató anyagok terjesztését a bejáró dolgozók körében. Megoldható, hogy a közlekedési vállalatok a 20 kilométernél távolabbi járatokon — az érintett vállalatokkal együttműködve — tegyék lehetővé a sajtó és egyéb propagandaanyagok olvasását.

A városi párt-végrehajtóbizottság által javasolt, az ötéves terv időszakát átfogó közös intézkedési terv elkészülte után jóváhagyásra a pártbizottságok vezető testületei elé kerül. Csakis az abban megfogalmazásra kerülő feladatok maradéktalan végrehajtása, a folyamatos és következetes munka eredményezhet további előbbrelépést mind a falvak, mind pedig a város számára.

Kóré Sándor
a dunaújvárosi városi PB titkára

A szarvasmarha-tenyésztési program teljesítése

A Fejér megyei párt-végrehajtóbizottság 1968 októberében tárgyalta a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztésének irányelveit, majd ezt követően a megyei tanács — a megye IV. ötéves tervében — meghatározta az ágazat fejlesztésének tennivalóit. A kormány 1972-ben megjelent határozata segítette a megyei törekvések végrehajtását. Legutóbb 1975 május végén tárgyalta meg a megyei párt-végrehajtóbizottság a szarvasmarha-tenyésztési program végrehajtásának tapasztalatait, s a további feladatokról újabb határozatot hozott.

A SZÁMSZERŰ FEJLŐDÉS

A párt- és az állami határozatok nyomán a párt-, az állami és a gazdasági vezetők többsége megértette a szarvasmarha-tenyésztés fejlesztésének fontosságát. Ez lemérhető a szarvasmarha-állomány kedvező alakulásán is. Fejér megyében 1970. június 30-án 73 700 szarvasmarhát tartottak, 1975. június 30-án pedig 80 500-at. A 6800-as növekedés úgy következett be, hogy a nagyüzemek 8000-rel növelték állományukat, miközben a háztáji és egyéb gazdaságok 1200-zal csökkentették.

A tehénállomány növekedése már nem ilyen kedvező. Amíg ugyanis a nagyüzemek mintegy 3100-zal növelték a tehenek számát, addig a háztáji gazdaságokban gyorsabb ütemben csökkentették — mintegy 1800-zal — a tehéntartást. A tehenek száma így az öt év alatt csupán 1300-zal emelkedett.

A háztáji gazdaságokban a tehénlétszám egyértelműen csökkenő tendenciájú, de ennek uteme az utóbbi években mérsékeltebb. Amíg 1970 és 1972 között évente mintegy 800-zal csökkent a tehenek száma, addig az utóbbiakban évente 230-cal.

A nagyüzemek állományának fejlődése azt is bizonyítja, hogy az üzemi vezetők többsége erőfeszítéseket tett a férőhely-kihasználás javítására és új szakosított telepek építésére. A legtöbb gazdaságban a létszámnövekedést összekapcsolták az állategészségügyi helyzet javításával is.

A nagyüzemekben a kedvező irányú fejlődést az is mutatja, hogy — mivel a megye tejtermelő körzet — az országban elsőként a legnagyobb arányban vonták be a nagyüzemi tehénállományt a tejelő irányú fajtaátalakító keresztezésbe, a nagyüzemek tehénállományának 80 százalékát, mintegy 19 000 db-ot. A megyében ebben az évben már 1000 keresztezett üsző lép a tejtermelésbe, és 1980-ra ezek aránya meghaladja az összes fejt állománynak 60 százalékát.

Az utóbbi években teljes állományfeltöltéssel a megyében 12 nagyüzemi szakosított tehenészeti telepet helyeztünk üzembe, csaknem 5000 db-os tehénlétszámmal. Napjainkban újabb 6 szakosított telep üzembehelyezése van folyamatban, amelyben 4500 tehenet helyezünk el.

Az üzemek vezetői — lehetőségeik határain belül — a számszerű fejlesztéssel, a hasznosítási irányok szétválasztásával, az üzemi koncentráció fokozásával egyidőben kezdeményezték a meglevő gyepterületek intenzívebb hasznosítását is. Napjainkban a 44 000 hektár, többségében összefüggő gyepterületből mintegy 10 000 hektáron folyik intenzív, illetve félintenzív rét- és legelőgazdálkodás. Erről a területről az üzemek a megyei átlaghoz mérten 2—4-szeres mennyiségű takarmányt tudnak betakarítani.

A tejtermelés fokozása érdekében a nagyüzemek tovább növelték a fehérjehordozók termőterületét, emelték termelési színvonalát, hozzákezdtek a szójatermesztés meghonosításához, javították a lucernatermesztés és -betakarítás agrotechnikáját stb.

A párt- és állami határozatok nagy segítséget adtak az állategészségügyi szolgálat munkájának hatékonyabbá tételéhez is. Ennek eredménye, hogy a megye szarvasmarha-állományának 91 százaléka tbc-mentes, 73 százaléka pedig a brucellamentesség szempontjából az „A" kategóriába sorolt. A 100 tehénre jutó borjúszaporulat 96 db-ra emelkedett, a két ellés között eltelt idő 14 hónap alá csökkent, és a borjúelhullás nem haladja meg a 8 százalékot.

Az utóbbi években lényegesen javult az üzemek állattenyészetében a szakember- és a szakmunkás-ellátottság. Egy szakosított telep kivételével valamennyit felsőfokú képzettségű szakember irányít.

A határozatok végrehajtását, a szarvasmarha-tenyésztés múlt évi és ez évi eredményeit hatékonyan segítette a XI. kongresszus és hazánk felszabadulása 30. évfordulójának tiszteletére széles körben kibontakozó munkaverseny és a szocialista brigádmozgalom. A nagyüzemi gazdaságok szarvasmarha-telepeinek mintegy 70 százalékán szocialista brigádok alakultak és dolgoznak. Az ágazatban dolgozó munkások és vezetők erkölcsi és anyagi megbecsülése az üzemek többségében javuló tendenciájú.

Az elért eredmények alapján tehát azt mondhatjuk, hogy a megye szarvasmarha-tenyésztésében a korábbi évek kedvezőtlen jelenségeinek többsége megszűnt vagy lelassult, és erősödött a program végrehajtásáért érzett felelősség!

Az eredmények kedvezőek, mégis, mi tette szükségessé a program ismételt napirendre tűzését?

A PROGRAM TELJESÍTÉSÉT FÉKEZŐ TÉNYEZŐK

Alapvetően olyan károsan ható tényezők tették ezt szükségessé, melyeknek egyidejű és azonos irányú hatása gátolhatja a fejlődés ütemének gyorsulását, akadályozhatja a program megvalósítását, ellátási gondokat idézhet elő, veszélyeztetheti az össztársadalmi érdek érvényesülését, zavart okozhat a tömegek között végzett mindennapi politikai munkában, a tömegek meggyőzésében és a vezetésben. A szarvasmarha-tenyésztési program fontos politikai kérdés, amelynek megoldása nem képzelhető el másképpen, csak úgy, ha a feladatokat egyértelműen, világosan meghatározzuk, erre az illetékes pártbizottságok figyelmét felhívjuk és az ebben az ágazatban dolgozó kommunistákat egységes cselekvésre, végrehajtásra mozgósítjuk. E követelményeknek tett eleget a megyei párt-végrehajtóbizottság május 28-i ülése.

Foglalkozni kellett a határozatok végrehajtásának helyzetével azért is, mert a IV. ötéves terv befejező évének gazdaságpolitikai gondjai mellett, az V. ötéves terv előkészítését, a megye lakosságának zavartalan ellátásához és a megyén kívüli kötelezettségeink teljesítéséhez szükséges tennivalókat is mérlegelni kellett. A végrehajtó bizottság úgy döntött: célkitűzéseink reálisak és megvalósíthatók, de úrrá kell lennünk a nehézségeken, figyelmünket és anyagi erőforrásainkat — az egyéb megoldandó kötelezettségek mellett — e feladat megoldására kell összpontosítani.

A napjainkban is fellelhető és ható negatív tényezők közül csak a legfontosabbakra térek ki. A programmal kapcsolatos pártpolitikai munkában a fő figyelmet ezek megszüntetésére kell fordítani, s ehhez kell a kommunistákat helytállásra serkenteni, a pártellenőrzést fokozni, adott esetben operatívan is

cselekedni, a társadalmi szervek segítségét kérni, a dolgozók és vezetők tudatát formálni.

A tudati, szemléletbeli tényezők nem egyformán hatnak a két szektorban. Az állami gazdaságok vezetőivel, dolgozóival nincs különösebb problémánk, de a termelőszövetkezeti vezetőkkel és tagokkal, valamint a kisegítő gazdaságok tulajdonosaival annál több.

Számos termelőszövetkezeti vezető magatartását kimondatlanul is nem az össztársadalmi érdek, hanem a csoportérdek motiválja. Jól érzékelhető ez a IV. ötéves terv fejlesztési eszközeinek felhasználásánál. A tervidőszak összes mezőgazdasági beruházásának értéke mintegy hárommilliárd forint. Ebből az összegből az építésre 1,7 milliárd forintot fordítunk. Ezen az összegen belül a szarvasmarha-ágazat fejlesztésére 700 millió forint jut, tehát a fejlesztés teljes összegének 23,3 százaléka, az építés jellegű összegnek pedig 41 százaléka.

A IV. ötéves terv befejező évének fejlesztési tervei az előbbi tendenciát követik: a fejlesztés pénzeszközeiből 21 százalék jut építésre, és ebből az összegből 55 százalékot fordítanak az ágazat fejlesztésére.

A számadatok világosan mutatják a szándékot: ott fejlesztünk, ahol az eszközlekötés kisebb, a fejlesztési tevékenység kockázatmentesebb, a befektetett összeg gyorsan megtérül és szinte azonnal többletnyereséget biztosít, a tagsági, dolgozói érdekeltség nem szenved csorbát, sőt... és a vezetést nem terhelik egzisztenciális gondok, ellenkezőleg...

A szarvasmarha-tenyésztés fejlesztése eszközigényes, a befektetett eszközök a biológiai sajátosságok miatt lassabban térülnek meg, mindennapos kemény munkát igényel, egy-egy elkövetett hiba helyrehozásához minimálisan egy év szükséges. Mindezek miatt nagyobb a kockázat, a rosszul megválasztott fejlesztési koncepció veszélyeztetheti a tagsági, dolgozói érdekeltséget, megkérdőjelezheti a vezetés holnapját. Ez a magyarázata annak, hogy minden más — nem indokolatlan — fejlesztés megelőzi a szarvasmarha-ágazatot.

SZEMLÉLETBELI VÁLTOZÁST!

Nem az üzemek fejlesztési eszközeiben van tehát a „szűk keresztmetszet", hanem a szemléletben, a tudatban, a magatartásban. Ezért határozott úgy a megyei párt-végrehajtóbizottság, hogy a gazdálkodási eredmény megítélésénél, valamint a vezetők minősítésénél a jövőben figyelembe kell venni, hogy az egyes vezetők és üzemek hogyan veszik figyelembe és elégítik ki az össztársadalmi érdekeket.

A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatában a népgazdasági egyensúly javítását szolgáló teendők között nagy hangsúllyal szerepelt az eszközkihasználás fokozása, a hatékonyság növelése. Megyénkben a szarvasmarha-ágazatnál e vonatkozásban is bőven akad tennivaló. Bár a tervidőszakban összességében nőtt a szarvasmarha-állomány — ezen belül a tehénállomány is —, a tervidőszak végére mégis mintegy 2000 tehénnel lesz kevesebb az üzemek középtávú terveiben előírtaknál. Ezt az is érzékelteti, hogy ez év március 31-én a tehénlétszám csak 99%-a volt az előző év december 31-i állományának. Ezért a meglevő tehénférőhelyeket csak 88 százalékban használjuk ki. Ha ezt a gondolatot még folytatjuk azzal, hogy a tehén maga is eszköz és elméletileg annak is van termelési kapacitása, s ezt egybevetjük a férőhely-kihasználtsággal — a kapott kép mindinkább elgondolkoztató. Az elmúlt évben az egy tehénre jutó átlagos termelés 2850 liter volt a megyében, s ezzel a tehenek genetikai képességét mindössze 65—70 százalékban használtuk ki.

E két összetevő következményeként az elmúlt évben a lakosság ellátására

4 millió liter tejet hoztunk be más megyéből, holott feladatunk lenne más megyék ellátásába is besegíteni, továbbá a megye tejporító kapacitásának folyamatos üzemeltetése is. Ellátási problémáink fokozódnak, mert 1975 első félévében a tejtermelés a megyében az elmúlt évinek csupán 95,1 százalékát érte el. Ebből érthető, hogy a lakosság vajszükségletét átmenetileg miért csak import vajjal tudtuk fedezni.

Alapvető politikai érdek, hogy ezen a helyzeten változtassunk, férőhelyeinket maximálisan kihasználjuk, s a tejtermelés alacsony színvonalát emeljük. Ezekhez minden szükséges feltétel rendelkezésünkre áll. A vezetők, a szakemberek dolga, hogy mindenki a maga területén tegye meg a szükséges intézkedéseket. A pártszervezetek ehhez adjanak meg minden segítséget. Mozgósítsák a vezetőket, a dolgozókat, a szocialista brigádokat, segítsék a kongresszusi munkaverseny második szakaszának sikerét, fokozzák a pártellenőrzést, és ahol indokolt, bátran kezdeményezzék a felelősségrevonást is.

A sok-sok erőfeszítés és a némi előrehaladás ellenére sem kielégítő és megfelelő a gondoskodás az ágazatban dolgozó emberekről. A telepek nagy része nem rendelkezik a minimális igényeket kielégítő szociális létesítményekkel. Nehezek a munkakörülmények. A tartási és takarmányozási technológiák elavultak, a fejőgép és egy-két trágyaszán működtetése kivételével alig különbözik a feudál-kapitalista nagybirtokokon kialakult munkarendtől és fizikai terheléstől. Ezért alacsony a munkatermelékenység: az egy dolgozóra jutó tejtermelés évente alig 30 000 liter (a megyében ennek tízszeresére is van példa). Magas az ágazatban dolgozók életkora, alacsony a betanított és a szakmunkások aránya: a termelőszövetkezetekben alig haladja meg a 30 százalékot. Az ilyen körülmények nem vonzóak a fiatalok számára, ezért nem is szívesen dolgoznak itt.

Alapvető feladat, hogy a következő tervidőszakban gyorsan ütemben haladjunk előre ezen a területen is, mert a ma még itt dolgozók 50 százaléka az V. ötéves terv során nyugdíjba megy, pótlásukról gondoskodni kell. Minden üzemben meg kell találni a megoldás kulcsát. Ez a legtöbb gazdaságban a szarvasmarhalétszám-növeléssel együtt járó rekonstrukció lehet, ahol már megfelelő munkakörülményeket teremtenek, javítják a szociális ellátottságot, csökkentik a fizikai megterhelést, növelik a termelékenységet. Ezzel tehetjük vonzóbbá ezt a munkaterületet a nők és a fiatalok számára. E feladat megoldásához nagy segítséget várunk a pártszervezetek mellett a KISZ-szervezetektől is. Ki kell szélesíteni a KISZ-védnökségi mozgalmat a megyében — erre is van már jó példa.

A megyei párt-végrehajtóbizottság határozatában jelentőségének megfelelő helyet és hangsúlyt kapott a háztáji és a kisegítő gazdaságok szerepe. Az a feladat, hogy ezeket a gazdaságokat a szó valódi értelmében a mezőgazdasági nagyüzemek integráns részeként, üzemágaként kezeljék. Lássák el ezeket a gazdaságokat tenyészállattal, takarmánnyal, szervezzék meg az egészségügyi szolgálatot, alkalmazzák a magas tenyészértéket képviselő keresztezési lehetőségeket, vásárolják fel a tenyész- és hízónövendék állatokat, naponta szervezetten gyűjtsék be a tejet.

Amennyiben ezeket a feladatokat megoldjuk, csak akkor számíthatunk arra, hogy az állomány csökkenésének ütemét és mértékét mérsékeljük. Ehhez fontos politikai és gazdasági érdekek fűződnek. Napjainkban a háztájiban 4100 tehenet tartanak. Ezt az állományt a nagyüzemekben megközelítően fél milliárd forint értékű beruházás árán tudnánk csak pótolni. E nagy értékű beruházások megtakarításán kívül a napi áruellátásban is nagy szerepük van a háztáji gazdaságoknak. Tavaly az értékesített hízómarha 10 százaléka került ki ezekből a gazdaságokból, és az állami kereskedelem útján 36 000 hl tejet értékesítettek. Ez

az összesen felvásárolt tej 5,4 százaléka. Ugyanennyire tehető a magánkereskedelem csatornáin értékesített tej, illetve tejre visszaszámított tejtermék mennyisége is. Ezen felül van még az önfogyasztás, amely a központi árualapot mentesíti.

A felsoroltak azt bizonyítják, hogy ma még távolról sem hanyagolhatjuk el ezen gazdaságokat, ellenkezőleg az elkövetkező időszakban pártszervezeteinknek, gazdasági vezetőinknek sokkal nagyobb figyelmet kell fordítaniuk gazdálkodásukra, segítésükre. A dolog természeténél fogva több irányból érezhetők azok a hajtóerők, amelyek a csökkenés ütemét gyorsítják, s ezt ellensúlyozni kell. Magatartásunkat ezekkel a gazdaságokkal szemben orientálja a XI. kongresszus határozata is, amely kimondja: „Változatlanul szükségünk van a főként saját munkán és a családtagok tevékenységén alapuló kisárutermelésre."

AZ ÖTÖDIK ÖTÉVES TERV ELŐKÉSZÍTÉSE

Nagy feladat és felelősség hárul a pártszervezetekre és a gazdasági vezetőkre az V. ötéves terv időszakában. A megyében az 1980-ra tervezett tehénlétszám a nagyüzemekben 35 000, a háztájiban 2000 db. A terv teljesítéséhez 5 év alatt 20 000 férőhelyet kell korszerűsíteni és 8000 új férőhelyet kell építeni. Ez olyan nagy feladat — mind az anyagi eszközök, mind pedig a kivitelezés oldaláról —, amelyhez hasonlót a mezőgazdasági nagyüzemek egyetlen megelőző tervciklusban sem valósítottak meg. A velünk szemben támasztott követelményeknek csak úgy tudunk maradéktalanul eleget tenni, ha már most, az V. ötéves terv előkészítésének idején hozzálátunk a politikai felkészítéshez. A pártszervezetek tevőlegesen részt vesznek a középtávú tervkoncepciók kidolgozásában és a fejlesztési célok meghatározásánál következetesen képviselik a megyei párt-végrehajtóbizottság álláspontját, segítséget adnak a gazdasági vezetésnek a gyakorlati megvalósításhoz.

Ki kell elégítenünk a terv komplexitásával szemben támasztott követelményeket is, mert csak úgy alapozhatjuk meg jól a fejlesztési célokat. Megkülönböztetett figyelmet fordítunk a szakmunkásképzésre és a magasabb színvonalú szakmai vezetés feltételeinek megteremtésére, a szociális igények kielégítésére, továbbá a takarmánybázis megteremtésére, a tenyészállatok biztosítására, az állategészségügyi követelmények kielégítésére és nem utolsósorban a tartástechnológia megválasztására. A felsorolás korántsem teljes, de ezek a legfontosabbak.

Feladataink nagyok, de megoldhatók. Ehhez meg kell értetnünk a mezőgazdaságban dolgozó mintegy 5000 kommunistával, a kommunista vezetőkkel az ágazat fejlesztéséhez kapcsolódó népgazdasági és üzemi érdekeket. Meg kell ezt tennünk azért is, mert csak a tervszerűen összhangolt állandó fejlődés és fejlesztés útján valósíthatjuk meg a XI. kongresszuson elfogadott programnyilatkozatnak azt a követelményét, hogy — belátható távlatokban — a mezőgazdasági termelés a jelenleginek másfél-kétszeresére emelkedjék. Így járulhat hozzá a mezőgazdaság ahhoz, hogy az egy főre jutó tejfogyasztás — 15—20 év alatt — a mainak két- két és félszeresére emelkedjék.

Závodni László
a Fejér megyei PB titkára

A dolgozók műveltségének emeléséért

EGY VÁLLALATI PÁRTBIZOTTSÁG TAPASZTALATAI

A Központi Bizottság 1974. március 19—20-i ülésének határozata alapján a szegedi Kenderfonó és Szövőipari Vállalat párt-végrehajtóbizottsága számvetést készített a közművelődés vállalaton belüli helyzetéről. Örömmel állapíthatta meg, hogy a határozat megszületése óta eltelt másfél év alatt jelentős lépéseket tettünk dolgozóink műveltségi színvonalának javítására. Ez annál figyelemreméltóbb, mivel az 1973. január 1-i átszervezés során olyan vidéki telepek léptek be a kollektívába, ahol a közművelődés állapota elmaradt az addig jobbára városi gyáregységeink mögött.

A közművelődés problémájának számos, igen változatos vetülete van. Ezek közül az egyik legfontosabbnak látszik az *általános műveltség fokozása*, s ezen belül az, hogy minél többen rendelkezzenek a nyolcosztályos általános iskolai végzettséggel. Az utóbbi években ezen a téren határozott és figyelemre méltó eredményeket értünk el: évente az ilyen végzettséggel nem rendelkező dolgozóinknak mintegy 5—6 százaléka megszerezte az általános iskolai bizonyítványt. Kiemelkedik ebből a sorból az általános iskola 7—8. osztályának rövidített tanidejű elvégzése: ilyen módon 106-an tettek sikeres vizsgát. A felmérés szerint azonban még jelenleg is dolgozóink közül 2583-an nem rendelkeznek általános iskolai végbizonyítvánnyal (közülük 1693-an csupán a 7—8. osztályt nem végezték el). A végrehajtó bizottság vitájában elhangzottak alapján olyan határozat született, hogy — különösen vidéki telepeinken — maximális erőfeszítéseket kell tenni az általános iskolai oktatás vállalaton belüli vagy kívüli megszervezésére.

A dolgozó kollektívák szempontjából és a vállalati gazdálkodás oldaláról is hasonló jelentőségű probléma *a szakmunkásképzés*. A mintegy 6300 munkásból a textilipari szakmunkások száma — a felmérés időpontjában — 641, a vasipari szakmunkásoké pedig 793. Ugyanakkor a textilipari betanított munkások száma meghaladja a két és fél ezret. Ezekből az arányokból kitűnik, hogy elsődleges teendőnk a vállalati gazdálkodás alapját jelentő textilipari szakképzettség növelése oly módon, hogy a betanított munkások száma mintegy a felére csökkenjék. Ez nemcsak a szakmához való jobb kötődést jelenti, hanem az új, magasabb szakmai tudást követelő technológiákhoz való jobb alkalmazkodást is. Különösen fontosnak látszik a szakmunkásképzést két irányban fejleszteni. Egyrészt az iskolai jellegű kétéves képzésbe minél több fiatalt kell bevonnunk, létrehozva ezzel az utánpótlás bázisát, másrészt a szakmunkás-képesítéssel nem rendelkező idősebb dolgozók szakmai műveltségének növelése is elsőrendű feladat.

Elhangzott a vitában olyan megállapítás, hogy sajnos szakmunkásaink közül is sokan kilépnek a vállalattól. A végrehajtó bizottság azonban úgy foglalt állást, hogy a dolgozók műveltségének emelése, benne a szakmai képzés túl kell nézzen a vállalati kereteken, mert elsőrendű feladatunk a dolgozó ember műveltségi szintjének növelése és csak másodsorban indulhatunk ki abból, hogy ezek maradjanak is nálunk. A megtartás kérdése nem szorosan vett közművelődési probléma, bár az üzem megszerettetéséhez, a szakma megbecsüléséhez az oktatás is hozzá tud járulni.

Az 1974/75. tanévben 167 textilipari tanulót oktattunk, és 65 azoknak a száma, akik mint leendő vasipari szakmunkások folytatnak tanulmányokat. A felnőtt szakmunkásképzésben 143 dolgozónk vett részt, közülük 115 tanulmányi szerződésben különféle kedvezményeket kapott. Ilyen természetű erőfeszítéseinket jelzi, hogy ebben az esztendőben kezdtük el a bútorlapgyártás és a textilkikészítés területén a szakmunkásképzést, s ebben kétszáznál többen vesznek részt. Ezeken a területeken eddig szakmunkásképzés nem volt, kizárólag betanított munkások dolgoztak.

A párt-végrehajtóbizottság határozata szerint a jövőben még erőteljesebb intenzitással kell növelni az iskolarendszerű kétéves szakmunkásképzést. Fokozni kell a felnőtt munkások szakmai képzését is, mivel az elért eredmények még nem merítették ki az adott lehetőségeket.

Természetesen a műveltség gyarapítása, a munkások szellemi és kulturális igényeinek növelése nem merül ki az általános iskolai és szakmai oktatás szorgalmazásában. A vállalat már eddig is jelentős anyagi ráfordításokkal — elsősorban a fiatalabb korosztályok számára — klubokat hozott létre. Pozitívumként szögezhetjük le, hogy ma minden gyáregységünkben és legtöbb településünkön van klubéletre alkalmas helyiség, és az eszközök is jórészt rendelkezésre állnak ehhez. Az utóbbi évek egyik legfigyelemreméltóbb ilyen természetű eredménye az ifjúsági, a szocialista brigád- és a nyugdíjas klub létrehozása Szegeden. Ebből kitűnik, hogy a vállalat vezetése hangsúlyozottan törődik a fiatalokkal, felkarolja a szocialista brigádokat, és gondol a nyugdíjasok kulturális igényére is.

Más kérdés, hogy a klubélet tartalmi kialakítása több helyen még sok kívánnivalót hagy maga után. Elsősorban több támogatás szükséges a társadalmi szervek és a gazdasági vezetők részéről a célirányos és hasznos programok összeállításához. Felhívta a végrehajtó bizottság a figyelmet arra is: mindenütt meg kell keresni azokat az idősebb, tapasztaltabb és művelt munkásokat, alkalmazottakat, akik pártmunkában végezhetnék a közművelődés helyi feladatait. Azt is el kívánjuk érni, hogy a vállalati szakemberek, továbbá az értelmiség társadalmi egyesületei jobban segítsék ezt a munkát a szakmai és az általános műveltséget gyarapító tartalmas előadásokkal.

A szellemi dolgozók művelődése

Az eddigiek során különösen a munkásművelődés kérdései kerültek szóba. Sokan azt gondolják, hogy az alkalmazotti területen ilyen problémák nincsenek. Sajnos, a gyakorlat mást mutat. Meglehetősen nehezen vállalkoznak alkalmazotti dolgozóink — különösen hosszabb lélegzetű — szakmai tanfolyamok elvégzésére, és baj van a nyelvtanulással is. Persze, munka mellett tanulni nem könnyű dolog, pedig ez a tanulás egyéni, egzisztenciális célokat is szolgál, hiszen aki többet tud, jobban is dolgozhat, felelősségteljesebb beosztást vállalhat.

Mégis elsősorban a nyelvtanulás esetében hamar ellobban a lelkesedés. Az utóbbi években többször indított a vállalat saját szervezésű nyelvtanfolyamokat, de az eredmény messze elmarad a kívánalmaktól. Évente egy-két dolgozónk tesz nyelvvizsgát, pedig rendszeres tanulással lényegesen többnek lenne módja erre. Még a legnépszerűbb tanfolyamoknál is rendkívül nagy a lemorzsolódás, noha a legtöbb hallgatót a vállalat munkaidő- és anyagi kedvezményben is részesíti, átvállalván a tanfolyam rendezésének költségeit.

A végrehajtó bizottság felhívta a vállalatvezetőség figyelmét a tanulmányi szerződésekben rögzített munkavállalói kötelezettségek fokozottabb ellenőrzésére; eredménytelen tanulás vagy kimaradás esetén a tanfolyami és egyéb költségek visszafizetését is szorgalmazni kell. Ugyanakkor éppen a nyelvtanulás kapcsán merül fel, hogy több lehetőséget kellene biztosítani a helyszíni nyelvgyakorlásra, elsősorban a testvéri szocialista országok velünk együttműködési viszonyban levő vállalatainál. Ez természetesen a szakmai műveltséget is gyarapíthatná.

A közművelődési helyzet vizsgálatánál nem hagytuk figyelmen kívül a párt- és tömegszervezeti politikai oktatást sem. Az elmúlt oktatási évadban 516-an vettek részt a párt által szervezett különféle tanfolyamokon, 65-en részesültek marxista—leninista középiskolai képzésben, 32-en marxista—leninista egyetemre jártak, és a szakosított képzésben egyetemi szinten további 13-an végezték tanulmányaikat. E számok jól példázzák, hogy jelentős gondot fordítunk a marxista—leninista politikai és elméleti műveltség elmélyítésére. Ha ehhez hozzászámoljuk, hogy a szakszervezeti oktatásban csaknem ezer dolgozó vett részt, és ötszázan jártak a KISZ különféle tanfolyamaira, azt mondhatjuk, hogy mennyiségileg ezek a számok kielégítőek. Rámutatott azonban a végrehajtó bizottság arra, hogy éppen ezért a jövőben hangsúlyozottabban kell a *minőségi* szempontokat érvényre juttatni.

A művelődési eszközök hatása

Természetesen a közművelődésnek nemcsak a vállalaton belüli, hanem azon kívüli eszközei is hatnak dolgozóinkra. A végrehajtó bizottsági vitában hangsúlyt kapott az a tény, hogy a dolgozók nagy érdeklődéssel figyelik a kommunikációs forrásokat, különösen a televízió szerepe általános és meghatározó. Emellett azonban felmerült az is, hogy a vállalat gyárainak, telepeinek jelentős hányadában a dolgozók alig jutnak színházi élményhez, de a mozik látogatottsága sem éri el a kívánt szintet. Szegeden, ahol a vállalati kollektívának több mint a fele él, nagy szerepet kellene betöltenie a színháznak. Meg kell mondani, hogy a gyakorlati tapasztalatok összegyűjtése során meglehetősen sokan bírálták a színház műsorpolitikáját. Ezeket az észrevételeket eljuttatjuk az érintettekhez, illetve a város kulturális életének irányítóihoz.

A közművelődési határozattal összefüggő kérdések, problémák, valamint a feladatok a mi vállalatunknál is rendkívül sokrétűek. A végrehajtó bizottság felhívta a figyelmet az öntevékenységre, arra a felelős magatartásra, amelyet a párt- és tömegszervezeteknek és természetesen a gazdasági vezetőknek is tanúsítaniuk kell a közművelődés ügyei iránt. Okunk van feltételezni, hogy az év eleji választások során létrehívott propaganda és művelődési bizottságunk az elmúlt évek eredményeire, a Központi Bizottság és a vállalati párt-végrehajtóbizottság határozataira támaszkodva tovább tudja fejleszteni az eddigi színvonalat.

Marosi János
a KSZV párt-végrehajtóbizottságának tagja

Az alapszervezeti munka irányítása

Az elmúlt évben módunkban állt néhány gondolatban összefoglalni a IX. kerületi pártbizottság alapszervezeteket irányító munkáját.* Mindenekelőtt arról szóltunk, hogy a beszámoló taggyűlések előtt hogyan ellenőrizzük, értékeljük a pártszervezetek tevékenységét. Az éves beszámoló taggyűlések rendszere ugyanis megköveteli, hogy ne csak az alapszervezetek tagsága, hanem az irányító pártbizottság is értékelje területén a vezetőségek, a pártszervezetek munkáját. Ma már ezt természetes kötelességként, a munkatervekhez kapcsolódóan, folyamatosan végezzük. Ez nem kis feladat, hiszen a pártszervezetek mintegy 60 százalékát a kerület közvetlenül irányítja. Az utóbbi két évben elértük, hogy a pártszervezetek egyharmadának munkáját értékeltük testületi ülésen. A XI. kongresszus előtt pl. valamennyi pártbizottság és pártvezetőség munkáját minősítettük. Eddig a kerület által közvetlenül irányított pártalapszervezetek közül azok kerültek testület elé, amelyek jelentős üzemekben, intézményekben tevékenykednek, illetve, amelyek különböző problémákkal küszködnek, s hatékony segítségre volt szükségük.

E munkában szerzett tapasztalataink rendkívül sokrétűek. Elsőként említeném az egyik legfontosabbat: a kerületi bizottság közelebb került az irányítása alá tartozó pártszervezetekhez, s ezáltal hatékonyabbá, operatívabbá vált az irányító munka. A kapcsolatnak ez a formája segített abban is, hogy felszínre kerüljön munkánk több gyengesége, különösen a határozatok végrehajtásának fogyatékosságai. A jó tapasztalatok alapján pártbizottságunk elhatározta, hogy az ötéves választási ciklus alatt valamennyi szervezetünk munkáját napirendre tűzi. Ebben az évben 12 alapszervezet munkáját értékeljük.

Az értékelések nem merev séma szerint készülnek, hanem tartalmukban és módszerükben változnak, attól függően, hogy az adott időszakban mi kerül a politikai munka előterébe, illetve melyek az adott pártszervezet sajátosságai. Vannak azonban állandó elemei is, ilyen például a pártszervezet vezető erejének megítélése, belső életének fejlődése, az állami, gazdasági élet, a tömegszervezetek pártirányítása, a tömegkapcsolatok fejlesztése stb. Most viszont a XI. kongresszust követő időszak-

* Gál Lászlóné: Az alapszervezeti munka értékelése. Pártélet 1974. 11. szám.

ban erőteljesebben vizsgáljuk azt, mit tesznek a pártszervezetek a párt politikájának alkotójellegű, következetes megvalósulásáért, milyen színvonalú a határozatok végrehajtásának szervezése és ellenőrzése. Kiemelten foglalkozunk a gazdaságpolitikai célok realizálásával, a népgazdasági érdek elsődlegességével, az üzemi demokrácia fejlesztése érdekében tett vezetői erőfeszítésekkel. Szorosan kapcsolódik értékelő munkánk a káderpolitikai elvek gyakorlati megvalósításához is.

● ● ●

Ezek az értékelések segítik az éves beszámoló taggyűlésekre való felkészülést, de hasznosak a cselekvéshez elengedhetetlenül fontos szemléleti egység megteremtésében, s egyben az ellenőrzés egyik formájának tekinthetők.

Tapasztalataink közül néhány konkrét példát említenénk. A *Ferenc Távbeszélő* pártszervezeténél az elmúlt évben egyes szakmai vezetők és a pártvezetőség között személyi ellentétek voltak. Ez kedvezőtlenül hatott az egész kollektíva munkájára. A beszámoló taggyűlésen azt a feladatot kapta a pártvezetőség a kerületi pártbizottságtól, hogy sürgősen rendezzék a párt- és gazdasági vezetők viszonyát. Júliusban értékeltük a pártalapszervezet munkáját, s azt állapíthattuk meg, hogy a párt-, a szakmai és tömegszervezeti vezetők pártszerűen oldották meg a problémákat, s kapcsolatuk jó irányban fejlődött. Az alapszervezet eredményesebben dolgozik, mint korábban, megfelelően irányítja, segíti, ellenőrzi az üzem gazdasági tevékenységét, javult a légkör, a kollektív munka a szakmai területeken is. Úgyannyira, hogy a kongresszus tiszteletére indított munkaversenyben elnyerték a kerületi pártbizottság oklevelét.

A *KERIPAR I. sz. Gyára* alapszervezeténél a korábbi vezetőség következetlen, fegyelmezetlen munkája, a kollektív vezetés és az egyszemélyi felelősség hiánya miatt szervezetlen, tervszerűtlen volt a pártszervezet belső élete. A választásokon szinte teljes létszámban kicserélődött a vezetőség. Az új tisztségviselők nagy felelősségérzettel láttak a beszámoló taggyűlésen meghatározott feladatok végrehajtásához. A kerületi párt-végrehajtóbizottság legutóbbi megállapítása szerint: „A jelenlegi pártvezetőség alkalmas a beszámoló taggyűlésen feltárt hibák kijavítására, a helyi pártélet kibontakoztatására." Ténylegesen az a helyzet, hogy szervezetté és tervszerűvé vált a pártélet, fejlődött határozathozatali munkájuk, a legfontosabb feladatokat konkretizálják és végrehajtását ellenőrzik. A gazdaságszervező munkájuk javult, mozgósítani tudták a kommunistákat a termelési feladatok végrehajtására. A pártalapszervezet vezetőségének kollektív munkája, a reszortosok önállósága, egyéni felelősségérzete erősödött. Egységesen fellépnek a pártfegyelmet megsértők, a feladatuk teljesítését elmulasztók ellen. A pártdemokrácia fejlődésnek indult, a párttagság egységesebbé vált. Kezdeti eredmények érezhetők a párttagok példamutatásában, s ennek hatásaként tömegbefolyásuk növekedett.

Kerületünk egyik jelentős szervezete a *SZIM Esztergagépgyár* pártbizottsága. A négyéves munka elbírálásánál arra a következtetésre jutottunk, hogy nagy erőfeszítéseket tettek a továbbfejlődés érdekében. E területen korábban mind a politikai, mind a gazdasági munkában elmaradás volt. A munkások, a kommunisták joggal tettek türelmetlen jelzéseket az ütemtelen termelésre, a szervezetlenségre, az akadozó anyagellátásra, a nem megfelelő bérezési rendszerre. Az üzemi demokrácia jórészt formális volt, a dol-

A Ferencvárosi Malomüzem laboratóriumában minden őrleményt megvizsgálnak. Palocz András vegyészmérnök a liszt minőségét vizsgálja

(MTI Fotó – Fehérváry Ferenc)

gozók nem érezték, hogy bírálatuk nyomán intézkedések születnek. A választás után — a párttestületek megerősítése következtében — kedvező fejlődés indult meg. Ennek hatására az irányító munka színvonala emelkedett, következetesebben, határozottabban lépnek előre. Ezt bizonyítja az is, hogy amikor a végrehajtó bizottság május végi ülésén a SZIMEG igazgatója beszámolt az üzem- és munkaszervezés korszerűsítésére vonatkozó korábbi határozatok végrehajtásáról, kitűnt, hogy az üzemi pártszervezet helyesen ismerte fel a gyár helyzetét, s látja az ellentmondások leküzdésének útját, módját. S bár a gazdaságszervező tevékenységükre vonatkozó kerületi határozat most van végrehajtás alatt, a következetes pártirányítás biztosíték arra, hogy a kitűzött feladatokat megoldják.

Nemrég ellenőriztük a *Puskás Tivadar Híradástechnikai Szakközépiskola* alapszervezetének munkáját. Az értékelés azt mutatta: a feladatok végrehajtása megfelelő. Erősödött a pártszervezet irányító munkája, jelentősen javult a kollektív vezetés, az állami és pártvezetés közötti — korábban kifogásolt — kapcsolat. Fegyelmezettebben, önkritikusabban végzik munkájukat, eredményeket értek el a határozatok végrehajtásában, a politikai munka színvonalának emelésében. Ez is azt jelzi, hogy komolyan vették az irányító párttestület bírálatát, a megoldást segítő javaslatokat. A pártvezetőség példamutató munkájáért a végrehajtó bizottság elismerését fejezte ki.

● ● ●

Az iménti példákkal azt akartuk érzékeltetni, hogy azoknál a pártszervezeteknél, ahol a kerületi VB által megjelölt feladatokat nemcsak

szóban fogadták el, hanem a munkában érvényesítették is, ott lényeges előrelépés tapasztalható. Mindenekelőtt a párt szervezeti életében, a gazdaságpolitikai, a káderpolitikai munkában, s a tömegkapcsolatok erősítésében.

Ezzel szemben azt is tapasztaltuk, hogy azoknál a pártszervezeteknél, ahol a felismerés és az azonosulás késik, ahol a végrehajtás feltételei nehezebben születnek meg, ott nem sikerült elérni a kívánt mértékű fejlődést. Kerületünk egyik legjelentősebb üzeme például — népgazdasági súlyánál fogva is fontos — a Budapesti Húsipari Vállalat. Az üzemi pártbizottság munkáját 1974. novemberében értékelte a végrehajtó bizottság. Gazdag, jelentős mozgalmi hagyományokkal rendelkező terület a Vágóhíd, több tekintetben példamutató az ott folyó munka. Elismerésre méltó egyebek mellett az alapszervezetek, a tömegszervezetek irányítása, a dolgozók, a szocialista brigádok nemegyszer nagy áldozatokat igénylő munkája. A fontosabb vállalatpolitikai feladatok kialakításában — így a fejlesztésben, az üzem- és munkaszervezésben — azonban elmaradtak. A gazdasági vezetés munkájának pártszerű bírálata, a hiányosságok megfelelő feltárása is elmaradt a követelményektől. Ezért sem sikerült előbbre lépni az üzemi demokrácia fejlesztésében, a munkakörülmények, a szociális helyzet javításában.

A párt-végrehajtóbizottság az üzemi pártszervezet feladatává tette, hogy jobban érvényesítse irányító szerepét, valóban a legfontosabb kérdésekkel foglalkozzon. Körültekintően készüljenek fel a vállalati üzem- és munkaszervezés, ezen belül a belső mechanizmus korszerűsítésére, a távlati koncepciók kidolgozásának elbírálására.

A vállalat párt-végrehajtóbizottsága a bírálatot és az ennek alapján kijelölt feladatokat elfogadta, a végrehajtásban azonban nem volt elég következetes. Ezt bizonyítja az, hogy most, augusztusban, amikor az igazgató beszámolt a végzett munkáról, a pártvezetés nem alakította ki elég megalapozottan véleményét. Nem kérte számon például a takarékossági terv elmaradásait, nem látta tisztán saját feladatait sem. A kritikai jelzések mellett megerősítettük korábbi határozatunkat, s annak következetes végrehajtására hívtuk fel a figyelmet. Magunk számára is levontuk azt a következtetést, hogy nem elegendő a felismerés és a határozathozatal, a kerületi pártbizottságnak is vannak kötelességei a végrehajtás ellenőrzésében és segítésében.

Pártszervezeteink a gyakran valóban sok feladat és határozat között néha „elvesznek". A kerületi értékelésben feltárt hibák kijavítása nemcsak azt igényli, hogy a helyi szervek konkrét intézkedéseket tegyenek, hanem azt is, hogy azt állandóan segítse a kritika és az ellenőrzés eszközével, szüntelenül ösztönözzön a jobb munkára. Levontuk azt a tanulságot is, hogy a vállalatokat, intézményeket irányító felső szintű állami, gazdasági szervekkel rendszeresebb kapcsolatot kell tartanunk. Ez már csak azért is szükséges, hogy a vállalatok helyzetét, tevékenységét mind sokoldalúbban ismerjük meg, s következésképpen határozataink, vagy az általunk megjelölt feladatok is a lehető legjobban szolgálják a gazdasági, politikai fejlődést.

A pártszervezetek beszámoltatása ma már folyamatos munka nálunk. Így nemcsak a taglétszámban nagy, vagy a termelés szempontjából lényeges, vagy éppen valamilyen okból problematikus pártszervezet kerül sorra, hanem valamennyi hozzánk tartozó.

Aradi Sándorné
a IX. kerületi PB titkára

A javaslatok hasznosítása

A XI. kongresszust megelőző beszámoló és vezetőségválasztó taggyűléseken, pártcsoport-értekezleteken Szabolcs-Szatmár megye kommunistái nagy aktivitással vettek részt. A párttagok csaknem fele véleményt mondott az alapszervezet, a pártszervek négyéves munkájáról, a párt politikájáról. Az eredmények elismerése és reális mérlegelése mellett bátran, őszintén és kritikusan szóltak a tapasztalható hibákról, gondokról is. A felszólalók többsége a bíráló megjegyzések mellett javaslatokkal is élt — ami tükrözi felelősségérzetüket —, keresték a bajok megszüntetésének, a munka megjavításának lehetőségeit, módjait. A mintegy 7800 észrevétel, javaslat többsége jól megalapozott volt, s hasznosításuk feladatokat hárított mind az alapszervezetekre, mind az irányító párt-, állami, társadalmi szervekre.

Az irányító pártszervek és az alapszervezetek részéről több ötlet született a nagyszámú javaslat feldolgozására, hasznosítására. A legjobbnak tűnő módszereket, ötleteket, elgondolásokat összegeztük, és a megyei pártbizottság Tájékoztatójában rögzítve, megküldtük az alapszervezeteknek.

A pártvezetőségek és az alapszervezeti vezetőségek első lépésként tanulmányozták az észrevételeket és javaslatokat, és csoportosították azokat. Egyrészt *jellegük* szerint, vagyis annak megfelelően, hogy a munka mely területeire, szféráira vonatkoztak. Másrészt aszerint, hogy *milyen szintű szervek intézkedéseit igényelték:* a járási, városi, megyei szervek, vagy pedig az országos szervek voltak-e illetékesek állást foglalni velük kapcsolatban. Végül a válaszok, intézkedések *időtartamát* illetően: voltak javaslatok, amelyekre már a taggyűléseken választ adtak, illetve a kongresszus adott választ, másokra a kongresszust követően, de még ez év folyamán választ kell adni, végül vannak, amelyek a soron következő négy-öt évre, a XII. kongresszusig adnak feladatokat.

Ezt követően valamennyi alapszervezet *taggyűlésen határozta meg* az észrevételek, javaslatok hasznosításával kapcsolatos tennivalóit. Az alapszervezetek többsége intézkedési tervben rögzítette a feladatokat, határidők és felelősök megjelölésével.

Kedvező tapasztalat, hogy az észrevételek, javaslatok többsége a pártéletet érintette. Számos megjegyzés és javaslat hangzott el a pártfegyelem további erősítésével, a tagfelvételi munkával, a pártcsoportok működésével, a pártmegbízatásokkal, nem utolsósorban a határozatok végrehajtásával összefüggésben. A szervezeti szabályzat módosítása is élénken foglalkoztatta a párttagokat. Mindez bizonyítja: a párttagok tudatában vannak annak, hogy az alapszervezeti munka színvonalának emelése alapvető feltétele az előrehaladásnak, és ennek érdekében tenni is akarnak.

A gazdaságpolitikai jellegű javaslatok nagyban segítik a Központi Bizottság 1974. december 5-i ülése, valamint a XI. kongresszus által hozott határozatok megvalósítását. Az üzemet, a munkahelyet érintő kérdéseken túl a településfejlesztésre is számos javaslatot tettek a párttagok.

A megválaszolás és hasznosítás módjai

Az észrevételek, javaslatok *csaknem 60 százalékára már a taggyűléseken és a kongresszustól választ kaptak a párttagok.* A taggyűlési összefog-

lalókban a párttitkárok elmondták, hogy az alapszervezeti vezetőség milyen lépéseket tesz a felvetett jogos és reális észrevételek megvizsgálása, illetve a javaslatok hasznosítása érdekében. Hangsúlyozni kell, hogy a felvetett problémák és javaslatok többsége indokolt, reális. Emellett azonban, ha elenyésző számmal is, de vannak olyanok, amelyeket nem lehet megoldani, megvalósítani. Ilyen esetben az alapszervezeti vezetőségek őszintén megmondták, hogy ezek jelenleg nem valósíthatók meg, nincs hozzá anyagi fedezet, vagy nem reális igényeket tükröznek.

A párttagok a sajtó, a rádió és a tv útján nyomon követhették és megismerhették a kongresszus döntéseit, amelyek ugyancsak számos észrevételre adtak feleletet. A pártvezetőségek és az alapszervezeti vezetőségek gondoskodtak arról, hogy a szervezett pártoktatás keretében és pártcsoport-üléseken minden párttag alaposan megismerje a kongresszusi dokumentumokat.

A tanulmányozás során a párttagok tapasztalták, hogy a legtöbb olyan kérdésre, problémára, amelyek megoldását a központi szervektől várták, a kongresszus választ adott. Ilyen volt például a tsz-tagok nyugdíjellátása, az alacsony nyugdíjak emelése, a személyi tulajdon kérdése, a hibák elleni következetesebb fellépés sürgetése stb.

Több olyan észrevétel és javaslat került be az alapszervezetek, pártvezetőségek nyilvántartásába, amelyek vizsgálatot igényeltek, de viszonylag rövid időn belül, már az első félévben érdemben választ lehetett adni arra, miként fogják ezeket hasznosítani. *A féléves munkatervek összeállításánál az alapszervezetek és pártvezetőségek ezeket figyelembe vették, és több ilyen napirendet terveztek.* Így kerültek be számos munkatervbe a pártfegyelem további erősítésére, a tagfelvételi munka javítására, a pártcsoportmunka színvonalának emelésére, a pártmegbízatások körének bővítésére, a szocialista versenymozgalom, az üzem- és munkaszervezés továbbfejlesztésére vonatkozó napirendek. A tapasztalatok azt igazolják, hogy a párttagok az így összeállított munkatervek végrehajtásán nagyobb aktivitással dolgoznak. A napirendek előkészítésénél és megvalósításánál, valamint a határozatok végrehajtásánál jobb hozzáállást, nagyobb felelősségérzetet tanúsítanak.

A pártcsoportok feladatainak meghatározásánál és a pártmegbízatások felújításánál az alapszervezetek többsége ugyancsak adott feladatokat, megbízatásokat a javaslatok megvalósítására. Ez a módszer azért is helyes, mert korábban elég gyakori volt, hogy sem a pártcsoportoknak, sem a párttagoknak nem tudtak eléggé konkrét feladatokat, megbízatásokat adni. Ezzel a módszerrel azt a célt is elérik, hogy a kollektívan megfogalmazott feladatokat kollektívan hajtsák végre. Több megbízatást adtak ilyen céllal, például a párttaggá nevelés, a fegyelmet sértő párttagokkal történő foglalkozás, a szocialista versenymozgalom vállalásainak teljesítése, a takarékossági feladatok megvalósítása, az idős és beteg párttagok segítése, a szülési és gyermekgondozási segélyen levő párttagok tájékoztatása érdekében.

A jogos igények figyelembevétele

Az alapszervezetek és a pártvezetőségek most megkülönböztetett figyelmet fordítanak azokra a kérdésekre, amelyeket a párttagok, a dolgozók évek óta ismételten felvetnek, de hasznosításukra, illetve megoldásukra még nem történtek intézkedések. Ilyen ügyekben az alapszervezetek vagy saját hatáskörükben folytattak vizsgálatot és tettek intézkedéseket, vagy kérték az illetékes fel-

sőbb szervek vizsgálatát. Ilyen jellegű gondok elsősorban a vezetők közötti kapcsolattal, a tsz-ek egyesülésével, a közös községi tanácsok munkájával összefüggésben jelentkeztek.

Nagyszámú a különböző beruházások — gazdasági, kulturális és művelődési létesítmények — megvalósítását célzó jogos igény és javaslat. Ezek egy része *helyi erőforrásokból a következő ötéves terv során megvalósítható.* Az ilyen javaslatokat továbbították a helyi állami és gazdasági szervekhez. Ezeket a javaslatokat a tanácsok, a termelőüzemek a tervek elkészítésénél figyelembe vették, illetve a következő években figyelembe veszik a takarékossági, a község- és városfejlesztési, valamint a termelési és pénzügyi tervek kidolgozásánál.

Az olyan javaslatok ügyében, amelyekhez helyi erőforrások nem, vagy csak hiányosan állnak rendelkezésre, az alapszervezetek, pártvezetőségek levélben vagy személyesen keresték meg a különböző járási, városi, megyei szerveket. Örömmel állapították meg a pártszervezetek és az irányító pártszervek, hogy az esetek többségében az érintett szervek időben és kedvezően reagáltak ezekre a javaslatokra. A záhonyi vasútállomáson ilyen javaslat alapján alkalmaznak majd számítógépet, Nyírmada községben oktatási intézmények, Csaroda községben gáz-cseretelep létesítése kezdődik meg az észrevételek nyomán.

Az első félévben megtett intézkedésekről és azok hatásáról *a vezetőségek beszámoltak a párttagságnak,* és meghatározták a további feladatokat. Ahol szükségessé vált, ott az intézkedési tervek módosítására is sor került. Az intézkedési tervben megjelölt felelősöket az alapszervezetek folyamatosan beszámoltatják. Az irányító pártszervek — köztük a megyei végrehajtó bizottság is — értékelték a pártvezetőségek és az alapszervezeti vezetőségek ez irányú tevékenységét, és határozatokkal, javaslatokkal segítették, illetve folyamatosan segítik a további munkát.

Növelte az aktivitást

Mind a pártvezetőségek, mind az alapszervezetek abból indultak ki — és ma is ezt tartják szem előtt —, hogy ha a párttagok felvetéseire, javaslataira gyorsan reagálnak, a jelzett problémákat intézkedések követik, akkor az kedvező hatást gyakorol a pártdemokrácia fejlődésére, a párttagok aktivitására, tettekre serkenti őket, végső soron tehát kedvezően hat a pártélet egészére. De ez a hatás nem csupán a párt keretein belül érvényesül. Az országgyűlési, illetve a szakszervezeti választásokkal összefüggő rendezvényeken hasonlóan nagy volt az állampolgárok aktivitása. A jó példát a tanácsi, a népfront- és a szakszervezeti szervek is követték. Az elhangzott javaslatokat, észrevételeket számba vették, és az intézkedések is folyamatban vannak. Az e szervekben dolgozó kommunisták tevékeny segítői e munkának.

A megyei végrehajtó bizottság határozata alapján az apparátus osztályai kidolgozták azokat a politikai érveket, indoklásokat is, amelyek választ adnak azokra a — párttagok által felvetett — észrevételekre, javaslatokra, amelyeket a kongresszusi irányelvekkel és a szervezeti szabályzattal összefüggésben a megyei pártértekezlet nem támogatott. Ezeket az indoklásokat a vezetőségek folyamatosan megismertetik a párttagokkal.

Az alsóbb szintű pártszervek által a megyei pártbizottsághoz továbbított észrevételek, javaslatok megvizsgálására, hasznosítására az osztályok intézkedési tervet készítettek.

Ez biztosítja, hogy a párttagok ezekre a kérdésekre választ kapjanak, s az ésszerű javaslatok megvalósuljanak.

A pártmunkában a folyamatosság szükségszerű követelmény, a kampányszerűség pedig megengedhetetlen. Végrehajtó bizottságunk akkor is ezt tartotta szem előtt, amikor kimondta, hogy a havonként sorra kerülő taggyűléseken és más pártrendezvényeken felvetett észrevételekre, javaslatokra is folyamatosan választ kell adni, és az ésszerű, megvalósítható javaslatokat intézkedéseknek kell követniük. Természetesen ugyanez vonatkozik az év végi beszámoló taggyűlésekre is.

A XI. kongresszus és a megyei pártértekezlet határozatainak végrehajtását szolgálja a készülő megyei feladatterv. E feladatterv készítése során is az a célunk, hogy gondoskodjunk a megye kommunistái által megfogalmazott reális észrevételek és javaslatok valóra váltásáról.

Tári Gyula
a Szabolcs-Szatmár megyei PB osztályvezető-helyettese

Gondos ellenőrzés

A zalaszentgróti nagyközségi pártbizottság nagy gondot fordít arra, hogy a hatáskörébe tartozó gazdasági egységeknél irányítsa és ellenőrizze a párthatározatok végrehajtását. Éves tervet dolgoztak ki a beszámoltatásra, melynek során megbeszélik a vállalatok, üzemek pártszervezeteivel és gazdasági vezetőivel a fejlesztési elképzeléseket, a növekvő lakossági igények kielégítésének lehetőségeit. Így került sor a helyi ÁFÉSZ, a hűtőház, az építőipari szövetkezet, a MÉK kirendeltségének beszámoltatására. A beszámoltatáshoz felhasználják azokat az információs jelzéseket, amelyek a nagyközségben vagy a járásban működő pártszervezetektől érkeztek be az illető gazdasági egység munkájával kapcsolatban. Az értékelés középpontjában a KB 1974. december 5-i határozatának végrehajtása áll, s megkülönböztetett figyelemmel vizsgálják a hatékonyság, a termelékenység, a munkaerőgazdálkodás és a takarékosság kérdéseit.

A beszámoltatás kedvező hatással van az üzemek, vállalatok munkájára. Javul a gazdasági vezetés munkája, ésszerűbb, hatékonyabb a termelés és a lakossági igények kielégítése.

A szocialista építés kérdései iránt érdeklődő minden olvasóhoz szól:

AZ EURÓPAI SZOCIALISTA ORSZÁGOK GAZDASÁGA

CÍMŰ KÖNYV

*

540 oldal
Ára: 75.– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Az agitáció irányítóinak felkészítése

A párt politikájának elfogadtatása, a tömegek mozgósítása feltételezi a mindennapi, rendszeres, türelmes, az adott időszak teendőihez igazodó tömegpolitikai munkát. E munkában feladat hárul minden párttagra és pártszervezetre, hiszen valamennyiük kötelessége politikánk képviselete, terjesztése. Más szóval, minden párttagnak agitátornak is kell lennie. Az agitáció azonban — a fejlett szocialista társadalom építése idején — olyan követelményeket tartalmaz, melyek teljesítéséhez külön erre a célra képzett irányítókra, agitátorokra, „szakemberekre" is szükség van.

Ennek ismeretében a Baranya megyei pártbizottság tervszerűen képezi a járási, városi pártbizottságok, nagyobb üzemek, intézmények agitációs felelőseit, s esetenként — a szükségleteknek megfelelően — az egyes agitátorok felkészítésére is gondot fordít. Így két öthetes tanfolyamot szerveztünk az oktatási igazgatóságon. Tematikájukat a megyei szükségletek alapján állítottuk össze, igénybe véve a KB Agitációs és Propaganda Osztályának segítségét is. A tanfolyamok mintegy 120 résztvevőjének döntő többségét a hozzánk tartozó pártbizottságok jelölték ki, de nem feledkeztünk meg a tömegszervezetekről sem. Így a KISZ, a szakszervezet és a Hazafias Népfront agitációs munkáját irányítók is ott voltak a hallgatók között.

A tematika módot adott arra, hogy a tömegpolitikai munka elméleti kérdései mellett a hallgatók a legilletékesebb vezetőktől kapjanak tájékoztatást Baranya megye gazdasági, politikai, kulturális helyzetéről és a soron levő — közeli és távolabbi — feladatokról. Az előadók a megyei pártbizottság vezető munkatársai, az oktatási igazgatóság tanárai voltak. Ezenkívül a KB munkatársai is vállaltak előadásokat, s így az országos tapasztalatok, feladatok, lehetőségek is bekerültek a megyei agitációs vérkeringésébe.

Hangsúlyt kapott a módszertan, az agitációs gyakorlata is. Ehhez kapcsolódva üzemlátogatások, kiállítások megtekintése, filmvetítések is szerepeltek a programban.

Gondot fordítottunk arra, hogy a hallgatókat megfelelő irodalommal lássuk el. Ezek közül nem hiányoztak a megyei pártbizottság és végrehajtó bizottság azon határozatai sem, melyek végrehajtása közvetlenül feladatokat ró a tömegpolitikai munkára. Módszeresen feldolgozták az agitátorok rendelkezésére álló, rendszeresen vagy időszakosan megjelenő megyei kiadványainkat, sajtótermékeinket.

E megyei jellegű tanfolyamok folytatásaként tervezzük, hogy a járási és városi pártbizottságok a közeljövőben megszervezik az alapszervezetek agitációs felelőseinek tanfolyamait. Ehhez a megyei pártbizottság és az oktatási igazgatóság is segítséget ad.

Szélesebb lehetőségek

Amikor az agitációt irányítók képzéséről gondoskodunk, akkor ennek formái közé nemcsak a tanfolyamokat számítjuk. A rendelkezésünkre álló lehetőségek ennél bővebbek. Csupán fel kell ismerni őket és tudatosan kell élni velük.

A lehetőségek között első helyen szerepelnek a testületi ülések. A megyei vb az elmúlt években többször foglalkozott a tömegpolitikai munkát érintő témákkal. Alapos vita után elfogadott például egy feladattervet a gazdaságpolitikai agitáció fejlesztésére. Megtárgyalta a megyé-

ben megjelenő üzemi és termelőszövetkezeti lapok helyzetét, és határozatot hozott fejlesztésükre. A politikai vitakörök fejlesztésével először agitációs és propaganda-bizottságunk foglalkozott, majd a végrehajtó bizottság is. Gyakorlattá válik, hogy járási és városi pártbizottságok a megyei végrehajtó bizottság ülésén adnak számot a tömegpolitikai munkáról. Ez évben például a pécsi járási pártbizottság terjesztett elő jelentést a tömegpolitikai munka helyzetéről és feladatairól, melyben az agitáció döntő hangsúlyt kapott. A megyei végrehajtó bizottság a témával kapcsolatban határozatot hozott. Ezt nemcsak a járási végrehajtó bizottság és apparátus ismerte meg, hanem a járási és városi első titkárok értekezletén is külön napirendként szerepelt.

Úgy vélem, joggal mondjuk, hogy az ilyen jellegű anyagok elkészítése, a határozatok meghozatala, ismertetése, a konkrét tennivalók, tanulságok meghatározása hozzájárul az agitációt irányítók képzéséhez, mégpedig a legilletékesebb pártfórumokon.

Jelentősnek tartjuk az agitátorok képzése szempontjából, hogy a függetlenített pártapparátussal többékevésbé rendszeresen szót váltunk az agitációs munkáról. Sokat jelent, hogy a pártbizottságok által szervezett alapszervezeti titkári tanfolyamokon minden évben legalább egy alkalommal szólhatunk a tömegpolitikai feladatokról. Évek óta nagy az igény erre a titkárok részéről, s nagyon sok a konzultációs kérdés. (Nem érdektelen megjegyezni, hogy a több járásban, városban felvetődő kérdések irányt is mutatnak számunkra az agitációs munka szervezéséhez.) Tapasztalataink szerint e tanfolyamok hatása abban is megmutatkozik, hogy az alapszervezeti munkában a politikai agitáció immár nem csupán az agitációs felelős feladata, hanem az egész vezetőségé.

Az agitációs munka színvonalának emelésében nagy szerepet kapnak azok, akik pártmunkájukat mint agitátor-felelősök, agitátorok végzik. A közelmúltban végzett vizsgálataink azt mutatták, hogy ezen a téren nem állunk jól. Túlterheltek azok, akiknek ezzel kell — vagy kellene — foglalkozniuk, s megfelelő tekintélye sincs ennek a munkának. Javasoltuk a pártbizottságoknak, vizsgálják meg a tényleges helyzetet, s hozzák meg a szükséges döntéseket. Azt is javasoltuk, hogy ahol mód van, külön foglalkozzon egy elvtárs az alapszervezetnél az agitációval, és egy a propagandamunka irányításával. Több helyütt végrehajtó bizottsági üléseken tárgyaltak a személyi feltételekről. Elvként fogadták el, hogy olyan elvtársak végezzék ezt a fontos politikai tevékenységet, akik jól ismerik pártunk politikáját, megfelelő politikai-elméleti műveltséggel rendelkeznek, s akik képesek területük politikai helyzetének elemzésére, a tömegpolitikai feladatok meghatározására. Ennek a hatása máris érződik. Ma már jobbak a személyi feltételek, s rendszeresebben foglalkoznak az agitációval megbízott elvtársakkal. Meghatározott időközönként összehívják őket — többször együtt a propagandistákkal —, s tájékoztatást kapnak a megyei, de különösen a helyi eredményekről, feladatokról. Ez nemcsak azért jelentős, mert megfelelő érvanyagot kapnak, hanem azért is, mert itt „szakmai", módszertani képzésre is nyílik lehetőség.

A vitakörök szerepe

Az agitációs munka színvonalának emelésében a mi megyénkben is igen fontos szerepet töltenek be a politikai vitakörök. A megyei párt-végrehajtóbizottság a múlt év szeptemberében megállapította: „a politikai

vitakorök beváltják a hozzájuk fűzött reményeket, és hozzájárulnak ahhoz, hogy javul a tömegpolitikai munka Baranyában is". A vb azt is megállapította, hogy „a növekvő politikai feladatok még eredményesebb megoldása indokolttá teszi újabb köröknek az eddiginél gyorsabb ütemű szervezését". A feladatok meghatározásánál a döntő hangsúlyt az agitáció tartalma kapta, de a vitakörök irányításáról, a vitakörvezetők képzéséről is intézkedett a végrehajtó bizottság. Érdemes a határozatnak ezt a pontját teljes egészében idézni:

„A megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztálya dolgozza ki a vitakörök irányításának rendszerét. A politikai vitakörök a járási, városi pártbizottságok és az alapszervezetek irányításával tevékenykednek. A pártbizottságok, az alapszervezetek segítsék, orientálják a vitaköröket, a témaválasztásnál vegyék figyelembe a helyi közhangulatot és a politikai információ jelzéseit."

A határozat feladatul adja helyi segédanyagok készítését és kiadását is, amennyire ennek feltételei adottak. Külön hangsúlyt kap a politikai vitakörvezető személye, aki „politikailag jól tájékozott, ideológiailag felkészült, jó agitációs készséggel rendelkező párttag legyen". Képzésükért, továbbképzésükért a járási, városi pártbizottságok a felelősek. Legalább évenként két alkalommal összehívják a vitakörvezetőket. Ennek célja nemcsak tájékoztatásuk, érvanyaggal való ellátásuk, hanem a tapasztalatok kicserélése és a feladatok megbeszélése is.

A politikai vitaköröknek helyenként — ahol ennek a feltételei adottak — olyan feladatokat is adunk, hogy agitátorokat képezzenek, s ennek megfelelően módszertani kérdésekkel is foglalkozzanak. Ezzel is a helyi politikai munka javítását, színvonalának emelését kívánjuk elérni.

Szükségét látjuk annak is, hogy egyes alkalmakkor megyei szintű értekezleten találkozzunk a vitakörvezetőkkel. Első alkalommal a XI. kongresszus után került erre sor. Az érdeklődés rendkívül nagy volt, s ahogy kiderült, többen jöttek el, mint ahány vitakörvezető Baranyában van. Több helyről megjelent az alapszervezet titkára vagy a vezetőség azon tagja is, aki az agitációt irányítja. A hallottak hasznosítása megkezdődött, s általános a kérés: máskor is legyen hasonló jellegű előadás, konzultáció. Mindezt értékeljük, de tudjuk, hogy ez még csak a kezdet, s a megyei pártbizottságnak még további jelentős feladatai vannak.

Írásos kiadványok

Megyénk politikai agitációjának irányításában évek óta szerepet játszik „Beszéljünk róla" című agitációs füzetünk, amely évi négy-hat alkalommal, esetenként 2000 példányban jelenik meg. Kiadója a megyei pártbizottság propaganda és művelődési osztálya, de írásában nagyon sokan közreműködnek. Figyelemre méltó, hogy a pártbizottság osztályai is magukénak érzik ezt a kiadványt, rendszeresen írnak bele, illetve témákat javasolnak.

A „Beszéljünk róla" 1966 januárjában indult útnak. Azóta a „Beszéljünk róla" és a megyei pártbizottság többi időszakos agitációs kiadványa a Baranyában folyó tömegpolitikai munka szerves részévé vált. Növelték agitációs munkánk hatékonyságát, a napi politikai kérdések megválaszolásához érvanyagot adtak, ahogy ezt megyei pártértekezletünk megállapította.

Ebben az évben kezdtük el a „Baranyai propagandisták és agitáto-

rok tájékoztatója" c. kiadványunk szerkesztését. Célja „a párt politikai célkitűzéseinek, a politika elméleti alapjainak megismertetése, magyarázása, mozgósítás a politika végrehajtására", ahogy ezt az első szám bevezetőjében írtuk. Eddig két száma jelent meg. Az első, beköszöntő szám tartalmaz egy segédanyagot „A munkásosztály helyzete és vezető szerepe" témakör feldolgozásának elvi és módszertani kérdéseiről; szerkesztett formában közli a párt megyei testületeinek állásfoglalásait a káder- és személyzeti munkáról, a szocialista közgondolkodás megyei helyzetéről és feladatairól, az oktatáspolitikai határozat megvalósításának baranyai tapasztalatairól, a közművelődés helyi feladatairól, a hazafias és internacionalista nevelés tennivalóiról, a népesedéspolitikai helyzetről, a megye gazdasági feladatairól stb. A második szám a megyei pártértekezlet írásos beszámolóját, a szóbeli kiegészítőt, a vita összefoglalását, valamint a megye két kongresszus közötti fejlődését reprezentáló számadatokat tartalmazza.

A kiadvány után nagy az érdeklődés, s hasznosításával nagyon sok helyütt, sokféle formában találkozunk. A kedvező tapasztalatok alapján tervezzük a rendszeres kiadását.

A tömegpolitikai munkát végzők képzéséhez sok segítséget adnak a megye tömegkommunikációs eszközei. Azon túl, hogy megfelelő tartalmú és mennyiségű érvanyagot szolgáltatnak, mind szervesebben kapcsolódnak a megyében folyó politikai munkához. A Dunántúli Napló — a megyei pártbizottság lapja — napi 86 ezer példányban jelenik meg. A Magyar Rádió pécsi stúdiójának napi két és fél órás adásait mintegy 200 000 ember hallgatja. A megyében állandó tudósítója van a Népszabadságnak, a Kossuth Rádió Krónika szerkesztőségének és a TV-híradónak. Ezek jó munkakapcsolata a megyei pártbizottsággal, a járási és városi pártbizottságokkal ugyancsak hozzájárul ahhoz, hogy a tömegpolitikai munka egyre jobban magán viseli a tervszerűség, a tudatosság jegyeit. Érdemes ezzel kapcsolatban megemlíteni, hogy agitációs és propaganda-bizottságunk a közelmúltban tárgyalta a Krónika és a TV-híradó helyi tudósítóinak tevékenységét, s a tanácskozáson a Magyar Rádió és TV vezető munkatársai is részt vettek.

Nagy fontosságot tulajdonítunk annak, hogy jó munkakapcsolat alakuljon ki a politikai tömegmunkában tevékenykedők között. Az agitátorok, a propagandisták, az információt készítők együttműködését nélkülözhetetlennek tartjuk, egymás tájékoztatása, a tennivalók közös meghatározása és elosztása a jó politikai munka egyik fontos feltétele.

Mint ahogy az eddigiekből is kitűnik, Baranya megyében az agitációt irányítók képzését és továbbképzését a megszokottnál szélesebb értelemben fogjuk fel, és ennek megfelelően igyekszünk felhasználni a hagyományos módszereket, de keressük az újakat is. Ebben a tevékenységben nagyon sok segítséget kapunk oktatási igazgatóságunktól, ahol a képzés és továbbképzés megszervezése mellett behatóan foglalkoznak a tömegpolitikai munka elvi és módszertani kérdéseivel. Úgy véljük, hogy ennek hatása mind gyümölcsözőbb a megye egész politikai életében.

Eredményeinket is, kudarcainkat és hibáinkat is megfontoltan és körültekintően vettük számba a megyei pártértekezleten. Biztosak vagyunk benne, hogy eddigi eredményeinkre építve tovább tudunk lépni tömegpolitikai munkánk fejlesztésében is, hozzájárulva ezzel a XI. kongresszus, a megyei pártértekezlet határozatainak végrehajtásához.

Rajnai József
a Baranya megyei PB osztályvezetője

A káderek politikai képzése

A szocialista építőmunka az irányítás minden lépcsőfokán mind nagyobb és összetettebb feladatok elé állítja a politikai, gazdasági és kulturális élet különböző posztjain dolgozó vezetőket. Ezért már pártunk X. kongresszusa joggal hívta fel a figyelmet, hogy a társadalom döntő fontosságú tisztségeiben csak olyan emberek dolgozzanak, „akiket eszmei felkészültségük, politikai és erkölcsi magatartásuk, szakmai hozzáértésük és vezetőkészségük az ilyen tisztségek betöltésére alkalmassá tesz. A vezetőkkel szembeni követelményeket növelni kell a vezetés minden szintjén."

Saját tapasztalataink is bizonyítják, hogy megfelelő elméleti-politikai felkészültség nélkül nem lehet eredményes irányító munkát végezni. Ezért a vezetők politikai továbbképzését már évek óta rendszeres és folyamatos feladatnak tekintjük. Felsőbb pártszerveink segítségével tettünk is már néhány kezdeti lépést. Ezek közé tartozik: több helyet kaptunk a továbbképző jellegű, háromhónapos és tízhetes pártiskolai tanfolyamokra, nőtt a pártoktatás káderképző tanfolyamainak száma, fejlődött a budapesti oktatási igazgatóság és a kerületi esti egyetem továbbképző tanfolyamainak rendszere. Magunk is tettünk néhány kezdeményező kísérletet: néhány év alatt több mint 200 vállalati igazgató számára tartottunk színvonalas, egyéves időtartamú előadássorozatot a párt politikájának időszerű kérdéseiről, a társadalomtudományok újabb eredményeiről; mintegy 120 párttitkárunkat az Országos Vezetőképző Központtal együttműködve megismertettük a korszerű vezetéselmélet alapkérdéseivel.

A káder- és személyzeti munkára vonatkozó KB-határozat végrehajtásának tapasztalatai, a vezetők rendszeres politikai továbbképzését célzó újabb párthatározatok azonban még inkább ráirányították figyelmünket e kötelezettségünkre. Ezért ez év tavaszán végrehajtó bizottságunk hozzákezdett a vezetők politikai továbbképzése ötéves kerületi ütemtervének kidolgozásához. Első lépésként a kerületi pártbizottság közvetlen hatáskörébe tartozó káderek, valamint a vezetői utánpótlás továbbképzési tervét készítettük el.

Már a legfontosabb adatok elemzése számos következtetés levonására adott lehetőséget. Kerületünkben kereken 200 politikai és gazdasági vezető tartozik közvetlen hatáskörünkbe. Közöttük vannak függetlenített pártmunkások, üzemi és intézményi pártbizottságok, pártvezetőségek titkárai, fontosabb állami intézmények és vállalatok igazgatói, s a kerületi tömegszervezetek vezetői. Megállapítottuk, hogy az említett vezetők körében a felsőfokú szakmai képzettség aránya viszonylag igen magas: mintegy 80 százalékuk egyetemi vagy főiskolai végzettséggel rendelkezik. Ezzel szemben felsőfokú pártiskolai végzettsége csak 61 vezetőnek (30 százalék) van, s jelenleg huszonöten (12 százalék) tanulnak ezen a fokon. Még inkább szembetűnő, hogy a közvetlen hatáskörbe tartozó *vezetők nagy része, 85 százaléka jelenleg nem vesz részt semmiféle politikai továbbképzésben.* A részletesebb vizsgálódás azt is feltárta, hogy egyenetlenség van egyéb tekintetben is. Egy-egy vezető pl. éveken át sem szakmai, sem politikai továbbképzésben nem vesz részt, mások viszont — nem mindig kellően átgondoltan — már több továbbképző tanfolyamot végeztek.

Végrehajtó bizottságunk természetesen óvakodott attól, hogy a ve-

zető káderek politikai felkészültségét egyszerűen azonosítsa a pártiskolai végzettséggel. Arra azonban gondolnunk kellett, hogy a jelenlegi helyzet okai között ott van a szervezett politikai képzés lebecsülése, de legalábbis elhanyagolása. Az utóbbi 10—12 évben a megoldásra váró nagy feladatok mind a politikai, mind a gazdasági vezetőktől minden oldalú: politikai, szakmai ismereteik, műveltségük fejlesztését követelték. Úgy tűnik, hogy a szakmai továbbképzés mögött a politikai felkészültség fejlesztése elmaradt, vagyis a politikai képzésre kevesebb energia maradt.

Az okok között minden bizonnyal szerepe van annak is, hogy a vezetők politikai továbbképzésének rendszere még nem alakult ki teljesen. A magunk munkájában, a helyi szervek javaslataiban, de gyakran a tanulásra jelentkező vezetők elhatározásában is akadt tervszerűtlenség és formális vonás. Nem kis problémát jelent az sem, hogy az adott vezető beosztásához, ismeretszintjéhez megtaláljuk a legmegfelelőbb továbbképzési formát. Gyakran előfordul, hogy a tanfolyamokon részt vevő elvtársak felkészültsége nagyon is különböző, vagy nincs arányban a tanfolyamok színvonalával, tematikájával. Ez pedig érdektelenséget, fegyelmezetlenséget, előbb-utóbb a továbbképzés lejáratását is eredményezi.

Mindezek figyelembevételével, a Politikai Bizottság határozatainak szellemében igyekeztünk a hatáskörunkbe tartozó vezetők ötéves továbbképzési tervét elkészíteni. Alapelvnek tekintettük, hogy a politikai továbbképzés bázisa a pártoktatás kialakult és jól bevált rendszere, beleértve a pártiskolákat, az esti egyetemet, a különböző speciális kollégiumokat és tanfolyamokat. A korábbi tapasztalatokon okulva nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy a továbbképzés formája összhangban legyen a részvevő felkészültségével, a felsőbb pártszerv, vagy állami felügyeleti szerv véleményével és persze a szóban forgó vezető egyéni tanulási igényével is. Külön ügyeltünk arra, hogy megszűnjön az egyoldalúság a tanulásban, és megfelelő összhang jöjjön létre a szakmai és a politikai továbbképzés között. Gondoltunk arra is, hogy a mintegy 35 ötven éven felüli vezető részére lehetővé tegyük az *önálló tanulást*. Ehhez tématerveket, konzultációs lehetőségeket biztosítunk, igényelve a kerületben dolgozó számos magas képzettségű káderünk, egyetemi és főiskolai oktatóink, tudományos munkatársaink aktív részvételét. A 27 negyven év alatti vezető politikai továbbképzését fokozatosan a felsőfokú pártiskolákon és a budapesti szakosított tanfolyamokon kívánjuk megoldani.

Nagy gondot fordítunk a jövőben arra is, hogy saját szervezésű továbbképző tanfolyamaink tematikája tartalmazza a párt politikájának főbb kérdéseit, az időszerű feladatok elméleti megalapozását, a társadalomtudományok új eredményeit és a vezetéselmélet fontosabb alapismereteit. Tanárainkat, propagandistáinkat arra ösztönözzük, hogy — rendelkezvén néhány korszerű technikai eszközzel — bátran alkalmazzák a szemléltető oktatás modern formáit.

Bízunk abban, hogy mindezek eredményeként a következő években sikerrel végrehajtjuk a vezetők politikai továbbképzésére vonatkozó párthatározatokat.

Dr. Kurucz Imre
az V. kerületi PB első titkára

Jövedelemelosztás és bérezés a termelőszövetkezetekben

A termelőszövetkezeti jövedelem, mint a tagok anyagi érdekeltségének hordozója, az egyéni és a társadalmi érdekek kifejezője, a közös gazdaságok megalakulása óta a figyelem középpontjában áll. A pártszervek és -szervezetek az elmúlt években többször a korábbinál alaposabban foglalkoztak a mezőgazdasági termelőszövetkezetek jövedelemelosztási és bérezési gyakorlatával, és igyekeztek meghatározni a fejlődés megkövetelte feladatokat. Eredményeként kedvezően változott a szövetkezetekben a jövedelem felhasználása. A tagok jövedelmének növelése mellett általában biztosították a termelés bővítésének feltételeit is. Ezt igazolja, hogy tavaly Vas megyében a szövetkezeti bruttó jövedelmek 72,6 százalékát fordították részesedési, 27,4 százalékát pedig fejlesztési alapra. Erre utal az is, hogy az utóbbi négy évben a részesedési alap 12,6, a fejlesztési alap 47,7 százalékkal növekedett.

A fejlesztés új szakasza

Az önálló vállalatszerű gazdálkodás feltételeinek kialakulásával a szövetkezetekben jelentősen fejlődött az anyagi ösztönzés rendszere is, amely általában az eredményesebb munkára serkent és megfelel a szocialista elosztás elvének. Napjainkban a megye termelőszövetkezeteinek 85 százaléka készpénzes, 15 százaléka pedig munkaegységgel kombinált munkadíjazást alkalmaz.

Az anyagi-műszaki ellátás gyorsütemű fejlődése, az iparszerű termelési rendszerek térhódítása, az üzemés munkaszervezés tökéletesítése, a területi koncentráció, továbbá a bértáblázatok kidolgozása azt mutatja, hogy a termelőszövetkezetek munkadíjazási rendszere új szakaszába érkezett. A gazdálkodásban előtérbe került a minőségi elemek gyorsabb ütemű fejlesztése, emiatt szükségessé vált a jelenlegi bérezési gyakorlat elemzése és ennek alapján a következő időszak legfontosabb feladatainak kijelölése.

Az utóbbi években a megyében mérséklődött a termelőszövetkezetek között a jövedelemkülönbség. Ehhez — a közgazdasági és vagyoni körülményeken, a szabályozókon és az állami támogatásokon túl — hozzájárult a munkadíjazás fejlődése is. A bérezés formáinak és módszereinek tökéletesítésével csökkent az üzemen belüli differenciálódás, a fő ágazatokban és az egyes szakmákban dolgozók jövedelme között is. A termelőszövetkezetek 70 százaléka az üzemegységek, ágazatok, nők, fiatalok, alkalmazottak és tagok munkadíjazásánál egységes bérezési elvet alkalmaz. Ezen belül kifejezésre jutnak a munkakörülmények, a szakképzettség, a munka veszélyessége is. Az üzemek kisebb része különböző problémák miatt még nem jutott el erre a bérezési szintre.

A szövetkezetek férfi és nőtagjainak jövedelmi arányait ma már általában nem szemléletbeli, hanem foglalkoztatási, szervezési problémák idézik elő. A nők többsége részére csak idény-foglalkoztatást biztosítanak, elsősorban a növénytermelésben, ahol a munka viszonylag alacsonyan díjazott.

Az utóbbi négy évben közeledett egymáshoz a tagok és az alkalmazottak jövedelme: a tagok átlagos részesedése 25,6, az alkalmazottak átlagbére 11,1 százalékkal emelkedett. Ennek ellenére még mindig jelentős —

több mint 30 százalék — a különbség az alkalmazottak javára.

Kedvezően változtak a bérezés formái is. A munka díjazása napjainkban 70 százalékban teljesítmény vagy végtermék, 20 százalékban időbér alapján történik, míg 10 százalékban részesművelés van.

A premizálás fogyatékosságai

Az alapmunkadíj mellett a több és jobb munka érdekében az üzemek egy része eredményességi javadalmazást is alkalmaz. Erre a célra tavaly a részesedési alapnak mindössze 4,6 százalékát használták fel. Ez az arány nem kielégítő, és a lehetőségek alatt van. Fejlődött a premizálási rendszer is, amely azonban még az üzemek jelentős részében különböző fogyatékosságokkal terhelt. A leggyakrabban előforduló hiányosságok:

— túlzottan széles a premizált vezetők köre, olyan személyeket is bevonnak, akiknek egyáltalán nincs befolyásuk a termelésre;

— a prémiumfeltételek nem reálisak, nem ösztönöznek eléggé a munka minőségének javítására, a költségcsökkentésre, a termelés növelésére;

— az ágazat, a közép- és a munkahelyi vezetők prémiumfeltételei általában az egész gazdaság eredményeihez kötöttek, így nem érdekeltek eléggé az általuk vezetett kollektívák eredményeiben;

— több gazdaságban nem határozták meg a prémiumcsökkentő vagy kizáró feltételeket.

A munkadíjazás fejlődése tervszerűbbé tette a termelőszövetkezetekben a bérgazdálkodást. Ma már mindegyik szövetkezetnek van bérszabályzata és az üzemek 50 százalékában bér- és munkaügyi bizottságot hoztak létre, amelyek a munkanormák és a munkabérek rendszeres karbantartását végzik. A többi termelőszövetkezetben ez a munka hiányzik, vagy csak alkalomszerű. Lassan terjed az ágazati és az önelszámoló egységekre alapozott bérgazdálkodás, ezért a bérfelhasználás csak termelőszövetkezeti szinten vizsgálható, így az ágazat- és munkahelyi vezetőket nem vonják be a bérgazdálkodás elemzésébe, nehézkes a személyi felelősség megállapítása is.

A jövedelemelosztás szocialista vonásainak erősítése

A termelőszövetkezetekben a jövedelemelosztás és bérezés fejlődése ellenére még jelentős tartalékok vannak az eredményesség fokozására. Néhány területen szükség van a szocialista jelleg erősítésére is. A gyorsabb ütemű fejlődés érdekében számos feladat vár megoldásra.

A bér- és jövedelempolitikai elvek érvényesítése, a termelés növelése szükségessé teszik a termelőszövetkezetek jövedelemelosztásának és bérezésének továbbfejlesztését. Gondoskodva a feltételek megteremtéséről általánossá kell tenni a készpénzes díjazás formáját. Ez nagy figyelmet kíván a párt- és gazdasági vezetőktől. A megyében felhívtuk a járási, a városi pártbizottságok, az üzemi alapszervezetek figyelmét arra, hogy még az idén vizsgálják meg és elemezzék a termelőszövetkezetek bérgazdálkodását, és határozzák meg — az új követelményeket figyelembe véve — a továbbfejlesztés feladatait. Különösen fordítsanak nagy gondot a teljesítménybér arányának növelésére, az Országos Szakmai Bértáblázat és a Termelőszövetkezeti Munkadíjtáblázat lehetőség szerinti együttes bevezetésére.

Az üzemi pártszervezetek gondoskodjanak arról, hogy a termelőszövetkezetek vezetőségei még ez évben dolgozzák ki és tárgyalják meg az új bértáblázatok alapján a munkadíjazás fejlesztéséhez szükséges teendőket. Ezekről tájékoztassák a tagokat

és az alkalmazottakat. A munkadíjazás fejlesztéséről a közgyűléseken döntsenek. A pártszervezetek segítsenek abban, hogy ezt a tagok elfogadják, s 1976-tól kezdődően alkalmazzák. Helyes, ha törekednek a bérek differenciálására a munka minősége alapján.

A pártszervezetek fordítsanak nagy figyelmet a termelőszövetkezetek kategóriába sorolására és a vezetők munkadíjazásával kapcsolatos 19/1975-ös minisztertanácsi rendelet végrehajtására; betartását folyamatosan ellenőrizzék.

Az alapmunka díjazása mellett célszerű felülvizsgálni a premizálási rendszert is. Törekedni kell arra, hogy a prémiumban csak olyan személyek részesüljenek, akiknek közvetlen kapcsolatuk van a termeléssel, lehetőségük van annak befolyásolására. Nagyon fontos, hogy a prémiumfeltételeket reálisan és konkrétan határozzák meg, továbbá rögzítsék a kizáró okokat is.

A szervezeti és személyi feltételek biztosítása

A bérgazdálkodás javítása érdekében mindenütt indokolt kialakítani az üzemek méreteitől függően a bérgazdálkodással foglalkozó osztályt vagy csoportot, amelyek elemző munkával vizsgálják a béralap hatékony felhasználását is. Ahol még nincs, ott meg kell szervezni a bér- és munkaügyi bizottságokat.

A munkadíjazás fejlesztése nagy feladatot hárít a termelőszövetkezetek területi szövetségeire is. Nyújtsanak sokoldalú és rendszeres segítséget az üzemeknek a bértáblázatok megismeréséhez és alkalmazásához. Arra kell törekedniük, hogy a megye termelőszövetkezeteiben a bérezés és jövedelemelosztás minél előbb egységessé váljon. Különösen azokban a gazdaságokban fordítsanak nagy gondot az egységes munkadíjazás kialakítására, amelyek egyesültek.

A bérgazdálkodás és a munkadíjazás fejlesztésének feladatait segítsék a tanácsi szervek is felügyeleti munkájuk során.

A munka szerinti elosztás elvének megvalósítása a termelőszövetkezetektől egységes és komplex szemléletet követel. Ahhoz, hogy ez kialakuljon, a pártszervek, -szervezetek, tanácsok, területi szövetségek valamint a gazdasági vezetők szoros együttműködésére van szükség.

Vörös József
a Vas megyei PB osztályvezető-helyettese

A munkások politikai aktivitásának növekedése

A százhalombattai városi párt-végrehajtobizottság áttekintette azokat az intézkedéseket, amelyeket a Dunai Kőolajipari Vállalat mozgalmi és gazdasági vezetése tett a munkásosztály vezető szerepének erősítéséért. Kedvezően értékelte a munkások politikai aktivitásának növekedését, amit jól mutat, hogy a különböző párt-, állami és tanácsi testületekben jelentősen megnőtt a munkások képviseleti aránya. Örvendetesen fokozódik a munkásnők és fiatalok közéleti szereplése is. Az utóbbi évben felvett párttagok 82%-a munkás.

A vállalat pártszervezetei eredményes munkát végeznek a munkások közéleti szereplésre való felkészítése, politikai és általános műveltségük emelése érdekében. Az 1975 76-os tanévben a marxista—leninista esti egyetemre felvett hallgatók kétharmada, az esti középiskolába felvetteknek pedig több mint 80%-a fizikai munkás. A munkások vezetővé válása érdekében az eltelt két év alatt 13 főt küldtek a szakmunkásokat előkészítő tanfolyamra, s közülük tizenegyet felvettek főiskolára vagy egyetemre. A vállalattól jelenleg 142-en járnak egyetemre, főiskolára, s ebből 39 (27,4%) a munkás. A középiskolába, technikumba járóknak pedig több mint 50%-a fizikai dolgozó.

Az üzemi demokrácia szélesítése érdekében is több intézkedés született.

Hittel, felelősséggel

Az MSZMP XI. kongresszusának határozata is leszögezi, hogy a fegyveres erőknek és testületeknek — így néphadseregünknek és természetesen magasabb egységünknek is — alapvető kötelességük részt venni az ifjúsági eszmei, politikai, kulturális nevelésében.

Számunkra, akik a fiatalokért és a fiatalokkal dolgozunk, a kongresszusi határozat tömör mondata a hétköznapi tettek során válik valósággá. És ahogy az élet más területén, úgy nálunk is együttes munkában születnek az eredmények. Ebben a munkában bennünket is érnek örömök; de az is előfordul, hogy alig látszunk ki a gondokból, a problémákból. Azt is tudjuk: nem dolgozunk hibátlanul. De a jó elképzelések és nemes szándékok mellett a ránk bízott katonafiatalok nevelésében már értünk el olyan eredményeket, amelyek azt bizonyítják, hogy közös fáradozásunk nem volt hiábavaló.

Pártszervezeteink parancsnokaink és politikai munkásaink együttes tevékenységében jelentőségének megfelelő helyet kap a *hivatásos állomány* nevelése. Jól tudjuk, hogy a színvonalas és tartalmas politikai nevelőmunkában az ő szerepük és befolyásuk meghatározó. Ezért a különböző parancsnoki és pártfórumokon arra törekszünk, hogy tovább erősítsük elkötelezettségüket a munkáshatalomhoz, a szocialista eszmékhez. Pártosságra, osztályhűségre, a szocializmus győzelmébe vetett hit elmélyítésére neveljük tisztjeinket és tiszthelyetteseinket, mert úgy véljük, ezek nélkül egyetlen hivatásos katona sem élhet; nem dolgozhat értelmesen és eredményesen.

Mindennapi munkánkban fontosnak tartjuk a szocialista életmód *és életvitel erősítését*. Ma már egyre több azoknak a parancsnokainknak a száma, akik meggyőződéssel vallják: csak ezek birtokában képesek beosztottaikat megtanítani emberhez méltóan élni.

A politikai nevelőmunka megnövekedett követelményeink teljesítéséhez ma már kevésnek bizonyulnak a tegnapi ismeretek. Ezért ösztönözzük hivatásos állományunkat az önképzésre, ideológiai képzettségük fejlesztésére, az agitációs és tájékoztató munkában való aktív részvételre. Ez utóbbi érdekében elsősorban azt akarjuk elérni, hogy szoros, mindennapi és közvetlen kapcsolatban legyenek beosztottaikkal; ezáltal is formálják nézeteiket, magatartásukat.

Odafigyelni a fiatalok szavára

A honvédelmi miniszter parancsa alapján új politikai fórum alakulatainknál az *állománygyűlés*. A kezdeti tapasztalatok arról győztek meg bennünket, hogy ezzel kapcsolatban elsősorban az alegységparancsnokok szemléletén kell változtatni. Általánossá kell tennünk azt a felismerést, hogy az *állománygyűlések nemcsak a parancsnokok értékeléséből, dicsérő és felelősségre vonó szavaiból állnak, hanem azokon a katonafiatalok véleményét is meg kell hallgatni, s elhangzott javaslataikat hasznosítani a mindennapi munkában.*

E tapasztalatok birtokában konkrétan meghatároztuk, hogy a különböző beosztású tiszteknek és tiszthelyetteseknek mit kell tenniük a parancs eredményes végrehajtásáért. Az állománygyűlések levezetéséhez olyan módszereket ajánlottunk, amelyeknek alkalmazásával néhány hónapon belül sikerült elérnünk, hogy

az alegységek életének e jelentős fórumain nyílt, őszinte légkör alakult ki; katonafiataljaink bátran hangot adnak véleményüknek, hasznos javaslatokkal segítik a parancsnokok munkáját.

Az elmúlt időszak ismételten bizonyította, hogy *érdemes odafigyelni a fiatalok szavára, mert kellő érettséggel és felelősséggel vesznek részt a különböző kérdések megvitatásában, a közösségek formálásában.* Javaslatukra ma már igazságosabb és arányosabb a szolgálatelosztás, körültekintőbben foglalkozunk a szociális problémákkal küzdő katonák ügyeivel, az ellátás és gondoskodás kérdéseivel.

Az állománygyűlések újabb fórumot teremtettek ahhoz, hogy a fiatalok elmondhassák véleményüket, javaslataikat, és bátrabban kezdeményezzenek. Ennek eredményeként kedvezően változott az alegységek politikai arculata. A közös tevékenységnek ez a formája — de főként tartalmas hasznosítása — erősítette fiataljainkban a katonai szolgálat iránti tudatos felelősségérzetet, a raj- és szakaszkollektívákat, a parancsnokok és a beosztottak közötti kapcsolatot; kedvezően hatott a szocialista függelmi viszonyok szilárdítására és az általános katonai rend, a szabályzat szerinti élet fejlődésére.

A parancsnokok és a KISZ

A katonafiatalok nevelésében fontos szerepük van a parancsnokoknak és a KISZ-szervezeteknek. Igaz, feladataik eltérőek, mégis szükség van munkájuk koordinálására. Alegységeinknél kezd gyakorlattá válni, hogy a KISZ-vezetőségek a parancsnokok feladataival összhangban tervezik munkájukat.

Előrelépésnek tartjuk azt is, hogy az elöljáró parancsnokok a beszámoltatások, az ellenőrzések és a KISZ-vezetőkkel való találkozások során rendszeresen meggyőződnek arról: az alegységeknél hogyan élnek KISZ-szervezetek és vezetőségek a miniszteri parancsban biztosított képviseleti, kezdeményezési és véleményezési jogukkal. Azt tapasztaljuk, hogy parancsnokaink többsége a személyi állományt érintő fontos kérdésekben igényli a KISZ-szervezetek és a KISZ-vezetők véleményét. És ezt nemcsak azért teszik, mert parancs van rá. Saját tapasztalataik megtanították őket arra, hogy önmaguk ellen cselekednének, ha nevelőmunkában és a közösségek formálásában éppen azoknak a véleményét hagynák figyelmen kívül, akik a nap minden órájában együtt élnek társaikkal, ismerik a legapróbb rezdüléseiket is. Jó dolog arról szólni, hogy ma már olyan KISZ-vezetőkkel dolgozunk együtt, akik a személyes példamutatás mellett arra is képesek, hogy visszaadják közösségük hangulatát, felelősséggel tudnak igent vagy nemet mondani még akkor is, ha a legjobb barát, vagy saját rajuk, szakaszuk munkájának megítélésében kell állást foglalniuk.

Kommunisták a fiatalok között

Pártszervezeteinknek az ifjúság nevelésében betöltött koordináló szerepük mellett senki másra át nem ruházható feladataik is vannak. Különösen az elmúlt és az új KISZ mozgalmi év zárása, illetve indítása időszakában szereztünk kedvező tapasztalatokat a KISZ pártirányításának erősödésében. Vezetőségeink és párttagjaink — pártmegbízatásként — konkrét segítséget adtak a KISZ-vezetőségeknek a beszámolók, az akcióprogramok elkészítéséhez, a KISZ-tagok egyéni értékeléséhez. Párttagjaink munkáját a vezetőségek ifjúsági felelősei fogták össze, akik a tapasztalatok összegyűjtésén túl folyamatos tájékoztatást is adtak további feladataikhoz. A jó fel-

készítés és a kellő ismeretek birtokában párttagjaink aktív résztvevői voltak az ifjúkommunisták taggyűléseinek.

Természetesen párttagjaink nemcsak a KISZ-vezetőket keresik fel. Gyakran ülnek le beszélgetni a fiatalokkal a legkülönbözőbb témákról. *Nagyon fontosnak tartjuk ennek az élő, eleven kapcsolatnak a fenntartását, mert enélkül nem lehet igazán eredményes politikai munkát végezni.* Az élőszavas kapcsolattartásban különösen a magasabb egységünk törzsében működő pártalapszervezetek járnak élen. A pártcsoportok tagjai rendszeres megbízatásokat kapnak beszélgetések, viták levezetésére, és folyamatosan beszámolnak tapasztalataikról. Ezek a beszélgetések jelentősen hozzájárulnak fiataljaink neveléséhez, és azzal a haszonnal is járnak, hogy a törzsben dolgozó kommunisták nem szakadnak el a fiataloktól, illetve a különböző vélemények birtokában reálisabb intézkedéseket készítenek elő, azokban jobban figyelembe veszik katonafiataljaink kéréseit.

Nemrégiben egyik parancsnokunkkal beszélgettem. Két évtizedes tapasztalatait az alábbiakban foglalta össze:

„A hadseregben eltöltött évek számtalanszor meggyőztek arról, hogy érdemes a nálunk szolgálatot teljesítő fiatalokért dolgozni; minden munka megtérül, amit a nevelésükbe fektetünk. Ezeknek a gyerekeknek szíve és értelme a mai koré. Könnyen mondják ki: ez vagy az a válasz nem nyugtatja meg őket. Mindenről meg akarnak győződni, mert meggyőződéssel akarnak élni. Érzékenyek arra, hogy felnőttnek nézzük őket és a szemükbe mondjuk az igazat még akkor is, ha az nem kellemes számukra. Azt figyelik: megvan-e nálunk az összhang, a szavak és a tettek között. Rajtunk múlik, hogy a becsületes és igyekvő fiatalok ne tapasztaljanak mást a gyakorlatban, mint amire tanítjuk őket. Minden jó szóval és cselekedetünkkel katonafiataljaink százait nyerhetjük meg ügyünk meggyőződéses szolgálatára . . ."

Öröm ilyen véleményt hallani a nálunk szolgálatot teljesítő fiatalokról. De azt legalább ilyen örömmel tapasztaljuk, hogy az utóbbi években bevonuló fiatalok között is egyre többen rendelkeznek hasonló tulajdonságokkal. A legutóbb bevonult állomány körében végzett politikai nevelőmunka tapasztalatait elemezve arra a megállapításra jutottunk, hogy politikai aktivitásuk jobb, mint korábbi társaiké volt. Ez a tény látszólag könnyebbé teszi munkánkat, de nem csökkenti a felelősségünket. Ezeknek a fiataloknak több mint kilencven százaléka munkás, és nincs közöttük olyan, aki ne végezte volna el a nyolc általánost. Korábbi munkahelyeiken már „belekóstoltak" a közösségi élet örömébe; megszokták, hogy bátran véleményt mondhatnak; van véleményük az ország-világ dolgairól és nem utolsósorban arról a szűkebb közösségről, amelyben élnek.

Ilyen fiatalokat csak hittel, felelősséggel, igaz emberi szóval lehet és kell nevelni. Pártszervezeteink parancsnokaink és politikai munkásaink ennek tudatában végzik munkájukat, dolgoznak pártunk XI. kongresszusa határozatának végrehajtásáért.

Bracsok István őrnagy
dandár pb-titkár

A rétegpolitikai munka eredményei

A hajdúszoboszlói városi pártbizottság egyik legfontosabb feladatának tekinti a tömegek között végzendő politikai munka szervezését. Indokolja ezt többek között a város adottsága is, hiszen közismert, hogy Hajdúszoboszló gyógyvize következtében világhírnévre tett szert. Városunk idegenforgalma az elmúlt években gyors ütemben fejlődött. A 23 000 lakosú Hajdúszoboszlón a téli időszakban a hétvégi napokon közel 40 000 ember tartózkodik, míg a nyári hónapokban ez a szám eléri a 65—70 000 főt is.

Ma már nemcsak a környékbeliek keresik fel a gyógyfürdőt, hanem az ország minden részéből ezrével érkeznek pihenni, gyógyulni és szórakozni. Az utóbbi másfél évtizedben egyre több a külföldi vendég is. Nemcsak szocialista, hanem tőkésországokból is sokan keresik fel a várost. A többi között ezek azok a körülmények, amelyek arra késztetnek bennünket, hogy a város lakosságának politikai tájékoztatására, felkészítésére nagyobb gondot fordítsunk.

Városunk lakossága belső tagozódását tekintve is sokrétű. Míg a felszabadulás előtt iparról egyáltalán nem lehetett beszélni, ma több mint ötezer ember dolgozik ipari üzemekben. Legjelentősebb a gázipar, amely naponta négymillió köbméter

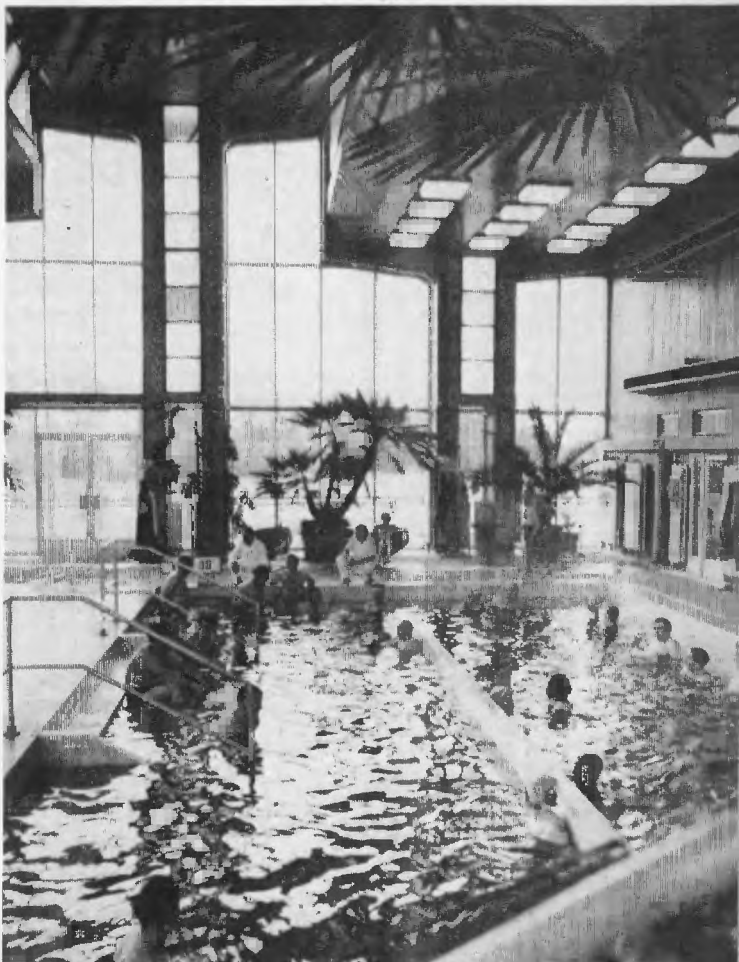

A hajdúszoboszlói termálfürdő rekonstrukciója az elmúlt évben fejeződött be. Három fedett medence várja a nagyszámú vendéget

(MTI Fotó – Balogh László)

földgázt termel a népgazdaság számára. Ezenkívül a bútorgyár, a mezőgazdasági gépgyár, a téglagyár és a szolgáltatóipar ad kereseti lehetőséget a város lakóinak. A mezőgazdaság is jelentősen fejlődött. A Hajdúszoboszlói Állami Gazdaság nagyszerű terméseredményeivel mindig a legjobbak között van. De az egyesült nagy termelőszövetkezetekben is 40 mázsa körül terem hektáronként a búza, cukorrépából pedig 500 mázsa a termésátlag. A hagyományokhoz híven jelentős az állattenyésztés is. Manapság a város nagyüzemeiben és háztáji gazdaságaiban évente 75 000 darab hízott sertést nevelnek fel. Mindez jó lehetőséget nyújt a lakosság életkörülményeinek javulásához, életszínvonalának emelkedéséhez. Egyre több család költözik új lakásba, mind többen korszerűsítik háztartásukat, s élnek kulturált körülmények között.

A lakosság sokrétű foglalkoztatása és a növekvő idegenforgalom arra késztetett bennünket, hogy a tömegek körében végzendő *politikai munkát differenciáltan szervezzük*, hogy ne csak általánosságban, hanem a különböző rétegek helyzetéhez igazodva politizáljunk. Ennek legjobb módszerét a lakosság különböző rétegeivel való beszélgetések, tanácskozások jelentik.

A gáziparban dolgozó munkások az ország nagy részét bejárják, s nem mindegy, hogyan állnak helyt a munkában, milyen magatartást tanúsítanak. Sokan vannak közöttük olyanok, akik szovjet munkásokkal együtt dolgoznak a távvezeték építésén. Nem lehet közömbös számunkra, hogy magatartásukkal mennyiben erősítik a szovjet és a magyar nép testvéri kapcsolatát, barátságát. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy a gáziparban dolgozó munkásokkal megkülönböztetett módon foglalkozzunk, részükre rendszeressé tegyük a politikai jellegű tájékoztatókat, az olyan tartalmú tanácskozásokat, ahol kérdéseikre megfelelő választ kaphatnak. Sokat segít a politikai tisztánlátás és az általános műveltség megszerzésében a szocialista brigádmozgalom is. Számos olyan szocialista brigád van, amely igényes tagjai politikai felkészültségével, általános műveltségével szemben.

Ma már a mezőgazdaságban dolgozó emberek körében sem lehet csak úgy általánosságban politizálni. Az elmúlt évtizedben nagyarányú szakosodás ment itt is végbe. A növénytermelésben a gépesítés került előtérbe, nyolc-tíz ember akár ezer hektár összes munkálatait is képes elvégezni. Az állattenyésztésben is hasonló folyamatnak lehetünk tanúi. Az állami gazdaság szakosított sertéstelepe például 35 000 hízott sertést bocsát ki évente, a Vörös Lobogó Tsz libahízlaló telepe — ahol főleg nők dolgoznak — évi 120 000 libát tesz népgazdaságunk asztalára. Ez az új helyzet azt követeli tőlünk, hogy az itt dolgozó emberekkel külön-külön foglalkozzunk. Igénylik is, hogy a pártszervezetek vezetői bizonyos időközönként külön is leüljenek velük, hogy kérdéseikre választ adjanak, s tájékoztassák őket az időszerű kérdésekről, a legfontosabb tennivalókról.

A KB 1974. december 5-i határozatának egységes értelmezése és végrehajtása céljából külön-külön rendeztünk tanácskozásokat a növénytermelésben, az állattenyésztésben, a halászatban és a gépesítésben dolgozók részére. Külön megbeszéléseket szerveztünk a nők, az idősek és a fiatalok részére is. Úgy látjuk, hogy ezek a beszélgetések hasznosak voltak: közös gazdaságaink eredményesen dolgoznak a határozat végrehajtására készített intézkedési tervek teljesítésén.

A szolgáltatásban, az üdültetésben dolgozó emberekkel való foglalkozást szintén igyekszünk a sajátosságokhoz igazodva szervezni. Itt nemcsak a munka jó elvégzésére ösztönzünk. Az e területen dolgozók

nap mint nap szembe találják magukat az ország különböző részeiből érkező vendégekkel. Fontos, hogy a figyelmesség és az udvariasság mellett tájékozottak is legyenek a város múltjáról, jelenéről és jövőjéről. Ezért rendszeresen tájékoztatjuk őket a városfejlesztésről, azokról a tervekről, amelyek megvalósítása még szebbé, vonzóbbá teszi majd városunkat. Külön tanácskozunk azokkal a dolgozókkal is, akik a külföldi vendégekkel foglalkoznak. Részükre több esetben tartottunk tájékoztatót az imperialisták fellazító politikájáról. E tájékoztatók szükségesek és fontosak, elősegítik, hogy ezek a dolgozóink kulturált, de határozott és megfontolt magatartást tanúsítsanak.

A városi pártértekezlet úgy ítélte meg, hogy tömegpolitikai munkánk az elmúlt években eredményes volt. A pártbizottság ez irányú munkáját jól segítették az állami szervek, a tömegszervezetek és tömegmozgalmak is. Nélkülük nem tudnánk elérni, hogy a tömegpolitikai munka sok irányú és színes legyen, s minden emberhez eljusson. Az eddigi eredményekre alapozva kívánjuk ez irányú tevékenységünket a jövőben még tartalmasabbá és szervezettebbé tenni.

Szűcs Gábor
a hajdúszoboszlói városi PB első titkára

Vezetők és propagandisták politikai továbbképzése

Új formákkal gazdagodott az oktatási igazgatóság tevékenységi köre Vas megyében. E tanévtől kezdődően a megyeszékhely mellett a járási székhelyeken is szervezett formában kerül sor a pártbizottságok hatáskörébe tartozó, különböző területeken dolgozó vezetők továbbképzésére és az esti egyetemet végzett propagandisták módszertani képzésére, továbbképzésére.

A vezetők továbbképző tanfolyamának tematikája komplex jellegű. Elsősorban a mai társadalmi fejlődés alapvető kérdéseire, a pártirányítás és az állami, gazdasági, tömegszervezeti vezetés időszerű problémáira összpontosít. A propagandisták módszertani továbbképző tanfolyamának pedig az az alapvető hivatása, hogy segítsen igazodni a politikai munka egészéhez, a szocialista építőmunka gyakorlatához.

Valamennyi témát elméleti igényű előadás, illetve az újabb eredményekről és tapasztalatokról szóló kiegészítő tájékoztatás vezet be, majd csoportosan feldolgozzák. Ez — a témák természetétől függően — hagyományos szeminárium, számonkérő osztályfoglalkozás, feladatlap megoldása, írásos beszámoló, kiselőadás, vitavezetés, tapasztalatcsere, helyszíni látogatás, pártoktatási ellenőrzés, módszertani bemutató, gyakorlás vagy egyéb formában történik.

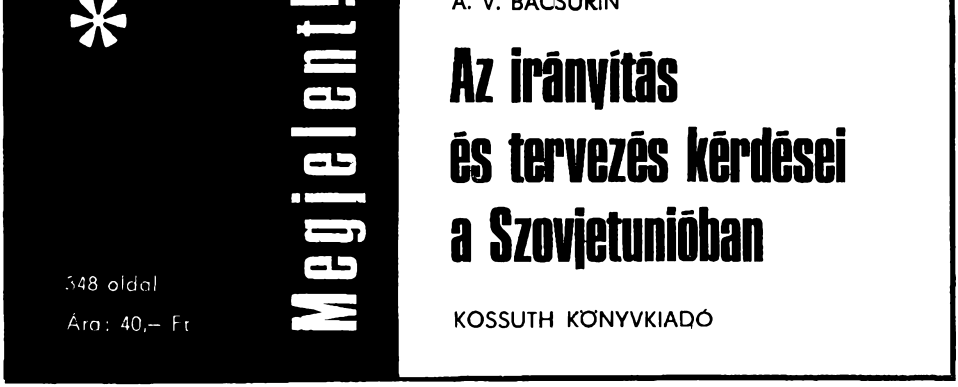

A politikai munka irányítása a lakóterületen

A XX. kerületi pártbizottság irányító munkájában az utóbbi időben differenciáltabban, konkrétabban foglalkozunk a lakóterületi politikai munkával. Közvetlen kapcsolatot tartunk a körzeti pártalapszervezetek titkáraival. A csoportos titkári értekezleteken a kerületi pártbizottság egyik titkára havonta ismerteti a politikai tennivalókat, s a feladatok, a tapasztalatok együttes vitája után határozzuk el véglegesen a tennivalókat.

A körzeti párttagság konkrét felkészítését és tájékoztatását a politikai munkára segíti *a „fórum" taggyűlések és a pártnapok rendszere.* Itt a kerületi pártbizottság titkárai, a kerületi tanács elnöke vagy elnökhelyettesei válaszolnak a kérdésekre. Tervezünk olyan „fórumokat" is, ahol a kerület más vezetői adnak felvilágosítást szakterületük speciális kérdéseiről (ellátás: a Közért igazgatója. közbiztonság: a rendőrkapitány stb.). Több előadást akarunk tartani a politikai és a gazdasági élet kérdéseiről, eredményeiről és problémáiról, kerületi előadókkal.

A párttagok felkészítését a lakóterületi politikai munkára a körzetbe való átjelentkezésükkor kezdjük. *Az újonnan jötteknek a kerületi pártbizottságon minden félévben tájékoztatót tartunk a lakóterületi politikai munkáról,* a várospolitika eredményeiről és gondjairól.

A lakóterületi munka irányítása alapjának tekintjük a havonta tartott *koordinatív értekezletek* rendszerét, amelyen az összes tömegszervezet vezetője részt vesz. Így tudjuk elérni, hogy a várospolitikai elképzelésekről a napi politikai munkában „egy nyelven beszéljünk". Törekszünk kialakítani a munkamegosztás legcélszerűbb arányait, összehangolni a területi rendezvényeket, az azokon való képviseletet és a mozgósítást. A gondos koordinálást az irányítás alapkérdésének tekintjük.

Nagy gondot fordítunk az aktivahálózat szélesítésére. Ennek egyik formája a *„második vonal"* kialakítása. Ez azt jelenti, hogy minden aktivistának meg kellett keresnie a szükség esetén helyére lépőt, és azt a munkába is be kellett vonnia. Egy év alatt ezzel a módszerrel kétszeresére bővült az aktívahálózat, szoros együttműködés alakult ki a körzeti pártalapszervezetek és a tömegszervezetek között.

Az aktívahálózatot tovább szélesítették egyes új kezdeményezések, például a helyi népfrontcsoportok létrehozása, új sportszakosztályok megalakulása, a múzeum baráti körének megteremtése, a helytörténeti kutatás kiterjesztése stb. Ezek ugyan többletmunkát is jelentenek, de lehetővé teszik új emberek, új rétegek bekapcsolódását a munkába, és sok jó elképzelést hoznak felszínre. A körzeti munkának különösen nagy figyelmet kell fordítani az elképzelések reális voltára, mert a helytelen, megalapozatlan célok vagy a túlterhelés kedvét szegi az aktivistáknak és visszahúzódnak.

A legnagyobb visszahúzó erő az a szemlélet, amely még mindig nem ismeri el egyenrangú társadalmi munkának a lakóterületen végzett munkát. A kerület üzemeiben is tapasztalható ilyen nézet. *Ha az üzemi taggyűléseken és a termelési tanácskozásokon név szerint elismernék a területen végzett munkát, segíteni tudnánk e nézet leküzdését.*

A tanácstagok és az újonnan megválasztott *lakóbizottságok* munkája részben a régi gyakorlaton alapul, részben most van kialakulóban. A lakóbizottságok rendszeres ellátása munkával, irányításuk, munkamódszerük kialakítása még a kezdeti szakaszban van. Foglalkoznak a lakos-

ság panaszaival, napi gondjaival, azt viszont még nem tudtuk elérni, hogy közvetlen lakóterületük fejlesztésének kérdésein túl átfogó várospolitikai tájékoztatást is adjanak a lakosságnak. Az egyéni tájékoztató és mozgósító tevékenység mellett igen eredményes a lakóterületi közösségekben végzett politikai nevelő és felvilágosító munka különböző formáinak alkalmazása.

Ennek megvannak a jó módszerei: *a társadalmi munka* (fásítás, utak rendbehozatala, játszóterek, tornapályák építése stb.), *a területi sportrendezvények* (gyerekek kerékpárversenye, asztalitenisz-, lábteniszverseny stb.), *a kisebb lakógyűlések, lépcsőházi gyűlések.* E rendezvényeken megismerik egymást az emberek, és ez alapot teremt a közös gondok együttes megoldására. Így teremtődtek meg az alapjai a helyi népfrontcsoportok létrehozásának, amelyek már politikai tényezők a területen, és sok helyi probléma megoldásában segédkeztek.

E munkához segítségül hívtuk azokat a *szocialista brigádokat*, amelyek különböző társadalmi munkákat végeztek a kerületben. Első alkalommal a helyi lakosok az ablakból nézték őket, aztán együtt dolgoztak velük, később már a lakosság igényelte és végezte a munkát. Az óvodákban a szocialista brigádok helyett egyre több helyen a szülők veszik át a patronálás teendőit.

A művelődési otthonok egységes irányítása tovább erősítette e speciális ágát a területi munkának. A szakkörökben részt vevők széles körén túl a lakossághoz közelebb hozzák a színházi kultúrát, a filmművészetet és a művészetek más jelentősebb ágait. A művelődési intézmények *központjává válnak a politikai megmozdulásoknak is.* Ezek az intézmények a munkásmozgalmi hagyományoknak is továbbvivői és fejlesztői. A rendezvények sikerét telt házak tanúsítják. A fiatalok és az idősebbek együtt alkotják a látogatók körét, helyet kapnak itt a nyugdíjas és az ifjúsági klubok, s a speciális igények alapján különböző rétegeket kapcsolnak be munkájukba.

A területi munka fontos részének tekintjük a helyi *múzeum* tevékenységét, mind a mai, mind a régi emlékek és tárgyak rendszerezését, s a helyi képzőművészek műveinek rendszeres kiállításait. Gondot fordítunk a *helyi kiadványokra* is. A „XX. kerület" című újság rendszeres megjelenésével segítjük a politikai munkát. A kerületi írók, költők válogatott írásainak közreadása nagy érdeklődésre talál.

Ezekkel az eredményekkel azonban nem elégedhetünk meg, szélesebb körűvé kell tennünk lakóterületi munkánkat. Ki kell alakítanunk az országgyűlési képviselők és a lakosság kapcsolatának új módszereit. Tervezünk olyan dolgokat mint a választókerület egy részének bejárása, helyszíni találkozás a választókkal, részvétel lakógyűléseken, csoportos beszélgetéseken. Célszerű a szülői munkaközösségek tevékenységének továbbfejlesztése is. Tervezzük az úttörőcsapatok ifivezetőinek bekapcsolását az iskolán kívüli várospolitikai munkába.

Úgy érezzük, hogy számos területen intézkedések szükségesek a felsőbb irányító pártszervek részéről is. Lényegesen javítaná a területi politikai munkát, ha kimunkálnák a lakossággal közvetlen kapcsolatban levő intézmények, hivatalok és kereskedelmi egységek pártszervezetei számára a lakóterületi politikai munkával kapcsolatos feladataikat, és felkészítésük módszereit országos és helyi agitációs érvekkel. Ki kellene dolgozni az üzemi pártszervezetek feladatait is a területi munkában, és jó lenne több módszertani segítséget adni a kommunistáknak a lakóterületen végzett munkájához. Több helyet érdemelne ez a témakör a pártiskolákon és a tanácsi iskolákon is.

Somogyi Béla
a XX. ker. PB titkára

A közösségi munka öröme

Munkahelyén sokan, különösen a fiatalok csak a keresztnevén emlegetik: „Marika mondta", „Marika elintézte"... Teljes nevén egyébként Sajtos Györgynének hívják, és a Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat KISZ-szervezetének titkára. Sajátos munkahely, sajátos kollektíva ez, hiszen az itt foglalkoztatottak jelentős része csökkent látóképességű.

Sajtos Györgyné — Kiss Marika — 1971 óta párttag. Megbízatását „testhezállónak" érzi. Úgy mondják róla, hogy munkastílusában rendszerességre törekszik. Csendes szavú, a közösségért áldozatvállalásra is kész emberként jellemzik, akik ismerik.

— Miért szereti a mozgalmi munkát?

— Mert értelme van. Érdekel a környezetem. Szívesen foglalkozom az emberekkel. Nem tudok hazamenni a munkaidő után úgy, hogy elfelejtsem a kollégáimat, munkahelyi környezetemet. Nem is értem azokat, akiket hidegen hagy a közösség élete. Vallom, hogy szükség van a társadalmi munkára, s szívesen vállalom a rám eső részt.

— Mi vonzotta annak idején a KISZ-be és később a pártéletbe?

— A KISZ-nek megvan az a jó sajátossága, hogy a fiatalok együtt lehetnek, s én magam is szívesen voltam és vagyok társaimmal. Hogy felvételemet kértem a pártba, abban szerepet játszott világnézeti fejlődésem. Talán frázisnak tűnik, de igaz: úgy éreztem, nekem is ott a helyem. S ha valami keveset tudok tenni, már nem vagyok ott hiába. Munkámmal akarok megfelelni megbízatásomnak. Ne csak látszata, de értelme is legyen annak, hogy létezem és dolgozom.

E szavak mögött fedezetként ott áll Marika életútja. 1948-ban született a Fejér megyei Adony mellett Alsócikola-pusztán. Szülei mezőgazdasági munkát végző emberek.

— Öten vagyunk testvérek: három bátyám és egy húgom van. Sajnos, valamennyien rosszul látunk, négyen itt a vállalatnál dolgozunk. Az általános iskolát a pusztai osztatlan iskolában végeztem. 1963-ban kerültem fel Budapestre, a Vakok Intézetébe. Két évig tanultam a kefe- és seprűkészítő szakmát. A szakmatanulást kitűnő eredménnyel fejeztem be. 1965-ben — kefekötőként — kezdtem dolgozni. Testvéreim és munkatársaim segítségével hamar sikerült beilleszkednem a vállalati kollektívába, megszerettem a munkámat és a munkahelyemet.

Gyorsan ismertté vált az a tulajdonsága, hogy szeret törődni társai, a közösség ügyeivel. Nemsokára KISZ-csoportvezető lett, majd az újonnan alakult ifjúsági brigád vezetőjévé választották. Ez a kollektíva egyébként a megalakulása óta eltelt kilenc évben már háromszor érdemelte ki az aranykoszorús szocialista brigád címet. 1973-ban választották meg a KISZ-szervezet csúcstitkárává. S nemcsak az ifjúsági mozgalomban, de a szakszervezetben is ellátott és ellát különböző tisztségeket.

Mindezek mellett marad ideje, energiája másra is.

— A termelőmunka és a mozgalmi tevékenység mellett — mondja — szükségét éreztem a tanulásnak is. Az Asztalos János Gimnázium levelező tagozatán jeles eredménnyel érettségiztem. Ezután férjemmel együtt végeztük el a marxista középiskolát, majd pedig a marxista—leninista esti egyetem általános tagozatát.

Férje szintén rosszul lát. Ő is a vállalatnál dolgozik seprűkötő szakmunkásként. 1969-ben házasodtak. Mivel ő is aktív KISZ-es volt, így ünnepélyes KISZ-esküvőt tartottak a vállalatnál. Máig is emlékezetes nagy élmény volt ez, s három esztendő elteltével nagy öröm, hogy a Vakok és Csökkentlátók Országos Szövetsége segítségével másfél szobás szövetkezeti lakáshoz juthattak a Füredi úti lakótelepen.

— Szép lakásunkat korszerűen rendeztük be. A házi munkát együtt végezzük, s így a szabad időt is együtt élvezzük. Szeretünk kirándulni, rádiót, televíziót és „hangos könyvet" hallgatni, de aktívan kivesszük részünket a vállalatnál folyó kulturális eseményekből is.

Marika elégedett életkörülményeivel, munkájával. De legfőképpen annak örül, hogy vállalatuk ifjúsági szervezete mindjobban betölti rendeltetését: a maga eszközeivel elősegíti, hogy a fiatalok elfogadják, magukénak érezzék a párt politikáját, s társadalmunk dolgos, megbecsült embereivé váljanak.

Domonkos János

Jutalom — suttyomban

A lány mindennap boldogan állt a pult mellé. Szeme csillogott, akárcsak azok az ékességek, drágaságok, amelyeket az óra- és ékszerboltban a vásárlóknak mutatott, ajánlott, eladott. Örült, hogy ebbe a szép boltba került. Annak is, ha látta a lányok, asszonyok csodálkozását, s a férfiak tétovázását: vajon tetszik-e majd az ajándék, sikerül-e a meglepetés? S amikor a blokkot átadta, mindig volt még egy-két jó szava, tanácsa ahhoz, mihez viseljék az ékszert, a bizsut, hogyan kezeljék az órát. Egyszer-másszor még arról is szót váltott velük, hogyan adják át az ajándékot a kedvesnek.

Gyorsan teltek a napok. Szerették a kollégák — méginkább a vevők! Néha már zavarba is hozta ez a ragaszkodás. Hiszen előfordult, hogy némelyiküket a kolléganő többször is megkérdezte, mi tetszik, de azok őrá vártak, őhozzá fordultak.

Így adódott, hogy nemcsak a

blokkok jelezték, hanem bárki láthatta: a lány — bár csak nemrég került az üzletbe — kiemelkedően jó kereskedő.

● ● ●

Már az ajtóban észrevette, hogy a belépő nem vásárló. Már csak abból is, hogy régi kollégái bűbájosan köszöntek neki, a főnök meg egyenesen rohant elébe. Az idegen fülig érő szájjal mosolygott és hátravonult a raktárba.

Kisvártatva jött a főnök és a fülébe súgta:

— Menj hátra!

Ez a „hátra" — a raktár és az iroda együtt. Talán valami baj van? — villant át gondolatán. Tudomása szerint nem tett semmi rosszat, így aztán vidáman libbent hátra.

A férfi a központból jött. Ezt egyébként sejtette, mert a főnök asztala mellé ült. De milyen fenséges biztonsággal! Ő meg csak állt előtte, várva, hogy megmondja, mit akar. De a központ embere némán matatott a táskájában, míg csak rá nem talált a keresett borítékra, meg egy ívre. Aztán fogta a borítékot, odaadta a lánynak, elébe tolta a papírlapot és az ujjával mutatta:

— Itt írja alá!

S amint észrevette a lány meghökkenését, vállveregetően hozzátette:

— Jutalom!... Jutalom!...

A lány, alighogy alákanyarította a nevét, kirohant a pulthoz. A többiek kérdőn néztek rá, de ő — zsebében a borítékkal — megszégyenülten, szótlanul állt.

● ● ●

Otthon nem talált senkit. Átszaladt a szomszédba, barátnőjéhez, mert valakinek el kellett mondania. Barátnőjének apja nyitott ajtót.

— Csak nincs valami baj? — kérdezte az izgatott arcot látva.

— Nincs, nincs. Sőt! Tessék elképzelni — hadarta — jutalmat kaptam!

— És mennyit?

— Nyolcszáz forintot.

— Szép pénz egy kezdőnek! Látod, mindig mondtam, aki jól dolgozik... — És folytatta volna, de a lány váratlanul sírva fakadt. Harag és keserűség érződött sírásából.

— Én másként képzeltem el a jó munka elismerését — szipogta.

— Hogyan? — kérdezte a megdöbbent szomszéd, mit sem értve az egészből.

— Hát... azt hittem, a jutalmat nem suttyomban nyomják a markomba, hanem mondjuk a termelési tanácskozáson, mindenki füle hallatára megmondják mi jó, mi rossz a munkámban. És ha már borítékot is adnak, akkor ott, mások előtt kezet is fognak velem. Tessék mondani — fordult még mindig hüppögve a csodálkozó férfihez —, olyan eltitkolni való, szégyellni való, ha valaki jól dolgozik és jutalmat kap?

(B. M.)

EZT OLVASTUK

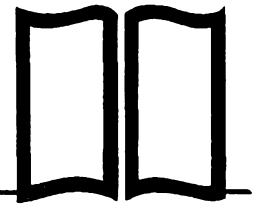

G. J. Glezerman: A történelmi materializmus és a szocialista társadalom fejlődése

A filozófiát valaha a „tudományok tudományának" nevezték. Művelői gyakran elvont spekulációkba bocsátkoztak, amelyek csupán a „beavatottak" szűk rétegének szóltak, és távol álltak a tömegek mindennapi életétől, érdeklődési körétől. Marx mutatott rá elsőként arra, hogy a filozófia valódi feladata a forradalmi gyakorlat szolgálata.

A marxizmus klasszikusai ennek jegyében elemezték koruk társadalmi valóságát, és a megállapított törvényszerűségek alapján következtetéseket vontak le a jövő társadalmára vonatkozóan is. Következtetéseik a történelem fényében helyesnek bizonyultak, de természetesen az általánosság szintjén mozogtak, hiszen hiányoztak még a szocializmus konkrét tapasztalatai.

Ha a marxista filozófia napjainkban, alapítóinak útmutatásához híven, be akarja tölteni a tudomány szerepét, akkor a szakadatlanul átalakuló valóságot kell szem előtt tartania, általánosítva az új társadalmi jelenségeket és a szaktudományok eredményeit. Ezt a követelményt tartja szem előtt G. J. Glezermannak a közelmúltban kiadott könyve*, amely elsősorban a szocialista társadalom jelenlegi szakaszának legidőszerűbb kérdéseit vizsgálja a történelmi materializmus módszerével. A szerző vállalkozásának legmegragadóbb vonása, hogy nem elvont tudományt művel, hanem frissen, érdekesen és mindig bőséges tapasztalati anyagra támaszkodva reagál gyors mozgásban levő társadalmunk elméleti és gyakorlati problémáira.

Glezerman — könyvének bevezetőjeként — külön fejezetben foglalkozik a szocialista társadalom elemzésének módszertanával, bemutatva műve belső szerkezetét. Kiemeli, hogy a szocialista társadalom organikus rendszert alkot, amelynek fejlődése objektív törvényeknek van alávetve, és végső fokon a termelőerők állapotától függ. Ez természetesen más társadalmakra is érvényes. A szocializmusnak azonban az a sajátossága, hogy a termelési eszközök magántulajdonának felszámolása nyomán az objektív törvények nem vak erőként érvényesülnek többé, hanem a társadalom egyre tudatosabb tevékenysége révén valósulnak meg. Elveszítve egykori zsarnoki hatalmukat, engedelmes eszközzé válnak a történelem szuverén alkotóinak kezében.

* Kossuth Könyvkiadó, 1975.

A szocialista társadalomban tehát *megnő a szubjektív tényező szerepe.* Ezt a tényt a gazdasági fejlődés megváltozott jellege magyarázza, amely lehetővé teszi, hogy a társadalom egésze a felismert szükségszerűség alapján egységes célt tűzzön maga elé. Az objektív feltételek és a szubjektív tényező viszonyában mindig az előbbieknek van meghatározó funkciójuk — hangsúlyozza a szerző —, de ha már adottak, akkor a fejlődés döntően a szubjektív cselekvésen múlik.

Az objektív feltételek az emberek akaratától független anyagi és nem anyagi körülmények összességét jelentik. A szubjektív tényező pedig a történelem alkotóinak, vagyis az embereknek és szervezeteiknek tudatos tevékenységével egyenlő. Glezerman vitába száll azokkal, akik a szubjektív tényezőt túl általánosan definiálják. Rámutat, hogy noha a történelemben semmi sem megy végbe az emberek nélkül, minden az ő gyakorlati tevékenységük eredménye, de e tény leszögezése még nem elegendő annak megvilágításához, hogy ki nevezhető a konkrét történelmi változások szubjektumának a különböző korokban. A szó szoros értelmében vett szubjektumnak csupán azokat a társadalmi erőket nevezhetjük, amelyek intézményeik segítségével tudatosan határozzák meg a társadalom arculatát.

A fentiekkel összefüggésben tárgyalja Glezerman *a tudatosság és a spontaneitás közötti viszonyt,* kidomborítva, hogy a szocializmus idején éppen ez változik meg gyökeresen az előző társadalmakhoz képest. A tudatos irányítás fokozatosan kiszorítja a szocializmusban is meglevő spontán elemeket. Ezzel azonban nem szünteti meg a törvények objektivitását, ellenkezőleg, éppen az objektív törvényszerűségekre támaszkodik. A spontaneitás nem azonos az objektivitással: az előbbi hátterbe szorul, annak arányában, ahogyan az utóbbi egyre tudatosabbá válik.

Glezermannak erre a megállapítására annál is inkább figyelmet kell fordítani, mert a mai revizionizmus azt hirdeti, hogy a kommunizmusban a spontán elemek megszűnésével, a tudatosság kiteljesedésével megszűnik mindennemű objektivitás és társadalmi törvény. Ezzel a voluntarisztikus felfogással szemben Glezerman erőteljesen aláhúzza az objektív feltételek és törvényszerűségek alapvető szerepét a szocializmus és a kommunizmus építésében. „Helytelen volna például azt képzelni — írja —, hogy az egész társadalom összefogásával bármely tetszőleges terv végrehajtható. A tervnek a szocializmus objektív gazdasági követelményeit, a szocialista gazdaság fejlődésének igényeit és reális lehetőségeit kell tükröznie. Valahányszor terveink nem vették pontosan számításba ezeket a követelményeket, az élet kikényszerítette a megfelelő korrekciókat."

Mint az idézetből is kitűnik, a szerző feltétlenül szükségesnek tartja a sokoldalú, elmélyült elemzést ahhoz, hogy feltárhassuk az összefüggést az okok és a következmények, az intézkedések és hatásaik között. Így például a gazdasági reform sikeres keresztülviteléhez nemcsak azt kell szem előtt tartani, hogy a tervbe vett változtatások miképpen hatnak a termelőerők fejlődésére, hanem társadalmi következményeiket is. „A kommunizmus építése előzmény nélküli vállalkozás a történelemben — mondja Glezerman —; naivitás volna azt képzelni, hogy megvalósítható másként, mint az utat keresve, különböző szervezeti formákat kipróbálva, elvetve azokat, amelyek nem váltak be, és tökéletesítve azokat, amelyek a legcélszerűbbeknek bizonyultak." Mindehhez nélkülözhetetlen a tömegek gyakorlati tapasztalatainak állandó tanul-

mányozása, a szubjektív tényező helyes megszervezése. Csak így lehet az önkényes, megalapozatlan döntéseknek elejét venni.

Az objektív feltételek és a szubjektív tényező dialektikájának központi fogalma az *érdek*. A szerző hangsúlyozza, hogy az érdek nem pusztán tudati tény. Objektív jelleggel bír, tartalmát a társadalmi létfeltételekből adódó objektív szükségletek alkotják. Az érdekektől éppen ezért meg kell különböztetni tudati tükröződésüket, amely lehet pontos, pontatlan vagy akár hamis. Az emberek érdekeik ellenére is cselekedhetnek, amit mindenekelőtt az érdekszintek különbözősége magyaráz. A szocializmus jelenlegi szakaszában, amikor még nem alakult ki a társadalmi homogenitás, amikor még vannak osztályok és a tulajdonforma sem egységes, az *általános* társadalmi érdekeket gyakran keresztezik még az *egyes* és a *különös* érdekek. A szocializmus jelenlegi szintjén számolni kell azzal, hogy a különböző gazdasági ágazatok, szakmai csoportok és termelőegységek érdekei között lehetnek és valóban vannak is eltérések. Ha a csoportérdekek ellentétbe kerülnek a népgazdaság egészének érdekeivel, elkerülhetetlenné válnak a társadalmi ellentmondások. A gazdasági élet tudatos irányításának mindenképpen figyelembe kell ezt vennie.

A különös érdekek legátfogóbb szintje az osztályérdek. Az osztályok nem mindig lépnek fel egységesen saját érdekeiknek megfelelően: magának a megismerésnek a természetéből következik, hogy az emberek könnyebben veszik észre közvetlen, rövid távú érdekeiket, mint az átfogóbbakat, amelyeknek tudatosításához már bizonyos elméleti általánosítás szükséges. Az osztályérdek azonban az adott osztály társadalmi helyzetének kifejeződése — történelmileg, hosszú távon feltétlenül érvényesül a cselekvésben. Ezért mondja Lenin, hogy „az osztályok nem tévednek".

A szocialista társadalomban a munkásosztály érdeke megegyezik a társadalom általános érdekével. Ám ez a törvényszerűség semmiképpen sem azt jelenti, mintha az itt jelzett érdekazonosság automatikusan valósulna meg. Az összhang megteremtése a szocialista társadalomban csak a kommunista párt tudatos irányításának, realitásokra épülő helyes politikájának eredménye lehet. Ennek a politikának az a feladata, hogy a valóságos társadalmi szerkezet és a fennálló tulajdonviszonyok alapján vegye figyelembe a tényleges érdekkülönbségeket, és a részérdekeket az általános érdek medrébe terelje. E célt a párt a gazdasági és eszmei ösztönzők egységes rendszerének alkalmazásával érheti el.

Glezermannak ezek a megállapításai rendkívül elgondolkoztatóak és fontosak a jelenlegi ideológiai harc szempontjából. Az egzisztencializmus eszméire támaszkodó revizionista „praxis-filozófia" tagadja mind az érdek meghatározó szerepét, mind pedig a párt tudatos irányító tevékenységének szükségességét, erkölcsi folyamattá hamisítva a történelmet, amely ilyen megvilágításban az emberek szabad „értékválasztásának" objektív törvények által meg nem határozott, spontán egymásutánjává válik. A marxizmus természetesen nem vonja kétségbe az erkölcsi mozzanat jelentőségét, számol is vele, de tisztában van a tudati tényezők anyagi megalapozottságával, ezért a gazdasági építésben az eszmei és anyagi ösztönzők helyes összekapcsolására törekszik.

A történelem nem erkölcsi folyamat és nem a véletlenek összege, hanem törvényszerű, haladó mozgás, amely mindenekelőtt a termelés anyagi törvényeit követi. Ez a haladás nem azonosítható a technikai fejlődéssel. „A tőkés valóság szem-

léletesen mutatja — írja Glezerman —, hogy a viszonylag gyors tudományos-technikai haladás is párosulhat az elavult termelési viszonyok uralmával, a rothadás tendenciájával a gazdaságban és a kultúrában." A haladás alapvető kritériumának meghatározása „annak a tényezőnek a kiválasztásán alapul, amelytől a társadalom előrehaladása függ ... ez a tényező pedig végső soron a termelőerők fejlődése". Nem puszta technikai fejlődésről van itt szó, hanem arról, hogy egy adott társadalom termelési viszonyai milyen lehetőségeket nyújtanak a termelőerők kibontakozásához. A történelmi haladás megítéléséhez tehát mindig a termelőerők és a termelési viszonyok *egységes szemlélete* szükséges.

Egy rövid ismertetés keretében természetesen nem meríthetjük ki Glezerman könyvének gazdag tematikáját. Az elmondottakon kívül mély dialektikus elemzést olvashatunk a szocialista társadalom jelenlegi osztálystruktúrájáról, az osztályok rétegződéséről, érdekes fejtegetéseket a munkakollektívák nálunk is időszerű kérdéseiről. A könyv összefoglalja, bizonyos mértékig továbbfejleszti és az egyes témák kifejtése során konkretizálja a marxizmus—leninizmus klasszikusainak a kommunizmus alsó és felső szakaszára vonatkozó elméleti megállapításait.

Ehhez a széles körű áttekintéshez a szerző elsősorban a Szovjetunió fejlődésének tapasztalataira támaszkodik, felhasználva számos statisztikai adatot és konkrét szociológiai felmérést, de figyelembe veszi más szocialista országok gyakorlatát és irodalmát is.

Láng Rózsa

Fontosabb cikkek jegyzéke

1975. AUGUSZTUS 11-TŐL SZEPTEMBER 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Máté György: A beszámoltatás (VIII. 12.); Faragó Jenő: Nemcsak a statisztika javult (VIII. 13. A körmendi járási pártbizottsági tagok tapasztalatait ismerteti); Komornik Ferenc: Kapkodás nélkül (VIII. 15. Az új munkás pártvezetőségi tagoknak az üzemekben nyújtott segítséggel foglalkozó cikk); Szenes Sándor: Megismerés és hasznosítás (VIII. 22. A tömegpolitikai oktatással foglalkozó cikk egy politikai véleménykutatás tapasztalatai alapján); Terényi Éva: Munkamegosztással, időbeosztással (VIII. 23 Vélemények a pártmunka stílusáról); Interjú Papp Györggyel, a bajai városi pártbizottság első titkárával a kommunistáknak a lakosságot közéleti aktivitásra ösztönző munkájáról (VIII. 26.); Tóth Pál: A párttagsági könyv (VIII. 27.); Tóth Pál: Mi ösztönöz? (IX. 2. A pártmunkával, a párttagok aktivitásával foglalkozó cikk); Sólyom József: Takarékosság és pártmunka (IX. 6. Hajdú-Bihar megyei tapasztalatok).

NÉPSZAVA — Szokán Ferenc: Együtt a munkásokkal (VIII. 28. Az MSZMP XIV. kerületi bizottságának tapasztalatai a gazdaságpolitikai feladatok megoldásában, a gazdasági munkában).

IFJÚKOMMUNISTA — Interjú Urbanovszky Alberttel, a budapesti X. kerületi pártbizottság titkárával az ifjúságpolitikai határozatok megvalósításáról, a fiatalok építő, alkotó erejéről, tudatformálásáról (8—9.); Deák Gábor: Előre mutató számvetés (8—9. A KISZ munkájával foglalkozó cikk).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Maróthy László és Jevgenyij Tyazselnyikov beszéde az I. magyar—szovjet ifjúsági barátságfesztivál budapesti nagygyűlésén (VIII. 16.); Terényi Éva: A szocializmus erejével (VIII. 20.); Losonczi Pál alkotmányünnepi beszéde Szolnokon (VIII. 20.); Maros Dénes: Élni a lehetőségekkel (VIII. 29. A központi ifjúsági alappal foglalkozik); Vadász Ferenc: Határozottság és demokratizmus (IX. 5.); Interjú dr. Szíjártó Károly legfőbb ügyésszel a szocialista törvényesség néhány időszerű kérdéséről (IX. 7.).

NÉPSZAVA — Virizlay Gyula: Művelt munkások a közéletben (IX. 7.).

IFJÚKOMMUNISTA — Benkei András: Felelősségtudattal, hozzáértéssel a közrendért (8—9.).

FIGYELŐ — Nagy Istvánné: A társadalom szerkezeti változása (VIII. 27.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Dr. Korányi György—Rácz László: A termelési szerkezet változása a nehéziparban (VIII. 13.); Oroszi István: Félévi számvetés (VIII. 14.); Karakas László: A szocialista szakmunkásképzés hivatása (VIII. 17.); Serény Péter: Fokozódó együttműködés (VIII. 17. A KGST és a nem szocialista országok együttműködésével foglalkozó cikk); dr. Gadó Ottó: Életszínvonal és hatékonyság (VIII. 24.); Fekete János: 1976: Válság után fellendülés? (VIII. 27. A tőkés világ gazdasági problémáival foglalkozó cikk); Kapalyag Imre: Jobb minőséget! (VIII. 28.); Buda István munkaügyi államtitkár sajtótájékoztatója (VIII. 29.); dr. Szalai Béla: Áruink a fejlett tőkésországok piacain (VIII. 31.); Gazdasági jelzőtábla 1975. január—július (IX. 3.); Gulyás Pál: KGST-együttműködés a mezőgazdaságban (IX. 6.); dr. Simon Pál: A bányászat jövőjéről (IX. 7.); Huszár István és Nyikolaj Bajbakov beszéde a magyar és a szovjet népgazdasági terv összehangolási jegyzőkönyvének aláírásakor, és a tervegyeztető tárgyalásokról kiadott közlemény (IX. 9.); Dunai Péter: Államosítások Venezuelában (IX. 9.); Zsednai Pál: Felügyeleti ellenőrzés, demokratikus módszerekkel (IX. 10.); T. F.: Iparirányítás a KGST-országokban (IX. 10.).

NÉPSZAVA — Herczeg Károly: Életszínvonalpolitikánkról (VIII. 31.); Interjú Buda István munkaügyi államtitkárral az emberi munkával való ésszerű, előrelátó gazdálkodásról (IX. 5.); dr. Halász Tibor: Fejlődő szénbányászat — több villamos energia (IX. 7.).

FIGYELŐ — Dr. Gadó Ottó: A közgazdasági szabályozás továbbfejlesztése (VIII. 13.); Balassa Ákos: Hatékonyabban termelni és értékesíteni (VIII. 20.); Deák Andrea: A beruházások új szabályozórendszere (VIII. 27.); A szocialista ipar adatai, 1975. I. félév (VIII. 27.); A KGST-országok mezőgazdasági fejlődése (VIII. 27.); Szalai Béla: Új vonások, tervszerűbb együttműködés (IX. 3. A fejlődő országokkal való gazdasági kapcsolatainkkal foglalkozó cikk); Az MNB tájékoztatója az első félévi hitel- és pénzgazdálkodásról (IX. 3.); dr. Laczó József: Munkaügyi helyzetjelentés (IX. 3.); Polgár Miklós—Mátrai Miklós: Jövedelmek a népgazdaságban (IX. 10.).

IFJÚKOMMUNISTA — Dr. Ganczer Sándor: Tervegyeztetés a KGST-ben (8—9.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Sós József: A lakosság fogyasztása és a kiskereskedelmi forgalom a IV. ötéves tervidőszakban (7—8.); Mosóczy Róbert: Gazdasági együttműködésünk fejlesztése a KGST-országokkal (7—8).

MUNKA — Herczeg Károly: Még nagyobb támogatást a gazdasági feladatok megoldásához (8. A szakszervezeti mozgalom gazdasági feladataival foglalkozó cikk).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Szabó Ágnes: A Kommunisták Magyarországi Pártjának első kongresszusa (VIII. 16. A kongresszus 50. évfordulója alkalmából írott cikk); Lick József: Osztályérdek, osztálytudat (VIII. 23.); Kulcsár Kálmán: Történeti látásmód — társadalmi tervek (IX. 6.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Óvári Miklós: A fejlett szocialista társadalom építésének útján (8.); Jaime Schmirgeld—Szatiadzsaja Szudiman—Adel Haba—Cogtin Namszaraj—Alekszandr Volkov: A kommunisták alternatívája (8. A Német Kommunista Párt gazdasági munkájának kérdései);

Francois Billoux: Amikor miniszterek voltunk (8. Gondolatok a múlt tanulságos tapasztalataiból); A Kommunista Internacionálé VII. kongresszusa 40. évfordulója alkalmából rendezett tudományos-elméleti szimpozion hozzászólásainak folytatása (8.)

MAGYAR HÍRLAP — Köpeczi Béla: Ízlés, ideológia, társadalom (VIII. 17.).

IFJÚKOMMUNISTA — Görgényi Ferenc: A fogyasztás — nem magánügy! (8—9.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Stuber Ervin: A tőkés termelési viszonyok és a tudományos-technikai forradalom néhány összefüggése (7—8.).

FIGYELŐ — Munka és fogyasztás a szocializmusban (VIII. 27. A Pravda június 28-án megjelent cikke alapján).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Kanyó András: Mi lesz a támaszpontokkal? (VIII. 12. A Törökország területén levő 27 amerikai támaszpont helyzetével foglalkozó cikk); Serény Péter: Miért meddőek a szovjet—kínai határtárgyalások? (VIII. 13.); Kanyó András: A haladó politika védelmében (VIII. 15. Indiával foglalkozó cikk); Az országgyűlés külügyi bizottságának az európai biztonsági és együttműködési értekezlettel kapcsolatos állásfoglalása (VIII. 16.); Zalai István: Ausztrália — Ázsia árnyékában (VIII. 19.); Új szakasz Európában (VIII. 20—26. Cikksorozat az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmányáról); Győri Sándor: A megújhodás útján (VIII. 26. Laosszal foglalkozó cikk); Böcz Sándor: Idegen betolakodók (VIII. 26. Az angolai helyzettel foglalkozó cikk); Dunai Péter: A nemzetközi háttér (VIII. 27. A bangladesi események nemzetközi hátterével foglalkozó cikk); Vlagyimir Kudrjavcev: Az ázsiai kollektív biztonsági rendszer (VIII. 28. Az Izvesztyija cikkének főbb megállapításai); A moszkvai televízióban a kelet—nyugati kapcsolatokról lezajlott kerekasztal-beszélgetés (VIII. 30.); Interjú Nguyen Duy Trinhnnel a VDK megalakulásának 30. évfordulója alkalmából (VIII. 30.); Zalai István: Szellemidézés a Jaszukuniban (VIII. 31. Ázsiai politikai kérdésekkel foglalkozó cikk); Vietnam nagy ünnepe (IX. 2. A vietnami nép harcával, eredményeivel foglalkozó cikk a VDK megalakulásának 30. évfordulója alkalmából); Dunai Péter: A límai tanácskozás után (IX. 2.); Borbándi János és Nguyen Manh Cam beszéde a VDK megalakulása 30. évfordulója alkalmából rendezett csepeli nagygyűlésen (IX. 3.); Bócz Sándor: Kis lépés, de milyen irányba? (IX. 4. Az egyiptomi—izraeli csapatszétválasztási megállapodással foglalkozó cikk); Várnai Ferenc: Ki mit akar Portugáliában? (IX. 4.); Alvaro Cunhalnak, a Portugál Kommunista Párt főtitkárának nyilatkozata a portugál politikai helyzetről (IX. 5.); Arbatov: Az enyhülés ellenfeleinek mesterkedései (IX. 5.); Győri Sándor: Az új hatalom első lépései (IX. 5. Kambodzsával foglalkozó cikk); Vajda Péter: Az emberiség érdeke (IX. 6. A szocialista országok leszerelési világkonferencia összehívására vonatkozó javaslatával foglalkozó cikk); Várnai Ferenc: Játék a tűzzel (IX. 7. Egyes nyugati szociáldemokrata pártok Portugália elleni magatartásával foglalkozó cikk); Marjai József államtitkár felszólalása az ENSZ-közgyűlés rendkívüli ülésszakán (IX. 10.); Vajda Péter: Helsinki és Ázsia (IX. 10.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Zsambin Batmunh: Ázsia újjászületésének hajnala (8. A Japán feletti győzelem 30. évfordulójára írott cikk); Paul Markowski: Az európai béke és biztonság nevében (8.); Közlemény a latin-amerikai és karib-tengeri országok kommunista pártjainak tanácskozásáról (8.).

MAGYAR HÍRLAP — Kármán József: Az egyezmény és elutasítói (IX. 9. A második egyiptomi—izraeli csapatszétválasztási egyezménnyel foglalkozó cikk).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Pető Gábor Pál: A tudósok és a tudományos közélet (VIII. 15.).

ÉLET ÉS IRODALOM — Zoltai Dénes: Vitában a polgári esztétikákkal (IX. 6. Az európai szocialista országok esztétáinak tanácskozásán elhangzott vitaindító rövidített szövege).

MAGYAR IFJÚSÁG — Interjú dr. Polinszky Károly oktatási miniszterrel a legfontosabb oktatáspolitikai kérdésekről (VIII. 15.).

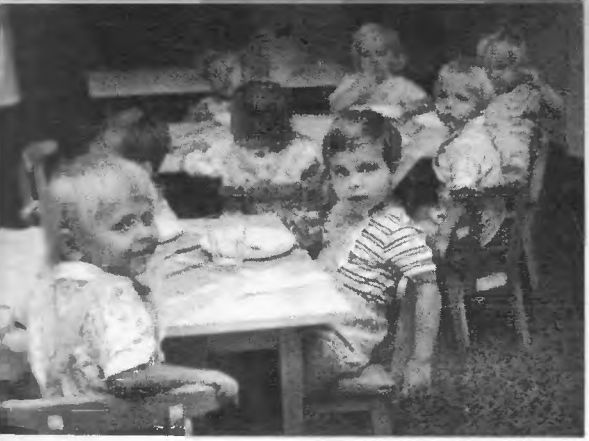

TÁRSADALMI ÖSSZEFOGÁSSAL

Cegléden jelentősen emelkedett a társadalmi összefogással épült óvodai és bölcsődei férőhelyek száma. Szeptember elején vették birtokukba a gyerekek Cegléd új, 160 férőhelyes bölcsőde- és óvodakomplexumát, amely 12 millió forintba került. Építéséhez 33 üzem és termelőszövetkezet járult hozzá kommunista szombatokkal, s így mintegy négymillió forint hozzájárulással csökkentették az építkezési költségeket

(Koppány György felvételei)

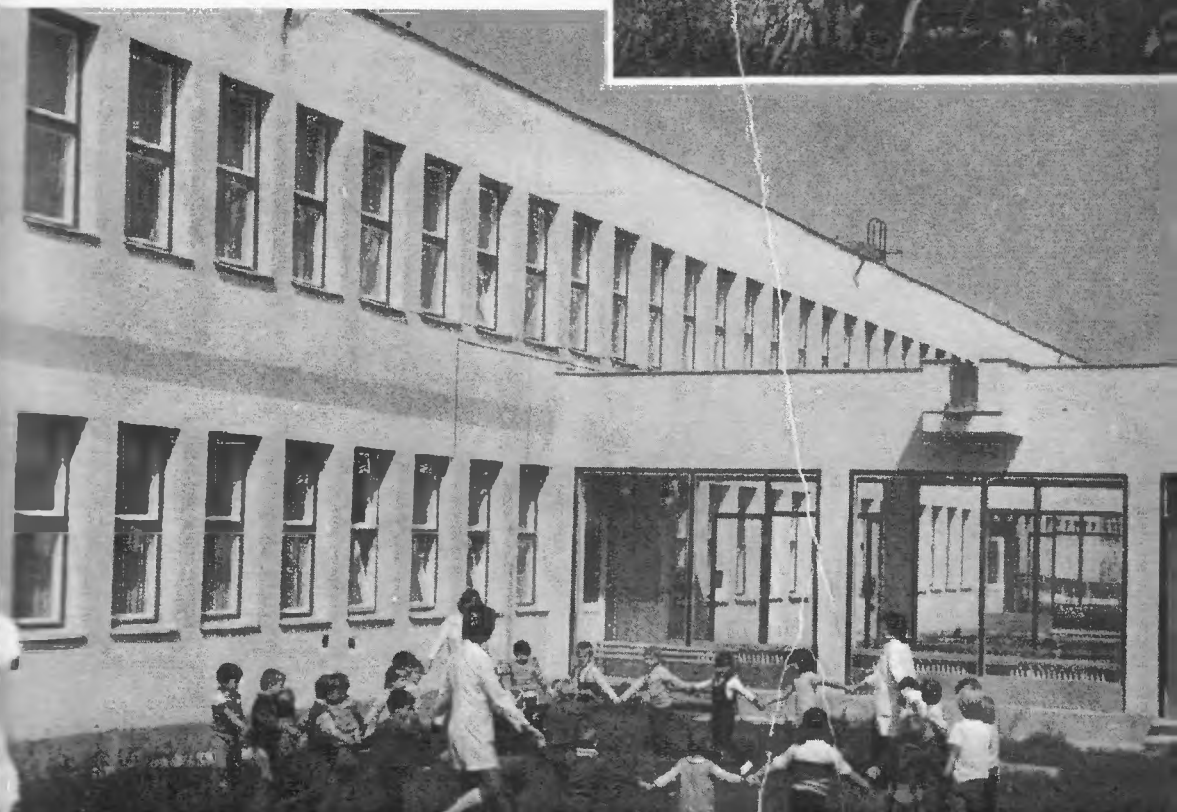

a: 3,50 forint

Megjelent

P. ROSSI

A filozófusok és a gépek

296 oldal Ára: 40,– Ft

Egy elmaradt vita helyett

Jacques de Bonis kérdez – Aczél György válaszol

196 oldal Ára: 12,– Ft

M. PÁSZTOR JÓZSEF

József Attila műhelyei

Lapok, szellemi és irodalmi csoportosulások

356 oldal + 24 oldal melléklet Ára: 45,– Ft

BORSI EMIL

Az európai népi demokratikus forradalmak

144 oldal Ára: 12,– Ft

Az Öreg

Emlékezések Landler Jenőről

216 oldal + 12 oldal kép Ára: 20,– Ft

Mementó
Magyarország 1944

360 oldal + 16 oldal kép Ára: 32,– Ft

(A Nácizmus Üldözötteinek Bizottságával közös kiadás)

ZALKA MIKLÓS

Füstkarikák

210 oldal Ára: 14,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX: 25.699

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KOZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

ÉLJEN A NAGY OKTÓBERI SZOCIALISTA FORRADALOM!

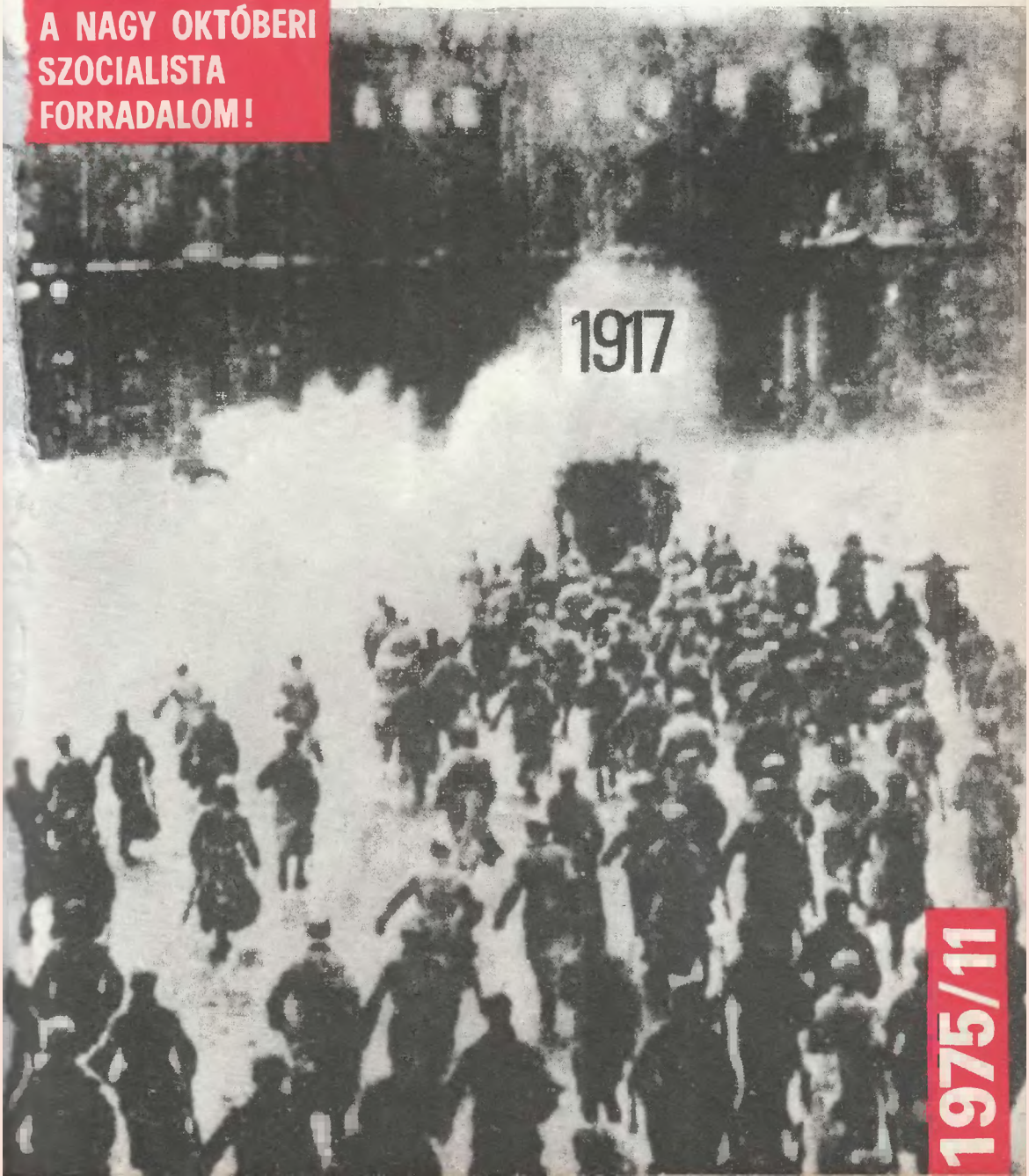

1975/11

Az iskolákban, úttörőházakban nagy népszerűségnek örvendenek a fotós szakkörök

Szovjet és magyar pajtások együtt nyaralnak az idén avatott zánkai úttörővárosban

ÚTTÖRŐÉLET

Az úttörővezetők országos konferenciája október végén összegezte az úttörőmozgalom eredményeit és további feladatait. Képeink a mozgalom mindennapjait, az úttörőcsapatok életét mutatják be.

Őrsi vetélkedőn

Izomerősítő gyakorlatok a sportszakkörben

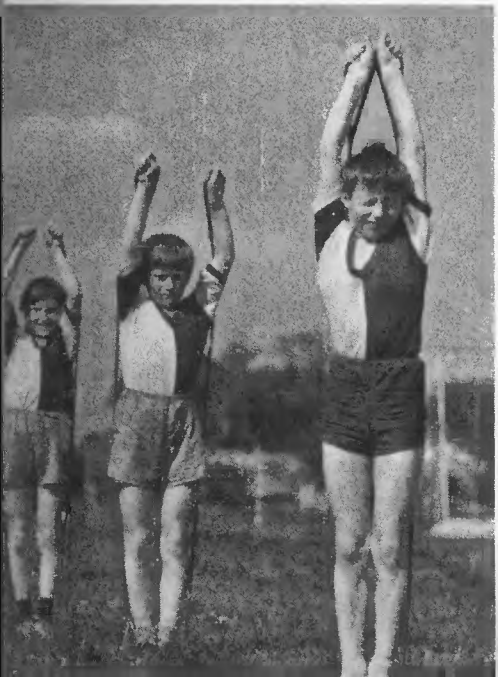

(Lengyel Miklós felvételei)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XX. ÉVFOLYAM, 1975. NOVEMBER

11

TARTALOM:

Berecz János: Az Októberi Forradalom útján (3)

Győri Imre: Propagandamunka az új pártoktatási évben (11)

A VEZETŐ SZERVEK MUNKÁJÁBÓL

Pullai Árpád: A párttagsági könyvek cseréje (19)

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1975. október 23-i határozata a párttagsági könyvek cseréjéről (28)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

K. Papp József: A beszámoló taggyűlések elé (31)

Szűcs Istvánné: A gazdagabb úttörőéletért (35)

Szaszkó László: Az egyesült termelőszövetkezetek megszilárdítása (39)

A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatának megvalósításáért

Korompai Erik: Az év végi csúcsforgalom (43)

Magyar Gyula–Varga László: A szocialista munkaverseny-mozgalom fejlesztése (48)

Zsibók András: A maguk erejére támaszkodnak (51)

Hajtun József: Az ésszerű takarékosság – közügy (55)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Blaskovits János: Társadalmunk osztályszerkezetének néhány kérdése (59)

Venesz Ernő: A pártoktatási csoport mint közösség (66)

A Politikai Főiskola pályázati felhívása (70)

SZEMLE

Király Andrásné: A fejlett szocialista társadalom útján (72)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Dr. Sipos István: A közművelődés – az ideológiai munka része (76)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Lajtai Vera: A községi pártbizottság alapszervezeteket irányító munkája (81)

Kovács József: A pártmunka új vonásai az egyesült tsz-ekben (85)

L. V.: Az új tisztségviselők segítése (88)

Dorcsi Sándor: Értelmiségiek a közéletben (90)

L. Gy.: Rendszeres szervezeti élet – egységes cselekvés (92)

EZT OLVASTUK

Fontosabb cikkek jegyzéke (94)

Borítón: **Rényi Katalin** munkája

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Felelős szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111-400, 311-321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660
Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 329), a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hírlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra
Terjeszti a Magyar Posta
75.2523/2-11 – Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

BERECZ JÁNOS
a Központi Bizottság osztályvezetője:

Az Októberi Forradalom útján

November 7-én immár 58 esztendeje ünneplik a Szovjetunió népei és a világ dolgozói a Nagy Októberi Szocialista Forradalom évfordulóját. Az első szocialista forradalom győzelme annak a diadala volt, hogy az orosz proletariátus élcsapata, Lenin vezetésével elsajátította és alkalmazni tudta Marx és Engels tudományos tanait az új körülmények között. Leninnek megvolt az rendkívüli képessége, mellyel elméletileg általánosította a munkásosztály harcának új tapasztalatait, a társadalmi változások következményeit, s ezáltal gazdagította, továbbfejlesztette a marxizmust. Az Októberi Forradalom győzelmével az emberiség egy része rálépett a szocializmus gyakorlati megvalósulásának útjára; állhatatos harccal felszámolta a kizsákmányolást, az osztálynélküli társadalom felépítésén, a kommunizmus megvalósításán dolgozik.

A világ első szocialista állama meghirdette az emberek tényleges egyenlőségét és azt az együttélés normájává tette a társadalmi életben, a mindennapi munkában, s a soknemzetiségű Szovjetunió köztársaságai, népei közötti kapcsolatokban. A szovjet állam hirdette – s külpolitikájában is annak megvalósítására törekedett –, hogy az államok közötti kapcsolatokban a béke és az egyenjogú együttműködés lenini elve érvényesüljön.

A szocialista forradalom céljainak megvalósítása hallatlan erőfeszítéseket, hihetetlen áldozatokat követelt a szovjet néptől. A polgárháború és a fegyveres intervenció, a gazdasági és diplomáciai blokád, a két világháború közötti imperialista külpolitika, amely a második világháborúba torkollott, a Nagy Honvédő Háború, majd a hidegháború évei – mind egy-egy szakasza a Szovjetunió népei hosszú, küzdelmes útjának. A háborúk évei, a mérhetetlen háborús pusztítások újjáépítése, a külső fenyegetettség időszakonként fékezhette ugyan a szocialista építés lendületét, a fejlődés ütemét, de nem akadályozhatta meg a lenini gondolat egyre erőteljesebb érvényesülését sem a szovjet társadalomban, sem a szovjet állam nemzetközi kapcsolataiban. A személyi kultusz torzulásai kárt okozhattak, de csak átmeneti jelenségként értékelhetők a marxizmus–leninizmus megvalósításának útján. A Szovjetunió Kommunista Pártja, a szovjet állam a legküzdelmesebb esztendőkben is következetes, elvi politikát folytatott. A marxista–leninista eszmék töretlen és méltó képviselete kivívta az egész világ dol-

gozóinak tiszteletét, megbecsülését és együttérzését, amelyet napjainkban már nemcsak a Szovjetunió népei, de a szocialista közösség minden országa érezhet, tapasztalhat.

A Szovjetunió kommunizmust építő munkájának sikerei, tántoríthatatlan elvi külpolitikája és a szocialista közösség erőfeszítései következtében megváltozott nemzetközi erőviszonyok különösen a legutóbbi években éreztetik hatásukat. A több évtizedes, elsősorban mennyiségi változások napjainkban jelentős minőségi változásokká formálódnak át: a szocializmus legyőzhetetlenné vált, a marxizmus–leninizmus térhódítása pedig megállíthatatlan.

● ● ●

Az Októberi Forradalom örököse, a Szovjetunió kommunistái, minden népe és nemzetisége méltóképpen él a nagy hagyatékkal: Október szelleme az élet minden területén érvényesül. A Szovjetunió Kommunista Pártja XXV. kongresszusára készül, s a szovjet nép még szorosabban tömörül marxista–leninista pártja köré, nagy lendülettel dolgozik a IX. ötéves terv céljainak a megvalósításán. Az SZKP KB 1975. áprilisi plénumát követően az egész országban fokozódott a dolgozók politikai és termelési aktivitása, s a nemes hagyományok szellemében növelték szocialista munkavállalásaikat.

A szovjet népgazdaság ütemesen, dinamikusan fejlődik. A tervszerű, kiegyensúlyozott fejlődés eredményeként a hetvenes évek elejére létrejött hatalmas gazdasági potenciál lehetővé tette számos feladat egyidejű megoldását. A szovjet állam a korábbi években is sokoldalúan gondoskodott az életszínvonal emeléséről, azonban a nehézipar gyors ütemű fejlesztésének feladata, a véderő kellő szinten tartása miatt ez csak korlátozottan valósulhatott meg. A IX. ötéves tervben a Szovjetunió történelmében először kerülhetett sor arra, hogy a lakosság életszínvonalának emelése döntő módon előtérbe kerüljön.

A kongresszusi felkészülés a számadás időszaka is. A Szovjetunió kommunistái felmérik a gazdasági építőmunka, a társadalom anyagi és szellemi gazdagodásának, a IX. ötéves terv teljesítésének eredményeit.

A tervezettnél gyorsabb ütemben fejlődik az ipari termelés. Négy év alatt több mint egyharmadával növekedett. A munka termelékenységének emelkedése 1966–1970 között 73% volt, míg a jelenlegi ötéves tervben meghaladja az előirányzott 80 százalékot is. A Szovjetunió napjainkban a világ ipari termelésének 20%-át adja. A szovjet népgazdaságban széleskörűen alkalmazzák a tudományos-műszaki forradalom vívmányait.

A mezőgazdaság fejlesztésének középpontjában az iparszerű termelés áll. A lehető legkisebbre kívánják korlátozni az időjárás káros hatását. Az elmúlt évben a mezőgazdaság 347 000 traktort, 250 000 teherautót és 64 millió tonna műtrágyát kapott.

A Szovjetunió időjárási viszonyai igen változékonyak, s 1972-ben a szokatlanul nagy szárazság miatt a terméseredmények az előirányzatot nem érték el. Ennek ellenére az ötéves terv első négy évében a termelés több mint 15 százalékkal növekedett. Az idén rendkívül kedvezőtlen az időjárás, de a szovjet emberek mindent megtesznek azért, hogy a tervidőszak alapvető mezőgazdasági céljait teljesítsék.

A XXIV. kongresszus határozatainak megfelelően növekszik a népjólét a Szovjetunióban. A terv a reáljövedelem 30%-os emelkedését írja elő. Ezen belül a munkások és az alkalmazottak átlagbére az öt év alatt 20–22, a mezőgazdasági dolgozóké pedig 30–35%-kal emelkedik. A szovjet kormány életszínvonalpolitikájában kiemelkedő jelentőségű a társadalmi fogyasztási alapok össze-

gének és arányának növelése. A társadalmi juttatások és kedvezmények összege – a tervelőirányzatok szerint – öt év alatt 40%-kal emelkedik.

Jelentősen bővül és javult az egészségügyi és szociális szolgáltatások hálózata. Napjainkban a Szovjetunióban épül a legtöbb lakás a világon. A IX. ötéves terv során 565–575 millió négyzetméter lakóterületet építenek. Ez 60 millió ember lakáskörülményeit teszi jobbá, kulturáltabbá.

Az Októberi Forradalom óta jelentősen változott a társadalom osztályszerkezete. A társadalom osztályai és rétegei, az egyes köztársaságok, nemzetiségek ma közelebb állnak egymáshoz. Az együttes munkában, a közös harcban kialakult a szovjet emberek új, történelmi közössége, a szovjet nép. A kommunista társadalom építése közben formálódik és fejlődik a kommunista embertípus, amely az igazi tulajdonos szemléletével közelíti meg az országos feladatokat is.

Maradéktalanul érvényesül a Szovjetunió Kommunista Pártjának vezető szerepe. A kommunista élcsapat állandó, szerves kapcsolatban áll az egész néppel, az ország állami és társadalmi szervezeteivel. Az SZKP XXIV. kongresszusán a Központi Bizottság beszámolója hangsúlyozta, hogy „a párt politikája arra irányul, hogy segítse a munkásosztály, a kolhozparasztság és az értelmiség közeledését, a város és a falu, a szellemi és fizikai munka közötti lényeges különbségek fokozatos felszámolását".

A lenini nemzetiségi politika szellemében a Szovjetunió Kommunista Pártja arra törekszik, hogy tovább fejlődjék a Szovjetunió nemzeteinek és népeinek sokoldalú együttműködése és testvéri barátsága. A szovjethatalom éveiben a tudatos ipartelepítési politika következtében a Szovjetunió gazdaságilag elmaradott területein is jelentős ipari bázist sikerült létrehozni. Napjainkban ütemesen fejlődik és erősödik az egységes, össz-szövetségi népgazdasági komplexum, s ez a gazdasági együttműködés, a kölcsönhatások sok ezer szálával fűzi össze a Szovjetunió népeit. Természetesen ez az együttműködés és közeledés a Szovjetunió köztársaságai nemzeti jellegének és sajátosságainak tiszteletben tartásával történik.

A Szovjetunió Kommunista Pártja belpolitikájában tehát teljes mértékben érvényesül a marxizmus–leninizmushoz való hűség, a szovjet nép érdekeinek szolgálata és a kommunista társadalom építésének minden követelménye.

● ● ●

Az Októberi Forradalom gyökeresen új politikával lépett fel a nemzetközi életben is. „A szovjethatalom forradalmi módon lerántotta a külpolitikáról a titokzatosság leplét" és közismert, hogy legelső lépése a Békedekrétum meghirdetése volt, amely azóta is nemzetközi politikájának az alapja. A Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán olyan békeprogramot dolgozott ki, amely összegezte a béke és a nemzetközi biztonság megteremtésének legfontosabb mai feladatait, amely lényegében *korunk békedekrétuma*

Az 1971 márciusában megtartott XXIV. kongresszus óta a szovjet kommunisták, a szovjet nép minden lehetséget megtett azért, hogy a békeprogram céljait megvalósítsa és megszabadítsa földünket a világégés veszélyétől, s a népeket az agresszió és a háború rémétől. E politika céljainak megvalósításáért a szovjet néppel együtt küzdöttek a szocialista közösség országai és a különböző demokratikus mozgalmakba tömörült jóakaratú emberek milliói is szerte a világon. Ennek alapján az SZKP XXV. kongresszusán jóleső érzéssel számba vehetik mind a szovjet kommunisták nemzetközi cselekedeteit, mind a békeprogram megvalósulásának eredményeit.

A békeprogram első alkotóeleme célul tűzte ki a háborús tűzfészkek felszámolását és azok politikai rendezését „az agresszió áldozatává vált államok és népek törvényes jogainak tiszteletben tartása alapján". Olyan követelményt fogalmazott meg ez a pont, amely korunk fejlődésének és jövőjének egyik legfontosabb alkotóeleme, s megvalósítása feltartóztathatatlan.

Az elmúlt évtizedben a legnagyobb és legdurvább imperialista agresszió Indokínában folyt Vietnam, Kambodzsa és Laosz népei ellen. A Szovjetunió a leghatározottabban fellépett az USA agressziója ellen, minden szükséges segítséget megadott Indokína népeinek hazájuk védelméhez, függetlenségük és szabadságuk kivívásához. Az érintett népek helytállása, a szocialista országok segítsége és a világ haladó erőinek szolidaritása meghozta gyümölcsét: Indokína népei leszámoltak az imperialista agresszorokkal, felszabadították hazájukat és kezükbe vették sorsuk irányítását.

Vietnam, Kambodzsa és Laosz népeinek győzelme történelmi jelentőségű, stratégiai hatású esemény. Következményeként megrendültek az imperializmus ázsiai pozíciói, javult az ázsiai béke és biztonság helyzete, s megerősödtek a szocializmus pozíciói. A vietnami elvtársak minden alkalommal hangsúlyozzák, hogy a győzelem forrása az indokínai kommunisták marxista–leninista politikája volt, amely a terület felvirágoztatásának a záloga is. Mindez az SZKP békeprogramjának a nagyszerű teljesítését is jelenti.

A közel-keleti tűzfészek megoldása keveset haladt előre az elmúlt években. De minden más történelmi példa azt mutatja, hogy az elvi politika, a történelmi optimizmusból eredő türelem és körültekintés, az agresszió sújtotta népek iránti szolidaritás meghozza gyümölcsét, a problémák igazságos megoldását. A szocialista országok és elsősorban a Szovjetunió szüntelenül fellépnek az arab népek jogos követeléseinek teljesítéséért.

A békeprogram Európával kapcsolatban tartalmazta a legmerészebb célokat, amikor második pontjában így fogalmazott: „Gyökeres fordulatot kell végrehajtani az európai földrészen az enyhülés és a béke irányába." Még a hidegháború legelvakultabb hívei között is nehezen akad olyan, aki tagadni merné a szovjet kormány, az európai szocialista országok sikerét az e cél eléréséért folytatott tevékenységben.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia sikeres befejezése, a záródokumentum aláírása 33 európai ország, az USA és Kanada felelős vezetői által – a békepolitika elvitathatatlan érdeme és eredménye. Az értekezlet lezárta a II. világháború után eltelt 30 év időszakát, nemzetközi dokumentumban rögzítette a történelmi változások eredményeit, azok elismerését. Mindez a szocialista és demokratikus erők, a józan ész és a valóságot felismerő értelem győzelme. A helsinki dokumentum politikai normái a szocialista országok külpolitikai alapelveit rögzítik, a gazdasági és kulturális együttműködés tervei az európai népek és országok közös érdekeit tükrözik, míg a kölcsönösen elfogadott kompromisszumok a világ békéjének, Európa biztonságának nemes ügyét szolgálják.

Az SZKP békeprogramjának harmadik és negyedik pontja a leszerelést szorgalmazza és a fegyverkezési verseny megfékezését tűzi ki célul. Kétségtelen, hogy ezen a téren is sok minden történt. A szovjet–amerikai megállapodások csökkentették az atomháború kirobbanásának veszélyét, fékezték a stratégiai fegyvergyártás ütemét, megalapozták újabb megállapodások megkötését. Időközben sikerült egyezményben rögzíteni a vegyi és baktériumfegyverek gyártásának korlátozását és részbeni eltiltását. Folytatódtak a stratégiai fegyverek további korlátozását szolgáló szovjet–amerikai, valamint a közép-európai csapatcsökkentés kérdéseivel foglalkozó bécsi tárgyalások.

Mindezzel párhuzamosan ugyanakkor folytatódik a fegyverkezés, a fegyvergyártás egyes területein a versengés is és új fegyverfajták kutatása, gyártásának előkészítése. Rendkívül káros és veszélyes folyamat ez, mert egyrészt jelentős anyagi erőket emészt fel, csökkenti az emberiség érdekeit szolgáló tudományos-technikai eszközöket, másrészt növeli a háború anyagi bázisát, az emberiség létét veszélyeztető katonai eszközök mennyiségét és minőségét.

A szocialista országok nem békélhetnek meg ezzel a helyzettel, és erőfeszítéseket tesznek a katonai enyhülés kikényszerítésére. A Szovjetunió arra törekszik, hogy a leszerelés eredményeit egyetemessé tegyék, és a javuló nemzetközi légkört újabb egyezmények megkötésére használja fel. Különösen jelentősek az Egyesült Nemzetek Szervezetének mostani, 30. közgyűlésén előterjesztett szovjet javaslatok, amelyek a nukleáris fegyverkísérletek végleges és minden közegben való beszüntetését, a tömegpusztító fegyverek új fajtái és rendszerei kidolgozásának, valamint előállításának betiltását célozzák. Ezeket a kezdeményezéseket – a leszerelési világértekezlet összehívására vonatkozó korábbi szovjet javaslattal együtt – mind több kormány teszi magáévá. Elfogadásuk lehetővé tenné a fegyverkezési verseny korlátozását, majd megszüntetését, a tudomány és a technika vívmányainak egyre inkább az egész emberiség céljait szolgáló békés felhasználását.

A békeprogram megbélyegezte a gyarmati elnyomás maradványait, a faji elnyomás tényeit, és követelte a végleges felszámolását a kizsákmányolás és elnyomás ezen típusainak is. Az utóbbi évek eseményei ennek az álláspontnak a helyességét igazolják. A portugál demokratikus erők és a portugál gyarmatok nemzeti felszabadító mozgalmainak a csapásai alatt összeomlott a közel fél évszázados fasiszta uralom Portugáliában. Ezek a változások megnyitották az utat a portugál gyarmatok népeinek felszabadulása előtt, melyek egymás után veszik kezükbe sorsuk irányítását és hirdetik meg hazájuk függetlenségét, szabadságát. Hogy nem automatikus folyamatról van szó, igazolják azok a reakciós és imperialista akciók, amelyek meg akarják akadályozni, hogy a leggazdagabb portugál gyarmat, Angola is visszanyerje függetlenségét.

A Szovjetunió és a többi szocialista ország következetes támogatói az el nem kötelezett országoknak abban a törekvésükben is, hogy felszámolják a gyarmati uralom maradványait, kivívják gazdasági függetlenségüket és saját javukra használhassák fel természeti kincseiket.

Az SZKP békeprogramja végül kinyilvánította: „A Szovjetunió kész minden területen elmélyíteni a kölcsönösen előnyös együttműködési kapcsolatokat azokkal az államokkal, amelyek a maguk részéről törekednek erre." A szovjet államnak rendkívül szorosak a kapcsolatai a baráti országokkal. Egyre kiterjedtebbek és sokoldalúbbak kapcsolatai a tőkésállamokkal is a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének lenini politikája alapján. Különösen jelentősen fejlődtek a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolatai az elmúlt néhány évben. E két hatalmas ország együttműködése nemcsak a kölcsönös érdekeket szolgálja, hanem a nemzetközi béke és biztonság megerősítésének egyik igen fontos alkotóeleme éppen azért, mivel a legerősebb szocialista és kapitalista ország kapcsolatait szabályozza szerződésekkel, megállapodásokkal. A Szovjetunió ugyanakkor kezdeményező és aktív más országokhoz fűződő viszonyában is, mert minden ország részvételét fontosnak tartja – nagyságától függetlenül – a békés, demokratikus és igazságos nemzetközi viszonyok létrehozását szolgáló tevékenységben.

A békéért és a nemzetközi együttműködésért, a népek szabadságáért és függetlenségéért vívott harcnak a Szovjetunió Kommunista Pártja XXIV. kongresszusán kidolgozott programját a marxizmus–leninizmus eszméi hatották át,

és éppen ezért megvalósítása egyetemes emberi érdekeket szolgál. A békeprogram a legszélesebb nemzetközi támogatást kapta minden eddigi elgondoláshoz, törekvéshez képest. Csak a hidegháború legelvakultabb hívei, a fegyverkezési hajszában meggazdagodó monopolista tőkések szűk csoportja, az imperialista nagyhatalmi szövetségek egyes vezetői próbálták nyíltan megakadályozni céljainak megvalósítását, mozgósító hatásának érvényesülését. Gáncsoskodásuk fékezhette a béke és a biztonság megszilárdítását, ellenakcióik akadályozták a fegyverkezési verseny határozott megállítását, a leszerelési megállapodások szélesítését, agressziós cselekedeteik növelték egyes területek népeinek gondjait, bajait, de a világ előrehaladását nem tudták megakadályozni. Ezek az erők az utóbbi években aktív szövetségesre találtak a kínai vezetők szovjetellenes, reakciós külpolitikájában. Velük „színesebb" lett a béke és az enyhülés ellenfeleinek kórusa, növekedtek a nehézségek is a biztonságos és fegyvermentes világért folyó küzdelemben, de ez a folyamat feltartóztathatatlan. A békeprogram világszerte támogatott céljainak megvalósítása, milliókat mozgósító ereje és hatása arról győzi meg a Szovjetuniót és szövetségeseit, hogy ezen az úton kell továbbhaladni: a béke, a biztonság, az együttműködés és a népek szabadsága, függetlensége útján a nemzetközi porondon is. Ez az Októberi Forradalom útja, amelyet a marxizmus–leninizmus eszméi világítanak meg.

● ● ●

Az Októberi Forradalom új korszakot nyitott a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom fejlődésében is. Az orosz bolsevikok győzelme leleplezte az opportunizmus gyávaságát és tehetetlenségét, s igazolta a tudományos szocializmus tanait, a marxizmus–leninizmus stratégiáját és taktikáját. A kapitalizmus válságának talaján, az első szocialista forradalom győzelme következtében fellendült a munkások harca szerte a világon, kiéleződött az osztályküzdelem, egymás után alakultak meg a kommunista pártok, és létrejött a nemzetközi kommunista mozgalom. Az Októberi Forradalom szülte Szovjetunió vált a forradalmi munkásszervezetek, a marxista–leninista pártok bázisává és lelkesítő erejévé.

A Szovjetunió Kommunista Pártja és a nemzetközi kommunista mozgalom léte és sorsa kezdettől fogva eltéphetetlenül összefonódott és egységes világerőt alkotott a proletár internacionalizmus eszméje alapján. A munkások forradalmi pártjainak nemzetközi szövetsége, a Kommunista Internacionálé is Lenin kezdeményezésére jött létre, és egész fennállása idején az első proletárállam, a Szovjetunió erejére támaszkodott.

Történelmi tényeken alapszik tehát az a következtetés, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban a szovjetbarátság, a Szovjetunióhoz való hűség és a proletár internacionalizmus lényegét tekintve szorosan összefonódó, azonos tartalmat kifejező fogalmakká váltak. Felismerte ezt az osztályellenség is. A különböző országok burzsoá körei rendre azzal rágalmazták az egyes kommunista pártokat, hogy nem önállóak, nem képviselnek nemzeti érdekeket stb. Az Októberi Forradalom győzelme után a burzsoázia antikommunizmusának fő eszközévé a szovjetellenes uszítás és fő céljává az adott ország kommunista pártjának a Szovjetunióval való szembeállítása vált, hogy egymástól elszakítva mérhessen rájuk megsemmisítő csapást.

Korunkban a nemzetközi kommunista mozgalom a világ legnagyobb és legátfogóbb politikai erejévé vált, amelyhez a világ mintegy 90 országában tevékenykedő pártok tartoznak. A kommunista és munkáspártok alkotják a három nagy forradalmi erő: a szocialista világrendszer, a fejlett tőkés országok munkásmozgalma, valamint a nemzeti felszabadító és imperialistaellenes mozgalmak

magvát, összetartó, azokat szövetségbe tömörítő gerincét. A marxista–leninista pártok tudományos világnézetükre alapozva képesek olyan politikát kidolgozni és megvalósítani, amely magában foglalja az adott nemzet leghaladóbb céljait és érdekeit, s ugyanakkor összhangban van a világ helyzetével, más forradalmi erők céljaival. Ezt igazolja a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai tanácskozása óta eltelt időszak is.

Az 1969-es moszkvai kommunista világértekezlet elemzése a nemzetközi helyzetről és az ott kidolgozott antiimperialista akcióprogram teljes mértékben kiállta az idő próbáját, a gyakorlat által igazolódott. A kommunista és munkáspártoknak a közös program megvalósításáért – mind nemzeti, mind nemzetközi keretekben – folytatott harca gyengítette az imperializmus pozícióit, vereséget mért az agresszió politikájára, és előmozdította a három fő forradalmi erő akcióegységének megszilárdítását. Mindez nem vonta el az egyes testvérpártok figyelmét a nemzeti keretek között folyó osztályharctól, a saját népük szolgálatától, hanem még kedvezőbb nemzetközi feltételeket tenremtett ahhoz. Így hozzájárult az egyes kommunista pártok, valamint az egész nemzetközi kommunista mozgalom befolyásának és tekintélyének további növeléséhez.

A nemzetközi helyzetben végbemenő kedvező folyamatok és a reakciós erők ellentámadási kísérletei szükségessé teszik, hogy a kommunista és munkáspártok közösen elemezzék a helyzetet, és a nemzetközi enyhülés erősítése, a társadalmi haladás szolgálata érdekében egyeztetett tevékenységet folytassanak. Mindez összehangolható az egyes pártok önállóságával és sajátos felelősségének tiszteletben tartásával. E követelményeket kielégítő, eredményes regionális tanácskozást tartottak ez év márciusában az arab és júniusában a latin-amerikai testvérpártok. Az európai kommunista és munkáspártok értekezletének gyakorlati előkészítése napjainkban is folyik.

A testvérpártoknak e közös és eredményes tevékenysége ellen fokozta akcióit a nemzetközi imperializmus. Újra elárasztják a burzsoá újságokat azokkal a kitalálásokkal és rágalmakkal, hogy „Moszkva diktálni akar", hogy „a Szovjetunió Kommunista Pártja vezető szerepre tör" stb. A szovjetellenesség szítása tehát változatlanul a burzsoázia legfontosabb eszköze a forradalmi munkásmozgalom ellen folytatott harcában, a proletár internacionalizmus nagy eszméi erejével és befolyásával szemben.

A kommunista és munkáspártok csak úgy szolgálhatják eredményesen népük igazi érdekeit, érhetik el a békéért és társadalmi haladásért folyó harc céljait, ha hűek maradnak ideológiai alapjukhoz, a marxizmus–leninizmus tanításaihoz, internacionalista eszményükhöz. Ez pedig szorosan összekapcsolja őket a legnagyobb és legtapasztaltabb testvérpárttal, a Szovjetunió Kommunista Pártjával.

● ● ●

Hazánk együtt halad a Szovjetunióval, a Magyar Szocialista Munkáspárt a Szovjetunió Kommunista Pártjával azonos, egyeztetett nemzetközi politikát folytat. A magyar és a szovjet nép barátsága és szövetsége töretlen, mert megingathatatlan bázisra épül: a marxizmus–leninizmus és a szocialista internacionalizmus eszméire, az alapvető célok és érdekek teljes azonosságára.

A Magyar Népköztársaság és a Szovjetunió népeit összekötik a fejlett szocialista társadalom, illetve a kommunizmus felépítéséért folytatott alkotó munka és a sokoldalú együttműködés szálai. Az új társadalom felépítésének legfőbb biztosítéka az adott ország népének a munkája és tevékenysége. Ennek továbbfejlesztéséhez járult hozzá az MSZMP XI. kongresszusa nálunk a helyzet világos

elemzésével és a további feladatok tudományos alapokon nyugvó kidolgozásával. Országunk számára is nélkülözhetetlen a nemzetközi munkamegosztás. A Szovjetunióval kialakult és állandóan fejlődő együttműködésünk terveink megvalósításának meghatározó külső feltételét teremti meg. Szeptemberben írták alá a magyar és a szovjet kormány képviselői a tervkoordinációs megállapodást az 1976–1980-as évekre. A kölcsönös szállítások 1974-es árakon számítva 1971–1975 között 10 milliárd rubelt tettek ki. A következő öt évben 14 milliárd rubeles forgalom a tervezet, tehát 40%-os az emelkedés. A szükséges mértékben nő a nyersanyag- és energiaszállítás a Szovjetunióból, míg termékeinknek biztos és állandóan bővülő piacot jelent a szovjet népgazdaság. A kölcsönös gépipari szállítások 60%-kal növekedtek, s ez egyben elmélyíti a műszaki-tudományos munkamegosztást is és biztosítja a szükséges továbbfejlődést.

A két nép érdekei teljesen azonosak a világpolitikában is. A béke és a biztonság számunkra éppoly drága, mint a szovjet népnek. A két ország, mint a szocialista közösség tagja, ezért együtt is lép fel a nemzetközi porondon a közös célok megvalósításáért. A Szovjetunió köré tömörülő szocialista közösség országainak nagy a tekintélye és jelentős a hatása az egész világon, mert tudatosan vállalják a felelősséget a világ sorsáért, megfontoltan és egységesen cselekszenek, kezdeményezéseik reálisak és elveiket nem adják fel taktikai előnyökért. Mindez azért lehetséges, mert az Októberi Forradalom által megkezdett úton haladnak, és ténylegesen hűek a marxizmus–leninizmus tanításaihoz, a szocialista internacionalizmus eszméjéhez.

A dávidföldi általános iskolában Komló párt-, állami és társadalmi szervei vezetőinek jelenlétében felavatták a Chilei Köztársaság meggyilkolt elnöke, Salvador Allende szobrát, Pátzay Pál Kossuth-díjas szobrászművész alkotását. Az iskola ezt követően felvette Salvador Allende nevét *(MTI Fotó – Kálmándy Ferenc)*

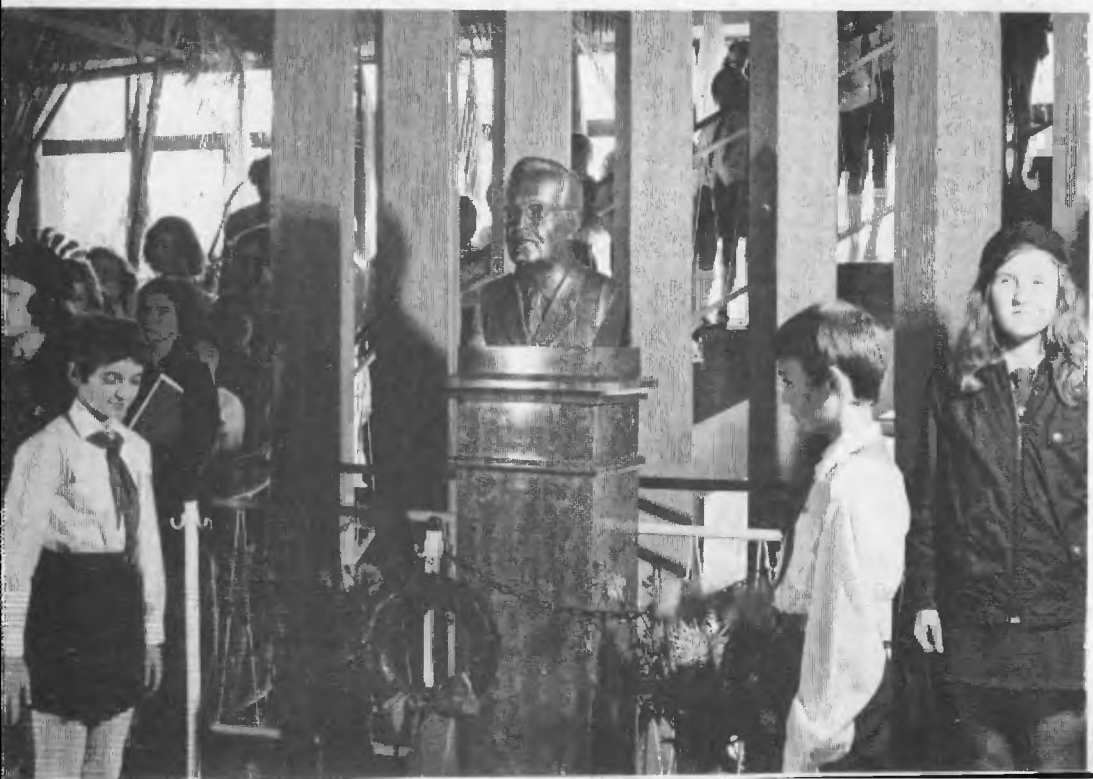

GYÖRI IMRE
a Központi Bizottság titkára:

Propagandamunka az új pártoktatási évben *

A pártoktatás feladatait a Politikai Bizottság 1975. június 3-i határozata szabja meg a következő öt évre. Ennek alapján a pártpropaganda folytatja az elmúlt évek bevált gyakorlatát. Egyúttal arra törekszik, hogy az eddigieknél aktívabban, mélyebben, sokoldalúbban világítsa meg a párt politikájának elvi alapjait, napjaink szocialista valóságát, közvetítse az eleven, élő marxizmus–leninizmust. A propagandamunkának átfogóbban és meggyőzőbben kell feltárnia, tisztáznia a párt politikai gyakorlatában előtérbe kerülő elméleti kérdéseket, a munkásmozgalom fejlődésének, a szocializmus építésének törvényszerűségeit, hogy a jelenleginél is hatékonyabban formálhassa a párttagság elvi-politikai meggyőződését, társadalomszemléletét, világnézetét. Ezzel szolgálhatja leginkább a XI. pártkongresszus egyik legfontosabb célkitűzésének megvalósítását, a párttagság eszmei-politikai, cselekvési egységének erősítését és megújítását.

A következő években, s így 1975/76-ban is, az oktatás fő tartalmát a XI. pártkongresszus követelményei határozzák meg. Ezen az általános tartalmi igényen belül az oktatás konkrét teendőit két körülmény befolyásolja alapvetően. Az egyik az, hogy már ez év márciusától megkezdődött a kongresszus határozatainak végrehajtása. A párt kongresszusi döntéseinek szelleme olyan útmutatás számunkra, amely meghatározza országépítő munkánk fő irányát, olyan eszmei támasz, amely segít eligazodni mindennapi tevékenységünk sűrűjében. A kongresszus elvi állásfoglalásai az évek során újabb és újabb határozatokban, konkrét intézkedésekben öltenek testet, úgy, ahogy az élet, a fejlődés szükségletei a felvetett kérdések megoldását igénylik. A propaganda nem maradhat le az élettől: szüntelenül nyomon követi a kongresszusi határozatok megvalósulásának folyamatát, figyelemmel kísér minden menet közben hozott döntést és beépíti azt az oktatásba. Az egyes döntések és határozatok ismertetése, magyarázása fokozott feladatokat támaszt az irányító szervekkel és a propagandistákkal szemben egyaránt. A propagandáért felelős szervek természetesen megteremtik a feltételeket a nagy fontosságú döntések széles körű elterjesztéséhez. De legfőképpen a propagandista hozzáértésén múlik, hogy mindaz, amit a pártvezetés feladatként jelöl meg, eljut-e az oktatás résztvevőihez.

* A Budapest VIII. kerületi propagandisták október 14-i tanácskozásán elhangzott előadás rövidített szövege.

A másik körülmény, amely az 1975/76-os oktatási év munkáját jelentősen befolyásolja, hogy a kongresszust követő hónapokban – a tájékoztatás igényével – propagandistáink ismertették a kongresszus fontosabb megállapításait. Ezeken a fórumokon propagandánk képviselői jóleső érzéssel nyugtázhatták, hogy a hallgatók teljes egyetértéssel fogadták pártunk politikáját, amely immár csaknem két évtizede töretlenül, az élettel szoros összhangban fejlődik és fő vonala változatlan. A széles társadalmi egyetértés a legaktívabb rétegek részéről nagy politikai tőke a propaganda számára is. Olyan alap, amelyre támaszkodva bátran fordíthatja figyelmét azoknak a kérdéseknek a megválaszolására, amelyek a legtöbb érvelést, az elmélyült elemzést, az ismeretek gazdagítását igénylik.

A propaganda számára a kongresszusi határozatok eddigi ismertetése tehát azt jelenti, hogy azokban a kérdésekben, amelyekben már egységes szemlélet alakult ki, az elvi összefüggések mélyítésével, a megállapítások tartalmi gazdagságának kibontásával kell tovább erősítenie ezt az egységet. De jelenti azt is, hogy olyan esetekben, amikor hiányzik az egységes megítélés, amikor ismerethiány, tájékozatlanság, a kérdések meg nem értése, vagy éppenséggel téves, hamis nézetek, megcsontosodott előítéletek, dogmák akadályozzák a politika lényegének megértését, a tisztánlátást, a helyes szemlélet formálását, akkor a propagandának szívós, türelmes munkával, érveléssel, meggyőzéssel vitában kell megteremtenie az egységet. Ennek érdekében fel kell vennie a küzdelmet az egységes szemlélet kibontakozását zavaró nézetekkel szemben.

A propaganda küldetése megtisztelő és felemelő, de felelőssége is nagy. Ez a felelősség azt diktálja, hogy csak arra vállalkozzon, amit sajátos lehetőségei megengednek. Sohasem szabad szem elől téveszteni, hogy a propaganda mint tudatformáló tevékenység az ideológia sajátos eszközeivel szolgálja a politikát, és csakis így képes megfelelően teljesíteni hivatását. Nem lépheti át saját árnyékát, nem lehet illetékes – s önmaga hitelének ártana, ha ezt megkísérelné – társadalmi valóságunk olyan új, bonyolult kérdéseiben, amelyekre még a tudományok sem adtak megfelelő választ. Nem vállalkozhat továbbá a politika gyakorlati végrehajtását akadályozó konkrét tényezők kiiktatására. Ezek ugyanis nem propagandisztikus, hanem gyakorlati megoldást, közös cselekvést kívánnak.

● ● ●

A Politikai Bizottság 1975. június 3-i határozata alapvető feladatként szabta meg számunkra a kongresszus vezérgondolatának kifejtését, a fejlett szocialista társadalom megteremtésével kapcsolatos elvi-politikai kérdések tisztázását és magyarázatát. Ennek megfelelően propagandamunkánk középpontjába állítjuk a társadalmi viszonyok fejlesztését, a tulajdon- és osztályviszonyokat, a szocialista állam szerepét, a gazdasági építőmunkát, az ideológiai életet és művelődést, a párt irányító tevékenységét, a pártélet fejlesztését, a szocialista építőmunka nemzetközi feltételeit. Meghatározó szerepe van a fejlett szocializmus anyagi-műszaki alapjai megteremtésének, hiszen fejlődésünk jelenlegi szakaszán a termelőerők fejlődésétől függ döntően a termelési viszonyok továbbfejlesztese is. Ugyanakkor az is igaz, hogy a politikai és a gazdasági összetevők mellett rendkívül megnőtt az ideológiai tényezők szerepe a társadalomban. Ezek alakulása, visszahatása nagymértékben segítheti vagy gátolhatja gazdasági életünk problémáinak megoldását.

Ezért a propagandának erősítenie kell a társadalomról alkotott komplex felfogást. Széles körben tudatosítania kell, hogy a szocializmus építésének ah-

hoz a szakaszához értünk, amikor a fejlett szocializmus felépítésének megvalósulása a sokoldalú, harmonikus fejlődés vonalán halad. Ebben a szakaszban szorosan kapcsolódnak egymáshoz össztársadalmi feladataink, s objektív okok miatt többé nem engedhető meg, hogy a társadalom valamely területe tartósan lemaradjon. A termelés, a politika, a kultúra, az ideológia csakis egymást támogatva, egymással szoros összefüggésben tudnak számottevően fejlődni, csak így biztosíthatják az egész társadalom tartós előrehaladását.

A fejlett szocializmus építésének sok kérdése közül az 1975/76-os oktatási évben különösen két kérdést kell kiemelni: a közgazdasági ismeretek fejlesztését és a közösségi felfogás erősítését, terjesztését. Mindkét probléma olyan jellegű, amely meghatározhatja egész évi munkánk tartalmát, hatással lehet az oktatás elvi-politikai feladatainak széles skálájára.

A gazdaságpolitikai propaganda érvrendszerének bővítését két tényező is indokolja: egyrészt a fejlett szocializmus gazdaságépítő munkájának egyre növekvő feladatai – ezeket átfogóan a kongresszus ismertette, részletesebben pedig az ötödik ötéves terv foglalja majd össze –, másrészt gazdaságunk sajátos szerkezetéből adódó gondjaink, elsősorban a világpiac kríziséből fakadó többletterhek. Gazdaságpolitikai propagandánk az ötéves terv főbb célkitűzéseivel együtt tudatosítsa, hogy hosszabb távra változások állottak be gazdálkodásunk feltételeiben, s ezek meghatározzák céljaink elérésének útját és módját is.

A gazdasági propaganda – a szocialista építés segítése a nevelés, a meggyőzés eszközeivel – pártunk állandó és nélkülözhetetlen feladata. Az elmúlt évtizedek építőmunkájának sikereiben a propaganda hozzájárulása is benne van. Volt egy időszak azonban, amikor a propagandától a termelés közvetlen szolgálatát vártuk. Azt hittük, hogy a gazdasági eredményekben azonnal és megfogható módon jelentkeznek a tudatformálás hatásai. A propagandának ez az illúziótól terhes felfogása természetesen hamis volt, ami azonban nem jelenti azt, hogy most már nélkülözhető az eszmei ráhatás az üzemekben, a munkahelyeken. Közgazdasági propagandát a múltban is, ma is és a jövőben is folytatni kell, csak a hozzá fűződő elvárásainkat kell reális alapokra helyezni. Világosan látni kell, hogy eredményei hosszú távon térülnek vissza, de visszatérülnek, lecsapódnak a gazdasági tevékenységben az emberek gondolkodásán, magatartásán keresztül. A propaganda e sajátossága viszont azt kívánja, hogy céljaink elérése érdekében rendszeresen napirenden tartsuk a termeléssel kapcsolatos eszmei nevelőmunkát.

A propaganda szóljon arról, hogy szocialista népgazdaságunk erős, egészséges és szilárd, s a változó, nem kedvező nemzetközi gazdasági hatások ellenére sem mondunk le a fejlett országok gazdasági szintje elérésének programjáról, a fejlett szocializmus műszaki, gazdasági bázisának megteremtéséről. Mutassa be, hogy tervszerűen, arányosan, társadalompolitikai céljainkkal összhangban fejlesztjük gazdaságunkat, s ennek érdekében összehangoljuk az ipar, a mezőgazdaság s az infrastrukturális területek fejlesztését. Tovább fokozzuk az ipar szerkezetének átalakítását, és a rekonstrukciókkal egyidejűleg mindenütt szorgalmazzuk a termékszerkezet kedvező irányú megváltoztatását. Fejlesztjük biztonságosabb előrehaladásunk érdekében a nemzetközi gazdasági együttműködést, mindenekelőtt a Szovjetunióval és a többi szocialista országgal, de a kölcsönös előnyök alapján a tőkésállamokkal is. Gazdaságunk tervszerű és arányos fejlesztése érdekében megtartjuk és tökéletesítjük irányítási rendszerünket, fejlesztjük a közgazdasági szabályozás eszközeit, maradéktalanul érvényesítjük a központi elhatározásokat.

A propaganda sajátos eszközeivel tudatosítsa, hogy a fejlett szocializmushoz vezető úton ma legfontosabb teendőnk: meglevő feltételeink között a hatéko-

nyabb gazdálkodás, a gazdaságosabb termelés, a beruházási tervfegyelem betartásának, népgazdaságunk egyensúly-helyzetének biztosítása. Értessük meg: az ipari termelés növekedési ütemének fenntartásához erőteljesebben kell fokozni a termelékenységet. Ehhez a műszaki fejlesztés, a meglevő termelési technológiák korszerűsítése, a fejlettebb technika alkalmazása mellett jobban ki kell aknázni a dolgozók és a vezetők termelő és irányító tevékenységében, az ipar belső tartalékaiban rejlő lehetőségeket. A pártoktatásban is szorgalmazni kell a munkaidő és a termelési berendezések teljesebb kihasználását, a jobb üzem- és munkaszervezést, a munkaerő célszerű átcsoportosítását, ahol ez szükséges, a takarékosabb létszámgazdálkodást, a beruházások időben való megvalósítását, a szakképzettség fokozottabb hasznosítását, a minőségileg jobb és szakszerűbb munkát.

A propaganda segítsen annak általános felismertetésében, hogy a tőkés világban elhatalmasodó infláció miatt keletkezett népgazdasági veszteségeink bizonyos mértékig lassítják a társadalmi fogyasztás növelését mind a termelés, mind a lakossági fogyasztás szférájában. Miközben propagandánk tudatosítja, hogy az V. ötéves tervben a termelés és az életszínvonal növelésére szerényebb fejlődési ütemet irányoztunk elő, azt is hangsúlyozza: jövedelempolitikánk alapelve nem változik. Továbbra is alapkövetelmény: az életszínvonal csak a termelés bővítésével és hatékonyságának növekedésével összhangban fejlődhet, a bérekben az elvégzett munka szerint differenciálunk és szociálpolitikai intézkedésekkel a családi jövedelmek közötti különbségek csökkentésére törekszünk, a kereseti arányok kialakításával erőteljesen ösztönzünk a termelékenység emelésére, a feszültségeket szülő béraránytalanságok megszüntetésére törekszünk, korlátozzuk a nem munkából származó vagy a munka társadalmi hasznosságával arányban nem álló jövedelmeket. Ez a biztosítéka a szerényebb, de megalapozott fejlődésnek.

Az ideológiai munka megnövekedett szerepe szorosan összefügg társadalmi fejlődésünk jelen szakaszának sajátosságaival. Alapvetően azzal, hogy a társadalom fejlődésének extenzív szakasza lezárult, kiapadtak a mennyiségi gyarapodás forrásai. A minőségi követelmények előtérbe kerülése fokozottabban megköveteli a tudatosságot, ami viszont ideológiai munkánk szerepét, jelentőségét növeli. Különösen érezhető ez a termelésben, ahol korlátozott természeti-közgazdasági feltételeink, szűkösebb lehetőségeink és a teljes foglalkoztatottság elérése folytán hatványozottabb szerephez jutottak a gazdasági növekedés szubjektív, emberi tényezői (gazdasági és gazdálkodási szemlélet, szervezettség, aktivitás, intenzitás, fegyelem, alkotó energiák, takarékosság stb).

● ● ●

Propagandamunkánk másik sarkalatos pontja a közösségi eszme terjesztése. Munkánk egészét hassa át az a gondolat: a szocializmus fölénye éppen abban rejlik a kapitalizmussal szemben, hogy közösségi társadalom, hogy az egoizmussal, az individualizmussal szemben a dolgozó tömegek érdekein nyugszik és annak kifejezője. Már sokan vallják, s propagandánk is segítse elő, hogy általánossá váljon az a meggyőződés, hogy a szocializmusban az egyén boldogulása a társadalom felemelkedésével haladhat előre. A szocialista életmód, a közjó szolgálata mindinkább jellemzője, meghatározója fejlődésünknek, szilárd alapja a közösségi szemlélet terjedésének. Bátran képviseljük a kongresszusnak a társadalom szocialista vonásainak erősítésével kapcsolatos megállapításait,

hiszen éppen ezek megvalósulása révén válik egyre teljesebbé társadalmunk közösségi jellege. A kollektivizmus erősítése természetesen nemcsak a tudat szférájában jelentkező feladat, átfogja társadalmi életünk minden területét. Abban, hogy a kollektivizmus még inkább társadalmi gyakorlatot formáló erő legyen, sokat kérünk és sokat várunk a propagandistáktól is.

Mindenekelőtt azt kérjük, hogy társadalmi, gazdasági, ideológiai, kulturális életünk azon vonásaira, folyamataira irányítsák a figyelmet, amelyek fejlődésünk közösségi jellegét jelentik. A társadalmi viszonyok terén hangsúlyozzák, hogy a fejlődés tendenciája a tulajdonviszonyok közösségi kereteinek mind szélesebbé válása, a társadalmi tulajdon erősödése, az osztályok és rétegek közeledése a termelési-gazdasági kapcsolatokban, az életkörülményekben, az életmódban, gondolkodásban. Ennek a folyamatnak az élesztője az osztályszempontok és az osztályszövetség egységének politikája. Társadalmunk közösségi jellege kifejeződik a munka szerinti elosztásban s abban a szociálpolitikai magatartásban, amely megfelelő politikai érzékenységet tanúsít a még hátrányos anyagi körülmények között élők sorsa iránt. A kollektivizmus elemeit erősíti a társadalmi demokratizmus fokozódása s azok a tudatos erők, amelyek a párt köré tömörülve – a spontaneitással szemben – biztosítják az ország tervszerű fejlődését.

A gazdasági viszonyokban a szocializmus további térhódítását jelenti a tervszerűség követelményének hatékonyabb érvényesülése, a népgazdasági, társadalmi érdekek feltétlen érvényre jutása, az alkotó, sokoldalú ember kibontakozása a munkában. A propaganda segítse elő annak a szemléletnek az általánossá válását, amely a gazdasági építőmunka mindennapi apró kérdéseiben is felismeri a termelőmunka értelmét, látja, hogy a gazdasági tevékenység végső soron az emberi élet jobbá, szebbé tételét szolgálja. Küzdjünk azért a gondolkodásmódért, amely a vállalati nyereség növeléséért, a termelékenység fokozásáért, a beruházások javításáért, a technikai-műszaki fejlesztésért kifejtett erőfeszítések közepette sem téveszti szem elől az embert. Hittel, meggyőződéssel valljuk, hogy az ember a termelés legfőbb tényezője; az ő munkájának eredménye minden egyes termelési százalék, minden kiló, minden tonna termék. De meggyőződéssel valljuk azt is, hogy az ember sokkal több, mint termelési tényező; érzelem- és gondolatvilágát nemcsak a termelés foglalkoztatja. Azáltal lesz igazán közösségivé ez a társadalom, ha a termelésben is a teljes ember bontakozik ki.

Társadalmunk közösségi jellege erősödésének alapvető feltétele, hogy az emberek érintkezését, kapcsolatát, életformáját is áthassa a kollektivizmus eszméje és gyakorlata. Ennek érdekében a propaganda népszerűsítse a szocialista erkölcs normatíváit, az osztályszemléletet, az igaz hazafiságot, az internacionalizmust, az olyan kulturális értékeket, amelyek a dolgozó emberek életéről szólva ezeket az eszményeket elmélyítik, s pártfogolja a széles tömegek műveltségi színvonalának, tevékenységének formálására vállalkozó közművelődést. A kispolgári életeszményt és spontaneitást hirdető nézetekkel, az élet célját a pénz és a vagyon halmozásában kereső magatartásformával állítsa szembe az alkotó munkában rejlő értelmes emberi életet.

Szép hivatása propagandistáinknak, hogy megmagyarázzák, érzékeltessék: a közösségi eszme fejeződik ki pártunk törekvéseiben akkor is, amikor a szocialista országok testvéri együttműködéséért fáradozik, amikor síkraszáll a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységéért, amikor szolidaritást vállal a világ haladó erőinek a békéért, a demokráciáért, egy emberibb, igazságosabb társadalomért folytatott hősi küzdelmével. Propagandánk népszerűsítse a maga eszközeivel pártunk nemzetközi erőfeszítéseit, mert így szolgálja leginkább a tár-

sadalom internacionalista nevelését. Ha ezt megfelelően összeköti a nemzet igazi értékeinek, társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális vívmányainak propagálásával, ha megvilágítja az alapvető nemzeti és nemzetközi érdekek egybeesését, akkor formálja leginkább a közösségi szemléletű embert, amelynek gondolkodásában természetesen kapcsolódik össze a proletár nemzetköziség és a nemzeti önbecsülésen nyugvó szocialista hazafiság.

● ● ●

Mindezeknek a feladatoknak a pártoktatás úgy tud eleget tenni, ha fokozza a nevelőmunka hatékonyságát. A propaganda eredményessége attól függ, hogy mennyire sikerül kialakítania a hallgatóságban a politikával való érzelmi és értelmi azonosulást, hogy az elvi-politikai ismeretek mennyire válnak a hallgatók szemléletévé, cselekvésük mozgató rugóivá. A politika oktatásával a propaganda fórumai érdekeltté teszik a hallgatókat a politika formálásában is, hiszen a politika az ő életüket is meghatározza, minden dolgozó ember sorsát kormányozza. Természetesen nem lehet arra várni, hogy ezt a kapcsolatot a hallgatóság automatikusan felismerje. A politizálás iránti igényt nekünk kell ébren tartanunk annak tudatosításával, hogy miután ez a politika a dolgozó osztályok, rétegek hatalmi viszonyait fejezi ki, nem függetlenül alakul a dolgozó emberektől. Fel kell ismertetni, hogy a hallgató aktivitásával, véleményalkotásával, vitakészségével hozzájárul a párt politikájának formálásához, hogy érdemes és szükséges politizálni a pártoktatásban, mert a társadalom tagjai többek között ezen keresztül is a politika aktív részeseivé és alakítóivá válnak. Ha sikerül a hallgatóság politikai érdekeltségét kialakítani, célját, értelmét fogja látni a pártoktatás fórumain való szereplésnek is. Ez az út pedig egyenesen elvezet a párt politikájával való értelmi és érzelmi azonosuláshoz.

Az elmúlt két évtized töretlen politikája – amely társadalmunk rohamos fejlődését eredményezte – élvezi a széles tömegek bizalmát. Elmondható, hogy a politika fő kérdéseit egységesen ítélik meg társadalmunkban, a tömegek hittel néznek a jövőbe, az elmúlt évtizedek pozitív tapasztalatai alapján tudják, hogy a párt ezek után is az eddig megtett úton halad, az ő érdekeik szerint cselekszik. Ez a hit, ez a bizalom tehát pártunk felhalmozott erkölcsi-politikai tőkéjén nyugszik. Az emberek egy része, anélkül, hogy mélyebben értené az elvi-politikai összefüggéseket, ezen a tapasztalati alapon ragaszkodik a jelenlegi politikai gyakorlathoz, érzelmileg kötődik politikánkhoz.

Miközben ezt az érzelmi kötődést propagandistáink őrzik, ápolják, törekedniük kell arra is, hogy az érzelmi azonosulással párosuljon az értelmi is. Ha azt akarjuk, hogy a kialakult politikai egység tartós legyen, akkor tudatosítani kell a politika elvi alapjait, elméleti összefüggéseit is. Ezáltal a politikai egységet egyre inkább megalapozza a világnézeti egység. Csak így tudunk igazán eleget tenni a kongresszus egyik fő célkitűzésének, a párttagság politikai, cselekvési egysége szüntelen erősítésének, amelynek ma már fő feltétele az ideológiai szinten kialakítandó egység.

Munkánk hatékonysága szempontjából az sem közömbös, hogyan oktatjuk a politikát, azaz a politika főbb célkitűzéseit, ezek elvi alapjait és a célok megvalósulását. Ha nem tartjuk be a politika oktatásának szabályait, ha nem alkalmazkodunk megfelelően a politika összetevőinek sajátosságához, akkor ezt munkánk eredményessége sínyli meg. Először is: a propaganda alapvetően elméleti kérdéseket taglal, s ez azzal a veszéllyel járhat, hogy egyben le

is szűkül erre s öncélú teoretizálássá, akadémiai elméletieskedéssé válik, amelyben a marxizmus elvi igazságai holt tételekké válnak. Rendkívül fontos tehát, hogy a propaganda azokat az elméleti problémákat tárgyalja, amelyek a politika aktuális igényeit elégítik ki, a párt előtt álló feladatokhoz kapcsolódnak, s azok megértését, megoldását segítik.

Másodszor: a propaganda megismertet politikai célkitűzéseinkkel, s e célok megvalósulási folyamatával. Rendkívül fontos, hogy a propaganda szoros kapcsolatot tartson fenn az élettel, a szocialista építő tevékenységgel, hiszen csak így tudja segíteni a gyakorlati politikai munkát. De ügyelnie kell arra is, hogy ne vesszen el a napi gondokban. Az ideológiai nevelőmunka akkor eredményes, ha nem marad meg a szocialista építés legfontosabb feladatainak ismertetésénél, hanem bemutatja a célok, feladatok mögött meghúzódó lényegi összefüggéseket is. Továbbá csak úgy éri el célját, ha a mai szocialista valóság bemutatásakor nem vesztegel a napi jelenségek szintjén, hanem a konkrét események mögött megláttatja a fejlődési tendenciákat, a valóságos hátteret. Ehhez az oktatásnak is mélyebben kell ismernie a társadalmi életben végbemenő folyamatokat, vagyis erősíteni kell a tudomány és a propaganda együttműködését, hiszen csak így lehet feltárni és elemezni a fejlődés új vonásait, általánosítani a tapasztalatokat és alkotó választ adni az új kérdésekre.

Egyszóval: a propaganda akkor tölti be hivatását, ha megvalósítja az oktatás folyamatában az elmélet és gyakorlat dialektikus egységét, módszerévé válik a lenini felfogás, amelyben a társadalmi gyakorlat kiindulópontja és végcélja az elméletnek, amelyben az elmélet eszköz a valóság forradalmi átalakításához.

● ● ●

A propaganda hatékonyságának fontos feltétele az irányító munka fejlesztése. A propaganda azáltal, hogy nemcsak az oktatás, hanem a nevelés, sőt a politizálás műhelye is, áthatja a politikai munka egészét. A propaganda áthatja a párt gyakorlatát, behatol a pártmunka minden pórusába és formálja, alakítja azt. A propagandamunka tapasztalatai, a propaganda fórumain jelentkező közvélemény pártos megnyilatkozásai, a végrehajtással kapcsolatos visszajelzések a pártmunka, a politika formálásának legkülönbözőbb területein hasznosíthatóak. A párttagság és a tömegek eszmei-politikai nevelése sem csupán reszort-teendő, s nem is csak a propaganda keretei között zajlik, hanem a pártszervezetek, a párt irányító szerveinek komplex feladata. Ezért minden olyan felfogás, amely leegyszerűsített értelemben beszél a propagandáról, ellentétbe kerül a tényleges helyzettel. A propaganda ma már a megváltozott körülmények folytán, a szocialista tudatosság, az ideológiai nevelőmunka szerepének növekedésével objektíve a pártmunka szerves része, úgyhogy annak minden sejtjében jelen van.

A propagandamunka hatékonysága növelésében kiemelkedő szerepük van a propagandistáknak, eszmei-politikai és pedagógiai-módszertani felkészültségüknek. A propagandisták többségének elméleti-politikai műveltsége lépést tart a fejlődéssel, de még nem zárkózott fel ehhez pedagógiai képzettségük. Márpedig ez utóbbi szerepe, jelentősége az elmúlt időben különösen megnőtt. Ahhoz, hogy széles körben kialakíthassuk a párt politikájával való érzelmi-értelmi azonosulást, az elméleti-politikai ismereteket a hallgatók műveltségi szintjének megfelelően kell közvetíteni, és folyamatosan nyomon kell követni fejlő-

désüket. Ehhez viszont a propagandistának jól kell értenie mesterségét. Azt, hogy a hallgató ne „muszájból", hanem szívesen járjon pártoktatásra, csak tudatos pedagógiai-módszertani munkával lehet elérni. Ezért került nagy nyomatékkal a képzés homlokterébe a propagandisták pedagógiai műveltségének fejlesztése.

Ha a propaganda fórumain politizálás folyik, ezek vezetéséhez politikusok, politikus-propagandisták szükségesek. Mindez új követelményeket állít propagandistáink elé. Napjainkban hatékony munkát csak az a propagandista fejthet ki, aki aktív és széles körű társadalmi tevékenységet folytat, és ezáltal mélyen és megfelelő pontokon képes érzékelni a szocializmus valóságát. Más szóval: a magas szintű elméleti felkészültség és didaktikai készség ma már kevés a jó propagandamunkához. A pártoktatás hatékonysága nagymértékben az életközelségen múlik, azon, hogy a propagandisták mennyire tájékozottak a szocialista építés, a politikai élet kérdéseiben. A propagandisták felkészítése, folyamatos tájékoztatásuk, ellenőrzésük, megbecsülésük ezért minden pártszervezet feladata.

Marxista–leninista eszméink színvonalasabb, tartalmasabb és eredményesebb oktatásának jó feltételei vannak. Pártunk jól bevált politikája, az elméleti kutatómunka megélénkülése a társadalomtudományokban, a pártszervezetek és a propagandisták mind hozzáértőbb munkája adják ezeket a jobb feltételeket, és nem utolsósorban az a megnövekedett érdeklődés, ami a párttagság soraiból, de a párton kívül is nagy tömegeket visz a különböző tanfolyamokra, iskolákra. Éljünk jól ezekkel a lehetőségekkel, feleljünk meg a jogos várakozásoknak.

Tapolcán új, építészetileg is érdekes lakótelep épül a bányászoknak. 1976 végéig 500 lakást épít itt dolgozóinak a Bakonyi Bauxitbánya Vállalat *(MTI Fotó – Jászai Csaba)*

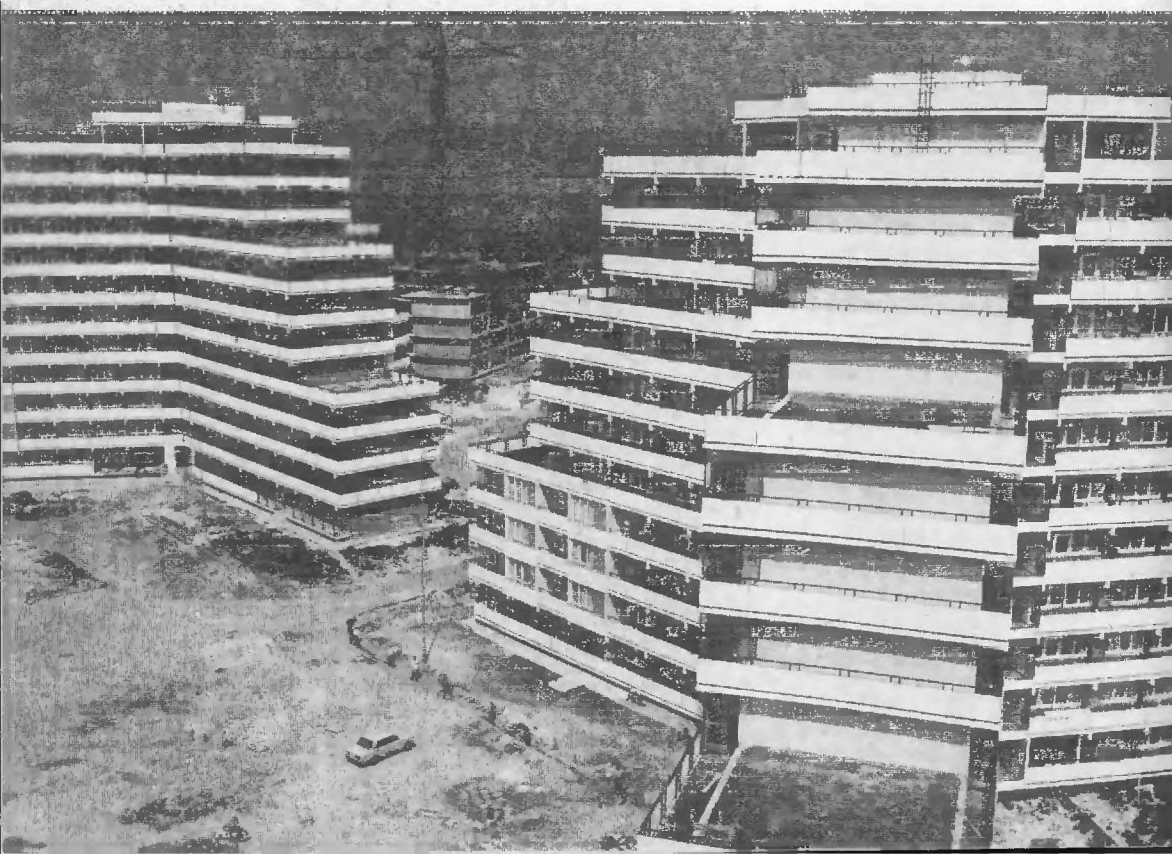

A VEZETŐ SZERVEK MUNKÁJÁBÓL

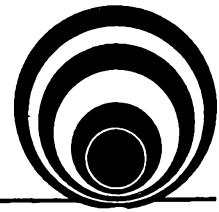

PULLAI ÁRPÁD:

A PÁRTTAGSÁGI KÖNYVEK CSERÉJE

ELŐADÓI BESZÉD A KÖZPONTI BIZOTTSÁG 1975. OKTÓBER 23-I ÜLÉSÉN

Tisztelt Központi Bizottság! Kedves Elvtársak!

A XI. kongresszus elvi döntésének megfelelően tagkönyvcserére készülünk. Engedjék meg, hogy a kiküldött javaslatok tárgyalása előtt néhány kérdésről külön is szóljak.

Pártunk felszabadulás utáni történetében eddig öt tagkönyvcsere volt. Az elsőt 1948-ban a Magyar Kommunista Párt politikai továbbfejlődésének igénye mellett a tagsági könyvek lejárta tette szükségessé. A második tagkönyvcserére, amely egyben tagrevízió volt, a két munkáspárt egyesülése után, 1949-ben került sor. A harmadikat 1952 decemberében—1953 januárjában hajtották végre. Adminisztrációs aktus volt, minden érvényes tagsági könyvvel rendelkező párttag és tagjelölt új tagkönyvet, illetve tagjelöltigazolványt kapott. A negyedik tagkönyvcsere a Magyar Szocialista Munkáspártban 1957 decemberében—1958 januárjában történt. Az ideiglenes tagsági és tagjelölti igazolványokat cserélték ki végleges tagkönyvekre. Az ötödiket, 1967 végén, a tagsági könyvek lejárta indokolta.

A Központi Bizottság elé terjesztett határozati javaslatot a hatodik tagkönyvcsere céljáról, módszereiről és szervezeti rendjéről a Politikai Bizottság a XI. kongresszus határozatával összhangban dolgozta ki. A benne kijelölt célok és feladatok — meggyőződésem szerint — világosak, egyértelműek.

Az elmúlt években az egész párt nagy munkát végzett a X. kongresszus határozatainak megvalósítása érdekében. A Központi Bizottságnak és választott testületeinek a párt munkájára, a végrehajtás menet közbeni javítására tett konkrét intézkedései, valamint a XI. kongresszusra való felkészülés igen jelentős politikai és szervezeti sikereket hozott. Ezekre szilárdan lehet építeni, mert a pártvezetés és a párttagság egységén alapulnak. A XI. kongresszuson megszabott feladatokat, a programnyilatkozatban vázolt törekvéseket és mostani teendőinket, körülményeinket is figyelembe véve a Politikai Bizottság a tagkönyvcsere céljául azt ajánlja, hogy erősítsük tovább „a párt eszmei, politikai és cselekvési egységét, növeljük a párttagok aktivitását a szocialista építés soron levő feladatainak megvalósításában, tömörítsük sorainkat a XI. kongresszus határozatainak végrehajtására. Célunk, hogy társadalmi, gazdasági, kulturális életünk minden területén erősödjön a párt vezető szerepe, tömegkapcsolata, összeforrottsága egész dolgozó népünkkel".

A XI. kongresszus a tagkönyvcserét olyan helyzetben és körülmények között határozta el, amikor pártunk vezető szerepe a társadalom életének minden területén érvényesül és fejlődik. Hazánkban a munkáshatalom szilárd, belpolitikai viszonyaink kiegyensúlyozottak. Sikeresen folyik a szocializmus építése, s erre alapozva a távlatokat, a fejlett szocializmus célkitűzését is körvonalaztuk a XI. kongresszuson. Pártunk tehát megfelel azoknak a követelményeknek, amelyek reá. mint marxista—leninista kormányzó pártra hárulnak. Létszámát és szociális összetételét tekintve is egészségesen fejlődik, tömegkapcsolatai jók.

A párttagok döntő többsége a párt normái szerint, kommunista módon él és dolgozik; küzd a párt politikájának valóra váltásáért. A párt tagjai általában érzékelik és megértik, hogy önmagukat fejlesztve, önnön képességeikből többet nyújtva kötelességük az eddigieknél is jobban elősegíteni a bonyolultabbá vált történelmi feladatok megoldását.

A tagkönyvcsere nyilvánosságra hozatala után a pártban — és részben a közvéleményben — különböző felfogást. értelmezést lehetett tapasztalni. Az egyetértők széles körén túl akadtak, akik a tagkönyvcserét nem tartották időszerűnek. Egyesek ezt tagrevíziónak vélték. E nézetekkel szemben ismételten le kell szögezni a kongresszuson mondottakat, hogy a tagkönyvcsere nem tagfelülvizsgálat, nem párttisztítás.

A párttisztítás vagy — másként szólva — a tagrevízió eszközéhez általában akkor nyúlnak a pártok, ha ezt belső pártpolitikai okok teszik elkerülhetetlenné. Ilyen pártpolitikai okok lehetnek, a többi között, ha politikai ingadozás mutatkozik a párttagság soraiban és hatására veszélybe kerül a párt egysége; ha a politika megvalósítását akadályozó frakciózás üti fel a fejét. Olyan helyzet is adódhat, hogy a párttagság szociális összetétele vagy minőségi színvonala — esetleg mindkettő — szükségessé tesz egyszeri határozottabb intézkedést. A mi pártunkban közismerten nincs ilyen helyzet. amit megfelelően tükröz a XI. kongresszuson adott értékelés.

Tisztelt Központi Bizottság!

A Politikai Bizottság javaslata — úgy vélem — meggyőzően fejezi ki a tagkönyvcserével elérendő kettős politikai célt. Egyfelől azt, hogy fokozzuk a párttagok általános munkaaktivitását; másfelől azt, hogy növeljük a párttagsággal járó személyes követelményeket.

A magunk körében ritkán tesszük — és ez helyes is —, de a kongresszus határozatainak fogadtatása kapcsán ezúttal talán megengedhető, hogy e fórumon is elmondjuk: van jó politikánk, a párt elhatározásai egyeznek népünk érdekeivel. Ezért kap általános támogatást a gyakorlat által igazolt és a kongresszuson megerősített politikai fő vonal. melynek sikeres folytatása további hatalmas feladatot s munkát jelent.

Politikánkat az emberek naponta minősítik a gyakorlati végrehajtás alapján. Ahhoz, hogy továbbra is jó minősítést és megfelelő támogatást kapjon, elengedhetetlen, hogy megvalósításában a párttagok példamutatóan élen járjanak; egész párttagságunk mind magasabb fokon aktivizálódjon.

Ennek érdekében arra van szükség — és ez elsőrendű politikai kérdés —, hogy a párt minden tagjának mind tudatosabb személyes ügyévé váljon a végrehajtásban való felelős, tevékeny részvétel. E cél elérését segíti elő az is, hogy növeljük a párttagsággal járó személyes követelményeket. Ezt szolgálta a szervezeti szabályzat módosítása, melyben kifejeződött az az igény, hogy a párt össztevékenységéből mindenki képességei szerint vegye ki a részét.

A társadalmi fejlődés egyes nagyobb szakaszainak áttekintésekor mutatkozik meg igazán szemléletesen, hogy az előrehaladás folyamata nem egyszerűbbé, hanem mind bonyolultabbá, összetettebbé válik. Így tehát pártunk egészével és minden egyes tagjával szemben is növekednek a követelmények. A tagkönyvcsere célja is az, hogy a pártot és tagjait fejlesszük, még alkalmasabbá tegyük a feladatok megoldására.

Mondjuk és hisszük, hogy céljaink reálisak, de megvalósításuk fokozott erőfeszítéseket, több és jobb munkát követel. Ennek okai hazánk gazdasági adottságain és más körülményeken kívül nagyrészt azokban a világgazdasági folyamatokban találhatók, melyek számunkra kedvezőtlenek. Ezek — úgy tűnik — hosszabb ideig fognak hatni. Következményeiket a széles közvélemény ma még nemigen méri fel. Ezzel kapcsolatos feladataink és körülményeink is azt igénylik, hogy a párt aktivizálja minden tagját, fokozza a követelményeket, tömörítse sorait, fejlessze, tökéletesítse munkáját.

Pártunk fejlődésének kérdéseivel a különböző vezető párttestületek folyamatosan, így a két kongresszus közötti időszakban is behatóan foglalkoztak.

E tevékenységből külön is kiemelek néhányat:

— 1971 óta rendszerré tettük pártunkban az évenkénti kötelező beszámoló taggyűléseket, amelyeken a párttagság értékeli a pártvezetőség, a pártszervezet éves tevékenységét, s ezen belül a párttagok munkáját, magatartását személy szerint is.

— A Központi Bizottság 1972 novemberében a X. kongresszus határozatainak végrehajtásáról és a tennivalókról tárgyalt. Állásfoglalásában kimondta, hogy a pártnak a továbbiakban elsősorban nem számszerűleg, hanem politikailag kell erősödnie. Ezért a párttagságtól fokozott mértékben meg kell követelni a szervezeti szabályzat szerinti magatartást, a kommunista példamutatást, a munkában az igényességet; az újonnan bekerülőkkel szemben is szigorítani kell a normákat; a tagfelvételeket úgy kell szabályozni, hogy az évente felvételre kerülők aránya ne haladja meg a taglétszám 3%-át.

— A Politikai Bizottság 1972 novemberében megtárgyalta a párttagság növekedését és szociális összetételének alakulását. Szabályozta a tagfelvétel ütemét és előírta, hogy a felvételre kerülők összetételét, minőségét javítani kell. Az új párttagok többsége a fizikai dolgozók, elsősorban a munkások közül kerüljön ki.

— A Politikai Bizottság 1972 decemberében állást foglalt az alapszervezeti munka helyzetéről, színvonalának fejlesztéséről.

Ezek az intézkedések erősítették és meggyorsították a párt egészének, valamint tagjainak fejlődését. Ezért a Politikai Bizottság közvetlenül a XI. kongresszus előtt — az eddig is követett célokat továbbra is érvényesnek tekintve — megszüntette a tagfelvételi munkában alkalmazott számszerű előírásokat. A XI. kongresszus hangsúlyozta, hogy a pártépítés nem korlátozódhat a tagfelvételre, hanem folyamatos eszmei, politikai nevelő munkát igényel. Az a helyes, ha a párttagnak számításba vett emberek még a felvétel előtt megismerik a párt programját és szervezeti szabályzatát; ha részt vesznek a tömegszervezetek, a társadalmi mozgalmak vagy a szocialista brigádok tevékenységében. Ehhez kapcsolódva, a Politikai Bizottság 1975. június 3-i állásfoglalásában kimondotta, hogy a párt szervezeti szabályzatának és programnyilatkozatának megismerésére a pártoktatásban meg kell szervezni az új párttagok tanfolyamát.

Kedves Elvtársak!

Közismert, hogy a párt akkor tud megfelelni hivatásának, akkor tudja jól betölteni vezető szerepét, ha mindenki teljesíti az egész párt előtt álló feladatokból a reá jutó részt. A vezető szerep csak így érvényesíthető. Ezt mutatta pártunknak a két kongresszus közötti fejlődése is. Kommunista eszméink hatékonyabb érvényesülése és szocialista építőmunkánk még nagyobb sikere érdekében jelentős eredményeink mellett korrigálni is kellett egyes kérdésekben. Ez a párt életének és munkájának szinte természetes velejárója. A társadalmi fejlődés folyamatában a párt vezető szerepe, politikája harcban valósult és valósul meg, amiből minden szervezetének és tagjának ki kell vennie a részét.

Mint az elmondottak is tanúsítják, a Politikai Bizottság határozati javaslata a párttagságra vonatkozó lenini alapelvekből, követelményekből indul ki. A kommunista párthoz való tartozás lenini ismérveit ma is általános érvényűeknek, időtállóaknak tekintjük. E követelményeket mindig a konkrét történelmi helyzetben és a párt előtt álló feladatokkal összhangban kell alkalmazni. Ennek során az alapelvek lényegüket megőrizve bővülnek és gazdagodnak. Így érvényesül az a vezérlő elv, hogy a párttag munkájának és magatartásának mércéje az legyen, mennyire veszi ki a részét a pártra háruló mindenkori történelmi feladatok megoldásából.

A tagkönyvcsere — ebben az összefüggésben — a követelmények jobb teljesítését szolgálja. Ehhez a Politikai Bizottság fő módszerként a párttagokkal folytatandó egyéni beszélgetéseket ajánlja. A pártszervezetek sikeres munkája nagyrészt attól függ, hogy a párttagok egyénenként milyen feladatokra képesek, s attól, hogy képességeiknek megfelelő pártmunkát végeznek-e. Éppen ezért szükségesek a beszélgetések a közös feladatokról, s arról, hogyan teljesítjük kötelezettségeinket, milyen módon élünk jogainkkal, mit kell tennünk azért, hogy munkánk hiányosságait megszüntessük.

Az egyéni beszélgetéseken nyílt, elvtársi véleménycserére van szükség. Olyanokra, amelyek önvizsgálatra, a kötelességek maradéktalan teljesítésére serkentenek és segítik a felelősségtudat növekedését, a politikai, közéleti, termelési aktivitás fokozódását, a határozatok jobb végrehajtását. Ez a fő cél, nem pedig egyéni hibák keresése-kutatása és figyelmeztetések osztogatása.

A beszélgetéseket olyan mederbe kell terelni, hogy elsősorban az időszerű teendőkkel foglalkozzanak. Az egyes párttagok munkáját, magatartását, fejlődését is főként ennek szem előtt tartásával kell vizsgálni és elbírálni. Általános politikánkról a kongresszusi felkészülés idején minden párttagra és a szélesebb közvéleményre is kiterjedő véleménycserét folytattunk. Ennek tanulságait a kongresszus érvényesítette. Ezúttal ne arra törekedjünk, hogy ezt megismételjük. Most már a megvalósítás folyamatában vagyunk, s a jó végrehajtás nem kisebb és nem könnyebb feladat. A véleménycsere főleg erről, a megoldás módozatairól, a személyes részvállalásról folyjon. Ugyanakkor nem szabad és nem is lehet mereven elzárkózni attól, ha a párttag általánosan is érinteni kívánja politikánkat.

A beszélgetésen a vezetőségnek és a párttagnak kölcsönösen tudatában kell lenniök annak, hogy a párt politikájával való egyetértés egyre inkább állampolgári magatartássá válik. A párthoz való tartozásból ennél lényegesen több következik. Azt kell közösen kialakítani, hogy a párttagnak mivel kell konkrétan hozzájárulnia a párt minél eredményesebb munkájához. Továbbra is tudatosítani kell, hogy a párttag hivatása a nép, a szocializmus ügyének önzetlen szolgálata. A társadalomért önként, áldozatkészen végzett munka, a meggyőződéssel vállalt pártfegyelem az a többlet, ami a pártta-

got egyebek között megkülönbözteti más állampolgároktól. Ez a különbség azonban nem társadalmi elválasztó tényező, hanem éppenséggel biztosítja, hogy az élen haladó kommunisták mind szorosabbra fűzzék kapcsolataikat a pártonkívüliekkel.

A beszélgetésektől nem szabad sajnálni az időt, az energiát. Akkor lesznek igazán eredményesek, ha azokat körültekintően, egyénekre szabva tervezik meg. Csakis így várhatjuk, hogy a párttagok érdemben elmondják, hogyan látják saját maguk és alapszervezetük munkáját. Akik a beszélgetéseket vezetik, nem tarthatják magukat különb párttagnak annál, akivel beszélnek. Mindenhol és minden esetben egyenjogú párttagok között folyik a véleménycsere. A magasabb fórum a taggyűlés.

A beszélgetésekre a párttagoknak is készülniük kell. Vizsgálják meg kritikus szellemben az alapszervezeti tevékenységet és önkritikusan a saját munkájukat, magatartásukat. Ezt alapozzák meg a jövő évi január—februári taggyűlések, amelyeken ismertetik a párttagsággal a Központi Bizottság határozatát és a párttagsághoz, a pártszervezetekhez szóló levelét.

Az alapszervezeti vezetőségek gondosan mérlegeljék, majd pedig hasznosítsák is mindazt, amit a párttagok a beszélgetések során mondanak. Azokat a kérdéseket, javaslatokat és észrevételeket, amelyek a felsőbb pártszervekre tartoznak, oda továbbítsák.

A pártvezetőségeknek ajánlatos ez alkalomból még egyszer áttekinteniük a pártmegbízatások egész rendszerét. A Központi Bizottság rendelkezésére álló adatok szerint a párttagság 78 százalékának van valamilyen pártmegbízatása. Ez igen jó arány. A végrehajtás munkájában ennek ellenére még sok a javítanivaló. Ezért a pártmegbízatásokat összességükben is és külön-külön is meg kell vizsgálni, hogy a fő feladatok megoldására irányulnak-e, továbbá megfelelnek-e a párttagok képességeinek, összhangban vannak-e érdeklődési körükkel. Ezzel kapcsolatban is kerülni kell a pártba nem illő szükségtelen fontoskodást vagy a merevséget. A pártszervezetek olyanok ezekben a kérdésekben, mint egy nagyobb családi közösség: tudják mindenkiről, mihez ért és mire képes. Ezt figyelembe véve állapodjanak meg a feladatok megosztásában és javítsák tovább a helyi pártmunkát. Minden pártszervezet a konkrét pártmegbízatásokon keresztül is kapcsolja jobban össze a határozatok végrehajtásának szervezését és ellenőrzését az eszmei, politikai nevelő munkával.

A párttagsággal járó követelmények sorában első helyen áll a párt eszméjének, politikájának ismerete, vállalása és terjesztése, védelme és megvalósítása. Ez az alapvető. Ezzel kell összhangban lennie a munkában tanúsított magatartásnak és a magánéletnek is.

Úgyszólván szüntelenül ismételjük, hogy a párttagnak rendszeresen fejlesztenie kell elméleti, politikai felkészültségét. Azért tesszük, mert ez az élet követelménye. Pártunknak 750 000 tagja van. A jelenlegi létszámot általában megfelelőnek tekintve, a minőségi fejlesztésre kell helyeznünk a hangsúlyt. Feladataink, történelmi tapasztalataink is erre késztetnek, illetve tanítanak bennünket. Mindennapi munkánkban nélkülözhetetlen az elméleti-politikai tudás növelése. Minden párttagtól joggal elvárható a párt politikája melletti kiállás, a hozzá szükséges tudás, tapasztalat megszerzése, az elvi szilárdság. Ez mindenkire kötelező. A határozatokat végrehajtani és ellenőrizni csak kellő tisztánlátás birtokában lehet. Ennek fokozott jelentősége van most, amikor az aktivitást kívánjuk növelni. A megnövelt aktivitás akkor igazán célratörő és hatékony, ha megfelelő eszmei, politikai ismeretekkel párosul.

Az eszmei, politikai követelmények sokrétűek. Engedjék meg, hogy ennek kapcsán szinte csak példaképpen megemlítsek néhányat.

Közismert, hogy világnézetünk alapján a párttag nem lehet közömbös a vallásos ideológiával szemben, mert pártunkban a vallás nem magánügy. A párt tagjai nem gyakorolhatják a hitéletet, nem vehetnek részt vallási szervezet tevékenységében, nem viselhetnek egyházi tisztséget, nem fizethetnek egyházi adót. A pártba korábban bekerült vallásos emberek tudományos világnézetünk megismerésével szabadultak meg világnézeti elmaradottságuktól.

E kérdésre is vonatkozik, hogy a párt minden tagja igyekezzen hatást gyakorolni a környezetében élők eszmei, politikai nézeteire. Ugyanakkor jól ismerjük, mennyire bonyolult és sokszor keserves dolog — különösen elmaradottabb, hagyományosan vallásos vidékeken — egy párttagnak a családjára, szüleire vagy feleségére olyan hatást gyakorolni, hogy azok feladják vallásos nézeteiket, szokásaikat. Sokszor azt sem tudja elérni, hogy — különösen az idősebb hozzátartozói — ne járjanak templomba. Opportunizmussal, megalkuvással könnyű vádolni az ilyen helyzetben levő párttagot, habár sokszor nem erről van szó. Ha ezekben a kérdésekben egy párttag megítélésére sor kerül, az mindenekelőtt a párttag személyére vonatkozzék, ne pedig a hozzátartozóira. Ez természetesen nem jelenthet felmentést a szülői, nevelői vagy hasonló természetű kötelességek alól. Nagy körültekintéssel, szinte aprólékos gonddal kell az ilyen eseteket elbírálni.

Társadalmi, gazdasági fejlettségünk mai fokán fontos politikai kérdés az életforma, az életmód. Az ember életéhez — magától értetődően a párttagéhoz is — hozzátartozik az anyagi boldogulás, a gyarapodás a javakban. A pártnak és egyes tagjainak is azonban válaszolniuk kell: hogyan éljünk a javuló életfeltételek közepette; hogyan használjuk fel a munkával szerzett javakat értelmesen, az ember életét, gondolkodását, jellemét gazdagító módon? Az életforma szocialista vonásainak, a közösségi ember tulajdonságainak céltudatos erősítése a fejlett szocialista társadalom építésének szükséges feltétele. Ha közhelynek hangzik is, nagyon igaz, hogy új életet építeni egyre inkább új szemlélet, új erkölcs alapján lehet.

Mindannyian tudatában vagyunk annak, hogy ez küzdelmes és gyötrelmes, bonyolult folyamat. Viták folynak körülötte — és még fognak is vitatkozni róla nem is keveset —, miközben a szocialista életmódot már a gyakorlatban kell alakítanunk, fejlesztenünk.

Társadalmunk már ma is szilárd alapot ad a szocialista normák szerinti életre. Sokan már ezekkel összhangban álló magatartásra, életvitelre, kapcsolatokra törekednek. Ez főleg a párttagoknál nyilvánul meg, és megbecsülést érdemel. Egyben azt is mutatja, hogy a szocialista életmóddal, erkölccsel kapcsolatos normák nem kitalált tételek; nem valamilyen képzelt világot festenek. Ezek a valóságban létező elvek és vonások; utat törnek maguknak, formálódnak és gazdagodnak. Tehát ami a gyakorlatban bevált, igaznak és helyesnek bizonyult, s egyre nagyobb, szélesebb körben hat, azt kell terjeszteni az egész társadalomban.

A párt ezt szem előtt tartva, eddig is szigorúbban ítélte meg tagjainak cselekedeteit, viselkedését. A párttagok megbotránkozást kiváltó megnyilvánulásai ritkák, elenyészőek. Botlásaik talán gyakoribbak. A számuknál azonban jóval nagyobb politikai kárt okozhatnak, különösen vezető munkakörben dolgozók esetében. Ezért nem jó dolog, és nem bocsánatos bűn az elnézés, a békülékenység a rossz jelenségekkel szemben. Nem használunk vele sem az illetőnek, sem a pártnak. A jövőben ezekben a kérdésekben

még igényesebbeknek kell lennünk, mert a párt tagjainak kell példát mutatniuk a szocialista életmódban.

Bizonyára felvetődnek olyan kérdések is, hogy a párttag milyen alapon és milyen mértékben törekedhet személyes javainak gyarapítására; lehet-e egy párttagnak olyan nézete, hogy „én már dolgoztam eleget, itt az ideje, hogy magammal törődjem"; lehet-e a hanyagul, rosszul, netán a munkát amolyan „felét feléből, felét harmadából" végző ember a párt tagja és így tovább.

Ezek a kérdések sikeres építőmunkánk közepette vetődnek fel. A szocialista valóság talaján elveink, normáink a párt tudatformáló tevékenysége nyomán mindinkább áthatják társadalmunkat, megszilárdítják a helyes, a szocialista nézőpontot, és kirívóbbá teszik a tőle való eltérést.

A személyi tulajdonnak — amint ezt a XI. kongresszus is világosan megfogalmazta — felfogásunk szerint csak a munka lehet a forrása és csak egyéni, családi szükségletet elégíthet ki. Mértékét a társadalmi érdek korlátozza, mennyisége nem lehet ellentétben a társadalom igazságérzetével, a szocialista közfelfogással.

A törvényes keretek között, a munkával elért anyagi gyarapodás a párttag számára is ugyanolyan lehetőség, mint más állampolgár számára. A párttagnak azonban tudnia kell, hogy sokkal helyesebb a törvényes lehetőségeken jóval belül maradni, semmint a határt súrolni vagy azt átlépni. Erre nincs paragrafus a párt szervezeti szabályzatában, ez inkább íratlan szabály. A párttagra mégis kötelező a mértéktartás, a szerénység, mert a párt szempontjából, de saját egyéni szempontjából sem közömbös, hogy emberi, közéleti tekintélyét erősítő vagy gyengítő lépést tesz-e.

Arra nem kell új normát előírni, hogy munkakerülő, hanyag ember ne legyen párttag. Az az ember sem felel meg a párttagra vonatkozó normáknak, aki önhibájából elmarad és nem is hajlandó magát képezni. Az olyan párttagokat pedig, akik úgy érzik, hogy már megtették a magukét a közért, jobb belátásra kell bírni. Meg kell győzni őket, hogy a kommunista elkötelezettsége és szolgálata egész életre szól, azt nem lehet rövidebb vagy hosszabb időre felfüggeszteni.

Az ilyen és hasonló eseteket folyamatosan kell rendezni a pártmunka rendes menetében. Az alkalmatlanok kikerülése a pártból természetes része a párt életének.

Tisztelt Központi Bizottság!

A kormányzó pártként működő kommunista pártok tapasztalatai megegyeznek abban, hogy történelmi hivatásuknak eleget tudnak tenni, ha megőrzik az élcsapat lenini sajátosságait és ugyanakkor tömegpártok is. A mi pártunk is így tölti be vezető szerepét, egyszerre élcsapat is, tömegpárt is.

A szervezeti szabályzatba foglalt normák az élcsapat szerep fenntartását, erősítését szolgálják. A párttagsággal járó követelmények magasak, mégis reálisak. Azokat mindig a fejlődés igényeihez kell igazítani. A párttagok többsége rendszeres erőfeszítés árán — mint ahogy eddig is — a jövőben is képes lesz eleget tenni kötelezettségeinek. A párt eddigi élete, tagjainak munkája, magatartása azt bizonyítja, hogy a józan követelménytámasztás indokolt, szükséges, nem ábrándozás, nem maximalista túlzás. Nem kizárt azonban, hogy egyeseknek gondot fognak okozni a követelmények. Érvényesítésükhöz mégis ragaszkodni kell, mert ez húzóerőt jelent a párttagok nagy többsége számára.

A követelmények azért is reálisak, mert differenciáltan akarjuk őket alkalmazni. A határozati javaslat óv mindenfajta túlzástól és attól, hogy a

követelményeket a párttagok egyéni körülményeitől elvonatkoztatva, mechanikusan alkalmazzák. Ügyelni kell, hogy semmilyen szektás túlzás ne kaphasson helyet a párttagok megítélésében. Természetesen az elvtelenséget, a liberalizmust sem engedhetjük meg.

A differenciálás nem vezet normáink fellazulásához, mert ez nem a követelmények feladását. elveink csorbítását jelenti. A differenciálás nem jelent kompromisszumot, mint azt egyesek gondolják. Kivételes, egyedi esetekben persze lehet kompromisszum is, amivel — meggyőződésem szerint — nem áruljuk el az ügyet, hanem jobban szolgáljuk. Az élet, jól tudjuk, nemegyszer olyan dolgokat produkál, melyekre nem adnak választ vagy megoldást az ismert formulák. szabályok. Úgy vélem, ilyen esetekben a valóságos tényeket kell mérlegelni. Így nem követünk el hibát, vagy legalábbis kevesebbet.

A differenciálás magában foglalja a párttag munkájának, életútjának, képzettségének, körülményeinek figyelembevételét. Ezen a fórumon is hangsúlyozni kell: kötelességünk nagy körültekintéssel foglalkozni az idős és beteg párttagok körülményeivel.

Fontosnak tartom kiemelni — mert számunkra alapvető pártpolitikai kérdés —, hogy a tagkönyvcsere során különös gondot kell fordítani a fizikai dolgozókkal való beszélgetések előkészítésére. Ne kérjenek tőlük számon akadémiai ismereteket, passzivitás vagy a pártmunka elhanyagolása címén ne marasztaljanak el olyanokat, akiknek a pártvezetőség nem is adott megbízatást. Alaptalan lenne a passzív párttagok közé sorolni olyan munkásokat és termelőszövetkezeti parasztokat. akik a termelésben jól megállják a helyüket, magatartásukban kifogásolni való nincs, de állandó pártmegbízatással nem rendelkeznek, vagy pedig taggyűlésen ritkán szólalnak fel. Ugyanakkor magas képzettségű tudósok párttevékenységét sem azon kell mérni, hogy például — kis túlzással — részt vesznek-e a tömegoktatás szemináriumain, vagy minden kisebb jelentőségű rendezvényen ott vannak-e?

Különösen nem szabad túlzásba esni olyan párttag munkások magatartásának, tulajdonságainak, elméleti képzettségének megítélésénél, akik mindössze pár éve kerültek az üzembe; vagy a fiatal párttagoknál, akik éppen csak hogy elindultak a kommunistává válás útján. Tisztában kell lennünk azzal — ismerve a munkásember mentalitását és önérzetét —, hogy ha meggondolatlan megjegyzéseket tesznek rájuk, sértegetik vagy zaklatják őket, a párt eszméjének, politikájának elismerése és vállalása ellenére is könnyebben kiválnak a párttagok sorából, mint például egyik-másik értelmiségi vagy alkalmazott. E megállapítás természetesen nem az értelmiségiek vagy alkalmazottak elmarasztalása, csupán az eltérő helyzetből, körülményekből adódó realitások figyelembevétele.

Kedves Elvtársak!

A tagkönyvcserét, mint a párt belső életének nagy fontosságú politikai eseményét, annak tudatában kell előkészíteni és lebonyolítani, hogy belpolitikai súlya és hatása van. Ezzel számolnunk kell.

Nem közömbös számunkra az sem, hogy határainkon túl, testvérpártjainkban is figyelemmel kísérik pártunknak e fontos lépését, érdeklődnek iránta. Mi magunk is tanulmányoztuk a Szovjetunió Kommunista Pártjában és a lengyel testvérpártban közelmúltban lezajlott tagkönyvcserét. Testvérpártjaink készséggel bocsátották rendelkezésünkre tapasztalataikat. Közülük számosat hasznosítani tudunk mind a politikai, mind az adminisztrációs előkészítésben és lebonyolításban.

A tagkönyvcsere — mondhatnánk — törvényszerűen azzal jár, hogy a kommunisták egy ideig többet foglalkoznak saját belső ügyeikkel és egymással, mint az máskülönben szokásos. A „befeléfordulás" ismert veszélye ilyenkor fennáll, és teljesen elkerülni nem is lehet. Ugyanakkor a közeljövőben elvégzendő feladataink nem engedik meg, hogy a tagkönyvcsere ideje alatt ne dolgozzunk a szükséges erőbevetéssel a soron levő és a jövő szempontjából is nagy fontosságú munkánkon. Ügyeinket, dolgainkat intézni kell, mert a tagsági könyvek cseréje miatt az élet által napirendre tűzött feladatokat nem lehet félretenni. A Központi Bizottságnak erre fel kell hívnia minden pártszervezet figyelmét.

A pártszervezetekben úgy kell a lebonyolítás ütemét megszabni, s gazdálkodni az erőkkel, hogy a tagkönyvcsere összhangban legyen az esedékes teendők megoldásával, segítse azokat. Végrehajtása a pártszervezeteket természetesen nem egyformán köti le. Lesz, ahol több időt és energiát fog igényelni, s lesz, ahol kevesebbet. Valószínű, hogy a vezetőségek tagjai és az aktivisták — elsősorban az egyéni beszélgetések idején — a szokásosnál kevesebbet tudnak úgymond „kifelé" dolgozni, bár ennek arányát a szükséges mértékig mindig biztosítani kell. A pártnak a tagkönyvcsere időszakában is — a különböző szintű vezető testületekben és az alapszervezetekben egyaránt — eleget kell tennie a szocialista építés irányítójára, szervezőjére háruló feladatoknak. Hisszük, hogy a tagkönyvcserének a vázolt felfogásban történő, tervszerű lebonyolítása aktivizálja a párttagságot a szocialista építés feladatainak megoldására, és ez új erő forrása lehet.

Makón 15 millió forint beruházással elkészült egy új gabonatároló. A hatalmas fémsilórendszerben 480 vagon szemes terményt helyezhetnek el (MTI Foto – Tóth Béla)

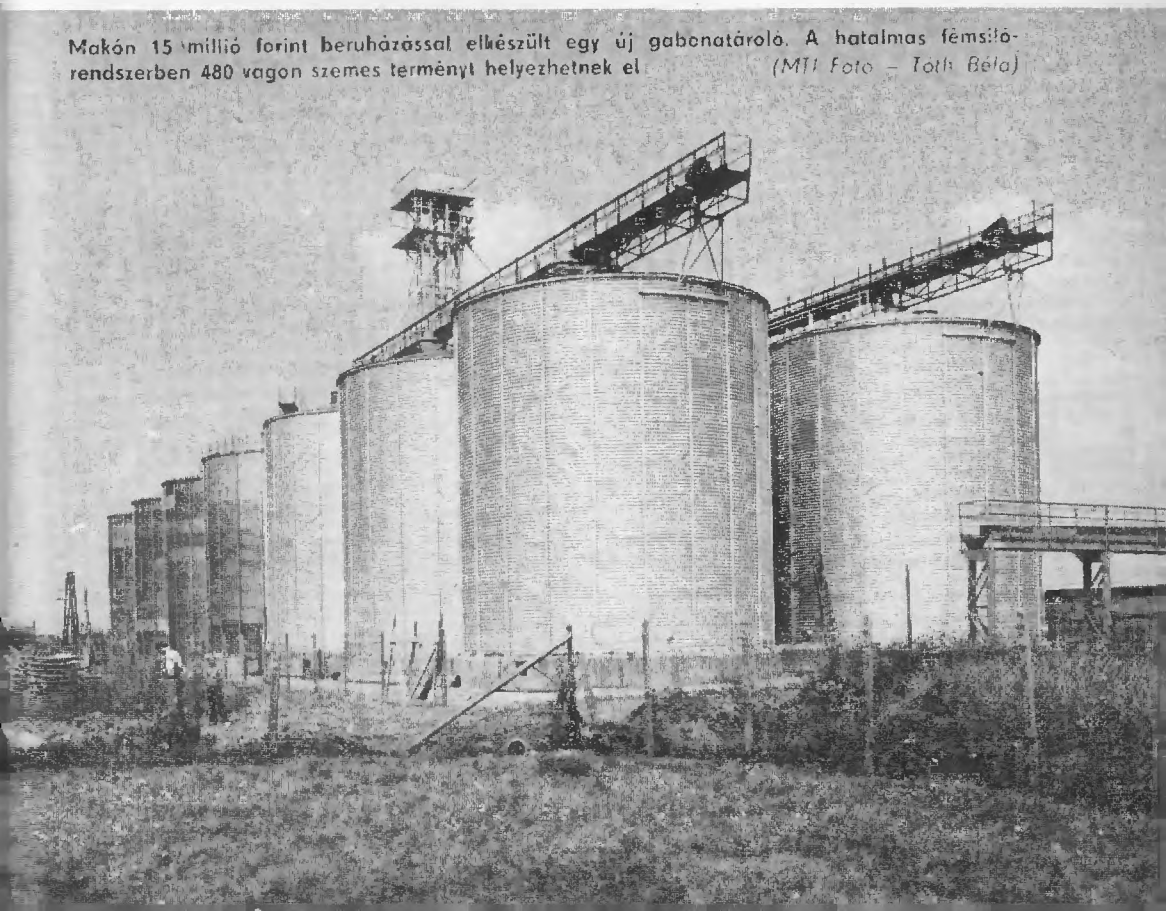

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1975. október 23-i határozata a párttagsági könyvek cseréjéről

I.

Pártunk XI. kongresszusa összegezte és értékelte azokat a történelmi eredményeket, melyeket népünk a párt vezetésével a szocialista társadalom építésében elért. Megjelölte a fejlett szocialista társadalom megteremtésének feladatait. Eredményeink forrása, hogy a párt tagjai tudatosan küzdöttek a párt politikájának megvalósításáért, példamutatóan, kommunista módon éltek és dolgoztak, nagy többségük teljesítette a szervezeti szabályzatban meghatározott kötelességeket. A fejlett szocialista társadalom építésének egyik legfontosabb feltétele, hogy a párt megfelelően felkészüljön a kongresszus határozataiban és a programnyilatkozatban megfogalmazott nagy és lelkesítő feladatainak megoldására; a párt szervezetei és tagjai még lelkiismeretesebben, következetesebben dolgozzanak céljaink megvalósításáért.

1. Az MSZMP XI. kongresszusának határozata szerint 1976-ban tagkönyvcserét kell végrehajtani. A Központi Bizottság úgy határoz, hogy a párttagsági könyvek cseréjét megfelelően végrehajtva, mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy tovább erősítsük a párt eszmei, politikai és cselekvési egységét, növeljük a párttagok aktivitását a szocialista építés soron levő feladatainak megvalósításában, tömörítsük sorainkat a XI. kongresszus határozatainak végrehajtására. Célunk, hogy társadalmi, gazdasági, kulturális életünk minden területén erősödjön a párt vezető szerepe, tömegkapcsolata, összeforrottsága egész dolgozó népünkkel.

2. A Központi Bizottság megbízza a Titkárságot, a területi pártbizottságokat és az alapszervezeti pártvezetőségeket, hogy az eredményes végrehajtás érdekében a tagkönyvcsere egész menetére dolgozzanak ki részletes intézkedési tervet.

A pártbizottságok, a pártalapszervezetek, a társadalmi, a gazdasági és a kulturális élet területén dolgozó kommunisták biztosítsák, hogy a tagkönyvcsere ideje alatt a szocialista építő munka időszerű, soron levő feladataira megfelelő figyelmet, erőt fordítsanak, azok teljesítése lendületesen folytatódjon.

3. A párttagsági könyvek cseréje előtt az alapszervezetekben minden párttaggal beszélgetést kell folytatni. Ez terjedjen ki a párt politikájának végrehajtásából adódó feladatokra; az alapszervezet tevékenységére; a párttag munkájára; ideológiai, politikai képzettségére; a párt politikájának ismeretére és képviseletére; a pártmegbízatások teljesítésére; a közéleti tevékenységre. Az eszmecsere ösztönözzön a munka és a magatartás felülvizsgálatára, az egyéni fejlődésre. A párttagoktól igényelni kell a határozatok végrehajtására és a pártszervezetek munkájára vonatkozó véleményüket és javaslataikat.

4. Az alapszervezeti vezetőségek a beszélgetésekre gondosan készüljenek fel. A szervezeti szabályzat előírásainak érvényesítésekor vegyék figyelembe a párttag helyzetét; legyenek tekintettel a munkahelyi és családi körülményekre, a beosztásból fakadó felelősség mértékére, az életútra és politikai pályafutásra, korra és egészségi állapotra.

A párttagsági könyvek cseréjének során a párttag, a vezetőség és a taggyűlés — a pártélet természetes rendjének megfelelően — élhet a szervezeti szabályzatban biztosított olyan jogokkal, mint adatok helyesbítése, fegyelmi büntetés törlése, esetleges kilépés, a párttagok sorából való törlés. A törlés elleni fellebbezés a szervezeti szabályzat előírásai szerint történik.

5. A beszélgetéseket először az alapszervezeti titkárokkal és a vezetőség tagjaival az irányító pártbizottságok képviselői folytassák le. A párttagokkal az alapszervezeti vezetőségek beszéljenek. Nagyobb taglétszám esetén ezt a munkát a vezetőség tagjai és a pártcsoportbizalmiak közül megbízott elvtársak végezzék.

6. A párttagokkal folytatott beszélgetések befejezése után az alapszervezetekben taggyűlést kell tartani. Ezen összegezzék a tapasztalatokat, fogalmazzák meg a munkájukra vonatkozó következtetéseket. A felsőbb pártszervek tevékenységéhez kapcsolódó véleményeket, javaslatokat az alapszervezet továbbítsa az irányító pártbizottságokhoz.

Ezen a taggyűlésen be kell jelenteni, hogy a párttagsági könyvek cseréjének előkészítése megtörtént. Ismertessék az esetleges kilépési kérelmeket; határozni kell a fegyelmi büntetések törléséről, valamint a törlési javaslatokról.

7. A tagkönyvcsere során — megfelelő okiratok alapján — pontosítani kell a párttagok adatait. Ennek alapján fel kell újítani a párttagság nyilvántartását.

II.

A tagsági könyvek cseréjének előkészítését és lebonyolítását a pártszervek az alábbi ütemterv szerint végezzék:

1. 1975. november végéig — a KB határozatának ismertetésére, a végrehajtás helyi intézkedési tervének kidolgozására — budapesti és megyei, azt követően városi, járási, budapesti kerületi, majd üzemi, vállalati, intézményi pártbizottsági üléseket kell tartani.

2. 1975 november hónapban megyénként (Budapesten kerületenként) a függetlenített pártapparátust összevont értekezleten kell felkészíteni a tagkönyvcserével kapcsolatos feladatokra. Ezt megelőzően minden pártbizottsághoz el kell juttatni a KB Titkársága által jóváhagyott részletes útmutatót.

3. 1975. decemberében a járási, a városi és a kerületi pártbizottságok tartsanak alapszervezeti titkári értekezleteket. Ismertessék a KB határozatát, valamint a saját intézkedési tervüket; beszéljék meg — a részletes konzultáció lehetőségét is biztosítva — a végrehajtás alapszervezeti feladatait.

4. 1976. januárban és februárban, a soron következő évi beszámoló taggyűléseken minden alapszervezetben fel kell olvasni a Központi Bizottságnak a tagkönyvcseréről a párttagsághoz intézett levelét.

5. 1976. márciustól július végéig minden párttaggal le kell folytatni az egyéni beszélgetéseket.

6. 1976. augusztus végéig minden alapszervezetben meg kell tartani a beszélgetések tapasztalatait összesítő taggyűléseket.

7. 1976. október végéig a járási, a városi és a kerületi pártbizottságok pontosítsák, újítsák fel a nyilvántartási okmányokat és állítsák ki az új párttagsági könyveket.

8. 1976. november—decemberben az alapszervezetekben ünnepélyes taggyűlésen osszák ki az új párttagsági könyveket. A lejárt tagsági könyveket nem kell bevonni.

• • •

A Központi Bizottság meggyőződése, hogy a párttagsági könyvek gondos, körültekintő munkával végzett cseréje erősíteni fogja pártunkat, pártunk tömegbefolyását, tevékenységünk hatékonyságát és hozzájárul a fejlett szocialista társadalom építéséhez.

Őszi csúcsforgalom a Soroksári úti pályaudvaron. A legforgalmasabb időszakban 7—800 vagon árut raknak ki, illetve be egyetlen napon *(MTI Fotó – Bajkor József)*

A beszámoló taggyűlések elé

Az év végi beszámoló taggyűlések mindinkább a pártélet szerves részévé válnak. Hozzájárulnak ahhoz, hogy a párt politikája és határozatai az alapszervezetekben következetesebben valósuljanak meg. Segítik az alapszervezeti munka színvonalának emelését, a pártélet fejlődését, a párttagok aktivitásának fokozását. Lényegében a beszámolás, a beszámoltatás, az önkontroll, a következő év feladatai megbeszélésének, a pártélet fejlesztésének, a tagság felkészítésének fórumaivá váltak.

A XI. pártkongresszuson elfogadott szervezeti szabályzat kimondja, hogy: „A vezetőség köteles évenként beszámoló taggyűlést tartani, amelyben a párttagság értékeli a vezetőség, a pártszervezet egész évi tevékenységét, valamint a vezetőség előterjesztése alapján a párttagok munkáját, a pártmegbízatások teljesítését." Eszerint a vezetőség évenként elsősorban arról ad számot, hogy az alapszervezet hogyan érvényesítette működési területén a párt politikáját, vezető szerepét, hogyan hajtotta végre a felsőbb pártszervek, valamint saját határozatait.

A soron következő beszámoló taggyűlések politikai tartalmát meghatározza az a tény, hogy ebben az évben volt pártunk XI. kongresszusa. Ezért mindenekelőtt arról kell számot adni, hogy a kongresszus határozatait menynyiben sikerült megismertetni, megértetni a tagsággal, pártonkívüliekkel, valamint arról, hogy mit tettünk és az elkövetkezendő években mit akarunk tenni a kongresszusi határozatok végrehajtásáért. A mostani beszámoló taggyűléseken a *XI. kongresszus határozatainak további végrehajtására készítjük fel a párttagságot*

Ebben az összefüggésben arra is szükség van, hogy értékeljük az alapszervezeti pártélet alakulását, tárjuk fel fogyatékosságait és határozzuk meg azokat a feladatokat, amelyeknek végrehajtásával biztosíthatjuk a pártélet fejlesztését. Mérlegeljük, hogy az alapszervezetek belső életében:

— hogyan érvényesül a demokratikus centralizmus és mit kell tenni továbbfejlesztése érdekében;

— hogyan dolgozott, mennyire volt kollektív a vezetőség munkája, támaszkodott-e a párttagság véleményére;

— érvényesül-e az alapszervezet eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egysége, hogyan folyik a párttagok nevelése, felkészítése a feladatok elvégzésére;

— milyen volt az egyes párttagok példamutatása a munkában, hogyan teljesítik a párttagsággal járó kötelességeket, a pártmegbízatásokat;

— elemezzék és értékeljék a pártépítő munkát.

A demokratikus centralizmus érvényesülését mindenekelőtt azon mérjük, hogy a párt határozatait mennyiben értették meg a párttagok, hogyan dolgozták ki a végrehajtás helyi feladatait és mennyiben valósultak meg azok a gyakorlatban.

A demokratikus centralizmus erősítése érdekében szükséges megjelölnünk azokat a tennivalókat, amelyekkel tovább javítjuk politikánk képviseletét, következetes megvalósítását. Lépjünk fel a párt politikájától és erkölcsi normáitól eltérő nézetekkel és magatartásokkal szemben, részesítsük ezeket megfelelő bírálatban, szükség szerint éljünk az elmarasztalás, a fegyelmezés eszközével is.

A demokratikus centralizmus érvényesülésének vizsgálatához hozzátartozik az is, hogy értékeljük az év során megtartott taggyűlések tartalmi színvonalát, a párttagok jogainak érvényesülését: nem hagytuk-e figyelmen kívül, illetve igényeltük-e véleményüket, javaslataikat. Történtek-e intézkedések javaslataik nyomán, adtunk-e megfelelő választ jogos kérdéseikre, bátorítottuk, segítettük-e őket, hogy éljenek jogaikkal és legyenek öntevékenyebbek a párt politikájának végrehajtásában. A további feladatokat ezeknek a figyelembevételével szabhatjuk meg reálisan.

A demokratikus centralizmus fejlesztésétől elválaszthatatlan a kollektív vezetés. Ezért a beszámoló taggyűléseken is szükség van arra, hogy az alapszervezetben megvalósuló kollektív vezetést is mérlegre tegyük. Természetesen nem volna helyes ha azt leszűkítenénk a vezetőség tagjainak kollektív munkájára. Adjunk számot arról is, hogy a vezetőség munkája során mennyiben támaszkodott a taggyűlésre, a pártcsoportok, az egyes kommunisták véleményére, közreműködésére, javaslataira, a párttagság kollektív tapasztalataira. Vegyük figyelembe, hogy mennyiben volt biztosítva az alapszervezetekben a különböző vélemények szabad kifejtése, azok ütköztetése. Enélkül ugyanis lehetetlen valamennyi körülményt pontosan számbavenni, mérlegelni, a különböző döntési javaslatokat kidolgozni, illetve a feladatokat pontosan megjelölni. Azaz, érvényesül-e a gyakorlatban a döntés kialakításánál, a végrehajtás legjobb módjainak meghatározásánál a széles körű elvtársi vita.

● ● ●

Az alapszervezet erejének, harcképességének, vezető szerepe megvalósulásának döntő feltétele a *pártegység*. Enélkül nincs eredményes pártélet és politikai gyakorlat. Ezért szükséges, hogy a beszámoló taggyűléseken ezt is áttekintsük. Vizsgáljuk meg, hogy az alapszervezet tagjainak gondolkodását mennyire jellemzik a marxizmus—leninizmus eszméi, történt-e előrelépés ezen a területen. Ezt mérhetjük a politikai oktatásban, a politikai vitakörökön való részvételen, az aktivitáson, általában a mindennapi életben tanúsított magatartáson, cselekedeten, azon, hogy *a párttagok mennyire azonosulnak ezekkel az alapelvekkel:* a munkáshatalom erősítésével, a munkásosztály és pártjának vezető szerepével, a szövetségi politikával, a proletár internacionalizmussal, a materialista világnézettel stb.

A párttagság eszmei felkészültségének, egységének elemzése úgy lesz teljes, ha a feladatokat is kijelöljük az eszmei-politikai színvonal emelésére.

Például: a politikai oktatásba való bevonás, vagy javaslat a pártoktatás magasabb formáira, vitakörbe való beosztás stb.

A cselekvés alapja a tagság azonosulása a párt politikájával, a párthatározatokban megjelölt politikai feladatokkal. Ezért a beszámolót taggyűlésen összegezzük, hogy a tagság mennyire ismeri a párt politikáját, határozatait, maradéktalanul magáénak vallja-e azokat és megfelelő volt-e részvétele azok végrehajtásában. Az értékelésénél figyelembe kell vennünk, hogy milyen határozottan állnak ki mellette és teljesítik-e a végrehajtásban rájuk háruló feladatokat. Eleget tesznek-e például pártmegbízatásaiknak, megfelelően mozgósítják-e a dolgozókat, nem hunynak-e szemet a helytelen politikai megnyilatkozások, erkölcsi felfogások és magatartások felett, általában következetesen érvényt szereznek-e a maguk munkaterületén a párt politikájának.

A párt ideológiai, politikai céljainak a megvalósításához elengedhetetlen a párt szervezeti egysége. Ide tartozónak tekintjük a szervezeti szabályzatban meghatározott rend betartását, a taggyűléseket, a vezetőségi üléseket, a pártcsoportbizalmi-megbeszéléseket, a rendszeres pártcsoport-értekezleteket.

Az alapszervezet szervezeti életének értékelésében nagy gondot fordítunk az év során megtartott taggyűlések munkájának az értékelésére. Érdemi kérdéseket tárgyaltak-e, s azok mennyiben segítették a párt határoza-

Fertődön új székházba költözött a községi pártbizottság

A pártbizottság első ülése

(Fotó: Szük Ödön)

tainak megértését, a helyi feladatok kialakítását, a párttagság mozgósítását. Helyes értékelni a taggyűléseket aszerint is, hogy milyen érdeklődést tanúsított a párttagság, mennyiben vett részt munkájában, pártos légkör jellemezte-e és végső soron a taggyűlések megfeleltek-e a pártalapszervezet legfelsőbb fórumával járó követelményeknek.

● ● ●

A beszámoló taggyűléseken nem kis feladatot jelent a *vezetőség munkájának az értékelése.* Mivel minden taggyűlésen kötelező a vezetőség beszámolása a két taggyűlés közötti munkáról, így a párttagság évközben is folyamatosan tájékozódik erről. Az év végi beszámoló taggyűlés azonban bizonyos mértékig eltérő ezektől, mivel az *alapszervezet egész évi tevékenységének tükrében szükséges áttekinteni a vezetőség munkáját.* Ezzel kapcsolatban figyelembe vesszük a taggyűlést előkészítő munkát, a taggyűlés elé terjesztett határozati javaslatok színvonalát, a végrehajtás megszervezésének, segítésének és ellenőrzésének a színvonalát, a pártmegbízatások kialakítását, a pártcsoportokat összefogó munkát, a vezetőségen belül a kollektív vezetés, az egyszemélyi felelősség érvényesülését és nem utolsósorban a tagsággal, a dolgozókkal való folyamatos kapcsolatot stb.

A vezetőség beszámolójában külön is nagy figyelmet fordítunk a pártcsoportok munkájára, mivel az alapszervezetek tevékenységében egyre jelentősebb szerepet töltenek be. A pártcsoportok hogyan biztosítják a párttagok mindennapos összefogását, s a megfelelő kapcsolatot a párttagság és a vezetőség, valamint a párttagság és a pártonkívüliek között. Mennyire rendszeres a politikai kérdések és feladatok megbeszélése, milyen a pártmegbízatások folyamatos segítése, ellenőrzése, törődnek-e a párttagok egyéni problémáival.

A beszámoló taggyűlések fontos szerepet töltenek be a párttagok munkájának és a pártmegbízatások teljesítésének az értékelésében is. Ezzel kapcsolatban számot adunk arról, hogy megfelelő pártmegbízatásokat kapnak-e, és hogyan segítjük, értékeljük azok teljesítését. Szükséges továbbá figyelembe venni a velük folytatott beszélgetéseket is. A beszélgetés segíthet az illető politikai felkészültségének, erkölcsi felfogásának a megítélésében. Önmaguk értékelésének realitását is mérlegelni tudjuk. Lehetővé teszi egyéni gondjaik megismerését és a párthoz való tartozásuk erősítését. A párttagok véleménye az alapszervezetről, a taggyűlésről, a vezetőség és a pártcsoport munkájáról hozzájárulhat az összértékelés alaposabbá tételéhez. Ennek során megbeszélhetjük az egyéni követelményeket politikai, szakmai képzésükről, továbbképzésükről, pártmegbízatásuk teljesítéséről, emberi magatartásukról stb.

A beszámoló taggyűlések az alapszervezetek egész évi munkáját értékelik. Ez még inkább elősegíti, hogy szervezettebbé, hatékonyabbá tegyük a párt határozatainak végrehajtását és a végrehajtás ellenőrzését.

Az alapszervezeti pártélet évenkénti értékelése módot nyújt arra, hogy erősítse munkánk pozitív vonásait és feltárja fejlesztésének további lehetőségeit.

K. Papp József
a Tolna megyei pártbizottság első titkára

A gazdagabb úttörőéletért

Október végén immár hatodszor ült össze az úttörővezetők országos konferenciája, azzal a céllal, hogy megvonja az úttörőszövetség legutóbbi kétéves tevékenységének mérlegét, s meghatározza a munka továbbfejlesztésének időszerű feladatait. Az úttörővezetői konferenciák mindig nagy eseményt jelentettek a szövetség életében, a mostani tanácskozás fontosságát azonban több tényező külön is aláhúzza. Másfél évvel ezelőtt az MSZMP Központi Bizottságának Titkársága megtárgyalta az úttörőszövetség helyzetét, munkája továbbfejlesztésének feladatait. Szövetségünk ennek hatására a pártszervezetek és az egész társadalom fokozott figyelmét és segítségét élvezve végezhette munkáját. Erősödött az úttörőszövetség KISZ-irányítása, tartalmasabbá és elevenebbé váltak a KISZ-szervezetek és az úttörőcsapatok kapcsolatai. A párt- és a KISZ-bizottságok irányító és segítő tevékenységének fokozódása nyomán az állami, társadalmi szervek is erőteljesebben támogatták az úttörőmozgalmat. Mindezek következtében javultak munkánk politikai, tárgyi és személyi feltételei.

Foglalkozott az úttörőszövetség munkájával, időszerű feladataival az MSZMP XI. kongresszusa is. Megerősítette szerepünket a gyermekek szocialista nevelésében, teljes, dolgos emberi életre való felkészítésében azzal, hogy megfogalmazta: „A Magyar Úttörők Szövetsége szervezze a gyermekek közösségi életét, segítse az iskolai nevelést."

Megtisztelő bizalom, s egyúttal szövetségünk számára óriási felelősség, hogy — a pártdokumentumban foglaltaknak eleget téve — felkészítsük gyermekeinket a fejlett szocialista társadalom követelményeinek teljesítésére. Sajátos tevékenységet jelent ez, hiszen a gyermekek nevelésében több tényező érdekelt: a család, az iskola és a társadalom. Ezek rendszerében kell megjelölnünk és megvalósítanunk azokat a sajátos feladatokat és módszereket, amelyekkel a párt gyermekszervezeteként megalapozhatjuk és erősíthetjük a legfiatalabb nemzedék szocialista elkötelezettségét.

A politikai, társadalmi követelmények megnövekedésével egy időben a kisdobosok és az úttörők is megfogalmazták a munka továbbfejlesztésének igényét. Az elmúlt évek úttörő-tanácskozásain, -parlamentjein szinte általános kérésként hangzott el, hogy tegyünk többet az úttörőélet feltételeinek javításáért, a felnőttek törődjenek többet az úttörőmozgalommal, legyenek gazdagabbak és a környezet, a lakóhely életéhez közelebb állók a programok és feladatok, legyen több játékos elem, több játék az úttörőcsapatok tevékenységében.

A politikai nevelés fokozása

A korszerű követelményekből és a gyermekek igényéből kiindulva, az úttörőszövetség munkáját három területen kívánjuk továbbfejleszteni. Erősítjük politikai nevelési szerepünket, fokozzuk gyermekszervezeti jellegünket. korszerűsítjük szövetségünk szervezeti életét. Három kiemelt feladat ez, amelyek tulajdonképpen egyetlen célt szolgálnak: azt, hogy szövetségünk megfeleljen a jelenlegi időszak követelményeinek.

Az úttörőszövetség fontos tényezője a gyermekek politikai nevelésének. E

szerepünk fokozása ma *kulcskérdése* munkánk továbbfejlesztésének. A társadalom fejlődésének eddig is hajtóereje volt, a továbbiakban pedig méginkább az lesz az emberek politikai elkötelezettsége. A gyerekek abba a korba nőnek bele, amikor az egyén legfőbb dilemmája a „hogyan éljek" lesz. A válaszadásra fel kell őket készíteni, mert csak így lehetnek alkalmasak a fejlettebb viszonyok között a társadalmi folyamatokat irányítani és befolyásolni.

Az úttörőszövetség keretei között, de az egész társadalomra támaszkodva biztosítanunk kell, hogy gyermekeink *választ kapjanak politikai jellegű kérdéseikre*, megismerjék és alkalmazzák a marxista—leninista világnézetüket megalapozó fogalmakat, cselekvő módon részt vegyenek szűkebb és tágabb környezetük életében. Ennek érdekében *szélesíteni kell az úttörőcsapatok társadalmi kapcsolatait*, azokat a lehetőségeket, amelyeken a gyerekek megismerhetik múltunkat és jelenünket, beszélgetések, találkozók formájában megismerkedhetnek a társadalmi fejlődés törvényszerűségeivel, választ kaphatnak az őket foglalkoztató kérdésekre. Jól kell látnunk, hogy a mai gyerekek közvetlen részesei politikai életünknek. Minden előttük, velük zajlik, mindenről értesülnek, de úgy. hogy sok mindent nem értenek. Látják. tapasztalják eredményeinket, észreveszik a gondokat, ellentmondásokat. S ha van kérdésük, frázis és példabeszéd nélkül várnak választ.

Éles kérdésként vetődik fel — nem kis feladat — annak a különbségnek a felszámolása, amely ma egy részről az iskola, az úttörőcsapat, másrészről helyenként a szülői ház nevelő hatása között fennáll. Az iskolával, mozgalmunkkal ellentétben nem egy család kispolgári életeszményre nevel, előfordul, hogy a szülők kényszerítik másként gondolkodó gyermeküket az egyházi szertartáson való részvételre. Nem kis gond ez jó néhány úttörőcsapat életében, s nem is oldható meg egyedül. A helyi pártszervezetek. a kommunista pedagógusok és szülők, az úttörővezetők összehangolt meggyőző munkája vezethet csak eredményre.

Az országos konferenciát megelőző területi konferenciák hangsúlyosan vetették fel, hogy felhasználva az úttörőélet törvényének, szövetségünk jelképeinek és hagyományrendszerének nevelőerejét, többet kell tenni a *nemes emberi, erkölcsi tulajdonságok és szokások kialakításáért.* Arra törekszünk, hogy az úttörőközösségek fordítsanak nagyobb gondot a szocialista vonások erősítésére a gyermekek társas kapcsolataiban, az egymáshoz, az idősebbekhez és a kisebbekhez való viszonyukban. Minden úttörő- és kisdobos-közösségnek legyen olyan vállalása, amelyben kifejeződik a közösségért, a másokért vállalt felelősség, törődés és figyelem.

Politikai szerepünk fokozásának lényeges területe a gyermekek *munkához való helyes viszonyának* kialakítása, a munka fontosságának felismertetése a társadalom és az egyén élete, jövője szempontjából. A dolgos emberi életre való felkészülés alapja a *tanulás*, a mindennapi kötelezettségek ellátása. Az úttörőszövetségnek sajátos eszközeivel, a közösség erejével segítenie kell a képességek szerinti tanulást; munkálkodnia szükséges a helyes gyermeki közvélemény formálásán, el kell ítélnie a közömbös, hanyag magatartást. Igen fontos, hogy segítsük a 8. osztály időbeni elvégzését. Ezért támogatta a konferencia az úttörőparlamenten megfogalmazott „Bukásmentes őrsök" és „Végezzük el együtt a 8. osztályt" akciókat.

Természetes igényként fogalmazta meg a konferencia, hogy tovább kell *bővíteni és szélesíteni* az úttörőközösségek társadalmi *munkaakcióit*, a csapatok és a termelőüzemek között megkötött szocialista szerződések rendszerét, a hasznos anyaggyűjtési mozgalmat. Ezeknek az akcióknak, eseményeknek a nevelő hatása szempontjából nem mindegy azonban, hogy az úttörők mi-

ként ismerik meg a feladatokat, hogyan fogadják őket, milyen tapasztalatokat szereznek. Úgy ismerik-e meg a munkát, mint ami a társadalmi fejlődés, az emberi élet számára nélkülözhetetlen tényező. vagy valami szükséges rosszként. Legyen élmény a munka a gyerekek számára, és azon felnőttek számára is. akik előkészítik, akikkel közösen végzik. Ismerjék a gyerekek a munkavégzés célját, hasznosságát. bennük az ő munkájuk fontosságát, jelentőségét.

Az úttörőszövetségnek kiemelt feladata, hogy *felkészítse az úttörőket a KISZ-életre*. Alapkérdése e munkának a kisdobos- és úttörőközösségek életének fejlesztése, a mozgalmi élet megszerettetése. Ezt segíti a közös munkán alapuló testvérkapcsolatok rendszere, a közös programok, társadalmi munkák, kirándulások és összejövetelek szervezése, az ifjúvezetők nagyobb létszámú részvétele az úttörőcsapatok életében. Hangsúlyos kérdésként merült fel a konferencián — s régi gond — a mozgalmi átmenet problémája. Az úttörőpróba és a KISZ-tagok egyéni vállalása, az úttörőévi program és az akcióprogramok jobb összhangjának megteremtése, az átmenő időszakban alkalmazott módszerek közelítése — úgy véljük — előbbre viheti a gordiuszi csomó oldását.

A gyermekszervezeti jelleg erősítése

Az úttörőszövetség politikai. társadalmi jellegének erősítése sokat kívánó úgy, feladat. Megoldása elképzelhetetlen anélkül. hogy ne törekednénk kiaknázni mindazokat a lehetőségeket, amelyeket a neveléshez egy gyermekszervezet kínál. Joggal mondhatjuk tehát, hogy fejlődésünk másik alapvető feltétele a *gyermekszervezeti jelleg erősítése*. Ennek érdekében javasolta a konferencia a *közösségi élet erősítését*, és azt, hogy csapataink fordítsanak fokozott figyelmet az erős, egyéni arculattal rendelkező úttörőközösségek kialakítására, a közösségi élet megszerettetésére. A közösségek kialakításánál, különös tekintettel az őrsökre, érvényesüljön jobban a gyermekek érdeklődése, természetes baráti vonzalma. A kisdobos- és úttörőközösségek előtt álljanak olyan vonzó, önként vállalt, mindenki által elfogadott, fontosnak tartott feladatok, amelyek teljesítésében az egyén megtalálhatja a képességeinek, tehetségének, érdeklődésének megfelelő tevékenységet.

Minden úttörőcsapatban az adott közösség fejlettségi szintjének megfelelően kell biztosítani, hogy a gyermekek saját tapasztalataikkal, tevékenységgel, próbálkozással, alkotó vitával, sikerrel és kudarccal szerezzék meg az ismeretet, képességet, gyakorlatot a közösségi élet szervezéséhez és irányításához. A felnőtt vezetők biztosítsák, hogy a gyermekek — a maguk gyermeki módján — aktív közösségi és társadalmi életet élhessenek és önkormányzatuk működtetésével maguk intézzék közösségi ügyeiket.

A gyermekszervezeti jelleg erősítése egyben azt is jelenti, hogy az úttörőszövetség egész tevékenységében. programjában *megteremti a társadalmi, politikai elvárások és a gyermeki igények összhangját*. Nagyobb szerepet kap az úttörőszövetség és a csapatok programjában a társadalom, ezen belül a közvetlen környezet előtt álló feladatok megoldása. A gyermékközösségek tennivalói jobban kapcsolódnak a társadalmi feladatok megoldásához, lehetőséget adnak a gyermekek játékos szellemi, fizikai erőpróbájára, az önkéntes feladatvállalásra.

A *játék és a játékosság* a gyermekszervezeti jelleg érvényesítésének fontos tényezője. A felnőtt életben nem nagyon szeretjük, ha valaki azt mondja:

„Ezt a feladatot játszva elvégzem." Az úttörőélet és -tevékenység számára ez viszont nem csupán megengedett, de mondhatni kötelező. Nemcsak megengednünk, hanem ösztönöznünk kell a játékot, arra törekedve, hogy amire a gyerekeket nevelni akarjuk, azt játszva sajátítsák el.

Az önkéntesség alapján

Az úttörőszövetség politikai és gyermekszervezeti jellegének erősítése, nevelőmunkájának korszerűsítése szükségessé teszi a kipróbált eszközök, módszerek bátrabb alkalmazását, *továbbfejlesztését, s új módszerek bevezetését.* A központi akciók, mozgalmak tervezésekor és végrehajtásakor minden szinten nagyobb gondot kívánunk fordítani a társadalmi, politikai feladatokra, az aktuális eseményekre, évfordulókra; a kisdobosok és az úttörők életkori sajátosságaira, a csapatok körülményeire stb. Az úttörőszövetség nevelőmunkáját a jövőben is az *országos politikai mozgalom* fogja majd egységbe. Tartalmát a következő évek évfordulói és eseményei — Nagy Októberi Szocialista Forradalom, VIT stb. — határozzák meg. A forradalmi hagyományok megismertetésével fordítjuk a gyermekek figyelmét a mai tettekre és a jövő céljaira.

Az országos konferenciát megelőző alsóbb szintű értekezleteken és konferenciákon sok szó esett az úttörőéletben érvényesülő *önkéntesség* megvalósulásáról. Egymillió gyermeket tömörít szervezetünk, s nagy többségük önként vállalja a tagságot, munkát szövetségünkben. Van azonban olyan példa is, hogy az önkéntesség csorbát szenved mind a szövetséghez való tartozás eldöntésében, mind a tevékenységi területek és formák megválasztásában. Az önkéntesség elvének helyes értelmezésénél jól kell látnunk: szervezetünk tagjai nem öröktől adottak, nem kötelező erővel mellénk rendeltek, hanem olyan gyerekek, akiket nap mint nap meg kell nyerni céljainknak, érdekeltté téve őket abban, hogy kisdobosok vagy úttörők legyenek. Ennek egyik módszereként javasolta a konferencia a *kisdobos- és úttörőfelvételi próba* bevezetését. Az a gyerek, aki kisdobos vagy úttörő akar lenni, tegyen eleget egy olyan próbának, amelyen számot kell adni a kisdobos-, illetve úttörőélet törvényének, jelképeinek, a szervezethez való tartozással járó jogoknak és kötelességeknek az ismeretéből, teljesíteni kell a közösség megbízatásait, a feladatok önkéntes vállalásával bizonyítani az elhatározás önkéntességét.

Az önkéntes választás ezernyi lehetőségét kell szövetségünknek megteremtenie az úttörőélet és tevékenység minden területén. A gyermekek sokoldalú érdeklődésének, a társadalom, a tudomány növekvő követelményeinek megfelelően kívánjuk továbbfejleszteni a szakági tevékenységet, a kulturális szemlerendszert, a gyermekek testi nevelése érdekében folytatott sport- és egyéb rendezvényeink rendszerét. Arra törekszünk, hogy gyermekeinknek életelemévé váljon a kultúra elsajátítása és aktív alakítása, a rendszeres testedzés és sportolás.

Az úttörővezetők VI. országos konferenciája szép és nemes feladatokat jelölt meg számukra. Megoldásuk olyanná teheti szövetségünket, amit Kádár János elvtárs fogalmazott meg követelményként a párt ifjúsági szervezetével szemben: „... olyannak kell lennie, úgy kell dolgoznia, hogy az ifjúság számára vonzó és elfogadható legyen. Olyan módszerekkel kell dolgoznia, amelyek az ifjúságot megfogják, magával ragadják." Ebből a célból fejlesztjük tovább szövetségünk belső életét, módszereit, munkastílusát.

Szűcs Istvánné
az úttörőszövetség főtitkára

Az egyesült termelőszövetkezetek megszilárdítása

Hazánkban 1975. január elsejével 316-tal — 1601-re — csökkent a termelőszövetkezetek száma. Átlagos területük meghaladja a 3500 hektárt. Több helyen folynak előkészületek az egyesítésekre, s ezek mértékéből arra lehet következtetni, hogy lényegében hasonló ütemben gyarapodó egyesülésekre számíthatunk.

Az utóbbi 2—3 évben számos fórumon különböző megközelítésben hangzottak el vélemények a termelőszövetkezetek egyesüléséről. Általánossá vált az a felfogás, hogy a termelőerők fejlődése szükségessé teszi az üzemek méretének növelését. Megfelelő nagyságú, optimális méretű üzem szükséges ugyanis a modern technológiai eljárások alkalmazásához, a nagy teljesítményű géprendszerek kihasználásához, a tudomány eredményeinek alkalmazásához. Ezeket az igényeket a jelenlegi átlagos üzemméret kielégíti.

A nagy területű termelőszövetkezetek gazdálkodásának tapasztalatai egyértelműen bizonyítják, hogy a nagy üzemméret önmagában nem old meg mindent. Az iparszerű termelésnek ugyanis számos olyan feladata van, amelyet az egyesített tsz-ek sem tudnak egyedül és gazdaságosan megoldani, s ezért kénytelenek más üzemekkel társulni. A szövetkezetek intenzív fejlesztését komplex módon kell értelmezni, és a gyakorlatban is ennek megfelelően kell eljárni. A területi egyesülések a koncentrációnak csak egyik formájaként jöhetnek számításba. Az egyesítéseken kívül nagy gondot kell fordítani a koncentráció egyéb formáira, a társulások szervezésére és a szakosodásra is.

A mezőgazdasági szövetkezetek működésének eddigi tapasztalatait értékelve jutott a párt XI. kongresszusa is arra a megállapításra, hogy „A szövetkezetek többségében már kialakult az optimálisnak tekinthető üzemnagyság. Ezért előtérben álló feladat az ebben rejlő lehetőségek teljesebb kihasználása...", s csak a szükséges esetekben indokolt a további területi egyesülés.

A kongresszus azzal, hogy rögzíti „Folytatni kell a szövetkezetek termelést szolgáló társulásainak, közös vállalkozásainak és vállalatainak létrehozását, bővíteni az állami gazdaságoknak, az állami vállalatoknak és a termelőszövetkezeteknek a fejlett iparszerű mezőgazdasági termelés kiterjesztését elősegítő, szerződéses alapon nyugvó közös tevékenységét..." — állást foglal amellett, hogy az előttünk álló időszakban a kooperációkon alapuló termelési kapcsolatokat tartja célravezetőbb feladatnak, nem pedig a termelőszövetkezetek további gyors ütemű területi koncentrációját.

A kongresszus előbb ismertetett határozatának meghozatalánál nyilvánvalóan figyelemmel volt arra is, hogy az egyesült termelőszövetkezetek fejlesztésének, a nagyobb gazdaságok beruházási igényei kielégítésének üzemi és népgazdasági korlátai vannak. Ugyanakkor a nem kellően megalapozott egyesülések növelik az állam terheit, foglalkoztatási és egyéb problémákat okoznak.

A korábbi években és a tavaly lezajlott egyesülések általában a várt eredménnyel jártak. Az egyesült szövetkezetekben hatékonyabbá vált a fejlett technika és technológia alkalmazása, színvonalasabb lett a vezetés, fejlődött a munka- és üzemszervezés stb. A tapasztalatok elemzéséből azonban az is kitűnik, hogy mind az egyesülések lebonyolításában, mind a már egye-

sült szövetkezetek működésében és gazdálkodásában helyenként és különböző mértékben kedvezőtlen jelenségek is tapasztalhatók. Okulásul néhány fontosabbra fel kell hívni a pártszervek és -szervezetek, a szövetkezeti vezetők. a területi szövetségek és az állami szervek figyelmét.

Kedvezőtlen jelenségek

Az egyesülésekkel kapcsolatos túlzásokban közrejátszik az a helytelen szemlélet is, amely a termelés, a gazdálkodás eredményessége növelése legfontosabb feltételének a termelőszövetkezet méretének növelését tekinti. E nézet szerint a gazdálkodás eredményessége egyenes arányban áll a szövetkezetek méretével. Az e nézetet vallók igyekeznek olyan légkört teremteni, amelyben maradinak tűnik az, aki az egyesülésekkel kapcsolatos gondokat, problémákat őszintén felveti, illetve nem tartja időszerűnek egy-egy gazdaság minden áron való egyesülését.

Több szövetkezeti gazdaságban tapasztalható az is. hogy az egyesülések folyamatos napirenden tartása az utóbbi két évben túlzottan elvonta a vezetők és a tagok figyelmét a termeléstől. nem törekedtek megfelelően lehetőségeik kihasználására. Ez nem egyszer idegeskedést, továbbá kedvezőtlen politikai hangulatot okoz.

Az egyesült szövetkezetek egy részében — főként azokban, ahol gyengébb és erősebb termelőszövetkezetek egyesültek — az indokoltnál nagyobb súlyt helyeztek a személyi jövedelmek növelésére. Ez abban nyilvánult meg, hogy az egyesült termelőszövetkezetekben a személyi jövedelem színvonalát a korábban legmagasabb szintet elért közös gazdaságéra emelték, s ez a felhalmozási hányad és a biztonsági alap csökkenéséhez vezetett. Nyilvánvaló, hogy ez jövedelempolitikai szempontból is káros és indokolatlan terhet háríthat az állami költségvetésre is.

Arra is van példa, hogy egyes tsz-vezetők a maguk személyi jövedelmének növelése érdekében kezdeményezik az egyesülést. Az egyesüléssel ugyanis megnövekszik a szövetkezetük mérete és így más kategóriába kell sorolni, tehát a vezetők is más jövedelemkategóriába kerülnek. Ilyen esetekben sajnos sem a tagok, sem a vezetők nem tanúsítanak kellő megfontoltságot az egyesülések elhatározásánál. A pártszervezeteknek és a kommunistáknak kell tehát felülemelkedniük a pillanatnyi érdekeken, fellépni és elősegíteni a tárgyilagos, előrelátó vélemény kialakítását és érvényesítését.

Fontos tapasztalat az is, hogy a személyi feltételeket az egyesülések előtt és után is körültekintően kell számbavenni és rendezni. A területileg és taglétszámban megnövekedett gazdaságok fejlesztése, a korszerű eszközök, berendezések hatékony üzemeltetése a korábbinál magasabb szintű területi és szakmai vezetést kíván. Így lehet csak biztosítani a megnövekedett követelményeknek megfelelő üzem- és munkaszervezést. Esetenként ennek ellenére előfordul, hogy az egyesülés előtt nem számolnak eléggé a szakemberszükséglettel és a lehetőségekkel, ezért az egyesülés után sokszor — a kompromisszumok miatt —, nem a legmegfelelőbb szakemberek kerülnek a vezetői posztokra. A választott vezetői tisztségek betöltésénél is tapasztalhatók erőltetett megoldások; pl. volt elnökök alkalmasságuktól függetlenül különböző helyettesi tisztségekbe kerülnek. Az is előfordult, hogy egy-egy gazdaságban egyszerre négy elnökhelyettest választottak. Ezek előbb-utóbb munkaszervezési hiányosságokhoz. súrlódáshoz vezetnek, és fékezik a szövetkezet fejlődését. A pártszervek tehát kezeljék kiemelt feladatként a szövetke-

zeti vezetés szervezetének kialakításánál a káderpolitikai követelmények érvényesítését.

Elég gyakori az olyan törekvés is, hogy a szakosításra a termelésszerkezet egyszerűsítésére hivatkozva az egyesülés után a népgazdasági és ellátási szempontból fontos növényfélék termelésével felhagyjanak. Hasonló jelenség észlelhető az állattenyésztés területén, különösen a szarvasmarhatartás vonatkozásában. Néhány egyesült szövetkezetben kisebb, de még használható termelő kapacitásokat (állatférőhelyeket, színeket stb.) átmenetileg kivontak a termelésből. Az „egyszerűsítés" esetenként foglalkoztatási problémákat is okozott.

Szólni kell arról is, hogy az egyesülést követő egyes nagyüzemekben elhanyagolják a háztáji gazdaságok támogatását. Nem érzékelik megfelelően, hogy népgazdasági jelentőségén kívül a háztáji gazdaság az egyik lehetőség a képzetlen munkaerő foglalkoztatására. A háztáji problémát több tsz-vezető legszívesebben a háztáji föld pénzbeni megváltásával szeretné elintézni, elhanyagolva a háztáji termelés sokoldalú integrálását.

A szövetkezeti demokrácia érvényesítése

A párt XI. kongresszusa nagy súlyt helyez a szocialista demokrácia, így az ennek részét képező szövetkezeti demokrácia érvényesítésére, fejlesztésére is. Kifejezi, hogy „... formái a termelési feltételek módosulásával változatosabbakká váljanak, gazdagodjanak". A demokratizmus érvényesítése nyilvánvalóan olyan fontos, alapvető kérdésekben, mint a termelőszövetkezetek egyesülés-

Ezerhatszáz hektáron vetnek őszi gabonát a turai Galgamente Tsz-ben
(Fotó: Koppány György)

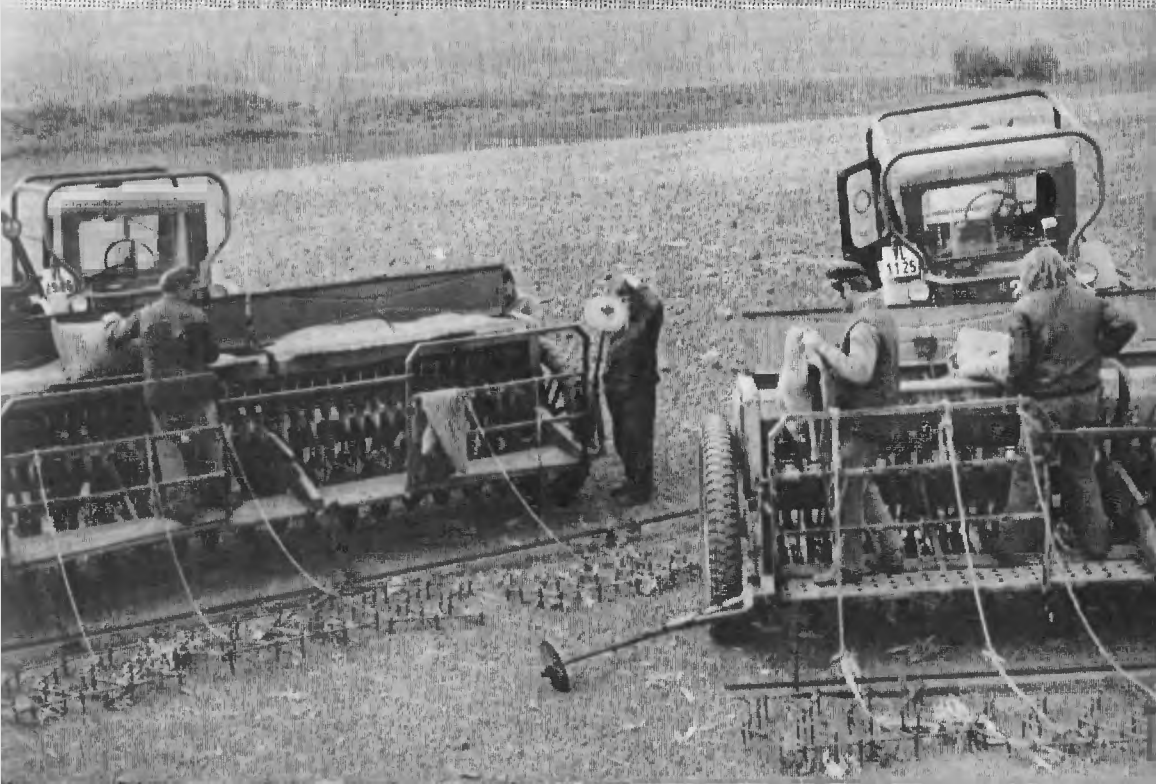

sem hagyható figyelmen kívül. A jó működéshez nélkülözhetetlen a tagság egyetértése, aktív támogatása.

A szövetkezetek méreteinek növelésénél figyelemmel kell lenni annak a szövetkezeti demokráciára gyakorolt hatására. Különösen a több falut magában foglaló, nagy létszámú szövetkezetben válhat nehézkessé a demokratizmus érvényesülése, lazulhat a közös gazdasághoz való érzelmi kötődés és a vezetőkkel való kapcsolat. Ezért a viszonylag nagy szövetkezetekben növekvő feladatot jelent annak elérése. hogy a tagság áttekinthesse a szövetkezet tevékenységének főbb összefüggéseit. Ezáltal válik ugyanis képessé érdemi döntések hozatalára. Fontos feladat tehát ennek érdekében a belső irányítási rendszer tökéletesítése, a hatáskörök ésszerűbb rendezése, a belső tájékoztatás javítása. a tagság politikai, szakmai és általános műveltségének növelése. Nagyobb szerepet kell adni az üzemegységeknek, a munkaszervezeti egységeknek saját ügyeik eldöntésében és a szövetkezet irányításában.

A további feladatok

Igaz, hogy az említett káros jelenségek nem nagy számban fordulnak elő, mégis okulásul kell, hogy szolgáljanak a már egyesült szövetkezetekben, és nagyobb megfontoltságra kell, hogy intsenek az egyesülések tervezésénél.

A valóban indokolt és ésszerű egyesülések végrehajtását segíti elő a Központi Bizottság Szövetkezetpolitikai Munkaközösségének 1975. szeptember 23-i állásfoglalása, amelynek alapján a jövőben a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium minden egyes tsz-egyesülés esetén a konkrét intézkedések előtt véleményt nyilvánít. Ez nem sérti a szövetkezetek döntési jogát, de az országos tapasztalatok, összefüggések megismerése valószínűleg nagyobb átgondoltságra készteti a szövetkezetek vezetőit, tagjait, az illetékes szerveket. A pártszervezetek tehát segítsék elő, hogy a jövőben az egyesülésre vonatkozó javaslatok minden tekintetben megalapozottak legyenek, s azokhoz a szövetkezetek vezetői kérjék ki a MÉM előzetes véleményét.

A jelenlegi időszakban — ha a feltételek adottak — csak a kis területű termelőszövetkezetek egyesülése indokolt. Ezek főként Pest, Bács-Kiskun és Borsod megyében találhatók. Célszerű kerülni a több községet magában foglaló egyesüléseket, a kedvezőtlen domborzati viszonyú és rossz közlekedési adottságokkal rendelkező szövetkezetek területi koncentrációját. Nagy körültekintéssel kell eljárni a veszteséges szövetkezetekkel történő egyesülések előkészítésénél. A felszínes tájékozódás ugyanis nagy mértékben megnehezíti az újonnan létrejött szövetkezet gazdasági megszilárdulását, és mind a hitelek, mind az állami támogatás stb. tekintetében terhet jelentenek a népgazdaságnak is.

Minthogy a szövetkezetek többségében kialakult az optimális üzemnagyság, a pártszervezetek legfontosabb feladata az egyesült szövetkezetek megszilárdítása, a termelés hatékonyságának segítése. Mindenhol érvényt kell tehát szerezni a pártszervek politikai döntéseinek, és csak a valóban indokolt, kis területű — általában 1000—1500 hektár nagyságú — termelőszövetkezetek egyesülését szabad támogatni. Így kell eljárni az 1976-ra tervezett egyesüléseknél is. A szövetkezetek fejlesztésében manapság inkább a kooperációs kapcsolatok fejlesztését kell szorgalmazni, mivel ez is a koncentráció célszerű formája.

Szaszkó László
a KB munkatársa

Az év végi csúcsforgalom

— Az őszi betakarítás szállítási feladatait maradéktalanul el kell végezni, de nem mindegy, hogy milyen áron, milyen körülmények között! — E gondolat jegyében fogtak hozzá a Volán Trösztben az év végi csúcsforgalom előkészítéséhez.

A Volán 24 vállalatánál mintegy 88 000 ember dolgozik. Rájuk az év utolsó három hónapjában minden eddiginél nagyobb feladat hárul: a szokásos lakossági és közületi szállításon kívül — ami gyakorlatilag teljes gépkocsi-kapacitásukat leköti — 2,4 millió tonna cukorrépát kell a vasútállomásokra, illetve a feldolgozó helyekre eljuttatni. Ez kétszerese a tavaly elszállított répamennyiségnek. Akkor az egész ország figyelemmel kísérte a szervezett közúti szállítás dolgozóinak erőfeszítéseit. A tv és a rádió helyszínről tudósított a pihenőnapokon is szakadatlanul folyó tevékenységről. Kommunista műszakokon a jogosítvánnyal rendelkező pártbizottsági titkárok is járműre ültek, hogy leváltsák fáradt munkatársaikat. Most az egy éve rekordnak számító feladat duplájához jön még mintegy 20—25 ezer vagonos almaszállítás és számos egyéb mezőgazdasági termék begyűjtése.

A teendők már a nyár közepén körvonalazódtak. A kommunista gazdasági vezetők, a tröszt pártszervezetének kezdeményezésére — a tavalyi tapasztalatokat felhasználva — akcióprogramot készítettek júliusban.

Jelentős energiamegtakarítás

Az egész előkészület a Központi Bizottság 1974. decemberi határozatának szellemében történt. A KB akkor felszólította a pártszervezeteket, hogy *állítsák munkájuk középpontjába a gazdasági hatékonyság növelését, a takarékos gazdálkodást, a tartalékok feltárását és hasznosítását.*

A Volán kommunistáinak körében megszületett a jelszó: minden körülmények között teljesítjük a betakarításból származó feladatokat, de nem lehet közömbös senki számára, hogy milyen energiafelhasználással, eszközráfordítással, költséggel kerül a termés védett helyre, raktárba, feldolgozásra.

Elhatározták például, hogy mindenütt, ahol ötnél több kocsit hosszabb ideig vesznek igénybe, ott kihelyezést hoznak létre. Ez azt jelenti, hogy megtakarítják a vállalati telephelyről a fuvaroztató állami gazdasághoz és a visszatéréshez szükséges utat. Ezzel járművenként akár napi 20—30 liter benzint vagy gázolajat is „megspórolnak". Természetesen ehhez az is szükséges, hogy megteremtsék a gépkocsivezetők és rakodók helyszíni elszállásolásának és élelmezésének feltételeit.

A Volán dolgozói egész évre 30 millió forint értékű energia megtakarítását vállalták, ebből már az első félévben 22,7 milliót teljesítettek. Gazdaságos, jó vezetéstechnikával, a porlasztó gondos beállításával, a rendszeres műszeres ellenőrzéssel sikerült ugyanis 3753 tonna gáz-, kenő- és fűtőolajat, valamint 1530 tonna benzin relatív megtakarítását elérni.

A felkészülés idején felvetődött, hogy ha a szállítási feladatok torlódásakor az igények megkövetelik — országos kommunista műszakot szer-

A kecskeméti Március 15. szocialista brigád tagjai soron kívül javítják a szállításhoz nélkülözhetetlen rakodógépeket

(Fotó: Jászberényi Gyula)

veznek. E sorok írásáig erre még nem került sor, de közben született az ifjúkommunistáknak egy felhívása: október 11—12-én országszerte „Volán ifjúsági műszakot" szerveztek. A szolnoki KISZ-esek kezdeményezték az akciót, amely mintegy 15 000 fiatalt mozgósított. A gépjármű-vezetői engedéllyel rendelkező fiatalok — az irodában dolgozók is — a mezőgazdasági termények elszállításában vettek részt, a műszaki fiatalok gépjárműjavítást vállaltak, a vezetői engedéllyel nem rendelkezők a vasúti kocsik ki- és berakásában segédkeztek. A kezdeményezés külön haszna, hogy a rendkívüli műszak bérét a szolnoki fiatalok a lakásépítési alap növelésére ajánlották fel.

Egyébként a rendkívüli szállítási tevékenységet mindinkább az új típusú, szocialista vonások jellemzik. Erősödik a közösségi szellem, a mások javára történő feladatvállalás. Szabolcsban például kommunista műszakot szerveztek a szabadnapokra, amelyek teljes bérét Nyíregyháza szociális létesítményeinek javára ajánlották fel. A műszaki főosztály dolgozói soron kívül javítják a betakarításban részt vevő járműveket, a gazdasági főosztály dolgozói Nyírszőlősön; a Jókai Tsz-ben segítettek almát szedni, a gépkocsivezetők soron kívüli fuvarokat vállaltak. A 21-es Volán dolgozói, a siófoki kirendeltség kezdeményezésére külön műszakok sorozatát vállalták a jobb munkahelyi körülmények megteremtéséért. A Volánpack IV. alapszervezetének tagjai szeptemberben rendkívüli kommunista műszakot vállaltak, amellyel a partnervállalatok harmadik negyedévi tervteljesítését segítették, a munkabért pedig közösségi célokra fordítják. Említést érdemel a kecskeméti Ho Si Minh-brigád, mely versenyfelhívással fordult a 9-es Volán dolgozóihoz. A tehergépkocsi-vezetők vállalták, hogy az üzemeltetéskor keletkező kisebb hibákat műszak után maguk megjavít-

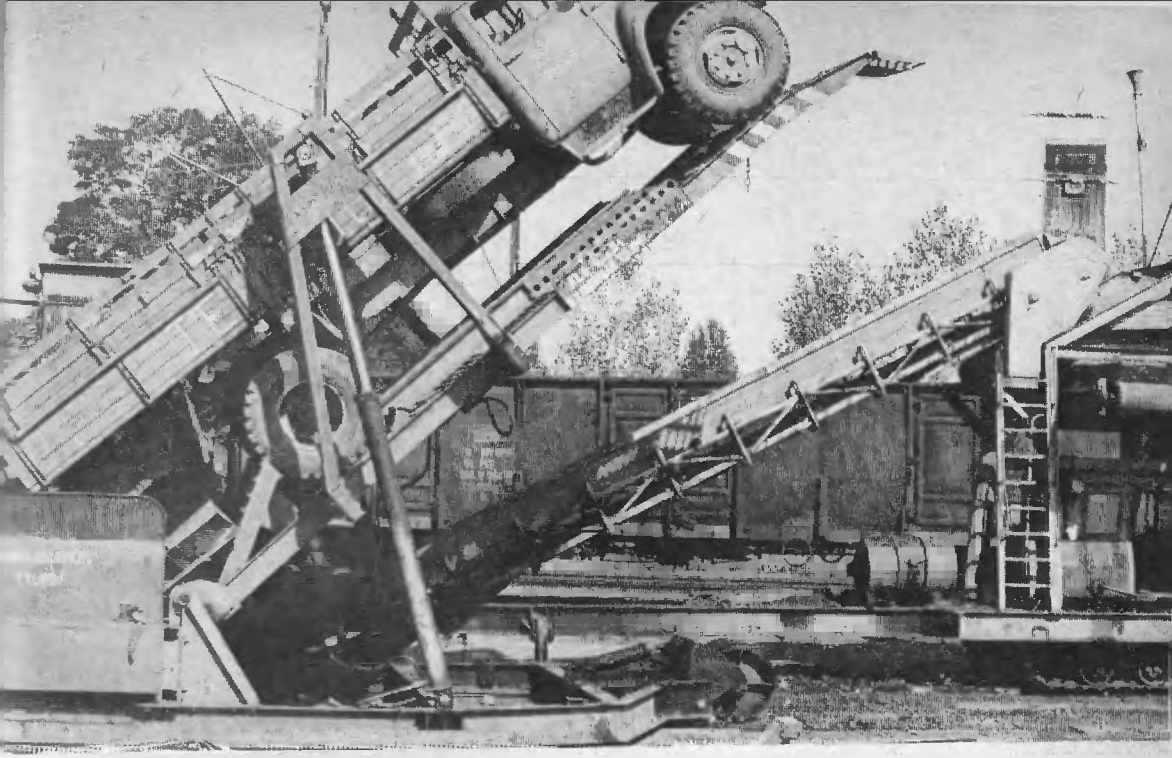

A Volán 1. Vállalat Pest megyében segít a cukorrépa-betakarításban. A tápiószelei vasútállomáson ügyes billentős szerkezettel ürítik ki a teherautókat. A termék futószalag segítségével, emberi kéz érintése nélkül kerül a vagonokba *(Fotó: Tóth György)*

ják, s az egy árutonnakilométerre jutó üzemanyag-fogyasztást egy százalékkal tovább csökkentik. A kaposvári KISZ-esek héttagú éjszakai gyorsjavító csoportot hoztak létre a titkár vezetésével, hogy a napi forgalomban elromlott járművek másnap ismét részt vehessenek a szállításban.

Az eszközök kihasználása az egész Volán területén a figyelem középpontjában áll. Hiszen ha csak egyetlen százalékkal sikerül csökkenteni a javításra váró kocsiállományt, akkor a többletként munkába álló járművek elegendőek lennének egy közepes nagyságú cukorgyár teljes kiszolgálására.

Együttműködés — szocialista szerződés

A KB decemberi határozata megállapította, hogy *a szállítási igények kielégítése a közlekedésben az anyagi-műszaki feltételek és a munkaszervezés további javítását teszi szükségessé.*

Ez érvényes a Volán vállalataira is. Sokféleképpen igyekeznek növelni az eszközkihasználást. Kevesebb a járművek „üres" menete. E célból saját számítógépközpontjuk is közvetlenül részt vesz a forgalom szervezésében. Nőtt az egy jármű által elszállított áru mennyisége, lehetőség szerint pótkocsival végzik a tömegárufuvarozást. Most, a csúcs idején, az irodai dolgozók is 20—40 óra vezetést vállalnak, hogy a műszakszámot növelni lehessen, és szükség szerint akár éjjel-nappal is menjenek a nagyteljesítményű gépek. Egy szervezési ötlet: felkérték a nyugdíjasokat, hogy vállaljanak kiskocsivezetést, az onnan felszabaduló fiatalokat viszont átirányították a nagy teherautókra.

Az eszközkihasználásra jellemző, hogy a Volán rendelkezik a teherszállító eszközök 17 százalékával, vi-

szont a közutakon végzett teherszállítás 40 százalékát bonyolítja le.

A szállítás gazdaságosságát, gyorsaságát csak a szállító partnerekkel közösen lehet megszervezni. A pártszervezetek évek óta ösztönzik, kezdeményezik együttműködési és szocialista szerződések megkötését. E megállapodásoknak már eddig is igen jelentős gazdasági eredményei voltak, de ebben az évben tovább szélesedett a kooperáció. A Volán egyik legfontosabb feladata a vasúti oda- és elfuvarozás. Az őszi csúcsforgalom kezdetére sikerült minden szinten rendkívül szoros és gyümölcsöző kapcsolatot kiépíteni a MÁV-val. A tröszt pártszervezete jól együttműködik a MÁV pártbizottságával. A gazdasági vezetéssel közösen rendszeresen értékelik az együttműködés tapasztalatait. Hasonlóan jó az összhang a megyei Volán vállalatok és a területileg illetékes MÁV-igazgatóságok között. S ami talán a legfontosabb: a munkahelyen, a vasútállomásokon kialakult és egyre erősödő a vasutasok és a volánosok egymást segítő tevékenysége. Igen jelentősnek tekinthető, hogy a két nagy közlekedési ágazat dolgozóiból eddig 137 közös, komplex brigád alakult, 1959 taggal.

Az első félévben a VOLÁN 30 000-rel több vagon ki- és berakását végezte, mint a tavalyi első hat hónapban. Az egy vagonra engedélyezett rakodási idő 6.45 óra. A Volán ezt a feladatot átlagosan 5.07 óra alatt végezte el. Viszont a késett vagonok részaránya 0,1 százalékkal romlott és növekedett a kocsiálláspénz is. Noha mindkét adat abszolút értékben sokkal jobb az országos átlagnál, a pártszervezetek minden szinten a megerősödött együttműködést akarják felhasználni a munka szervezettebbé tételére és a vasút segítésére. Nem véletlen, hogy a kommunista műszakok és a helyi akciók elsősorban a ki- és berakodás meggyorsítását célozzák. A vagonok gyorsabb kirakodása lehetővé teszi a jobb eszközkihasználást és végső soron népgazdasági megtakarítást eredményez.

Növekszik a többi nagy szállítóval megkötött szocialista szerződések száma is. Ezek elsősorban megyei méretekben jelentősek, egy-egy adott terület gondjain igyekeznek segíteni. Eddig különösen az útépítéssel kapcsolatos megállapodások hoztak kedvező eredményt.

A tapasztalatok sokoldalú hasznosítása

Tudott, hogy az őszi csúcsforgalom sikere elsősorban az embereken múlik. A pártszervezetek már az előkészítés során minden szinten kikérték, igényelték a munkások, járművezetők, forgalomirányítók véleményét, javaslatát. A terv elkészültekor pedig munkahelyre, brigádra, emberre bontva tudatosították a feladatokat. Gyakorlatilag minden Volán-dolgozó részletesen megismerte a tröszti akcióprogramot. A kéthetenként 35 000 példányban megjelenő Volán Hírlap című üzemi lap már júliusban közölte a feladatokat, s a végrehajtáshoz javasolt módszereket. Azóta pedig folyamatosan beszámol a vállalati tervekről, az üzemegységek, brigádok felajánlásairól. Minden számban 8—10 ötletet, módszert ismertet, így a jó kezdeményezések széles körű fóruma az újság.

A csúcsforgalom küszöbén 2500 szocialista brigád 28 000 dolgozójának küldöttei országos értekezleten vitatták meg a teendőket. Ezen *Siroki Szilveszter, a szegedi Gagarin szocialista brigád nevében* versenyt kezdeményezett a munkaidő és az eszközállomány jobb kihasználására. *Izsó Aladár, a 20-as Volán gépkocsivezetője* a ceglédi önálló főnökség javaslatait ismertette: hogyan lehet több energiát megtakarítani. *Kocsi Sándor Szolnokról* javasolta, hogy a szocialista brigádok segítsék a munkabrigádokat. A *pécsi Bergovecz László* a balesetek megelőzéséhez adott módszereket. Húszan kértek szót

ezen a tanácskozáson, amely a munka műhelyévé, a tapasztalatcsere színterévé vált.

A már említetteken kívül is minden eszközt megragadnak a pártszervezetek a jó módszerek elterjesztésére. Ennek egyik hasznos formája az immár rendszeresen sorra kerülő országos *párttitkári tanácskozás*. A Volán 24 vállalatának, valamint a trösztnek a pártszervezete területileg különböző megyei és kerületi pártbizottsághoz tartozik. A legtöbb vállalatnál pártbizottság tevékenykedik, a trösztben viszont csak két pártalapszervezet van, amelyek munkáját pártvezetőség irányítja. Mivel a pártvezetőségnek nincs koordinációs jogköre, a tröszt vezérigazgatója hívja meg rendszeresen tanácskozásra a párttitkárokat. Ezen mindenkor részletesen tájékoztatást kapnak a gazdasági helyzetről, elemzik az eddigi munkát és országos méretű összehasonlítást végeznek. A hozzászólók viszont a helyi tapasztalatokat ismertetik és a vélemények, módszerek cseréje hat a testvérvállalatok egészére. A párttitkárok is hasznosnak ítélik ezeket a megbeszéléseket, és igénylik a gyors, „első kézből" való tájékoztatást.

A Volán kommunistái felfigyeltek arra, hogy romlott a közutak biztonságának fajlagos mutatója. A közlekedés biztonságát világszerte a 10 millió kilométerre jutó balesetek számával mérik. Az első félévben ez a mutató 3,95-ről 4,67-re emelkedett. Noha ez még mindig sokkal jobb az országos átlagnál, aggasztó, hogy növekedett az esetek súlyossága.

Ezekben a napokban a kommunista vezetők országszerte kis csoportos beszélgetéseket szerveznek, ahol a legérdekeltebbek véleményét kérik a helyzet romlásának okairól. Hatnyolc gépkocsivezetővel, járműjavítóval, forgalomirányítóval beszélgetnek el arról, mit lehetne tenni a balesetek megelőzéséért, mi a véleményük a baleset-megelőző propagandáról, az ellenőrzés szigorúságáról, vagy lazaságáról, az oktatásról, a közúti morálról. A beszélgetések után mintegy kétezer véleményt összegezve szándékoznak megkeresni és kidolgozni azokat az új módszereket, amelyek a helyzet kedvező változásához vezetnek. A vállalatok eddig is nagy erőfeszítéseket tettek az országúti tragédiák megelőzéséért, de valószínűnek látszik, hogy tovább kell javítani az oktatás színvonalát, a gyakorlási idő hatékonyságát és nem utolsósorban szigorítani kell az ellenőrzést.

● ● ●

A Volán Európa legnagyobb közúti közlekedési vállalatának számít. Az itt dolgozók munkája jelentősen hozzájárulhat a szállítás hatékonyabbá, olcsóbbá tételéhez, a népgazdaság eredményeihez. Az erőfeszítések most a Központi Bizottság decemberi határozata és a kongresszus határozatának végrehajtására irányulnak. Mert mint mondják: nem mindegy, hogy munkánk gyümölcse mikor, mennyiért kerül a raktárba, a feldolgozóhelyre.

Korompai Erik

A szocialista munkaverseny-mozgalom fejlesztése

Nem azért mondjuk, hogy tiszteletkört írjunk le a versenymozgalom előtt, hanem mert tény: rendkívül nagy szerepe van a vállalati tervek teljesítésében. Régebben is így volt ez, most azonban, hogy a verseny mindinkább a tervhez kapcsolódik, annak megvalósítását szolgálja, egyre meghatározóbb tényezővé vált a kitűzött célok elérésében. A termeléshez szorosan kell kapcsolódnia. Ezt sürgeti a KB 1971. decemberi határozata is, amely meghatározta a szocialista munkaverseny továbbfejlesztésének legfontosabb feladatait. *Hogyan hajtják végre a határozatot Vas megye üzemeiben?* — Erről számolt be a megyei párt-végrehajtóbizottság előtt a Szakszervezetek Megyei Tanácsa.

A munkaverseny súlypontja a termelés

A megye versenymozgalma — mint azt a jelentés és a végrehajtó bizottság vitája is jelezte — sokat fejlődött az elmúlt időszakban. Ez számos tényből lemérhető, érzékelhető. Bár a fejlődésben nem a számszerűség a döntő, mégsem mellékes, hogy míg az 1971-es határozat megjelenésének időpontjában a szocialista brigádtagok száma csak megközelítette a 20 000 főt, 1975-ben taglétszámuk már 33 000. Vagyis, a határozatban elénk tűzött céloknak megfelelően *tömegméretűvé vált a munkaverseny megyénkben is,* s a verseny gerince a szocialista brigádmozgalom. Az előbbrejutást tükrözi az is — talán ez a leginkább —, hogy a versenyvállalások súlypontjává vált a termelés. Különösen a szocialista brigádok versenyvállalásai segítették jelentős mértékben a termelési tervek teljesítését, a gyártmányok minőségének javítását. Ezzel hozzájárultak a közösségi felelősség erősödéséhez, az üzemi demokrácia hatékonyságának növeléséhez.

A szocialista versenymozgalom számos eredménye mellett, rá kell azonban mutatni azokra a gyengeségekre is, amelyek még ma is fékezik e mozgalom teljesebb kibontakozását. Gyakori gond pl. az iparban, hogy a versenyvállalások teljesítését a munkaszervezési lazaságok, a folyamatos anyagellátás zökkenői akadályozzák. Ennél is lényegesebb — ahogy erre a végrehajtó bizottság rámutatott —, hogy *a vállalások gyakran nem elég versenyszerűek*, nincs kellő összhang a vállalati célok és a vállalások között. A vállalatok súlyos termelési-gazdálkodási gondokkal, feszített követelményekkel küszködnek, a vállalások azonban nemigen tükrözik ezt. Mintha két vonalon „futnának". A laza vállalások pedig csökkentik a versenymozgalom erkölcsi értékét, nem ösztönzik a képességek, a találékonyság, az újító kedv kibontakozását.

A jelenség okai ugyan sokrétűek. Valóban nem könnyű az összhang megteremtése a terv és a vállalások között. Az is tény azonban, hogy a különböző versenymozgalmakat több helyen még lebecsülik. Nem szóban, mert jelentőségét mindenki hangsúlyozza, hanem azzal, ahogyan értelmezik a szerepét. Nem véletlenül állapította meg a szocialista versenymozgalom és a termelést segítő akciók helyzetéről tárgyaló végrehajtó bizottsági ülés, hogy „egyes termelőhelyek gazdasági vezetői még ma is úgy viselkednek a szocialista versenymozgalommal szemben, mintha kívülről erőltették volna rájuk".

A szocialista versenymozgalmat — mint azt a végrehajtó bizottság határozata is leszögezi — *a termelés*

szerves részének, nélkülözhetetlen elemének kell tekinteni. Éppen ezért a dolgozók kezdeményezéseit, versenyvállalásait szorosabban kell kapcsolni a tervfeladatokhoz. Ez a pártszervezetek számára azt jelenti, hogy teremtsék meg a feltételeit a szocialista munkaverseny értékei teljesebb kibontakoztatásának. Küzdjenek a még reálisabb tervezésért, a jobb üzem- és munkaszervezésért, az anyagi és erkölcsi ösztönzés helyesebb arányaiért és a gyakorlatban észlelhető káros jelenségek ellen. Arra kell törekedni, hogy *a versenyben növekedjen a társadalmi, vállalati hasznosság és a dolgozók személyes érdekeltsége is.*

A dolgozók segítő szándékával, áldozatvállalásával

Szocialista építőmunkánkat az elmúlt években jól segítették azok a termelési mozgalmak is, melyek egy-egy konkrét célt voltak hivatva támogatni, új anyagi értékek létrehozásával. Csak a fontosabbakat említve szólnunk kell: a vietnami műszakokról, a kommunista szombatokról, a gyermekintézmény-hálózat (óvodák, napközik), de nem utolsósorban a balatonberényi vasi úttörőtábor megépítésének segítéséhez szervezett termelési akciókról. Ezekben is kifejeződött a munkásság legöntudatosabb kollektíváinak, tagjainak önzetlensége, áldozatkészsége.

A termelést segítő ifjúsági akciók közül sikert értek el a Kiváló Ifjúmunkás, a Kiváló Ifjú Szakmunkás, a Szakma Ifjú Mestere, a Kiváló Technikus, a Kiváló Mérnök, a Kiváló Ifjú Közgazdász cím elérésére szervezett mozgalmak. Csupán 1974-ben e mozgalmak eredményeként 465 ifjú lett a jelzett címek birtokosa.

Nem elhanyagolható a szocialista brigádmozgalmak mellett az *újító mozgalom* sem. Ebben vezető szerepet töltöttek be a szakmunkások és műszakiak legjobbjai. Csak 1974-ben 3140 újítást fogadtak el, melyekből 32,6 millió Ft gazdasági eredmény származott. Nem szorul bizonyításra, hogy az újító mozgalom támogatása, ösztönzése mennyire fontos. Éppen ezért látnunk kell fejlődésének akadályait is. Akadályozó körülmény ma is az újító mozgalommal szemben korábban kialakult előítéletek, fenntartások. De nehezítőleg hatott a központi és a vállalati szabályozási rendszer is. Arra van szükség, hogy a jövőben jobban felkarolják és egyaránt támogassák az újító mozgalmat a gazdasági és a mozgalmi szervek. Ezeknek a mozgalmaknak a szervezésében példás együttműködés bontakozott ki a KISZ- és szakszervezeti szervek között, s ez lényegesen hozzájárult sikerükhöz.

A párt-végrehajtóbizottság a termelést segítő mozgalmakban fontos helyet tulajdonít a *„ne adj tovább hibás terméket"* mozgalomnak. Sajnos ez a mozgalom a megyében csak szórványosan terjedt el, holott senki által nem vitatott haszna és jelentősége. Úgy véljük, a kezdeti eredmények indokolják, hogy több figyelmet, támogatást kapjon ez a mozgalom, mindenekelőtt a termelést közvetlenül irányítók részéről.

Az utóbbi években előtérbe került a *Dolgozz Hibátlanul* munkarendszer szervezésének támogatása. Megyénkben a kezdeti lépéseket e téren a textil és vasas üzemek tették meg. Joggal vetődött fel az a kérdés: mi akadályozza a mozgalom kibontakozását, a „DH"-munkarendszer megteremtését, amikor ezzel kapcsolatban központi irányelvek is megjelentek. Furcsán hangzik, de tény: sok helyen fiókban hagyták ezeket, egyrészt szubjektív okból (főleg kényelemből), másrészt objektív okból, a géppark jó részének vagy más fontos termelési összetevőknek az elavultsága, de nem kis mértékben az alapanyag-ellátásban jelentkező nehézségek miatt. A végrehajtó bizottság megítélése szerint mind a párt, mind a mozgalmi és gazdasági szer-

veknek következetes, összehangolt előkészítő munkát szükséges kifejteni azért, hogy a mozgalom talpraálljon.

A reálisabb értékelésért

A versenymozgalom régi problémája az értékelés. Ennek is — mint az köztudott — vannak objektív és szubjektív okai. A „hogyan mérjük", a „mit-mivel hasonlítsunk össze" — korántsem teljesen megoldott. Sokan figyelmen kívül hagyják, hogy a munkaversenynek a terv teljesítésére és a hatékonyság növelésére gyakorolt hatása nem hasonlítható össze a különböző vállalatok, brigádok szintjén. Nem tesz jót a szocialista munkaverseny-mozgalomnak, hogy több esetben nem megfelelőek a mérési, összehasonlítási módok. A pontatlanság, a hozzávetőleges mérések nem kívánt és joggal kritizált helyzeteket teremtenek. Vagy könnyű sikert és lelkiismereti nyugtalanságot, vagy az erőfeszítésekkel összhangban nem álló, kifejezetten hátrányt jelentő, az elért eredményektől eltérő értékelést. Arra kell törekedni, hogy a versenymozgalmak résztvevőinek teljesítménye jobban mérhető, anyagilag és erkölcsileg is ösztönzőbb legyen.

A reálisabb értékelés szempontjából érdekes módon vetődött fel a brigádok és azok tagjainak munkája. A végrehajtó bizottság úgy ítélte meg, hogy a szocialista brigádmozgalom minden értékét megőrizve, *jobban kerüljön középpontba a brigádtagok egyéni szerepe*, kezdeményezése és teljesítménye, az egyéni normák teljesítése. A brigádmozgalomban részt vevők egyéni teljesítményei mérhetők, anyagi elismerésük pedig megfelelően differenciált legyen. Fontos az is, hogy a vállalások értékelése, mérése időben megtörténjen. (E téren jó kezdeményezések történtek a Cipőgyárban és a Pamutiparban.)

A szocialista versenymozgalom eredményességét helyenként fékezi, hogy elkülönül a jó munka végzése és a verseny, a jó munka anyagi elismerése és a versenyjutalom. A versenymozgalmakra fordított összegek gyakran csak töredékek a produktumokhoz mérve. Nyilván helytelen és nem szolgálja a szocialista versenymozgalmat, ha a jó munka és a versenyteljesítmény nem esik azonos elbírálás alá. Vitathatatlan, hogy akik a versenyben részt vesznek, szükségképpen többet és jobbat vállalnak, anyagiakban is többet érdemelnek másoknál.

A *versenymozgalom demokratizmusával* sem lehetünk mindenütt elégedettek, annak ellenére, hogy a fejlődés nagyon is mérhető. Egyes vállalások előkészítése nem mindig körültekintő. Többször nem találni meg benne a brigádtag, az egyén vállalásának értékét, holott végső soron ezekből kellene összeállni az együttes ígéretének. Vagy a vállalásokat még a lehetséges esetekben is, az „alulról" való indulás helyett, „fentről" kezdeményezik.

A vb felhívta a figyelmet arra, hogy a termelési mozgalmak, főképp a szocialista brigádverseny felhasználását túlzott munkaidőalapra — megengedhetetlennek tartja. Ugyanakkor helyeselte és kérte, hogy a közhasznú, feszítő gondok (gyermekintézmény-fejlesztés stb.) megoldására szervezett akciókat messzemenően támogassák a helyi gazdasági, társadalmi szervek. A végrehajtó bizottság a termelést segítő akciók eredményes tényezőjének tekinti az újítómozgalmat, az ifjúsági mozgalmakat, ezért ezek felhasználását és sokoldalú támogatását várja el minden pártszervtől, minden szakszervezetben dolgozó kommunistától és gazdasági vezetőtől.

Magyar Gyula
a Vas megyei SZMT vezető titkára
Varga László
a Vas megyei PB osztályvezetője

A maguk erejére támaszkodnak

Az Állami Gazdaságok Országos Központja Békés és Csongrád megyei Főosztálya felügyelete alá 16 állami gazdaság tartozik, közülük Csongrád megyében hat található. A Csongrád megyei gazdaságok csaknem 43 000 hektáron mintegy 2,1 milliárd eszközértékkel gazdálkodnak és éves átlagban 5 ezer dolgozót foglalkoztatnak. A megye állami gazdaságainak termelési értéke 1974-ben elérte az 1 milliárd forintot.

Az első félév eredményei

A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozata megszabta az állami gazdaságok legfontosabb tennivalóit is, mintegy megjelölve idei célkitűzéseiket. A határozat mindenekelőtt a termelés struktúrájának változtatására, az üzem- és munkaszervezés fejlesztésére, a belső tartalékok feltárására, az élőmunka és az eszközhatékonyság fokozására kötelezi a gazdaságokat. A gazdaságos termelési szerkezet kialakítása már az előző években megkezdődött a Csongrád megyei állami gazdaságokban. A népgazdaság igényeit figyelembe véve a gazdaságok adottságainak megfelelően szakosított és koncentrált termelés honosodott meg a sertéstenyésztésben, és megkezdődött a szarvasmarhaprogram végrehajtása is.

A beruházási tevékenység hatékonysága a megye állami gazdaságaiban az elmúlt években igen kedvezőtlenül alakult, a nagy volumenű — elsősorban a sertéságazatban eszközölt — beruházások termelés- és nyereségnövelő, hatékonyságjavító hatása nem volt kielégítő. Ezért is került előtérbe a beruházási tevékenység javítása, s ezzel összefüggő feladatként a beruházási igények mérséklése. Az eddigi intézkedések már eredményre is vezettek. A kedvezőtlen nyári időjárás miatt várható kiesés még inkább szűkíti a fejlesztési eszközöket és ez még inkább indokolja a beruházások hatékonyságának javítását. Ezért a gazdaságokkal közösen felülvizsgáltuk a képződő források felhasználásának tervét, és csupán olyan beruházások megvalósítására kerülhet sor, amelyek a termelés és a jövedelem szempontjából a legnagyobb növekményt adják, legrövidebb időn belül megtérülnek és a népgazdaság igényeihez legjobban igazodnak.

A belső tartalékok feltárásával, az energiával, az anyaggal, a pénzzel és az idővel való ésszerű takarékossággal a megye állami gazdaságaiban már az I. félévben figyelemre méltó eredményeket értünk el. A fél év munkájának értékelése bizonyítja, hogy a megfelelően előkészített és tudatosított intézkedések eredményre vezetnek. Az év első 6 hónapjában 8.5 millió forint megtakarítást értek el, az évi takarékossági terv 14,8 milliójából. Ebből anyagmegtakarítás 6 millió forint, amely az éves intézkedési tervben szereplő anyagmegtakarítások kétharmada. Különösen a takarmányfelhasználás fajlagos mutatói javultak. Kiemelt helyet foglalt el a beruházási tevékenység felülvizsgálata. A túlzott beruházási előirányzatokat a beruházások gazdaságossági rangsorolásával, ütemezésével csökkentettük, így az 1975. évre tervezett 185 milliós beruházási előirányzattal szemben csak 140 millió valósul meg. Az olcsóbb, kisebb ráfordítással megvalósítható megoldásokat helyeztük előtérbe. Javult a beruházások előkészítése, a műszaki megoldások gazdaságossága, ennek következménye, hogy a gazdaságok eredményesen és határidőben valósítják meg beruházásaikat.

Jelentős jövedelmet hoz a gazdaságoknak az importot pótló fehérjebázis növelése, a lucernamag-termesztés bővítése, az exportárualapot növelő hízottsertés- és kocaállomány terven felüli emelése, a lucernalisztermelés növelése, valamint a kukorica hibridvetőmag-előállítás területi kiterjesztése.

Az üzem- és munkaszervezés eredményei közül ki kell emelni a létszám-megtakarítást. 1974-ben 121 fővel, 1975 első félévében további 62 fővel csökkent a teljes munkaidőben dolgozók létszáma.

Az újabb belső tartalékok feltárása

A termelési tervek és a takarékossági intézkedések év közbeni ellenőrzése során megállapítottuk, hogy a rendkívül csapadékos nyári időjárás ismét nagy próba elé állította a gazdaságokat. A veszteségek csökkentésére intézkedések születtek: elsősorban a kalászosok időbeni betakarítására, valamint a vetőmag biztosítására és újabb takarékosságra. Minden erőfeszítésünk ellenére azonban a gabona termésátlagai alatta maradtak a tervezettnek. Év közepén a tervezett vállalati eredmény — ami reálisnak látszott — 108 millió forint volt, ez az elemi károk hatására 23 millió forintra csökkent, ami 85 millió forintnyi váratlan veszteséget jelent az állami gazdaságokban.

Az MSZMP Csongrád megyei Végrehajtó Bizottsága megtárgyalta a megye állami gazdaságainak helyzetét, elemezte közgadasági adottságaikat, lehetőségeiket és megjelölte a legfontosabb tennivalókat. Határozatával segítette az újabb belső tartalékok feltárását, a dolgozók mozgósítását, a kongresszusi munkaverseny második szakaszának lendületesebb folytatását, és megszabta azokat az irányelveket, amelyeket figyelembe véve torekedhettünk a károk ellensúlyozására, a korábban elkészült intézkedési tervek módosítására.

A megyei párt-végrehajtóbizottság határozatban kötelezte az ÁGK Békés és Csongrád megyei Főosztályán dolgozó kommunistákat, hogy készítsék el az 1975. évi termelési- és eredményterv megvalósítása érdekében az ár- és belvíz okozta károk ellensúlyozására az új helyzetnek megfelelő hatékony intézkedési terveket. A gazdaságok 1975. szeptember 15-ig a körülményeikhez igazítva elkészítették az újabb intézkedési és takarékossági tervüket.

A gazdaságokban a párt- és a szakszervezeti bizottságok, a KISZ-szervezetek és nem utolsósorban a gazdasági vezetők az év folyamán többször a dolgozók elé tárták üzemük helyzetét, megnövekedett tennivalóikat, feladataikat. A Központi Bizottság decemberi határozatának megfelelően arra kérték a kollektívákat, hogy erejükhöz mérten tegyenek meg mindent az őszi munkák sikeres elvégzéséért, a betakarítás meggyorsításáért, a termékek minél kisebb veszteséggel való betakarításáért. Gondoskodjanak megfelelő tárolásról, értékesítésről, másrészt pedig felelősséggel munkálkodjanak jövő évi kenyerünk a jövő évi termés jó megalapozásán.

A pártszervezetek segítségével

Valamennyi állami gazdaság üzemi pártbizottsága politikai és gazdaságszervező tevékenységének középpontjába helyezte a Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatának megvalósítását. A pártszervezetek rendezvényein, a pártbizottsági üléseken, a végrehajtó bizottsági üléseken és az alapszervezetek taggyűlésein ismertették és megtárgyalták a tennivalókat. A pártvezetőségek és a pártcsoportbizalmiak részére előadás-sorozatban dolgozták fel a határozat végrehajtásának módját és irányát.

A tanácskozások a legfontosabb gazdaságpolitikai célokkal foglalkoztak, amelyeket az aktivisták gyűléseken és munkahelyeken továbbítottak a gazdaságok minden dolgozójához. A dolgozók a határozattal és a szükséges intézkedésekkel egyetértenek és a párt tagjainak példamutatásával eredményesen tevékenykednek annak végrehajtásán.

A határozat végrehajtása során azt tapasztaltuk, hogy

— a gazdaságokban a Központi Bizottság december 5-i határozata társadalmi üggyé vált. A párttagság nagy többsége példamutatással, kommunista helytállással, a pártonkívüliekkel karöltve hajtja végre a gazdaság előtt álló feladatokat;

— nőtt a párt-, a társadalmi és a gazdasági vezetők személyes felelőssége, erősödött a cselekvés egysége;

— a pártszervek segítségével úgy szervezik a munkát, hogy az üzemek dolgozói az eredményesebb gazdálkodás érdekében bátran tárják fel munkahelyi problémáikat, az ellentmondásokat, és találják meg a helyes megoldást;

— a határozat végrehajtását komplex feladatnak tekintik, és intézkedéseik kiterjednek az üzem- és munkaszervezésre, a tartalékok feltárására, a takarékossági terv megvalósítására, a dolgozók élet- és munkakörülményeinek javítására, a gazdálkodás hatékonyságának javítására és a beruházások mielőbbi üzembe helyezésére.

A dolgozók a tanácskozásokon egyöntetűen úgy vélekedtek, hogy a nehéz helyzetből a kollektíváknak saját erőből kell kilábalni, nem várhatnak mindent az államtól, központi erőforrásokból. Minden hasznos elgondolásnak, javaslatnak, közösségi felajánlásnak megsokszorozódik a jelentősége, hiszen szinte a lehetetlent kell megkísérelni, a tetemes, mintegy 85 milliós kár csökkentéséért, azaz elérni, hogy egyetlen egy állami gazdaság se legyen veszteséges, ellenkezőleg, mutassanak példát gazdálkodásukkal, helytállásukkal a megye termelőszövetkezeteinek.

Szeptember végén elemeztük a hat gazdaságban a soron levő munkákat, a takarékossági és intézkedési tervek végrehajtását. Ennek alapján úgy látjuk, hogy a megyében nem lesz veszteséges gazdaság, és a tervezett nyereség, — amit a 85 milliós kár 23 millió forintra csökkentett — várhatóan 64—65 millió forintra emelkedik.

Hasznos, célravezető kezdeményezések

Külön kell szólni a Felgyői Állami Gazdaságról, ahol jól megtalálták az összhangot a pártszervek a KISZ-szel, a szakszervezettel, a szocialista brigádokkal és a gazdaság dolgozóival. Ennek köszönhető, hogy a gazdaság a tetemes belvíz- és jégkár ellenére sikerrel zárja az idei esztendőt. Több olyan intézkedés, határozat született az állami gazdaságban, amit az ésszerűség, s a szükségszerűség diktált. Többek között elhatározták, hogy a MGF üzem IV. negyedévi kihasználása érdekében a környéken felvásárolják a kézzel tört kukoricaszárat, amelyből december 1-ig 70 vagonnyi árut készítenek és értékesítenek. Mind a két takarmánykeverő üzemből a felhasznált papírzsákokat töltőképes állapotban szállítják vissza a MGF üzemnek.

A kollektíva helyesli azt az elgondolást is, hogy felülvizsgálják a csongrádi SERKÖV-telepen — sertéstenyésztési társulás — a tenyészkocák takarmányozását. El akarják érni, hogy csak az optimális takarmányozási költséget használják fel. A június 30-i felmérés szerint a sertésszaporulat az éves terv 42%-át érte el. A lemaradás pótlása érdekében a SERKÖV-telepen 200-al növelték a kocalétszámot. Az alsómajori hizlaldából mint minőségi árut 1000 sonkasertést adnak piacra, ezzel további 400 000 forinttal javítják a gazdálko-

dás eredményét. Még az idén 200 vagon borsó- és kukoricalisztet küldenek exportra. Szőlőtermesztéséről is híres a kollektíva. Tavaly az elsők között szerepeltek a szőlészeti ágazat eredményességével. Bár az idén nem kedvezett az időjárás a szőlőre, mégis a 12 millió forint értékű hozam helyett 14 millió értékűt takarítanak be, s ezzel 2 120 000 forinttal javítják a gazdasági eredményt.

A Pankotai Állami Gazdaság hazánk felszabadulásának 30. évfordulójára és a XI. pártkongresszus tiszteletére kibontakozott munkaverseny egyik kezdeményezőjeként az elmúlt évet kimagasló eredménnyel zárta. Bár a természeti csapásoktól nem szenvedett olyan károkat, mint a megye többi gazdasága, mégis mozgósítják a dolgozókat, számítanak áldozatkészségükre. Átdolgozott takarékossági, intézkedési tervükben vállalták, hogy a tavalyinál 1000 mázsával több húst értékesítenek. A szocialista brigádok a legfontosabbnak az abrak- és energiatakarékosságot tekintik és összesen 2 600 000 forint költségcsökkentést vállaltak. Az idén a gazdaság elemi károkból adódó vesztesége 4 900 000 forint. Ezt a terménybetakarítási veszteség csökkentésével, a jó minőségű termék előállításával és nem utolsósorban az állattenyésztés értékesítési eredményeinek növelésével ellensúlyozzák.

A várható vállalati eredmény 28,6 millió forint. A hat gazdaság közül egyedül Pankota „ismétli önmagát", azaz tartja az előző évi vállalati eredményt. A gazdaság legjobb sertéstenyésztő brigádja az újvárosi kerületben található, *Kertész Ferenc szocialista brigád*. Létszáma 16 fő. A kis kollektíva feladata, hogy a telep 90—100 tenyészkocájával lássa el a gazdaságot tenyészanyaggal, ezenkívül 65 üzemnek adnak el tenyészkanokat. Augusztus végéig a brigád terven felül egymillió-harmincezer forint többletbevételt ért el.

A Derekegyházi Állami Gazdaságban a gyümölcsértékesítésben és az almaexport fokozásában rejlik nagy lehetőség. A gazdaság él ezzel, ugyanakkor a szállítási költségek megtakarítására is törekszik. Kutatják a további tartalékokat, a jövedelmet növelő lehetőségek feltárását azért, hogy a tervezett vállalati eredményt megközelítsék.

A Hódmezővásárhelyi Állattenyésztési Főiskolai Tangazdaság 8246 hektár szántóterületéből 2758 hektár szenvedett 50—100%-os belvízkárt. Termelési értékben ez 50 millió forint kiesést jelent, s egyben a tervezett eredményből 34 millió forint csökkenést. A szállítási költségek csökkentésével, a hibridkukorica gépesített betakarításával, a rendelkezésre álló gépek kapacitásának maximális kihasználásával, célszerűbb takarékossággal, több műszakos termeléssel igyekeznek csökkenteni a tetemes kiesést. Nagy gondot fordítanak az elfekvő készletek feltárására és azok értékesítésére. Az exportra kerülő hibridkukorica sokat javíthat gazdálkodási mérlegükön, aminek eredménye 10 millió forint körül várható.

A Szegedi Állami Gazdaságban a tervezetthez viszonyítva 5,5 millió forintos terméskiesés mutatkozik. Az elemi károk által nem sújtott ágazatok hozamának növelésével, takarékossággal, okszerű gazdálkodással érik el, hogy nyereséggel zárják az évet.

A Gorzsai Állami Gazdaság egyike a legnagyobb elemi csapást szenvedett gazdaságoknak. Az építkezéseknél, a szállításoknál, a talajműveléseknél, s az üzemanyagmegtakarításnál jelentkező eredményekkel ellensúlyozzák a kiesést, s előreláthatólag veszteség nélkül zárják az évet.

A hat Csongrád megyei állami gazdaság eredményei erőfeszítései egyértelműen bizonyítják, hogy a vezetők és a dolgozók együttes tevékenysége meghozza eredményét.

Zsibók András
területi igazgató

Az ésszerű takarékosság — közügy

A hazai papírgyártás technikai és technológiai színvonala sokáig az elmaradottság képét mutatta. Amikor 1963 nyarán országos nagyvállalattá szerveződött — Papíripari Vállalattá, amely egy teljes iparágat képvisel a könnyűiparban —, jobb feltétel teremtődött a fejlődéshez. A vállalat gyáregységei és telepei kilenc megyében és nyolc fővárosi kerületben találhatók, az összlétszám pedig meghaladja a 14 ezret. Az átszervezés kezdeti nehézségein túljutva évről évre jobb eredményt értek el a termelésben, a gazdálkodásban. Tevékenységüket fémjelzi, hogy a múlt évi terv teljesítésében, a szocialista munkaversenyben elért eredmények alapján a vállalat elnyerte a XI. kongresszus versenyzászlaját. Ez a magas kitüntetés arra kötelezi a gyárak, üzemek dolgozóit, hogy továbbra is tegyenek meg minden tőlük telhetőt a kongresszusi határozatban megjelölt feladatok — mindenekelőtt az éves terv hiánytalan teljesítéséért.

● ● ●

A Papíripari Vállalat létrejöttével nagy értékű beruházások kezdődtek és valósultak meg. A legjelentősebb volt ezek közül a *Lábatlani Vékonypapírgyár* építése. A világszínvonalon álló vékonypapírt gyártó technikát honosították itt meg. Aláhúzza a jelentőségét, hogy egy ország papíriparát akkor számítják a fejlett ipari országok közé, ha vékonypapírt is gyárt. Nálunk 1972 derekán jött le a gépről vékonypapír a korszerű Duna menti gyárban. A vidéki iparitelepítés további lépései voltak a kiskunhalasi, majd a nyíregyházi — és a budafoki gyáregységek avató ünnepségei. Most pedig épül a könnyűipar legnagyobb volumenű beruházása, a kilencek közé sorolt — s 4,3 milliárd forintot igénylő — dunaújvárosi hullámvertikum, amelynek bizonyára lesz szép magyar neve is.

A vállalat három ágazatában a féltermék (cellulóz) gyártás, a papírgyártás és a feldolgozóipar jelenti az alapvető szakosodást. S a papíripar egyike azon iparágaknak, ahol a legsokoldalúbban bontakozott ki a kereskedelmi, a műszaki-tudományos és árucsere-forgalmi együttműködés a Szovjetunió papír- és cellulóziparával. Uszty-Ilimben, több más KGST-tagországgal karöltve részt veszünk a cellulózkombinát megépítésében, amely igen nagy mértékben mentesíti majd a magyar papíripart a világpiac gyakran széllökésszerű mozgásaitól. (A cellulózgyártásban ugyanis az elmúlt időszakban hasonló jelek mutatkoztak, mint az energiahordozóknál.)

A Papíripari Vállalat nagy figyelmet fordít a KB határozat helyi megvalósítására. Mindennapi törekvésükké vált, hogy új, korszerű és gazdaságos termékek gyártását vezessék be, csökkentsék a túlzottan anyagigényes termékek arányát, kiszorítsák az elavult és gazdaságtalan termékeket — ami persze korántsem könnyű feladat —, mert nem kevés gyáregységében elavult a termelési berendezés, a géppark. Ugyanakkor eleget kell tenni a fogyasztói igényeknek.

A decemberi párthatározat végrehajtásának kérdését napirendre tűzte a vállalat párt-végrehajtóbizottsága: *Juhász Mihály* vezérigazgató előterjesztésében a vállalat egészét átfogó intézkedési tervjavaslatot vitattak meg mélyrehatóan. Ennek középpontjában a takarékos gazdálkodást célzó intézkedések álltak, összhangban a Könnyűipari Minisztérium irányelveivel, s kapcsolódva az idei tervfeladatok teljesítéséhez, az üzem-

behelyezések meggyorsításához, az új kapacitások minél jobb kihasználásához.

A párt-végrehajtóbizottsági ülésen is kiviláglott, hogy a tervteljesítés eredményes feltétele az energiával és az anyagokkal való takarékos gazdálkodás. Az intézkedési tervben egyebek mellett rögzítették, hogy a lehetséges mértékig növelni kell a papírhulladék újrafelhasználási arányát, de úgy, hogy ez ne járjon minőségi romlással. Ezen kívül elhatározták, hogy törekszenek a tőkés importot helyettesítő lehetőségek kihasználására, továbbá arra, hogy az anyag- és készletgazdálkodás javításával megelőzzék a normán felüli készletek keletkezését. A tervteljesítéshez szükséges munkaerő biztosításánál fontosnak ítélték, hogy a már foglalkoztatott dolgozók munkahelyi közérzetét, helytállását erősítő és tevékenységük hatékonyságát növelő intézkedésekkel érjék el. Nemkülönben fontos és kiemelt feladat, hogy papír- és kartontermelést még ez évben 335 ezer tonnára növelje, s a rostos félkészterméből is a tervezett termelés teljesítésére kell törekedni.

A párt-végrehajtóbizottság elfogadta az előterjesztést, s határozatában az erők összefogására és összpontosítására hívta fel a figyelmet. Amint *Gerda Sándor* pb-titkár megfogalmazta, a decemberi párthatározat voltaképpen nemcsak erre az évre, hanem előre is megszab bizonyos feladatokat. Előírja a termelés szüntelen fejlesztését, korszerűsítését, a munkahelyek valamennyi dolgozójától igényli a közgazdasági szemlélet fejlesztését, a gazdaságpolitikai céljainkkal való azonosulást.

A vállalati intézkedési terv alapján a kereskedelmi igazgatóság a gyáregységek részére idejekorán meghatározta az értékesítésre szánt papírkészlet felső határát. Áruosztályai pedig intézkedést írtak elő, hogy miként építsék le ez év szeptember végéig a felesleges készleteket. A gyáregységek túlnyomórészt eleget is tettek az igénynek, olyanképpen persze, hogy az nem növelte a vevőtartozást. Jó példával jártak elöl a lábatlani, a szentendrei, a csomagolóanyaggyári, a Duna Papírárugyár-i és a nyíregyházi gyáregységek. Feltárták a gyári készletgazdálkodás körébe vont készletállomány növekedésének okait és intézkedést dolgoztak ki a csökkentésre.

A gyáregységekben és a központban a párt- és tömegszervezetek akciót indítottak újabb és újabb formában a termelés, a beruházás és a takarékos gazdálkodás további lehetőségeinek feltárására, egyszersmind kihasználására. A gyáregységi pártszervezetek útmutatást adnak a KISZ-nek is arra, hogy a fiatalok vállalásai milyen feladatok megoldására irányuljanak. A KISZ-védnökség legjelentősebb példája Dunaújvárosban, a kiemelt nagyberuházásnál látható.

A jó módszerek elterjesztését elősegítik az igazgatói értekezleteken és más fórumokon is. A Diósgyőri Papírgyárban megtartott párttitkári koordinációs értekezleten — ez is újszerű lépés — résztvettek a gyárigazgatók és a meghívott szakemberek is, így a gondolat- és tapasztalatcsere még hatékonyabbá vált.

● ● ●

A szigorú anyaggazdálkodás szükségességét mutatja az is, hogy a papíripar termékfajtáinak száma jóval meghaladja a tízezret. Mindez nagy lehetőségeket kínál a munkaverseny számára is. A vállalat dolgozóinak versenyvállalásai a termelési folyamatok valamennyi szakaszára, a szállításra és raktározásra is kiterjednek.

Minthogy a papíripar — s ezen belül a papírgyártás — folyamatos technológiával történik, ennek korszerűbb szintje elsősorban szaktudást, hozzáértést igényel. Mindenekelőtt nagy gondot kell fordítani a

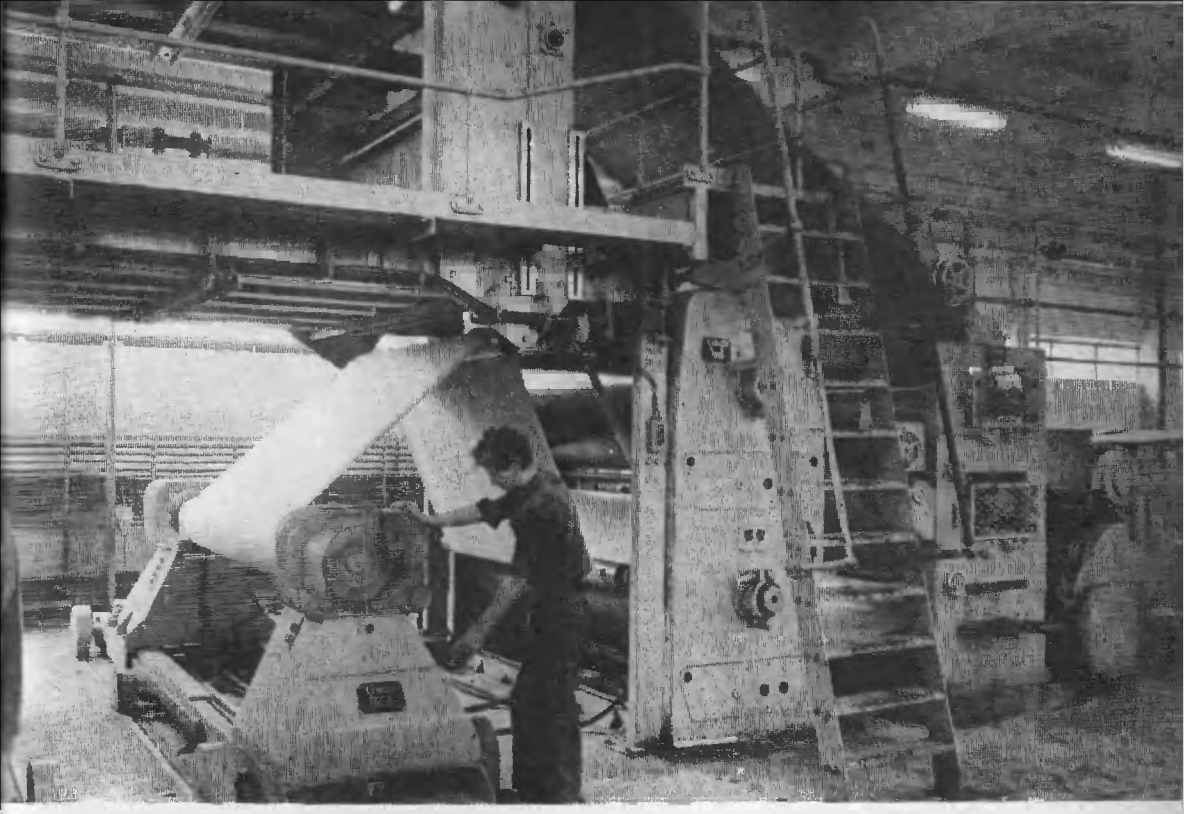

A Csepeli Papírgyár új hullámlemez gépe

(Fotó: Őrszigety Lajos)

technológiai fegyelem betartására, az anyagmozgatásra. A termelési tartalékok feltárása — összhangban a hatékonyság és termelékenység növelésével — olyan komplex feladat, amelynek megoldásában a tájékoztatásnak, az üzemi demokráciának jelentős szerepe van.

A korszerű termelés korszerű gondolkodás nélkül elképzelhetetlen. A kommunista magatartás egyik jellemzője, hogy segítik a jó módszerek terjesztését. *Csillag Györgyné*, a központ III-as pártalapszervezetének titkára mondotta el, hogy a munkaterületükhöz kapcsolódó kérdésekben szerzett tapasztalataikat a többi pártszervezet vezetőségeivel is rendszeresen kicserélik.

A Nyíregyházi Hullámdoboz- és Zsákgyárban a takarékossági intézkedések az éves tervük része, annak mind jobb megvalósítását szolgálja. A takarékossági intézkedések kimutathatóan tízmillió forintot eredményeztek, alig néhány hónap alatt. Annak ellenére, hogy korszerű berendezésekkel folyik a termelés, nem tartják feleslegesnek az újításokat. Egy-egy pótalkatrész megtervezésével, gyártásával importot takarítanak meg.

● ● ●

Az ésszerű és szigorú gazdálkodás közügy tehát a Papíripari Vállalatnál, a gyáregységek túlnyomó többsége beépítette intézkedési tervébe. Rendszeressé vált az ez irányú feltáró munka az üzemekben és más munkahelyeken. A javaslatok így túlnyomórészt a közvetlen munkahelyi feladatok jobb megoldására irányulnak, de akadnak olyanok is, amelyek túllépik a gyáregység hatáskörét. Ami figyelemre méltó: módszert teremtettek arra, hogy a sok irányból felvetődő javaslatokkal hogyan gazdálkodjanak. Ennek érdeké-

ben e kérdéseket is a gyáregységi műszaki-gazdasági értékezletek középpontjába állították. Ugyanakkor a vállalat vezetősége azt kérte a gyáregységektől, hogy segítsék elő az áruforgalom a csomagolástechnika, az anyagmozgatás és más ehhez hasonló jellegű területek problémáinak megoldását, éppen a takarékos gazdálkodást célzó tevékenységgel. Máris nem kevés a jó példa. A Lábatlani Vékonypapírgyárban például a helyi javaslatok alapján megtakarítottak 100 tonna úgynevezett „fehérárut" (fűtőolajat, energiahordozót). Ez azért is jelentős, mert devizát takarítanak meg, másrészt mutatja, hogy ilyen arányban is lehetséges megtakarítás annak ellenére, hogy a Papíripari Vállalat egész évi kontingense alig több mint 1000 tonna.

● ● ●

Szeptemberben sor került egy energiatakarékossági ankétra is. A vállalat éves energiaköltsége csaknem eléri a félmilliárd forintot. A takarékossági feladatokat három csoportra bontották. Az elsőbe olyan intézkedések tartoznak, amelyek anyagi ráfordítás, rekonstrukció és beruházás nélkül is megvalósíthatók. A második a műszaki intézkedések sorát öleli fel, míg a harmadikba a nagyobb, főképpen fejlesztési költségeket igénylő intézkedések tartoznak. Tavaly a vállalat nem kevesebb mint 12 millió forint energiaköltséget takarított meg. Talán mondani sem kell, hogy az idén szeretnék túlszárnyalni ezt az — egyébként is jelentős — eredményt. Számottevően csökkentette a vállalat a tőkés importból származó cellulóz mennyiségét olyképpen, hogy növelte a cellulóz hazai gyártását. Közismert példa a „barnásítási program" néven ismert akció is, amelynek során olyan csomagoló eszközöket váltottak át fehérről barna színűre — tehát olcsóbb, de nem rosszabb minőségű papírra —, amelyeknél kevésbé hangsúlyozott a csomagolóeszköz esztétikai funkciója. S még egy példa: a hullámpapír-lemezek négyzetméterre eső súlyának csökkentése is megvalósul anélkül, hogy a termék minőségi értékei csökkennének.

Végezetül szólni kell a „Dolgozz hibátlanul munkarendszer" jelenlegi helyzetéről. A bevezetés első szakaszában mindenekelőtt a tájékoztató, tudatformáló és népszerűsítő tevékenység állt előtérben a vállalatnál. Ezt követően megalakult a DH-tevékenységet irányító és koordináló tanács, ennek nyomán átfogó terveket, elképzeléseket is kidolgoztak Gondot okozott, hogy a bevezetéshez szükséges tapasztalatok jobbára gépipariak, s nem könnyű ezek „honosítása" a papíriparban. A zökkenőmentes bevezetés érdekében Dunaújvárosban és Nyíregyházán mintaszervezetet hoztak létre, hogy az itt szerzett tapasztalatokat másutt is érvényesíthessék. A kezdeti lépések megtörténtek. Igen körültekintően foglalkoznak a termék minőségét, megbízhatóságát, versenyképességét és gazdaságos előállítását akadályozó hibaforrások feltárásával. Foglalkoznak az élő munka veszteségforrásainak és a befektetett fejlesztési eszközök hatékonyságát gátló tényezők feltárásával is. S egységes a vélemény abban, hogy a „Dolgozz hibátlanul munkarendszer" széles körű alkalmazása nagyban hozzájárul a vállalat előtt álló tervek, célok mind jobb teljesítéséhez.

Hajtun József

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

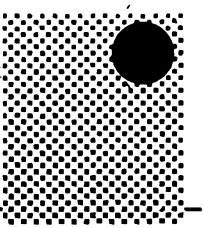

Társadalmunk osztályszerkezetének néhány kérdése

A fejlett szocialista társadalom építésének időszakában a helyes szövetségi politika megvalósításában nagy jelentősége van annak, hogy pontosan felmérjük: *hol tart az osztálynélküli, kommunista társadalom létrejöttének* a szocialista forradalom győzelme után meginduló *folyamata?* Számolnunk kell a munkásosztály és a parasztság, valamint az értelmiség osztályhelyzetében és szubjektív tudatában végbement változásokkal.

A szocialista társadalom struktúrájával kapcsolatos vizsgálatunk középpontjában a szocialista tulajdonviszonyok állnak, ezen belül is a szocialista tulajdon két formájának szerepe és jelentősége. Az állami, össznépi és a szövetkezeti csoporttulajdon egyaránt szocialista tulajdon, és így a munkásosztály és a termelőszövetkezeti parasztság egy típusú szocialista osztály. A két tulajdonformához kapcsolódó alapvető osztályok helyzetében azonban még lényeges különbségek vannak, amelyekkel gyakorlati politikánk során feltétlenül számolnunk kell, ha nem akarjuk, hogy a munkásosztály és a parasztság között ellentétek forrásává váljanak.

Pártunk Központi Bizottsága az elmúlt években időben feltárta a két osztály viszonyában keletkezett és megoldásra váró ellentmondásokat, megfelelő intézkedéseket tett megszüntetésükre, a munkásosztály vezető szerepének erősítésére. Az MSZMP XI. kongresszusának egyértelmű állásfoglalása a szocialista tulajdonviszonyok továbbfejlesztéséről, az állami, össznépi és a szövetkezeti csoporttulajdon helyéről, szerepéről, a két tulajdonforma egymáshoz való közelítéséről, elősegíti ebben a kérdésben is a marxista álláspont következetes képviseletét.

A fizikai és a szellemi munka közötti különbség csökkenése, munkások, parasztok, illetve azok gyermekeinek tömeges értelmiségivé válása, az értelmiség felszabadulás előtti kasztszerű elzárkózásának megszűnése és más tényezők közelebb hozták egymáshoz a két alapvető osztályt és az értelmiséget, valamint az alkalmazotti rétegeket.

A szocialista társadalom ilyen értelemben vett osztályaira, az értelmiségi-alkalmazotti rétegre a még meglevő különbségek ellenére is a *közös vonások* a jellemzők: a termelési eszközök szocialista tulajdona, a szocialista érdekazonosság, a szocializmus építésében végzett munka. Ezen az alapon bontakozott ki és valósul meg a szocialista népi-nemzeti egység. Most már a többségében (97 százalékban) a szocialista szektorhoz kapcsolódó dolgozók nemcsak

az alapvető politikai kérdésekben, hanem a szocialista társadalmi viszonyok fejlesztésében és világnézetileg is, egyre közelebb kerülnek egymáshoz.

A fejlett szocialista társadalom építésének időszakában *tovább erősödik a munkásosztály vezető szerepe.* Mitől függ egy osztály, jelen esetben a munkásosztály vezető szerepe? A kérdésre válaszolva Lenin négy tényezőt sorol fel: „1. a létszámától; 2. az ország gazdaságában játszott szerepétől; 3. a dolgozók tömegével való kapcsolatától; 4. szervezettségétől."

A munkásosztály a foglalkoztatottak 58 százaléka, mintegy 2,9 millió fő, s termeli a nemzeti jövedelem számarányánál jóval nagyobb részét, kb. háromnegyedét. A munkásosztály a gazdaság további fejlesztése szempontjából döntő és elsődleges szerepet játszó termelési eszközöket gyártó iparhoz kapcsolódik. A kibontakozó tudományos és technikai forradalom előrehaladásában az értelmiség, különösen a műszaki értelmiség mellett a munkásosztálynak van döntő szerepe. Részben mint a tudományos és technikai forradalom anyagi feltételei megteremtőjének, részben mint (szaktudásával, képzettségével) alapvető tényezőjének. A szocialista építés időszakában erősödik szövetsége a szocialista útra lépett parasztsággal és az értelmiséggel. Osztályszervezeteivel, a marxizmus—leninizmus eszméit az ország sajátos viszonyaira alkalmazó, harcokban edzett, tapasztalt élcsapatával, a párttal, s a csaknem az egész munkásságot átfogó, immár évszázados szakszervezeti mozgalomra támaszkodva valósítja meg történelmi hivatását.

A munkásosztály tehát társadalmunk legnagyobb és *legerősebb osztálya.* Vezető szerepe ma is azon alapul, hogy a *legforradalmibb osztály.* A legérdekeltebb a szocializmus eddigi vívmányainak védelmében, s legérdekeltebb azok túlhaladásában, a szocialista fejlődés meggyorsításában, mivel további felemelkedésének is egyetlen útja a fejlett szocializmus felépítése.

A munkásosztály a szocialista fejlődés során jelentős mértékben modernizálódott. Ebből a szempontból a legfontosabb, hogy a *bányászatban, a gyáriparban, az építőiparban foglalkoztatott ipari munkásság aránya a munkásosztályon belül kb. 60 százalékra növekedett, a mezőgazdasági munkások aránya csökkent. Nőtt a szállítás és hírközlés területén, a kereskedelemben, az ipari jellegű szolgáltatási ágakban és a nem termelő ágakban foglalkoztatott munkások számaránya.* Mintegy 250 000-re tehető a *termelés közvetlen irányítóinak* (művezető, csoportvezető, technikus), a munkásosztály e legképzettebb rétegének a száma.

A munkásosztály fejlődésének fő tendenciái tehát: a) az ipari, főként nagyipari, a legfejlettebb technikával dolgozók számának és arányának megnövekedett súlya; b) a munkásosztály határainak szélesedése horizontálisan, az ún. „harmadik szektorban" foglalkoztatottak számának, arányának növekedése; c) a termelőerők és főként a technikai színvonal növekedésével a munkásosztály határainak kiszélesedése vertikálisan, a műszakiak-technikusok, vagy azon a szinten képzett munkások számának, arányának növekedése.

Az utóbbi körülmény különösen fontos a munkásosztály vezető szerepe szempontjából. A szakmunkások aránya a mintegy 2,7 millió főnyi fizikai dolgozó között 42 százalék, a betanított munkásoké 34 százalék, a segédmunkásoké 24 százalék. Még jobban alakultak ezek az arányok az ipari munkásságon belül. [Így például a gyáriparban a szakmunkások aránya (a bányászat és az építőipar kivételével) kb. 45 százalék, a segédmunkásoké 19 százalék.] Ezek a körülmények indokolták, hogy a Központi Bizottság 1974. márciusi ülése (és a kongresszus is) a munkásosztályhoz sorolta a termelés közvetlen vezetőit (művezető, csoportvezető stb.). Iparunk jelenlegi technikai színvonalán ez a munkáscsoport a szakmunkásság legképzettebb része. A

szakmunkások, valamint azok képzettebb részének, a termelés közvetlen vezetőinek munkásosztályhoz sorolt csoportja tehát ma már az összmunkásság csaknem 50 százaléka.

A technikai fejlődés fokozatosan megváltoztatja a szakképzettség jellegét is. A hajdani (a közfelfogás szerint olajos és többé-kevésbé nehéz fizikai munkát végző), főként kézügyességével kitűnő, joggal „aranykezűnek" nevezett szakmunkást felváltja a *gépet kezelő*, egyre inkább *szellemi erőfeszítést* és kevesebb fizikai megerőltetést kifejtő szakmunkás. A fizikai és szellemi munka jelentősen közeledett egymáshoz.

A munkásságnak ez a szakmailag legképzettebb csoportja — szakképzettségének feltételeként — eleve nagyobb általános műveltséggel, általában szélesebb közgazdasági, társadalmi, politikai képzettséggel és öntudattal rendelkezik. A Csepel Vas- és Fémművekben 1970-ben végzett felmérés adatai szerint a szakmailag képzettebb munkások között nagyobb a közéleti kérdésekkel foglalkozó, aktív munkások aránya. Számszerűen ezt jól mutatja a párttagság, KISZ-tagság arányának alakulása is az egyes munkáscsoportok között: a párttagok aránya a művezetők között 68 százalék, a szakmunkások között 21,8 százalék, a segédmunkások között 7,3 százalék.

Ebből adódik két fontos következtetés:

1. Tévednek azok, akik a munkásság számszerű növekedését látva kétségbe vonják a munkásosztály vezető szerepét — mondván, hogy mind jobban felöleli az egész lakosságot —, de tévednek azok is, akik a termelőerők, a technika fejlődése nyomán spontán folyamatnak tekintik az osztály szakmai, műveltségi fejlődését és nem látják az ezzel kapcsolatos feladatokat.

2. A társadalomtudományoknak és a gyakorlati politikának egyaránt figyelembe kell vennie az osztály határaiban és szerkezetében végbement fejlődést, de nem szabad figyelmen kívül hagyni azt, ami ennek ellenére, pontosabban éppen ezáltal állandó: a forradalmiságot, a szocialista érdekeltséget, a szervezettséget, a szolidaritást stb.

● ● ●

A munkásosztály vezető szerepe legátfogóbban azt jelenti, hogy *hazánkban mindenekelőtt a munkásosztály érdekei érvényesülnek*. Történelmi értelemben is, hiszen a munkásosztály immáron több mint egy évszázada megfogalmazott osztálycélja valósul meg: a szocialista társadalom épül. És a szó mindennapi értelmében is, amennyiben a párt politikája az élet minden területén biztosítja a munkások közvetlen, napi érdekeinek érvényesülését. A kettő — a munkásosztály történelmi értelemben vett és napi érdekei — nem választható el egymástól. Valójában helyes összhangjuk megteremtése a politika egyik legnehezebb kérdése. Így például az 1950-es évek elején a nemzetközi helyzet kiéleződéséből, hazánk gazdasági elmaradottságából, belső erőforrásaink szűkösségéből, a korabeli gazdaságpolitika súlyos torzulásaiból következett, hogy a munkásosztály *mindennapi* érdekeinek kielégítése részben szükségszerűen, részben azonban a szükségesnél jobban háttérbe szorult, miközben hazánkban a szocialista társadalom épült, gazdasági fejlődésünknek azon alapjait raktuk le, amelyekre ma is építünk. A revizionizmus előretörése szolgáltatott ellenkező példát: a munkásosztály napi érdekeire hivatkozva háttérbe szorult a szocializmus építésének célkitűzése.

Az MSZMP politikájának kezdettől a munkásosztály vezető szerepének érvényesítése, erősítése állt középpontjában. Ha csak az utóbbi néhány évet vesszük figyelembe: az MSZMP XI. kongresszusán elfogadott programnyi-

latkozat célul tűzte ki a *fejlett szocialista társadalom építését* és tisztázta e cél elérésének érdekében megvalósítandó feladatokat, módszereket, elveket. Ami pedig a munkások közvetlen létérdekeinek javítását szolgáló intézkedéseket illeti, elég emlékeztetni az állami ipar munkásainak 1973-ban végrehajtott bérrendezésére, az ipar fejlesztésére, az 50 legnagyobb nagyüzem kiemelt kezelésére, az árpolitikával, a munkáslakások építésével, a több gyermekes, a nyugdíjas munkások helyzetének javításával kapcsolatos intézkedésekre. Oktatáspolitikánkban az *általános iskolák és a szakmunkásképzés*, művelődéspolitikánkban a *munkásművelődés* középpontba állítása, továbbá az a törekvés, hogy az értelmiség és a vezetők utánpótlásában biztosítsuk a munkások és azok gyermekeinek megfelelő arányát — mind ezt bizonyítja, csakúgy, mint a munkások közéleti aktivitásának erősítésére, a párttagságon, a tömegszervezeti vezetésen belüli arányának javítására irányuló törekvéseink.

A fentebb felsorolt intézkedések bőségesen bizonyítják, hogy *pártunk helyesen kapcsolta össze az osztály történelmi és napi érdekeinek érvényesítését.* Hiba volna azonban azt gondolni, hogy e tekintetben valami állandó és eleve meghatározott arányok vannak. A nemzetközi helyzet, a nemzetközi gazdasági viszonyok kedvező, vagy éppen kedvezőtlen alakulása, a belső politikai-gazdasági helyzet, és sok egyéb tényező függvénye ez. Ami azonban állandó, *az a munkásosztály szocialista céljainak szem előtt tartása, és az*, hogy a változó viszonyokkal összhangban, de a *szocializmus építése* (eltekintve a rendkívüli és átmeneti viszonyoktól) *mindig a munkásosztály mindennapi politikai, gazdasági, kulturális érdekeinek érvényesülésével, helyzetének javulásával, erősödésével kell hogy járjon.*

A munkásosztály vezető szerepe *mindenekelőtt a párt vezető szerepén keresztül érvényesül, a párt politikájában jut kifejezésre.* Ahol megvalósul a párt marxista—leninista politikája, ott lényegében érvényesül a munkásosztály vezető szerepe is. Mindemellett a munkásosztály vezető szerepének rendkívül fontos letéteményesei a munkásság egyéb osztályszervezetei, mindenekelőtt a szakszervezetek. A hatalom jellege, a proletárdiktatúra, amely — mint Kádár János a kongresszusi zárszavában rámutatott — minden tekintetben a munkásosztály hatalma. Mint minden államhatalomnak, a proletárdiktatúrának is vannak hatalmi posztjai, amelyet egyes emberek töltenek be, de ez nem az ő személyes hatalmuk, hanem ott is a munkásosztály érdekeit képviselik. Ebből a szempontból fontos körülmény (erről már szó volt más összefüggésben), hogy a vezető értelmiségi rétegek — jelentős részük volt munkás — állandó utánpótlást kapjanak a munkásosztály soraiból. S végül, a munkásosztály vezető szerepének rendkívül fontos tényezője közéleti szerepének fokozása, a szocialista demokrácia erősítése. Ma már reális cél (bár csak hosszabb távlatban lehet teljesen megvalósítani), hogy a proletárdiktatúra ne csak osztálytartalmát tekintve legyen a történelem legszélesebb demokráciája, vagyis abban, hogy a munkásosztály, a nép érdekeit érvényesíti, hanem a tekintetben is, hogy a kormányzás, az igazgatás munkájából egyre inkább kiveszik részüket a dolgozó tömegek, mindenekelőtt a munkások.

● ● ●

A munkásosztály vezető szerepe, érdekeinek elsődleges megvalósulása a szocialista építés során nem mond ellent szövetségesei: a parasztság, értelmiség érdekeinek, sőt, feltételezi azok érvényesülését is. Nemcsak a munkásosztály érdeke, hogy a szocialista építésben támogatásra találjon a dolgozók

egyéb rétegeinél. A nem munkás dolgozók sorsa is szoros kapcsolatban van a munkásosztály vezető szerepének érvényesülésével. *A munkásosztály vezető szerepe tehát nem elválasztja, hanem összeköti a munkásosztályt és szövetségeseit.* Ha vannak is közöttük nem alapvető érdekkülönbségek — esetenként jelentkezhetnek érdekellentétek is —, *az egész nép távolabbi, történelmi, és közvetlen mindennapi alapvető érdekei is egybeesnek a munkásosztályéval.* Ezért ezeknek az ellentmondásoknak a feloldása a különböző osztályok és rétegek pillanatnyi érdekeinek maximális figyelembevételével, esetenként még bizonyos szükséges kompromisszumok útján is, de csak úgy oldhatók meg, ha ezek előreviszik a munkásosztály vezető szerepe erősítésének, a szocializmus építésének ügyét. Mindezt azért kell hangsúlyozni, mert esetenként találkozni azzal a téves felfogással, hogy a munkásosztály vezető szerepe csak a parasztság és más rétegek rovására biztosítható.

A munkásosztály vezető szerepének döntő kérdése a *munkásosztály és a parasztság szövetségének erősítése.* Az elmúlt másfél évtizedben a legjelentősebb változások a parasztság soraiban mentek végbe A mezőgazdaság szocialista átszervezésével *megszűnt belső szociális rétegződése.* A gépesítés, a kemizálás adatai jelzik, hogy a mezőgazdaságban megtörtént a legtöbb munkafolyamat túlnyomó vagy teljes gépesítése. Napjainkban tanúi lehetünk annak a folyamatnak, amelynek eredményeként hazánkban is iparszerűvé válik a mezőgazdasági termelés.

Ennek következtében a hajdan univerzális *paraszti munka erősen szakosodott.* A termelőszövetkezetekben dolgozó szövetkezeti tagok és alkalmazottak mintegy 40 százaléka szak- és betanított munkát végez, mint traktoros, gépkezelő, állattenyésztő, kertész, szőlész, borász stb. — jelentős részük pedig a szövetkezetek ipari tevékenységét folytató melléküzemágaiban dolgozik. Az utóbbi években a *háztáji gazdaságok* jellege is nagymértékben megváltozott.

Az ipari munka megjelenése falun, a nagyarányú vidéki lakásépítés, a közművesítés, a kereskedelmi hálózat, a kulturális létesítmények gyarapodása elősegítette az *életfeltételek* megváltozását. A nagyobb vidéki települések jelentős részében a parasztok mellett megjelent és egyre gyorsabban növekszik a munkásság, és növekedett az értelmiség, elsősorban a korábban jelentéktelen számú agrár- és műszaki értelmiség száma és aránya.

A munkásosztály és a termelőszövetkezeti parasztság szövetségének erősítéséhez szilárd alapot biztosít, hogy a parasztság a munkásosztály vezetésével jutott földhöz, és védelmezte meg azt, s hogy a munkásosztály testvéri segítségével szűnt meg a paraszti élet korábbi elmaradottsága. Gyökeresen átalakultak a mezőgazdasági munka feltételei, egyre jobban a fejlett műszaki és technikai alapokra épülő nagyüzemi szervezettség a jellemző. Megnőtt a szövetkezeti parasztok szakképzettsége, általános műveltsége, életszínvonaluk pedig eléri a munkásosztályét.

A munkás-paraszt szövetség további erősítésének fontos feltétele a *két osztály helyzetében még meglevő osztályjellegű különbségek csökkentése.* Ennek fő útja a szövetkezeti tulajdon közelítése az időközben tökéletesedő társadalmasítás magasabb fokán álló állami, össznépi tulajdonhoz. A közeledés alapja továbbra is az anyagi-műszaki alapok továbbfejlesztése, korszerűsítése a mezőgazdaságban.

A már nagyrészt gépesített, vagy túlnyomórészt gépesített termelési ágakban fokozatosan általánossá tesszük az iparszerű termelési módszereket, s a termelés szervezettsége, a vállalati gazdálkodás fejlesztésében is közelítjük egymáshoz az állami ipari és a szövetkezeti mezőgazdasági üzemeket.

A termelőerők fejlődésével **párhuzamosan** (de semmiképpen sem elsietve, megalapozatlanul). **a szövetkezetek gazdasági** erőforrásainak egyesítésével növeljük a szövetkezeti mezőgazdaság társadalmasítottságának színvonalát.

A szövetkezetek szocialista vonásait erősíti, a két tulajdonforma és a két osztály helyzetének közelítését segíti, hogy a közeljövőben tovább nő, majd teljessé válik a szövetkezetek közös használatában levő földek csoporttulajdonná válása, a szövetkezetközi és állami-szövetkezeti vállalatok kifejlődése. Ebben az irányban hat a szocialista elosztás elveinek következetesebb érvényesítése, a mezőgazdaság tervezésének és irányításának fejlesztése, közelítése az állami-össznépi tulajdonban levő vállalatok, üzemek szervezésének, irányításának módszereihez.

Vannak, akik a **munkásság és** a parasztság között az árpolitikában és más területen jelentkező **érdekkülönbségek**, érdekellentétek láttán, hajlamosak az úgynevezett radikális **megoldásokra**. Így például felvetik a szövetkezetek államosítását, egyes szövetkezetek néha megalapozatlan egyesítésére törekszenek. Ez nem célravezető. A két forma létezésének objektív történelmi-gazdasági alapja az *ipar és a mezőgazdaság termelőerőinek eltérő színvonala.* Az előbbiek a társadalmasítás magasabb, állami-össznépi formájában, az utóbbiak a szövetkezeti és csoporttulajdon formájában képesek hatékonyabban gazdálkodni. A termelőerők és a termelési viszonyok szükséges összhangjának marxista koncepciójáról, pontosabban annak a gyakorlati megvalósulásáról van szó. Azok is tévednek tehát, akik egy fejlődési fokozatot átugorva, magának a szövetkezeti formának a létezését kérdőjelezik meg, de azok is, akik nem látják, hogy a termelőerők fejlődése a mezőgazdasági szövetkezetekben szükségessé teszi — a konstrukció változtatása nélkül — a szövetkezeti tulajdon társadalmasításának erősítését.

● ● ●

A munkásosztály után a leggyorsabb ütemben az *alkalmazotti-értelmiségi rétegek száma és aránya növekedett:* az összes foglalkoztatottak mintegy 24 százaléka alkalmazott, értelmiségi szellemi dolgozó.

A szellemi dolgozóknak mintegy ötödrésze az értelmiségi. Egyes rétegeik között nemcsak a társadalmi munkamegosztás, hanem az életmód, politikai felfogás tekintetében is nagy különbség van. Egy alacsony vagy közepes beosztású mérnök, technikus pl. sok tekintetben közelebb áll a képzett, kulturált szakmunkáshoz, mint egy élvonalbeli zeneszerzőhöz, színészhez vagy íróhoz.

Mégis helyes az értelmiségnek mint önálló rétegnek a megkülönböztetése. Nem lehet azt állítani ugyanis, hogy akár a kultúra és a tudomány területén, akár a gazdasági szférákban tevékenykedő értelmiségiek szerepe a szocialista társadalomban teljesen azonos a munkásokéval, parasztokéval. Ez a különbség nemcsak a diploma — tehát a magasabb szakmai és általános műveltség — különbsége.

A termelés irányításában, a technika fejlesztésében, a társadalom vezetésében, a kultúra terjesztésében és a társadalmi tudat alakításában, befolyásolásában játszott szerepe ezt a réteget a szocializmusban is megkülönbözteti az alapvető osztályoktól.

Az értelmiségnek ebből a sajátos szerepéből gyakran helytelen következtetéseket vonnak le. Részben ezek hatására időnként *különböző formákban nálunk is felelevenedik, hogy a vezető szerep nem a munkásosztályé, hanem az értelmiségé.* Itt azonban egymástól eltérő fogalmak összekeveré-

séről van szó. Egy dolog ugyanis, hogy melyik osztály vezeti politikailag a társadalmat, más kérdés az, hogy ki foglal el fontos pozíciót a társadalom mindennapi konkrét ügyeinek intézésében, a szakirányítás és a szakigazgatás területén. *Nem szabad tehát összekeverni a vezetést mint technikai, igazgatási tevékenységet egy meghatározott osztály politikai értelemben vett vezető szerepével,* melynek lényege — mint már fentebb szóltunk erről —, hogy az adott társadalomban mindenekelőtt a vezető osztály érdekei érvényesülnek. Két dologról van tehát szó, bár természetesen nem közömbös, hogy az uralkodó osztály képviselői milyen számban és arányban vannak a vezető értelmiségi dolgozók között.

Helyenként fölmerült az a kérdés, hogy miért nem az értelmiség és az alkalmazotti tömegek a munkásosztály fő szövetségesei napjainkban, hiszen számuk ma már több mint másfélszerese a parasztságénak. Az egyes társadalmi osztályok szövetsége, a szövetségen belül játszott szerepe azonban *nem elsősorban létszámukon múlik.* A munkásosztály vezető szerepének egyik tényezője napjainkban, hogy a legnagyobb társadalmi osztály, de vezető szerepe érvényesült akkor is, amikor létszáma kisebb volt a parasztságénál. A munkásosztály vezető szerepe tehát osztályhelyzetén — mint Lenin kifejezte: „a társadalmi termelés rendszerében elfoglalt helyén" alapszik.

Sem az értelmiség. sem az alkalmazottak nem tekinthetők osztálynak, hanem rétegnek, társadalmon belüli arányuk növekedése ellenére. Az osztályok lenini meghatározásának olyan fontos jegyei, mint a tulajdonhoz való viszony, a jövedelemszerzés módja és mértéke tekintetében egymástól eltérő helyzetben levő csoportokról van szó. Mindez egyáltalán nem mond ellent annak, hogy szerepük, jelentőségük a szocialista építés, a termelőerők és a tudomány fejlődése nyomán egyre növekszik.

A tudományos és technikai forradalom eredményeinek alkalmazása, a társadalmi szervezettség növelésével kapcsolatos erősödő igények, a szocialista nevelés, az egészségvédelem növekvő követelményei, a társadalomtudományokkal szemben jelentkező nagyobb igények, nem utolsósorban pedig az ideológiai harc növekvő követelményei tovább emelik e réteg jelentőségét. *Az értelmiség szerepe azonban csak úgy növekedhet, ha híven szolgálja a munkásosztály vezető szerepének, szocialista céljainak megvalósítását.* Ma már az értelmiség nem egyszerűen csak a két nagy dolgozó osztály szövetségeseként, vagy ahogy egy időben mondták, „útitársként", hanem — mint az MSZMP X. kongresszusának határozata hangsúlyozza — „az értelmiség a *nép részeként* vesz részt a szocializmus építésében".

Ezért tulajdonít pártunk olyan nagy jelentőséget az értelmiség marxista—leninista világnézeti fejlődésének. Az értelmiséggel való politikai szövetségnek egyre fontosabb összetevője a közös *marxista ideológiai alap erősítése.* Együtt és egyidejűleg erősítjük a szövetséget, és vitázunk a még meglevő antimarxista nézetek ellen. Ez az ideológiai harc eszmék ellen folyik és nem ellenük, hanem értük, a szocialista eszmeiségű értelmiségért.

● ● ●

Az MSZMP XI. kongresszusa a felszabadulás 30. évfordulóján ülésezett. A történelmileg páratlan méretű átalakulásnak egyik fő tanulságát hasznosította a kongresszus, amikor továbbra is a munkásosztály vezető szerepének erősítését, a munkás-paraszt szövetség szilárdítását, népünk szocialista egységének továbbfejlesztését tűzte ki célul.

Blaskovits János
a Politikai Főiskola docense

A pártoktatási csoport mint közösség

Amikor a szocialista demokratizmus további elmélyítésén munkálkodunk, elengedhetetlenül szükséges, hogy kialakítsuk, illetve továbbfejlesszük állampolgárainkban a helyes közéletiség, a politizálás készségét, és megteremtsük az ehhez szükséges politikai-ideológiai tudatot. Nyilvánvaló annak politikai jelentősége, hogy társadalmunk minden rétege, de elsősorban a munkásosztály megszerezze és állandóan fejlessze a közügyek intézéséhez szükséges jártasságot, a politikai-ideológiai műveltséget, valamint a közéletben való részvételhez szükséges készséget. Ebben a folyamatban a politikai oktatás, a pártpropaganda rendkívül fontos szerepet játszik. Mindenekelőtt azzal, hogy ismereteket közvetít és szemléletet, meggyőződést formál, de azzal is, hogy az oktatási csoportok kis közösségeiben hatékonyan fejleszthetők és gyakorolhatók a politikai tevékenységhez szükséges készségek. Következésképpen itt meghatározott irányban formálódnak a személyiségek, rendeződnek és szerveződnek az elsajátított tudattartalmak. Természetesen ennek feltétele, hogy a propagandista céltudatosan törekedjék a kiscsoportos forma effajta hatásának hasznosítására, erősítésére.

A kiscsoportos formák hatékonyságának feltételei

Mindenekelőtt szükségesnek látszik, hogy biztosítsuk a csoport tagjainak *morális érdekeltségét*. Már a szervezésnél tudatosítani kell, hogy a pártszervezetnek szüksége van rájuk, tudásukra, meglevő készségeikre. Nemkülönben azt is, hogy az oktatásban részt vevőknek maguknak is közvetlenül érdekük fűződik ahhoz, hogy ebbéli ismereteiket, készségeiket magasabb fokra emeljék. Ez a fajta érdekeltség feltétlenül szükséges a kellő motiváltság meglétéhez. A szervezéssel kapcsolatban szeretném megemlíteni azt a fontos szempontot is, hogy legyen lehetőségük az őket érdeklő témakör megválasztására. Ne „tereljük" az oktatásra szántakat egy-egy tanfolyamra, hanem vegyük figyelembe munkájukat, érdeklődési körüket, igényeiket és természetesen szükségleteiket is.

Fontos feltétel a megfelelő *légkör* megteremtése is. Csak olyan szituációban lehet megfelelően és hatékonyan politizálni, ilyen készségeket formálni, ahol érvényesül az őszinteség, a pozitív irányú politikusság, azaz a problémák helyes megoldásának keresése. Csak ilyen légkörben vetődhet fel és tárgyalható meg minden kérdés, még a legkritikusabbnak tűnő is.

Célszerűnek látszik a fentiek, de más okok miatt is már *meglevő és összeszokott közösségekre* alapozni. Kétségtelenül hatékonyabb munkát lehet végezni egy szocialista brigádon vagy műhelyközösségen belül, mint egy heterogén, alkalmilag összejött csoportban. Azon kívül, hogy egy valóságos közösség körében könnyebb politizálásra alkalmas légkört teremteni, egyben jelentékeny feladatot is oldunk meg az adott kollektíva politikai életének formálásával.

Foglalkozásaink kezdetén szükséges mindjárt kellő tájékozottságot szerezni csoportunk *összetételéről*, felkészültségéről, differenciálódásáról. A személyiség hatékony formálásához feltétlenül szükséges ismerni a már meglevő és kialakult személyiség-jegyeket. Csak ezek ismeretében lehet tovább „építkeznünk", a „csatlakozási pontokat" megtalálnunk.

Nem elhanyagolható a csoportvezető *személye*, a hallgatósággal való kapcsolata sem. Az eredményesség érdekében egészséges, emberközeli kapcsolatot kell kialakítani csoportjával. Szavainak meggyőző ereje nemcsak felkészültségén, az elmondottakba vetett hitén és meggyőződésén alapszik, hanem a tényleges párbeszéd lehetőségén is. Személyisége olyan csatorna legyen, amelyiken keresztül mindkét irányban könnyen áramlik az ismeret.

A politikai oktatás, illetve politikai beszélgetések során ugyanis fel kell tárnia a hallgatóság meglevő *társadalmi tapasztalatait*. Valamilyen módon a beszélgetések során mind az előadónak, mind pedig a hallgatóságnak tisztáznia kell a mindennapi élet valóságában megjelenő politikai gyakorlatot. Szükség van erre azért, hogy a politizálás a realitások talaján maradjon, a hallgatóság, a csoport tagjai mindig napi életük problémái között járjanak, s azok megoldásait reális utakon keressék, ne jussanak valamilyen idealizált irrealitásba.

Nem utolsó szempont az sem, hogy többsíkúan foglalkoztassuk csoportunkat. Nem elég csak az értelem útját bejárnunk, racionális érveket felsorakoztatnunk, hanem feltétlenül szükséges a megfelelő *érzelmi hatásokat* is elérni, a hallottakat, megbeszélteket személyes üggyé tenni. Teret kell juttatni a cselekedtetésnek, a vitának, az élethelyzetek megteremtésének is, amelyek módot nyújtanak mind az értelmi, mind pedig az érzelmi oldalról való megközelítésre.

A csoport vezetőjének minden módszert meg kell ragadnia arra, hogy ne csupán a tankönyv határozza meg a csoportban folyó munkát, hanem az elsajátítandó ismeretanyag és a kialakítandó készség is. Hogy a közoktatás példájával éljünk: a tantervben nem a tananyag a törvény, hanem a tantervi célkitűzések, az ismeret- és készségszint. Sokszor probléma a tananyag mértéke és mélysége is. Itt is érvényesülnie kell „a kevesebbet s jól" elvének.

A feladat módszertani megközelítése

Nem elhanyagolható szempont a foglalkozás *helyének és alkalmának* megválasztása sem. Feltétlenül törekedni kell arra, hogy barátságos, kellemes, az oldódást szolgáló körülmények között tarthassuk a foglalkozásokat. Továbbá olyan alkalmat kell biztosítani a foglalkozásra, amelyik nem korlátozza időben a hallgatókat, nem nézegetik állandóan óráikat. A megfelelő hely és alkalom kiválasztása nélkül nehéz politikai élményt nyújtani hallgatóinknak.

A legalapvetőbb didaktikai feladat a nyújtott ismeretek *megértetése és szemléltetése*. Minden fogalmat, összefüggést egyértelműen és világosan meg kell magyaráznunk, hallgatóságunkhoz közel kell hoznunk, meglevő ismereteihez kell csatolnunk. Ezt természetesen nemcsak logikai úton végezhetjük el, hanem a szemléltetés legkülönfélébb eszközeivel is. Ezeket a kisegítő eszközöket a hatékonyság érdekében még a megszokott keretek fölbontása árán is célszerű alkalmazni. Legegyszerűbbnek látszik, ha képeket, szemléltető ábrákat, olvasmány-szemelvényeket használunk. De bátran hozzányúlhatunk a különböző audiovizuális eszközökhöz is (magnó, lemez, diafilm, mozgófilm stb.). Rendkívül élővé teheti foglalkozásainkat a tömegkommunikációs eszközök tudatos és tervszerű alkalmazása. A televízió, a rádió, a sajtó ilyen vonatkozású felhasználása fokozza munkánk hatékonyságát. A politikai oktatás szinte valamennyi formájában keretül is szolgálhatnak ezek a lehetőségek, hiszen sugároz a televízió és a rádió ilyen adásokat bőségesen. De igen jól felhasználhatjuk a különböző filmtárak anyagait is. Nem beszélve

arról, hogy esetenként egy színház-, múzeum- vagy könyvtárlátogatás is rendkívül hatékonyan beépíthető a politikai foglalkozásba.

Gyakran tapasztaljuk, hogy hallgatóinkat párhuzamosan más tanfolyamokon, továbbképzéseken is foglalkoztatják. Érdemes lenne végre azzal is komolyan foglalkozni, hogy ezeket a párhuzamosságokat elkerüljük, és továbbképzéseinket *komplex módon* oldjuk meg, azaz a szakmai, politikai és egyéb művelődési jellegű továbbképzéseket adott esetben tervszerűen összekapcsoljuk. Ez nemcsak az idővel jelentene jobb gazdálkodást, hanem az összefüggések meglátását is előmozdítaná. Továbbá olyan igényeket is keltene, hogy sokoldalúan és folyamatosan művelődjünk. Célszerű lenne ennek érdekében a továbbképzéssel és önképzéssel foglalkozó különböző intézményeknek jobban koordinálniuk tevékenységüket. (Ennek megvalósításán fáradozunk most városunkban is, egyrészt művelődési központunk és könyvtárunk rendezvényei útján, másrészt egy most szervezés alatt álló „felnőttoktatási központ" létesítésével, ahol ezek az említett elvek érvényesülnének.)

A formák oldaláról vizsgálva módszereinket, rendkívül eredményesnek mutatkoznak a különböző *fórum* jellegű foglalkozások, a találkozók helyi politikai és gazdasági vezetőkkel. Ennek a formának értékéből csak kettőt emelnék ki: az egyik, hogy a politizálás helyi vonatkozású lesz, a másik, hogy kialakítja a közéletiség egyik jó gyakorlatát.

Didaktikai szempontból fontos feladat, hogy rendszeresen ellenőrizzük és *értékeljük* a megszerzett ismeretek mértékét. Ha erre mód van — s lehet rá találni —, a jobbak jutalmazásáról is gondoskodjunk. Ennek nemcsak anyagi formái lehetségesek, hanem olyasmi is, mint például a munkahelyi közösség vagy a vezetők előtti ismertetése az eredményes munkának, a jutalmazások indokolása stb.

Az ismeretek alkalmazása

Törődnünk kell azzal is, hogy lehetőséget teremtsünk a szerzett ismeretek és készségek *alkalmazására,* a gyakoroltatásra is. Ennek számos formája lehetséges. A vetélkedők, viták, gondolkodásra serkentő kérdés-feltevések, egyes problémák különböző szituációkba való helyezése — mind-mind alkalmasak erre. De nyúlhatunk távolabbi, közvetett eszközökhöz is. Olyan feladatokat is megbeszélhetünk és kioszthatunk, amelyeket a munkahelyen, a mindennapi életben kell teljesíteni. Ezek gyakorlatát és eredményeit a csoport többi tagja is ellenőrizheti és értékelheti. De élhetünk olyan módszerrel is, hogy csoportunkat kezdettől fogva bizonyos önkormányzati rendszerhez szoktatjuk. Ennek keretei is rendkívül alkalmasak a gyakoroltatásra.

Időközönként fel kell használnunk az ismeretek elmélyítésére és gyakoroltatására a felnőttekben is kétségtelenül meglevő *játékos kedvet.* Az ilyen formák oldottabbá, hangulatosabbá teszik összejöveteleinket. Nem kell félteni az ügy komolyságát a módszerek játékosságától vagy sokszínűségétől. Sőt esetenként választhatunk olyan formát is, mint a „fehér asztal" melletti beszélgetések vagy a kirándulások. Természetesen ilyen esetekben is — sőt. ilyenkor különösen — az irányítást a csoportvezetőnek kézben kell tartania.

A politikai oktatás tartalmától függően alkalmazható, s az aktivitást rendkívül fokozhatja az esetleges *gyűjtőmunka.* Adhatunk olyan feladatot, teremthetünk olyan légkört, hogy csoportunk tagjai a témával kapcsolatos képeket, cikkeket, könyveket, bélyegeket vagy egyéb mást gyűjtsenek. Ez egy kicsit a figyelem tudatosítását is szolgálja. Hasonlóképpen növelheti az

aktivitást, ha akár rendszeressé tesszük, akár esetenként alkalmazzuk a problémafelvető tízperceket vagy az ötletbörzéket. Természetesen ezek irányítása, helyes mederbe terelése is fontos.

Többször említettük, hogy célszerű különböző *élethelyzeteket* teremteni. Ennek egyik módja lehet, hogy különböző szerepeket osztunk ki csoportunk tagjai között: mit tenne, ha elnök, titkár, igazgató, miniszter stb. lenne? Ezek a formák alkalmasak arra is, hogy a másik oldalról próbálják megvilágítani egy-egy probléma megoldását, rákényszerítik a hallgatókat arra, hogy több oldalúan vizsgálódjanak.

Az aktivitás serkentésekor ügyelnünk kell arra is, hogy a csoport valamennyi tagja aktivizálódjon. ne csak a mindig szereplő típusúak, hanem a zárkózottabb egyéniségűek, a kifejezőkészség alacsonyabb szintjén levők is. Éppen azért, mert az is feladatunk, hogy a kifejezőkészséget fejlesszük.

A kiscsoportos foglalkozások során is biztosítani kell az *analizis* (a problémák részleteit elemző) *és a szintézis* (a problémák összefüggéseit láttató) *egységét*. Esetenként, egy-egy témakör zárásánál különösen ügyelnünk kell erre. Ezzel nagymértékben elősegíthetjük, hogy hallgatóink meglássák a dolgok dialektikus összefüggéseit.

Fontos, hogy a csoport tagjainak párt- és szakszervezeti szerveivel a vezetőnek megfelelő kapcsolata legyen, és rendszeresen tájékoztassa őket a hallgatók munkájáról. Esetenként hívjuk is meg képviselőiket a foglalkozásokra.

A politikai oktatás fontossága és hatékonysága megkövetelné, hogy a párt- és mozgalmi szerveken kívül a különböző művelődési szervek és intézmények is alaposabban foglalkozzanak ennek a képzésnek a módszertani kultúrájával. Több olyan intézmény van, amely feladatokat kaphat és vállalhat e területen, de tevékenységük *hatékonyságát feltétlenül növelné a szervezettebb együttműködés*. Érdemes volna körülnézni a különböző képzési és továbbképzési fórumok és formák közt e vonatkozásban. Így a politikai oktatást és nevelést, a különböző fokú szemináriumokat, tanfolyamokat, iskolákat még szervesebben tudnánk összekapcsolni a művelődéssel, a munkával, az élettel.

Venesz Ernő
propagandista

Megjelent!

MARX–ENGELS MŰVEI
33. KÖTET
LEVELEK (1870—1874)

874 OLDAL + 2 FOTÓ ● ÁRA: 32,— Ft ● KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

A POLITIKAI FŐISKOLA

Az MSZMP Politikai Főiskolája felvételi pályázatot hirdet az 1976. szeptember 1-én induló tanévre nappali és levelező tagozatra.

A Politikai Főiskola magas színvonalú elméleti-politikai ismereteket igénylő munkakörök betöltéséhez szükséges képzést nyújt. A főiskola hallgatói meghatározott tárgyakból államvizsgáznak és szakdolgozatot készítenek. Sikeres államvizsga és megfelelő szakdolgozat benyújtása után a hallgatók egyetemi diplomát kapnak.

A Politikai Főiskola tantárgyai:

Államszervezeti ismeretek
Filozófia
Gazdaságpolitika
Idegen nyelv (csak nappali tagozaton)
A magyar munkásmozgalom története
Művelődéspolitika
A nemzetközi munkásmozgalom története
Nemzetközi politika
Pártépítés
Politikai gazdaságtan
Szociológia
Vezetési ismeretek

A Politikai Főiskola az utolsó tanulmányi félévben az általános tanulmányi ismereteket speciális képzéssel egészíti ki, mely meghatározott tárgykörben – így pl. agrárpolitika, államvezetés, művelődéspolitika, pártépítés, szociológia, propagandista-tanári – bővíti a hallgatók ismereteit. A főiskola nappali tagozatának tanulmányi ideje három év. Az első két tanév 11 hónap, amely magában foglal egy-egy hónap gyakorlati munkát is. A hallgatók illetményüket a Mű. M. Közlöny 1964. 19. számában megjelent rendelet alapján kapják.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁSA

A levelező tagozat tanulmányi ideje négy év. A tanulmányok során a levelező hallgatók a főiskolán szervezett foglalkozásokon vesznek részt, ami egy tanulmányi évben összesen legfeljebb 24 nap. Az utolsó félévben munkahelyükön féléves tanulmányi szabadságot kapnak és nappali tagozaton fejezik be tanulmányaikat. A hallgatók a Munkaügyi Minisztérium 23/1974. (IX. 4.) Mű. M. számú rendelete alapján tanulmányi szabadság igénybevételére jogosultak

A Politikai Főiskola pályázati feltételei:

a) MSZMP-tagság;
b) középiskolai vagy annál magasabb végzettség;
c) a Marxizmus–Leninizmus Esti Egyetem hároméves tananyagának megfelelő elméleti-politikai ismeretek;
d) ötéves gyakorlati munka (vállalatoknál, szövetkezeteknél, intézetekben, hivatalokban, illetve fegyveres testületeknél teljesített szolgálat és egyben pártszervezetben, tömegszervezetben, tömegmozgalomban végzett ötéves társadalmi munka vagy pártszervezetek, tömegszervezetek, tömegmozgalmak függetlenített munkatársaként végzett tevékenység);
e) a munkahely pártszervezetének és hivatali vezetőjének javaslata;
f) korhatár: 24–40 életévig.

A jelentkezés a munkahelyi pártszervezet titkárának és hivatali vezetőjének ajánlásával, a pályázó életrajzával történik. A pályázatot a közbeeső pártbizottságok a megyei, illetve a Budapesti Pártbizottsághoz juttatják el 1976. január 15-ig.

A fenti szervek a pályázatot 1976. február 1-ig küldik meg a Politikai Főiskolára.

A jelöltek felvételi vizsgát tesznek, amelynek követelménye a Marxizmus–Leninizmus Esti Egyetem hároméves tanfolyamának megfelelő elméleti-politikai felkészültség. A felvételi vizsgára április 1. és 30. között kerül sor.

A vidéki hallgatók a tanulmányok ideje alatt kollégiumi elhelyezést igényelhetnek.

MSZMP POLITIKAI FŐISKOLA
REKTORI TANÁCSA

A FEJLETT SZOCIALISTA TÁRSADALOM ÚTJÁN

KÁDÁR JÁNOS ELVTÁRS KÖNYVÉRŐL

A fejlett szocialista társadalom építésének útján című új kötet olyankor került a propagandisták, a pártmunkások és az érdeklődők kezébe, amikor a XI. pártkongresszus határozatainak megvalósításán dolgozunk. Napjainkban százezrek tanulmányozzák a kongresszus dokumentumait a mai tennivalókról és az épülő jövőről. a fejlett szocialista társadalomról.

A Kossuth Könyvkiadó bevezetőjében azt a reményét fejezte ki, hogy az 1974. szeptember 2-a és 1975. július 12-e közötti időszakban elhangzott beszédeknek, felszólalásoknak, nyilatkozatoknak a megjelentetése segíti „a párt XI. kongresszusa határozatainak egységes értelmezését és következetes végrehajtását". Egészen biztos, hogy e reményt az élet igazolja. Néha azonban az ilyen kézenfekvő „igenekre" is érdemes rákérdezni: miért lehetünk a sikerben olyan biztosak? Válaszként — túlságosan leegyszerűsítve — azt mondhatnám, hogy megtudjuk, ha elolvassuk ezt a kötetet, mert elénk tárul a XI. kongresszus mondanivalójának alakulása, gazdagodása éppen azáltal, hogy újabb és újabb testület, munkásközösség, intézmény dolgozóinak kontrollja alá került. A kongresszuson megjelölt iránynak több „főpróbája" volt: egyrészt a párt politikájának eddigi gyakorlata, másrészt a kongresszusi dokumentumok előzetes vitája, de ide tartoznak a párt vezetőinek, elsősorban Kádár János elvtársnak a kongresszus előtti időben megtartott előadásai, felszólalásai is.

Gyakran érzékelhetjük, hogy egy-egy mű méltatása menthetetlenül leszűkíti annak értékeit. E kötetnek éppen az a fő erőssége, hogy nem hagyja eltéríteni az olvasót, a cselekvő embert társadalmi fejlődésünk alapvető kérdéseitől. A *szocialista építés alapkérdéseire válaszol: hol tartunk és merre megyünk?* Ezért ez a kötet soha nem lesz úgynevezett kézikönyv vagy recept, de megtanít arra, hogy az alapkérdésekben nem lehet válogatni, a politika egységes egész és nekünk a politika egészét kell értenünk, hogy megvalósíthassuk.

A kötet bemutatja, hogy az 1975-ös év politikai gyakorlata egységes folyamattá alakulásának három alappillére volt: a párt XI. kongresszusa, felszabadulásunk 30. évfordulója és az országgyűlési választások. A kötet példázza azt a tudatos szervezettséget, ahogyan

a három, lényeget kifejező esemény egymásra épült, egymást gazdagította és tovább lendítette a politikai közhangulatot, a cselekvő egyetakarást.

Szimbolikusnak is tekinthető, hogy a kötet a *párt Politikai Főiskoláján elmondott beszéddel indul*, mert azonnal „megtanuljuk", hogy az alapvető elvi kérdésekben nem lehet sajátos értelmezés. Ugyanakkor egy pillanatig sem érezte annak idején a hallgató vagy ma az olvasó, hogy kívül áll mindazon, amiről szó van. Éppen ellenkezőleg, *szemünk előtt, tudtunkkal és részvételünkkel alakult a kongresszus határozata, a párt programnyilatkozata.*

Kádár János minden megnyilatkozása arra is példa, hogy az alapok biztos tudatában soha nem lehet elhanyagolni a speciális körülményeket sem. Így érlelődött sajátos mondanivaló a Kommunista Ifjúsági Szövetség, a Hazafias Népfront, a Belügyminisztérium aktivistái számára. E sajátosságok mozgósító erejűek, mert soha nem elvonatkoztatottak vagy periferikusak.

Elvileg elfogadjuk, s a gyakorlatban annak megvalósítására törekszünk, hogy egész tevékenységünket a *konkrét helyzet konkrét elemzése hassa át.* A kötet erre is példával szolgál. Át- meg átszövik a magyar munkásmozgalom történelmi tanulságai, de nem tapad a múlthoz, hanem tanulságait hasznosítja, összekapcsolja a jelen tennivalóival, és mintegy a múlt és a jelen „tanulságköveiből" építi fel a jövőt. Nem sajnálja ismételni nagy történelmi tapasztalatainkat: „A magyar munkásosztály politikai erőit egyesítő, 1918 óta élő és harcoló kommunista, marxista—leninista élcsapat mindig akkor lépett előre történelmi útján, amikor együtt haladt a tömegekkel."

A helyzet konkrét elemzésének példája az is, hogy minden időszakban elénk vetíti azt a *nemzetközi körképet*, amelyikben a magyar munkásmozgalom, a Magyar Népköztársaság helyét és szerepét is látni, értékelni lehet. Különösen tanulságos az a gondolat, amelyet a Politikai Főiskolán fejtett ki Kádár elvtárs: „A nemzetközi kommunista mozgalom tudománya az összes pártok együttes tudásában van." Ebből a megfogalmazásból annak a felelősségnek a fontossága derül ki, amelyet a magyar párt tapasztalata jelenthet a nemzetközi munkásmozgalomnak, de az is, hogy felelősek vagyunk a nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatainak jó hasznosításáért is.

Vissza kell térni a kötet alapgondolatára, mert ez szemlélteti legjobban az *elmélet és a gyakorlat egységének* kifejeződését. Ez az alapgondolat a *„hol tartunk, merre megyünk?"*. Érdemes újra és újra átgondolni e korszak *törvényszerűen maradandó vezérelveit:* a munkásosztály vezető szerepét, a munkásosztály és a parasztság testvéri kapcsolatára épülő szövetségi politikát, a párt társadalomirányító szerepének érvényesülését a fejlett szocializmus építésének időszakában, a szocialista állam gazdasági, szervező, nevelő, védelmi funkciójának kiteljesedését, a szocialista demokrácia megvalósítását hazánkban, a szocialista ideológia érvényesítését, az internacionalizmust. Ugyanakkor a vezérelvek ismételt kifejtése soha nem kelti a lezártság érzetét, benne van a fejlődés, a továbbfejlesztés törvényszerűsége. Ezt érezzük az osztályok közeledésének bemutatásakor, a párt össznépi jellegével kapcsolatos perspektíva felvázolásakor,

vagy a marxizmus hegemón, illetve monopol helyzetének pontos elhelyezésekor".

Napjainkban általános érdeklődés kíséri a *fejlett szocialista társadalom építésének* elvi körvonalazását, de még inkább annak mai teendőit. Ez a kötet milliók érdekeltségét ébreszti és tételezi fel jövőnk építésében. Megint nagyon egyszerű, de semmi mással nem pótolható alaptételből indul ki: „... a fejlett szocialista társadalmat nem építhetik fel csak a kommunisták, ehhez az egész nép munkája és erőfeszítése kell...", „... a fejlett szocialista társadalom mindenki otthona lesz, ott mindenki lakó lesz". Az össznépi érdekeltség feltételezése övezi az elvi jelentőségű kérdések kifejtését ugyanúgy, mint az egyes ember közérthető, követhető tennivalóit is. Korábbi tapasztalataink és a kongresszus óta eltelt rövid idő is bizonyította, hogy az emberek legalább olyan izgalommal, érdeklődéssel és tömegméretű tenni akarással kötődnek holnapi jövőnkhöz, mint mai valóságunkhoz. A párt szerepének lényegét éppen az bizonyítja, hogy sorra veszi és megoldáshoz segíti a társadalmilag érett kérdéseket, de előbbre is lát és ezt az előbbre látást megosztja a tömegekkel, elfogadtatja a jövő perspektíváit.

Ez a kötet azáltal, hogy az országépítés minden lényeges kérdésébe bepillantást ad, *szocialista demokráciára nevel nemzeti méretekben.* A szocialista demokrácia ott és akkor bontakozhat ki teljességében, amikor általánossá válik a szocialista érdekazonosság és ahol tömegméretűvé válik a hozzáértés a politikához, a gazdasági munkához, mindennapi életünk alakításához. Ahol nem méricskélik, hogy mire érett meg a közösség, hanem nyíltan, a tömegekkel együtt alakítják, s ha kell változtatják a tennivalókat. A Ganz-MÁVAG-ban elmondott beszédében Kádár elvtárs ezt úgy fejezte ki, hogy: „... csak akkor lehet a tömegekkel jó egyetértésben dolgozni, ha nincs mellébeszélés, ha azt mondjuk, ami van, arról szólunk, amiről kell". És utána együtt cselekszünk. Mert — és megint idézek a kötetből — „a szocialista demokrácia a nép forradalmi fegyelmét is jelenti".

1975 őszén a párt propagandamunkájában *kettős feladatot* valósítunk meg. Az egyik, az állandó feladat: százezrekkel megismertetni a marxizmus—leninizmus tanításait; a másik ezzel szoros összefüggésben levő feladat: tanulmányozni a XI. kongresszus határozatait és a programnyilatkozatot, immár részletesebben, behatóbban, mint azt közvetlenül a kongresszus után tettük. Ezért különös jelentősége van annak, hogy propagandistáink, a felsorolt dokumentumokkal együtt, tanulmányozzák és hasznosítsák Kádár János elvtárs beszédeinek, felszólalásainak gyűjteményes kötetét. Ugyanis az nemcsak ténybeli gazdagsága miatt hasznos a propagandisták számára, hanem *általános tanulságokat is szolgáltat.*

Ha van a propagandamunkának művészete, akkor az egyik biztosan az, hogy a *változást és a stabilitást* mindig együtt mutassuk be és így fogadtassuk el. Biztosak lehetünk abban, hogy nincs a szocializmus építésének olyan kérdése — lehet az a legapróbb részlet is —, ami legalább ezreket ne érdekelne. S ha minden kérdés kifejtésekor követni tudjuk a változás és a stabilitás dialektikus vezérfonalát, kevesebb lesz az olyan, rosszallást is kifejező megjegyzés, hogy tegnap ezt mondtuk, ma mást mondunk és teszünk, mert világ-

gossá válik, hogy az alapvető elvi kérdések változatlansága mellett a tegnapi és mai valóságunkból — és nem félek a szótól —, realitásokból építjük fel a jövőt.

A propaganda nem létezhet annak biztos tudata nélkül, hogy a jövő alakítható és éppen szocializmust építő közösségünk által alakítható. A propagandista számára ehhez a marxizmus—leninizmus az iránytű, de nagy baj lenne, ha úgy járna, hogy csak az elveket közvetíti és elfeledkezik a *megvalósult elvekről, a mai valóságról.* Kádár elvtárs egyik beszédében a takarékosságról szólt és azt mondta: nehogy úgy takarékoskodjunk, hogy a termékből még a szükséges anyag egy részét is kihagyjuk. A propagandista sem járhat úgy, hogy a marxizmus—leninizmus közvetítéséből kihagyja annak elengedhetetlen „anyagát", a mai valóságot, mert így lehet, hogy ismeretekben tájékozottabb, de érzelmekben szegényebb embereket nevel.

A propagandamunka az állandó *visszatérés* és *megújulás*, a *türelem* és *türelmetlenség* ötvözete is. Tanulságos e kötetet ilyen szempontból is vizsgálat tárgyává tenni. Megtalálhatjuk benne a vasköveteztességű, mondhatnám úgy is: *türelmes* visszatérést az alapvető kérdésekre. Nem fárad el magyarázni azokat, nem „dühös", hogy a szocializmus építésének alapkérdéseit egyesek vagy nem értik, vagy elfelejtik. De szigorú türelmetlenséget tanúsít minden változásra érett kérdés megoldásának elodázása miatt. Nemegyszer halljuk propagandistáktól — sokszor felháborodva — „milyen eleminek tűnő kérdéseket kell ismételten elővenni". Igen, kell, mert ez a propagandamunka egyik, nem lebecsülendő feladata.

A propagandamunka *hatékonyságának* mércéje, hogy a kialakított politikai, ideológiai azonosulás *megnyilvánul-e a tettekben.* A propagandista nemcsak elméleti szakember, hanem a párt politikájának végrehajtását elősegítő, azt elméletileg megalapozó szervező is. Tettekre viszont csak azok az elvek, tennivalók serkentenek, amelyeket politikailag elfogadunk. A kötet mindegyik részlete példázza, hogyan lehet mozgósítani a helyileg azonnal elvégezhető feladatokra, nem feledkezve meg a feltételek biztosításának szükségességéről sem! S most egy fordulattal újra a propagandista személyére térek vissza: nem lehet valaki „általános" propagandista, ismernie kell az adott terület fő sajátosságait is, hogy a párt politikájának szervezője is lehessen.

Tudom, hogy a propagandamunka vonásainak ez a felsorolása hiányos, de e cikknek nem is volt olyan feladata, hogy pontos és átfogó összefoglalást adjon az összes jellemzőről. Azt is mondhattam volna, hogy e gondolatok jutottak eszembe Kádár János elvtárs új kötetének olvasása közben.

Király Andrásné
a Budapesti PB titkára

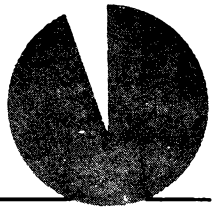

A közművelődés — az ideológiai munka része

A szocialista közművelődés nem szűkíthető le a műveltség terjesztésére, közvetítésére. Ideológiai tevékenység is, amely a marxizmus—leninizmus eszméinek uralkodóvá válását segíti elő. Növekvő szerepe van a szocialista életmód, életforma és magatartás kialakításában, erkölcsi normáink, eszményeink elfogadtatásában. Feladata a szocialista eszmékkel való értelmi-érzelmi azonosulás, a közösségi szellem, a közéleti aktivitás fejlesztése. Jelentősen hozzásegíthet olyan társadalmi légkör kialakításához, amely a köz- és a magánéletben egyaránt a szocialista értékrendszer megvalósulását szolgálja.

Pártunk 1974. márciusi határozata nyomán a közművelődés Heves megyében is jobban a párt ideológiai munkájának részévé vált. A Központi Bizottság határozatának megvalósítását szolgálják a megyei pártszervek, pártalapszervezetek, állami, társadalmi és tömegszervezetek, intézmények, gazdasági egységek által — a megyei pártbizottság határozata alapján — készített feladattervek. Ezekben a közművelődési munka ideológiai követelményeit is megfogalmazták. Elmondhatjuk, hogy e tervek gyakorlati megvalósítása már eddig is erősítette a közművelődési tevékenység ideológiai jellegét.

Szembetűnő megnyilvánulásai e folyamatnak az 1967 óta Egerben tartott országos jellegű tanácskozások a *szocialista hazafiság* időszerű kérdéseiről. Egert hazafias és függetlenségi hagyományokban gazdag múltja tette érdemessé arra, hogy otthont adjon ennek az új fórumnak. E rendezvények időnkénti megtartásával a helyi és az országos szervek olyan állandó jellegű eszmei fórumot teremtettek, amely alkalmas a szocialista hazafiság elvi és tudatformáló kérdéseinek tisztázására. 1967 óta hét tanácskozást rendeztünk, amelyek témái a következők voltak: hazafiság és irodalom; hazafiság és honvédelmi nevelés; honvédelmi nevelés és filmművészet; a szocialista hazafiság és az ifjúság; a szocialista hazafiság és a történelem; a szocialista hazafiság és a tömegkommunikáció; a szocialista hazafiság és a közművelődés.

A kezdeményezés életképességét bizonyítja, hogy ezek a fórumok lényeges kérdéseket tisztáztak, s a szocialista hazafiságra való neveléshez hasznos útmutatásokat adtak. Előbbre vitték a szocialista hazafiság elmélyítése módszertani kérdéseinek megoldását, az érdekelt területek képviselőit nagyobb öntevékenységre sarkallták. Ezáltal a szocialista hazafiság időszerű kérdéseivel foglalkozó egri tanácskozások szellemi életünkben jelentős helyet foglalnak el.

A szűkebb haza, egy-egy tájegység szeretetének mélyítését más megmozdulások is szolgálják. Így a már hagyományos Gyöngyösi Szüret, a Palóc Napok és az ebben az évben induló Agria rendezvénysorozat.

A felszabadulás 30. évfordulójára meghirdetett hely-, üzem- és szövetkezettörténeti és *krónikairó mozgalom* pályázatára 46 pályamű készült el. Ez az akció is hozzájárult megyénk szocialista fejlődésének bemutatásához, a szocialista hazafiságra neveléshez. A megye üzemeiben azonban a krónikaírás még nem vált mozgalommá. Ezért minden olyan üzemben, ahol erre a feltételek adottak, támogatni kell az üzemi krónikák írását.

A szocialista hazafiság mélyítését szolgáló rendezvények tapasztalatait még nem hasznosítják eléggé az iskolai nevelőmunkában. Ezért a jövőben oktatási intézményeinkbe el kell juttatnunk az említett rendezvényekről készített anyagokat, s el kell érnünk, hogy a nevelőmunkában megfelelően hasznosítsák azokat.

Eszmei nevelés a műkedvelő csoportokban és a klubokban

Műkedvelő művészeti csoportjainkban mindinkább alapvető nevelési célkitűzéssé válik a közösségi nevelés, a szocialista személyiség sokoldalú kibontakoztatása. Ez már csak azért is jelentős, mert e megközelítően hatszáz együttesben 14 ezren tevékenykednek. A tudatos nevelő hatás eredménye, hogy jól dolgozó együtteseink tagjai társadalmilag hasznos, a közügyek iránt fogékony emberekké válnak, a csoportból kikerülve sok esetben maguk is közösséget vezetnek. Eszmei-politikai feladatokat oldanak meg csoportjaink, amikor nemzeti, mozgalmi ünnepekre készülnek. A jó vezetők ezeket az alkalmakat felhasználják a belső politikai munkára is — ez része az előkészítésnek —, de ilyen hatások érik a művészeti csoportok tagjait a közvetített művészeti anyaggal való foglalkozás során (részletes elemzés, az író, az adott történelmi háttér megismerése stb.). Természetesen ilyen hatásokat nemcsak irodalmi, hanem zenei és egyéb művészeti alkotások, műsorok is közvetítenek. A csoportok belső élete, tagjaik fejlődése szempontjából is igen fontosak ezek az élmények. Teljes értéküket azonban természetesen az adja, hogy a jól megvalósított programok a közönség eszmei-politikai nevelését segítik, ízlését formálják.

Törekednünk kell arra, hogy műkedvelő csoportjaink csak eszmeileg, politikailag értékes darabokat mutassanak be. Ezt azonban nehezíti, hogy még mindig kevés az átlagos színvonalon dolgozó csoportok által is bemutatható időszerű, eszmeileg, politikailag értékes műsoranyag.

Az ifjúsági mozgalom a művelődő kisközösségeket, a *klubokat* is tudatosan igyekszik felhasználni nevelőmunkájában. Törekvésük fontos eszköze az 1967 óta minden évben meghirdetett „Kiváló ifjúsági klub" pályázat, amely ösztönöz a fiatalok előtt álló ifjúságmozgalmi és társadalmi feladatok megvalósítására. A pályázat 1972. évi szakasza például a KISZ VIII. kongresszusa által megjelölt ifjúságpolitikai és művelődési feladatok megvalósítására hívta fel a klubok figyelmét a „Jobb munkával, nagyobb tudással a szocialista Magyarországért" jelszó jegyében, kapcsolódva a nemzetközi könyvév és a Dózsa-évforduló eseményeihez. Az 1973. évit Petőfi Sándor születésének 150. évfordulója és a X. VIT jegyében, az 1974/75. évi kétéves fordulót hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére hirdették meg. A klubok részt vettek a szocialista hazafiságról, a proletár internacionalizmusról és a

forradalmiságról szóló vitasorozatokban, s megismerkedtek a XI. pártkongresszus határozataival is.

A KISZ közművelődési akcióit egyébként mindig egy-egy politikailag jelentős eseményhez kapcsolja. Az 1975. évi Gárdonyi Géza Diáknapokat is a 30. évforduló jegyében rendezték. A rendezvénysorozatokon bemutatott amatőr művészeti produkciók, az egész rendezvénysorozat hangulata, eseményei kifejezték az évforduló eszmei-politikai tartalmát.

Az ifjúsági klubmozgalomban rejlő nevelési lehetőségek jobb kihasználását gátolja a több helyen megnyilvánuló rendezvényközpontúság. Arra kell törekedni, hogy ezek a klubok mindenütt hatékony fórumaivá váljanak a fiatalok közösségi, eszmei-politikai nevelésének.

Vetélkedő, könyv, előadás

A szocialista brigádok és a fiatalok eszmei-politikai fejlődését segítik elő a *vetélkedők*. A felszabadulás 30. évfordulójának tiszteletére hirdetett vetélkedősorozatba bekapcsolódott a megye KISZ-tagságának többsége és sok KISZ-en kívüli fiatal. A vetélkedőkön való részvétel hozzájárul a lakóhely, a megye és az ország három évtizedes történelmének megismeréséhez.

A szocialista brigádok felszabadulási vetélkedőjén több mint ötezren vettek részt. Felkészülésük idején állandó hallgatói voltak a rádió „168 óra" adásainak, megnézték a tv „A Hét" c. műsorait. figyelemmel kísérték a Népszabadság és a Heves megyei Népújság írásait. Elolvasták több mai magyar szerzőnek a felszabadulás előtti és utáni munkásélettel foglalkozó műveit, megnézték az elmúlt évek eszmeileg értékes film- és színházi alkotásait.

Az eddigi vetélkedőkön főleg munkások, munkásfiatalok vettek részt. A jövőben jobban kell ösztönöznünk és segítenünk a termelőszövetkezeti tagok, a parasztfiatalok bekapcsolódását is.

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat tevékenységében mind érzékenyebben reagál a politikai és az ideológiai élet aktuális problémáira. Témaajánlásaiban erősödött az ideológiai jelleg. Az évenkénti mintegy 4000 előadásnak több mint a fele politikai, társadalomtudományi jellegű. Többségük a szocialista szemlélet és közgondolkodás fejlesztését, a polgári és kispolgári életforma, magatartás elleni harcot, a marxista—leninista politikai látásmód kialakítását, a szocialista hazafiságra, a proletár internacionalizmusra való nevelést szolgálja. Említést érdemel, hogy az előadások hallgatóinak 40 százaléka fizikai dolgozó, szocialista brigádtag. Ugyancsak figyelemre méltó. a nemzetközi ideológiai harc szempontjából is értékes rendezvények a TIT nyári szabadegyetemei.

Nem megoldott viszont a TIT-előadók rendszeres ideológiai továbbképzése. A jövőben ennek is meg kell találni a formáit.

A dolgozók, különösen a fiatalok eszmei-politikai nevelésében egyre fontosabbá válik a rendszeres *könyvolvasás*. Könyvtáraink állománya 1970 óta 21 402 politikai-társadalomtudományi kötettel gyarapodott. 1974 végén az állomány több mint tíz százaléka volt ilyen jellegű.

Gondunk, hogy a fizikai dolgozó olvasók aránya nem növekedett, az eszmeileg-politikailag értékes könyvek propagandája pedig nem elég színvonalas. Könyvtárainkban az eddigieknél hatékonyabban kell törekedni a munkás és paraszt olvasók megnyerésére. Fejleszteni kell az eszmeileg értékes könyvek propagandáját.

Könyvtáraink — a rendszeres napi szolgáltatás mellett — a történelmi évfordulók alkalmából népszerűsítő kiadványokat jelentettek meg. A megyei könyvtár készítette az „Ének Leninről" című emlékbibliográfiát, „Csuvasia 1970", „30 év — Heves megye ünnepi programja — 1945—1975." című kiadványokat.

A művészi élmény nevelő ereje

A *filmnek* sajátos, mással nem pótolható szerepe van a művészetek által történő nevelésben, s ezzel a szocialista tudatformálásban is. Megyénk lakossága igényli az eszmeileg, művészileg értékes filmeket. Ezt bizonyítja, hogy e filmek nézőinek száma 1974-ben közel 400 ezer volt, s 1971-hez viszonyítva mintegy százezerrel növekedett.

Különösen fontosak számunkra azok az eszmeileg, politikailag értékes filmek, amelyek a munkásosztály, a dolgozó rétegek legjobb és legértékesebb társadalmi tulajdonságait, közösségi vonásait segítenek általánossá tenni. Ezért tartjuk igen lényegesnek, hogy a megye lakosságának jelentős része megtekintette és jó filmélményének tartja a Jelenidő, a Fókháló, a Harmadik nekifutás című filmeket.

Eszmei, politikai nevelőmunkánkban jelentősek a szovjet filmbemutatók. Évente megrendezzük a szovjet filmhetet és a szovjet filmek fesztiválját. Szovjet filmek vetítésével kapcsolódunk a jelentős évfordulókhoz. A MOSZFILM 50 éves fennállásának jubileuma alkalmából díszelőadáson mutatták be Vaszilij Suksin: Vörös kányafa című filmjét, melyen részt vettek a hazánkban tartózkodó szovjet filmművészek is.

A munkásság, parasztság művelődésének segítésére, szocialista gondolkodásának, tudatának fejlesztésére a megyei moziüzemi vállalat, az SZMT és a tsz-szövetségek együttműködési megállapodást kötöttek a közönségszervező-hálózat kialakítására, a felnőtt-bérletrendszer bevezetésére. A bérletek terjesztése elsősorban a szocialista brigádok körében történik. Ennek alapján a filmszínházak és az üzemek között rendszeres kapcsolat alakult ki. A munkásművelődés segítésében jelentősek a munkahelyi filmvetítések, filmviták is.

Jelentős rendezvények a forradalmi ifjúsági napokhoz kapcsolódó filmbemutatók. A filmek történelmünk nagy évfordulóit méltatva hozzájárultak a magyar és nemzetközi munkásmozgalom története dicső hagyományainak feleleventéséhez. Az ekkor bemutatott filmeket közel 60 000 fiatal tekintette meg.

A megyében nincs olyan önálló filmmúzeum, ahol régi, eszmeileg-politikailag értékes filmeket is be lehetne mutatni. Azon gondolkodunk, hogy az egri úttörőházban megvalósított ilyen irányú kezdeményezésnek önálló otthont kellene adni.

Az eszmeileg értékes, mai témájú *művészeti alkotások bemutatásának* fórumává vált Egerben az országos jellegű „Akvarell biennálé", az „Egri kisgaléria", a Rudnay-terem, Hatvanban pedig a „Hatvani galéria". Ez utóbbi városban a Cukor- és Konzervgyár Művelődési Háza és a MÁV Liszt Ferenc Művelődési Ház elismerésre méltó munkát végez a munkásság eszmei-művészeti nevelésében. A Hatvani Cukor- és Konzervgyárban, az Egri Dohánygyárban és a Finomszerelvénygyárban az üzemi munkások eszmei szempontból értékes alkotásokkal való megismertetésének, művészi ízlésük

fejlesztésének jó eszközei voltak a megye képzőművészeinek munkáiból rendezett tárlatok.

Az eszmeileg értékes művészi alkotások bemutatása azonban még kampányszerű, általában a nemzeti és mozgalmi ünnepekhez, jubileumokhoz kapcsolódik. Ezeket az alkotásokat a jövőben rendszeresen kell bemutatni a megye dolgozóinak. Főleg a munkás lakta településekre szükséges eljuttatni azokat.

A múzeumok tudatformáló hatása

A megyei *múzeumok* is végeznek tudományos munkájuk mellett ideológiai tartalmú közművelődési tevékenységet. Igen jelentős volt a tavasszal megrendezett politikaiplakát-kiállítás is, melyet a megyeszékhelyen kívül több üzemben is megtekinthettek a látogatók. Az egyre szépülő egri vár bemutatásával évenként félmilliónyi látogatóban erősítik a szocialista hazafiság érzését. A megyeszékhely múzeuma szocialista együttműködési szerződést kötött az Egri Dohánygyárral. A gyár a múzeumnak műszaki segítséget nyújt, a múzeum pedig támogatást ad a gyár dolgozói általános műveltségi és tudati színvonalának emeléséhez. A megállapodás keretében rendezte meg a múzeum a dohánygyár 75 éves történetét bemutató kiállítást, melynek nagy sikere volt mind a gyár dolgozói, mind a vár látogatói körében.

A megye múzeumaiban nincs olyan állandó jellegű kiállítás, amely a terület munkásmozgalmi múltját és a szocialista építőmunka eddigi helyi eredményeit szemléltetné Ezt a feladatot megoldhatná egy szervezendő megyei forradalmi múzeum.

A népfrontbizottságok által vándoroltatott *kiállításokat* — amelyek a szocialista országok, elsősorban a Szovjetunió gazdasági, politikai, kulturális életét mutatják be — évente 15 000 ember tekinti meg. Így ezek is a proletár internacionalizmusra nevelés jelentős eszközeivé váltak.

A szocialista országok hazai kulturális központjaival közösen szervezett magyar—bolgár, magyar—NDK, magyar—mongol *barátsági napok* ugyancsak bővítették a megye művelődési programját. Megismertették a közönséget a szocialista országok kultúrájával, mélyítették a szocialista internacionalizmust.

Végezetül nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy az egyre szélesedő *felnőttoktatás* is szolgálja a dolgozók politikai műveltségének megalapozását és gyarapítását. Az 1970/71-es tanévben 222-en jártak a dolgozók általános iskoláiba, az 1974/75-ös tanévben pedig már 1137-en. E tanévben 60 tanulócsoport működött, ebből tíz osztály ipari üzemekben. Hasonló arányban növekedett a szakmunkások szakközépiskolájában részt vevők száma is. Még mindig jelentős azonban azoknak a munkásoknak, termelőszövetkezeti tagoknak a száma, akik nem végezték el az általános iskola nyolc osztályát. Meg kell teremtenunk az anyagi és a személyi feltételeit annak, hogy minél több munkás és termelőszövetkezeti tag fejezze be általános iskolai tanulmányait, ami ugyancsak előmozdítja a látókör, a politikai hozzáértés bővülését.

Dr. Sipos István
a Heves megyei PB titkára

A községi pártbizottság alapszervezeteket irányító munkája

Pártszerveink munkamódszerében egyre inkább meghonosodik az a helyes gyakorlat, hogy egyes fontos határozatokra a végrehajtás közben vissza-visszatérnek. Ezt tette a Békés megyei párt-végrehajtóbizottság is, amikor megvizsgálta és megvitatta a mezőberényi községi pártbizottság alapszervezeteket irányító, segítő és ellenőrző tevékenységét. A végrehajtó bizottság elsősorban a Politikai Bizottság 1972. december 20-i és a Központi Bizottság Titkárságának 1973. december 10-i, az alapszervezeti pártmunka fejlesztésére vonatkozó határozatainak végrehajtását vette szemügyre egy nagyközség mindennapi gyakorlatában.

A jelentést *Zolnai László,* a községi pártbizottság titkára terjesztette a végrehajtó bizottság elé. A községi pártbizottság irányítása alá — Mezőberény és Csárdaszállás községekben — 14 alapszervezet tartozik, közel 560 párttaggal. Közülük 11 üzemi, két hivatali és egy területi alapszervezet.

Az említett határozatokat megjelenésük után a pártbizottság és az alapszervezetek vezetőségei feldolgozták, és beépítették cselekvési programjaikba. Hogy mindez nem maradt csupán leírt szöveg, azt bizonyítja az alapszervezetek munkájának szervezettebbé válása és tartalmi színvonalának emelkedése.

Az alapszervezeti munka javításának előtérbe kerülésével a községi pártbizottság munkatervében az elmúlt években nagyobb teret kapott — anélkül, hogy ez valamiféle befeléfordulást okozott volna — a párt belső életével, az alapszervezeti munka fejlesztésével kapcsolatos kérdésekkel való foglalkozás. Hasonlóképpen gyakrabban kerül testületi vitára az alapszervezetek tevékenységének egy-egy fontos területe, mint például a gazdasági munkát ellenőrző, segítő párttevékenység; a pártcsoportok irányítása, tevékenysége; a kádervéleményezési jog érvényesülése stb. Fokozott segítséget és útmutatást ad a pártbizottság az alapszervezeteknek munkaterveik elkészítéséhez is.

Emelkedett a *titkári értekezletek* színvonala és hatékonysága. A titkárok felkészítése, hozzáértése: *az alapszervezeti munka kulcskérdése.* Ezt megértették a mezőberényi elvtársak is. A községi pártbizottság jelentésében kiemeli, hogy a korábbiakhoz viszonyítva csökkentették a titkári értekezletek napirendjeinek számát, s arra törekednek, hogy azok jobban szolgálják a határozatok és a feladatok megértetését, egységes értelmezését és végrehajtását.

Arról, hogy a pártbizottság következetesebben kéri számon az alapszervezetektől a feladatok végrehaj-

tását, módunk volt közvetlenül is meggyőződni. Négy titkár — *Litauszki János*, pedagógus pártszervezet, *Gyuricza Imréné*, Téglagyár II., *Pintér János*, Műszaki KTSZ, és *Varnyú Sándor*, Aranykalász Tsz — számolt be a Központi Bizottság 1973. évi közművelődésről szóló határozatának végrehajtásáról. A titkári beszámolók igen érdekesen, sokoldalúan, differenciáltan, a dolgozók különböző rétegeit átfogóan szóltak erről a munkáról. S ha a pártmunka gyenge pontjaként sokat bíráltuk az e területtel való foglalkozást, most az igazságnak tartozunk azzal, hogy megállapítsuk: a párttitkárok nemcsak a termelési és a gazdasági kérdésekben tájékozottak, de sokat tesznek a dolgozók művelődéséért, kulturálódásáért, politikai-szakmai továbbképzéséért.

E cikk kerete nem teszi lehetővé a titkári értekezlet napirendjének tartalmi részletezését — ez egy másik cikk témája —, de maga az a tény, hogy a végrehajtás közben felmérik: hol tartanak, milyen problémák, kérdések várnak megoldásra — ez rendkívül pozitív. A beszámolókat élénk vita követte, amelyet Zolnai elvtárs a községi pártbizottság titkára foglalt össze.

A havonta tartott titkári értekezletek időpontját, főbb napirendjeit és előadóit a féléves munkaterv tartalmazza, s ez amellett hogy a legfontosabb feladatokra irányítja a figyelmet, lehetővé teszi, hogy a titkárok is tervszerűen, alaposan felkészüljenek rá.

A pártbizottság jelentése pozitívan értékelte az évente egy-két alkalommal tartott közös tanácskozásokat, az egész községet érintő kérdések, feladatok megtárgyalására. Ezen a párttitkárok, a KISZ-titkárok, a gazdasági és a tömegszervezeti vezetők vesznek részt. Ezt tették például a KB oktatáspolitikai határozatának községi végrehajtása és a KB 1974. december 5-i határozatából adódó helyi feladatok végrehajtása érdekében.

Rendszeresebben és szervezettebben foglalkoznak az *alapszervezeti vezetőségek* egyes reszortfelelőseivel is, mint korábban. A vezetőség munkája kollektivitásának tényleges érvényesülése, továbbá annak a helytelen gyakorlatnak a megszüntetése, hogy minden részletmunka a titkárra hárul, feltételezi, hogy a vezetőség minden tagja megfelelő felkészültséggel rendelkezzen, ismerje munkaterületét, és önállóan is el tudja látni megbízatását. A reszortfelelősök részére is szervez a községi pártbizottság tapasztalatcsere jellegű tanácskozásokat, ahol a munkájukat jól végző reszortfelelősök adják át tapasztalataikat. Emellett — ahol szükség és lehetőség van rá — megfelelő iskolai képzésükről is gondoskodnak.

Az alapszervezeti vezetőségi tagok munkájának eredményeiről is beszámolt a jelentés. A vezetőségi tagok munkáját egyre kevésbé jellemzi a szűk reszortszemlélet. Fontos követelmény, hogy jól ismerjék a párthatározatokat, munkaterületük helyzetét, és sokoldalú kapcsolatot teremtsenek a dolgozó emberekkel.

Az alapszervezeti vezetőségek féléves munkaterv alapján dolgoznak. Többségük kéthetenként, a kisebb alapszervezetek havonta tartják üléseiket. A vezetőségen belüli munkamegosztás javult, a vezetőségi tagok nagyrészt önállóan, felelősséggel végzik munkájukat. A vezetőség tájékozottsága is javult. Nagy figyelmet fordítanak a felsőbb pártszervek határozatainak ismertetésére. Egyes vezetőségeknél nem teljesen megoldott még — s ezt a jelentés is hangsúlyozza — a párthatározatok helyi viszonyokra való alkalmazása. A jelentés néhány mondata is kifejezi az alapszervezeti vezetőségek fejlődését Mezőberényben, de másutt is. S ehhez hozzátehetjük még, hogy a vezetőségek többsége rendszeresen ellenőrzi a végrehajtást azzal is, hogy a

taggyűléseken beszámoltatja a felelősöket a feladatok végrehajtásáról és időnként a tömegszervezeti vezetőket is munkájukról.

A Politikai Bizottság határozata végrehajtásának eredményeként emelkedett a *taggyűlések* jelentősége, színvonala. Nem véletlen, hogy az alapszervezeti munkával kapcsolatban mindig sok szó esik a taggyűlésekről. Tudjuk — már szinte közhelynek számít —, hogy a taggyűlés az alapszervezet legfelsőbb szerve. Ez az a fórum, ahol a párttagok rendszeresen megtárgyalják a kül- és belpolitika kérdéseit, pártszervezetük, munkaterületük belső ügyeit. Rendszerint itt hangzanak el a feladatok végrehajtásának, az egyes kommunisták pártmegbízatásának teljesítésével kapcsolatos értékelések, dicséretek vagy bírálatok is.

A taggyűlés, ha betölti szerepét, az a fórum — s ez nagyban a vezetőségen múlik —, ahol a párt tagjai elsősorban érzik a kommunista közösséghez való tartozásukat, azt, hogy közük van a párt politikájának alakításához és valóra váltásához. Ezért is örvendetes, hogy e határozatok megjelenése óta a taggyűlések tartalmi, szervezeti előkészítésére nagyobb figyelmet fordítanak az alapszervezetek vezetőségei. A jelentés is megállapítja: „Javult a fegyelem, kevesebb a hiányzók száma, a párttagság idejében értesül a taggyűlés elé kerülő témákról, az előkészítésbe bevonják a pártcsoportokat is. A végrehajtó bizottság az alapszervezeti felelősösökön keresztül segíti a pártszervezeteket, hogy a taggyűlési előterjesztések ne csupán tájékoztató jellegűek legyenek, hanem határozzák meg, hogy a párttagoknak mit és hogyan kell tenniük".

Jól bevált és igen hasznosnak bizonyult az évente egyszer tartott kötetlen taggyűlések rendszere is, amely egyben közvetlen beszélgetést is jelent a párttagokkal —, húzta alá összefoglalójában *Gyulavári Pál* elvtárs, a megyei pártbizottság titkára.

Az alapszervezeti munka másik igen fontos láncszeme a *pártcsoportélet* és a pártcsoportokkal való foglalkozás. Ez a megyei párt-végrehajtóbizottság ülésének vitájában is élénk visszhangot váltott ki. *Németh Ferenc* elvtárs, a megyei párt-végrehajtóbizottság tagja, üzeme tapasztalataival is bizonyította: a pártcsoportokkal való foglalkozás az alapja a jó alapszervezeti munkának, a párttagság aktivizálásának.

Mezőberényben a legtöbb alapszervezetben a vezetőségi ülések után összehívják a pártcsoportbizalmiakat, tájékoztatják őket a határozatokról, a feladatokról és a következő taggyűlés témájáról. Ez az alapszervezetek többségében a párttagság aktivitásának, a pártmunka demokratizmusának növekedését eredményezte.

Nagy fejlődés, hogy a községi pártbizottság jelenthette: „Sok nehézséggel, de rendszeressé vált a vezetőség tájékoztatója a két taggyűlés közötti munkáról." Ez is a párton belüli demokrácia egyik fontos mutatója.

A pártcsoportok aktívan munkálkodnak az év végi beszámoló taggyűlések előkészítésén. Személy szerint értékelik csoportjuk tagjainak a munkáját, magatartását. Kezdeményezői és első állásfoglalói a tagfelvételre kerülő javaslatoknak. Részt vesznek a kampányfeladatok szervezésében is. Egyes alapszervezetekben azonban még nem rendszeres a pártcsoportok tevékenysége, irányításuk, munkájuk segítése és ellenőrzése sem megfelelő. A pártcsoportmunka javítása érdekében a pártbizottság kezdeményezte egyes pártcsoportbizalmiak alkalmasabbal való felváltását. A marxista—leninista esti középfokú iskolára való felvételeknél elsőbbséget biztosítanak a pártcsoportbizalmiaknak. Ezenkívül évente egy-két napos továbbképzést szerveznek számukra.

Sok konkrét tapasztalat alapján kristályosodott ki az a régi alapigazság: a jó alapszervezeti munka elő-

feltétele az irányító szervtől kapott segítség. A mezőberényi községi pártbizottság nemcsak törekszik arra, hanem meg is valósítja, hogy jól megismerje az alapszervezetek munkáját, eredményeit, nehézségeiket, a fejlődésüket akadályozó tényezőket.

Mivel — ez is bevált tapasztalat —, az alapszervezetek irányítása, segítése, ellenőrzése leghatékonyabb a helyszínen, ezért 1969-től a községi pártbizottság kiépítette az alapszervezeti felelős rendszert. Ennek lényege, hogy a pártbizottság mindegyik alapszervezetbe egy politikailag jól képzett elvtársat küld, aki részt vesz a rendezvényeken, a vezetőségi üléseken, taggyűléseken, a pártcsoportüléseken s a helyszínen nyújt segítséget a pártmunkához. Az alapszervezeti felelősök év végén elkészítik az alapszervezetük munkájáról a minősítést, melyet a végrehajtó bizottság jóváhagyása után taggyűlésen ismertetnek. Munkájukat évente a pártbizottság értékeli, és megújítja az újabb évre szóló megbízatást. Az alapszervezeti felelősök számára is évente két-három alkalommal felkészítő jellegű értekezletet szerveznek. Rajtuk keresztül a pártbizottság folyamatosan tájékozódik az alapszervezetek tevékenységéről, a párttagok, a pártonkívüliek hangulatáról. Ezzel élőbbé vált a pártbizottság és az alapszervezetek kapcsolata.

A végrehajtó bizottság tagjai munkaterv alapján vesznek részt az alapszervezeti rendezvényeken. Az alapszervezeti munka segítése, ellenőrzése szükséges és hasznos, de vigyázni kell arra a veszélyre, amire a megyei végrehajtó bizottság ülésén *Kardos Ernőné* elvtársnő hívta fel a figyelmet: a segítség ne váljék túlzott gyámkodássá, amely az alapszervezetek önállóságának, kezdeményezésének és felelősségének csökkenéséhez vezethet.

Összegezve a mezőberényi községi pártbizottság alapszervezeteket irányító munkáját: a község minden kommunistája jó érzéssel veheti tudomásul, hogy a megyei pártszerv e felelős fórumán megállapították, „Erősödött az alapszervezetek önállósága, növekedett hatáskörük és döntési jogkörük. Ezzel többségük saját területének tényleges politikai irányítójává vált." Ehhez Gyulavári elvtárs még hozzátette: „A községi pártbizottságnak nagy tekintélye van a lakosság körében". Mindez azt bizonyítja: Mezőberényben is van értelme és eredménye a kommunisták mindennapi erőfeszítéseinek.

Lajtai Vera

OLVASÓINK FIGYELMÉBE!

296 oldal
Ára: 18,— Ft
Kossuth Könyvkiadó

Évfordulók – 1976

Irta és összeállította:

GÁRDOS MIKLÓS

A következő év nevezetes történelmi évfordulóiról tájékoztató kotet, a Politikai Könyvnapokra jelent meg

A pártmunka új vonásai az egyesült tsz-ekben

Az utóbbi másfél-két évben — 1975 januárjáig — Veszprém megyében is folytatódtak a mezőgazdasági termelőszövetkezetek egyesülései. Ily módon a megyében 55 nagy gazdaság alakult ki. Egy-egy tsz most már átlagosan 4—5 ezer hektár termőföldön gazdálkodik. A gazdálkodás méreteinek, lehetőségeinek növekedésével párhuzamosan megváltoztak a politikai munka feltételei, s az ezzel kapcsolatos elvárások is.

A szervezeti élet fejlődése

A megyeszerte megalakult termelőszövetkezeti pártbizottságok, pártvezetőségek, a párttagságnak egy-egy gazdaságban megnövekedett száma jelzik elsősorban a pártmunka tágabb lehetőségeit. A megnövekedett politikai feladatok a gazdálkodás új távlatainak, lehetőségeinek kihasználásával, a szervezeti élet élénkítésével, a falvak társadalmi szerkezetének felgyorsult átalakulásával, az emberek tudati fejlődésének hatékonyabb segítésével kapcsolatosak.

Kezdeti lépéseik, törekvésük a pártmunka új módszereire azt bizonyítja, hogy Veszprém megye tsz-pártbizottságai és -pártvezetőségei megfelelnek a velük szemben támasztott megnövekedett követelményeknek, továbbfejlesztik politikai munkájukat. A gazdaságok egyesülései nyomán a megyében 10 termelőszövetkezeti pártbizottság és 29 — a korábbiaknál lényegesen nagyobb területen dolgozó, több párttagot összefogó — tsz-pártvezetőség tevékenykedik. Ez elsősorban a pártmunka nagyobb önállóságának, a kommunisták kezdeményező szerepe fejlesztésének feltételeit teremti meg. Ugyanakkor egy-egy gazdaság kommunistáinak vállalniuk kell az ebből fakadó nagyobb felelősséget is.

A megyében a legtöbb tsz-pártbizottság és -pártvezetőség rendezte sorait, felmérte erejét. Elkészítették szervezeti rendjüket, működési szabályzataikat, hatásköri listájukat. Megszervezték a testületek munkáját segítő munkabizottságokat. A pápai és a tapolcai járásban például több témában e bizottságok készítik elő a végrehajtó bizottság, a pártbizottság vagy a pártvezetőség elé kerülő napirendi pontokat. A testületek megbízása alapján alkalmanként egyéb, aktuális kérdéseket is megvizsgálnak a bizottságok, és tájékoztatják a párttagságot vizsgálataik eredményéről. Az ajkai járásban működő tsz-pártbizottság és a hat -pártvezetőség legfőbb feladatának azt tartotta, hogy mindenben segítse az irányítása alá tartozó alapszervezetek munkájának beindítását, továbbfejlesztését, a helyi feladatok megoldásában. A tsz-pártszervek munkáját az jellemzi, hogy ma már bátrabban vitatnak meg minden helyileg aktuális kérdést, kezdeményeznek, mozgósítanak a határozatok végrehajtására, számon kérik a pártmegbízatások teljesítését, és elemzik határozataik végrehajtását.

Gazdaságirányítás és ellenőrzés

Szervezeti megerősödésükkel párhuzamosan láttak hozzá a termelőszövetkezetekben dolgozó kommunisták a gazdálkodás új távlatainak felméréséhez, gazdaságirányító, ellenőrző munkájukhoz. Elsősorban azt elemezték, hogy a kialakított új gazdaságok irányításának személyi feltételei megfelelnek-e a magasabb követelményeknek. Ahol úgy ítélték meg, hogy nem, ott vezetőcserét javasoltak a tsz-tagságnak. A pártbizottságok és a pártvezetőségek kezdeményezték a

megyében a termelőszövetkezeti gazdaságok vezetésének megerősítését.

Sokat tettek a pártszervek és -szervezetek a szövetkezetek termelési szerkezetének fejlesztéséért és az új méretekhez történő igazításáért. Szinte mindenütt megtárgyalták és összehangolták a korábban külön gazdálkodó tsz-ek középtávú fejlesztési elképzeléseit. Nemesgulácson, Balatonedericsen, Sármelléken, Monostorapátiban stb. a pártszervek kidolgoztatták a gazdaság legfontosabb termelési ágazatainak fejlesztési irányát, és javaslataikat a gazdasági vezetés elé tárták.

Szinte mindenütt szorgalmazták a gazdálkodás hatékonyságának elemzését, az üzem- és munkaszervezés legfontosabb feladatainak összegezését, a szocialista brigádmozgalom és munkaverseny kibontakozását. Nemesgulácson például a pártbizottság segítségével 12 munkahelyen szerveződött szocialista címért küzdő brigád. Napjainkban már 400 taggal, 29 szocialista közösség tevékenykedik a gazdaság területén, erősítve a munkafegyelmet, gyorsítva a szocialista emberré válás folyamatát.

Az ajkai járás termelőszövetkezeteinek pártvezetőségei 1973 óta 120 gazdaságpolitikai témát vitattak meg. Rendszeresen tárgyalták a termelési és pénzügyi terveket, a zárszámadásokat, a munka- és üzemszervezés, a takarékosság helyzetét, a párthatározatok végrehajtását. A járásban ma már általános az is, hogy a fontosabb szervezeti és gazdasági döntések előtt a pártszervek és a taggyűlések állást foglalnak. De ugyanilyen egységesen vesznek részt a feladatok végrehajtására történő mozgósításban is. Ilyen szervezett agitáció előzte meg a járás gazdaságaiban a szarvasmarha-program kidolgozását, a zártrendszerű termelés bevezetését, valamint a szövetkezetek termelési profiljának átalakítását és az egyesült termelőszövetkezetek tagsága érdekeinek összehangolását. Tartalmasabb, átfogóbb és célratörőbb lett a termelőszövetkezetekben dolgozó kommunisták gazdaságirányító, elemző munkája.

Javuló tömegpolitikai munka

A gazdaságirányító és ellenőrző tevékenységükhöz hasonló intenzitással láttak hozzá a megyében az egyesült termelőszövetkezetek pártszervei területpolitikai céljaik kialakításához. Elsősorban a településeken működő állami, tömegszervezeti és társadalmi szervek munkájának összehangolására, a tömegpolitikai munka egységes irányításának megteremtésére törekedtek. A tudatformálás feladatainak végrehajtásában a helyi alapszervezetekre építenek. A korábbinál sokkal közvetlenebb irányítás és segítés élénkebbé, hatásosabbá tette az alapszervezetek politikai munkáját. Jó néhány helyen — Nyírádon, Devecserben, Vaszaron, Sármelléken, Nemesgulácson stb. — úgy értékelik a pártvezetők, hogy sikerült az alapszervezeteket a szocialista gondolkodásmód terjesztésének aktív bázisává tenni. Ha a párttagság ideológiai, politikai munkájának ez a szintje a megyében még nem is általános, az első lépéseket azonban mindenütt megtették a nagyobb hatású tömegpropaganda megvalósítására.

Tömegpolitikai munkájuk végzése mellett egyre nagyobb gondot fordítanak a községpolitikára, a települések fejlesztésének kérdéseire. Ebben legfőbb politikai feladatuk a különböző igények összehangolt kielégítése. Jelenleg azonban még nehezíti a hosszú távú, átgondolt fejlesztési tervek kialakítását, hogy a gazdaságok határaival nem mindenütt esnek egybe a közigazgatási határok. Ily módon a tanácsokkal elég nehéz összehangolni a munkát, hiszen egy-egy közös községi tanács társközségei több tsz-hez tartoznak. Ezek a körülmények szinte sehol sem jelentenek

leküzdhetetlen akadályokat a községek fejlesztésében.

Ez a helyzet viszont megköveteli, hogy tovább fejlődjön a tsz-pártbizottságok, pártvezetőségek, valamint a területi pártszervek, elsősorban a járási pártbizottságok kapcsolata. A felsőbb pártszervek alapvető feladatuknak tartják a tsz-pártszervek önállóságának, kezdeményező készségének, felelősségérzetének a növelését. „Ez a feltétele annak, hogy az alapszervezetekben folyó munka színvonala tovább emelkedjen, hogy a termelőszövetkezetekben dolgozó kommunisták egyre inkább képesek legyenek a nagyobb önállóságot igénylő feladatokat is megoldani" — mondotta a közelmúltban a pápai járás pártbizottságának egyik titkára. Ezzel viszont a járási pártbizottságok és végrehajtó bizottságok nem távolabb, hanem inkább közelebb kerültek a tsz-szervezetekhez. A járási vezetők, a végrehajtó bizottság és a pártbizottság tagjai, a függetlenített apparátus tagjai részt vesznek a tszek kommunistáinak minden lényegesebb megmozdulásán. Kéthetenként, havonta a megye minden járásában összehívják a tsz-párttitkárokat és a járási pártvezetők megbeszélik velük aktuális feladataikat, közösen dolgozzák ki a lehető legjobb megoldásokat. Ezenkívül a járási testületek rendszeresen beszámoltatják őket munkájukról.

A pártirányítás fejlődése

A megyében az elmúlt másfél évben nagymértékben fejlődött a pártirányítás. A jelenlegi tsz-párttitkárok döntő többsége alkalmas tisztsége betöltésére, kipróbált, jól felkészült harcosai a pártnak. A pápai járásban például valamennyi függetlenített tsz-párttitkár Marxista—Leninista Esti Egyetemet vagy egyéves pártiskolát végzett. És ez többé-kevésbé általános a megyében. Megalakulásukkal párhuzamosan szinte mindenütt sikerült a tsz-pártszervezeteket jól képzett, vezetésre alkalmas kommunistákkal megerősíteni. Jó néhány helyen — Nemesgulácson, Vaszaron, Nemesvámoson stb. — a járási pártbizottság egy-egy munkatársát választották meg a kommunisták párttitkárnak. Másutt — például a tapolcai járásban — a pártbizottság fiatal kommunistákat készített fel erre a feladatra.

A Veszprém megye termelőszövetkezeteiben dolgozó kommunisták a gazdaságok koncentrációjával párhuzamosan továbbfejlesztették politikai tevékenységüket. Vállalták a nagyobb önállóságból fakadó feladatokat és a felelősséget. Növelték kezdeményező készségüket. Ennek tulajdonítható, hogy jól halad a kialakult gazdasági egységek gazdasági, szervezeti és politikai erősödése. Ezt jól szemléltetik az ajkai járás termelőszövetkezeteinek adatai. A tsz-ek halmozott termelési értéke 1970-ben 416,7 millió Ft volt, 1974-ben pedig már 770 millió. A szövetkezetek bruttó jövedelme az 1970. évi 155 millió Ft-ról 1974-ben csaknem 200 millió Ft-ra növekedett. Természetesen ezzel párhuzamosan évről évre emelkedett a tagok és az alkalmazottak jövedelme is.

A tsz-pártszervek közvetlen irányító, segítő munkája nyomán felpezsdült, aktívabbá vált a kommunisták szervezeti élete. Ennek mozgósító, tudatformáló erejét elsősorban az mutatja, hogy a tsz-ek tagságát meg tudják nyerni minden fontos gazdasági és politikai feladat megoldásához. A pártalapszervezeteknek jelentős szerepük van abban is, hogy javult a tagság közösségi szelleme, a munkához való viszonya, egyszóval a szocialista tudata, közgondolkodása. Mindemellett erősödött a gazdaságok működésének demokratizmusa is.

Kovács József

Az új tisztségviselők segítése

Az év elején újjáválasztott párttestületekbe jelentős számban kerültek olyan elvtársak, akik először töltenek be ilyen tisztségeket. Magától értetődő: ahhoz, hogy maradéktalanul megfeleljenek választóik bizalmának, segíteni kell beilleszkedésüket a testületi munkába, feloldani esetleges elfogódottságukat. Egyszóval: meg kell könnyíteni, gyorsítani azt a folyamatot, amelynek eredményeként a vezető testület kollektívájában eleget tehetnek a rájuk háruló fontos és felelős feladatoknak.

Ezzel a kérdéssel foglalkozott a Budapesti Pártbizottság Párt- és Tömegszervezetek Osztálya, összegezve a budapesti kerületi pártbizottságok ez irányú tevékenységét. Ebből az összegezésből ragadunk ki néhány hasznos tapasztalatot.

Hogy a választott testület új tagjai megfelelő módon megtalálják a helyüket, tennivalójukat a testületben, azt természetszerűen *a pártszerű, kollektív testületi munka, a nyílt és őszinte légkör segíti leginkább elő.* A tapasztalatok bizonyítják: ahol igénylik a nyílt eszmecserét, építenek az elhangzott véleményekre — s állíthatjuk, hogy a legtöbb helyen így is van —, ott nincs különösebb gond az újonnan beválasztott elvtársak aktivitásával, részvételével a testületi munkában.

Budapesti tapasztalatok szerint az újonnan megválasztott vezető szervek tagjai — régiek és újak egyaránt — nagy intenzitással kezdtek dolgozni, s ez érződik a testületi munka színvonalán és légkörén is. Itt érdemes megemlíteni, hogy e kedvező jelenség alapja természetesen a jó kiválasztás: az, hogy olyan alkalmas és rátermett kommunisták kerültek e fontos vezető testületekbe, akiknek megfelelő a politikai képzettségük, és a pártmunkában kellő tapasztalatokat szereztek.

A munka megkezdésénél, a konkrét feladatok kijelölésénél hasznosnak bizonyult, hogy a legtöbb helyen felmérték: melyek azok a tevékenységi területek, ahol az érintett testületi tagnak már gyakorlata van és így minden bizonnyal eredményesen tud dolgozni. Ugyancsak segítette a jó indítást — s ezt több helyen is megtették —, hogy a régi és az új pártbizottsági tagok kötetlen eszmecserén megbeszélték testületük problémáit, beleértve a kialakult és helyesnek bizonyult munkamódszereket és a munkastílusbeli kérdéseket. Az ilyenfajta beszélgetések hasznosak, tartalmasak a pártbizottság minden tagja számára, beleértve az új és a régi tagokat egyaránt.

Sok helyen követték azt a helyes gyakorlatot, hogy *minden testületi tag konkrét feladatát egyéni beszélgetéseken igyekeztek meghatározni,* ahol egyúttal megbeszélték a velük szembeni igényeket is. A megbízatások elosztása ott volt sikeres, ahol nagyfokú rugalmasságot tanúsítottak, s törekedtek a differenciálásra. A testületekbe ugyanis most nagyobb számban kerültek fizikai munkások, például nem függetlenített alapszervezeti titkárok. Közülük nem kevesen három műszakban dolgoznak, s ezzel a munka elosztásánál és az időrendi beosztásnál számolni kell.

A pártbizottsági tagok jelentős része munkabizottságokban dolgozik, ki-ki lehetőleg szakmájának, munkaterületének megfelelően. Egyeseknek — éppen munkaköri terheik miatt — nincs rendszeres külön megbízatásuk, hanem a testület alkalmanként bízza meg őket feladatokkal. Helyesnek bizonyult az is, hogy a pártbizottság vezetői több helyen felhívták a gazdasági vezetők figyelmét: vonják be a pártbizottság új tagjait fokozottabban a kérdések megoldásába

es támaszkodjanak jobban rájuk. Ez hasznos azért is, mert lehetővé teszi számukra az egész műhely vagy üzem helyzetének gyorsabb és jobb megismerését. Az is gyakorlattá vált már, hogy a pártbizottság új tagjai részt vesznek az alapszervezetek taggyűlésein, rendezvényein, különféle ünnepségeken, és itt képviselik testületüket.

Több helyen tervezik, hogy az év végi beszámoló taggyűlések előtt a testület értékeli az alapszervezetek munkáját. Ez eleve eligazítást és információs anyagot ad a terület megismeréséhez. Természetes, hogy a szervezett tájékoztatás mellett az egyes pártbizottsági tagok fordulhatnak — és fordulnak is — problémáikkal, kérdéseikkel az apparátusban dolgozókhoz, nem utolsósorban a titkárokhoz.

Érdemes a jó indítást, a bevált tapasztalatokat összegezni, mert azokra támaszkodva lehet tovább lépni olyan kérdésekben, amelyeket eddig nem sikerült megoldani. A pártbizottsági tagok informáltsága ugyanis sok helyütt az említettek ellenére sem kielégítő. Ez nem elhanyagolható kérdés. Néha pl. későn kapják meg az írásos anyagokat, s emiatt nincs megfelelő lehetőségük a tárgyalt kérdések alapos áttekintésére. Többen szóvá tették, hogy az írásos előterjesztés mellett szükségük lenne egyéb információs anyagra is, mert sok esetben hiányzik a kerület egészét érintő ismeretanyag. Ugyanakkor újra és újra visszatérő probléma: jól meg kell gondolni az információs anyag *mennyiségét*, mert ha sok az anyag, az nem elég áttekinthető, elvész bennük a lényeg. Figyelmet kell fordítani az információ *minőségére* is. Érthető, lényegre törő, a legfontosabb összefüggésekre koncentráló anyagot kapjanak a pártbizottság tagjai. Ugyancsak fontos a határozatok időbeni „lejuttatása", gyors ismertetése.

A fenti okokkal és a kezdet természetes nehézségeivel függ össze, hogy az új pártbizottsági tagok — különösen a munkások — hozzászólásaikban elsősorban a saját, szűkebb területüket érintő kérdésekhez kapcsolódnak. Ez a jelenség előbb-utóbb — azzal párhuzamosan, ahogyan a területet megismerik, áttekintik, látják a főbb összefüggéseket — megszűnik. Egyes helyeken előfordul még — és ez zavarólag hat a pártbizottságok új tagjaira —, hogy némelyek „agyonbeszélik" a testületet, méghozzá, enyhén szólva, kioktató módon. Az ilyen megnyilvánulások is nehezítik az újonnan beválasztottak feloldódását.

Nyilván a kezdettel járó probléma az is, hogy akadnak a testületekben olyan elvtársak, akik úgy érzik: „légüres térbe kerültek". Munkahelyükön már nem vonják be őket a problémák megoldásába, a pártbizottsági munkában pedig még nem találták meg a helyüket. Jogos igényük, hogy saját környezetük, amely természetes közegük, továbbra is építsen rájuk, támogassa őket.

Örvendetes dolog — s ez általános jelenség —, hogy mindenütt gondoskodnak a pártbizottság tagjainak megfelelő ideológiai képzéséről, továbbképzéséről. Ez is differenciált tevékenységet igényel és semmiképpen sem kampányt. A testület tagjaival való rendszeres foglalkozás, valamint továbbképzésük a vezetői munka szerves és folyamatos része.

A testületi munka egészéért, s ezen belül az új testületi tagok beilleszkedéséért különleges felelősséget viselnek a titkárok. Az általuk végzett differenciált, személyes foglalkozáson, az emberekkel való törődésükön, emberi kapcsolataikon ugyanis nagymértékben múlik, hogy az újonnan beválasztott elvtársak megtalálják a helyüket, s hasznosan és aktívan tegyenek eleget megbízatásuknak.

L. V.

Értelmiségiek a közéletben

A téma állandó időszerűsége és fontossága igényli, hogy az irányító pártszervek időszakonként a lakosság egy-egy osztályához vagy rétegéhez tartozók közéleti tevékenységét külön is elemezzék. A nagyatádi városi pártbizottság ezért tűzte a közelmúltban napirendre a városban dolgozó értelmiségiek közéleti tevékenységét, szerepét. Indokolta ezt, hogy az értelmiségnek talán még sohasem volt olyan fontos társadalmi szerepe, mint napjainkban. A párt XI. kongresszusának dokumentumai is kiemelik ezt a tényt, s ez fokozott figyelemre kötelez bennünket e réteg helyzete és tevékenysége iránt.

Az utóbbi években Nagyatádon is jelentősen megnőtt az értelmiségiek száma, s jelenleg már meghaladja a háromszázat. Megnyugvással summázhatta a testület, hogy nagy többségük magáénak vallja a szocialista építés céljait. Jelentős szerepet töltenek be a közgondolkodás alakításában, a marxista világnézet terjesztésében. Növekszik körükben azoknak a száma, akik felsőfokú vagy középfokú politikai végzettségre tesznek szert, és magasabb ideológiai-politikai műveltségüket megfelelően kamatoztatják. Egyre több értelmiségi vállalja a párt politikája melletti kiállást úgy is, hogy politikai oktatást, vitakört vezet. Jelenleg a propagandistáknak több mint a fele közülük kerul ki.

Szerepuk, jelentőségük a város társadalmi, politikai és gazdasági életében mind erőteljesebb. Szívesen vesznek részt a munkahelyi és lakóhelyi környezet alakításában. Növekedett körükben a készség a társadalom javát szolgáló önzetlen munkára. Mind többen kapcsolódnak be a különböző tömegszervezetek és -mozgalmak, tudományos egyesületek tevékenységébe, vállalnak társadalmi funkciót. Kívánatos azonban, hogy még többen dolgozzanak a TIT-ben. Jelenleg ugyanis egyes értelmiségi rétegek, illetve a fiatalabb korosztályok hiányoznak a társulatból.

A politikai és közéleti aktivitásnak számos egyéb jele is észlelhető az értelmiség körében. Több mint egyharmaduk tagja a pártnak. De a pártonkívüliek is szívesen vállalnak a munkaterületükhöz kapcsolódó politikai, gazdasági és társadalmi feladatokat, pártmegbízatásokat. Sokrétű az a segítség is, amelyet az ifjúsági mozgalomnak nyújtanak.

Az összegezés során azonban nem hagyhattuk figyelmen kívül, hogy egyes értelmiségieknél még tapasztalható érdektelenség is. A politika, a társadalom, a népgazdaság jelenségeinek csak szemlélői, elzárkóznak a közéleti tevékenységtől, vagy csupán jogaik érvényesítése érdekli őket. Természetesen olyanok is vannak, akik azért nem végeznek közösségi munkát, mivel eddig nem kaptak megfelelő megbízatást.

Az értelmiség közéleti tevékenységének erkölcsi megbecsülésében az utóbbi években jelentős előrelépés történt. Többen részesültek kormánykitüntetésben, miniszteri elismerésben, valamint helyi — munkahelyi és városi — elismerésben. A jövőben azonban az értékeléseknél még nagyobb súlyt kell kapnia az intézményen, munkahelyen belüli és azon kívüli társadalmi tevékenység elismerésének.

A pártbizottság ülésén megfogalmazódtak azok a feladatok is, amelyek elvégzését az értelmiség különböző csoportjaitól várjuk. A város műszaki értelmiségétől mindenekelőtt azt kértük, hogy még eredményesebben segítse az újítómozgalmat, a munka- és üzemszervezés hatékonyabbá tételét, a szocialista brigádok

művelődését. A konzervgyárban, a cérnagyárban és a Danuvia 4. sz. gyárában e téren már számottevő kezdeményezések és eredmények születtek, ezek azonban még fokozhatók.

Az agrárértelmiségiek még egymás között is — elsősorban a munkahelyek szétszórtsága miatt — meglehetősen laza kapcsolatot tartanak. Ezen a rendszeresebb találkozásokkal, szervezett fórumok létrehozásával lehetne változtatni.

A pedagógusok — jelenleg ők alkotják a város értelmiségének nagyobb hányadát — jelentős része munkaköri kötelessége mellett kiemelkedő társadalmi tevékenységet fejt ki. Őket elsősorban a közművelődési párthatározat nyomán készült feladattervek gyakorlati megvalósításába kívánjuk még jobban bevonni. Szükségesnek látjuk azt is, hogy még hatékonyabb pedagógiai propagandát, felvilágosító munkát fejtsenek ki a szülők körében. Az orvosoktól — akinek száma az új kórház közeljövőben történő megnyitása után ugrásszerűen megnövekszik — az egészségügyi felvilágosító munka, a vöröskeresztes alapszervezetek és a polgári védelmi oktatás segítését várjuk.

A pártbizottság célszerűnek látja, hogy a TIT városi szervezete hozzon létre egy értelmiségi klubot, amelyben bizonyos időközönként eszmecserékre, vitákra kerülne sor szakmai, politikai és társadalmi kérdésekről. Felhívta a pártszervek és az alapszervezetek figyelmét, hogy állandóan kísérjék figyelemmel az értelmiségiek közéleti tevékenységét, törekedjenek az ésszerűbb, arányosabb munkamegosztásra. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy valamennyien olyan megbízatást kapjanak, amelyben a lehető legjobban kamatoztathatják tudásukat, képességeiket. Arra kell törekedni, hogy a közösségért végzett munka az eddiginél nagyobb társadalmi megbecsülést kapjon, s az elismerés ösztönzőbb legyen.

A pártbizottsági ülést követően kommunista értelmiségi aktíván ismertettük állásfoglalásunkat. Arra kértük a párt értelmiségi tagjait, hogy politikai, ideológiai ismereteik további bővítésével szolgálják a munkásosztály vezető szerepét, legyenek ideológiájának odaadó és lelkes propagandistái, agitátorai.

Dorcsi Sándor
a nagyatádi városi PB titkára

16 éves a soproni pártiskola

Az MSZMP Győr-Sopron megyei Oktatási Igazgatóságának soproni pártiskolája most kezdte meg a 16. tanulmányi évet. Megalakulásától, 1959-től csaknem egy évtizeden át megyeközi pártiskolaként működött, Győr-Sopron, Veszprém, Vas, Zala és Somogy megye öthónapos pártiskolája volt. 1968 januárjától vált megyei jellegű intézménnyé.

Az elmúlt másfél évtizedben mintegy nyolcezer hallgató vett részt a pártiskola alapozó és továbbképző tanfolyamain. Jelenleg az egyéves, az öthónapos, valamint az egyhónapos továbbképző tanfolyamokon vesznek részt a hallgatók. Az idei tanévben kezdi meg a pártiskola a középkáderek továbbképzését szolgáló kéthónapos tanfolyamok szervezését.

A soproni pártintézmény a nők tanulásának segítésére kihelyezett öthónapos tagozatot hozott létre nappali pártiskolai jelleggel Győrött, majd Mosonmagyaróváron. Ezek a tagozatok eredményesek voltak, elősegítették, hogy a különböző párttisztségekben tevékenykedő nők megfelelő politikai képzettséget szerezzenek. 1976 januárjától újabb kihelyezett öthónapos női tagozat működik Győrött, az 1976—77. tanulmányi évben pedig a városban megkezdi munkáját az első kihelyezett egyéves női tagozat.

Rendszeres szervezeti élet — egységes cselekvés

Ráköszönnek az udvaron mindenfelől, amint végigkísér bennünket. Mindenki ismeri az Újpesti Cérnagyárban Molnár Antalnét, aki nyolc éve tölti be a pártbizottsági titkár funkcióját.

— Az ismeretség sokkal régebbi. Hiszen már 25 éve dolgozom a Cérnagyárban. Pontosan úgy kezdtem, mint annyi sok társam, újpesti munkáslányok, a cérnázóban. Ez volt az első munkahelyem.

Később munkáskáderként kerültem az irodába, a személyzeti osztályon, a szakoktatáson, majd a bérelszámolóban dolgoztam. Ez utóbbiban töltöttem a legtöbb időt. Itt laktunk a gyár mögött, itt dolgozott a húgom is, szinte otthonunk volt ez a gyár.

— A mi időnkben, a mi fiatalságunkban szinte természetes volt, hogy társadalmi munkát vállalt az ember. Az éppúgy hozzátartozott a mindennapokhoz, mint a gazdasági munka. Nem is éreztük volna teljesnek az életünket a társadalmi feladatok nélkül. Sőt, ahogy az idő múlt, nem azon igyekeztünk, hogy kevesebbet vállaljunk, hanem mindig többet.

Először a szakszervezetben termelési felelős voltam, később pártvezetőségi tag lettem.

— Amikor párttitkárnak megválasztottak, fő érvként hangzott el, hogy jól ismerem a gyárat, az embereket. Így igaz. És ezt azóta is igyekszem bizonyítani. Nem akarok abba a hibába esni, mint sajnos többen: amint megválasztják, már alig ismeri meg a régi munkatársakat, már csak fogadóórán lehet rányitni az ajtót. Hiszen a mi munkánk olyan, hogy egyedül nem is lehet elvégezni, a közösségért tevékenykedünk, a közösséggel együtt.

Amíg beszélünk, az irodában sokszor cseng a telefon, meg jönnek is a gyáriak, — mintha illusztrálni, bizonyítani akarnák, amit Molnárné mond.

— Hogy van a gyerek? — kérdik. — Hallom beteg. Hogy oldod meg? — Tegnap én maradtam otthon, ma Anti, a férjem — válaszol a szíves kérdésekre. Mert, ami gond a többi nőnek és anyának, az gond Molnárnénak, a párttitkárnak is.

— A mi munkánk egy részét, kétségtelenül el lehetne végezni nyolc év után talán rutinból is — fűzi tovább a megkezdett gondolatmenetet. Az eredményeket összegezni, jelentéseket írni nem nagy ügy. De amíg azok az eredmények megszületnek! Az a munka nehezebbik fele. Amióta itt vagyok a „Cérnában", naggyá, modernné fejlődött ez a gyár. A modernizálás 1969-ben kezdődött, de még mindig sok az elavult gép, a textilipari rekonstrukció keretében tehát további fejlesztésre van szükség. Nagy problémánk, hogy kevés a szakmunkás. Igaz, kevés is nálunk a szakmunkát igénylő feladat. A csaknem négyszáz dolgozónak 70 százaléka nő, 60 százalékuk betanított munkás. Ez a kis statisztika több mindenre rávilágít. Sok a nő, sok a probléma. Az üzem három műszakos, 8—10 gépet kezel egyszerre egy ember. A zajszint is meglehetősen magas, és a klíma is rossz. Igencsak szeretni kell a munkát és a gyárat is ahhoz, hogy valakit idekössünk, törzsgárdataggá neveljünk.

— Van óvodánk és bölcsődénk, de egy műszakban. Márpedig, ahol ennyi nő dolgozik együtt, a családpolitikai határozat igencsak érinti az üzemet.

— Hogy mik a legfontosabb feladataink? — A kongresszus nyomán,

a határozatok értelmében cselekszünk. Nálunk a gazdaságos termelés különösképpen napirenden van. Termékeinknek mintegy 50 százaléka tőkés exportra készül. A jelenlegi világgazdasági helyzetben igen rugalmasnak kell lennünk, gyorsan kell alkalmazkodnunk a változó igényekhez. Számíthatunk termékszerkezet változásra és programváltozásra is.

— Nem olyan régen tértünk át az úgynevezett perlé-programra. Ez az anyag meglehetősen munkaigényes, de jól értékesíthető. Egy-egy ilyen programváltozásnál jelentős a politikai munka is. A termelés változásai átszervezésekkel járnak, embereket érintenek, és ilyenkor a meggyőző szó, az őszinte beszéd, a hozzáértő magyarázat nélkülözhetetlen.

— *Ilyen felelősségteljes feladatot csak megfelelő munkamegosztásban lehet elvégezni. Hogyan sikerül?*

— Egyedül csinálni mindent nem lehet, de nem is célom. Közösen dolgozunk. A 29 tagból álló pártbizottság, a héttagú végrehajtó bizottság, a 11 pártalapszervezet 3—3 tagú vezetőségével mindenben kiváló partner és megbízható munkatárs. A pártbizottságok mellett működő bizottságok — a gazdaságpolitikai, az agitációs és propaganda bizottság, a pártépítő bizottság — is a közös munka eredményességét szolgálják.

— *Mit tart a legfontosabbnak munkájában?*

— A rendszerességet, a rendszeres szervezeti életet, mert csak így lehet a gazdasági és politikai feladatokat is megoldani. Ugyanilyen fontos a végrehajtás egységessége. Egységesen és mégis differenciáltan megoldani a ránk háruló feladatokat, a különféle területek sajátosságainak figyelembevételével — ez a leglényegesebb, csak ez hozhat sikert.

Molnár Antalné, pb-titkár

— Amikor sikerről és eredményekről beszélek — mondja Molnár Antalné — természetesen nem a párttitkár eredményeiről szólok, nem is arra gondolok, hanem a mi közös sikereinkre. Arra, hogy megteremtettük itt helyben az általános iskola elvégzésének lehetőségét. Arra, hogy ezt a lehetőségét lányaink, asszonyaink igénybe is veszik, hiszen tavaly is 34-en végezték el a nyolc általánost. Negyedik éve van „saját" marxista középiskolánk és igen nagy érdeklődéssel járnak ide dolgozóink.

A párttitkár zavartan néz az órájára, mert beszélgetés után, máris mennie kell a marxista egyetemre. A „Pártépítés, politikai vezetés" szakosítón tanul.

L. Gy.

EZT OLVASTUK

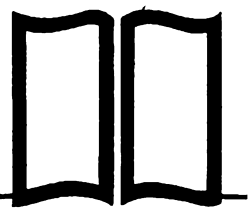

Fontosabb cikkek jegyzéke

1975. SZEPTEMBER 11-TŐL OKTÓBER 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Szenes Sándor: A párt utánpótlása (IX. 12. A tagfelvétel tapasztalatai újpesti üzemekben); Szenes Sándor: Politika, egyetemi fokon (IX. 13. A Marxizmus—Leninizmus Esti Egyetemének új tanévéhez kapcsolódó cikk); dr. Borics Gyula: Pártmunka és ügyintézés (IX. 14.); Komornik Ferenc: Eljutni mindenkihez (IX. 14. A tömegszervezetek pártirányításának tapasztalatai Budafokon); Devcsics Miklós: Segítés, nem beavatkozás (IX. 18. A Nógrád megyei pártbizottság a beruházások meggyorsításáért); Terényi Éva: Elsősorban politikai feladat (IX. 19. A dolgozók észrevételeinek hasznosítása Borsod megyében); Szabó László: A szocialista erkölcs védelmében (IX. 21. Jegyzetek a Baranya megyei párt-végrehajtóbizottság üléséről); Szenes Sándor: Pártmunka az iskolában (X. 7. Beszélgetés középiskolai pártszervezetek titkáraival); Terényi Éva: Szemléletről, cselekvésről (X. 9. Jegyzetek a budapesti XII. kerületi pártbizottság gazdaságpolitikai aktívaértekezletéről); Kéri Tamás: Mindenekelőtt házon belül (X. 10. A decemberi párthatározat végrehajtása a Dunai Vasműben).

TÁRSADALMI SZEMLE — Somogyi Imre: A kádermunkáról (8—9. Tapasztalatok újpesti nagyüzemek gazdasági vezetőinek körében).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Fekete Gábor: Kétoldalú fegyelem (IX. 21. Az állami és állampolgári fegyelemmel foglalkozó cikk); A szakszervezetek budapesti küldöttértekezletéről közölt tudósítás (IX. 21.); Az országgyűlés őszi ülésszakáról közölt tudósítások (IX. 26—27.); Faragó Jenő: A közügyek és a közösségek (X. 5.); Kádár János és Le Duan beszéde a budapesti magyar—vietnami barátsági nagygyűlésen (X. 8.); Közös közlemény a Vietnami Dolgozók Pártja és a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya küldöttségének magyarországi látogatásáról (X. 9.); Böhm József: A lakosság életkörülményeinek javításáért (X. 10. A Somogy megyei eredményekkel és a további erőfeszítésekkel foglalkozó cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Gál Róbert—Kéri András: A munkásifjúság érdekében (8—9.).

MAGYAR HÍRLAP — Interjú Czinege Lajos vezérezredes, honvédelmi miniszterrel időszerű katonapolitikai kérdésekről (IX. 28.).

NÉPSZAVA — Dr. Prieszol Olga: Az állami munka fejlesztése, a közalkalmazottak társadalmi megbecsülése (IX. 13.); Duschek Lajosné: Szociálpolitikánkról (IX. 14.); Gál László: A szakszervezetek politikai és szervezeti ereje (IX. 28.); dr. Bartos István: A szakszervezeti társadalombiztosítás 25 éve (X. 5.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Interjú Herczeg Károllyal, a SZOT titkárával a kongresszusi és felszabadulási munkaverseny tapasztalatairól (IX. 20.); Menténvi Miklós: A hatékonyság alakulása az állami gazdaságokban (IX. 24.); Fekete Gábor: „Hajráznak" a tanácsok (X. 8. A szociális, kommunális, kulturális beruházások tapasztalatai).

TÁRSADALMI SZEMLE — Somogyi Gyula: Követelmények és tartalékaink a népgazdaságban (8—9.).

FIGYELŐ — Bérek és árak a KGST-országokban (IX. 17.); dr. Varga György: Gazdaságfejlesztés — exportorientáció (X. 8.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — N. Inozemcev: A KGST-tagországok népgazdasági tervei koordinációjának néhány sajátossága napjainkban (9.); Z. Knyzjak: A nemzetközi tervezés elemei a gazdasági fejlesztés nemzeti terveiben (9.).

NEMZETKÖZI SZEMLE — O. Konsztantyinov: Mérföldkő az együttműködésben (9. A KGST-országok együttműködésével foglalkozó cikk).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Lengyel Zsuzsa: Társadalmi haladás és a paraszti tudat átalakulása (IX. 13.); Óvári Miklós megnyitó beszéde és a T. T. Tyimofejev akadémikus előadása a szocialista országok társadalomtudósainak budapesti tanácskozásán (IX. 17.); Kommunisták polgári kormányokban (IX. 20. Részletek J. M. Krivoguz szovjet akadémikus tanulmányából).

TÁRSADALMI SZEMLE — Hoós János: A szocializmus elosztási és érdekeltségi viszonyairól (8—9.); Józsa György—Rádi Péter: Ideológiai feladatok a XI. kongresszus után (8—9.); Aggod József: A fejlett szocialista társadalom megteremtésének útján (8—9.); A. K. Tumaszov—V. F. Scserbina: Az össznépi és kollektív gazdasági érdekek ellentmondásainak jellege a szocializmusban (8—9.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Werner Krolikowski: A szocializmus előnyei plusz a tudományos-technikai forradalom vívmányai (9.); Tadeusz M. Jaroszerwsky: Munka, személyiség, alkotás (9.); A társadalmi haladásért vívott harc a nemzetközi enyhülés feltételei között (9. A téma megvitatása a folyóiratnak a béke és a demokratikus mozgalmak problémáival foglalkozó bizottsága szervezésében); Feliksz Burdzsalov: A munkásosztály gazdasági harca a válság körülményei között (9.).

KRITIKA — Mátrai László: A filozófiai tudományok fejlődése a felszabadulás után (9. A Magyar Tudományos Akadémia jubileumi közgyűlésén elhangzott előadás).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Oleg Vlagyimirovnak, az Izvesztyijában megjelent „Peking nagyhatalmi irányvonala" c. cikkének ismertetése (IX. 11.); Interjú O'Riordannal, Írország Kommunista Pártjának főtitkárával (IX. 13.); Böcz Sándor: Az arab egység új megpróbáltatása (IX. 13. Az egyiptomi—izraeli megállapodással foglalkozó cikk); Várnai Ferenc: Helsinki és az ellengőz (IX. 14.); Vajda Péter: Igazodás szélsőjobbra (IX. 16. A maoista külpolitikával foglalkozó cikk); Andrej Gromiko szovjet külügyminiszter nyilatkozata az ENSZ tevékenységéről, a közgyűlés munkájáról a 30. jubileumi ülésszak alkalmából (IX. 17.); Interjú Carlos Altamiranóval, a Chilei Szocialista Párt főtitkárával (IX. 21.); Győri Sándor: Reformok és stabilitás (IX. 23. Indiával foglalkozó cikk); Andrej Gromiko felszólalása az ENSZ közgyűlésen (IX. 24.); Várnai Ferenc: Helsinki és Brüsszel (IX. 30.); A maoisták politikájának nemzetközi szerepe (X. 2. A Pravda cikkének ismertetése); Puja Frigyes külügyminiszter felszólalása az ENSZ-ben (X. 4.); Kovács István: Kétség és gyanakvás (X. 4. Az Egyesült Államok közel-keleti politikájával foglalkozó cikk); Andrej Gromiko: A nemzetközi helyzet alapvető irányzatairól, a szovjet—amerikai

kapcsolatokról (X. 9.); Vajda Péter: A hídverés nem volt sikeres (X. 9. A Szocialista Internacionálé és Afrika); Kis Csaba: A luxemburgi EGK-döntések hátterében (X. 10.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Vajda Péter: Kilátás a helsinki csúcsról (8—9.). 9.).

NÉPSZAVA — Timmer József: Együttműködés és szolidaritás (IX. 21. A magyar szakszervezetek nemzetközi kapcsolataival foglalkozó cikk); Diósdi László: Az újraegyesítés útján (IX. 28. Vietnammal foglalkozó cikk); Pálos Tamás: Az enyhülés és a haladás (X. 5.); Gáspár Sándor felszólalása a Szakszervezeti Világszövetség Főtanácsának jubileumi ülésszakán Párizsban (X. 9.).

MAGYAR NEMZET — Matolcsy Károly: A munkáspárti mérleg (X. 5. Az angol Munkáspárt idei országos konferenciájával foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Le Duan beszéde Hanoiban a Győzelem Napján (9.); Az indokínai népek győzelme után (9. Összeállítás); Aniello Coppola: Mélyreható változás, amely megrázta a rendszert (9. Az olasz közigazgatási választások utáni politikai erőviszonyokkal foglalkozó cikk); Bel- politikai dilemmák az NSZK-ban (9. Összeállítás); Részletek az USA Kommunista Pártja XXI. kongresszusán elhangzott főtitkári beszámolóból (9.); Armando Cossutta bevezető beszámolója az Olasz Kommunista Pártnak a szavazás eredményének fejlesztéséért a párt központi bizottságának ülésén tartott akciójáról (9.); Ny. Legancev: Ami a rejtjelek mögött van (9. Kína mostani politikájával foglalkozó cikk).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Szenes Sándor: A tudás megújítása (IX. 23. A továbbképzéssel foglalkozó cikk); Interjú P. Ny. Fedoszejevvel, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának alelnökével az akadémia alapításának 250. évfordulója alkalmából (X. 4.); Pándi Pál: A művészet és befogadói (X. 4. A Voproszi Litveraturi moszkvai kerekasztal-konferenciáján elhangzott felszólalás alapján készült cikk).

NÉPSZAVA — Dr. Voksán József: Az oktatás, a nevelés és a közművelődés egységéért (IX. 26.).

MAGYAR NEMZET — Köpeczi Béla: Az irodalom és művészet funkciójának értelmezése (X. 3., 5.).

Az amerikai és afrikai négerek felszabadulásáról szóló új teória bírálatát adja az Egyesült Államok Kommunista Pártjának elnöke

HENRY WINSTON

Fekete stratégia

című, most megjelent könyvében

308 oldal

Ára: 30,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

ALAPKŐ-LETÉTEL

Jelentős állomásához érkezett a magyar–szovjet együttműködéssel megvalósuló atomerőmű beruházása. Megkezdődött a főépület, technológiai berendezések, a reaktorblokk alapozása. Ebből az alkalomból október 3-án Pakson ünnepélyesen elhelyezték az első magyar atomerőmű alapkövét. A nagyszabású munka eredményeként öt esztendő múlva, 1980-ban Pakson megindul a villamosenergia-termelés.

Az utókor számára acélurnába zárták az alapító oklevél, a beruházási tervjavaslat egy-egy példányát, napilapokat, pénzérméket, majd az üzemi főépület alapjába helyezték

(Gottvald Károly felvételei)

Betonozzák a turbinák és a reaktorblokkok helyét

Ára: 3,50 forint

Megjelent

ERICH HONECKER

Az internacionalizmus zászlaja alatt

264 oldal + 1 portré Ára: 40,– Ft

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmánya

Kádár János felszólalásával és a Magyar Televíziónak adott nyilatkozatával

128 oldal Ára: 5,– Ft

Az európai szocialista országok gazdasága 1945–1973

540 oldal Ára: 75,– Ft

A dolgozók társadalmi-gazdasági ösztönzése

Válogatás az MTA Munkatudományi Bizottsága által szervezett konferencia anyagából

292 oldal Ára: 20,– Ft

Vezetési ismeretek politikai vezetők számára

352 oldal Ára: 16,– Ft

ANTHONY SMITH

Testünk titkai

Harmadik, átdolgozott kiadás

(Univerzum könyvtár)

424 oldal Ára: 65,– Ft

VADÁSZ FERENC

A védő

(A pozsonyi Pravda kiadóval közös kiadás)

308 oldal Ára: 27,– Ft

BURGERNÉ DR. GIMES ANNA

A háztartás és a szolgáltatások

(A Magyar Nők Országos Tanácsával közös kiadás)

128 oldal Ára: 7,50 Ft

Órák, napok, évek

Írók munkásokról

372 oldal Ára: 20,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX: 25.699

Világ proletárjai, egyesüljetek!

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA

1975/12

Kádár János, a KB első titkára fogadta P. N. Gyemicsevet, az SZKP politikai bizottságának póttagját, a Szovjetunió kulturális miniszterét, aki a Szovjet Kultúra Napjai alkalmából látogatott hazánkba (MTI Fotó – Pálfai Gábor)

A SZOVJET KULTÚRA NAPJAI

Nagy sikerrel rendezték meg novemberben a Szovjet Kultúra Napjait. Ebből az alkalomból számos kulturális rendezvényt tartottak, szovjet művészeti delegáció látogatott hazánkba, és kormányközi megbeszélésekre is sor került

Aczél György és P. N. Gyemicsev aláírja a magyar–szovjet kormányközi kulturális együttműködési bizottság 12. ülésének jegyzőkönyvét (MTI Fotó – Tormai Andor)

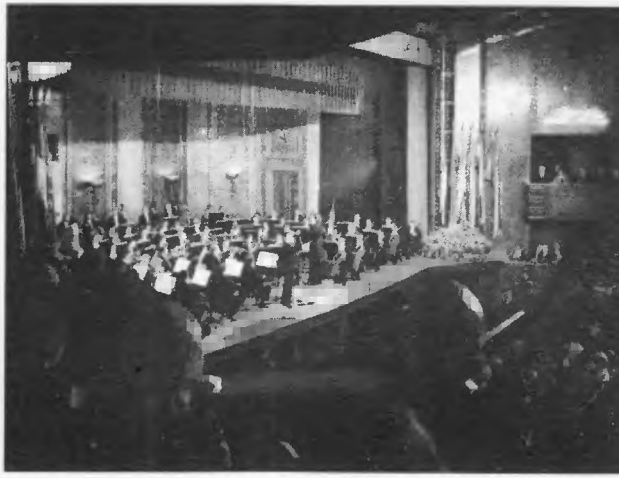

Nagy sikerrel szerepelt a Leningrádi Állami Filharmónia szimfonikus zenekara az Erkel Színházban rendezett diszhangversenyen (MTI Fotó – Benkő Imre)

„Remekművek a Szovjetunió múzeumaiból" címmel kiállítás nyílt a Szépművészeti Múzeumban (MTI Fotó – Molnár Edit)

A szovjet Melodia cég komoly-, könnyű- és népzenei felvételekből bemutatót rendezett a Vörösmarty téri hanglemez-szalonban (MTI Fotó – Tóth István)

PÁRTÉLET

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK FOLYÓIRATA
XX. ÉVFOLYAM, 1975. DECEMBER

12

TARTALOM:

Baranyai Tibor: Társadalmi életünk nagy eseménye (3)

Havasi Ferenc: Egymást erősítő tényezők (7)

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Zsuffa Ervin: Változások a termelőszövetkezetek jövedelemszabályozásában (11)

Kőszegi Frigyes: A helyi sajtó – a politika tükre (17)

Dr. Németi László: A társadalmi tulajdon védelme a mezőgazdasági szövetkezetekben (23)

Dr. Dankovics László: Szociális tervezés a vállalatoknál (27)

A Központi Bizottság 1974. december 5-i határozatának megvalósításáért

Andrássy Antal: A lehetőségek jobb kihasználásával (32)

Dr. Antalóczy Albert: Tervszerűség, ütemesség, gazdaságosság (36)

Karcagi László: Jó példa – a hétköznapi munkában is (40)

Meggyesi László: Az ésszerű takarékosság – állandó követelmény (42)

SZEMLE

Benke Valéria: A marxista gondolat jelen van valóságunkban (46)

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Wlodzimierz Wiszniewski: A Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa (50)

Nancy Lescaille: A Kubai Kommunista Párt első kongresszusa (55)

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Dr. Kiss Arthúr: A szocialista állam fejlesztése (58)

Dr. Beszteri Béla: A politika oktatásának követelményei (65)

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Tóth János: Gyakorlati lépések – a pártszervezet irányításával (69)

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Raszler Mihály–dr. Pilcz Károly: A városi és a járási pártbizottság együttműködése (73)

Dr. Papp József: Politikai, közéleti tevékenység a közös tanácsú községekben (78)

Kutasi József: A vitakör az agitáció szolgálatában (82)

Varga József: A pártcsoport szerepe az alapszervezet életében (86)

Mészáros Miklósné: Eszközkihasználás a mezőgazdasági üzemekben (90)

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Farkas Kálmán: A harmadik nemzedék (94)

OLVASÓINK ÍRJÁK

Salgó Marcell: Gondolatok a körzeti pártmunkáról (97)

EZT OLVASTUK

Szabó Bálint: Felszabadulás és forradalom **(Labádi Lajos)** (99)

Fontosabb cikkek jegyzéke (102)

Az 1975. évben megjelent cikkek tartalomjegyzéke (105)

Borítón: **Koppán György** felvétele

PÁRTÉLET

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának folyóirata
Felelős szerkesztő: Lajtai Vera
Szerkesztőség: Budapest V., Széchenyi rakpart 19. – Telefon: 111-400, 311-321
Kiadja a Kossuth Könyvkiadó. Felelős kiadó a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. Telefon: 116-660
Előfizetési díj egész évre 36,– Ft, fél évre 18,– Ft
Előfizethető: minden pártszervezetben, a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél (pénzforgalmi jelzőszám: 215–11 329), a Posta Központi Hirlapirodánál (KHI) (Budapest V., József nádor tér 1. T.: 180-850. Postacím: Posta Központi Hirlapiroda, 1900 Budapest) és bármely postahivatalnál közvetlenül vagy átutalással a KHI MNB 215–96 162 pénzforgalmi jelzőszámra
Terjeszti a Magyar Posta
75.2523/2-12 – Zrínyi Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató

BARANYAI TIBOR
a KB osztályvezető-helyettese

Társadalmi életünk nagy eseménye

A szakszervezeti mozgalom jelentős állomásához érkezett: e hónapban ülésezik a magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusa, amely – a XI. pártkongresszus útmutatására alapozva – értékeli a szakszervezetek eddigi munkáját, és meghatározza a következő öt év legfőbb feladatait.

A kongresszus várhatóan a jelen történelmi időszaknak megfelelően megerősíti pártunk programnyilatkozatának megállapítását a szakszervezetekről: *„Kiemelkedő társadalmi szerepük tovább növekszik a munkásosztály hatalmának erősítésében, az építőmunka feladatainak meghatározásában és megvalósításában, a fejlett szocialista társadalom megteremtésében."*

A szakszervezetek kongresszusa olyan jelentős társadalompolitikai esemény, amely méltán megérdemli a pártszervezetek, a kommunisták figyelmét. A szakszervezetek ugyanis a párt nélkülözhetetlen harcostársai és hasznos segítői a szocializmus építésének egész történelmi időszakában, a fejlett szocialista társadalomért folytatott kemény munkában. A négymilliós szakszervezeti mozgalom – amely átfogja a munkásokat, a bérből és fizetésből élő dolgozókat, a nyugdíjasok nagy részét –, fontos támogatója és védelmezője hazánkban a munkáshatalomnak, a szocializmus ügyének. Szép hivatásuknak megfelelően jól védik és szolgálják a munkások, a dolgozók napi és távlati, illetve egyéni és általános érdekeit. Eredményes legfontosabb érdekvédelmi és nevelő tevékenységük, a dolgozók millióinak mozgósítása az építő, alkotó munkára, az ország gazdasági, társadalmi erejének növelésére.

Pártunk tudatosan és következetesen igényli a szakszervezetek munkáját, aktív részvételét a szocializmus építésének küzdelmeiben. Épít a szakszervezetekre, mint a munkáshatalom szilárd bázisára. A párt irányító munkájával állandóan ösztönzi, segíti és támogatja a szakszervezetek fejlődését, további erősödését, mert felismerte objektív szükségességét, helyét és szerepét a proletárdiktatúrában. A szakszervezetek XX. kongresszusán *Kádár János* hangsúlyozta: *„a szakszervezet az az osztályszervezet, amely pártunkat – a munkásosztály forradalmi élcsapatát – a legerősebben összeforrasztja a dolgozó néppel, a munkások, a parasztok, az értelmiségiek tömegeivel"* Minden pártszervezetnek és minden kommunistának állandó feladata tehát, hogy – megértve e kérdés társadalompolitikai fontosságát – erősítse a szakszervezeteket, és ezáltal fűzze még szorosabbra a párt és a munkásosztály, a párt és a milliók kapcsolatát.

Pártunk XI. kongresszusa megállapította, hogy hazánkban az elmúlt négy év alatt is *„a szakszervezetek tekintélye és befolyása nőtt, hozzáértőbben gyakorolják funkciójukat"*. Ennek legfőbb mércéje, hogy fokozódott a munkások, a dolgozók érdeklődése és növekedett bizalma a szakszervezetek iránt. Ezt bizonyították a lezajlott szakszervezeti választások is, amelyeket a tagság nagyfokú aktivitása, őszinte, optimista politikai légkör és a szakszervezeti munka továbbfejlesztésére irányuló elhatározás jellemzett. A szervezett dolgozók megjelenése 90–95%-os volt. A szakszervezeti demokrácia fejlődését mutatja, hogy a vitában a tagság 15–25%-a aktívan részt vett.

A XI. kongresszus határozatában, beszámolójában és a vitában – az elért eredményekre építve – megfogalmazást nyertek a szakszervezetekkel szembeni fokozott igények. A legfontosabb, hogy a szakszervezetek *egész tevékenységét tudatosan és szervezetten úgy fejlesszük tovább, hogy az még jobban megfeleljen a fejlett szocialista társadalom követelményeinek.* Ezt kell szorgalmaznia és segítenie a pártszervezeteknek, és ebben hárul kimagaslóan szép és felelősségteljes feladat a szakszervezetekben dolgozó kommunistákra.

A szakszervezeti munka továbbfejlesztéséhez és a pártirányításhoz útmutatást és nagy segítséget nyújtanak a Politikai Bizottságnak 1966. május 10-i, és 1974. júniusi határozatai. Ezek további rendszeres tanulmányozása elengedhetetlenül szükséges, mert a párt szakszervezeti politikájának alapját a jövőben is a PB 1966. május 10-i, kongresszusokon is megerősített határozata képezi. Következetes végrehajtása, a szakszervezeti munka fejlesztése a pártszervezetek, a szakszervezetekben dolgozó kommunisták, az állami, gazdasági vezetők közös feladata és felelőssége. A Politikai Bizottság ezen fontos határozatának megértése és végrehajtása csak úgy lehet célravezető és eredményes, ha összekapcsolódik a párt XI. kongresszusa által megjelölt célok és a szakszervezetek előtt álló soron következő feladatok megvalósításával.

A szakszervezeti munka továbbfejlesztése csak a politikai, gazdasági, kulturális építőmunkában, a IV. ötéves terv teljesítésével, új ötéves tervünk reális megalapozásával lehetséges. A szakszervezeti mozgalom előrehaladása, szocialista jellegének erősítése akkor lehet eredményes, ha a szakszervezetek még tudatosabban segítik politikai, gazdasági és ideológiai feladataink, vagyis a fejlett szocialista társadalom megvalósítását. Ezért kiemelt fontosságú feladat – és nem csak elvont elméleti kérdés –, hogy a párttagok, a szakszervezeti aktivisták, a dolgozók legjobbjai minél jobban értsék a szakszervezetek szerepét és hivatását a szocialista építőmunkában. Különösen azt, hogy a fejlett szocialista társadalom építésében a szakszervezeti munkának változatlanul két összefüggő oldala van. Egyrészt szervezni és nevelni kell a dolgozókat társadalmunk politikai, gazdasági erejének növelésére. Másrészt biztosítani kell a munkások anyagi, szociális és kulturális igényeinek kielégítését, védelmezni a dolgozók törvényekben, rendeletekben biztosított jogait. Szükséges tudatosítani azt is, hogy a szakszervezetek jogai és kötelességei – tagságukkal és a társadalommal szemben – egymástól elválaszthatatlanok. Mindebből az következik: látnunk kell, hogy a szakszervezetek tömegeket mozgósító és nevelőmunkája szükséges az építőmunkában és tudnunk kell, hogy a szakszervezetek érdekvédelmi tevékenysége, a törvényesség védelmében történő intézkedései a munkáshatalmat erősítik. A szakszervezeti mozgalom tehát csak munkájának mindkét oldalával, egész társadalmi erejével, össztevékenységének fejlesztésével járulhat hozzá – nap mint nap – a párt politikájának eredményesebb végrehajtásához.

Hazánk jelenlegi gazdasági helyzete – a IV. ötéves terv sikeres befejezése, az V. ötéves terv jó indítása, gazdasági nehézségeink leküzdése – fokozottabban igényli a szakszervezetek felelős és aktív közreműködését a gazdasági és a termelési feladatok megoldásában. Előrehaladásunk érdekében még jobban erősíteni kell

a szakszervezetek szocialista lényegéből fakadó legnemesebb érdekvédelmi feladatát, a munkások, dolgozók társadalmi és munkaaktivitásának alkotó kibontakoztatását. Széles körű meggyőzéssel milliókat kell mozgósítani a jobb, a fegyelmezettebb munkára, az ésszerű takarékosságra és minden területen a munka társadalmi hatékonyságának növelésére, az üzem- és munkaszervezés, a műszaki-tudományos fejlődés társadalmi segítésére. E munkában még jobban építhetünk a szocialista munkaverseny, a szocialista brigádmozgalom eddigi nagyszerű eredményeire. Tovább kell vinni és erősíteni a XI. pártkongresszusra kezdeményezett és felszabadulásunk 30. évfordulójára kiteljesedett tömeges munkaverseny-mozgalmat. Arra is szükség van, hogy a szakszervezetek politikai befolyásukkal és mozgalmi eszközeikkel továbbra is segítsék az üzemi, a munkahelyi demokrácia fejlődését, a munkások szakmai képzettségének fokozását, műveltségi színvonaluk emelését, a dolgozók felelősségérzetének növelését a közösség és a társadalom iránt. A pártszervezeteknek és az üzemek gazdasági vezetésének a jövőben még jobban támaszkodniok kell a szakszervezetek széles körű mozgósító és nevelő munkájára, és segíteni kell őket politikai és gazdasági feltételek biztosításával.

Ha a szakszervezetek következetesen védelmezik a dolgozók törvényekben, rendeletekben, a kollektív szerződésekben biztosított jogait, ha reálisan képviselik a munkások, a dolgozók véleményét az anyagi, szociális és kulturális igények tervezésénél és kielégítésénél, mindezzel politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális céljaink eredményes megvalósítását segítik.

November 7-re teljesítette negyedik ötéves tervét a Csepel Autógyár. A gyár dolgozói az év végéig terven felül több mint 1,5 milliárd forint értéket termelnek

(MTI Fotó – Fehér József)

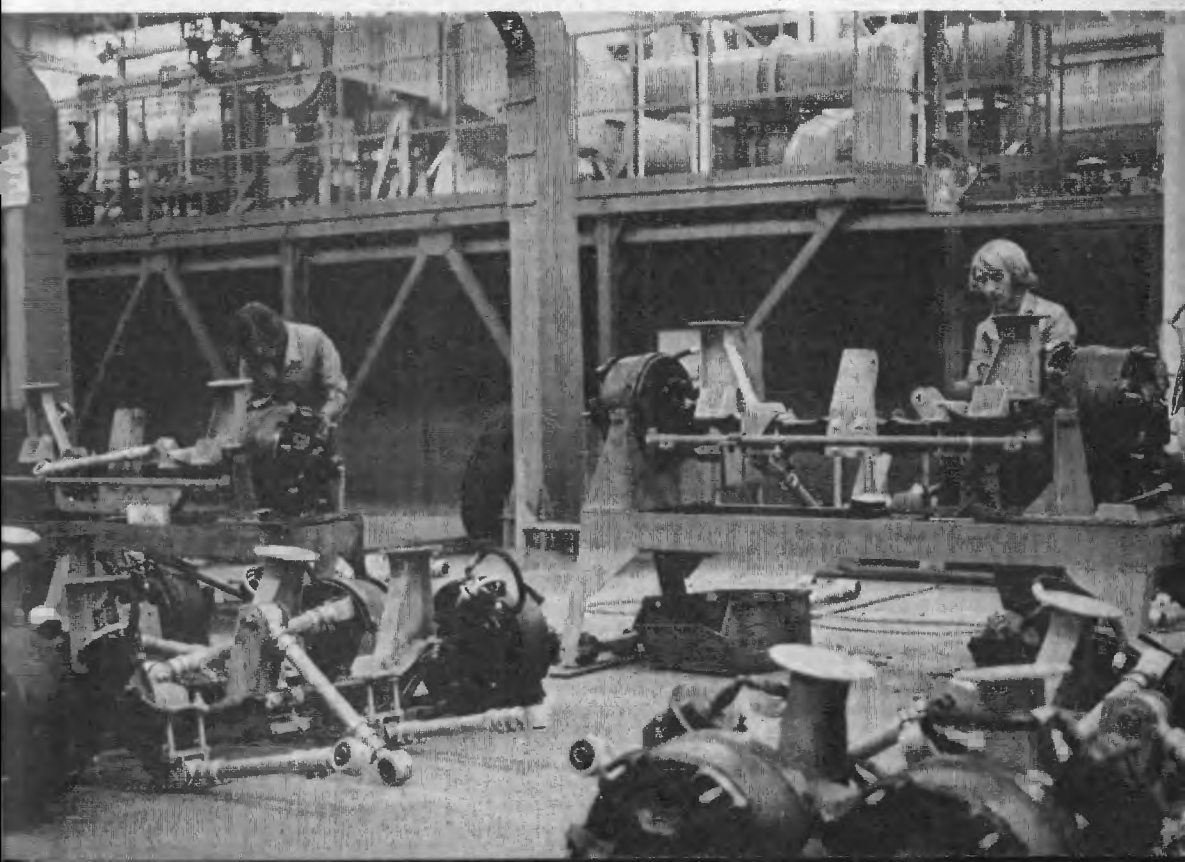

A szakszervezetek ma már rendelkeznek azokkal a törvényekben rögzített jogokkal és politikai lehetőségekkel, amelyekkel felelősséggel élve, eredményesen gyakorolhatják a munkások érdekvédelmét és érdekképviseletét. A Politikai Bizottság 1974. júniusi határozata ebben is előremutató. Azt igényli a szakszervezetektől, hogy *„bátrabban képviseljék és védelmezzék a bérből és fizetésből élők törvényekben és rendeletekben biztosított jogait"*. A határozat ugyanakkor kötelezi a pártszervezeteket, hogy *„bátorítsák és védjék a szakszervezeti tisztségviselőket"* munkájuk végzésében.

A szakszervezetek érdekvédelmi és érdekképviseleti tevékenységének továbbfejlesztése, amely erősíti a szocialista demokráciát, a szocialista törvényességet, javítja a társadalmi közhangulatot, erősíti az alkotó kedvet, minden szinten igényli a pártszervezetek támogatását. Alapvető természetesen, hogy a szakszervezetek érdekvédelmi és érdekképviseleti munkája reális és megalapozott legyen, vagyis csak az üzem, az ország, a gazdaság anyagi lehetőségeinek ismeretében és annak messzemenő figyelembevételével történjen. Helyesen járnak el tehát a szakszervezetek vezető testületei, amikor azt képviselik, hogy a dolgozók anyagi, szociális, kulturális igényeinek kielégítése csak a népgazdaság reális teherbíró képességének megfelelően történhet.

Egész népünk anyagi és kulturális felemelkedését, a fejlett szocializmus felépítését szolgáló V. ötéves terv reálisan határozza meg, és egyben behatárolja, korlátozza az igények kielégítésének lehetőségeit. A szakszervezetek részt vettek javaslataikkal, észrevételeikkel az ötéves terv kialakításában, a lehetőségeknek megfelelően érvényesítették a dolgozók véleményét. A döntés után pedig a szakszervezetek a párt- és az állami szervekkel együtt mozgósítják a milliókat a közös program megvalósítására. Segítenek abban, hogy megfelelő fontossági sorrendben történjenek az intézkedések a dolgozók élet- és munkakörülményeinek, szociális helyzetének további javítására.

A szakszervezeteknek nehéz, de szép feladata, hogy érdekvédelmi munkájukban nyíltan feltárják az egyéni és csoportérdekeket, és segítsék azok összhangjának megteremtését, biztosítva az össztársadalmi érdek elsőbbségét. E munkában határozottan fel kell lépniök a jogtalan, megalapozatlan követelésekkel szemben, és türelmes, felvilágosító szóval magyarázniok kell az ez idő szerint meg nem valósítható, vagy irreális igények teljesíthetetlenségét.

Az élő, eleven, hatékony szakszervezeti munka legfőbb és kiapadhatatlan forrása a tagsággal, a szervezett dolgozókkal való kapcsolat, a szakszervezeti demokrácia erősítése. A mozgalom minden eddigi eredményét a tagság aktív közreműködésével érte el, és ez a jövőben is a szakszervezeti munka továbbfejlődésének legfontosabb záloga. Arra van szükség, hogy a szakszervezeti tisztségviselők és aktivisták tíz- és százezrei a felvilágosítás, a meggyőzés eszközeivel vívják ki nap mint nap a tagság, a milliók aktív támogatását, a szakszervezeti munka nagy feladatainak – a gazdálkodás segítésének, a szociális helyzet javításának, a politikai-szakmai és általános műveltségi színvonal emelésének – sikeres megvalósítása érdekében.

A párt ösztönzi a szakszervezeti demokrácia továbbfejlesztését, erősítését. Fontosnak tartja, hogy tartalmasabban és rendszeresebben működjenek a szakszervezeti fórumok, a taggyűlések, a csoportértekezletek. Javítani kell a szakszervezeti alapszervezetek munkáját. Arra kell törekedni, hogy a szakszervezeti bizalmi valóban a dolgozók első számú szakszervezeti vezetője legyen és ennek megfelelő jogokkal és megbecsüléssel rendelkezzen. Csak így lehet eljutni a szakszervezeti munkában minden egyes taghoz, a dolgozók minden rétegéhez, csoportjához; csak így válhat a szakszervezet a milliók igazi „iskolájává"; s ezzel bontakozhat ki minden alkotó erő és energia a fejlett szocialista társadalom építése érdekében.

HAVASI FERENC
miniszterelnök-helyettes:

Egymást erősítő tényezők

A KÖZELI NAPOKBAN az állami szervek – köztük az országgyűlés is – megvitatják és jóváhagyják a népgazdaság ötödik (1976–1980) ötéves tervét, és az 1976. évi tervet és állami költségvetést. Nagy jelentőségű dokumentumok ezek, hiszen nagyrészt bennük alapozzuk meg azokat a feladatokat, amelyeket a párt XI. kongresszusa kijelölt. A fejlődési színvonalból, lehetőségeinkből kiindulva és számításba véve a megváltozott világgazdasági körülményeket, továbbra is alapvető célunk a népgazdaság töretlen fejlesztése, a lakosság életkörülményeinek megalapozott javítása.

A párt XI. kongresszusa fontos gazdaságpolitikai igényként jelölte meg azt, hogy a tervcélok és a tervek teljesítésének eszközei között nagyobb és tökéletesebb legyen az összhang. Vagyis, hogy a jogi és a közgazdasági szabályozás, az ösztönző rendszer egésze jobban, hatékonyabban szolgálja kitűzött céljaink elérését, terveink valóra váltását. Ennek megfelelően 1976. január 1-től módosulnak a közgazdasági szabályozók és a gazdálkodást érintő egyéb jogszabályváltozások is bekövetkeznek.

Rendelkezünk egy jól átgondolt, a nép érdekeit megfelelően szolgáló középtávú és éves tervvel, s a tervcélokkal összhangban levő szabályozó rendszerrel. A feltételek és eszközök rendszere tehát megfelelő biztosítékát adja céljaink teljesíthetőségének.

Egy fontos tényezőről azonban külön is szólnunk kell: az emberi, társadalmi viszonyok tudatos fejlesztéséről. E folyamat előzetes meghatározása természetesen nehezebb, mint az anyagi egységben vagy pénzben kifejezhető mutatók megtervezése. Ennek ellenére világos, hogy az emberi tényezők alakítása legalább olyan fontos, mint a jogi és közgazdasági szabályozás. Bár az ember tudatára, gondolkodására, magatartására a szabályozás nagy hatással van, önmagában mégsem elegendő a kívánt emberi képességek kifejlesztéséhez, a tudatosság nélkülözhetetlen erősítéséhez.

Éppen ezért egy pillanatra sem feledkezhetünk meg a munkához, a kötelezettséghez való viszony fejlesztésének feladatáról, amikor terveinket megalkotjuk és útjukra bocsátjuk. A munkához való viszony fejlesztésén egyaránt értjük az emberek tudatára való eszmei, politikai ráhatást, a jól működő érdekeltségi rendszert, valamint a közösségi életet jól szolgáló állami és hatósági tevékeny-

séget. A céltranyos és tudatos cselekvést mindhárom tényező együttes, egymást erősítő fejlesztése alakíthatja csak ki.

Fontos eszköze ennek az anyagi és morális ösztönzők együttes és helyes alkalmazása. Ma elég széles körben tapasztalható, hogy ezt a két követelményt – az anyagi érdekeltség fokozását és az erkölcsi, morális indítékok kifejlesztését – egymással ellentétes, sőt olykor egyenesen egymást kizáró törekvésnek tartják. Szükséges hangsúlyozni, hogy a munkához való szocialista viszony fejlesztése nem jelenti az anyagi érdekeltség jelentőségének tagadását. Ellenkezőleg, ez a kettő szorosan összetartozik. Hiszen a szocializmus elve: aki többet és jobban dolgozik, aki többet ad a társadalomnak, az többet is kapjon a társadalomtól. Ennek megvalósítása nélkül a munkához való szocialista viszony erősítése sem sikerülhet. Ha ugyanis az anyagi érdekeltséget szembeállítják a szocialista munkaerkölccsel és kizárják a szocialista magatartás normái közül, akkor mesterségesen szétválasztják azt, ami valójában szorosan összetartozik.

A munkaerkölcs javítását manapság elég gyakran csupán a beosztott, illetve általában a fizikai dolgozókra értik, úgyannyira, mintha az irányító, vezető munkakörökben nem is lenne tennivaló. A jelen helyzet egyik sajátossága azonban éppen az, hogy a fegyelmezett, felelősségteljes munka, a szocialista közösségi vonásokat erősítő szemlélet továbbfejlesztése minden területen és szinten igény. Ennek az igénynek megfelelni valamennyiünknek jól felfogott érdeke és kötelessége is.

A számunkra kedvezőtlenül változó világgazdasági helyzet hatásainak mérséklése, ellensúlyozása igényli, hogy ezekkel a kérdésekkel foglalkozzunk. De ha helyzetünket elvonatkoztatjuk a külső hatások okozta veszteségektől, a fejlett szocialista társadalom építése önmagában is napirendre tűzi e kérdéseket. Belső erőforrásaink egyik legnagyobb tartaléka ugyanis a jobban szervezett és irányított termelési tevékenység, a gazdasági lehetőségeinkkel megegyező életmód és életszemlélet kialakítása.

TÁRSADALMI, GAZDASÁGI KÖRÜLMÉNYEINK, a tervekben is megfogalmazott célok növelik a vezetői, irányítói posztokon dolgozók felelősségét. Gazdálkodásunk mai méretei, minőségi követelményei például a célok, a feladatok, a döntések korábbinál nagyobb megalapozottságát követelik meg. Nem engedhető meg, hogy erőforrásainkat kevésbé hatékony célok megvalósítására használjuk fel. Márpedig az, hogy milyen célt, milyen ráfordításokkal, mennyi idő alatt, milyen hatékonysággal érünk el, elsődlegesen a vezető posztokon dolgozóktól függ. A helyes döntésekhez segítségül lehet és kell is hívni a kollektívák, a társadalmi szervek bölcsességét, sőt ezek szerepét e munkában a jövőben még érdemibbé kell tenni. Ez azonban nem pótolhatja, nem helyettesítheti a vezetők meghatározó szerepét és felelősségét.

Az irányító tevékenységhez tartozik a helyes, jól átgondolt célok, feladatok kitűzésén kívül az, hogy számításba vegye, elemezze: milyen folyamatoknak mikor, hogyan biztosítanak elsőbbséget, melyeket erősítenek vagy melyeket szakítanak meg. Hiszen a legjobban szabályozott tevékenység sem nélkülözheti a folyamatos ellenőrzést, a tapasztalatok állandó értékelését és általánosítását. A bennünket befolyásoló körülmények nem állandóak, különösen ma, amikor a gyors változások korszakát éljük. Ezért a gazdasági, társadalmi folyamatok figyelemmel kísérése elengedhetetlen ahhoz, hogy amikor nyilvánvalóan szükséges a közbelépés, akkor az várakozás, késedelem nélkül megtörténjen.

A kérdés nem is az, hogy kell-e beavatkozni, fellépni nyilvánvalóan hibás folyamatok láttán – bár néhol ez is felvetődik –, hanem inkább az: hogyan történjék ez? Az ugyanis, hogy időben reagáljunk – természetes, ám túl általános követelmény! El kell érnünk, hogy fellépéseink ne csak időben történjenek,

de jól átgondoltak is legyenek. A nem kellően megalapozott, önkényes döntés ugyanis magában hordja az újabb hiba elkövetésének, esetleg a hibás orientációnak a veszélyét.

Az időbeni döntés követelménye és az alapos átgondolás időigénye közötti ellentmondást a gyakorlatban nem könnyű áthidalni. De a gyakorlat nyilvánvalóan káros jelenségeivel semmiképpen sem békülhetünk meg. Jól átgondolt, a fellépés, a beavatkozás következményeit előre felmérő, az összefüggésekre gyakorolt hatásokkal számoló cselekvésre van szükség. Aki ezt nem teszi, aligha különbözik attól a vezetőtől, aki mindent az automatizmusoktól vár, avagy csak felső utasításra kész cselekedni.

Sehol sem engedhető meg a munkaerő, az értékes anyag, a drága termelőberendezés értelmetlen felhasználása, működtetése. Időben a helyes irányba kell terelni a társadalmi, gazdasági folyamatokat, s e célból tudatosan helyezzük a hangsúlyt a vezető beosztásban dolgozók felelősségére. Elsősorban ők felelnek a munkához való viszony fejlesztéséért is. Tőlük függ, hogy értelmes célok megvalósítására összpontosítjuk-e a kollektívák erőfeszítéseit.

Gondjaink többsége olyan jellegű, hogy a megoldáshoz mindenekelőtt az irányító, vezetői tevékenységet kell színvonalasabbá tenni. Ez a feltétele, hogy maga a gyakorlat is pozitív legyen, s egybeessék a szó és a tett, ami a nevelésnek alapvető tényezője.

Fontos teendőink egyike az ésszerű létszámgazdálkodás. Ha közelebbről megvizsgáljuk e kérdéshez tartozó gondjainkat, kiderül, hogy az előrelépés részben a dolgozók jobb hozzáállásán, fegyelmezett munkáján múlik. Ennek is előfeltétele azonban az őket irányító vezetők, s a felsőbb gazdaságirányító szervek jó munkája. Ezek döntéseitől függ a magasan képzett szakmunkásgárda ésszerűbb foglalkoztatása, vagy az, hogy a munkások milyen termékek gyártásán, milyen termelőberendezéseken, milyen munkafeltételek mellett dolgoznak. Azt sem a munkásokon, dolgozókon lehet számon kérni, hogy helyenként miért duzzad fel az adminisztráció, az irodai alkalmazottak létszáma, hogy miért burjánzottak el a másodállások, a szakértői, tanácsadói munkakörök, hogy miért csökkent a főállás erkölcsi súlya. Mint ahogy azt sem, hogy sok helyütt érdemes vándorolni, mert az anyagilag kifizetődő.

A munkafegyelem, a munkaszervezés javításával, a munkaidőalap hatékony kihasználásával, a hiányzások csökkentésével a számítások szerint lényegesen több munkaóra nyerhető, mint a foglalkoztatottak számának növekedéséből. De ez az összefüggés nemcsak azért érdemel figyelmet, mert – a nyugdíjba kerülők számával összevetve – lényegesen csökkent az újonnan munkába állók száma, hanem olyan iparpolitikai feladatok miatt is, mint a gazdaságosabb termékszerkezet kialakítása. Ez nemcsak műszaki, technológiai, értékesítési kérdés, hanem a létszámgazdálkodásé is, mivel e feladat megoldása képzést, továbbképzést, átcsoportosítást, és egyben átképzést, ennek megfelelő bérezési politikát, szociális és más intézkedéseket igényel.

Terveink, intézkedéseink a gazdálkodás minden területén az embereken keresztül, általuk valósulnak meg. A beruházási tevékenység gyorsítása, a takarékosság követelményeinek érvényre juttatása, az üzem- és munkaszervezés fejlesztése és többi teendőnk mind a dolgozók aktív közreműködését igényli. Ezt egyetlen vezető sem hagyhatja figyelmen kívül.

A **VEZETŐI TEENDŐK** fontosságának hangsúlyozásával természetesen nem kívánjuk csökkenteni a dolgozók körében végzett politikai nevelőmunka jelentőségét, hiszen az egészséges közszellem kialakítása e nélkül szinte lehetetlen. A munkaerkölcs, a szocialista kötelességtudat érdemi javulása a politikai nevelés fejlesztését is feltételezi. A tervekbe foglalt feladatok valóra vál-

tása társadalmi méretekben azonos felfogást és értelmezést kíván. Ma még sok helyütt találkozni mindenben kételkedőkkel, a munka helyett újabb ötleteket adókkal, gyakori még a „másra mutogatás", annak hangoztatása, hogy „mi csinálnánk, de nem rajtunk múlik" és így tovább. Az ezek elleni küzdelem sok egyéb mellett biztatást sugározó politikai környezetet is igényel.

Egy nyelven kell beszélnünk, hiszen csak így tehetjük még átütőbbé politikánk erejét is. Ez természetesen nem jelentheti a felvilágosító, meggyőző munka egyhangúvá tételét, elszürkítését. Lehet és kell is, hogy minden társadalmi szerv a maga rendeltetésének megfelelő megközelítésben, a saját eszközeivel, sokoldalúan és színesen szóljon. A lényeg, hogy arra a feladatra, arra a célra mozgósítson, ami éppen előttünk áll. Növekvő szerepük, felelősségük van e munkában a pártszerveknek, az állami szerveknek, valamennyi társadalmi szervnek és mozgalomnak csakúgy, mint a sajtónak és a tömegkommunikáció más szerveinek.

Gazdaságpolitikai kérdéseink megértése újszerű megközelítést igényel. A változó külgazdasági körülményekből, gazdasági életünk új jelenségeiből adódóan a régi, ismert utakat járva nem érhetjük el ugyanazt a célt. Nem lehet a körülményektől elvonatkoztatva szemlélnünk gazdasági növekedésünk ütemét, életszínvonal-politikánkat, beruházási lehetőségeinket. Másként alakul helyzetünk más országokhoz, de még korábbi önmagunkhoz való viszonyításban is. Ez persze nem jelenti a számunkra tanulságos és hasznosítható tapasztalatokról való lemondást, azok figyelmen kívül hagyását.

Az eszmei, politikai munkában küzdeni kell a munkához való új viszonyt, a politikai légkört zavaró, a szolidsággal, a szerénységgel, a takarékossággal ellentétes jelenségek ellen. Nincs szükség sehol, semmilyen területen a jogosan elért eredményektől való visszalépésre vagy a megdolgozott munkából származó jól megérdemelt anyagi javak feladására. Általános követelmény azonban az eddiginél jobban szervezett, céltudatosabb, fegyelmezettebb munka.

Az elkövetkezendő öt év tovább gyarapítja országunk és népünk javait. Aki tisztességgel, tudásának, tehetségének maximumát adva dolgozik e célért, annak legyen egyre nagyobb becsülete társadalmunkban. Ötéves terveink mindig a munka, az építés tervei voltak. Ilyen lesz az ötödik ötéves terv is, amely egyben fejlett szocialista társadalmunk további építésének terve is.

Megjelent!

HÁROM KÖTETBEN, BŐVÍTETT KIADÁSBAN

MARX—ENGELS

VÁLOGATOTT MŰVEI I-III.

ÖSSZESEN 2190 OLDAL ● ÁRA: 90,— Ft ● KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Változások a termelőszövetkezetek jövedelemszabályozásában

A mezőgazdaság szabályozási rendszere 1976. január elsejével módosul. Az alapelvek továbbra is változatlanok, a szabályozás különböző eszközeit (ár, támogatás, elvonás stb.) ezután is összehangoltan alkalmazzuk, az egyes elemekben azonban lényeges változások lesznek.

A képződő jövedelem felosztását és felhasználását az állam elsősorban az *adózás* révén befolyásolja. Az elvonás formái a szabályozó rendszer egészéhez hasonlóan ugyancsak módosulnak A szövetkezetek számára a legfontosabb, hogy a módosítás nyomán egészében véve nem növekszik az adóknak az összes jövedelemhez viszonyított aránya. Ezenkívül a változatlanul többcsatornás adórendszerben megmaradnak a mezőgazdasági szövetkezetekre jellemző adónemek.

E viszonylagos stabilitás ellenére *változni fog az egyes szövetkezetek adófizetési kötelezettsége.* A mérték és a forma módosítása a kialakult differenciáltság mérséklése és a gazdasági folyamatok befolyásolása céljából vált szükségessé. A változtatásokra a gazdaságok szükségszerűen reagálnak. A kívánt hatás azonban csak akkor érhető el, ha a módosítások célja világos, s az adórendszer által közvetített társadalmi igényekre a gazdaságok időben, tudatosan felkészülnek. Indokolt tehát az új rendelkezések jellemző vonásait áttekinteni.

A földadó

A mezőgazdasági jövedelemszabályozás nehézségeit, bonyolultságát alapvetően az okozza, hogy a differenciáltságot úgy szükséges mérsékelni, hogy az intézkedések ne gátolják a hatékonyság fokozását. A földadó a mezőgazdasági adórendszer jellegzetes eleme, az indokolatlan differenciáltság mérséklésében jelentős szerepet tölt be. A földadó alkalmazását a földnek a mezőgazdasági termelésben elfoglalt alapvető szerepe indokolja. A termőföld minősége ugyanis különböző, ami a ráfordítások eltérő hatékonyságában (azonos költségek mellett kisebb vagy nagyobb termékhozamokban). a jövedelmezőség különbségeiben jut kifejezésre. Ebből következik, hogy azok a mezőgazdasági nagyüzemek, amelyek az árak megállapításakor számításba vett adottságoknál jobb körülmények (kedvezőbb talaj-, éghajlati és fekvésbeli viszonyok) között gazdálkodnak, tartósan az átlagos nyereséget meghaladó többletjövedelemre —

különbözeti földjáradékra — tehetnek szert. Mivel ez a különbözeti járadék nem a jobb munka eredménye, indokolt, hogy egy részét az állam adóval elvonja.

A különbözeti földjáradékot az adó nem vonja el teljes mértékben. Ez részben nem lehetséges, részben nem is kívánatos. Nem oldható meg, mert nincs olyan módszer, ami erre módot adna: a föld gazdasági értékét jelző aranykorona-érték csak tendenciájában egyezik a tényleges értékkel, pontosabb mutatószámmal pedig nem rendelkezünk. Más oldalról nem is célszerű a teljes elvonás, mert a különbözeti járadék egy részének visszahagyása ösztönzi a jobb földek kihasználását.

Az aranykorona-érték pontatlanságából eredő torzítás miatt sokan vitatják a földadó jogosultságát. Ez a vélemény azonban nem fogadható el. Figyelembe kell venni, hogy a többi adónál nem lehet elkülöníteni a jobb munkából eredő, illetve a kedvező adottságokból származó jövedelmet. Márpedig igazságtalan lenne a keletkezés módjától függetlenül azonos mértékben adóztatni e jövedelmeket. Az aranykorona pontatlansága ennél kisebb hibát okoz, s mivel a különbözeti járadék elvonása amúgy sem teljes, csupán a kedvezőbb adottságokból eredő visszamaradó többletjövedelem nagyságában okoz bizonyos indokolatlan különbségeket.

A földadó tehát megmarad, azonban a pontatlanságból fakadó hiba mérséklése céljából változik számításának módja. A kedvezőtlen termőhelyi adottságú gazdaságok (mivel ott nem képződik elvonandó többletjövedelem) továbbra sem fizetnek földadót. A mentesség azokra a gazdaságokra vonatkozik, amelyekben a mezőgazdasági és erdőterület értéke hektáronként nem haladja meg a 14 aranykoronát. E fölött az adót a föld minősége szerint differenciáltan állapítják meg. Lényeges változtatás az eddigihez képest, hogy az adókulcsok nem három és fél aranykoronánként ugranak, hanem — a legfelső kategóriák kivételével — minden aranykorona-értéknél folyamatosan változnak. Ezáltal egyrészt sokkal kisebb lesz a különbség a határértékekhez közelálló (például az átlagosan 18,0, illetve 18,1 aranykorona értékű) földeken gazdálkodó szövetkezetek adója között, másrészt a szomszédos adókulcsok kis különbségei miatt mérséklődik az esetleges torzítás hatása is. A nyilvántartott aranykorona-értékek ugyanis ritkán térnek el 1—2 aranykoronánál nagyobb mértékben a tényleges értéktől.

Az összes földadó összegét a kulcsok módosítása nem változtatja meg, a progresszió viszont növekszik. *A közepes adottságú üzemeknél az elvonás csökken, a kedvező körülmények között gazdálkodóknál pedig emelkedik.* A 30 aranykoronás földeken gazdálkodók például jelenleg hektáronként 660 forint, 1976-tól viszont 900 forint földadót fizetnek. Az adó súlyát azonban viszonylagosan a jobb gazdaságok is csökkenthetik, ha termőföldjeiket még intenzívebben hasznosítják. (A termésátlag, vagy a zöldség-, szőlő- és gyümölcstermelés növelése esetében a fix összegű földadó viszonylag kisebb terhet jelent.) Ez a megoldás előnyös a gazdaság számára, ugyanakkor egybeesik mind a társadalom, mind az adott közösségbe tartozó egyének érdekével is. Indokolt és szükséges ezt a szemléletet erősíteni a politikai munka eszközeivel is.

Jövedelemadó

A jövedelemadó bizonyos mértékben kiegészítője a földadónak. Ez abból az összefüggésből következik, hogy a jobb minőségű földeken gazdálkodó szövetkezetekben általában magasabb a jövedelem színvonala is. Így ez utóbbi

tényező szerint differenciált adó részben korrigálja az aranykorona-érték esetleges hibáit. A jövedelemadó tényleges funkciója ennél természetesen szélesebb. Differenciált alkalmazásának alapvető indoka az a cél, hogy a nagyobb jövedelemmel rendelkezők a társadalmi közös költségek viseléséhez is nagyobb mértékben járuljanak hozzá.

A jövedelemadót a termelőszövetkezetek jelenleg a személyes jövedelem után fizetik, a fejlesztésre és a nyereségből képzett más alapokra fordított jövedelemrész adómentes. Ez a megoldás korábban megfelelő volt: a mentesség ösztönzött a felhalmozásra, az adó pedig kapcsolatot teremtett a tagok jövedelmi helyzete és a társadalmi közös terhek viselése között. Egyre jobban érezhető feszültséget okoz azonban, hogy az elvonás nagyobb és állandóan növekvő része egyetlen tényezőhöz, a személyes jövedelemhez kötődik. (Figyelembe kell venni, hogy a társadalombiztosítási járulékot, ami ugyan nem adó jellegű elvonás, ugyancsak a személyes jövedelem arányában fizetik be.) Ez az egyoldalúság egyrészt fékezte a munkaigényes ágazatok fejlesztését, másrészt a fejlesztési alapok nagymértékű differenciálódásához vezetett.

E gondok mérséklésére január 1-től új adó lép életbe. Az adó alapja a *városi és községi hozzájárulással csökkentett bruttó jövedelem: a mérleg szerinti nyereség, valamint a munkadíjak, illetve munkabérek együttes összege.* Az új adó tehát a nagymértékben szóródó nyereséget is bevonja az adózás körébe. Ezáltal mérsékli a fejlesztési források, s ezen keresztül a gazdaságok fejlődésének indokolatlan differenciáltságát.

A bruttó jövedelemadó a korábbi adónál jobban figyelembe veszi a szövetkezetek teherviselő képességét. Az a szövetkezet, amelyben az egy főre jutó bruttó jövedelem nem haladja meg a 26 000 forintot, nem fizet jövedelemadót, e fölött azonban az elvonás gyorsan emelkedik. A legkisebb adókulcs (28 000 forint jövedelemig) 3%, a 80 000 forint feletti jövedelemrész után azonban már 35%.

A nagyobb progresszivitás igazságosabb teherelosztást tesz lehetővé. Ez az adónem is csökkenti a kedvezőtlen adottságú, és emeli az erős szövetkezetek befizetési kötelezettségét. A meredeken emelkedő kulcsok túlzott hatását ugyanakkor azáltal mérsékli a jogszabály, hogy az adót jövedelemfokozatonként külön-külön, sávosan kell kiszámítani. Így az a szövetkezet, amely fejlődése folytán magasabb jövedelemszínvonalat ér el, nem az egész jövedelme alapján fizeti a nagyobb kulcs szerinti adót, hanem csak a jövedelem újonnan elért kategóriába tartozó része után. További — eddig nem alkalmazott — biztosíték, hogy a szövetkezet az adót csak a mérleg szerinti nyereség 80%-a mértékéig köteles befizetni. Ha a kiszámított adó ezt az arányt meghaladja, a jogszabály mentesítést ad a 80%-ot meghaladó rész befizetési kötelezettsége alól.

A bruttó jövedelemadó összege a személyes jövedelemadóéhoz viszonyítva gazdaságonként elég lényegesen változik. Helytelen lenne, ha a gazdaságok a változtatás hatására nem kívánt irányban módosítanák a jövedelem felhasználását. A kedvezőtlen adottságú vagy ehhez közelálló gazdaságok (az összes szövetkezet mintegy fele) az adózás szempontjából kedvezőbb helyzetbe kerülnek. Ennek azonban nem az a célja, hogy a visszahagyott jövedelmet a személyes jövedelem gyors növelésére fordítsák. Meggyőző munkával is elő kell segíteni, hogy e szövetkezetek *a fejlesztési források gyarapításán keresztül gyorsítsák meg a gazdaság fejlődését.* Ugyancsak hiba volna, ha a jó szövetkezetek a növekvő elvonást egyoldalúan a fejlesztési alap rovására számolnák el. Ha a valamivel nagyobb terhet az alapok között egyenletesen osztják el, nem keletkezik számottevő feszültség. A jelzett helytelen

megoldás viszont aláásnatná a gazdaságok egyensúlyát, megtörhetné fejlődését, így a kollektíva érdekében is szükséges a pártszervezeteknek fellépniük az ilyen szemlélet kialakulása ellen.

Változik a jövedelemadónál az úgynevezett vetítési alap is. Eddig az egy munkanapra jutó személyes jövedelem volt a differenciálás alapja, 1976-tól viszont az átlagos állományi létszámra jutó bruttó jövedelem. Erre a kérdésre a jövedelemnövekmény-adó tárgyalásánál visszatérünk.

A jövedelemnövekmény-adó

Az előzőekben említett két adó alkalmas a differenciálódás mérséklésére, nem csökkenti azonban a személyes jövedelem különbségeit. Az adóprogresszió további növelése viszont nem lenne helyes, mert a termelők könnyen érdektelenné válhatnának a gazdálkodás fejlesztésében. A személyes jövedelem eltéréseinek mérséklésére ezért külön szabályozó eszköz, a jövedelemnövekmény-adó szükséges.

A jövedelemnövekmény-adó az egy főre jutó személyes jövedelem színvonalától függően erősen differenciált mértékben teszi lehetővé a személyes jövedelem adómentes növelését. Az adó-skála módot nyújt az átlagosnál kisebb jövedelmek gyorsabb emelésére, a nagyobb jövedelmek további növelését viszont meredeken emelkedő adóval terheli. Ez az adó az elmúlt években a célnak megfelelően működött, így fenntartása indokolt. Szükségessé vált viszont néhány változtatás bevezetése.

Lényegesen módosult az adókulcs-táblázat. A gyakorlati követelményeknek megfelelően növekedett a jövedelemcsoportok száma, s erősen emelkedett a fizetendő adó progresszivitása. Havi 2000 forint jövedelemszint alatt például a jövedelem 7%-os mértékű növekedéséig nincs adófizetési kötelezettség, ezen felül pedig a növekménnyel azonos összeget kell adóba befizetni. Ezzel szemben a legmagasabb — 4000 forint feletti — kategóriában csak 3%-os jövedelemnövekedés adómentes, a növekmény negyedik %-a után 100%, ötödik %-a után pedig már 300%-os adót kell fizetni. A jövedelemnövekmény alapján fizetendő adó szélsőséges esetben elérheti az 500—600%-ot is.

Megváltozik az adó kiszámításánál használt létszám számbavételi módja is. Eddig a teljesített munkaórákból osztás útján kapták meg a jövedelemszínvonal kiszámításához használt „létszám"-ot. Január 1-től a jövedelemadónál és a jövedelemnövekmény-adónál egyaránt az *átlagos állományi létszámot* fogják figyelembe venni. Ez a korábbinál pontosabb mutató, felhasználásával megbízhatóbban lehet szabályozni a személyes jövedelem növekedését. Az egy főre vetített személyes jövedelemnövekmény adóztatásának hátránya viszont, hogy nem ösztönöz a létszám csökkentésére, esetleges helytelen értelmezése pedig gátolhatja a termelés korszerűsítését, a műszaki fejlesztést. Felvethető ugyanis, hogy ha ugyanazt a munkát a fejlesztés következtében kevesebb számú, de magasabb képesítésű és nagyobb jövedelmű dolgozó látja el, akkor az egy főre jutó bruttó jövedelem és ezzel együtt az adó is emelkedik. Ez a lehetőség nem kizárt, azonban e feszültséget a gazdaságon belül fel lehet oldani. Ha valahol a fejlesztés nyomán átmenetileg szabad munkaerő jelentkezne, azt a munkaigényes ágazatok népgazdasági szempontból szükséges bővítésével foglalkoztatni lehet.

A jogszabály egyébként lehetőséget nyújt a létszám-megtakarításból származó népgazdasági és üzemi előny hasznosítására is. Az előző évihez viszonyított létszámcsökkenés és az átlagjövedelem szorzatának megfelelő összeget ugyanis ki lehet emelni az adóalapból. Indokolt arra törekedni, hogy ezt a le-

hetőséget a termelés fejlesztésével összekötve használják ki a szövetkezetek, mert a munkaerő minél hatékonyabb foglalkoztatása az egész népgazdaság érdeke.

Meg kell még említeni, hogy a szövetkezeteket kedvezmény illeti meg a korai burgonya és a zöldségfélék termelése után. E termelési ágban dolgozók jövedelmét és átlagos állományi létszámát ugyanis le lehet vonni mind az adott év, mind az előző év adataiból.

Végül hangsúlyozni kell, hogy a jövedelemnövekmény-adó a szó szoros értelmében nem adó, nem a jövedelem elvonása a célja. Tulajdonképpen a jövedelem felhasználását szabályozó eszköz, amely akkor teljesíti feladatát, ha csak *minimális mértékben* kell befizetni. Eddig az volt a jellemző, s ezután is arra kell törekedni, hogy adózásra ilyen címen ezután is csak kivételesen kerüljön sor. A népgazdasági tervben előirányzott jövedelemarányok (fogyasztás-felhalmozás, munkás-paraszt jövedelmek stb.) betartása ugyanis fontos gazdasági és politikai érdek. A helyi pártszervezetek tehát akkor cselekednek helyesen, ha segítik és ellenőrzik a gazdasági vezetőket a jövedelem-felhasználás indokolt arányainak betartásában.

A jövedelem-felhasználás szabályozásának új eleme a mezőgazdasági termelőszövetkezetekben a tartalékalap képzése. A szövetkezetek jelenleg saját elhatározásuktól függően képezhetnek biztonsági tartalékot, amit szükség szerint a személyes jövedelem kiegészítésére vagy beruházási célra is felhasznál-

---

A kecskeméti Magyar–Szovjet Barátság Tsz-ben is időben végeztek az őszi búza vetésével. Naponta 40–45 hektáron került földbe a mag *(MTI Fotó – Kozák Albert)*

hatnak. Ez a lehetőség továbbra is megmarad, azonban a következő évtől a városi és községi hozzájárulással, valamint a jövedelemadó és a jövedelemnövekmény-adó összegével csökkentett nyereség 40%-át *kötelezően tartalékalapba kell helyezni.* Az alapképzés mindaddig kötelező, amíg el nem éri a személyes jövedelem 15%-át.

A tartalékalap kötelező képzése átmenetileg — nem jelentős mértékben — csökkenti a szövetkezetek szabad pénzeszközeit. Az alap feltöltése azonban biztonságot nyújt a gazdálkodásban. Szükség szerint — a szabályok betartásával — az alapot a munkadíj és munkabér kiegészítésére, veszteségrendezésre, fejlesztési alaphiány rendezésére, sőt minimális mértékben jövedelem-kiegészítésre is fel lehet használni.

Egyéb adók

A mezőgazdasági termelés jövedelemszabályozásában mindenekelőtt az ismertetett adók érdemelnek figyelmet. Az elvonás többi csatornája kevésbé jelentős, így ezekre nem térünk ki. Nagyságrendje következtében azonban szükséges még két olyan adót megemlíteni, amelyek ugyan függetlenek a mezőgazdasági termeléstől, de a szövetkezetek gazdálkodásában fontos szerepük van. E két adónem a *forgalmi adó* és a *termelési adó.*

A tevékenységi kör bővítése következtében a szövetkezetekben jelentős a különféle nem mezőgazdasági tevékenységek aránya. A gyors fejlődés következtében 1971-től szükségessé vált a korábbi rendszer megváltoztatása, s a szövetkezetekben is az általános vállalati forgalmi adókulcsok alkalmazására került sor. Ez a rendszer 1976-tól sem változik, a kulcsok azonban a vállalati szabályozásnak megfelelően módosulnak.

A forgalmi adó mellett az azonos költségvetési kapcsolatok és az egyenlő feltételek kialakítása tette szükségessé a termelési adó bevezetését. A mezőgazdasági szövetkezetek ugyanis nem fizetnek illetményadót, eszközlekötési járulékot, kisebb a társadalombiztosítási járulék kulcsa, ezzel szemben olyan terheléseik is vannak, amelyek más népgazdasági ágban nem jelentkeznek. Ezeket az eltéréseket termelési áganként számszerűsítették, s a termelőszövetkezetek előnyére mutatkozó különbséget a termelési adón keresztül vonják el. Ez az adónem ugyancsak fennmarad, megmaradnak az élelmiszer-feldolgozást és a szolgáltatást ösztönző kedvezmények is, az adókulcsok azonban a forgalmi adóhoz hasonlóan módosulnak.

● ● ●

E vázlatos áttekintés keretében csak néhány fontosabb változás jelzésére, az alapvető összefüggések bemutatására nyílt lehetőség. Így is érzékelhető azonban, hogy a szövetkezetek számára nem kis feladatot jelent az alkalmazkodás a változó közgazdasági környezethez, ezen belül a gazdálkodással együtt fejlődő adórendszerhez. Szükséges, hogy a szövetkezeti tagok, de különösen a vezetők alaposan tanulmányozzák az új rendelkezéseket, és a jogszabályokba foglalt társadalmi igényt figyelembe véve fejlesszék gazdaságukat. A pártszervezetek mindenekelőtt azzal segíthetik a fejlődést, ha — a megfelelő ismeretek birtokában — szorgalmazzák és a pártmunka különféle eszközeivel előmozdítják a jövedelem-felhasználás sokat vitatott kérdéseiben az egyéni, a csoport- és a társadalmi érdek összehangolását.

Zsuffa Ervin
a KB munkatársa

A helyi sajtó — a politika tükre

Az országos politika és a helyi politika szorosan összefügg, kiegészíti egymást, ugyanakkor önállóan is fontos szerepet tölt be mindennapi életünkben. „Ha arra keressük a választ, hogy milyen a politikai hangulat, tudnunk kell, hogy azt az egyes embernél két tényező határozza meg: az általános és a helyi politika — mutatott rá Kádár János elvtárs 1973. április 6-i angyalföldi beszédében. — Az országos politikában — tette hozzá — azért dolgozunk, hogy a munkásosztály, a dolgozó osztályok, a nép általános közérzete megfelelő legyen..."

A párt országos és helyi politikájának szolgálatában, a társadalom közérzetének alakításában mind fontosabb szerepet tölt be 19 megyei és 2 városi napilapunk, amelyek egyszeri alkalommal összesen több mint egymillió példányban jelennek meg. Pártunknak ma már 90 hetenként, illetve kéthetenként megjelenő üzemi lapja is van, amelyek együttesen mintegy 700 000 példányban jutnak el az olvasóhoz. Ezenkívül nagy számban jelennek meg vállalati, termelőszövetkezeti híradók is. A megyei, városi, üzemi újságok akkor töltik be hivatásukat, ha következetesen képviselik az egész országra érvényes általános gazdasági, társadalompolitikai elveket, s ebben a szellemben mozgósítanak a konkrét cselekvésre a helyi gyakorlatban. Így szolgálhatják a legjobban, hogy a társadalom közérzete helyileg is jó legyen.

A helyi sajtó nap mint nap meríthet azokból a bő forrásokból, amelyek a megye, a város, a község, a tanyavilág, az üzem és a gyár életét táplálják A Csongrád megyei Hírlap szerkesztői például — helyesen — az újság tervezésénél messzemenően figyelembe veszik, hogy csaknem 90 000 ember él megyéjük szétszórt tanyavilágában. Különös figyelmet fordít az ipari üzemekre az észak-magyarországi sajtó, hiszen ez a vidék adja a magyar ipar termelésének 22—23 százalékát. Mivel Somogy az ország egyik legnagyobb mezőgazdasági megyéje, természetes, hogy az ottani újságok különösen sokat írnak a termelőszövetkezeti mozgalom fejlődéséről, a falu új társadalmának alakulásáról. S végül egy egészen sajátos példa: a Pest megyei Hírlap a megye különleges helyzete miatt — a főváros egyben megyeszékhely is — sűrűn kényszerül annak magyarázására, hogy miért nem lehet azonos a mérce a főváros és egy-egy agglomerációbeli község esetében. A fővárosba ingázó 200 000 ember ugyanis hazaviszi igényeit, anélkül, hogy összevetné a szerepköri különbségeket. A hangsúlyt ezért arra teszi a lap, hogy az adott lehetőségeket miként használják fel a megyében, s összhangban állnak-e a helyi elgondolások a legfőbb társadalompolitikai célokkal.

Mindig időszerű: a munka ábrázolása

A helyi újság lelke az aktualitás. Megyei, üzemi újságjaink jól vizsgáznak ebből a leckéből. Az utóbbi időben gyakrabban írnak a legidőszerűbb kérdésről, a munkáról és annak főszereplőjéről, a munkásról. Amint a cikkek, riportok, portrék többségéből kiviláglik: az időszerűség ez esetben sem formai, hanem tartalmi kérdés.

A Veszprém megyei Napló szerkesztősége például tíz hónapon át minden hét végén csoportos beszélgetésre invitálta a megye gyárainak, üzemeinek

munkásait: mondják el véleményüket saját „házuk tájáról". Ezek a vélemények — amelyek elsősorban a jól végzett munka öröméről, a szocialista brigádok életéről szóltak, de a munkaerő-vándorlást, a szervezetlenséget, egyes minisztériumok irányító, ellenőrző tevékenységének gyengéit is boncolgatták — vasárnaponként láttak napvilágot az újság Munkásklub elnevezésű sorozatában. Végül tíz hónap termését összegyűjtötték és csaknem kétszáz oldalnyi könyvben megjelentették. Érdekes, izgalmas olvasmány: ahány fejezet, annyi megközelítése a munkáshétköznapok eseményeinek, találkozása országos és helyi eredményeknek, esetenként ütközése „fenti" és „lenti" problémáknak.

A csepeli, ózdi, angyalföldi, salgótarjáni és más üzemi lapokban sokat és sokféleképpen szerepelnek a szocialista brigádok. A Salgótarjáni Kohászati Üzemek újságja, a Tarjáni Acél érdekes cikkben elemezte például annak szükségességét, hogy a szocialista brigádok többet foglalkozzanak politikai kérdésekkel, összejöveteleiket használják fel a politikai ismeretek tökéletesebb elsajátítására, vitázzanak többet az ország és a világ dolgairól.

A munkássá válás ábrázolása érthető módon évek óta központi témája az agrárvidékek — Vas, Tolna, Szabolcs megyék — újságjainak. Ezekben a megyékben gyors ipari fejlődés tanúi lehetünk. Ez a fejlődés azonban új politikai követelményeket is támaszt a gazdasági és társadalmi szervek vezetőivel, valamint a helyi lapokkal szemben is, amelyeknek e lapok — a Kelet-Magyarország, a Tolna megyei Népújság, a Vas Népe — mind sokoldalúban tesznek eleget.

A tapasztalatok meggyőzően igazolják, hogy a termelésről, a munkáról, a szenzációk nélküli hétköznapokról is lehet vonzóan írni. Tegyük nyomban hozzá, hogy az összkép azért még nem ilyen kedvező. Másutt is találkozhatunk olyasmivel, amit a Diósgyőri Munkás terjedelmes tudósításában olvashattunk: a tonnák és százalékok sorolása közben az újságíró mellékesen közbevetette: „... többet törődtünk az alkotó emberrel..." Az egyébként érdekes, fontos, tiszteletre méltó számok egy ilyen mellékmondattól még nem lesznek életszerűek, viszont könnyen lejárathatunk, sablonná merevíthetünk vele fontos törekvéseket.

Beavatni, cselekvő támogatásra ösztönözni

Fontosnak tartjuk, hogy helyi sajtónkban — különösen a Központi Bizottság 1975. július 2-i ülése óta — megfelelő arányban kapjon helyet népgazdaságunk és a szűkebb pátria gazdaságának eredménye, a nehézségek feltárása. Fontosnak tartjuk egyrészt azért, mert így teljes a gazdasági valóságról alkotott kép, másrészt a reális számvetésekben tükröződik a szándék, hogy jobban, hatékonyabban kell dolgoznunk.

Az ésszerű takarékosságról sok — országosan is megszívlelendő — cikk jelenik meg helyi lapjainkban. Gyakran szólnak ezek az írások arról, hogy értékes lehetőséget rejt magában a melléktermékek újrafeldolgozása, a hulladékok hasznosítása. Hírt adtak például arról, hogy a Kőbányai Gyógyszerárugyárban 90 millió forint értékű anyagot takarítottak meg az egyszer már felhasznált oldószerek tisztításával, újbóli felhasználásával. Ilyen lehetőséget tártak fel a Budapesti Vegyiművekben, a húsiparban és másutt is. Szorgalmazzák a helyi lapok, hogy az illetékesek gyorsabban és nagyobb arányban vásárolják vissza a hulladékpapírt, az üveget, a különféle fémeket.

Refrénként tér vissza helyi lapjainkban az országos példa, hogy egy szá-

zalék anyagmegtakarítás csak az iparban mintegy 3 milliárd forinttal csökkentené a népgazdaság — jórészt a tőkés fizetési mérleg — terheit. Sajnos, arról csak elvétve olvashatunk, hogy miként csökkentik a drága nyersanyag beépítési hányadát. Vagy: csaknem egy éve jelent meg az országos napilapokban az Energiagazdálkodási Intézet úgynevezett átfogó javaslatterve, amely szerint 900 000 tonna kőolaj megtakarítása lehetséges országosan. Többek között szerepel ebben a javaslatban az ipari fáradt gőz, szaknyelven hulladékhő hasznosítása. Helyi lapjainkban viszont nemigen szerepel, hogy az adott területen mi valósult meg az országos elképzelésből.

Általános tapasztalat, hogy megyei, üzemi újságjaink a fejlesztésről szólva szinte kizárólag beruházásokat szorgalmaznak. Ez leegyszerűsítése egy bonyolult folyamatnak. A fejlesztésnek ugyanis nagyon fontos eleme a már meglevő termelőberendezések ésszerűbb felhasználása. Persze, jó példa ezúttal is akad. Tekintélyt, megbecsülést vívott ki magának a Láng Gépgyár üzemi lapja, a Turbina azzal, hogy másfél éven át havonta kétszer olvasói elé tárta azokat a termelési és értékesítési nehézségeket, amelyekkel a vezetés küszködött. Az üzemi újság hű képet nyújt arról, hogy a gyári tervezők és munkások fáradozása miként segítette és segíti át az üzemet a nehézségeken, a világpiacon jelentkező akadályokon. A lap szerkesztői jól megértették, hogy az emberek megfelelő közérzetének alakításához a gondok őszinte feltárása éppúgy hozzátartozik, mint a sikerek, a közös eredmények fölött érzett jogos büszkeség ábrázolása.

Immár három évtized tapasztalata mutatja, hogy felvilágosító munkánk mindig akkor került közel a politikai, gazdasági kérdések iránt csak hétköznapi módon, nem szakértő részletességgel érdeklődő százezrek gondolkodásmódjához, amikor meg tudta világítani érdekeltségüket, s a közös ügy részeseivé tudta tenni őket. Helyi sajtónk szép feladata, hogy a kormány nemrég meghirdetett munkaprogramjába, annak minden egyes részletébe beavassa olvasóit, kérve javaslataikat, észrevételeiket, cselekvő támogatásukat.

Bemutatni a fejlődést, ostorozni a hibákat

Vannak tettek, amelyekből nagy alkotások nem születnek ugyan. forintértéküket kifejezni sem lehet, s mégis gazdagabbá, szebbé teszik az életünket. Ezek közé sorolhatjuk az egészséges lokálpatriotizmust is. Cseng a szerkesztőségi telefon: egy kiállításra hívják az újságírót, olyan kiállításra, amely néhány sort — vagy talán még annyit sem — kaphat a lap hasábjain, pedig mögötte tíz vagy száz ember önzetlen munkája, a szülőföld, a szülőváros hagyományainak gondos ápolása, a közjó szolgálata húzódik meg. Leveleket hoz a posta. bennük hasznosítható javaslatok, ötletek. Íróik nem kérnek érte jutalmat, csak egyszerűen használni akarnak velük a közösségnek.

Megyei, üzemi újságjaink rendszeresen számon tartják, élesztgetik ezt a nemes szándékot. Nem utolsósorban azzal, hogy hű képet adnak a végbement fejlődésről. Ma már szinte minden vidéki központunkban, valamennyi megyeszékhelyünkön megtalálhatók a modern nagyvárosra jellemző toronyházak, tágas terek, korszerű üzletek, éttermek. bisztrók, egészségügyi és kulturális intézmények, egyszóval az olyan létesítmények, amelyek korábban csak a fővárosban — bár néha még ott sem — voltak láthatók. Ezt a dinamikus fejlődést napról napra nyomon követi a helyi sajtó, de nemcsak tükrözi, hanem a maga eszközeivel segíti, alakítja is. Bírálja, hogy a hajdan ligetes városokban hogyan zsugorodik össze a zöldövezet, hogy mennyit és

miért késnek az úgynevezett járulékos beruházások, hogy még mindig nagyon egysíkúak a típustervek. A városrendezéssel és városfejlesztéssel összefüggő kérdésekben tehát rendszeresen hallatják álláspontjukat, hangot adnak a helyi közvéleménynek.

Egyik-másik megyei lapunk azonban olykor túllő a célon. Egy-egy cikkében a gazdasági realitást elfedi a helyi érdekek abszolutizálása, más szóval „nyakon csíphetjük" bennük a provinciális szemléletet, amely egyik legnagyobb rákfenéje helyi sajtónknak. Az újságírók szakmai folyóirata, a Magyar Sajtó augusztusi számában Reményi József joggal hívja fel a figyelmet erre a szemléletbeli torzulásra, idézve egy Abonyról szóló riportból: „Örökös téma immár háromezer ingázó munkásunk. Az, hogy a nagyközség képtelen szakmunkásainak helyben, igényeiknek megfelelő tevékenységet biztosítani... A Kinizsi Gimnázium is kicsi, korszerűtlen... Dr. Czuczor László tanár a szakközépiskola hiányát is szóvá tette... Közművesítésük gyerekcipőben jár. Családok százai azért nem jutnak OTP-hitelhez, mert a korszerű lakásépítés feltételei nem biztosítottak. Nincs csatornarendszer... A nagyközség fiataljai strandot, kempinget, még egy mozit, zenés szórakozóhelyeket, gázfűtést, nagy áruházakat, több parkot és virágos sétányokat, némelyek még színházat is kérnének... Ez már az új Abony hangja!"

Az új közösségek hangját azonban nem jellemezheti az igények egyoldalú — a megvalósítás lehetőségeivel nem számoló — felsorakoztatása, a „számla benyújtása". Igaza van a Magyar Sajtó cikkírójának, amikor kívánsághangversenyhez hasonlítja az úgynevezett új Abony hangját. És igaza van abban is, hogy a túl sok és „fedezetlen" igény egyszerre történő felsorolása csak szétszórja a figyelmet, holott itt valójában rangsorolni kellene, kiemelni azt, ami jelenleg a legsürgetőbb, illetve ami többé-kevésbé helyi erőforrásokból is megvalósítható. Máskülönben a helyi közérzetet indokolatlanul rossz irányba befolyásolja az újság.

Sokat és eredményesen hadakozik helyi sajtónk a bürokratikus huzavonával, az akadékoskodó betűrágással, a hivatali merevséggel és értetlenséggel. Helyes, hogy az ilyen esetekben megyei, üzemi újságjaink nem általában a tanácsot, hanem az egyes ügyintézőt, nem általában a felsőbb vezetést, hanem a helyi fonákságokért felelős tisztségviselőket teszik felelőssé az emberek közérzetét romboló hivatali nagyképűség, nemtörődömség miatt.

Az információ nem magántulajdon

Tapasztalataink szerint a helyi sajtó — elsősorban a gyári lapok — olvasói több állásfoglalást várnak lapjaiktól. Az üzemi újságtól több nyilvános vitát várnak a termelés, a munkahelyi demokrácia időszerű kérdéseiről. Egyik üzemi lapunk olvasója így fogalmaz a szerkesztőséghez küldött levelében: „Aki fél a nyilvános vitától, annak nem a vita árt, hanem a nyilvánosság." Igaza van ennek a véleménynek. S azoknak is, akik szerint az ilyenfajta félelmet nem szabad jogosnak elismernünk.

De hát kell-e nálunk egyáltalán erről beszélni? Nem világos-e önmagától is, hogy a vezetés minden láncszemének érdeke nyíltan, őszintén tájékoztatni az érdekelteket a sorsukat érintő kérdésekről? Igen, világos — de nem mindenütt. Üzemi újságok szerkesztői, munkatársai nemegyszer tesznek szóvá egy eléggé általános jelenséget. Azt, hogy egyes gazdasági vezetők — közöttük kommunista gyárigazgatók is — a termelés fogyatékosságait firtató írásaikat azzal vádolják, hogy kiteregetnek olyan dolgokat, amelyek ártanak

a külkereskedelmi érdekeknek. Természetes, hogy akadhatnak olyan esetek, amikor a piaci verseny — elsősorban a kapitalista piacokon dúló versengés — szempontjából némely kérdés üzemi titokként kezelendő. De miféle titok például néhány ipari üzemünk átszervezése, amely a dolgozók ezreit érinti? Vajon miért ne adhatna erről a gyári újság őszinte tájékoztatást?

Előfordult, hogy egyik textilüzemünk vezetője a hazai fogyasztókkal szembeni mulasztását külkereskedelmi érdekekre hivatkozva akarta eltitkolni a dolgozók előtt. Holott a mulasztás felszámolásában éppen a gyár kollektívája segítette józan önvizsgálatra a vezetést, és magukat a dolgozókat is, akik mint vásárlók szintén hátrányt szenvedtek.

Természetes emberi tulajdonság, hogy senki sem szeret kellemetlen dolgokat közölni. Ez érthető a magánéletben, de teljesen elfogadhatatlan a közéletben. Mi indokolja például, hogy néha még a gyári balesetekről szóló tudósítások közlésekor is valóságos harcot kell az üzemi sajtónak vívnia a felelősséget viselő vezetőkkel a részletes információkért? Hogy micsoda károkat okoz bármely rendellenesség szépítése vagy éppen elhallgatása, arra derített fényt a fővárosi ügyészség egyik vizsgálata, amely megállapította: legmodernebb húsipari tanuló intézetünkben az üzemi balesetek jelentős részét éveken át eltitkolták, így elmaradt a balesetek okainak elemzése, a szükséges óvintézkedések megtétele, és ugyanazok a bajok újra és újra megismétlődhettek.

Joggal teszik szóvá a szerkesztők, hogy a közlés felelőssége nem lehet az indokolt, megalapozott információ gátja, s főleg nem a közvélemény lebecsülését rejtő spanyolfal. Hadd emlékeztessünk itt arra, hogy az irányító pártszervek ezzel kapcsolatos véleményét a sajtó dolgozóinak 1971. évi aktívaértekezletén Óvári Miklós, a KB titkára megfogalmazta: „Az információ nem magántulajdon. Aki az információt adja, nem szívességet tesz, hanem kötelességét teljesíti..." Egyébként az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottsága már 1969 februárjában foglalkozott az ilyen és hasonló jelenségekkel és így foglalt állást: „Ha az üzemi lap konfliktusba kerül a helyi vezetéssel, akkor a felügyeleti szerv feladata, hogy politikai súlyával érvényre juttassa a népgazdaság érdekeit..." Tehát a megyei, városi, járási, kerületi pártbizottságok feladata, hogy a joggal kifogásolt és érdemleges esetekben az üzemi lapok szerkesztői mellé álljanak!

Tájékoztatás, irányítás, értékelés

A Központi Bizottság Agitációs és Propaganda Osztálya rendszeresen — havonta egyszer — főszerkesztői értekezleten áttekinti a megyei és városi napilapok időszakos munkáját, tájékoztatja a szerkesztőségek vezetőit a legfontosabb testületi állásfoglalásokról, a kormány döntéseiről, s ezek végrehajtásának a sajtóval kapcsolatos feladatairól. Más fórumokon — tájértekezletek, szerkesztőségi taggyűlések, egyes rovatok megbeszélései stb. — is alkalom nyílik a helyi lapok munkájának országos mérlegelésére. A párt Politikai Bizottságának tagjai, a Központi Bizottság titkárai megyei látogatásaik során nemegyszer felkeresik a helyi szerkesztőséget, véleményt cserélnek az újságírókkal politikai és szakmai kérdésekről egyaránt.

Az egyes lapok munkájának részletesebb, tüzetesebb értékelésére a helyi — megyei és városi — pártbizottság a legilletékesebb. Ezek a testületek a legutóbbi években szakítottak egy korábbi gyakorlattal, amikor olyan jelentéseket kértek a felügyeletük alá tartozó szerkesztőségektől, amelyben hóna-

pokra. sőt évekre visszamenőleg a gyakornokképzéstől a lapterjesztésig mindennek szerepelnie kellett. Ebből logikusan következett, hogy a szerkesztőség jelentése fölötti vita formális jegyeket viselt magán: egyoldalú volt, s jobbára azt kérte számon, ami óhatatlanul hiányzott egy sokat markoló jelentésből. Ma célratörőbbek a testületi viták: egyszer a közművelődéssel, máskor a településfejlesztéssel, megint máskor a munkahelyi demokráciával összefüggő lapmunka van napirenden. Részletesebb a vita, célravezetőbb a szerkesztőségnek nyújtandó politikai eligazítás. Ez utóbbi természetesen nem korlátozódik csak a lapot értékelő napirendekre. Egyre gyakoribb, hogy megyei, városi, üzemi párttestületeink különféle témák megvitatása alkalmával megjelölik a sajtó feladatát is.

Ahhoz, hogy a megyei lapok a helyi kérdések mellett frissen, hatékonyan, közvetlenül is foglalkozhassanak az ország és a világ dolgaival, segítséget kapnak a KB Agitációs és Propaganda Osztálya közvetlen irányításával a Központi Sajtószolgálattól. A KS szerkesztősége országos és nemzetközi témákról átfogó cikkeket, telexen adott gyors kommentárokat, hírmagyarázatokat, külföldön járt újságírók riportsorozatait, képtovábbító rendszere útján aktuális kül- és belföldi eseményekről készült fotó-anyagot bocsát rendszeresen a megyei lapok rendelkezésére. Tevékenységével közreműködik abban, hogy országos irányító szervek vezetői, közéleti személyiségek, neves írók és publicisták, külföldön dolgozó sajtótudósítók rendszeresen és közvetlenül szólhassanak a megyei lapok olvasóihoz politikai, gazdasági és kulturális kérdésekről egyaránt. A megyei lapok így képesek kielégíteni annak a jelentős számú olvasónak az igényeit, akik csupán ezt az egy újságot járatják, de érdeklődési körük nem szűkül le szűkebb pátriájuk örömeire és gondjaira, ezért az élet, az ország más területeiről is várják az információt.

Egyre kulturáltabb, színvonalasabb az üzemi sajtó is. Ebben megmutatkozik a hatása azoknak a nem csekély erőfeszítéseknek, hogy az üzemi lapok tradícióikhoz, szorgos munkásságukhoz méltó anyagi és főleg erkölcsi megbecsülésben részesüljenek. Az általános politikáról mindinkább áttérnek a konkrét üzemi, gyári, vállalati kérdések taglalására. Helyi gondokról, helyi gazdasági, politikai feladatokról írnak, igyekeznek rendszeresen választ adni azokra a kérdésekre, amelyek foglalkoztatják az üzem, a gyár, az intézmény dolgozóit. A korábbinál rendszeresebben szólaltatnak meg gazdasági és politikai vezetőket, egyre több fórumot adnak a munkások véleményének, rendszeresen közlik a dolgozók leveleit, észrevételeit, javaslatait és ezzel olyan párbeszédet teremtenek vezetők és munkások között, amely részévé, elemévé válik az üzemi élet demokratizmusának.

Kedvezően hatott az üzemi sajtó fejlődésére a felügyelő és irányító pártszervek ellenőrző, segítő tevékenysége. Ma már általános gyakorlat, hogy a szerkesztőt rendszeresen meghívják a párt- és állami vezetők értekezleteire. Az üzemi pártbizottságok többsége mind gyakrabban tűzi napirendre és értékeli a lap munkáját. A fővárosban a Budapesti Pártbizottság, vidéken a megyei pártbizottságok — különösen a legutóbbi hónapokban — fontos tanácsokkal látják el az üzemi újságok szerkesztőit, munkatársait, hogy a jelenleginél is biztosabb kézzel nyúlhassanak a területükön lejátszódó gazdasági és politikai folyamatok ábrázolásához, visszatükrözéséhez.

Kőszegi Frigyes
a KB munkatársa

A társadalmi tulajdon védelme a mezőgazdasági szövetkezetekben

A mezőgazdasági szövetkezetekben — ideszámítva a szövetkezeti közös gazdaságokat, a szakszövetkezeteket, a szövetkezeti társulásokat, a halászati szövetkezeteket és a háztáji gazdaságokat — a mezőgazdaság közel *200 milliárdnyi állóeszközéből csaknem 130 milliárd forintnyi* állóeszközzel rendelkeznek. A forgóeszközeik értéke pedig meghaladja a 70 milliárd forintot. A mezőgazdasági szövetkezetek tulajdonában, használatában levő épületek értéke mintegy 100 milliárd forint. Ez a jelentős szövetkezeti vagyon — mint a társadalmi tulajdon egyik formája — *fokozott védelmet élvez* a szocialista állam és társadalmunk részéről. *A szövetkezeti törvény szerint ugyanis a szocialista szövetkezeti tulajdon a társadalmi termelés, elosztás vagy a szükségletek közös kielégítése céljára önként társult állampolgárok oszthatatlan tulajdona.*

A fokozott védelem politikailag, erkölcsileg, jogilag, sőt büntetőjogilag is értendő. A szövetkezetek vagyoneszközeinek védelme fontos közügy. Óvására összehangolt társadalmi összefogásra van szükség, nemcsak a szövetkezeti tagság, a szövetkezeti dolgozók, a szövetkezeti vezetők, hanem a szövetkezetekkel kapcsolatban álló állami szervek, vállalatok, hivatalok dolgozói részéről is. A szövetkezeti vagyon megóvása tehát széles körű társadalmi feladat. Fontos szerep jut ebben az üzemi vezetőknek, a pártszervezeteknek, a KISZ-szervezeteknek. Az érdekképviseleti szervek (SZOT, területi szövetségek) is átérzik a társadalmi tulajdon hatékony és erőteljes védelmének fontosságát.

A Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa és a Belügyminisztérium munkacsoportot hozott létre, hogy a társadalmi tulajdon védelmének e fontos területéről, az ezzel kapcsolatos bűnözés 1969—1973. évek közötti alakulásáról adjon helyzetképet, és tegyen javaslatokat az ellentmondások feloldására. a nehézségek leküzdésére. A munkacsoport vizsgálata, tudományos elemzése, nagyon fontos tanulságokkal szolgál.

Megalkuvás nélkül

A társadalmi tulajdon elleni bűncselekmények alakulásának vizsgálata elválaszthatatlan attól a közegtől, amelyben a szövetkezetek működnek és gazdálkodnak. A szövetkezetek jelentős szerepet töltenek be a mezőgazdaságban. nemcsak a közvetlen termelés területén, hanem a szolgáltatás, a kiegészítő üzemágak termelése és egyéb területeken is. A mezőgazdasági szövetkezetek az eltelt időszakban dinamikusan fejlődtek, termelésük 1969-től általában évi 4 százalékos fejlődési ütemet mutat. A szövetkezetek nemcsak gazdálkodó egységek, hanem a közösségi élet szervezetei is. Működésük és gazdálkodásuk demokratikus elvekre épül.

A társadalmi tulajdon védelme a szövetkezeti tagoknak is szívügyük, hiszen részesedésük, keresetük nagyrészt azon múlik, hogy mennyit ter melnek, milyen hatékonysággal hozzák létre az anyagi javakat, a mezőgazdasági termékeket. A szövetkezeti tulajdon károsítása esetén tehát nemcsak

általában keletkezik kár a közösség vagyonában, hanem a szövetkezeti tagok, sőt az alkalmazottak zsebe is megérzi azt, tehát a szövetkezeti tagok széles rétegei is fellépnek a káros jelenségekkel szemben.

A szövetkezetek tevékenysége a népgazdaság más ágazataihoz hasonlóan fejlődik, s a szövetkezetekben a társadalmi tulajdon védelme a népgazdaság egyéb ágazataihoz hasonlóan alakul. A szövetkezetekben *10 000 lakosra 5 éves átlagban a bűncselekmények 2,3 százaléka jutott.* A társadalmi tulajdont érintő bűncselekmények száma pl. 1973-ban 27 907 volt, ebből a mezőgazdasági szövetkezetek részaránya 10,3 százalék. Ez nagyjából megfelel a szövetkezetek népgazdaságban betöltött szerepének is.

Abból a szempontból is érdemes tallózni, hogy a társadalmi tulajdon ellen a legnagyobb arányban milyen bűncselekményeket követnek el. A bűncselekmények között legnagyobb arányú a *lopás.* Aggasztó, hogy a lopások száma 1969-től lényegében megkétszereződött. A betöréses lopások száma is emelkedő tendenciájú, jelenleg 12 százalékos. Ezek az erőszakos cselekmények rendkívül veszélyesek a társadalomra és megelőzésükre nagy gondot kell fordítani. Az úgynevezett intellektuális bűncselekmények (ide tartoznak: sikkasztás, csalás, hűtlen kezelés) száma az összes bűncselekményekhez képest 17 százalék körüli, s ebből a sikkasztás 10 százalék. A bűncselekmények megítélésében lényeges, hogy ezeknek milyen a társadalomra való veszélyességének foka, milyen kárt okoz a népgazdaságnak és a szövetkezeti közösségnek.

A szovetkezeti vagyon elleni bűncselekményeknél az először megtévedtek, a büntetlen előéletűek túlsúlya dominál: a vizsgált időszakban a részarányuk 80 százalék. A már 3—5 ízben büntetésben részesültek aránya 3—4 százalék, amely viszonylag állandó. A bűnelkövetők iskolai végzettség és beosztás szerinti alakulása sem érdektelen. A bűnelkövetők között az egyetemet, főiskolát végzettek részaránya 1969—1973 között 7 százalék volt, a fizikai munkások az elkövetők 50, a felelős gazdasági vezetők 15, a pénz- és anyagkezelők együttesen 10—12, a munkaszervezeti egységvezetők, brigádvezetők 10 százalékát alkotják.

A szövetkezetek sérelmére elkövetett bűncselekmények száma szövetkezetenként 1,5—1,8. Ez nem rossz arány, de nyilvánvalóan az lenne a legegészségesebb, ha a meglevőnél jóval kevesebb, vagy egyáltalán nem is lenne bűncselekmény. Nyugtalanító azonban, hogy az utóbbi években növekszik a *súlyosabb kárt okozó bűncselekmények száma* és az intellektuális bűncselekmények aránya is.

Az is figyelmet érdemel, hogy a szövetkezeti gazdaságokban nem egyformán jelentkezik a bűnözés. Bűnözés szempontjából vannak úgynevezett „fertőzött" gazdaságok, amelyekben gyakoribb a bűncselekmények elkövetése, és a károkozás is nagyobb mértékű.

A vizsgálat szinte legfontosabb politikai tanulsága: a bűncselekményeket milyen célok, indítékok (motívumok) alapján követik el. A tapasztalatokból kitűnik, hogy a termelőszövetkezeti tulajdon elleni bűnözésben az anyagi haszonszerzés, a vagyongyűjtő törekvések, nyerészkedési célok által motivált elkövetések képezik a legnagyobb veszélyt és okozzák a legnagyobb károkat. A számítások szerint közel 60 százalékát teszik ki az anyagi indítékok. A nehéz anyagi helyzet csak 3—5 százalékban motiválja az elkövetést.

Összességében azonban azt állapíthatjuk meg, hogy jelentős és egyre növekszik azoknak a szövetkezeteknek a száma, amelyekben jelentősebb károk nem, vagy csak ritkán fordulnak elő és ez nagyon örvendetes. A bűnözés a

szövetkezetek egy részére koncentrálódik, amelyekben viszonylag gyakoribbak a bűncselekmények, és a károkozás is jelentős. Ebbe viszont nem szabad belenyugodni, megalkuvás nélkül kell ellene küzdeni.

A párt-, az állami és az érdekképviseleti szervek tennivalói

A mezőgazdasági szövetkezetek többségében a társadalmi tulajdon védelmének helyzete jó, tovább javul a fegyelem, erősödnek a szocialista vonások. Ez kifejezésre jut a hatékonyabb gazdálkodásban, a közös vagyon védelmében és fokozottabb őrzésében is. A szövetkezeti tagok jól irányítják és ellenőrzik a szövetkezetek gazdálkodását, működését. Határozottan állíthatjuk, hogy az elmúlt esztendőkben korszerűbb lett az üzemi és munkaszervezet, javult a belső ellenőrzés. E tendenciák mellett számos fogyatékosság is tapasztalható. Ezekre szeretnénk felhívni a politikai, az állami és a társadalmi szervek figyelmét.

A társadalmi tulajdon védelme szempontjából is nagy jelentősége van a *káder- és személyzeti munkának.* Számos esetben olyan személyek is bizalmi állásba kerülnek a mezőgazdasági szövetkezetekben, akik nem felelnek meg a káderpolitikai követelményeknek. Ezek közül mindenekelőtt a *politikai megbízhatóságot* kell szem előtt tartani, de vizsgálni kell a szakmai rátermettséget is. A szövetkezeti vezetők figyelmébe ajánljuk a szervezett *utánpótlás* biztosításának ügyét is. Különös alapossággal kell vizsgálni azokat a személyeket, akik nagy vagyonértékek felett rendelkeznek. El kell érni, hogy a szövetkezetek ne alkalmazzanak vezető állásba olyanokat, akik nem rendelkeznek büntetlen előéletet tanúsító erkölcsi bizonyítvánnyal.

A pártszervezetek — a szövetkezetek vezetőségeivel együtt — sokat tehetnek a szövetkezetek vagyonvédelmi szervezetének kiépítéséért. Bár a szövetkezetek többségében a *vagyonvédelemmel foglalkozók száma kielégítő,* a személyek kiválasztásában, tevékenységében és szervezeti irányításában azonban még sok a kívánnivaló. Tevékenységüket általában egy-egy ágazat, üzemegység szervezeti keretében látják el, hiányzik azonban központi irányításuk, a tapasztalatok és a tennivalók koordinált összefogása. Célszerű megvizsgálni annak lehetőségét is, hogy az egyesült, vagyis a nagy területen gazdálkodó és a jelentős termelési értéket termelő szövetkezetekben a vezetés funkcionális egységeként önálló üzemrendészeti szervezet működjön. Az országban mintegy 50 szövetkezet központi intézkedés nélkül is foglalkoztat már rendészeti dolgozókat, illetve kiépítette rendészeti szervezetét.

A szövetkezetek *a vállalatok, intézmények* széles körével tartanak kapcsolatot. Anélkül, hogy bizalmatlanságot keltenénk, meg kell mondani: a szövetkezetek elleni bűncselekmények jelentős részét, mintegy 50 százalékát, kívülálló személyek okozzák. A szövetkezetek vezetőségének az a feladata, hogy az eddigieknél nagyobb figyelmet fordítsanak a tartós, vagy eseti szerződéses kapcsolatban álló vállalatokkal szembeni követeléseik nyilvántartására, jogaik érvényesítésére. A szocialista gazdálkodás elveit sértő vállalatokkal, személyekkel szemben szerződésszegés esetén kezdeményezzék szankciók alkalmazását. Bátran éljenek a gazdasági bírság kezdeményezésének lehetőségével, az érintett személyek felelősségre vonásával.

A társadalmi tulajdon védelme megszilárdításának nagyon jelentős eszköze *a belső ellenőrzés.* Változatlanul kulcskérdése ez mozgalmunknak. Reprezentatív felméréseink szerint a szövetkezetekben 1969—1973 között 55 százalékkal emelkedett az ellenőrzések száma. Az ellenőrzések 49 százaléka

állapított meg szabálytalanságokat, hiányosságokat. Napjainkban az egyre javuló összetételű bizottságok mindinkább képesek a színvonalas ellenőrzésre.

A mezőgazdasági szövetkezetekben jelentősen fejlődik a vezetés részét képező ellenőrzés. Mintegy 40 000 felső és középszintű vezető, valamint szakember dolgozik a szövetkezeti gazdaságokban. Alapvető, hogy a vezetők eleget tegyenek ellenőrző feladatuknak. Ennek feltétele az, hogy a különböző belső szabályzatok egyértelművé tegyék kötelezettségeiket, rendezzék az ellenőrzéssel összefüggő felelősség körét és mértékét. A vezetői ellenőrzés hatékonyságát csökkenti, hogy egyes vezetők ilyen irányú feladataikat az ellenőrző bizottságra, vagy a belső ellenőrre igyekeznek hárítani.

A vezetői ellenőrzés rendszerében igen fontos szerepük van a belső ellenőröknek, ellenőrzési csoportoknak. A szövetkezetek mintegy 20 százalékában már működnek belső ellenőrök. Az ellenőrök 80 százaléka még kapcsolt munkakörben végzi ezt a feladatát. Munkájuk tapasztalata azt bizonyítja, hogy az eddigieknél nagyobb politikai, morális támogatást érdemelnek.

A területi szövetségek revizori irodáinak munkája 1971-től jelentősen fejlődik. A 42 területi szövetség mellett szervezett revizori iroda eleget tett a ketévenkénti általános belső ellenőrzésre vonatkozó igényeknek, s csupán 8 szövetségnél akadályozta a megbízatások maradéktalan teljesítését a szakemberhiány. A szövetségek egyesülésével a revizori irodákat erősíteni kell.

Az eddigiekből is kitűnik, hogy a szövetkezetek vagyonvédelmi szervezete állandóan fejlődik. A jövőben azonban nagyobb gondot kell fordítani a biztonságos munkakörülményekre, a munkavédelmi berendezésekre, célszerű a régi és elhanyagolt, elavult biztonsági berendezéseket, páncélszekrényeket stb. felújítani, kicserélni. Sok helyen nem kielégítő a szövetkezeti majorok, magtárak, istállók stb. éjszakai őrzése és ellenőrzése. A nagy értékű termelőberendezések őrzését fegyveres őrzéssel, vagy más hatékony intézkedéssel célszerű erősíteni.

A szövetkezeti pártszervezetek sokoldalú munkával, így többek között a vagyonvédelem napirendre tűzésével és állandó felszínen tartásával, a káderpolitikai elvek következetes érvényesítésével, a szocialista vonások erősítésével és a szocializmustól idegen jelenségek elleni harccal, sokat segíthetnek a társadalmi tulajdon védelmében. A szövetkezeti - tulajdon védelme nemcsak a szövetkezet, a szövetkezeti tagság, a szövetkezeti pártszervezetek ügye — ez társadalmi érdek, közügy.

Dr. Németi László
a TOT titkára

*

Megjelent!

V. I. LENIN

ÖSSZES MŰVEI

45. KÖTET

1922. MÁRCIUS–1923. MÁRCIUS

694 oldal
Ára: 30,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Szociális tervezés a vállalatoknál

Az V. ötéves terv időszakára a vállalatoknak, szövetkezeteknek a műszaki-gazdasági célokkal egyidejűleg és azokkal összhangban meg kell határozniok a vállalati szociálpolitika középtávú fejlesztési programját is. A társadalmi és a gazdasági célok egysége, szoros kapcsolata természetesen mindig is jellemezte a tervezés gyakorlatát. Ebben az értelemben *a gazdasági tervezés egyben társadalmi tervezés is volt és a jövőben még inkább azzá válik.*

Népgazdasági tervezésünk fejlődésének egyik szembetűnő vonása, hogy a tervezés növekvő figyelmet szentel a társadalmi fejlődés és a gazdasági növekedés egymással összefüggő tényezőinek. A tervezés társadalmi vonatkozásainak erősödése különösen jellemző a hosszú távú tervezésre. Elsősorban a demográfiai változások, a foglalkoztatás, a jövedelem és a fogyasztás, valamint az infrastruktúra tervezésében figyelhető meg, tehát ott, ahol közvetlenül kifejeződik a lakosság életszínvonala, életmódja és életkörülményei. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy a tervezés átfogja a társadalmi fejlődés egészét.

A népgazdasági terv jelenlegi rendszere tehát tartalmaz olyan mutatókat, amelyek a közoktatás, a kultúra, az egészségügy, a közszolgáltatások fejlesztésére és egyéb szociális jellegű intézkedésekre vonatkoznak.

A vállalati tervek azonban — legalábbis komplexen — nem térnek ki minden olyan tényezőre, amely a vállalat és még inkább a dolgozó kollektíva szempontjából fontos, de nem kifejezetten gazdasági jellegű. Ilyenek pl. a dolgozók szakmai és általános műveltsége emelését elősegítő intézkedések és célkitűzések, az üzemi demokrácia érdemi fejlesztése, a szocialista munkaverseny és az újítómozgalom céljainak meghatározása, szervezésének, érdekeltségi eszközeinek fejlesztése, a munkafegyelem javítása stb.

A kulturális, az oktatási, a szociális szférában végbemenő változásokat szükséges jobban összevetni a gazdasági folyamatokkal, a tervezés során nagyobb figyelmet szentelve a dolgozó embernek. Ezért szükséges, hogy már az új ötéves terv készítésének időszakában *az eddiginél komplexebb tervek készüljenek,* amelyek az úgynevezett emberi tényezőket is átfogják.

A szociális tervezés lehetőséget kínál ahhoz, hogy *összefoghatóvá váljék az eddig gyakran elszigetelt részintézkedések egész komplexuma.* Így tervszerűen figyelembe vehető a technikai, technológiai vagy szervezeti változások hatása az élet- és munkakörülmények alakulására, s fordítva: ezek visszahatása a gazdasági fejlődésre.

A szociális tervezés nem valamiféle önálló tervezési fajta. Ellenkezőleg, az emberek a termelési folyamatban elfoglalt helyzete fejlesztésében tölt be hézagpótló szerepet, és ilyen értelemben egészíti ki a gazdasági tervet. A társadalmi, s ezen belül a szociális tervezés bizonyos tényezőkre hívja fel a figyelmet, amelyeket ez ideig még nem terveztünk, vagy a gyakorlati életben nem vettünk számításba, illetve nem a maga teljességében.

A szociális tervezésnek a vállalati tervezés rendszerébe való beépülése nem valamiféle új módszer öncélú alkalmazása, hanem *természetes velejárója társadalmi-gazdasági fejlődésünknek,* ezért nagyobb tudatosságot igényel. Elismerése és gyakorlati megvalósítása megteremti a magasabb szintű társadalmi igények felismerésének és tervszerű, a reális lehetőségekkel összehangolt kielégítésének vállalati kereteit. *A kollektíva szociális fejlesztési tervének* gyakorlata a Szovjetunióban már széles körben elterjedt. Hazánkban — ha nem

is pontos a párhuzam — ennek leginkább a vállalati élet- és munkakörülmények tervezése felel meg.

Jelenleg a vállalatoknál a gazdasági terv mellett számos más intézkedési tervet találunk, amelyek többnyire rövidebb időszakra szólnak, de tudatos összehangolásuk a gazdasági tervekkel — egyes pénzügyi szálaktól eltekintve — hiányzik. Ez az egyik oka annak, hogy *a helyi szociális elképzelések összeállításakor az úgynevezett „maradéktervezés" gyakorlata érvényesül.* Vagyis ilyen célokra annyi pénzt fordítanak — sajnos nagyon gyakran az új létesítmények esetében is — „amennyi marad", s nem annyit, amennyi feltétlenül szükséges.

Mindez arra utal, hogy az élet- és munkakörülmények hosszabb távra szóló tervezése lényegbevágó és komplex feladat, amelyben a szakszervezeti kezdeményezésre és tevékenységre is tág lehetőség nyílik. Nem maximalista cél ez? A válasz egyértelműen: nem. Már csak azért sem, mert ennek hagyományai vannak a vállalati tervezésben és a szakszervezeti testületek munkájában egyaránt. A probléma inkább az, hogy ez a munka gyakran ötletszerű és inkább csak néhány területre koncentrálódik. A folyamatok és az összefüggések teljesebb áttekintésének a hiányában kisebb hatásfokkal vesznek részt a helyi körülmények tudatos formálásában, mint amennyire már ma is, inkább a jövőben lehetőség nyílna, illetve mint az szükséges lenne. Figyelembe véve a szociálpolitika fokozódó társadalmi jelentőségét, a vállalati szociális tervek kidolgozásában ma még meglevő bizonytalanságokat, szükségessé vált, hogy a vállalatok gazdasági és társadalmi szerveinek irányító munkájában, működésükben a társadalompolitika jelentőségének megfelelő helyet kapjon és tervszerűbbé váljék a szociális gondoskodás, a közösség szocialista formálása.

● ● ●

A vállalati gazdasági tervezés legfontosabb és legnehezebben megvalósítható követelménye, hogy létrehozzák a tervfejezetek közötti összhangot. Szükséges, hogy a terv egésze és a különböző területek, mint pl. a termelékenység és a bérnövekedés, a nyereségnövekedés és a hatékonyság, a műszaki fejlődés és a létszámösszetétel szükséges változásai, a dolgozók szakmai képzettségének növekedése kölcsönösen megfeleljenek egymásnak, csak így elégítheti ki a terv a népgazdasági, a vállalati érdeket és egyben a társadalmi várakozásokat is.

A dolgozók szempontjából a terv belső egyensúlya akkor a legkedvezőbb, ha a terv megvalósításánál a munkával való ellátottságtól egészen az üzemi könyvtárig és munkahelyi légkörig, a vállalat működése minden tekintetben zavartalan. Természetesen ilyen optimális helyzet egy vállalat életében ritkán adódik. Kisebb-nagyobb problémák, ellentmondások mindig lehetségesek. *A tervnek mégis a lehetséges optimummal kell számolnia, anélkül azonban, hogy irrealitásokat rögzítene.* Egyszerűbben fogalmazva: a gazdaságilag legkedvezőbb megoldások mellett biztosítani kell a társadalmi-politikai optimumot is, mert különben a gazdasági célok nem realizálódhatnak az elképzeléseknek megfelelően. És ez ellenkezőleg is igaz: a vállalat gazdálkodásának zavarai, problémái általában kedvezőtlen politikai, társadalmi és emberi ha-

tásokkal is járnak. Ezért, ha a vállalati terv jól fejezi ki a gazdasági összefüggéseket, a számszerűsíthető folyamatokat, politikai. társadalmi tekintetben is fontos igényeket elégít ki.

A vállalati szociális terveknek tartalmazniok kell a dolgozókról történő gondoskodást, a közösség emberi viszonyainak fejlesztését szolgáló célokat és eszközrendszert. A vállalati szociális tervnek magába kell foglalnia azokat az intézkedéseket, amelyek a munkások helyzetének javítására, a nők egyenjogúságának érvényesítésére, az ifjúsági törvény végrehajtására, a közművelődés vállalati feladataira vonatkoznak. Fel kell ölelniök továbbá a munkaerő-, valamint a bér- és jövedelemgazdálkodás szociális vonatkozásait, adott esetben pedig a dolgozók szükségessé váló átcsoportosításának szociális feltételeit. Helyet kell kapni bennük a szakmai képzés és továbbképzés programjával, a munkavédelemmel és a munkakörülmények fejlesztésével kapcsolatos elképzeléseknek, az üzemegészségügyi intézkedési tervnek; a munkahelyi emberi viszonyok fejlesztésével, a közösségi neveléssel, a mozgalmi aktivitással kapcsolatos tevékenységeknek; a csökkent munkaképességű dolgozók rehabilitációs programjának; a vállalati juttatásoknak, kedvezményeknek (üzemi étkeztetés, munkásszállás, munkásszállítás, gyermekintézmények, üdültetés, lakásjuttatás, lakásépítési támogatás, segélyezés, pénzbeni tanulmányi juttatások, kulturális és sportráfordítások stb.) Ezeket a dolgozókat közvetlenül érintő vállalati feladatokat a jobb koordinálás, áttekinthetőség, mérlegelés érdekében kell az önálló szociális tervben szintetizálni, még akkor is, ha ezek közül egyes feladatokat a vállalati terv más fejezetei is tartalmaznak, illetőleg elsődlegesen ott tervezik azokat. A szociális tervben megjelölt feladatoknál nem feltétlenül szükséges, hogy mindig pénzügyi vonzatuk is legyen. A középtávú fejlesztés e céljai intézkedések, cselekvési programok formájában is megjelenhetnek.

A szociális tervezésnek alapvető követelménye, hogy a dolgozók munka- és életkörülményeit befolyásoló szociális fejlesztési szükségleteket és a vállalat alapvető termelési-műszaki-gazdasági szükségleteit gondosan összehangolják. Ez azt is jelenti, hogy a fejlesztési, ráfordítási eszközöknek e két fő terület közötti elosztásánál *a valós szükségletek kielégítésének követelménye érvényesüljön.*

A szociális tervezés körébe tartozó *juttatások és szolgáltatások fejlesztésénél nagy gondot kell fordítani a gazdaságosságra és az ésszerű takarékosságra is.* A tervmunka a szociális terv esetében sem egyszerűen a döntések pénzügyi konzekvenciájának összesítését jelenti, hanem ellenkezőleg, a különféle elképzelések pénzügyi szempontokon is alapuló rangsorolását.

A középtávú vállalati szociális terv kidolgozásáért, végrehajtásáért — hasonlóképpen a gazdaságfejlesztési tervekhez — elsősorban a vállalati gazdasági vezetés, az egyszemélyi vezető a felelős. Ugyanakkor a szociális tervezőmunka összefogó irányítása, koordinálása és ellenőrzése a vállalati tervezéssel megbízott osztály (főosztály) feladata. A szociális tervet ez a részleg készíti el, a vállalat szociális ellátásért felelős szerve (szociális igazgatóság, osztály vagy csoport) közreműködésével. *A vállalati vezetés kötelezettsége, hogy előzetes tervjavaslatát a vállalat szakszervezeti szerveivel egyetértésben készítse el.*

A vállalati szociális terv elkészítése *több irányú, alapos előkészítő, helyzetfelmérő munkát igényel,* melyben a vállalati gazdasági vezetésnek és a

szakszervezeti vezető testületeknek messzemenően számolniok kell a dolgozók véleményével, javaslataival.

A tervezést természetszerűleg meg kell hogy előzze a vállalati igazgatónak a tervezés módjára szóló utasítása. Ez nem egyszerűen adminisztratív lépés. Hibás az a vezetési szemlélet, amely a tervezést, beleértve a szociális tervezést is, valamiféle reszortmunkának tekinti. A tervezéssel szemben alapvető követelmény, hogy a vállalat ilyen irányú tevékenységének egészét fogja át, összhangot teremtsen. Éppen ezért meg kell határozni, hogy az adott feladatok kinek a munkájához kapcsolódnak, és milyen jellegű feladatokat szükséges megoldani. Ezért nélkülözhetetlen, hogy a gazdasági vezetés — a szakszervezeti vezető testülettel egyetértésben — az átfogó információk mellett megjelölje a különböző részlegek, vállalati egységek konkrét feladatait is.

Ugyanakkor előre meg kell határozni a dolgozók tervezésbe történő bevonásának módszereit, javaslataik feldolgozását, hasznosítását. Törekedni kell arra — s ez a gazdasági vezetés mellett elsősorban a szakszervezeti vezető testületek feladata —, hogy a tervezés demokratizmusa a terv elkészítésénél érdemben érvényesüljön. Meg kell határozni azt is, hogy a tervezőmunkával foglalkozó szervek milyen szinten, mely szervekkel kötelesek elképzeléseiket előzetesen egyeztetni.

Az előkészítő munka szerves része az is, hogy a tervkoncepció kialakítása előtt széles körű elemző munkával — a vállalati kollektíva véleményét is figyelembe véve — áttekintsék az előző tervidőszak eredményeit, problémáit. Ebben a vállalati szakszervezeti szervekre is meghatározott feladatok hárulnak. A szakszervezetek rendelkezésére állnak a megelőző tervidőszak adatai, tényszámai, s tapasztalatokkal rendelkeznek a feladatok végrehajtásáról. Ezek közreadása az alapszervezeti vezetőségeknek, műhely- és osztálybizottságoknak, lehetőséget teremt ahhoz, hogy a már feltárt tapasztalatokat a dolgozók közvetlenül is kiegészíthessék.

● ● ●

A tervezőmunka fő feladatait, módszereit, a tervszámítások időtartamát, a tervezőmunka szervezését, vállalaton belüli megosztását, koordinálását, a szakszervezetekkel való együttműködést a 2 1974. (Tg. É. 11) OT számú utasítás meghatározza. A vállalati tervezés alapkövetelményeit a szociális terv készítésekor is figyelembe kell venni, s azt is, hogy a vállalati szociális tervek szinte valamennyi vonatkozásukban közvetlenül kapcsolódnak az emberhez, befolyásolják helyzetét. Ezért ezekben a fejlesztési célkitűzésekben a dolgozók érdekeltsége erőteljesebben és közvetlenebbül jelentkezik, mint a szűkebben vett gazdasági-műszaki tényezők tervezésében. Másrészről a szociális terv keretében megfogalmazott célok, intézkedések, törekvések helyességét, kedvező vagy kedvezőtlen hatását döntően befolyásolja, hogy találkoznak-e a kollektíva egyetértésével, s ennek alapján azok készek-e a célokat aktívan támogatni. Ezért a szociális terv előkészítésénél hangsúlyozottan és szervezetten szükséges a tervezés demokratikus elemeinek érvényesítése.

Az emberekhez közel álló és életüket közvetlenül is meghatározó tényezők gyakran uralkodó helyet foglalnak el a dolgozók vitáiban. Ez természetes is. Hiszen végső soron ezek során válik az egyes ember számára is kézzelfogható valósággá, hogy a közös érdekek érvényre juttatása, *a vállalati kollektíva közös erőfeszítése teremti meg az egyéni boldogulás anyagi alapját.* A vezetés számára sem elhanyagolható tényező, hogy milyen programmal tud és akar a dolgozók elé lépni. Ha ez a program vonzó és találkozik a munkások és alkalmazottak reális igényeivel, akkor nagymértékben megkönnyítheti a vezetés dolgát, népszerűvé, mozgósító erejűvé teszi a gazdasági tervet is.

A vállalati szociális tervezés természetesen nem csodaszer a meglevő és az újonnan keletkező szociális problémák megoldására. Önmagában nagyobb pénzügyi lehetőségeket sem jelent. De jó lehetőséget nyújt ahhoz, hogy az öt évre szóló vállalatfejlesztési tervek jobban kifejezzék a kollektíva szociális igényeit, törekvéseit.

Dr. Dankovics László
a SZOT osztályvezető-helyettese

Szerelik az ELKON-Super–2 típusú autóvillamossági próbapadot a Csepel Művek Hiradástechnikai Gépgyárában

(MTI Fotó – Fehér József)

A lehetőségek jobb kihasználásával

Az ez évi statisztikák arról tanúskodnak, hogy *Veszprém* megyében a termelési eredmények általában kedvezőek. Számottevően nőtt a termelés, kielégítően alakultak a piaci kapcsolatok. Jelentős a szocialista export növekedése, csökkent viszont a tőkés export (a könnyűiparban például negyven százalékkal). A gazdasági növekedést döntően a termelékenység emelésével érték el a megye üzemei.

Az országos átlagot meghaladó ütemben növekvő ipari termelésben a villamosenergia-ipar, az alumíniumkohászat, a gépipar és a bauxitbányászat jár az élen. Jellemző, hogy ez utóbbi termelése mintegy 23%-kal emelkedett. A gyors növekedési ütem dicséretességét fokozza az, hogy a bauxitbányászok a tervezettnél magasabb exportkötelezettségüket is teljesítették. A vegyipar kilencszázalékos fejlődési üteme is jelentős. Emelkedett a szénbányászat termelése is. Az építőanyag-ipar a tavalyihoz képest 20%-kal termelt többet, az égetett tégla gyártása azonban elmaradt az előző évitől. Nagyobb mértékben nőtt a megye élelmiszeripari termelése, elsősorban a hús és a húskészítményeknél. Exportjuk is jelentősen fokozódott. Emelkedett a tej- és tejtermékgyártás, a vaj-sajtexport azonban visszaesett.

A mezőgazdasági üzemek, szövetkezetek is hozzájárultak a megye gazdaságának gyarapodásához, az igényeknek megfelelően változtatták termelési szerkezetüket. A cukorrépa termőterülete például kétszeresére nőtt. Az állattenyésztésben is megfigyelhetők bizonyos örvendetes változások, bár a megye szarvasmarha- és sertésállománya átmenetileg, némileg csökkent.

A gazdasági sikerekben nagy része van a KB december 5-i határozatának, amely a párt- és a gazdasági vezetés figyelmét az 1975. évi népgazdasági terv s a negyedik ötéves terv teljesítésére, az egyensúlyi helyzet és a külkereskedelmi cserearányok javítására irányította. Ezt hangsúlyozták azon *a gazdaságpolitikai aktíván* is, melyet Veszprém megye vállalatainak, szövetkezeteinek, intézményeinek párt- és gazdasági vezetőinek részvételével rendezett októberben a megyei pártbizottság. E gazdaságpolitikai aktíván azonban — elismerve az eredményeket — felvetették azt is, hogy a lehetőségek egy része még kihasználatlan. A decemberi 5-i határozat következetesebb végrehajtásával nagyobb gazdasági és munkasikereket érhettek volna el a megyében. Több helyütt a határozatnak csak egy-egy feladatát oldották meg, vagy leszűkítették az anyag- és energiatakarékossággal való foglalkozásra.

A termékszerkezet átalakítása

A gazdasági hatékonyság és a külkereskedelmi cserearányok javításának egyik nagy lehetősége a termékszerkezet átalakítása. A megyében számos vállalat élt ezzel. A *Magyar Hajó- és Darugyár* balatonfüredi gyáregysége például évekkel ezelőtt olyan helyzetbe került, hogy sokan már megszüntetésén gondolkoztak. A gyáregység szakmai színvonalát, felkészültségét úgy minősítették, hogy képtelen exporttermékek előállítására, s kapacitását a hazai igények

sem tudják lekötni. A gyáregység kollektívája ekkor elhatározta, hogy a gyárat saját erejéből „talpra állítja". Intenzív piackutatás, munka- és üzemszervezés indult meg, jelentősen emelték a tervezői tevékenység színvonalát is. A piaci igényekhez jobban alkalmazkodó, egyedi tervezésű és kivitelezésű hajók gyártására tértek át, amelyek jelentős részét tőkésországokba exportálták. Üzemenként mérték fel az adottságokat, és meghatározták a légsürgetőbb tennivalókat. Az új termékek részaránya 1975-ben már meghaladja a 70%-ot.

A technológiai folyamatok korszerűsítésével, a szerelési sorrendek megváltoztatásával, egyes munkafolyamatok kisgépesítésével elérték a teljesítmény-normák 25 százalékos emelkedését. Ennek alapján az árbevétel 1971-hez viszonyítva 70%-kal nőtt. Az export-árbevétel — melynek jelentős része a tőkés piacról származik — az ötéves terv végére megháromszorozódik, s meghaladja a 150 millió forintot. Mindezt lényegesnek mondható beruházás nélkül érték el.

A termékszerkezet változtatásának jó példáját adta a Veszprémi *Bakony Művek* is, amely csatlakozott a Zsiguli nemzetközi kooperációhoz De nem elégedett meg ennyivel! Tovább kereste és keresi a gazdaságos, jól értékesíthető termékeket.

A *Fűzfői Nitrokémia Ipartelepek* a termékszerkezet megváltoztatásával, a gyártott cikkek számának egyharmadára való csökkentésével elérte, hogy ma már nem gyártanak gazdaságtalan terméket, s korszerű áruival márkává vált a „NIKE" a hazai és a nemzetközi piacon.

A készletgazdálkodás gondjai

A december 5-i párthatározat nagy figyelmet szentelt a megfelelő *készletgazdálkodásnak*. Ennek ellenére Veszprém megyében a készletek növekedésének üteme nem csökkent, sőt gyorsult és meghaladta az árbevételek emelkedésének ütemét. Az előbbi mintegy 22%-kal, az utóbbi 18%-kal magasabb a tavalyi év azonos időszakánál. A készletek alakulását több tényező befolyásolta. Ezek közül a legjelentősebbek: a termelés dinamikus növekedése, új kapacitások belépése, az árváltozások hatása, anyagellátási problémák és nem utolsósorban a vállalatok készletgazdálkodási fogyatékosságai. De még ez utóbbinál is találkozhatunk sajátos indokokkal.

Az Ajkai Timföldgyár és Alumíniumkohónál pl. a készletek egyebek mellett azért is nőttek, mert bizonyos nehezen beszerezhető alapanyagokból — pl. folyékony lúgból — a termelés folyamatosságának biztosítása érdekében a kelleténél nagyobb készleteket halmoztak fel. Ebben benne van az az iparágnak szükséges mennyiség is, amelynek készletezésére a Magyar Alumíniumipari Tröszt kérte fel a vállalatot. A növekedésben az is közrejátszik, hogy ugyanakkor — éppen a lúgnál — sikerult különböző ésszerűsítések eredményeként csökkenteni az ugynevezett fajlagos felhasználást. Az ebből adódó megtakarítás értéke csupán ebben az évben megközelítette a 20 millió forintot. A korábban megrendelt lúg viszont raktáron maradt. A gondot súlyosbítja, hogy ez az anyag tőkés piacról érkezett.

Több városi párt-végrehajtóbizottsági ülésen egyértelműen hangsúlyozták, hogy a vállalatoknak, szövetkezeteknek nagyobb figyelmet kell fordítaniok a készletgazdálkodásra, s ennek elmaradásakor következetesebben kell alkalmazni a felelősségre vonást.

Az előbbi feladathoz elég szorosan kapcsolódik *az anyag- és energiatakarékosság*. A megye 24 nagyvállalata egész évre mintegy 150 millió forintos megtakarítást tűzött ki célul. Az első félév eredménye több mint 100 millió forint volt. Példát mutat ebben a *Péti Nitrogénművek*, a *Nitrokémiai Ipartelepek*, a *Bako-*

nyi Bauxitbánya, a *Húsipari Vállalat*, a *Pápai Állami Gazdaság*.

A takarékosság középpontjában — a különböző intézkedési tervek tapasztalatai szerint — az import anyagokkal való gazdálkodás áll. Számos helyen, például a *Balaton Bútorgyárban*, külön felkutatták azokat a hazai anyagokat, amelyekkel az importot helyettesíthetik. E célt szolgálják a már említett bútorgyárnál, a Pápai Vasipari Szolgáltató Vállalatnál, a Bakonyi Bauxitbánya Vállalatnál azok a különböző technológiai változtatások is, melyek nem érintik a termelés biztonságát, vagy éppenséggel a termékek minőségét.

Javult az üzem- és munkaszervezés

Az üzemanyag-felhasználás csökkentésében különösen a 15. számú Volán ért el figyelemre méltó eredményeket. A szállítási teljesítmények dinamikus növekedése mellett már a múlt évben 8%-os megtakarítást értek el az üzemanyag-felhasználásban, s ez évben további 3%-os megtakarítást tűztek ki célul. Ennek időarányos részét teljesítették. Figyelemre méltó a vállalat pártbizottságának az a kezdeményezése is, hogy az üzemanyagfogyasztás csökkentésének bevált módszereit önzetlenül más vállalatok és szövetkezetek rendelkezésére bocsátja.

A KB határozatának fontos részét képezi az energiagazdálkodás hatékonyságának fokozása. Az e területen elért eredményekben azonban még nagyok a különbségek. Az iparvállalatok energiagazdálkodása sokkal jobb, mint a mezőgazdasági egységeké. Indoka talán abban kereshető, hogy az iparban már kialakultak a megfelelő energetikusi szervezetek, míg a mezőgazdasági egységeknél ezzel még adósak.

Az intézkedési tervekben sok helyütt megfelelő hangsúlyt kapott a *munka- és üzemszervezés*. Hatása elsősorban a nagyipari és a mezőgazdasági uzemekben érezhető. A gazdasági tevékenység egészét átfogó komplex üzem- és munkaszervezés folyik a megye szén- és bauxitbányáiban, a pápai Húsipari Vállalatnál és a Nitrokémiai Ipartelepeknél. A gyártási folyamat egy-egy elemére, részterületére — karbantartás, anyagmozgatás, anyagelőkészítés, információáramlás — kiterjedő sikeres szervezési tevékenységek tapasztalhatók a Péti Nitrogénműveknél, a Bakony Műveknél, a Pápai Textilgyárnál, a Pápai Elekthermaxnál, a nemesvámosi, vaszari és nemesgulácsi termelőszövetkezeteknél és a Pápai Állami Gazdaságnál.

A kisebb vállalatoknál igen változatos a helyzet. Vannak üzemek, ahol kiemelt kérdés a szervezés, és konkrét eredményeket érnek el a termelékenységnövekedésben, a létszámcsökkentésben, ilyen például a Vörös Október Férfi Ruhagyár várpalotai egysége, a Kőbányai Textil Művek keszthelyi gyáregysége, a Peremartoni Vegyipari Vállalat. A vállalatok jelentős része azonban csak perifériikusan foglalkozott a szervezési feladatok megvalósításával. Hasonló vagy még rosszabb a helyzet a kisüzemeknél és egyes szövetkezeteknél.

Színvonalasabb beruházási munkát!

A megye gyarapodásának egyik alapfeltétele a színvonalas *beruházási munka*. A december 5-i határozat is nagy figyelmet szentel ennek. Éppen ezért elvárható lett volna, hogy kedvező változások kezdődjenek e területen. A tapasztalatok azonban ellentmondanak ennek. Alapvető probléma a meglevő kapacitások elégtelensége, amely mögött szervezetlenség, esetenként egyes munkafolyamatok nem kellő gépesítettsége, valamint létszámhiány húzódik meg. A beruházások megvalósításának időtartama és a befejezetlen állo-

mány igen magas. Bár elvétve akadnak jó példák — mint a Bakonyi Bauxitbánya bányanyitásai, a Péti Nitrogénművek nagy kapacitású műtrágyagyára építése, az inotai gázturbinás csúcserőmű szovjet részvétellel történő kivitelezése —, de a többségnél mégiscsak az építőipari elmaradások, a költségek túllépése a jellemző. Így van ez a megye más ipari beruházásainál is: a Húsipari Vállalat bővítésénél, a Pápai Textilgyár rekonstrukciójánál, a KŐSZIG tapolcai gyáregységének építésénél.

A városfejlesztési, tanácsi beruházásoknál elismerésre méltó, hogy *e munka középpontjában a megyeszékhely, s a munkáslakta települések fejlesztése áll.* Csakhogy itt is súlyosak a gondok. Az állami lakások jelentős része éppúgy nem épül meg határidőre, mint a veszprémi, balatonfüredi SZTK-rendelőintézetek, a veszprémi kereskedelmi központ és jó néhány óvoda, bölcsőde. Az előidéző okok között igen lényeges, hogy a Veszprém megyei Állami Építőipari Vállalat ez évben előreláthatólag egyetlen tervezett termelési és pénzügyi mutatóját sem éri el. Nem megnyugtató az sem, hogy több építőipari szövetkezet a megye határain túl tevékenykedik, és így a megye számára fontos társadalompolitikai célkitűzések megvalósításában csak kismértékben vesz részt.

A pártirányítás és -ellenőrzés további erősítése

A megyei gazdaságpolitikai aktíva a problémák okainak vizsgálatakor — miközben bírálta a megye gazdaságainak vezetőit — hangsúlyozta, hogy *a gazdasági munka pártirányításában, ellenőrzésében* sok még a tennivaló. A különböző szintű pártszervezetek többnyire késve, és akkor sem elég következetességgel kezdtek a határozat végrehajtásához. Értékes idő veszett el azzal is, hogy várni kellett az ágazati utasításokra. Az üzemi és szövetkezeti pártszervezetek csak ezután láttak hozzá az intézkedési tervek elkészítéséhez és még később azok végrehajtásához. A többi között ez a késés is hozzájárult, hogy az év első felében nem születtek meg a kívánt eredmények.

Az üzemi, városi, járási párt-végrehajtóbizottsági elemzések — s maga a gazdaságpolitikai aktíva — természetesen nem szorítkoztak csupán a helyzet felmérésére, az okok felkutatására a december 5-i határozat végrehajtásának vizsgálatakor. Igyekeztek *meghatározni a további tennivalókat* is. Ezek sorában az első helyen áll, hogy a pártszervezetek és a gazdasági vezetők minden szinten fokozzák tudatosító, szervező és ellenőrző tevékenységüket. Jobban előtérbe kell kerülnie a végrehajtás következetes számonkérésének. Az anyag- és energiatakarékosságon kívül a meglevő terveket — ahol szükséges — ki kell egészíteni az élőmunka hatékonyságának fokozására, a munka- és üzemszervezés javítására, az állóeszközök jobb kihasználására, a beruházások hatékonyságának növelésére stb. irányuló intézkedésekkel. Ezek olyan elkerülhetetlen és szükséges feladatok, amelyek alapját képezik a megye további gazdagodásának.

Andrássy Antal

Tervszerűség, ütemesség, gazdaságosság

Komárom megyében hosszú ideig az országos átlagos helyzetet meghaladó mértékű volt az építési igények és a kapacitások közötti összhang hiánya. A korábbi ötéves tervek úgy zárultak, hogy a beruházások teljesítése elmaradt az anyagi eszközök nagyságrendje által biztosított lehetőségektől. Különösen súlyos volt a helyzet a lakásépítések, a kommunális, egészségügyi és kulturális létesítmények megvalósításában. Éppen ezért a most záruló ötéves terv építőipari ágazatot érintő célkitűzésének középpontjába az építőipar gyors ütemű és jelentős nagyságrendű kapacitásnövekvését, szervezettségi színvonalának, munkája tervszerűségének és ütemességének javítását állítottuk. Ez döntően a minisztériumi irányítás alá tartozó Komárom megyei Állami Építőipar Vállalatra vonatkozik, mivelhogy a megyei székhelyű szocialista építőipar éves összteljesítményéből közel 60%-kal részesedik. A bázisvállalatról van tehát szó, amelynek tevékenysége meghatározó jelentőségű. Erre figyelemmel tűzte napirendjére a megyei párt-végrehajtóbizottság a KOMÉP elmúlt 4 és fél évi munkájának értékelését.

A több mint 25 éves múltra visszatekintő vállalat munkájának eredményét a megyében számos jelentős létesítmény mellett két új város — Tatabánya és Oroszlány — felépítése is kifejezi.

Közeledve a IV. ötéves terv végéhez ma már megállapítható, hogy ha az igényeket nem is sikerült teljes mértékben kielégíteni, a vállalat tervében meghatározott feladatok döntő többsége teljesült. A korábbinál magasabb szinten érvényesült például az egyik legfontosabb mutató: a tervszerűség.

Kitűnik ez a többi között abból, hogy a saját építési-szerelési munkák értéke a IV. ötéves tervre előirányzott nagyságrendet 8,6%-kal meghaladja. S ebben az évben mintegy 50%-kal nagyobb termelési értéket produkál a vállalat, mint 1970-ben. A IV. ötéves tervben évi átlagban 200 lakással többet adnak át mint az előző középtávú tervidőszak éveiben. Ez 5 év alatt 18%-os lakásépítési volumennövekedésnek felel meg. A kapacitásfejlesztést jelentős összegű — 166 millió forintos — beruházás segítette, amelynek 72%-át fordították gépbeszerzésre. A lóerőben kifejezett gépkapacitás 4 év alatt 64 %-kal, az egy munkásra jutó állóeszközérték 50%-kal emelkedett.

Fokozódott az építőipar iparosítása. A III. ötéves tervben a házgyári technológiával épített lakások aránya még elenyésző volt (8%), a IV. ötéves tervben viszont már elérte a 35%-ot. Az alagútzsalus technológiával épített lakások részaránya 6%-os. A blokküzem termelése csaknem megkétszereződött, s ez lehetővé tette, hogy a saját igényeken kívül a megye többi építőipari szervezetének szükségletét is kielégítsék. Létrehozták a komplex betontechnológiai gépláncot. Ezzel magas hatékonyságú technológiát alakítottak ki.

Jelentős technológiai fejlesztéseket tettek lehetővé a tervidőszak során beszerzett különböző acélzsaluzó és alagútzsaluzó szerkezetek. Korszerűsítették a szak- és szerelőipari tevékenységet. Nagy teljesítményű előmázoló üzemet, korszerű üvegszabászatot, bádogos előregyártó műhelyt, PVC és szőnyegpadló konfekcionáló uzemet hoztak létre, megoldották az uveg konténeres szállítását. Az asztalosipari termékgyártás 45%-kal emelkedett. Ezek a fejlesztések azt eredményezték, hogy a vállalat ipa-

ri termelésének értéke 5 év alatt megduplázódott.

A fejlesztések, valamint az üzemés munkaszervezési intézkedések hatására jelentősen nőtt a munka termelékenysége. A termelésnövekedés döntő hányada ebből származik. A munkáslétszám a tervidőszakban 19% -kal emelkedett, de ezen belül az építőipari munkások száma csak 9% -kal. Jelentősen emelkedett a munkások szakmai képzettségének színvonala. Míg 1970-ben az összes munkásból a szakmunkások részaránya 38%-ot, a betanított munkásoké 18%-ot, a segédmunkásoké pedig 44%-ot tett ki, addig ez a szám 1974-re így alakul: a szakmunkások aránya 50%-ra, a betanított munkásoké 20%-ra nőtt, míg a segédmunkások aránya 30%-ra csökkent. Tanfolyami képzés keretében létrehozták a többszakmájú szakmunkásképzést.

A munkások vándorlásának csökkenését, a törzsgárda-tagok számának növekedését, a munkafegyelem javulását mutatja, hogy amíg 1970-ben a be- és kilépett munkások az összes munkások 47%-át tették ki, 1974-ben már csak 29%-át. A gépek jobb kihasználása érdekében a nagygépek üzemeltetésénél általánossá tették a kettő, illetve a nyújtott műszakokat.

A korszerű gépek, illetve technológiák elterjedése jelentős hatást gyakorolt a munka termelékenységének növekedésére. Betonpumpával például három nap alatt végezhető el az a feladat, ami korábban ugyananynyi munkással két hétig tartott. Míg 1970-ben az összes bedolgozott beton mennyiségének 31%-a volt gépesítve, addig most ez az arány már eléri a 65%-ot. A házgyári technológiával épített lakások munkaóra-szükséglete egyharmada a hagyományosan építettnek és 30%-kal kevesebb a blokkos technológia időszükségleténél.

Számottevően fejlődött a vállalat belső irányítási rendszere, az egyes termelőrészlegek együttműködése. Kialakították a szakipari, a szerelőipari, a segédipari és mélyépítő szakosított apparátusokat, specializálták az építőmesteri feladatokat ellátó szervezeteiket. Létrehozták az alapozó és kőműves főüzemeket, valamint a szakosított szervezetek munkáját összehangoló Generál Főépítésvezetőséget. Kialakították a számítógépes termelésirányítást, amelyet az egyedi nagyberuházásoknál, a lakásépítésnél és a fontosabb kommunális létesítményeknél alkalmaznak.

A IV. ötéves terv időszakában az egy építményre jutó kivitelezési napok száma 355-ről 292-re csökkent. Az egyidőben folyamatban levő létesítmények száma 20%-kal csökkent, kivitelezési összege viszont 70% -kal növekedett. A koncentráció eredményeként az egy munkahelyen foglalkoztatott létszám négy év alatt 13%-kal nőtt. Különösen a tervidőszak utolsó évében vált egyenletesebbé a létesítmények negyedévenkénti átadása. A termelés ütemességének javulása elsősorban a lakásépítésnél tapasztalható.

A koncentrációval elért vállalati eredményekhez jelentősen hozzájárult a tervidőszakban, de különösen pártunk XI. kongresszusának és felszabadulásunk 30. évfordulójának tiszteletére kibontakozott munkaversenymozgalom. A vállalások legfőbb célja néhány kiemelt fontosságú létesítmény gyors, határidő előtti befejezése, átadása volt. A feladatok teljesítésével olyan eredmények születtek, amelyekre méltán lehetnek büszkék az abban résztvevők.

A KB múlt év decemberében hozott határozata nyomán és annak figyelembevételével a KOMÉP is kidolgozta egész tevékenységének javítására, továbbfejlesztésére vonatkozó intézkedési tervét. Összeállításánál a gazdasági és politikai vezetés széleskörűen támaszkodott a munkáskollektívák javaslataira. A vállalati pártbizottság és a munkahelyi pártalapszervezetek felvilágosító és segítő közreműködésével igyekeztek

a hatékonyabb munkára, takarékosabb gazdálkodásra vonatkozó szemléletmódot általános magatartási szabállyá tenni.

Az intézkedési terv kidolgozásánál a fizikai és szellemi dolgozók által javasoltak is bizonyították, hogy jelentősek még a vállalati belső tartalékok, amelyek feltárása és hasznosítása csakis a termelőkollektívák tevékeny, aktív részvételével lehetséges. Az intézkedési terv fő célkitűzései a beruházások gyorsabb és gazdaságosabb megvalósítására, a termelés technikai színvonalának emelésére, az élőmunka hatékonyságának fokozására, a termelőkapacitások jobb kihasználására, energiával, anyaggal, pénzzel való fokozott takarékosságra irányulnak.

Mindezek eredményeként az első félévben 182 lakás (6 lakóépület) szerződés szerinti befejezési határidejét 27 hónappal hozták előre. E lakások kivitelezésénél 370 000 forint összegű költségmegtakarítást is elértek. Az anyag- és energiamegtakarítás összértéke 2,4 millió forint. Ezen belül a betonacélok vágási veszteségének és a lemezanyagok fajlagos felhasználásának csökkentésével 23,4 tonna vaskohászati anyagot és 1,2 tonna alumínium félgyártmányt takarítottak meg. Villamos energiából 83 680 KWh-t, benzinből 66,5 tonnát, tüzelő- és gázolajból 155,3 tonnát takarítottak meg. A mobil anyagok készleteit 1,2 millió forinttal, a nem mobilokét 18 millió forinttal csökkentették. Ez az intézkedés az eszközlekötési költségeket 280 ezer forinttal mérsékelte.

Bár nem jelentéktelenek ezek az eredmények, az intézkedési tervben vállalt előirányzatok teljesítéséhez — különösen az élőmunka és a termelési kapacitások jobb kihasználásában és a költséggazdálkodás javításában — még sok a teendő.

●●●

A vállalat ötéves fejlődésének, gazdálkodása tapasztalatainak áttekintése és értékelése rendkívül sok tanulsággal szolgált. Ezek közül érdemes megemlíteni, hogy a vállalat jelentős mértékű fejlődése a megyei építési szükségletek teljesebb és magasabb színvonalú, az igényeket jobban megközelítő kielégítését tette lehetővé az elmúlt években. Tevékenységük hatással van — s ez már érzékelhető is — az egész ágazatra. Ilyenek: blokkgyártó, betongyártó kapacitásának, műszaki fejlesztési tevékenységének, szellemi kapacitásának széles körű megyei hasznosítása.

Az építőipari szervezetek együttműködésének javulása, a jobb koordináció megvalósulása ellenére még mindig tapasztalható párhuzamos kapacitások létrehozása, az egyes kapacitásfajtákban meglevő szűk keresztmetszetek növekedése. Ezek a jelenségek arra figyelmeztetnek, hogy a megyei tanácsnak fokozni kell ilyen irányú koordináló tevékenységét.

A Központi Bizottság múlt év decemberi határozatának megjelenése óta a korábbinál nagyobb körültekintéssel és lendülettel folyik a gazdálkodás hiányosságainak feltárása, a belső tartalékok kiaknázása, hasznosítása. Az eredmények eddig elsősorban takarékossági intézkedések nyomán születtek, és sokkal lassúbb az előrehaladás a munkahelyek szervezettségi színvonalának javulásában, a kieső idők csökkentésében, a rendelkezésre álló munkaidő-alap, a termelő- és gépi kapacitások jobb kihasználásában.

A megyei párt-végrehajtóbizottság a KOMÉP és a megyei építési ágazat előtt álló feladatok meghatározásánál mindenekelőtt a XI. kongresszus és a KB múlt év decemberi határozataiból indult ki. A XI. kongresszus határozata egyebek mellett leszögezi: „Az építőipar, a népgazdaság előtt álló feladatokhoz igazodva gyorsabban emelje termelését és fokozza hatékonyságát. Ezt igényli a lakásépítés, -felújítás és -karbantartás folytatása is."

Megyénkben még ma is számottevő a kielégítetlen építési igény, és az utóbbi időben még emelkedett is a visszautasított építőipari megrendelések volumene. Különösen feszült a helyzet a felújításoknál, a karbantartások kivitelezésében. A mennyiségi fejlesztés lehetőségei az építőiparban is kimerülőben vannak. A foglalkoztatottak száma már alig vagy egyáltalán nem növelhető, a beruházási források nagyságrendje sem számottevő. Ennek ellenére legalább évi 5%-os termelésfelfutást szükséges az V. ötéves terv időszakára is tervezni.

Lehetőségként a korábban létrehozott gépi kapacitások jobb kihasználása (1974-ben a gépek munkarend szerinti időalapjának kihasználása 74%-os volt), új fejlesztéseknél az egyes kapacitásfajtákban, munkanemekben meglevő szűk keresztmetszetek felszámolása kínálkozik. (Szakipari és egyéb befejező munkák kapacitásának összhangba hozása a mélyépítési, alapozási, szerelési kapacitásokkal stb.) Létszám szabadítható fel a termelés számára az anyagmozgatás fokozott gépesítésével. A kapacitásnövelés további forrása a korszerű, nagyfokú előregyártás és a helyszínen csak szerelést igénylő technológiák jelenleginél szélesebb körű alkalmazása, általánossá tétele. A házgyári technológia alkalmazása pl. a többszintes lakásépítés döntő hányadánál, továbbá a lakások kapcsolódó létesítményeinél (iskolánál, óvodáknál, bölcsődéknél stb.). Az utóbbiaknál még megoldásra vár a megfelelő típustervek kidolgozása és a szereléshez szükséges házgyári elemek kielégítő mennyiségű gyártása.

Ugyancsak a kapacitásnövelés forrása és a beruházási tevékenység javításának fontos eszköze a koncentráció fokozása, az egyidőben folyamatban levő létesítmények optimális nagyságrendjének kialakítása együtt az átfutási idő csökkentésével.

A kivitelező építőipar csak akkor fejthet ki megfelelő színvonalú tevékenységet, ha együttműködő partnerei — a tervezők, beruházók stb. — is a jelenleginél szervezettebben, jobban összehangolva végzik munkájukat, biztosítva ezzel a beruházások gyorsabb és jobb előkészítését. Ehhez azonban minden szerv munkájának javítása, együttműködési készségének fejlesztése mellett szükséges az egy irányba ható anyagi érdekeltség megvalósítása is, amely minden együttműködőt a létesítmény leggyorsabb és legkisebb költséggel végrehajtandó befejezésére ösztönöz. Éppen ezért keresnünk kell a fővállalkozási rendszer szélesítésének lehetőségeit is.

Jelentős feladatokat kell az építőiparnak megoldania a kivitelezett munkák minőségének javításában is. A feladat összetett és az építőipar ipari hátterétől is a jelenleginél lényegesebben jobb minőségű munkát kíván. Az építőmesteri munkák minőségén kívül ugyanis sok a kifogás és panasz a beépített szerelvényekre, nyílászáró szerkezetekre, burkolatokra stb.

A KB múlt év decemberi határozata a szorosan vett takarékossági intézkedések mellett legfontosabb feladatként a gazdasági tartalékok komplex feltárását jelölte meg. A lehetőségek, tartalékok — ahogy erre a KOMÉP munkájának elemzésénél a megyei párt-végrehajtóbizottság is rámutatott — az építőiparban is megvannak, azok kihasználása azonban csak javuló munkával lehetséges. Csak a gazdálkodás gyakorlatában lehet a sokféle adottságot és módszereket kiaknázni, illetve alkalmazni.

Dr. Antalóczy Albert
a Komárom megyei PB titkára

Jó példa — a hétköznapi munkában is

A XI. kongresszus beszámolójában a jó példák között említették az ajkai beruházást: „Gazdasági előrehaladásunk igen fontos feltétele, hogy javuljon a beruházási tevékenység hatékonysága. Azok a beruházások szolgáljanak példaképül, amelyek a közelmúltban a tervezett határidőre és költségszinten valósultak meg, mint a leninvárosi olefinmű, a Testvériség gázvezeték első szakasza... az Ajka II. Timföldgyár..."

Az 1962-ben megkötött magyar—szovjet timföld-alumínium egyezmény következménye az új ajkai gyár. Az összesen 2,1 milliárd forint értékű beruházás kivitelezésében 13 hazai és számos külföldi vállalat, cég vett részt.

Az üzemi pártbizottság és a műszaki vezetés előzetes munkatervet készített a tervezett határidők teljesítése érdekében. A beruházás négy évét „szűkös esztendők"-ként tartják számon a timföldgyáriak. A vállalat anyagi erejét, lehetőségeit a nagy munka kötötte le. A dolgozók feladatai a többszörösére emelkedtek, de ezt nem tudta, nem is tudhatta nyomon követni az anyagi megbecsülés növekedése. A gyár kollektívája megértette ezt. Bíztak abban — s az idő őket igazolta —, hogy a beruházás sikeres befejezése után megkapja a vállalat mindazt az anyagi és erkölcsi megbecsülést, amit jó munkája alapján megérdemelt. A megbecsülés nem is maradt el. Az Ajkai Timföldgyár és Alumíniumkohó 1974-ben saját erőből átlagon felüli bérfejlesztést hajtott végre és sokadszorra is elnyerte a „Kiváló Vállalat" megtisztelő címet.

A nagy cél, a beruházás határidőre történő befejezése érdekében a beruházáson dolgozó párttagokból 1968. márciusában önálló pártalapszervezetet hoztak létre. Ez magában foglalta az Aluterv helyi kirendeltségének párttagjait is, akiknek munkája szorosan összefüggött a beruházással. Az alapszervezet harminc fővel alakult, létszáma azonban a beruházás végére megduplázódott.

Az új alapszervezet rögtön a „mélyvíz"-be került. A különböző munkahelyekről odakerült kommunisták alig ismerték egymást. A nagy feladat, a közös munka azonban rendkívül hamar összekovácsolta ezt a kis közösséget.

Abban, hogy a kezdeti nehézségeket végül is sikerült elhárítani, nagy szerepe volt a pártszervezetnek, amely azonnal felvette a kapcsolatot a kivitelező vállalatok kommunistáival. S a kiviteli szerződéseken kívül szocialista együttműködési megállapodásokat is kötöttek.

Nagy eredménynek számított, hogy 1970 júliusában a beruházó és a kivitelező vállalatok között együttműködési szerződés született az új gyár időbeni indítására. E szerződés nemcsak a vállalatok párt- és gazdasági vezetői között született meg. A jó példát követték a szocialista brigádok is, amelyek meghatározott feladatok elvégzésére vállaltak együttműködést, tettek felajánlásokat.

Mindez természetesen nem valósult volna meg az ajkai pártszervezet agitációs munkája hatékonyságának fokozása nélkül. A vállalat kommunistái gyakran részt vettek a beruházáson dolgozó kivitelezők taggyűlésein, s felszólalásaikban személyes példamutatásra ösztönöztek. Az ajkai pártszervezet pártnapokat tartott az építők, a szerelők részére, amelyeken az időszerű politikai kérdések mellett részletesen ismertették a munkák állását és a hátralevő legfontosabb tennivalókat.

A timföldgyár első, 120 000 tonnás egységének a próbaüzeme 1971 de-

cemberében indult meg. A másodiké — a terveknek megfelelően — 1972 decemberében. Ezzel a beruházás határidőre, az előírt költségeken belül valósult meg.

Mivel az ajkai medence foglalkoztatottsága teljesnek mondható, a beruházás hírére igen rövid idő alatt, az ország legkülönbözőbb tájairól körülbelül 1500-an érkeztek Ajkára és jelentkeztek munkára a timföldgyárban. Közülük 400-an meg sem melegedtek az új helyen, rövidesen továbbálltak. Maradtak a többiek, akiket munkássá kellett nevelni. Mindennapos vesződség volt ez az emberekkel, a furcsa nézetekkel. És mi tagadás — volt vita, veszekedés, éppen elég. Szinte külön-külön kellett mindenkihez az utat megtalálni. Ez 1100 embernél sikerült. Fontos szerepe volt ebben a régi timföldgyár kemény munkában összekovácsolódott, szilárd politikai nézeteket valló kollektívájának is, a kommunisták személyes példamutatásának.

Az Ajkai Timföldgyár és Alumíniumkohó kommunistái a „hősi" korszak után, a hétköznapi munkában is jól kamatoztatják a beruházás időszakában nyert tapasztalataikat. Vonatkozik ez a szervezeti élet erősödésére, de még inkább a termelést segítő ellenőrző tevékenységre.

A beruházás időszakában kialakult, hatékony agitációs munka eredményei ma is megmutatkoznak. Csak egy példa: az év közepe felé a szállítási gondok miatt igen nagy kész- és félkésztermék-készlet halmozódott fel a vállalat raktáraiban. Sőt, később a raktározási kapacitás is kevésnek bizonyult, ezért a gyár udvarán mindenfelé timföldhegyek nőttek. A munkások egy része ekkor így vélekedett: minek annyira hajtani a termelést, hiszen már nem tudjuk hová tenni a sok timföldet. A párttagok személyes példamutatása, a jól végzett agitációs munka eredményeként sikerült háttérbe szorítani ezt a véleményt és az azóta már megszűnt vagonhiány ellenére a vállalat idén várhatóan több mint 3000 tonnával túlteljesíti a kalcinált timföld termelési tervét.

Az alukohó élen jár a KB 1974. decemberi határozatának végrehajtásában is. E rendkívül sokrétű témakörből jellemzőként talán az energia-, alap- és segédanyag-takarékosság eredményeit emelnénk ki. A timföldgyárak a gondosan előkészített és széles körben megtárgyalt tervek szerint jelentősen javították a termelés fajlagos mutatóit. Nagyrészt ennek köszönhető, hogy a timföldgyártás önköltsége az eredeti tervhez viszonyítva egy esztendő alatt csaknem tíz, az alumíniumgyártásé pedig több mint öt százalékkal csökkent. A tervhez képest az árbevétel 100, a nyereség 50 millió forinttal nőtt.

A beruházás kivitelezése közben megerősödött a szocialista brigádok tevékenysége. Ebben az esztendőben ez több mint 26 millió forint nyereségnövekedést eredményez. A felajánlott, összesen 26 600 társadalmi munkaóra helyett eddig 30 000 órát teljesítettek, s ebből 5000 órát áldoztak a nyár folyamán a városi park létesítésére.

Az ajkai beruházás nagy munkája befejeződött, de a munkások a „hősi" korszak után, a hétköznapi munkában is jó példát mutatnak.

Karcagi László

Az ésszerű takarékosság — állandó követelmény

Éppen egy éve, hogy a Központi Bizottság határozata egyebek mellett kimondta: tevékenységünk középpontjába a hatékonyság fokozását, a takarékos gazdálkodást, a tartalékok feltárását és hasznosítását állítsuk. Számunkra ez szinte egybeesett saját tapasztalatainkkal is. A kerületben — Budafok, Budatétény, Nagytétény — nincs kimondottan nagyüzem, kilenc önálló vállalat, tizennégy gyáregység, telep és néhány kisebb szövetkezet üzemel. Ezért mi éppen ezekkel a kérdésekkel tudunk leginkább érdemben foglalkozni. A termelőegységek többségében a szoros értelemben vett termelő, szervező munka folyik, az irányítás, fejlesztés sok kérdése a központi gyárakban, területeken dől el. Vagyis arról van szó, hogy nálunk az elsődleges a kitűzött tervek, célok mind jobb megvalósításának segítése. Mindjárt hozzátenném: ez korántsem lebecsülendő, vagy éppenséggel másodlagos feladat. Elég utalni rá, hogy a megvalósítás adja valamennyi tevékenység értelmét, és értékét is. Arról nem is szólva, hogy a feladatok megoldása általában nehezebb, mint azok kitűzése.

Egységes szemlélettel

A határozat helyi érvényesítésének csaknem egyesztendős munkájából nem azt emelném ki, hogy hány tanácskozást, megbeszélést tartottunk, milyen fórumokon vitattuk meg a tennivalókat. Ezek nagyjából úgy alakultak, mint a többi pártszervezetnél. Hasonlóan intézkedési tervek, programok készültek arra is: egy-egy területen mit kell tenni, hogy a határozat szellemében folyjék a termelés, a gazdálkodás. Inkább azt említeném, hogy mindvégig kettős cél vezetett bennünket. Az egyik: el kell érni a határozat egységes értelmezését mindenekelőtt a gazdálkodó egységek párt-, tömegszervezeti és gazdasági vezetése körében. Különösen indokolta ezt a gazdálkodó egységek egymástól eltérő helyzete. Az egyik vállalat jobban, a másik kevésbé érezte azokat a gondokat, problémákat, amelyeket a határozat is jelzett, s ebből fakadóan a vezetők is eltérően reagáltak a tennivalókra. (Elöljáróban megjegyezném, túlzás lenne azt mondani, hogy egyszer s mindenkorra megoldottuk a határozat azonos értelmezését. Azt viszont már a tények is igazolják, hogy a fő kérdésekben vezetőink azonos felfogásban tevékenykednek. Ennek konkrét megjelenési formái a gyakorlatban észlelhetőek.)

A másik lényeges dolognak azt tartottuk, hogy folyamatossá tegyük a végrehajtás segítését, ellenőrzését. A valóságban ezek természetesen összefüggnek egymással, tulajdonképpen az ellenőrzés tárja fel: hol, milyen területen nem alakult ki a határozatnak megfelelő szemlélet, hol van szükség a meggyőző érvekre, a felvilágosító szóra. A takarékossági tervek ellenőrzésekor kitűnt például, hogy a gazdasági egységek sokkal nagyobb energiát fordítanak a holtmunka-megtakarításra, ezen belül az anyag- és energiatakarékosságra, mint a munkaerő-megtakarításra. A tervek készítésekor azonban ez az aránytalanság még nem jelentkezett élesen, hiszen a gazdálkodó egységek terveikben szerepeltettek a munkaerő-gazdálkodás megjavítására intézkedési elképzeléseket. A helyenként jó tervek ellenére azonban a tudatos munkaerő-gazdálkodásban nem léptek megfelelően előre. Pedig ezt a lépést mindenképp meg kell tenni,

mert a munkaerő hiánya több helyen a gépek beindítását veszélyezteti.

A tapasztalt jelenség okát elsősorban a helytelen szemléletben látjuk. Még mindig vannak vezetők — politikaiak is — akik elsődlegesen a kívülről behozható munkaerők felkutatását szorgalmazzák. A vezetők többsége azon van, hogy ahol égetően fontos a munkaerőhiány megszüntetése, ott elsősorban gépesítéssel, technológiai folyamatok további tökéletesítésével kell előbbre lépni. Ez egyébként helyes elv, de az anyagi lehetőségek korlátai miatt nem a szükséges mértékben realizálódik, és ezzel a feszültség is nehezen oldódik. Végrehajtó bizottságunk, látva ezt a helyzetet, úgy döntött, hívjuk össze a gazdasági, munkaügyi vezetőket és beszéljük meg ezt a problémát. A Munkaügyi Minisztérium segítségével sikerült tisztázni és elfogadtatni a vezetőkkel, a munkaügyi szakemberekkel, hogy a munkaerő-kiváltásban a korábbi koncepciókkal ellentétesen kell tevékenykedni. Pontosabban azokat a helyeket kell „felderíteni", ahol kis ráfordítással lehetséges a munkaerő pótlása. Az így felszabaduló munkaerőt át kell irányítani a legfontosabb, legproblémásabb termelői helyekre.

Rendszeres ellenőrzés

A féléves tapasztalatok felmérése és elemzése során számos kedvezőtlen jelenséggel találkoztunk. Elmaradások voltak például a termelésben, nagyon megugrottak a készletek, egy-két vállalatnál rosszabbodott a termékszerkezet. A jelenségek okai szerteágazóak voltak, nem lehetett a kerület egész iparára helytálló következtetéseket levonni. A problémát úgy próbáltuk megoldani, hogy a végrehajtó bizottságból és a munkabizottsági tagokból alakított brigádokkal a tíz legjelentősebb gazdálkodó egységnél aktuális helyi gazdaságpolitikai kérdésekről beszélgetéseket szerveztünk. Kellő részletességgel tájékozódtunk az egyes egységek tevékenységéről. A beszélgetéseket felhasználtuk a takarékossági intézkedési tervek végrehajtásának segítésére, ellenőrzésére is.

Megállapítottuk, hogy a kommunisták, a tömegszervezeti aktivisták és a gazdasági vezetők együttes, összehangolt munkája eredményeként egységesebb a szemlélet. Általában a terveknek megfelelően alakultak a forinttal konkrétan mérhető megtakarítások. Egyes vállalatoknál túlteljesítés várható. Ugyanakkor találkoztunk negatív jelenségekkel is, elsősorban a készletgazdálkodás területén. Nehéz áttörni — vezetőknél, dolgozóknál egyaránt — azt a korábban meggyökeresedett nézetet, amely szerint akkor biztonságos a termelés, ha minden szükséges anyag, alkatrész jó előre a raktárban van.

Nem elégedtünk meg az üzemek takarékossági terveinek általános ismereteivel, a végrehajtás kerületi szintű tapasztalataival. Kíváncsiak voltunk, hogy egy vállalatnál hogyan valósul meg a takarékos gazdálkodás követelménye, milyen emberi kihatásai vannak a takarékosságnak, miként alakul az ezzel kapcsolatos felfogás.

A végrehajtó bizottságunk nemrég a helyszínen tárgyalta a *Hungária Műanyagfeldolgozó Vállalat* takarékossági intézkedési terve végrehajtásának eddigi tapasztalatait. (Néhány adat a vállalatról: teljes termelési érték 1,5 milliárd forint, az összanyagköltség 1,1 milliárd forint, a termelőberendezések bruttó értéke közel 400 millió forint. A vállalat Budapesten kívül két vidéki gyáregységgel is rendelkezik.)

Az 1975. évi takarékossági tervük mintegy 20 millió forintos anyag- és energiamegtakarítást irányzott elő. Az anyagtakarékosságon kívül feladatokat jelöltek meg a beruházások gyorsított megvalósítására, a munka- és üzemszervezés javítására.

Tanulságul szolgálhat már a terv

összeállítása is. Üzemi szinteken a négyszögek dolgozták ki az elképzeléseket, részben a dolgozók javaslatai alapján. A vállalati intézkedési terv rendszerbe foglalva összegezi az üzemek, gyáregységek tervelképzeléseit. Az üzemek vezetői tájékoztatták a dolgozókat az elfogadott intézkedési tervről, az elérendő megtakarításokról. A párt- és tömegszervezetek összehangolt felvilágosító munkája eredményeként — ebben nem kis szerepük volt az egyes párttagoknak — a dolgozók megismerték a takarékos gazdálkodással kapcsolatos követelményeket. Megértették, hogy nem kampányról van szó, a termelőmunka állandó elemévé kell válnia a takarékosságnak.

Az anyag- és energiatakarékosságban jelentős eredmények születtek a vállalatnál. Ez jó alapot ad az 1976-os év gazdálkodásának tervezéséhez. Mindezek mellett az is tény, hogy egyrészt megtakarítást elsősorban a felszínen levő, gyorsan megoldható területeken irányoztak elő és valósítottak meg, másrészt néhány elképzelés a törekvések ellenére sem valósult meg. Tervezték például a PVC-hulladékok hasznosítását. Menetközben derült ki, hogy a más vállalattól beérkező hulladékanyag rossz hatással van a késztermék minőségére. Ez késleltette a hulladékfeldolgozást, amely így csak az év második felében indulhatott meg. Jobb műszaki előkészítéssel el lehetett volna kerülni az időkiesést.

Az eredmények nemcsak forintban mérhetőek. Észrevehetően javult az emberek egymáshoz, illetve a munkához való viszonya is. Az anyagtakarékosság szorosabb együttműködést igényel a dolgozó és vezető között. Sok példa van arra, hogy a dolgozók keresték meg a vezetőket és javasoltak takarékossági intézkedéseket. Érzékelhetően fejlődött az üzemi demokrácia tartalmi oldala. Szorosabb lett a kisebb kollektívák együttműködése: a műhelyek, szocialista brigádok sok olyan témát oldanak meg egymás között, amelyekre korábban a többlépcsős irányítási rendszert kellett igénybe venni.

Az anyag- és energiatakarékosság egyik kulcskérdése, milyen eredményességgel sikerül a vezetők és a dolgozók tudatában a „mienk" szemléletet megerősíteni. A takarékosság minden lehetséges területét nem lehet intézkedésekkel szabályozni. Parancsolóan szükséges a takarékos szemlélet megerősödése, széles körű elterjedése. Ebben nagy szerepük van a pártszervezeteknek, a párttagoknak. A vállalat pártszervezetei gyakran foglalkoztak az anyagtakarékosság konkrét — a végrehajtás során keletkeztek apróbb konfliktusok. nézeteltérések, helyenként elcsüggedés, vagy a takarékosság ésszerűségét veszélyeztető lelkesedés — kérdéseivel. A keletkező ellentmondások, feszültségek feloldásában a kommunisták az első számú közreműködők.

Nagyobb figyelmet a tervkészítésre

A dolgozók szemléletének alakulása szempontjából lényeges a vezetők példamutatása. A vizsgált vállalatnál e tekintetben nincs különösebb probléma. Maguk a dolgozók vetették fel — a korábbi évek tapasztalatai alapján —, hogy mindenütt azonosak legyenek a takarékossági követelmények. Ne kövessék el a vezetők azt a hibát. hogy kis ügyekben rendszeresen elmarasztalják a dolgozót, ugyanakkor saját, nagyobb nagyságrendű mulasztásuk számonkérése elmarad.

A vállalat takarékossági intézkedési tervének végrehajtásában a sok elismerésre méltó eredmény mellett negatív jelenségeket is feltárt a testület. Nem megfelelően alakult a gépek kihasználtsága, a kívántnál lassúbb az előrehaladás a munkaerőgazdálkodás hatékonyságának növelése terén, az üzem- és munkaszervezésben is sok még a feltáratlan tar-

talék. A testület felhívta a vállalatvezetés figyelmét arra, hogy az elkövetkező időszakban ne a nagy értékű gépek számának növelését helyezze előtérbe, hanem fordítson nagyobb gondot a meglevő géppark kiszolgálását biztosító berendezések beszerzésére és beépítésére. Megengedhetetlen, hogy a munkaerő és kiszolgáló berendezések hiánya miatt felváltva üzemeltetnek nagy értékű, termelékeny berendezéseket. Arra is felhívtuk a figyelmet, hogy fel kell készülni a mélyebben fekvő tartalékok feltárására, ehhez a politikai alap megvan a vállalatnál.

A vállalat beszámoltatásával sok olyan tapasztalatot szereztünk, amelyeket a mi munkánkban is figyelembe kell venni. A gazdálkodó egységek a jövő évre is készítenek intézkedési terveket a takarékos gazdálkodásra. Tapasztalataink alapján az eddiginél nagyobb súlyt kell helyezni a tervkészítésre. Szélesíteni kell az intézkedési tervek tartalmát. Az anyag- és energiatakarékosság mellett olyanokra gondolunk, mint az élőmunka-megtakarítás, a gépek kihasználtságának fokozása stb. A tervezés szélesítése még fokozottabban igényli a dolgozók bevonását, javaslataik, észrevételeik kikérését. Az 1976-os tervezésben még nagyobb feladatokat kell vállalni a műszaki, gazdasági szakembereknek, és ezt a politikai munkát tervezőknek is figyelembe kell venni.

Meggyesi László
a XXII. ker. PB munkatársa

Két hónappal az eredetileg kitűzött határidő előtt felavatták az Ózdi Kohászati Üzemek új drót- és rúdhengerművét. Az időnyerés 87 ezer tonna hengereltáru-többletet jelent

(MTI Fotó – Érczi K. Gyula)

A marxista gondolat jelen van valóságunkban

BENKE VALÉRIA BESZÉDE A POLITIKAI KÖNYVNAPOK MEGNYITÓJÁN*

Tizennegyedszer nyílik alkalom arra, hogy a közvélemény figyelmét a politikai könyvnapok ünnepi rendezvényeivel a társadalmi és politikai könyvek felé irányítsuk. A politikai művek iránti igényt és érdeklődést erősítik a történelmi tapasztalatok, az a kívánság, hogy eligazodjunk az események áradatában, a világpolitika és hazai társadalmunk jelenségeiben.

A közelmúltban tekintettük át — mérlegelően és programot adóan —, hol tart népünk a szocialista rend építésében; a XI. kongresszus a fejlődés távlatait is megmutatta. A politikai könyvek olvasása, a társadalmi, elméleti ismeretek terjesztése kapcsán hadd emlékeztessek néhány idevágó megállapításra.

Társadalmunk politikai egysége — a szocialista építés igenlése alapján — kialakult. Világnézeti tudatosság, egyértelműség tekintetében azonban még nem homogén. Kongresszusunk itt jelölte meg a propagandamunka újabb feladatait. Ideológiai programunkat e két tényező határozza meg: az elért fejlődés, mint a továbblépés szilárd alapja, és távlati céljaink, a szocialista eszmék további térhódítása és valóra válása.

Nagyon józanul, illúziók és önáltatás nélkül mondhatjuk, hogy a marxista gondolat a magyar szellemi élet egészében jelen van — ha eltérő mértékben és hatással is.

Társadalmi kérdésekkel ismerkedik. marxista megközelítésben, az a 700 ezer párttag és pártonkívüli. akik a politikai oktatás különböző tanfolyamain vesznek részt. A tömegoktatási formákban 500—600 ezren tanulnak. A marxista—leninista esti egyetemek és pártiskolák 120 ezer hallgatója esetében már a marxista—leninista elméletiségről beszélhetünk. A Politikai Főiskolán évente több száz elvtárs kap tudományos színvonalú marxista képzést. A marxizmus elmélete, a természet, a társadalom és a gondolkodás dialektikus materialista szemlélete jelen van az iskolák, a főiskolák és egyetemek munkájában; ott van a marxista gondolat a maga világnézetet formáló hatásával a tudomány műhelyeiben csakúgy, mint az építés sejtjeit jelentő munkakollektívákban és sokak egyéni meggyőződésében.

* Rövidített szöveg.

Ez a fejlődés társadalomszervező és ideológiai munkánk együttes hatásának köszönhető. Az elmúlt évtizedek társadalmi és világnézeti harcainak, a munkásosztály és pártja társadalomformáló tetteinek hatása ugyanúgy részese ennek a fejlődésnek, mint a propagandamunkát végző elvtársaink, és nélkülözhetetlen segítőtársaik, a könyvek és folyóiratok terjesztői. Elismerés és köszönet illeti mindazokat, akik közreműködnek abban, hogy a marxizmus, a szocialista eszmék, a könyvek és folyóiratok eljussanak sokakhoz.

● ● ●

Ha a marxista—leninista elmélet további előretörésének lehetőségein gondolkodunk, szintén az említett két tényezőt kell számba vennünk: a társadalmi valóság hatását, és az ideológiai munkáét, benne a könyvekét, folyóiratokét.

Dolgoznunk kell, hirdetnünk, képviselnünk — személyes példával is — a szocialista eszméket. De nem feledkezhetünk meg arról, hogy a milliós tömegek tudatára a legerősebb hatást a mindennapok tapasztalatai gyakorolják. Ezek a tapasztalatok nem automatikusan hatnak, és nem is csak jó nyomokat hagynak. Sokféle feszültség és ellentmondás is van életünkben. Ezek egy része visszavezethető az örökölt tudati és erkölcsi állapotra, de jelenünk olyan elemeinek is része van benne, amelyeket már magunk alakítottunk, vagy alakíthatnánk.

A hiányok — akár termékekben, akár szolgáltatásokban —, a gazdasági kapcsolatok hézagai, a munkafegyelem, munkamorál helyenként bántó zavarai valamelyest magyarázhatók a múltból örökölt adottságokkal vagy külső káros hatásokkal, de ezeken úrrá lenni, a társadalmi tevékenység kiegyensúlyozott fejlődését biztosítani — ez már kétségtelenül mai feladat, a mi elgondolásainkat, a társadalmi folyamatokra gyakorolt hatásunkat igényli. Jobban kell tehát ismernünk azt az organizmust, amelynek életét, működését befolyásolni akarjuk: a társadalmat.

Jóllehet Marx és Lenin óvtak attól, hogy elemzéseiket, következtetéseiket örök érvényű tételek, mindenkor kész patentek formájában használjuk, s nem álltak elő jóslásokkal a jövő — a mi korszakunk — megoldási módjaira, mégsem mindig könnyű azt a szabályt érvényesíteni, amely szerint a marxizmus élő lelke a konkrét helyzet konkrét elemzése.

Nagy gazdagodást jelentene, ezért állandó törekvésünk legyen, hogy többen és alaposabban ismerjék klasszikusaink munkáit, és azok szellemében végezzék folyamatosan a maguk tevékenységében a konkrét helyzet konkrét elemzését. Ezt az igényt, a szocializmus erőinek eszmei felvértezését, a magyar nép szellemi gyarapodását jól szolgálja a Kossuth Könyvkiadó, amikor Marx, Engels és Lenin műveit sorozatban és válogatásokban közreadja.

A felszabadulás óta Marx és Engels műveiből több mint 100 könyv jelent meg, majdnem 2 millió példányban; Lenin munkái 160 könyvben, több mint 3 millió példányban.

Az idei politikai könyvnapokon is értékes kötetekkel szerepel a Kossuth Könyvkiadó, így a Marx és Engels levelezését tartalmazó kötetekkel. Örömmel üdvözöljük Marx—Engels Válogatott Műveinek ismételt (és bővített) kiadását. Büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy

Lenin munkássága iránt milyen nagy az érdeklődés; műveinek háromkötetes válogatott kiadása ismételten jelent meg; összes műveinek második, jelentősen bővített kiadása pedig elérkezik a 45. kötethez.

Az ő műveik mellett találunk a kiadványok közt a marxista társadalomtudományok hazai és külföldi művelőinek munkáiból, a hazai és a nemzetközi politika, a szocialista építés és a pártélet mindennapi kérdéseivel foglalkozó munkákat.

A szocialista építés gyakorlatának gazdag tapasztalatait tanulmányozhatják a pártmunkások, a gazdasági és közigazgatási vezetők, s a társadalmi aktíva pártunk vezetőinek könyveiben, valamint a testvéri szocialista országok vezetőinek sorra megjelent köteteiben. Írásaik révén építőmunkánkat segítő nemzetközi tapasztalatokkal ismerkedhetünk meg, internacionalista kapcsolataink erősödnek. Hozzájárulnak ehhez, sok más mellett, a tőkés országokban küzdő testvérpártjaink vezetőinek művei is.

Sok mű közvetíti a Szovjetunió Kommunista Pártjának harcát és tapasztalatait. Kiemelkedő jelentősége van köztük Brezsnyev elvtárs új kötetének, amelyben a Szovjetunió békepolitikájának fejlődéséről és sikereiről olvashatunk.

A kiadványok között a békés egymás mellett élés, az imperializmus elleni harc, az ideológiai küzdelem különböző elvi témái is szerepelnek, így a nyílt burzsoá nézetek kritikája mellett a különféle „fellazító" kísérletek elleni állásfoglalások, valamint a maoizmus leleplezését és az elhajlások — újbalosság, revizionizmus — elleni polémiát segítő írások.

Történeti munkák, dokumentumok és visszaemlékezések gazdagítják azok ismereteit, akik még nem érdeklődnek elvontabb elméleti munkák iránt; ugyanezek a művek, a történelem és a társadalom tudományos megismerése mellett. élményszerű, érzelmi átélést kiváltó hatásukkal jól segíthetik másoknál a megértettekkel való azonosulás folyamatát.

Amiben hiány van, az a hazai társadalom szocialista fejlődésével összefüggő, olyan kérdések hiteles, érvényes — a gyakorlatot segítő — megválaszolása, amelyekkel korábban nem találkoztunk. A társadalomtudományoktól szocialista fejlődésünk aktuális kérdései közül némelyekre konkrétabb, eligazítóbb válaszokat vár a propagandamunka. A gazdasági élet folyamatait elemzőbben, értelmezhetőbben megvilágító munkákra csakúgy igény volna, mint az anyagi folyamatok és a tudati szféra kapcsolatait, kölcsönhatásait bemutató vagy a szocialista életmód kialakulását kutató és segítő írásokra. A kiadók jó szolgálatot teljesíthetnek azzal, ha ösztönzik, és a válaszok mélysége, hitelessége tekintetében igényesebbeh kezelik az ilyen témákat.

Az idei politikai könyvnapok anyagából a könyvek két olyan csoportja emelkedik ki, amelyek a megtett útra való visszatekintést, az értékelést és az emlékezést szolgálják: illetve a jövő lehetőségeinek, a szocialista távlatoknak a megismerését segítik. A hazánk felszabadulásának 30. évfordulójára megjelent művek és a párt XI. kongresszusának anyagait tartalmazó kötetek ezek.

Szorosan véve nem „évfordulós" és nem „kongresszusi" könyvek, mégis ezek sorában említem a Kádár János elvtárs beszédeit és írásait tartalmazó két kötetet. A „Válogatott beszédek és cikkek" az 1957—1974 közti 18 év tapasztalatait idézi fel — a ma és a jövő dön-

tései és politikai módszerei szempontjából nagy tanulsággal. „A fejlett szocialista társadalom építésének útján" című kötet pedig a kongresszust közvetlenül megelőző és követő beszédeket tartalmazza. Ez a kötet a gondolkodás formálódásának abba a folyamatába enged bepillantást, amelyet — a szerző személyes adottságai mellett — két törekvés következetes érvényesítése jellemez: a marxista elviség és a valóságközeliség.

SZEMLE

● ● ●

A XI. kongresszus által most kitűzött cél: a fejlett szocialista társadalom építése már a mi korunk feladata is, s az utánunk a sorba lépő nemzedék nagy műve lesz.

Minél többen tudnak — jó szakmai felkészültség mellett — a marxizmus ismeretében önállóan, gondolkodóan cselekedni, annál gyorsabban és akadálymentesebben bontakoznak majd ki a mi társadalmunkra jellemző vonások. Közös gondunk és feladatunk lesz, hogy megfelelő tért nyissunk a cselekvésre mindazoknak, akik tudnak és akarnak közhasznú tevékenységgel részt venni az anyagi és szellemi javak gyarapításában, az emberi kapcsolatok szocialista vonásainak formálásában.

Komócsin Zoltán nevét vette fel a KISZ központi iskolája. A bensőséges hangulatú ünnepség után dr. Maróthy László és Barabás János a KISZ Központi Bizottsága nevében megkoszorúzták Komócsin Zoltán emléktábláját *(MTI Fotó – Benkő Imre)*

A Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa

Varsóban ez év december 8-án megkezdi tanácskozását a Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa. A Központi Bizottság ez év januárjában jelentette be a VII. kongresszus összehívását; májusban létrehozta a Kongresszusi Bizottságot; szeptemberben elfogadta a VII. kongresszus irányelveit, melyet a sajtó nyilvánosságra hozott. A Központi Bizottság ezekben az irányelvekben ismertette a párttal és a néppel az elmúlt öt év eredményeit, és vitára bocsátotta elképzeléseit Lengyelország további szocialista fejlődésére.

A vitákról megállapítható, hogy azt az utóbbi évek eredményeivel kapcsolatos elégedettség, az alkotókedv légköre, a dolgozóknak saját erejükbe vetett hite és a jövőben bízó optimizmusa jellemezte.

● ● ●

Lengyelország jelenlegi ötéves tervét az ipari termelés 73%-os, a mezőgazdasági termelés 27%-os növekedésével zárja, míg a nemzeti jövedelem 62%-kal nőtt, a tervben előirányzott 38—39%-kal szemben.

Az előző kongresszus az ötéves tervben a reálbérek átlagosan 17—18%-os növekedését tűzte ki célul. Ténylegesen azonban — elsősorban a munka termelékenységének emelkedése következtében — a reálbér a tervezett kétszeresével nőtt, nem 17—18%-kal, hanem 40%-kal emelkedik 1970-hez viszonyítva.

A jelenlegi ötéves tervben több mint 1,9 billió zlotyt ruháztunk be, ami 450 milliárddal több a VI. kongresszus által előirányzottnál, és 900 milliárd zlotyval több, mint a korábbi ötéves terv beruházásai. Ez elősegíti a népgazdaság fejlesztését és modernizálását, szélesíti a tudományos-technikai forradalom eredményeinek a szocialista társadalmi rendszer előnyeivel való összeforrását.

Az utóbbi években Lengyelországban jelentősen előrehaladt a széles értelemben felfogott szociális problémák megoldása: a munkafeltételek javítása, és biztonságosabbá tétele; a munkahely kulturáltságának emelése és a pihenési feltételek javítása; a lakásépítés és a kereskedelmi és szolgáltatási hálózat, a kommunális és egészségügyi ellátás fejlesztése. 1974-ben először vezettük be az évi hat szabad szombatot azoknál a vállalatoknál.

amelyek teljesítették tervüket. Ebben az évben ezt újabb hat szombattal bővítettük. Szélesítettük a szociális ellátást, különösen az anyák és a gyerekek segítése érdekében, eltöröltük a szociális ellátásban meglevő különbségeket a fizikai és a szellemi dolgozók között. A mezőgazdasági lakosságot is bevontuk az ingyenes egészségügyi ellátásba.

Ebben az ötéves tervben 1 125 000 lakást adunk át, azaz kb. 50 000-rel többet, mint a terv előírta. A kórházakban és a klinikákon 16 200 új ágyat kellett volna beállítani, ezek száma azonban 18 000 lesz. Nőttek a nyugdíjak és a járadékok. A legfontosabb azonban az, hogy az állami és gazdasági szervekben létrejött és tartóssá vált a szociális kérdések aktív megoldásának légköre, melyeket a termelési tervek teljesítésével egyenjogúan kezelnek.

● ● ●

Az eredmények nem könnyen születtek. Országunkat a korábbi gazdasági elmaradottság, az aránytalanságok és a ki nem elégített szükségletek terhelték. A gyors fejlődést most is különböző feszültségek és nehézségek kísérték. Ezért a VI. kongresszuson elfogadott kötelezettségek teljesítése és túlteljesítése hatalmas erőfeszítéseket igényelt.

Az utolsó két évben sok gondot okoztak az ismert nehézségek, melyek a kapitalista világgazdaság válságából fakadtak: a nyersanyagárak, a gabona és a takarmány, a gépek és berendezések árainak rohamos emelkedése. Ezeknek következményeit mindenekelőtt a szocialista állam vállalta magára, költségvetését terhelte. Emellett az utóbbi két évben Lengyelországban a mezőgazdaság klimatikus feltételei kedvezőtlenebbek voltak, mint a korábbi években.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa előtt az állampolgárok többsége — nemcsak a párt aktivistái — tudatában van annak a ténynek, hogy ilyen nehéz objektív feltételek között is eredményesen teljesültek a VI. kongresszuson elfogadott, és az I. Országos Pártkonferencián kiszélesített feladattervek. Ez mindenekelőtt a munkások, a parasztok és az értelmiségiek termelési és társadalmi aktivitásának, az ország fejlődése érdekében kifejtett odaadó munkájuknak a nagy érdeme.

Lengyelország társadalmi-gazdasági fejlődése, stabilitása, valamint a nyugati válságjelenségek következményeinek leküzdése szempontjából felmérhetetlen jelentőségű az együttműködés a Szovjetunióval és a szocialista közösség országaival, különösen a KGST keretében előrehaladó gazdasági integráció. Egyre határozottabban kirajzolódnak a szocialista közösséggel megtett út gazdasági és politikai eredményei, a közös munka gyümölcsei, melyek elősegítik országaink társadalmi, gazdasági és tudományos-technikai fejlődését, megerősítve Európában a harmincéves béke nagy ügyét, azzal a hittel és reménnyel, hogy ez a jövőben is tartós lesz.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt eddigi tapasztalatai alapján levonja azt az általános következtetést, hogy tovább kell folytatni a korábbi kongresszuson elfogadott társadalmi, gazdasági irányvonalat, mely új társadalmi energia és kezdeményezések tömegét mozgósította, szélesítette az emberi tevékenység anyagi és eszmei-erkölcsi mozgatórugóit, jelentős előrehaladást eredményezett a nép élete és az ország fejlődése legfontosabb problémáinak megoldásában.

„Jelenleg arról van szó — mondotta a Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára, Edward Gierek elvtárs —, hogy ennek az

öt évnek az eredményeire, valamint a nehézségek sikeres leküzdésére támaszkodva megerősítsük és elmélyítsük a kedvező fejlődési tendenciákat, és az elkövetkező tíz évet az ország fejlődése és a népjólét dinamikus növekedésének időszakává tegyük." Az ember sokoldalú fejlődése, a dolgozók életfeltételeinek további javítása — mind a jelenlegi, mind a következő ötéves tervben — a párt politikájának legfontosabb, elsődleges célja marad. Ennek elérése érdekében megfelelően növekszik a nemzeti jövedelem, az ipari és mezőgazdasági termelés, teljes mértékben ki fogjuk használni az eddigi beruházási és korszerűsítési befektetéseket. Az 1976—1980. évi terv nyílt. Nagy remény van arra, hogy sikerül új tartalékokat feltárni, melyek lehetővé teszik — a jelenlegi ötéves tervhez hasonlóan — a tervezettnél magasabb társadalmi, gazdasági eredmények elérését.

● ● ●

A VII. kongresszus az ország dinamikus fejlesztésének folytatását tűzi ki célul. Ez nem jelenti és nem jelentheti az eddigi erőfeszítések egyszerű mennyiségi meghaladását. A terv nyílt voltából adódó lehetőségek kihasználása jóval több, jobb és eredményesebb munkát követel.

„A következő öt évben mindenfajta tevékenységünket az a törekvés vezesse, hogy javítsuk munkánk minőségét és a nép életfeltételeit. Az élet minden területén, a társadalmi és gazdasági, a párt- és állami szerveknél, a tudományban, az oktatásban, a kultúrában, minden ember és csoport munkájában a minőség javítására törekszünk" — mondta a KB XVIII. plénumán Edward Gierek.

A munka és az élet magasabb minőségének célkitűzése a kongresszus előtti vita központjába került, és annak vezető gondolata lett. Ennek nyomán születtek meg a dolgozó kollektívák új termelési kezdeményezései, a tervfeladatok teljesítésére és új kötelezettségek vállalására. A dolgozók tízezrei a vitában mindenekelőtt olyan kérdéseket vetettek fel: hogyan kell jobban termelni, jobb minőséget elérni, jobban megszervezni a munkát, kihasználni az időt és a gépeket, hogyan lehet jobban tanulni, nevelni és gyógyítani, és hogyan kell a társadalmilag káros jelenségeket megakadályozni, az emberek közötti szocialista kapcsolatokat erősíteni, fejleszteni.

A kongresszust megelőző vitában jelentős helyet foglaltak el a pártmunka fejlesztésének kérdései, a társadalmi gyakorlat alaposabb elemzésének szükségessége, az okosabb, meggondoltabb és eredményesebb munkára való törekvés, minden párttag és pártszervezet nagyobb felelősségének szükségessége az általa végzett munkában és az ország érdekében végzett tevékenységben. Más szóval, a párt vezető szerepe további erősítésének feladatai, amely a szocialista építésben a nép vezető, programozó, kezdeményező és szervező ereje.

A VI. kongresszus határozatainak megvalósításával a pártban megerősödött az egység, növekedett a párt társadalmi befolyása és tekintélye. A párt tekintélye a társadalomnak a párt politikája és vezető szervei iránti bizalomra és támogatásra épül — és nem kisebb mértékben a párt tagjainak személyes példamutatására, akik környezetükben állandóan ki vannak téve munkatársaik értékelésének.

A két kongresszus közötti időszakban sokat tettünk annak érdekében, hogy növeljük a párttagok képzettségét és élenjáró szerepüket a munkában,

az emberek közti kapcsolatokban, lakóhelyükön és a szűkebb környezetükben. Ezt a célt szolgálták az évenként megtartott, a párttagság egyharmadával lefolytatott egyéni beszélgetések, a pártcsoportok aktivizálása, a pártszervezeti taggyűlések magasabb színvonalra emelése, az ideológiai oktatás, a pártba újonnan belépőkkel szembeni magasabb követelmények, valamint az az eszmei-nevelő munka, mely a tagkönyvcsere lebonyolításával párosult.

Ezeknek eredményeként jelentős haladás történt a párt eszmei-politikai és szervezési munkájában, a gyakorlatban jobban érvényesült a demokratikus centralizmus elve.

A két kongresszus között a párt nagy figyelmet fordított a szociális összetételének fejlesztésére, ennek következtében megnövekedett a nagyipari munkásság aránya a párttagok között. Ez döntő tényező a párt eszmei-politikai arculatának fejlődésében, erősíti munkásjellegét.

Ezekben az időkben nagyon sokat változott a pártszervezetek és az aktíva munkastílusa. A pártszervezetek számára a példát a Központi Bizottság, annak Politikai Bizottsága, a Titkárság és személy szerint Edward Gierek elvtárs adta. Minden más módszer közül az elsőbbséget a dolgozó emberekkel való közvetlen kapcsolat, a velük történő tanácskozás, a párt kollektív bölcsességére történő támaszkodás formája kapta. A feszített feladatok, meg-

---

A Testvériség II. gázvezeték elzáró szerkezetét készítik a Kőolajvezetéképítő Vállalat siófoki üzemében. Ebben az üzemben gyártják a hazai olaj- és gázvezeték-hálózathoz szükséges elágazó csőidomokat

(MTI Fotó – Bajkor József)

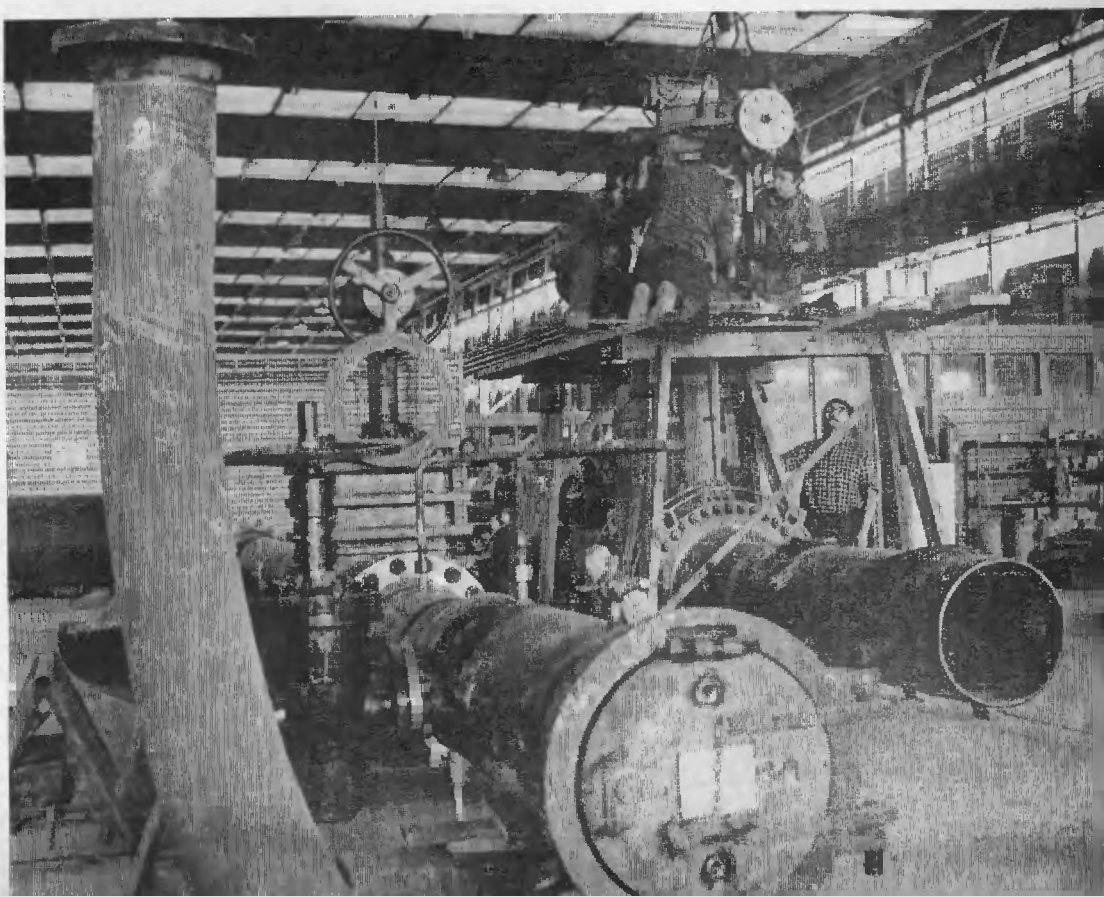

valósításuk növekvő üteme kiszorította az alkalmatlan, felületes, hatástalan tevékenységet. mely a helyi pártszervezetek munkájának stílusára nehezedett a sablonosság, tehetetlenség, rutinszerűség formájában. A pártszervezetek munkájában az időtrabló írásos elemzés helyett, melyek a helyzet állását voltak hivatottak tisztázni, szóbeli beszámolókra, tanácskozásra, vitákra, konzultációkra került sor. A figyelem sokkal inkább arra irányult, hogy mit hogyan kell csinálni, mit kell tenni a meglevő állapotok megváltoztatásáért, a munka megjavítása érdekében.

A pártszervezetek munkastílusának és a párt tevékenységének megjavításában kedvező feltételeket teremtett az ez év közepén végrehajtott helyi hatalmi szervek és az állami adminisztráció reformja. Megszüntettünk egy olyan láncszemet, mint a járás — megrövidítve a központi szervek és az állampolgárok közötti utat — s ez megerősítette a párt kapcsolatát a társadalommal. Nagy figyelmet szenteltünk a párt eszmei-morális és ideológiai fejlődésének. Az ideológiai munka rangjának növekedése a pártban egybeesik a kapitalizmus és a szocializmus közötti ideológiai harc fokozódásával, a burzsoá ideológia elleni harc szükségességével, a baloldali és jobboldali opportunizmus, a maoizmus és a nacionalizmus elleni harccal, valamint a kispolgári tendenciák különböző megnyilvánulásainak leküzdésével.

A párt megerősítése érdekében végzett eddigi tevékenység, valamint a kongresszus előtti vita, a taggyűlések és a VII. kongresszusra történő küldöttválasztó konferenciák megerősítették, hogy a Lengyel Egyesült Munkáspárt fel van készülve a VII. kongresszus által elfogadandó határozatok eredményes végrehajtására.

Ezt megállapítva, érdemes megemlékezni Kádár János elvtársnak, a Magyar Szocialista Munkáspárt első titkárának, a magyar delegáció vezetőjének a LEMP VI. kongresszusán mondott szavaira: „A saját történelmi tapasztalatainkból tudjuk, hogy a fejlődés útján nehézségek lépnek fel. Ilyenekre került sor Lengyelországban is, melyek a decemberi eseményekben jelentkeztek a múlt évben. Mint mindenhol, így Magyarországon is a kommunisták és a haladó emberek internacionalista szolidaritással követték a válság leküzdése érdekében folytatott nehéz harcot, melyet lengyel elvtársaink vittek véghez. Nagy megelégedettséggel állapíthatjuk meg, hogy a baráti lengyel párt vezetése — a kommunista internacionalista és igazi lengyel hazafival, Edward Gierek elvtárssal az élen — megtalálta a válságból kivezető utat. Az önök vezetése nyíltan és őszinte módon, bizalommal fordult a munkásosztályhoz és támaszkodott annak erejére, úrrá lett a nehéz helyzeten, mellyel jól szolgálta saját népét és ugyanakkor az egész szocialista tábort, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalmat."

Ezek a négy év előtti szavak, egybevetve az 1975. decemberi, a jelenlegi valósággal, nagyon jól szemléltetik a lengyel dolgozóknak a Lengyel Egyesült Munkáspárt, annak Központi Bizottsága vezetésével elért eredményeit.

Wlodzimierz Wiszniewski*
a Zycie Partii, a LEMP KB folyóiratának főszerkesztője

** Szerkesztőségünk mély megrendüléssel értesült róla, hogy Wiszniewski elvtárs 1975. október 29-én meghalt. Ez volt az utolsó írása. Halálával nagy veszteség érte testvérfolyóiratunk kollektiváját. Osztozunk gyászukban.*

A Kubai Kommunista Párt első kongresszusa

„... Tudják-e, hogy mi a forradalom biztosítéka? A párt. Tudják-e, hogy mi teszi a forradalmat örökkévalóvá? A párt. Tudják-e, hogy mi ad életet, jövendőt a forradalomnak? A párt."

(Fidel Castro Ruz)

A Kubai Kommunista Párt (KKP) ez év decemberében tartja első kongresszusát, melyen a forradalom tizenhét esztendejének irányításáról, a szocialista társadalom építésében kifejtett állhatatos és rendszeres tevékenységéről ad számot.

Hosszú előkészítés után kerül sor a párt és az egész ország életének e döntő jelentőségű eseményére. A párttagok megvitatták a kongresszus elé terjesztendő programtervezetet, a szervezeti szabályzat tervezetét, a határozatok és tézisek terveit, javaslatokat tettek ezekkel kapcsolatban, módosításokat és kiegészítéseket ajánlottak.

A KKP 200 ezer tagjának részvétele a párt fő irányvonalának, politikájának kidolgozásában hozzájárult ahhoz, hogy még jobban megszilárduljon a párt ideológiai egysége, kiszélesedjék a demokrácia, és a párttagok az előzetes vita során közvetlenül megismerhessék azokat az alapvető kérdéseket, amelyek a kongresszus napirendjére kerülnek.

A kongresszus mérlegeli a pártnak az elmúlt 17 év alatt folytatott tevékenységét, bíráló elemzés alá veti a párt egész munkáját, számba veszi az eredményeket, a hibákat, a megoldott és megoldásra váró problémákat. A küldöttek a munkásosztály és minden dolgozó ember képviseletében foglalnak állást mindezekben a kérdésekben.

A kubai kommunisták kongresszusi tanácskozásán 27 témát vitatnak meg. Ezek átfogják a bel- és külpolitikát, az ország gazdasági, ideológiai, tudományos és kulturális fejlődését, valamint Kuba új politikai-adminisztratív felosztását.

A programnyilatkozat-tervezet a párt által követendő út és a célkitűzések tudományos megalapozott szintézisét foglalja magába az elkövetkezendő meglehetősen hosszú történelmi időszakra. A program két szervesen összefüggő részre oszlik. Az első összefoglalja a kubai nép évszázados harcát politikai, gazdasági és társadalmi felszabadulásáért, ismerteti a forradalom győzelmének belső és nemzetközi körülményeit és visszatekint a forradalom főbb sikereire és eredményeire. A második rész felsorolja a szocialista társadalom további építésének legfontosabb célkitűzéseit és feladatait.

A szocialista építés közvetlen programja Kubában olyan bonyolult feladatokat foglal magába, mint a műszaki-anyagi alap fejlesztése, a munka termelékenységének növelése, új termelési struktúra kialakítása, a magas és állandó ütemű gazdasági fejlődés biztosítása.

A programtervezet célul tűzi a már folyamatban levő kulturális forradalom továbbfejlesztését, hogy az egész nép birtokába vehesse a tudomány és kultúra minden vívmányát. A dokumentum továbbá célként fogalmazza meg „a társadalmi élet legfőbb irányítójának, a Kubai Kommunista Pártnak fejlesztését és a társadalmi és tömegszervezetek megszilárdítását" és „a szocialista állam demokratikus szervezetének tökéletesítését".

A tézis alapelvei és célkitűzései között szerepel egy olyan gazdaságpolitika, mely a bányászat, a kohászat, a vegyipar, a gyógyszeripar, a textil-, a cipő- és

a halászati ipar, a lakásépítés, a közlekedés és a távközlés fejlesztésére irányul. Mindez az ország iparosítási folyamatának szerves része. az 1976—1980-as ötéves időszaktól kezdve a népgazdaság fejlesztesére irányuló tervek központi feladata.

A mezőgazdaságban konkrét célokat jelöl meg: a rizs, a tej es a hús termelésének növelését, a behozatalnak hazai termékekkel való helyettesítését, exportalapok létrehozását, továbbá a gumósnövények, a zöldség, a tojás, a gyümölcs, a kávé és egyéb termékek termelésének növelését a lakosság jobb ellátása céljából.

A programnyilatkozat tervezete a párt kulpolitikai alapelveinek és céljainak meghatározásakor a proletár internacionalizmust tekinti „a kubai kommunista párt lényegének és kiinduló pontjának". Célkitűzései között szerepel a kubai forradalom eredményeinek megszilárdítása és továbbfejlesztése, a haza védelme, továbbá Kuba és az egész szocialista közösség nemzetközi pozíciójának megerősítése. Ennek a politikának alapelvei: a külpolitika alárendelése a szocializmus és a kommunizmus győzelme általános érdekeinek; a szocialista országok marxista—leninista elveken nyugvó egységének előmozdítása; az enyhülés, a békés egymás mellett élés és a világbéke ápolása; ösztönzés és támogatás mindazoknak, akik a tőkés világban a népek felszabadulásáért, valamint az embernek ember által való kizsákmányolása megszüntetéséért küzdenek.

Latin-Amerika és a Karib-térség országaival kapcsolatban rámutat a tervezet arra, hogy Kuba olyan együttműködési formák létrehozásán fog dolgozni, amelyek elvezetnek a függetlenség magasabb rendű célkitűzései megvalósulásához, és hogy harcolni fog ezeknek a népeknek — amelyek egy nagy közösséget hivatottak alkotni —, eljövendő gazdasági integrációjáért és politikai egységéért.

A programnyilatkozat tervezetében megfogalmazódik a marxista—leninista felfogáson és Jose Martinak a fiatal nemzedékek nevelésével kapcsolatos elvein alapuló neveléspolitika, kulturpolitika, tudománypolitika és egy olyan ideológiai tevékenység, amelynek alapvető feladatai közé tartozik a marxizmus—leninizmus legszélesebb körű terjesztése, tisztaságának megőrzése, a burzsoá ideológiák, az imperializmus és kiszolgálói elleni harc. Szembeszáll az ideológiai diverziókkal, leleplezi a szovjetellenes kampányokat, s feladatul állítja a jobboldali és a „balos" revizionisták és álforradalmárok elleni küzdelmet. Ennek á harcnak alkotó része a kubai népnek a forradalmi hazafiság és az internacionalizmus szellemében történő nevelése, és az a harc, amelyet a párt az elmúlt társadalom ideológiai maradványai ellen folytat. A tézisekben helyet kap a nők teljes társadalmi egyenjogúsága előtt álló akadályoknak és a bürokrácia megnyilvánulásainak leküzdése, és egy forradalmi értelmiség kifejlesztése.

A vallásos ideológiával, a miszticizmussal és a babonákkal kapcsolatban a dokumentum rámutat arra, hogy ezeket lépésről lépésre kell legyőzni a tudományos materialista propagandával és a dolgozók műveltségi szintjének emelésével. Fenntartjuk azt az elvet, hogy a lelkiismereti szabadság az állampolgárok joga és a vallást a törvények tiszteletben tartása mellett szabadon gyakorolhatják. Egyúttal célul tűzi a hívők bevonását a forradalom konkrét feladatainak megoldásába. A párt tézisei pozitívan értékelik a latin-amerikai felszabadítási harcokban résztvevő haladó egyházi és vallási mozgalmak tevékenységét.

A dokumentum leszögezi, hogy a munkaügyi politika legfőbb irányvonala a szocialista elosztás elvének következetes alkalmazásában áll — mindenkitől képességei szerint, mindenkinek munkája szerint —, ami szükségessé teszi a bérezési rendszer továbbfejlesztését és tökéletesítését, a tudományos alapon nyugvó munkaszervezést, a dolgozók műszaki-szakmai képzettségének emelését, az anyagi és erkölcsi ösztönzők helyes felhasználását. Hangsúlyozza, hogy az in-

gyenes társadalmi munka a dolgozók kommunista öntudatának megnyilvánulása. Ennek ápolása a pártnak állandó feladata, s a szakszervezetek és a többi tömegszervezet is köteles ezt a mozgalmat előmozdítani, az állami szervek, valamint a vállalatok vezetősége pedig felelősséggel tartoznak támogatni.

Az egészségügyi politika területén szükségesnek tartja kibővíteni a kórházi ellátást, a betegségek megelőzésére irányuló tevékenységet és a vidéki orvosi ellátást, elkerülni a környezetszennyeződést, tökéletesíteni a munkavédelem és a munkaegészségügy hálózatát.

A program arra is rámutat, hogy e szakasz fontos feladatai közé tartozik a nők teljes egyenjogúságának biztosítása, a társadalmilag hasznos munkában való részvételük növelése és a nők vezető tisztségekbe való előléptetése. Különleges figyelmet kap a család intézménye azért, hogy a társadalomnak ez a legkisebb egysége a közös eszmei érdekek alapján szilárduljon meg és hogy tagjai nagyobb mértékben vehessék ki részüket a társadalom előtt álló közös feladatok megoldásából.

A programnyilatkozat tervezetében megjelölt célok és feladatok összhangban vannak azzal az óriási jelentőséggel, amit egy marxista—leninista párt életében az első kongresszus jelent.

Nancy Lescaille

a Kubai Kommunista Párt KB sajtó- és információs bizottságának tagja

---

A DIVSZ megalakulásának 30. évfordulója alkalmából ifjúsági nagygyűlést rendeztek a Magyar Hajó- és Darugyár Váci úti gyáregységében. Itt Pietro Lapiccirella, a DIVSZ elnöke emlékezett meg a világszövetség 30 esztendejéről

(MTI Fotó – Tormai Andor)

A szocialista állam fejlesztése

A XI. pártkongresszus a szocialista állam szerepét jellemezve leszögezte, hogy „államunk a szocialista építés fő eszköze".[1] Megállapítva, hogy a szocialista állam jelentős szerepet játszik a társadalom életében, arra is rávilágított, hogy a belátható jövőben továbbra is változatlanul megmarad a közügyek intézésének állami módja és rendszere. Ezért a XI. pártkongresszus nagy figyelmet szentelt a szocialista államiság kérdéseinek.

I

Mi teszi szükségessé a közösség szolgálatának állami formáját, a szocialista állam tevékenységét? Minden állam megjelenésének oka, társadalmi alapja: a társadalomban egymással szembekerülő érdekek. Az állam ott és azért jön létre, hogy az ezek ellentéteiből eredő konfliktusokat az uralkodó osztály érdekében tompítsa, számukat csökkentse. A többi között arra is szolgál, hogy a különálló érdekeket alárendelje az uralkodó osztály érdekének, illetve az egymással szembenálló érdekeket a fennálló társadalmi rend alapján és szolgálatában egyeztesse. Az állam az uralkodó osztályok érdekérvényesítésének, társadalmi rendjük védelmének eszköze.

A szocialista társadalomban is fellelhető az érdekek különbsége. Ennek alapján érdekellentétek alakulhatnak ki az egyes népgazdasági ágak, illetve vállalatok dolgozói között. Összeütközhetnek az országos és a területi-helyi érdekek. Ellentmondások lehetnek a különböző társadalmi csoportok között a nemzeti jövedelem elosztásának, az árak megszabásának, a bérek megállapításának, a jövedelmek szabályozásának kérdéseiben is. A szocialista állam rendeltetése az, hogy a munkásosztály és az egész nép közös érdekeit érvényesítve képviselje és váltsa valóra a szocialista alapelveket. Eközben mozdítsa elő a dolgozó többség érdekét, mindazt segítse, ami erősíti a szocializmust, és ellensúlyozza vagy egyenesen küzdje le azokat a tendenciákat, amelyek a szocializmustól eltérnek, vagy azzal szembefordulnak. A szocialista államnak is védenie kell a rendszert a belső ellenséges fellépések és a külső imperialista támadások ellen. Mindezekkel a közérdeket, a dolgozó társadalom

[1] A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó. 1975. 161. oldal.

jelen és jövő érdekeit szolgálja. A szocialista államnak ez a szerepe mindennapos tevékenységében, sokféle és összetett feladatainak ellátásában testesül meg.

Mint minden állam, a szocialista állam is a néptől megkülönböztethető, különálló szervezet. Speciális jogai vannak, az állampolgárokra kötelező rendeleteket hoz, és azokat végrehajtja, illetve végrehajtatja. A szocialista állam azonban sajátos közhatalom. A dolgozó nép, vagyis a lakosság többségének érdekkielégítésén munkálkodik, a szocialista közösség ügyét szolgálja. A néppel elszakíthatatlan, szoros kapcsolatban áll, annak bizalmára épít és támogatását élvezi. Az állami alkalmazottak a dolgozók köréből kerülnek ki.

A fejlődés jelenlegi szakaszában csakis ilyen sajátos szervezettel, az államiság formájával és módjaival lehet érvényesíteni a nép, a szocializmus érdekeit. Ennek egyik alapvető oka az, hogy a szocialista társadalom valamennyi dolgozója — különböző anyagi és tudatbeli feltételek miatt — ma még nem képes arra, hogy szakértelemmel és rendszeresen ellássa a közösségi ügyeket. Erre jelenleg a nép kisebb, bár egyre növekvő része alkalmas és hajlandó. Ezért szükség van arra, hogy létrejöjjön a munkamegosztás sajátos ága, a közszolgálat dolgozóinak csoportja és egy szervezet, az államapparátus, amely hivatásszerűen és — kellő hozzáértés birtokában — hatékonyabban foglalkozhat a közügyek intézésével.

A társadalom állami igazgatásának másik oka az, hogy az egyes emberek és csoportok szűk, önös érdekei olykor erősebb motivációnak bizonyulhatnak az emberi cselekvésben, mint a közérdek, és előfordul, hogy azokat a társadalmi érdek rovására elégítik ki. Ennek elkerülésére, vagy pedig — ha már megnyilvánult — ellensúlyozására, a közösségi szükségletek kielégítése érdekében olyan szervezetre van szükség, amely az eszmei ráhatás, a társadalmi viszonyok különböző jellegű szabályozása mellett képes akár kényszerrel is érvényt szerezni a közösségi érdeknek. Ilyen szervezet a szocialista állam. Ezért is írja Lenin: „Az állam, vagyis a *kényszer* szükséges a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenethez."[2]

Figyelembe kell venni azt is, hogy a szocialistaellenes belső és külső erők visszaverése olyan jól felkészült, szakképzett és megfelelő fegyverzettel rendelkező államhatalmat követel, amely képes arra, hogy eredményesen védje a szocialista rendet. Ilyen szervezet csakis a szocialista állam lehet, amely az erre a célra alkalmas emberek kiválasztásával, függetlenítésével, kiképzésével, jó anyagi — közte fegyveres eszközökkel — ellátásával biztosítja a szocializmus védelmét.

A szocialista állam az adott időszakban azért lehet a szocialista építés fő eszköze, mert — először is — általános, az egész országra kiterjedő főhatalom, amely minden társadalmi szférában érvényesíti célkitűzéseit, és a társadalom minden lakosára vonatkozó, kötelező szabályozást végez. Másodszor az állam a legkülönbözőbb eszközökkel és eljárási módokkal, köztük gazdasági erővel és szabályozással, politikai kormányzati intézkedésekkel, ideológiai ráhatással, a neveléstől, a propagandától a jogi szabályozáson, az adminisztratív intézkedések kilátásba helyezéséig és alkalmazásáig képes a munkásosztály akaratát érvényesíteni. Ennélfogva az állami szabályozás — különösen, ha azt a dolgozó tömegek helyeslik és támogatják — alapvető eszköz a társadalmi viszonyok szabályozására és átalakítására.

Amennyiben a szocialista társadalom igazgatásának megvan a társadalmilag szükségszerű alapja, s amennyiben ez a szervezet, az állam eredményesen képes szolgálni az új társadalom építését, úgy hibásak mindazok a felfogások,

[2] Lenin Művei. 22. kötet, 233. oldal.

amelyek szerint a társadalmi fejlődés jelenlegi szakaszán már az állami befolyás visszaszorítása van napirenden. E nézetek nyomán előfordulnak olyan törekvések, amelyek — különösen a gazdaságban vagy a kulturális életben — csorbítani próbálják az illetékes állami szervek jogos társadalmi ellenőrző és esetenként irányító funkcióját is, és a társadalmi létterületek öntörvényű fejlődésének kívánnak szabad utat engedni.

Ilyen nézetek és törekvések az új gazdasági irányítási rendszerre való áttéréskor is felbukkantak, amikoris a gazdasági mechanizmus egyik jelentős vívmányát, a gazdaságba való közvetlen és operatív állami beavatkozások csökkentését egyesek szinte a már fejlett kapitalista országokban is idejét múlt liberális gazdasági politikaként értelmezték, és ebből a pozícióból utasították el az állam minden, mégoly szükséges és jogos beleszólását is a gazdaság ügyeibe. Előfordul az is, hogy a tudományok szabadságára vagy a művészetek szabadságára, integritására hivatkozva egyes tudósok vagy művészek megkérdőjelezik a szocialista állam által megfogalmazott és képviselt tudománypolitikai, illetve kultúrpolitikai célkitűzések végrehajtását.

Mind a nemzetközi, mind a hazai tapasztalatok bizonyítják, hogy az ilyen törekvések a gazdaság területén a parciális, a szűk látókörű csoportérdekek alapján nyugvó tendenciák megélénküléséhez és terjeszkedéséhez vezetnek. A kultúra területén pedig az ideológiai közömbösséghez, az élenjáró eszméket képviselő tudományos és művészeti alkotások háttérbe szorításához, a nem szocialista eszmék előretörését eredményezik.

A közösségi-népi érdeknek a szocialista állam eszközeivel és eljárásaival való érvényesítése nem valamiféle szubjektív döntés, hanem a mai történelmi körülmények között a szocializmus építésének elengedhetetlenül szükséges módja. Ezért mondja ki a párt programnyilatkozata: „A szocialista állam fenntartására és erősítésére mindaddig szükség van, amíg az imperializmus léte veszélyezteti a világ békéjét, amíg a külső és belső reakciós erők zavarkeltő kísérletei akadályozhatják a szocializmus építését. Társadalmunk belső fejlődése is szükségessé teszi az állam fennmaradását mindaddig, amíg a gazdasági és kulturális építés alapvető feladatai csak az állam irányító és szervező tevékenységével oldhatók meg."[3]

II

A szocialista állam feladatai a történelmi fejlődés különböző szakaszaitól függően változnak. A szocialista államnak a mindenkori államok hagyományos funkciói — a társadalmi rendnek a belső és külső ellenséges erőkkel szembeni védelme — mellett általában fő funkciója a gazdasági-építő és a kulturális-nevelőmunka irányítása. A jelen időszakban — amint azt a XI. kongresszus dokumentumai megállapítják — a szocialista államnak a szocialista építést szolgáló tevékenysége a következő alapvető feladatok végzésében nyilvánul meg: a népgazdaság fejlesztésében; a társadalmi szükségletek kielégítésében; a létfeltételek javításában; a szocialista tudatformálásban; a művelődési tevékenységben; az egészségügyi ellátásban; a szociális gondoskodásban és az ifjúság nevelésében.

A szocialista állam *a népgazdaság fejlesztését irányítja* a termelőerők tervszerű és arányos fejlesztésével, a korszerű termelési feltételek és termékszerkezet kialakításával, a tudományos-technikai forradalom vívmányainak

[3] A Magyar Szocialista Munkáspart XI. kongresszusa, 200. oldal.

meghonosításával és a szocialista termelési viszonyok szilárdítását szolgáló intézkedéseivel.

A társadalmi szükségleteket érvényesíti a szocialista állam, amikor az érdekek sokaságában az egész nép érdekeit tekinti meghatározóaknak, és az egyéni és csoportérdekek olyan kielégítését mozdítja elő, amely az ország, a nép érdekét szolgálja.

A szocialista állam *a lakosság életfeltételeit javítja* akkor, amikor nagyarányú lakásépítési, kommunális és szolgáltatásokat fejlesztő programokat hajt végre.

A *szocialista tudat formálását* végzi a szocialista állam akkor, amikor anyagilag és erkölcsileg megbecsüli a munkát, a szocializmust szolgáló tetteket és embereket. De ezt a célt mozdítja elő a szocialista állam oktatási, kulturális és tudományos politikája is, amely a többi között a szocialista eszmék egyre hatékonyabb terjesztésének előmozdítására irányul. amely előnyben részesíti a szocialista eszmeiséget tartalmazó művészeti és tudományos alkotásokat és fellép a visszahúzó eszmék és magatartások ellen. A *művelődést szolgálja* az állam egyre bővülő közművelődési és oktatási apparátusa éppúgy, mint a kulturális termékek dotálása, a különböző rétegek és osztályok művelődési szintjének emelését előmozdító akciók és mozgalmak támogatása.

Új, nagy feladat hárul a szocialista államra azzal, hogy a közelmúltban *az egészségügyi ellátás* állampolgári joggá emelkedett. A társadalom egyes rétegeinek, illetve egyéneinek még meglevő szociális gondjait enyhíti a szocialista állam *szociális gondoskodása.* Előrelátható, hogy a lakosság életszínvonalának emelkedésével a szociális gondozásra anyagi okokból rászorulók száma messzemenően csökkenni fog. Viszont új feladatként jelentkezik már a közeljövőben a szociális gondoskodás számára a nyugdíjasok, az öregek növekvő számával való fokozott törődés.

A szocialista állam mind fontosabb feladata az *ifjúság nevelése.* Át kell adni a jövő nemzedékének mindazt az élenjáró osztályharcos, internacionalista tapasztalatot, azt a kommunista meggyőződést, szemléletet és lelkesedést, amit a kapitalizmusban felnevelkedett osztálytudatos nemzedék szerzett, hogy az ifjúság a példamutató elődök méltó utódja legyen. Másrészt, fel kell készíteni a fiatalokat a jövőre, a holnap technikájára és műveltségére, a jövő várható problémáira és a kommunista társadalom viszonyaira. Ennek a sokoldalú tennivalónak a megszervezése és vezetése a szocialista állam egyik sajátos missziója.

A szocialista állam természetesen mindenkor közvetlenül vagy közvetve foglalkozott az említett feladatokkal. A mai helyzet új vonása viszont az, hogy a gazdasági fejlesztésen kívül eső területek súlya növekszik. Ezzel együtt sokasodnak az állam velük kapcsolatos feladatai. A szocialista állam tevékenységében egyre nagyobb teret kap e teendőkkel való foglalkozás, emelkedik az erre a célra fordított anyagi eszközök mennyisége és e területek szakemberekkel való ellátottsága. Sőt, a szocialista építés mai fejlettségi fokán a népgazdaság intenzív fejlesztése egyenesen megköveteli, hogy pl. a tervezés, fejlesztés ne csak a gazdasági növekedés, hanem az átfogó komplex társadalmi szervezés és fejlesztés célkitűzéseit rögzítse. Hiába építünk ugyanis korszerű gyárakat, üzemeket, hiába teremtenénk modern munkahelyeket, ha például hiányozna hozzájuk a művelt, egészséges, munkát szerető ifjú nemzedék.

A szocializmust építő szocialista állam feladatainak sokrétűsége, komplex jellege a jövőben is megmarad. Amint pártunk programnyilatkozata leszögezte: „A jövőben tovább erősödik a szocialista állam irányító szerepe a népgazdaság fejlesztésében, a társadalmi szükségletek kielégítésében, az anyagi

életfeltételek javításában, az egészségügyi ellátás, a szociális gondoskodás, a szocialista tudatformálás, a művelődés területén és az ifjúság nevelésében."[4]

A szocialista állam fejlődése során nemcsak az e szervezet előtt álló feladatok száma változott, hanem szakadatlanul módosult az egyes feladatok, illetve egyes állami funkciók súlya. Az egyes időszakokban előtérben állók másodrendű fontosságúakká válhatnak egy későbbi időszakban, és más teendők kötik le szinte teljesen az állami tisztségviselők és társadalmi aktivisták figyelmét és erejét. A proletárdiktatúra megteremtését követő időszakban pl. elsőrendű fontosságú, központi kérdés az új rend védelmének funkciója. Ez a funkció — bár megőrizte alapvető jelentőségét —, a jelen körülmények között nem áll az állami tevékenység középpontjában. A szocialista államra háruló feladatok között jelenleg kiemelkedő fontosságú a gazdasági építés és a kulturális nevelő tevékenység irányítása. A párt X. kongresszusán Kádár elvtárs erről a következőket mondta: „Az állam funkciói a fejlődés során változnak. A szocialista viszonyok között az állam elnyomó szerepe folyamatosan csökken, politikai, gazdasági és kulturális szervező szerepe viszont folyamatosan növekszik."[5]

Különösen nagy aktualitása van ennek a megállapításnak a gazdasági építés területén. Ismeretes, hogy az utóbbi években számos, összhatásában kedvezőtlen változás történt gazdasági építőmunkánk nemzetközi feltételeiben. Nemcsak külső, hanem belső gazdasági feltételeink is jelentős erőfeszítéseket kívánnak. Továbbra is folytatni kívánjuk a gazdasági növekedés és vele együtt az életszínvonal-emelés politikáját. Ehhez azonban a jövőben egyre nagyobb mértékben kell korszerűsíteni a termelőerőket, javítani a termékszerkezetet, fejleszteni a szocialista termelési viszonyokat. Az életszínvonal növelése megköveteli, hogy fokozatosan kiegyenlítsük a különböző országrészek, körzetek közötti különbségeket, az eltérő osztályok és szociális rétegek társadalmi helyzetének egyenlőtlenségét. Ennek feltétele, hogy fejlesszük a kommunális, a szociális, az egészségügyi szolgáltatásokat, emeljük az oktatás és művelődésügy színvonalát. Mindezek a feladatok óriási anyagi ráfordításokat igényelnek, bár meglehetősen szűkében vagyunk az anyagi eszközöknek. Ezért elengedhetetlen, hogy mind az anyagi javakat, mind az élőmunkát ésszerűen, a legnagyobb hatásfokkal használjuk fel.

Ebben a helyzetben különösen nagy szerep hárul a szocialista államra. Hallatlanul megnövekszik hozzáértő gazdasági irányító tevékenységének jelentősége. A párt XI. kongresszusa ezért konkrétan jelölte meg, hogy a szocialista államszervezetnek ma milyen fő feladatokat kell elvégeznie a gazdaságfejlesztés funkciójának érvényesítésében. Ezek a feladatok:

1. A termelés korszerűsítésének irányítása és — anyagi lehetőségeinek megfelelően — a tudományos és technikai forradalom követelményeinek érvényesítése.

2. A nagyvállalatok gazdasági feltételeinek javítása, e vállalatok jelentőségüknek megfelelő kezelése.

3. A jelen gazdasági helyzetben elengedhetetlenül szükséges operatív intézkedések megtétele. „Vezető állami szerveink és testületeink az Országos Tervhivatal, a gazdaság területén működő minisztériumok és főhatóságok éljenek jogaikkal, és hiánytalanul teljesítsék a központi irányításra háruló kötelességeiket. Ne habozzanak beavatkozni, ha kell, utasítani ott és akkor, ahol

[4] I. m. 198. oldal.

[5] A Magyar Szocialista Munkáspárt X. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1971. 95. oldal

és amikor arra van szükség. A mostani helyzetben pl. a korlátozott mennyiségben beszerezhető fontos anyagok és termékek behozatalát és belföldi forgalmát illetően. Ha azt tapasztaljuk, hogy egy korábban helyes, egy ideig jó irányban ható gazdasági szabályozó vagy rendelkezés a körülmények változása miatt már nem a népgazdasági érdekek érvényesítése irányában ösztönöz. ne késlekedjünk kijavítani, amit kell" — mondotta Kádár elvtárs.[6]

4. Az érdekek mozgásának szocialista szabályozása, a szocialista jellegű érdekek egyeztetése és az össztársadalmi érdek érvényesítése. Erről a Központi Bizottság XI. kongresszusi beszámolója a következőként szólt: „A jövőben is biztosítani kell a csoport- és az egyéni érdekeltséget a szocialista építés különböző területein, ezzel új erőforrásokat nyer az ország a gazdasági feladatok megoldásához. Közismert, hogy visszásságok is előfordulnak, amikor csoportérdeket vagy egyéni érdeket akarnak érvényesíteni az országos érdek rovására. Pártunk álláspontja e kérdésben is világos: minden ütközés esetén első az országos érdek, és azt kell érvényesíteni egyes csoportok vagy személyek mesterkedéseivel szemben."[7]

5. Az áraknak objektív lehetőségeinknek, gazdaságpolitikai, életszínvonalpolitikai és szociálpolitikai céljainknak megfelelő szabályozása.

6. A nemzetközi gazdasági együttműködés, mindenekelőtt a KGST-integráció fejlesztése.

E gazdasági irányító feladatokat csakis a szocialista állam tudja eredményesen, a leghatékonyabban teljesíteni, mert megvan hozzá a megfelelő információs, szervezeti és eszközrendszere. Ezért gazdasági nehézségeink leküzdésének, további gazdasági fejlődésünknek alapvető feltétele az, hogy a szocialista állam optimális hatásfokkal tudja felhasználni a rendelkezésére álló eszközöket. Nemcsak szabadon tudja kifejteni a szocializmus építését szolgáló tevékenységét, hanem azt a társadalom összes erői, beleértve a gazdasági szervezeteket is, megfelelőképpen támogassák.

Számolni kell azzal, hogy a fent megjelölt feladatok teljesítésénél — ideiglenesen — feltétlenül növekedni fog a központi szervek hatásköre. Erre utalt a XI. kongresszus is, amikor leszögezte: „A vállalatok önállóságának növelése nem csökkentheti a központi állami irányítás szerepét és felelősségét. A gazdálkodó nagyobb egységek nagyobb önállósága, a hatáskörök, döntési jogkörök tekintélyes részének decentralizálása még fokozottabban igényli a hatékony központi irányítást és ellenőrzést."[8] Másrészt „ugyancsak átmeneti jelleggel" a jövőben fokozódni fog mind a helyi, mind a központi állami szerveknek a gazdasági életbe történő operatív jellegű beavatkozása. Mindez alapvetően nem módosíthatja a népgazdaság demokratikus centralista jellegű irányítását, és nem vezethet a bürokratikus centralizmus eluralkodásához.

III

Ahhoz, hogy a szocialista állam eredményesen működjön, mindenekelőtt a párt vezető szerepét kell érvényesíteni, a tömegekre kell támaszkodnia, és azok bizalmát és aktív hozzájárulását kell elnyernie. Másrészt a szocialista államot mind jobban olyan szervezetté kell formálni, amely a párt politikája alapján tudomá-

[6] A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa, 88. old.
[7] I. m. 88. oldal.
[8] I. m. 88. oldal.

nyosan és tudatosan oldja meg feladatait, ehhez a legcélszerűbb szervezeti formát alkotja meg és a leghatékonyabb eljárásokat alkalmazza.

A tömegtámogatás elnyerésének, a tömegekben rejlő tudás és energia optimális felhasználásának fő eszköze a szocialista demokrácia rendszere. Pártunk XI. kongresszusa éppen ezért részletesen foglalkozott ennek kérdéseivel. Megállapította, hogy „az elmúlt évek jelentős eredményeire építve, további lehetőséget látunk a demokrácia növelésére az intézményekben, a tanácsokban, az üzemekben és a szövetkezetekben. Különös jelentőséget tulajdonítunk az üzemi, munkahelyi demokráciának, ennek fejlesztését előtérben álló feladatnak tekintjük."[1]

A párt kongresszusa konkrét programot dolgozott ki, amelyben rögzítette, mit kell ma tennünk a szocialista demokrácia szélesítése érdekében. Ez a feladatterv — egyebek között — magában foglalja:

a) A törvényalkotás társadalmi nyilvánosságának fokozását;

b) A választott képviselők és az őket megbízó nép közötti kapcsolatok elmélyítését;

c) A dolgozók nagyobb mértékű bevonását a közügyekbe;

d) A munkahelyi demokrácia fejlesztését;

e) A dolgozók tájékoztatásának javítását és szélesítését;

f) A vezetők nagyobb mértékű függését az általuk vezetett tömegektől;

g) A pártdemokrácia, de minden egyes társadalmi szervezet demokratizmusának is a fejlesztését és más fontos intézkedéseket.

A kongresszust követő időben megkezdődött e követelmények pontosabb kimunkálása és érvényesítésük a társadalom különböző területein.

A szocialista demokrácia fejlesztése és ezen keresztül a dolgozó tömegek aktivizálása nemcsak ahhoz teremt kedvező feltételeket, hogy az állami szervezet eredményesen megoldhassa feladatait. Lehetővé teszi azt is, hogy e szervezet munkája szakadatlanul tökéletesedjen. A szocialista demokrácia rendszerében a tömegek aktívan részt vesznek a döntések meghozatalában és a határozatok végrehajtásában. Ezáltal sokoldalú és bölcsebb határozatok születnek és végrehajtásuk is egyértelműbb, egységesebb, célirányosabb. A dolgozó tömegek ellenőrzik saját szervezetüket, feltárják a működését gátló tényezőket, a szervezet hibáit, és javaslatokat tehetnek és tesznek kiküszöbölésükre, az állami tevékenység magasabb szintre emelésére. A dolgozók aktivitása a biztosítéka annak is, hogy a szocialista állam optimális működését gátló bürokráciát kiküszöböljük e szervezet munkájából. A szocialista állam egyik alapvető vezetési elve, a demokratikus centralizmus a szocialista demokráciával párosulva biztosítja azt, hogy a megnövekedett, egyre sokoldalúbb szerepet játszó szocialista állam, annak minden rendű és rangú vezetője ténylegesen a népet szolgálja.

Dr. Kiss Arthúr
tanszékvezető egyetemi tanár,
a filozófiai tudományok kandidátusa

[1] I m 162—163 oldal.

A politika oktatásának követelményei

Pártunk XI. kongresszusa a propagandamunka feladatául szabta, hogy „továbbra is meggyőzően hirdesse forradalmi elméletünk alapvető elveit, céljait, pártunk politikáját, s mozgósítson az országos és helyi feladatok megoldására. Az eseményeket sokoldalúan, összetettségükben magyarázza és arra törekedjék, hogy a jelenkor folyamatait, összefüggéseiket minél szélesebb körben megértsék."

Milyen úton, módon lehet ezeket a célokat a legnagyobb hatásfokkal elérni? Mindenekelőtt azzal, ha helyesen értelmezzük a tartalmi célok meghatározó szerepét az oktatási folyamatban. A pártpropagandában az oktató-nevelő munka tartalma — röviden megfogalmazva — *a párt politikájának megértetése, a párt által kitűzött célokra való mozgósítás.* A pártoktatásnak megtisztelő funkciója a politika szolgálata. Olyan propagandamunkára van társadalmi igény, mely a legnagyobb hatásfokkal képes sikeresen szolgálni a párt politikai célkitűzéseit, mely a kongresszusi határozatok egységes értelmezésének biztosításával elősegíti az eszméinkkel, a párt politikájával való azonosulást, és felkészíti a hallgatókat a gyakorlati feladatok végrehajtására.

Szakítani kell ezért az olyan hibás szemlélettel, mely szerint a propagandistának az a fő feladata, hogy meghatározott ismeretanyagot tanítson meg, mintha a pártoktatás csak az ismeretközlésért lenne. Elvetendő az a hibás nézet, mely szerint a politikai oktatáson a propagandista egy katedrát kap, ahol közöl, előad, ismertet és iskolás módon számon kér.

A pártoktatásban sokoldalú nevelési célokat követünk, látnunk kell azonban ezek fő, meghatározó oldalát. A marxista—leninista műveltség, szemlélet, ítélő- és cselekvőkészség, a meggyőződés, a kommunista személyiségvonások fejlesztése végső fokon mind azt a célt szolgálja, hogy hallgatóink — teljesebb képet kapva a párt politikájáról — *azonosuljanak a párt célkitűzéseivel, s jobban képessé váljanak a politika végrehajtására, alkotó alkalmazására,* az eszméink szerinti cselekvésre. A propagandista akkor jár el helyesen, ha a hallgatókban tudatosítja, hogy további eredményeink záloga a párthatározatok következetes végrehajtása. Az ismeretnyújtás és a szemléletformálás tárgyának, a politika sajátosságainak felismerése és tudatos számbavétele segíti a propagandistákat, hogy helyes pedagógiai és módszertani eljárásokat alkalmazzanak.

Sem elméletieskedés, sem a napi kérdések vitája

A tömegoktatásban — mint elnevezése is mutatja — százezrek tanulnak. Az ebből adódó helyes következtetések levonása mégis gyakran nehézségekbe ütközik, egyes propagandistáink figyelmen kívül hagyják ezt a tényt. Pedig *az a körülmény, hogy a politikai oktatásban nagy tömegek vesznek részt, eleve meghatározza, hogy mit, hogyan és milyen mélységben oktassunk.* Örvendetes, hogy a propagandisták nagy többsége elvégezte a marxizmus—leninizmus esti egyetem általános tagozatát, sokan közülük a szakosító tagozatokon főiskolai oklevelet szereztek, vagy pártiskolai, pártfőiskolai tanfolyamokon nyertek bizonyítványt. Ugyanakkor sokan nem veszik figyelembe a tömegoktatásban résztvevők előképzettségét, érdeklődési körét, igényeit és túl sok — általuk megtanult — elméleti ismeretanyagot akarnak megtaníttatni.

Ezek a gondok összefüggenek azzal, hogy propagandistáink egy részé-

ben nem tisztázódott világosan, hogy *mi legyen az arány a politika és az elméleti ismeretanyag között.* A propagandisták pedagógiai-módszertani tanfolyamain a megadott gyakorlati feladatok vitáin gyakran kiderül, hogy többségük — a legjobb szándékkal, de igen szerény hatásfokkal — túl sok elméleti alapfogalmat akar megtanítani a tömegoktatásban. Az alsófokú káderképzés tanfolyamán, a marxizmus—leninizmus középfokú iskolán pedig néhányuk arra törekszik, hogy az elméleti ismereteket politikai megközelítés helyett a tudományok rendszerében oktassák, mint filozófiát, politikai gazdaságtant stb. Pedig a propagandamunka célkitűzéseit, s a hallgatók előképzettségét és érdeklődési körét figyelembe véve az egyetlen célravezető út, ha *a párt politikáját és az annak megértéséhez legszükségesebb elméleti alapokat oktatjuk,* úgy, hogy a megszerzett ismeretek, a formálódó szemlélet alapján hallgatóinkat képessé tegyük a politikai célok saját szintjükön és területükön történő megvalósítására. A marxizmus—leninizmus fő ágainak rendszerezett elsajátítására a pártoktatás formái közül csak a MLEE általános tagozata és az ennél magasabb szintű formák adnak lehetőséget.

Mivel a pártoktatás alsó szintjén nagy tömegek vesznek részt, óhatatlanul szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy hallgatóink jelentős része a napi kérdések felé szeretné „elvinni" a foglalkozások menetét. A propagandista vitavezetését, pedagógiai módszerét csakis az határozhatja meg, hogy a politikát oktatjuk, de nem mindegy, hogy miként: a propagandamunka eszközeivel, avagy a napi politizálás szintjén. Természetesen csak a propaganda követelményei szerinti oktatás lehet célravezető, vagyis ha az oktatás során egy-egy kérdést sokoldalúan, rendszeresen — az alkalomszerűségen túlmenően —, mélyebb összefüggéseiben világítunk meg. Ennek azonban a propagandista célirányos pedagógiai módszerei mellett az is feltétele, hogy az egyes oktatási formákon olyan párttagok és pártonkívüliek tanuljanak, akik azt — a tanfolyam rendeltetésének megfelelően — képesek elvégezni: a tananyagot önálló egyéni tanulás alapján megérteni és azt a foglalkozáson a propagandista irányításával magukévá tenni, az abból adódó saját tennivalóikat felismerni.

Nem szabad — gyakran engedve a nyomásnak — csupán egysíkú, igénytelen, alkalomszerű napi politizálásba belemenni, hanem *egy-egy kérdést sokoldalúan, rendszerezetten, mélyebb összefüggéseiben, az okok és okozatok sokrétű láncolatában helyes elemezni.* Az ilyen viták segítenek abban, hogy a hallgató az egyes, váratlanul felmerülő napi kérdésekben — megalapozott ismerete, összefüggéslátása következtében — önállóan is el tudjon igazodni, tehát saját fejével és érveivel tudjon politizálni. Mindez nem zárja ki, hogy — ha a helyzet megköveteli vagy a hallgatók igénylik — a foglalkozásokon rövid időt rászánva friss, időszerű tájékoztatást adjunk nemzetközi, gazdasági, társadalompolitikai vagy ideológiai, kulturális kérdésekben.

A szemlélet és az ítélőképesség formálása

A propagandistának pedagógiai módszerei megválasztásakor számításba kell vennie, miként dolgozza ki a párt a politika konkrét, rövidtávú és messzebbre mutató feladatait. Más szóval azt, hogy a párt politikai tevékenysége a marxizmus—leninizmus elveire épül, s ezeket az elveket a társadalmi valóság konkrét viszonyaival, a tényleges lehetőségekkel egybevetve jelöli ki, fogalmazza meg a célokat és a feladatokat.

A propagandista teendője, hogy egybevesse a szocialista társadalom fejlődésének objektív szükségszerűségeit — melyeket a marxizmus—leninizmus

fogalmaz meg — és a valóságos viszonyokat. E kettő dialektikáját példákkal mutassa be, hogy kialakuljon hallgatóiban a *reális társadalomszemlélet.* Így érheti el, hogy megszűnjön körükben a realitásokat figyelembe nem vevő túlzott derülátás vagy ennek az ellenkezője: a hibák, gondok eltúlzásából fakadó pesszimizmus. Ez utóbbira való hajlam ugyanis elég gyakori. A valóság tényeire való rávezetéssel lehet felszámolni a feladatok megoldásának félülről vagy másoktól várását is, és elérni, hogy a hallgatók felismerjék saját felelősségüket a politikai feladatok megvalósításában.

A gazdaságpolitikai témákról szólva például a propagandista kötelessége, hogy ugyanolyan őszinteséggel és felelősséggel beszéljen mind az elért eredményekről, mind pedig a nehézségekről, a gondokról is, mint ahogy pártunk kongresszusa, a KB ülései, vagy a kormány tette például a legutóbbi országgyűlés előtt. A propagandista a vitavezetésnél ügyeljen arra, nehogy hallgatói a gondokért egyoldalúan a kedvezőtlenebbé vált külső feltételekre hárítsák a felelősséget, s megfeledkezzenek munkánk — s ezen belül saját tevékenységük — gyengeségeiről. A hallgatók ítélőképességét e kérdések megvitatásakor azzal formálhatjuk, ha rámutatunk: miképp a KB és a kormány reálisan számba vette a lehetőségeket és meghatározta a feladatokat, ugyanezt kell tennie minden munkahelyi kollektívának, brigádnak, a pártoktatás minden egyes résztvevőjének is. Arra van szükség, hogy a foglalkozásokon elemezzék a gazdálkodás helyi feltételeit, a termelés és a hatékonyság fejlesztésének lehetőségeit, s a helyi párt- és gazdaságvezetés döntéseinek megvalósításához az oktatásban is kérjék a résztvevők tevékeny segítőkészségét, hiszen közös feladataink megoldásáról van szó, ami minden hallgatónak saját érdeke.

Az őszinte és világos beszéd a foglalkozásokon, a saját és mások munkájával szembeni igényesség elfogadtatása hallgatóink közérzetét, szemléletét jó irányba formálja. Ezzel teremtjük meg az alapjait, hogy hallgatóink a reális közgondolkodás alakítóivá váljanak saját környezetükben, munkahelyükön, brigádjukban, családjuk, baráti körük, ismerőseik körében, képesek legyenek a politikánktól eltérő, a valóságos viszonyoktól elrugaszkodó hibás nézetekkel szembeszállni, s a felvetődő kérdéseket a párt politikájának alapján értelmezni, magyarázni.

A hallgatók politikai tudatosságának elmélyítéséhez hozzátartozik az is, hogy megismerjék a párt politikájának azt a jellemzőjét, hogy e politika egyszerre állandó, stabil, ugyanakkor mégis változásban, fejlődésben van. Fontos ez azért, hogy erősödjön hallgatóink biztonságérzete, érezzék, hogy bevált és a tömegek által támogatott politikánk fő elvei változatlanok. Ugyanakkor értsék meg, hogy az élet által felvetett új kérdéseket a párt igyekszik felismerni, az érlelődő új problémákra felfigyelni, azokat elemezni, s a megoldás útját, módozatait megtalálni.

A propagandista akkor jár el helyesen, ha a gyakorlati élet példáin mutatja be hallgatóinak a politika állandó és változó elemeit, arra nevel, hogy fel kell ismerni az újat, nem kell félni tőle. Itt pedagógiailag az a leginkább célravezető eljárás, ha messzemenően épít a hallgatók tapasztalataira, észrevételeire, bíráló megjegyzéseire. Ugyanakkor vigyáznia kell arra, nehogy egyedi, esetleges, egymásnak ellentmondó tapasztalatokból általánosítson, mert ez félreinformál, ami politikailag káros.

Tudatos pedagógiai munkát igényel, hogy a hallgatóknak *a politika változatlan elemeiben, alapkérdéseiben szilárd, megalapozott ismereteket adjunk, s ezzel egyidejűleg elérjük, hogy jól érzékeljék a fejlődés dinamikáját, értsék és elfogadják a változások szükségességét.* Egyre azonban vigyázni kell:

tartózkodjunk attól, hogy azt, amit az élet már túlhaladott, s emiatt változtatásra került sor (például a gazdaságirányítási rendszerben), utólag propagandánkban helytelenül és történetietlenül magyarázzuk. Ne tagadjuk meg a korábbi gyakorlatnak a maga idejében helyes lépéseit, utólag ne fogjuk rájuk, hogy már az adott időszakban rossz intézkedések voltak.

Segíteni a helyi feladatok megoldását

A propagandistának a politika oktatásánál számolnia kell tárgyának azzal a sajátosságaival is, hogy a párt politikai céljainak megvalósítását azzal segítheti elő, ha pedagógiai munkájában *előtérbe helyezi a helyi tennivalókat*, módszertani tudatossággal formálja a cselekvést, mozgósít a pártszervezet vagy a pártbizottság által kijelölt feladatok végrehajtására. Nem elégedhet meg azzal, hogy hallgatósága egyetért a párt politikájának, a szocializmus építésének alapvető kérdéseivel. A Központi Bizottság XI. kongresszusi beszámolója joggal állapította meg: „A párt politikáját a dolgozó milliók elsősorban annak alapján ítélik meg, ahogyan annak megvalósulását munkahelyükön, a saját környezetükben közvetlenül tapasztalják." Ezt a tényt az oktatásnál is figyelembe kell vennünk.

A propagandista akkor jár el helyesen, ha kérdésfelvetésével, vitavezetésével eleve a hallgatók saját, valóságos tapasztalataira épít. Ezzel azonnal érdekeltté teszi őket a téma vitájába való bekapcsolódásra. *A gyakorlati életből vett példák, a helyi eredmények és gondok — célirányos vitavezetéssel történő — elemzésével értik meg az oktatás résztvevői a párt politikájának célkitűzéseit, vonják le a tanulságokat, a helyes elméleti következtetéseket. Az ilyen viták hozzájárulhatnak a helyi politikai gyakorlat célravezető eszközeinek és módszereinek kialakításához.* Hallgatóink ezeket kamatoztatni tudják saját párt-, tanácsi, tömegszervezeti vagy gazdasági munkájukban, s ezáltal a helyi politikai célok tudatosabb megvalósítóivá válnak.

Így térül meg a helyi pártmunka számára az a befektetett energia, amelyet a pártszervezet nyújthat a propagandisták tartalmi munkájának segítésére. Ha a propagandisták felkérése és megbízása után a pártszervezet titkára és agit.-prop. felelőse megbeszéli velük, milyen helyi anyagok kidolgozására, szemléltető eszközök elkészítésére van szükség, mely témákhoz kérnek a pártvezetőségtől konzultánst, helyi adatelemzéseket, beszámolókat, statisztikákat, akkor a propagandista zavartalanul készülhet az egyes témák feldolgozására. *Növeli a propagandisták biztonságérzetét, biztosítja az oktatás konkrétságát, a helyi politikai döntések jobb megértését és megvalósítását, ha a pártszervezetek, a gazdasági és intézményi vezetők rendszeresen informálják a propagandistákat a helyi tervekről, gondokról, a tervezett intézkedésekről, azok okairól, várható politikai hatásairól.*

Nagy segítséget jelent a propagandistáknak, ha meghívják őket azokra a vezetőségi ülésekre, melyeken egy-egy, az oktatási évben sorra kerülő nagy fontosságú téma helyi tapasztalatait tárgyalják meg. Így a propagandisták első kézből szerezhetnek pontos információkat, megismerhetik a helyi döntések okait, fontosabb összefüggéseit. A propagandisták pedig hallgatóik politikai szemlélete, tapasztalatai ismeretében felbecsülhetetlenül fontos információkkal szolgálhatnak a pártvezetőség számára a döntések meghozatalához, a megvalósulás ellenőrzéséhez. Így válhat a pártoktatás a központi és helyi politikai célok következetes megvalósításának segítőjévé.

Dr. Beszteri Béla

Gyakorlati lépések — a pártszervezet irányításával

A *Nyíregyházi Konzervgyár* pártszervezete 1974 októberében fogadta el intézkedési tervét a közművelődés fejlesztésére. A tervben értékeltük az évtizedes múltra visszatekintő üzem dolgozóinak műveltségi helyzetét, számba vettük a rendelkezésre álló művelődési lehetőségeket, s meghatároztuk a pártszervezet, a gazdasági vezetés, a tömegszervezetek teendőit.

A közművelődési munka tervezésében számunkra sem lehetett más kiindulópont, mint az üzemi kollektíva valóságos helyzete. Ezt alapvetően meghatározza a máig elvezető út. 1964-ben a megyeszékhely mondhatni első ipari üzemében ezrével kaptak munkát nyíregyházi és környékbeli emberek, főként lányok, asszonyok. Az üzem létrehozása nemcsak termelési célokat szolgált, hanem fontos politikai, társadalmi küldetése is volt a háztartásból, a mezőgazdaságból jött emberek munkássá nevelésében és a műveltségi színvonal emelésében.

A hatvanas évek végéig — bár a foglalkoztatottak száma átlagosan meghaladta a 2500-at — kevés volt a szakmunkás, az állandó dolgozó. A munkások jelentős része csupán két-négy hónapon át dolgozott ideiglenes munkavállalóként vállalatunknál. A szezonjelleg, a munkásvándorlás, a bejáró dolgozók 50 százalékot meghaladó aránya késleltette a gyárhoz való kötődést, a törzsgárda kialakulását. E tényezők miatt csak viszonylag későn, a feltételek megteremtésével együtt állíthattuk a kulturális tevékenységet előtérbe.

A nőpolitikai és ifjúságpolitikai határozat végrehajtása kapcsán a szociális intézkedések egész sorát valósítottuk meg. Az egyébként háromműszakos termelés mellett megoldottuk az egyműszakos foglalkoztatást a kismamák, a többgyermekes és gyermeküket egyedül nevelő anyák részére, mérsékeltük az éjszakai munkát, bővítettük az üzemorvosi ellátást, az üdülési lehetőségeket. Több mint hárommillió forintot fordítottunk a lakásépítés támogatására, kétmilliót a gyermekintézmények bővítésére. A kereskedelmi szervekkel összefogva a gyár területén lehetőséget teremtettünk a bevásárlásra. Ezek az intézkedések növelték a dolgozók szabad idejét, s jobb feltételeket teremtettek a művelődéshez, a tanuláshoz, a szabad idő hasznos eltöltéséhez.

Ezen az alapon bontakozott ki fokozatosan az üzemi mozgalmi szervek kulturális tevékenysége. Jelenleg már elmondhatjuk, hogy a pártszervezet elvi-politikai irányítása és folyamatos segítségadása mellett széles körű mun-

kamegosztás alakult ki a helyi művelődéspolitikai célkitűzések megvalósításában a szakszervezeti bizottsággal, a KISZ-szel, az MSZBT tagcsoporttal, a Vöröskereszt gyári szervezetével és a szocialista brigádokkal.

Párttagjainkat mindenekelőtt arra ösztönöztük, hogy mutassanak példát a tanulásban, az önművelésben, a szocialista életforma terjesztésében, lépjenek fel a kispolgári megnyilvánulások, a művelődés lebecsülése, a világnézeti kérdésekben tanúsított igénytelenség ellen. A taggyűléseken megmondtuk, hogy személy szerint kitől mit várunk. Több elvtársunktól kértük az általános iskola hiányzó osztályainak elvégzését, s egy bizonyos korhatáron alul ezt alapvető követelményként kezeltük. Megbíráltuk azokat, akik folyamatos politikai képzésüket — a korábban végzett iskolára, szemináriumra hivatkozva — elhanyagolták. Alapszervezeteink széles körben adtak egyéni és csoportos pártmegbízatásokat a művelődés helyi feladatainak segítésére, a közművelődési párthatározatnak és az üzemi intézkedési tervnek a társadalmi szervek fórumain, a szocialista brigádok értekezletein, a termelési tanácskozásokon történő ismertetésére.

A gazdasági vezetők munkájának megítélésénél, minősítésénél fontos szempontnak tekintjük, hogy — saját műveltségük emelése mellett — milyen mértékben vállalnak részt a nevelési feladatokból, a szemlélet formálásából, hogyan segítik elő az irányításuk alá tartozó dolgozók továbbtanulását. Értékeljük, hogy vállalják-e azokat a szervezési gondokat, amelyeket az iskolába járók helyettesítése, a tanulmányi szabadság biztosítása okoz, továbbá a szükségletek szerint ösztönöznek-e, reális igényeket támogatnak-e.

Növekvő tanulási kedv

1973 elején elhatároztuk, hogy egy megüresedett öltözőből tantermeket alakítunk ki. Az átalakítási munkákkal egyidőben megkezdtük az általános iskolai, a felnőtt szakmunkás, valamint a szakmunkás továbbképző oktatás szervezését. Az elhatározást követő tanév kezdetére avattuk fel a gyár négytantermes kisiskoláját, ahol az általános iskola 7—8. osztályában és a felnőtt szakmunkás képzésben 23, illetve 34 fő folytatta tanulmányait. Az általános iskolát az elmúlt két évben 39-en végezték el. Ez azonban nem elégít ki bennünket, hiszen több mint kétszáz olyan dolgozónk van, aki nem rendelkezik az általános iskola nyolc osztálya nyújtotta alapműveltséggel, noha életkorát tekintve megszerezhetné azt. Pártvezetőségünk ez év tavaszán ismét foglalkozott ezzel a kérdéssel, s úgy foglalt állást, hogy fokozott ütemben kell megnyerni őket a tanulásnak. Ennek eredményeként a jelenlegi tanévben újabb mintegy félszáz dolgozónk kezdte meg tanulmányait a kihelyezett általános iskola 7. és 8. osztályában.

Az alapműveltség megszerzésére való ösztönzés sok energiát és személyes meggyőzést igényel, pedig a gyárba hoztuk az iskolát, az oktatás jórészt munkaidőben folyik, megtérítjük a kiesett időre járó munkabért, könyveket, tanszereket biztosítunk, esetenként lehetővé tesszük az egyműszakos foglalkoztatást, erkölcsileg megbecsüljük, népszerűsítjük a továbbtanulókat. A tapasztalatok azt igazolják, hogy ösztönözni elsősorban továbbra is az alapfokú képzési formáknál kell.

Szakmunkás tanfolyamunkon a felnőttek száma ma már eléri a 14—17 éves korú konzerviparı tanulók számát. Külön is örülünk annak, hogy az eddigi egy osztály helyett ebben az évben már hármat indíthattunk, és az

Kilencezer kötet szépirodalmi és szakkönyv áll a dolgozók rendelkezésére az üzemi könyvtárban *(Fotó: Elek Emil)*

egyik csoportban a gyermekgondozási szabadságon levő kismamák tanulnak szakmát. Reméljük, hogy az ő példájuk a jelenleg ötszáz gyermekgondozási segélyen levő kismama közül másokat is ösztönöz majd a tanulás megkezdésére.

A közép- és felsőfokú iskolákban továbbtanulók száma évről évre számszerűen is emelkedik, s jelenleg eléri a 120 főt. Egyre növekszik az érdeklődés a politikai képzés, az ideológiai műveltség fejlesztése iránt. Ma már a marxizmus—leninizmus esti egyetemen és a marxizmus—leninizmus esti középiskola kihelyezett tagozatán tanulni szándékozók száma meghaladja a felvételi lehetőségeket. Csaknem félezer dolgozónk vesz részt rendszeresen a párt- és a tömegszervezetek által szervezett szemináriumokon, vitakörökön.

Könyvek, szakkörök, kiállítások

Vállalatunknál 1972-ben klubkönyvtárat és mellette olvasótermet alakítottunk ki, amely jól szolgálja a bejáró dolgozók várakozási idejének hasznos eltöltését, és egyúttal helyet nyújt kisebb kulturális rendezvények lebonyolításához. Könyvtárunkban négyezer kötet szépirodalmi és háromezer kötet műszaki könyv áll az olvasók rendelkezésére. Évente százezer forintot fordítunk szépirodalmi és műszaki könyvek, valamint folyóiratok vásárlására. Az olvasóteremben színes és fekete-fehér televízió, rádió, 34 féle folyóirat, illetve napilap áll az érdeklődők rendelkezésére.

A főállású könyvtáros és a szakszervezet kulturális bizottsága vállalta, hogy a gyár fizikai dolgozóinak 30 százalékát bevonja az olvasómozgalomba. Az agitációs munka eredménye, hogy a rendszeresen olvasók száma ma már

880 fő, s 75 százalékuk munkás! Az utóbbi időben örvendetesen fokozódott a könyvvásárlás is. A vállalati könyvterjesztők havonta négy-ötezer forint értékű szépirodalmi könyvet értékesítenek.

Az elmúlt évben könyvbarát klubot szerveztünk, melyben a Tanárképző Főiskola irodalomszakos tanárának vezetésével eleven klubélet jött létre. Most egy ifjúmunkás olvasókör szervezését tűztük célul.

A szocialista brigádok tartalmi munkájának növelésére irányuló törekvéseink a közművelődés területén is eredményesek. A közös kirándulások, színház-, múzeum- és tárlatlátogatások, a gyerekek részére és aktív szereplésükkel szervezett klubdélutánok, a nyugdíjas találkozók, a fotó-, barkács-, kézimunka-szakkörök és kiállítások, szakmai, politikai, kulturális vetélkedők, író—olvasó találkozók jelzik, hogy egyre több dolgozónk igénye, öröme lett a művelődés. A közelmúltban például százan vettek részt a Szegedi Szabadtéri Játékokon, kirándulásokat szerveztünk Kőszegre, Sopronba, a nyírbátori zenei napokra, a Zemplén hegységbe. Jól sikerült üzemünkben a hobby- és fotó-kiállítás, valamint Lakatos József szabolcsi festőművész kamarakiállítása is. A Moziüzemi Vállalattal kialakult együttműködésünk pedig lehetőséget ad arra, hogy az őszi-téli időszakban havonta egyszer a gyárban mutassunk be a kívánságnak megfelelő filmeket.

A kulturális élet fejlesztésében és szervezésében a szakszervezet és a KISZ vállalja a legnagyobb szerepet. A szakszervezeti bizottság mellett működő kulturális bizottság éves munkaprogram alapján szervezi a műsoros esteket, irodalmi és politikai vetélkedőket, kirándulásokat, névadó ünnepségeket és más rendezvényeket. Agitációs és propagandamunkájuk kiterjed a város szinte valamennyi jelentős kulturális rendezvényére.

A KISZ-fiatalok saját klubhelyiséggel rendelkeznek. A szervezett, színvonalas klubélet kialakításához ez évben kezdtek hozzá. Programjukban a zenés, táncos összejöveteleken kívül megfelelő helyet kapnak a vetélkedők, szavalóversenyek.

A nagy évfordulók méltó megünneplésére, a történelmi események méltatására szervezett helyi rendezvények jelentős mértékben segítik világnézeti nevelőmunkánk sikerét. Új kezdeményezés, hogy a KISZ-alapszervezetek irodalmi összeállításokkal teszik színesebbé ezeket az ünnepségeket.

A pártvezetőség a közelmúltban mérleget készített az intézkedési tervben meghatározott feladatok végrehajtásáról, és megállapította, hogy a pártszervezetek, a társadalmi szervezetek és a gazdasági vezetés együttműködve eredményesen dolgoztak célkitűzéseink megvalósításán. A helyi kezdeményezések, a határozat megfelelő adaptálása számos új formát és alkalmat teremtett a művelődéshez, a szakmai, politikai és világnézeti neveléshez, a szemlélet, a gondolkodás szocialista szellemű fejlesztéséhez. A pártvezetőség egyúttal feltárta a hibákat, hiányosságokat is. Mindezek alapján úgy döntöttünk, hogy a központi és a tyukodi telepen közművelődési bizottságot kell létrehozni, melynek feladata a közművelődési munka koordinálása és az üzemi feladatok megoldásának segítése.

Eddigi eredményeink, tapasztalataink igazolják, hogy az a szervező munka és anyagi áldozat, amelyet a közművelődés fejlesztésére fordítottunk, meghozza eredményét kollektívánk összekovácsolódásában, a szocialista életforma, az eszméinkkel való azonosulás, a közéleti aktivitás erősödésében és anyagi erővé válik a termelőmunka minőségében, hatékonyságában is. Ezért ez irányú erőfeszítéseinket a jövőben sem csökkentjük.

Tóth János
a Nyíregyházi Konzervgyár párttitkára

A városi és a járási pártbizottság együttműködése

A Politikai Bizottság 1973. július 3-i határozatának végrehajtására a Sopron városi és járási pártbizottságok együttműködési programot készítettek, amely tartalmazza a legfontosabb elveket, feladatokat, s megjelöli a munkamódszereket is. A határozat megjelenése előtt is együttműködtek a városi és járási párt-, állami és egyéb szervek, de a Politikai Bizottság határozata után, illetve az együttműködési terv végrehajtása folyamán minőségi változás következett be a kapcsolatok rendszerében és tartalmában. Ennek alapján már eddig is jelentős eredményeket értünk el.

Kedvezően változott a városi és járási szervek közötti kapcsolat: tervszerűbb és rendszeresebb a munka, a különböző programokat egyeztetik, a mindkét területet érintő kérdésekben döntések csakis kölcsönös információ alapján születnek.

A mozgalmi munka összehangolása

Kialakult és jónak mondható a két pártbizottság titkárának kapcsolata. Javítani kell azonban az osztályok és az apparátusok tagjainak együttműködését. Ennek érdekében a pártbizottságok munkaterve mellett az osztályok munkatervét is egymás rendelkezésére bocsátjuk. Rendszeresen kicseréljük a pártbizottságok munkabizottságainak vizsgálati tapasztalatait. Évente egy alkalommal közös apparátus-értekezleten beszéljük meg az együttműködés tapasztalatait, és az időszerű kérdésekben kialakítjuk közös álláspontunkat. A város és a járás pártszervezeteinek titkárait évenként egy alkalommal közös értekezletre hívják össze, és — ha arra szükség van — konkrét témák kapcsán, illetve az egységes tájékoztatás érdekében év közben is összehívjuk őket.

A városi és a járási párt-, tanácsi, KISZ-, HNF-vezetők között is jó a munkakapcsolat, és e szervek osztályainak kapcsolata is kialakulóban van.

A várospolitikai munkabizottságban képviselteti magát a járási párt- és tanácsvezetés. A munkabizottság eddigi működése eredményes, de a jövőben napirendjére kell tűzni olyan társadalompolitikai kérdések vizsgálatát, elemzését is, mint a városkörnyéki és a vonzáskörzet községeiben végbemenő politikai, gazdasági, kulturális folyamatok, változások. Ezekbe a munkákba célszerű bevonni a járás legjobb szakembereit.

A Politikai Bizottság határozatá-

nak megjelenése előtt mindkét pártszerv külön számoltatta be munkájukról azokat a szerveket, amelyeknek illetékessége a városra és a járásra egyaránt kiterjed (bíróság, ügyészség, rendőrség, munkásőrség, MHSZ stb.) Napjainkban már együttes ülésen történik beszámoltatásuk.

Tapasztalataink szerint az eddigieknél is nagyobb szükség van álláspontjaink egyeztetésére a káderkérdésekben. Éppen ezért összehangoljuk terveinket a káderek képzésében, továbbképzésében (marxizmus—leninizmus esti egyetem, szakosító tanfolyam, bentlakásos pártiskola stb.)

A város és a járás pártszervei felmérték a faluról be-, illetve a kijáró párttagok számát. Nyilvántartásba vételük és a velük való beszélgetés folyamatosan történik. Ez lehetővé teszi megismerésüket és a velük való rendszeres foglalkozást. A két pártszerv megegyezése alapján azokat a bejáró párttagokat, akikkel erősíteni lehet a községi, illetve tszpártszervezetek vezetését, lakóhelyükön párttisztségbe választhatják. Felhívtuk a pártszervezetek figyelmét arra is, hogy a bejáró dolgozók tagfelvételénél az ajánlók mellett igényeljék a községi pártszervezetek véleményét.

Azokban a községekben, ahol sok a bejáró dolgozó, tehát a bejáró párttag is, két-három tagú akcióbizottság létrehozását kezdeményeztük. Feladatuk kidolgozása folyamatban van. Mindkét pártbizottság feladatának tartja a bejárókkal való fokozottabb törődést, lakóhelyük közéletébe, társadalmi munkájába való szervezett bekapcsolásukat, irányításukat, a pártmegbízatások teljesítésének segítését és ellenőrzését falun és az üzemben egyaránt. A körülményeket figyelembe véve arra törekszünk, hogy a bejáró párttagok ott vegyenek részt párt- vagy tömegszervezeti oktatásban, ahol továbbfejlődésük, illetve nevelőtevékenységük lehetőségei a legjobbak.

Megkülönböztetett figyelmet fordítunk a fiatalokra. Ezt a bejáró fiatalok nagy száma is indokolja. A két KISZ-bizottság is készített együttműködési tervet. A járási KISZ-bizottság tagjainak, valamint a falusi KISZ-szervezetek titkárainak, vezetőségi tagjainak többsége városi munkahelyen dolgozik. Az előző években sok nehézséget okozott, hogy mozgalmi munkájuk, továbbképzésük nem volt megoldott. A városi pártszervezetek most segítik a KISZ-fiatalokat abban, hogy mozgalmi kötelességüknek és vállalásaiknak eleget tegyenek.

Mind a város, mind a járás pártszervezetei az évi beszámoló taggyűléseken értékelik az együttműködési tervből rájuk háruló feladatok végrehajtását. Különösen nagy gondot fordítanak az ingázó párttagok konkrét pártmegbízatásokkal való ellátására és ezek teljesítésének ellenőrzésére.

A város és a falvak kapcsolatai

Kedvezőek a tapasztalataink a községek és az üzemek vezetői kölcsönös kapcsolatainak kialakításában, kölcsönös tájékoztatásában, esetenként a küldöttségek cseréjében. Hasznosnak tartjuk az eddigi kapcsolatokat, azok módszereit, és a vezetőket bátorítjuk ezek továbbfejlesztésére. A pártbizottságok segítséget nyújtanak ahhoz, hogy azok a községek, melyek felnőtt lakossága zömmel egy-egy városi üzemben dolgozik, nagyobb politikai, gazdasági, kulturális és egyéb jellegű célkitűzéseikhez támogatást kapjanak az üzemektől. Sopron város üzemeiben magas a bejáró nők száma. Ez azt is jelenti, hogy a gyermekgondozási szabadságon levő édesanyák problémáival kiemelten kell foglalkozni mind a munkahely, mind a lakóhely párt-, állami és mozgalmi szerveinek. Ennek módszerei — az eddigi tapasztalatok összegezése alapján —

most kerülnek kidolgozásra. A falusi gyermekintézmények társadalmi úton történő fejlesztését is együttes erőfeszítéssel segítjük.

A HNF irányításával az egyes mozgalmi szervek együttműködési programot dolgoztak ki a munkás-paraszt találkozók és a két testvéri osztály kapcsolatainak szervezésére, ápolására. A hagyományos május 1-i és az augusztus 20-i munkás-paraszt találkozókra a jövőben is sor kerül. A munkás-paraszt szövetséget demonstrálja az is, hogy a bejáró dolgozók a különböző politikai rendezvényeken, megmozdulásokon — pl. a május 1-i felvonuláson — lakóhelyükön is részt vesznek. Javításra szorul még a különböző rendezvényeken a kölcsönös képviselet.

A szocialista brigád- és munkaverseny-mozgalom szélesítése fontos politikai, társadalmi és gazdasági feladat. Ezért az iparban, illetve a mezőgazdaságban dolgozó szocialista brigádok vezetőinek, vagy egy-egy szocialista brigád tagjainak találkozását az eddigieknél jobban szorgalmazzuk. Ezeket a találkozókat is a tapasztalatok cserélésére, a munkás-paraszt szövetség erősítésére használjuk fel.

Most vizsgáljuk azt is, hogy a városban egyre szaporodó és közkedvelt ifjúsági klubok mintájára hogyan lehetne a községekben is a klubéletet továbbfejleszteni. Az a célunk, hogy a bejáró munkások és az őket foglalkoztató üzemek, intézmények segítségével — az anyagi támogatást is beleértve — megteremtsük a feltételeit a munkás- és a paraszti fiatalok rendszeres tanulásának, szórakozásának.

A Sopron város közigazgatási határain kívül eső területek — Fertőpart, Fertőd, Nagycenk stb. — a várossal egy táji, történelmi és kulturális egységet alkotnak. A város fejlesztésének koncepcióit az érintett szervek bevonásával dolgozzuk ki, megvalósításukat pedig az anyagi és szellemi erők koncentrálásával, a lakosság támogatásával érjük el.

A városban a lakossági szolgáltatások körét — kereskedelmi, ipari, kulturális, egészségügyi stb. — úgy bővítjük, hogy azok a város vonzáskörzetében élők igényeit is kielégítsék. Ugyanakkor gondoskodunk a községekben — különösen a nagyközségekben — a lakosság mindennapos szükségleteit kielégítő ágazatok fejlesztéséről.

A városi tanács és a járási hivatal intézkedett a várost ellátó termőterületek növeléséről, illetve az értékesítés bővítéséről, az állami gazdaságok és a tsz-ek közös vállalkozása keretében. Az idegenforgalmi szolgáltatások javítása érdekében — az illetékes szervek bevonásával — további vizsgálatokat folytatnak a fizetővendég szolgálat bővítésére, a vendéglátóipar fejlesztésére, a propagandatevékenység növelésére.

A várospolitikai bizottság szakemberek bevonásával tanulmányozza a közutak fejlesztésének lehetőségeit, és biztosítja a menetrendek évenkénti összehangolását az ipari és mezőgazdasági termelőegységek, valamint a szállítást végző vállalatok között. Az illetékes vállalatok bevonásával közös intézkedéseket tesznek a járműpark korszerűsítésére, bővítésére.

Az egészségügyi ellátás nem tudja kielégíteni a megnövekedett igényeket, ezért fejlesztésre és korszerűsítésre szorul. A fekvő- és járóbeteg-ellátás fejlesztése mellett javítani kell az irányítás színvonalát, megteremteni a közös irányítást. A megyei tanács vezetőinek javasoljuk az egészségügyi osztályok irányításának átszervezését.

A gazdaság együttes fejlesztése

Az együttműködésben legszámottevőbb eredményeket a gazdaságpolitika érvényesítésében értünk el. Ennek oka az, hogy ezekben a kér-

désekben a városi és járási szervek terveiket a már korábbi években is koordinálták. Napjainkban a közös érdekű kérdésekben egyeztetni tudjuk álláspontunkat.

Az ipari termelő kapacitások növelését például a táj és a településhálózat, valamint a munkaerő-helyzet együttes figyelembevételével valósíthatjuk meg. Ezeket figyelembe véve a járásban működő ipari üzemeket csak műszakilag indokolt fejleszteni, míg a városban strukturális változással és a technikai eszközök korszerűsítésével kell együttjárnia az ipar fejlesztésének. A város és a járás állami és szövetkezeti gazdaságai között — a helikopteres növényvédelmi társulat mintájára — szélesítjük majd a társulásos alapon történő fejlesztéseket és beruházásokat. A városi és a város környékén működő tsz-ek egyesülését is a két pártbizottság egyeztetett tervei alapján készítjük elő. Az ipari üzemek és a mezőgazdasági tsz-ek között szorgalmazzuk a tapasztalatok átadását, valamint az együttműködés mindazon formáit, amelyek a gazdálkodás hatékonyságát növelhetik. A pártbizottságok segítik, hogy a párt- és gazdasági vezetők egymásnak átadják tapasztalataikat és egymás rendelkezésére bocsássák a hasznosítható dokumentumokat. Szorgalmazzuk a kölcsönös munkahelyi látogatásokat is.

Gondoskodunk arról, hogy az együttműködő ipari üzemek, állami gazdaságok és tsz-ek középtávú és éves terveiket rendszeresen egyeztessék. Ezen túl elősegítjük, hogy azonos vagy közel azonos ágazataik fejlesztési koncepcióit (pl. élelmiszeripar, kereskedelem stb.), termelési tapasztalatait összehangolják, illetve közösen hasznosítsák.

Alapvető gazdaságpolitikai feladat a munkaerőgazdálkodás tervszerű fejlesztése is. Ennek érdekében támogatjuk a munkaerőgazdálkodással foglalkozó városi és járási szervek fokozott együttműködését, illetve a jövőben egységes szerv létrehozását. továbbá az érintett vállalatok, intézmények és a községek vezetői állandó és közvetlen kapcsolatának erősítését.

Együttműködés a művelődésben

A városi tanács és a járási tanácsi hivatal művelődési osztályai részletesen kidolgozott együttműködési terv alapján dolgoznak. A közoktatási terveket összehangolják. Azokon a területeken, ahol a nevelők eligazítása, képzése, továbbképzése együttesen biztosítható — ez közösen történik. Az együttműködést kiterjesztették a szakáganként tapasztalatcserékre, esetenként szaktárgyi vetélkedőkre stb.

A falusi általános iskolai tanulók érdeke azt kívánja, hogy tanév közben ne kerüljön sor indokolatlan nevelőcserére. Ezért a városi iskolák igazgatói a tanév alatt nem alkalmaznak a járás területéről nevelőket. A pályaválasztás előtt álló általános iskolai tanulók üzemi, közép- és szakiskolai látogatását „Nyílt kapuk napja" keretében a művelődési osztályok közösen szervezik. A pályaválasztási felelősök képzése, továbbképzése egyeztetett tematika alapján történik. Az általános iskolai tanulók tanulmányi versenyeit is közösen készítik elő és bonyolítják le. Közös sportnapokat tartanak „Gyere velünk, játsszál velünk" jelszóval, amely máris szép eredményeket hozott. Kialakult az éves kulturális programok egyeztetésének gyakorlata is.

Az igényeknek megfelelően szervezik a színház-, hangverseny- stb. bérleteket. Ezt ki akarjuk terjeszteni az ifjúságra is. A járási hivatal közreműködésével — az üzemekhez hasonlóan — a kulturális intézmények a községekben is foglalkoztatnak közönségszervezőket.

A középtávú és az éves tervek készítésénél jobban figyelembe

vesszük a községek lakosságának igényeit, s ily módon is igyekszünk csökkenteni a kulturális ellátottság közötti különbségeket. Ennek érdekében a Liszt Ferenc Művelődési Központ vezetőségét arra kötelezték, hogy adjon módszertani segítséget a járásban működő kultúrházak, művelődési otthonok és klubkönyvtárak vezetőinek. A városi tanács és a járási hivatal biztosítja az ehhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket. A városi könyvtárat alkalmassá tesszük arra, hogy tevékenységét a járás egészére, de különösen a város-környéki községekre is kiterjessze. Ezt a célt tűztük az üzemi könyvtárak elé is.

A társadalmi ünnepeket rendező bizottságnak — a városi igények mind magasabb színvonalon történő kielégítése mellett — az eddiginél jobban kell segítenie a járási szervek munkáját. A módszertani segítség mellett fel kell mérnie az igényeket. A szorosabb kapcsolat kialakítása érdekében a járási szervek egy vagy két személyt delegálnak a társadalmi ünnepeket rendező bizottságba.

A két pártbizottság együttműködési tervére építve, valamennyi városi és járási szerv rögzítette részletes és konkrét, személyekre és határidőkre szabott feladatait. Az együttműködés tapasztalatait választott testületeink elemzik, értékelik, és időnként meghatározzák a további feladatokat.

Raszler Mihály
a soproni városi pb első titkára

Dr. Pilcz Károly
a soproni járási pb első titkára

Törődés a délszláv lakossággal

A nagykanizsai járási pártbizottság nagy gondot fordít a területén élő nemzetiségi dolgozók életkörülményeinek, kulturális, szociális és egészségügyi helyzetének folyamatos fejlesztésére, az anyanyelv, a nemzeti kultúra ápolására. Az elmúlt években murakeresztúri központtal egy termelőszövetkezetbe tömörültek a délszláv községek gazdaságai. Ez nemcsak gazdasági eredményeket hozott, de erősödtek a pártszervezetek is. Az elmúlt két esztendőben 14, zömében délszláv nemzetiségű személyt vettek fel a párttagok sorába. A pártszervezetek munkája átgondoltabbá, tervszerűbbé vált, jól befolyásolja a lakosság politikai hangulatát, társadalmi tevékenységét.

A pártszervek gondossága és figyelme nem kis mértékben segítette elő, hogy jelentős eredmények születtek a délszláv lakosság anyanyelvi kultúrájának gyarapításában, a nemzeti hagyományok gondozásában és felkarolásában. Az általános iskolákban korszerű körülmények között, szaktanárok tanítják az anyanyelvet a gyerekeknek. A községi könyvtárak a magyar nyelvű könyvek mellett rendelkeznek horvát és szlovén nyelvű irodalmi művekkel és folyóiratokkal is, melyeket sűrűn forgatnak fiatalok és öregek egyaránt. A nemzeti hagyományokat önálló délszláv kultúrcsoport ápolja és terjeszti az országban, de az ország határain túl is. Hagyománnyá váltak és rangra emelkedtek az olyan ismétlődő kulturális rendezvények, mint a Délszláv napok, vagy az évente Letenyén ismétlődő Muramenti napok. Mindezek szervezésében, politikai előkészítésében tevékenyen közreműködnek a járási és a helyi párt- és társadalmi szervek.

Politikai, közéleti tevékenység a közös tanácsú községekben

Győr-Sopron megyét az aprófalvas települések jellemzik. A községek kétharmada 1500 lakoson aluli, ezért korábban intézményekkel való ellátottságuk, a lakosság igényeinek kielégítése nem volt megfelelő. Sok egyéb tényező mellett ez is indokolta a tanácsi hálózat korszerűsítését. A közös tanácsok kialakításának szervezése 1966-ban kezdődött. Napjainkban a községi tanácsok 45%-a közös tanácsú, amelyek átlagosan három — egy székhely és két társult — községet foglalnak magukba. Ezeken a településeken él a megye falusi lakosságának mintegy 60 százaléka.

A közelmúltban a megye valamennyi járási pártbizottsága testületi ülésén vitatta meg a tanácsok tevékenységét, e falvak politikai és társadalmi életét. A pártbizottságok elé került anyagok, jelentések, valamint a felettük kibontakozott viták tapasztalatai szerint a közös községi tanácsok kialakítása helyesnek bizonyult, többségük eredményesen működik.

Ezekre a községekre is kedvezően hatott a mezőgazdasági üzemek koncentrációja, még akkor is, ha ma még 22 községben nem sikerült összehangolni a közigazgatási és gazdasági határokat. Elősegítette a közös tanácsok szervezését a megye kedvező települési szerkezete, és nem utolsósorban az itt élő lakosság többségének megértő támogatása is. E községek politikai, társadalmi és gazdasági arculatát is befolyásolják az olyan körülmények, mint a város közelsége, vonzása, az iparosodás helyzete, a múltbeli fejlődés különbségei, de a hagyományok is. A meghatározó azonban az, hogy milyen a pártpolitikai és a tanácsi munka színvonala, a tömegszervezetek tevékenysége.

A közös tanácshoz tartozó községek között természetesen funkcionális különbségek vannak. A székhelyközségek pl. általában már az alakuláskor is jobb lehetőségekkel és feltételekkel rendelkeztek, az erők koncentrálása révén pedig ez a különbség csak növekedett. A közélet is dinamikusabban fejlődött, magasabb szintre emelkedett, míg a társközségek egy részében, sajnos, mérséklődött. Különösen a kisebb községekben és ott számottevő a visszaesés, ahol a lakosságot kezdetben nem tájékoztatták megfelelően, nem kérték ki véleményét, nem vonták be a határozatok végrehajtásába. Azokban a kisközségekben viszont, ahol a párt- és a mozgalmi szervek az önálló tanács megszűnését követően fokozták munkájukat, a lakosság érdeklődése a közügyek iránt nem lanyhult.

A pártirányítás

A pártszervek és -szervezetek szervezeti felépítése községenként eltérő. Ezért a tanácsok pártirányítása a községi pártbizottságokra, községi vagy termelőszövetkezeti pártvezetőségekre, esetenként a községi alapszervezetekre hárul. A csornai járásban sajátos a helyzet: itt több kis létszámú községben az egyébként is gyengén működő pártalapszervezeteket megszüntették, s helyettük pártcsoportokat hoztak létre. A pártcsoportok többsége viszont eddig még nem tudott olyan tartalmas tevékenységet kifejteni, amellyel hatékonyan, megfelelő színvonalon szerveznék, irányítanák falujuk politikai és társadalmi életét.

A pártszervek és az alapszerveze-

tek többsége — különösen a kezdeti időszakban — egyik legfontosabb feladatának az egyes községek közötti érdekellentétek feloldását, az igények helyes sorolásának segítését tartotta. Hogy ez a törekvésük sikerrel járt, azt az is bizonyítja, hogy a közös tanácshoz tartozó községek lakossága egyetértésben tevékenykedik, nincs közöttük alapvető ellentét. A pártszervek és -szervezetek többsége jól koordinálja a tanácsi és társadalmi szervek községpolitikai tevékenységét, aktivitásra ösztönzik őket. A pártszervek és -szervezetek rendezvényei rendszeresek, tartalmuk színvonala azonban lényegesen eltérő. Ez megmutatkozik egyrészt a napirendek tervezésében, másrészt az előterjesztések témáiban és színvonalában is. Néhány kisközségben a pártszervezetek irányító szerepét sem tisztázták. Ezeken a helyeken mindenben a tanácstól várják a megoldást.

A társközségek pártszervezetei 25 helyen szerveztek politikai vitakört. Az ezek iránti élénk érdeklődés segíti a meggyőző, agitációs munkát. Ezzel azonban még nem lehetünk elégedettek, hiszen a lehetőségek ennél jóval nagyobbak. A pártnapok iránt az elmúlt években széles körű érdeklődés nyilvánult meg. Ezek zömét a székhely-községekben tartották. A pártnapok színesebbé tették a politikai életet. Éppen ezért hiba, hogy a társközségekben kevés pártnapot szerveztek, holott több helyen kifejezetten igénylik ezt az emberek. A pártnapok színvonalának emelését nagyban segítené, ha azokon a megyei és járási párt-, állami és tömegszervezetek vezetői az eddiginél többször részt vennének, de még inkább, ha a pártnapokon ők lennének az előadók.

A tanácstagok aktivitása

A tanácsok tevékenységében érvényesül a pártirányítás és a pártellenőrzés. A párt- és a tanácsi testületekben a kölcsönös képviselet megfelelő arányú. A közös tanácsok eredményesen működnek. A társközségek lakosságát kellő számban képviselik a tanácstagok. Szinte mindenütt azt tapasztaljuk, hogy velük szemben választóik fokozottabb követelményeket támasztanak. Többek között ez is szerepet játszik abban, hogy aktívabbak, mint a székhely-község tanácstagjai. Kapcsolatuk a lakossággal közvetlen és rendszeres, közéleti szerepük a tanácsi testületi tevékenység mellett megnyilvánul a társadalmi munkára való mozgósításban, a falu különböző rendezvényein való megjelenésben, esetenként ilyen rendezvények szervezésében is. A közös tanácsok testületi üléseiken számos esetben valamennyi település lakosságát érintő napirendet is tárgyalnak. Mind gyakoribb, hogy a tanácsok testületi ülésüket a csatolt községekben tartják. Különösen hasznos ez akkor, ha a testület a település lakosságát érintő kérdésekben dönt.

Mind több község lakossága kíséri érdeklődéssel tanácsának testületi munkáját. Az érdeklődés oka: látják, hogy igyekeznek a községek együttes érdekeit érvényesíteni. A csatolt községek lakói is mindjobban megértik, hogy bizonyos fejlesztések, beruházások központi elhelyezése közös érdek. Természetesen előfordulnak azért részükről kellően meg nem alapozott kívánalmak, elképzelések is.

A kisközségek tanácsainak megszűnését követő időszakban sok helyen nem ismerték fel a tanácstagi csoportok szerepét és az új helyzetben nem használták ki a működésükben rejlő lehetőségeket. Napjainkban már a gyakorlat igazolja, hogy a tanácstagi csoportok nagy segítséget adnak a testületek elé kerülő anyagok előkészítéséhez, képviselik területük közösségének érdekeit. Öntevékenyek a fejlesztés feladatainak megvalósításában, a társadalmi munka szervezésében. A lakosságot rend-

szeresen és megfelelően tájékoztatják a tanács munkájáról, határozatairól. A pártszervezeteknek segíteniük kell abban, hogy a tanácstagi csoportok a tanácsok döntéseit igyekezzenek megértetni választóikkal, és azok megvalósítása érdekében jobban politizáljanak.

A közös tanácsok szervezésének időszakában a községek többségében a lakosság azt kérte, hogy a tanács megszűnése után tanácsi kirendeltség működjön. Ez egyik oka annak, hogy ma a társközségek háromnegyed részében tanácsi kirendeltség működik. Szakigazgatási és hatósági feladataik mellett társadalompolitikai, szervező és mozgósító munkát is végeznek. Ennek színvonala elsősorban a kirendeltségvezetők személyéhez és a lakossággal kialakított kapcsolatukhoz kötődik.

A tömegszervezetek és -mozgalmak munkája

A Hazafias Népfrontnak minden társközségben önálló szervei működnek. A falvak többségében szinte valamennyi osztály és társadalmi réteg megtalálható, ezért szervezőkészségük kibontakoztatása különösen fontos és szükséges. Munkájukra jellemző, hogy a választások, a jelentősebb politikai és társadalmi évfordulók előkészítése időszakában aktivitásuk fellendül — elsősorban a székhely-községekben. Több kisközség népfrontbizottsága jelentős és eredményes tevékenységet fejt ki a falusi hagyományok ápolásában, a társadalmi munkaakciók szervezésében. A pártszerveknek és -szervezeteknek több támogatást kell nyújtaniuk ahhoz, hogy munkájuk fejlődjön. A bizottságok többsége még nem elég önálló, keveset kezdeményeznek, az intézkedéseket, javaslatokat „felülről" várják. Sajnos több példa van arra is, hogy társadalmi munkára csak akkor mozgósítják a lakosságot, ha azt falujukban végzik, a társközségeket nem segítik társadalmi munkával.

A közös tanácsú községekben *a vöröskeresztes mozgalomnak* is fontos szerepe van. Tevékenységi köre általában az egész lakosságot vonzza. A megyében számos példa van, mind a székhely-, mind pedig a társközségek gyakorlatából arra, hogy a Vöröskereszt-szervezet az egész falu lakosságát mozgósította egy-egy véradó- vagy szolidaritási akció keretében. (A megyében 1974-ben 6600 liter vért gyűjtöttek.) Tevékenységük a pártszervezetek részéről is fokozott támogatást igényel.

A fiataloknak a falvak társadalmi, politikai életében való részvételét alapvetően meghatározza, hogy többségük tanuló, vagy üzembe járó munkás. Szabad idejüknek csak egy részét töltik lakóhelyükön. Ugyanakkor igényük és aktivitásuk előbbre is viszi, segíti falujuk kulturális, művelődési és sportéletét. Mind gyakoribb, hogy a társközségekben lakó fiatalok is a székhely-községekben igyekeznek ilyen irányú igényeiket kielégíteni. Ez érthető is, mert ezekben a községekben az adottságok erre jobbak.

A KISZ-szervezetek egy része arra törekszik, hogy megteremtse azokat a lehetőségeket, amelyek között a fiatalok szabad idejüket helyben is hasznosan és kulturáltan tölthetik el. Ez a törekvésük eddig csak részben járt sikerrel. Nem a lehetőségek — helységek, kultúrterem stb. — hiánya, hanem a szervezés, mozgósítás gyengeségei miatt. Ma is sok példa van arra, hogy a KISZ minden rendezvényt a székhely-községben tart, pedig ahol az ifjúsági szervezet tevékenysége színvonalas, ott a társközségekben is eleven és tartalmas életet élnek a fiatalok. Ezekben a községekben, rendszeresek a politikai fórumok, vetélkedők és vitakörök. A pártszervezetek mindinkább felismerik a fiatalok szervezettségének és mozgósításának fontosságát és segítik a KISZ-szervezeteket. A segí-

tés mértéke jól érzékelhető az ifjúsági szervezetek működésén. Ez viszont azt mutatja, hogy a KISZ-szervezetek az eddigieknél is nagyobb támogatást érdemelnek.

A sportmozgalom is sokak érdeklődését vonzza. A megye több községében — új kezdeményezésként — igyekeztek összevonni az erőket. Az összevonás nem kizárólag tanácsi illetékesség, hanem helyenként gazdasági körzetek szerint történt. Az összevonás egyes helyeken eredményes volt, másutt azonban a sportmozgalom centralizációja oda vezetett, hogy a társközségekben még a sportolás elemi feltételei is megszűntek, holott erre az igény később jelentkezett. Ezek a példák is bizonyítják, hogy a pártszervezeteknek a sportpolitikai elvek érvényesítésére, a sport tömegmozgalmi jellegének fejlesztésére nagy gondot kell fordítaniuk.

A taggyűlések és rendezvények színvonala

A közös tanácsú községek politikai és társadalmi szerveinek tevékenységét főként azoknak a fórumoknak a működésén, rendezvényeknek a sikerén lehet leméri, amelyek a lakosságnak részvételi, beleszólási, döntési lehetőséget nyújtanak. A falugyűlések, a tanácstagi beszámolók, a választási jelölőgyűlések, a kulturális és más rendezvények az emberek széles körét aktivizálják. Elmondják véleményüket is, ha közösségüket érintő fontos kérdésekben erre lehetőséget kapnak, és a döntésbe bevonják őket (községfejlesztési tervek, vízműtársulás létrehozása stb.). Tavaly megyénkben mintegy 120 falugyűlést tartottak, 11 500 részvevővel. A falugyűlések látogatottsága általában a társközségekben nagyobb. Azt azonban hangsúlyozni kell, hogy ezeknek a rendezvényeknek a többsége még nem tölti be igazán hivatását. Ennek oka elsősorban az, hogy nem elég gondosan választják meg ezek időpontját és témáit. Egyes tanácsok csak azért tartják meg ezeket, mert „kötelességük". Az ilyen falugyűlések nem elég népesek, néha érdektelenség mellett zajlanak le, de arra is volt már példa, hogy emiatt el is maradtak.

A társadalmi és a mozgalmi rendezvények, ünnepségek, valamint a kulturális események előkészítése és színvonala a székhely-községekben megfelelő, a társközségekben pedig elsősorban ott sikeresek, ahol ezeknek már hagyományaik vannak. A társközségek elég nagy hányadában kevés ilyen rendezvényre, eseményre kerül sor, s ebbe a pártszerveknek és -szervezeteknek nem szabad beletörődniök, mert ez egyben lemondást jelent az itt élőkkel való foglalkozásról, a velük való törődésről, meggyőzésükről. Ezekben a községekben ne az legyen az elsődleges mérce, hogy mennyien jelentek meg egy-egy rendezvényen — hiszen a kis lélekszámú községekben nem mozgósíthatnak több száz személyt —, hanem azt kell figyelembe venni, hogy minél több személyhez juttassák el a párt politikáját. Ez pedig néha nem „látványos" külsőségek között történik.

A közös tanácsú községekben élő emberek saját és közösségük ügyei iránt érdeklődnek, többségük szívesen vesz részt a döntésekben, mondanak azokkal kapcsolatban véleményt és kísérik figyelemmel a végrehajtást, támogatják lakóhelyük fejlesztését. Ezeken a településeken is a tanácsi munka demokratizmusának további szélesítése, az ehhez szükséges fórumok megteremtése és a társadalmi szervek aktivitásának fokozása eredményezhet valóban tartalmas közéletet. Ehhez viszont elengedhetetlenül szükséges a pártirányítás színvonalának emelése.

Dr. Papp József
a Győr-Sopron megyei PB munkatársa

A vitakör az agitáció szolgálatában

A budapesti párt-végrehajtóbizottság létrehozásuk óta rendszeresen figyelemmel kíséri a politikai vitakörök munkáját, tevékenységük hatását. A kezdeti időszak tapasztalatait 1973-ban megvizsgálta és határozatot hozott szélesebb körű elterjesztésükre. A közelmúltban ismételten áttekintette eddigi munkájukat és megszabta a következő időszak legfontosabb teendőit.

Az elmúlt három évben a fővárosban a politikai vitakörök száma tovább növekedett és munkájuk tartalma is fejlődött. Ma már a budapesti pártszervezetek csaknem felében megtalálhatók, ipari üzemekben, intézményekben, a kereskedelem és a közlekedés területén egyaránt. Számszerű növekedésük üteme kerületi pártbizottságaink többségének helyes felfogását tükrözi. Ugyanis csak ott és akkor hoztak létre egy-egy kört, ahol és amikor a feltételeket megteremtették és képzett vezető irányíthatta a vitakört. A helyes törekvések ellenére is létrejött néhány működésképtelen kör. Márpedig egy-egy kör megszűnése, felbomlása a lehető legrosszabb propagandát jelentette a formálódó, hagyományokkal még nem rendelkező agitációs fórumnak.

Napjaink tapasztalatai azt igazolják, hogy a vitakörök számát nem lehet mechanikusan viszonyítani az alapszervezetek számához. *A mérce nem lehet más, mint a politikai szükségszerűség és a tartalmi munka feltételeinek megléte.* Ezért természetes, hogy a kis létszámú alapszervezetekben nehezebb e köröket megszervezni. De arra is fel kell hívni a figyelmet, hogy a feltételek önmaguktól nem jönnek létre, és a kerületi pártbizottságokra, a helyi pártszervezetekre hárul azok megteremtése.

A vitakörök munkájába Budapesten csaknem 40 000 párt- és tömegszervezeti aktivista kapcsolódott be. A résztvevők 75—80%-a párttag. 25—30%-uk fiatal, illetve nő, 40—45%-uk munkás. Alapszervezeti vezetőségi tagok, pártcsoportbizalmiak, aktivisták, tömegszervezeti tisztségviselők vesznek részt a vitakörök munkájában. A foglalkozásokon megtalálható egy-egy terület társadalmi keresztmetszete. S ami még lényegesebb: a résztvevők *olyan emberek, akik a maguk területén hangadói, meghatározói lehetnek a közhangulat alakításának.* A jelenleg bevontak körét a jövőben tovább kívánjuk szélesíteni a már meglevő munkahelyi csoportok képviselőivel, vezetőivel. Üzemeink életében, a termelésben, a közéletben mind nagyobb szerepet játszanak és eredményesen dolgoznak a szocialista brigádok. Indokolt, hogy vezetőik, tagjaik aktívabban vegyenek részt az agitációban, a tömegpolitikai munkában, így a vitakörök munkájában is.

A vitakörök irányítása

Kialakultnak tekinthető a különböző szintű pártszervek feladata a vitakörök irányításában, vezetőik felkészítésében. Az általános szervezési, ellenőrzési tennivalók mellett különösen fontos a munka tartalmának folyamatos befolyásolása és a vezetők képzése. A Budapesti Pártbizottság felkészíti a vitaköri munka kerületi irányítóit, fővárosi anyagokkal bővíti a vitaköri vázlatokat, elemzi, értékeli a tapasztalatokat és azokat rendszeresen a pártszervezetek rendelkezésére bocsátja. A kerületi pártbizottságokra hárul a vitakörvezetők politikai, módszertani

felkészítése, a tartalmi tapasztalatok összegyűjtése, az alapszervezeti vezetőségek ez irányú tevékenységének segítése és ellenőrzése.

A vitakörök számának növekedésével irányításuk mind nagyobb figyelmet igényel a kerületi pártbizottságoktól. E munka közvetlenül a kerületi agitációs felelősök teendője. Egyedül, aktivisták hálózata nélkül azonban nem képesek e feladatukat ellátni. Ezt felismerve a budapesti párt-végrehajtóbizottság 1973-ban ajánlotta, hogy a kerületekben hozzanak létre *vitaköri munkabizottságokat*. A kerületek többségében felismerték a társadalmasításban rejlő lehetőségeket és létrehozták a munkabizottságokat. Tevékenységük több irányú: *ellenőrzik, segítik a körvezetők munkáját, tájékozódnak és jelzik a foglalkozások tapasztalatait*. Munkájukban mindinkább erősödik az elemző, feltáró, a vitaköri munka hatékonyságát segítő elem. Tevékenységük nagy segítséget nyújthat ahhoz, hogy a foglalkozásokon szerzett tapasztalatokat hasznosítsuk a tömegpolitikai munka irányításában. Ezért a munkabizottságokat segíteni kell, hiszen közreműködésükkel is fejlődik, szélesedik munkánk mozgalmi jellege.

A legfőbb tennivaló kétségtelenül ott van, ahol a konkrét munka folyik, vagyis az alapszervezetekben. A körvezetők és a résztvevők kiválogatása, a tárgyalásra javasolt témák megjelölése, a tapasztalatok összegezése mind az alapszervezetek feladata. A különböző szintű pártszervek egybehangzó tevékenységével érhető el, hogy a vitakörök a szóbeli agitáció rendszerébe illeszkedve az alapszervezetek politikai munkájának szerves részévé váljanak.

Ma már a legtöbb pártszervezetben jól értik a vitakörök helyét, szerepét a szóbeli agitáció rendszerében, s ennek megfelelően gondoskodnak a színvonalas és érdemi munka feltételeiről. Ennek ellenére néhány kerületben előfordul még ma is, hogy a köröket pártoktatási formaként szervezik és a foglalkozásokat is ebben a szellemben vezetik. A körök helyének, szerepének téves értelmezése a munka lényegét érinti. Így ennek magyarázása, tisztázása — különösen ott, ahol a körök most szerveződnek — fontos feladat.

A foglalkozások tartalma

A vitaköri foglalkozásokat a nyílt, őszinte kérdésfelvetés, a kollektív vita jellemzi. A témaválasztás mindinkább megfelel a helyi politikai szükségleteknek, tükrözve a pártvezetőség, a vitavezetők és a résztvevők közös érdeklődését, politikai érzékenységét. *A vitakörök tartalmi munkája szinkronban van bel- és külpolitikai életünk főbb kérdéseivel*, a napi politikai eseményekkel. *Ez az azonosság biztosítja, hogy munkájuk nem válik öncélúvá*, s a politikai meggyőzésnek mind hatékonyabban működő fórumaivá válnak.

Az elmúlt időszakban a vitakörök nagy figyelmet szenteltek a gazdaságpolitikai, belpolitikai kérdéseknek. Növekedett az érdeklődés a társadalompolitikai, ideológiai kérdések iránt. A vitakörök többsége pártunk XI. kongresszusának anyagából néhány kérdést kiemelt, és azokat feldolgozta, értelmezte. Így megvitatták, elemezték a programnyilatkozatot, a tulajdonviszonyok fejlesztésének kérdéseit, a gazdaság irányításának, a munkahelyi demokrácia fejlesztésének feladatait. Nagyfokú érdeklődés kísérte a Központi Bizottság 1972. novemberi, 1974. decemberi és 1975. júliusi határozatának végrehajtását tárgyaló anyagokat, a népgazdaság 1974. és 1975. évi tervével összefüggő kérdéseket, az anyag- és energiatakarékosság problémakörét, valamint az élet- és munkakörülmények alakulását is.

A foglalkozások színvonala körönként és témánként változó. De jel-

lemző a tárgyalt kérdés sokoldalú megközelítése, a helyi viszonyok összevetése az országos tapasztalatokkal. Keresik, kutatják a megoldást, a helyes álláspontot alátámasztó érveket. Törekednek az egységes álláspont kialakítására, az agitációban követendő út, a cselekvés hogyanjának megjelölésére.

A politikai vitakörök hármas funkciójából azonban ma még a tájékoztató és az értelmező jóval erőteljesebb — igaz, jobban is mérhető —, mint a mozgósító funkció. Holott az alapvető cél *a továbbadás, a politikai agitációban tanúsított aktív magatartás.* E cél elérésének természetesen csak egyik eszköze a vitakör. Hangsúlyozni kell, hogy csak az egyik eszköz, hiszen több más tényező (eszmei-politikai felkészültség, beszédkészség, a helyi politikai légkör stb.) együttes hatása szükséges a pártos, offenzív, agitatív magatartáshoz. A hatékonyság vizsgálatának ebből eredő nehézségei ellenére megállapítható, hogy a vitaköri munka eredményesen járul hozzá a szóbeli agitáció fejlődéséhez. *Az a tény, hogy csaknem 40 000 budapesti aktivista időről időre szervezett keretek között megvitatja politikai életünk főbb kérdéseit, keresi a választ megoldásukra, önmagában is hatalmas erőforrás.*

A politikai vitakörök munkáját elemezve feltétlenül szólni kell a tevékenységük tartalmi alapját képező vitaköri vázlatokról, melyet a KB Agitációs és Propaganda Osztálya időről időre eljuttat a vitakörvezetőknek és a pártalapszervezeteknek. A vitakörvezetők, a pártalapszervezetek a vázlatokat olyan jól használható anyagnak tartják, amelynek segítségével áttekinthető, hogy egy-egy intézkedés hátterében mi húzódik meg, milyen politikai összefüggések vezettek a döntéshez. Az anyagok népszerűségének magyarázata: segítségükkel, alkalmazásukkal a politikai agitáció (az útbaigazítás), az értelmező, a magyarázó és a mozgósító munka eredményesebben végezhető. A témavázlatok egyébként a tömegpolitikai munka szinte minden területén hasznosíthatók. A mellékletként kiadott szemléltető ábrák megjelentek a faliújságokon, a vitaköri vázlatokat használják a propagandisták, a pártnapi előadók, a csoportos beszélgetések vezetői; előfordul, hogy üzemi híradók, lapok is közölnek szemelvényeket a közérdeklődésre számot tartó anyagokból. A felhasználás sokrétűsége a szűken vett vitaköri munkán túlmenően is előnyösen hat a tömegpolitikai munkára, orientáló, befolyásoló szerepe jelentős.

A KB Agitációs és Propaganda Osztálya által kiadott anyagok mellett budapesti témákat, vázlatokat is eljuttatunk a politikai vitakörök vezetőinek. A budapesti Tömegpolitikai Tájékoztató kéthavonként társadalompolitikai, várospolitikai és módszertani anyagokkal bővíti a feldolgozható témák körét, segíti a körvezetők munkáját. Feldolgozásuk hozzájárul a főváros és a kerületek eredményeinek, gondjainak jobb megismeréséhez, cselekvésre, a fővárosért végzett munkára ösztönöz.

A jól megválasztott módszerek jelentősége

A politikai vitakörökben végzett munka eddigi eredményei szorosan kötődnek a vitakörvezetők személyéhez. Rátermettségük a biztosítéka annak, hogy e formák mindinkább megfelelnek a követelményeknek. Felkészítésük, eszmei-politikai-módszertani képzésük egyik legfontosabb eleme munkánknak. A vezetők tájékoztatása, felkészítése a pártszervezetek és a kerületi pártbizottságok feladata. A kerületek többségében évenként 2—3 alkalommal összehívják a vitakörvezetőket, tájékoztatást adnak a kerület helyzetéről, a megoldásra váró feladatokról. Tapasztalataink szerint ezek a felkészítők be-

töltik feladataikat, orientálnak, a főbb összefüggésekre irányítják a figyelmet. A felkészítésnek viszont ma még gyenge oldala a módszertani segítés.

A vitakörvezetés módszerének tudatos kialakítása, a vitára, az összefoglalóra való felkészülés fontos eleme a vezető munkájának. Általában az a gyakorlat, hogy a foglalkozást rövid bevezető, a téma lényegét magában foglaló előadás nyitja meg. Ehhez a vitaindítóhoz kapcsolódnak a hozzászólások, esetenként a kérdések. Nagyon fontos a vitát úgy irányítani, hogy a szembenálló nézetek ütközzenek, a helyes álláspont érvei világosan és pontosan megfogalmazódjanak. Mind több vitakör alkalmaz esetenként egy-egy kérdés tisztázására meghívott vitakörvezetőt, szakértőt. Az ilyen tájékozott, hozzáértő személyek bevonása lényegében helyes, de feltétlenül fel kell hívni arra a negatív tapasztalatra a figyelmet, hogy az így szervezett foglalkozások egy része csak tájékoztató jellegű, a „szakértelem", a túlzott magabiztosság esetenként visszafogja a vitát.

A foglalkozások igen lényeges mozzanata a befejezés, az összefoglaló. Itt kell a vita vezetőjének a felvetődött helyes vagy helytelen álláspontokat megerősíteni, illetve gyengíteni. Fel kell sorakoztatni a helyes álláspont melletti érvek sokaságát, s úgy kell a kör munkáját lezárni, hogy a résztvevők érvekben, tudásban gazdagabban, aktív agitációs munkára készen távozzanak a foglalkozásról.

Három év egy új agitációs forma életében nem túlságosan nagy idő. A tapasztalatok mégis feljogosítanak bennünket arra, hogy a politikai vitakört úgy tekintsük, mint bevált, a politikai agitáció rendszerében gyökeret eresztett fórumot. Tennivalóink mindenekelőtt a munka tartalmának javításában vannak. Arra kell törekednie minden érintett pártszervezetünknek, hogy a vitakörök az alapszervezeti pártélet szerves részévé váljanak. A viták, eszmecserék célja a felkészülés az elevenebb, hatékonyabb politikai meggyőző munkára, a párt politikájának képviseletére. Ha e célt mindig szem előtt tartjuk, akkor a politikai vitakörök még hatékonyabb fórummá válnak.

Kutasi József
a Budapesti PB munkatársa

A gazdasági munka segítése

A IX. kerület pártszervezetei az utóbbi időben fokozottabban törekednek a termelést segítő és ellenőrző munkában kialakult módszereik továbbfejlesztésére. A Chemical pártszervezetében a pártcsoportok az intézkedések meghozatala előtt közreműködnek a dolgozók véleményének kikérésében, később pedig a végrehajtás ellenőrzésében. A pártcsoportok jelzései alapján derült időben fény például több beruházási visszásságra. A pártcsoportok szervezik a munkaerő átcsoportosításakor szükséges agitációs munkát is.

A Bútorért pártszervezeténél a középtávú vállalati terv előkészítése idején a párttagok egy része olyan megbízatást kapott, hogy a taggyűlést megelőzően tájékozódjon a dolgozóknak a további munkára vonatkozó elképzeléseiről. A párttaggyűlés résztvevői — az igazgató előterjesztése után — három csoportban vitatták meg az elképzeléseket. Ezáltal a vitában harminc hozzászólásra nyílt lehetőség.

Az Állami Biztosító pártvezetősége és a Budapesti Vegyiművek pártbizottsága fokozott gonddal készíti fel az alapszervezeteket a termelést segítő, ellenőrző munkára. Gondoskodnak róla, hogy a vezetőségi tagok megfelelő információt kapjanak. Igyekeznek a különböző kérdésekben jól körülhatárolni az alapszervezet, illetve a felsőbb pártszervek teendőit. Szempontokat adnak a gazdasági vezetők beszámoltatásához, valamint az időszerű gazdaságpolitikai agitációhoz is.

A pártcsoport szerepe az alapszervezet életében

Párttitkárokat, vezetőségi tagokat, pártcsoportbizalmiakat arra kért meg a *kaposvári városi pártbizottság*, hogy fejtsék ki véleményüket a pártcsoport működéséről, munkájuk tapasztalatairól. Talán mondani sem kell, hogy a kérdezők a munka javításával kapcsolatos elképzeléseikre is kíváncsian várták a választ.

A pártbizottság érdekes, kritikus és önkritikus véleményeket, hasznosítható tanácsokat kapott. A válaszolók önértékelése reális számvetésről tanúskodik. Ennek külön is nagy a jelentősége, hiszen a város alapszervezeteinek 82%-ában működnek pártcsoportok, s ezekben tömörül a 6000 kaposvári kommunista 87%-a. Ez is bizonyítja, hogy a pártmunka alapvető kérdéséről van szó.

Munkájuk nélkülözhetetlen

Bár a pártcsoportok szervezeti felépítése, létszáma, összetétele eltérő, a vélemények, értékelések két dologban teljesen megegyeztek. A megkérdezettek egybehangzó véleménye: a pártcsoportok munkája nélkülözhetetlen, s ez a felismerés egyre jobban áthatja az alapszervezeti vezetőségek törekvéseit. Egységes a megítélés abban is, hogy a pártcsoportok általános tevékenysége az utóbbi 3—4 évben sokat fejlődött, sokrétűbbé, a pártmunka egyik legfontosabb emelőjévé vált.

A pártszervezetek mindjobban értik, hogy feladataikat a pártcsoportok rendszeres és aktív tevékenysége nélkül nem tudnák eredményesen megoldani, nélkülük gyengébb, lazább volna a pártvezetőségek, a kommunisták és a pártonkívüliek kapcsolata. Erősödik az a szemlélet, hogy az alapszervezeti munka színvonalának egyik fontos fokmérője: hogyan töltik be szerepüket, milyen hatékonysággal dolgoznak a pártcsoportok. Számos pártszervezetben a feladatok halmazát bízzák rájuk. Szervezői, ösztönzői a szocialista munkaverseny-mozgalomnak. Egyre tervszerűbben és hatékonyabban foglalkoznak a pártépítéssel, a párttagságra alkalmas személyek kiválasztásával, véleményükre, javaslatukra támaszkodik a vezetőség. Nagy szerepük van a politikai felvilágosító és nevelőmunkában. A pártcsoportok tagjai szinte naponta találkoznak egymással, s így módjuk nyílik arra, hogy a legkülönbözőbb kérdésekről kicseréljék a pártonkívüliek körében szerzett tapasztalataikat.

Több helyen okosan használják ki a pártcsoport-megbeszéléseket a párttagok egyéni munkájának, helytállásának, a pártmegbízatások teljesítésének értékelésére. Ezeken a fórumokon segítséget nyújtanak egymásnak a párt politikájának eredményesebb magyarázásához, megértéséhez, a szocialista erkölcs erősítéséhez. Felhívják az érdekeltek figyelmét a területükön észlelt hibákra, rendellenességekre. Felkarolják, terjesztik a jól bevált kezdeményezéseket, módszereket. Jól hasznosítják a pártcsoportokat a különféle akciókra, feladatokra való mozgósításnál, és jelentős a szerepük a párt- és állami oktatás szervezésében.

Lehetne jobban is

A városban az utóbbi évek folyamán kialakult a pártcsoportok hálózata, mely jól igazodik a pártszervezetek sajátos helyzetéhez, feladataihoz. Általában az azonos területen dolgozók, az adott terület gondjait közvetlenül jól ismerő párttagok alkotják a pártcsoportot, ez határozza meg a létszámukat is. Az élet azt bizonyítja, hogy a tíz körüli létszámuk az optimális

Természetesen a körülményektől függően ettől lehet — és van is — eltérés.

A legtöbb pártszervezetben általános gyakorlat, hogy a jelentősebb taggyűlési napirendek megtárgyalását a pártcsoportok megbeszélései készítik elő. Egybehangzó vélemény, hogy ezeken a szűkebb körű megbeszéléseken a tagok aktívabban nyilvánulnak meg, és azok is bátrabban elmondják véleményüket, akikben a taggyűlés, a nagyobb tömeg előtti szereplés lámpalázat, gátlást vált ki. Számos alapszervezetben felismerték ennek a hasznosságát. A pártcsoportokban folytatott beszélgetések jó eszköznek bizonyulnak ahhoz, hogy a párttagok megtanuljanak társadalmi méretekben gondolkodni, általánosítani, politizálni. Így is fejlődik ítéletalkotási és kifejezőkészségük, hatnak egymás érzelmi és gondolatvilágára, erősödik bennük a felelősségérzet. Mind több pártszervezetben ismerik fel, hogy jó munkájukkal hozzájárulnak a pártszervezet tevékenységének fejlesztéséhez, ahhoz, hogy jobban elláthassák irányító szerepüket, hatékonyabban éljenek jog- és hatáskörükkel. Márpedig ez a legfőbb szempont, ez a cél.

A kialakult módszer elősegíti, hogy a határozatok előkészítését, a döntéshozatalt felelősségteljes eszmecsere előzze meg. Sok helyütt meghonosodott az a szokás, hogy a pártcsoport esetenként megbízza vezetőjét, vagy valamelyik, a témában járatos tagját, hogy ismertesse a taggyűlésen az adott kérdés kapcsán kialakított, összegezett véleményét. Az aktivitás növelésének igen jó módszere ez. Természetesen ez nem zárja ki, hogy kifejthesse eltérő véleményét a taggyűlésen az is, aki a pártcsoport többségének elgondolásával nem értett egyet.

A taggyűlési aktivitást nem szabad sem lebecsülni, sem misztifikálni. Pusztán azon nem mérhető, hogy hány felszólalás hangzott el. Az érdemiséget nem a szavak mennyisége, hanem a szavak súlya, a gondolatok tömörsége, őszintesége adja. A kiérlelt, kikristályosodott vélemények összevetésével születhetnek csak helyes, végrehajtható határozatok. Ezt kell segíteni. Ez járul hozzá ahhoz is, hogy csökkenjen a formalizmus, kevesebb legyen az „üresjárat", a szócséplés. Ma még gyakran előfordul, hogy minden kérdésben mindig ugyanazok szólalnak fel, s a tagság már előre tudja, hogy mit fognak mondani. Az üresjáratok, a formalizmus elleni leghatásosabb „gyógymód" a párttagok gondos felkészítése a vitára. Ez a pártcsoportnak is fontos feladata.

Az is kiderült, hogy a pártcsoportok munkáját illetően több kérdésben eltérnek, megoszlanak a vélemények. A többség úgy tartja helyesnek, hogy a pártcsoport — ha csak lehet — az azonos munkaterületen, üzemrészben, műhelyben, szalagon, műszakban dolgozó párttagokat tömörítse. Ezzel ellentétben némelyek azt javasolják, hogy a munkahely különböző területein dolgozó párttagokból válogassák össze, a képzettséget is figyelembe véve, mert így jobban bele tudnak szólni az egész kollektívát érintő kérdések eldöntésébe. Nyilvánvaló, hogy a jó szándék ellenére ez a nézet a pártszervezet hatáskörét csorbítaná.

Nem alakult ki egységes gyakorlat például abban a kérdésben, hogy mikor, milyen gyakorisággal tartsák megbeszéléseiket. Általánosabb az a vélemény: amikor a szükség megkívánja, de legalább kéthavonta rendszeresen találkozzanak a csoport tagjai. Van azonban olyan pártalapszervezet is, ahol eddig évente csak egykét alkalommal, vagy egyszer sem ültek össze meghányni-vetni közös dolgaikat az egy pártcsoportba tartozó kommunisták. Nagyok a különbségek a munka minőségében, rendszerességében is. Igaz, hogy helyenként ennek objektív okai is vannak (például a közlekedésben, a kereskedelemben), de a mulasztások, a passzí-

vitás oka legtöbbször abban keresendő, hogy a pártvezetőségek nem fordítanak kellő figyelmet a pártcsoportok segítésére.

Tisztázásra váró kérdések

Ezzel függ össze az is, hogy miről tárgyaljon a pártcsoport, milyen kérdéseket tűzzön napirendjére. Még konkrétabban és még gyakorlatiasabban: az legyen-e e megbeszélések kizárólagos feladata, hogy a taggyűlési napirendeket előzetesen véleményezzék, vagy más kérdésekkel is foglalkozzanak. Fele-fele arányban megoszlanak a vélemények arról is, hogy készítsen-e önálló munkatervet a pártcsoport. Az igennel válaszolók arra hivatkoznak, hogy e nélkül tervszerű, folyamatos munka nem képzelhető el. Az ellenzők viszont azzal érvelnek — a gyakorlat általában ezt a véleményt támasztja alá —, hogy mivel a pártcsoport nem hozhat határozatot és fő rendeltetése a pártszervezet határozatainak végrehajtása, fölösleges munkatervet készítenie, mert feladatai benne vannak a pártalapszervezet munkatervében. Találkozni lehet olyan nézettel is, amely azt tartja helyesnek, hogy a pártcsoport amolyan „kis alapszervezet" módjára működjön. Ezzel nem lehet egyetérteni, mert ez a párt szervezeti szabályzatával, működési elveivel ellentétes. Nem helyes az sem, ha a pártcsoport módszerében utánozza a pártszervezetet. Igazat kell adni azoknak, akik a pártcsoport nevelő szerepét tartják elsődlegesnek, mint olyan közösségét, amely a párttagok és pártonkívüliek véleményének a pártvezetőséghez való továbbítását, valamint az egyéni pártmegbízatások teljesítésének fokozott figyelemmel kísérését, az egyéni kezdeményező- és cselekvőkészség fejlesztésének ösztönzését tekintik elsődleges feladatának.

Elhangzottak olyan javaslatok is, hogy a pártcsoportok kapjanak legalább olyan hatáskört, mint amilyennel a szakszervezeti műhelybizottság, illetve esetenként a szakszervezeti bizalmi rendelkezik. Azzal érvelnek, hogy jelenleg az a látszat, mintha ez utóbbiaknak a hatásköre nagyobb lenne. Találkozni olyan gyakorlattal is, amely a bélyegeladást tekinti a pártcsoport fő feladatának. Mint látnivaló, tehát a gyakorlat még nem mindenben és nem mindenütt kiforrott.

Jóllehet a különféle határozatok kitérnek a pártcsoportok feladataira, és tanulmányok is jelentek meg ezzel kapcsolatban az utóbbi időben, mégis sokan hasznosnak tartanák egy összefoglaló útmutató kiadását, amelyet szinte kézikönyvként forgathatnának a pártvezetőségi tagok, a bizalmiak és más pártmunkások. További tanulság, hogy meg kell oldani a pártcsoportbizalmiak rendszeres képzését és továbbképzését, mert mint az eddigi tapasztalatok is bizonyítják, az eredményes pártcsoportmunka egyik letéteményese a bizalmi. Kulcskérdés, hogy politikailag megfelelően képzett, az emberek összefogásához értő, tekintéllyel rendelkező párttag legyen a pártcsoportvezető, akinek van készsége a vitavezetéshez is. Ezeket a követelményeket mindenekelőtt a kiválasztásnál kell érvényre juttatni.

Arról sem szabad megfeledkezni, hogy jól irányítani, szervezni, emberekkel bánni, az emberek különböző kérdéseire, kételyeire, téves nézeteire válaszolni, vitába szállni csak az tud, aki maga is kellően tájékozott. Éppen ezért a pártcsoportvezetőket be kell vonni az alapszervezetet érintő minden fontos kérdés előkészítésébe, a döntésnél véleményükre messzemenően támaszkodni kell. Erősíteni kell azt a szemléletet, hogy a pártbizalmiak irányítása, rendszeres informálásuk a határozatokról, a munkahelyi intézkedésekről mindenekelőtt a párttitkárok személyes kötelessége.

Helyeselni lehet az alapszervezeteknek azt a módszerét, hogy esetenként egyes bizalmiakat meghívnak a vezetőségi ülésekre. Néhány üzemi pártszerv tervezi, hogy a közeljövőben napirendre tűzi a pártcsoportok munkájának tapasztalatait. Végül az irányító munkához tartozik az is, hogy a pártcsoportoknál elhangzott észrevételekre, kérdésekre kellő időben adjanak megfelelő választ a vezetőségek, ha szükséges, mondjanak nemet, ha pedig intézkedésre van szükség, azt tegyék meg. Semmi sem ártalmasabb az aktivitásra, az ügyre annál, mint amikor meghallgatják ugyan a bírálatot, a javaslatot, bólintanak is rá, csak éppen marad minden a régiben.

További javításra szorul a pártcsoportok nevelőmunkája. Ebben a lehetőségek szinte korlátlanok. Ennek bizonyítására csak egyetlen példát: a pártszervezetek többé-kevésbé jól ismerik a párttagok munkáját, az üzemi közéletben való szereplésüket, de nem mindenkiről tudják, hogyan él, viselkedik, milyen magatartást tanúsít lakóhelyén, a családban stb. Ez mindenképpen a megítélés kettősségének, az egyoldalúságnak, a szubjektivizmusnak a veszélyét rejti magában. A pártcsoportnak minden módon hatnia kell tagjai gondolkodására, életvitelére, szokásaira, cselekvésére. Erre csak akkor lesz képes, ha az alapszervezetek emelik a pártcsoportokkal szemben támasztott követelményeket, segítik, ösztönzik a kis kollektívákat, és a feladatok teljesítését számon is kérik a bizalmiaktól.

Varga József
a Somogy megyei PB osztályvezető-helyettese

Fejlődő közművelődés

Eredményesen munkálkodnak a KB közművelődési határozatának végrehajtásán a százezer lakost számláló monori járás pártszervezetei — állapította meg a Pest megyei párt-végrehajtóbizottság. Az eredmények között jelentős, hogy az általános iskolába járó fizikai dolgozók száma közel megháromszorozódott, s az 1975—76-os tanévben a Monori ÁG-ban, a Monori Építőipari Szövetkezetben és a gombai tsz-ben kihelyezett középiskola kezdte meg működését. Megkétszereződött az üzemekbe kihelyezett könyvtárak száma, s jelenleg már huszonöt működik. Növekedett az olvasók száma is, különösen a tsz-parasztság körében. A közös fenntartásba vett művelődési intézmények száma kettőről hatra emelkedett, közös erővel építettek fel három új községi könyvtárat, kettőt pedig felújítottak. Több új ifjúsági klubot is létrehoztak, s így jelenleg már tizenhárom működik a járásban. Jelentős eredménynek minősítette a végrehajtó bizottság a műkedvelő művészeti csoportok számának növekedését is.

A megyei párt-végrehajtóbizottság a határozat további végrehajtása érdekében fontos teendőként jelölte meg a munkások szakmai képzésének gyorsítását. Felhívta a figyelmet a kulturális alapok célszerűbb, a dolgozók művelődését jobban elősegítő felhasználására, a középszintű vezetők és az értelmiség fokozottabb bevonására a közművelődésbe. A közművelődési munka tartalmi erősítését látta szükségesnek a négy községi tanács munkájában. Javítani kell a személyi feltételeket is, a közművelődési szakemberek fokozott megbecsülése és a jobb kiválasztás útján csökkentve a nagymértékű és viszonylag gyakori személycserét.

Eszközkihasználás a mezőgazdasági üzemekben

Vajon megfelelően hasznosítjuk-e népgazdaságunk belső lehetőségeit? Kellően számot vetettünk-e fejlődésünk intenzív időszakának követelményeivel? — nem új gondolatok ezek. Tartalékaink jobb kihasználása, a hatékonyabb gazdasági munka már a X., majd a XI. kongresszuson is felvetődött. Azóta is szinte mindegyik központi bizottsági és politikai bizottsági határozatban szerepel valamilyen formában. A KB 1974. december 5-i határozatának pedig központi kérdése ez.

Az utóbbi években a mezőgazdaság fejlődése, hozzájárulása a nemzeti jövedelem termeléséhez a tervezettnél gyorsabban, a népgazdasági átlagot megközelítő mértékben emelkedett. Ezt a tendenciát kell tartóssá tenni, sőt fokozni. Megvalósításának több fontos összetevője van. A kapacitások bővítésével, illetve új termelő kapacitások létesítésével a szakosított, nagytömegű árutermelést — tehát az eszköz- és munkaerőhatékonyságot — szolgáló fejlesztések kerüljenek előtérbe, vagyis azok, amelyek a ráfordításoknál gyorsabban emelkedő összhozamot eredményeznek. Fontos feladat a gazdaságos üzemeltetés, amely ésszerű munka- és üzemszervezéssel a lehető legtöbbet képes hasznosítani a kapacitásokból. E két területen akad bőven tennivaló megyénk mezőgazdasági nagyüzemeiben.

Előtérben az eszközkihasználás

Baranya megyében az utóbbi időben rendkívüli módon megnőtt az állóeszközállomány, s ez a korábbinál sokkal sürgetőbben vetette fel az eszközhatékonyság kérdését. Ezért is vizsgálta meg a Baranya megyei Pártbizottság mellett működő gazdaság- és szövetkezetpolitikai bizottság az eszközkihasználást a mezőgazdasági üzemekben. A sokoldalú, mélyrehatóan — társadalmi aktivistákkal végzett — elemző munka számos fontos tennivalóra hívta fel a figyelmet.

A területi pártszervek és a gazdálkodó egységek pártszervei és alapszervezetei folyamatosan figyelemmel kísérik a mezőgazdasági eszközök kihasználását. Bár ennek vannak eredményei, nagyon sok még a tennivaló. A pártbizottságok és az üzemi pártszervezetek a kapacitások kihasználásával leggyakrabban az üzem- és munkaszervezéssel, a takarékossági intézkedési tervekkel, a beruházások vizsgálatával, a termékstruktúra korszerűsítésével, a szocialista brigádmozgalommal foglalkozó napirendi pontjaik tárgyalása során foglalkoznak.

Az utóbbi években e megyében is előtérbe kerültek a nagyobb hozamú fajták, a nagy teljesítményű és hatásfokú gépek, valamint a kemizálás, s elterjedtek a termelési rendszerek, az ezzel járó nagyobb szaktudás és hozzáértés. Mindez segítette a koncentrációt, a szakosodást, tágította és átalakította a korábbi szervezeti kereteket is. Hatásukra a megye mezőgazdasági üzemeiben nőtt a termelés mennyisége, az üzemek jövedelme, javult a termelékenység. A ráfordításokat meghaladó eredményjavulás a hatékonyság növekedését jelzi, bár annak mértéke jóval a várt alatt van. Különösen az állattantó telepek nem megfelelő kihasználtsága okoz gondot, s a tervezett alatti hozamok, de jelentős hatása van a beruházási szerkezet módosulásának is. A termés biztonságos betakarítását célzó befektetések, a járulékos beruházások növekvő hányada stb. nem ered-

ményeznek például arányos hozamtöbbletet, fejlesztésük azonban mégis szükséges volt.

Gondok az állattenyésztő telepek üzemeltetésében

A pártszervek és -szervezetek az eszközgazdálkodás hatékonyságával kapcsolatos problémákat azok kihasználtságával mérték, mivel hatékony termelés csak optimális kihasználtság mellett valósulhat meg. A IV. ötéves terv időszakában a megyében 26 szakosított sertés- és 33 tehenészeti telep épült fel, amely az országban épült telepek 10—12%-a.

A nagyüzemi állattenyésztő telepek kihasználtsága és termelési eredményei még messze elmaradnak a várakozástól. Viszonylag kevés a kedvező tapasztalat. A vitában olyan vélemények is elhangzottak, melyek szerint még túl korai a fejlesztés elhatározásakor kitűzött eredményeket elvárni, mivel a beruházások előkészítése és a forgóeszközök biztosítása sem zökkenőmentes. Tény, hogy az utóbbi időben lényegesen csökkent a veszteséggel működő telepek száma, de még mindig sok az egymás ellen ható érdekeltség miatti látszateredmény. (Például a minden áron való betelepítés arra alkalmatlan egyedekkel.) Sajnos, a szakosított telepek nagy része kiegészítésre, vagy korszerűsítésre, komplettírozásra, technológiai cserére szorul.

A termelőszövetkezetek telepein 1974-ben a *tehénférőhelyek* kihasználtsága 83%-os, az állami gazdaságoké 92%-os, az egyéb szarvasmarhaférőhely kihasználás pedig 81%-os volt. Ez az arány nem kielégítő, s ennek oka az, hogy az érintett üzemek a betelepítéshez nem készültek fel kellő mennyiségű és minőségű tenyészanyaggal. Ezért gyakran a régi istállókból vitték át az állatokat, így viszont azok maradtak kihasználatlanul.

A telepek nem kellő kihasználtsága mellett a betelepítés minőségi problémáiból következő alacsony termelési színvonal is rontja az állóeszközök hatékonyságát. 1974-ben az egy tehénre jutó tejtermelés 2567 liter volt, tehát alacsonyabb, mint az ezt megelőző években. Számos üzemben ezt a problémát selejtezéssel akarták megoldani, s az állomány 30—40 százalékát kiselejtezték.

A szakosított telepek alacsony termelése, nem kielégítő eredménye nemcsak technológiai problémákra — a telepek hibáira —, hanem fajtakérdésekre és szakmai hiányosságokra is visszavezethető. A hatékonyabb eszközkihasználás alapvető feltétele tehát ezeknek a fajta- és szakmai hiányosságoknak a megszüntetése, a megépült telepek kihasználása és a hozamok növelése. Szükséges, hogy a pártszervezetek ezekre a jövőben még nagyobb gondot fordítsanak.

A *sertés hizóférőhelyeket* 1974-ben 69,4%-ban, a telepek férőhelyeit pedig 67,5%-ban hasznosították az üzemek. A kihasználtságot az is rontja, hogy napjainkban is van üresen álló telep. A szakosított istállók telepítését követően igen sok, előre nem látott probléma akadt. Ezek egy részének megszüntetése már megtörtént, vagy folyamatban van. Jelenleg több telepen is folyik a komplettírozás. A tenyészállat-állományt részben a nagyüzemi körülményeket jobban tűrő KA—HYB fajtára cserélték ki, ami jobb vágási eredményeket is biztosít. 1974-ben a legjobban kihasznált termelőszövetkezeti telepek: Somberken 111% mellett 4 millió forintos, Szalántán 115% mellett 2,2 millió Ft-os nyereséget értek el. Sajnos, ez nem általános.

A *juh* férőhelyek és az állatok száma is csökkent a megyében. Az intenzív tartásra berendezkedett üzemekben jó a kihasználtság és gazdaságos a tartás. A továbbiakban szükséges a férőhelyek és az állomány növelése, koncentrálása.

A *baromfi* ágazatban nincsenek tartásbiológiai problémák, itt a férőhelykihasználtság egészében jó, amit döntően a piaci és árviszonyok határoznak meg.

Az aránytalanságok megszüntetéséért

A betakarítás biztonsága megkövetelte a *terményszárító* kapacitás növelését. Főleg az olajtüzelésű berendezések száma és teljesítménye jelentős. A kihasználás érdekében, idényben három műszakban üzemelnek és a szomszédos üzemeknek is segítenek. A zöldliszt előállítás 67,4%-kal nőtt. Saját állatállományuk takarmánya minőségének rovására is jelentős mennyiséget exportálnak belőle.

Az állattartó telepek fontos kiegészítője a saját *takarmánykeverő*. Ezek esetében sem beszélhetünk teljes kihasználtságról, mert ez függvénye a telepek feltöltöttségének is. A keverők kapacitása nagyon eltérő. Egyes üzemekben már most is nehezen elégítik ki az igényeket, míg másutt a telep teljes feltöltése után is csak részben tudják a berendezést kihasználni. A beruházásoknál kellett volna nagyobb körültekintéssel eljárni. (Néhány tsz-ben a saját forgóeszköz hiány is akadályozza a megfelelő kihasználtságot. Szűkített önköltségi áron nem tudják tárolni az új termésig a szükséges terményt.)

A *gépek és járművek* vonatkozásában az iparszerű termelési rendszerek hoztak számottevő változást. Lényegesen több új nagy teljesítményű gépet szereztek be az üzemek, ami lehetővé tette az elhasználódott gépek és járművek kiselejtezését. Több üzemben bevezették a nyújtott, illetve több műszakos üzemelést. Az üzemekben emelte a technikai színvonalat az is, hogy a szakosított telepek felépítése után a beruházások aránya a gépek javára tolódott el. (A tsz-ekben 1972-ben 31,5, 1974-ben 40,1%. Az állami gazdaságokban 1972-ben 12,2, 1974-ben 54,5%.)

A teljesen amortizálódott, és a csak eszmei értéken nyilvántartott eszközök termelésben tartása ugyan csökkenő irányzatú, de az összes állóeszközökhöz viszonyítva még mindig jelentős. A *nullára leírt gépek, járművek* üzemben tartása 1973-ban főleg kényszerűségből történt, majd felgyorsult a selejtezés. Fel kell hívni viszont a figyelmet arra is, hogy az eszközök egy részét azok teljes amortizálódása után is lehet még gazdaságosan üzemeltetni. (Például a kiöregedett erőgépek felhasználhatók álló munkagépek meghajtására.) Szakmai körökben mindinkább szorgalmazzák a valós teljesítményekhez fűződő amortizációs elszámolás lehetőségét, és a selejtezést illetően az üzemek önállóságának fokozását. (Például a nem régi, mégis elavult telepi technológiáknál stb.)

A gépi berendezések kihasználása, hatékonysága nem tartott lépést azok növekedésével. Ennek oka — többek között — az, hogy a gépesítés és a vetésszerkezet közötti összhang nem mindenütt megfelelő; kedvezőtlen a munka- és erőgépek közötti arány; alacsony az üzemszervezés színvonala; néhány esetben pedig a termelési rendszerek szervezésénél hoztak létre felesleges kapacitásokat, vagy aránytalanságokat.

A gépesítés, a vetésszerkezet, valamint a munkagépek és az erőgépek közötti megfelelő arány kialakítását a gépkínálat és típus választék hiánya is nagyban befolyásolja. Az üzemek ez irányú igényét a kereskedelem — a felmérés szerint — csak mintegy 30 százalékban tudja kielégíteni.

A bizottság vizsgálata azt is megállapította, hogy a javító műhelyekben ledolgozott munkaórák száma gyorsabban nőtt, mint a gépek értéke. Ennek oka a korszerűtlen, kis kapacitású műhelyekben és a gépszínek hiányában keresendő. Építésüket, fejlesztésüket elhanyagolták —

ugyanis ezek fejlesztéséhez az üzemek nem kapnak állami támogatást. Az erő- és munkagépek 80—90 százalékát szabad ég alatt tárolják, s emiatt az elhasználódásuk gyorsabb az amortizációs normánál.

Nagyobb figyelmet a társulások szervezésére

A termelési rendszerek elterjedésével egyidőben a nagy teljesítményű gépsorok kapacitásának jobb kihasználása érdekében mindinkább előtérbe került a szervezett ágazat-társítások kialakítására való törekvés. Ezt a pártszervek és -szervezetek is nagyban segítették.

A megye mezőgazdasági üzemeinek 80%-a tagja valamelyik termelési rendszernek, illetve egyszerű gazdasági együttműködésnek. Működik egy egyszerű növényvédelmi társulás 11 taggal, helikopteres növényvédelem 8 szőlőt termelő üzem részvételével, és megalakult egy agrokémiai társulás, kettő pedig alakulóban van. A társulások elősegítik az eszközök jobb kihasználását, a termelékenység növelését, ezért ezek létrehozása érdekében megyénkben a pártszervezetek további hatékony munkát fejtenek ki.

A nagyüzemek egy részében, főként az állami gazdaságokban és a legjobb tsz-ekben a tudományos módszerek alkalmazásával is segítik a hatékonyabb termelésirányítást, a magasabb színvonalú munka- és üzemszervezést, a veszteségidők csökkentését, a jobb gépkihasználást. Mindinkább felismerik az üzemek vezetői: ahhoz, hogy ezek a tudományos módszerek termelő erővé váljanak nagy feladatok várnak a dolgozó emberekre. A gazdaságvezetés és a pártszervezetek feladata a dolgozók megfelelő tájékoztatása, a soron következő feladatok kitűzése, erre való felkészítésük, mozgósításuk, s a szükséges szakmai továbbképzések megszervezése. E feladatok végrehajtásához nagy segítséget nyújtanak a szocialista brigádok.

A megyei pártbizottság az ipari üzemek mellett folyamatosan figyelemmel kíséri a mezőgazdasági üzemek termelésének fejlődését, ezen belül a kapacitások kihasználását.

Mészáros Miklósné,
a Baranya megyei PB munkatársa

Ismeretterjesztés a munkások körében

A munkások körében folyó tudományos ismeretterjesztés sokat fejlődött Hajdú-Bihar megyében is. Az előadások segítették az osztályöntudat fejlődését, az üzemi demokrácia fontosságának megértetését, a közgazdasági ismeretek széles körű elterjesztését és a szocialista brigádmozgalom vállalásainak teljesítését. A megtartott előadások száma jelentősen emelkedett. 1973-ban az előadásoknak mindössze 8,1 százaléka hangzott el ipari munkások között, ez az arány 1974-ben 24,4 százalékra emelkedett.

Az előrelépést segítette, hogy a TIT szorosan kapcsolódott a tanácsok, a szakszervezetek, a KISZ és a művelődési házak által meghirdetett Korunk valósága kulturális vetélkedőhöz. E mozgalomba a múlt évben 692 szocialista brigád nevezett be, több mint nyolcezer résztvevővel. A TIT szervei a szocialista brigádok felkészítésében folyamatosan részt vettek.

A Központi Bizottság közművelődési határozata újabb lendületet adott az ismeretterjesztő munkához. A gazdasági vezetők nagyobb figyelmet fordítanak a dolgozók művelődésére, szerződéseket kötnek előadássorozatokra. A megye 129 ipari üzeméből 61-ben rendszeresen, 53-ban pedig esetenként tartanak előadásokat az üzemek igényének megfelelően. A kihelyezett üzemi nyelvtanfolyamokon sok munkás tanul eredményesen. A Hazafias Népfront és a megyei művelődési központ szervezésében a bejáró fiatal munkások részére klub alakult Debrecenben, ahol rendszeresen ismeretterjesztő előadások hangzanak el délelőtt és délután is.

A harmadik nemzedék

Nem érdemtelenül esik oly sok szó a harmadik nemzedékről általában, és közülük különösen a párttagokról. Róluk mondotta a XI. kongresszus zárszavában Kádár János: „Ezen a kongresszuson egy új, felnövekvő kommunista nemzedék mutatkozott be. Hozzáteszem: szépen mutatkozott be." E harmadik, a pártban számát tekintve is jelentős, oly szépen bemutatkozó ifjú kommunista nemzedék néhány képviselőjével beszélgettünk, nyíregyházi üzemi munkásfiatalokkal. Mi vezette őket a pártba? Kik segítették őket ezen az úton? Hogyan fogadták őket a pártszervezetekben? Van-e pártmegbízatásuk?

Beszélgető partnereink: Nagy Andrásné, a Nyíregyházi Konzervgyár szakmunkása, Kántor Piroska, az UNIVERSIL üvegművese, Merkoszki István, a Taurus Gumigyár géplakatosa, Mészáros Sándor, a MÁV nyíregyházi vontatási főnökségének villamosmozdony-vezetője. Összesen alig 93 évesek. Tapasztalatuk még kevés, de szívük nyílt, szavuk megfontolt.

„1968-ban lettem KISZ-tag, később a csúcsvezetőség tagja — kezdi Kántor Piroska. — Igyekeztem a munkámat eredményesen elvégezni. Egy-egy alkalommal beszámoltatott bennünket a pártvezetőség is. Figyelemmel kísérték munkámat. Ez jólesett. Egyik alkalommal Szabadi Jóska, az akkori KISZ-titkár beszélt velem, s említette: nem gondoltál még a párttagságra? Ez rettentően meglepett. túl fiatalnak éreztem magam erre, s mondtam, várjunk még. De attól a pillanattól bennem élt, s állandóan foglalkoztatott: ha arra kerül a sor, vajon alkalmasnak találnak-e, helyt tudok-e állni, eleget tudok-e tenni a követelményeknek? Egy esztendeig éltem izgalomban, amikor — mint Jóska mondta — már »komolyra« fordult a dolog. Talán később magam is jelentkeztem volna, de ez különösen biztatást adott.

Az elején féltem, hogy talán nem tudok majd eleget tenni a követelményeknek, és mit szólnak akkor? Kellett nekem is a biztatás. S ezért volt jó az egy esztendei »megfigyelés«. Abban az időben a munkámban 110—120 százalékot teljesítettem, eleget tettem a társadalmi megbízatásoknak, és mindenben nagy ösztönzést jelentett az a jó érzés, hogy figyelik a munkámat, ott állnak mellettem és segítenek."

Merkoszki István: „Hasonló az utam a Piroskáéhoz, csak az a különbség, hogy én magam kértem a felvételemet a pártba. 1972-ben lettem szakmunkás, a KISZ vb tagja és az Ifjú Gárda városi zászlóaljának

NAGY ANDRÁSNÉ

KÁNTOR PIROSKA

MERKOSZKI ISTVÁN

MÉSZÁROS SÁNDOR

parancsnoka. Tizenkilenc évesen kerültem a párt soraiba. Jó érzés volt, Nekem a Vasas Jani bácsi, a csoportvezetőm volt a tanítómesterem. Ő patronált, mint idősebb párttag, sokat köszönhetek neki. Hogy miért jelentkeztem? Úgy gondoltam, hogy a párt közösségén belül, a közösséggel együtt picit több leszek, többet tehetek. A KISZ-ből egy idő után kiöregszik az ember, s ha nem képezi magát, akkor beszűkül. Márpedig egymagamban eligazodni, a marxizmust egyedül megérteni és aszerint élni, aligha lehet. Ezt csak szervezetben lehet igazán, leginkább a párton belül."

Mészáros Sándor: „Kezdhetném a KISZ-szel, mint Merkoszki István, s a középiskolával, ahol ismerkedtem a marxizmussal, amikor pedig a vontatási főnökséghez kerültem, akkor a munkásoktól tanultam. Az ember lát, hall, olvas, s megvilágosodik előtte, mi a jó, a rossz, hol a helye, ha van valami értelmesebb életcélja, ha tenni is akar valamit embertársaiért. Fiatalon is lehet látni, tapasztalni, hogy a párt helyes úton jár, azt akarja, amit mi. Úgy éreztem, ezt a kölcsönös akaratot így jobban tudom erősíteni. És úgy is, hogy mondom az embereknek, mi a jó, mit kell tenniük."

Nagy Andrásné most várja a második kisbabát. „Engem két gyerekszülés között vettek fel a pártba. Hogy mi vezetett? Nagyon sok. Láttam, ha valami gond, baj van, ha tenni, segíteni kellene, akkor a társaim az idősebb párttagokat keresik fel. És amit szóvá tettek, rendszerint megoldódott. Ez is serkentett. Én is többet szeretnék tenni az emberekért, gondoltam. Hogyan lehetséges ez? Főleg az szb-ben dolgoztam, mert mint kismama valahogy már »kinőttem« a KISZ-ből. Sokat beszélgettünk Németh Józsefnével. Ő is biztatott, ezek után kértem a felvételemet. Éreztem, tudtam, ha párttag vagyok, jobban képviselhetem az elveimet. Most, utólag is úgy érzem, ha valaki a párt tagja, világosabban látja a célt, s azt is, mit kell tennie például a XI. kongresszuson elhangzottakért."

Hogyan fogadták a harmadik nemzedéket a pártban?

Mészáros Sándor: „Az igazat megvallva, tartottam tőle: belekötnek, hogy fiatal vagyok még. Örültem, hogy semmi aggály nem

volt. Nekem Ajtai Pali bácsi, egy idősebb mozdonyvezető volt az egyik ajánlóm. Úgy éreztem a taggyűlésen, hogy most új családba kerülök. Nálunk különben is elég sok a fiatal a pártszervezetben. Legalább tízen vagyunk harminc éven aluliak. A vontatási főnökségen dolgozóknak meg legalább a fele különben is fiatal.

Hiányolom viszont, hogy egyénileg nem beszélgettek velem. Ez jól is esne, meg az így kapott tanácsok segítenének megvalósítani az elképzeléseket, amiket célul tűztem ki. Úgy érzem, szükség lenne a fiatal párttagok szervezett képzésére. Nem az alapszervezetben, külön-külön néhányunknak, hanem együttesen, városi szinten gondolom."

Kántor Piroska: „Alig voltam akkor húszéves. Gratuláltak a munkatársaim, akik egyidősek velem, s drukkoltak értem. Úgy érezték, ezzel ők is — a többi fiatal üvegmunkás — megbecsülést kaptak, hiszen én voltam a második legfiatalabb párttag. Az esett talán a legjobban, s megmarad emlékezetemben, amikor Jolika néni odajött hozzám, megölelt, gratulált, s ő, a nyugdíj előtt álló kommunista azt mondta: nagyon örül, hogy lesznek, akik őket követik. Ez erőt adott. Belül azt éreztem, hogy talán egy picurkát most több, más lettem, s ezt úgy akarom éreztetni a többiekkel, akik nem párttagok, hogy megpróbálok még többet segíteni nekik."

Nagy Andrásné: „Jólesett, amikor a párttitkár behívott, s azt mondta, ha gondom, problémám van, menjek csak hozzá. Ez fontos minden párttagnak. Nem vagyunk még olyan tájékozottak, hogy mindent tudnánk. S ezért talán a továbbiakban is többet kellene velünk törődni."

Merkoszki István: „Nekem az esett jól, amikor a gazdasági vezetőm ezt mondta: »Hasonló ambícióval végezd a munkádat is.« Hamarosan egy másik alapszervezetbe kerültem, ahol bizony csaknem egyedüli fiatal vagyok. Az a szeretet, amivel fogadtak, meglepett. Végre egy fiatal! — mondták az idősebbek —, végre lesz, akinek átadják tapasztalataikat a pártmunkában is. Igazi baráti légkör alakult ki, segítjük és megértjük egymást. Én jól érzem magam közöttük. Gondolom, a fiatal párttagoknak ilyen közösség kell."

Mindezek ellenére mégis az a tapasztalat kristályosodott ki, hogy a fiatal párttagoknak nyújtott segítséget még fokozni kellene. Különösen azt tették szóvá, hogy nem bízzák meg őket konkrét pártfeladatokkal. S mind a négyen azt tanácsolják a pártba jelentkező fiataloknak: Ha felvették őket a párt soraiba, kérjék, igényeljék a pártmunkát, a pártmegbízatásokat. De jól fontolják meg, mit és mennyit vállalnak. Csak adottságaikhoz, képességeikhez és teherbírásukhoz mérten vállaljanak.

Így érzik igazán a párthoz tartozónak magukat, s lesznek képesek valóra váltani elképzeléseiket, azokat a nemes célokat, amelyekre felesküdtek, amikor bizalmat kaptak.

Ehhez kér és vár még több, folyamatos segítséget a harmadik nemzedék.

Farkas Kálmán

Gondolatok a körzeti pártmunkáról

Mostanában sok szó esik — a pártsajtóban, elvtársi beszélgetéseken — a körzeti munka hatékonyságáról, sőt még olyan hangokat is hallani, hogy szükség van-e egyáltalán körzeti pártszervezetre. Úgy gondolom, hogy véleményem leírásával elősegítem a körzeti pártmunkát. Legalábbis ez a célom.

Párttagjaink nyugdíjasok, többségük vérévé vált a pártmunka, hosszú évek, évtizedek politikai harca edzette őket politizálni szerető emberré. Nemcsak szeretik pártunkat, rendszerünket, hanem tenni, harcolni akarnak a párt politikájának végrehajtásáért. Az is igaz azonban, hogy néha túlságosan érzékenyen reagálnak a hibákra, hiszen egész munkáséletük küzdelmeinek eredményét féltik. Élénken figyelik a tömegkommunikációs eszközök információs áradatát, és elég jól eligazodnak a napi eseményekben. Igénylik a pártfeladatokat, és a gyakorlott pártmunkás finom érzékével végzik el azokat. Ilyen a többség. Természetesen akadnak olyanok is, akik a munkából való nyugállományba vonulást a pártból való „nyugdíjazásnak" is tekintik. Egy-két karrierista is akad, aki miután már nyugdíjba ment, nem tartja fontosnak a párttagságát, elhanyagolja kötelességeit. Összességében azonban úgy vélem, az a megállapítás helytálló, hogy *a nyugdíjba ment kommunisták politikai ereje, gyakorlati pártpolitikai ismerete fontos és hasznosítható pártunk politikai gyakorlatában.*

A körzeti és az üzemi politikai munka közötti összefüggések felismerése hatékonyabbá teheti a pártmunkát. Ezek közül említek néhányat.

A körzet a lakóterületen működik. Az itt lakó emberek heterogén összetétele (különböző gyárakban, üzemekben, hivatalokban, intézményekben dolgozók), valamint a lakóterület szétszórtsága nehézséget okoz a politikai munkában. Meg kell találnunk azt a módszert, amellyel a lakosság hangulatát, jó közérzetének kialakítását a legnagyobb hatásfokkal tudjuk formálni. A dolog természetéből következően a lakóterületen a politikai hangulat dialektikus kölcsönhatásban van a területen működő üzemek politikai hangulatával. Az emberek életük nagyobb részét a munkahely után lakóterületükön élik le, és nem mindegy az, hogy agitációs munkánk mennyire segíti tudatuk formálását, szocialista gondolkodásuk kialakítását.

A mi idős párttagjaink egy-egy családhoz tartoznak, szülők, sőt sok esetben nagyszülők is. Nekünk, a körzeti pártszervezet vezetőségének

kell ellátnunk őket — taggyűléseken, pártnapokon, oktatások alkalmával — azokkal a politikai érvekkel, amelyekre a családnak is oda kell figyelnie. Azt a politikai tudatosságot, melyet évtizedes harcokban megszereztek, frissen, naprakészen kell tartanunk. Ezért vettünk be a munkatervünkbe olyan témát is, mint a szocialista közgondolkodás kialakítása, melyre a lakóbizottságok párton kívüli tagjait is meghívjuk.

Az elmondottak logikus következménye, hogy a fiatalok nevelésében is nagyon fontos szerep vár az idős, nyugdíjas elvtársakra. A fiataloknak már például történelem a fasizmus, amelyet mi átéltünk, és az abban a korban élők hitelességével tudunk beszélni róla. Nem kell hogy érezze egyetlen idősebb elvtársunk sem, hogy felesleges emberré vált; tudása és tenni akarása szükséges, elengedhetetlen része a párt politikai erejének, a tömegek szocialista szellemben való nevelésének.

A mi politikai munkánk nagyon szorosan összefügg a tanácsok, a Hazafias Népfront, az üzemek, a tömegszervezetek politikai munkájával. Ezért kérjük, hogy ezek a szervek jobban figyeljenek a körzeti pártszervezetekre, és ne becsüljék le ezt a munkát. A mi kerületi pártbizottságunk fontosnak tartja és nagy felelősséggel irányítja a körzeti politikai munkát. Jó volna, ha ez mindenütt így menne.

Javasoljuk, hogy az üzemi pártszervezetek a körzeti pártszervezetektől érdeklődjenek a tőlük nyugdíjba ment elvtársak után, hogy mennyire tudtak átállni, mennyiben segítik a körzet politikai munkáját. Javasoljuk az üzemi, hivatali pártszervezeteknek, hogy ha valaki nyugdíjba megy tőlük, azt azonnal írják meg a lakóterülete szerint illetékes pártszervezetnek, hogy felkereshessék őket. Több területen lehetne javítani az üzemi és a körzeti pártszervezetek kapcsolatát, emelni a politikai munka színvonalát.

Jól tudjuk, milyen nagy munkát végeznek a tanácsok szakigazgatási osztályai. Mégis a körzeti pártszervezetek kéréseire jobban oda kellene figyelniük. A tanácsi munka színvonala ugyanis nem választható el a körzeti politikai munka eredményességétől. Nem csak a nagy akcióknál, a választásoknál, a tanácstagi beszámolóknál kell erre gondolniuk, hanem az aprónak látszó ügyeknél is.

A XI. kongresszus nagy figyelmet fordított a szocialista tudat és közgondolkodás fejlesztésére. Mi nagyon szeretnénk körzetünkben ebből tevékenyen részt vállalni.

Salgó Marcell
a XIX/II. körzet titkára

A KÖZGAZDASÁGI ISMERETEK SOROZATBAN JELENT MEG!

●●●

150 oldal
Ára: 8,– Ft

BAJUSZ REZSŐ

Személyközlekedésünk ma és holnap

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

EZT OLVASTUK

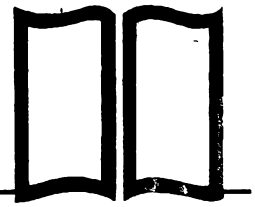

Szabó Bálint: Felszabadulás és forradalom *

A szerző hét tanulmányát tartalmazza ez a kötet, melyek az 1960-as években jelentek meg különböző folyóiratokban. E tanulmányok kiemelkedően színvonalas hozzájárulást jelentenek a népi demokratikus forradalom leglényegesebb elvi kérdéseiről történészkörökben folytatott vitákhoz. Ezért új, gyűjteményes kiadásukat csak helyeselni lehet. Annál is inkább, mert a tanulmányok ismételt elolvasása megerősíti, hogy a történeti ismeret, különösen a nagy sorsfordulók elvi-politikai tapasztalatainak ismerete nemcsak a marxista tudat fejlesztésének, a hazafias és internacionalista nevelésnek nélkülözhetetlen eszköze. Egyúttal közvetett és közvetlen módon is segíti napjaink forradalmi folyamatainak alaposabb megértését, megkönnyíti tájékozódásunkat korunk eszmei-ideológiai vitáiban.

A tanulmányok többsége vitairat. A szerző a népi demokratikus korszak kutatásának elvi és módszertani kérdéseivel foglalkozva, vita közben — az objektív történeti folyamatok belső törvényszerűségeinek tudományos analízise alapján — keresett és talált meggyőző választ arra, hogyan és mennyiben érvényesültek a népi demokratikus forradalom és annak szocialista forradalomba való átnövése során a marxi—lenini forradalomelmélet alapvető tanításai. A tanulmányok meggyőző erővel bizonyítják: pártunk politikája akkor és annyiban volt sikeres, amikor és amennyiben a forradalmak Marx és Lenin által feltárt általános törvényeiből indult ki, alkalmazva azokat a konkrét belső és külső feltételekre.

Az olvasó figyelmét a könyv három — különösen fontos — kérdéscsoportjára szeretném felhívni. Az *egyik* népi demokráciánk születéséhez, a forradalom kibontakozásának körülményeihez, feltételeihez és időpontjához kapcsolódik, s érinti az egész folyamat általános értékelését. Forradalmunk eredetét és kezdetét vizsgálva a szerző meggyőző érvekkel cáfolja azt a burzsoá politikusok által már régen hangoztatott, s a polgári történészek által „tudományosan" igazolni próbált tételt, hogy a népi demokráciák és ezen belül a mi népi demokráciánk születésének és fejlődésének semmi köze a társadalmi fejlődéshez, a tömegek demokratikus akaratához, hogy itt és másutt is a forradalom valamiféle exportja — melyet egy szűk összeesküvő kommunista csoport kezdeményezett — ment végbe.

A felszabadulás nyomán kibontakozó forradalom feltételeivel és időpontjával foglalkozva a szerző metodológiai vitára kényszerül nagy fel-

* Tanulmányok. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1975.

készültségű, népi demokráciánk történetének kutatásában jelentős eredményeket elért szerzőkkel is. Tévedéseik lényegét és forrását abban jelöli meg, hogy figyelmüket túlnyomóan a sikertelen kiugrási kísérletre, a megszállt, nyilas uralom alatt álló országrész helyzetére összpontosítva nem látják, illetve a valóságosnál későbbi időpontra (1945 tavaszára-nyarára teszik a forradalom kibontakozását. Ebben közrejátszik az is, hogy a forradalom külső és belső feltételeit egymástól elszakítva — nem egyszer egymással szembeállítva — vizsgálják. Velük vitatkozva a szerző joggal hangsúlyozza: ez az ábrázolásmód egyrészt elfeledkezik arról, hogy az osztályharc — az imperializmus és különösen a kapitalizmus általános válságának elmélyülése időszakában — nemzetközi keretek, feltételek között folyik, s a külső és belső feltételek kölcsönösen hatnak egymásra. Másrészt pedig a felszabadulás időszakában és utána végbement „társadalmi átalakulást elszakítja történelmi előzményeitől, a politikai küzdelmek, az osztályharc korábbi menetétől, vagyis a forradalmi átalakulás érlelődésének folyamatától".

Igaz — hangsúlyozza a szerző —, a magyar fasiszta nagytőkés-nagybirtokos hatalom megdöntésében döntő szerepet játszottak „a magyar munkások és parasztok osztálytestvérei: a szovjet munkás-paraszt állam fegyveres erői... De vajon ez a körülmény kizárja, hogy hazánkban a felszabadulás nyomán 1944 végétől forradalom ment végbe?" Szabó Bálint egyértelmű nemmel válaszol a kérdésre, s ezt a tények meggyőző erejével támasztja alá.

A *másik* nagy témakör és egyben vitatéma, mely végigvonul a tanulmánykötet, az 1944—1948 között lejátszódó forradalom jellegével és szakaszaival összefüggő kérdéscsoport. A szerző véleményét — a kérdés bizonyos fokú leegyszerűsítésének veszélyét is vállalva — a következőkben összegezhetjük. Az 1944 végétől 1948 elejéig lezajló egységes és oszthatatlan forradalmi folyamaton belül tartalmát és így jellegét tekintve is két történelmi szakasz különböztethető meg. A forradalom 1944 végén az antifasiszta küzdelem által determinált népi demokratikus forradalomként kezdődött és viszonylag gyorsan — már 1945 tavaszától-nyarától — átnőtt a szocialista forradalom győzelméért vívott harc szakaszába, mely politikai értelemben 1948-ra győzött. A népi demokratikus forradalom eredményeként megszületett munkás-paraszt forradalmi demokratikus diktatúra, illetve annak az antifasiszta küzdelem által determinált egyik válfaja, a forradalom szocialista szakaszának kibontakozása és győzelme eredményeként átnőtt proletárdiktatúrába.

A fentieket — más eltérő nézetekkel szemben — a szerző főként a következő okok miatt hangsúlyozza: *Először*, igaz ugyan, hogy a második világháború előtt és alatt — s napjainkban még inkább — a demokratikus és szocialista jellegű feladatok közel kerültek egymáshoz, sőt, sok tekintetben összefonódnak egymással, következésképp meggyorsulhat a demokratikus forradalom átnövése a szocialista forradalomba, mégsem szabad elmosni a kettő közötti alapvető különbséget. Nem helyes valamiféle általános demokratikus jelszóban feloldani a mögötte meghúzódó osztálytartalmat. Az első szakasz, a népi demokratikus forradalom eredménye, lényege politikai értelemben a munkás-paraszt demokratikus diktatúra volt. Ez döntő, történelmi jelentőségű változás volt, de mégis csak osztott hatalmat jelentett, amely nem oldotta és nem oldhatta meg a szocialista forradalom alapkérdését, amelynek lényege politikai értelemben a munkáshatalom, a proletárdiktatúra megteremtése. „A harcot — írja — akkor is, ma is végig kell vinni, a különböző osztálytartalmú fo-

lyamatokat helytelen az átmenet fokozatosságában feloldani."

Másrészt az is tény, hogy már a forradalom első szakasza is túlnőtt a polgári demokratikus kereteken, s viszonylag gyorsan nőtt át a szocialista forradalomba (miközben az új stratégiai szakaszban is maradtak még jócskán megoldandó demokratikus feladatok), s a kibontakozó szocialista forradalomnak a meglevő új politikai hatalmat nem kellett erőszakkal megdöntenie. Ezzel összefüggésben tárgyalja a szerző a népi demokratikus keretek között lezajló szocialista forradalom sajátos vonásait, s egyben a két forradalmi szakasz folyamatosságát.

A fentiekben csak vázlatosan érintett kérdések puszta felsorolása is jelzi talán, hogy nem elvont, s nem is csak a múltat érintő, csak szakembereket érdeklő kérdésről van szó. A tanulmánykötet a nemzetközi és hazai ideológiai életet közvetlenül érintő, közvetlen politikai aspektussal rendelkező témát tárgyal.

Még közvetlenebbül érvényesül mindez a *harmadik* nagy gondolatkörhöz kapcsolódó fejtegetésekben. A népi demokratikus korszak kutatásával foglalkozva a szerző objektíve is beleütközik, más szerzőkkel vitatkozva pedig rá is kényszerül, hogy mérlegelje és értékelje a párt általános politikai vonalának helyességét az adott korszakban. A tények és adatok gondos feltárása és elemzése alapján rendkívül meggyőzően — hozzátehetném, szenvedélyesen — cáfolja a különböző elhamarkodott, egyoldalú, sematikus értékítéleteket. Miközben következetesen rámutat az adott időszakban jelentkező egyes tévedésekre, következetlenségekre, elméleti vagy politikai bizonytalanságokra és azok következményeire, meggyőzően utasítja el az olyan nézeteket, amelyek már akkor — különösen 1947 elejétől — elhibázottnak vagy túlnyomóan hibásnak minősítik a párt politikáját, s már akkorra datálják a szektás-dogmatikus fordulat bekövetkeztét.

A fentiekben csak jelezni tudtuk a kötet néhány gondolatát, mely korántsem meríti ki annak gazdag tartalmát. Utalhatnánk itt még olyan kérdéscsoportokra is, amelyek a szocialista építés kibontakozásával összefüggésben vetődtek fel és kaptak helyet a könyv lapjain, vagy a kötet utolsó tanulmányára, mely a fejlett szocialista társadalom építésének egyes kérdéseivel foglalkozik. Mindenképpen említést kell azonban tennünk még a kötetet kiegészítő bibliográfiáról, mely a témára vonatkozó legfontosabb, többségében vitairatok jegyzékét tartalmazza, segítve ezzel a kérdéssel behatóbban foglalkozni akarók tájékozódását.

Labádi Lajos

MEGJELENT A
MARXIZMUS–LENINIZMUS
KLASSZIKUSAINAK
KISKÖNYVTÁRA
SOROZAT
LEGÚJABB KÖTETE!

*

200 oldal
Ára: 10,– Ft

MARX

LOUIS BONAPARTE BRUMAIRE TIZENNYOLCADIKÁJA

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

Fontosabb cikkek jegyzéke

1975. OKTÓBER 11-TŐL NOVEMBER 10-IG

PÁRTÉLET

NÉPSZABADSÁG — Maros Dénes: Párttaggá nevelni (X. 11. A fiatalok között végzett politikai munka néhány tapasztalata Budapesten); Szenes Sándor: Az új pártoktatási évad (X. 12.); Faragó Jenő: Kommunista szóval (X. 12. Gondolatok a pártmunka politikai, mozgalmi jellegének erősítéséről egy közvélemény-kutatás nyomán); Közlemény a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1975. október 23-i üléséről (X. 24.); Interjú Háry Bélával, a Győr-Sopron megyei pártbizottság első titkárával a pártmunka stílusáról (X. 28.); Terényi Éva: Igazodás a követelményekhez (X. 29. Pártinformációs munka az Elzett Műveknél); Mojzesné dr. Székely Katalin: Az eredményesebb nevelőmunkáért (XI. 4. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem pártbizottságának tapasztalataiból); Vértes Imre: Növekvő követelmények (XI. 7. A pártmunkával foglalkozó cikk).

TÁRSADALMI SZEMLE — Maróthy László: Menet közben (10. Az ifjúságpolitikai határozat végrehajtásával és a további teendőkkel foglalkozó cikk); dr. Gergely István: Területi pártirányítás az érdekstruktúra tükrében (10. Szolnok megyei tapasztalatok).

NÉPSZAVA — Interjú Kovács Károllyal, a budapesti XIII. kerületi pártbizottság első titkárával a szakszervezeti mozgalom pártirányításának és önállóságának kérdéseiről (X. 29.).

IFJÚKOMMUNISTA — Sikula György: Ifjúságpolitikai munka Hajdú-Bihar megyében (10.).

BELPOLITIKA

NÉPSZABADSÁG — Kádár János beszéde a szombathelyi nagygyűlésen (X. 17.); Borbándi János: A tanácsok negyedszázada (X. 19.); Borbándi János megnyitója és dr. Papp Lajos ünnepi beszéde a tanácsok megalakulásának 25. évfordulója alkalmából tartott ünnepségen (X. 23.); Interjú dr. Szilbereky Jenő igazságügyi miniszterhelyettessel jogszabályalkotási kérdésekről (X. 31.); Gyenes András rádió- és televíziós beszéde a Nagy Októberi Forradalom 58. évfordulóján (XI. 7.); Interjú Gáspár Sándorral, a SZOT főtitkárával a magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusa előtt (XI. 7.).

MAGYAR HÍRLAP — Interjú dr. Papp Lajos államtitkárral, a Tanácsi Hivatal elnökével a tanácsrendszer létrejöttének negyedszázados évfordulója alkalmából a tanácsok fejlődéséről, a további feladatokról (X. 19.).

NÉPSZAVA — A magyar szakszervezetek XXIII. kongresszusának határozattervezete (X. 19.).

MAGYARORSZÁG — Aczél György párizsi interjúja a Le Monde-ban (XI. 9.).

GAZDASÁGI ÉLET

NÉPSZABADSÁG — Almási István: Mérlegen a búzatermesztés (X. 15.); Szili Géza: Takarékos energiagazdálkodást (X. 15.); Az együttműködés ereje (X. 21. A magyar—szovjet gazdasági kapcsolatokkal foglalkozó cikk); Udvardi Sándor: Termelés és exportszerkezet (X. 29.); dr. Szekér Gyula miniszterelnök-helyettes nyilatkozata a magyar—szovjet kormányközi bizottság ülésének befejeztével (X. 30.); Földes István: Tizenhárom egyezmény (X. 31. A Szovjetunióval való gazdasági együttműködésünkkel, az aláírt egyezményekkel foglalkozó cikk); Kallós Ödön: Hogyan növelhető a tőkés export? (XI. 4.); Gazdasági jelzőtábla 1975. I—III. negyedév (X. 5.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Drecin József: Gondolatok a gazdasági növekedésről az V. ötéves terv küszöbén (10.); Erdős Tibor: A tőkésországok nemzetközi gazdasági kapcsolatai és a gazdasági válság (10.).

MAGYAR HÍRLAP — Interjú dr. Bálint József államtitkárral, a KSH elnökével a IV. ötéves terv várható eredményeiről (X. 26.).

NÉPSZAVA — Interjú Bánki Pál munkaügyi minisztériumi főosztályvezetővel bérgazdálkodási kérdésekről (X. 18.); Macsári Károly: Gazdálkodás a munkaerővel (XI. 7.).

SZABAD FÖLD — Szabó István: A szocialista vonások erősítése (XI. 9. A termelőszövetkezetek társadalmi és gazdasági kérdéseivel foglalkozik).

FIGYELŐ — Dr. Bíró Dénes: A tanácsi gazdálkodás módosított szabályozói (X. 15.); dr. Wilcsek Jenő: A termelési tényezők értékelése (X. 15.); Interjú dr. Tallós Györggyel, a Magyar Nemzeti Bank elnökhelyettesével a forgóeszközhitelekről (X. 15.); Nyitrai Ferencné: Lehetőségek az iparban (X. 22.).

KÖZGAZDASÁGI SZEMLE — Nyerges János: Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet gazdasági következményei (10.); Papp József: Az európai KGST-országok gazdasági fejlődésének tendenciái 1974-ben és az 1975. év tervszámai (10.); Almási István—Lada Lajos: Agrártevékenységünk és a külkereskedelem (10.); A. Kapusztyin: A szocialista életmód gazdasági aspektusai (10. Cikkismertetés).

ELMÉLETI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Glatz Ferenc: Vitában a polgári történettudománnyal (X. 11. Gondolatok Elekes Lajos A történelem felfogása korunk polgári tudományában című könyvéről); Ágh Attila: Társadalomtudomány és társadalom (X. 18.); Bihari Ottó: A szocialista államszervezet fejlődésének fő vonásai (X. 25.); Győri Imre: A fejlett szocialista társadalom építésének útján (X. 26. Kádár János új kötetével foglalkozik); Köpeczi Béla: Tudat, magatartás, cselekvés (XI. 1.); Várnai Ferenc: Osztályharc és enyhülés (XI. 7.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Turgonyi Júlia: A nő és a munka (10.); Józsa György: A munkásosztály vezető szerepéről (10.); V. G. Afanaszjev: Irányítás és döntés (10.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Khaled Bagdas: A világpolitika és a kommunisták nemzeti harca (10.); Willi Gerns: A kapitalizmus politikai labilitása (10.); A munkásosztály és szövetségesei című eszmecsere hozzászólásai (10.); Vasil Bejda: A tudományos-technikai forradalom és az ideológiai front (10. A Csehszlovák Kommunista Párt tapasztalatai alapján).

MAGYAR NEMZET — Lovas Gyula: Szovjet viták a kapitalizmus válságáról (X. 12.).

IFJÚKOMMUNISTA — Taksás Imre: Kommunisták az ifjúságért (8—11. Az ifjúság között folyó munka pártirányításának néhány kérdése az európai szocialista országokban).

VILÁGOSSÁG — A fasizmus és a neofasizmus ideológiája (10.).

ÉLET ÉS TUDOMÁNY — Dolmányos István: Az Októberi Forradalom és a század távlatai (XI. 7.).

NEMZETKÖZI KÉRDÉSEK

NÉPSZABADSÁG — Dunai Péter: Változó kapcsolatrendszer (X. 15. Az Egyesült Államok és a harmadik világ kapcsolatával foglalkozó cikk); Vajda Péter: Hogyan tovább Bécsben? (X. 17. A közép-európai haderő- és fegyverzetcsökkentési tárgyalásokkal foglalkozik); Szabó L. István: Mi az enyhülés és mi nem? (X. 18.); Vajda Péter: Az ENSZ három évtizede (X. 24.); A magyar—szovjet tárgyalásokról kiadott közös közlemény és Lázár György miniszterelnök nyilatkozata hazaérkezésekor (X. 25.); Az egyiptomi sajtó tendenciózus kampányával foglalkozó Pravda-cikk ismertetése (X. 26.); Harcban a nemzetközi enyhülésért (X. 26. Az MSZMP KB október 23-i ülésének megállapításaihoz kapcsolódó cikk); Kovács István: Kissinger pekingi útja (X. 28.); A Kubai Kommunista Párt programtervezete (X. 30. Ismertetés); Közlemény Losonczi Pál szomáliai látogatásáról (XI. 1.); Máté György: A monopóliumok színre lépnek (XI. 2. Az angolai helyzetet ismertető cikk); Rudnyánszky István: Ötszáz nap mérlege (XI. 4.. A Giscard d'Estaing köztársasági elnök megválasztása óta eltelt időszak franciaországi mérlege); Közös közlemény Losonczi Pálnak a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaságban tett látogatásá-

ról és az Elnöki Tanács elnökével a hazaérkezéskor készült interjú (XI. 5.); Kovács István: Választási mozgatórugók (XI. 7. Az Egyesült Államok felső vezetésében bekövetkezett személyi változásokkal foglalkozik); Arvid Pelse beszéde a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 58. évfordulója alkalmából tartott moszkvai ünnepségen (XI. 7.); Vajda Péter: Nyugati közérzet, 1975. (XI. 7.).

TÁRSADALMI SZEMLE — Radnai Zoltán: Mit hozott a „kis lépések" politikája a Közel-Keleten? (10.); Szécsi Éva: Kiút az indiai válságból (10.); Kanyó András: A latin-amerikai kommunista és munkáspártok havannai tanácskozásáról (10.).

BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS — Edward Gierek: Az európai béke Magna Chartája (10. A biztonsági és együttműködési értekezlet határozataihoz kapcsolódó cikk); Kollektív interjú a chilei Népi Egységhez tartozó pártok vezetőivel első tanácskozásuk alkalmából (10.); Ezekiasz Papajoannu: A ciprusi probléma megoldásáért (10. A folyóirat kérdései alapján ismerteti a ciprusi helyzetet).

MAGYAR NEMZET — Várkonyi Tibor: Kellemetlen pekingi napok (XI. 7. A kínai külpolitikával foglalkozó cikk).

NEMZETKÖZI SZEMLE — Helsinki — 1975. VIII. 1. (Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet Záróokmányának teljes szövege).

KULTÚRA – TUDOMÁNY

NÉPSZABADSÁG — Pjotr Gyemicsevnek, a Szovjetunió kulturális miniszterének interjúja a magyar rádióban és televízióban (XI. 6.); Beszélgetés a világ történészeinek tizennegyedik San Franciscó-i találkozóján részt vett magyar tudósokkal (XI. 7.).

MAGYAR NEMZET — Köpeczi Béla: Művészet és valóság (X. 10., 12.).

A NEMZETKÖZI MUNKÁSMOZGALOM TÖRTÉNETE

1945-1974

Megjelent!

*

656 oldal +
40 old. képmelléklet
Ára: 70,— Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

PÁRTÉLET

AZ 1975. ÉVBEN MEGJELENT CIKKEK

TARTALOMJEGYZÉKE

	Szám	Oldal
Baranyai Tibor: Társadalmi életünk nagy eseménye	12	3
Dr. Berecz János: A béke és a haladás Európájáért	2	8
Dr. Berecz János: Az Októberi Forradalom útján	11	3
Garai Róbert: A fasizmus feletti győzelem 30. évfordulójára	5	8
Győri Imre: Propagandamunka az új pártoktatási évben	11	11
Herczegh Károly: A szakszervezeti választások eddigi tapasztalatai	10	3
Kocsis Tamás: A Varsói Szerződés 20 éve	5	17
Havasi Ferenc: Egymást erősítő tényezők	12	7
Kornidesz Mihály: Oktatáspolitikai feladatok az új tanévben	9	9
Lajtai Vera: Történelmi sorsforduló	3	6
Nagy János: Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet után	9	3
Németh Károly: Az 1975. évi terv és költségvetés, valamint az V. ötéves terv irányelveiről	1	3
Rácz Sándor: Népünk bizalmából	7	3
Rózsa László: Egységben céljainkért	8	3
Sarlós István: A nők nemzetközi éve	3	12
Szentistványi Gyuláné: A cselekvő egység jegyében	6	3
Pártunk irányvonalát a gyakorlat igazolja (*Kádár János felszólalása* a Belügyminisztérium országos parancsnoki értekezletén)	2	3
Köszöntjük pártunk XI. kongresszusát!	3	3
Sorsforduló a népek történetében (*Kádár János nyilatkozata*)	5	3
Az év második felében	6	6
Magasabb követelmények	8	7

KONGRESSZUSRA KÉSZÜLÜNK

Biszku Béla: Az irányelvek vitája elé	1	13
Gadanecz György—Bíró József: A beszámoló taggyűlések tapasztalatai	2	30
Hajnal Ferenc: A szétaprózottság megszüntetéséért	1	32
Hável Jenő: A teljesített vállalásokat újabbak követik	3	31
Jakab Sándor: A pártértekezletek elé	2	12
Dr. Kovács Imre: A termelőszövetkezeti gazdálkodás szocialista vonásainak erősítése	1	28

	Szám	Oldal
Mihók Sándor: Összhangban a szövetkezet céljaival	2	37
Moharos József: A tudati tényezők szerepe a tsz-ek szocialista vonásainak erősítésében	2	26
Rákos Imre: Szövetségi politika és vezető szerep	3	15
Dr. Szatmári Miklós: A szocialista tulajdonviszonyok továbbfejlesztése	1	23
Szerelmi Anna: Az új esztendőben is folytatódik a jubileumi és kongresszusi verseny	1	44
Tettinger István: A pártszervezetek gazdaságpolitikai céljaink megvalósításáért	1	33
Vukovári Gábor: Az ideológiai munka nem reszortfeladat	2	23
A pártértekezletekhez (*dr. Péter Jánosnak*, a KB osztályvezető-helyettesének válasza kérdéseinkre)	1	35
Épült a két kongresszus között	1	38
Épült a két kongresszus között	2	18
Épült a két kongresszus között	3	22
Három vélemény a jelölésekről *(M. E.)*	1	42
A XI. kongresszus és felszabadulásunk 30. évfordulója tiszteletére. (Összeállította: *Karvalics László*)	2	33
A kommunisták példamutatása *(M. S.)*	3	27
Bizalom és optimizmus *(R. I.)*	3	28
Az ifjúság eszmei-politikai nevelése *(H. A.)*	3	29

A SZABADSÁG HARMINC ESZTENDEJE

Bényei Zoltán: Számukra már történelem	3	52
Csikós József: Az ifjúsági szövetség tervei és feladatai	1	55
Gyenes László: A Köztársaság tértől a Népköztársaság útjáig	2	55
Maros Dénes: A mozgalomban és a pályán	2	58
Molnár Endre: 30 éve szabad szocialista hazánk fővárosa	2	40
Pintér István: A kommunisták harca a független, szabad, demokratikus Magyarországért	2	45
Ruzsa Károlyné: A hazafiság és az internacionalizmus jegyében	2	53
Strassenreiter Erzsébet: Az új élet elindítói	3	35
Dr. Szürös Mátyás: Barátság és Szövetség a Szovjetunióval	3	41
A szabadság hajnaláról (Összeállította: *Kulcsár László*)	1	48
Tények, adatok a három évtizedről (Összeállította: *Tamás Mária*)	3	45

A XI. KONGRESSZUS DOKUMENTUMAI

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának határozata a párt munkájáról és a további feladatokról	4	3
A Magyar Szocialista Munkáspárt programnyilatkozata	4	29
A Magyar Szocialista Munkáspárt Szervezeti Szabályzata	4	48
A párt vezető szervei	4	55
A fellebbviteli bizottság jelentése	4	59

A XI. KONGRESSZUS A PÁRTMUNKÁRÓL

Benke Valéria: Szocialista tudatformálás, erkölcsiség és kultúra	4	78
Brutyó János: Tovább szilárdult a pártfegyelem	4	67
Gáspár Sándor: A munkahelyi demokrácia széles körű kibontakoztatása	4	82

	Szám	Oldal
Géczi János: Színvonalasabb munkát az alapszervezetekben	5	47
Kádár János: A párt vezető szerepének erősítése, a tömegszervezetek tevékenysége	4	61
Kovács Antal: A kommunista jellemvonások erősítése	5	46
Maróthy László: Az ifjúság szocialista nevelése	4	86
Pullai Árpád: A párt vezető szerepe, a pártélet kérdései	4	71
Tóth Ildikó: Időbeni tájékoztatást	5	50
Vaskó Mihály: A határozatok végrehajtásáért	5	49

A VEZETŐ SZERVEK MUNKÁJÁBÓL

A Központi Bizottság mellett működő munkaközösségek	5	21
Pullai Árpád: A párttagsági könyvek cseréje	11	19
A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1975. október 23-i határozata a párttagsági könyvek cseréjéről	11	28

A PÁRTMUNKA IDŐSZERŰ KÉRDÉSEI

Andrássy Antal: A lehetőségek jobb kihasználásával	12	32
Andrikó Miklós: Gazdasági feladataink a második félévben	7	3
Dr. Antalóczy Albert: Tervszerűség, ütemesség, gazdaságosság	12	36
Balogh Mihály: Minden területen fokozzuk a munka szervezettségét	8	33
Dr. Bíró Györgyné: Kongresszus előtt a textilipari szakszervezet	9	15
Czégény József: A vezetői követelmények a termelőszövetkezetekben	6	25
Csáky Csaba: A termelőszövetkezeti KISZ-szervezetek erősítése	10	12
Dr. Dankovics László: Szociális tervezés a vállalatoknál	12	27
Dr. Deli István: A termelőszövetkezeti alkalmazottak szakszervezeti tagsága és egyéni érdekvédelme	9	28
Devcsics Miklós—Herencsényi József: A kedvezőtlen adottságú tsz-ek fejlesztése	7	26
Dr. Dimény Imre: Zárszámadás előtt	1	57
Fogarasi Tibor: A hatékonyabb gazdasági munkáért	8	29
Fraknóy Gábor: A politikai munka hatékonyságának fokozása	10	22
Gál Gyula: Az üzem- és munkaszervezés korszerűsítésének tapasztalatai	6	20
Géczi János: Számadás után, kongresszus előtt	2	60
Dr. Gősy Sándor: Tartalékok feltárása a mezőgazdaságban	2	69
Dr. Gősy Sándor: A termelési rendszerek társadalmi hatása	7	17
Hajtun József: Az ésszerű takarékosság — közügy	11	55
Juhász János: Beruházáspolitikánk érvényesítése	3	55
Karcagi László: Jó példa — a hétköznapi munkában is	12	40
Dr. Kiss Imre: Szocialista brigádok a határozat végrehajtásáért	9	59
Komlósi József: Az üzemi demokrácia erősítése	8	36
Korompai Erik: Az év végi csúcsforgalom	11	43
Dr. Kovács Imre: A pártszervezetek feladatai a mezőgazdaságban	9	43
Kőszegi Frigyes: A helyi sajtó — a politika tükre	12	17
Dr. Laczó József: Hatékonyabb munkaerő-gazdálkodást	2	65
Dr. Látos István: A gazdaság pártellenőrzése	9	39
Magyar Gyula—Varga László: A szocialista munkaversenymozgalom fejlesztése	11	48
Majoros Balázs: A tömegpolitikai munka feladatai a képviselőválasztások előtt	5	36
Matuz József: A pártellenőrzés fejlesztésének tapasztalatai	8	13
Meggyesi László: Az ésszerű takarékosság — állandó követelmény	12	42

	Szám	Oldal
Meiszner Antal: A gazdaságpolitikai agitáció fejlesztése	10	17
Dr. Németi László: A társadalmi tulajdon védelme a mezőgazdasági szövetkezetekben	12	23
Molnár Ferenc: A IV. ötéves terv határidő előtti teljesítéséért	9	53
K. Papp József: A beszámoló taggyűlések elé	11	31
Páll György: Az üzemek tervszerűbb beszámoltatása	10	26
Pápai Béla: Az ifjúság és a felnőtt munkásképzés	9	34
Pásztor Gabriella: A KISZ tevékenysége az ifjúmunkások között	7	21
Petroszki István: A KISZ szervezeti életének fellendülése	9	24
Poden Gyula: Az őszi mezőgazdasági munkák sikeréért	10	7
Somogyi Imre: A félév tapasztalatai	9	49
Dr. Soós Gábor: A mezőgazdaság állami irányításának és ellenőrzésének néhány kérdése	8	18
Dr. Szabó Imre: A kis létszámú pártszervezetekről	9	20
Dr. Szabó Imre—Kiss Lajos: A mezőgazdasági szövetkezetek párttitkárainak függetlenítése és munkadíjazása	1	63
Dr. Szaszkó László: A szövetkezeti demokrácia fejlesztése	8	25
Dr. Szaszkó László: Az egyesült termelőszövetkezetek megszilárdítása	11	39
Szatmári Miklós: A kongresszus dokumentumainak tanulmányozása	4	89
Dr. Szlameniczky István: Koncentráció, szakosítás — egyesülések, társulások a mezőgazdaságban	5	40
Szücs Istvánné: A gazdagabb úttörőéletért	11	35
Tamasi Mihály: Nagyobb takarékosság — korszerűbb technológia	9	56
Vas János: A szakszervezeti választások	6	16
Zsibók András: A maguk erejére támaszkodnak	11	51
Zsuffa Ervin: A háztáji és kisegítő gazdaságok biztonságáért	3	59
Zsuffa Ervin: Változások a termelőszövetkezetek jövedelemszabályozásában	12	11
A Munka Vörös Zászló Érdemrenddel kitüntetett üzemek	4	93
A kongresszusi határozat végrehajtásáért (*Pullai Árpád, Huszár István, Nemeslaki Tivadar, dr. Papp Lajos és Deák Gábor* nyilatkozata)	5	26

A „NAPJAINK KÉRDÉSEI" SOROZATBAN MEGJELENT!

A. I. ARNOLDOV

A kultúra és korunk

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

176 oldal ● Ára: 10,– Ft

	Szám	Oldal
A kongresszusi határozat végrehajtásáért (*Keserű Jánosné, Szekér Gyula, Cservenka Ferencné és Végh Józsefné* nyilatkozata) — — —	6	9
A kongresszusi határozatok végrehajtásáért (*Háry Béla* és *Csergő János* nyilatkozata) — — — — — — — — — — — — —	7	13

SZEMLE

Benke Valéria: A marxista gondolat jelen van valóságunkban — — —	12	46
Blaskovits János: A Magyarországi Szocialista Munkáspárt megalakulásának 50. évfordulójára — — — — — — — — — — —	5	58
Illés Lajosné: A szovjet oktatásügy fejlődésének új szakasza — — —	8	44
Király Andrásné: A fejlett szocialista társadalom útján — — — —	11	72
Dr. Molnár Béla: Békemozgalom a szocialista társadalomban — — —	5	62
Pálos Tamás: Az egységtörekvések tükre és kovácsa — — — —	6	37
Szabó László: Az első szocialista városban — — — — — — —	7	32

A PROPAGANDISTÁK MUNKÁJÁHOZ

Batta István: A propagandisták előkészítő szemináriumai — — —	9	68
Dr. Beszteri Béla: A politika oktatásának követelményei — — — —	12	65
Blaskovits János: Társadalmunk osztályszerkezetének néhány kérdése —	11	59
Fülöp Gábor: A gazdasági törvényszerűségek érvényesülése a KGST-országok együttműködésében — — — — — — — — — — —	7	35
V. A. Kadejkin: A pártépítés tudománya és időszerű kérdései — — —	1	68
Dr. Kiss Arthúr: A szocialista állam fejlesztése — — — — — — —	12	58
Dr. Nagy Emil: A szocialista életmódról — — — — — — — —	1	73
Nagy László: A fejlett szocialista társadalom — — — — — — —	5	51
Nonn György: Könyvek a munkásosztályról — — — — — — — —	9	71
Patkós Albertné: Közelebb a pártmunka gyakorlatához — — — —	10	39
Dr. Rovó Jenő: A szocialista fogyasztási modellről — — — — —	6	30
Takács István: A párt vezető szerepe és élcsapat jellege — — — —	9	63
Török László: A propagandisták felkészítése — — — — — — —	8	40
Venesz Ernő: A pártoktatási csoport mint közösség — — — — —	11	66
Wirth Ádám: Tulajdonviszonyok a szocialista társadalomban — —	10	29
Az oktatási igazgatóságok tudományos emlékülése — — — — — — —	3	62
Pályázati felhívás aspirantúrára — — — — — — — — — —	7	40
A Politikai Főiskola pályázati felhívása — — — — — — — —	11	70

TESTVÉRPÁRTOK ÉLETÉBŐL

Barbara Dubinska: A párt felelőssége — — — — — — — — —	7	41
Gyenes László: A tagkönyvcsere — az aktivitás növelésének eszköze —	8	51
Horn Gyula: Az Olasz Kommunista Párt a demokratikus Itáliáért —	5	67
Hadzsivaszilev Kiro: A Jugoszláv Szövetségi Köztársaság az egyenjogú nemzetek és nemzetiségek közössége — — — — — — — —	6	44
Nancy Lescaille: A Kubai Kommunista Párt első kongresszusa — — —	12	55
V. Scserbickij: Tökéletesítsük a párthatározatok végrehajtásának szervezését és ellenőrzését — — — — — — — — — — —	10	41
Wlodzimierz Wiszniewski: A Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa — — — — — — — — — — — — — — —	12	50

IRODALOM – MŰVÉSZET – KÖZMŰVELŐDÉS

Agárdi Péter: Közérthetőség a művészetben — — — — — — — —	8	58
Dérer Miklós: A Munkásmozgalmi Múzeum új otthona — — — —	5	77

	Szám	Oldal
Dobos Piroska: A tömegpolitikai munka és az olvasás	1	82
Marosi János: A dolgozók műveltségének emeléséért	10	60
Nebojsza Gyula: Közművelődés az üzemben	1	79
Rideg Gábor: Művészet és világnézet	7	54
Dr. Sipos István: A közművelődés — az ideológiai munka része	11	76
Tóth Dezső: Művészeti életünk feladatai a XI. kongresszus után	6	49
Tóth János: Gyakorlati lépések — a pártszervezet irányításával	12	69

TÉNYEK ÉS TANULSÁGOK

Araló András: A városi pártbizottságok munkája	8	54
Bánki Pál: A bértömeg-szabályozás kísérletének tapasztalatai	5	71
Dr. Dányi Pál—Németh József: A határ menti területek, települések fejlesztése	6	61
Dr. Exner Zoltán—Kiss János: A szövetkezetpolitikai irányelvek érvényesülése	1	84
Hantos János: Vöröskereszt Világnap	5	75
Honfi István: Világnézeti nevelés a középiskolában	9	74
Karlik Nándor: Az ésszerű anyagtakarékosság	6	56
Kóré Sándor: A bejáró munkások politikai aktivitása	10	49
Kovács Benedek: A társadalombiztosítás továbbfejlesztése	7	45
Patay János: Az áfész-ek szerepe a mezőgazdasági termelésben és értékforgalmazásban	7	50
Závodni László: A szarvasmarha-tenyésztési program teljesítése	10	55

PÁRTSZERVEZETEINK ÉLETÉBŐL

Aradi Sándorné: Az alapszervezeti munka irányítása	10	63
Balogh Mária: Szakszervezeti választások	5	86
Bangha László: A termelőberendezések hatékony felhasználása	6	73
Berki István: Munkatervkészítés az alapszervezetekben	5	82
Bracsok István: Hittel, felelősséggel	10	80
Brun József: A termelőszövetkezetek egyesülése után	6	83
Dr. Csakmag György: Színvonalas irányító, ellenőrző munkával	3	67
Czank János: A tagfelvételi munka tapasztalatai Budapesten	9	85
Dobrocsi Pál: A politikai információ összeállítása és hasznosítása	9	78
Dorcsi Sándor: Értelmiségiek a közéletben	11	90
Dudla József: A KISZ-szervezetek pártirányítása	7	72
Égető Lajos: A pártmegbizatások meghatározása és értékelése	7	58
Fülöp Mihály: Tervkészítés az alapszervezetben	8	64
Gábor István: Az iskola munkája két taggyűlés tükrében	3	80
Gera Sándor: Ideológiai munka a községekben	8	79
Gonda Sándor: A termelési rendszer és a pártirányítás	9	89
Gyenes László: Az agitáció szervezése és irányítása	5	79
Havasi Béla: Elvi irányítás és konkrét segítés	3	71
Horák Pálné: A feladatok egységes értelmezése	3	78
Horváth Ignác: Az egyesült tsz-ek pártszervezeteinek segítése	5	90
Horváth János: A vezetők politikai továbbképzése	3	85
Juhász György: Jó együttműködés és elvszerű kapcsolat	6	78
Kocsis Éva: Munkában az új vezetőség	2	83

	Szám	Oldal
Korács József: A pártmunka új vonásai az egyesült tsz-ekben	11	85
Kollár János: Párttaggá nevelés a szakszervezetekben	7	65
Kutasi József: A vitakör az agitáció szolgálatában	12	82
Dr. Kurucz Imre: A káderek politikai képzése	10	75
Lajtai Vera: A községi pártbizottság alapszervezeteket irányító munkája	11	81
Lendvai Miklós: Az emlékeztető az ellenőrzés fontos eszköze	9	84
L. Gy.: Rendszeres szervezeti élet — egységes cselekvés	11	92
Dr. Lévai András: A nagyközségi pártbizottságok irányító munkája	2	74
L. V.: Az új tisztségviselők segítése	11	88
Major Tibor: Községi pártbizottságok és pártvezetőségek munkastílusa	8	76
Máté György: Eljutni az emberekhez	6	70
Mészáros Miklósné: Eszközkihasználás a mezőgazdasági üzemekben	12	90
Mihók Sándor: Erejük, politikai tapasztalataik egyesítésével	3	75
Moldován Ibolya: A verseny folytatódik	5	95
Németh Erzsébet: A Kiváló Vállalat cím kötelez	5	99
Németh Tibor: A gyorsabb beilleszkedés érdekében	7	69
Dr. Papp József: Politikai, közéleti tevékenység a közös tanácsú községekben	12	78
Pásztor Gézáné: Az úttörőmozgalom fokozott támogatása	5	94
Piszter István: A titkári értekezletek rendszere	7	76
Rajnai József: Az agitáció irányítóinak felkészítése	10	71
Raszler Mihály—dr. Pilcz Károly: A városi és a járási pártbizottság együttműködése	12	73
Rákos Imre: Az alapszervezet titkára	6	65
Richweisz Ferenc: Az úttörőmozgalom fejlődése	8	73
Somogyi Béla: A politikai munka irányítása a lakóterületen	10	86
Szabó Attila: Pártmunka két taggyűlés között	7	62
Szabó János: Tömegpolitikai és kulturális munka a kisközségekben	2	85
Szakács József: Reszort nélkül a pártvezetőségben	8	66
Szijártó Endréné: A területfelelősi munka tapasztalatai	8	83
Dr. Szilágyi Károly: A termelést segítő agitáció	6	88
Dr. Szilágyi Károly: Aktív, tevékeny pártcsoportmunka	9	81
Szücs Gábor: A rétegpolitikai munka eredményei	10	83
Tári Gyula: A javaslatok hasznosítása	10	67
Dr. Tóth Emil: A tömegpolitikai munka megyei tapasztalatai	6	91
Dr. Törtely Sándor: A tudományos kutatás területi összehangolása	7	79
Tringer Gyula: A pártcsoportok a politikai munka élvonalában	8	68
Varga József: A titkárok szervezett továbbképzése	8	86
Varga József: A tagfelvétel — a pártmunka szerves része	9	87
Varga József: A pártcsoport szerepe az alapszervezet életében	12	86
Vámos György: A magyar—szovjet barátság ápolása	2	81
Vörös József: Jövedelemelosztás és bérezés a termelőszövetkezetekben	10	77
Pártunk tisztaságának védelmében	2	79

KARCOLATOK – MEGJEGYZÉSEK

Domonkos János: A közösségi munka öröme	10	88
Dr. Domonkos János: Szakmunkástanulók felszabadulási emlékgyűjteménye	5	103
Farkas Kálmán: A harmadik nemzedék	12	94
Gáti Jolán: Veterán-felelős	7	88
Kóré Sándor: Munkás — pártmunkás	1	89
D. Kónya Lajos: Kezdettől fogva...	7	86
Leopold Györgyi: A körzet párttitkára	1	91
Lónyai Sándor: Munkáshűség	7	83

	Szám	Oldal
Szendrei József: A huszonkét éves párttitkár	3	87
Vajda János: Az új vezetőség	2	89
(B. M.): Jutalom — suttyomban	10	89

OLVASÓINK ÍRJÁK

Domokos Pál: A kommunista szülők és a nevelés	5	106
Horváth Mihályné: Pártmunka a körzetben	8	87
Marosi János: A vezető is ember	8	89
Salgó Marcell: Gondolatok a körzeti pártmunkáról	12	97
Südi Bertalan: A szocialista brigádmozgalom — a művelődés bázisa	5	108

EZT OLVASTUK

Simán Miklós: Műszaki fejlesztési politikánk *(dr. Sipos János)*	1	93
Georges Marchais: Demokratikus kihívás *(Iván Géza)*	2	93
Dérer Miklós: Család, nőkérdés, ifjúság	3	89
Kiss Károly: Nincs megállás *(Botos János)*	3	92
Apró Antal: A szocializmus építésének útján *(Tábori András)*	5	109
Kiss Artur: Hogyan fejlődik a szocialista demokrácia? *(Rózsa Tibor)*	6	93
Iván Géza: Kispolgári elméletek a forradalomról	7	89
Benkes Mihály: A Kommunista Internacionálé Válogatott Dokumentumai	7	92
Deme Péter: Küzdelmes évszázad	8	92
Illés Tibor: Michał Szulczewski: A politikai propaganda	9	93
G. J. Glezerman: A történelmi materializmus és a szocialista társadalmi fejlődés *(Láng Rózsa)*	10	91
Szabó Bálint: Felszabadulás és forradalom *(Labádi Lajos)*	12	99

Mindenki haszonnal forgalmatja!

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

MAGYARORSZÁG MEGYÉI ÉS VÁROSAI

*

A jelentős kézikönyvhoz Németh Károly, az MSZMP KB titkára írt előszót

660 oldal
Ára: 100,— Ft

Elkészült Kőbánya új kulturális centruma, a Pataki István művelődési központ és ifjúsági ház
(MTI Fotó – Kovács Gyula)

Új létesítmények

November 7. alkalmából több újonnan elkészült létesítményt adtak át ünnepélyesen rendeltetésének. Az új objektumokkal tovább javulnak a lakosság ellátási, művelődési, egészségügyi körülményei

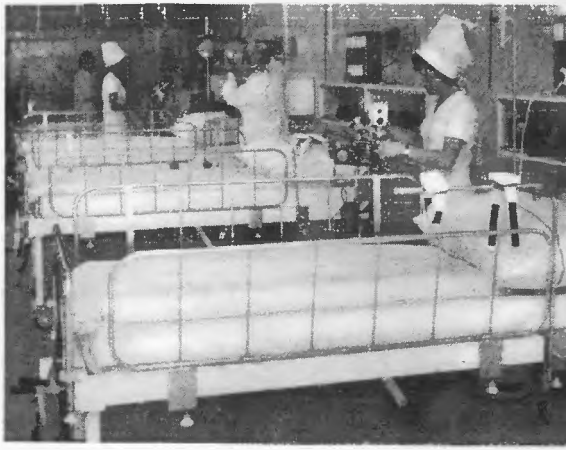

Új kórházat avattak fel a Szabolcs megyei Kisvárdán. A 332 ágyas kórház és a hozzá tartozó rendelőintézet mintegy százezer ember egészségügyi ellátásáról gondoskodik (MTI Fotó – Balogh P. László)

Megindult a termelés a Százados úti kenyérgyár új sütőüzemének harmadik gépsorán, amelynek szerelését november 7. tiszteletére határidő előtt ***fejezték be az ÉLGÉP 6-os számú szerelési gyáregységének dolgozói*** (MTI Fotó – Fehér József)

Hazánk egyik legmodernebb diákkönyvtára kezdte meg működését a győri Kazinczy Gimnáziumban. A tizennyolcezer kötetes könyvtárban három zenefülke is helyet kapott (MTI Fotó – Matusz Károly)

Ára: 3,50 forint

Megjelent

ENGELS
A család, a magántulajdon és az állam eredete
(Marxizmus–leninizmus klasszikusainak kiskönyvtára)
300 oldal Ára: 15,– Ft

A szociológia ágazatai
336 oldal Ára: 42,– Ft

DR. GÁNTI TIBOR
A kvarkoktól a galaktikus társadalmakig
(Univerzum könyvtár)
148 oldal + 16 oldal kép Ára: 42,– Ft

VLAGYIMIR TURCSENKÓ
A tudományos-technikai forradalom és az oktatás forradalma
236 oldal Ára: 15,– Ft

CSATÓ ISTVÁN
A számítógép az ön szolgálatában
324 oldal Ára: 42,– Ft

HENRY WINSTON
Fekete stratégia
Az amerikai és afrikai négerek felszabadulásáról szóló új teóriák bírálata
308 oldal Ára: 30,– Ft

KAREN NY. BRUTYENC
Korunk nemzeti felszabadító forradalmai
Néhány elméleti kérdés
532 oldal Ára: 55,– Ft

A világ fővárosai
376 oldal Ára: 35,– Ft

KERESZTY ANDRÁS
A húszévesek városa
Kámai tudósítás
(Ország-Világ)
160 oldal + 24 oldal kép Ára: 23,– Ft

DR. FARKAS GYULA – DR. GASPÁRDY LÁSZLÓ – DR. HOLLÓ ANDRÁS
A család jogi védelme
192 oldal Ára: 15,– Ft

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

INDEX: 25.699